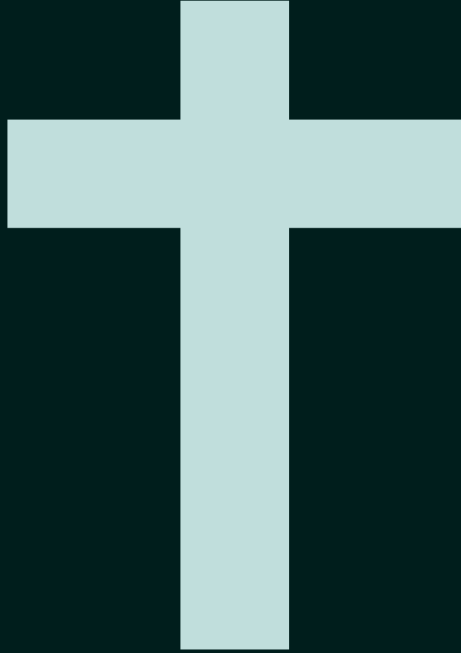

Anötö ndê Yom Lêñsêm
Wakuc

The New Testament in the Bukawa language of Papua New Guinea

Anötö ndê Yom Lêṅsêṁ Wakuc
The New Testament in the Bukawa language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Bukawa long Niugini

copyright © 2000 Lutheran Bible Translators Australia

Language: Bukawa

Translation by: Lutheran Bible Translators Australia

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

545e5ca3-1e95-59e4-8380-93951e023cf7

Contents

FRT	1
MATYU	2
MAK	49
LUK	78
JON	126
APOSEL	163
ROM	209
1 KORIN	232
2 KORIN	255
GALESIA	271
EPESAS	280
PILIPAI	288
KOLOSI	294
1 TESALONIKA	299
2 TESALONIKA	304
1 TIMOTI	307
2 TIMOTI	314
TAITUS	319
PILEMON	322
HIBRU	324
JEMS	342
1 PITA	348
2 PITA	355
1 JON	359
2 JON	365
3 JON	366
JUD	367
REVELESEN	369
Read the New Testament	392
Yom Njatô Nahu	398

**Anötö ndê Yom Lêñsêm
Wakuc
The New Testament in the
Bukawa language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long
tokples Bukawa long Niugini**

Lutheran Bible Translators Australia
197 Archer Street, Adelaide
South Australia 5006

Anötö ndê Yom Lêñsêm Wakuc

The New Testament in the Bukawa lan-
guage
in the Huon Gulf area of Morobe
Province,

Papua New Guinea

Translation by Lutheran Bible Transla-
tors Australia

© 2000 Lutheran Bible Translators Aus-
tralia

Print publisher, 2000 by Lutheran Bible
Translators Australia

Web version

2012, Wycliffe Bible Translators

www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you
under the terms of the Creative Commons
license (Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share – to copy, dis-
tribute and transmit the text under the
following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Lutheran Bible Translators Australia Inc.* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong *Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license*. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narepela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

Matyu ndê ñawaê ñayham Yom whê ñawaê ñayham dindéc sa-nga

Matyu in Yisu ndê ñgacsêñomi 12 si dan, ma in ndê ñaê dan bu Liwai (Mak 2:14). Têñ ñamata-nga in kôm gwelen whin gavman Rom-nga ma kôm mone takis-nga yêc lau Israel-nga. Ma tinambu Yisu kêgalêm in sa ti ndê ñgacsêñom dan.

Matyu in ñgac Israel-nga, ma in to ñawaê ñayham dindéc gic in dau ndê lau Israel-nga ñawaê. In to tu bu whê sa bu Mesaya nan Anötö gic bata bu êñkin têt lau Israel-nga, nan Yisu dau. Matyu kôc yom daêsam yêc lau Israel si buku dabun (nan dasam bu Yom Lêñsêm Akwa) bu puc yom nan in to pi Yisu, nan dôñ, ma bu tôc asê bu yom hon nan propet akwa-kwa sêto pi Mesaya dau, nan ñandô sa pi Yisu. Ma Matyu to yom daêsam pi yom nan Yisu sôm ma kêdôhôn têt lau, ma pi gêt nan in kôm.

Ñawaê ñayham dindéc gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc gic waê lau nom-nga hon. Nahu bu Matyu to yom daêsam pi †Anötö ndê gôlin (kingdom), ma whê sa bu Anötö tac whin bu lau hon sêsôc in ndê gôlin ñapu, ma sêti in ndê balêkoc. Tôm yom nan Yisu sôm têt lau Israel-nga, ma Matyu to yêc 4:17, nan yêc bocdec bu:

Anötö ndê gôlin men kêpin su. Bocdinañ anem daôm kwi ma ahu mêtê sac sin.

*Yisu ndê apai ñadênan
(Luk 3:22-38)*

¹ Yisu †Kilisi ndê apai si ñadênan dindéc. In sa akêt Dawid ndê, ma Dawid sa akêt Abraham ndê.

² Abraham ndê atu in Aisak. Ma Aisak ndê atu in Jakob. Jakob ndê atui †Juda ti in ndê asidôwai.

³ Juda gêm Tama ma inlu sêkwê balê lu asê, nan Peres lu Sera. Peres ndê atu in Hesron, ma Hesron ndê atu in Ram.

⁴ Ram ndê atu in Aminadab. Aminadab ndê atu in Nason, ma Nason ndê atu in Salmon.

⁵ Salmon gêm Rahab, ma inlu sêkwê Boas asê. Boas gêm Rut, ma inlu sêkwê Obed asê. Ma Obed in Jessi damba.

⁶ Ma Jessi ndê atu in Kin Dawid.

Dawid gêm Betsiba, nan munnga ti Uria ndê awhê, ma Dawid lu Betsiba sêkwê Solomon asê.

⁷ Solomon ndê atu in Rehoboam. Ma Rehoboam ndê atu in Abaisa. Abaisa ndê atu in Asa.

⁸ Asa ndê atu Yehosapat, ma Yehosapat ndê atu in Yehoram. Yehoram ndê atu in Usiah.

⁹ Usiah ndê atu Yotam, ma Yotam ndê atu Ahas. Ahas ndê atu in Hesekeya.

¹⁰ Hesekeya ndê atu in Manase, ma Manase ndê atu Amon. Amon ndê atu in Josaya.

¹¹ Ma Josaya ndê atui, nan Yekonaya ti ndê asii. Têt Josaya ndê têt lau Babilon-nga sêngaho lau †Israelnga su, ma sêkôc ñac sa si sêndôc gameñ apa Babilon-nga gitôm lau gapocwalô-nga.

¹² Têt ndoc lau Israel-nga sêmbo gameñ Babilon-nga, nan Yekonaya kwê Sealtial asê. Tinambu lau Israelnga sêmbu akêt gameñ Babilon-nga sêmên, ma Sealtial kwê Serubabel asê.

¹³ Serubabel ndê atu in Abiud, ma Abiud ndê atu Eliakim. Eliakim ndê atu in Aso.

¹⁴ Ma Aso ndê atu Sadok. Sadok ndê atu in Akim, ma Akim ndê atu in Eliud.

¹⁵ Eliud ndê atu in Eleasa, ma Eleasa ndê atu Matan. Matan ndê atu in Jakob,

¹⁶ ma Jakob ndê atu in Josep. Josep gêm Maria nan kôc Yisu, ñgac nan sêsam bu Kilisi.

¹⁷ Bocdinañ, têt Abraham ndê têt ma men têt Kin Dawid ndê têt, Yisu ndê apangaci 14 sêmbo. Ma têt Dawid ndê têt ma men têt ndoc lau Israel-nga sêndôc Babilon, nan in ndê apai 14 tiyham sêmbo. Ma têt ndoc lau Israel-nga sêndôc Babilon, e men têt ndoc Maria kôc Kilisi, nan apai 14 tiyham sêmbo.

Yisu ndê dinda kôc in

¹⁸ Yisu Kilisi dinda kôc in ñamin dau dec. ñac sêhê in dinda Maria têt Josep su, magoc inlu sêmbo sêwhin dau dom, ma sêlic

bu Maria daê. Inj daê akêñ Nalau Dabuñ ndê.

¹⁹ Josep, nanj sêmasañ yom bu nem Maria, nanj ngac gitêñ, ma bu kôm inj maya sa dom, dec gauc gêm bu hu inj sinj gelec.

²⁰ Inj kôc gauc dinañ su, goc Pômdau ndê añela danj hoc dau asê têtñ inj ña mbê, ma sôm, “Josep, Dawid ndê apanğac, töt daôm dom bu kôc Maria sa ti am nem awhê, bu Nalau Dabuñ dau kêtñ balêkoc nanj mbo inj ñatac ñalôm.

²¹ Maria oc kôc balê danj, ma am oc sam inj ndê ñaê bu †Yisu, ñahu bu inj oc nem inj ndê lau si yêc ñac si sac ñagêyô.”

²² Gêñ honj dinañ hôt asê ma bocdinañ Pômdau ndê yom nanj propet Aisaya hoc asê muñ su, nanj ñandô sa. Inj hoc yom dau asê bocdec bu:

²³ Alic su nanj. Awhê akinj danj oc daê e kôc balêkoc ñac danj, ma ñac oc sêsam inj ndê ñaê bu Imanuel. [Ais 7:14]

(Ñaê ‘Immanuel’ dau ñahu bu ‘Anötö mbo whin yac.’)

²⁴ Têtñ ndoc Josep tapo sa, nanj inj kôm gitôm Pômdau ndê añela gic atu inj, ma kôc Maria sa meñ mbo inj ndê andu ti inj ndê awhê.

²⁵ Injlu sêmbo sêwhin dandi, magoc Josep gic ahê Maria mbo e gitôm inj kôc balêkoc dau su. Ma inj sam inj ndê ñaê bu Yisu.

2

Lau tigauc sêñsalê Yisu

¹ Yisu dinda kôc inj yêc malac Betlehem yêc gameñ Judia-ñga, têtñ têtñ Kinj †Herod gêm gôlinj mbo. Tinjambu lau apa ñatô sêhôt asê Jerusalem. Ñac lau tigauc tu sêñyalê tata-ñga, ma sêmeñ akêñ gameñ ac pi-ñga.

² Sêhôt asê ma sêndac, “Balêkoc nanj bu ti lau Israel si kinj, nanj dinda kôc inj yêc nde? Yac alic tata wakuc danj pô yac mba gameñ dec kêtñ puc yac bu inj hôt asê su. Ma yac amêñ bu atoc inj sa ti apônj hanjduc têtñ inj.”

³ Ñac si yom dinañ kôm Kinj Herod sö ma gauc gêm yom daêsam. Ma lau Jerusalem-ñga honj boc-dinañ.

⁴ Goc Herod kêtgalêm lau Israel si †dabuñsiga atu-tu ti lau nanj sêndôhônj yomsu, nanj sa sêpitigeñ, ma ndac ñac, “Mac

nem †Mesaya dinda oc kôc inj yêc malac bocke?”

⁵ Ma sêo inj ndê yom ma sêsôm, “Inj dinda oc kôc inj yêc malac Betlehem yêc gameñ Judia-ñga. Propet akwa danj to yom pi inj muñ su bocdec bu:

⁶ O malac Betlehem yêc gameñ nanj †Juda ndê tonj sêwêkainj. Malac atu-tu honj nanj sêyêc Juda ndê gameñ, nanj ñadanj hôt gêlêc am su dom, ñahu bu gôlinjwaga nanj oc sa yêc am, nanj oc ti ngac atu tu yob aneñ lau Israel-ñga.” [Mai 5:2]

⁷ Herod ngô yom honj dinañ su, ma kêtñ ñac sêsa si. Goc inj gic lau tigauc dinañ sa tiyham gelec, ma kip yom sa yêc ñac, bu bêt bocke tata dau meñ hôt asê ma ñac sêlic. Ñac sic miñ yom honj têtñ inj su,

⁸ ma inj kêtñ ñac bu sêtêtñ malac Betlehem sêndi, ma sôm têtñ ñac, “Andi añsalê balêkoc dau, ma têtñ ndoc mac atap inj sa, nanj goc ambu amêñ akêñ ñawaê têtñ aô bu aô dauñ waloc, ma watoc inj sa.”

⁹ Lau dinañ sêngô Herod ndê yom su, ma sêsa si. Ma tata nanj sêlic su yêc ñac si gameñ ac pi-ñga, nanj wê ñac gi e kalhac andu nanj balêkoc yêc, nanj ñahô solop.

¹⁰ Ñac sêlic tata dau dec kôm ñac atac ñayham atu.

¹¹ Sêsôt andu dau si, ma sêlic balêkoc lu dinda Maria. Ma sêpônj haduc têtñ balêkoc dau ma sêtoc inj sa. Goc ñac sêkac si talhi sa, ma sêkêtñ si awalaun nanj ñaôli atu-tu têtñ inj kainj gitôm gol, ma a ñakwi ñamalu ti gêtñ ñamalu ñayham.

¹² Têtñ ndoc dinañ Anötö kêtñ puc ñac ña mbê bu sêmbu sêtêtñ Herod sêndi dom. Bocdinañ sêlhô sêsa señ danj dau-ñga danj, ma sêmbu sêtêtñ ñac si gameñ si.

Josep lu Maria ma Yisu sêsip Isip si

¹³ Têtñ têtñ lau tigauc dinañ sêhu ñac sinj su, Pômdau ndê añela danj suñ mbê têtñ Josep ma sôm, “Herod kêsâlê balê dau bu ndic inj ndu. Bocdinañ tisa, ma kôc balê lu dinda sa ma asip Isip andi. Ambo dinañ e tôm aô wakêtñ puc mac.”

¹⁴ Josep ngô añela ndê yom su, goc tisa têtñ ôbwêc dinañ ma kôc balê lu dinda sa, ma sêsip Isip si.

¹⁵ Ma ñac sêmbo gameñ dinañ, e Herod mbac ndu su. Ma ñalêñ dau dinañ dec

Pômdau ndê yom nanj propet danj hoc asê munj su, nanj nandô sa. Yom dau bocdec bu:

Aô kagalêm anenj atunjac sa akênj gamej Isip-nga menj. *[Hos 11:1]*

Herod gic balêkoc dedec ndu

¹⁶ Tênj ndoc Josep kôc Maria lu Yisu sa sêsip Isip si, nanj Herod hônj lau tigauc bu sêkênj nawaê tênj inj pi balê dau. Magoc njac sêmenj dom, dec inj kêyalê bu njac sênsau inj, ma inj tac nandê atu. Goc kêkinj inj ndê lau sinj-nga sêtênj Betlehem si, ma sic balêkoc njac dedec honj ndu yêc malac Betlehem, ma yêc gamej njamakê-nga whinj. Inj tap nawaê sa su yêc lau tigauc, pi bêc nanj tata hôc asê njac-nga, ma bocdina njac sic balêkoc njac dedec e gi tap njac nanj si yala tilu, nanj honj ndu.

¹⁷ Ma tu dina njac-nga yom nanj propet Jeremaya to, nanj nandô sa. Inj to yom bocdec bu:

¹⁸ Lau sêtanj danjgibo atu yêc malac Rama.* Rakel ndê lau wakuc sêtanj njac si balêkoc nanj sinja su. Ma lau danj sêtôm bu sênem malô njac dom. *[Jer 31:15]*

Josep kôc Yisu lu dinda sêmbu sêmenj

¹⁹ Tinjambu Herod mbac ndu, ma yêc Isip, Pômdau ndê anjela hoc dau asê tênj Josep nj mbê,

²⁰ ma sôm tênj inj, “Tisa ma kôc balê lu dinda sa, ma ambu atênj gamej Israel-nga andi. Lau nanj sêkôm bu sêndic balê dau ndu, nanj honj sêmbac ndu su.”

²¹ Goc Josep tisa, kôc balê lu dinda sa, ma njac sêmbu sêtênj Israel si.

²² Tigenj Josep ngô bu Akelaus gêm gôlinj gamej Judia-nga ô damba Herod su, dec tôc dau bu mbu tênj gamej Judia-nga ndi. Ma Pômdau kênj puc inj nj mbê bu tênj gamej Galili-nga ndi.

²³ Goc njac sêtênj Galili si, ma sêndôc malac danj njac Nasaret. Ma bocdina njac yom nanj propet akwa-ka sêto munj su, nanj nandô sa pi Yisu. Njac sêto yom yêc bocdec bu, “Lau oc sêsam inj bu njac Nasaret-nga.”

* **2:18:** Rama - malac saunj danj nanj yêc kêpinj Jerusalem.

3

Jon, Njac Kêku Lau-nga kêmasanj Yisu ndê senj

(Mak 1:2-8; Luk 3:2-17)

¹ Tinjambu Jon, Njac Kêku Lau-nga hôc asê gamej Judia-nga, ma gêm mêtê mbo gamej sawa.

² Inj sôm tênj lau, “Anötö ndê gôlinj menj kêpinj su. Bocdina njac anem daôm kwi ma ahu mêtê sac sinj.”

³ Gênj dau kêkuc yom nanj propet Aisaya hoc asê munj su bocdec bu:

Namalac danj ta yom mbo gamej sawa, bocdec bu, ‘Amasanj Pômdau ndê senj tisolop. Amasanj nem njalôm bu akôc inj sa.’ *[Ais 40:3]*

⁴ Jon sôc njakwê nanj sêmasanj nj kamel njamlichu, ma kic pinjak yêc inj njampêbalê. Ma inj gênj gênj bambalinj gitôm wakô ma lêp.

⁵ Lau daêsam sêsa sêtênj Jon si. Njac lau akênj malac atu Jerusalem ma malac honj yêc gamej Judia-nga, ma lau nanj sêndôc Bu Jordan njamakê.

⁶ Njac sêhoc si sac asê tênj Jon, ma inj kêku njac yêc Bu Jordan.

⁷ Ma lau †Palêsai ti lau †Sadiusi daêsam sêsa sêtênj gamej nanj Jon kêku lau mbo, nanj si. Tênj ndoc Jon gêlic njac inj sôm njac bocdec bu, “Mac mboc njatui mac! Tu sake-nga mac alhö amenj? Mac akôc gauc pi Anötö ndê tac nandê nanj lau propet sêkênj puc yac bu oc menj sa, dec gauc gêm bu amenj ma alinj sanju njambwa, a?”

⁸ Anjô! Akôm mêtê njayham nanj tôc asê bu mac am daôm kwi yomandô.

⁹ Ma asôm tênj daôm dom bu, ‘Abraham apai yac, ma tu dina njac-nga Anötö oc kôc yac sa.’ Aô wasôm tênj mac bu Anötö gitôm bu nem hoc honj dindec kwi sêti Abraham ndê atui sêo mac.

¹⁰ A honj nanj sem nandô njayham dom, nanj kwahic dec Anötö kênj ki njamata tênj njawakac, ma inj oc lênj su ma tuc pi ya ndi.

¹¹ “Aô wasôm tênj mac honj bu njac danj oc menj ênjac aô, nanj ndê njac lai hôc gêlêc anenj su. Aô njac njambwa, gitôm dom bu wati inj ndê njac akinj tu wakenj inj ndê atapa-nga. Aô dec kaku mac njac bu njambwa, nanj tôc asê

bu mac am daôm kwi su. Tigenj in ngac dau oc êjku mac na Nalau Dabun ti ya.

¹² In meñ bu ênsahê lau, gitôm ngac nan whê wit nandô ti napa kôc, goc gic nandô sa sôc andu gêñ nandô-nga gi, ma tuc napa sip ya nan sa napan, nan gi.”

Jon kêku Yisu

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34)

¹³ Têñ dinan Yisu meñ akêñ gameñ Galili-nga ma hôc asê Jon yêc Bu Jordan. In tac whin bu Jon êjku in.

¹⁴ Magoc Jon gic yao dau têñ in ma sôm, “Am bu êmku aô, oc nayham. Bocke dec am sôm bu aô wanju am?”

¹⁵ Tigenj Yisu ô Jon ndê yom ma sôm, “Am tec dom. Kwahic dec am êmku aô, bu tanjuc lêñ solop nan Anötö kêmasañ gwanan su.” Yisu sôm su ma Jon gôlôc bu êjku in.

¹⁶ Yisu gêlin sanju su ma pi akêñ bu meñ. Ma undambê kac sa, ma in gêlic Anötö ndê Nalau sip meñ gitôm balusi ma sac in nahô.

¹⁷ Ma awha dan sa akêñ undambê, nan sôm bu, “Aô Atungac atac whin-nga dau dindéc. Aô gatisambuc in nandô.”

4

Sadan kêtôm Yisu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Tinambu Nalau Dabun wê Yisu sa gameñ sawa gi, bu †Sadan êntôm in.

² Yisu gêñ gêñ dan dom tôm acsalô 40 ma ôbwêc 40, ma tinambu gêñ yô in nandô.

³ Ma têñ dinan Sadan hôc asê in ma sôm têñ in, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocardinan sôm têñ hoc dindéc bu sênem dau kwi ti gêñ daneñ-nga.”

⁴ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Mba! Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, *‘Gêñ daneñ-nga nambwa kêñ lau sêndöc tali dom. Nac dannga wambu yom hon nan Anötö sôm, dec nac oc sêndöc tali.’*”

⁵ Goc Sadan kôc in sa pi malac dabun Jerusalem gi, ma kêñ in kalhac †lôm dabun njapoc lôlôc.

⁶ Ma sôm têñ in, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocardinan pwê sip ndi. Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, *‘Pômdau oc êñkin ndê anjela bu sêyob am, ma sêpê am sa lôlôc bu am tin gahim pi hoc dan dom.’*”

⁷ Magoc Yisu sôm têñ in, “Mba! Sêto yom dan tiyham yêc bocdec bu, *‘Êmsahê Pômdau am nem Anötö dom.’*”

⁸ Goc Sadan kôc in sa, ma lu sêpi lôc balin dan si. Ma gameñ hon nan kin nom-nga sem gôlin, ma kin dau si awa ti gêñ nayham-nayham hon, nan Sadan tôc têñ Yisu.

⁹ Ma sôm, “Am bu pôn hamduc têñ aô ma nem akin aô, goc wakêñ gêñ hon dec sip am amam.”

¹⁰ Magoc Yisu sôm têñ in, “Mba, Sadan! Am kôc daôm sa ndi! Sêto yom yêc bocdec bu, *‘Pôn hamduc têñ Pômdau am nem Anötö, ma nem akin in tawasê.’*”

¹¹ Têñ dinan Sadan hu in sin, ma anjela sêmen ma sem akin in.

Yisu gic hu ndê gwelen

¹² Tinambu †Herod kêkin ndê lau sin-nga si ma sêkôc Jon dôñ, ma sêkêñ in ndöc gapocwalô. Ma têñ ndoc Yisu ngô njawaê, goc in mbu têñ gameñ Galili-nga gi.

¹³ In gi ndöc malac Nasaret dom, magoc in gi ndöc Kapenaom, malac nan yêc kêpin Bugicton Galili-nga. Mun-nga andô †Jakob ndê atu lu, Sebulun lu Naptali sêwêkain nom yêc gameñ dinan.

¹⁴ Nalêñ dinan yom nan propet Aisaya to mun su, nan nandô sa. Yom dau bocdec bu:

¹⁵⁻¹⁶ Njawê atu dan meñ pô lau nan sêndöc Sebulun lu Naptali si gameñ nan yêc kêpin bugicton, ma yêc Bu Jordan njamakê. Gameñ Galili-nga dinan sêsam bu lau apa si gameñ, ma lau nan sêndöc dinan, nan sêmbô tôm lau nan njasec atu kôm nac ahuc, ma tôm lau nan sêmpin bu sêmbac ndu. Magoc kwahic dec sêlic njawê atu su. *[Ais 9:1-2]*

¹⁷ Têñ ndoc dinan Yisu gic hu ndê gwelen nem mêtê lau-nga, ma in hoc yom asê têñ lau bocdec bu, “Anötö ndê gôlin meñ kêpin su. Bocardinan anem daôm kwi, ma ahu mêtê sac sin.”

Yisu mbwêc lau hale tu sêjkuc in-nga

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11; Jon 1:35-42)

¹⁸ Têñ bêc dan Yisu kêsêlêñ mbo Bugicton Galili-nga njamakê. Ma in gêlic Saimon nan ndê njê dan Pita, lu asi Andru. Inlu sêkêñ wasañ sêmbô, bu inlu ngac sêkôc i-nga lu.

19 Goc Yisu sôm têtj inlu, “Amlu amenj anjkuc aö, ma aö wakêtj amlu ahê ñamalac sêmenj sênkuc aö, tòm nanj kwahic dec amlu ahê i.”

20 Ma ñagahô inlu sêtec si wasanj yêc, ma sênkuc inj.

21 Sênsêlênj si, ma Yisu gêlic Sebedi ndê atu lu, nanj Jems lu Jon. Sêndöc wanj sêwhinj damba Sebedi, ma sêpô si wasanj kic sêmbô. Yisu mbwêc inlu bu sêmenj sênkuc inj,

22 ma ñagahô inlu sêhu damba ti wanj sinj, ma sênkuc Yisu.

Yisu gêm lau gêmbac sa

23 Dinañ su, goc Yisu kêsêlênj golom-golom malac yêc gameñ Galili-nga. Inj kêdôhônj lau mbo ðlôm wê-nga, ma gêm mêtê ñawaê ñayham pi Anötö ndê gôlinj. Ma inj kôm lau ti gêmbac tidau-tidau honj ñayham sa.

24 Ñawaê pi gêtj dau gêm gameñ Siria-nga honj ahuc, ma tu dinañ-nga lau sêkôc ñac si lau gêmbac honj sêtêtj Yisu si, ma inj kôm ñac ñayham sa. Lau nanj sêhóc ñandê atu, lau ti ñalau sac, lau bôlinj, ma lau denjenj ti mboloctê, lau ti ñawapac honj dinañ inj gêm ñac sa.

25 Ma lau daêsam sêsa si ma sênkuc inj. Ñatô sêmenj akêtj gameñ Galili-nga, ma ñatô akêtj gameñ Dekapolis-nga.* Ma ñatô sêmenj akêtj malac Jerusalem ma malac honj yêc gameñ Judia-nga, ma ñatô sêmenj akêtj Bu Jordan ñadañga.

5

Yisu gêm mêtê mbo lôc (Luk 6:20-23)

1 Têtj bêc danj Yisu gêlic bu lau daêsam sênkuc inj, goc pi lôc danj gi. Inj ndöc sic, ma inj ndê ðsêñomi sêtigasuc inj.

2 Ma inj gic hu kêdôhônj ñac ma sôm,

3 “Anötö ndê mwasinj gic waê lau nanj sêngwininj dau yêc inj anjô-nga. Inj gêlic ñayham bu kôc ñac sa sêmbô inj ndê gôlinj ñapu.

4 Anötö ndê mwasinj gic waê lau nanj sêndöc ti ñalôm ñawapac. Inj oc kôm ñac si ñalôm timalô.

5 Anötö ndê mwasinj gic waê lau ti lêtj malô ma yom malô. Bu ñac oc sêwêkainj gameñ nom-nga sambob.

6 Anötö ndê mwasinj gic waê lau nanj atac whinj ndu andô bu sêsa lêtj gitêtj enj. Inj oc nem ñac sa sêti lau gitêtj ñandô.

7 Anötö ndê mwasinj gic waê lau nanj tawalô lau. Inj oc tawalô ñac.

8 Anötö ndê mwasinj gic waê lau ti ñalôm ñawasi. Ñac oc sêlic Anötö.

9 Anötö ndê mwasinj gic waê lau nanj sêñsalê lêtj tu sêmbô ti yom malô-nga. Inj oc sam ñac bu inj dau atui awhê ma ñgac.

10 Anötö ndê mwasinj gic waê lau nanj sêtap kisa sa tu sêsa Anötö ndê lêtj gitêtj-nga. Inj gêlic ñayham bu kôc ñac sa sêmbô inj ndê gôlinj ñapu.

11 “Têtj ndoc lau sêkêtj kisa mac ma sêpu mac ti sêngôlinj yom sac daêsam pi mac tu mac anjkuc aö-nga, nanj ahêgo daôm dom. Bu Anötö oc êmwasinj mac.

12 Atac ñayham ma atisambuc, bu Anötö oc kêtj ñaôli ñayham têtj mac yêc undambê. Ma gauc nem bu ñalêtj tigenj, lau sêkêtj kisa Anötö ndê lau propet nanj sêmbô munj su.”

Anötö ndê lau sêtôm gwêc so ma sêtôm ñawê

13 Ma Yisu sôm, “Dakêtj gwêc so sip gêtj daneñ-nga bu dakôm gêtj dau ñayham. Ma mac ambo lau nom-nga ñalôm atôm gwêc so. Tigenj gwêc so bu ñamakic ñinja, oc dakôm ñamakic sa tiyham ñalêtj nde? Inj tisac su, ma tambalinj sinj ñinja, ma lau sêkwê dôñ.

14 “Ma mac ambo nom atôm ñawê bu pô gameñ. Malac danj bu yêc lôc, oc tôm dom bu sinj dau kwi.

15 Ma têtj ndoc datunj lam asê, oc tanjatöc ña suc ahuc dom. Tanjkinj sa bu ñawê pô gameñ honj.

16 Bocdinañ, akôm mêtê ñayham yêc lau honj anjô-nga, nanj gitôm mac nem ñawê bu pô gameñ. Ma lau oc sêlic mac nem mêtê ñayham, ma sêmpinj Damam undambê-nga.”

Yisu sôm yom pi yomsu ma propet si yom

* 4:25: Dekapolis - ñaê dinañ danem kwi bu ‘malac amanju.’ Malac amanju dinañ sêyêc Bugictonj Galili-nga ñagamenj têtj ac pi-nga.

17 “Gauc nem dom bu aö gameŋ tu wasen Anötö ndê yom naŋ Moses ti lau propet sêto yêc, naŋ su-ŋga. Aö gameŋ tu wasen su-ŋga dom, tigenŋ tu wakôm yom dau ŋandô sa-ŋga.

18 Yomandô, aö wasôm têŋ mac bu undambê ti nom bu niŋga, magoc yom ŋalhô saunŋ danŋ oc niŋga yêc yomsu dom e aö dauŋ wandic dabiŋ gêŋ hoŋ.

19 Asa naŋ kégili yomsu naŋ hêganôŋ gêŋ saunŋ andô danŋ, me kêdôhônŋ lau ŋatô bu sêkôm bocdinaŋ, naŋ ti ŋamalac waêmbe yêc Anötö ndê gôliŋ ŋapu. Magoc asa naŋ danŋga wambu Anötö ndê yomsu, ma kêdôhônŋ lau ŋatô bu sêkôm bocdinaŋ, naŋ ti ŋamalac tiwaê yêc Anötö ndê gôliŋ ŋapu.

20 Anŋô! Lau Palêsai ti fêkêdôhônŋ-waga yomsu-ŋga sêŋsahê ŋanŋa bu sêti lau gitêŋ, tigenŋ aö wasôm têŋ mac, bu mac bu ati lau gitêŋ ahôc gêlêc ŋac dom, dec oc tôm dom bu mac ambo Anötö ndê gôliŋ ŋapu.”

Yomsu dandic ŋamalac ndu-ŋga ŋahu

21 Ma Yisu sôm têŋ ŋac, “Mac anyalê yom naŋ Anötö kêŋ têŋ abanŋi bocdec bu, ‘*Ndic ŋamalac ndu dom.*’ Ma ‘Asa naŋ bu ndic ŋamalac ndu, naŋ oc tap ŋagêyô sa.’

22 Tigenŋ kwahic dec aö wasôm têŋ mac, bu asa naŋ tac ŋandê têŋ ŋamalac danŋ, naŋ oc tap ŋagêyô sa gitôm inŋ naŋ gic ŋamalac ndu. Ma mac nem ŋagôliŋ danŋ sôm bu lau atu-tu sêmatôc ŋamalac naŋ sam ndê asidôwa bu ŋamalac gauc mbasi-ŋga. Magoc aö wasôm têŋ mac, bu asa naŋ sôm yom kainŋ dinaŋ, naŋ gitôm bu tap ŋagêyô lambwam-ŋga sa.

23 “Bocdinaŋ têŋ ndoc am bu lic om ma bu kêŋ nem da têŋ Anötö, ma bu gauc nem yom danŋ yêc amlu ŋamalac danŋ ŋasawa,

24 naŋ goc hu nem da siŋ yêc alta ŋamakê ma sa ndi tap ŋamalac dau sa. Gêŋ ŋamata-ŋga amlu amasaŋ yom naŋ yêc amlu ŋasawa, goc mbu ndi ma kêŋ nem da têŋ Anötö.

25 “Ma am nem tôp bu yêc ŋamalac danŋ, ma inŋ bu wê am têŋ ŋac êmatôc yom-ŋga

ndi, naŋ êmasaŋ yom têŋ inŋ ŋagahô, têŋ ndoc amlu anŋsêlêŋ ambo senŋ. Ma bocdinaŋ ŋgac dau oc kêŋ am têŋ ŋgac êmatôc yom-ŋga dom. Bu mba, mboe ŋgac êmatôc yom-ŋga oc kêŋ am têŋ ŋgac yob gapocwalô-ŋga, ma inŋ êmbaliŋ am sôc gapoc-walô ndi.

26 Aö wasôm yom ŋandô têŋ am, am oc ndôc gapocwalô ŋapaŋ e am ndic nem tôp hoŋ pacndê.”

Yomsu mockaiŋ-ŋga ŋahu

27 “Ma mac anyalê yom naŋ Moses to bocdec bu, ‘*Kôm gêŋ mockaiŋ-ŋga dom.*’

28 Tigenŋ kwahic dec aö wasôm têŋ mac, ŋgac danŋ bu tahê awhê danŋ e ŋalôm ŋagalac, naŋ gitôm inŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga têŋ inŋ su, yêc inŋ ndê ŋalôm.

29 “Am tanôm danŋa bu hê am têŋ sac, goc kip tanôm dinaŋ sa ma êmbaliŋ niŋga. Am tanôm danŋ bu niŋga, naŋ hôc gêlêc am tanôm lu yêc ma hê am bu kôm sac, ma tiŋambu Anötö kêŋ am sip ya lambwam-ŋga ti ŋamlic sambuc ndi.

30 Ma amam danŋa bu tim am, goc tim kic ma êmbaliŋ niŋga. Amam danŋ bu niŋga, naŋ hôc gêlêc am mbo ti amam lu-lu ma kôm sac su, ma tiŋambu sip ya lambwam-ŋga ti ŋamlic sambuc ndi.”

Awhê lu ŋgac sêhu dau siŋ dom

31 “Ma Moses to yom danŋ bocdec bu, ‘*Ŋgac danŋ naŋ gauc gêm bu hu nawhê siŋ, naŋ kêŋ bapia sêhu dau siŋ-ŋga têŋ nawhê, goc hu inŋ siŋ.*’

32 Tigenŋ aö wasôm têŋ mac, bu yom tigenŋ yêc bu ŋgac hu inŋ nawhê siŋ, naŋ awhê dau kôm mêtê mockaiŋ-ŋga whiŋ ŋgac danŋ. Ŋgac danŋ bu hu nawhê siŋ ŋambwa, naŋ kôm inŋ ti awhê mockaiŋ-ŋga. Ma ŋgac wakuc danŋ bu nem awhê dau, naŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga* whiŋ.”

Dasôm yom tidônŋ goc dakôm ŋandô sa

33 “Mac anyalê yom danŋ tiyham naŋ Anötö kêŋ têŋ abanŋi bocdec bu, ‘*Yom bocke naŋ mac amatiŋ tidônŋ, naŋ akôm popoc*

* 5:32: Lau ŋatô gauc gêm bu yom dau ŋahu bocdec. Ŋgac danŋ bu hu ndê nawhê siŋ ŋambwa, ma awhê dau bu mbo tawasê, dec lau ŋatô oc gauc nem bu inŋ nakweŋ hu inŋ siŋ tu inŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga whiŋ ŋgac danŋ, ma bocdinaŋ ŋac oc sêlic inŋ tôm awhê mockaiŋ-ŋga. Ma lau ŋatô gauc gêm bu yom dau ŋahu bocdec. Têŋ ndoc awhê dinaŋ nakweŋ hu inŋ siŋ, goc inŋ oc nem ŋgac wakuc. Tigenŋ Anötö gêlic bu inŋ nakweŋ hu inŋ siŋ ŋambwa, dec inŋlu si yom sênem dau-ŋga gacgeŋ yêc. Bocdinaŋ awhê dau lu nakweŋ wakuc sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga yêc Anötö anŋô-ŋga.

dom,' ma 'Yom nanj mac bu apuc dôḡ bu yomandô yêc Pômdau anḡô-ḡga, nanj akôm ḡandô sa.'

³⁴⁻³⁵ Magoc aô wasôm têḡ mac, bu asôm yom danj tu apuc nem yom dôḡ-ḡga dom. Asôm yom pi undambê me pi nom tu bu apuc nem yom dôḡ-ḡga dom, ḡahu bu Anötö inḡ undambê ti nom ḡadau. Ma asôm yom pi Jerusalem dom, bu Anötö kêyalinḡ malac dau sa ti inḡ ndê kinḡ atu ndê malac.

³⁶ Ma asôm yom pi nem ḡagôlônḡ dom, bu mac atôm dom bu akôm nem kêclauḡ danj tisêp me tiyec.

³⁷ Asa bu lôc bu kôm ḡêḡ danj, nanj sôm 'Aêc, aô wakôm,' ma bu kôm dom goc sôm, 'Mba, aô wakôm dom.' Yom ḡatô bocke nanj mac asôm tu apuc yom dau dôḡ-ḡga, nanj meḡ akêḡ Sadanḡ ndê."

Daô sac nanj sêkôm têḡ yac, nanj dom

³⁸ "Ma mac anḡyalê yom nanj Moses to bocdec bu, 'ḡamalac danj bu ndic am tanôm tisac, nanj ndic inḡ ndê ô. Ma asa nanj tuc nem ḡalhôm danj dulu, nanj tuc inḡ ndê dulu ô.'

³⁹ Tigeḡ aô wasôm têḡ mac bu akôm mête sac ô mête sac nanj lau sêkôm têḡ mac, nanj dom. Danj bu tap am sip alim andô danḡa, nanj kêḡ danḡa bu inḡ ndic whinḡ.

⁴⁰ Ma ḡgac danj bu wê am têḡ lau sêmatôc yom-ḡga, ma inḡ tac whinḡ bu am nemlhi inḡ ḡa am nem ḡêḡ sauḡ danj, goc kêḡ nem ḡêḡ atu têḡ inḡ whinḡ.

⁴¹ Ma lau †Rom-ḡga si ḡgac sinḡ-ḡga danj bu kac yom am bu hoḡ inḡ ndê wapa seḡ ḡasawa apê, goc hoḡ wapa dau êmsêlêḡ seḡ ḡasawa balinḡ whinḡ inḡ ndi.

⁴² Êmgaminḡ nem ḡêḡ têḡ lau nanj sêteḡ ḡêḡ têḡ am, nanj dom, ma danj bu ndac am bu nem inḡ sa ḡa ḡêḡ danj, nanj puc dômwêm inḡ dom."

Atac whinḡ nem ḡacyo (Luk 6:27-36)

⁴³ "Ma mac anḡyalê yom nanj Moses to bocdec bu, 'Atac whinḡ nem lau meḡpanḡ am-ḡga,' ma yom nanj lau sêsôm bocdec bu, 'Atac tec nem ḡacyo.'

⁴⁴ Tigeḡ aô wasôm têḡ mac bu atac whinḡ nem ḡacyo, ma atêḡ mbec tu lau nanj sêkêḡ kisa mac-ḡga.

⁴⁵ Mac bu akôm boc-dinanḡ, goc Damam undambê-ḡga oc sam mac bu inḡ atui awê ma ḡgac. Inḡ dau kêḡ ndê ac pi pô lau sac ti lau ḡayham, ma kêḡ u gic lau gitêḡ ti lau nanj sêsa lêḡ giso.

⁴⁶ Lau sac ma lau nanj sêkôc takis-ḡga atac whinḡ lau nanj atac whinḡ ḡac, ma sêtec lau nanj sêtec ḡac. Mac bu anḡkuc ḡac si mête, dec tu sake-ḡga Anötö oc lic mac ḡayham?

⁴⁷ Lau sambuc sêtoc dau si asidôwai sa, magoc sêtec lau ḡatô. Bocdinanḡ mac bu atoc nem asidôwai tawasê sa, dec tu sake-ḡga Anötö oc lic mac ḡayham hôc ḡêlêc lau sambuc?

⁴⁸ Akôc gauc pi yom hoḡ dinanḡ, ma akôm mête solop eḡ, tôm Damam undambê-ḡga ndê mête."

6

Yom pi sakinḡ gitêḡ ḡatô

¹ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, "Ayob daôm bu akôm nem sakinḡ anem akinḡ Anötö-ḡga tu bu lau sêlic e sêmpinḡ mac-ḡga dom. Mac bu akôm tu bu lau sêmpinḡ mac-ḡga, oc atap nem ḡaôli danj sa yêc Damam undambê-ḡga dom."

Mête dakêḡ ḡêḡ têḡ lau-ḡga

² "Bocdinanḡ têḡ ndoc am bu nem lau ḡalôm sawa sa, nanj goc sêc ḡêḡ dau ahuc. Ndic dahuc taḡ bu kêḡ puc lau dom. †Lau sêtim yom lau-ḡga nanj sêtoc dau sa, nanj sêkôm bocdinanḡ yêc lôm wê-ḡga ti malac lôm, bu lau sêlic e sêmpinḡ ḡac. Yomandô aô wasôm têḡ mac bu lau si sêmpinḡ ḡac, dinanḡ ti ḡac si ḡaôli sambuc nanj sêkôc sa su.

³ Tigeḡ têḡ ndoc am bu kêḡ ḡêḡ têḡ lau ḡalôm sawa, nanj sinḡ ma kêḡ gelec têḡ ḡac, ma yob bu lau danj sêḡgô ḡayom dom.

⁴ Bocdinanḡ am nem mête kôm yác lau-ḡga oc yêc sinḡ dau. Ma Damam nanj ḡêlic ḡêḡ nanj yêc sinḡ, nanj oc kêḡ ḡaôli têḡ am."

Mête datêḡ mbec-ḡga (Luk 11:2-4, 9-13)

⁵ "Ma têḡ ndoc am bu teḡ mbec, nanj teḡ tôm lau sêtim yom lau-ḡga dom. ḡac atac whinḡ bu sêteḡ mbec sêlhac lôm wê-ḡga ti seḡ ḡamakê, tu bu lau sêlic ma sêmpinḡ ḡac-ḡga. Yomandô aô wasôm têḡ mac bu lau si sêmpinḡ ḡac, dinanḡ ti ḡac si ḡaôli sambuc nanj sêkôc sa su.

⁶ Têñ tēm am bu teñ mbec, nañ goc sôc nem andu ñalôm ma sêc gatam ahuc, ma teñ mbec tēñ Damam yêc malam nañ lau dañ sêlic dom. Ma Damam nañ kêyalê gêñ nañ yêc siñ dau, nañ oc kêñ ñaôli tēñ am.

⁷ “Ma tēñ tēm mac bu atēñ mbec, nañ atēñ mbec baliñ tôm lau sambuc dom. Ñac gauc gêm bu mbec dau oc ñandô sa tu ñac si yom ñalhô daêsam-ñga.

⁸ Añkuc ñac si gêbôm dom, bu Damam kêyalê gwananñ su, gêñ nañ mac apônnda.

⁹ Bocdinañ atēñ mbec bocdec bu:

Damañ, am nañ mbo undambê. Am nem ñaê lau sênem dabuñ mañ.

¹⁰ Mweñ ti lau hoñ si Pômdau. Kêñ lau dañga wambu nem yom ñapep yêc nom, gitôm yêc undambê.

¹¹ Kêñ yac mba gö tēñ ac dindec.

¹² Suc yac mba sac ñatôp kwi, tôm yac asuc lau nañ sêkôm sac tēñ yac, nañ si sac ñatôp kwi.

¹³ Yob yac tēñ lêtôm bu tap yac sa dom, ma tēñ ñgac sac Sadañ bu kôm yac ñayom dom.

¹⁴ Mac bu asuc lau nañ sêkôm sac tēñ mac, nañ si sac kwi, goc Damam undambê-ñga oc suc mac nem kwi bocdinañ.

¹⁵ Magoc mac bu asuc lau si sac kwi dom, dec Damam oc suc mac nem kwi dom bocdinañ.”

Mêtê dahu gêñ danēñ-ñga siñ tu danem akinñ Anötö-ñga

¹⁶ “Ma tēñ tēm mac bu ahu gêñ danēñ-ñga siñ tu anem akinñ Anötö-ñga, nañ akôm añôm andô masiñ-masiñ tôm lau sêtim yom lau-ñga sêkôm, nañ dom. Lau dinañ sêkôm añgô andô tisac, bu lau sêlic ma sêñyalê bu ñac sêhu gêñ danēñ-ñga siñ ma tu dinañ-ñga sêmpinñ ñac. Yomandô aö wasôm tēñ mac bu lau si sêmpinñ ñac, dinañ ti ñac sí ñaôli sambuc nañ sêkôc sa su.

¹⁷ Bocdinañ tēñ tēm mac ahu gêñ danēñ-ñga siñ tu anem akinñ Anötö-ñga, nañ aliñ bu ma amasañ daôm ñapep.

¹⁸ Ma ñalêñ dinañ lau dañ oc sêñyalê dom bu mac ahu gêñ danēñ-ñga siñ. Tigeñ mac nem Damam nañ mbo siñ dau, nañ kêyalê gêñ hoñ nañ yêc siñ dau, ma bocdinañ oc kêñ nem ñaôli tēñ mac.”

Tañsalê awa ñandô undambê-ñga (Luk 12:33-34)

¹⁹ Ma Yisu sôm, “Andic nem awa ti wapa sa lhac nom dom, bu sop oc neñ, ma u oc nôm gêñ dau tibalê, ma lau kañ oc sênem kañ sa.

²⁰ Apo gêñ undambê-ñga sa ti nem awa ñandô, ma sop ti u oc señ su dom, ma gitôm dom bu lau kañ sêsôc sêndi bu sênem kañ.

²¹ Aö gasôm yom dinañ, ñahu bu gameñ bocke nañ mac nem awa yêc, nañ mac nem ñalôm ti gauc oc sap dôñ ñapañ.”

Ñamalac si tandô gitôm ya ñawê (Luk 11:33-36)

²² “Ñamalac si tandô gitôm ya ñawê nañ tôc señ tēñ ñac. Bocdinañ mac nem tanôm bu wê mac asa lêñ ñayham, goc mac nem ñamlic ñagêñ hoñ oc yêc ñawê ñalôm eñ.

²³ Magoc tanôm bu wê mac asa lêñ sac-ñga, goc mac gacgeñ ambo ñasec ñalôm. Bocdinañ mac bu gauc nem bu ambo ñawê ñalôm, magoc asa lêñ ñasec-ñga, nañ dec ñasec gêm mac ahuc sambuc.”

Danem akinñ ñadau lu dom

²⁴ “Ñamalac dañ gitôm dom bu nem akinñ ñadau lu, bu inñ oc tec dañ, ma atac whinñ dañ, me sap dañ dôñ ma pu dañ. Ma mac bocdinañ, gitôm dom bu mac atoc Anötö ma awa nom-ñga lu-lu sa ti mac nem ñadau.”

Dahêgo dauñ dom (Luk 12:22-32)

²⁵ “Tu dinañ-ñga dec ahêgo daôm dom tu gêñ anēñ-ñga ti anôm-ñga, me tu ñakwê asôc-ñga. Anötö kêñ mac ambo tamli, ma gêñ dinañ inñ gêñ atu. Gêñ danēñ-ñga inñ gêñ atu dom. Ma Anötö kêñ mac nem ñamlic ñagêñ hoñ, ma gêñ dinañ inñ gêñ atu. Ñakwê asôc-ñga inñ gêñ atu dom.

²⁶ “Akôc gauc pi mbac. Ñac sêsô gêñ dom, sêhoñ gêñ ñandô ma sic sa sôc andu gêñ ñandô-ñga dom. Tigeñ Damam undambê-ñga gôlôm ñac. Ma inñ tac whinñ mac ñamalac hôc gêlêc mbac hoñ su.

²⁷ Ma mac nem asa bu hêgo dau, dec oc tôm bu ndic têku ndê tēm mbo tali-ñga?

²⁸ “Tu sake-ñga mac nem ñalôm ñawapac tu ñakwê asôc-ñga? Akôc gauc pi ñaola

ņayham naņ sêpo sêlhac kwan ņalôm, naņ sêkôm gwelen ti sêmasaņ ņakwê dom.

²⁹ Tigen aô wasôm têt mac bu Kin Solomon in sôc ņakwê ņayham andô, magoc in ndê gôlôn ti ņawasi hóc gêlêc ņaola dinaņ daņ su dom.

³⁰ O mac lau naņ akêt whin gwalec, aņgô! Kwan ti ņaola nom-ņg a sêlhac bêc daêsam dom, ma lau oc sêkêt ya neņ su. Magoc Anötö kêt gêt dau ti ņadalô ņayham, ma yob ņapep. Ma bocdinaņ aņyalê bu yom ņandô, in oc yob mac, ma kêt ņakwê têt mac whin.

³¹ Bocdinaņ ahêgo daôm dom ma asôm bu ‘Daneņ sake?’ me ‘Danôm sake?’ me ‘Dasôc ņakwê bocke?’ lec dom.

³² Lau sambuc naņ sêņyalê Anötö dom, naņ sêhêgo dau tu gêt hoņ dinaņ-ņga, tigen Damam undambê-ņga kêyalê su bu mac apônđa gêt hoņ dinaņ.

³³ Gêt ņamata-ņga akôm ņaņa bu atap malam sa yêc Anötö ndê gôlin ņapu, ma bu asa in ndê lêt gitêt. Ma in oc yob mac tu gêt nom-ņga-ņga whin.

³⁴ “Bocdinaņ ambo ti nem ņalôm ņawapac tu gêt laņsê-ņga dom. Ahu siņ yêc e laņsê dau hóc asê. ņawapac bêc tigen-ņga naņ gitôm bêc tigen dinaņ.”

7

Dapu lau ņambwa dom (Luk 6:37-42)

¹ Ma Yisu sôm, “Alic lau sac ņambwa tu ņac si lêt ti sakin-ņga dom, dec Anötö oc lic mac sac tu nem-ņga dom.

² Bu Anötö oc êņsahê mac tôm mac aņsahê lau, ma nem dôhôn mac nem lêt ti sakin tôm dôhôn naņ mac am dôhôn lau si.

³ “Tu sake-ņga am hêgo daôm tu gêt golop sauņ naņ yêc nem asidôwa tandô, tigen gêt golop atu naņ yêc am daôm tanôm, naņ gêlic apu?

⁴ Ma bocke am sôm têt nem asidôwa, ‘Aô bu wakôc gêt golop naņ yêc am tanôm, naņ sa.’ Tigen gêt golop atu póc daôm nem tanôm ahuc?

⁵ Am ņgac tim yom lau-ņga! Kôc gêt golop atu sa yêc daôm tanôm muņ e tanôm ņawa sa, naņ goc kôc gêt golop sauņ dinaņ sa yêc nem asidôwa tandô.”

Dayob Anötö ndê gêt dabuņ ņapep

⁶ “Akêt gêt dabuņ têt giam dom, bu oc sêkac dau kwi ma sêseņ mac. Ma ambalin nem gôlôn ņayham têt bôc dom, bu oc sêkwê popoc.”

Anötö in ņadau bu kêt gêt têt yac-ņga

⁷ “Ateņ gêt têt Anötö, dec oc akôc ņandô, aņsalê in ti ndê lêt, ma oc atap sa, ma bu amati gatam oc lêt su têt mac.

⁸ Bu Anötö kêt gêt têt lau hoņ naņ sêndac in, ma lau hoņ naņ sêņsalê in ti ndê lêt, naņ oc sêtap sa, ma ņac naņ sêmati gatam naņ oc lêt su têt ņac.

⁹ “Mac dambai aņgô! Nem balê daņ bu teņ gô têt am, dec am oc kêt hoc têt in, a?

¹⁰ Ma bu teņ i oc kêt mboc sac têt in, a?

¹¹ Mba! Mac lau sac, tigen atoc nem balêkoc sa ņa gêt ņayham. Magoc Damam naņ mbo undambê in gitêt eņ, ma oc kêt gêt ņayham-ņayham eņ têt lau naņ sêteņ in.

¹² Akôm mêtê ņayham têt lau hoņ, gitôm mêtê ņayham naņ mac atac whin bu sêkôm têt mac. Yom hoņ naņ Moses ti lau propet sêto, naņ hêganôn yac dakôm mêtê ņayham bocdinaņ.”

Yom seņ lu-ņga

¹³ “Aņsahê ņaņa bu atap gameņ andôc tamli ņapaņ-ņga sa, magoc aņyalê bu gatam gameņ dinaņ-ņga in gatam sauņ. Bu gameņ andinaņ-ņga dê yêc, ma seņ têt gameņ dau in seņ atu, ma ņagatam atu bocdinaņ. Lau daêsam sêsa seņ atu dinaņ, ma oc sêsôc gatam atu dau.

¹⁴ Magoc gameņ dandôc taņli ņapaņ-ņga ņagatam in gatam sauņ, ma seņ têt gameņ dinaņ in seņ atu dom, ma lau daêsam oc sêtap sa dom.”

Yom pi propet tasan

¹⁵ “Ayob daôm tu propet tasan-ņga. ņac sêtôm giam pôm naņ sêmpaņ dau ahuc ņa domba ņamlic, tu bu sêti gasuc domba-ņga ma sêseņ ņac su. ņalêt tigen propet tasan oc sêtêt mac sêloc tu sêņsau mac-ņga.

¹⁶ Aņsahê ņac si lêt dec tôm bu mac aņyalê bu ņac lau tasan. ņalêt tigen, yac dalic a ņandô ma taņyalê a dau bu ņayham me sac. Oc tôm dom bu dahin ņandô ņayham yêc a sac.

¹⁷ Yomandô! A ņayham sem ņandô ņayham, ma a sac sem ņandô sac.

18 A ñayham dan gitôm dom bu nem ñandô sac, ma a sac gitôm dom bu nem ñandô ñayham.

19 Ma a hon nan sem ñandô sac, nan oc sêlêj su ma sêruc pi ya ndi, ma ya neñ su.

20 Bocdinañ anjahê propet si lêt, ma anjalê ñac bu propet ñayham me sac.”

Pômdau kêyalê in ndê lau su

21 “Lau daêsam sêsam aö bu, ‘Pômdau,’ tigen ñac hon oc sêtap gameñ undambê-nga sa dom. Mba! Lau nan danğa wambu Damañ undambê-nga ñapep, ma sêkôm mêtê tôm in atac whin, nan oc sêtap undambê sa.

22 Têj Anötö ndê bêc êmatôc lau-nga, nan lau tasan daêsam oc sêsôm têt aö bu, ‘Pômdau, Pômdau! Yac ahoc yom asê atôm propet, ma atin ñalau sac su ma akôm gêj dalô daêsam am am anôm. Bocdinañ kôc yac sa.’

23 Tigen aö wasôm têt ñac bu, ‘Aö kayalê mac dom sambuc mac lau sac. Alhö su yêc aö!’ ”

Yom gôlin pi ñac lu nan sêkwê andu (Luk 6:46-49)

24 “Lau nan sêngô aneñ yom ma sêkôm ñandô sa, nan sêtôm ñac tigauç nan kwê ndê andu kalhac nom ñanğa ma kêj hoc kêgapiñ alhö dôj.

25 Têt ndoc u gic e bu hêc, ma mbu puc ñadinda hóc pi andu dau, nan andu dau ku sa dom bu hoc kêgapiñ dôj.

26 Magoc lau nan sêngô aneñ yom ma sêkôm ñandô sa dom, nan sêtôm ñac gauc mba nan kwê ndê andu kalhac nom babalê.

27 Ma u gic ti bu hêc, ma mbu puc ñadinda hóc pi andu dau, goc ku sa ma tisac sambuc.”

28 Yisu gic bata ndê yom dinañ, ma lau hon sêhêdaê tu in ndê yom-nga.

29 Nahu bu yom nan in kêdôhôn têt ñac nan yom ti ñac lai, hóc gêlêc lau Israel-nga si kêdôhônwaga yomsu-nga si yom hon su.

8

Yisu kôm ñac ti gêmbac leprasi ñayham sa (Mak 1:40-45; Luk 5:12-14)

1 Yisu sip akêj lôc meñ, ma lau daêsam sêñkuc in.

2 Ma ñac dan ti gêmbac ñleprasi têt in gi, goc pôn haduc ma sôm, “Pômdau. Am bu tac whin dec gitôm bu am oc kôm aö ñamlic ñawasi sa.”

3 Yisu kêmatôc amba sa gi ma kêmasec in, ma sôm, “Aö atac whin, dec wasôm têt am bu ñamlic ñawasi sa.” Ma ñagahô eñ gêmbac hu in sin, ma in ñamlic ñayham sa.

4 Ma Yisu sôm têt in, “Am ngô! Gêj nan kwahic dec hóc asê am, nan sôm asê têt lau dan dom. Tigen têt ñdabuñsiga ndi, têt daôm têt in bu lic bu am nem ñamlic ñawasi sa su. Ma kêj da tôm yomsu nan Moses kêj têt yac. Ma ñalêj dinañ lau hon oc sêñyalê bu am ñamlic ñayham sa.”

Ñac bata sin-nga dan kêj whin nanğa (Luk 7:1-10)

5 Tinambu Yisu sôc malac Kapenaom gi. Ma ñac bata Rom-nga dan, nan gêm gôlin lau sin-nga 100, nan têt in gi ma ndac in bu nem in sa.

6 In sôm, “Pômdau, aneñ ñac akiñ dan ndöc bôlin. In yêc andu ñapan ma kêsahê ñandê atu.”

7 Ma Yisu sôm têt in, “Aö oc waloc ma wakôm in ñayham sa.”

8 Tigen ñac bata dau ô yom ma sôm, “Pômdau, am ñac atu ma aö ñac apa, dec mayan dau bu am sôc aneñ andu. Tigen aö kayalê su bu am ñac ti ñac lai atu, ma bocdinañ dec am bu ndic atu yom, goc aneñ ñac akiñ oc ñayham sa.

9 Bu aö dau danğa wambu lau nan si ñac lai hóc gêlêc aö neñ, ma aneñ lau sin-nga danğa wambu aö. Aö bu wasôm têt dan, ‘Am ndi!’ goc in oc ndi. Ma bu wasôm têt dan, ‘Am mweñ,’ goc in oc meñ. Ma bu wasôm têt aneñ ñac akiñ bu kôm gêj dan, goc in oc kôm.”

10 Yisu ngô ñac bata ndê yom ma hêdaê, ma sôm têt lau nan sêñkuc in bu, “Yomandô wasôm têt mac, bu yêc lau Israel hon aö gatap ñac si dan nan kêj whin nanğa gitôm ñac Rom-nga dindec, nan sa dom.

11 Anğô! Lau daêsam nan lau Israel dom, nan oc sêmeñ akêj nom ñabatin hon, ma sêtap mwasiñ atu sa yêc undambê sêwhin Abraham, Aisak ma Jakob.

12 Tigen lau Israel daêsam nan gauc gêm bu sic waê bu sêndöc undambê, nan Anötö

oc êmasuc ñac su sêndöc gameñ ñasec-nga, ma sêtañ ti lhö êñsiñ pi dau.”

¹³ Yisu sôm yom dinañ têt lau hoñ su, goc sôm têt ñgac bata, “Am lhö mbu ndi. Aö oc wakôm am nem ñgac akiñ dinañ ñayham sa, tôm am kêñ whiñ.” Ma têt ndoc dau dinañ gêmbac hu ñgac akiñ dau siñ, ma in ñayham sa.

*Yisu kôm lau daêsam ñayham sa
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Tinambu Yisu têt Pita ndê andu gi ma gêlic Pita lawawê gêmbac lic ñandê atu ma yêc.

¹⁵ Yisu têt in gi ma kêmasec in amba, goc gêmbac hu in siñ. Ma in tisa, ma ndê gêt daney-nga ma kêñ têt Yisu.

¹⁶ Têt telha dinañ ac gi sip su, g oc lau malac-nga sêkôc lau daêsam nañ ñalau sac sêmbo ñac si ñalôm, nañ sa sêtêt Yisu si. Ma in gic atu yom, goc ñalau sac sêhu lau dau siñ, ma in kôm lau gêmbac hoñ ñayham sa.

¹⁷ Ñalêt dau dinañ yom nañ propet Aisaya sôm su nañ dec ñandô sa. Muñ-nga in to yom pi Mesaya bocdec bu:

In hóc yac neñ ñawapac tu nem yac sa-nga.
[Ais 53:4]

*Lêt tanjuc Yisu-nga
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Têt bêc dañ Yisu gêlic lau daêsam sêngihi in ahuc, goc sôm têt ndê ñngacsêñomi bu sêlom bugicton ma sêpi dañga sêndi.

¹⁹ S êmasañ dau sêmbo ma kêdôhôn-waga yomsu-nga dañ meñ ma sôm têt in, “Kêdôhôn-waga, aö bu wañkuc am, wawhiñ am watêt gameñ bocke nañ am oc ndi.”

²⁰ Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, “Giam pôm si hocsuñ yêc, ma mbac lolôc-nga si ñaic yêc, tigen ñamalac ndê Atu dau ndê mala yêc bêc-nga mba.”

²¹ Ma sêñom dañ sôm têt in, “P ômdau, aö bu wañkuc am, magoc gêt ñamata-nga aö wandi wambo wawhiñ aney lau e añsuhuñ damañ su nañ.”

²² Tigen Yisu sôm, “Mba! Am bu gauc nem bu êmkuc aö, nañ gêt ñamata-nga. Tec lau batê sêñsuhuñ lau batê.”

*Yisu kôm bu ñampon timalô
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Yisu sôm yom dinañ su, goc pi wañ dañ gi. Ma in ndê ñgac-sêñomi sêñkuc in ma sêpi wañ sêwhiñ.

²⁴ Sêlac si, ma mbu puc atu ma gêli bu ñampon sa gic sip wañ, e kêpiñ bu wañ pac. Tigen Yisu yêc bêc yêc wañ.

²⁵ Dec sêtêt in si, sêuñ in sa ma sêsôm, “Pômdau, nem yac sa, bu yac oc dapac dandiñ.”

²⁶ Magoc Yisu sôm têt ñac, “O mac lau nañ akêt whiñ gwalec. Tu sake-nga mac atöc daôm?” Goc in tisa ma sôm yom ñanga têt mbu ti bu ñampon, ma gameñ ñañey sa.

²⁷ Ma ñac hoñ sêhêdaê ma sêsôm têt dandi, “Ei! In ñgac kaiñ bocke? Bu gêt hoñ sêsôc in ndê yom ñapu, ma mbu ti bu sêwhiñ.”

*Yisu soc ñalau sac su yêc ñgac lu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Ñac sêhóc asê bugicton ñadañga ma sêsôc lau Gadala-nga si gameñ si. Ma yêc dindê ñgac lu sêsa akêt ôm sêhôn-nga ma sêtêt Yisu si. Inlu ñgac lu nañ ñalau sac sêmbo inlu ñalôm, ma sêkôm inlu sêti ñgac pôm. Ma bocdinañ lau hoñ sêtöc inlu ma sêmbo ahê inlu, ma inlu sêndöc ôm sêhôn-nga ñapan.

²⁹ Têt ndoc inlu sêhóc asê Yisu, nañ ñalau sac nañ sêmbo inlu ñalôm, nañ sêmbwêc bocdec bu, “O Anötö ndê Atu! Am bu kôm sake têt yac? Têm bu Anötö êmatöc yac-nga yêc dôn yêc. Ma bocke am kwahic dec mwen bu kôm yac ñayom?”

³⁰ Bôc ton atu dañ sen gêt sêmbo ahê gameñ nañ ñac sêlhac.

³¹ Goc ñalau sac sêten Yisu bu, “Am bu soc yac su, nañ kêñ yac asip bôc ñalôm.”

³² Ma in sôm têt ñac, “Andi!” Goc sêhu ñgac lu dinañ siñ ma sêsôc bôc ñalôm si. Ma bôc hoñ sênti sêsip salic sac, sêsip bugicton ñalôm si, ma bu kô ñac sêmbac ndu.

³³ Lau sêyob bôc-nga sêlic gêt dau, goc sêlhö sêsa malac si, ma sic miñ têt lau malac-nga pi gêt hoñ dinañ, ma pi gêt nañ Yisu kôm têt ñgac lu ti ñalau sac.

³⁴ Ma lau malac-nga hoñ sêsa sêtêt Yisu si, ma têt ndoc sêlic in, nañ sêten in bu hu ñac si gameñ siñ.

9

*Yisu kôm ngac bôlinj danj nayham sa
(Mak 2:3-12; Luk 5:17-26)*

¹ Goc Yisu pi wanj gi ma gic bugictonj kic, ma têtj inj ndê malac Kapenaom gi.

² Ma lau gamej dinanj-nga sêmbalanj ngac bôlinj danj yêc sac danj ma sêtêtj Yisu si. Inj gêlic bu nac sêkêtj whinj inj, dec sôm têtj ngac bôlinj dau, “Anenj balê, atac nayham sa. Kwahic dec aö oc wasuc am nem sac kwi.”

³ Kêdôhônwaga yomsu-nga jatô s êngô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm têtj dandi, “Ngac dê ndê yom sac sambuc! Anötö tigenj gitôm bu suc sac kwi.”

⁴ Yisu kêyalê nac si gauc, goc ndac nac, “Tu sake-nga mac gauc gêm yom sac yêc nem nalôm?”

⁵ Mac akêtj whinj dom bu anenj naclai yêc bu wasôm têtj ngac dau bu, ‘Aö wasuc am nem sac kwi.’ Bocdinañ aö wasôm têtj inj bu, ‘Tisa ma êmsêlêtj.’

⁶ Ma têtj ndoc mac alic bu anenj yom dinanj nandô sa, goc anyalê bu Anötö kêtj naclai têtj Namalac ndê Atu yêc nom, bu suc namalac si sac kwi whinj.” Goc Yisu sôm têtj ngac bôlinj bu, “Tisa ma hôc nem mbô sa, ma lhö têtj nem andu ndi!”

⁷ Goc ngac dau tisa ma kölhö têtj ndê andu gi.

⁸ Ma lau daêsam nanj sêlic gêtj dau sêhêdaê nandô, ma sêmpinj Anötö nanj kêtj naclai bocdinañ têtj namalac.

*Yisu kêgalêm Matyu bu ênkuc inj
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Yisu kêsêlêtj gi ma gêlic ngac danj naê Matyu nanj ndöc ndê mala kôc takis-nga. Ma inj sôm têtj inj, “Êmkuc aö!” Goc Matyu tisa ma kêkuc inj.

¹⁰ Tinjambu Yisu gêtj gêtj ndöc Matyu ndê andu nalôm, ma lau daêsam sêmenj ma senj gêtj sêndöc sêwhinj Yisu ti ndê ngacsênjomi. Nac lau sêkôc takis-nga ti lau jatô nanj lau Palêsai sêsam nac bu lau sac.

¹¹ Ma lau Palêsai jatô sêlic gêtj dinanj, goc sêndac inj ndê ngacsênjomi bocdec bu, “Tu sake-nga mac nem kêdôhônwaga gêtj gêtj ndöc whinj lau sac dindê?”

¹² Yisu ngô nac si yom dau ma sôm, “Lau nanj sêlic dau bu gêm bac mba, nanj oc sênsalê

dokta dom, magoc lau ti gêm bac oc sênsalê dokta.

¹³ Gauc nem Anötö ndê yom nanj propet akwa danj to yêc bocdec bu, ‘Gêtj atu nanj aö atac whinj, nanj bu mac tamwalô lau, hôc gêtjêc domba honj nanj mac bu andic ndu ma akêtj ti da, nanj su.’ Andi ma akôc gauc pi yom dau e anyalê nahu napep. Bu aö gamej bu wanjalêm lau nanj sêlic dau bu lau gitêtj, nanj sa dom. Aö gamej bu wanjalêm lau sac sa, bu sênem dau kwi ma sêsôc Anötö ndê gôlinj napu.”

*Yao gêtj danenj-nga-nga
(Mak 2:18-20; Luk 5:33-35)*

¹⁴ Ma Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê sênjomi jatô sêtêtj Yisu si ma sêndac inj bu, “Bocke dec yac ti lau Palêsai akêtj bêc jatô bu anenj gêtj dom tu gauc nem Anötö-nga, tigenj am nem ngacsênjomi senj gêtj tôm bêc honj?”

¹⁵ Ma Yisu sôm têtj nac, “Ngac nem awhê-nga danj bu êngalêm lau sa sêmbô sêwhinj inj tu sênenj mwasinj nem awhê-nga, dec oc tôm dom bu sêhu gêtj danenj-nga sinj ma sêndöc ti nalôm nawapac têtj ndoc ngac dau mbo whinj nac. Mba! Ma bocdinañ anenj ngacsênjomi sêmbô sêwhinj aö ti atac nayham, ma sêhu gêtj danenj-nga sinj dom. Tigenj ndoc oc menj nanj lau oc sêkôc aö su yêc nac, ma têtj têm dinanj nac oc nalôm nawapac ma sênkuc lêtj dahu gêtj danenj-nga sinj-nga.”

*Yisu ndê yom gitôm gêtj wakuc
(Mak 2:21-22; Luk 5:36-39)*

¹⁶ Ma Yisu sôm, “Yac dasi po wakuc pi najkwê akwa nanj kic, nanj dom. Bu po wakuc oc hôc najkwê akwa kic e tisac sambuc.

¹⁷ Ma têtj ndoc lau sêmasanj wain wakuc, nanj sêkêc sip bôc namlic wain-nga akwa dom. Mba! Nac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc namlic akwa kôc. Ma wain oc wê ninja, ma namlic dau oc tisac. Bocdinañ lau sêkêc wain wakuc sip bôc namlic wakuc, ma lu-lu oc sêyêc nayham.”

*Yisu kôm awhê lu nayham sa
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

¹⁸ Yisu sôm yom dinanj mbo, ma ngac bata danj menj pônj haduc têtj inj ma sôm, “Anenj atuñwê kwahic dec mbac ndu su, magoc am bu mwenj ma kêtj amam sac inj, dec inj oc mbo tali tiyham.”

19 Goc Yisu tisa ma in ti ndê ngacsêjomi sêwhin ngac dau si.

20 Sênsêlêj sêmbô, ma awhê dan tigasuc in kalhac in dômbwê ma kêmasec in ndê ñakwê ñadali. Awhê dau hóc ñawapac gêm dac-nga ñapan gitôm yala 12 su, dec

21 gauc gêm yêc dau bu, “Aö bu wamasec in ndê ñakwê ñambwa, dec oc kôm aö ñayham sa tiyham.”

22 Yisu kac dau kwi e gêlic in, goc sôm, “Aneñ bawhê, atac pa su. Am ñayham sa tiyham tu am nem kêñ whin aö-nga.” Ma têt ndoc dau dinañ awhê dau ñayham sa.

23 Ma tinambu Yisu gi e hóc asê ngac bata dau ndê andu, ma gêlic bu lau toñ atu sêmbô. Ñatô sêyu gasuc ma ñatô sêtañ ti ñanta atu.

24 Goc sôm, “Alhö su, bu bawhê dau mbac ndu dom. In yêc bêc nañ yêc.” Magoc ñac sêmbwac in.

25 Dec Yisu sôm bu sêsoc ñac sêsa sêndi, goc sôc gi kêmbawhê sip amba, ma in tisa.

26 Ma yom dau ñawaê tiapa sambuc yêc gameñ dinañ.

Yisu kôm ngac tapec lu ñayham sa

27 Dinañ su, goc Yisu kêsêlêj gi. Ma ngac tapec lu sêñkuc in ma sêmbwêc, “O †Dawid ndê Atu, tamwalô alu!”

28 Magoc Yisu kêsêlêj gi sôc andu dan, dec ngac lu dinañ sêtêj in si, ma in ndac, “Amlu akêñ whin bu aneñ ñaclai yêc bu wakôm amlu ñayham sa, me mba?” Ma inlu sêsôm, “Aêc, Pômdau!”

29 Goc Yisu kêmasec inlu tandô, ma sôm bu, “Tu amlu akêñ whin aö-nga, dec gêt nañ amlu andac, nañ oc ñandô sa.”

30 Ma inlu tandô po asê. Goc Yisu gic yao inlu bu sêsôm gêt dau ñayom asê têt lau dan dom.

31 Magoc inlu sêsa si, ma sêkôm in ndê waê sa e tiapa gêm gameñ dinañ ahuc.

Yisu kôm ngac awha mba sôm yom asê

32 Ñac sêsa si ma lau ñatô sêtêj Yisu sêmeñ. Ñac sêkôc ngac dan, nañ ñalau sac kôm in awha mba.

33 Yisu soc ñalau sac sa awê gi su, goc awha mba dau sôm yom asê. Lau daêsam dinañ sêseñ amba ma sêsôm bu, “Yac dalic gêt dan bocdec yêc Israel dom andô.”

34 Magoc lau Palêsai sêsôm bu, “In kôc ñaclai yêc ñalau sac si ñadau Sadan, dec tin ñalau sac su.”

Yisu tawalô lau

35 Ma Yisu kêsêlêj golom-golom malac atu ti sauñ. In kêdôhôn lau mbo lôm wê-nga, ma hoc ñawaê ñayham pi Anötö ndê gôlin asê. Ma in kôm lau ti gêmbac tidau-tidau hon ñayham sa.

36 Magoc têt ndoc in gêlic lau daêsam nañ sêñkuc in, nañ tawalô ñac. Ñahu bu in gêlic ñac sêtôm domba nañ si ngac yob ñac-nga mba, dec giam pôm sêtê ñac salin-salin ñapan.

37 Goc in sôm têt in ndê ngacsêjomi, “Gêt ñandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic ñandô sa-nga daêsam dom.

38 Bocdinañ atet mbec têt ôm ñadau bu êñkin lau gwelen-nga sêsôc in ndê ôm ma sêndic gêt ñandô sa.”

10

Yisu kêyalin †apotel 12 sa (Mak 3:16-19; Luk 6:12-16)

1 Yisu ta in ndê ngac-sêjomi 12 sêtêj in si, ma kêñ ñaclai têt ñac bu sêsoc ñalau sac su yêc lau, ma bu sêkôm gêmbac hon ñayham sa.

2 Aposel 12 dau si ñaê bocdec. Ngac ñamata-nga in Saimon nañ sêsam bu Pita, lu in asi Andru, ma Sebedi ndê atu lu Jems lu Jon,

3 P ilip ma Batolomeas, Tomas ma ngac kôc takis-nga Matyu, ma Alpayas ndê atu Jems, Tadaus,

4 Saimon nañ sêsam bu ‘Ngac †Selot,’ ma Judas Iskeriot nañ tinambu hoc Yisu asê.

Yisu kêkin aposel 12 sêsa si bu sênem mêtê lau

(Mak 6:7-11; Luk 9:1-5)

5 Yisu kêkin lau 12 dinañ sêsa si bu sênem mêtê, ma gic yomsu ñac bocdec bu, “Asôc lau apa ti lau †Samaria-nga si malac dan dom,

6 tigen gêt ñamata-nga atêt domba Israel-nga nañ sinğa su, nañ andi.

7 Anem mêtê ma asôm têt lau bu Anötö ndê gôlin meñ kêpin su.

8 Akôm lau gêmbac ñayham sa, ma akôm lau ti gêmbac leprasi ñamlic ñawasi sa. Auñ

lau batê sêtisa, ma asoc ñalau sac su yêc lau. Anötö kêñ ñaclai têtñ mac ñaôli mba, ma bocdinañ anem lau sa ñambwa.

9-10 Ma têtñ ndoc mac anşêlêtñ andi, nañ gauc nem wapa señ-nga dom. Anşêlêtñ amam sawa, akôc mone dom, ampwic talhi dom, akôc ñakwê aô daôm-nga ti atapa dom, ma ahôc tôc dom. Ñalêtñ solop bu lau sêlôm lau nañ sem gwelenñ mêtê-nga ma sêpuc ñac dôñ ña gêtñ dinañ, nañ ti ñac si ñaôli ô gwelenñ.

11 “Malac bocke mac bu asôc andi, nañ anşalê ñamalac ñayham nañ toc Anötö sa ñapep, bu ambo awhiñ in e mac ahu malac dau siñ.

12 Têtñ ndoc mac api inñ ndê andu andi, nañ anem mbec inñ ndê lau ña mbec yom malô-nga.

13 Ma ñac lau dau bu lau gitêtñ, goc yom malô oc yêc ñac. Ma ñac bu lau gitêtñ dom, goc mac nem mbec yom malô-nga oc gacgeñ yêc mac-nga.

14 Ma lau malac dañ bu sêkôc mac ti nem yom sa dom, goc ahu malac me andu dinañ siñ ma atonñ kop su yêc gahim.

15 Aô wasôm têtñ mac bu têtñ Anötö ndê bêc êmatôc lau-nga, lau malac dinañ-nga oc sêtap ñagêyô sac sambuc sa, hóc gêlêc ñagêyô nañ inñ oc kêñ têtñ lau Sodom ti Gomora-nga têtñ têtñ ñambu-nga, nañ su.”

*Yisu ndê lau oc sêtap kisa sa
(Mak 13:11-13; Luk 21:12-17)*

16 “A ñgô su nañ! Aô wanñkiñ mac asa andi, atôm domba nañ sêsip giam pôm si gameñ. Bocdinañ akôc gauc ñapep ma akôm nem gwelenñ, ma akôm mêtê ñayham eñ e lau dañ gitôm dom bu sêpu mac.

17 Ayob daôm têtñ lau nañ sêkêtñ whiñ aô dom, bu ñac oc sêkêtñ mac atêtñ lau sêmatôc yom-nga andi, ma sêhi mac ña sô yêc ñac si lôm wê-nga.

18 Tu mac anñkuc aô-nga dec ñac oc sêkêtñ mac alhac gôliñwaga ti kiñ si anğô-nga. Ndoc dinañ ti mac nem ndoc bu awhê aneñ yom sa têtñ lau atu-tu dinañ, ma têtñ lau akêtñ gameñ hoñ, nañ whiñ.

19 Ma têtñ ndoc sêkôc mac dôñ, nañ ahêgo daôm dom tu yom asôm-nga. Anötö oc nem mac sa tu asôm yom-nga.

20 Ma yom nañ mac bu asôm, nañ mac nem yom dom. Damam undambê-nga oc kêñ inñ ndê Ñalau puc mac dôñ, ma hóc nem awham sa.

21 “Têtñ ndoc ñawapac-nga dinañ, lau nañ sêkêtñ whiñ dom oc sêhoc si asidôwai sêkêtñ whiñ aô-nga asê bu sêndic ñac ndu, ma dambai oc sêkôm têtñ atui boc-dinañ. Balêkoc oc sêli dau sa têtñ damba ti dindai, ma sêkêtñ ñac sêtêtñ lau bu sêndic ñac ndu.

22 Ma lau sambob oc atac tec mac tu aô-nga. Magoc asa nañ bu lhac ñanğa ma hu aô siñ dom, nañ oc tap Anötö ndê mwasiñ nem inñ si-nga sa.

23 Ma lau bu sêkêtñ kisa mac, goc ahu ñac si malac siñ ma atêtñ malac dañ andi. Yom ñandô aô wasôm têtñ mac! Mac nem gwelenñ anem mêtê ñawaê ñayham-nga yêc malac Israel-nga hoñ oc pacndê dom, e Ñamalac ndê Atu meñ sa tiawê.”

*Lau nañ sêñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac
gitôm inñ dau*

(Luk 6:40)

24 “Kwapuc dañ oc hóc gêlêc gwalam akwa nañ kêdôhôn inñ, nañ dom. Ma ñgac akiñ oc hóc gêlêc inñ ndê ñadau dom.

25 Kwapuc bu tôm ndê gwalam akwa ma ñgac akiñ bu tôm ndê ñadau, goc tôm. Lau sêpu gôlôwac ñadau aô ma sêsam aô bu †Belsebal, ma bocdinañ ñac oc sêkôm têtñ ñadau ndê lau mac, hóc gêlêc su.”

Atôc lau nom-nga dom

(Luk 12:2-7)

26 “Magoc atôc daôm tu lau nañ sêkêtñ kisa mac-nga dom. Nahu bu gêtñ hoñ nañ lau sem ahuc, me yêc siñ dau, nañ oc meñ sa tiawê.

27 Yom nañ aô gasôm têtñ mac têtñ ôbwêc, nañ asôm asê têtñ acsalô, ma yom nañ aô gac yom sec têtñ mac, nañ asôm tiatu alhac malac lôm.

28 Atôc lau nañ bu sêndic mac ndu-nga dom, bu ñac gitôm dom bu sêseneñ mac gatôm su whiñ. Atôc lau dom, magoc atôc Anötö ma asôc inñ ñapu. Bu mba, goc inñ gitôm bu kêñ mac ñamlic ti gatôm lu-lu sêsip lambwam sêndi e sêniñga gacgeñ.

29 “Akôc gauc pi mbac kecsoc nañ lau sêlic bu gêtñ ñambwa. Tigeñ Anötö gêlic gêtñ

sauñ dinañ bu gêñ ñambwa dom, ma inñ bu lôc dom, dec dañ oc niñga dom.

³⁰⁻³¹ Bocdinañ ahêgo daôm dom, bu Anötö tac whiñ mac hôc gêlêc mbac kecsoc daêsam su. Inñ kêyalê mac e pi sa, gitôm inñ sê mac nem kêclauñ hoñ sa timala.”

*Dasêc Yisu ahuc dom
(Luk 12:8-9)*

³² “Asa nañ sôm asê yêc ñamalac añgô-ñga bu inñ kêñ whiñ aö, nañ aö wasôm inñ ndê ñaê asê yêc Damañ undambê-ñga añgô-ñga.

³³ Tigeñ asa nañ sêc inñ ndê kêñ whiñ aö-ñga ahuc yêc ñamalac añgô-ñga, nañ wasêc inñ ahuc yêc Damañ añgô-ñga bocdinañ.”

*Tañkuc Yisu ti dahôc ñawapac
(Luk 12:49-53; 14:26-27; 9:48)*

³⁴ “Gauc nem bu aö gameñ bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aö-ñga dec lau oc sêwhê dau kôc ma sêkêñ kisa dau.

³⁵ Tu aö-ñga dec damba lu atuñgac oc sêkêñ kisa dau, ma dinda lu atuwê, ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkêñ kisa dau bocdinañ.

³⁶ Ngac dañ oc tap inñ ndê ñacyo sa yêc inñ dau ndê lau.

³⁷ “Asa nañ tac whiñ damba me dinda me atuñgac me atuwê hôc gêlêc inñ ndê atac whiñ aö su, nañ oc tôm dom bu ti aneñ dañ.

³⁸ Ma asa nañ tec bu hôc inñ ndê a gicso dau* ma êñkuc aö, nañ tôm dom bu ti aneñ dañ bocdinañ.

³⁹ Lau nañ takwê gêñ nom-ñga ñapañ tu puc ñac si ñamlic dôñ-ñga, nañ oc sêniñga. Magoc asa nañ bu hu gêñ nom-ñga siñ tu aö-ñga, nañ oc mbo tali ñapañ.

⁴⁰ “Lau nañ sêkôc mac sa, nañ gitôm sêkôc aö dauñ sa, ma ñac nañ sêkôc aö sa, nañ sêkôc Anötö nañ kêkiñ aö gameñ, nañ sa.

⁴¹ Asa nañ toc aneñ propet dañ sa, ma kôc inñ sa tu inñ ti propet gêm aö añôn-ñga, nañ Anötö oc kêñ ñagêyô ñayham têtñ inñ gitôm inñ kêñ têtñ propet dau. Ma asa nañ toc ñamalac gitêtñ dañ sa, ma kôc inñ sa tu aneñ ñaê-ñga, nañ Anötö oc kêñ ñagêyô ñayham têtñ inñ gitôm inñ kêñ têtñ ñgac gitêtñ dau.

⁴² Ma asa nañ kôm gêñ sauñ bocke bu nem lau nañ sêñkuc aö, nañ sa, tôm inñ

kêñ bu ñalhuc têtñ ñac sênôm, nañ Anötö oc êñlhiñ inñ siñ dom. Inñ oc kêñ ñagêyô ñayham têtñ inñ yomandô.”

11

¹ Yom hoñ dinañ Yisu sôm têtñ inñ ndê ñgacsêñomi 12 tu êndôhôn ñac-ñga. Inñ gic bata yom dau, goc kêsêlêñ golom-golom malac nañ sêyêc gameñ Galili-ñga dinañ, ma gêm mêtê ti kêdôhôn lau.

*Yisu sôm yom pi Jon, Ngac Kêku Lau-ñga
(Luk 7:18-35)*

² Têtñ ndoc dinañ Jon, Ngac Kêku Lau-ñga ndôc gapocwalô, ma inñ ñgô ñawaê pi gêñ hoñ nañ Kilisi kôm. Bocdinañ inñ kêkiñ inñ ndê sêñomi ñatô sêtêtñ Yisu si,

³ ma sêndac inñ bocdec bu, “Anötö gic bata têtñ yac bu oc êñkiñ Mesaya. Am daôm dinañ, me yac oc akêñ batañ ñgac dañ tiyham?”

⁴ Yisu ô yom ma sôm, “Ambu andi ma asôm yom têtñ Jon pi mêtê nañ mac añgô aö gahoc asê, ma pi gêñ nañ mac alic aö gakôm.

⁵ Lau tapec sêlic gameñ tiyham, lau bôliñ sêñsêlêñ tiyham, lau ti gêmbac leprasi ñamlic ñawasi sa, lau dangasuñ bic sêngô yom, lau batê sêtisa, ma lau ñalôm sawa sêngô ñawaê ñayham.

⁶ A ñgô! Lau nañ atac lu-lu tu aö-ñga dom, nañ oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa.”

⁷ Jon ndê sêñomi sêsa si, ma Yisu sôm yom pi Jon têtñ lau toñ atu nañ sêmbo sêwhiñ inñ. Inñ ndac ñac bocdec bu, “Têtñ ndoc mac asa atêtñ Jon yêc gameñ sawa a, dec gauc gêm bu atap ñamalac kainñ bocke sa? Mac bu alic ñgac gauc babalê gitôm gakoc nañ mbu kêwic, a?”

⁸ Mac asa a bu alic ñgac dañ nañ sôc ñakwê ñayham, a? Mba! Lau nañ sêsôc ñakwê ñayham, nañ sêmbo gameñ ñayham gitôm kiñ si andu.

⁹ Bocdinañ aö wandac mac, mac asa a bu alic sake? Bu alic propet dañ? Yomandô! Inñ propet dañ, ma inñ hôc gêlêc propet hoñ su.

¹⁰ Propet akwa dañ to yom nañ Anötö sôm têtñ Mesaya bocdec bu, ‘Aö wanñiñ aneñ ñgac aheñ-ñga muñ am, bu êmasañ am nem

* **10:38:** Yisu ndê yom pi a gicso dau, nañ ñahu bu tamasañ dauñ tôm bêc hoñ bu dahôc ñandê ti ñawapac tu inñ-ñga e tôm dambac ndu tôm inñ dau mbac ndu.

señ. Y om pi ngac ahen-nga dau hêganôn Jon solop.

¹¹ Yêc ñamalac nom-nga, dan hóc gêlêc Jon, Ngac Kêku Lau-nga su dom. Tigen aö wasôm yom ñandô têt mac, bu lau hon nan sêmbo Anötö ndê gôlin ñapu, lau tiwaê, ma lau waêmbo boc-dinan, nan hon sêhóc gêlêc Jon su yêc Anötö anğô-nga.

¹²⁻¹³ “Muñ-nga, Moses ti propet akwa-kwa sêhoc yom asê gwanan pi Anötö ndê gôlin. Ma ñac si yom ñandô sa dom, e Jon men ma gêm mêtê bu Anötö ndê gôlin men kêpin. Têt ndoc Jon gic hu yom dau e men têt kwahic dec, Anötö ndê gôlin kêsôwec gi tiatu, ma lau daêsam sêkôm mwasac bu sêsóc Anötö ndê gôlin ñapu.

¹⁴ Anötö gic bata bu êñkin propet dan muñ Mesaya, nan gitôm propet Elaija. Ma aö wasôm têt mac bu yomandô, Jon in propet dau dinan. Mac akêt whin yom dinan, me mba?

¹⁵ Mac bu danamsun yêc, nan anğô aneñ yom!

¹⁶ “Lau têt dindêc-nga ñac lau kain bocke? Ñac sêtôm balêkoc nan sêkóc whê sêmbo malac lôm, nan sêtucdin ñac si silip ñatô ma sêsôm,

¹⁷ “Têt ndoc nan yac ac on bu datê wê, nan mac atec. Ma têt ndoc yac am wê danğibo-nga, nan mac atec bu atan awhin.”

¹⁸ Ma lau têt dindêc-nga bocdinan. Jon men ma gêt gêt ti nôm gêt ñayham dom, ma sêsôm bu ñalau sac mbo in ndê ñalôm.

¹⁹ Ma Ñamalac ndê Atu men nôm ti gêt gêt ñayham, tigen sêsôm bu in ngac gêt gêt ti nôm wain ñawahô-nga, ma bu in hê silip têt lau sac ti lau sêkóc takis-ñ ga. Bocdinan, mac lau têt dindêc-nga atôm balêkoc nan sêkôm tô anin ñapan. Tigen Anötö ndê gauc hóc gêlêc gêt hon, ma in ndê lau sênjalê bu in ndê lêt in lêt solop.”

Yisu sôm yom pi lau nan sem dau kwi dom

(Luk 10:13-15)

²⁰ Têt dinan Yisu gic hu pu lau nan sêndöc malac ñatô. Ñahu bu in kôm gêt dalô daêsam yêc ñac anğô-nga, tigen ñac sem si ñalôm kwi dom.

²¹ In sôm, “Oyaê mac lau Korasin ti lau Betsaida-nga. Mac ac waê bu atap Anötö

ndê atac ñandê sa. Lau apa nan sêndöc Taya ma Saidon, nan bu sêlic gêt dalô nan aö gakôm yêc mac anôm-nga, dec oc tôm sênem dau kwi wandêc su, ma sêndöc ti sêtan si sac.

²² Tigen mac akôm dom, dec wasôm têt mac bu têt ndoc Anötö êmatôc lau-nga, nan in oc kêt ñagêyô sac sambuc têt mac, hóc gêlêc ñagêyô nan in oc kêt têt lau Taya ti Saidon-nga, nan su.

²³ “Ma mac lau Kapenaom-nga. Mac gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa andöc undambê, a? Aö wasôm mba! In oc êmasuc mac su asip lambwam andi. Lau Sodom bu sêlic gêt dalô gitôm mac alic su, dec oc tôm sêhu si sac sin ma sêndöc ñayham e kwahic dec.

²⁴ Aö wasôm têt mac bu Anötö oc kêt ñagêyô sac têt mac, hóc gêlêc ñagêyô nan in oc kêt têt lau Sodom-nga.”

Yisu kêpin Damba

(Luk 10:21-22)

²⁵ T êñ ndoc dinan Yisu ten mbec ma sôm, “O Daman, undambê ti nom ñadau. Aö wampin am bu am töt nem yom ña-ñandô asê têt lau nan sênğwinin dau, ma sin kwi têt lau nan gauc gêm bu ñac lau tigauc ma sênjalê gêt hon.

²⁶ Aêc, Daman, am kôm bocdinan kêtuc am daôm nem atac whin.”

²⁷ Goc Yisu sôm, “Daman kêt gêt hon sip aö aman. Lau dan sênjalê Atu dom, Damba tawasê kêyalê in. Ma lau dan sênjalê Damba dom, tigen in ndê Atu kêyalê in, ma lau nan Atu dau atac whin bu töt in asê têt ñac, nan sênjalê Damba.”

Yisu gêm malô lau kwapac

²⁸ “Mac lau hon nan ahóc ñawapac ma kwapac, nan atêt aö amen, ma aö wakêt mac asê awham su.

²⁹ Amen ma akôm aö neñ gwelen awhin aö, ma aö oc wandôhôn mac. Aö ngac malô ma gatoc daun sa dom, ma mac oc atap malam anwhan daôm-nga sa yêc aö.

³⁰ Ñahu bu gwelen nan mac akôm awhin aö, nan ñadehe dom, ma aö wakêt mac ahóc ñawapac atu dom.”

12

*Yisu in Pômdau bêc Sabat-nga
(Mak 2:23-3:6; Luk 6:1-11)*

¹ Têj tēm dinañ ñabêc †Sabat-nga dan, nañ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêñsêlêñ sêmbô lôcwha nañ gic ôm wit-nga dan kic. Ma gêñ yô ñgacsêñomi, dec sêkôc wit ñandô ma señ.

² Lau Palêsai ñatô sêlic, goc sêsôm têj in, “Lic su nañ. Am nem ñgacsêñomi sêkôc wit ñandô ma yomsu gic yao bu dakôm gwelen kain dinañ têj bêc Sabat-nga dom.”

³ Goc Yisu ô ñac si yom ma sôm, “Gauc nem yom nañ sêto yêc, pi gêñ nañ Kin Dawid ti ndê lau sêkôm têj ndoc gêñ yô ñac. Mac asam su, me?”

⁴ Dawid sôc Anötö ndê andu gi, ma kôc bolom dabuñ nañ lau sêkêñ ti da, nañ Moses kên yao bu dabuñsiga tawasê sêneñ, ma lau bambalin sêneñ dom. Ma Dawid ti ndê lau señ, magoc lau dan sêngôlin yom pi Dawid ma sêsôm bu in kêgili yomsu lec dom.

⁵ “Ma gêñ dan tiyham, nañ mac asam su yêc Moses ndê yomsu. Têj bêc Sabat-nga hon dabuñsiga sêkôm gwelen yêc lôm dabuñ, ma gwelen dinañ kêgili yomsu Sabat-nga. Magoc lau sêngôlin yom pi ñac dom.

⁶ “A ô wasôm têj mac, bu gwelen nañ aô gameñ tu wakôm-nga, nañ hóc gêlêc sakin lôm dabuñ-nga hon su.

⁷ Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec, ‘*Gêñ atu nañ aô atac whin, nañ hóc gêlêc mac nem da hon su, nañ bu mac tamwalô lau.*’ Mac añyalê yom dau ñahu dom. Mac bu añyalê, dec gitôm dom bu mac añgôlin yom pi lau nañ sêkôm gêñ so dan dom.

⁸ Bu ñamalac ndê Atu in gêñ hon ñadau, ma in Pômdau bêc Sabat-nga whin.”

*Yisu kôm ñgac amba balê ñayham sa têj bêc Sabat-nga
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

⁹ Yisu kêsêlêñ gi, ma sôc ñac si lôm wê-nga gi.

¹⁰ Ma yêc dinañ, ñgac amba tibalê dan ndôc. Lau Palêsai sêñsalê yom tu sêngôlin pi Yisu-nga, goc sêndac in, “Yac bu dakôm

ñamalac dan ñamlic ñayham sa têj bêc Sabat-nga, oc tangili yomsu Sabat-nga, me mba?”

¹¹ Ma Yisu sôm têj ñac, “Mac nem domba dan, bu peñ sip sê ñalôm têj bêc Sabat-nga, nañ mac oc akôm sake? Mac oc akôc sa.

¹² Aêc! Ma ñamalac sêhóc gêlêc domba su! Bocdinañ yac bu dakôm ñayham ma danem lau sa têj bêc Sabat-nga, oc daso yomsu Sabat-nga dom.”

¹³ Goc Yisu sôm têj ñgac dau, “Êmatôc amam!” Ma in kêmatôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham, gitôm in amba danğa.

¹⁴ Tigeñ lau Palêsai sêsa si ma sem yomgalôm pi lêñ sêndic Yisu ndu-nga.

Yisu in Anötö ndê ñgac Akin

¹⁵ Yisu kêyalê lau Palêsai si gauc, goc hu gameñ dinañ sin. Lau daêsam sêñkuc in, ma in kôm ñac si gêmbac hon ñayham sa.

¹⁶ Tigeñ in gic yao bu sêsôm in ñahu asê dom.

¹⁷ Ñalêñ dinañ yom nañ propet Aisaya sôm pi Mesaya mun su, nañ ñandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

¹⁸ Alic aneñ ñgac akin dindec, nañ aô kayalin in sa. Aô atac whin in kêlêc, ma aneñ ñalôm tisambuc in. Wakêñ aneñ ñalau nem in ahuc, ma in oc hoc yom gitêñ matôc-nga asê têj lau akêñ gameñ nom-nga hon.

¹⁹ In oc sôm yom tac ñandê-nga me mbwêc ñanğa dom. Ma lau dan oc sêngô in whasuñ yêc malac lôm dom.

²⁰ Gakoc timdec in oc pôn dulu dom, ma ya ñawê nañ tisaun, nañ in oc yu ndu dom.* Ma in oc kôm bocdinañ e nditôm in ndê yom gitêñ matôc-nga nem nom sambuc ahuc.

²¹ Ma lau akêñ gameñ nom-nga hon oc sêkêñ bata bu Anötö nem ñac si tu in ndê ñaê-nga. [Ais 42:1-4]

Yisu ndê ñaclai ñahu

(Mak 3:23-27; Luk 11:14-22)

²² Têj tēm dinañ lau sêwê ñgac dan nañ ñalau sac kôm in tandô t ipec ma awha mba, nañ sêtêñ Yisu sêmeñ. Yisu soc ñalau sac dinañ su, goc kôm ñgac dau ñayham sa, ma in gêlic gameñ ma sôm yom asê.

* **12:20:** Yom pi gakoc timdec ma ya ñawê nañ mbac, nañ hêganôn lau nañ sêkêñ whin ñanğa dom.

23 Lau hoŋ sêhêdaê tu Yisu-ŋga, ma sêsôm, “Mboe †Dawid ndê Atu inŋ ŋgac dau dec, me?”

24 Tigenŋ lau Palêsai sêŋgô ŋawaê, dec sêpu Yisu ma sêsôm, “Inŋ kôc ŋaclai yêc ŋalau sac si ŋadau †Belsebal, dec inŋ soc ŋalau sac su.”

25 Yisu kêyalê ŋac si gauc, ma sôm, “Lau gameŋ daŋ, me malac daŋ, me gôlôwac daŋ, bu sêwhê dau kôc, dec ŋac oc sêlhac ŋaŋga dom, ma ŋac si ŋacyo oc sêku ŋac dulu.

26 Ma Sadaŋ boc-dinaŋ. Inŋ bu soc dau ndê ŋalau sac su, dec inŋ kêŋ kisa dau, ma inŋ ndê ŋaclai oc niŋga.

27 “Mac asôm bu aô gakôc ŋaclai yêc Belsebal, dec gasoc ŋalau sac su. Ma bocke? Mac nem sêŋomi naŋ sêsoc ŋalau sac sêwhiŋ, naŋ mac aŋgôliŋ yom dau pi ŋac whiŋ, a? Ŋac oc sêlic mac nem yom bu so ma sêmatôc mac!

28 Tigenŋ aô gasoc ŋalau sac ŋa Ŋalau Dabuŋ ndê ŋaclai, dec aŋyalê bu Anötö ndê ŋaclai bu nem gôliŋ gêŋ hoŋ, naŋ hóc asê mac su.

29 “Ŋgac daŋ oc sôc ŋgac ti licwalô atu daŋ ndê andu ma êŋgaho inŋ ndê wapa su ŋalêŋ bocke? Gêŋ ŋamata-ŋga inŋ sô ŋgac dau dôŋ, goc kôc inŋ ndê wapa su. Ma Sadaŋ inŋ gitôm ŋgac ti licwalô atu.

30 “Asa naŋ kalhac whiŋ aô dom, naŋ ti aneŋ ŋacyo. Ma asa naŋ gic lau sa sêtêŋ aô sêmeŋ dom, naŋ soc ŋac su yêc aô.

31 Tu dinaŋ-ŋga aô wasôm têŋ mac bu ŋamalac naŋ kac ndê ŋalôm kwi ma hu ndê sac siŋ, naŋ Anötö oc suc inŋ ndê sac ti yom sac-sac hoŋ kwi. Tigenŋ yom sac naŋ ŋamalac daŋ bu sôm pi Ŋalau Dabuŋ, naŋ Anötö oc suc kwi dom.†

32 Asa naŋ bu sôm yom sac pi Ŋamalac ndê Atu, tigenŋ tiŋambu kac ndê ŋalôm kwi, naŋ Anötö oc suc inŋ ndê sac kwi. Magoc asa naŋ bu sôm yom sac pi Ŋalau Dabuŋ, naŋ Anötö oc suc inŋ ndê sac kwi têŋ têm dindêc-ŋga dom, ma têŋ têm ŋambu-ŋga dom bocdinaŋ.”

Lau si mêtê whê ŋac sa bu ŋayham me sac (Luk 6:43-45)

33 Ma Yisu sôm, “A ŋayham sem ŋandô ŋayham. Ma a sac sem ŋandô sac. Dalic a ŋandô, dec taŋyalê a bu ŋayham me sac.

34 Mac lau sac atôm mboc ŋatui! Mac atôm bu asôm yom ŋayham daŋ dom! Bu lau sêsôm yom kêkuc gauc ti mêtê naŋ hóc ŋac si ŋalôm ahuc.

35 Gauc ti mêtê ŋayham hóc lau ŋayham si ŋalôm ahuc, dec sêsôm yom ŋayham. Ma gauc ti mêtê sac hóc lau sac si ŋalôm ahuc, dec sêsôm yom sac.

36 Aô wasôm yom ŋandô têŋ mac. Tiŋambu Anötö oc êmatôc lau pi yom sac ti yom ŋambwa hoŋ naŋ ŋac sêsôm.

37 Lau naŋ si yom ŋayham, naŋ inŋ oc sam ŋac bu lau gitêŋ, magoc ŋac naŋ si yom sac, naŋ oc sêtap inŋ ndê matôc sa.”

Lau sêndac Yisu bu kôm gêŋ dalô (Luk 11:29-32)

38 Goc lau Palêsai ti kêdôhônŋ-waga yomsu-ŋga ŋatô sêsôm têŋ Yisu, “Kêdôhônŋwaga, yac bu alic am kôm gêŋ dalô atu bu whê nem ŋahu sa.”

39 Ma Yisu sôm, “Mac lau têm dindêc-ŋga, mac lau sac naŋ apuc dômwêm Anötö, ma asa nem lêŋ bambaliŋ gitôm lau mockaiŋ-ŋga. Mac andac bu alic gêŋ dalô, magoc Anötö oc kêŋ gêŋ dalô tigenŋ têŋ mac alic, tôm gêŋ dalô naŋ inŋ kôm pi propet Jona.

40 Jona mbo i atu ŋalôm gitôm acsalô tö ti ôbwêc tö. Ma bocdinaŋ Ŋamalac ndê Atu oc yêc nom ŋalôm nditôm acsalô tö ti ôbwêc tö.

41 Têŋ ndoc Jona gêm mêtê lau Ninewa, naŋ sêkac si ŋalôm kwi. Ma ŋgac naŋ hóc gêlêc Jona su dec mbo, tigenŋ mac am daôm kwi dom. Tu dinaŋ-ŋga têŋ bêc matôc-ŋga, lau Ninewa oc sêtisa akêŋ lau batê sêwhiŋ mac lau têm dindêc-ŋga, ma ŋac oc sêhoc mac nem sac asê.

42 Munŋga, Kwin Siba-ŋga‡ kêsêlêŋ seŋ baliŋ bu ŋgô Kiŋ Solomon ndê yom ti gauc atu. Ma kwahic dec ŋgac naŋ hóc gêlêc Solomon su, naŋ mbo dec. Magoc mac akêŋ daŋam inŋ dom. Tu dinaŋ-ŋga, têŋ bêc matôc-ŋga, Kwin dau oc tisa whiŋ mac lau têm dindêc-ŋga, ma hoc mac nem sac asê.”

† 12:31: Lau Palêsai sêsôm bu Yisu kôc ŋaclai yêc Sadaŋ ndê ma soc ŋalau sac su, ma Yisu tôle asê bu yom dau gitôm yom sac sambuc naŋ sêsôm pi Ŋalau Dabuŋ. ‡ 12:42: Matyu to yom pi Kwin akêŋ gameŋ ŋapu-ŋga (South). Yom dau hêganônŋ Kwin Siba-ŋga, naŋ ndê miŋ sêto yêc 1 Kiŋ 10:1-13. Kwahic dec dasam gameŋ Siba-ŋga bu ‘Arabia.’

*Nalau sac sênsalê mala nanj yêc nambwa
(Luk 11:24-26)*

⁴³ “Têñ ndoc nalau sac danj sa yêc namalac danj, nanj gitôm inj kêgihi mbo gameñ sawa ma kêsalê mala êñwhañ dau-ñga. Tigenj têtñ ndoc inj tap sa dom,

⁴⁴ nanj inj oc sôm têtñ dau, ‘Aö wambu wandi wasôc andu nanj aö gahu sinj su.’ Ma inj oc mbu ndi ma tap sa bu namalac dau ndê ñalôm yêc nambwa, gitôm andu nanj sêmasañ ñawasi sa.

⁴⁵ Dec inj oc sa ndi, wê ñ alau 7 nanj sac sambuc sêhóc gêlêc inj su, nanj sêmeñ, ma honj sêsôc namalac dau ndê ñalôm sêndi, ma sêmbo dinañ. Bocdinañ ñawapac nanj tap namalac dau sa, nanj hóc gêlêc ñawapac ñamata-ñga-ñga su. Ma ñalêñ tigenj mac lau sac têtñ dindêc-ñga, oc atap ñawapac atu sa têtñ têtñ nambu-ñga.”

*Yisu dinda ti asii
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Lau daêsam sêmbo andu danj sêwhiñ Yisu têtñ ndoc inj sôm yom dinañ mbo, ma inj dinda ti asii sêmeñ sêlhac awê, ma bu sêsôm yom têtñ inj.

⁴⁷ Goc namalac danj kêñ ñawaê têtñ inj ma sôm, “Am dinam ti asimi sêlhac awê ma bu sêsôm yom têtñ am.”

⁴⁸ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Aneñ dinañ asa, ma asinj ñac lau asa?”

⁴⁹ Goc inj tôc amba têtñ ndê ñgacsêñomi, ma sôm, “Aö dinañ ti asinj dau dindêc.

⁵⁰ Bu lau nanj danjga wambu Damañ undambê-ñga ndê yom, nanj ñac aö asinj ti lhuñwêi ma dinañi.”

13

*Yom gôlinj pi ñgac kêbalip wit ñawhê
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ Têtñ bêc dinañ Yisu hu andu sinj ma sa gi ndôc Bugictonj Galili-ñga ñamakê.

² Ma lau daêsam sêkac sa sêngihi inj ahuc e ñasawa mbasi. Tu dinañ-ñga dec inj pi gi ndôc wanj danj nanj poc kêpiñ baö. Ma lau honj dinañ sêlhac baö.

³ Goc Yisu sôm yom gôlinj daêsam têtñ ñac. Inj sôm yom gôlinj danj bocdec bu, “Ñgac danj sa gi bu êmbalip wit ñawhê yêc inj ndê ôm.

⁴ Ma têtñ ndoc inj kêbalip gêtñ dau, nanj ñatô sêpeñ sêsip señ, dec mbac sêmeñ ma señ su.

⁵ Ma ñawhê ñatô sêpeñ sêsip gameñ hoc-hoc, nanj nom ñagec sac hoc ñahô nambwa. Ñawhê dau sêsip nom ñalôm gacgeñ si dom, dec sêpo sêpi sêmeñ ñgahô.

⁶ Magoc tinjambu ac pec ñagatôm ma gêm bôlinj. Ñahu bu nom ñayham mba tu ñawakac sip ndi-ñga.

⁷ Ma wit ñawhê ñatô sêpeñ sêsip kwanj ti ñakwa ñalôm, magoc têtñ ndoc sêpo sêpi sêmeñ, nanj kwanj pi whiñ e yanj ndu.

⁸ Ma ñatô sêpeñ sêsip nom ñayham ma sêpo sêpi ñayham e sem ñandô. Ñatô sem ñandô 30, ma ñatô sem 60 ma ñatô sem ñandô 100.

⁹ Asa bu danjgasuñ yêc, nanj ngô aneñ yom.”

*Yom gôlinj ñahu
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Tinjambu Yisu ndê ñgac-sêñomi sêtigasuc inj ma sêndac, “Tu sake-ñga am sôm yom têtñ lau ña yom gôlinj?”

¹¹ Ma inj ô yom ma sôm, “Anötö ndê gôlinj ñalêñ ñahu sip ñalôm gi. Inj kêyalinj mac sa bu añyalê ñahu dau, magoc lau nanj sêkêñ whiñ aö dom, nanj oc tôm dom bu sênyalê.

¹² Asa nanj kôc Anötö ndê yom sa sip ndê ñalôm e tidôñ, nanj Anötö oc kêñ gauc têtñ inj êñlêc, e inj êñyalê yom dau timala eñ. Magoc asa nanj yom dau tidôñ inj dom, nanj Anötö oc kôc gêtñ honj su yêc inj.

¹³ Tu dinañ-ñga aö wasôm yom têtñ lau ña yom gôlinj. Ñac sêlic gêtñ ñapanj, tigenj ñac si gauc sa dom, ma ñac sêngô yom ñapanj, tigenj ñac sênyalê ñahu dom.

¹⁴ Yom nanj propet Aisaya hoc asê munj su, nanj dec ñandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:

Ñac sêngô aneñ yom ñapanj, magoc sênyalê ñahu dom. Ma sêlic gêtñ nanj aö gakôm nanj ñapanj, tigenj ñac si gauc sa dom.

¹⁵ Lau dau si ñalôm ñadandi. Ñac si danjgasuñ hóc ahuc, ma ñac sêpôc si tandô ahuc. Bu bocdinañ dom, dec oc tôm bu tandô sêlic ma danjgasuñ sêngô, ma sênyalê aö tidôñ yêc ñac si ñalôm e sênem dau kwi, ma aö wakôm ñac ñayham sa.” [Ais 6:9-10]

¹⁶ Ma Yisu sôm têtñ ñgacsêñomi, “Aö wampinj mac nem tanôm ti danjamsuñ, bu

mac alic gêñ atu-tu nañ aö gakôm, ti anğô aneñ yom.

17 Aö wasôm yom ñandô têt mac bu propet ti lau gitêt daêsam nañ sêmbo mun su, nañ sêkêt bata bu sêlic gêt nañ mac alic su, magoc sêlic dom. Ma sêkêt bata bu sêtğô yom nañ mac anğô su, tigen sêtğô dom.”

Yisu whê yom gôliñ wit ñawhê-ñga ñahu sa (Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 Ma Yisu sôm, “Dec akêt ñam ma wawhê yom gôliñ ñgac kêbalip wit ñawhê-ñga sa.

19 Yom pi ñawhê nañ sêpen sêsip señ, nañ hêganôn lau nañ sêtğô yom pi Anötö ndê gôliñ, magoc sêtğalê ñahu dom. Bocdinañ Sadañ dau meñ kêtğaho yom dau su yêc ñac si ñalôm.

20 Ma yom pi ñawhê nañ sêpen sêsip gameñ hoc-hoc, nañ hêganôn lau nañ sêtğô Anötö ndê yom, ma sêkôc sa ñagahô ma ti atac ñayham.

21 Magoc tôm ñawhê dinañ ñawakac sip gi dom, nañ yom dau tidôn yêc lau dinañ si ñalôm dom. Sêlhac ñasawa saun, tigen têt ndoc sêtap ñawapac sa me lau sêkêt kisa ñac tu Anötö ndê yom-ñga, nañ sêhu si sêkêt whiñ siñ ñagahô eñ.

22 Ma yom pi ñawhê nañ sêpen sêsip kwan ti ñakwa ñalôm, nañ hêganôn lau nañ sêtğô Anötö ndê yom, magoc yom dau gêm ñandô yêc ñac si ñalôm dom. Ñahu bu ñac sêhêgo dau pi gêt nom-ñga ñapañ, ma sêsa lêt atac whiñ mone-ñga e gêt kain dinañ kôm Anötö ndê yom ahuc.

23 Ma yom pi ñawhê nañ sêpen sêsip nom ñayham ma sem ñandô 30, me 60, me 100, nañ hêganôn lau nañ sêtğô yom ma sêtğalê ñahu, ma sem ñandô daêsam.”

Yom gôliñ pi wahô

24 Yisu sôm yom gôliñ ñam tiyham bocdec bu, “Aö bu wawhê Anötö ndê gôliñ sa ñalêñ bocdec. Ñgac ñam kêbalip wit ñawhê ñayham sip ndê ôm.

25 Magoc têt ndoc lau sêtğalê bêt, nañ in ndê ñacyo meñ, ma kêbalip wahô ñawhê sip ôm dau whiñ wit ñawhê ñayham, goc kôlhô gi.

26 Tiñambu wit ñawhê po pi meñ, ma têt ndoc ñandô sa, nañ lau sêlic bu wahô pi meñ whiñ.

27 Goc ôm ñadau ndê lau akiñ sêtêt in si ma sêsôm, ‘Ñadau, yac alic bu am kêbalip ñawhê ñayham sip nem ôm. Magoc wahô dec meñ akêt nde?’

28 Ma in ô yom ma sôm, ‘Ñacyo ñam kôm gêt dau.’ Ma sêtğac in, ‘Am tac whiñ bu yac asa andi ayê wahô dau sa, me?’

29 Ma in sôm, ‘Mba! Bu mboe mac ayê wahô ma apuc wit sa whiñ.

30 Atec lu-lu sêlhac sêtwhiñ dau ma sêtiatu e ndoc sêtğic gêt ñandô sa-ñga. Têt dinañ aö oc wasôm têt lau sêtğic gêt ñandô sa-ñga bu sêtğic wahô sa mun, goc sêkic dôn ma sêkêt pi ya ndi. Ma tiñambu sêtğic wit ñandô sa pi aneñ andu gêt ñandô-ñga.’ ”

Yom gôliñ pi gêt ñawhê saun (Mak 4:31-32; Luk 13:18-19)

31 Ma in sôm yom gôliñ ñam têt ñac bocdec, “Anötö ndê gôliñ gitôm a soc ñawhê, nañ ñgac ñam sô sip in ndê ôm.

32 Ñawhê dau in gêt saun-têt, tigen tiñambu oc po pi meñ e ti a atu hêt gêt gêt gêt ôm-ñga hon, ma mbac lêtğac-ñga oc sêtmeñ sêhê si ñaic yêc ñasañgac.”

Yom gôliñ pi yist (Luk 13:20-21)

33 Ma in sôm yom gôliñ ñam tiyham bocdec, “Anötö ndê gôliñ gitôm yist, nañ awhê ñam kêt sip plawa lôn atu ñam ma kêtğalun e kôm plawa hon sun.”

Yisu sôm yom gôliñ daêsam (Mak 4:33-34)

34 Yom hon nañ Yisu sôm têt lau ton atu dinañ, nañ in sôm ña yom gôliñ ñambwa. Ma in sôm yom ñalêñ ñam dom.

35 Ma bocdinañ propet ndê yom bocdec ñandô sa:

Aö wasôm aneñ yom ña yom gôliñ, ma gêt nañ yêc siñ dau têt têt Anötö kêt undambê ti nom e meñ, nañ kwahic dec wasôm asê. [BW 78:2]

Yom gôliñ wahô-ñga ñahu

36 Goc Yisu hu lau hon siñ ma sôt andu gi. Ma in ndê ñgacsêtğomi sêtêt in si ma sêtğac, “Gitôm bu am whê yom gôliñ wahô-ñga ñahu sa têt yac?”

37 Ma Yisu sôm, “Ngac nanj kêbalip njawhê nayham, nanj Namalac ndê Atu.

38 Ma inj ndê ôm, nanj nom sambuc lec. Yom pi njawhê nayham hêganônj lau nanj sêmbô Anötö ndê gôlinj napu, ma wahô hêganônj nalau sac si njadu ndê lau.

39 Ma nacyo nanj kêbalip wahô njawhê, nanj Sadañ dau. Ndoc sêndic gêñ nandô sa-nga, nanj tôm bêc nambu-nga, ma lau sêndic gêñ nandô sa-nga, nanj Anötö ndê añela.

40 Têñ bêc nambu-nga, lau sac oc sêsip ya atu nalôm sêndi, nalênj tigenj tôm wahô nanj lau sic sa ma sêkênj pi ya gi.

41 Namalac ndê Atu oc êñkinj ndê añela, ma nac oc sêkôc gêñ lêtôm-nga ti lau honj nanj sêkôm sac, nanj su yêc Anötö ndê lau.

42 Ma nac oc sêmbalinj nac sêsip ya atu nalôm sêndi, ma nac oc sêtañ atu ti lhô êñsinj pi dau.

43 Têñ dinanj lau gitênj si nawasi ti njawê oc pô gameñ gitôm ac, yêc nac si Damba ndê gameñ undambê-nga. Mac bu danjamsuñ yêc, nanj anjô aneñ yom.”

Yom gôlinj lu pi Anötö ndê gôlinj

44 “Anötö ndê gôlinj namwasinj gitôm awa nayham andô danj nanj yêc sinj dau yêc nom danj nalôm. Namalac nanj tap awa dau sa, nanj oc sinj kwi tiyham, ma lhô ndi ti atac nayham atu ma kêñ ndê gêñ honj têñ lau sênemlhi, goc nemlhi nom dinanj bu kôc awa dau sa.

45-46 “Ma Anötö ndê gôlinj namwasinj gitôm yac napa njaôli atu. Ngac tidulu gêñ-nga nanj kêsâlê yac napa nayham tu êmasañ gôlônj-nga, nanj bu tap yac napa nayham andô dau sa, dec inj oc lhô ndi ma kêñ ndê gêñ honj têñ lau sênemlhi, goc nemlhi yac nayham dau.”

Yom gôlinj pi wasañ

47-48 “M a yom gôlinj danj tiyham. Nalênj nanj Anötö kêgalêm lau sa bu s êmbo inj ndê gôlinj napu, nanj gitôm wasañ nanj lau sêkênj sip gwêc, ma i tidau-tidau sêsip wasañ dau si e menhu. Goc lau sêhê sa pi baô gi. Ma sêndôc sic ma sênjalinj i nayham-nayham sa sip dalu, ma i sac-sac, nanj sêmbalinj sinja.

49 Ma nalênj tigenj têñ bêc nambu-nga, añela oc sêmeñ ma sêwhê lau sac ti lau gitênj kôc.

50 Nac oc sêmbalinj lau sac sêsip ya atu nalôm sêndi, ma nac oc sêtañ ti lhô êñsinj pi dau.”

Awa akwa ma awa wakuc

51 Yisu gic bata yom dinanj, goc ndac inj ndê ngacsênjomi, “Mac anjyalê aneñ yom honj dindec nahu, me mba?” Ma sêlôc, “Aêc.”

52 Goc inj sôm têñ nac, “Kêdôhônjwaga yomsu-nga nanj sênjyalê Anötö ndê gôlinj nahu tidônj whinj, nanj sêtôm bu sêwhê yom akwa sa têñ lau, ma yom wakuc whinj. Ma bocdinañ nac sêtôm andu njadu danj nanj gic awa daêsam sa, dec tôc awa akwa ti awa wakuc asê têñ lau.”

Yisu ndê lau sêkôc inj sa dom

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

53 Yisu sôm yom gôlinj honj dinanj pacndê, goc hu gameñ dinanj sinj.

54 Inj mbu têñ inj ndê malachu gi, ma kêdôhônj lau mbo nac si lôm wê-nga. Dec nac sêhêdaê ma sêndac dandi, “Ei! Gauc nayham ti njaclai bu kôm gêñ dalô atu-tu, nanj ngac dec tap sa yêc nde?”

55 Inj k apenta ndê atu! Inj dinda inj Maria, ma inj asii Jems, Josep, Saimon, ma Judas.

56 Ma inj ndê lhuwêi sêmbô sêwhinj yac. Bocdinañ gêñ honj dindec inj kôc sa yêc nde?”

57 Ma nac atac lu-lu tu inj-nga. Magoc Yisu sôm têñ nac, “Lau honj sêtoc propet danj sa, tigenj yêc propet dau ndê malachu, inj dau ndê lau sêtoc inj sa dom.”

58 Ma tu nac sêkênj whinj inj dom-nga, dec inj kôm gêñ dalô atu-tu daêsam yêc nac si gameñ dom.

14

Herod Antipas ngô njawaê pi Yisu

(Mak 6:14-16; Luk 9:7-9)

1 Têñ ndoc dinanj †Herod, nanj gêm gôlinj gameñ Galili-nga, nanj ngô njawaê pi Yisu.

2 Ma inj sôm têñ inj ndê lau akinj bu, “Ngac dê mboe Jon, Ngac Kêku Lau-nga nanj tisa akênj lau batê-nga. Ma tu dinanj-nga inj kôc njaclai bu kôm gêñ dalô atu-tu dinanj.”

Herod gic Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndu naminj

(Mak 6:17-29)

3-4 Munj-nga, Herod gêm inj ndê asi Pilip ndê awhê Herodias ti ndê awhê, dec Jon

sôm têtj in, “Am kôm gêtj so sambuc.” Tu dinaŋ-nga Herod kêkin ndê lau bu sêkôc Jon dôŋ ma sêkêtj in ndöc gapocwalô.

⁵ Herod tac whiŋ bu ndic Jon ndu, tigen in töt lau daêsam naŋ sêlic Jon bu propet daŋ.

⁶ Têtj ndoc daŋ sêndê mwasiŋ tu Herod ndê bêc dinda kôc in-nga, ma Herodias atuwê tê wê yêc mwasiŋ dau ŋalôm. Herod gêlic ma tac ŋayham atu,

⁷ dec in kêmatiŋ yom têtj in ma sôm, “Yomandô aö wasôm têtj am. Gêtj bocke am bu tac whiŋ naŋ sôm, ma aö oc wakêtj têtj am.”

⁸ Goc bawhê dau sa gi gêlic dinda Herodias. In dinda tec Jon, dec sôm têtj bawhê bu ndac Herod bocdec bu, “Aö tac whiŋ bu am tim Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê kachu kic, ma kêŋ in ndê ŋagôlôn sip pele daŋ ma kêŋ têtj aö, bu walic pi tanôn bu in mbac ndu ŋandô.”

⁹ Têtj ndoc Herod ŋgô yom dinaŋ, in ndê ŋalôm ŋawapac atu. Tigen tu in kêmatiŋ yom yêc lau hoŋ aŋgô-nga, dec in sôm têtj in ndê lau siŋ-nga bu sêkôm tôm bawhê dau teŋ.

¹⁰ In kêkin ŋac sêsôc gapoc-walô si, ma sêtim Jon ndê kachu kic.

¹¹ Ma sêkêtj ŋagôlôn sip pele daŋ, ma sêkôc sêmeŋ ma sêkêtj têtj bawhê. Goc bawhê dau kôc sa gi kêŋ têtj dinda gêlic.

¹² Tiŋambu Jon ndê sêŋomi sêmeŋ sêkôc in ŋamlaŋ sa ma si sêŋsuhun. Goc sêtêtj Yisu si ma sic miŋ têtj in.

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mak 6:32-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15)

¹³ Têtj ndoc Yisu ŋgô ŋawaê pi Jon, naŋ in pi waŋ daŋ gi bu pi bugictôn ŋadaŋga, ma lhô têtj gameŋ sawa daŋ ndi ma mbo tawasê. Magoc lau malac-nga sêŋgô ŋawaê bu in pi waŋ dau gi, ma daêsam sêwê sêmbô baö ma sêŋkuc in.

¹⁴ Têtj ndoc Yisu sôc baö gi, naŋ gêlic lau daêsam dinaŋ ma tawalô ŋac. Ma in kôm ŋac si gêmbac ŋayham sa.

¹⁵ Têtj telha, kêpiŋ bu ac ndi sip, goc ŋgacsêŋomi sêtêtj in sêmeŋ ma sêsôm, “Gameŋ dec gameŋ sawa, ma ac gi su. Kêŋ lau sêlhô sêtêtj malac sêndi bu sênemli si gêtj sêneŋ-nga.”

¹⁶ Magoc Yisu sôm, “Mba! Oc tôm bu sêneŋ gêtj yêc dec. Mac daôm akêtj gêtj têtj ŋac sêneŋ.”

¹⁷ Ma sêsôm, “Yac oc akôm ŋalêtj nde, bu yac mba bolom amaŋdaŋ ma i lu solop dec yêc.”

¹⁸ Goc in sôm, “Akôc gêtj dau sa amenj.”

¹⁹ Ma in sôm têtj lau bu sêndöc sic sêndöc kwanj. In kôc bolom amaŋdaŋ ma i lu, tatac undambê goc gêm mbec ma pô bolom kôc-kôc. Ma in kêŋ têtj ŋgacsêŋomi, ma sic sam têtj lau.

²⁰ Ŋac hoŋ seŋ gitôm, ma ŋac-sêŋomi sic gêtj ŋadêlê sa sip gatop 12 e meŋhu.

²¹ Lau naŋ seŋ gêtj dau, naŋ si laungac ŋanamba gitôm 5,000. Ma lauwhê ti balêkoc daêsam sêmbô sêwhiŋ.

Yisu kêsêlêtj mbo bu ŋahô

(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

²² Dinaŋ su, goc Yisu kêkin ndê ŋgacsêŋomi sêpi waŋ bu sêmuŋ in sêmbu sêpi bugictôn ŋadaŋga sêndi. Ma in dau gacgeŋ mbo, bu kêŋ lau sêlhô sêndi.

²³ Sêlhô si su, goc in pi lôc tawasê gi bu teŋ mbec. Ŋasec sa, ma in tawasê mbo.

²⁴ Magoc waŋ dau sa awê tibaliŋ gi su, ma mbu ŋadinda gêli bu sa e gic sip waŋ.

²⁵ Têtj ôbwêc lôm, Yisu kêsêlêtj mbo bu ŋahô têtj ŋac gi.

²⁶ Magoc têtj ndoc ŋgacsêŋomi sêlic in kêsêlêtj mbo bu ŋahô, naŋ sêtöc dau ti sêmbwêc, ma sêsôm, “Êê! Ŋalau daŋ!”

²⁷ Goc Yisu sôm têtj ŋac, “Atöc daôm dom! Ŋalôm pêŋ dôŋ, bu aö dauŋ dec.”

²⁸ Goc Pita sôm, “Pômdau, bu am daôm dinaŋ, naŋ goc sôm aö waŋsêlêtj wambo bu ŋahô watêtj am waloc.”

²⁹ Ma Yisu sôm, “Mweŋ!” Goc Pita sip yêc waŋ, ma kêsêlêtj mbo bu ŋahô têtj in gi.

³⁰ Magoc mbu ŋadinda kôm in töt dau atu ma in kwê bu solon tigenj. Goc in mbwêc, “Pômdau, nem aö sa!”

³¹ Ŋagahô Yisu kêmatôc amba gi, hê in sa ma sôm, “O am ŋac kêŋ whiŋ babalê-nga. Bocke ma am atac lu-lu tu aneŋ ŋaclai-nga?”

³² Goc inlu sêpi waŋ si, ma mbu timalô.

³³ Ma ŋgacsêŋomi naŋ sêndöc waŋ sêpôn haduc ma sêmpiŋ in ma sêsôm, “Yomandô, am Anötö ndê Atu!”

*Yisu gêm lau gêmbac sa yêc malac Gene-
saret*
(Mak 6:53-56; Jon 6:22-25)

³⁴ Sêlac wan si e sêsôc baö yêc malac Genesaret.

³⁵ Ma têt ndoc lau malac-nga sêlic bu Yisu men, nan sêkêt nawaê têt gamej namakê-nga hon, ma lau sêkôc si lau gêmbac hon sa sêtêt in sêmen.

³⁶ Nac sêten bu sêmasac in ndê nakwê nadali nambwa, ma lau hon nan sêmasac in, nan nayham sa.

15

*Gêt nan kôm namalac nadômbwi sa yêc
Anötö anjô-nga*
(Mak 7:1-23)

¹ Têt dinan lau Palêsai ti kêdôhônwaga yomsu-nga natô sêmen akêt Jerusalem sêtêt Yisu si, ma sêndac in,

² “Tu sake-nga am nem ngacsênjomi sêkôm ngôlin nan lau andô sic dulu têt yac, nan popoc? Têt ndoc sênen gêt, nan sêngwasin amba mun su dom.”

³ Ma Yisu ô nac si yom bocdec bu, “Ma bocke? Tu sake-nga mac atoc lau andô si ngôlin sa ma akôm Anötö ndê yomsu popoc?”

⁴ Anötö dau sôm, ‘*Toc damam lu dinam sa,*’ ma in sôm tiyham bu, ‘*Asa nan sôm yom sac pi in damba me dinda, nan oc sêndic in ndu.*’

⁵ Tigen mac anjuc yomsu dau dom. Ngac dan ndê awa me gêt bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc in sôm têt inlu, ‘Oc tôm dom bu wanem amlu sa, bu gêt dindac aö wakêt ti da têt Anötö,’

⁶ goc mac alic nayham bu in toc damba sa dom. Bocdina mac asen Anötö ndê yom nan sôm bu atoc damam lu dinam sa, nan popoc, tu bu anjuc lau andô si ngôlin.

⁷ Mac lau atim yom lau-nga! Yom nan propet Aisaya hoc asê mun su, nan hêganôn mac solop. In sôm bu,

⁸ ‘*Lau dindac sêtoc aö sa na whasun nambwa, tigen nac si nalôm yêc dan dau-nga.*

⁹ *Nac sem akîn aö nandô dom, ma yom nan sêndôhôn têt lau, nan namalac si yomsu nambwa.*”

¹⁰ Goc Yisu ta lau hon ma sôm, “Anjô ma anjalê njapep.

¹¹ Gêt danen-nga nan sip namalac whasun, nan kôm nac nadômbwi sa yêc Anötö anjô-nga dom. Tigen yom nan sa akêt namalac whasun, nan kôm nac nadômbwi sa.”

¹² Têt dinan Yisu ndê ngacsênjomi sêtigasuc in ma sêsôm têt in, “Lau Palêsai sêngô am nem yom dinan, dec kôm nac sêlic sac. Am kêyalê, me mba?”

¹³⁻¹⁴ Goc in sôm têt nac, “Ahêgo daôm tu nac-nga dom! Atec nac. Lau hon nan danja wambu Daman undambê-nga ndê yom dom, nan sêtôm wahô nan in oc puc sa ti nawakac. Nac bu sêtoc sen têt lau natô, magoc nac tandô pec. Ma ngac tapec dan bu wê tapec dan, inlu lu-lu oc sêpen sêsip sê.”

¹⁵ Dec Pita sôm, “Gitôm bu am whê yom gôlin dinan nahu sa têt yac?”

¹⁶ Goc Yisu ndac, “Ma bocke? Têt nde mac oc anjalê?”

¹⁷ Alic! Gêt nan sip namalac whasun, nan sip in natoc nalôm gi, ma tinambu sa men tiyham.

¹⁸ Tigen yom sac nan sa namalac whasun, nan sa akêt in ndê nalôm, ma sac nan yêc namalac nalôm, dec kôm in nadômbwi sa yêc Anötö anjô-nga.

¹⁹ Gauc sac, mêtê sêndic namalac ndu-nga, mêtê mockain-nga nan lau nan sem dau sa su, ma lau nan sem dau sa su dom, nan sêkôm, mêtê sênem kan gêt-nga, yom tasan, ma yom sêpu lau-nga,

²⁰ nan yêc namalac nalôm, nan kôm nac nadômbwi sa. Tigen yac bu tanngwasin aman dom ma danen gêt, dec oc kôm yac nadômbwi sa yêc Anötö anjô-nga dom.”

Awhê Kanan-nga kêt whin nanja
(Mak 7:24-30)

²¹ Yisu hu malac dinan sin, ma in ti ndê ngacsênjomi sêtêt malac Taya ma Saidon ngamen namakê-nga si.

²² Ma awhê Kanan-nga dan, nan ndoc gamej dinan, nan têt in men ma mbwêc, “O Pômdau, †Dawid ndê Atu, tamwalô aö. Nalau sac kêt nawapac atu têt aö atunwê, ma kôm in tisac.”

²³ Yisu gêm dôn ma ô yom dan dom, goc ngacsênjomi sêtigasuc in ma sêsôm, “Kêt in lhö ndi, bu in kêtuc yac ma mbwêc yom njapan.”

24 Ma in sôm, “Awhê dau in awhê Israel-nga dom. Anötö kêkinj aö bu wanem lau Israel-nga sa, bu nac sêtôm domba nanj sinja su.”

25 Têj dinanj awhê dau menj pôn haduc têtj in ma ndac tiyham, “Pômdau, nem aö sa.”

26 Ma Yisu sôm, “Solop dom bu dakôc balêkoc si gêtj danej-nga su ma tambalinj têtj giam sênej.”

27 Magoc awhê dau ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, tigenj giam nanj sêndöc ñadau ndê tebo ñapu, nanj senj gêtj ñapopoc nanj penj yêc tebo.”

28 Yisu ngô yom dinanj ma sôm, “O awhê, am kêj whinj ñanga. Aö oc wakôm tôm am ndac.” Ma têtj acgatu ñasawa dau dinanj, awhê dau ndê atuwê ñayham sa.

Yisu gôlôm lau 4,000 (Mak 8:1-10)

29 Yisu kölhö gi ma kêsêlêj whinj ndê ñgacsêjomi mbo Bugictonj Galili-nga ñamakê. Goc in pi lôc danj gi ma ndöc sic.

30 Ma lau daêsam sêwê sêtêj in sêmenj. Nac sêkôc lau gahi sac, lau tapec, l au bôlinj, awha mba, ti lau gêmbac daêsam, ma sêkêj ñac sêyêc Yisu anjô-nga. Ma inj kôm nac honj ñayham sa.

31 Têtj ndoc lau sêlic awha mba sêsôm yom asê, ma lau gahi sac ti lau bôlinj sênsêlêj tiyham, ma tapec si tandô ñawa sa, nanj sêhêdaê ñandô. Ma sêmpinj Anötö Israel-nga.

32 Yisu ta in ndê ñgacsêjomi sêmenj, goc sôm têtj nac, “Aö tanjalô lau dindêc, bu sêmbô sêwhinj aö gitôm bêc tö su. Nac si gêtj danej-nga pacndê, ma aö gatec bu wakêj ñac sêlhö sêndi ti gêtj yô nac, mbo nac tagôlô yêc senj.”

33 Magoc ñgac-sêjomi sêsôm, “Bocke? Gamej dec gamej sawa, ma danemlihi bolom yêc ndê, bu dakêj têtj nac sênej?”

34 Ma Yisu ndac, “Mac nem bolom hinja ndöc?” Ma sêsôm, “Bolom 7 ma i mwambwa ñatô.”

35 Goc Yisu sôm têtj lau bu sêndöc sic.

36 Dec inj k ôc bolom 7 ma i sa ma gêm danje, p ô kôc-kôc, ma kêj têtj ñgacsêjomi, ma nac sic sam têtj lau.

37 Nac honj senj e gitôm, ma tinjambu ñgac-sêjomi sic gêtj ñadêlê sa sip gatop 7 e menjhu.

38 Lau daêsam senj gêtj dinanj e gitôm. Nac si launjac ñanamba gitôm 4,000, ma lauwhê ti balêkoc sêmbô sêwhinj.

39 Tinjambu Yisu kêj lau honj sêlhö si, goc inj ti ndê ñgacsêjomi sêpi wanj danj ma sêtêj malac Magadan ñagamej si.

16

Lau Palêsai sêndac gêtj dalô (Mak 8:11-13)

1 Lau Palêsai ti lau Sadiusi ñatô sêtêj Yisu sêmenj bu sênsahê inj. Nac sêndac inj bu kôm gêtj dalô bu tôc asê bu inj kôc ñaclai yêc Anötö ndê.

2 Dec inj sôm, “Mac bu alic umbonj tikoc, goc mac asôm bu ‘Ac oc pi ñayham.’

3 Ma mac bu alic umbonj tiyec, goc mac asôm, ‘U oc ndic.’ Mac alic gêtj dalô umbonj-nga dinanj, ma anjalê ñahu. Ma bocke dec mac anjalê gêtj dalô daêsam nanj aö gakôm têtj ñasawa dindêc, nanj ñahu dom?

4 Mac lau sac nanj apuc dômwêm Anötö, ma asa nem lêj bambalinj gitôm lau mock-ainj-nga. Mac anjalê gêtj dalô, tigenj Anötö oc kêj gêtj dalô tigenj têtj mac alic, gitôm gêtj dalô nanj inj kôm pi Jona.” Yisu sôm yom dinanj su, goc hu nac sinj ma kölhö gi.

Yisu puc lau Palêsai ti lau Sadiusi si giso asê (Mak 8:14-21)

5 Têtj ndoc Yisu ti ñgacsêjomi sêmbu akêj bugictonj ñadanga sêmenj, nanj ñgacsêjomi sêkôc bolom dom, sêjlinj dau sinj.

6 Ma Yisu sôm têtj nac, “Ayob daôm ñapep tu lau Palêsai ti lau Sadiusi si yist.”

7 Goc nac sem yomgalôm sêwhinj dandi ma sêsôm, “Inj sôm yom dinanj ñahu bu yac dakôc bolom dom.”

8 Magoc Yisu kêyalê nac si yom dau, dec sôm, “O mac lau nanj akêj whinj gwalec! Tu sake-nga mac am yomgalôm awhinj daôm, ma gauc gêm bu aö gasôm yom pi yist, ñahu bu mac nem bolom mba?”

9 Bocke mac nem gauc sa pi gêtj honj nanj aö gakôm, nanj dom? Gauc nem bolom amanjanj nanj gakêj têtj lau 5,000 senj. Tinjambu mac ahonj ñadêlê sa sip gatop hinja?

10 Ma têtj ndoc lau 4,000 seŋ bolom amanđan ɲandôlu, nan ɲadêlê sip gatop hinga?

11 Aö gasôm yom pi bolom kain ɲinan dom, ma bocke dec mac anyalê aneŋ yom ɲahu dom? Ayob daôm ɲapep pi lau Sadiusi ti lau Palêsai si yist.”

12 Têtj ɲinan ɲac si gauc sa. Ma sêɲyalê bu in ɲdê yom hêganôn yist bolom-ɲga dom. Sêɲyalê bu in kêtj puc ɲac bu sêyob dau pi yom nan lau Sadiusi ti lau Palêsai sêndôhôn têtj lau.

*Pita hoc Yisu ɲahu asê
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

13 Yisu ti ɲdê ɲgacsêɲomi sêhóc asê gameŋ nan sêsam bu Sisaria Pilipai, ma in ɲdac ɲac, “Lau sêsôm sake pi ɲamalac ɲdê Atu? Sêsôm bu in asa?”

14 Ma sêsôm, “Lau ɲatô sêsôm bu am Jon, ɲgac Kêku Lau-ɲga, ma ɲatô sêsôm bu am Elaija, ma ɲatô sêsôm bu am Jeremaya me propet akwa-kwa si daŋ.”

15 Goc Yisu ɲdac ɲac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aö asa?”

16 Ma Saimon Pita ô yom ma sôm, “Am Mesaya, Anötö Tali ɲadau ɲdê Atu am.”

17 Dec Yisu sôm, “O Saimon, Jona ɲdê atu, aö awhaŋ hóc am, bu ɲamalac daŋ hoc yom dau asê têtj am dom. Damaŋ undambê-ɲga kêtj gauc ɲinan têtj am.

18 Aö wasôm têtj am, bu am Pita, ma aö wandic aneŋ gôlôwac dabuŋ sa sêlhac hoc dau ɲahô.* Ma ɲaclai lambwam-ɲga gitôm dom bu ku ɲac dulu.

19 Ma aö wakêtj ki têtj am bu yob gatam lau sêsôc Anötö ɲdê gôliŋ ɲapu-ɲga. Ma gêtj bocke nan am bu êmbwala su yêc nom, nan wambwala su yêc undambê. Ma gêtj bocke nan am bu sô dôn yêc nom, nan wasô dôn yêc undambê bocdinaŋ.”

20 Yisu sôm yom ɲinan su, goc gic yao in ɲdê ɲgacsêɲomi ti ɲaŋga, bu sêsôm asê têtj lau bu in Mesaya dau dom.

*Yisu sôm gwanan bu in oc hóc ɲandê
(Mak 8:31-33; Luk 9:22)*

* **16:18:** Yêc Yom Grik Pita ɲdê ɲaê sêsam bu ‘Petros,’ ma hoc sêsam bu ‘petra.’ Lau ɲatô gauc gêm bu Yisu ɲdê yom pi hoc nan in ɲdê gôlôwac dabuŋ oc sêlhac ɲahô, nan hêganôn yom nan Pita hoc asê pi Yisu. Bu Pita hoc yom asê ma sôm bu Yisu in Mesaya, Anötö Atu, ma yom dau ti gôlôwac dabuŋ hon si yom sêkêtj whiŋ-ɲga ɲahu.

21 Têtj têtj ɲinan Yisu gic hu sôm yom têtj ɲdê ɲgacsêɲomi, pi gêtj nan oc hóc asê in. In whê sa bu in gic waê bu têtj Jerusalem ndi, ma lau bata Israel-ɲga ti dabuŋsiga atu-tu, ma kêdôhônwaga yomsu-ɲga oc sêkêtj ɲawapac daêsam têtj in e lau sêndic in ndu. Ma têtj bêc titö-ɲga Anötö oc un in sa mbo tali tiyham.

22 Goc Pita kôc in sa ɲasawa saun gi, ma sôm in bocdec bu, “Pômdau, mba! Tu Anötö-ɲga, oc mba! Gêtj ɲinan oc tap am sa dom andô!”

23 Yisu kac dau kwi ma sôm têtj Pita, “Sadaŋ, kôc daôm sa lhö su! Am gauc gêm bu lhac aö ahuc, a? Am kêyalê Anötö ɲdê lêtj dom, am bu êmkuc ɲamalac si gauc ɲambwa.”

*Lau nan sêɲkuc Yisu oc sêhóc ɲawapac
(Mak 8:34-9:1; Luk 9:23-27)*

24 Goc in sôm têtj in ɲdê ɲgac-sêɲomi, “Asa nan tac whiŋ bu êɲkuc aö, nan êɲgwiniŋ dau ma hóc ɲdê a gicso dau sa, ma êɲkuc aö.

25 Bu asa nan tac whiŋ bu sap gêtj nom-ɲga dôn ɲapan tu mbo tali-ɲga, nan oc niŋga. Magoc asa nan bu hu gêtj nom-ɲga siŋ tu êɲkuc aö-ɲga, nan oc niŋga dom.

26 ɲamalac daŋ bu po gêtj nom-ɲga hon sa, magoc in dau gatu bu niŋga, dec gêtj nom-ɲga hon ɲinan oc tôm dom bu nem in sa. Gêtj ɲayham bocke yêc, nan gitôm bu dakêtj têtj Anötö ô yac neŋ gatun?

27 Tiŋambu ɲamalac ɲdê Atu oc mbu meŋ ti Damba ɲdê ɲaclai ti ɲawasi undambê-ɲga, ma whiŋ aŋela hon. Têtj ɲinan in oc kêtj ɲagêyô têtj ɲamalac hon tôm ndi, êɲkuc mêtê nan ɲac sêkôm.

28 Aö wasôm yom ɲandô têtj mac! Lau ɲatô nan sêlhac dec, nan oc gacgeŋ sêmbo tali e sêlic ɲamalac ɲdê Atu meŋ ti ɲdê ɲaclai nem gôliŋ-ɲga.”

17

*Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ɲdê ɲawasi
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

1 Bêc 6 giŋga su, goc Yisu kôc Pita, ma Jems lu asi Jon sêwhiŋ iŋ, ma ŋac tawasê sêpi lôc baliŋ daŋ si.

2 Yêc dindê sêlic Yisu ndê ŋamlic kaiŋ daŋ sa. Iŋ aŋgô andô ŋawê sa gitôm ac pô gameŋ, ma iŋ ndê ŋakwê ŋawasi sêp sambuc.

3 Ma sêlic Moses lu Elaija sêhoc dau asê ma iŋlu sem yomgalôm sêwhiŋ Yisu.

4 Goc Pita sôm têt Yisu, “Pômdau, ŋayham kêlêc bu dambo dec. Am bu tac whiŋ, goc aô wakwê bac tō bu mac ambo-ŋga, am nem bac daŋ, Moses ndê daŋ, ma Elaija ndê bac daŋ.”

5 Iŋ sôm yom dau mbo, ma dao ti ŋawê atu daŋ sip meŋ ma kêgatôc ŋac ahuc. Ma awha daŋ sa yêc dao ŋalôm, naŋ sôm, “Aô neŋ atuŋgac dau dindec. Aô gatisambuc iŋ, ma atac whiŋ iŋ ndu andô. Aŋgô iŋ ndê yom maŋ!”

6 Têt ndoc ŋac-sêŋomi tō sêŋgô awha dinaŋ, naŋ sêtôc dau ŋalêŋ sac, ma sêhu dau aŋgô andô sip nom.

7 Magoc Yisu têt ŋac gi, kêmasêc ŋac ma sôm, “Atisa ma atôc daôm dom.”

8 Ma sêhoc tandô sa ma sêlic bu Yisu tawasê mbo.

*Gêndac pi Elaija
(Mak 9:11-13)*

9 Tiŋambu ŋac sêsip akêŋ lôc dau sêmeŋ, ma Yisu kêŋ yao ŋac bocdec bu, “Andic miŋ pi gêt naŋ mac alic naŋ dom, e ŋamalac ndê Atu tisa akêŋ lau batê-ŋga.”

10 Ma ŋgacsêŋomi tō dinaŋ sêndac iŋ bocdec bu, “Lau †Skraib naŋ sêndôhôn yomsu, naŋ sêsôm bu Elaija oc meŋ hêc asê muŋ, ma tiŋambu Mesaya oc meŋ. Yom dau ŋahu bocke?”

11 Goc Yisu ô yom ma sôm, “Elaija gic waê bu meŋ ma êmasaŋ gêt honŋ tisolop.

12 Ma aô wasôm têt mac, bu Elaija meŋ su, tigenŋ lau sêŋyalê iŋ dom. Ma sêkôm mêtê sac têt iŋ tôm ŋac atac whiŋ. Ma ŋalêŋ tigenŋ ŋamalac ndê Atu oc sip ŋac si amba, ma sêkêŋ ŋandê atu têt iŋ.”

13 Têt dinaŋ ŋac si gauc sa bu Yisu ndê yom pi Elaija hêganônŋ Jon, ŋgac Kêku Lau-ŋga.

*Yisu soc ŋalau sac su yêc balê daŋ
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43)*

14 Têt têt ŋac sêmbu sêmeŋ, naŋ sêtap lau tonŋ atu sa, ma ŋgac daŋ têt Yisu gi ma pôn haduc.

15 Ma iŋ sôm, “Pômdau, tamwalô aneŋ balê ma nem iŋ sa. Iŋ hêc ŋawapac atu daŋ, ma ndoc daêsam kôm iŋ titoŋ e peŋ sip ya me bu.

16 Aô gakôc iŋ gatêt nem ŋgac-sêŋomi ga, magoc ŋac sêtôm dom bu sêkôm iŋ ŋayham sa.”

17 Ma Yisu sôm, “O mac lau sac! Aô gambo gawhiŋ mac ŋasawa hic baliŋ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêt daŋ? Aô wambo wawhiŋ mac tu wanem mac sa-ŋga ŋapaŋ dom! Mac nem akêŋ whiŋ mbasi. Akôc balê dau sa amêŋ.”

18 Goc Yisu hec yom ŋalau sac naŋ mbo balê dau ŋalôm, ma soc iŋ sa awê gi, ma ŋgahô eŋ balê dau ŋayham sa.

19 Tiŋambu ŋgacsêŋomi sêtêt Yisu si, ma sêndac iŋ gelec, “Tu sake-ŋga yac atôm dom bu asêŋ ŋalau sac dinaŋ su?”

20 Ma iŋ ô yom ma sôm, “Mac atôm dom, bu mac akêŋ whiŋ Anôtô ndê ŋaclai gitôm dom. Yomandô aô wasôm têt mac, bu mac nem akêŋ whiŋ bu nditôm gêt sauŋ andô daŋ, tôm soc ŋamatu sauŋ, dec oc tôm bu mac asôm têt lôc daŋ bu puc dau sa ma têt gameŋ wakuc ndi, goc lôc dau oc ndi. Akêŋ whiŋ, ma mac oc atôm bu akôm gêt honŋ. [

21 Yac bu dasoc ŋalau sac kaiŋ dinaŋ su, goc gêt ŋamata-ŋga dahu gêt danêŋ-ŋga siŋ tu gauc nem Anôtô-ŋga, ma datêŋ mbec ŋaŋga.]”

Yisu sôm tiyham bu iŋ oc mbac ndu ma tisa tiyham

(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

22 Tiŋambu Yisu ndê ŋgac-sêŋomi sêkac dau sa yêc gameŋ Galili-ŋga, ma iŋ sôm têt ŋac, “Tiŋambu oc sêkêŋ ŋamalac ndê Atu sip lau ŋatô amba.

23 ŋac oc sêndic iŋ ndu, magoc têt bêc titô-ŋga Anôtô oc uŋ iŋ sa mbo tali tiyham.” Yisu ndê yom dinaŋ kôm ŋgacsêŋomi si ŋalôm ŋawapac ŋandô.

Takis Lôm Dabuŋ-ŋga

24 Tiŋambu Yisu ti ndê ŋgac-sêŋomi sêhoc asê malac Kapenaom, ma lau naŋ sêkôc

takis lôm dabuŋ-ŋga,* naŋ sê têtêŋ Pita si ma sêndac iŋ bocdec bu, “Bocke? Mac nem kêdôhônŋwaga oc kêŋ mone nemlhi takis lôm dabuŋ-ŋga, me mba?”

²⁵ Ma Pita sôm, “Hecen, iŋ oc nemlhi.”

Têŋ ndoc Pita sôc andu gi, naŋ iŋ gic miŋ yom dau têtêŋ Yisu dom, magoc Yisu dau ndac iŋ, “Saimon, am gauc gêm sake? Kiŋ nom-ŋga sêkôc takis yêc lau asa? Sêkôc yêc ŋac dau si atui, me sêkôc yêc lau ŋatô?”

²⁶ Goc Pita ô yom ma sôm, “Ŋac sêkôc takis yêc lau ŋatô.” Ma Yisu sôm, “Bocdinaŋ yomsu takis-ŋga hêganônŋ Kiŋ ndê atui dom.

²⁷ Tigeŋ yham dom bu ŋac sêlic yac sac. Bocdinaŋ sa ndi ma kêŋ gam yêc bugictonŋ. Ma iŋamata-ŋga naŋ am hê sa, naŋ kac i dau whasuŋ sa, ma am oc tap mone sa gitôm bu nemlhi hêclu neŋ takis lôm dabuŋ-ŋga. Kôc sa, ma kêŋ têtêŋ ŋac.”

18

*Asa ti ŋamalac ŋamata-ŋga?
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)*

¹ Têŋ ndoc dinaŋ ŋgac-sêŋomi sê têtêŋ Yisu si, ma sêndac iŋ bocdec bu, “Lau naŋ sêmbo Anötö ndê gôliŋ ŋapu, naŋ si asa ti ŋamalac ŋamata-ŋga?”

² Goc Yisu ta balêkoc sauŋ daŋ meŋ, ma kêŋ iŋ kalhac ŋac ŋalhu.

³ Ma iŋ sôm, “Anem daôm kwi ma aŋwiniŋ daôm e atôm balêkoc sauŋ. Bu mba, naŋ wasôm yom ŋandô têtêŋ mac bu mac atôm dom bu asôc Anötö ndê gôliŋ ŋapu.

⁴ Asa naŋ bu êŋgwiniŋ dau nditôm balêkoc dindec, naŋ ti ŋamalac ŋamata-ŋga yêc Anötö ndê gôliŋ ŋapu.

⁵ Ma asa naŋ kôc balêkoc sauŋ daŋ gitôm iŋ dindec, naŋ sa tu aneŋ ŋaê-ŋga, naŋ gitôm iŋ kôc aô dauŋ sa.”

*Puc pi lêtôm
(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)*

⁶ Ma Yisu sôm, “Ŋamalac daŋ bu tim balêkoc sauŋ dindec si daŋ naŋ kêŋ whiŋ aô bu kôm mêtê sac, naŋ kôm giso atu. Oc ŋayham bu dasô hoc atu daŋ pi iŋ kachu, ma tambaliŋ iŋ sip gwêc tim ndi, ma gwêc kô iŋ

mbac ndu. Ma boc-dinaŋ oc tôm dom bu iŋ tim balêkoc dau, ma tiŋambu tap Anötö ndê matôc sa.

⁷ “Aô wasôm têtêŋ mac, bu gêŋ lêtôm-ŋga oc sêmeŋ, ma sêkêŋ ŋawapac têtêŋ lau nom-ŋga. Tigeŋ asa naŋ bu kôc gêŋ lêtôm-ŋga daŋ meŋ, naŋ oc tap Anötö ndê matôc sa. Oyaê!

⁸ Bocdinaŋ am amam me gahim daŋ bu wê am bu kôm sac, goc tim kic. Oc ŋayham bu am sôc undambê ma ndôc tamli ti amam gatuc me gahim gatuc, hôc gêlêc naŋ am kôm sac ti lic sambuc e Anötö tuc am sip ya naŋ sa ŋapaŋ, naŋ ndi.

⁹ Ma am nem tanôm bu wê am bu kôm sac, goc kip sa ma êmbaliŋ niŋga. Am bu mbo tamli ndôc undambê ti tanôm tigeŋ, naŋ hôc gêlêc am mbo ti tanôm lu ma kôm sac, dec tiŋambu Anötö tuc am sip ya lambwam-ŋga ndi.”

*Yom gôliŋ pi domba naŋ giŋga
(Luk 15:4-7)*

¹⁰ “Ma ayob daôm ŋapep bu alic lau sauŋ dindec gitôm gêŋ ŋambwa dom. Aô wasôm têtêŋ mac, bu ŋac si aŋela naŋ sêmbo undambê, naŋ sêlhac Damaŋ undambê-ŋga ndê aŋgô andô-ŋga. [

¹¹ Ŋamalac ndê Atu meŋ bu nem lau naŋ siŋga su, naŋ si.]

¹² “Akôc gauc pi ŋgac daŋ naŋ yob domba 100. Têŋ ndoc domba daŋ bu êŋsêlêŋ bambaliŋ e ndi niŋga, naŋ iŋ oc kôm sake? Iŋ oc hu 99 siŋ sêmbo, ma sa ndi êŋsalê daŋ naŋ giŋga.

¹³ Aô wasôm têtêŋ mac bu têtêŋ ndoc iŋ tap sa, naŋ iŋ ndê atac ŋayham tu domba tigeŋ dinaŋ-ŋga oc hôc gêlêc iŋ ndê atac ŋayham pi 99 naŋ sêmbo, naŋ su.

¹⁴ Ma bocdinaŋ, mac nem Damam undambê-ŋga tec bu lau sauŋ daŋ sêniŋga.”

Lêŋ tamatôc asidôwai si yom-ŋga

¹⁵ “Am nem asidôwa daŋ bu kôm sac têtêŋ am, goc am tamwasêm têtêŋ iŋ ndi, ma sôm iŋ ndê giso asê têtêŋ iŋ. Iŋ bu ŋgô am nem yom ma kac ndê ŋalôm kwi, dec amlu apitigeŋ tiyham ma ambo ti yom malô.

* **17:24:** Tôm yala tigeŋ-tigeŋ laungac Israel-ŋga hoŋ naŋ si yala hôc gêlêc 20, naŋ semlhi takis lôm dabuŋ-ŋga. Takis dau gitôm lau Grik si mone drakma lu, gitôm ŋaôli naŋ sêkôc tu gwelenŋ bêc lu-ŋga. Alic Eks 30:13; ma 38:26.

16 Magoc in bu ngô dom, dec kôm tòm yac neŋ ngôlin, naŋ sôm bu yom naŋ lau lu me tö sêpuc dôŋ, naŋ dakôc sa ti yom ñandô. Boc-dinaŋ kôc ñamalac tigen me lu sêwhin am, tu bu sêpuc am nem yom dôŋ-ŋga, ma atêŋ nem asidôwa dau andi.

17 Ma asidôwa dau bu sôc lau dinaŋ si yom ñapu dom, naŋ sôm yom dau asê têŋ gôlôwac dabuŋ hoŋ. Ma in bu tec bu sôc gôlôwac dabuŋ si yom ñapu, naŋ goc alic in gitôm ñgac sambuc me ñgac kôc takis-ŋga naŋ kêyalê Anötö dom.

18 “Aö wasôm yom ñandô têŋ mac. Gêŋ bocke naŋ mac ambwala su yêc nom, naŋ wambwala su yêc undambê. Ma gêŋ bocke naŋ mac asô dôŋ yêc nom, naŋ wasô dôŋ yêc undambê bocdinaŋ.

19 “Ma gêŋ daŋ tiyham. Mac nem ñamalac lu me tö bu ñalôm tigen bu atêŋ gêŋ daŋ têŋ Damaŋ undambê-ŋga, naŋ in oc kêŋ têŋ mac.

20 Nahu bu gameŋ bocke naŋ mac nem ñamalac lu me tö akac daôm sa tu aneŋ ñaê-ŋga, naŋ aö oc wambo wawhin mac.”

Dasuc asidôwai si sac kwi maŋ

21 Pita têŋ Yisu gi, ma ndac in bocdec bu, “Pômdau, sôm têŋ aö. Aneŋ asidôwa daŋ bu kôm sac têŋ aö ñapaŋ, naŋ wasuc in ndê sac kwi tidim hinŋa? Nditôm 7, me tidim hinŋa?”

22 Goc Yisu sôm, “Aö wasôm têŋ am, bu tidim 7 dom. Suc in ndê sac kwi tidim 77 ma hôc gêlêc. Sê sa dom!

23 “Anŋô su naŋ! Aö bu wawhê sa têŋ mac, lêŋ dasuc sac kwi-ŋga naŋ gic waê lau naŋ sêmbô Anötö ndê gôlin ñapu. Kiŋ daŋ mbo, ma in tac whin bu êmasaŋ yom whin in ndê lau akiŋ naŋ si tôp yêc in.

24 In gic hu gwelen dau, ma sêkêŋ ñgac daŋ kalhac in anŋô-ŋga, naŋ ndê tôp atu andô, gitôm mone talent 10,000.*

25 Ngac dinaŋ gitôm dom bu ô ndê tôp, goc Kiŋ dau sôm bu sêkêŋ in ti in ndê awhê ma balêkoc ma in ndê gêŋ hoŋ bu lau sênemlhi ô tôp dau.

* **18:24:** Lau Grik si mone naŋ sêsam bu talent, naŋ ñaôli atu andô - talent tigen gitôm K5-6,000. Bocdinaŋ ñgac dau ndê tôp hôc gêlêc 5 milien kina. † **18:28:** Ngac dau ndê tôp gitôm K5-600.

26 Dec ñgac akiŋ dau hu dau sip gi pôn haduc têŋ Kiŋ, ma teŋ in bocdec bu, ‘Kêŋ ñasawa têŋ aö, ma waö gêŋ hoŋ!’

27 Goc Kiŋ tawalô in, ma hu yom tôp-ŋga siŋ, ma kêŋ in sa gi.

28 “Tigen tinambu ñgac dau tap ñgac akiŋ daŋ sa, naŋ ndê tôp sauŋ yêc in, gitôm mone †denarii 100.† In gôlô ñgac dau dôŋ, hôc in sip kachu, ma sôm, ‘Am ndic nem tôp têŋ aö!’

29 Ma ñgac dau hu dau sip gi pôn haduc ma teŋ in bocdec bu, ‘Kêŋ ñasawa têŋ aö ma waö neŋ tôp.’

30 Tigen in tec, ma kêŋ ñgac dau ndöc gapocwalô e in ô tôp hoŋ pacndê.

31 Lau akiŋ ñatô sêlic gêŋ dinaŋ, dec ñalôm ñawapac ñandô, ma sêtêŋ Kiŋ si ma sic miŋ gêŋ hoŋ têŋ in.

32 Goc in ta ñgac akiŋ dau ma sôm têŋ in, ‘Am ñgac sac! Am teŋ aö bu taŋwalô am, dec aö gahu am nem yom tôp-ŋga siŋ.

33 Tu sake-ŋga am tamwalô ñgac dinaŋ dom, gitôm aö taŋwalô am?’

34 Goc in tac ñandê atu, ma kêŋ ñgac akiŋ dau têŋ lau gapocwalô-ŋga, bu sêndic in ñamlic ñandê ma ndöc gapocwalô e in ndic ndê tôp sambuc su.”

35 Yisu gic bata yom gôlin dau, goc sôm, “Mac bocdinaŋ, asuc nem asidôwai si sac kwi ma gauc nem tiyham dom. Bu mba, dec aneŋ Damaŋ undambê-ŋga oc kôm têŋ mac gitôm Kiŋ dinaŋ kôm têŋ ndê ñgac akiŋ.”

19

Anötö tec bu awhê lu ñgac sêhu dau siŋ (Mak 10:1-12)

1 Yisu sôm yom dau su, goc hu gameŋ Galili-ŋga siŋ, ma têŋ gameŋ Judia-ŋga naŋ yêc Bu Jordan ñadaŋga têŋ ac pi-ŋga, naŋ gi.

2 Lau daêsam sêŋkuc in, ma yêc gameŋ dinaŋ in kôm ñac si gêmbac ñayham sa.

3 Ma lau Palêsai ñatô sêtêŋ in si bu sêtim in, dec sêndac in bocdec bu, “Yom daŋ yêc, naŋ tòm bu ñgac daŋ hu ndê awhê siŋ, me mba? In oc êngili yomsu, me mba?”

4 Goc in sôm, “Mac anjalê Anötö ndê yom naŋ sêto yêc, me mba? Yom dau sôm bu,

'Têñ têm ñamata-nga Anötö kêmasañ ñamalac awhê ma ñgac.'

⁵ Ma yom dañ tiyham sôm, *'Tu dinañ-nga ñgac dañ oc hu damba lu dinda siñ, ma sap inñ ndê awhê dôñ. Ma inñlu sêti gêñ tigenñ.'*

⁶ Yom dau whê sa bu inñlu sêmbo sêtôm ñamalac lu dom, inñlu sêti gêñ tigenñ yêc Anötö anğô-nga. Bocdinañ yham dom andô bu ñamalac sêkac gêñ nañ Anötö dau kên pitigenñ, nañ su."

⁷ Goc sêndac inñ, "Bocdinañ dec tu sake-nga Moses to yomsu dañ, nañ sôm bu ñgac dañ gitôm bu to bapia hu nawhê siñ-nga, goc hu inñ siñ?"

⁸ Ma Yisu ô yom bocdec bu, "Moses kêyalê bu mac nem ñalôm ñadandi, dec sôm bu ñgac dañ gitôm bu hu ndê awhê siñ. Tigenñ têtêm ñamata-nga Anötö kêmasañ ñamalac awhê ma ñgac tu bu sêhu dau siñ-nga dom."

⁹ Aö wasôm têtêm mac, bu yom tigenñ yêc bu ñgac dañ hu ndê awhê siñ, nañ awhê dau kôm mêtê mockainñ-nga whinñ ñgac dañ. Ma ñgac dañ bu hu ndê awhê siñ tu gêñ dau-nga dañ-nga, ma nem awhê wakuc, nañ kôm mêtê mockainñ-nga yêc Anötö anğô-nga."

¹⁰ Têtêm dinañ Yisu ndê ñgac-sêñomi sêsôm têtêm inñ, "Bu bocdinañ, dec mboe oc ñayham bu lau sênem dau dom, a? Oc ñawapac atu bu awhê lu ñgac sêsôc yom dau ñapu."

¹¹ Magoc inñ sôm, "Mba! Anötö kêmasañ awhê lu ñgac bu sênem dau. Magoc lau tigenñ-tigenñ inñ kêmasañ ñac bu sênem awhê me ñgac dom."

¹² Lauñgac ñatô dindai sêkôc ñac, nañ sêtôm dom bu sênem awhê. Ma lauñgac ñatô nañ sêsê ñac bu sênem awhê dom. Ma ñatô sêkênñ dau sambuc tu gwelenñ ñawaê ñayham-nga tu bu sêpo Anötö ndê gôlinñ sa, ma tu dinañ-nga dec sem awhê dom. Am asa nañ gitôm bu kôc yom dindac sa ma sôc ñapu, nañ kôc sa."

Yisu gêm mbec balêkoc

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Lau ñatô sêkôc si balêkoc sêtêtêm Yisu si. Ñac tac whinñ bu inñ kênñ amba sac ñac, ma tenñ mbec pi ñac. Tigenñ ñgacsêñomi sêsôm dinda ti dambai.

¹⁴ Goc Yisu sôm, "Atec balêkoc sêtêtêm aö sêmenñ. Alhac ñac ahuc dom, bu Anötö

ndê gôlinñ gic lau nañ sêtôm balêkoc saun dindac, nañ ñawaê."

¹⁵ Ma inñ kênñ amba sac ñac honñ ma gêm mbec ñac, goc tisa ma kôlhô gi.

Ñgac ti lêlôm

(Mak 10:17-22; Luk 18:18-23)

¹⁶ Ma ñgac dañ têtêm Yisu gi, ma ndac inñ bocdec bu, "Kêdôhônwaga, aö wakôm gêñ ñayham bocke, dec tiñambu Anötö oc kôc aö sa wandôc tanli yêc undambê?"

¹⁷ Yisu ô yom ma sôm, "Tu sake-nga am ndac aö bu gêñ sake inñ gêñ ñayham? Anötö tawasê inñ ñayham. Am bu ndôc tamli yêc undambê, nañ dañam wambu yomsu nañ Anötö kênñ têtêm Moses."

¹⁸ Goc ñgac dau ndac, "Yomsu honñ, me yomsu bocke?" Ma Yisu sôm, "Yomsu bocdec bu, *'Ndic ñamalac ndu dom. Kôm gêñ mockainñ-nga dom. Nem kanñ gêñ dom. Sôm yom tasanñ pi lau dom.'*

¹⁹ *Toc damam lu dinam sa,* ma *'Tac whinñ lau ñatô gitôm am tac whinñ daôm.'*"

²⁰ Goc inñ sôm, "Yomsu honñ dinañ aö kakuc gambo. Ma gêñ sake yêc tu wakôm-nga?"

²¹ Ma Yisu sôm, "Am bu ti ñgac gitêtêm, nañ sa ndi ma kênñ nem gêñ honñ têtêm lau sênemlihi, ma kênñ ña-awa têtêm lau ñalôm sawa. Ma bocdinañ dec êmyalê bu am nem awa ñandô yêc undambê. Ma tiñambu mwenñ ma êmkuc aö."

²² Ñgac dau inñ ndê yala daêsam dom, ma têtêm ndoc inñ ngô Yisu ndê yom dinañ, goc inñ kôlhô ti ñalôm ñawapac gi. Ñahu bu inñ ñgac ti lêlôm.

Puc pi awa ti wapa

(Mak 10:23-31; Luk 18:24-30)

²³ Goc Yisu sôm têtêm ndê ñgac-s êñomi, "Yomandô wasôm têtêm mac, bu lau ti lêlôm oc tôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôlinñ ñapu ñagahô, ñahu bu ñac si awa ti wapa hê ñac kwi."

²⁴ Anğô! Bôc atu dañ gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalasê ñagahô hôc gêlêc ñgac ti lêlôm dañ, nañ bu sôc Anötö ndê gôlinñ ñapu."

²⁵ Têtêm ndoc ñgacsêñomi sêngô yom dinañ dec sêhêdaê ñandô, ma sêndac Yisu, "Bu bocdinañ dec asa oc tôm bu tap Anötö ndê

mwasiñ nem lau si-nga sa? Oc ñawapac atu!”

²⁶ Magoc Yisu tahê ñac ma sôm, “Gêñ nan ñamalac sêtôm dom bu sêkôm, nan Anötö gitôm bu kôm.”

²⁷ Ma Pita ô yom ma sôm, “Yac ahu gêñ honj siñ tu añkuc am-nga. Bocdinañ yac oc atap mwasiñ bocke sa?”

²⁸ Dec Yisu sôm têtñ ñac honj, “Yomandô wasôm têtñ mac, bu têtñ ndoc ñambu-nga nanj gêñ honj sêtiwakuc, nanj ñamalac ndê Atu oc ndöc inj ndê pôñ Kin-nga ti ñaclai ma ñawasi atu. Ma mac lau nanj añkuc aö, nanj oc andöc pôñ 12, ma anem göliñ lau Israel-nga si tonj 12.

²⁹ Ma lau honj nanj sêhu andu me damba lu dinda, me asidôwai ma balêkoc, me nom siñ tu aö-nga, nanj Anötö oc kêtñ gêñ kainj dinañ daêsam têtñ ñac ô. Ma tiñambu inj oc kêtñ ñac sêwêkainj gameñ sêndöc tali ñapan-nga.

³⁰ “Magoc lau daêsam nanj sêti lau ñamata-nga têtñ têtñ kwahic dec-nga, nanj oc sêti lau ñambu-nga, ma lau ñambu-nga oc sêti lau ñamata-nga.”

20

Yom göliñ pi lau nanj sem gwelenj yêc ôm wain-nga.

¹ Goc Yisu sôm, “Anjö yom göliñ dindec pi Anötö ndê göliñ, oc whê aneñ yom dinañ sa. Ngac danj mbo, nanj wêkainj ôm wain-nga atu danj. Inj tisa têtñ bêbêc ganduc ma sôc malac lôm gi, ma kêsalê lau tu sênem gwelenj yêc inj ndê ôm-nga.

² Inj tap lau ñatô sa, ma sôm bu inj oc nemlhi ñac ña mone gitôm †denarias tigenj tu gwelenj bêc tigenj-nga. Goc inj kêtñ ñac sêsôc inj ndê ôm si.

³ Ma têtñ acgatu gitôm 9 kilok, inj sa gi gêlic lau ñatô sêlhac ñambwa sêlhac malac lôm.

⁴ Ma inj sôm têtñ ñac, ‘Andi akôm gwelenj yêc aneñ ôm wain-nga, ma aö oc wakêtñ ñaöli solop têtñ mac ô nem gwelenj.’

⁵ Goc sêsôc ôm si ma sem gwelenj. Ma inj kôm bocdinañ têtñ ac kalhac lhu ma têtñ 3 kilok telha-nga. Inj gi tap lau sa, ma kêtñ ñac si sêkôm gwelenj.

⁶ Ma têtñ 5 kilok telha-nga inj sa gi tap lau ñatô sa, nanj sêlhac ñambwa. Ma inj sôm

têtñ ñac, ‘Tu sake-nga mac ambo ñambwa têtñ acsalô sambuc dindec?’

⁷ Ma sêsôm, ‘Lau danj sêmenj sêkêtñ gwelenj têtñ yac tu akôm-nga dom.’ Goc inj sôm, ‘Mac andi anem gwelenj yêc aneñ ôm.’

⁸ “Têtñ ac gi sip, goc ôm ñadau sôm têtñ inj ndê ñgac ñamata-nga, ‘M bwêc lau nanj sem gwelenj sêmbo, nanj sêmenj, ma kêtñ ñac si ñaöli têtñ ñac. Nemlhi lau nanj sêmenj têtñ 5 kilok telha-nga nanj munj, goc tiñambu nemlhi lau nanj sêmenj têtñ bêbêc.’

⁹ Ma lau nanj ñadau kôc ñac sa têtñ 5 kilok, nanj sêkôc denarias tigenj-tigenj ti ñac si ñaöli tôm gi.

¹⁰ Tu dinañ-nga dec lau nanj sic hu gwelenj têtñ bêbêc, sêkêtñ bata bu oc sêkôc ñaöli hôc gêlêc denarias tigenj su. Magoc ñac honj sêkôc denarias tigenj.

¹¹ Têtñ dinañ ñac sic hu sêtuçdiñ ñadau,

¹² ma sêsôm, ‘Lau nanj sêmenj tiñambu, nanj sem gwelenj gitôm ñasawa apê, ma yac am gwelenj atu ma ac pec yac acsalô sambuc dindec. Magoc yac honj akôc ñaöli kainj tigenj.’

¹³ Magoc ñadau sôm têtñ ñac si danj, ‘O aneñ silip! Bocke dec am sôm bu aö gakôm gêñ so têtñ am? Bêbêc lec am gölôc bu kôc denarias tigenj ti am nem ñaöli gwelenj-nga.

¹⁴ Boc-dinañ kôc nem ñaöli sa, ma lhö ndi. Aö tac whiñ bu wakêtñ ñaöli têtñ lau ñambu-nga gitôm aö gakêtñ têtñ am.

¹⁵ Mone dindec aneñ gêñ, ma wakôm tôm aö atac whiñ. Bocke dec am gêlic sac bu aö ñgac wamwasiñ lau-nga.’ ”

¹⁶ Goc Yisu sôm têtñ ndê ñgac-sêñomi, “Bocdinañ, lau ñambu-nga oc sêti lau ñamata-nga, ma lau ñ amata-nga oc sêti lau ñambu-nga.”

Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu (Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)

¹⁷ Tiñambu Yisu ma lau nanj sêñkuc inj, sêñsêlêñ sêmbo señ bu sêpi malac Jerusalem sêndi. Ma Yisu wê ñgacsêñomi 12 sêsa si sêmbo dau-nga, ma sôm têtñ ñac,

¹⁸ “Kwahic dec yac oc dapi malac Jerusalem dandi, ma ñgac danj oc kêtñ ñamalac ndê Atu sip dabuñ-siga atu-tu ti kêdôhônwaga yomsu-nga amba. ñac oc sêkic yom bu sêndic inj ndu,

¹⁹ ma sêkêtñ inj sip lau Rom-nga amba. Ma lau Rom-nga oc sêsu inj susu, ma sêndic inj

namlic nandê atu, goc sêndic in ndu pi a gicso dau. Ma têtj bêc titö-nga, Anötö oc un in sa mbo tali tiyham.”

Jems lu Jon bu sêhóc gêlêc ngac-sêjomi nâtö (Mak 10:35-45)

²⁰ Têtj ndoc dinañ Jems lu Jon dinda bu tenj gêtj danj têtj Yisu nem inlu awha, goc kôc Sebedi ndê atu lu dinañ sa sêtêtj Yisu si, ma pôtj haduc yêc inj anjô-nga.

²¹ Ma Yisu ndac, “Am tac whinj sake?” Goc awhê dau sôm, “Aö tac whinj bu am toc anej atuñ lu dindec sa, ma sôm bu inlu sêndöc sêwhinj am têtj ndoc am ndöc nem pôtj kin-nga ma nem gôlinj lau. Kêtj danj ndöc amam andô-nga, ma danj ndöc gasê-nga.”

²² Dec Yisu sôm têtj inlu, “Amlu anyalê gêtj nanj amlu andac, nanj dom. Amlu atôm bu anôm gêtj sip laclhu nawapac-nga nanj aö wanôm, a?” Ma inlu sêsôm, “Aêc, alu atôm.”

²³ Ma Yisu sôm, “Yomandô, amlu oc ahóc nawapac gitôm aö wahóc. Magoc aö dec oc wanjalij lau sa bu sêndöc aö amanj andô-nga me gasê-nga, nanj dom. Anej Damanj ti njadau bu ênjyalij lau sa bu sêndöc dinañj.”

²⁴ Têtj ndoc ngacsêjomi amanjlu sêngö yom dau njawaê, dec kôm njac atac njandê têtj Jems lu Jon.

²⁵ Goc Yisu mbwêc njac sêtêtj inj si, ma sôm, “Mac anyalê bu lau sambuc si gôlinjwaga sêtoc dau sa têtj njac si lau, ma njac si lau bata sêngwinij lau nanj sêmbo njac njapu.

²⁶ Tigenj mac anjuc njac si mêtê dau dom. Mba! Mac nem asa nanj tac whinj bu ti njamalac tiwaê yêc Anötö anjô-nga, nanj nem akinj mac.

²⁷ Aêc! Asa nanj bu ti mac nem njamalac njamata-nga, nanj êngwinij dau ma ti mac nem njac akinj njambwa.

²⁸ Nalêñ tigenj Njamalac ndê Atu menj bu lau sênem akinj inj dom. Inj menj bu nem akinj lau, ma bu kêtj dau ti da bu nemlhi lau daêsam si sac njatöp.”

Yisu kôm ngac tapec lu njayham sa (Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Têtj ndoc Yisu ti inj ndê ngac-sêjomi sêhu malac Jeriko sinj, nanj lau daêsam sênkuc inj.

³⁰ Ngac tapec lu sêndöc senj njamakê, ma sêngö njawaê bu Yisu kêsêlêñ menj, goc sêmbwêc, “Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu.”

³¹ Goc lau sêsôm inlu bu sênem dau dôñ. Magoc inlu sêmbwêc ti njanga, “Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu.”

³² Yisu kwê dôñ kalhac ma ta inlu sêmenj. Ma inj ndac, “Amlu atac whinj bu wakôm sake têtj amlu?”

³³ Ma sêo yom ma sêsôm, “Pômdau, alu atac whinj bu tanôtj njayham sa.”

³⁴ Dec Yisu tawalô inlu, ma kêmasêc inlu tandô. Ma njagahô inlu tandô njayham sa, ma sênkuc inj.

21

Yisu hóc asê Jerusalem

(Mak 11:1-10; Luk 19:29-38; Jon 12:12-15)

¹ Nac sêsunj sa Jerusalem ma sêhóc asê malac Betpaji yêc Lôc Olib. Ma Yisu kêkinj ndê ngacsêjomi si njac lu,

² ma sôm têtj inlu, “Amlu asóc malac dindê andi, ma amlu oc atap donjki dinda danj sa, nanj sêsô dôñ kalhac, whinj donjki dau njatu. Anjapwêc su, ma akôc sa atêtj aö amenj.

³ Ma njamalac danj bu ndac amlu pi gêtj dau, nanj asôm têtj inj bu, ‘Pômdau tac whinj bu donjki lu dindec sênem inj sa,’ ma njagahô inj oc kêtj donjki lu dau têtj amlu.”

⁴ Nalêñ dinañ dec yom nanj propet akwa danj sôm, nanj njandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec:

⁵ Asôm têtj lau †Sayon-nga bu, “Alic su nanj! Mac nem Kinj têtj mac menj. Inj njac malô, ma inj menj ndöc donjki njatu danj njahô.” *[Sek 9:9; Ais 62:11]*

⁶ Ngacsêjomi lu dinañ sêsóc malac si, ma sêkôm tôm Yisu sôm.

⁷ Sêwê donjki dinda lu njatu sêtêtj Yisu si, ma sêkêñ njac si njakwê awê-nga sac donjki, ma Yisu pi gi ndöc njahô.

⁸ Ma lau daêsam sêhê si njakwê yêc senj, ma sêhêako a njalauñ ma sêkêñ yêc senj.

⁹ Ma lau toñ atu nanj sêñsêlêñ sêmunj Yisu, ti lau nanj sênkuc inj, nanj sêmbwêc, “Hosana têtj Dawid ndê Atu. Anötö nem mbec inj nanj menj gêm Pômdau anjô. Hosana têtj Anötö lôlôc-nga.”

10 Têñ ndoc Yisu sôc malac Jerusalem gi, nañ lau malac-nga hon gauc gêm yom daêsam ma sêndac, “In asa dê?”

11 Ma lau daêsam sêngô ñac si yom ma sêsôm, “In Yisu, propet atu nañ meñ akêñ malac Nasaret yêc gameñ Galili-nga.”

*Yisu soc lau su yêc lôm dabuñ
(Mak 11:15-18; Luk 19:45-46)*

12 Yisu sôc lôm dabuñ ñabatêm-ndô gi, ma soc lau nañ sic dulu gêñ ti semlhi gêñ, nañ su. Ma in tac lau nañ sêo mone,* nañ si tebo sa, ma lau nañ sêkêñ balusi† tu lau sênemlhi-nga, nañ in kêbalip ñac si gêñ hon giñga.

13 Ma in sôm, “Sêto Anötö ndê yom yêc, nañ sôm, ‘Aneñ andu gic waê bu lau sêteñ mbec sêmbo-nga.’ Tigeñ mac akôm Anötö ndê andu ti lau kañ si gameñ.”

14 Lau hôlin ti lau tapec sêtêñ Yisu si yêc lôm dabuñ ñamakê, ma in kôm ñac ñayham sa.

15 Ma balêkoc nañ sêmbo gameñ di-nañ, n añ sêmbwêc yom bocdec, “Hosana têt Dawid ndê Atu!” Magoc têt ndoc dabuñsiga atu-tu ma kêdôhônwaga yomsu-nga sêlic gêñ dalô nañ Yisu kôm, ma sêngô balêkoc dau si yom, dec kôm ñac atac ñandê atu.

16 Ma sêndac in, “Am ngô balêkoc din-dec sêmbwêc yom so, me?” Ma in sôm, “Mba! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Anötö kêyalin balêkoc ti lau sauñ sa, tu bu sêhoc in ndê waê asê-nga.’”

17 Tiñambu Yisu hu ñac siñ ma sa yêc malac Jerusalem gi, ma têt ôbwêc dinañ in yêc malac Betani.

*Yisu pucbo a kin dan
(Mak 11:12-14, 20-24)*

18 Têt bêbêc ganduc Yisu kêsêlêñ bu mbu têt Jerusalem ndi, ma gêñ yô in.

19 Ma in gêlic a kin dan kalhac señ ñamakê, goc têt a dau gi ma kêsâlê a ñandô. Tigeñ a dau ñandô mba, in tap ñalaun ñambwa sa. Dec in pucbo a dau ma sôm,

“Am oc nem ñandô tiyham dom!” Ma ñagahô a dau mbac.

20 Têt ndoc ñgacsêñomi sêlic gêñ dau, dec sêhêdaê ma sêndac dandi, “Bocke dec a dindê mbac ñagahô?”

21 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yom ñandô têt mac. Akêñ whin, ma atac lu-lu pi Anötö ndê ñaclai dom. Ma mac oc atôm bu akôm tôm nañ aô gakôm têt a dindê. Ma mac oc atôm bu akôm gêñ dalô atu-tu ñatô whin. Oc nditôm mac asôm têt lôc dindê bu, ‘Puc daôm sa, ma sip gwêc ñalôm ndi,’ ma gêñ dau oc ñandô sa.

22 Mac bu akêñ whin, goc gêñ nañ mac atên têt Anötö, nañ in oc kêt têt mac.”

*Gêndac pi Yisu ndê ñaclai ñahu
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

23 Yisu têt lôm dabuñ gi, ma kêdôhôn lau mbo lôm ñamakê, ma dabuñsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêtêñ in si. Ma sêndac in, “Am kôc ñaclai yêc nde, bu kôm gêñ hon nañ am kôm? Asa kêt têt am?”

24 Ma in sôm, “Gêñ ñamata-nga aô wakêñ gêndac dan têt mac. Mac aô aneñ yom muñ, goc wasôm aneñ ñaclai ñahu asê têt mac.

25 Mac asôm têt aô, asa kêt ñaclai têt Jon, dec in kêku lau? Anötö kêt ñaclai têt in, me mba?”

Goc ñac sem yomgalôm pi Yisu ndê gêndac, ma sêsôm têt dandi, “Yac bu dasôm bu Anötö kêt ñaclai têt Jon, goc in oc ndac yac, ‘Tu sake-nga mac akêñ whin Jon dom?’

26 Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêkuc ñamalac nom-nga si gauc ñambwa, dec lau oc sêkôm yac ñayom, ñahu bu sêlic Jon bu Anötö ndê propet dan.”

27 Bocdinañ sêsôm têt Yisu, “Yac anyalê dom.” Ma in sôm têt ñac, “Ma bocdinañ aô wasôm aneñ ñaclai ñahu asê têt mac dom.”

Yom gôlin pi balê lu

28 Goc Yisu sôm têt ñac, “Akôc gauc pi yom dindec. Ngac dan ti in ndê atu lu sêmbo. Têt bêc dan in ndac balê dan bocdec

* **21:12:** Lau sêmeñ akêñ gameñ balin bu sêlic om atu-atu yêc malac Jerusalem, ma bu sêkêñ da ya ti sêtoc Anötö sa yêc lôm dabuñ. Ñac gitôm dom bu sênemlhi gêñ bu sêkêñ ti da, me sênemlhi takis lôm dabuñ-nga ña mone akêñ ñac si gameñ, ma bocdinañ lau ñatô sêkôm gweler yêc lôm dabuñ ma sêo ñac si mone ña mone nañ gitôm bu sênemlhi gêñ-nga.

† **21:12:** Lau ñalôm sawa nañ gitôm dom bu sênemlhi domba bu sêkêñ ti da, nañ semlhi balusi bu sêkêñ ti da. (Alic Lev 5:7; 12:6; 14:22; ma Luk 2:22-24).

bu, ‘Aneñ balê, kwahic dec aö bu wandac am bu sôc ôm wain-nga ndi ma nem gwelen.’

²⁹ Ma balê dau sôm, ‘Mba, aö gatec! Tigenñ tinjambu inñ kac ndê ñalôm kwi, ma sôc ôm gi ma gêm gwelen.’

³⁰ Ma damba gi tap balê tilu-nga sa, ma ndac inñ bu nem gwelen ôm-nga. Ma inñ sôm, ‘Aêc, oc wandi.’ Tigenñ tinjambu inñ tec ma gi dom.”

³¹ Dec Yisu ndac ñac, “Mac gauc gêm sake? Balê lu si asa kôm tôm damba tac whinñ?” Ma sêsôm, “Balê ñamata-nga.” Goc inñ sôm têtñ ñac, “Yomandô aö wasôm têtñ mac. Lau nañ sêkôc takis ma lauwhê señ-nga sêsôc Anötö ndê gôlinñ ñapu, sêhóc gêlêc mac lau dabuñsiga ti lau bata su.

³² Bu Jon hôc asê mac bu tôc lêtñ gitêtñ têtñ mac, tigenñ mac akêtñ whinñ inñ dom. Lau nañ sêkôc takis ma lauwhê señ-nga sêkêtñ whinñ inñ ndê yom ma sem dau kwi. Ma têtñ têtñ mac alic gêtñ nañ lau dau sêkôm, nañ mac am daôm kwi dom, ma akêtñ whinñ dom.”

*Yom gôlinñ pi lau sêyob ôm wain-nga
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

³³ Ma Yisu sôm, “Anğô yom gôlinñ dañ tiyham. Ngac dañ sô ôm wain-nga dañ, sô tuñ kêgihî, kêmasañ gameñ sêmasañ wain ñakwi-nga, ma kwê andu baliñ dañ, bu lau sêlhac ma sêtîp lau kañ. Goc inñ kêtñ ôm dau têtñ lau ñatô sêyob, ma kölhö gi mbo gameñ dañ.

³⁴ Têtñ ndoc sêhoñ ôm dau ñandô sa-nga, nañ inñ kêtñ lau akiñ ñatô sêtêtñ lau sêyob ôm-nga si, bu sêkêtñ wain ñandô ñatô têtñ ñac.

³⁵ Magoc ñac sêlô lau akiñ dau dôtñ. Sic ngac akiñ dañ ñamlic ñandê, sic dañ ndu, ma sêtuc dañ ña hoc.

³⁶ Ma tinjambu ôm ñadau kêtñ lau akiñ toñ hic atu tiyham, magoc lau nañ sêyob inñ ndê ôm, nañ sêkôm mêtê kaiñ tigenñ têtñ ñac.

³⁷ Tinjambu inñ kêtñ inñ ndê atuñgac têtñ ñac gi, bu inñ gauc gêm bu ñac oc sêtoc inñ ndê atu dau sa.

³⁸ Tigenñ têtñ têtñ lau sêyob ôm-nga sêlic ñadau ndê atu dau kêsêlêtñ meñ, nañ sêsôm têtñ dandi, ‘Balê kêtê oc wêkaiñ ôm dindec ti ndê gêtñ lêtñsêm. Bocdinañ dandic inñ ndu, ma dakôc ôm dindec su ti yac neñ.’

³⁹ Goc sêlô inñ dôtñ ma sêhê inñ sa awê gi, ma sic inñ ndu.”

⁴⁰ Yisu gic bata yom gôlinñ dau, ma ndac, “Têtñ ndoc ôm ñadau mbu meñ, nañ inñ oc kôm sake?”

⁴¹ Ma sêsôm têtñ inñ, “Ôm ñadau oc ndic lau sac dinañ ndu, ma kêtñ ndê ôm têtñ lau ñatô sêyob. Ma ñac oc sêkêtñ ôm ñandô têtñ inñ têtñ ndoc sêhoñ ñandô sa-nga.”

⁴² Goc Yisu sôm têtñ ñac, “Gauc nem yom nañ sêto yêc bocdec bu, ‘Hoc nañ lau sêkwê andu-nga sêtec, nañ kwahic dec ti hoc ñamata-nga yêc andu dau. Pômdau kôm gêtñ dau, ma yac alic ñayham.’ Mac asam yom dau su, me mba?

⁴³⁻⁴⁴ [Asa nañ peñ tu hoc dinañ-nga, nañ oc niñga, ma hoc dau bu peñ pi ñamalac, dec oc sec inñ popoc.] Bocdinañ aö wasôm têtñ mac, bu Anötö oc señ mac su bu ayob lau nañ sêmbo inñ ndê gôlinñ ñapu, nañ tiyham dom. Ma inñ oc ênyaliñ lau ñatô sa bu sêyob inñ ndê lau, nañ oc sêkôm gwelen ñapep ma sênem ñandô ñayham.”

⁴⁵ Dabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai sêngô Yisu ndê yom gôlinñ dinañ, ma sênyalê bu yom dau hêganôtñ ñac.

⁴⁶ Dec sêñsalê lêtñ bu sêkôc inñ dôtñ, magoc sêtôc lau, bu lau hoñ sêlic inñ bu propet dañ.

22

*Yom gôlinñ pi mwasiñ atu
(Luk 14:16-24)*

¹ Ma Yisu sôm yom gôlinñ dañ tiyham têtñ ñac bocdec bu,

² “Ñalêtñ nañ Anötö kêgalêm lau sa bu sêmbo inñ ndê gôlinñ ñapu, nañ bocdec. Kiñ dañ kêmasañ mwasiñ atu dañ tu inñ ndê atuñgac nañ bu nem awê-nga.

³ Ma inñ kêtñ inñ ndê lau akiñ bu sêkêtñ aheñ lau nañ sic waê bu sêneñ mwasiñ dau. Magoc ñac hoñ sêtec bu sêmên.

⁴ Goc inñ kêtñ lau akiñ ñatô ma sôm, ‘Mac asa andi asôm têtñ lau nañ aö kagalêm ñac sa su, bu aö kamasañ gêtñ hoñ pacndê su. Aneñ lau sic makao töp ñayham ndu su, bocdinañ dec amên aneñ mwasiñ dau.’

⁵ Tigenñ lau hoñ sêtec inñ ndê yom dau, ma sêmbo si gêtñ. Ñatô sêsôc ôm si, ma ñatô sem si gwelen awa-nga.

6 Ma ñatô sêlô Kinj ndê lau akinj dôñ, sêkôm ñatô ñayom, ma sic ñatô ndu.

7 Goc Kinj dau tac ñandê atu. Ma inj kêkin inj ndê lau sinj-nga ma ñac sic lau sac dinanj ndu. Ma sêkênj ya gênj ñac si malac honj su.

8 “Goc inj sôm têtj ndê lau akinj, ‘Aö kamasanj gênj honj su. Magoc aö galic lau nanj aö kagalêm ñac sa, nanj gitôm dom bu sênej mwasiñ dau.

9 Bocdinañ asa senj malac-nga andi, ma anjalêm lau bocke nanj mac bu atap sa, nanj sa sêmenj ma sênej mwasiñ dau.’

10 Goc ñac sêsa senj si ma sênjalê lau, ma sêhonj lau daêsam sa, lau ñayham ma lau sac sêwhinj sêmenj, e andu ñalôm atu sênej mwasiñ-nga menju.

11 “Têtj ndoc Kinj menj bu lic inj ndê ñaclenj dinañ, dec inj gêlic ñgac danj nanj sôc ñakwê mwasiñ-nga dom.

12 Ma inj ndac, ‘Bocke dec am sôc mwenj, magoc am sôc ñakwê mwasiñ-nga dom?’ Ma ñgac dau ndê yom mba.

13 Goc Kinj sôm têtj inj ndê lau akinj, ‘Mac asô inj ndê amba ti gahi dôñ, ma atuc inj sa awê ndi mbo gameñ ñasec-nga. Yêc dê lau oc sêtanj atu ti lhô êñsinj pi dau.’ ”

14 Goc Yisu gic bata yom dau ma sôm, “Anötö kêgalêm lau daêsam sa, magoc inj oc kôc ñac honj sa dom.”

*Lau bu sêtîm Yisu pi yom takis-nga
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

15 Têtj dinañ lau Palêsai sêsa si, ma sêmasanj yom bu sêtîm Yisu bu sôm yom so danj.

16 Goc sênkinj ñac si lau ñatô sêwhinj lau Israel-nga ñatô nanj sêpuc Herod ma lau Rom-nga si gôlinj dôñ, nanj sêtêtj inj si, ma sêsôm têtj inj, “Kêdôhônjwaga, yac anjalê bu am ñgac sôm yom ñandô-nga, ma bu am whê Anötö ndê lêtj sa ti yom ñandô. Ma am gauc gêm lau si waê dom, magoc toc ñac honj sa ñalêtj tigenj.

17 Boc-dinañ sôm asê têtj yac. Solop bu dakêtj takis têtj †Sisa, me mba?”

18 Yisu kêyalê su bu ñac bu sêtîm inj, dec sôm, “Mac lau daêtîm-nga! Tu sake-nga mac bu atim aö?”

19 Atôc mone anemlhi takis-nga danj têtj aö.” Goc sêkênj denarias tigenj têtj inj.

20 Ma inj ndac ñac, “Asa ndê ñagatu ti ñaê yêc mone dindec?”

21 Ma sêsôm, “Sisa ndê.” Goc inj sôm, “Bocdinañ atoc Sisa sa ña gênj nanj gic inj ñawaê, ma atoc Anötö sa ña gênj nanj gic inj ñawaê.”

22 Têtj ndoc sênjgô Yisu ndê yom dinañ, nanj sêhêdaê tu inj ndê gauc-nga, ma sêhu inj sinj ma sêlhô si.

*Lau Sadiusi bu sêtîm Yisu pi yom datisa
akêtj lau batê-nga*

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Têtj bêtj dinañ lau ñatô akêtj Sadiusi si tonj sêtêtj Yisu si bu sêkênj gêndac têtj inj. Lau dau sêkênj whinj bu dom lau batê oc sêtîsa tiyham.

24 Ma sêsôm têtj inj, “Kêdôhônjwaga, Moses to yom pi ñgac nanj gêm awhê sa su magoc mbac ndu ma inj ndê balêkoc mba. Moses ndê yom sôm têtj yac bu ñgac dau ndê asi nem awhê sawa dau, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga.

25 Têtj ndoc danj, asidôwa 7 sêmbo sêwhinj yac. Ñgac ñamata-nga gêm awhê sa magoc inj mbac ndu ma balêkoc mba. Ma ñgac tilu-nga gêm dôwa ndê awhê sawa.

26 Magoc inj mbac ndu, ma ñalêtj tigenj ñgac titô-nga sip e gi têtj ñgac ñambu-nga ñac sem awhê sawa, magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba.

27 Ma tiñambu awhê dau mbac ndu.

28 Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtîsa tiyham tôm lau ñatô sêsôm, goc awhê dau oc ti asidôwa 7 dinañ si asa nawhê? Bu ñac honj sem inj su têtj ndoc sêmbo tali.”

29 Goc Yisu ô yom ma sôm, “Mac akôc gauc so, bu mac anjalê Anötö ndê yom ti inj ndê ñaclai dom.

30 Têtj têtj ñambu-nga nanj lau batê sêtîsa, nanj lau oc sênem dau dom. Ñac oc sêmbo sêtôm anjela undambê-nga.

31 Ma yom danj tiyham têtj asê bu lau batê oc sêtîsa. Gauc nem Anötö dau ndê yom, nanj mac asam su.

32 Inj sam dau bu Abraham, ma Aisak, ma Jakob si Anötö. Lau batê bu sêtîsa dom, dec tu sake-nga Anötö sam dau bu lau têtj dinañ si Anötö? Inj lau batê si Anötö dom, inj lau tali si Anötö.”

³³ Njalên dinañ Yisu kédôhôn lau, ma lau honj nanj sêngô inj ndê yom dinañ sêhêdaê.

Yomsu ñamata-nga
(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Lau Sadiusi sêngô Yisu ndê yom dinañ ma ñac si yom mba. Ma lau Palêsai sêngô gêñ dau ñawaê, goc ñac si lau ñatô sêtên Yisu si.

³⁵ Ñac si dañ inj gwalam akwa yomsu-nga ma inj bu êñsahê Yisu dec ndac inj bocdec bu,

³⁶ “Kédôhôn-waga, yêc Moses ndê buku, yomsu bocke ti yomsu ñamata-nga?”

³⁷ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Yomsu nanj sôm, ‘Am atac whiñ Pômdau am nem Anötö, ti nem ñalôm sambuc, ma ti gatôm sambuc, ma ti nem gauc sambuc.’”

³⁸ Yomsu dinañ tiñamata ma hôc gélêc yomsu ñatô honj su.

³⁹ Ma yomsu tilu-nga nanj gitôm ñamata-nga, nanj sôm, ‘Atac whiñ nem asidôwai gitôm am atac whiñ daôm.’

⁴⁰ Yomsu lu dinañ sêpiñ yom honj nanj Moses ti lau propet sêto, nanj dôñ sêpitigenj.”

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Lau ñatô akên Palêsai si toñ sêlhac dinañ, dec Yisu ndac ñac,

⁴² “Mac asôm sake pi Mesaya? Inj asa ndê atuñgac?” Ma sêsôm têt inj bu, “Mesaya inj Dawid ndê Atu.”

⁴³ Goc Yisu sôm, “Ma bocke Dawid dau sam Mesaya bu inj dau ndê Pômdau? Njalau Dabuñ puc Dawid dôñ, dec inj to yom yêc bocdec bu,

⁴⁴ ‘Anötö sôm têt anej Pômdau, “Am ndöc aô aman andô-nga e nditôm aô wakên nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.”’

⁴⁵ Bocdinañ Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocke mac asam Mesaya bu Dawid ndê Atu?”

⁴⁶ Ma ñac si dañ gitôm dom bu ô inj ndê yom. Ma tiñambu lau honj sêtöc dau bu sêkên gêndac têt inj tiyham.

* **23:5:** Lau Palêsai sêto yomsu ñatô sip bapia ma sêkên sip apanj saun, goc sêkic pi si sêbala ti amba têt ndoc sêtenj mbec. Ñac gauc gêm bu Anötö gic yomsu ñac bu sêkôm bocdinañ - alic Eks 13:9, 16; Diut 6:4-9; ma 11:13-21. Ma sêsôc ñakwê ti ñabala bu sêtöc asê bu ñac lau sem akinj Anötö-nga - alic Nam 15:37-41. Magoc lau Palêsai ti lau Skraib sêmasañ apanj atu, ma ñakwê ti ñabala baliñ, tu bu sêtöc dau sa ma sêhêc gélêc lau ñatô su-nga.

23

Yisu pu lau bata Israel-nga
(Mak 12:38-39; Luk 13:34-35; 20:45-46)

¹ Goc Yisu sôm têt lau daêsam nanj sêkac dau sa sêmbo, ma têt inj ndê ñgacsêñomi bu,

² “Lau Palêsai ti lau †Skraib sêndôhôn Anötö ndê yomsu têt lau, tôm Moses kôm têt têt ñamata-nga.

³ Bocdinañ asôc ñac ñapu, ma anjô ñac si yom. Magoc anjuc ñac si mêtê dom, bu ñac lau sêtim yom lau-nga. Sêsôm yom ñayham-ñayham, magoc ñac dau sêñkuc si yom dau dom.

⁴ Ma yomsu daêsam nanj sêkên têt lau, nanj kên ñawapac atu têt ñac, magoc ñac dau sêkôm gêñ dañ tu sênem lau dau sa-nga dom.

⁵ “Ma gêñ honj nanj ñac sêkôm, nanj sêkôm yêc lau si anjô-nga tu sêtöc dau sa-nga. Yomsu ti apanj nanj sêkic pi dau, nanj sêmasañ atu-tu tu lau sêlic-nga, ma sêsôc ñakwê ti ñabala baliñ.*

⁶ Ñac atac whiñ bu sêndöc lau tiwaê si pôn yêc lau si mwasin ñalôm, ma yêc lôm wê-nga.

⁷ Ñac tac whiñ bu lau sêhê mwalêc ñac yêc malac lôm, ma bu lau honj sêtöc ñac sa ma sêsam ñac bu ‘Kédôhôn-waga.’

⁸ “Magoc anjuc ñac si mêtê dom. Mac honj ambo nom atôm asidôwai, ma mac nem kédôhôn-waga tigenj mbo. Tu dinañ-nga solop dom bu lau sêsam mac bu ‘Kédôhôn-waga.’

⁹ Ma asam lau nom-nga bu mac nem damami dom, bu mac nem Damam tigenj mbo undambê.

¹⁰ Ma mac nem ñadau tigenj mbo, nanj Mesaya, dec solop dom bu lau sêsam mac bu ñac si ñadau.

¹¹ Asa nanj gêm akinj mac, nanj ti ñamalac ñamata-nga yêc Anötö anjô-nga.

¹² Bu asa nanj toc dau sa, nanj Anötö oc êñgwiniñ inj, ma asa nanj kêgwiniñ dau, nanj Anötö oc toc inj sa.

¹³ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-nga! Mac nem lêt kalhac

lau ahuc bu sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu dom. Mac daôm asôc inj ñapu dom, ma lau nañ tac whinj bu sêsôc inj ñapu, nañ mac alhac ñac ahuc. [

14 Oyaê mac lau Skraib ti lau Palêsai, mac lau atim yom lau-nga. Mac atej mbec baliñ bu atoc daôm sa yêc lau si anğô-nga, magoc têt ndoc lau sêlic mac dom, nañ mac anşau lauwhê sawa bu anğaho ñac si andu su. Tu dinañ-nga Anötö oc kêt ñagêyô sac sambuc têt mac.]

15 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-nga! Mac anşêlêt señ baliñ yêc b aö ma yêc gwêc, bu atap sêñom dañ sa tu êñkuc mac-nga. Mac Sadañ ndê lau mac! Ma têt ndoc mac ahê sêñom dañ kêtuc mac, nañ mac akôm inj ti Sadañ ndê balêkoc dañ, hóc gêtêc mac daôm su.

16 “Oyaê! Mac bu atôc señ têt lau ñatô, magoc mac daôm tampec. Têt ndoc lau sêsôm yom pi lôm dabuñ tu bu sêpuc si yom dôt-nga, nañ mac asôm bu ñac si yom inj yom ñambwa. Magoc têt ndoc sêsôm yom pi gôlôn gol nañ yêc lôm dabuñ tu bu sêpuc si yom dôt-nga, nañ mac asôm bu yom dau tidôt su, ma gitôm dom bu sêseñ su.

17 Mac lau tampec, gauc mbasi. Gêt sake hóc gêtêc su? Gol, me lôm dabuñ nañ kôm gol dau ti gêt dabuñ?

18 Ma lau bu sêsôm yom pi alta nañ kalhac lôm dabuñ tu bu sêpuc si yom dôt-nga, nañ mac asôm bu ñac si yom inj yom ñambwa. Magoc ñac bu sêsôm yom pi da nañ kalhac alta ñahô, nañ mac asôm bu yom dau tidôt.

19 Mac lau tampec! Gêt sake ti gêt ñamata-nga? Da, me alta nañ kôm da dau ti dabuñ?

20 Asa nañ sôm yom pi alta, nañ sôm pi alta ma pi gêt honj nañ kalhac alta ñahô whinj.

21 Ma asa nañ sôm yom pi lôm dabuñ, nañ sôm pi lôm dau, ma pi Anötö nañ ti lôm dabuñ ñadau, nañ whinj.

22 Ma asa nañ sôm yom pi undambê, nañ sôm pi Anötö ndê pôt atu, ma pi Anötö nañ ndöc pôt ñahô, nañ whinj.

23 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai. Mac lau atim yom lau-nga! Mac awê gêt sauñ-sauñ ôm-nga honj kôc gi toñ amanju, ma

akêt toñ dañ ti da. Magoc mac ahu mêtê ñandô yomsu-nga sinj. Mêtê atu hêganôn mac tamwalô lau, ma amatôc lau si yom ñalêt gitêt, ma akôm nem yom ñandô sa. Mêtê honj dinañ inj gêt atu! Solop bu mac akôm gêt sauñ-sauñ tôm yomsu sôm, magoc akôm gêt atu-tu whinj.

24 “Mac lau tampec nañ akôm bu atôc señ têt lau ñatô. Mac atôm lau nañ sêhêgo dau bu sêñgati gêt golop atêc nañ poc bu ñahô, nañ sa, magoc gêt ñadômbwi atu nañ poc bu dau ñalôm, nañ sêlic apu.

25 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-nga! Mêtê tamgatu gêt ti anej gêt ñawahô-nga hóc mac nem ñalôm ahuc. Bocdinañ mac atôm laclhu ti pele nañ sêñgwasinj ñadômbwê-nga ñambwa ñawasi sa.

26 O lau Palêsai, mac lau tampec! Gêt ñamata-nga anğwasinj laclhu ti pele ñalôm ñawasi sa, goc gêt awê-nga oc ñawasi sa bocdinañ.

27 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-nga! Mac atôm sêhê nañ sêsê pen pi gi e ñawasi sêp sambuc ma lau sêlic ñayham. Magoc yêc sêhê dau ñalôm lau batê si ñakwa ti gêt mbôp menju.

28 Ma mac lau daôm bocdinañ. Lau sêlic gêt awê-nga nañ mac akôm, dec gauc gêt bu mac lau gitêt. Magoc yêc mac nem ñalôm, mêtê tasanj ma mêtê anğilî yomsu-nga hóc mac ahuc.

29 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom-nga! Mac amasanj sêhê ti gôlôn atu, tu bu atoc lau propet ti lau gitêt nañ mac apami sic ndu muñ su, nañ sa.

30 Ma mac asôm bu mac bu ambo têt apami si têt, dec mac oc anğkuc ñac si lêt sêkêc propet dau si dac sinj-nga dom.

31 Mac nem yom dinañ têt asê bu mac asa akêt lau Israel-nga nañ sic lau propet ndu.

32 Bocdinañ dec mac akôm mêtê sac têt apami sêkôm.

33 Mac mboc, ma mboc ñatui mac! Gitôm dom bu mac awê Anötö ndê matôc sa. Inj oc êñkinj mac asip lambwam andi.

34 “Anğô! Aö wanğinj lau propet ma lau tigauc, ma lau ñatô bu sêndôhôn mac. Magoc mac oc andic ñac lic ñandê yêc mac

nem lôm wê-nga, ma ambulu ñac alom-alom malac. Ma ñac si lau ñatô mac oc andic ndu, ma andic ñatô pi a gicso dau sêndi.

³⁵ Bocdinañ mac oc atap ñagêyô sa tu lau gitêñ hon si dac, nañ apami sêkêc siñ-nga. Abel in ñgac ñamata-nga, ma Berekaya ndê atu Sekaria in ñgac ñambu-nga.† Sekaria in ñgac nañ sic ndu yêc lôm dabuñ ma alta nañ kalhac lôm dau ñasactô, nañ ñalhu.

³⁶ Yomandô wasôm têt mac. Mac lau têt dindec-nga oc atap matôc sa pi lau hon dinañ si dac.

³⁷ “O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anötô ndê lau propet ndu, ma lau gitêñ nañ in kêkiñ têt mac, nañ mac atuc ña hoc ndu. Ndoc daêsam aô tac whiñ bu wandic mac sa asôc Anötô ndê gôliñ ñapu tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic ñatu sa sêsôc ñamakê ñapu. Tigen mac atec.

³⁸ Bocdinañ Anötô oc hu mac ti mac nem andu siñ.

³⁹ Aô wasôm têt mac, bu mac oc alic aô tiyham dom e mac asôm, “Tampiñ Mesaya nañ menñ gêm Pômdau añgô.”

24

Yisu sôm yom pi lôm dabuñ Jerusalem-nga (Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Yisu hu lôm dabuñ ñagameñ siñ ma bu êñsêlêñ ndi, ma in ndê ñgacsêñomi sêtêñ in si. Ma sêsôm yom pi lôm dabuñ ma pi gêtñ ñayham hon nañ lau sêkwê yêc gameñ dinañ.

² Magoc in sôm, “Mac alic gêtñ hon dindec. Aô wasôm yom ñandô têt mac, bu ñacyo oc sêsêñ hoc hon dindec su e hoc dañ ndöc hoc dañ ñahô tiyham dom.”

Gêtñ wapac têt ñambu-nga-nga (Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Tiñambu Yisu ndöc Lôc Olib, ma in ndê ñgacsêñomi tawasê sêtêñ in si, ma sêndac, “Sôm têtñ yac, ñawapac nañ am sôm yom pi, nañ oc hôc asê Jerusalem têtñ têt bocke?”

† **23:35:** Yisu sôm yom dinañ hêganôñ lau gitêñ hon nañ lau Israel sic ndu, nañ sêto ñamiñ yêc Yom Lêñsêm Akwa. Abel in ñgac ñamata-nga - alic Gen 4:8, ma Sekaria in ñgac ñambu-nga - alic 2 Kr 24:20-22. * **24:15:** Alic Dan 9:27; 11:31; ma 12:11. Daniel ndê yom hêganôñ anötô tasanñ Seus ndê gwam nañ Antiokus Epipanes kêñ kalhac lôm dabuñ têtñ yala 168BC. Yisu ndê yom tôc asê bu gêtñ kaiñ dinañ oc hôc asê tiyham têtñ têt ñambu-nga. Lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôñ lau Rom-nga nañ señ lôm dabuñ popoc têtñ yala 70AD. Ma lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôñ gêtñ nañ sêto yom pi yêc 2 Tes 2:4; ma Rev 13:14-15.

Ma gêtñ sake oc kêñ puc yac bu am oc mbu mwenñ, ma bu bêt ñambu-nga oc hôc asê?”

⁴ Goc in sôm, “Ayob daôm ñapep bu lau dañ sêtñsau mac dom.

⁵ Bu lau daêsam oc sêtñsau bu sênem aô añôñ ma sêsôm, ‘Aô Mesaya dauñ dec!’ Ma ñac oc sêtñsau lau daêsam.

⁶ Ma têtñ ndoc mac añgô ñawaê bu lau sic siñ têtñ dau me sêmasañ dau tu sêndic siñ-nga, nañ asô dom. Bu gêtñ hon dinañ gic waê bu menñ hôc asê, magoc têt ñambu-nga yêc dôn yêc.

⁷ Kiñ nom-nga oc sêkêñ kisa dau, ma lau gameñ dañ oc sêndic siñ têtñ lau gameñ dañ. Ma tôbôm ti tiyhô atu oc sêkôm gameñ ñatô tisac.

⁸ Gêtñ hon dinañ oc ndic hu ñawapac têt ñambu-nga-nga gitôm awhê nañ kêsahê balêkoc tun in ma gêtñ dau gic hu ñandê atu nañ in oc hôc tu kôc balêkoc-nga.

⁹ “Têtñ ndoc dinañ lau oc sêkôc mac dôn ma sêkôm mac ñayom, ma sêndic mac nem ñatô ndu. Lau nom-nga hon oc atac tec mac tu mac añkuc aô-nga.

¹⁰ Têtñ têtñ dinañ lau daêsam oc sêhu si sêkêñ whiñ aô siñ, ma ñac oc sêhoc si lau ñatô asê ma sêtec dandi.

¹¹ Ma propet tasanñ daêsam oc sêhoc asê ma sêtñsau lau daêsam.

¹² Mêtê sac oc êñsôwec tiatu e lau daêsam oc sêhu mêtê atac whiñ asidôwai-nga siñ.

¹³ Magoc asa nañ bu lhac ñanga ma hu aô siñ dom e ndê têtñ pacndê, nañ oc tap Anötô ndê mwasinñ nem in si-nga sa.

¹⁴ Ma bêt ñambu-nga oc hôc asê dom, e lau sêhoc ñawaê ñayham pi Anötô ndê gôliñ asê, têtñ nom ñagameñ sambob, ma lau hon sêtñgô su.”

Ñawapac gameñ Judia-nga (Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ Ma Yisu gic têtñ yom ma sôm, “Propet Daniel hoc yom asê gwananñ su, pi gêtñ sac sambuc* nañ lau oc sêkêñ lhac lôm dabuñ, nañ oc kôm gameñ tisac.” (Asa nañ sam

yom dindéc, nanj kôc gauc pi njapep, bu njahu yêc sinj dau.)

16 “Tênj ndoc mac alic gênj sac dinanj, nanj mac lau honj nanj ambo gamej Judia-nga alhõ api gamej lôc-nga andi.

17 Alhõ njagahõ, ma gauc nem mac nem gênj danj dom. Lau nanj sêndöc andu njasactõ, nanj sêsõc andu njalõm bu sêkõc njac si gênj danj sa dom.

18 Ma njac nanj sêmbo õm, nanj bocdinaj. Sêkac dau kwi bu sêkõc si gênj njatõ dom.

19 Oyaê. Lauwhê tidaê, ma njac nanj sêkênj su tênj balêkoc, nanj oc sêtap njawapac atu sa tênj têm dinanj.

20 Atej mbec bu têm njawapac-nga dinanj tap ma sa tênj ndoc uhõ-nga me tênj bêc Sabat-nga danj dom.

21 Bu njawapac têm dinanj-nga oc hõc gêlêc njawapac honj su. Tênj têm njamata-nga e mej tênj kwahic dec, njawapac atu kainj dinanj danj hõc asê su dom. Ma tinjambu njawapac kainj dinanj oc hõc asê tiyham dom.

22 Anõtõ oc tawalõ lau nanj inj kêyalinj njac sa su, ma tu dinanj-nga inj oc kênj têm njawapac-nga dau tiapê. Bu mba, ma têm d au tibalinj, goc lau honj oc sêninga.

23 “Tênj têm dinanj, lau danj bu sêsõm tênj mac bu, ‘Alic, Mesaya dec mej,’ me ‘Mesaya dau dê,’ nanj akênj whinj njac dom.

24 Bu lau nanj sênj sau bu njac Mesaya, ma propet tasanj oc sêhõc asê sêmej, ma sêkõm gênj dalõ atu-tu bu sênj sau lau. Ma njac oc sênj sahê bu sêtim lau nanj Anõtõ kêyalinj njac sa, nanj sêwhinj.

25 Anjõ njapep, bu aõ gasõm gênj honj dindéc tênj mac gwananj.

26 Bocdinaj, lau bu sêsõm, ‘Mesaya kêlê mbo gamej sawa,’ nanj asa andi dom. Ma bu sêsõm, ‘Mesaya kelec mbo andu danj njalõm,’ nanj akênj whinj dom.

27 Njamalac ndê Atu oc mbu mej njagahõ enj, gitõm sickac nanj gic hep tigenj, ma umbonj njasawa sambuc njawê sa.

28 Mac bu alic macmponj sênj ghihi sêmbo, nanj anjyalê bu gênj danj mbac ndu yêc. Ma bocdinaj gênj honj dindéc kênj puc mac pi ndoc Njamalac ndê Atu mbu mej-nga.”

*Njamalac ndê Atu ndê bêc mbu mej-nga
(Mak 13:24-31; Luk 21:25-33)*

29 “T ênj ndoc njawapac-nga dinanj pacndê, goc ac oc nem ganduc, ma ayõ oc njawê sa dom. Gênj ti njac lai nanj sêlhac umbonj oc wiwic sa, ma tata oc sêpej akênj umbonj.

30 Tênj ndoc dinanj lau titonj-titonj nom-nga honj oc sêlic gênj dalõ yêc umbonj, nanj kênj puc njac bu Njamalac ndê Atu oc mbu mej, ma njac honj oc sêtanj dangibo atu. Ma njac oc sêlic Njamalac ndê Atu dau mej ndõc dao njahõ ti njawasi ma njac lai atu.

31 Goc inj oc ênjkinj inj ndê anjela sêndic dahuc tanj atu, ma sêsa sêtênj nom njabatinj ti undambê njabatinj honj, bu sêndic lau nanj inj kêyalinj njac sa su, nanj sa.

32 “Gauc nem a laj. Tênj ndoc mac alic njalaunj wakuc bu lêc, nanj anjyalê bu ndoc ac-nga mej kêpinj.

33 Ma bocdinaj tênj ndoc mac alic gênj nanj aõ gasõm yom pi, nanj anjyalê bu Njamalac ndê Atu ndê bêc mbu mej-nga mej kêpinj su, gitõm inj mej kalhac gatam nem andu-nga.

34 Yomandõ! Lau têm dinanj-nga oc sêmbac ndu dom e gênj honj dinanj hõc asê.

35 Undambê ti nom oc ninja, magoc anenj yom danj oc ninja dom. Gênj honj oc njandõ sa tøm aõ gasõm.”

Lau danj sênjyalê Yisu ndê bêc mbu mej-nga dom

(Luk 17:26-36)

36 Ma Yisu søm, “Njamalac danj kêyalê bêc me acgatu nanj Njamalac ndê Atu oc mbu mej, nanj dom. Anjela undambê-nga sênjyalê dom, ma Anõtõ ndê Atu kêyalê dom. Damba tawasê kêyalê.

37 Tênj ndoc Njamalac ndê Atu mbu mej, nanj lau oc sêmbo tøm lau sêmbo tênj Noa ndê têm.

38-39 Tênj ndoc dinanj, lau sênjlhinj dau sinj ma sej ti sênom gênj, ma sem dandi e Noa sõc wanj gi, ma bu sunj mej ma sej njac honj su singa. Ma lau nom-nga oc sêmbo njalênj tigenj dinanj, tênj Njamalac ndê Atu ndê bêc mbu mej-nga.

40 Njagac lu oc sêkõm gwelenj sêmbo õm, ma Anõtõ oc kôc injlu si danj sa, ma hu danj sinj.

41 Ma awê lu oc sêndê gênj sêmbo, ma inj oc kôc danj sa, ma hu danj sinj.

42 “Bocdinañ amasañ daôm ñapep, bu mac am gauc bêc bocke mac nem Pômdau oc mbu menj.

43 Gauc nem yom dindec. Andu ñadau danj, bu ênyalê ndoc nanj ngac kanj danj oc menj, nanj inj oc yob inj ndê andu bu ngac kanj dau sôc menj dom.

44 Ma bocdinañ, amasañ daôm tôm bêc honj, bu Ñamalac ndê Atu oc mbu menj têtj ndoc nanj mac akêñ batam, nanj dom.”

*Yom gôlinj pi ngac akinj ñayham ma sac
(Luk 12:42-46)*

45 Ma Yisu sôm, “Ngac akinj ñayham ma ti gauc, inj ngac kainj bocdec. Inj ndê ñadau bu lhö têtj gameñ danj ndi, goc inj oc kêtj inj yob lau akinj ñatô, ma kêtj gêtj danen-nga têtj ñac tôm ñandoc.

46 Ma têtj ndoc ñadau mbu menj, ma tap inj sa kôm inj ndê gwelenj ñapep mbo, nanj inj oc lic inj ñayham ma kôm ñayham têtj inj.

47 Yomandô! Ñadau oc kêtj inj yob inj ndê wapa honj.

48 Magoc ngac akinj sac oc sôm têtj dau, ‘Aneñ ñadau oc mbu menj ñagahô dom.’

49 Goc inj oc ndic lau akinj ñatô, ma sa ndi nôm ti neñ gêtj whinj lau nanj sênôm gêtj êñinj ñac-nga ñapanj.

50 Ñadau oc mbu menj hóc asê têtj bêc ti acgatu nanj ngac akinj dau kêtj bata, nanj dom.

51 Ma inj oc kêtj ñagêyô sac sambuc têtj inj, ma soc inj su ndi mbo whinj lau sêtim yom lau-nga. Yêc dindê lau oc sêñsahê ñandê atu e sêtanj ma lhô êñinj pi dau ñapanj.”

25

Yom gôlinj pi lauwhê akinj amanlu

1 Ma Yisu sôm yom gôlinj danj bocdec bu, “Têtj ndoc Ñamalac ndê Atu mbu menj bu nem gôlinj gêtj honj, nanj lau ñatô oc sêmasañ dau ñapep, ma lau ñatô oc mba. Oc tôm lauwhê akinj amanlu nanj sêkôc si lam ma sêsa si bu sêhônj ngac nem awhê-nga, nanj sêkêtj bata bu oc menj.

2 Ñac si amanñan ñac lauwhê tigauc, ma amanñan ñac lauwhê gauc mbasi.

3 Lauwhê gauc mbasi dinañ sêkôc si lam, magoc sêkôc buya ñatô whinj dom.

4 Ma lauwhê tigauc sêkôc si lam, ma sêkôc buya ñatô sip bu akôp tôhônj.

5 Ñac sêhônj ngac nem awhê-nga sêmbo, magoc inj hóc asê ñagahô dom e ñac kwapac sa, ma sêyêc bêc.

6 “Timaniñhu goc ngac ahen-nga danj ta yom bocdec bu, ‘Oê! Ngac dau menj! Asa andi ma akôc inj sa.’

7 Goc lauwhê akinj sêtisa, ma sêmasañ ñac si lam.

8 Ma amanñan gauc mbasi dinañ sêndac lauwhê tigauc bocdec, ‘Akêñ buya ñatô têtj yac, bu yac mba lam sêmbac.’

9 Magoc ñac sêo yom ma sêsôm, ‘Mba! Mboe buya oc tôm yac honj dom. Magoc mac andi alic lau nanj sêkêtj buya tu lau sênemlhi-nga, ma anemlhi nem.’

10 Magoc têtj ndoc sêlhö si bu sênemlhi buya, goc ngac nem awhê-nga menj hóc asê. Ma lauwhê akinj nanj sêmasañ dau gwananj, nanj sêwhinj inj sêsôc inj ndê gameñ si, bu sêneñ mwasiñ awhê-nga. Goc inj gic gatam ahuc.

11 Tinjambu lauwhê akinj gauc mbasi dinañ sêmbu sêmenj ma sêmbwêc, ‘Ñadau! Ñadau! Lêc gatam su têtj yac.’

12 Magoc ñadau sôm, ‘Mba! Aô wasôm yomandô bu kayalê mac dom!’ ”

13 Yisu gic bata yom gôlinj dinañ ma sôm, “Boc-dinañ anem ali ma ayob daôm ñapep, bu mac añyalê bêc ti acgatu nanj aô oc wambu wamenj, nanj dom.”

*Yom gôlinj pi mone gol
(Luk 19:12-27)*

14 Ma Yisu sôm yom gôlinj danj tiyham pi têtj ñambu-nga bocdec bu, “Ngac tiwaê danj bu sa têtj gameñ baliñ danj ndi. Bocdinañ inj mbwêc inj ndê lau akinj, ma kêtj ndê gêtj ñatô têtj ñac bu sêyob e inj mbu menj.

15 Inj kêtj mone gol nanj sêsam bu talent* têtj ñac, kêtjuc ñac si licwalô ti ñac si gauc. Inj kêtj talent amanñan têtj ngac danj, ma talent lu têtj danj, ma talent tigenj têtj danj. Goc inj hu ñac sinj ma kôlhö gi.

16 Ma ngac akinj nanj kôc mone amanñan, nanj gi kôm gwelenj pi mone dau e tap mone amanñan tiyham sa.

17 Ma inj nanj kôc mone lu nanj kôm bocdinañ, ma tap mone lu tiyham sa.

* 25:15: Alic yom pi talent yêc Mat 18:24.

18 Magoc ngac nanj kôc mone tigenj, nanj sa gi kwê sê danj ma sinj nãdau ndê mone kwi yêc sê dau njalôm.

19 “Nasawa hic baliñ gi su, goc lau akinj dinanj si nãdau mbu menj, ma bu ngô njac si yom pi mone dau.

20 Ma ngac nanj kôc mone amanđanj, nanj kôc amanđanj nanj inj tap sa, nanj whiñ ma sôm, ‘Pômdau, am kêñ mone amanđanj têtj aô gayob, ma lic, aô gakôc amanđanj tiyham.’

21 Goc nãdau sôm, ‘O anej ngac njayham, am kôm njayham. Am yob gêtj amanđanj njapep, dec wakêtj am yob gêtj daêsam. Mwenj ma mbo whiñ aô ti atac njayham.’

22 Ma ngac akinj nanj kôc mone lu, nanj menj ma sôm, ‘Pômdau, am kêñ mone lu têtj aô gayob, ma aô gakôc mone lu tiyham whiñ.’

23 Ma nãdau sôm, ‘O anej ngac akinj njayham, am kôm njayham. Am yob gêtj lu njapep, dec wakêtj am yob gêtj daêsam. Mwenj ma mbo whiñ aô ti atac njayham.’

24 “Têtj dinanj ngac nanj kôc mone tigenj, nanj menj ma sôm, ‘Pômdau, aô kayalê bu am ngac lêlê-njga dom, ma bu am oc kêñ batam bu ndic gêtj njandô sa yêc gameñ nanj am daôm kêbalip gêtj njawhê me sô gêtj dom.

25 Bocdinañ aô gatôc daunj ma kasalê lêtj bu am nem mone niñga dom, dec gasa ga gasiñ kwi yêc nom njalôm. Lic, gêtj dau kelec.’

26 Goc nãdau ô yom ma sôm, ‘Am ngac sac solop! Am ngac oyom. Am kêyalê su bu aô oc wandic gêtj njandô sa yêc gameñ nanj aô gasô gêtj dom.

27 Bocdinañ am gitôm bu kêñ anej mone têtj lau sêyob mone-njga bu sêyob e aô wambu wamenj, dec oc tôm bu sêkêtj mone njagec sac mone dau njahô, ma aô wakôc honj sa.’

28 Goc nãdau sôm têtj inj ndê lau njatô, ‘Akôc mone su yêc inj, ma akêtj têtj njac nanj kôc mone amanđu.

29-30 Ma atiñ ngac akinj sac dindec sa awê ndi bu mbo gameñ njasec-njga nanj lau sêtanj, ma njalhô êñsiñ pi dau. Bu asa nanj yob gêtj nanj gakêtj sip inj amba, nanj njapep, nanj wakêtj gêtj njatô tiyham têtj inj whiñ, ma inj ndê gêtj oc ti daêsam. Magoc asa nanj yob

ndê gêtj njapep dom, nanj wakôc inj ndê gêtj honj su.’ ”

Pômdau oc whê lau kôc têtj bêc njambu-njga

31 Goc Yisu sôm, “Têtj ndoc Njamalac ndê Atu mbu menj whiñ añela honj, nanj inj oc ndöc inj ndê pônj kiñ-njga ti inj ndê njac lai ma njawasi atu undambê-njga.

32 Njac oc sêndic njamalac honj sa sêlhac inj anjgô-njga. Ma inj oc whê njac kôc gitôm ngac yob domba-njga, nanj whê inj ndê domba ti naniñ kôc.

33 Inj oc kêñ domba sêlhac inj amba andô-njga, ma naniñ sêlhac gasê-njga.

34 “Dec Kiñ atu dau oc sôm têtj lau nanj sêlhac inj amba andô-njga, ‘Amenj mac lau nanj Damanj gêlic mac njayham. Ma andöc mac nem malam yêc gameñ undambê-njga, nanj Damanj kêmasañ tu mac-njga têtj ndoc inj kêñ undambê ma nom. Dinanj ti mac nem gêtj lêtjsêm.

35 Yom dinanj njandô inj bocdec. Têtj ndoc aô gêtj yô aô, nanj mac akêtj gêtj aô ganj. Ma têtj ndoc bu yô aô, nanj mac akêtj bu têtj aô ganôm. Aô ngac apa, ma mac akôc aô sa ma ayob aô.

36 Anej njakwê mba, ma mac akêtj têtj aô. Aô gêm bac, ma mac am yaom aô. Aô gandöc gapocwalô, ma mac amenj ac aô kêsi.’

37 “Ma têtj dinanj lau gitêtj oc sêo yom ma sêndac, ‘Pômdau, bocke? Têtj nde yac alic am gêtj yô am me bu yô am, ma yac akêtj gêtj daneñ-njga me bu têtj am?’

38 Ma têtj nde yac alic am ngac apa, ma akôc am sa, me am pôn da njakwê, ma akêtj têtj am?’

39 Ma têtj nde yac alic am gêm bac me am ndöc gapocwalô, dec yac amenj alic am?’

40 Goc Kiñ atu dau oc ô yom ma sôm, ‘Alic lau sêkêtj whiñ-njga honj nanj sêti anej asiñ ti lhuñwêi. Yomandô wasôm têtj mac, bu gêtj bocke nanj mac akôm têtj njac si njamalac tiwaê me njamalac waê-mba danj, nanj gitôm mac akôm têtj aô daunj.’

41 “Goc inj oc sôm têtj lau nanj sêlhac inj amba gasê-njga, ‘Mac lau atap Anötô ndê atac njandê sa-njga! Alhõ su yêc aô, asip ya nanj sa njapanj andi. Ya dau, Anötô kêmasañ gic Sadanj ti inj ndê añela sac njawaê.

⁴² Yom dinan̄ ŋa-ŋandô in̄ bocdec. Aö gêŋ yô aö, magoc mac akêŋ gêŋ danen̄-ŋga têt̄ŋ aö dom. Ma bu yô aö, magoc mac akêŋ têt̄ŋ aö dom.

⁴³ Aö ŋgac apa, magoc mac akôc aö sa dom. Aö gapônda ŋakwê, ma mac akêŋ têt̄ŋ aö dom. Aö gêmbac, ma gandöc gapocwalô, magoc mac amen̄ alic aö dom.'

⁴⁴ "Ma ŋac oc sêndac, 'Pômdau, bocke? Têt̄ŋ nde yac alic am gêŋ yô am, bu yô am, am ŋgac apa, am pônnda ŋakwê, gêmbac kôm am, me am ndöc gapocwalô, ma yac am am sa dom?'

⁴⁵ Ma in̄ oc sôm, 'Yomandô wasôm têt̄ŋ mac, bu têt̄ŋ ndoc mac alic anen̄ lau tiwaê me lau waêm̄ba dan̄ nan̄ pônnda dau, magoc am in̄ sa dom, nan̄ gitôm mac am aö daun̄ sa dom.'

⁴⁶ "Têt̄ŋ dinan̄ in̄ oc êŋkin̄ ŋac sêtêŋ gameŋ sêhoc ŋandê-ŋga sêndi, bu sêmbo ŋapan̄. Magoc lau gitêŋ in̄ oc kôc ŋac sa sêndöc tali ŋapan̄."

26

Lau bata sêkic yom bu sêndic Yisu ndu (Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

¹ Yisu sôm yom hon̄ dinan̄ su, goc sôm têt̄ŋ in̄ ndê ŋgacsêŋomi,

² "Bêc lu yêc dôŋ yêc tu lau Israel-ŋga sêlic om atu †Pasowa-ŋga. Ma lau oc sêkêŋ ŋamalac ndê Atu sip lau amba, bu sêndic in̄ ndu pi a gicso dau."

³ Têt̄ŋ ndoc dinan̄ dabuŋsiga atu-tu ti lau bata Israel-ŋga sic dau sa sêmbo †dabuŋsiga ŋamata-ŋga Kayapas ndê andu.

⁴ M a ŋac sêŋsalê lêt̄ŋ bu sêkôc Yisu dôŋ gelec ma sêndic in̄ ndu.

⁵ Magoc ŋac sêsôm, "Dakôm têt̄ŋ Mwasin̄ Pasowa-ŋga ŋandoc dom, mbo lau daêsam nan̄ sêmbo Jerusalem tu Pasowa-ŋga, nan̄ oc sêlic ma sêli dau sa."

Awhê dan̄ gêm oso Yisu (Mak 14:3, 9; Luk 7:36-50; Jon 12:1-8)

⁶ Tin̄ambu Yisu mbo whin̄ ŋgac dan̄ ŋaê Saimon yêc malac Betani. Muŋ-ŋga in̄ ŋgac ti gêmbac leprasi.

⁷ Yisu ndöc tebo, ma awhê dan̄ meŋ kôc bu ŋamalalu ŋayham nan̄ ŋaôli atu sip kac dan̄, ma kêc pi in̄ ŋagôlôŋ.

⁸ Yisu ndê ŋgacsêŋomi sêlic gêŋ dinan̄ ma tac ŋandê. Ma sêsôm têt̄ŋ dandi, "Tu sake-ŋga in̄ kêyain̄ gêŋ ŋamalalu ŋayham dinan̄?"

⁹ Gitôm bu dakêŋ têt̄ŋ lau sênemlhi ŋa-awa atu, goc dakêŋ têt̄ŋ lau ŋalôm sawa."

¹⁰ Yi su kêyalê bu ŋac sêsôm yom dinan̄, goc sôm, "Akêŋ ŋawapac têt̄ŋ in̄ dom! In̄ kôm gêŋ ŋayham kêlêc têt̄ŋ aö.

¹¹ Lau ŋalôm sawa oc sêmbo sêwhin̄ mac ŋapan̄. Tigen̄ aö oc wambo wawhin̄ mac ŋapan̄ dom.

¹² In̄ kêc gêŋ ŋamalalu dec pi aö, tôm in̄ kêmasan̄ aö neŋ ŋamlic gwanan̄ tu sêŋsuhun̄ aö-ŋga.

¹³ Yomandô aö wasôm têt̄ŋ mac, bu tin̄ambu lau oc sêhoc ŋawaê ŋayham asê yêc gameŋ hon̄, ma têt̄ŋ dinan̄ ŋac oc sêsôm yom pi gêŋ nan̄ awhê dindêc kôm, ma lau oc gauc nem in̄."

Judas sôm tidôŋ bu hoc Yisu asê (Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Têt̄ŋ dinan̄ ŋgacsêŋomi 12 si dan̄, ŋgac nan̄ sêsam bu Judas Iskeriot, nan̄ têt̄ŋ dabuŋsiga atu-tu gi,

¹⁵ ma ndac, "Aö bu wahoc Yisu asê têt̄ŋ mac, goc mac oc akêŋ sake têt̄ŋ aö?" Dec sêlic ŋayham ma semlhi in̄ ŋa mone silba 30.

¹⁶ Ma Judas gic hu kêsalê lêt̄ŋ tu bu hoc Yisu asê-ŋga.

Sêmasan̄ Mwasin̄ Pasowa-ŋga (Mak 14:12-16; Luk 22:7-13)

¹⁷ Têt̄ŋ †Mwasin̄ Bolom Yist Mba-ŋga ŋabêc ŋamata-ŋga, nan̄ ŋgacsêŋomi sêtêŋ Yisu si, ma sêndac in̄ bocdec bu, "Am tac whin̄ bu yac amasan̄ gameŋ tu danen̄ Mwasin̄ Pasowa-ŋga yêc nde?"

¹⁸ Goc in̄ sôm yom pi ŋgac malac Jerusalem-ŋga dan̄, ma kêkin̄ ŋac sêtêŋ in̄ si ma sôm, "Asôc malac ma atêŋ ŋgac dau andi, ma asôm têt̄ŋ in̄, 'Yac mba kêdôhôn̄waga sôm bu in̄ ndê têt̄ŋ meŋ kêpin̄ su. Ma in̄ bu neŋ Mwasin̄ Pasowa-ŋga whin̄ in̄ ndê ŋgacsêŋomi yêc am nem andu.' "

¹⁹ Bocdinan̄ ŋgacsêŋomi sêkôm tôm in̄ sôm têt̄ŋ ŋac, ma sêmasan̄ Pasowa.

Yisu sôm bu ŋgac dan̄ oc hoc in̄ asê (Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²⁰ Têt̄ŋ ôbwêc dinan̄, Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi 12 sêtêŋ andu dau si, ma sêndöc sêwhin̄ dau.

21 Nac senj gêñ sêmbô, ma inj sôm, “Yomandô aö wasôm têñ mac bu mac nem danj oc hoc aö asê.”

22 Yom dau kôm nac sêsö ma ñalôm ñawapac atu, ma nac tigenj-tigenj sêsôm têñ inj, “Pômdau, mboe aö, a?”

23 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Inj ñgac nanj alu anj gêñ sip pele tigenj, nanj oc hoc aö asê.”

24 Gêñ dau oc ñandô sa pi Ñamalac ndê Atu, tôm yom nanj sêto yêc. Tigenj ñgac nanj bu hoc aö asê, nanj oc tap ñawapac atu sa, ma tu dinanj-ñga inj dinda bu kôc inj dom, dec oc ñayham.”

25 Goc Judas, nanj oc hoc inj asê, nanj sôm, “Kêdôhônj-waga, mboe aö, a?” Ma Yisu sôm, “Tôm nanj am daôm sôm.”

*Yisu gic hu Mwasinj Dabun
(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20)*

26 Têñ ndoc nac senj gêñ sêndöc, nanj Yisu kôc bolom, gêm danje ma pô kôc-kôc. Goc inj kêñ têñ ñgac-sêñomi ma sôm, “Akôc loc ma anenj. Aö neñ ñandô dau dec.”

27 Goc inj kôc laclhu wain-ñga danj ma gêm danje, ma kêñ têñ nac ma sôm, “Mac honj akôc loc anôm.”

28 Anenj dac wamatinj pwac-ñga dau dec. Wakêc sinj tu wasuc lau daêsam si sac kwi-ñga.

29 Aö wasôm têñ mac bu aö oc wanôm wain tiyham dom e wanôm wawhinj mac têñ ndoc Damanj ndê gölinj meñ sa tiawê.”

30 Tinjambu nac sem wê danj ma sêsa sêtêñ Lôc Olib si.

*Yisu sôm gwananj bu Pita oc sêc inj ahuc
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)*

31 Ma Yisu sôm têñ nac, “Tu gêñ nanj oc hôc asê aö têñ ôbwêc dindec-ñga, dec mac honj oc ahu aö sinj, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu, ‘Aö wandic ñgac yob domba-ñga, ma domba oc sêlhö babalip.’”

32 Magoc tinjambu aö oc watisa tiyham, ma wamunj mac watêñ gameñ Galili-ñga wandi.”

33 Ma Pita ô yom ma sôm, “Lau honj bu sêhu am sinj, magoc aö oc wahu am sinj dom.”

34 Goc Yisu sôm, “Aö wasôm yom ñandô têñ am, têñ ôbwêc dec am oc sêc aö ahuc tidim tö munj, nanj goc dalec oc tanj.”

35 Magoc Pita sôm têñ inj, “Mba! Gitôm sêndic aö ndu wawhinj am, aö oc wasêc am ahuc dom!” Ma ñgacsêñomi honj sêsôm yom kainj tigenj.

*Yisu tenj mbec mbo om Getsemani
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)*

36 Goc Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêtêñ gameñ nanj sêsam bu Getsemani, nanj si. Ma inj sôm têñ nac, “Andöc dec ma aö wasa dê wandi ma waterj mbec.”

37 Goc inj kôc Pita, ma Sebedi ndê atu lu sêwhinj inj si. Têñ ndoc dinanj inj ndê ñalôm ñawapac atu ma kedehe inj.

38 Ma inj sôm têñ nac, “Aö neñ ñalôm kêsahê ñawapac atu, kêpinj bu oc wambac ndu. Andöc dec ma anem ali awhinj aö.”

39 Goc inj hu nac sinj ma sa ahic gi, ma hu dau anjô andô têñ nom, ma tenj mbec bocdec bu, “Damanj, aö wandac am bu nditôm, nanj goc kôc laclhu ñawapac-ñga dindec su yêc aö. Magoc êmkuc aö neñ atac whinj dom, kôm tôm am daôm nem atac whinj bu kôm.”

40 Inj tenj mbec su, goc tisa ma mbu têñ ñgacsêñomi tö dinanj gi, ma gêlic nac sêyêc bêc sêyêc. Inj unj nac sa, ma ndac Pita, “Bocke? Mac atôm dom bu anem ali awhinj aö gitôm acgatu ñasawa danj, a?”

41 A nem ali, ma atenj mbec bu lêtôm tap mac sa dom. Mac nem gatôm lichalê, tigenj ñamlic kwapac.”

42 Goc inj sa gi ma tenj mbec tiyham ma sôm, “Damanj, am bu kôc ñawapac dindec su yêc aö dom, nanj aö wahôc, ma wakôm am nem yom ñandô sa.”

43 Inj tenj mbec dau pacndê, ma mbu gi tiyham ma gêlic nac sêyêc bêc sêyêc. Nac tandô hê nac sa ñandô.

44 Dec inj hu nac sinj ma sa gi tenj mbec tidim tö-ñga, ma sôm yom tigenj dinanj tiyham.

45 Pacndê, ma inj mbu têñ ñgac-sêñomi gi, ma sôm têñ nac, “Tu sake-ñga mac ayêc bêc ma anjwhanj daôm ñapanj? Anjô su nanj! Sêhoc Ñamalac ndê Atu asê su, ma ndoc meñ sa bu sêkêñ inj sip lau sac amba.

46 Atisa ma dandi, bu ñgac nanj hoc aö asê dec meñ su.”

Sêkôc Yisu dôñ

(*Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:1-11*)

⁴⁷ Yisu sôm yom dinañ mbo, ma Judas, ngacsênomi 12 si dañ, meñ hóc asê whiñ lau daêsam nañ sêkôc bien baliñ ti siñ. Dabuñsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sênkiñ lau dau sêwhiñ Judas.

⁴⁸ Judas kêñ puc ñac gwanañ su bocdec bu, “Ngac nañ mac añsalê, nañ aö wanğutô iñ tu bu watôc iñ asê, ma mac akôc iñ dôñ.”

⁴⁹ Bocdinañ iñ têtñ Yisu gi, ma sôm, “Ôbwêc, Kêdôhônğwaga,” ma ngutô iñ.

⁵⁰ Ma Yisu sôm, “Aneñ silip, gêtñ nañ am gauc gêm bu kôm, nañ kôm.” Têtñ dinañ lau nañ sêwhiñ Judas, nañ sêtêtñ Yisu si ma sêkôc iñ dôñ.

⁵¹ Goc Yisu ndê ngacsênom dañ puc iñ ndê bien sa, ma pa dabuñ-siga ñamata-nga ndê ngac akiñ ndê dañgalaun dañ su.

⁵² Magoc Yisu sôm têtñ iñ, “Kêtñ nem bien mbu sip ñapañ tiyham. Asa nañ kôc bien sa tu ndic lau-nga, nañ oc sêndic iñ ndu ña bien.

⁵³ Anyalê ñapep bu oc tôm bu aö wateñ Damañ ma iñ oc kêñ añela tausen ma tausen sêmeñ ñagahô ma sênem aö sa.

⁵⁴ Tigeñ aö bu wateñ bocdinañ, dec gêtñ nañ sêto yêc muñ su, nañ oc ñandô sa ñalêtñ nde?”

⁵⁵ Goc Yisu sôm têtñ lau daêsam dinañ, “Bocke dec mac akôc bien ti wapa siñ-nga, ma asa amen bu akôc aö dôñ gitôm ngac kañ dañ? Tôm bêc hoñ aö gandôc ti kadôhônğ lau gambo lôm dabuñ ñabatêmndö, magoc mac akôc aö dôñ dom.

⁵⁶ Tigeñ gêtñ hoñ dindéc hóc asê bu kôm yom nañ lau propet sêto pi aö muñ su, nañ ñandô sa.” Têtñ dinañ Yisu ndê ngacsênomi hoñ sêhu iñ siñ ma sêlhö si.

Lau bata Israel-nga sêmatôc Yisu

(*Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12, 13, 19-24*)

⁵⁷ Lau nañ sêndôhônğ yomsu ti lau bata Israel-nga sêkac dau sa su ma sêhônğ sêmbô dabuñsiga ñamata-nga Kayapas ndê andu. Ma lau nañ sêkôc Yisu dôñ, nañ sêwê iñ sêtêtñ andu dau si.

⁵⁸ Pita kêsêlêtñ kêkuc Yisu mbo ahê e hóc asê dabuñsiga ñamata-nga ndê andu. Goc

iñ sôc gi ndôc andu ñatuñlôm whiñ lau siñ sêyob lôm dabuñ-nga ñatô, bu lic gêtñ bocke oc hóc asê Yisu.

⁵⁹ Dabuñsiga atu-tu ma lau bata hoñ nañ sêndôc †Sanedrin si toñ, nañ sêñsalê yom tu sêngôliñ pi Yisu-nga ma sêkêtñ iñ sip lau Rom-nga amba bu sêndic iñ ndu.

⁶⁰ Lau tasan daêsam sêtisa ma sêsôm yom tasan pi iñ, magoc yom ñandô bu sêngôliñ pi iñ, nañ sêtap dañ sa dom. Tiñambu ñac si lu sêtisa,

⁶¹ ma sêsôm, “Iñ ngac dec sôm bu iñ gitôm bu señ Anötö ndê lôm dabuñ su, ma kwê sa tiyham tôm bêc tö.”

⁶² Goc dabuñsiga ñamata-nga tisa ma sôm têtñ Yisu, “Am ngô yom dê sêngôliñ pi am, me? Am bu ô yom, me mba?”

⁶³ Magoc Yisu gêm dôñ. Ma dabuñsiga dau sôm, “Sôm yom ñandô yêc Anötö Tali añgô-nga! Sôm asê têtñ yac bu am Mesaya, Anötö ndê Atu, me mba?”

⁶⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Tôm nañ am sôm. Tigeñ aö wasôm têtñ mac hoñ, tiñambu mac oc alic ñamalac ndê Atu ndôc Anötö Ñaclai Ñadau ndê andô-nga, ma sip meñ ndôc dao ñahô.”

⁶⁵ Têtñ ndoc dabuñsiga ñamata-nga ngô yom dinañ, nañ tac ñandê atu dec kêc dau ndê ñakwê kic ma sôm, “Iñ ndê yom pi dau dê sac sambuc. Mac hoñ añgô su. Yac dapônđa yom dañ tu tangôliñ pi iñ-nga dom.

⁶⁶ Mac gauc gêm sake?” Ma sêo yom ma sêsôm, “Iñ mbac ndu mañ.”

⁶⁷ Ma sêhê gasôp p i iñ añgô andô, ma sênguluñ amba ma sêpêtñ iñ. Ma lau ñatô sêtap iñ,

⁶⁸ ma sêsôm, “Am Mesaya, a? Am bu propet, dec sôm asê bu asa tap am?”

Pita sêc Yisu ahuc

(*Mak 14:66-72; Luk 22:55-62; Jon 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹ Têtñ têtñ dinañ Pita ndôc andu dau ñamakê, ma awhê akiñ dañ têtñ iñ gi, ma sôm, “Am ngac nañ kêkuc Yisu Galili-nga whiñ.”

⁷⁰ Magoc iñ pa dau yêc ñac hoñ añgô-nga ma sôm, “Mba! Aö kayalê am nem yom ñahu dom.”

⁷¹ Goc in sa gi kalhac gatam. Ma bawhê dan gêlic in ma sôm têt lau, “In ngac dê, in ngac dan nan kêkuc Yisu Nasaret-nga.”

⁷² Ma Pita pa dau tiyham ma sôm yom nanga, “Yom nandô! Aö kayalê in dom!”

⁷³ Nasawa sau nan ma lau nan sêlhac dinan, sêtêt Pita si ma sêsôm, “Lau nan sêhkuc in, nan si dan am! Yomandô! Am sôm yom na awha nan gi tap lau Galili-nga dinan si sa.”

⁷⁴ Goc in sôm, “Mba! A ö bu wasôm yom tasan, nan Anötö ndic aö. Aö kayalê in dom andô!” Ma ngaghô dalec tan.

⁷⁵ Dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bocdec, “Am oc sêc aö ahuc tidim tö, goc dalec oc tan.” Goc in kölhö sa awê gi, ma tan dau ndu.

27

Sêwê Yisu têt Pilot gi

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Têt bêbêc ganduc dabun-siga atu-tu ti lau bata Israel-nga hon si nalôm pitigen bu sêndic Yisu ndu.

² Goc sêsô in amba dôn, ma sêwê in gi ma sêkên in sip Pilot amba. Pilot in Rom si gôlinwaga nan gêm gôlin gamen Judia-nga.

Judas kin dau ndu

³ Têt ndoc Judas gêlic gêt dinan, ma ngô bu sêsôm tidôn bu sêndic Yisu ndu, nan in nalôm nawapac bu in hoc in asê. Goc in kên mone silba 30 dinan mbu têt dabun-siga atu-tu ti lau bata gi.

⁴ Ma in sôm, “Aö gakôm so, bu aö gahoc ngac gitêt dan asê, ma oc sêkêc in ndê dac sin.” Ma nac sêô in awha ma sêsôm, “Tu sake-nga am sôm têt yac? Am daôm nem nawapac!”

⁵ Dec Judas kêbali nan mone dau yêc lôm dabun namakê, ma sa gi kin dau ndu.

⁶ Ma lau dabun-siga dau sêsôm, “Dac hi mone dindec ahuc, ma yac bu dakên sip apa da-nga yêc lôm dabun, dec oc daso yomsu.”

⁷ Goc sêsôm yom tidôn bu sêkêc mone dau ma sênemli ngac pec lôn-nga ndê nom dan, ma sênjali nan nom dau sa ti lau apa si om sêhôn-nga.

⁸ Tu dinan-nga lau têt dindec-nga sêsam gamen dau bu ‘Nom ti Dac.’

⁹ Bocdinan yom nan propet Jeremaya sôm, nan dec nandô sa. Sêto yom dau yêc bocdec bu:

Lau Israel-nga sêkêc mone silba 30 nan sênjali nan sa ti in ndê naôli, nan sa,

¹⁰ ma semli ngac pec lôn-nga ndê nom, têt Pômdau kên yatu aö. *[Sek 11:12-13]*

Pilot kêsü Yisu

(Mak 15:2-15; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16)

¹¹ Sêkên Yisu kalhac gôlinwaga Pilot anjôn-nga, ma in ndac Yisu, “Am lau Israel si kin, a?” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Têt nan am daôm sôm.”

¹² Têt dinan dabun-siga atu-tu ma lau bata Israel-nga sênjôn yom pi in, magoc in ô nac si yom dom.

¹³ Goc Pilot ndac in, “Am ngô yom nan sênjôn pi am, me mba?”

¹⁴ Magoc Yisu ô yom nan sênjôn pi in, nan dan dom. Ma tu dinan-nga Pilot hêdaê nandô.

¹⁵ Têt yala hon, têt ndoc lau Israel sêndê Mwasin Pasowa-nga, nan Pilot kêkuc lêt dan bocdec bu. Lau Israel-nga oc sêndac ngac gapocwalôn-nga dan, dec in oc êngapwêc in su têt nac.

¹⁶ Têt ndoc dinan ngac dan ndöc gapocwalôn. In ndê naê Barabas, ma lau hon sênjalê bu in ngac sac sambuc.

¹⁷ Goc Pilot ndac lau daêsam dinan bu, “Mac atac whin bu wahu asa sin têt mac? Barabas, me Yisu nan sêsam bu Kilisi?”

¹⁸ Pilot kêyalê bu lau dabun-siga dau sem lêmun Yisu nambwa, ma tu dinan-nga dec sêkên Yisu têt in. Bocdinan in gauc gêm bu êngapwêc Yisu su.

¹⁹ Ma gêt dan tiyham. Têt n doc Pilot ndöc in ndê pôn êmatôc yom-nga, nan in ndê awê kên yom têt in bocdec bu, “Kôm gêt dan têt ngac gitêt dinan dom, bu kwahic dec aö gayêc mbê pi in, nan kôm anen nalôm nawapac nandô.”

²⁰ Magoc dabun-siga atu-tu ti lau bata sêli lau nalôm sa, ma sêndac Pilot bu hu Barabas sin têt nac, ma ndic Yisu ndu.

²¹ Dec Pilot ndac nac tiyham, “Mac atac whin bu wahu ngac lu dec si asa sin têt mac?” Ma sêsôm, “Barabas!”

22 Goc in ndac, “Bocdinañ aõ wakôm sake têt Yisu nañ sêsam bu Kilisi?” Ma ñac hoñ sêsôm bu, “Ndic in pi a gicso dau ndi.”

23 Magoc Pailot ndac, “Tu sake-nga? In kôm giso bocke?” Tigen ñac sêmbwêc atu, “Ndic in pi a gicso dau!”

24 Pailot kêyalê bu ñac oc sêsôc in ndê yom ñapu dom, ma ñac sêli dau sa ñandô. Bocdinañ in kôc bu, ma kêgwasin amba yêc ñac hoñ añgô-nga, ma sôm, “Gêñ dec sip mac amam. Aõ wawêkain ñgac dindec ndê dac ñagêyô wawhin mac dom.”

25 Ma lau hoñ sêsôm, “In ndê dac ñagêyô meñ pi yac ti yac mba balêkoc.”

26 Goc Pailot kêgapwêc Barabas su têt ñac, ma kêñ Yisu têt in ndê lau sin-nga bu sêhi in ñamlic ñandê, ma sêndic in ndu pi a gicso dau.

*Lau sin-nga sêsu Yisu susu
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)*

27 Pailot ndê lau sin-nga sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu ña-malac lôm si, goc sêta lau sin-nga hoñ sêkac sa sêmeñ, ma sêñgihi in ahuc.

28 Sêkôc in ndê ñakwê baliñ su, ma sêkêñ in sôc ñakwê kokoc baliñ tôm kin sêsôc.

29 Ma sêwhê wac kêma ma sêkêñ in uñ gitôm sunsun. Ma sêkêñ a dan in gêm kôm yêc amba andô-nga gitôm kin si têt. Goc sêpôn haduc têt in, ma sêsu in susu ma sêsôm, “Ei! Datoc lau Israel si kin dindec sa mañ!”

30 Sêhê gasôp pi in, ma sêkôc a dau su yêc in, ma sic in pi ñagôlôn tidim daêsam.

31 Sêsu in susu pacndê, goc sêkac ñakwê dinañ su, ma sêkêñ in sôc dau ndê ñakwê sa tiyham. Goc sêwê in sêsa malac Jerusalem ñamakê si, bu sêndic in ndu pi a gicso dau.

*Sic Yisu pi a gicso dau
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)*

32 Têt ndoc sêwê Yisu sêsa si, nañ sêtap ñgac apa dan sa, nañ meñ akêñ malac Sairin. In ndê ñaê Saimon. Ma sêkac in bu êmbalañ Yisu ndê a gicso dau.

33 Ma ñac si e sêhêc asê gameñ nañ sêsam bu Golgota. (Ñaê dau danem kwi bu ‘Gameñ Ñakêcyha-nga.’)

34 Lau sin-nga sêkêñ bu ñamakic sip lacihu dan whin wain, ma sêkêñ têt Yisu nôma. In kêsahê ma tec.

35 Goc ñac sic in pi a gicso dau. Ma tinambu sêwhê in ndê ñakwê kôc, ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc ñakwê bocke.

36 Pacndê su, goc sêndôc sic ma tatin in.

37 Ma yom nañ lau bata Israel-nga sêngôlin pi in, nañ sêto ma sêkêñ kalhac a gicso dau ñahô. Yom dau sôm bu, “Ñgac dindec in Yisu, lau Israel-nga si Kin.”

38 Têt bêt dinañ ñac sic ñgac kan lu sêpi a gicso dau sêwhin Yisu, dan kêgalêñ Yisu ndê andô-nga, ma dan kêgalêñ gasê-nga.

39 Lau nañ sêñsêlêñ si sêmeñ sêndahin ñasu ma sêtañ bôlê Yisu.

40 Ma sêsôm, “Am ñgac nañ sôm bu señ lôm dabun su, ma kwê sa tiyham tôm bêt têt. Am bu Anôtô ndê Atu, nañ goc nem daôm si ma sip mweñ!”

41 Ma ñalêñ tigen dinañ dabunsigna atu-tu ti lau nañ sêndôhôn yomsu ma lau bata señgec in.

42 Ma sêsôm têt dau, “In gêm lau ñatô sa, magoc gitôm dom bu nem dau sa! In lau Israel-nga si Kin, a? In bu sip meñ akêñ a gicso dau meñ, dec yac oc dakêñ whin in.

43 In kêñ whin Anôtô ma sam dau bu Anôtô ndê Atu. Anôtô bu tac whin in, dec oc nem in si.”

44 Ma ñgac kan lu nañ sic in lu sêpi a gicso, nañ sêsôm yom kain tigen dinañ pi Yisu.

*Yisu mbac ndu
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)*

45 Têt ac kac lhu, ñasec atu gêm gameñ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-nga.

46 Ma têt 3 kilok Yisu mbwêc awha atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu ‘Aneñ Anôtô, aneñ Anôtô, tu sake-nga am hu aõ sin?’)

47 Lau nañ sêlhac sêmpin, nañ sêngô in ñapep dom ma sêsôm, “In ta Elaija.”

48 Ma ñgac dan kêti gi ma kêñ sôwam dan sip wain ñamakic, goc sô dôn pi a baliñ dan, ma puc pi Yisu whasun bu in nôma.

49 Ma lau ñatô sêsôm, “Hu in sin ma dalic. Elaija oc meñ nem in sa, me mba?”

⁵⁰ Têñ dinan̄ Yisu mbwêc awha atu tiyham, ma mbac ndu.

⁵¹ Têñ ndoc dinan̄ po baliñ nan̄ kêgalên̄ lôm dabun̄ ñalôm, nan̄ dau kic gi lu, kalhac ñahô-nga e gi têt̄ ñapu-nga. Ma tiyhô gêm ma hoc atu-tu daêsam popoc.

⁵² Ma sêhô sêhóc kôc, ma lau dabun̄ daêsam nan̄ sêmbac ndu su, nan̄ sêtisa sêmbô tali tiyham.

⁵³ Ñac sêsa akên̄ sêhô sêmen̄, ma tiñambu têt̄ ndoc Yisu tisa su, goc sêsóc malac dabun̄ Jerusalem si, ma sêhoc dau asê têt̄ lau daêsam sêlic.

⁵⁴ Têñ ndoc ñgac bata siñ-nga ti in̄ ndê lau nan̄ sêyob Yisu sêmbô, nan̄ sêlic tiyhô ti gêt̄ hon̄ dinan̄, dec sêtöc dau atu, ma sêsôm, “Yomandô! Ñgac dec in̄ Anötö Atu!”

⁵⁵ Ma lauwhê daêsam sêlhac ahê ma sêlic gêt̄ hon̄ dinan̄. Ñac lauwhê nan̄ sêt̄kuc Yisu akên̄ gameñ Galili-nga sêmen̄, ma sem akin̄ in̄.

⁵⁶ Maria Magadala, ti Jems lu Joses dinda Maria, ma Sebedi nawhê (Jon lu Jems dinda) sêmbô sêwhin̄ lauwhê dinan̄.

*Josep kên̄ Yisu ndê ñamlan̄ yêc hoc ñasun̄
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)*

⁵⁷ Lau nan̄ sêt̄kuc Yisu, nan̄ si dan̄ in̄ ñgac ti lêlôm nan̄ ndê ñaê Josep, ma in̄ men̄ akên̄ malac Arimatiya. Têñ telha dinan̄,

⁵⁸ in̄ têt̄ Pailot gi, ma ndac Yisu ndê ñamlan̄. Pailot gôlôc ma kên̄ yom têt̄ in̄ ndê lau siñ-nga bu sêhu Yisu ndê ñamlan̄ siñ têt̄ Josep.

⁵⁹ Dec Josep sa gi, kôc Yisu ndê ñamlan̄ ma kêpan̄ si ña po ñawasi dan̄.

⁶⁰ Ma in̄ kôc sa gi ma kên̄ yêc in̄ dau ndê sêhô, nan̄ sêlên̄ gwanan̄ su yêc hoc ñalôm. Ma Josep kêpi hoc atu dan̄ gi ndöc sê awha ahuc, goc kölhö gi.

⁶¹ Têñ ndoc dinan̄ Maria Magadala lu awhê dan̄ ñaê Maria, sêndöc sêhô ñamakê ma sêlic.

Lau siñ-nga sêyob sêhô

⁶² Sic Yisu pi a gicso dau têt̄ bêt̄ nan̄ lau Israel sêmasan̄ dau tu Sabat-nga, ma têt̄ ñagalan̄sê dabun̄siga atu-tu ti lau Palêsai sêtên̄ Pailot si.

⁶³ Ma sêsôm, “Ñgac atu. Yac gauc gêm yom dan̄ nan̄ ñgac tasan̄ dau sôm têt̄ ndoc in̄

mbo tali. In̄ sôm bu mbac ndu ma tiñambu bêt̄ tö ñinga in̄ oc tisa tiyham.

⁶⁴ Bocdinan̄ ndic atu lau bu sêyob sêhô e bêt̄ tö ñinga su. Mboe in̄ ndê ñgacsên̄jomi oc sêmen̄ ma sênem kan̄ in̄ ndê ñamlan̄, ma sêsôm têt̄ lau bu in̄ tisa su. In̄ kêsau lau ma sôm bu in̄ Mesaya dau, magoc ñac bu sêkôm tasan̄ dau, oc hóc gêlêc tasan̄ nan̄ in̄ kôm ñamata-nga, nan̄ su.”

⁶⁵ Goc Pailot sôm têt̄ ñac, “Akôc lau siñ-nga sa andi, ma akên̄ ñac sêyob sêhô ñanga.”

⁶⁶ Goc sêsa si ma sêsap hoc nan̄ ti gatam sêhô-nga, nan̄ dôn̄ ñanga ña a ñakwi bu lau dan̄ sêkac sa dom. Ma sêkên̄ lau siñ-nga sêyob.

28

Yisu tisa

(Mak 16:1-13; Luk 24:1-12)

¹ Bêt̄ Sabat-nga men̄ gi su, ma têt̄ wake ñabêc ñamata-nga, Maria Magadala lu awhê dan̄ ñaê Maria sêti têt̄ bêt̄ bêt̄c ganduc ma sêsa si bu sêlic sêhô dau.

² Têñ ndoc dinan̄ tiyhô gêm atu, ma Pômdau ndê añela dan̄ sip akên̄ undambê men̄, ma kêpi hoc nan̄ ndöc sê awha ahuc, nan̄ su, goc pi gi ndöc ñahô.

³ In̄ ndê ñawasi pô gameñ gitôm sickac, ma in̄ ndê ñakwê sêp sambuc.

⁴ Têñ ndoc lau siñ-nga sêlic in̄, nan̄ sêtöc dau atu ma sêntitec. Ma ñac tagôlô ma sêhu dau sêyêc gitôm lau batê.

⁵ Ma añela dau sôm têt̄ awhê lu, “Atöc daôm dom. Aö kayalê bu amlu añsalê Yisu nan̄ sic in̄ ndu pi a gicso dau.

⁶ In̄ mbo lec dom. In̄ tisa su tôm in̄ sôm gwanan̄ su. Amen̄ alic gameñ nan̄ sêkên̄ in̄ yêc nan̄.

⁷ Goc ambu andi ñagahô, ma asôm têt̄ in̄ ndê ñgacsên̄jomi bu in̄ tisa akên̄ lau batê-nga su. Ma in̄ oc mun̄ mac ndi mbo gameñ Galili-nga. Yêc dindê mac oc alic in̄. Kwahic dec aö gahoc yom dindêc asê têt̄ amlu, ma amlu añgô su.”

⁸ Têñ ndoc dinan̄ awhê lu dau sêlhö si bu sêkên̄ ñawaê dau têt̄ Yisu ndê ñgacsên̄jomi. In̄lu si ti atac ñayham atu, magoc ñalôm lu-lu ma sêtöc dau. Sênti sêmbô sen̄,

⁹ ma ñagahô Yisu hoc dau asê têt̄ in̄lu ma hê mwalêc in̄lu. Goc in̄lu sêtigasuc in̄ ma

sêhu dau sêyêc nom. Ma sêkôc in sip gahi ma sêmpin in.

¹⁰ Goc Yisu sôm têt inlu, “Atôc daôm dom. Andi ma asôm têt anen asidôwai hon bu sêtêt Galili sêndi, ma nac oc sêlic aô yêc dindê.”

Lau sin-nga sêsôm Yisu tisa nawae

¹¹ Têt ndoc nan awhê lu dinan sêmbu sen, nan lau sin-nga natô nan sêyob sêhê dau, nan sêmbu sêtêt Jerusalem si. Ma sêkêt nawae têt dabunsga atu-tu, pi gêt hon nan sêlic.

¹² Goc lau dabunsga dau sêkac lau bata sa, ma sêmasan yom pi gêt dau. Nac semlhi lau sin-nga na mone atu,

¹³ ma sêsôm têt nac, “Mac asôm têt lau bu, ‘Têt ôbwêc yac ayêc bêc ayêc. Ma in ndê ngacsênomi sêmen, ma sem kan in ndê namlan.’

¹⁴ Ma Pailot bu ngô bu mac ayêc bêc, dec yac oc amasan yom awhin in, bu mac atap matôc sa dom.”

¹⁵ Bocdinan lau sin-nga sêkôc mone dau sa, ma sêkôm tôm lau bata Israel-nga sêsôm têt nac. Ma yom dau tiapa yêc lau Israel-nga nalôm, ma lau natô sêsôm e men têt kwahic dec.

Yisu hoc dau asê têt ngacsênomi

¹⁶ Têt ndoc dinan ngacsênomi 11 sêsa sêtêt lôc nan yêc game Galili-nga si, gitôm Yisu sôm têt nac mu su.

¹⁷ Têt ndoc sêlic in, nan sêpôn haduc ma sêmpin in. Magoc nac si lau natô atac lu-lu.

¹⁸ Goc Yisu tigasuc nac ma sôm, “Anôtô kêt nac lai têt aô pi gêt undambê ti nom-nga hon.

¹⁹ Bocdinan atêt game hon andi ma andôhôn lau e sênyalê aô ma sêkêt whin aô. Anku nac anem Damba, Atu, ma Nalau Dabun angô.

²⁰ Ma andôhôn nac bu dannga wambu yom hon nan aô gac atu mac. Ma anyalê pi nandô bu aô oc wambo wawhin mac napan, e nom natêm pacndê.”

Mak ndê ñawaê ñayham Yom whê ñawaê ñayham dindéc sa-nga

Mak in Yisu ndê ñgacsêñomi 12 si dan dom, magoc in tiatu yêc Jerusalem ma gêlic gêñ hon nan Yisu kôm têtñ ndoc dinañ. Tinambu Mak kêsêlêñ whin Pita têtñ ndoc Pita gêm mêtê, ma to ñawaê ñayham pi Yisu kékuc mêtê nan Pita gêm. Lau ñatô gauc gêm bu yom nan Mak to yêc 14:51-52 nan hêganônñ in dau. Tinambu in gêm Pol lu Banabas sa tu inlu si gwelen-nga. Alic yom ñatô pi in yêc Apo 12:12, 25; 13:5, 13; 15:36-39, ma yêc Kol 4:10 ma 2 Tim 4:11.

Mak to yom daêsam pi gwelen nan Yisu kôm, magoc yom daêsam nan Yisu sôm tu bu êndôhônñ lau-nga, nan in to dom.

Jon kêmasañ Yisu ndê senj (Mat 3:1-12; Luk 3:2-16)

¹ Yom dindéc gic hu ñawaê ñayham pi Anötö ndê Atu Yisu Kilisi.

² Mun-nga, propet dan to yom nan Anötö sôm têtñ in ndê Atu bocdec bu:

Aö wakêñ anen ñgac ahen-nga mun am. In oc êmasañ am nem senj. *[Mal 3:1]*

Ma propet Aisaya to Anötö ndê yom pi ñgac ahen-nga dau bocdec bu:

³ Ñamalac dan ta yom mbo gameñ sawa bocdec bu, ‘Amasañ Pômdau ndê senj tisolop. Amasañ nem ñalôm bu akôc in sa.’ *[Ais 40:3]*

⁴ Yom dau ñandô sa pi Jon, Ngac Kêku Lau-nga, nan tinambu hóc asê ma gêm mêtê mbo gameñ sawa. In sôm têtñ lau bu sêlin sanju tu bu sêtôc asê bu sêkac si ñalôm kwi ma sêhu mêtê sac sin, dec Anötö oc suc ñac si sac kwi.

⁵ Lau daêsam akêñ malac Jerusalem, ma akêñ malac hon yêc gameñ Judia-nga, sêsa sêtêñ Jon si. Ñac sêhoc si sac asê, ma in kêtñ ñac yêc Bu Jordan.

⁶ Jon sôc ñakwê nan sêmasañ ña kamel ñamlichu, ma kic pinkap yêc in ñampêbalê. Ma in gêñ gêñ bambalin gitôm wakô ma lêp.

⁷ In gêm mêtê ma sôm têtñ lau bocdec bu, “Ñgac dan oc menj êñkuc aö, nan ndê ñaclai hóc gêlêc aö nen su. Aö ñgac ñambwa dec gitôm dom bu wati in ndê ñgac akin nan pôn sic ma kêgapwêc in ndê atapa ñawalô.

⁸ Aö kaku mac ña bu ñambwa, tigen in oc êñku mac ña Ñalau Dabun.”

Jon kêku Yisu

(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34)

⁹ Têtñ têtñ dinañ Yisu menj akêñ malac Nasaret yêc gameñ Galili-nga, ma hóc asê Jon. Ma Jon kêku in yêc Bu Jordan.

¹⁰ Têtñ ndoc Yisu pi akêñ bu menj, in gêlic undambê kac sa, ma Ñalau Dabun gêm balusi anjô, ma sip têtñ in menj.

¹¹ Goc awha dan sa akêñ undambê, nan sôm, “Aö Atunçac atac whin-nga am. Aö gatisambuc am ñandô.”

Sadañ kêsahê Yisu

(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Dinañ su, goc Ñalau wê Yisu sa gameñ sawa gi, ma in mbo tawasê.

¹³ Tôm bêc 40 in mbo gameñ sawa, ma Sadañ kêsahê bu êntôm in. In mbo whin bôc gameñ sawa-nga, ma anjela sem akin in.

Yisu gic hu in ndê gwelenj

¹⁴ Tinambu †Herod kêkin in ndê lau sin-nga bu sêkôc Jon dôn, ma sêkêñ in ndôc gapocwalô. Têtñ têtñ dinañ Yisu gêm mêtê ma hoc Anötö ndê ñawaê ñayham asê têtñ lau yêc gameñ Galili-nga.

¹⁵ In sôm, “Têtñ nan Anötö kêyalin sa, nan menj sa su. †Anötö ndê gôlin menj kêpin su. Bocdinañ anem nem ñalôm kwi, ma akêñ whin Anötö ndê ñawaê ñayham.”

Yisu mbwêc launçac hale tu sêñkuc in-nga

(Mat 4:18-22; Luk 5:1-11; Jon 1:35-42)

¹⁶ Têtñ bêc dan Yisu kêsêlêñ mbo Bugicton Galili ñamakê, ma gêlic Saimon lu asi Andru. Inlu ñgac lu sêkôc i-nga, ma sem gwelen sêkêñ wasañ sip bu sêmbo.

¹⁷ Ma Yisu sôm têtñ inlu, “Amlu amenj anjuc aö, ma aö wakêñ amlu ahê ñamalac sêmenj sêñkuc aö, tôm nan kwahic dec amlu ahê i.”

¹⁸ Ma ñagahô inlu sêtec si wasañ yêc, ma sêñkuc in.

19 Inj kêsêlêñ ñasawa sauñ, ma gêlic Sebedi ndê atu lu, Jems lu Jon. Sêndöc wanñ danñ ma sêmasañ si wasañ nanñ kic.

20 Yisu mbwêc injlu bu sêmeñ sêñkuc inj, goc sêhu damba Sebedi ti lau nanñ sêkôm gwelenñ sêwhinñ inj, nanñ sinñ sêmbö wanñ, ma sêñkuc Yisu.

Yisu kêdôhônñ lau ma soc ñalau sac yêc malac Kapenaom
(Luk 4:31-37)

21 Yisu kôc lau hale dinanñ ma sêñsêlêñ sêtêñ malac Kapenaom si. Sêhóc asê têñ bêc Sabat-nga danñ, ma Yisu sôc ðlôm wê-nga gi, ma gic hu kêdôhônñ lau.

22 Ma lau Kapenaom-nga sêhêdaê tu inj ndê yom-nga, bu inj kêdôhônñ ñac gitôm kêdôhônñwaga ti ñaclai atu, hóc gêlêc lau Israel si ðkêdôhônñwaga yomsu-nga honñ su.

23 Ngac danñ ndöc lôm wê-nga dinanñ, nanñ ñalau sac mbo inj ndê ñalôm. Inj ta yom bocdec bu,

24 “Ei! Yisu Nasaret-nga. Aö kayalê am, am ngac dabunñ nanñ Anötö kêkinñ. Am bu kôm sake têñ yac? Am mwenñ bu senñ yac su, a?”

25 Magoc Yisu hec yom ñalau sac ma sôm, “Am mamananñ ma hu inj sinñ!”

26 Goc ñalau sac kêmwananñ ngac dau ti nanñga ma hu inj sinñ ti mbwêc atu.

27 Tu dinanñ-nga lau honñ sêhêdaê ma sêndac dandi, “Gêñ bocke dec? Inj kêdôhônñ yac ña lêñ wakuc ma ti ñaclai atu. Ma inj kôc ñaclai pi ñalau sac whinñ, bu inj kêñ yatu ñac, ma sêhóc inj ndê yom ñapu.”

28 Ma tinjambu lau sic minñ yom pi gêñ dau, e ñagahô enñ inj ndê waê gêm gameñ Galili-nga honñ ahuc.

Yisu gêm lau gêmbac daêsam sa
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-43)

29 Ñac sêhu lôm wê-nga dinanñ sinñ, ma Saimon lu Andru sêkôc Yisu, Jems ma Jon ma sêtêñ injlu si andu si.

30 Saimon ndê lawawê gêmbac lic ñandê ma yêc andu dau ñalôm, ma lau sêkêñ ñawawê têñ Yisu.

* **1:32:** Lau Israel si yomsu Sabat-nga gic yao lau bu sêñsêlêñ senñ baliñ me sêkôm gwelenñ têñ bêc Sabat-nga dom. Magoc bêc Sabat-nga ña-yao pacndê têñ ndoc ac gi sip. Tu dinanñ-nga dec lau sêhônñ e ac gi sip su, goc sêkôc si lau gêmbac sêtêñ Yisu si.

31 Bocdinanñ Yisu têñ inj gi, kêm inj sip amba ma kenñ inj sa. Ma gêmbac hu awêhê dau sinñ, ma inj gêm akinñ ñac.

32 Têñ telha dinanñ têñ ndoc ac gi sip, nanñ lau malac-nga sêhonñ lau gêmbac daêsam ti lau nanñ ñalau sac sêmbö si ñalôm, ma sêkôc ñac sêtêñ Yisu sêmeñ.*

33 Lau malac-nga honñ sêkac dau sa, sêmbö andu dau ñamakê.

34 Ma Yisu gêm lau ti gêmbac tidau-tidau daêsam dinanñ sa, ma soc ñalau sac daêsam su yêc lau. Tigenñ inj kêñ yao ñalau sac bu sêhóc inj asê dom, ñahu bu ñac sêñyalê bu inj ðMesaya dau.

Yisu hu malac Kapenaom sinñ
(Luk 4:42-44)

35 Têñ ñagalañsê ac pi menñ su dom ma Yisu tisa ma hu malac dau sinñ. Inj sa gi bu mbo tawasê ma tenñ mbec.

36 Saimon ma lau ñatô nanñ sêwhinñ inj, nanñ sêsa si bu sêñsalê inj.

37 Ma têñ ndoc sêtap inj sa, nanñ sêhóc têñ inj bu, “Lau honñ sêñsalê am.”

38 Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Aö oc wambo malac tigenñ dinanñ dom. Dalhö datêñ malac nanñ sêyêc gameñ ñamakê-nga dandi, bu wanem mêtê wambo dinanñ. Tu gwelenñ dinanñ-nga dec aö gameñ.”

39 Ma tinjambu inj kêsêlêñ golom-golom malac honñ yêc gameñ Galili-nga. Inj gêm mêtê mbo lau si lôm wê-nga, ma soc ñalau sac daêsam su yêc lau.

Yisu kôm ngac ti gêmbac leprasi ñayham sa
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 Têñ bêc danñ, ngac ti gêmbac ðleprasi danñ têñ Yisu gi. Inj pônñ haduc ma tenñ Yisu bu nem inj sa. Inj sôm, “Am bu tac whinñ, dec gitôm bu am oc kôm aö ñamlic ñawasi sa.”

41 Yisu tawalô inj, dec kêmatôc amba sa gi ma kêmasec inj, ma sôm, “Aö atac whinñ, dec wasôm têñ am bu ñamlic ñawasi sa.”

42 Ma ñagahô enñ gêmbac dau hu inj sinñ, ma inj ndê ñamlic ñawasi sa.

43-44 Goc Yisu kêkinñ inj têñ ðdabunñ-siga gi, ma sôm ti nanñga têñ inj, “Am ngô! Gêñ nanñ kwahic dec hóc asê am, nanñ sôm asê têñ lau

dan dom. Tigen tēn dabun̄siga ndi, ma tōc daōm tēn in̄ bu lic bu am nem n̄amlic n̄awasi sa su. Ma kēn da tu am n̄amlic n̄awasi sa-nga tōm yomsu nan̄ Moses kēn tēn yac. Ma n̄alēn̄ dinañ lau hon̄ oc sēn̄yalē bu am n̄amlic n̄ayham sa.”

⁴⁵ Ma n̄gac dau sa gi ma gic min̄ pi gēn̄ dau e yom dau tiapa. Tu dinañ-nga lau hon̄ takwē Yisu, dec in̄ tec bu sōc malac dan̄ yēc lhu. In̄ mbo gameñ n̄amakē-nga, magoc lau akēn̄ gameñ hon̄ sēwē sētēn̄ in̄ si n̄apan̄.

2

*Yisu kōm n̄gac bōlin̄ dan̄ n̄ayham sa
(Mat 9:1-8; Luk 5:18-26)*

¹ Bēc n̄atō gin̄ga su, goc Yisu sōc malac Kapenaom tiyham. Ma lau malac-nga sēngō n̄awaē bu in̄ mbu meñ ndōc andu dan̄.

² Goc lau daēsam sēkac dau sa, ma Yisu gēm mētē n̄ac. Lau daēsam andō sēkac sa e n̄asawa mba yēc andu n̄alōm ma yēc n̄asactō bocdinañ.

³ Ma laungac hale sēmbalañ n̄gac bōlin̄ dan̄ yēc sac dan̄ sēmeñ, ma bu sētēn̄ Yisu sēndi.

⁴ Magoc lau daēsam dinañ sem gameñ ahuc, ma tu dinañ-nga dec n̄ac sēpi andu n̄apoc lōlōc si, ma sēkac poc sa ma sēmasañ n̄alasē dan̄ yēc gameñ nan̄ Yisu kalhac, nan̄ n̄ahō-nga. Goc sēn̄whañ sac ti n̄gac bōlin̄ sip tēn̄ Yisu gi.

⁵ Yisu gēlic gēn̄ dinañ ma kēyalē bu n̄ac sēkēn̄ whin̄ in̄, goc sōm tēn̄ n̄gac bōlin̄, “Anēn̄ balē, kwahic dec aō wasuc am nem sac kwi.”

⁶ Tēn̄ ndoc dinañ kēdōhōn̄waga yomsu-nga n̄atō sēndōc andu dau. Sēngō Yisu ndē yom dau, ma gauc gēm yēc n̄ac si n̄alōm,

⁷ “Anōtō tigen̄ gitōm bu suc sac kwi. Ma bocke n̄gac dindē sōm yom kain̄ dinañ? In̄ ndē yom sac sambuc.”

⁸ Yisu kēyalē n̄agahō bu n̄ac gauc gēm yom bocdinañ, dec in̄ sōm tēn̄ n̄ac, “Tu sake-nga mac gauc gēm yom bocdinañ?”

⁹ Mac akēn̄ whin̄ dom bu anēn̄ n̄aclai yēc bu wasōm tēn̄ n̄gac bōlin̄ dindēc bu wasuc in̄ ndē sac kwi. Bocdinañ aō wasōm tēn̄ in̄, ‘Tisa, kōc nem mbō sa ma ēmsēlēn̄.’

¹⁰ Ma tēn̄ tēm mac alic anēn̄ yom dau n̄andō sa, dec an̄yalē bu Anōtō kēn̄ n̄aclai tēn̄ †Namalac ndē Atu yēc nom, bu suc n̄amalac

si sac kwi whin̄.” Goc Yisu sōm tēn̄ n̄gac bōlin̄,

¹¹ “Aō wasōm tēn̄ am bu tisa, kōc nem mbō sa, ma lhō tēn̄ nem andu ndi.”

¹² Ma n̄gac dau tisa yēc lau hon̄ an̄gō-nga, kōc ndē mbō sa ma kōlhō gi. Gēn̄ dau kōm lau hon̄ sēhēdaē n̄andō. Sēmpin̄ Anōtō ma sēsōm, “Gēn̄ kain̄ dindēc, yac alic dan̄ su dom.”

*Yisu kēgalēm Liwai bu ēn̄kuc in̄
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Tin̄ambu Yisu sa gi mbo bugicton̄ n̄amakē tiyham. Lau daēsam sēsa si sēn̄kuc in̄, ma in̄ kēdōhōn̄ n̄ac.

¹⁴ Ma tin̄ambu in̄ kēsēlēn̄ gi e gēlic †Liwai, Alpayas ndē atun̄gac ndōc ndē mala kōc takis-nga. Goc Yisu sōm tēn̄ in̄, “Ēmkuc aō.” Ma Liwai tisa ma kēkuc in̄.

¹⁵ Tēn̄ bēc dan̄ Yisu ti in̄ ndē n̄gacsēn̄omi sen̄ gēn̄ sēndōc Liwai ndē andu. Ma lau sēkōc takis-nga ma lau daēsam nan̄ lau bata Israel-nga sēsam bu lau sac nan̄ sēndōc sēwhin̄ n̄ac, bu lau kain̄ dinañ sēn̄kuc Yisu tōm bēc hon̄.

¹⁶ Ma lau †Palēsai si kēdōhōn̄waga yomsu-nga n̄atō sēlic bu Yisu gēn̄ gēn̄ ndōc whin̄ lau takis-nga ti lau sac dinañ. Goc sēsōm tēn̄ in̄ ndē n̄gac-sēn̄omi, “Tu sake-nga in̄ gēn̄ gēn̄ whin̄ lau takis-nga ti lau sac?”

¹⁷ Yisu n̄gō yom dau, ma sōm tēn̄ n̄ac, “Lau nan̄ sēlic dau bu gēmbac mba, nan̄ oc sēn̄salē dokta dom, magoc lau ti gēmbac oc sēn̄salē dokta. Aō gameñ bu wan̄galēm lau nan̄ sēlic dau bu lau gitēn̄, nan̄ sa dom, aō gameñ bu wan̄galēm lau sac sa.”

*Yao gēn̄ danañ-nga-nga
(Mat 9:14-15; Luk 5:33-35)*

¹⁸ Jon, N̄gac Kēku Lau-nga ndē †sēn̄omi ti lau Palēsai sēkēn̄ bēc n̄atō bu sēneñ gēn̄ dom tu gauc nem Anōtō-nga, magoc Yisu ndē n̄gacsēn̄omi sēkōm dom. Ma lau n̄atō sēmeñ ma sēndac Yisu bocdec bu, “Tu sake-nga Jon ndē sēn̄omi ma lau Palēsai si sēn̄omi sēhu gēn̄ danañ-nga sin̄ tu gauc nem Anōtō-nga, magoc am nem n̄gacsēn̄omi sēkōm dom?”

¹⁹ Goc Yisu sōm tēn̄ n̄ac, “N̄gac nem awhē-nga dan̄ bu ēn̄galēm lau sa sēmbō sēwhin̄ in̄ bu sēneñ mwasin̄ nem awhē-nga, dec oc tōm dom bu sēhu gēn̄ danañ-nga sin̄

têñ ndoc ñgac dau mbo whiñ ñac. Ñalên tigen kwahic dec aõ gambo gawhiñ aneñ ñgacsênomi ma oc tòm dom bu sêhu gêñ daneñ-ñga siñ.

²⁰ Tigen ndoc oc meñ nañ lau oc sêkôc aõ su yêc ñac, ma têñ ndoc dinañ ñac oc ñalôm ñawapac, ma sêñkuc lêñ dahu gêñ daneñ-ñga siñ-ñga.”

*Yisu ndê yom gitôm gêñ wakuc
(Mat 9:16-17; Luk 5:36-39)*

²¹ Ma Yisu sôm, “Yac dasi po wakuc pi ñakwê akwa nañ kic, nañ dom. Bu po wakuc oc hôc ñakwê akwa kic, ma gêñ dau oc tisac sambuc.

²² Ma têñ ndoc lau s êmasañ wain wakuc, nañ sêkêc sip bôc ñamlic wain-ñga akwa dom. Mba! Ñac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc ñamlic akwa kôc ma wê sa niñga. Ma bôc ñamlic oc tisac bocdinañ. Wain wakuc dakêc sip bôc ñamlic wakuc.”

*Yisu iñ Pômdau bêc Sabat-ñga
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ Têñ bêc Sabat-ñga dan Yisu ti ndê ñgacsênomi sêñsêlên sêmbo lôcwha dan nañ gic ôm wit-ñga dan kic. Ma iñ ndê ñgacsênomi sêkôc wit ñandô ñatô bu sêneñ.

²⁴ Ma lau Palêsai ñatô sêlic gêñ dau ma sêsôm têñ iñ, “Lic gêñ nañ am nem ñgacsênomi sêkôm. Tu sake-ñga ñac sêkôm gwelen nañ yac neñ yomsu gic yao bu dakôm têñ bêc Sabat-ñga dom?”

²⁵⁻²⁶ Yisu ô ñac si yom ma sôm, “Gauc nem yom nañ sêto pi gêñ nañ Kiñ Dawid kôm. Mac asam su, me? Têñ ndoc nañ Abiata iñ ñdabuñsiga ñamata-ñga, nañ Dawid ti lau nañ sêwhiñ iñ, nañ sêpônnda dau ma gêñ yô ñac. Goc Dawid sôc Anötö ndê andu gi, ma gêñ bolom dabuñ nañ lau sêkên ti da, nañ Moses kên yao bu lau dabuñsiga tawasê oc sêneñ. Ma iñ kên têñ lau nañ sêmbo sêwhiñ iñ, ma ñac señ. Magoc lau dan sêñgôlin yom pi Dawid ma sêsôm bu iñ kêgîlî yomsu lec dom.”

²⁷ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Bocdinañ akôc gauc ñapep pi yomsu. Anötö kên bêc Sabat-ñga bu nem ñamalac sa. Iñ kên ñamalac tu bêc Sabat-ñga dom.

²⁸ Ñamalac ndê Atu iñ gêñ hon ñadau, ma iñ Pômdau Sabat-ñga whiñ.”

3

Yisu kôm ñgac amba balê ñayham sa têñ bêc Sabat-ñga

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Têñ bêc dan tiyham Yisu sôc lôm wê-ñga gi. Ma ñgac amba tibalê dan ndôc.

² Palêsai ñatô sêñsalê yom bu sêñgôlin pi Yisu, dec sêtip iñ ñapep bu mboe iñ oc kôm ñgac dau ñayham sa têñ bêc Sabat-ñga, dec ñac oc sêsôm bu iñ kêgîlî yomsu Sabat-ñga.

³ Yisu sôm têñ ñgac nañ amba tibalê, “Tisa, ma lhac ñalhu whiñ aõ.”

⁴ Dec iñ ndac lau hon bocdec bu, “Gêñ bocke oc êñgîlî yomsu Sabat-ñga? Dakôm ñayham têñ lau, me dakôm sac têñ lau? Danem ñamalac sa, me datec ñac sêmbac ndu?” Magoc ñac hon sem dôñ.

⁵ Iñ tahê ñac ma tac ñandê sa, ma ñalôm ñawapac tu ñac si ñalôm ñadandi-ñga. Goc iñ sôm têñ ñgac dau, “Êmatôc amam.” Ma ñgac dau kêmatôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham.

⁶ Têñ dinañ lau Palêsai sêhu lôm wê-ñga dau siñ ma sêsa si. Ma ñac sêndôc sêwhiñ lau Israel-ñga nañ tac whiñ Herod ma lau Rom-ñga si gôlin, ma ñac hon sêkôc gauc pi lêñ sêndic Yisu ndu-ñga.

*Yisu kêdôhôn lau ma kôm gêmbac ñayham sa
(Luk 6:17-19)*

⁷ Yisu ti ndê ñgacsênomi sêtên bugicton si, ma lau daêsam sêñkuc ñac. Ñac lau akên gameñ Galili-ñga ma gameñ Judia-ñga,

⁸ ma akên malac Jerusalem ma akên gameñ Judia ma Idumia-ñga ma akên Bu Jordan ñadañga, ma akên malac Taya ma Saidon ñagameñ. Lau daêsam dinañ sêñgô ñawaê pi gêñ nañ Yisu kôm, dec sêsa sêtên iñ si.

⁹ Yisu gêlic lau ton atu nañ bu sêñgapiñ iñ sa, dec sôm têñ ndê ñgacsênomi bu sêmasañ wan saun dan tu iñ pi ndi ndôc-ñga.

¹⁰ Iñ sôm yom dinañ ñahu bu iñ kôm lau gêmbac daêsam ñayham sa su e lau daêsam ti gêmbac sêkôm mwasac bu sêmasac iñ.

¹¹ Ma têñ ndoc lau ti ñalau sac sêlic iñ, nañ sêhu dau sêyêc iñ angô-ñga, ma ñalau dau sêmbwêc yom asê bocdec bu, “Am Anötö ndê Atu.”

12 Tigen Yisu kêñ gic yao ñaŋga bu sêsôm in ñahu asê dom.

*Yisu kêyaliñ ñgacsêñomi 12 sa
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)*

13 Tiñambu Yisu pi lôc dañ gi ma mbwêc lau nañ in atac whiñ, nañ sêtêñ in sêmeñ.

14 Goc in kêyaliñ ñac si lau 12 sa, ma sam ñac bu †Aposel, bu ñac oc sêmbo sêwhiñ in, ma in oc kêñ ñac sêsa sêndi bu sênem mêtê.

15 Ma in kêñ ñaclai têt ñac bu sêsoc ñalau sac su.

16 Aposel 12 nañ Yisu kêyaliñ ñac sa, nañ bocdec: Saimon (nañ in sam bu Pita),

17 Jems lu Jon (Sebedi ndê atu lu nañ Yisu sam bu ‘wapap atui’),

18 Andru, Pilip, Batolomeas, Matyu, Tomas, Jems (Alpayas ndê atu), Tadaus, Saimon (nañ sêsam bu ‘Ñgac †Selot’),

19 ma Judas Iskeriot, ñgac nañ tiñambu hoc Yisu asê.

Lau sêñgihi Yisu ahuc ñapañ

20 Yisu sôc andu dañ gi, magoc lau toñ atu sêsap in dôñ ñapañ e ñasawa mba bu in ti ndê ñgac-sêñomi sêneñ gêñ.

21 Gêñ dau ñawaê tap Yisu dinda ti asii sa, dec ñac sêsôm, “In ndê gauc tisac.” Bocdi-nañ dec sêtêñ in si bu sêkôc in sa ndi.

*Yisu ndê ñaclai ñahu
(Mat 12:22-32; Luk 11:14-22)*

22 Têt têt dinañ kêdôhônwaga yomsu-nga ñatô sêmeñ akêñ Jerusalem ma sêñgôliñ yom pi Yisu bocdec bu, “Ñalau sac si ñadau †Belsebal gêm gôliñ in, ma kêñ ñaclai têt in bu soc ñalau sac su.”

23 Goc Yisu mbwêc ñac sêtigasuc in, ma ô ñac si yom ña yom gôliñ dañ bocdec bu, “Bocke ma Sadañ oc soc Sadañ?”

24 Gôliñwaga dañ ndê lau bu sêkêñ kisa dau, dec in ndê gôliñ oc pacndê.

25 Ma gôlôwac dañ bu sêwhê dau kôc, dec oc sêlhac ñaŋga dom.

26 Ma Sadañ bu kêñ kisa têt dau ma whê dau kôc, dec in oc lhac ñaŋga dom, in ndê ñaclai oc pacndê.

27 Anğô! Sadañ in gitôm ñgac ti licwalô atu, ma yac bu dasôc ñgac ti licwalô atu dañ ndê andu bu taŋgaho in ndê gêñ, nañ gêñ ñamata-nga dasô in dôñ, goc taŋgaho in ndê gêñ.

28 “Yomandô aô wasôm têt mac. Ñamalac nañ kac ndê ñalôm kwi ma hu ndê sac siñ, nañ Anötö oc suc in ndê sac ti yom sac-sac hoñ kwi.

29 Tigen ñamalac dañ bu sôm yom sac pi Ñalau Dabuñ, nañ Anötö oc suc in ndê sac kwi dom andô. In kôm gêñ sac sambuc, ma in ndê giso oc yêc ñapañ.”

30 Yom hoñ dinañ Yisu sôm, ñahu bu ñac sêsôm bu ñalau sac dañ mbo in ñalôm.

*Yisu dinda ti asii
(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)*

31 Têt têt dinañ Yisu dinda ti ndê asii sêhóc asê andu dau. Sêlhac awê ma sêñkiñ ñamalac dañ sôc gi bu kôc in sa sa meñ.

32 Lau daêsam nañ sêndöc sêñgihi Yisu ahuc, nañ sêsôm têt in bu, “Am dinam ti nem asimi dec sêmeñ sêlhac awê ma sêndac am.”

33 Goc in ndac ñac, “Aneñ dinañ ti asiñi nañ asa?”

34 Ma in tahê lau nañ sêndöc sêñgihi in ahuc, ma sôm, “Aneñ dinañ ti asiñi dau dindec.

35 Bu lau nañ daŋga wambu Anötö ndê yom, nañ ñac sêti aô asiñi ti lhuñwêi ma dinañi.”

4

*Yom gôliñ pi ñgac kêbalip wit ñawhê
(Mat 13:1-12; Luk 8:4-8)*

1 Tiñambu Yisu sa gi mbo bugicton ñamakê, ma gic hu kêdôhôn lau tiyham. Ma lau sêwê-sêwê sêmeñ e ti toñ atu andô. Tu dinañ-nga in pi wañ dañ gi poc bugicton kêpiñ baö, ma lau daêsam dinañ sêlhac baö.

2 Yisu sôm yom gôliñ daêsam bu êndôhôn lau dinañ. In sôm yom gôliñ dañ têt ñac bocdec bu,

3 “Anğô! Ñgac dañ sa gi bu êmbalip wit ñawhê yêc in ndê ôm.

4 Têt ndoc in kêbalip gêñ dau, nañ ñawhê ñatô sêpeñ sêsip señ, ma mbac sêsip sêmeñ ma señ su.

5 Ma ñawhê ñatô sêpeñ sêsip gameñ hoc-hoc, nañ nom ñagec sac hoc ñahô ñambwa. Ñawhê dau sêsip nom ñalôm gacgeñ si dom, dec sêpo sêpi sêmeñ ñagahô.

⁶ Tigenj tiŋambu ac pec ŋagatôm ma gêm bôlinj. Nahu bu nom ŋayham mba tu ŋawakac sip ndi-ŋga.

⁷ Ma wit ŋawhê ŋatô sêpeŋ sêsip kwanj ti ŋakwa ŋalôm, ma kwanj lu wit sêpi sêwhinj dau e kwanj yanj wit ndu ma gêm ŋandô danj dom.

⁸ Ma wit ŋawhê ŋatô sêpeŋ sêsip nom ŋayham, ma tiŋambu sem ŋandô daêsam, ŋatô sem ŋandô 30, ŋatô sem ŋandô 60, ma ŋatô sem ŋandô 100.”

⁹ Goc Yisu sôm, “Asa bu danjga-sunj yêc, nanj ŋgô anej yom.”

Yisu whê yom gôlinj wit ŋawhê-ŋga ŋahu sa (Mat 13:10-23; Luk 8:9-15)

¹⁰ Tiŋambu lau daêsam sêmbo dom, ma lau nanj sêmbo sêwhinj Yisu, ti ŋgacsêŋomi 12 sêndac Yisu pi yom gôlinj dau ŋahu.

¹¹ Ma inj whê sa têtj ŋac bocdec bu, “Anötö ndê gôlinj ŋalêŋ ŋahu sip ŋalôm gi. Inj kêyalinj mac sa bu anyalê ŋahu dau, magoc lau nanj sêmbo Anötö ndê gôlinj ŋalôm dom, nanj wasôm yom têtj ŋac ŋa yom gôlinj ŋambwa.

¹² Aisaya to yom pi lau kainj dinanj, nanj yêc bocdec bu:

Ŋac sêlic gêtj nanj aô gakôm, nanj ŋapanj, magoc ŋac si gauc sa dom. Ma ŋac sêŋgô anej yom ŋapanj, magoc sêŋyalê ŋahu dom.

Ŋac bu sêŋyalê, dec oc tôm bu sênem dau kwi, ma Anötö oc suc ŋac si sac kwi.”

[Ais 6:9-10]

¹³ Goc Yisu sôm têtj ŋac, “Bocke dec mac anyalê yom gôlinj dinanj ŋahu dom? Bocd-inanj ŋalêŋ bocke mac oc anyalê yom gôlinj ŋatô ŋahu?

¹⁴ Anjgô! Yom pi ŋgac nanj kêbalip wit ŋawhê, nanj hêganônj ŋgac nanj hoc Anötö ndê yom asê.

¹⁵ Ma yom pi wit ŋawhê nanj sêpeŋ sêsip seŋ, nanj hêganônj lau nanj sêŋgô Anötö ndê yom, magoc ŋagahô Sadaŋ meŋ ma kêgaho yom dau su yêc ŋac si ŋalôm.

¹⁶ Ma wit ŋawhê nanj sêpeŋ sêsip gameŋ hoc-hoc, nanj hêganônj lau nanj sêŋgô A nötö ndê yom ma sêkôc sa ŋagahô ti atac ŋayham.

¹⁷ Tigenj tôm wit nanj ŋawakac mbasi, nanj lau dau sêlhac ŋasawa balinj dom. Têtj ndoc sêtap ŋawapac sa, me lau sêkêtj kisa ŋac tu

Anötö ndê yom-ŋga, nanj sêhu si sêkêtj whinj sinj ŋagahô ej.

¹⁸ Ma wit ŋawhê nanj sêpeŋ sêsip kwanj ti ŋakwa ŋalôm, nanj hêganônj lau nanj sêŋgô Anötö ndê yom,

¹⁹ tigenj sêhêgo dau pi gêtj nom-ŋga kêlêc, ma lêtj atac whinj mone ti wapa nom-ŋga hê ŋac si gauc ŋapanj e kôm Anötö ndê yom ahuc, ma ŋandô mbasi.

²⁰ Ma wit ŋawhê nanj sêpeŋ sêsip nom ŋayham, ma sem ŋandô 30, me 60, me 100, nanj hêganônj lau nanj sêŋgô Anötö ndê yom, sêkôc sa e tidônj, ma sem ŋandô daêsam.”

Dasinj lam ŋawê kwi dom (Luk 8:16-18)

²¹ Ma Yisu sôm têtj ŋac, “Lam inj gêtj pô gameŋ-ŋga, ma bocdinaŋ yac tanjatôc ŋa suc ahuc me dasinj kwi sôc sasac ŋapu dom. Mba! Tanjkinj êŋgalêŋ ŋalhu bu ŋawê pô gameŋ.

²² Ma ŋalêŋ tigenj, yom nanj yêc sinj dau me ŋahu sip ŋalôm gi, nanj oc meŋ sa tiawê.

²³ Asa nanj danjgasunj bu yêc, nanj ŋgô.”

²⁴ Ma inj gic têtj yom ma sôm, “Akôc gauc ŋapep pi Anötö ndê yom nanj mac anjgô. Mac bu atac whinj bu anyalê ŋahu, dec Anötö oc kêŋ gauc têtj mac, ma inj oc kôm mac nem gauc êŋsôwec tiatu.

²⁵ Bu asa nanj kôc Anötö ndê yom sa sip ndê ŋalôm e tidônj, nanj Anötö oc kêŋ gauc têtj inj êŋlêc. Magoc asa nanj kôc sa tidônj dom, nanj Anötö oc kôc inj ndê yom honj su yêc inj.”

Yom gôlinj pi gêtj ŋawhê nanj po pi meŋ

²⁶ Ma Yisu sôm, “Ŋalêŋ nanj Anötö ndê gôlinj kêsôwec, nanj gitôm gêtj ŋawhê nanj ŋamalac danj sô sip ndê ôm.

²⁷ Ma tiŋambu inj yêc bêc ôbwêc ma tisa têtj acsalô, ma ŋawhê dau po pi meŋ. Magoc ŋamalac dau kêyalê ŋalêŋ dom.

²⁸ Têtj ŋamata-ŋga ŋawhê dau hôtj nom kôc ma ŋagatôm pi meŋ, malô goc ŋamlha sa ma tiŋambu gêm ŋandô.

²⁹ Magoc têtj ndoc gêtj ŋandô dau tilôwê inj oc ndic su, bu bêc sêhonj gêtj ŋandô sa-ŋga meŋ sa.”

Yom gôlinj pi gêtj ŋawhê saunj (Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Ma Yisu sôm, “Aö wasôm yom göliņ bocke tu bu wawhê ñalêņ naņ Anötö ndê göliņ kêsôwec, naņ sa? Aö wanem dôhôn pi gêņ sake bu wawhê sa?”

³¹ Anötö ndê göliņ gitôm gêņ ñawhê saun andô dan naņ dasô sip nom, gitôm a soc ñawhê.

³² Gêņ dau gêņ saun andô, tigeņ yac bu dasô sip nom ndi, dec oc po tiatu e hóc gêlêc gêņ ôm-ņga hon su. Ma ñasaņgac oc sêhê baliņ e mbac lólôc-ņga sêmeņ sêhê si ñaic yêc ayuņ ñayham dau.”

³³ Yom göliņ kaiņ dinaņ Yisu sôm têņ lau ñapaņ. In kêdôhôn ñac tôm ñac si gauc.

³⁴ Yom hon naņ in sôm têņ ñac, naņ in sôm ña yom göliņ. Ma têņ têm naņ in ti ndê ñgacsêņomi sêmbo tawasê, naņ in whê gêņ hon sa têņ ñac.

*Yisu kôm bu ñampon timalô
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ Têņ acsalô dinaņ kêpiņ bu ñasec sa, naņ Yisu sôm têņ in ndê ñgacsêņomi, “Yac dalhö, dapi bugicton ñadaņga dandi.”

³⁶ Goc sêhu lau ton atu dinaņ siņ ma sêkôc Yisu whiņ ñac sêpi waņ dan ma sêlhö si. Ma waņ ñatô sêlac sêwhiņ.

³⁷ Sêlac si ma mbu puc atu ma gêli bu ñampon sa gic sip waņ e kêpiņ bu waņ pac.

³⁸ Magoc Yisu teņ gwalim ma yêc bêc yêc waņku-ņga. ñgacsêņomi sêuņ in sa, ma sêsôm têņ in, “Kêdôhônwaga, bocke? Am hêgo daôm dom bu yac oc dandiņ, a?”

³⁹ Goc in tisa, ma sôm yom ñaņga têņ mbu ti bu ñampon bocdec bu, “Naņ gitôm! Timalô!” Goc mbu timalô ma gameņ ñaņeņ sa.

⁴⁰ Ma in sôm têņ ñac bu, “Tu sake-ņga mac atöc daôm kêlêc? Bocke? Mac akêņ whiņ aö dom, a?”

⁴¹ Magoc ñac sêsö ti sêtöc dau ñandô ma sêndac dandi, “In asa dec? Gêņ hon sêsöc in ndê yom ñapu, ma mbu ti bu ñampon sêwhiņ!”

5

*Yisu kôm ñgac ti ñalau sac ñayham sa
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Yisu ti ndê ñgacsêņomi sêhóc asê Bugicton Galili-ņga ñadaņga têņ gameņ ac pi-ņga, ma sêsöc baö yêc lau Gerasa-ņga si gameņ.

² Sêpi baö si, ma ñgac dan naņ ñalau sac mbo in ndê ñalôm, naņ sa akêņ ôm sêhó-ņga ma têņ Yisu gi.

³ In ñgac dau êlême ndöc ôm sêhó-ņga, ma têm daêsam lau sêņsahê bu sêsö in dôņ ña wac me ña sen, magoc gitôm dom.

⁴ Têm daêsam sêsö in amba ti gahi dôņ ña sen, magoc in hê sen kic ma seņ gapocwalô gahi-ņga su. Lau dan sêtôm dom bu sêkôm in timalô.

⁵ Têņ acsalô ti ôbwêc, in mbo ôm sêhó-ņga ti gameņ ñabaö, ma taņ asê ma kôc hoc ma tuc-tuc dau ñamlic tisac.

⁶ Têņ têm dinaņ in gêlic Yisu kalhac ahê, goc kêti gi ma pôn haduc yêc in aņgô-ņga.

⁷⁻⁸ Ma Yisu sôm têņ in, “Ñalau sac, am hu ñgac dinaņ siņ.” Dec ñalau dau mbwêc atu ma sôm, “Yisu, Anötö ñaclai ti ñawasi ñadau ndê Atu, am bu kôm sake têņ aö? Tu Anötö ndê ñaê-ņga, aö wateņ am bu kôm aö ñayom dom.”

⁹ Goc Yisu ndac in, “Am nem ñaê asa?” Ma ñalau sac ô yom ma sôm, “Aneņ ñaê ‘Ton Atu,’ bu yac ñalau daêsam.”

¹⁰ Ma ñalau dau teņ Yisu tidim daêsam, bu soc ñac su yêc gameņ dinaņ dom.

¹¹ Têņ têm dinaņ bôc ton atu seņ gêņ sêmbo löc ñapu yêc gameņ dinaņ.

¹² Goc ñalau sac sêteņ Yisu ma sêsôm, “Êmkiņ yac atêņ bôc dindê andi, bu yac asôc bôc si ñalôm.”

¹³ Yisu gölôc goc ñalau sac sêhu ñgac dinaņ siņ, ma sêsöc bôc ñalôm si. Goc bôc hon sêti si e sêsip salic sac, ma sêsip bugicton e bu kô ñac sêmbac ndu. Bôc dau ton atu, ñanamba gitôm 2,000.

¹⁴ Goc lau sêyob bôc-ņga sêti si, ma sic miņ yom dinaņ têņ lau naņ sêmbo malac atu ti gameņ ñamakê-ņga. Ma lau dau sêsa si bu sêlic gêņ naņ Yisu kôm.

¹⁵ Sêhóc asê in ma sêlic ñgac naņ Yisu soc ñalau sac ton atu dinaņ su yêc in, naņ ndöc ti gauc ñawa ma sôc ñakwê, dec ñac sêtöc dau.

¹⁶ Ma lau naņ sêlic gêņ dau, naņ sic miņ pi gêņ naņ Yisu kôm têņ ñgac ti ñalau sac, ma têņ bôc.

¹⁷ Goc lau gameņ dinaņ-ņga sêteņ Yisu ñaņga bu hu ñac si gameņ siņ.

¹⁸ Têņ ndoc Yisu bu pi waņ ndi, naņ ñgac naņ in soc ñalau sac su yêc in, naņ teņ in

naŋga bu whiŋ iŋ ndi.

¹⁹ Magoc Yisu sôm, “Mba! Am mbu têt nem lau ndi, ma ndic miŋ têt ŋac pi ŋalêt naŋ Pômdau tawalô am, ma pi gêt hoŋ naŋ iŋ kôm têt am.”

²⁰ Goc ŋgac dau kölhö gi, ma kêgihi gameŋ naŋ sêsam bu Dekapolis,* ma gic miŋ yom pi gêt atu naŋ Yisu kôm têt iŋ. Ma lau hoŋ sêhêdaê.

*Yisu kôm awhê lu ŋayham sa
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi sêpi waŋ ma sêmbu sêpi bugictoŋ ŋadaŋga si. Ma têt ndoc iŋ sip baö gi, naŋ lau toŋ atu sêkac sa e sêŋgihi iŋ ahuc.

²² Ma ŋgac daŋ ñaê Jairas, naŋ yob lau Israel-ŋga si lôm wê-ŋga yêc gameŋ dinaŋ, naŋ meŋ hêc asê. Iŋ gêlic Yisu goc hu dau sip nom yêc iŋ gahi-ŋga.

²³ Ma iŋ teŋ iŋ naŋga bocdec bu, “Aneŋ bawhê saun gêmbac atu kêpiŋ bu oc mbac ndu. Aö tac whiŋ bu am mweŋ, kêŋ amam sac iŋ tu bu iŋ mbac ndu dom, ma ŋayham sa tiyham.”

²⁴ Goc Yisu whiŋ iŋ gi.

Yisu kêsêlêt mbo, ma lau daêsam sêŋkuc iŋ ma sêŋgihi iŋ ahuc.

²⁵ Lau toŋ dinaŋ si daŋ iŋ awhê naŋ gêm dac ŋapaŋ tôm yala 12.

²⁶ Iŋ kêsâlê dokta daêsam bu sênem iŋ sa, ma gêmlihi ŋac e iŋ ndê mone hoŋ pacndê. Magoc ŋac sêtôm dom bu sênem iŋ sa. Iŋ hêc ñandê atu tu ŋac-ŋga, ma gêmbac dau hêc gêlêc su.

²⁷⁻²⁸ Awhê dau ŋô Yisu ŋawaê su, dec gauc gêm têt dau bu, “Aö bu wamasec iŋ ndê ñakwê, dec oc kôm aö ŋayham sa.” Tu dinaŋ-ŋga iŋ kêsêlêt yêc lau toŋ atu ŋalôm kêkuc iŋ, ma kêmassec iŋ ndê ñakwê.

²⁹ Ma ŋagahô eŋ iŋ ndê dac sa tiyham dom, ma iŋ kêsahê bu iŋ ndê gêmbac pacndê su.

³⁰ Yisu kêyalê bu ñaclai sa yêc iŋ, goc ŋagahô iŋ kac dau kwi yêc lau toŋ atu ŋalôm ma ndac, “Asa kêmassec aö neŋ ñakwê?”

³¹ Magoc iŋ ndê ŋgacsêŋomi sêo yom ma sêsôm, “Lic lau daêsam dindec s êkôm am si.

Bocke dec am ndac bu ŋac si asa kêmassec am?”

³² Magoc Yisu taso lau hoŋ, ma kêsâlê ŋamalac naŋ kôm gêt dau.

³³ Awhê dau kêyalê bu iŋ ŋayham sa su, dec têt Yisu gi ma pôt haduc yêc iŋ aŋgô-ŋga. Iŋ têt dau ti kêtitec mbo, ma hoc yom asê pi gêt naŋ iŋ kôm.

³⁴ Goc Yisu sôm teŋ iŋ, “O aneŋ bawhê, am nem kêŋ whiŋ aö dec kôm am ŋayham sa. Am ndi ti atac malô, kwahic dec am nem ŋawapac pacndê su.”

³⁵ Yisu sôm yom dinaŋ mbo, ma lau ŋatô sêmeŋ akêt Jairas ndê andu, ma sêsôm têt iŋ, “Am atômwê mbac ndu su. Tu sake-ŋga am bu kêŋ ŋawapac têt Kêdôhôt-ŋga? Sôm têt iŋ bu meŋ dom.”

³⁶ Tigeŋ Yisu hêgo dau tu ŋac si yom-ŋga dom, ma sôm têt Jairas, “Têt daôm dom, kêŋ whiŋ.”

³⁷ Goc Yisu kalhac lau hoŋ ahuc, ma kêt Pita, ma Jems lu ndê asidôwa Jon, ma sêwhiŋ Jairas si.

³⁸ Sêŋsêlêt si e sêhêc asê Jairas ndê andu, ma Yisu gêlic lau sêkôm ŋanta atu, ŋac sêhu daŋgibo asê ma sêtaŋ.

³⁹ Goc iŋ sêc gi ma ndac ŋac, “Mac akôm ŋanta ti daŋgibo atu dindec tu sake-ŋga? Bawhê dau mbac ndu dom, iŋ yêc bêt naŋ yêc.”

⁴⁰ Magoc ŋac sêmbwac iŋ. Yisu kêŋ ŋac sêsa awê si, ma kêt bawhê ŋadamba lu dinda ti ŋgacsêŋomi têt dinaŋ sêwhiŋ iŋ si, ma sêsêc ŋalôm naŋ bawhê yêc.

⁴¹ Iŋ kêmbawhê dau sip amba ma sôm têt iŋ, “Talita, k umi.” (Yom Hibu dau danem kwi bu, ‘Bawhê saun, am tisa.’)

⁴² Ma ŋagahô eŋ bawhê dau, naŋ ndê yala ti 12, naŋ tisa ma kêsêlêt. Ma lau hoŋ naŋ sêlic gêt dau, naŋ sêhêdaê ñandô.

⁴³ Magoc Yisu kêŋ yao ŋaŋga bu sêsôm gêt dau asê têt lau ŋatô dom. Ma iŋ sôm bu sêkêt gêt daneŋ-ŋga têt bawhê dau neŋ.

6

*Yisu ndê lau sêkêt iŋ sa dom
(Mat 13:54-58; Luk 4:16-30)*

* **5:20:** Dekapolis - ñaê dinaŋ danem kwi bu ‘malac amanlu.’ Malac amanlu dinaŋ sêyêc Bugictoŋ Galili-ŋga ŋagameŋ têt ac pi-ŋga.

1 Yisu mbu tēj in ndē malac-hu gi, ma in ndē ngacsējomi sējkuc in.

2 Tēj bēc Sabat-nga dan in sōc lōm wē-nga gi, ma gic hu kēdōhōj lau. Ma lau daēsam nan sējgō in ndē yom, nan sēhēdaē ma sēsōm tēj dandi, “Aluē! In ngac dec tap gēj hoj dindē sa yēc nde? Asa kēj gauc atu-tu dinan tēj in, ma naclai tu kōm gēj dalō-nga?”

3 In yac nej ngac nan muj-nga kōm gwelen kapenta-nga. In Maria ndē atungac, ma Jems, Josep, Judas ma Saimon dōwa! Ma in ndē lhuwēi sēmbō sēwhij yac.” Ma nac atac lu-lu tu in-nga.

4 Goc Yisu sōm tēj nac, “Lau hoj sētoc propet dan sa, tigen yēc in ndē malachu, in ndē asidōwai ma in dau ndē lau sētoc in sa dom.”

5 Ma yēc gamej dinan in gitōm dom bu kōm gēj dalō daēsam. In kēj amba sac lau gēmbac tigen-tigen, ma kōm nac nayham sa.

6 Ma in hēdaē bu nac sēkēj whij in dom.

Tinambu in kēsēlēj golom-golom malac, ma kēdōhōj lau.

*Yisu kēkinj ngacsējomi 12 sēsā si
(Mat 10:7-11; Luk 9:1-5)*

7 Yisu mbwēc ndē ngacsējomi 12 sētēj in sēmej, ma in kēkinj nac lu-lu sēsā sētēj malac natō si, bu sēnem mētē lau. Ma in kēj naclai tēj nac bu sēsoc nalau sac su yēc lau.

8-9 In kēkinj nac ti sōm yom tēj nac bocdec bu, “Anjēlēj andi, magoc akōc wapa daēsam dom. Asōc nem atapa ma akōc nem tōc, dec tōm. Ampwic hacgēlē dom, ma akōc gēj danej-nga me awa me njakwē aō daōm-nga dom.

10 Tēj ndoc mac asōc malac dan andi, ma lau sēkōc mac sa asōc nac si andu, nan ambo whij nac e mac ahu malac dau sij.

11 Ma lau malac dan-nga bu sēkōc mac ti nem yom sa dom, goc atōj kop su yēc gahim tēj ndoc mac ahu nac sij, bu atōc nac si giso asē.”

12 Goc nac sēlhō si ma sem mētē bu lau sēnem si njalōm kwi ma sēhu mētē sac sij.

13 Sēsoc nalau sac daēsam su yēc lau, ma sēmbac olib njakwi pi lau gēmbac daēsam ma sēkōm nac nayham sa.

*Herod gauc gēm yom daēsam pi Yisu
(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)*

14 Lau sic minj pi Yisu njapan e in ndē waē tiapa, ma Kin Herod ngō njawāē pi in whij. Lau natō sēsōm bu, “Yisu in Jon, Ngac Kēku Lau-nga, nan tisa akēj lau batē-nga, ma bocdinan in kōc naclai bu kōm gēj dalō.”

15 Ma natō sēsōm, “Mba! In ngac dec in propet Elaija nan tisa akēj lau batē-nga.” Ma natō sēsōm, “Mba! In propet dan tōm propet akwa-kwa.”

16 Magoc tēj tēm Herod ngō yom dinan pi Yisu, nan in sōm, “Ngac dē mboe Jon, ngac nan aō gatim in kachu kic, nan tisa akēj lau batē-nga.”

*Herod gic Jon, Ngac Kēku Lau-nga ndu
njaminj*

(Mat 14:3-12)

17-18 Muj-nga, Herod kōc in asi Pilip ndē awhē Herodias ma gēm ti ndē awhē. Dec Jon hoc Herod ndē giso asē ma sōm tēj in, “Am gēm nem asim ndē awhē, dec kōm gēj so sambuc.” Tu dinan-nga Herod kēkinj ndē lau sij-nga bu sēkōc Jon dōj, ma sēkēj in ndōc gapocwalō.

19 Tu Jon ndē yom-nga, Herodias êlēmē tac njandē tēj in ma tac whij bu sēndic in ndu. Magoc in gitōm dom,

20 bu Herod kēyalē bu Jon in ngac gitēj ti dabun, dec tōc Jon ma yob in njapep. Herod tac whij bu ngō Jon ndē yom, magoc Jon ndē yom kōm in gauc gēm yom daēsam.

21 Tinambu Herodias tap lēj dan sa bu lau sēndic Jon ndu. Tēj Herod ndē bēc dinda kōc in-nga, nan Herod ndē mwasij dan ma kēgalēm in ndē lau atu-tu, ti lau bata sij-nga, ma lau bata Galili-nga.

22 Nac sēndōc mwasij dau njalōm ma Herodias atuwē sōc mej ma tē wē. Gēj dau kōm Kin Herod ti ndē naclēj hoj atac nayham kēlēc. Goc in sōm tēj bawhē dau, “Am ndac gēj bocke nan am atac whij, ma wakēj tēj am.”

23 Ma in kēmatin yom tēj in bocdec bu, “Gēj nan am bu ndac, nan aō wakēj tēj am, tōm aō wawhē nej wapa hoj kōc ndi toj lu ma wakēj toj dan tēj am.”

24 Goc bawhē dau sa gi ma ndac dinda, “Aō wandac gēj sake?” Ma dinda ō yom ma sōm, “Am ndac Jon, Ngac Kēku Lau-nga ndē njagôlōj.”

²⁵ Goc bawhê dau kac dau kwi ma kêti mbu têtj Kiñ Herod gi, ma sôm têtj in bu, “Aö tac whin bu kwahic dec, am tim Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê kachu kic, goc kêtj in ndê ngagôlôn sip pele dan ma kêtj têtj aö, bu walic pi tanôn bu in mbac ndu nandô.”

²⁶ Yom dau kôm Kiñ Herod ñalôm ñawapac atu, tigen tu in kêmatin yom yêc ñaclej hon angô-nga, dec kôm tôm bawhê dau ndac.

²⁷ Ma ñagahô in kêkin ngac dan bu ndic Jon ndu ma kôc in ngagôlôn mbu men. Ngac dau sôc gapocwalô gi, tim Jon ndê kachu kic,

²⁸ ma kêtj ngagôlôn sip pele dan. Goc kôc sa gi kêtj têtj bawhê, ma bawhê kêtj têtj dinda gêlic.

²⁹ Têtj têtj Jon ndê sênomi sêngô gêtj dau ñawaê, nan sêmen ma sêkôc in ndê ñamlan sa, ma si sêjsuhun.

Yisu ndê ngacsênomi sêmbu sêmen

³⁰ Ngacsênomi nan Yisu kêkin ñac sêsa si, nan sêmbu sêtêtj in sêmen, ma sic min pi gêtj hon nan sêkôm, ma yom nan sêndôhôn têtj lau.

³¹ Têtj têtj dinan lau daêsam sêwê sêtêtj Yisu sêmen ñapan, dec ñasawa mba bu in ti ndê lau sênen gêtj. Tu dinan-nga dec in sôm têtj ñac, “Mac tamwasêm awhin aö, ma yac dasa gameñ sawa dan dandi, ma tanwhan daun.”

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15)

³² Bocdinan ñac sêpi wan dan bu sêlhô sêtêtj gameñ sawa dan sêndi.

³³ Magoc lau daêsam sêlic ñac sêpi wan ma sênyalê bu Yisu ti ndê lau. Bocdinan lau akêtj malac hon yêc gameñ dinan sênkuc ñac, sênti sêmbu baö ma sêhóc gêlêc ñac.

³⁴ Têtj têtj Yisu ti ndê ngac-sênomi sêsôc baö si, in gêlic lau daêsam dinan ma tawalô ñac, bu ñac sêtôm domba nan si ngac yob ñac-nga mba. Dec in gic hu kêdôhôn yom daêsam têtj ñac.

³⁵ Sêmbu e telha sa, goc Yisu ndê ngacsênomi sêtêtj in si ma sêsôm, “Gameñ dindêc gameñ sawa, ma ac pacndê.

³⁶ Kêtj lau dau sêlhô sêtêtj malac ti gameñ ñamakê-nga sêndi, bu sênemli gêtj sênen-nga.”

³⁷ Magoc Yisu sôm, “Mba! Mac daôm akêtj gêtj têtj ñac sênen.” Ma ñac sêo yom ma sêsôm, “Lau dindêc ñac lau daêsam andô! Yac bu anemli bolom ña mone atu gitôm ñdenarii 200, dec oc tôm bu ñac hon sênen ñagec-ñagec. Yac akôm bocdinan, a?”

³⁸ M a in ndac, “Mac nem bolom hinga ndöc? Andi alic.” Ma ñac si sêlic goc sêmbu sêmen ma sêsôm, “Yac mba bolom limdan, ma i lu sêndöc.”

³⁹ Goc Yisu sôm têtj ñac bu sêkêtj lau hon sêndöc sic titon-titon sêndöc kwan.

⁴⁰ Ma lau hon sêndöc sic titon-titon, ton ñatô gitôm lau 100, ma ñatô gitôm 50.

⁴¹ Goc Yisu kôc bolom limdan ma i lu sa, tatic undambê ma gêm mbec, goc pô bolom kôc-kôc, ma kêtj têtj ngacsênomi bu sêndic sam têtj lau. Goc in kôm bocdinan pi i lu.

⁴² Lau hon sen gêtj e hóc ñac dôn.

⁴³ Ma tinambu ngacsênomi sic bolom ti i ñadêlê sa sip gatop 12 e menhu.

⁴⁴ Yisu gôlôm lau ton atu dinan, ma laungac nan sêmbu ton dau ñalôm ma sen gêtj, nan si namba gitôm 5,000.

Yisu kêsêlêñ mbo bu ñahô

(Mat 14:22-33; Jon 6:16-21)

⁴⁵ Têtj têtj dinan Yisu kêtj ndê ñ gacsênomi sêpi wan dan si, ma kêkin ñac sêmun in sêpi bugicton ñadanga, bu sêtêtj malac Betsaida sêndi. Ma in dau mbo baö bu kêtj lau ton atu dinan sêlhô si.

⁴⁶ In hu ñac sin su, goc pi lôc dan gi bu ten mbec.

⁴⁷ Nases sa su, ma wan dau sa bugicton ñalhu, ma Yisu tawasê mbo baö.

⁴⁸ In gêlic ndê ngac-sênomi sêhêc wan ñanga, bu mbu atu kêsêlêñ ma puc ñac dôn. Têtj ôbwêc lôm in kêsêlêñ mbo bu ñahô, ma sa têtj ñac gi. In bu hóc gêlêc ñac,

⁴⁹ magoc têtj ndoc sêlic in kêsêlêñ mbo bu ñahô, ñac gauc gêm bu sêlic ñalau dan. ñac sêmbwêc atu,

⁵⁰ bu ñac hon sêlic in ma sêtöc dau. Magoc ñagahô in sôm yom têtj ñac bu, “Ñalôm pên dôn ma atöc daôm dom, bu aö daun dindêc!”

⁵¹ Goc in kêsêlêñ têtj ñac ma pi wan gi. Ma mbu timalô ma binôn sip. ñac sêhêdaê ñandô,

⁵² Njahu bu njac sêlic gêñ nanj inj kôm pi bolom ti i, magoc njac si gauc sa dom pi inj ndê njaclai. Njac si njalôm njadandi.

Yisu gêm lau gêmbac sa yêc malac Genesaret

(Mat 14:34-36; Jon 6:22-25)

⁵³ Njac sêhóc asê malac Genesaret yêc bugictonj njadanga, ma sêsô wanj dôñ.

⁵⁴ Njac sêsip baö si ma njagahô lau sênjyalê bu Yisu.

⁵⁵ Goc sênti sêtênj malac honj yêc gameñ dinanj, ma sêkênj Yisu njawaê. Ma tinjambu lau sêmbalanj si lau gêmbac sêtênj malac bocke nanj sênjgô bu Yisu mbo.

⁵⁶ Ma malac atu ti saunj, me gameñ njamakê-njga bocke nanj Yisu mbo, nanj lau sêtoc si lau gêmbac sêyêc maket njamala, ma sêtenj Yisu bu njac sêmasec inj me bu sêmasec inj ndê njakwê njambwa. Ma lau honj nanj sêmasec inj, nanj njamlic njayham sa.

7

Gêñ nanj kôm njamalac njadômbwi sa yêc Anötö anjgô-njga

(Mat 15:1-20)

¹ Lau Palêsai ti kêdôhônjwaga yomsu-njga njatô akênj Jerusalem sêtênj Yisu si.

² Ma njac sêlic bu inj ndê njacsênjomi njatô sênjgwasinj amba dom ma senj gêñ. Bocdinañ njac gauc gêm bu njac-sênjomi si amba njadômbwi.

³ Njac gauc gêm yom dinanj, njahu bu lau Palêsai ti lau Israel-njga daêsam sênjkuc mêtê nanj lau andô sic dulu têtj njac, bu sênjgwasinj amba munj su, goc sênenj gêñ.

⁴ Ma têtj ndoc sêmbu akênj maket sêmenj,* nanj sênjgwasinj amba munj, goc sênenj gêñ. Ma njac sênjgwasinj laclhu ti akôp ma suc, ma sênjkuc mêtê kainj dinanj daêsam, nanj lau andô Israel-njga sic dulu têtj njac.

⁵ Bocdinañ lau Palêsai ti kêdôhônj-waga yomsu-njga dinanj sêndac Yisu, “Tu sake-njga am nem njac-sênjomi sênjkuc njagôlinj nanj lau andô sic dulu têtj yac, nanj dom, ma senj gêñ ti amba njadômbwi?”

* **7:4:** Têtj ndoc lau Palêsai ma lau †Skraib sêmbu maket, nanj semlhi gêñ yêc lau Israel njatô nanj sêhêgo dau tu Moses ndê yomsu-njga dom, ma †lau gameñ apa-njga nanj sêmbu maket njamala. Njac gauc gêm bu lau dau oc sêkôm njac njadômbwi sa yêc Anötö anjgô-njga, ma bocdinañ sênjgwasinj amba têtj ndoc sêmbu akênj maket sêmenj.

⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Propet Aisaya hoc yom asê munj su, nanj hêganônj mac lau atim yom lau-njga solop. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

Lau dindéc sêtoc aö sa njac whasunj njambwa, tigenj njac si njalôm yêc danj dau-njga.

⁷ Njac sem akinj aö njandô dom, ma yom nanj sêndôhônj têtj lau, nanj njamalac si yomsu njambwa.” *[Ais 29:13]*

⁸ Goc Yisu gic têtju yom ma sôm, “Mac ahu Anötö ndê yomsu sinj, ma asap njamalac njambwa si njagôlinj dôñ.

⁹ Mac alic njayham bu asap mac daôm nem njagôlinj dôñ, magoc atec Anötö ndê yomsu, a?

¹⁰ Bu Moses to Anötö ndê yomsu bocdec bu, ‘*Toc damam lu dinam sa.*’ Ma inj to yom danj whinj bocdec bu, ‘*Njac danj bu sôm yom sac pi inj damba lu dinda, nanj lau sêndic inj ndu manj.*’

¹¹ Tigenj mac andôhônj lau bu sênjgili yomsu dinanj. Njamalac danj ndê awa me gêñ bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc inj bu ndic yao gêñ dau ma sôm têtj injlu, ‘Gêñ nanj bu nem amlu sa, nanj gasam bu Koban.’ (Yom Koban dinanj njahu bu inj kêyalinj gêñ dau sa bu kêtj ti da têtj Anötö.)

¹² Tu dinanj-njga inj gêm inj damba lu dinda sa dom, ma mac alic njayham.

¹³ Njalênj dinanj mac asenj Anötö ndê yom popoc ma anjkuc lau andô si njagôlinj nanj apami sic dulu têtj mac. Mac akôm mêtê daêsam gitôm dinanj.”

¹⁴ Goc Yisu ta lau honj sêtênj inj sêmenj tiyham, ma sôm, “Mac lau honj, anjgô ma anjyalê.

¹⁵⁻¹⁶ Gêñ honj nanj yêc awê ma sip njamalac njatac njalôm, nanj njadanj kôm inj njadômbwi sa yêc Anötö anjgô-njga dom. Magoc mêtê ti gauc sac nanj menj akênj njamalac njalôm, nanj kôm inj njadômbwi sa yêc Anötö anjgô-njga.”

¹⁷ Tinjambu Yisu hu lau dinanj sinj ma inj ti ndê njacsênjomi sêsôc andu danj si. Goc sêndac inj pi yom gôlinj dinanj njahu.

¹⁸ Ma inj ndac njac, “Bocke dec mac atôm lau njatô nanj si gauc sa dom? Alic bu gêñ n

an yêc awê, ma sip ñamalac ñatac ñalôm, nan oc kôm in ñadômbwi sa dom.

¹⁹ Nahu bu gêñ dinan sip in ñalôm ti gauc dom, magoc sip in ñatac ñalôm goc tinambu sa meñ tiyham.” (Yisu ndê yom dinan tôc asê bu Anötö gic yao gêñ danen-nga dan bu gêñ ñadômbwi dom.)

²⁰ Ma in gic têku yom ma sôm, “Gêñ sac bocke nan sa yêc ñamalac si ñalôm me whasuñ, nan kôm in ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-nga.

²¹⁻²² Mêtê sac daêsam nahu yêc ñamalac si ñalôm. Gauc sac, mêtê sênem kan gêñ-nga, sêndic ñamalac ndu-nga, mêtê mockain-nga nan lau nan sem dau sa su, ma lau nan sem dau sa su dom nan sêkôm, lêñ atac whin awa ti wapa-nga, mêtê sêlic lau sac-nga ti sêñsau lau-nga, mêtê sênen gêñ ñawahô-nga, mêtê ñalôm ñagalac-nga ti mêtê lêmuñ-nga, ma sêsôm yom sac-sac-nga, mêtê sêtoc dau sa-nga, ma lêñ gauc mbasi-nga.

²³ Mêtê sac kain dinan hon nahu yêc ñamalac si ñalôm, ma kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-nga.”

*Awhê Kanan-nga dan kên whin ñanğa
(Mat 15:21-28)*

²⁴ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhu gameñ dinan sin, ma sêten gameñ nan yêc kêpin malac Taya ma sêsôc andu dan si. In tec bu lau dan sênyalê gameñ nan in mbo, magoc in gitôm dom bu sin dau.

²⁵⁻²⁶ Awhê dan mbo gameñ dinan, nan ñalau sac dan mbo in atuwê ñalôm. In awhê Grik-nga nan dinda kôc in yêc gameñ Sairopionisia-nga. Têñ ndoc awhê dau ngô ñawaê pi Yisu, nan têt in gi, ma hu dau sip nom yêc in gahi-nga. Ma in ten Yisu ñanğa bu in soc ñalau sac dau su yêc in atuwê.

²⁷ Ma Yisu sôm têt in, “Gêñ ñamata-nga dakên gêñ danen-nga têt balêkoc bu sênen e hóc ñac dôn. Solop dom bu dakôc balêkoc si gêñ danen-nga, ma tambalin têt giam sênen.”

²⁸ Magoc awhê dau ô yom ma sôm, “Yomandô Pômdau, magoc giam nan sêndöc tebo ñapu, nan sen gêñ ñapopoc nan balêkoc sênyain sip nom.”

²⁹ Goc Yisu sôm, “Tu am nem yom dinan-nga dec aö wanem am sa. Am mbu ndi ma

am oc lic bu ñalau sac dau hu am atômwê sin su.”

³⁰ Goc awhê dau mbu têt ndê andu gi, ma tap sa bu ñalau sac dau hu in atuwê sin ma bawhê dau yêc bêc yêc ndê mbô.

Ngac awha mba ma dangasuñ bic

³¹ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhu malac Taya ñagameñ sin. Nac sêñsêlêñ sêmbu sen têt malac Saidon goc sêten bugicton Galili-nga, ma sêpi bugicton ñadanğa ma sêten gameñ Dekapolis-nga si.

³² Yêc gameñ dinan lau ñatô sêkôc ngac dan dangasuñ bic ma awha mba ma sêten Yisu si, ma sêten in bu kên amba sac in.

³³ Lau daêsam sêlhac dindê, goc Yisu kôc ngac dau ma inlu sêsa ñasawa sauñ si sêlhac dau-nga. Ma in kên amba-atu sôc ngac dau dangasuñ, ma in hu gasôp pi amba-atu ma kên pi ngac dau êmbala.

³⁴ Goc in tatak undambê, sê awha atu, ma sôm têt in bu, “Epata.” (Yom dau danem kwi bu ‘Po asê.’)

³⁵ Ma ñagahô in dangasuñ po asê, êmbala tigolon, ma in sôm yom yêc awê.

³⁶ Yisu gic yao lau bu sêndic min pi gêñ dinan têt lau ñatô dom, magoc sêsôc in ndê yom ñapu dom. In gic yao ñac tidim daêsam, magoc ñac sic min pi in hóc gêlêc su.

³⁷ Ma lau hon nan sêngô, nan sêhêdaê ñandô ma sêsôm, “In kôm gêñ hon ñapep en, ma gitôm bu kôm lau dangasuñ bic sêngô yom, ma lau awha mba sêsôm yom asê.”

8

*Yisu gôlôm lau 4,000
(Mat 15:29-39)*

¹ Têt têt dinan lau daêsam sêkac sa tiyham e lau ton atu sêmbu sêwhin Yisu. In gêlic bu ñac si gêñ sênen-nga mba, goc ta ndê ñgacsêñomi sêten in sêmen, ma sôm têt ñac bu,

² “Aö tanwalô lau dindec, bu sêmbu sêwhin aö gitôm bêc tö su, ma ñac si gêñ sênen-nga pacndê.

³ Ma aö bu wakên ñac sêlhô ti gêñ yô ñac, dec ñac oc tagôlô yêc sen. Nac si lau ñatô sêmen akên gameñ balin.”

⁴ Magoc in ndê ñgacsêñomi sêo in ndê yom ma sêsôm, “Yac dambo gameñ sawa,

ma oc dakôc gêñ danen-nga y êc nde, nan tòm bu lau hon dindec sêñeñ?”

⁵ Ma Yisu ndac ñac, “Mac nem bolom hiñga ndöc?” Ma ñac sêsôm, “Yac mba bolom 7 sêndöc.”

⁶ Goc Yisu sôm têt lau bu sêndöc sic sêndöc nom. Ma in kôc bolom 7 dinañ ma gêm danje, pô kôc-kôc, ma kêt têt ndê ñgac-sêñomi bu sêndic sam têt lau, dec sic sam.

⁷ Ma ñac si i mwambwa ñatô sêndöc, nan Yisu gêm mbec whiñ, ma sôm bu sêndic sam têt lau.

⁸ Ma lau hon señ e hóc ñac dôñ, goc ñgacsêñomi sic ñadêlê sa sip gatop 7 e menhu.

⁹ Lauñgac nan señ gêñ dau, nan si namba gitôm 4,000. Tiñambu Yisu kêt ñac sêlhö si,

¹⁰ ma in ti ndê ñgac-sêñomi sêpi wañ dan ma sêtêt gameñ nan sêsam bu Dalmanuta, nan si.

Lau Palêsai sêndac Yisu bu kôm gêñ dalô (Mat 16:1-4)

¹¹ Lau Palêsai ñatô sêtêt Yisu si, ma sic hu sêñsu in. Ñac bu sêñsahê in, dec sêndac in bu kôm gêñ dalô dan bu tôc asê bu in kôc ñaclai yêc Anötö ndê.

¹² Magoc Yisu h ulai ma sôm têt ñac, “Tu sake-nga mac lau têt dindec-nga anjalê gêñ dalô? Yomandô wasôm t êñ mac bu aö wakôm gêñ dalô tòm mac andac, nan dan dom.”

¹³ Goc in hu ñac siñ ma pi wañ tiyham whiñ ndê ñgac-sêñomi ma sêlhö bu sêmbu sêpi bugicton ñadanañ sêndi.

Yisu puc lau Palêsai ti Herod si giso asê (Mat 16:5-12)

¹⁴ Têt ndoc ñgacsêñomi sêpi wañ dau si, nan sêñlhiñ dau siñ bu sêkôc bolom ñatô, ma ñac si bolom tigen yêc wañ dau ñalôm.

¹⁵ Ma Yisu sôm yom ti ñanğa têt ñac bu, “Ayob daôm ñapep pi lau Palêsai si yist ma Herod ndê yist.”

¹⁶ Ma ñac sem yomgalôm sêwhiñ dandi ma sêsôm, “In sôm yom dinañ ñahu bu yac neñ bolom mbasi.”

¹⁷ Yisu kêyalê yom nan ñac sêsôm, dec sôm têt ñac, “Tu sake-nga mac am yomgalôm ma gauc gêm bu yom nan aö gasôm pi yist, nan ñahu bu mac nem bolom mba? Bocke mac

nem gauc sa pi gêñ hon nan aö gakôm, nan dom? Mac nem ñalôm ñadandi sa, a?

¹⁸ Tanôm yêc, magoc mac alic gêñ dan ñapep dom. Danamsuñ yêc, magoc mac anğô yom dom. Gauc nem gêñ nan aö gakôm su.

¹⁹ Têt têt nan aö gac sam bolom amanñan têt lau 5,000, nan mac ahon ñadêlê sa sip gatop hiñga?” Ma sêsôm, “Gatop 12.”

²⁰ Goc Yisu sôm, “Ma têt têt nan aö gac sam bolom 7 têt lau 4,000, nan mac ahon ñadêlê sa sip gatop hiñga?” Ma sêsôm “Gatop 7.”

²¹ Goc in sôm têt ñac, “Ma bocke dec mac nem gauc sa su dom?”

Yisu kôm ñgac tapec ñayham sa

²² Ñac sêlac wañ si e sêhóc asê malac Betsaida. Ma lau ñatô sêkôc ñgac tapec dan sêtêt Yisu si, ma sêndac Yisu bu kêt amba sac in.

²³ Goc Yisu kêm in sip amba, ma wê in sa malac ñamakê gi. In hê gasöp pi in tandô ma kêt amba sac in, ma ndac, “Am gêlic gêñ dan me mba?”

²⁴ Ma ñgac dau hóc tandô sa ma sôm, “Aêc, aö galic ñamalac sêñsêlêñ sêmbo, magoc galic ñac ñadauñ-dauñ. Aö galic ñac sêtôm a.”

²⁵ Goc Yisu kêt amba sac in tandô tiyham, ma in tandô po asê ma ñayham sa. Ma in gêlic gêñ hon ñawa ñayham.

²⁶ Goc Yisu kêt in kôlhö gi ma sôm, “Am lhö solop têt nem andu ndi. Mbu sôc malac dec ndi dom.”

Pita hoc Yisu ñahu asê (Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Tiñambu Yisu ti ndê ñgac-sêñomi sêlhö bu sêtêt malac ñatô nan yêc kêpiñ Sisaria-Pilipai sêndi. Sêñsêlêñ sêmbo señ ma Yisu ndac ñac bocdec bu, “Lau sêsôm bu aö asa?”

²⁸ Ma ñac sêsôm têt in, “Lau ñatô sêsôm bu am Jon, Ñgac Kêku Lau-nga, ma ñatô sêsôm bu am Elaija, ma ñatô sêsôm bu am propet akwa-kwa si dan.”

²⁹ Dec in ndac ñac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aö asa?” Ma Pita ô in awha ma sôm, “Am Mesaya dau.”

³⁰ Goc Yisu gic yao ñac bu sêsôm in asê têt lau dan dom.

*Yisu sôm gwanan bu in oc hóc ñandê
(Mat 16:21-23; Luk 9:22)*

³¹ Têñ tèm dinan Yisu gic hu kêdôhôn ñac pi gêñ nan oc hóc asê Ñamalac ndê Atu. In oc hóc ñawapac daêsam, ma lau bata Israel-nga ti †dabunsga atu-tu ma lau nan sêndôhôn yomsu oc sêtec in. Lau oc sêndic in ndu, ma tinambu bêc tö niñga su in oc tisa tiyham.

³² In sôm yom dinan yêc awê, dec Pita kôc in sa ñasawa sauñ gi, ma sôm in.

³³ Magoc Yisu kac dau kwi, tahê ndê ñgacsêñomi ma sôm Pita bocdec bu, “Sadan, kôc daôm sa lhö su! Bu am kêyalê Anötö ndê lêt dom, am bu êmkuc ñamalac si gauc ñambwa.”

*Lau nan sêñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac
(Mat 16:24-28; Luk 9:23-27)*

³⁴ Goc in mbwêc ndê ñgac-sêñomi ti lau daêsam nan sêñkuc in, nan sêtên in sêmen, ma sôm têt ñac, “Asa nan tac whin bu êñkuc aö, nan êñgwiniñ dau ma hóc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aö.

³⁵ Bu asa nan tac whin bu sap gêt nom-nga dôñ napan tu mbo tali-nga, nan oc niñga. Magoc asa nan bu hu gêt nom-nga sin tu êñkuc aö-nga ma tu ñawaê ñayham-nga, nan oc niñga dom.

³⁶ Ñamalac dan bu po gêt nom-nga hon sa, magoc in dau gatu bu niñga, dec gêt nom-nga hon dinan oc tôm dom bu nem in sa.

³⁷ Bu gêt ñayham bocke yêc, nan gitôm bu dakên têt Anötö ô yac neñ gatun?

³⁸ “Lau tèm dindec-nga ñac lau sac, ma sêpuc dômbwê Anötö ma sêsa si lêt bambalin tôm lau mockain-nga. Asa nan kwahic dec maya tu aö ti aneñ yom-nga, nan Ñamalac ndê Atu oc maya tu in-nga têt ndoc nambu-nga nan in mbu men ti Damba Anötö ndê ñawasi, ma anjela dabun sêwhin.”

9

¹ Ma in sôm têt ñac, “Yomandô aö wasôm têt mac! Lau ñatô kwahic dec sêmbu, nan oc gacgen sêmbu tali e sêlic Anötö ndê gölin men sa tiawê ma ti ñaclai atu.”

*Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² Bêc 6 giñga su goc Yisu kôc Pita, Jems ma Jon sêwhin in, ma ñac tawasê sêpi lôc balin

dan si. Têt tèm dinan Yisu ndê ñamlic kain dan sa, ma sêlic in ndê ñawasi.

³ In ndê ñakwê sêp sambuc ma ñawasi atu, hóc gêlêc gêt sêsêp nom-nga hon.

⁴ Ma sêlic Elaija lu Moses sêhoc dau asê, ma inlu sem yomgalôm sêwhin Yisu.

⁵ Goc Pita sôm têt Yisu, “Kêdôhônwaga, ñayham kêlêc bu yac dambo lec. Yac oc akwê bac tö tu mac ambo-nga, am nem bac dan, Moses nde dan, ma Elaija ndê bac dan.”

⁶ Ñgacsêñomi tö dinan sêtöc dau atu, ma bocdinan Pita gêm gauc yom tu sôm-nga.

⁷ Têt dinan dao dan men kêtatöc ñac ahuc, ma awha dan sa yêc dao ñalôm, nan sôm, “Aö neñ atungac dau dindec, nan aö atac whin ndu andô. Anjö in ndê yom man.”

⁸ Ma ñagahô ñac tahê gameñ dau, ma sêlic bu Yisu tawasê mbo whin ñac.

*Gêndac pi Elaija
(Mat 17:10-13)*

⁹ Tinambu ñac sêsip akên lôc dau sêmen, ma Yisu kên yao bu sêsôm yom pi gêt nan sêlic yêc lôc, nan asê dom e tôm Ñamalac ndê Atu tisa akên lau batê-nga.

¹⁰ Tu dinan-nga ñac sem yom dinan ahuc yêc ñac dau, magoc sem yomgalôm sêwhin dandi napan pi gêt dau. Nahu bu Yisu ndê yom pi in tisa akên lau batê-nga, nan sênyalê nahu dom.

¹¹ Ma sêndac Yisu, “Lau Skraib nan sêndôhôn yomsu, nan sêsôm bu Elaija oc men hóc asê mun, ma tinambu Mesaya oc men. Yom dau ñahu bocke?”

¹²⁻¹³ Ma Yisu sôm, “Elaija gic waê bu hóc asê mun Mesaya, bu êmasan gêt hon ti-solop. Ma aö wasôm têt mac, bu Elaija men hóc asê su. Ma lau sêkôm mêtê sac têt in tôm ñac atac whin, tôm Anötö ndê yom nan sêto yêc gwanan su. Ma yom nan sêto yêc pi Ñamalac ndê Atu nan sôm bu in gic waê bu hóc ñandê atu, ma lau oc sêpu in ma sêtec in. Mac anyalê yom dau ñahu, me mba?”

*Yisu soc ñalau sac su yêc balê dan
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Yisu ma ñgacsêñomi tö dinan sêsip akên lôc dau sêmen ma sêlic bu kêdôhônwaga yomsu-nga ñatô ma Yisu ndê ñgacsêñomi

ɲatô sêsôm dau sêmbo, ma lau toɲ atu sêɲgihi ɲac ahuc.

15 Têɲ ndoc lau hoɲ dinaɲ sêlic Yisu naɲ sêhêdaê ɲandô, ma sênti sêtêɲ in si ti sêhê mwalêc in.

16 Ma Yisu ndac ɲac bu, “Mac asôm daôm pi yom bocke?”

17 Ma ɲamalac daɲ naɲ mbo lau toɲ atu ɲalôm, naɲ ô yom ma sôm, “Kêdôhônwaga, aô gakôc aneɲ balê dindéc gameɲ, bu ɲalau sac daɲ mbo in ɲalôm ma kôm in awha mba.

18 Têm ɲatô ɲalau sac dau kôc in dôɲ ma tuc in sip nom gi, kôm in whapwic sa ma seɲ lhô, ma in amba ti gahi ɲaɲga sa. Aô gandac am nem ɲgacsêɲomi bu sêsoc ɲalau dau su, magoc ɲac sêtôm dom.”

19 Yisu ɲgô yom dau ma sôm, “O mac lau, aô gambo gawhiɲ mac ɲasawa hic baliɲ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêɲ daɲ? Aô wambo wawhiɲ mac ɲapaɲ dom! Mac nem akêɲ whiɲ mbasi. Akôc balê dau sa ameɲ.”

20 Dec sêkôc balê dau sêtêɲ Yisu sêmeɲ, ma têɲ têm ɲalau sac gêlic in, naɲ ɲagahô in kêmwanan balê dau ti ɲaɲga, goc tuc in sip nom gi, ma in kêpi ti whapwic sa yêc nom.

21 G oc Yisu ndac balê dau ɲadamba, “ɲalau sac kôm in bocdinaɲ tôm yala hiɲga?” Ma damba sôm, “In mbo bocdinaɲ têɲ têm in balêkoc saun ɲapaɲ e kwahic dec.

22 Ma ndoc daêsam ɲalau sac dau tuc in peɲ sip bu me sip ya, ma kôm bu ndic in ndu niɲga. Tigeɲ am bu nditôm, dec tamwalô alu ma nem alu sa.”

23 Goc Yisu sôm têɲ in, “Bocke dec am sôm têɲ aô, ‘Am bu nditôm?’ Mac bu akêɲ whiɲ, dec gêɲ hoɲ oc nditôm.”

24 Ma ɲagahô balê ɲadamba ta yom ma sôm, “Aô gakêɲ whiɲ. Nem aô sa bu wakêɲ whiɲ ɲaɲga.”

25 Yisu gêlic bu lau daêsam sênti sêmeɲ, dec hec yom ɲalau sac ma sôm, “Am ɲalau daɲgasun bic ma awha mba-ɲga, aô wandic atu am bu hu balê dindéc siɲ, ma sôc in ɲalôm tiyham dom!”

26 Goc ɲalau sac dau mbwêc asê ma kêmwanan balê dau ɲalêɲ sac, goc sa awê gi. Ma balê dau yêc gitôm ɲgac batê daɲ, dec lau daêsam sêsôm, “In mbac ndu su.”

27 Tigeɲ Yisu kêm in sip amba, keɲ in sa, ma in tisa kalhac.

28 Tiɲambu Yisu sôc andu daɲ gi, ma in ndê ɲgacsêɲomi sêndac in gelec, “Bocke dec yac atôm dom bu asoc ɲalau dinaɲ su?”

29 Ma in sôm, “Mac bu asoc ɲalau kain dinaɲ su, naɲ atêɲ mbec ɲaɲga. ɲalêɲ daɲ mba.”

Yisu sôm tiyham bu in oc mbac ndu ma tisa

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

30-31 Yisu ti ndê ɲgacsêɲomi sêhu gameɲ dinaɲ siɲ, ma sêɲsêlêɲ sêmbo gameɲ Galili-ɲga. Yisu bu êndôhôn ɲac têɲ têm dinaɲ, dec tec bu lau sêɲyalê gameɲ naɲ ɲac sêmbo. In sôm têɲ ɲac, “Tiɲambu oc sêkêɲ ɲamalac ndê Atu sip lau ɲatô amba. ɲac oc sêndic in ndu, magoc têɲ bêc tö niɲga su, in oc tisa tiyham.”

32 Magoc ɲac si gauc sa pi in ndê yom dom, ma sêtôc dau bu sêndac in pi yom dau ɲahu.

Asa ti ɲamalac ɲamata-ɲga?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

33 ɲac sêɲsêlêɲ e sêhêc asê malac Kape-naom, goc si sêndôc andu daɲ. Ma Yisu ndac ɲac, “Mac aseɲ daôm pi gêɲ sake yêc seɲ?”

34 Magoc ɲac sem dôɲ, bu yêc seɲ ɲac sem yomgalôm sêwhiɲ dandi pi ɲac si asa in ɲgac ɲamata-ɲga.

35 Yisu ndôc sic ma ta ɲgacsêɲomi 12 sêtêɲ in si, ma sôm têɲ ɲac, “A sa naɲ bu ti ɲamalac ɲamata-ɲga yêc Anôtô anğô-ɲga, naɲ êɲgwiniɲ dau ti ɲgac ɲambu-ɲga, ma nem akiɲ lau hoɲ.”

36 Goc in kôc balêkoc saun daɲ ma kêɲ in kalhac ɲac ɲalhu. Ma in kêgape in ma sôm,

37 “Asa naɲ bu kôc balêkoc saun daɲ tôm in dindéc, naɲ sa tu aô neɲ ɲaê-ɲga, naɲ gitôm in kôc aô dauɲ sa. Ma asa naɲ kôc aô sa, naɲ kôc aô taɲwasêɲ sa dom, magoc kôc Damaɲ naɲ kêkiɲ aô gameɲ, naɲ sa bocdinaɲ.”

Lau naɲ sêkôm gwelen tu Yisu-ɲga, naɲ sêwhê dau kôc dom

(Luk 9:49-50)

38 Têɲ bêc daɲ Jon sôm têɲ Yisu bu, “Kêdôhônwaga, yac alic ɲgac daɲ kôm gwelen ma soc ɲalau sac su yêc lau ɲa am

nem ñaê. Yac ac yao in, bu in kêkuc am whin yac dom.”

³⁹ Magoc Yisu sôm, “Alhac in ahuc dom, bu ñamalac nan kôm gën dalô ña anen ñaê, nan gitôm dom bu kac ndê awha kwi ñagahô, ma sôm yom sac pi aö.

⁴⁰ Asa nan kên kisa yac dom, nan yac nen dan.

⁴¹ Yomandô aö wasôm têt mac bu asa nan kôm gën saun dan bu nem mac sa tu mac an kuc aö Kilisi-nga, gitôm in kên bu laclhu dan têt mac anôm, nan Anötö oc êñlhij in sin dom. In oc kên ñagêyô ñayham têt in.”

Puc pi lêtôm

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Ma Yisu sôm, “Ñamalac dan bu tim balêkoc saun dan nan kên whin aö bu kôm mêtê sac, nan kôm giso atu. Oc ñayham bu dasô hoc atu dan pi in kachu, ma tambalin in sip gwêc ndi ñinga. Ma bocdinañ oc tôm dom bu in tim balêkoc dau, ma tinjambu tap Anötö ndê matôc sa.

⁴³⁻⁴⁴ “Am amam bu kôm sac, nan tim kic. Am bu tap undambê sa, ma ndöc tamli ti amam gatuc, nan ñayham hóc gêlêc am kôm sac ña amam lu-lu e am sip ya lambwam-nga nan sa ñapañ, nan ndi.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ma gahim bu kôm sac, nan tim kic. Am bu tap undambê sa, ma ndöc tamli ti gahim gatuc, nan ñayham hóc gêlêc am kôm sac ti gahim lu-lu e Anötö tuc am sip ya lambwam-nga nan sa ñapañ, nan ndi.

⁴⁷ Ma am nem tanôm bu kôm sac, nan kip sa. Am bu ndöc Anötö ndê gameñ undambê-nga ti tanôm tigen, nan ñayham hóc gêlêc am kôm sac ti tanôm lu-lu e Anötö tuc am sip lambwam ndi.

⁴⁸ Yêc gameñ dinañ lau oc sêhóc ñandê ñapañ, tôm yom nan Aisaya to yêc bocdec bu, ‘*Dombo oc mbac ndu dom, ma ya oc sa ñapañ.*’

⁴⁹ “Bocdinañ ayob daôm tu lêtôm-nga, bu Anötö oc kên ya êmbô lau hon,* gitôm lau sêkên gwêc so pi wata tu bu yêc ñayham ñasawa baliñ.

* **9:49:** Yom nan yêc ñabatij 49 nan ñahu yêc awê dom, magoc lau ñatô gauc gêm bocdec bu. Anötö tac whin bu lau sêkên whin Yisu-nga sêhu mêtê sac hon sin ma sêsa lêt gitên en. Gên bocke nan bu lhac ñac ahuc tu sêtap gameñ undambê-nga sa, nan sêhu sin tôm yom nan yêc ñabatij 43-47 whê sa. Ma Anötö oc kên ya êmbô lau gitôm lau sêpec gol ña ya tu bu ñadômbwi ñinga ma gol ñawasi solop yêc.

⁵⁰ Gwêc so dau in gën ñayham, magoc ñamakic bu ñinga, oc dakôm ñamakic sa tiyham ñalên nde? Bocdinañ ambo lau nom-nga ñalôm atôm gwêc so, ma ambo awhin daôm ti yom malô.”

10

Anötö tec bu awhê lu ñgac sêhu dau sin *(Mat 19:1-12)*

¹ Yisu ti ndê ñgacsênomi sêhu gameñ dinañ sin, ma sêtên gameñ Judia-nga si. Goc sêpi Bu Jordan ñadanga nan yêc têt gameñ ac pi-nga, nan si. Yêc gameñ dinañ lau daêsam sêkac sa tiyham ma sêtên in si, ma in kêkuc in ndê mêtê ma kêdôhôn ñac.

² Ma lau Palêsai ñatô sêmen ma bu sêtin Yisu, dec sêndac in bocdec bu, “Ñgac dan bu hu ndê awhê sin, nan oc êngili yomsu, me mba?”

³ Ma Yisu ndac ñac ô, “Moses to yomsu bocke?”

⁴ Goc sêsôm, “Moses sôm bu ñgac dan gitôm bu to bapia hu nawhê sin-nga, goc hu ndê awhê sin.”

⁵ Ma Yisu sôm, “Aêc. Moses to yomsu dinañ tu mac nem ñalôm ñadandi-nga.

⁶ Magoc têt têt Anötö kên undambê ti nom, nan in kêmasañ ñamalac ñgac ti awhê.

⁷ Ma tu dinañ-nga ‘*ñgac dan oc hu damba lu dinda sin, ma sap in nawhê dôñ,*

⁸ *ma inlu sêti gên tigen.*’ Yom dau whê sa bu inlu sêmbo sêtôm ñamalac lu dom, inlu sêti gên tigen yêc Anötö anğô-nga.

⁹ Bocdinañ yham dom andô bu ñamalac sêkac gên nan Anötö dau kên pitigen, nan su.”

¹⁰ Tinjambu Yisu ti ndê ñgac-sênomi sêndöc andu dan, ma sêndac in pi yom dinañ ñahu.

¹¹ Ma in sôm, “Ñgac nan hu in ndê awhê sin ma gêm awhê wakuc, nan kôm gên mockain-nga têt in yêc Anötö anğô-nga.

¹² Ma awhê nan hu nakwen sin ma gêm ñgac wakuc, nan kôm gên mockain-nga bocdinañ.”

Yisu gêm mbec balêkoc *(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)*

13 Têñ bêc dañ lau sêhoñ si balêkoc sêtên Yisu si, bu in kên amba sac ñac. Magoc in ndê ñgac-sêñomi sêsôm dinda ti dambai.

14 Têñ têt Yisu gêlic gêñ dau in tac ñandê, ma sôm têt ñac, “Atec balêkoc dinan sêtên aô sêmen. Alhac ñac ahuc dom, bu Anötö ndê gôlin gic lau nan sêtôm balêkoc saun dindéc, nan ñawaê.

15 Aô wasôm yomandô têt mac bu asa nan bu sôc Anötö ndê gôlin ñapu gitôm balêkoc saun dañ dom, nan oc nditôm dom bu sôc ndi.”

16 Goc in kôc balêkoc dau sa ma kégape ñac. Ma in kên amba sac ñac, ma gêm mbec ñac.

Ñgac ti lêlôm

(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)

17 Yisu ti ma kêsêlên mbo señ whin ndê ñgacsêñomi. Ma ñgac dañ kêtî meñ ma pôn haduc yêc in añgô-ñga, ma ndac in bocdec bu, “K êdôhônwaga ñayham, aô wakôm bocke dec tinambu Anötö oc kôc aô sa wandöc tanli ñapan.”

18 Goc Yisu sôm têt in, “Tu sake-ñga am sam aô bu ñayham? Anötö tigen in ñayham.

19 Am kêyalê yomsu nan Anötö kên têt Moses, ‘*Ndic ñamalac ndu dom. Kôm gêñ mockain-ñga dom. Nem kan gêñ dom. Sôm yom tasan pi lau dom. Êmsau lau bu kôc ñac si gêñ dom,*’ ma ‘*Toc damam lu dinam sa.*’ ”

20 Ma in sôm, “Kêdôhôn-waga, aô kakuc yomsu hoñ dinan, têt ndoc aô gambo balê ñapan e kwahic dec.”

21 Yisu tahê in ma tac whin in kêlêc. Ma in sôm, “Gêñ tigen yêc tu am kôm-ñga. Am ndi, kên am nem gêñ hoñ têt lau sênemli, ma kên ña-awa têt lau ñalôm sawa. Ma bocdinan am nem awa ñandô oc yêc undambê. Ma tinambu am mweñ ma êmkuc aô.”

22 Magoc têt têt ñgac dau ngô Yisu ndê yom dinan in wec, ma kôlhô ti ñalôm ñawapac gi. Nahu bu in ñgac ti lêlôm.

Puc pi awa ti wapa

(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)

23 Goc Yisu tahê lau hoñ, ma sôm têt in ndê ñgacsêñomi, “Lau ti lêlôm si awa ti

wapa kalhac ñac ahuc e gitôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôlin ñapu ñagahô.”

24 Ñac sêngô in ndê yom dinan e sêhêdaê. Ma Yisu sôm têt ñac tiyham, “O aneñ balêkoc atac whin-ñga, ñamalac bu sêsôc Anötö ndê gôlin ñapu, nan gêñ saun dom.

25 Bôc atu dañ gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalasê ñagahô, hóc gêlêc ñgac ti lêlôm dañ bu sôc Anötö ndê gôlin ñapu.”

26 Yisu ndê ñgac-sêñomi sêngô yom dinan ma sêhêdaê ñandô. Ma sêsôm têt dandi, “Bu bocdinan dec asa oc tôm bu tap Anötö ndê mwasin nem lau si-ñga sa? Oc ñawapac atu!”

27 Yisu tahê ñac ma sôm, “Gêñ nan ñamalac sêtôm dom bu sêkôm, nan Anötö gitôm bu kôm, bu Anötö gitôm bu kôm gêñ hoñ.”

28 Goc Pita sôm têt in, “Yac oc bocke? Yac ahu gêñ hoñ sin tu añkuc am-ñga.”

29 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yomandô têt mac. Asa nan bu hu andu, me asidôwai, me lhuwêi, me dinda lu damba, me balêkoc, me nom sin tu aô-ñga ma tu gwelen ñawaê ñayham-ñga,

30 nan Anötö oc kên gêñ kain dinan daêsam têt in ô, têt ndoc in mbo nom. Ma in oc tap kisa ti ñawapac sa tu aô-ñga whin. Ma têt têt ñambu-ñga, Anötö oc kôc in sa, ma kên in ndöc tali ñapan yêc undambê.

31 Tigen lau daêsam nan kwahic dec sêti lau ñamata-ñga, nan oc sêti lau ñambu-ñga, ma lau ñambu-ñga oc sêti lau ñamata-ñga.”

Yisu sôm tiyham bu in oc mbac ndu

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Yisu wê in ndê ñgacsêñomi ma sêñsêlên sêmbo señ bu sêtên Jerusalem sêndi. In ndê ñgac-sêñomi sêñsêlên ti sêhêdaê, ma lau ñatô nan sêñsêlên sêwhin ñac, nan sêtöc dau.* Bocdinan Yisu kôc ñgacsêñomi 12 sêsa si sêlhac dau-ñga, ma sôm yom tiyham pi gêñ nan oc hóc asê in.

33 In sôm, “Kwahic dec yac bu dapi malac Jerusalem dandi, ma ñgac dañ oc hoc ñamalac ndê Atu asê ma kên in sip dabunsga atu-tu ti kêdôhôn-waga yomsu-ñga amba. Ñac oc sêkic yom bu sêndic in ndu, ma sêkên in sip lau Rom-ñga amba.

* **10:32:** Lau nan sêñkuc Yisu nan sêhêdaê ti sêtöc dau, nahu bu ñac gauc gêm yom nan Yisu sôm têt ñac su, pi gêñ nan oc hóc asê in têt têt in bu pi Jerusalem ndi. Alic Mak 8:31; ma 9:30.

³⁴ N̄ac oc s̄esu in̄ susu, s̄eh̄e gas̄op pi in̄, s̄endic in̄ n̄amlic n̄and̄e ma s̄endic in̄ ndu. Magoc tin̄ambu b̄ec t̄o nin̄ga su, goc in̄ oc tisa tiyham.”

Jems lu Jon bu s̄eh̄oc ḡel̄ec n̄gacs̄ejomi n̄jat̄o (Mat 20:20-28)

³⁵ Jems lu Jon, Sebedi nd̄e atun̄gac lu, s̄et̄ej̄ Yisu si ma s̄es̄om, “K̄ed̄oh̄on̄waga, alu atac whin̄ ḡej̄ dan̄, ma bu andac am bu k̄om ḡej̄ dau n̄and̄o sa.”

³⁶ Goc Yisu ndac, “Amlu atac whin̄ bu āo wak̄om sake?”

³⁷ Ma s̄es̄om, “Alu atac whin̄ bu t̄ej̄ ndoc am nd̄oc nem p̄on̄ kin̄-nga ti n̄awasi atu, nan̄ am k̄ej̄ alu and̄oc awhin̄ am, dan̄ nd̄oc amam and̄o-nga ma dan̄ nd̄oc gas̄e-nga.”

³⁸ Magoc Yisu ō yom ma s̄om, “Amlu anyal̄e ḡej̄ nan̄ amlu andac, nan̄ dom. Amlu at̄om bu an̄om ḡej̄ sip lac̄lu n̄awapac-nga nan̄ āo wan̄om, a? Ma at̄om bu alin̄ san̄gu† nan̄ āo oc waliñ, a?”

³⁹ Ma in̄lu s̄es̄om, “Āec, alu at̄om.” Goc Yisu s̄om, “Yomand̄o! Amlu oc an̄om ḡej̄ sip lac̄lu t̄om āo wan̄om, ma alin̄ san̄gu t̄om nan̄ āo waliñ.

⁴⁰ Magoc āo dec oc wan̄yalin̄ lau sa bu s̄end̄oc āo aman̄ and̄o-nga ti aman̄ gas̄e-nga, nan̄ dom. An̄ot̄o ti n̄adau bu eñyalin̄ lau sa bu s̄end̄oc dinan̄.”

⁴¹ T̄ej̄ ndoc n̄gacs̄ejomi 10 s̄ej̄ḡo yom dau n̄awāe, nan̄ n̄ac tac n̄and̄e t̄ej̄ Jems lu Jon.

⁴² Goc Yisu mbw̄ec n̄ac s̄et̄ej̄ in̄ si, ma s̄om, “Mac anyal̄e bu lau sambuc si ḡolin̄waga s̄etoc dau sa t̄ej̄ n̄ac si lau, ma n̄ac si lau bata s̄ej̄gwiniñ lau nan̄ s̄embo n̄ac n̄apu.

⁴³ Tigeñ mac an̄kuc n̄ac si m̄et̄e dau dom. Mba! Mac nem asa bu ti n̄amalac tiwāe ȳec An̄ot̄o anḡo-nga, nan̄ nem akin̄ mac.

⁴⁴ Āec! Asa bu ti mac nem n̄amalac n̄amata-nga, nan̄ eñgwiniñ dau ma ti mac hon̄ nem n̄gac akin̄ n̄ambwa.

⁴⁵ N̄ahu bu l̄ej̄ dau ti anej̄ l̄ej̄. N̄amalac nd̄e Atu mej̄ tu bu lau s̄enem akin̄ in̄-nga dom. Mba. In̄ mej̄ bu nem akin̄ lau, ma bu k̄ej̄ dau ti da bu nemlhi lau dāesam si sac n̄jat̄op.”

Yisu k̄om n̄gac tapec Batimeas n̄ayham sa (Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Yisu ti nd̄e n̄gacs̄ejomi s̄ej̄s̄el̄ej̄ e s̄eh̄oc as̄e malac Jeriko, ma lau ton̄ atu s̄ej̄kuc n̄ac. T̄ej̄ ndoc n̄ac bu s̄ehu Jeriko sin̄, nan̄ s̄etap n̄gac tapec dan̄ sa, nan̄ nd̄oc señ n̄amak̄e ma t̄ej̄ ḡej̄. In̄ Batimeas, n̄gac dan̄ n̄āe Timeas nd̄e atun̄gac.

⁴⁷ T̄ej̄ t̄em in̄ n̄ḡo bu Yisu Nasaret-nga k̄es̄el̄ej̄ mbo señ, nan̄ gic hu mbw̄ec yom as̄e bocdec bu, “Yisu, †Dawid nd̄e Atu, tamwal̄o āo!”

⁴⁸ Goc lau dāesam s̄eh̄ec yom in̄ ma s̄es̄om bu in̄ nem d̄on̄. Magoc in̄ mbw̄ec ti n̄an̄ga, “Dawid nd̄e Atu, tamwal̄o āo.”

⁴⁹ Yisu n̄ḡo n̄ac si yom ma kw̄e d̄on̄ kalhac, goc s̄om t̄ej̄ lau, “Mac as̄om t̄ej̄ in̄ bu mej̄.” Goc s̄eta yom t̄ej̄ n̄gac tapec dau ma s̄es̄om, “Tisa ti atac n̄ayham! In̄ ta am bu mwen̄.”

⁵⁰ Goc n̄gac dau kac nd̄e n̄akw̄e and̄o-nga baliñ su ȳec nom, ma tisa n̄agah̄o ma t̄ej̄ Yisu gi.

⁵¹ Ma Yisu ndac in̄, “Am tac whin̄ bu āo wak̄om sake t̄ej̄ am?” Ma n̄gac tapec dau s̄om, “K̄ed̄oh̄on̄-waga, āo tac whin̄ bu tan̄on̄ n̄ayham sa.”

⁵² Goc Yisu s̄om, “Am ndi! Am nem k̄ej̄ whin̄ āo dec k̄om am n̄ayham sa.” Ma n̄agah̄o in̄ tand̄o n̄awa sa, ma in̄ k̄ekuc Yisu mbo señ.

11

Yisu s̄oc Jerusalem gi

(Mat 21:1-9; Luk 19:28-40; Jon 12:12-15)

¹ Yisu ti nd̄e s̄ej̄n̄omi s̄ej̄s̄el̄ej̄ s̄eh̄egan̄on̄ Jerusalem e s̄esun̄ sa malac Betani ma malac Betpagi ȳec L̄oc Olib. Goc Yisu k̄ekin̄ nd̄e n̄gacs̄ejom lu,

² ma s̄om t̄ej̄ in̄lu, “As̄oc malac dind̄e andi, ma ȳec dind̄e amlu oc atap don̄ki dan̄ sa, nan̄ s̄es̄o d̄on̄ kalhac. In̄ don̄ki n̄atu wakuc, nan̄ n̄amalac dan̄ nd̄oc n̄ah̄o mun̄ su dom. An̄gapw̄ec su ma ak̄oc sa amen̄.

³ Ma lau bu s̄endac amlu bu bocke ma amlu an̄gapw̄ec don̄ki dau, nan̄ as̄om t̄ej̄ n̄ac bu, ‘P̄om̄dau tac whin̄ bu don̄ki dind̄ec nem in̄ sa n̄asawa saun̄, goc in̄ oc k̄ej̄ mbu mej̄.’ ”

⁴ Bocdinañ dec in̄lu s̄es̄oc malac dau si ma s̄etap don̄ki dan̄ sa, nan̄ lau s̄es̄o d̄on̄ kalhac señ n̄adali k̄ epiñ andu dan̄. In̄lu bu s̄ej̄gapw̄ec su,

† 10:38: Yisu nd̄e yom pi lac̄lu nan̄ in̄ oc n̄om, ma san̄gu nan̄ in̄ oc lin̄, nan̄ n̄ahu sip n̄awapac dāesam nan̄ oc h̄oc as̄e in̄.

⁵ ma lau natô nanj sêlhac sêmpin, nanj sêndac injlu, “Amlu akôm sake, dec bu angapwêc donki dau su?”

⁶ Ma injlu sêo nac si yom tòm Yisu sôm têt injlu, dec sêhu donki dau sinj têt injlu.

⁷ Sêwê inj sa sêtêt Yisu si, ma sêhu si njakwê awê-nga sac donki, goc Yisu pi gi ndöc njahô.

⁸ Ma lau daêsam sêhê si njakwê yêc senj. Ma lau natô sêhêako a njalaun yêc senj njamakê ma sêkên yêc senj.

⁹ Lau nanj sêmunj Yisu ti lau nanj sênkuc inj, nanj sêmbwêc “Hosana! Anötö nem mbec njac nanj meñ gêm Pômdau anjô.

¹⁰ Anötö nem mbec inj nanj meñ bu puc abanj Dawid ndê gôlinj dôñ. Hosana têt Anötö lôlôc-nga.”

¹¹ Yisu hóc asê Jerusalem, goc sôc lôm dabun njabatêmdö gi, ma gêlic gêt sambob nanj yêc dindê. Magoc ac gi su dec inj ti ndê njacsênomi 12 sêmbu sêsa malac Betani si bu sêyêc dindê.

*Yisu pucbo a kinj danj
(Mat 21:18-19)*

¹² Têt bêtêc Yisu ti ndê njac-s ênomi sêhu Betani sinj ma sênsêlênj sêmbu senj, ma gêt yô Yisu.

¹³ Inj gêlic a kinj danj nanj kalhac ahê, goc têt a dau gi. Têm dinanj inj têt nanj a kinj sem njandô dom, magoc Yisu gêlic bu a dinanj njalaun kêsôlô su dec kêt bata bu mboe kinj njandô oc sêngalênj. Magoc njandô mbasi, inj tap njalaun njambwa sa.

¹⁴ Goc inj pucbo a dau ma sôm, “Lau danj oc sênej njandô yêc a dindec tiyham dom.” Ma inj ndê njacsênomi sêngô yom dau.

*Yisu soc lau su yêc lôm dabun
(Mat 21:12-17; Luk 19:45-46)*

¹⁵ Yisu ti ndê sênomi sênsêlênj si e sêhóc asê Jerusalem, ma sêtêtj lôm dabun si. Yêc lôm dabun njabatêmdö lau sêtidulu gêt ti semlhi gêt sêmbu, ma Yisu gic hu soc nac sêsa awê. Inj kac lau sêo mone-nga si tebo sa, ma kac lau nanj sêyob balusi bu lau sênemlhi,* nanj si pônj sa whinj.

¹⁶ Ma inj gic yao lau bu sêkôc wapa sêtidulu-nga sôc lôm dabun njagameñ tiyham dom.

¹⁷ Ma inj kêdôhônj lau ma sôm, “Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘Aô neñ andu gic waê bu lau akêtj gameñ honj sêtêñ mbec sêmbu-nga.’ Mac anyalê yom dau, ma bocke dec mac akôm Anötö ndê andu ti lau kanj si gameñ?”

¹⁸ Tinjambu dabunjsiga atu-tu ma lau nanj sêndôhônj yomsu, nanj sêngô njawaê pi gêt nanj Yisu kôm, ma sênyalê bu lau sambob sêhêdaê tu inj ndê yom-nga. Tu dinanj-nga dec sêtöc Yisu, ma sênsalê lêtj bu sêndic inj ndu.

¹⁹ Yisu ti ndê njac-sênomi sêmbu Jerusalem e ac gi sip, dec sêmbu sêsa si.

*Yom pi lêtj dakêtj whinj ti dateñ mbec-nga
(Mat 21:20-22)*

²⁰ Njagalanjê bêtêc Yisu ti ndê njacsênomi sênsêlênj bu sêmbu sêtêtj Jerusalem sêndi, ma sêhóc asê a kinj nanj Yisu pucbo. Nac sêlic bu a dau mbac, njasanjac ti njawakac honj tibasô.

²¹ Ma Pita gauc gêm Yisu ndê yom, dec sôm têt inj, “Kêdôhônjwaga, lic a kinj nanj am pucbo, nanj mbac su.”

²² Goc Yisu ô yom ma sôm têtj nac, “Akêtj whinj Anötö.

²³ Aô wasôm yomandô têtj mac, bu asa nanj bu sôm têtj lôc danj bu, ‘Puc daôm sa ma sip gwêc njalôm ndi,’ ma atac lu-lu dom magoc kêtj whinj bu Anötö oc kôm yom dau njandô sa, dec gêtj dau oc njandô sa.

²⁴ Boc-dinanj aô bu wasôm têtj mac bu gêtj bocke nanj mac bu atenj Anötö bu kêtj têtj mac, nanj akêtj whinj bu mac akôc su, ma aô wasôm yom njandô, inj oc kêtj têtj mac.

²⁵⁻²⁶ Ma têtj ndoc mac bu atenj mbec, ma bu gauc nem lau nanj sêkôm sac têtj mac, nanj goc asuc nac si sac kwi. Ma mac nem Damam nanj mbo undambê, oc suc mac nem sac kwi bocdinanj.”

*Gêndac pi Yisu ndê njac lai njahu
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)*

²⁷ Yisu ti inj ndê njacsênomi sêhóc asê malac Jerusalem tiyham ma sêtêtj lôm dabun si. Yisu kêsêlênj mbo lôm dabun njabatêmdö, ma dabunjsiga atu-tu ti kêdôhônjwaga yomsu-nga ma lau bata sêtigasuc inj.

* **11:15:** Alic yom njapu-nga (footnote) yêc Mat 21:12.

²⁸ Ma sêndac inj, “Am kôc ñaclai yêc nde, bu kôm gêñ hon nan am kôm? Asa kênj têt am?”

²⁹ Goc Yisu sôm têt ñac, “Gên ñamata-nga aô wakênj gêndac danj têt mac. Mac bu aô anej yom, dec wasôm anej ñaclai ñahu asê têt mac.

³⁰ Asa kênj ñaclai têt Jon dec inj kêt ku lau? Anötö kênj ñaclai têt inj, me mba? Asôm têt aô.”

³¹ Ñac sem yomgalôm pi Yisu ndê gêndac, ma sêsôm têt dau, “Yac bu dasôm bu Anötö kênj ñaclai têt Jon, goc Yisu oc ndac yac, ‘Tu sake-nga mac akênj whinj Jon dom?’

³² Magoc yac bu dasôm bu Jon kêt ku lau kêtuc ñamalac nom-nga si gauc ñambwa, goc lau oc sêlic yac sac.” Ñac sênjalê bu lau daêsam sêlic Jon bu propet danj, dec sêtöc dau.

³³ Bocdinañ sêsôm têt Yisu, “Yac anyalê dom.” Ma inj sôm têt ñac, “Bocdinañ aô wasôm anej ñaclai ñahu asê têt mac dom.”

12

Yom gôlinj pi lau sêyob ôm wain-nga (Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Ma inj gic hu yom gôlinj danj ma sôm têt lau bata Israel-nga dinañ, “Ñgac danj sô ôm wain-nga danj. Inj sô tunj sa, kêmasañ gameñ tu lau sêmasañ wain ñakwi-nga, ma kwê andu baliñ danj bu lau sêlhac ma sêtup lau kanj. Tinjambu inj kênj ôm dau têt lau ñatô sêyob, ma kôlhö gi mbo gameñ danj.

² Têt têt sêndic wain ñandô sa-nga, nanj ñadau kêtinj ñgac akinj danj têt lau sêyob ôm-nga, tu bu sêkênj wain ñandô ñatô têt inj.

³ Tigenj ñac sêlô inj dôñ, sic inj ñamlic ñandê, ma sêkênj inj kôlhö amba sawa gi.

⁴ Goc ñadau kêtinj ñgac akinj danj tiyham, tigenj ñac sic inj pi ñagôlôn, ma sêkôm mêtê sac têt inj.

⁵ Tinjambu ñadau kêtinj ñgac titö-nga, magoc ñac sic inj ndu. Ma inj kêtinj lau daêsam tiyham, ma ñac sic ñatô ñamlic ñandê, ma sic ñatô ndu.

⁶ Tinjambu ñgac tigenj mbo, nanj ñadau ndê atunjac, nanj inj tac whinj ndu andô. Goc ñadau kêtinj ndê atu dau têt ñac gi, ma gauc gêm têt dau, ‘Lau nanj sêyob anej ôm, nanj oc sêtoc anej atunjac dindec sa.’

⁷ Tigenj têt têt ñadau ndê atu hóc asê, nanj lau sêyob ôm-nga sêsôm têt dau, ‘Ñgac dinañ inj ñadau ndê atunjac nanj oc wêkainj ôm dindec ti ndê gêñ lêñsêm. Bocdinañ dandic inj ndu ma dakôc ôm dindec su ti yac neñ.’

⁸ Ma sêkôc atunjac, sic inj ndu ma sêtuc inj sa awê gi.”

⁹ Goc Yisu ndac, “Mac gauc gêm bu ôm ñadau oc kôm sake têt lau nanj sêyob inj ndê ôm? Inj oc meñ ma ndic ñac ndu, ma kênj ôm dau têt lau ñatô sêyob.

¹⁰ Gauc nem yom nanj sêto yêc bocdec bu, ‘*Hoc nanj lau sêkwê andu-nga sêtec, nanj kwahic ti hoc ñamata-nga yêc andu dau.*

¹¹ *Pômdau kôm gêñ dau, mayac alic ñayham.* Mac asam yom dau su, me?”

¹² Têt dinañ lau bata Israel-nga sênjalê bu Yisu sôm yom gôlinj dau hêganôn ñac, dec sênjalê lêñ bu sêkôc inj dôñ. Magoc sêtöc lau tonj atu nanj sêmbo sêwhinj Yisu, ma tu dinañ-nga sêhu inj sinj ma sêlhö si.

Lau bu sêtin Yisu pi yom takis-nga (Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Tinjambu lau bata dinañ sênjalê lêñ bu sêtin Yisu bu sôm yom so danj. Ñac sênkinj lau Palêsai ñatô sêwhinj lau Israel-nga ñatô nanj sêpuc Herod ma lau Rom-nga si gôlinj dôñ, nanj sêtêñ Yisu si.

¹⁴ Ñac sêhóc asê inj ma sêsôm, “Kêdôhôn-waga, yac anyalê bu am ñgac sôm yom ñandô-nga. Am gauc gêm lau si waê dom, ma toc ñac honj sa ñalêñ tigenj. Ma am kêdôhôn Anötö ndê lêñ têt lau kêtuc yom ñandô solop. Kwahic dec yac bu andac am bu inj solop bu yac dakênj takis têt ñ Sisa, me mba? Yac oc danemlhi takis, me mba?”

¹⁵ Yisu ñgô yom dau, tigenj inj kêyalê bu ñac gauc gêm bu sêtin inj, dec sôm, “Tu sake-nga mac bu atim aô? Akôc mone silba danj ma atôc têt aô.”

¹⁶ Goc sêkênj mone danj têt inj, ma inj ndac ñac, “Asa ndê ñagatu ti ñaê yêc mone dindec?” Ma sêto yom ma sêsôm, “Sisa ndê.”

¹⁷ Dec Yisu sôm, “Bocdinañ atoc Sisa sa ña gêñ nanj gic inj ñawaê, ma atoc Anötö sa ña gêñ nanj gic inj ñawaê.” Ñac sênjô Yisu ndê yom dau, ma sêhêdaê tu inj ndê gauc-nga.

Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akêñ lau batê-nga

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-38)

18 Ma lau †Sadiusi ñatô sêtêñ Yisu si, bu sêkêñ gêndac dañ têtñ in. Nac lau Israel si toñ dañ, nañ sêkêñ whiñ dom bu lau batê oc sêtisa tiyham.

19 Ma ñac sêndac in bocdec bu, “Kêdôhônwaga, Moses to yac neñ yomsu dañ bocdec bu. Nğac dañ bu ndê dôwa nem awê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbasi, nañ ñgac dau oc nem dôwa ndê awê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga.

20 Têtñ ndoc dañ asidôwai 7 sêmbo. Nğac ñamata-nga gêm awê sa, magoc mbac ndu, ma balêkoc mba.

21 Goc in asi, ñgac tilu-nga, gêm awê sawa dau, magoc mbac ndu ma balêkoc mba. Nğac titô-nga bocdinañ,

22 ma asidôwa hale bocdinañ, hoñ sem awê sawa dau sa, magoc sêmbac ndu, ma balêkoc mba. Ma tiñambu awê dau mbac ndu.

23 Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tòm lau ñatô sêsôm, dec awê dau oc ti asidôwa asa ndê awê? Bu asidôwai 7 dinañ hoñ sem awê tigen dinañ su têtñ ndoc sêmbo tali.”*

24 Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Mac akôc gauc so, bu mac aňyalê Anötö ndê yom ti in ndê ñaclai dom.

25 Têtñ têtñ lau batê sêtisa, nañ lau oc sênem dau dom. Nac oc sêmbo sêtôm aňela undambê-nga.

26 Ma yom dañ tiyham têtñ asê bu lau batê oc sêtisa. Mac asam su yêc Moses ndê buku. Têtñ ndoc Moses gêlic ya golom a dañ, nañ Anötö sôm têtñ in bu, ‘Aö Abraham ndê Anötö, Aisak ndê Anötö ma Jakob ndê Anötö.’

27 Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anötö sam dau bu lau tö dinañ si Anötö? In lau batê si Anötö dom, in lau tali si Anötö. Mac nem gauc in so sambuc.”

Yomsu ñamata-nga

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Kêdôhônwaga yomsu-nga dañ kalhac whiñ lau nañ sêkêñ dañga Yisu ma lau Sadiusi si yom, ma in gêlic bu Yisu ô lau

Sadiusi si yom ñapep. Bocdinañ in ndac Yisu, “Anötö ndê yomsu bocke ti yomsu ñamata-nga?”

29 Ma Yisu sôm, “Yomsu ñamata-nga nañ hóc gêlêc yomsu hoñ nañ bocdec, ‘Mac lau Israel-nga aňgô! Pômdau yac neñ Anötö in Pômdau tigen.’

30 Atac whiñ Pômdau am nem Anötö ti am nem ñalôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc.’

31 Ma yomsu tilu-nga bocdec yêc, ‘Atac whiñ lau menpañ am-nga, tòm am atac whiñ am daôm.’ Yomsu lu dinañ sêhóc gêlêc yomsu hoñ su.”

32 Goc kêdôhônwaga yomsu-nga dau sôm têtñ Yisu, “Kêdôhônwaga, am sôm solop. Yomandô, Anötö tigen mbo, ma anötö ñandô dañ mbo dom.

33 Ma yac bu atac whiñ A nôtö ti neñ ñalôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc, ma yac bu atac whiñ lau menpañ yac-nga tòm yac atac whiñ yac dañ, nañ hóc gêlêc bu yac dakêñ wata ti da pi ya ndi, me bu dakêñ gêtñ ñatô ti da.”

34 Yisu gêlic bu ñgac dau ô yom ti gauc ñayham, dec sôm têtñ in, “Êmkuc gauc ñayham dinañ dec am oc tòm bu mbo Anötö ndê gôliñ ñalôm.”

Yisu sôm yom dinañ, ma tiñambu lau sêtöc bu sêkêñ gêndac têtñ in tiyham.

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 Yisu kêdôhôn lau mbo lôm dabuñ ñamakê, ma ndac ñac, “Bocke ma lau †Skraib sêsam Mesaya bu Dawid ndê Atu?”

36 Dawid dau hoc yom asê tòm Nalau Dabuñ puc in dôn, ma to yom pi Mesaya bocdec bu, ‘Anötö sôm têtñ aneñ Pômdau, “Am ndöc aö aman andô-nga e nditôm aö wakêñ nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.”’

37 Dawid dau sam Mesaya bu in ndê Pômdau, ma bocke dec lau sêsam in bu Dawid ndê Atu?” Ma lau hoñ sêngô Yisu ndê yom ti atac ñayham atu.

Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac

(Mat 23:1-7; Luk 20:45-47)

38 Ma Yisu kêdôhôn lau ma sôm, “Ayob daôm ñapep bu aňkuc lau Skraib si gêbôm

* 12:23: Lau Sadiusi gauc gêm bu ñac si gêndac dau têtñ asê bu lau batê oc sêtisa tiyham dom.

dom. Nac sêsôc ñakwê baliñ ma sêñsêlên sêmbo malac lôm, bu ñac atac whiñ bu lau sêtoc ñac sa ma sêhê mwalêc ñac.

³⁹ Nac atac whiñ bu sêndöc mala ñamata-nga yêc lôm wê-nga, ma sêndöc lau tiwaê si mala têtñ ndoc sêñeñ mwasiñ.

⁴⁰ Yêc lau hoñ anğô-nga lau dau sêteñ mbec baliñ. Magoc têtñ ndoc lau sêlic ñac dom, nañ sêñsau lauwhê sawa bu sêñgaho ñac si andu su. Anötö oc êmatôc ñac, ma kêtñ ñagêyô sac sambuc têtñ ñac.”

Awhê tuc dañ kêtñ da danje
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Tiñambu Yisu ndöc sic ndöc lôm dabuñ ñabatêmdö kêtñ apa nañ lau sêkêtñ si da sip-nga, ma tahê lau hoñ nañ sêkêtñ si da sip apa dau. Lau ti lêlôm daêsam sêkêtñ awa atu.

⁴² Tigeñ awhê tuc ñalôm sawa dañ meñ ma kêtñ awa sauñ lu gitôm wan toea lu sip apa da-nga.

⁴³ Goc Yisu ta ndê ñac-sêñomi sêmeñ ma sôm, “Yomandô, aö wasôm têtñ mac bu yêc Anötö anğô-nga awhê tuc ñalôm sawa dindec kêtñ da nañ hóc gêlêc lau hoñ si da su.

⁴⁴ Nahu bu lau ti lêlôm hoñ sêkêtñ si da, magoc ñac si awa daêsam gacgeñ yêc ñac-nga. Magoc awhê dindec iñ awhê ñalôm sawa, ma iñ kêtñ ndê gêtñ hoñ ti da.”

13

Yisu sôm yom pi lôm dabuñ Jerusalem-nga
(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Têtñ ndoc Yisu bu hu lôm dabuñ ñagameñ siñ, nañ iñ ndê ñgacsêñom dañ sôm têtñ iñ, “Kêdôhônwaga, lic hoc atu-tu ma andu ñayham kêlêc nañ sêkwê sa sêlhac dec.”

² Magoc Yisu ô yom ma sôm têtñ iñ, “Am lic andu atu-tu ti lôm dabuñ dindec! Aö wasôm têtñ am, bu tiñambu ñacyo oc sêseñ hoc atu-tu hoñ dindec su e hoc dañ oc ndöc hoc dañ ñahô tiyham dom.”

Gêtñ wapac têtñ ñambu-nga-nga
(Mat 24:3-14; 10:17-22; Luk 21:7-19)

³ Nac sêsa sêtêtñ Lóc Olib si, ma tiñambu Pita, Jems, Jon ma Andru tawasê sêtêtñ Yisu si ma sêndöc anğô têtñ lôm dabuñ yêc malac Jerusalem. Ma ñac sêndac iñ bocdec bu,

⁴ “Sôm têtñ yac bu ñawapac nañ am sôm yom pi, nañ oc hóc asê Jerusalem têtñ têtñ

bocke, ma gêtñ sake oc kêtñ puc yac bu têtñ dau meñ kêtñ?”

⁵ Goc Yisu sôm têtñ ñac, “Ayob daôm ñapep bu lau dañ sêñsau mac dom.

⁶ Bu lau daêsam oc sêmeñ sêñem aö anğô ma sêsôm, ‘Aö Mesaya dauñ dec,’ ma oc sêñsau lau daêsam.

⁷ Ma têtñ ndoc mac anğô ñawaê bu lau sic siñ têtñ dau me sêmasañ dau tu sêndic siñ-nga, nañ asö dom. Bu gêtñ hoñ dinañ gic waê bu meñ sa, m agoc têtñ ñambu-nga yêc dôtñ yêc.

⁸ Kiñ nom-nga oc sêkêtñ kisa dau, ma lau gameñ dañ oc sêndic siñ têtñ lau gameñ dañ. Tiyhê oc nem yêc gameñ hoñ, ma tóbôm oc sa. Gêtñ hoñ dinañ oc ndic hu ñawapac têtñ ñambu-nga-nga, gitôm awhê nañ kêsahê balêkoc tuñ iñ ma gêtñ dau gic hu ñandê atu nañ iñ oc hóc tu kôc balêkoc-nga.

⁹⁻¹⁰ “Gêtñ ñamata-nga lau oc sêhoc ñawaê ñayham asê têtñ lau sambob, ma têtñ dinañ têtñ ñambu-nga oc meñ hóc asê. Ayob daôm ñapep. Lau oc sêwê mac atêtñ lau sêmatôc yom-nga andi, ma sêhi mac ña sô yêc lôm wê-nga. Tu aö-nga dec lau oc sêkêtñ mac al-hac gôliñwaga ti kiñ anğô-nga, magoc ndoc dinañ ti têtñ bu mac ahoc yom ñandô asê têtñ ñac.

¹¹ Têtñ têtñ nañ sêkôc mac dôtñ ma sêwê mac atêtñ lau sêmatôc mac-nga andi, nañ ahêgo daôm tu yom asôm-nga dom. Asôm yom nañ Anötö oc kêtñ têtñ mac têtñ ndoc dinañ, bu mac daôm oc asôm yom dom, Nalau Dabuñ oc sôm.

¹² “Têtñ ndoc ñawapac-nga dinañ, lau nañ sêkêtñ whiñ dom oc sêhoc si asidôwai sêkêtñ whiñ aö-nga asê bu sêndic ñac ndu, ma dambai oc sêkôm têtñ atui boc-dinañ. Balêkoc oc sêli dau sa têtñ damba ti dindai, ma sêkêtñ ñac sêtêtñ lau bu sêndic ñac ndu.

¹³ Lau hoñ oc sêtec mac tu aö neñ ñaê-nga. Magoc asa nañ bu lhac ñanğa ma hu aö siñ dom e ndê têtñ pacndê, nañ oc tap Anötö ndê mwasiñ nem iñ si-nga sa.”

Ñawapac gameñ Judia-nga
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ “Gêtñ sac sambuc nañ oc kôm gameñ tisac, nañ lau oc sêkêtñ lhac gameñ nañ gic iñ ñawaê dom. (Asa nañ sam yom dindec, nañ kôc gauc ñapep, bu ñahu yêc siñ dau.)

Mac lau asa nanj ambo gamej Judia-nga ma alic gëj dau, nanj honj alhö api gamej lôc-nga andi.

15 Alhö njagahô ma gauc nem mac nem gëj danj dom. Lau nanj sêjwhañ dau sêndöc andu njasactô, nanj sêsöc andu njalôm bu sêkôc si gëj danj tôhônj dom.

16 Ma njac nanj sêmbo ôm, nanj bocdinañ. Sêkac dau kwi bu sêkôc si gëj njatô dom.

17 Oyaê. Lauwhê tidaê, ma njac nanj sêkêj su têtj balêkoc, nanj oc sêtap njawapac atu sa têtj têtj dinañ.

18 Ateñ mbec bu gëj dinañ tap mac sa têtj ndoc uhô-nga dom.

19 Nahu bu njawapac njandô nanj bu sa têtj têtj dinañ, nanj oc hóc gëlêc njawapac honj nanj sêhóc asê nom têtj têtj nanj Anötö kêj undambê ti nom e kwahic dec, ma tiñambu oc sa bocdinañ tiyham dom.

20 Magoc Pômdau oc kêj ndoc dinañ tiapê tu bu nem lau nanj inj kêyalinj sa su, nanj sa-nga. Bu mba, goc lau honj oc sêninga.

21 “Têtj ndoc dinañ njac danj bu sôm têtj mac bu, ‘Alic, Mesaya dau dindec,’ me ‘Alic, Mesaya dau dindê,’ nanj akêj whinj njac dom.

22 Lau nanj sêjsau bu njac Mesaya, ma propet tasanj oc sêmej ma sêkôm gëj dalô ti gëj atu-tu bu sêjsau lau. Ma njac oc sêjsahê bu sêtim lau nanj Anötö kêyalinj njac sa, nanj sêwhinj.

23 Aö gakêj puc mac gwananj, ma bocdinañ ayob daôm njapep.”

*Njomalac ndê Atu ndê bêc mbu menj-nga
(Mat 24:29-36; Luk 21:25-33)*

24 Ma Yisu sôm, “Ndoc njawapac-nga dinañ oc pacndê, ma tiñambu lau oc sêlic gëj dalô atu-tu. Ac oc nem ganduc ma ayô oc njawê tiyham dom.

25 Ma tata oc sêpeñ akêj umbonj, ma gëj ti njac lai nanj sêlhac umbonj oc wiwic sa.

26 Ma tiñambu lau oc sêlic Njomalac ndê Atu menj ndöc dao njahô ti ndê njac lai ma njawasi atu.

27 Ma inj oc êñkinj ndê anjela sêsa sêtêtj nom njabatinj ti undambê njabatinj honj sêndi, bu sêndic lau nanj inj kêyalinj njac sa su, nanj sa.

28 “Gauc nem a lanj. Têtj ndoc mac alic njalauñ wakuc bu lêc, nanj mac anjyalê bu ndoc ac-nga menj kêpiñ.

29 Ma bocdinañ têtj ndoc mac alic gëj nanj aö gasôm yom pi, nanj hóc asê, dec anjyalê bu Njomalac ndê Atu ndê bêc mbu menj-nga menj kêpiñ su, gitôm inj menj kalhac gatam.

30 Yomandô! Lau têtj dinañ-nga oc sêninga dom e gëj honj dinañ hóc asê.

31 Undambê ti nom oc ninga, magoc aneñ yom oc ninga dom. Gëj honj oc njandô sa têtj aö gasôm.”

*Lau danj sênyalê Yisu ndê bêc mbu menj-nga dom
(Mat 25:13-15)*

32 Ma Yisu sôm, “Lau danj sênyalê bêc me acgatu nanj Njomalac ndê Atu oc mbu menj, nanj dom. Anjela undambê-nga sênyalê dom, Anötö ndê Atu kêyalê dom, Damañ tawasê kêyalê.

33 Bocdinañ anem ali ma ayob daôm njapep! Mac am gauc têtj nanj bêc njambu-nga dau oc menj sa.

34 Gitôm andu njadau danj nanj bu sa ndi lic gameñ njatô. Inj hu ndê andu sinj ma kêj inj ndê lau akinj sêwêkainj si gwelenj têtjtêtj. Ma inj oc sôm têtj njac yob gatam-nga, bu inj nem ali ma tatinj gameñ njapep e inj mbu menj.

35 Bocdinañ anem ali, bu mac anjyalê ndoc nanj andu njadau oc mbu menj, nanj dom. Inj oc hóc asê têtj telha me timaninjhu, me dalec tanj, me bêbêc ganduc, nanj mac anjyalê dom.

36 Ayob daôm njapep, mboe inj oc mbu menj njagahô, ma tap mac sa ayêc bêc ayêc.

37 Yom nanj aö gasôm têtj mac, nanj dec wasôm têtj lau honj bocdinañ. Anem ali!”

14

*Sêkic yom bu sêndic Yisu ndu
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2)*

1 Lau Israel si †Mwasinj Pasowa ti †Mwasinj Bolom Yist Mba-nga njandoc menj kêpiñ, ma bêc lu yêc dônj yêc. Ma dabun-siga atu-tu ti lau nanj sêndôhônj yomsu-nga sêjsalê lêtj danj bu sêkôc Yisu dônj gelec ma sêndic inj ndu.

2 Tigenj sêhêgo dau ma sêsôm, “Dakôm têtj Mwasinj Pasowa-nga njandoc dom, mboe lau daêsam nanj sêmbo Jerusalem tu om atu Pasowa-nga, nanj oc sêlic ma sêli dau sa.”

Awhê daŋ gêm oso Yisu

(Mat 26:6-13; Luk 7:36-50; Jon 12:1-8)

³ Têŋ tēm dinaŋ Yisu mbo malac Betani, ma gêŋ gêŋ ndöc whiŋ ngac daŋ ɲaê Saimon. Muŋ-ŋga iŋ ngac ti gêmbac leprasi. Yisu ndöc tebo ma awhê daŋ meŋ, naŋ kôc bu ɲamalu ɲayham ɲaôli atu sip kac daŋ. Iŋ kac gêŋ dau sa, ma kêc gêŋ maŋu dau pi Yisu ndê ɲagôlôŋ.

⁴ Lau ɲatô sêlic dec tac ɲandê têŋ awhê dau, ma sêsôm, “Tu sake-ŋga iŋ kêyaiŋ gêŋ ɲamalu dinaŋ?”

⁵ Gitôm bu dakêŋ têŋ lau sênemlhi ma datap awa atu sa, ma dakêŋ têŋ lau ɲalôm sawa. ɲaôli dau oc hôc gêlêc ɲaôli tu gwelen yala sambuc-ŋga su.” Ma sêhec yom iŋ ɲalêŋ sac.

⁶ Magoc Yisu sôm, “Ahu iŋ siŋ ma akêŋ ɲawapac têŋ iŋ dom. Iŋ kôm gêŋ ɲayham solop têŋ aô.

⁷ Lau ɲalôm sawa oc sêmbo sêwhiŋ mac ɲapaŋ, ma bocdinaŋ dec tēm bocke mac bu atac whiŋ, naŋ oc tôm bu mac anem ɲac sa. Tigeŋ aô oc wambo wawhiŋ mac ɲapaŋ dom.

⁸ Awhê dindéc gitôm bu êmwasiŋ aô ɲalêŋ dinaŋ, dec kôm. Iŋ kêc gêŋ ɲamalu pi aô, dec tôm iŋ kêmasaŋ aô neŋ ɲamlic gwanaŋ tu sêŋsuhur aô-ŋga.

⁹ Yomandô aô wasôm têŋ mac, bu tiŋambu lau oc sêhoc ɲawaê ɲayham asê yêc gameŋ hoŋ, ma têŋ dinaŋ ɲac oc sêsôm yom pi awhê dindéc ma lau oc gauc nem iŋ.”

Judas sôm tidôŋ bu hoc Yisu asê

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Têŋ ndoc dinaŋ Judas Iskeriot, ngacsêŋomi 12 si daŋ, têŋ dabuŋsiga atu-tu gi ma sôm bu iŋ oc hoc Yisu asê têŋ ɲac.

¹¹ ɲac sêŋgô iŋ ndê yom ti atac ɲayham, ma sêsôm tidôŋ bu sênemlhi iŋ. Bocdinaŋ iŋ kêsalê lêŋ tu bu hoc Yisu asê-ŋga.

Yisu ndê ngacsêŋomi sêmasaŋ Mwasin Pasowa-ŋga

(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹² Têŋ Mwasin Bolom Yist Mba-ŋga ɲabêc ɲamata-ŋga, bêc naŋ lau Israel-ŋga sic domba Pasowa-ŋga ndu, naŋ ngacsêŋomi sêsôm têŋ Yisu bu, “Am tac whiŋ bu yac amasaŋ Mwasin Pasowa bu am neŋ whiŋ yac-ŋga yêc nde?”

¹³ Dec Yisu kêkiŋ ndê ngacsêŋom lu ma sôm têŋ iŋlu, “Asôc malac Jerusalem andi, ma amlu oc atap ngac daŋ sa naŋ kêbalaŋ bu lôŋ daŋ. Awhiŋ iŋ atêŋ iŋ ndê ɲadau ndê andu andi.

¹⁴ Ma asôm têŋ andu ɲadau, ‘Alu mba kêdôhônwaga ndac am tu andu ɲalôm ɲaclen-ŋga, bu iŋ ti ndê ngacsêŋomi bu sêneŋ Mwasin Pasowa-ŋga yêc am nem andu.’

¹⁵ Ma iŋ oc tôte ɲalôm atu daŋ yêc andu dau ɲahô-ŋga têŋ amlu. Tebo ti gêŋ hoŋ tu yac danen Mwasin Pasowa-ŋga yêc ɲalôm dau, goc amasaŋ gêŋ yêc dinaŋ.”

¹⁶ Goc sêŋom lu dinaŋ sêsôc malac si, ma sêtap gêŋ hoŋ sa tôm Yisu sôm su, ma sêmasaŋ Pasowa.

Yisu sôm asê bu ngac daŋ oc hoc iŋ asê

(Mat 26:20-25; Luk 22:21-23)

¹⁷ Têŋ ac gi su Yisu ti ngacsêŋomi 12 sêtêŋ andu dau si.

¹⁸ ɲac sêndöc ti seŋ gêŋ sêmbo, ma Yisu sôm, “Yomandô aô wasôm têŋ mac, bu mac nem daŋ oc hoc aô asê. Ngac dau kwahic dec ndöc ma gêŋ gêŋ whiŋ aô.”

¹⁹ Yom dau kôm ɲac sêsô, ma ɲalôm ɲawapac atu, ma ɲac tigeŋ-tigeŋ sêsôm têŋ iŋ, “Mboe aô, a? Mba!”

²⁰ Goc iŋ sôm têŋ ɲac, “Ngac dau iŋ mac lau 12 nem daŋ, ma kwahic dec alu aŋ gêŋ sip pele tigeŋ.

²¹ Gêŋ dau oc ɲandô sa pi ɲamalac ndê Atu, tôm yom naŋ sêto yêc. Tigeŋ ngac naŋ hoc aô asê, naŋ oc tap ɲawapac atu sa, ma tu dinaŋ-ŋga iŋ dinda bu kôc iŋ dom, dec oc ɲayham.”

Yisu gic hu Mwasin Dabuŋ

(Mat 26:26-29; Luk 22:15-20)

²² Têŋ tēm ɲac seŋ gêŋ sêmbo, naŋ Yisu kôc bolom, gêm mbec, pô kôc-kôc, ma gic sam têŋ ɲac. Ma iŋ sôm, “Akôc sa loc, aô neŋ ɲandô dau dindéc.”

²³ Ma iŋ kôc laclhu wain-ŋga daŋ ma gêm dange, goc kêŋ têŋ ɲac ma ɲac hoŋ sênôm.

²⁴ Iŋ sôm têŋ ɲac, “Aô neŋ dac wamatiŋ pwac-ŋga dau dec, naŋ wakêc siŋ tu lau daêsam-ŋga.

²⁵ Yomandô aô wasôm têŋ mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Damaŋ ndê gôliŋ meŋ sa tiawê, ma têŋ ndoc dinaŋ aô wanôm tiyham.”

²⁶ Tiñambu ñac sem wê dan, ma sêlhö sêsa sêtêñ Lôc Olib si.

*Yisu sôm bu Pita oc sêc iñ ahuc
(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34)*

²⁷ Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Mac honj oc ahu aö siñ, tòm yom nanj sêto yêc bocdec bu, ‘Aö oc wasenñ ñgac yob domba-ñga, ma domba oc sêlhö babalip.’”

²⁸ Magoc tiñambu aö watisa tiyham, ma wamunj mac watêtñ gameñ Galili-ñga wandi.”

²⁹ Dec Pita sôm têtñ iñ, “Ñac honj bu sêhu am siñ, tigenj aö wahu am siñ dom.”

³⁰ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aö wasôm yomandô bu ôbwêc dau dindéc am oc sêc aö ahuc tidim tö su, goc dalec oc tañ tidim lu-ñga.”

³¹ Tigenj Pita sôm yom ti ñanga, “Mba! Gitôm sêndic aö ndu wawhiñ am, aö oc wasêc am ahuc dom.” Ma ñac honj sêsôm yom kainj tigenj.

*Yisu tenj mbec mbo ôm Getsemani
(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)*

³² Ñac sêsa si e sêhóc asê ôm folib-ñga dan, ôm nanj sêsam bu Getsemani, ma Yisu sôm têtñ ndê ñgacsêñomi, “Andôc dec ma aö watenj mbec.”

³³ Goc iñ kôc Pita, Jems ma Jon sêwhiñ iñ si, ma sêhu ñgacsêñomi ñatô siñ. Têtñ ndoc dinañ Yisu ndê ñalôm ñawapac atu ma iñ pö sim dau ñandô.

³⁴ Iñ sôm têtñ ñac, “Aö nenj ñalôm kêsahê ñawapac atu, kêpiñ bu oc wambac ndu. Mac andôc dec ma anem ali.”

³⁵ Goc iñ hu ñac siñ ma sa ñasawa saunj gi. Iñ hu dau sip nom gi ma tenj mbec, bu nditôm goc Anötö nem iñ sa bu êñlêc têm hóc ñandê-ñga nanj oc hóc asê iñ.

³⁶ Iñ sôm, “Damanj, O Damanj, am gitôm bu kôm gêñ honj. Kôc laclhu ñawapac-ñ ga dindéc su yêc aö. Magoc êmkuc aö nenj atac whiñ dom, kôm tòm am daôm nem atac whiñ bu kôm.”

³⁷ Iñ tenj mbec su, dec mbu gi ma tap sa bu ñgacsêñomi sêyêc béc sêyêc. Goc iñ unj ñac sa ma sôm têtñ Pita, “Saimon, bocke dec am yêc béc? Am gitôm dom bu nem ali tòm acgatu ñasawa tigenj, a?

³⁸ A nem ali ma atenj mbec bu lêtôm tap mac sa dom. Mac nem gatôm lichalê, tigenj ñamlic kwapac.”

³⁹ Goc Yisu sa gi, ma tenj mbec tigenj dinañ tiyham.

⁴⁰ Pacndê, goc iñ mbu gi ma gêlic ñac sêyêc béc, bu ñac tandô hê ñac sa ñandô. Ma ñac sêpônnda yom tu sêsôm têtñ iñ-ñga.

⁴¹ Goc iñ gi ma tenj mbec tidim tö-ñga. Ma têtñ ndoc iñ mbu têtñ ñac tiyham, nanj iñ sôm, “Tu sake-ñga mac ayêc béc ti añwhañ daôm ñapanj? Gitôm! Ndoc meñ hóc asê su bu sêhoc ñamalac ndê Atu asê ma sêkêñ iñ sip lau sac amba.

⁴² Atisa ma dandi! Alic ñgac nanj hoc aö asê dec meñ su.”

Sêkôc Yisu dônj

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-11)

⁴³ Yisu sôm yom dinañ mbo, ma Judas, ñgacsêñomi 12 si dan hóc asê whiñ lau daêsam nanj sêhóc bienj ti sijn. †Dabuñsiga atu-tu ti kêdôhônjwaga yomsu-ñga ma lau bata sêñkiñ lau tonj dinañ sêwhiñ Judas sêmenj.

⁴⁴ Judas kêñ puc lau d au gwananñ su, ma sôm, “Ñgac nanj mac anjalê, nanj aö oc wanjutô iñ bu watôc iñ asê têtñ mac. Akôc iñ dônj ma akêñ lau sêyob iñ, goc awê iñ sa andi.”

⁴⁵ Bocdinañ têtñ ndoc Judas hóc asê, nanj iñ têtñ Yisu solop gi ma sôm, “Kêdôhônjwaga,” ma ñgutô iñ.

⁴⁶ Dec lau nanj sêwhiñ Judas, nanj sêkôc Yisu dônj.

⁴⁷ Yisu ndê lau sêlhac sêmpinñ iñ, ma ñac si dan puc ndê bienj sa ma pa dabuñsiga atu ndê ñgac akiñ ndê dangalauñ dan su.

⁴⁸ Goc Yisu sôm, “Bocke dec mac akôc bienj ti gêñ siñ-ñga ma asa amenj bu akôc aö dônj gitôm ñgac kanj danj?

⁴⁹ Tôm béc honj aö gambo gawhiñ mac ma kadôhônj lau yêc lôm dabuñ ñabatêmdô, magoc mac akôc aö dônj dom. Tigenj gêñ nanj mac akôm kwahic dec, nanj kôm Anötö ndê yom nanj sêto yêc, nanj ñandô sa.”

⁵⁰ Têtñ dinañ Yisu ndê lau honj sêhu iñ siñ ma sêlhö si.

⁵¹ Ngac batac daŋ kêkuc Yisu ma mbo whiŋ iŋ ti ndê lau têtê ôbwêc dinaŋ, ma iŋ puc po ŋambwa. Lau siŋ bu sêlô iŋ dôn,

⁵² tigen iŋ hu ndê po siŋ yêc ŋac si amba, ma kôlhô ŋamlic ŋambwa gi.

Lau bata Israel-ŋa sêmatôc Yisu

(*Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12, 13, 19-24*)

⁵³ Dabuŋsiga atu-tu Israel-ŋa, ti lau bata ma kêdôhônwaga yomsu-ŋa hon sêkac sa sêmbô dabuŋsiga ŋamata-ŋa ndê andu. Ma lau naŋ sêkôc Yisu dôn sêwê iŋ sêtêŋ andu dau si.

⁵⁴ Pita kêsêlêŋ kêkuc Yisu mbo ahê, e gi sôc dabuŋsiga ŋamata-ŋa ndê andu ŋatunlôm gi. Ma iŋ ndôc sic whiŋ lau siŋ sêyob lôm dabuŋ-ŋa ŋatô ma kêsulu ya.

⁵⁵ Dabuŋsiga atu-tu ma lau bata hon naŋ sêndôc Sanedrin si ton, naŋ sêŋsalê yom bu sêŋgôliŋ pi Yisu ma sêkêŋ iŋ sip lau Rom-ŋa amba bu sêndic iŋ ndu. Magoc sêtap yom daŋ sa dom.

⁵⁶ Bu lau daêsam sêtisa bu sêhoc yom tasan asê pi Yisu, magoc ŋac hon si yom so dau.

⁵⁷ Tiŋambu lau ŋatô sêtisa, ma sêkêŋ yom tasan pi iŋ bocdec bu,

⁵⁸ “Yac aŋgô ŋac dau sôm, ‘Lôm dabuŋ naŋ ŋamalac sêkwê sa, naŋ aô oc wasen su. Ma têtê bêt titô-ŋa aô oc wakwê andu wakuc daŋ sa, naŋ gitôm andu naŋ ŋamalac sêkwê, naŋ dom.’”

⁵⁹ Magoc ŋac tigen-tigen si yom so dau tiyham.

⁶⁰ Goc dabuŋsiga ŋamata-ŋa tisa kalhac ŋalhu, ma ndac Yisu, “Am ŋgô yom dê sêŋgôliŋ pi am, me? Am bu ô yom, me mba?”

⁶¹ Tigen Yisu gêm dau dôn ma ô yom dom. Goc dabuŋsiga dau ndac iŋ tiyham, “Am Mesaya dau, Anötô Atunŋac, me mba?”

⁶² Ma Yisu sôm, “Aêc, aô dauŋ dindêc. Ma tiŋambu mac oc alic ŋamalac ndê Atu ndôc Anötô ŋaclai ŋadau ndê amba andô-ŋa, ma sip meŋ ndôc dao ŋahô.”

⁶³ Têtê ndoc dabuŋsiga ŋamata-ŋa ŋgô yom dinaŋ, naŋ tac ŋandê atu dec kêc dau ndê ŋakwê kic ma sôm, “Yac dapônda yom daŋ tu taŋgôliŋ pi iŋ-ŋa dom.

⁶⁴ Yom naŋ iŋ sôm pi dau, naŋ sac sambuc! Mac aŋgô su, ma mac gauc gêm bocke?” Ma ŋac hon sêsôm pitigen bu iŋ mbac ndu.

⁶⁵ Lau ŋatô sêhu gasôp pi iŋ. ŋac sêkic iŋ tandô ahuc ŋa po, goc sêtap iŋ ma sêsôm, “Am bu propet, naŋ sôm asê bu asa gic am.” Ma lau siŋ-ŋa sêkôc iŋ sêsa si, ma sêhi iŋ ŋa sô.

Pita sêc Yisu ahuc

(*Mat 26:69-75; Luk 22:54-62; Jon 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶ Têtê têtê dinaŋ Pita mbo andu dau ŋamakê, ma dabuŋsiga ŋamata-ŋa ndê awhê akiŋ daŋ kêsêlêŋ meŋ.

⁶⁷ Iŋ gêlic Pita kêsulu ya mbo, goc tahê iŋ ma sôm, “Am ŋac naŋ kêkuc Yisu Nasaret-ŋa whiŋ.”

⁶⁸ Magoc Pita pa dau ma sôm, “Mba, aô kayalê am nem yom ŋahu dom.” Dec iŋ tisa gi kalhac kêpiŋ tunlôm ŋagatam.

⁶⁹ Malô goc awhê akiŋ dau gêlic iŋ tiyham, ma sôm yom kaiŋ tigen têtê lau naŋ sêlhac sêmpiŋ, “Alic ŋac kêtê. Iŋ Yisu ndê lau si daŋ.”

⁷⁰ Magoc Pita pa dau tiyham. ŋasawa sauŋ ma lau naŋ sêlhac dindê, naŋ sêsôm, “Am ŋac Galili-ŋa. Yomandô, am ŋac si daŋ.”

⁷¹ Magoc Pita sôm ti ŋaŋa, “Mba! Aô bu wasôm yom tasan, naŋ goc Anötô ndic aô. Aô kayalê ŋac naŋ mac asôm yom pi iŋ, naŋ dom andô!”

⁷² Ma ŋagahô dalec taŋ tilu-ŋa, dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bu iŋ oc sêc iŋ ahuc tidim tö su, goc dalec oc taŋ tidim lu-ŋa. Ma iŋ taŋ dau ndu-ndu.

15

Pailot kêsu Yisu

(*Mat 27:11-26; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16*)

¹ Têtê bêtêc ganduc, dabuŋsiga atu-tu ti lau bata ma lau naŋ sêndôhôn yomsu ti lau +Sanedrin-ŋa hon si ŋalôm tigen tu gêt bocke bu sêkôm têtê Yisu-ŋa. Goc sêsô iŋ amba dôn ma sêwê iŋ sêtêŋ Pailot si.

² Ma Pailot ndac iŋ, “Am lau Israel-ŋa si kiŋ, a?” Goc Yisu ô yom ma sôm, “Tôm naŋ am daôm sôm.”

3 Têñ dinan̄ dabuñsiga atu-tu sêngôlin̄ yom daêsam pi in̄.

4 Dec Pailot ndac in̄ tiyham, “Am oc ô ñac si yom, me mba? Ñac sêngôlin̄ yom daêsam pi am.”

5 Tigen̄ Yisu ô yom dom, dec Pailot hêdaê.

6-7 Têñ têm dinan̄ ñgac dan̄ ndöc gapocwalô, nan̄ ndê ñaê Barabas. Muñ-ñga lau ñatô sêli dau sa têtñ lau Rom-ñga nan̄ sem gôlin̄ lau Israel-ñga, ma sic lau ñatô ndu. Magoc lau Rom-ñga sêkôc ñac dôñ ma sêkêñ ñac sêndöc gapocwalô. Ma Barabas in̄ ñac si dan̄.

Tôm yala hon̄ têtñ ndoc lau Israel-ñga si om atu Mwasin̄ Pasowa-ñga hóc asê, nan̄ Pailot kékuc lêtñ dan̄ bocdec bu. Lau Israel-ñga oc sêndac ñgac gapocwalô-ñga dan̄, dec in̄ oc êñgapwêc in̄ su têtñ ñac.

8 Lau daêsam nan̄ sêkac dau sa têtñ ndoc Pailot kêsahê Yisu, nan̄ sêndac in̄ bu êñgapwêc ñgac gapocwalô-ñga dan̄ su êñkuc ñagôlin̄ dinan̄.

9-10 Pailot kêtñalê bu dabuñsiga atu-tu sem lêmun̄ Yisu ñambwa, ma tu dinan̄-ñga dec sêwê Yisu sêtêtñ in̄ sêmen̄. Bocdinan̄ in̄ gauc gêm bu êñgapwêc Yisu su, dec ndac ñac, “Mac atac whin̄ bu aô wahu Kin̄ Israel-ñga sin̄ têtñ mac, me mba?”

11 Tigen̄ dabuñsiga atu-tu sêngalôm lau ton̄ atu dinan̄ e sêndac Pailot bu hu Barabas sin̄ têtñ ñac.

12 Goc Pailot ndac ñac, “Bocdinan̄ aô oc wakôm sake têtñ ñgac dindéc, nan̄ mac asam bu lau Israel-ñga si Kin̄?”

13 Ma sêmbwêc, “Ndic in̄ pi a gicso dau!”

14 Magoc Pailot ndac ñac, “Tu sake-ñga? In̄ kôm giso bocke?” Magoc sêmbwêc ti ñanga, “Ndic in̄ pi a!”

15 P ailot bu kôm lau atac ñayham sa, dec gôlôc bu êñgapwêc Barabas su têtñ ñac. Ma in̄ kêkin̄ Yisu têtñ lau sin̄-ñga bu sêhi in̄ ña sô, ma sêndic in̄ ndu pi a gicso dau.

*Lau sin̄-ñga sêsu Yisu susu
(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)*

16 Lau sin̄-ñga sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu ñamalacôm si, ma sêta yom bu lau sin̄-ñga hon̄ sêkac sa.

17 Goc sêkêñ Yisu sôc ñakwê kokoc balin̄ tôm kin̄ sêsôc, ma sêwhê wac kêm ma sêkêñ in̄ un̄ gitôm sun̄sun̄.

18 Goc ñac sic hu sêmbwêc in̄, “Ei! Datoc lau Israel-ñga si kin̄ dindéc sa man̄!”

19 Ma ñac sêkôc a dan̄ ma sic in̄ pi ñagôlin̄ tidim daêsam, ma sêhê gasôp pi in̄. Sêpôn̄ haduc têtñ in̄, ma sêñsau bu sêtoc in̄ sa.

20 Sêsu in̄ susu pacndê, goc sêkôc ñakwê balin̄ dinan̄ su, ma sêkêñ in̄ sôc dau ndê ñakwê sa tiyham. Ma sêwê in̄ sêsa malac Jerusalem ñamakê si, bu sêndic in̄ ndu pi a gicso dau.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

21 Lau sin̄-ñga sêwê Yisu sêmbu sen̄, ma ñgac dan̄ kêsêlêtñ mbo sen̄ akêñ gameñ ñamakê-ñga meñ. Ma sêkac in̄ bu hóc Yisu ndê a gicso dau. Ñgac dau ndê ñaê Saimon. In̄ Aleksanda lu Rupas damba, ma in̄ ndê malachu Sairin.

22 Sêwê Yisu sêsa si e sêhóc asê gameñ nan̄ sêsam bu Golgota. (Ñaê dau danem kwi bu ‘Gameñ Ñakêcyha-ñga.’)

23 Lau sin̄-ñga bu sêkêñ wain ti bu ñamakic têtñ Yisu nôm, magoc in̄ tec.

24 Bocdinan̄ sêhu sin̄, ma sic in̄ pi a gicso dau. Ma tin̄ambu sêwhê in̄ ndê ñakwê kôc ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc ñakwê bocke.

25 Ñac sic in̄ pi a gicso têtñ bêbêc, acgatu gitôm 9 kilok.

26 Ma yom nan̄ lau bata Israel-ñga sêngôlin̄ pi in̄, nan̄ sêto pi bapia dan̄, nan̄ sôm, “Lau Israel-ñga si Kin̄.”

27-28 Ñac sic ñgac sac lu pi a gicso dau sêwhin̄, dan̄ kêgalêtñ Yisu amba andô-ñga, ma dan̄ kêgalêtñ gasê-ñga.

29 Lau nan̄ sêñsêlêtñ si sêmen̄, nan̄ sêndahin̄ ñasu ma sêtan̄ bôlê Yisu. Sêsôm, “Ei. Am ñgac nan̄ sôm bu sen̄ lôm dabuñ su ma kwê sa tiyham tôm bêc tö.

30 Dec sip akêñ a gicso dau mwen̄, ma nem daôm sa!”

31 Ma dabuñsiga atu-tu ti kêdôhôn̄waga yomsu-ñga bocdinan̄ sêsu in̄ susu ma sêsôm têtñ dandi, “In̄ gêm lau daêsam sa, tigen̄ gitôm dom bu nem dau sa.

³² Yac bu alic Mesaya, lau Israel si kin dindec-nga, sip akêñ a gicso dau men, dec yac oc akêñ whin in.” Ma ngac lu nan sic pi a gicso sêwhin Yisu, nan sêsu in susu bocdinañ.

Yisu mbac ndu

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³ Têñ ac kalhac lhu, ñasec atu gêm gameñ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-nga.

³⁴ Ma têñ 3 kilok Yisu mbwêc awha atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu, ‘Aö neñ Anötö, aö neñ Anötö, tu sake-nga am hu aö sin?’)

³⁵ Lau nan sêlhac sêmpin, nan sêngô in ñapep dom ma sêsôm, “Anğô, in ta propet Elaija.”

³⁶ Ma ngac dan kêtî gi kên sôwam dan sip wain ñamakic, ma sô dôn pi a baliñ dan. Goc in puc pi Yisu whasun bu in nôm ma sôm, “Dahu in sin ma dalic, Elaija oc sip men ma kôc in su, me mba.”

³⁷ Têñ têm dinañ Yisu mbwêc awha atu ma mbac ndu.

³⁸ Ma têñ dinañ po baliñ nan kêgalên lôm dabun ñalôm, nan dau kic gi lu, kalhac ñahô ma gi têñ ñapu-nga.

³⁹ Ma ngac bata sin-nga nan kalhac Yisu anğô-nga, nan gêlic in ndê mbac ndu ñalên, goc sôm, “Yomandô, ngac dindec in Anötö ndê Atu.”

⁴⁰ Lauwhê ñatô sêlhac ahê ma sêlic gên hon dinañ. Maria Magadala lu Maria nan Jems saun lu Joses dinda, ma Salome sêmbo sêwhin ñac.

⁴¹ Mun-nga, têñ têm Yisu mbo gameñ Galili-nga, nan lauwhê dinañ sêñkuc in, ma sem akin in. Ma lauwhê daêsam nan sêpi Jerusalem sêwhin Yisu, nan sêlhac sêwhin ñac.

Josep kên Yisu ndê ñamlañ yêc hoc ñasun

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁴² Bêc nan sic Yisu ndu, nan lau Israel-nga si bêc sêmasañ dau tu Sabat-nga.* Bocdinañ têñ telha,

* **15:42:** Lau Israel sêsôm bu têñ ndoc ac gi sip têñ bêc nan mun bêc Sabat-nga, nan têm dau gic hu bêc Sabat-nga. Bocdinañ ñac bu sêñsuhun lau batê mun ac ndi sip.

⁴³ Ngac bata Israel-nga dan ñaê Josep gauc gêm bu êñsuhun Yisu ñamlañ. Josep in ngac akêñ malac Arimatiya-nga, ma in lau Sanedrin-nga si ngac tiwaê dan nan kên bata Anötö ndê gôlin bu men sa tiawê. In ndê ñalôm pên dôn, dec têñ Pailot gi ma ndac Yisu ndê ñamlañ.

⁴⁴ Yom dau kôm Pailot sö, ñahu bu in kêyalê dom bu Yisu mbac ndu su. Bocdinañ in ta lau sin si ngac bata ma ndac in bu Yisu mbac ndu su, me mba.

⁴⁵ In tap sa bu Yisu mbac ndu su, dec gôlôc têñ Josep bu kôc Yisu ndê ñamlañ sa ndi êñsuhun.

⁴⁶ Josep kôc po ñayham dan nan in gêmli mun su, goc sa gi ma kôc Yisu su yêc a gicso dau, ma kêpan in ahuc ña po dau. Ma in kôc in sa gi ma kên in yêc sêhôn nan lau sêlên gwanan su yêc hoc ñalôm. Goc in kêpi hoc dan gi ndôc sê awha dau ahuc.

⁴⁷ Maria Magadala lu Joses dinda Maria sêlic Josep kên Yisu ndê ñamlañ yêc hocsun dinañ.

16

Yisu tisa

(Mat 28:1-10; Luk 24:1-12)

¹ Bêc Sabat-nga men gi su, goc Maria Magadala lu Jems dinda Maria, ma Salome semlihi gên malu bu sênem oso Yisu ndê ñamlañ.

² Têñ wake ñabêc ñamata-nga dinañ sêti têñ bêbêc ganduc bu sêtên sêhôn sêndi. Ac pi men su ma sêñsêlên sêmbo señ,

³ ma sêndac dandi, “Asa oc nem yac sa ma êmpi hoc nan yêc sê awha, nan su?”

⁴ Tigen sêhóc tandô sa, ma sêlic hoc atu dau yêc sê awha dom.

⁵ Bocdinañ dec sêsôc sêhôn ñalôm si. Sêlic ngac batat dan nan sôc ñakwê sêsêp, ma ndôc andô-nga, dec sêsô ñandô.

⁶ Magoc ngac dau sôm, “Asö dom. Mac anjalê Yisu Nasaret-nga, nan sic in ndu pi a gicso dau. In yêc dec dom, in tisa su. Alic mala nan sêkên in yêc, nan sawa.

⁷ Magoc andi ma asôm têñ in ndê sêñomi ma têñ Pita bu in oc mun mac têñ Galili ndi.

Mac oc alic in yêc dindê, tòm yom nan in sôm têj mac mun su nan.”

⁸ Yom dinañ kôm awê lu dau sêntitec ti sêhêdaê ñandô. Sêsa akêj sêhê, ma sêlhô sênti si. Magoc sêtôc dau dec sêsôm yom têj ñamalac dan yêc señ dom.

⁹ Têj têm Yisu tisa têj Sonda bêbêc, in hoc dau asê ti-ñamata-nga têj Maria Magadala, awê nan mun-nga in soc ñalau sac 7 su yêc in ñalôm.

¹⁰ Ma Maria gi ma sôm asê têj lau nan sêñkuc Yisu, nan sêkôm dan gibo ti sêtan sêmbo.

¹¹ Maria sôm têj ñac bu in gêlic Yisu ma in mbo tali tiyham. Magoc ñac sêkêj whin dom.

¹² Tiñambu Yisu ndê ñgac-sêñjom lu sêhu Jerusalem sin ma sêñsêlêj sêmbo señ, ma Yisu hoc dau asê têj in lu gitôm ñgac angô batac dan.

¹³ Dec in lu sêmbu si ma sic minj têj sêñjomi ñatô, magoc ñac sêkêj whin in lu dom bocd-inañ.

Yisu kên gwelen têj lau nan sêñkuc in

¹⁴ Tiñambu ñgacsêñjomi 11 señ gêj sêmbo sêwhin dau, ma Yisu hoc dau asê têj ñac. Ma in sôm ñac tu ñac si ñalôm ñadandi-nga, bu sêkêj whin lau nan sêlic in têj ndoc in tisa su, nan dom.

¹⁵ Goc in sôm têj ñac, “Atôm nom ñagameñ sambob andi, ma ahoc ñawaê ñayham asê têj lau honj.

¹⁶ Lau nan sêkêj whin ma sêlinj sanju, nan oc sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa. Magoc lau nan sêkêj whin dom, nan oc sêtap in ndê matôc sa.

¹⁷ Ma Anötö oc kên ñaclai têj lau nan sêkêj whin, dec oc tòm bu sêkôm gêj dalô bocdec bu. Ñac oc sêkôm gwelen sênem aô añôn, ma sêsoc ñalau sac su yêc lau. Ñac oc sêsôm yom awha wakuc-nga nan sêndôhônj mun su dom.

¹⁸ Ñac bu sêkôc mboc sac sip ñac amba me sênôm bu ñamalac, dec oc kôm ñac sêtisac dom. Ma ñac oc sêkêj amba sac lau gêm bac, ma sêkôm ñac ñayham sa.”

¹⁹ Yisu sôm yom dinañ têj ñac su, goc Anötö kôc in su yêc nom. In pi undambê gi, ma ndôc Anötö ndê amba andô-nga.

²⁰ Ma in ndê sêñjomi sêsa si, ma sêhoc ñawaê ñayham asê yêc gameñ honj. Ma Pômdau mbo whin ñac, ma kên ñaclai têj ñac bu sêkôm gêj dalô atu-tu tu bu puc yom nan sêhoc asê, nan dôñ-nga.

Luk ndê ñawaê ñayham Yom whê ñawaê ñayham dindec sa-nga

Luk in Yisu ndê ñgacsênom dom, ma in ñgac Israel-nga dom. In ñgac Grik-nga, ma in dokta, ma bocdinañ tanyalê bu in ñgac tigauc. Luk dau gêlic gêñ honñ nañ Yisu kôm, nañ dom, magoc in kip yom honñ sa yêc lau nañ sêmbô sêwhiñ Yisu têtñ ndoc in gic hu ndê gwelen e in mbu pi undambê gi (1:1-4). Luk ndê ñawaê ñayham hêganônñ Yisu ti in ndê gwelen, ma in to bapia dañ tiyham (Aposel) pi gwelen nañ lau aposel sêkôm ña Ñalau Dabuñ ndê ñaclai.

Yêc in ndê yom ñamata-nga, Luk sôm bu in to yom têtñ ñgac atu dañ ñaê Tiopilas. Ñaê dau danem kwi bu 'ñgac nañ atac whiñ Anötö.' Magoc in to tu ñgac tigenñ dinañ-nga dom, in to ndê ñawaê ñayham hêganônñ lau nañ lau Israel dom gitôm in dau, ma lau Israel-nga sêwhiñ. In tac whiñ bu ñac sênyalê bu Yisu, in lau Israel-nga si Mesaya, ma in meñ gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc meñ bu ti lau honñ si Pômdau, ma bu mbac ndu tu lau honñ-nga. Ma bocdinañ Luk tac whiñ bu Yisu ndê ñawaê sa têtñ gameñ nom-nga honñ, bu lau sêngô ma sêkêñ whiñ Yisu, dec oc sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa.

Yom Ñamata-nga

¹ O ñgac atu Tiopilas. Lau daêsam sêñsahê bu sêto yom pi gêñ honñ nañ ñandô sa yêc yac mba gameñ.

² Ñac sêto sêñkuc yom nañ lau nañ sêmbô sêwhiñ Yisu têtñ ndoc in gic hu ndê gwelen, nañ sic dulu têtñ yac. Lau dau sêlic gêñ honñ nañ Yisu kôm pi tandô, dec sêhoc ñawaê ñayham asê pi gêñ dau.

* **1:5:** Abaisa - dabuñsiga ñamata-nga dañ nañ mbo têtñ Kiri Dawid ndê têtñ. Têtñ têtñ dinañ lau Israel si dabuñsiga sêwhê dau kôc ti toñ 24 kêkuc dabuñsiga ñamata-nga si ñaê (1 Kr 24:7-19; ma Nia 12:11-17). Ma tinambu sêkôm gwelen tôm ñaton 24 dinañ sêyô dau sêyô dau. Têtñ Yisu ndê têtñ, lau dabuñsiga daêsam sêndöc gameñ ñamakê-nga, ma sêpi Jerusalem tu sêkôm gwelen yêc ñlôm dabuñ tôm ñac si toñ si ndoc, ma tinambu sêmbu sêtêtñ si gameñ si (Luk 1:8, 23). Alic yom whê ñaê 'dabuñsiga' sa-nga yêc buku dindec ñambu-nga. † **1:5:** Aron - lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga nañ gêm akin Anötö têtñ Moses ndê têtñ. Alic Eks 7:1-6; ma 28:1.

³ Ma aö bocdinañ, gakiñ yom honñ sa pi gêñ ñamata-nga ma meñ têtñ kwahic dec, ma galic ñayham bu wato sip bapia dindêc ma wanñiñ têtñ am. Aö gato yom kakuc ñadênañ tôm gêñ honñ nañ hóc asê. Tu dinañ-nga O ñgac atu Tiopilas,

⁴ am oc êmyalê bu yom honñ pi Yisu nañ am ñgô su, nañ yom ñandô.

Jon, Ñgac Kêku Lau-nga ndê puc dinda kôc in-nga

⁵ Têtñ têtñ Kiri †Herod gêm gôliñ gameñ Judia-nga, nañ †dabuñsiga dañ mbo, in ndê ñaê Sekaria. In kôm ndê gwelen whiñ dabuñsiga nañ sêmbô dabuñsiga ñamata-nga Abaisa* ndê toñ. Sekaria ndê awhê ndê ñaê Elisabet, ma in Aron† ndê wakuc dañ, gitôm Sekaria dau.

⁶ Anötö gêlic inlu sêsa lêtñ gitêtñ yêc in angô-nga, sêñsêlêtñ sêñkuc Anötö ndê yomsu ti ñagôliñ ñalêtñ ñayham.

⁷ Inlu sêti awhê andô ma ñgac andô su, magoc balêkoc mba, bu Elisabet in awhê gapoc.

⁸ Têtñ têtñ dañ Sekaria ndê toñ si ndoc sênem akin Anötö-nga hóc asê, ma in gêm ndê gwelen dabuñsiga-nga mbo Anötö ndê lôm dabuñ yêc Jerusalem.

⁹ Ma gitôm dabuñsiga si mêtê, sêpuc gapoc gi sip Sekaria, bu sôc lôm dabuñ ñalôm ndi, ma kêtñ da ñamalu ñayham.

¹⁰ Ma têtñ ndoc in sôc gi bu kêtñ da ñamalu ñayham, nañ lau Israel-nga honñ nañ sêkac sa tu s êtoc Anötö sa-nga, nañ sêtenñ mbec sêlhac awê.

¹¹ Têtñ ndoc dinañ Pômdau ndê añela dañ hoc dau asê têtñ Sekaria, ma kalhac alta da ñamalu-nga ña-ndö-nga.

¹² Têtñ ndoc Sekaria tandô pi añela dau, in sô ti töt dau ñandô.

¹³ Magoc añela sôm têtñ in, "Töt daôm dom Sekaria, bu Pômdau ñgô mbec nañ am teñ. Am nem awhê Elisabet oc kôc atômñgac dañ, ma am oc sam in ndê ñaê bu Jon.

14 Inj oc kôm am atac ñayham atu, ma lau daêsam oc sêtisambuc tu dinda kôc inj-nga,

15 bu inj oc ti ñgac tiwaê yêc Pômdau anğô-nga. Inj oc nôm wain me bu ñanğa dom, magoc têtj têtj inj yêc dinda atac ñalôm en, nanj Ñalau Dabuñ oc nem inj ahuc, ma mbo whinj inj ñapanj.

16 Ma têtj ndoc inj tiatu, nanj inj oc nem lau Israel-nga daêsam kwi, sêmbu sêsôc Pômdau ñac si Anötö ñapu.

17 Inj oc ti propet ñanğa ma ti ñaclai gitôm propet ñamata-nga Elaija. Ma inj oc muñ Pômdau, bu nem lau daêsam si ñalôm kwi. Dambai oc atac whinj atui, ma lau danğapêc oc sêti lau ti gauc nanj sêsa si lêtj gitêtj. Ñalêtj dinanj inj oc êmasanj lau si ñalôm bu sêkôc Pômdau sa.”

18 Sekaria ngô anjela ndê yom dinanj su, goc sôm têtj inj, “Alu ati awhê andô ma ñgac andô su. Boc-dinanj ñalêtj bocke dec aö wanyalê bu am nem yom oc ñandô sa?”

19 Goc anjela ô yom ma sôm, “Aö Gabriel nanj galhac Pômdau anğô-nga, ma inj kêkinj aö bu wahoc ñawaê ñayham dindêc asê têtj am.

20 Gêtj nanj aö gasôm yom pi, nanj oc ñandô sa tôm ñandoc. Tigenj am kêñ whinj aö dom, ma bocdinanj am oc awham mba sa, ma sôm yom dom e gêtj honj dindêc hóc asê su.”

21 Têtj dinanj lau nanj sêmbo awê, nanj sêhônj Sekaria ma gauc gêm bu bocke ma inj mbo tiwandêc yêc lôm dabuñ ñalôm.

22 Ma têtj ndoc Sekaria mbu sa awê gi, nanj gitôm dom bu sôm yom, ma gic amba ñambwa têtj ñac, dec ñac si gauc sa bu inj gêlic gêtj ñagatu danj yêc lôm dabuñ ñalôm.

23 Tinambu inj ndê bêt gwelenj-nga pacndê, ma inj kôlhö mbu têtj ndê malac gi.

24 Ma inj ndê awhê Elisabet daê, dec timêtê dau ñapep, ma mbo tenj mbo injlu si andu gitôm ayô amanđanj. Elisabet sôm,

25 “Pômdau kôm gêtj dindêc ma gêm aö sa. Ñamata-nga aö gambo ti mayanj yêc lau anğô-nga, bu aö awhê gapoc, tigenj kwahic dec Pômdau tawalô aö, ma kôc aö mayanj su.”

Yisu ndê puc dinda kôc inj-nga

26 Elisabet daê gitôm ayô 6 su, goc Anötö kêkinj anjela Gabriel têtj malac Nasaret nanj yêc gameñ Galili-nga,

27 bu kêñ ahenj têtj awhê akinj danj. Inj ndê ñaê Maria, ma lau sêhoc yom asê su bu Maria oc nem ñgac danj ñaê Josep, nanj Kinj Dawid ndê apanğac danj.

28 Anjela dau têtj Maria gi ma sôm, “O awhê nanj Anötö tac whinj am ndu andô, Pômdau whinj am.”

29 Yom dau kôm Maria sö ñandô, ma inj gauc gêm têtj dau bu, “Inj awha gic aö tu sake-nga?”

30 Goc anjela sôm têtj inj, “Tôc daôm dom Maria, bu Anötö gêlic am ñayham kêlêc.

31 Am oc daêm ma kôc balêkoc ñgac danj, ma sam inj ndê ñaê bu Yisu.

32 Inj oc ti ñgac tiwaê, ma lau oc sêsam inj bu Anötö Ñaclai ti Ñawasi Ñadau ndê Atu. Pômdau Anötö oc kêñ inj wêkainj apanğac Dawid ndê pônj kinj-nga.

33 Inj oc nem gôlinj †Jakob ndê wakuc lau Israel-nga, ma inj ndê gôlinj oc pacndê dom.”

34 Goc Maria ndac anjela dau bu, “Aö gayêc gawhinj ñgac danj dom, ma bocdinanj yom dau oc ñandô sa ñalêtj bocke?”

35 Ma anjela ô yom ma sôm, “Ñalau Dabuñ oc têtj am menj, ma Anötö, Ñaclai ti Ñawasi Ñadau ndê ñaclai oc nem am ahuc. Tu dinanj-nga balêkoc dabuñ nanj am oc kôc, nanj lau oc sêsam inj bu Anötö ndê Atu.

36 Ma am ngô! Elisabet, awhê andô nanj yêc am apami si tonj, nanj daê ma oc kôc balêkoc danj. Sêsôm bu inj awhê gapoc, magoc kwahic inj daê tôm ayô 6 su.

37 Bu gêtj danj yêc dom, nanj Anötö gitôm dom bu kôm ñandô sa.”

38 Ma Maria ô yom ma sôm, “Pômdau ndê awhê akinj aö. Bocdinanj, yom nanj am sôm, nanj ñandô sa pi aö.” Maria sôm yom dinanj su, goc anjela hu inj sinj.

Maria gic Elisabet kêsi

39 Têtj têtj dinanj Maria kêmasanj dau, ma kêsêlêtj ñagahô têtj malac danj yêc gameñ ñabaö Judia-nga gi.

40 Inj hóc asê ma têtj Sekaria ndê andu gi, ma ta Elisabet ndê ñaê.

41 Têtj têtj Elisabet ngô Maria ndê yom, nanj balêkoc nanj yêc inj ñalôm kwê soc ti ñanğa, ma Ñalau Dabuñ gêm Elisabet ahuc.

42 Ma in sôm yom awha atu, “Anötö toc am sa hôc gëlêc lauwê sambob su, ma oc toc balêkoc nan am oc kôc, nan sa bocdinañ.

43 Aö awê bocke, dec am, aneñ Pômdau dinda mweñ bu lic aö?

44 Têñ ndoc aö gañgô am mbwêc aö, nan balêkoc nan yêc aö ñatac, nan kwê soc ti atac ñayham.

45 Am kêñ whiñ bu Pômdau ndê yom p i am oc ñandô sa, ma tu dinañ-nga am tap in ndê mwasiñ sa!”

Maria po Anötö ndê waê sa

46-47 Ma Maria sôm:

“Aö wapo Pômdau ndê waê sa ti aneñ ñalôm sambuc, ma aö atac ñayham këlêc tu Anötö nan gêm aö si-nga.

48 Nahu bu in kêlhiñ in ndê awê akind nambwa, aö dec siñ dom. Têñ kwahic dec ma ndi, lau hon oc sêsam aö bu awê nan Anötö kêmwasin.

49 In Nanga Ndadu nan kôm gêñ atu têtñ aö, ma in ndê ñaê dabuñ.

50 Tôm têm sambob, in tawalô lau hon nan sêtoc in ma sêtoc in sa.

51 In amba ñanga kôm gêñ atu, ma lau nan yom sêtoc dau sa-nga gêm ñac si ñalôm ahuc, nan in soc ñac su sêlhô têtñtêñ.

52 In kêmasic kin nom-nga su yêc ñac si pôn kin-nga, magoc lau nan sêñgwinin dau, nan in toc ñac sa.

53 In kêmwasin lau ñalôm sawa ña gêñ ñayham-ñayham, magoc in kêkin lau ti lêlôm sêsa amba sawa si.

54-55 In gêm in ndê lau akind Israel-nga sa, ma tôm yom nan in gic bata têtñ aban Abraham, ma têtñ in ndê wakuc hon nan sêñkuc in, nan in tawalô ñac.”

56 Maria kêpiñ Anötö ma sôm yom dinañ su, goc mbo whiñ Elisabet gitôm ayô tö, ma tiñambu in kölhô mbu têtñ ndê malac gi.

Elisabet kôc Jon

57 Elisabet ndê ndoc meñ sa dec in kôc balêkoc ñac dan.

58 Ma in ndê dawai ti lau meñpan in-nga sêñgô bu Pômdau tawalô in ñalêñ dinañ, ma ñac hon atac ñayham sêwhiñ in.

59 Têñ balêkoc dau ndê bêc ti-8-nga, ñac hon sêmeñ bu sêsê balê ndê ñamlic ñatô su

sêñkuc lau Israel-nga si ñpwac, ma ñac tac whiñ bu sêkêñ damba Sekaria ndê ñaê pi in.

60 Tigeñ in dinda sôm, “Mba! Dasam in ndê ñaê bu Jon.”

61 Ma sêsôm têtñ in, “Yêc am nem dawam, ñac ñaê Jon dan mbo dom.”

62 Ma ñac sic amba têtñ damba bu sêñyalê ñaê bocke in tac whiñ.

63 In kôm ña amba bu sêkêñ tapele dan têtñ in, dec sêkêñ ma in to, “In ndê ñaê Jon,” goc lau hon sêhêdaê.

64 Ma ñagahô in êmbala tigolon, ma in sôm yom asê ma kêpiñ Anötö.

65 Gêñ dau kôm ñac lau hon sêsö, ma lau nan sêmbô Judia ñagameñ lôc-nga, nan sem yom-galôm ñapan pi gêñ hon dinañ.

66 Lau hon sêñgô ñawaê, ma ñac gauc gêm yom dau ñapan yêc ñac si ñalôm. Ma ñac sêlic bu Pômdau ndê ñaclai tôc dau asê yêc balê dau, dec sêndac dandi, “In oc ti ñamalac kain bocke?”

Sekaria hoc yom asê gitôm propet

67 Têtñ têm dinañ Nalau Dabuñ gêm Jon ndê damba Sekaria ahuc, ma in hoc yom asê gitôm propet dan ma sôm,

68 “Tampiñ Pômdau, yac lau Israel-nga neñ Anötö, bu in meñ bu nem in ndê lau si.

69 In po ñac ti ñaclai dan sa yêc in ndê ñac akind Dawid ndê lau wakuc, nan gitôm bu nem yac si.

70 Anötö ndê propet dabuñ sêhoc yom asê pi gêñ dau muñ su, ma kwahic dec Anötö kôm yom dau ñandô sa.

71 In kêmasic lêtñ dinañ, bu nem yac si yêc yac neñ ñacyo ti lau nan sêtec yac amba.

72 In tawalô yac, tôm in gic bata têtñ aban, ma gauc gêm in ndê pwac dabuñ,

73 nan in kêmatic tidôn whiñ aban Abraham.

74 In oc nem yac si yêc yac neñ ñacyo amba, tu bu yac danem akind in ti atac pa su,

75 ma tu bu tañsêlêñ dasa lêtñ gitêñ ti dabuñ yêc in angô-nga tôm bêc hon.

76 Ma Jon, aneñ balê, lau oc sêsam am bu ‘Anötö, ñaclai ti Nawasi Ndadu ndê propet,’ bu am oc muñ Pômdau ma êmasañ lau si ñalôm tu sêkôc in sa-nga.

⁷⁷ Ma am oc whê Anötö ndê lau si gauc sa pi lêñ nan in oc suc ñac si sac kwi tu bu nem ñac si-ñga.

⁷⁸ Yac neñ Anötö ndê lêñ tawalô yac-ñga, nan oc tòm ac nan pi ma kalhac umbon,

⁷⁹ ma pô lau nan sêndöc gameñ ñasec, ma lau nan sêmpin bu sêmbac ndu. In oc wê yac dasa señ bu datap yom malô sa.”

⁸⁰ Tinambu balê dau tiatu, ma kêñ ndê ñalôm sambuc tu nem akin Anötö-ñga. Ma in mbo gameñ sawa e tòm bêc nan in gic hu ndê gwelen, dec gêm mêtê kalhac lau Israel anğô-ñga.

2

Maria kôc Yisu

¹ Têñ têm dinan †Sisa Ogasta gic atu yom bu sêsê lau hon nan sêmbo Rom si gôlin ñapu, nan sa tu bu sênemlihi takis-ñga.

² (Têñ ndoc dinan Kirinos gêm gôlin gameñ Siria-ñga, ma gêñ dinan ti têm ñamata-ñga nan sêsê lau sa yêc in ndê gôlin ñapu.)

³ Bocdinan lau hon sêtêñ si malachu si, bu sêto si ñaê sip bapia sêsê ñac sa-ñga.

⁴ Josep in Dawid ndê wakuc dan, ma bocdinan in hu malac Nasaret yêc gameñ Galili-ñga sin, ma sip têñ Dawid ndê malac yêc gameñ Judia-ñga gi, malac nan sêsam bu Betlehem.

⁵ Josep lu Maria sêwhin dau si bu sêkêñ si ñaê, bu sêhoc inlu si yom asê su bu oc sênem dau. Ma Maria daê mbo.

⁶ Têñ ndoc inlu sêmbo Betlehem, nan Maria ndê bêc bu kôc balêkoc-ñga hóc asê.

⁷ Josep lu Maria sêyêc bôc si mala, bu ñasawa mbasi yêc andu ñacleñ-ñga. Ma yêc dê, Maria kôc in ndê balêkoc ñgac ñamata-ñga. Ma in kôm in si ña po, ma kêñ in yêc bôc si apa sêneñ gêñ-ñga.

Anjela sêhoc Yisu ñawaê asê

⁸ Têñ ôbwêc dinan lau ñatô sêyob si domba sêmbo malac dau ñamakê.

⁹ Ma Anötö ndê anjela dan hoc dau asê têñ ñac. Pômdau ndê ñawê pô ñac, ma sêtöc dau ñandô.

¹⁰ Goc anjela dau sôm têñ ñac bu, “Atöc daôm dom! Aö bu wakêñ ñawaê ñayham dan têñ mac, nan oc kôm mac atac ñayham atu. Ma ñawaê dindec gic waê lau hon.

¹¹ Mac nem ñgac nem mac si-ñga hóc asê têñ bêc dau dindec. In dinda kôc in yêc Betlehem, malac nan sêsam bu Dawid ndê malac. In †Mesaya dau nan Anötö gic bata bu êñkin meñ, ma mac nem Pômdau dau.

¹² Atêñ Betlehem andi, ma mac oc anjalê balêkoc dau pi gêñ bocdec bu. Sêkôm in si ña po, ma sêkêñ in yêc bôc si apa sêneñ gêñ-ñga.”

¹³ Ma ñagahô anjela undambê-ñga daêsam sêhoc dau asê sêwhin anjela dinan, ma sem wê sêmpin Anötö bocdec bu,

¹⁴ “Anötö ndê waê sa yêc lôlôc. Ma yom malô yêc nom, têñ lau nan Anötö gêlic ñac ñayham.”

Lau sêyob domba-ñga sêtêñ Betlehem si

¹⁵ Anjela sem wê dinan su, goc sêmbu sêpi undambê si. Ma lau sêyob domba-ñga sêsôm têñ dandi, “Ayôc! Datêñ Betlehem dandi, ma dalic gêñ atu nan Pômdau ndê anjela sêhoc asê têñ yac.”

¹⁶ Goc sêñsahic dau sêtêñ Betlehem si, ma sêtap Maria lu Josep sa, ma sêlic balêkoc dau yêc bôc si apa sêneñ gêñ-ñga.

¹⁷ Sêlic in su goc sêsa si, ma sic miñ yom nan anjela hoc asê têñ ñac pi balêkoc dau.

¹⁸ Ma lau hon nan sêngô ñac si yom, nan sêhêdaê ñandô.

¹⁹ Magoc Maria gauc gêm yom hon ñapan yêc ndê ñalôm.

²⁰ Ma lau sêyob domba-ñga sêlhö sêmbu sêtêñ gameñ sêyob domba-ñga si. Sêmpin Anötö ma sêtoc in ndê waê sa tu gêñ hon nan sêngô ti sêlic, nan gitôm anjela sôm asê têñ ñac.

Sêtöc Yisu yêc lôm dabun

²¹ Têñ bêc 8 ginga su, sêsê balê ndê ñamlic ñatô su, kêkuc lau Israel-ñga si pwac. Ma sêsam in ndê ñaê Yisu, tòm anjela sam in têñ ndoc in kêñ puc Maria bu in oc daê.

²² Mun-ñga, Moses to yomsu dan pi lauwhê Israel-ñga nan sêkôc balêkoc, nan yêc bocdec bu. Sêhôn e bêc 40 pacndê, goc ñac oc ñawasi sa tiyham yêc Anötö anğô-ñga. Bocdinan têñ Maria ndê bêc 40 pacndê su, goc inlu Josep sêkôc Yisu sêtêñ lôm dabun yêc malac Jerusalem si, bu sêtöc in yêc Pômdau anğô-ñga.

23 Sêkôm bocdinaŋ kékuc Pômdau ndê yomsu naŋ Moses to bocdec bu, “Asam balêkoc ŋgac mbêc hoŋ bu dabuŋ yêc Pômdau aŋgô-ŋga.”

24 Ma têtj têtj dinaŋ inlu sêkêŋ da bu Maria ŋawasi sa tiyham. Sêkêŋ da têtj Pômdau ndê yomsu, balusi lu me mbac saun lu.

25 Têtj têtj dinaŋ ŋgac daŋ ŋaê Simeon mbo Jerusalem. In ŋgac gitêtj ti dabuŋ, ma in hoŋ ndoc bu Anötö êŋkiŋ in ndê Mesaya bu nem lau Israel-ŋga si. Nalau Dabuŋ whiŋ in têtj bêt hoŋ,

26 ma têtj ndoc daŋ, kêtj gauc têtj in bu in oc mbo tali e lic Mesaya naŋ Pômdau gic bata.

27 Ma Nalau Dabuŋ wê Simeon têtj lôm dabuŋ gi, têtj bêt naŋ Yisu dinda lu damba sêkôc in sêmeŋ bu sêkêŋ da sêŋkuc Moses ndê yomsu.

28 In pê Yisu sa, goc kêpiŋ Anötö ma sôm,

29-30 “O Pômdau atu, yom naŋ am gic bata su, naŋ kwahic dec ŋandô sa. Aô tanôŋ galic am nem †Ŋgac Nem Lau Si-ŋga su, ma bocdinaŋ dec oc têtj bu am nem ŋgac akiŋ aô dec wambac ndu ti atac malô.

31 Am kêmasaŋ lêtj dindec yêc lau hoŋ aŋgô-ŋga.

32 Am nem ŋawê oc pô lau hoŋ, bu têtj am asê têtj lau gameŋ apa-ŋga, ma bu po am nem lau Israel-ŋga si waê sa.”

33 Simeon sôm yom dinaŋ pi Yisu, dec kôm Yisu dinda lu damba sêhêdaê.

34 Goc Simeon gêm mbec ŋac, ma sôm têtj Yisu dinda Maria, “Anötö kêyaliŋ balê dindec sa, ma tu in-ŋga lau Israel-ŋga daêsam oc sêpeŋ, magoc daêsam naŋ sêkêŋ whiŋ in, naŋ oc sêtap Anötö ndê mwasiŋ sa. In meŋ bu têtj Anötö ndê lêtj asê têtj lau, magoc daêsam oc sêpu in ti ndê yom,

35 ma ŋalêtj dinaŋ gauc naŋ yêc lau daêsam si ŋalôm, naŋ oc meŋ sa tiawê. Ma tu gêtj naŋ oc hôt asê in-ŋga, am daôm oc hôt ŋandê atu têtj bien kuŋ am ŋatê.”

36 Propet awhê daŋ mbo lôm dabuŋ ŋabatêmdö. In ndê ŋaê

Ana, ma in damba in Panuel, naŋ yêc Aser ndê toŋ.* Ana in ti awhê andô su.

Muŋ-ŋga in gêm ŋgac su ma inlu nakweŋ sêmbo sêwhiŋ dau gitôm yala 7,

37 goc nakweŋ mbac ndu ma Ana ti awhê sawa ma mbo e in ndê yala ti 84. Têtj aacsalô ti ôbwêc hoŋ in gêm akiŋ Anötö mbo lôm dabuŋ ŋabatêmdö, ma têtj daêsam in hu gêtj danêŋ-ŋga siŋ tu nem dabuŋ dau ti têtj mbec ŋaŋga-ŋga.

38 Têtj têtj naŋ Simeon ndê yom pi Yisu pacndê, naŋ Ana têtj ŋac gi, ma gêm danŋe Anötö. Ma in gic hu sôm yom pi balêkoc têtj lau hoŋ naŋ sêhôt ndoc naŋ Anötö oc nem lau Jerusalem ti Israel-ŋga si.

39 Josep lu Maria sêkôm gêtj hoŋ têtj Pômdau ndê yomsu sôm, goc sêmbu sêtêtj ŋac si malac Nasaret yêc gameŋ Galili-ŋga si.

40 Ma Yisu tiatu ma ti balê ti licwalô. Ma gauc ŋayham ma Anötö ndê mwasiŋ gêm in ahuc.

Yisu mbo lôm dabuŋ

41 Têtj yala hoŋ Maria lu Josep sêpi Jerusalem si, bu sêlic om atu †Pasowa-ŋga.

42 Têtj Yisu ndê yala ti 12, naŋ ŋac hoŋ sêpi si, têtj inlu si gêtjôm.

43 Ma têtj ndoc Mwasiŋ Pasowa-ŋga pacndê, goc Maria lu Josep sêhu Jerusalem siŋ bu sêmbu sêtêtj inlu si malac sêndi. Yisu gacgeŋ mbo Jerusalem, magoc inlu sêŋyalê dom,

44 bu sêŋsêlêtj sêmbo seŋ sêwhiŋ lau toŋ atu, dec sem gauc bu in oc mbo lau toŋ atu dinaŋ ŋalôm. Sêhu Jerusalem siŋ sêsa si gitôm bêt daŋ, goc sêŋsalê in yêc ŋac si lau.

45 Sêtap in sa dom, dec bêt tilu-ŋga inlu sêmbu sêtêtj Jerusalem si, bu sêŋsalê in.

46 Sêhôt asê Jerusalem, ma ŋagalaŋsê sêtap in sa yêc lôm dabuŋ. In ndôt whiŋ lau naŋ sêndôhôtj mêtê, ma in kêtj danŋa ŋac si yom. Ma in ndac ŋac pi gêtj daêsam.

47 Lau hoŋ naŋ sêŋgô in, naŋ sêhêdaê tu in ndê gauc-ŋga, ma tu yom hoŋ naŋ in ô têtj kêtjôhôtjwaga-ŋga.

48 Têtj ndoc Maria lu Josep sêlic in, naŋ sêhêdaê. Ma Maria ndac in, “Aneŋ balê, tu sake-ŋga am kôm gêtj dindec têtj alu damam? Alu aŋsalê am ti ŋalôm ŋawapac.”

* 2:36: Aser - Jakob ndê atui 12 si daŋ. Lau Israel sêwhê dau kôt ti toŋ 12 sêŋkuc apai 12 dinaŋ (alic Gen 35:26).

49 Ma Yisu ndac inlu, “Tu sake-nga amlu anşalê aö? Damañ ndê andu dindec, ma aö gac waê bu wambo dec.”

50 Tigen ñac sênşyalê in ndê yom ñahu dom.

51 Goc Yisu whin inlu, ma sêmbu sêtên malac Nasaret si, ma in danğa wambu têt inlu ñapep. Ma in dinda gauc gêm yom hon dinan ñapañ yêc ndê ñalôm.

52 Ma Yisu tiatu ma ti ñgac tiguauc, ma Anötö ma ñamalac hon şelic in ñayham.

3

Jon, Ngac Kêku Lau-nga kêmasañ Yisu ndê senj

(Mat 3:1-12; Mak 1:2-8)

1 Tinjambu Taibirias ti lau Rom-nga si kin atu,* ma têt in ndê yala ti-15-nga, nañ in ndê la u bata bocdec sem gôlin lau Rom-nga si gameñ ñatô. Pontias Pailot gêm gôlin gameñ Judia-nga, †Herod Antipas gêm gôlin Galili, Herod ndê dôwa Pilip gêm gôlin Ituria ma Trakonitas, ma Lisantias gêm gôlin Abelin.

2 Ma Anas lu Kayapas sêti l au Israel-nga si †dabuñşiga ñamata-nga. Têt ndoc dinan Anötö kêkin in ndê yom têt Jon, Sekaria ndê atunğac nañ mbo gameñ sawa.

3 Bocdinañ Jon gic hu in ndê gwelen. In golom-golom malac hon nañ yêc Bu Jordan ñamakê, ma gêm mêtê bu lau sêlin sanğu tu bu sêtôc asê bu sêkac si ñalôm kwi ma sêhu mêtê sac sin, dec Anötö oc suc ñac si sac kwi.

4 Propet Aisaya hoc yom asê pi Jon muñ su, tôm in to yêc ndê buku bocdec bu:

Ñamalac dan ta yom yêc gameñ sawa bocdec bu, ‘Amasañ Pômdau ndê senj.

Amasañ nem ñalôm bu akôc in sa.

5 Busuñ hon oc sêti gameñ apa-pa, ma lôc ti ñabaö hon oc sêti gameñ gapon. Senj mbwê hon oc sêtisolop, ma senj hoc-hoc oc sêti senj ñayham.

6 Ma lau nom-nga hon oc şelic Anötö ndê lêt nem lau si-nga.’ *[Ais 40:3-5]*

7 Ma tu dinan-nga Jon sôm têt lau daêsam nañ sêsa si bu in êñku ñac, “Mac mboc ñatui mac! Tu sake-nga mac alhö amen? Mac akôc gauc pi Anötö ndê atac ñandê nañ lau propet sêkêt puc yac bu oc meñ sa,

dec gauc gêm bu amen ma alin busanğu ñambwa, a?”

8 Anğô! Akôm mêtê ñayham nañ têt asê bu mac am daôm kwi yomandô. Asôm têt daôm dom, bu ‘Abraham apai yac, ma tu dinan-nga Anötö oc kêt yac sa.’ Aö wasôm têt mac bu Anötö gitôm bu nem hoc hon dindec kwi sêti Abraham atui sêo mac.

9 A hon nañ sem ñandô ñayham dom, nañ kwahic dec Anötö kêt ki ñamata têt ñawakac, ma in oc lêt su ma tuc pi ya ndi.”

10 Lau ton atu dinan sênşô Jon ndê yom ma sêndac in, “Bocdinañ yac oc akôm sake?”

11 Ma in ô yom ma sôm, “Tamwalô lau ñatô. Mac nem asa ndê ñakwê ñandô-nga lu bu sêyêc, nañ kêt dan têt lau nañ si ñakwê mbasi. Ma asa ndê gêt danen-nga yêc, nañ nem lau nañ sêpônnda dau, nañ sa bocdinañ.”

12 Lau sêkôc takis-nga ñatô sêsa si bu Jon êñku ñac, ma sêndac, “Kêdôhônşwaga, yac oc akôm sake?”

13 Goc Jon sôm têt ñac, “Akôc takis ñapep, ma ahôc gêtêc dôhônş nañ lau Rom-nga sêkêt, nañ dom!”

14 Ma lau sin-nga ñatô sêndac in, “Ma yac, oc akôm sake?” Ma in sôm, “Anğolinş yom tasan pi lau, me akôm gêt ti ñaclai bu anğaho ñac si mone me gêt dom. Akôc ñaôli gwelen-nga nañ lau Rom-nga sêkêt têt mac, ma tamgatu awa ñatô dom.”

15 Têt têt dinan lau Israel-nga sêkêt bata bu Anötö oc êñkin in ndê Mesaya, ma lau hon nañ sênşô Jon, nañ sêhê gauc bu mboe in Mesaya dau.

16 Magoc Jon sôm têt lau hon, “Ñgac dan oc meñ hêt asê. In ndê ñaclai hêt gêtêc aö neñ su. Aö ñgac ñambwa, gitôm dom bu wati in ndê ñgac akin nañ kêtgapwêc in ndê atapa ñawalô. Aö dec kaku mac ña bu ñambwa, tigen in oc êñku mac ña Nalau Dabuñ ti ya.

17 In meñ bu êñşahê lau, gitôm ñgac nañ whê wit ñandô ti ñapa kêt, dec oc ndic ñandô sa sôt andu gêt ñandô-nga, ma tuc ñapa sip ya nañ sa ñapañ ndi.”

18 Nalêt dinan Jon hoc ñawaê ñayham asê têt lau, ma gêm la ñac ña yom ñanğa daêsam.

* 3:1: Kin atu nañ gêm gôlin gameñ Rom-nga hon nañ sêsam bu †Sisa.

19 Tiñambu Jon puc Kiñ Herod ndê giso asê, bu Herod gêm in asi ndê awhê Herodias, ma kôm mêtê sac daêsam whiñ.

20 Dec Herod gêm dau si, ma kôm giso dan tiyham bocdec bu, in kêñ Jon ndöc gapocwalô.

Jon kêku Yisu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11; Jon 1:32-34)

21 Têñ têt nañ Herod kêñ Jon ndöc gapocwalô su dom, nañ Yisu sa têt Jon gi, ma Jon kêku in whiñ. Tiñambu Yisu kalhac ma ten mbec mbo, ma undambê kac sa,

22 ma Nalau Dabuñ gêm balusi aṅgô, ma sip meñ sac Yisu ṅahô. Ma awha dan sa akêñ undambê, nañ sôm, “Aö neñ Atunṅac atac whiñ-ṅga am. Aö gatisambuc am ṅandô.”

Yisu ndê apai si ṅadênañ

(Mat 1:1-17)

23 Yisu gic hu ndê gwelen têt in ndê yala gitôm 30. Ma in ndê apai bocdindec. Lau sêsam Yisu bu Josep atu. Ma Josep in Eli atu,

24 nañ Matat atu, nañ Liwai atu, nañ Melki atu, nañ Yanai atu, nañ Josep atu,

25 nañ Matatias atu, nañ Amos atu, nañ Nahum atu, nañ Esli atu, nañ Nagai atu,

26 nañ Mat atu, nañ Matatias atu, nañ Semin atu, nañ Yosek atu, nañ Yoda atu,

27 nañ Yoanan atu, nañ Resa atu, nañ Serubabel atu, nañ Siltiel atu, nañ Neri atu,

28 nañ Melki atu, nañ Adi atu, nañ Kosam atu, nañ Elmadam atu, nañ Er atu,

29 nañ Josua atu, nañ Eliesa atu, nañ Yorim atu, nañ Matat atu, nañ Liwai atu,

30 nañ Simeon atu, nañ Juda atu, nañ Josep atu, nañ Yonam atu, nañ Eliakim atu, nañ Melea atu,

31 nañ Mena atu, nañ Matata atu, nañ Natan atu, nañ Dawid atu,

32 nañ Jessi atu, nañ Obed atu, nañ Boas atu, nañ Salmon atu, nañ Nason atu,

33 nañ Aminadab atu, nañ Ram atu, nañ Hesron atu, nañ Peres atu, nañ Juda atu,

34 nañ Jakob atu, nañ Aisak atu, nañ Abraham atu, nañ Tera atu, nañ Naho atu,

35 nañ Serug atu, nañ Reu atu, nañ Peleg atu, nañ Eber atu, nañ Sela atu,

36 nañ Kenan atu, nañ Apakad atu, nañ Sem atu, nañ Noa atu, nañ Lamek atu,

37 nañ Metusela atu, nañ Inok atu, nañ Yared atu, nañ Mahalalel atu, nañ Kenan atu,

38 nañ Inos atu, nañ Set atu, nañ Adam atu, nañ Anötö atu.

4

Sadañ kêtôm Yisu

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

1 Nalau Dabuñ gêm Yisu ahuc ma in hu Bu Jordan siñ. Ma Nalau wê in bambalin mbo gameñ sawa

2 gitôm bêc 40. Yêc dindê Sadañ kêsahê bu êntôm in. Tôm bêc hoñ dinañ Yisu gêt gêt dan dom, ma tiñambu gêt yô in ṅandô.

3 Ma Sadañ sôm têt in, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinañ sôm têt hoc dindêc bu nem dau kwi ti bolom.”

4 Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Mba! Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘Gêt danañ-ṅga ṅambwa kêñ lau sêndöc tali dom.’”

5 Goc Sadañ kôc in sa pi lôc balin dan gi, ma ṅagahô in tôc têt in gameñ hoñ nañ kiñ nom-ṅga sem gôlin.

6-7 Ma in sôm, “Gêt hoñ dindêc yêc aneñ gôlin ṅapu. Ma gitôm bu wakêt têt asa nañ aö atac whiñ nañ. Am bu pôn hamduc têt aö, dec wakêt ṅaclai ti ṅawasi hoñ dindêc têt am.”

8 Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, “Mba! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pôn hamduc têt Pômdau am nem Anötö, ma nem akiñ in tigeñ.’”

9 Goc Sadañ wê in pi malac Jerusalem gi, ma kêñ in kalhac lôm dabuñ ṅapoc lôlôc, ma sôm têt in, “Am Anötö ndê Atu, a? Dec pwê sip akêt dec ndi.

10 Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pômdau oc êñkiñ ndê aṅela bu sêyob am.

11 Nac oc sêpê am sa lôlôc bu am tiñ gahim pi hoc dan dom.’”

12 Magoc Yisu ô yom bocdec bu, “Sêto yom yêc bu, ‘Êmsahê Pômdau am nem Anötö dom.’”

13 Nalêñ dinañ Sadañ kêsahê lêt daêsam tu êntôm Yisu-ṅga. Ma tiñambu in hu in siñ ma kôlhô gi, bu hêt têt dan tiyham.

Yisu gic hu ndê gwelen yêc Galili

14 Njalau Dabuñ ndê ñaclai gêm Yisu ahuc, ma in mbu têt gameñ Galili-nga gi. Ma ñawaê pi in sa têt gameñ ñamakê-nga hoñ gi.

15 In kédôhôn lau yêc ñac si lôm wê-nga, ma lau hoñ sêmpin in.

Yisu ndê lau sêsoc in yêc ndê malac Nasaret

16 Tinjambu Yisu hôc asê in ndê malachu Nasaret. Yêc dinan in kêkuc ndê gêbôm, ma têt bêc †Sabat-nga in sôc lôm wê-nga gi. In tisa kalhac bu sam Anötö ndê mêtê,

17 ma sêkêñ propet Aisaya ndê bapia tilhuñ têt in. Yisu kac bapia dau sa, ma kêsalê yom nan sêto yêc bocdec bu:

18 Pômdau kêñ ndê Njalau gêm aô ahuc, dec kêyalin aô sa bu wasôm ñawaê ñayham asê têt lau ñalôm sawa. In kêkin aô bu wasôm asê têt lau bu Anötö kêmasañ lêt bu êngapwêc ñac su yêc gapocwalô, ma bu kôm lau tapec si tandô po asê, bu wanem lau nan si ñacyo sêngwiniñ ñac, nan sa,

19 ma bu wanem mêtê bu kwahic dec Pômdau kêyalin têt wakuc sa bu êmwasiñ lau. *[Ais 61:1-2]*

20 Yisu sam yom dau su, goc kêlhuñ bapia dau sa tiyham, kêñ mbu têt dabuñwaga, ma ndöc sic. Lau hoñ nan sêndöc lôm, nan tahê in,

21 dec in gic hu ndê yom ma sôm, “Yom nan mac anğô, nan ñandô sa têt acsalô dindec.”

22 Lau hoñ sem yomgalôm pi in ti sêlic in ñayham, ma sêhêdaê tu in ndê yom ñayham-nga. Ma sêsôm têt dandi, “In Josep ndê atunğac. Bocke ma in sôm yom kain dinan?”

23 Ma Yisu sôm têt ñac, “Aô kayalê mac nem gauc. Mboe mac oc asôm yom gôlin dindec têt aô, ‘Dokta, nem daôm sa.’ Gêñ nan aô gakôm yêc malac Kapenaom, nan mac anğô ñawaê su, dec mac atac whin bu aô wakôm tiyham yêc dec, a?”

24 Ma in sôm, “Yomandô! Yêc propet dan ndê malac, in ndê lau oc sêkôc in sa dom.

25 Têt propet Elaija ndê têt, nan lauwhê sawa Israel-nga daêsam sêmbo. Têt ndoc dinan u gic dom e tôm yala tö ma ayô 6, ma tóbôm atu gêm gameñ ahuc.

26 Tigen Anötö kêkin Elaija têt awhê sawa Israel-nga dan dom, magoc kêkin in bu nem awhê sawa dan sa yêc Sarepet, malac nan yêc Saidon ñagameñ.

27 Ma têt propet Elaisa ndê têt, nan lau ti gêmbac †leprasi daêsam sêmbo lau Israel-nga ñalôm. Tigen Elaisa kôm Israel si dan ñayham sa dom. In gêm ñac Siria-nga Naman tawasê sa.”

28 Yisu ndê yom dinan kôm lau nan sêndöc lôm wê-nga, atac ñandê atu.

29 Sêtisa ma sêsoc in ma sêkôc in sa sêtên salic sac nan yêc malac dau ñamakê, bu sêsuc in sip ndi.

30 Tigen in kêsêlêt gic ñac kôc, ma kôlhô gi.

Yisu kédôhôn lau ma soc ñalau sac yêc malac Kapenaom (Mak 1:21-28)

31 Tinjambu in mbu têt malac Kapenaom nan yêc gameñ Galili-nga gi. Têt bêc Sabat-nga in kédôhôn lau.

32 ñac sêhêdaê tu in ndê yom-nga, bu in kédôhôn lau ti ñaclai atu.

33 Ma ñac dan nan ñalau sac mbo in ñalôm, nan ndöc lôm wê-nga dinan. In mbwêc awha atu,

34 “Ei! Yisu Nasaret-nga. Aô kayalê am, am ñac dabuñ nan Anötö kêkin. Am bu kôm sake têt yac? Am mwen bu sen yac su, a?”

35 Magoc Yisu hec yom ñalau sac dau ma sôm, “Am manan ma hu in sin!” Goc ñalau sac kôm ñac dau pen sip nom gi yêc lau hoñ anğô-nga, ma sa yêc in, magoc kôm in tisac dom.

36 Lau hoñ sêhêdaê tu gêt dinan-nga, ma sêsôm têt dau, “Yom bocke nan in kédôhôn? In gic atu yom ñanga ma ti ñaclai têt ñalau sac, ma soc ñac su!”

37 Ma tinjambu lau sic min pi Yisu e in ndê waê gêm gameñ hoñ dinan ahuc.

Yisu gêm lau gêmbac daêsam sa (Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

38 Yisu tisa ma hu lôm wê-nga dau sin, ma têt Saimon ndê andu gi. Saimon ndê lawawê gêmbac lic ñandê atu, dec sêndac Yisu bu nem in sa.

³⁹ Goc Yisu têtj in gi, ma gic atu bu gêmbac dau hu in sinj. Ma ñagahô awhê dau tisa ma gêm akinj ñac.

⁴⁰ Têtj telha dinanj ac gi sip su, goc lau sêkôc lau ti gêmbac honj sa akêj ñac si andu, ma sêtêtj Yisu si. Inj kêtj amba sac ñac honj, ma kôm ñac ñayham sa.

⁴¹ Ma inj soc ñalau sac daêsam su, ma sêhu lau sinj ti sêmbwêc, “Am Anötö ndê Atu.” Magoc inj hec yom ñac, ma kêtj yao bu ñac sêsôm inj asê dom, ñahu bu ñac sêjyalê bu inj Mesaya dau.

*Yisu hu malac Kapenaom sinj
(Mak 1:35-39)*

⁴² Têtj bêbêc ganduc Yisu hu malac dau sinj, ma sa gi bu mbo tawasê. Ma lau malac-nga sêsa si bu sêjyalê inj, ma têtj ndoc sêtap inj s a, nanj sêtej inj bu hu ñac sinj dom.

⁴³ Magoc inj sôm têtj ñac, “Mba! Aö gac waê bu wasôm ñawaê ñayham pi †Anötö ndê gôlinj asê yêc malac ñatô whinj. Anötö kêtjinj aö tu gwelenj dinanj-nga.”

⁴⁴ Ma inj golom-golom malac nanj sêyêc gamej Judia-nga, ma gêm mêtê tôm ñac si lôm wê-nga honj.

5

*Yisu kêgalêm ñgacsêjnomi ñamata-nga
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20; Jon 1:35-42)*

¹ Têtj bêc danj Yisu kalhac Bugictonj Gene-saret* ñamakê. Ma lau daêsam sêkac sa ma sêjgihi inj ahuc tu bu sêjgô Anötö ndê yom nanj inj hoc asê.

² Yisu gêlic lau sêkôc i-nga ñatô sêjgwasiñ si wasanj sêmbô baö, ma ñac si wanj lu sêpoc sunj sa têtj baö.

³ Dec inj pi wanj danj gi, ma ndac wanj ñadau, ñgac nanj sêsam bu Saimon, bu hêc wanj dau sa awê ñagec. Goc inj ndöc sic ndöc wanj, ma kêdôhônj lau nanj sêlhac baö.

⁴ Têtj têtj Yisu gic bata inj ndê yom, nanj sôm têtj Saimon, “Hêc wanj sa bugictonj ñagaponj ndi, ma kêtj nem wasanj sip bu kôc i.”

⁵ Ma Saimon sôm, “O ñgac atu, yac am gwelenj atu ôbwêc balinj, magoc akôc i danj dom. Magoc tu am sôm-nga, dec aö wakêtj wasanj sip ndi.”

⁶ Goc Saimon ti ndê lau sêhêc wanj sêsa si, ma sêkêtj wasanj sip gi. Ma sêkôc i daêsam andô e wasanj menju, kêtjinj bu wasanj kic.

⁷ Bocdinañ ñac sic gayo ñac si silip ñatô nanj sêmbô wanj tilu-nga bu sêmenj ma sênem ñac sa. Goc ñac sic dulu i sip wanj lu-lu e menju, ma kêtjinj bu wanj lu-lu sêpac.

⁸ Têtj ndoc Saimon Pita gêlic i daêsam dinanj, nanj inj pônj haduc yêc Yisu gahi-nga ma sôm têtj inj, “Pômdau, hu aö sinj, bu aö ñgac sac!”

⁹ Inj sôm yom dinanj, ñahu bu inj ti lau honj nanj sêmbô sêwhinj inj, nanj sêhêdaê tu sêhê i daêsam dinanj-nga.

¹⁰ Ma Jems lu Jon, Sebedi ndê atungac lu nanj sêmbô wanj tilu-nga, nanj sêhêdaê boc-d inanj. Magoc Yisu sôm têtj Saimon, “Töc daôm dom. Am ñgac kôc i-nga, magoc kwahic dec ma ndi, am oc kôm gwelenj bu kôc ñamalac sêmenj sêjguc aö.”

¹¹ Ma tinjambu sêsôc baö si goc sêhu gêtj honj sinj, ma sêjguc Yisu.

*Yisu kôm ñgac ti gêmbac leprasi ñayham sa
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)*

¹² Yisu mbo malac atu danj, ma ñgac danj nanj gêmbac leprasi gêm inj ndê ñamlic sambuc ahuc, nanj têtj inj gi. Têtj ndoc inj gêlic Yisu, nanj inj hu dau anjô andô têtj nom, ma tenj inj, “Pômdau, am bu tac whinj, dec gitôm bu am oc kôm aö ñamlic ñawasi sa.”

¹³ Goc Yisu kêmatôc amba ma kêmasêc inj ma sôm, “Aö atac whinj, dec wasôm têtj am bu ñamlic ñawasi sa.” Ma ñagahô enj gêmbac leprasi hu inj sinj.

¹⁴ Goc Yisu kêtj yao ma sôm, “Ndic minj têtj ñamalac danj dom, tigenj têtj dabunjsiga ndi, ma tôc daôm têtj inj bu lic bu am nem ñamlic ñawasi sa su. Ma kêtj da tu am ñamlic ñawasi sa-nga tôm yomsu nanj Moses kêtj têtj yac. Ma ñalêj dinanj lau honj oc sêjyalê bu am ñamlic ñayham sa.”

¹⁵ Yisu bu kêtj yao ñgac dau, magoc ñawaê pi gêtj nanj Yisu kôm, nanj gêm gamej sambuc ahuc. Bocdinañ lau daêsam sêtêtj inj si japanj, bu sêjgô inj ndê yom, ma bu inj kôm ñac si gêmbac ñayham sa.

¹⁶ Tigenj têtj ñatô inj hu lau honj sinj, ma sa gamej sawa gi bu tenj mbec.

* 5:1: Genesaret - Bugictonj Galili-nga ndê ñaê danj.

*Yisu gêm ngac bôlinj danj sa
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)*

17 Têj bêc danj Yisu kédôhônj lau mbo andu danj. Ma lau †Palêsai ti kédôhônjwaga yomsu-nga njatô nanj sêmenj akêj malac Galili-nga ti Ju dia-nga honj, ma akêj Jerusalema, nanj sêndöc sêsunj sa têtj inj. Ma Pômdau ndê njac lai gêm Yisu ahuc bu kôm lau gêmbac njayham sa.

18 Têtj têtj dinanj lau njatô sêmenj sêmbalanj ngac bôlinj danj yêc sac, ma bu sêsöc andu dau sêndi, tu bu sêkêj inj yêc Yisu anjô-nga.

19 Magoc lau daêsam sênjihi Yisu ahuc e njasawa mba. Bocdina njac sêpi andu njapoc lôlôc si, ma sêkac poc sa. Goc sênjwhanj sac ti ngac bôlinj dau sip lau daêsam njalhu, solop têtj Yisu anjô-nga gi.

20 Yisu gêlic gêtj dinanj dec kêyalê bu njac sêkêj whinj inj, ma sôm têtj ngac bôlinj, “O njac daôm, kwahic dec aö wasuc am nem sac kwi.”

21 Goc lau Palêsai ti lau nanj sêndôhônj yomsu sic hu sem yom-galôm têtj dau bocdec bu, “Njac dindec inj asa? Inj ndê yom sac sambuc! Anötö tigenj gitôm bu suc sac kwi!”

22 Yisu kêyalê njac si gauc dinanj ma ndac njac, “Tu sake-nga mac gauc gêm yom bocdina njac?”

23 Mac akêj whinj dom bu anej njac lai yêc bu wasôm têtj ngac dau bu, ‘Aö wasuc am nem sac kwi.’ Bocdina njac aö wasôm têtj inj, ‘Tisa ma êmsêlêj.’

24 Ma têtj ndoc mac alic anej yom dau njandô sa, nanj anyalê bu Anötö kêtj njac lai têtj †Njamalac ndê Atu bu suc njamalac si sac kwi yêc nom whinj.”

Goc Yisu sôm têtj ngac bôlinj dau, “Tisa, kôc nem mbô sa, ma lhö têtj nem andu ndi.”

25 Ma njagahô njac dau kalhac njac si anjô-nga, kôc inj ndê mbô sa, ma mbu têtj ndê andu gi ti kêpij Anötö.

26 Ma lau honj sêhêdaê njandô. Sêmpinj Anötö ma sêsôm, “Acsalô lec yac dalic gêtj kainj danj solop!”

*Yisu kêgalêm Liwai bu ênkuc inj
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

27 Tinjambu Yisu sa awê gi ma gêlic njac kôc takis-nga danj nanj ndê njac Liwai, ndöc

ndê mala kôc takis-nga. Ma Yisu sôm têtj inj, “Êmkuc aö!”

28 Goc Liwai tisa, hu gêtj honj sinj yêc, ma kêkuc Yisu.

29 Tinjambu Liwai ndê mwasi njac tu danj tu Yisu-nga yêc inj ndê andu. Ma lau sêkôc takis-nga daêsam, ma lau njatô sêndöc tebo ma senj gêtj sêwhinj injlu Yisu.

30 Ma lau Palêsai ti lau †Skraib njatô nanj sêmbô Palêsai si tonj, nanj sêlic gêtj dau dec sêtucdinj ma sêsôm têtj Yisu ndê njac sênomi, “Tu sake-nga mac anj ti anôm gêtj awhinj lau sêkôc takis-nga ti lau sac njatô?”

31 Ma Yisu dau ô njac si yom ma sôm, “Lau nanj sêlic dau bu gêmbac mba, nanj oc sênjalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sênjalê dokta.

32 Aö gamenj bu wanjalêm lau nanj sêlic dau bu lau gitêtj, nanj sa dom, aö gamenj bu wanjalêm lau sac sa bu sênem dau kwi.”

*Yao gêtj danej-nga-nga
(Mat 9:14-15; Mak 2:18-20)*

33 Ma lau Palêsai ti lau Skraib dinanj sêsôm têtj inj, “Ndoc daêsam Jon, Njac Kêku Lau-nga ndê sênomi sêhu gêtj danej-nga sinj ma sête njac mbec, ma Palêsai si sênomi sêkôm bocdina njac. Magoc tôm bêc honj am nem njac sênomi sênomi ti senj gêtj sêmbô.”

34 Goc Yisu sôm, “Njac nem awhê-nga danj bu ênjgalêm lau sa sêmbô sêwhinj inj bu sêne njac mwasi njac nem awhê-nga, dec oc tôm dom bu dasôm têtj njac bu sêhu gêtj danej-nga sinj têtj ndoc njac dau mbo whinj njac.

35 Njalênj tigenj aö gambo gawhinj anej njac sênomi, ma tu dinanj-nga dec sêhu gêtj danej-nga sinj dom. Tigenj ndoc oc menj, nanj njacyo oc sêkôc aö su yêc njac, ma têtj ndoc dinanj njac oc njalôm njawapac, ma sênjukc lêtj dahu gêtj danej-nga sinj-nga.”

*Yisu ndê yom gitôm gêtj wakuc
(Mat 9:16-17; Mak 2:21-22)*

36 Ma inj sôm yom gôlinj danj têtj njac bocdec bu, “Po akwa danj bu kic, dec yac dakêc po wakuc bu dasi pi po akwa dinanj dom. Bu dakôm, oc tanjainj po wakuc, ma po wakuc oc tôm po akwa dom.

37 Ma têtj ndoc lau sêmasanj wain wakuc, nanj sêkêc sip bôc njac wain-nga akwa dom. Mba. Njac bu sêkôm, goc wain wakuc

oc hóc ñamlic akwa kôc ma wê ñinga. Ma bôc ñamlic oc tisac bocdinañ.

³⁸ Mba. Wain wakuc dakêc sip bôc ñamlic wakuc.

³⁹ Ma lau nañ sênôm wain akwa su, nañ sêtec bu sênôm wain wakuc, bu sêsôm, ‘Wain akwa, inñ ñayham.’ ”

6

Yisu inñ Pômdau bêc Sabat-nga (Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Têñ bêc Sabat-nga dañ, Yisu kêsêlêñ mbo lôcwha nañ gic ôm wit-nga dañ kic, ma inñ ndê ñgacsêñomi sêkôc wit ñandô ma sêñsê ñapa goc señ ñandô.

² Ma Palêsai ñatô sêlic gêñ dau ma sêndac, “Tu sake-nga mac akôm gwelenñ nañ yac neñ yomsu gic yao bu dakôm têñ bêc Sabat-nga dom?”

³ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Gauc nem yom nañ sêto yêc pi gêñ nañ Kiñ Dawid kôm. Mac asam su, me? Têñ ndoc dañ gêñ yô inñ ma lau nañ sêwhiñ inñ,

⁴ dec inñ sôc Anötö ndê andu gi, ma gêñ bolom dabuñ nañ lau sêkêñ ti da, nañ Moses kên yao bu dabuñsiga tawasê sêneñ. Ma inñ kên têñ lau nañ sêmbo sêwhiñ inñ ma ñac señ. Magoc lau dañ sêñgôliñ yom pi Dawid me sêsôm bu inñ kêgîli yomsu lec dom.”

⁵ Ma inñ sôm têñ ñac, “Ñamalac ndê Atu inñ gêñ hoñ ñadau, ma inñ Pômdau bêc Sabat-nga whiñ.”

Yisu kôm ñgac amba balê ñayham sa têñ bêc Sabat-nga

(Mat 12:9-24; Mak 3:1-6)

⁶ Têñ bêc Sabat-nga dañ inñ sôc lôm wê-nga dañ gi, ma kêdôhôn lau. Ma ñgac dañ nañ ndê amba andô-nga tibalê nañ ndôc.

⁷ Lau Palêsai ti lau nañ sêndôhôn yomsu nañ sêñsalê yom bu sêñgôliñ pi Yisu. Tu dinañ-nga dec ñac tatiñ inñ ñapep bu mboe inñ oc kôm ñgac dau ñayham sa têñ bêc Sabat-nga, dec ñac oc sêsôm bu inñ kêgîli yomsu Sabat-nga.

⁸ Yisu kêyalê ñac si gauc, ma sôm têñ ñgac amba balê, “Tisa, ma lhac lau hoñ anğô-nga.” Ma inñ tisa kalhac.

⁹ Goc Yisu sôm têñ ñac, “Aô bu wandac mac bu gêñ bocke oc êñgîli yomsu Sabat-nga? Dakôm ñayham têñ lau, me dakôm sac têñ lau? Danem ñamalac sa, me datec ñac sêmbac ndu?”

¹⁰ Inñ tahê ñac hoñ, ma sôm têñ ñgac dau, “Êmatôc amam.” Goc ñgac dau kêmâtôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham.

¹¹ Magoc gêñ dau kôm lau Palêsai ti lau Skraib atac ñandê atu, ma ñac sem yomgalôm têñ dau pi Yisu, ma pi gêñ bocke bu sêkôm têñ inñ-nga.

Yisu kêyalîñ aposel 12 sa (Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Têñ bêc dañ Yisu pi lôc dañ gi bu tenñ mbec, ma tôm ôbwêc baliñ inñ tenñ mbec mbo.

¹³ Têñ galañsê bêbêc inñ kêgalêm lau nañ sêñkuc inñ sêmeñ, ma kêyalîñ ñac si lau 12 sa, ma sam ñac bu lau †Aposel.

¹⁴ Lau Aposel dau si ñaê bocdec: Saimon, nañ Yisu sam bu ‘Pita,’ lu asi Andru, ma Jems, Jon, Pilip, Batolomeas,

¹⁵ Matyu, Tomas, Jems (nañ Alpayas ndê atu), Saimon (nañ sêsam bu ‘Ñgac †Selot’),

¹⁶ Judas (nañ ñadamba inñ ñgac dañ ñaê Jems), ma Judas Iskeriot nañ tiñambu oc hoc Yisu asê.

Yisu kêdôhôn lau ma kôm gêmbac ñayham sa (Mak 3:7-12)

¹⁷ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêsip akêñ lôc sêmeñ, ma Yisu kalhac gameñ gaponñ. Ma †sêñomi daêsam nañ sêñkuc Yisu, nañ sêkac sa su sêmbo dinañ. Ma lau tonñ atu akêñ malac Jerusalem ti malac gameñ Judia-nga hoñ, ma lau akêñ gameñ gwêc-nga nañ yêc kêpiñ malac Taya ma Saidon, nañ sêmeñ bu sêngô inñ ndê yom, ma bu inñ kôm ñac si gêmbac ñayham sa.

¹⁸ Lau nañ ñalau sac sêmbo ñac si ñalôm, nañ Yisu kôm ñac ñayham sa.

¹⁹ Ma lau hoñ sêhóc sôsôwec bu sêmasec inñ, ñahu bu ñaclai sa yêc Yisu, ma kôm lau gêmbac hoñ ñayham sa.

Yisu ndê yom ñatô (Mat 5:1-12)

²⁰ Yisu tahê inñ ndê ñgacsêñomi ma sôm,

“Anötö ndê mwasiñ gic waê mac lau ñalôm sawa, bu inñ gêlic ñayham bu kôc mac sa andöc inñ ndê gôlinñ ñapu.

21 Anötö ndê mwasiñ gic waê mac lau nañ kwahic dec gêñ yô mac, bu inñ oc kênñ gêñ hóc mac dôñ-ñga.

Anötö ndê mwasiñ gic waê mac lau nañ kwahic dec andöc ti tamsulu, bu inñ oc nem malô mac e ambwac.

22 Anötö ndê mwasiñ gic waê mac lau nañ sêtec mac ma sêtiñ mac, ma sêpu mac ti sêkôm nem waêm tisac tu mac anñkuc Ñamalac ndê Atu-ñga.

23 Ahêgo daôm dom têtñ ndoc lau sêkôm bocdinañ, tigenñ atê wê ti atac ñayham, bu Anötö oc kênñ ñagêyô ñayham têtñ mac yêc undambê. Ma gauc nem bu lau nañ sêtec mac, nañ si apai sêkôm ñalêñ tigenñ dinañ têtñ Anötö ndê lau propet ñamata-ñga.

24 Oyaê mac lau nañ apo daôm sa ña awa ti wapa daêsam. Mac atap nem mwasiñ ñayham sa têtñ têtñ kwahic dec-ñga, magoc gêñ dau oc tôm dom bu nem mac sa têtñ têtñ ñambu-ñga.

25 Oyaê mac lau nañ anñ gêñ ñawahô kwahic dec. Tiñambu gêñ oc yô mac.

Oyaê mac lau nañ ambwac kwahic dec. Tiñambu mac oc atanñ danñgibo atu ma andöc ti tamsulu.

26 Oyaê mac lau nañ lau honñ sêmpiñ mac. Atac ñayham tu gêñ dinañ-ñga dom, bu ñalêñ tigenñ lau Israel-ñga si apai sêmpiñ lau propet tasanñ.”

*Atac whiñ mac nem ñacyo
(Mat 5:43-48)*

27 Ma Yisu sôm têtñ lau dinañ, “Anñgô aneñ yom. Atac whiñ mac nem ñacyo, ma akôm ñayham têtñ lau nañ sêtec mac.

28 Anem mbec lau nañ sêpucbo mac, ma atenñ mbec pi lau nañ sêkôm sac têtñ mac.

29 Ngac danñ bu tap am sip alim andô danñga, nañ kênñ danñga bu inñ ndic whiñ. Ngac danñ bu kôc nem ñakwê baliñ su yêc am, nañ êmgamiñ nem ñakwê ñandô-ñga dom magoc kênñ têtñ inñ whiñ.

30 Ngac danñ bu ndac gêñ danñ, nañ kênñ têtñ inñ. Ma ñgac danñ bu kôc am nem gêñ danñ, nañ ndac bu inñ kênñ mbu menñ dom.

31 Mêtê ñayham-ñayham nañ mac atac whiñ bu lau sêkôm têtñ mac, nañ mac daôm akôm têtñ ñac.

32 “Lau honñ atac whiñ lau nañ atac whiñ ñac ô. Bocdinañ mac bu atac whiñ nem silip tawasê ma atac tec nem ñacyo, dec mac nem mêtê hóc gêlêc lau sac si mêtê su dom.

33 Ma lau honñ sêkôm ñayham têtñ lau nañ sêkôm ñayham têtñ ñac ô, ma mac bu akôm bocdinañ, dec mac nem mêtê hóc gêlêc lau sac si mêtê su dom.

34 Ma mac bu akênñ tôp têtñ mac nem silip, nañ inñ gêñ atu dom. Mac anñyalê su bu tiñambu ñac oc sêndic tôp dau. Lau sac sêkênñ tôp têtñ si silip, ma takwê bu ñac sêndic tôp honñ mbu menñ.

35 “Bocdinañ ayob daôm bu anñkuc lau sac si mêtê dom. Atac whiñ nem ñacyo, ma akôm ñayham têtñ ñac. Akênñ gêñ têtñ ñac, ma ahêgo daôm dom pi ndoc bocke ñac oc sêkênñ gêñ dau mbu menñ-ñga. Tu dinañ-ñga Anötö, Ñaclai ti Ñawasi Ñadau oc kênñ ñaôli ñayham atu têtñ mac, ma sam mac bu inñ ndê atui awhê ma ñgac. Bu Anötö dau kêmwasiñ lau sac ma lau nañ sem danñge inñ dom, nañ sêwhiñ.

36 Bocdinañ tamwalô lau honñ, tôm Damam undambê-ñga tawalô lau.”

*Yom datoc asidôwai sa-ñga
(Mat 7:1-5)*

37 Ma Yisu sôm, “Anem dôhônñ lau si lêtñ ti sakiñ tu bu alic lau ñatô sac ñambwa, me tu bu apu ñac-ñga dom. Mac bu akôm, dec Anötö oc lic mac sac ma pu mac tu mac nem lêtñ ti sakiñ-ñga boc-dinañ. Asuc lau si sac kwi, ma Anötö oc suc mac nem kwi bocdinañ.

38 Têtñ ndoc mac bu anem lau ñatô sa, nañ akênñ gêtñ têtñ ñac ti nem ñalôm sambuc, ma boc-dinañ Anötö oc kênñ gêñ hóc gêlêc su têtñ mac e menñhu ma êñsalê mac ahuc. Bu Anötö oc êmwasiñ mac, gitôm mac amwasiñ lau.”

39 Ma Yisu sôm yom gôlinñ danñ bocdec, “Ngac tapec gitôm bu wê tapec danñ dom. Mba! Inñlu lu-lu oc sêpenñ sêsip sê sêndi.

40 Ma kwapuc danñ oc hóc gêlêc gwalam akwa nañ kêdôhônñ inñ, nañ dom. Magoc

kwapuc honj nanj sêndôhônj gênj honj e tidônj njac, nanj oc sêtôm njac si kêdôhônjwaga.

⁴¹ “Tu sake-nga am hêgo daôm tu gênj golop sauñ nanj yêc nem asidôwa tandô, tigenj gênj golop atu nanj yêc am daôm tanôm, nanj am gêlic apu?”

⁴² Ma bocke am oc sôm têtj nem asidôwa, ‘Aneñ asidôwa, aö bu wakôc gênj golop nanj yêc am tanôm, nanj sa,’ magoc gênj golop atu nanj pôc am daôm tanôm ahuc, nanj am gêlic dom? Am ngac tim yom lau-nga! Gênj ñamata-nga kôc gênj golop sa yêc daôm tanôm e tanôm ñawa sa, goc tiñambu kôc gênj golop sauñ nanj yêc nem asidôwa tandô, nanj sa.”

*Lau si mêtê whê njac sa bu ñayham me sac
(Mat 7:16-19; 12:33-35)*

⁴³ Ma Yisu sôm, “A ñayham danj oc nem ñandô sac dom, ma a sac oc nem ñandô ñayham dom.

⁴⁴ Dalic ñandô nanj a tidau-tidau sem, ma bocdinañ yac tanjalê bu a ñayham me sac. Gitôm dom bu dahinj ñandô ñayham yêc a sac.

⁴⁵ Ma ñalêñ tigenj, yom nanj lau sêsôm, nanj tôc gênj bocke nanj hóc njac si ñalôm ahuc, nanj asê. Mêtê ti gauc ñayham yêc lau ñayham si ñalôm, ma bocdinañ sêkôm mêtê ñayham. Ma mêtê ti gauc sac yêc lau sac si ñalôm, dec sêkôm sac.”

*Yom gôlinj pi ngac sêkwê andu-nga lu
(Mat 7:24-27)*

⁴⁶ “Tu sake-nga mac asam aö bu, ‘Pômdau, Pômdau,’ tigenj mac danjam wambu aneñ yom dom?”

⁴⁷ Ñamalac nanj têtj aö meñ ma ngô aneñ yom, ma danja wambu yom dau, nanj aö bu wawhê in sa têtj mac.

⁴⁸ Inj gitôm ngac kwê andu-nga nanj kwê sê balin sip nom ñanja, ma kênj hoc kégapiñ alhö dönj têtj ndoc inj kêsuhunj sip sê balin dinañ. Têtj ndoc uhô-nga, bu hêc meñ hóc pi andu dau, magoc andu dau kalhac ñanja, bu inj kwê ñapep.

⁴⁹ Magoc ñamalac nanj ngô aneñ yom ma danja wambu dom, nanj gitôm ngac nanj kwê andu, magoc kênj alhö sip nom ñalôm gi dom. Têtj ndoc uhô-nga, bu hêc ma hóc pi ndê andu e ñagahô enj andu dau ku sa ma tisac sambuc.”

7

*Ngac bata siñ-nga danj kêtj whinj ñanja
(Mat 8:5-13)*

¹ Yisu gic bata yom nanj inj kêdôhônj têtj lau tonj atu dinañ, goc sôc malac Kapenaom gi.

² Ma ngac bata Rom-nga nanj gêm gôlinj lau siñ-nga 100, nanj mbo malac dau. Inj ndê ngac akinj danj nanj inj tac whinj kêtjêc, nanj gêm bac e kêtjpiñ bu mbac ndu.

³ Ma inj ngô Yisu ñawaê, dec kêtjpiñ lau bata Israel-nga ñatô sêtêtj inj si, bu sêndac inj bu meñ ma kôm inj ndê ngac akinj ñayham sa.

⁴⁻⁵ Ñac sêhóc asê têtj Yisu, ma sêsôm têtj inj bu, “Ngac bata siñ-nga dinañ inj ngac ñayham, ma inj tac whinj yac lau Israel-nga. Inj gêm yac sa tu akwê yac mba lôm wê-nga. Boc-dinañ yac atenj am bu nem inj sa.”

⁶ Goc Yisu whinj njac gi. Inj meñ suñ sa têtj andu, ma ngac bata siñ-nga dau kêtjpiñ ndê silip ñatô bu sêsôm têtj inj, “Pômdau, ngac bata siñ-nga dau sôm bu inj tec bu kêtj ñawapac têtj am. Inj sôm bu am ngac tiwaê nanj hóc gêtjêc inj su, dec inj maya bu am têtj inj ndê andu ndi.

⁷ Tu dinañ-nga inj dau têtj am meñ dom. Tigenj inj sôm bu inj kêtjalê su bu am ngac ti ñaclai atu, ma bocdinañ dec am gitôm bu sôm ña awham ñambwa, dec inj ndê ngac akinj oc ñayham sa.

⁸ Bu inj dau danja wambu lau nanj si ñaclai hóc gêtjêc inj ndê, ma inj ndê lau siñ-nga danja wambu inj. Inj bu sôm têtj danj, ‘Am ndi,’ dec inj oc ndi. Ma inj bu sôm têtj danj, ‘Mwenj!’ dec inj oc meñ. Ma inj bu sôm têtj ndê ngac akinj bu kôm gêtj danj, dec inj oc kôm.”

⁹ Yisu ngô ngac bata siñ-nga ndê yom dinañ e hêdaê. Inj kac dau kwi ma sôm têtj lau tonj atu nanj sêñkuc inj, “Aö wasôm têtj mac bu yêc lau Israel-nga honj aö gatap njac si danj nanj kêtj whinj ñanja gitôm ngac Rom-nga dinañ, nanj sa dom.”

¹⁰ Ma tiñambu ngac bata siñ-nga ndê lau sêmbu sêtêtj inj ndê andu si, ma sêtap sa bu ngac akinj dau ñayham sa su.

Yisu unj ngac danj nanj mbac ndu su, nanj sa

11 Bêc ñatô giŋga su, ma Yisu têtj malac Nein gi, ma in ndê ñgac-sêñomi ti lau daêsam sêwhiñ in si.

12 Têtj têtj in meñ kêpiñ malac dau ñagatam, in gêlic lau ñatô sêsa sêmen, sêmbalan ñgac batê dan bu sêñsuhun in. Ñgac batê dinan dinda in awhê sawa nan ndê balêkoc ñatô mbasi. Ma lau malac-nga daêsam sêwhiñ dinda sêsa sêmen.

13 Pômdau gêlic dinda, ma tawalô in ñandô, goc sôm, “Am tan dom.”

14 Goc in têtj ñac gi, ma kêmasac sasac nan ñgac batê yêc. Ma lau nan sêhóc sasac, nan sêlhac teñ. Ma in sôm, “Aneñ balê, aô wasôm têtj am bu tisa!”

15 Ma ñgac dau tisa ndöc, ma gic hu sôm yom. Goc Yisu kêñ in mbu têtj dinda gi.

16 Gêñ dinan kôm lau hon sêtöc dau atu, ma ñac sic hu sêmpin Anötö. Ñatô sêsôm, “Propet atu dan hóc asê yac.” Ma ñatô sêsôm, “Anötö kêlhin in ndê lau yac sin dom, in gêm yac sa.”

17 Ma tiñambu ñawaê pi gêñ nan Yisu kôm, nan gêm gameñ Judia-nga ma gameñ ñamakê-nga hon ahuc.

Yisu sôm yom pi Jon, Ñgac Kêku Lau-nga (Mat 11:2-18)

18 Têtj ndoc dinan Jon, Ñgac Kêku Lau-nga ndöc gapocwalô, ma in ndê sêñomi sic min têtj in pi gêñ hon nan Yisu kôm. Goc Jon kêyalin in ndê sêñomi lu sa,

19 ma kêkin inlu sêtêtj Yisu si, bu sêndac in, “Anötö gic bata têtj yac bu oc êñkin Mesaya. Am daôm dinan, me yac oc akêñ batan ñgac dan tiyham?”

20-21 Têtj ndoc ñgac lu dinan sêhóc asê Yisu, in gêm gwelen mbo, ma kôm lau daêsam ñayham sa, lau gêmbac ma lau ti ñalau sac. Ma in kôm lau tapec daêsam si tandô po asê. Ma inlu sêsôm têtj in, “Jon, Ñgac Kêku Lau-nga kêkin alu atêtj am amen, bu andac am bu am Mesaya dau, me yac oc akêñ batan ñgac dan tiyham?”

22 Goc Yisu ô inlu si yom ma sôm, “Amlu ambu andi ma asôm yom têtj Jon pi mêtê nan amlu anğô aô gahoc asê, ma pi gêñ nan amlu alic aô gakôm. Lau tapec sêlic gameñ tiyham, lau bôlin sêñsêlêñ tiyham, lau ti gêmbac leprasi si ñamlic ñawasi sa, lau danğasun bic sêñgô yom tiyham, lau

batê sêtisa, ma lau ñalôm sawa sêñgô ñawaê ñayham.

23 Anğô! Lau nan atac lu-lu tu aô-nga dom, nan oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa.”

24 Ñgac lu nan Jon kêkin, nan sêhu Yisu sin ma sêmbu si, goc Yisu sôm yom pi Jon têtj lau ton atu, ma ndac ñac bocdec bu, “Têtj ndoc mac asa atêtj Jon yêc gameñ sawa a, nan mac gauc gêm bu atap ñamalac kain bocke sa? Mac bu alic ñgac gauc babalê, gitôm gakoc nan mbu kêwic, a?”

25 Mac asa a bu alic ñgac nan sôc ñakwê ñayham, a? Mba! Lau nan sêsôc ñakwê ñayham ma señ gêñ ñayham, nan sêmbu gameñ ñayham gitôm kin si andu.

26 B occdinan dec aô bu wandac mac, bu mac asa a bu alic sake? Bu alic propet dan? Yomandô! In propet dan, ma in hóc gêlêc propet hon su.

27 Propet akwa dan to yom nan Anötö sôm têtj Mesaya bocdec bu, ‘Aô wanñin aneñ ñgac aheñ-nga mun am, bu êmasañ am nem señ.’ Y om pi ñgac aheñ-nga dau hêganôn Jon solop.

28 Ñamalac nan dinda nom-nga sêkôc ñac, nan si dan hóc gêlêc Jon su dom. Tigen aô wasôm têtj mac, bu lau hon nan sêsôc Anötö ndê gôlin ñapu su, lau tiwaê, ma lau waêmba bocdinan, nan hon sêhóc gêlêc Jon su yêc Anötö anğô-nga.”

29 Lau daêsam nan sêñgô Yisu ndê yom dinan, ma lau sêkôc takis-nga sêwhiñ, nan sêtôc asê bu sêlic Anötö ndê lêtj bu lêtj solop en. Ñahu bu mun-nga, têtj ndoc Jon gêm mêtê ma kêku lau mbo, nan sêkôc in ndê yom sa ma sêlin sanğu.

30 Tigen lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-nga sêkôc Jon ti in ndê yom sa dom, ma sêlin in ndê sanğu dom, dec tôc asê bu sêtêc Anötö ndê lêtj nan Jon tôc têtj ñac.

31 Ma Yisu gic têtj yom ma sôm, “Lau têtj dindec-nga ñac lau kain bocke? Aô wanem dôhôn pi gêñ sake tu bu wawhê ñac si lêtj sa-nga?”

32 Ñac sêtôm balêkoc nan sêkôc whê sêmbu malac lôm, nan sêtucdin ñac si silip ñatô ma sêsôm, “Têtj ndoc nan yac ac on bu datê wê, nan mac atec. Ma têtj ndoc yac am wê danğibo-nga, nan mac atec bu atan awhiñ.’

³³ Ma mac lau tēm dindec-nga bocdinañ. Jon, Ngac Kêku Lau-nga meñ ma gêñ gêñ ñayham dom, ma nôñ wain dom, ma mac asôm bu ñalau sac dañ mbo inñ ndê ñalôm.

³⁴ Ma Ñamalac ndê Atu meñ hôc asê, ma gêñ gêñ ñayham ti nôñ wain, ma mac asôm bu inñ ngac gêñ gêñ ti nôñ wain ñawahô-nga, ma inñ hê silip têt lau sac ti lau sêkôc takis-nga. Bocdinañ, mac lau tēm dindec-nga atôm balêkoc nañ sêkôm tô añañ ñapañ.

³⁵ Tigeñ Anötö ndê gauc hôc gêlêc gêñ hoñ, ma inñ ndê lau sêñyalê bu inñ ndê lêñ inñ solop.”

*Awhê dañ kêc bu ñamalu pi Yisu gahi
(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)*

³⁶ Palêsai dañ ñaê Saimon kêgalêm Yisu bu neñ gêñ whiñ inñ, dec Yisu sôc inñ ndê andu gi, ma ndöc tebo bu neñ gêñ.

³⁷ Yêc malac dinañ, awhê sac dañ mbo. Inñ ngô ñawaê bu Yisu ndöc Palêsai ndê andu dinañ, dec kôc bu ñamalu ñayham sip kac dañ, ma têt andu dau gi.

³⁸ Inñ pôn haduc yêc Yisu gahi-nga ma tañ, ma inñ ndê tasulu sip Yisu gahidômbwê. Goc inñ puñ Yisu gahi ña kêclaun, ngutô inñ gahi, ma mbac gêñ malu dau pi inñ gahi.

³⁹ Saimon gêlic gêñ dau, ma gauc gêm yêc dau, “Ngac dindec inñ bu propet dañ, dec inñ oc êñyalê bu awhê nañ kêmasêc inñ, nañ awhê sac dañ.”

⁴⁰ Yisu kêyalê yom nañ Saimon gauc gêm, goc sôm, “Saimon, aô bu wasôm yom dañ têt am.” Ma Saimon ô yom ma sôm, “Kêdôhônwaga, sôm.”

⁴¹ Goc Yisu sôm yom gôlin dañ bocdec bu, “Ngac lu sêkôc tôp yêc ngac ti lêlôm. Ngac dañ ndê tôp gitôm ðdenarii 500 ma dañ ndê tôp gitôm denarii 50.

⁴² Inñ lu si mone sêndic tôp-nga mbasi, dec inñ hu inñ lu si tôp ñayom siñ. Am gauc gêm bocke? Inñ lu si asa oc atac whiñ ngac dau hôc gêlêc?”

⁴³ Ma Saimon sôm, “Ngac nañ kôc tôp atu, nañ.” Ma Yisu sôm, “Am sôm solop.”

⁴⁴ Goc inñ kac dau kwi, tahê awhê dinañ, ma sôm têt Saimon, “Aô gasôc am nem andu gameñ, magoc am kêñ bu têt aô bu wangwasin gahiñ-nga tôm lau Israel-nga si gêbôm dom. Tigeñ lic awhê dec. Inñ ndê

tasulu kôm aô gahiñ ñamaim sa, ma inñ puñ aô gahiñ ña kêclaun.

⁴⁵ Am ngutô aô dom, tigeñ awhê dec ngutô aô gahiñ ñapañ.

⁴⁶ Am kêc olib ñakwi pi aô ñagôlôn dom, tigeñ inñ kêc bu ñamalu pi aô gahiñ.

⁴⁷ Bocdinañ aô wasôm têt am bu awhê dindec kêyalê bu Anötö suc inñ ndê sac daêsam kwi, ma bocdinañ inñ atac whiñ aô ñandô. Tigeñ lau nañ gauc gêm bu ñac si sac atu dom, nañ oc atac whiñ inñ nañ bu suc ñac si sac kwi, nañ ñandô dom.”

⁴⁸ Ma Yisu sôm têt awhê dau, “Aô gasuc am nem sac kwi su.”

⁴⁹ Ma ñacleñ ñatô nañ sêndöc sêwhiñ, nañ sêsôm têt dandi, “Ngac dindec inñ ngac kain bocke, dec inñ suc sac kwi?”

⁵⁰ Tigeñ Yisu sôm têt awhê dau, “Am nem kêñ whiñ gêm am si. Lhô ti atac malô ndi.”

8

Lauwhê daêsam sêñkuc Yisu

¹ Tinambu Yisu golom malac atu-tu ti sauñ-sauñ, ma gêm mêtê ma hoc ñawaê ñayham asê pi Anötö ndê gôlin. Ma ðngacsêñjomi 12

² ti lauwhê daêsam sêñsêlêñ sêwhiñ inñ. Lauwhê dinañ ñatô Yisu soc ñalau sac su yêc ñac, ma ñatô inñ kôm ñac si gêmbac ñayham sa. Ñac si dañ inñ Maria Magadala, nañ Yisu soc ñalau sac 7 su yêc inñ.

³ Ma awhê dañ inñ Joana, nañ ndê akweñ Kusa yob Herod ndê andu. Maria lu Joana, ma Susana, ma lauwhê daêsam sêñkuc Yisu ma sêkêñ si awa ti wapa tu sênem inñ ti ndê ñgacsêñjomi sa-nga.

Yom gôlin pi ngac kêbalip wit ñawhê (Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Têt têt dañ lau toñ atu sêtêt Yisu sêmen, ma lau akêñ malac hoñ yêc gameñ Galili-nga sêmbô sêwhiñ. Ma Yisu sôm yom gôlin dañ bocdec bu,

⁵ “Ngac dañ sa gi bu êmbalip wit ñawhê yêc ndê ôñ, ma têt ndoc inñ kêbalip gêñ dau, nañ ñatô sêpen sêsip sen, dec lau sêkwê dôñ ma mbac lôlôc-nga sêsip sêmen ma sen su.

⁶ Ma ñawhê ñatô sêpen sêsip gameñ hoc-hoc, ma têt têt sêpo sêpi sêmen, nañ sem bôlin, bu nom dau tibasô.

⁷ Nawahê natô sêpen sêsip kwan ti ñakwa ñalôm, ma têt ndoc sêpo sêpi sêmen, nan kwan pi whin e yan gêt dau ndu.

⁸ Ma nawahê natô sêpen sêsip nom ñayham, ma sêpo sêpi sêmen e sem ñandô gitôm 100.” Yisu gic bata yom gôlin dau, goc sôm, “Asa bu dangasuñ yêc, nan ngô aneñ yom!”

Yisu whê yom gôlin wit ñawahê-nga ñahu sa (Mat 13:10-23; Mak 4:10-20)

⁹ Tinambu Yisu ndê ngacsêñomi sêndac in bu whê yom gôlin dinañ ñahu sa.

¹⁰ Ma in sôm, “Anötö ndê gôlin ñalên ñahu sip ñalôm gi. In kêyalin mac sa bu anyalê ñahu dau, magoc aô wasôm yom têt lau natô ña yom gôlin ñambwa. Tôm yom nan sêto yêc, nan sôm, ‘Ñac sêlic gêt nan aô gakôm, nan ñapan, magoc ñac si gauc sa dom. Ma ñac sêngô aneñ yom ñapan, tigen ñac sênyalê ñahu dom.’”

¹¹ Goc Yisu sôm, “Yom gôlin dau ñahu bocdec. Yom pi wit ñawahê nan hêganôn Anötö ndê yom.

¹² Wit ñawahê nan sêpen sêsip señ, nan hêganôn lau nan sêngô Anötö ndê yom, magoc Sadañ meñ ma kêgaho yom dau su yêc ñac si ñalôm, tu bu ñac sêkên whin dom, ma sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa dom.

¹³ Ma yom pi wit ñawahê nan sêpen sêsip gameñ hoc-hoc, nan hêganôn lau nan sêngô Anötö ndê yom ma sêkôc sa ti atac ñayham, tigen gitôm gêt ñawahê nan ñawakac mba, dec lau dinañ sêkên whin ñasawa sauñ, magoc lêtôm meñ ku ñac dulu.

¹⁴ Ma yom pi wit ñawahê nan sêpen sêsip kwan ti ñakwa ñalôm, nan hêganôn lau nan sêngô Anötö ndê yom, magoc ñawapac ma mone ti gêt ñayham-ñayham nom-nga gêm ñac si ñalôm ahuc, ma ñac si ñandô mbasi.

¹⁵ Tigen wit ñawahê nan sêpen sêsip nom ñayham, nan hêganôn lau ti ñalôm ñawasi, nan sêngô Anötö ndê yom ma sêkôc sa tidôn yêc si ñalôm, ma sêlhac ñanga ñapan ma sem ñandô daêsam.”

Dasiñ lam ñawê kwi dom (Mak 4:21-25)

¹⁶ Ma Yisu sôm yom dan bocdec bu, “Yac datuñ lam asê tu bu dasiñ kwi sip lôn ñalôm, me dakên sôc sasac ñapu dom. Mba! Tanjin

ên galên ñalhu, bu lau nan sêsôc sêmen, nan sêlic ñawê.

¹⁷ Ma ñalên tigen, yom nan yêc sin dau, ma yom nan ñahu sip ñalôm gi, nan oc meñ sa tiawê.

¹⁸ “Bocdinañ akôc gauc ñapep pi Anötö ndê yom nan mac ango. Asa nan kôc Anötö ndê yom sa sip ndê ñalôm e tidôn, nan Anötö oc kêñ ñagauc daêsam têt in. Magoc asa nan gauc gêm bu in kôc Anötö ndê yom sa su, tigen in kôc sa tidôn dom, nan Anötö oc kôc yom dau su yêc in.”

Yisu dinda ti asii (Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Yisu ndôc andu dan, ma in dinda ti asii sêmen bu sêlic in. Magoc lau daêsam sêmbo sêwhin in, ma gitôm dom bu sêtigasuc in.

²⁰ Ma ñamalac dan sôm têt Yisu, “Am dinam ti asimi sêmbo awê, ma ñac bu sêlic am.”

²¹ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Lau nan sêngô Anötö ndê yom ma danğa wambu ñapep, nan sêti aô dinañ ti asiñi.”

Yisu kôm bu ñampon timalô (Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Têt bêt dan Yisu sôm têt in ndê ngacsêñomi, “Dapi bugicton ñadanga dandi,” goc in pi wan dan whin ñac, ma sêsa si.

²³ Sêlac wan sêmbo, ma Yisu yêc bêt yêc. Ma mbu puc atu dec gêli bu sa ma ñampon gic sip wan e kêpin bu wan pac.

²⁴ Dec sêtên Yisu si, sêun in sa ma sêsôm, “Ñadau, ñadau, yac oc dandinan!” Ma Yisu tisa ma sôm yom ñanga têt mbu ti bu ñampon, dec ñampon dau timalô, ma gameñ ñanên sa.

²⁵ Ma Yisu sôm têt ñac, “Tu sake-nga mac akên whin gwalec?” Ma ñac sêtôc dau ti sêhêdaê, ma sêsôm têt dandi, “Ei! In ñac dec asa? In gitôm bu kêñ yatu gêt hon, ma mbu ti bu ñampon sêwhin, ma sêsôc in ndê yom ñapu!”

Yisu kôm ñac ti ñalau sac ñayham sa (Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Sêlac e sêhôt asê lau Gerasa-nga si gameñ nan yêc Bugicton Galili-nga ñadanga mbu têt gameñ ac pi-nga.

²⁷ Yisu sip baô gi, ma ñac dan akên malac atu nan yêc gameñ dinañ, nan têt in meñ. In ñac nan ñalau sac sêmbo in ndê ñalôm.

Ŋasawa baliŋ su ŋgac dau sôc ŋakwê dom, ma ndöc andu dom, magoc mbo ôm sêhônga.

²⁸⁻²⁹ Ndoc daêsam ŋalau sac sêkôc in dôn, ma lau sêŋsahê bu sêsô in amba ti gahi dôn ŋa sen ŋaŋga ma sêyob in. Magoc têm hon in hê sen kic, ma ŋalau sac sêwê in sa gameŋ sawa gi. Têŋ ndoc in gêlic Yisu meŋ, naŋ in mbwêc ma hu dau sip nom yêc in aŋgônga. Ma Yisu gic atu ŋalau sac bu sêhu ŋgac dau siŋ, goc ŋalau dan ta yom ti ŋaŋga, “Yisu, Anötö Ŋaclai ti Ŋawasi Ŋadau ndê Atu, am bu kôm sake têt aö? Aö wateŋ am bu kôm aö ŋayom dom!”

³⁰ Goc Yisu ndac ŋalau sac, “Am nem ŋaê asa?” Ŋalau sac daêsam sêmbo ŋgac dau ŋalôm, ma tu dinaŋ-ŋga ŋac si dan ô Yisu ndê yom ma sôm, “Aneŋ ŋaê ‘Toŋ Atu.’ ”

³¹ Ma ŋalau sac h on dinaŋ sêteŋ Yisu tidim daêsam, bu êŋkiŋ ŋac sêsip sun baliŋ sac naŋ sêsam bu Abis,* naŋ sêndi dom.

³² Têŋ têm dinaŋ bôc toŋ atu seŋ gêt sêmbo lôc ŋapu yêc gameŋ dinaŋ, ma ŋalau dau sêteŋ Yisu bu êŋkiŋ ŋac sêsôc bôc dinaŋ si ŋalôm, ma Yisu gôlôc.

³³ Goc ŋalau sac sêhu ŋgac dinaŋ siŋ ma sêsôc bôc si ŋalôm si. Ma bôc hon sênti sêsip salic sac ma sêsip bugictoŋ ŋalôm si, ma bu kô ŋac sêmbac ndu.

³⁴ Têŋ ndoc lau sêyob bôc-ŋga sêlic gêt dau, naŋ sêlhô si, ma sic miŋ pi gêt dau têt lau naŋ sêmbo malac atu ti gameŋ ŋamakê-ŋga.

³⁵ Ma lau hon sêsa si bu sêlic gêt naŋ Yisu kôm. Têŋ têm sêhônga asê in, naŋ sêlic ŋgac naŋ in soc ŋalau sac su yêc in, naŋ ndöc Yisu gahi-ŋga. Sêlic bu in ndê gauc ŋawa sa, ma in sôc ŋakwê sa tiyham, dec sêtöc dandi.

³⁶ Lau naŋ sêlic gêt dau, naŋ sic miŋ têt ŋac pi ŋalêŋ naŋ Yisu kôm ŋgac ti ŋalau sac ŋayham sa.

³⁷ Ma lau Gerasa-ŋga hon sêndac Yisu bu hu ŋac siŋ, bu ŋac sêtöc dau atu. Goc Yisu pi waŋ ma bu lhô ndi.

³⁸ Ma ŋgac naŋ ŋalau sac sêhu in siŋ, naŋ teŋ Yisu ŋaŋga bu whiŋ in ndi, magoc Yisu kêkiŋ in sa gi ma sôm,

³⁹ “Am mbu têt am nem andu ndi, ma ndic miŋ gêt hon naŋ Anötö kôm têt am.”

Goc ŋgac dau kölhô gi, ma gic miŋ têt lau hon naŋ sêmbo malac atu dinaŋ, pi gêt atu naŋ Yisu kôm têt in.

*Yisu kôm awhê lu ŋayham sa
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Lau daêsam sêhônga Yisu sêmbo gameŋ Galili-ŋga, ma têt têm in mbu akêt bugictoŋ ŋadaŋga meŋ, naŋ sêkôc in sa ti atac ŋayham.

⁴¹ Ma ŋgac bata dan, naŋ yob lôm wê-ŋga yêc gameŋ dinaŋ, naŋ meŋ hóc asê Yisu. In ndê ŋaê Jairas, ma in hu dau sip nom yêc Yisu aŋgônga, ma teŋ in ŋaŋga bu têt in ndê andu ndi, ma nem in ndê atuwê sa.

⁴² Bu in ndê atuwê tigeŋ, naŋ ndê yala gitôm 12, naŋ gêmbac atu e kêpiŋ bu mbac ndu. Bocdinaŋ Yisu whiŋ in gi.

In kêsêlêŋ mbo seŋ, ma lau toŋ atu sêŋgihi in ahuc.

⁴³ Lau toŋ dinaŋ si dan in awhê naŋ gêm dac ŋapan tôm yala 12 su, magoc ŋamalac dan gitôm bu nem in sa dom.

⁴⁴ A whê dau meŋ kêsêlêŋ mbo Yisu ŋambu-ŋga, ma kêmasêc in ndê ŋakwê sip ŋadali. Ma ŋagahô in ndê dac sa tiyham dom.

⁴⁵ Têt dinaŋ Yisu ndac, “Asa kêmasêc aö?” Lau dan sêsôm dau asê dom, ma Pita sôm, “Aneŋ ŋadau, lau toŋ dindêc sêwhiŋ yac sêkôm am si.”

⁴⁶ Magoc Yisu sôm, “Ŋamalac dan kêmasêc aö, bu aö kayalê bu aneŋ ŋaclai ŋatô sa gi.”

⁴⁷ Awhê dinaŋ kêyalê bu in gitôm dom bu siŋ dau, dec tigasuc Yisu. In kêtitec, ma hu dau sip nom gi. Ma yêc lau hon aŋgônga, in whê sa bu in kêmasêc Yisu tu bu ŋayham sa-ŋga, ma bu têt ndoc in kêmasêc in, naŋ ŋagahô in ŋayham sa.

⁴⁸ Ma Yisu sôm têt in, “O aneŋ bawhê, am nem kêŋ whiŋ aö dec kôm am ŋayham sa. Am lhô ti atac malô ndi.”

⁴⁹ Yisu sôm yom dinaŋ mbo, ma ŋgac dan meŋ akêt Jairas ndê andu, ma sôm têt Jairas, “Am atômwê mbac ndu su, dec kêŋ ŋawapac têt Kêdôhôngwaga dau dom.”

⁵⁰ Yisu ŋgô yom dinaŋ, magoc in sôm têt Jairas, “Töc daôm dom. Kêŋ whiŋ, ma in oc ŋayham sa.”

⁵¹⁻⁵³ Têt ndoc sêhônga asê Jairas ndê andu, naŋ sêlic lau daêsam sêhu dan gibo asê ma

* **8:31:** Sun baliŋ sac (Abis) - alic Rev 9:1.

sêtaŋ sêmbô. Goc Yisu sôm, “Mac atañ dom! In mbac ndu dom, in yêc bêc yêc.” Magoc ŋac sêmbwac in, bu sênyalê bu bawhê dau mbac ndu su. Tigeŋ Yisu kalhac lau hoŋ ahuc sêmbô awê, ma kôc Pita, Jems ma Jon, ma bawhê dau damba lu dinda, sêwhin in ma sêsôc andu si.

⁵⁴ Ma in kêm bawhê dau sip amba ma sôm, “Aneŋ bawhê, tisa!”

⁵⁵ Goc bawhê dau tali sa tiyham, ma ŋagahô in tisa kalhac. Ma Yisu sôm bu sêkêŋ gêŋ daneŋ-ŋga têt in.

⁵⁶ In damba lu dinda sêhêdaê, magoc Yisu gic yao bu sêndic miŋ pi gêŋ naŋ in kôm, naŋ dom.

9

*Yisu kêkiŋ ŋgacsêŋomi 12 sêsa si
(Mat 10:7-11; Mak 6:7-11)*

¹ Yisu kêgalêm ŋgacsêŋomi 12 sa sêpitigeŋ, ma kêŋ ŋaclai ti licwalô têt ŋac gitôm bu sêsoc ŋalau sac su, ma sêkôm lau gêmbac ŋayham sa.

² Ma in kêkiŋ ŋac bu sêsa sêndi ma sênem mêtê pi Anötö ndê gôliŋ, ma bu sênem lau gêmbac sa.

³ In sôm têt ŋac, “Aŋsêlêŋ amam sawa andi, akôc tôc dom, ma akôc talhi, me bolom, me mone, me ŋakwê aô daôm-ŋga dom.

⁴ Têt têt mac asôc malac daŋ ma lau sêkôc mac sa asôc ŋac si andu, naŋ ambo whin ŋac e mac ahu malac dau siŋ.

⁵ Ma lau malac daŋ-ŋga bu sêkôc mac sa dom, naŋ aton kop su yêc gahim têt ndoc mac ahu ŋac siŋ, bu atôc ŋac si giso asê.”

⁶ ŋgacsêŋomi sêŋgô yom dinaŋ, goc sêsa si. ŋac sêŋsêlêŋ sêlom-sêlom malac ma sêhoc ŋawaê ŋayham asê, ma sêkôm lau ŋayham sa yêc gameŋ hoŋ.

*Herod ndac bata Yisu
(Mat 14:1-2; Mak 6:14-16)*

⁷ Têt ndoc dinaŋ gôliŋwaga Galili-ŋga Herod ŋgô yom pi gêŋ hoŋ naŋ Yisu kôm. Ma in gauc gêm yom daêsam, bu lau ŋatô sêsôm bu Yisu in Jon, ŋgac Kêku Lau-ŋga naŋ tisa akêŋ lau batê-ŋga.

⁸ Ma lau ŋatô sêsôm bu in propet akwa Elaija naŋ meŋ hoc dau asê, ma ŋatô sêsôm

bu in propet ŋamata-ŋga si daŋ, naŋ tisa akêŋ lau batê-ŋga.

⁹ Tigeŋ Herod sôm, “Aô gac atu, dec sêtim Jon ndê kachu kic su. Asa dec lau sic miŋ pi in?” Ma in tac whin bu lic Yisu.

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Mak 6:32-44; Jon 6:1-15)

¹⁰ Têt têt aposel 12 sêmbu sêmeŋ, naŋ sic miŋ têt Yisu pi gêŋ hoŋ naŋ sêkôm. Ma tiŋambu in kôc ŋac sa sêwhin in, ma ŋac tawasê sêtêŋ malac Betsaida si.

¹¹ Magoc lau daêsam sêŋgô ŋawaê ma sêtêŋ Yisu si. Ma in kôc ŋac sa, ma sôm y om têt ŋac pi Anötö ndê gôliŋ, ma kôm ŋac si lau gêmbac ŋayham sa.

¹² Sêmbô e kêpiŋ bu ac ndi sip, goc ŋgacsêŋomi 12 sêtêŋ in si ma sêsôm, “Gameŋ dindec yac dambo, naŋ gameŋ sawa. Bocdinaŋ êmkiŋ lau ton dindec sêlhô sêtêŋ malac ti gameŋ ŋamakê-ŋga sêndi, bu sêŋsalê gêŋ sêneŋ-ŋga ma gameŋ sêyêc bêc-ŋga.”

¹³ Magoc Yisu sôm, “Mac akêŋ gêŋ têt ŋac sêneŋ.” Ma ŋac sêo yom ma sêsôm, “Yac mba gêŋ daneŋ-ŋga daêsam dom. Bolom limdaŋ ma i lu sêndôc. Bocke? Yac andi anemlhi gêŋ bu lau hoŋ sêneŋ, a?”

¹⁴ ŋac sêsôm yom dinaŋ ŋahu bu lau ton dinaŋ si launŋac ŋanamba gitôm 5,000. Magoc Yisu sôm têt in ndê ŋgac-sêŋomi, “Akêŋ lau sêndôc sic titoŋ-titoŋ tôm 50.”

¹⁵ Goc ŋac sêkôm gitôm in sôm, ma lau hoŋ sêndôc sic.

¹⁶ Ma Yisu kôc bolom limdaŋ ma i lu sa, tatic undambê, ma gêm danŋe, goc pô kôc-kôc, ma kêŋ têt ŋgacsêŋomi bu sêndic sam têt lau.

¹⁷ Lau hoŋ seŋ gêŋ e hôc ŋac dôŋ, ma tiŋambu ŋgacsêŋomi sic gêŋ ŋadêlê sa sip gatop 12 e meŋhu.

Pita sôm Yisu ŋahu asê

(Mat 16:13-20; Mak 8:27-30)

¹⁸ Têt ndoc daŋ Yisu ti in ndê ŋgacsêŋomi sêmbô tawasê, ma in teŋ mbec mbo. Pac-ndê, goc in ndac ŋac, “Lau sêsôm bu aô asa?”

¹⁹ Ma sêsôm, “Lau ŋatô sêsôm bu am Jon, ŋgac Kêku Lau-ŋga, ma ŋatô sêsôm bu am Elaija, ma ŋatô sêsôm bu am propet ŋamata-ŋga si daŋ, naŋ tisa akêŋ lau batê-ŋga.”

20 Goc Yisu ndac ñac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?” Ma Pita sôm, “Am Mesaya, nanj Anötö gic bata bu êñkinj mej.”

21 Yisu ngô yom dau ma gic yao ñac bu sêsôm asê têtj lau danj dom e tinjambu.

22 Inj sôm, “Ñamalac ndê Atu gic waê bu hôc ñawapac daêsam. Lau bata ti ðdabuñsiga atu-tu ma lau nanj sêndôhônj yomsu oc sêtec inj ma lau oc sêndic inj ndu. Magoc têtj bêc titö-nga Anötö oc unj inj sa tiyham.”

*Lau nanj sêñkuc Yisu oc sêhônj ñawapac
(Mat 16:24-28; Mak 8:34-9:1)*

23 Ma inj sôm têtj ñac honj, “Asa nanj tac whinj bu êñkuc aô nanj êñgwiniñ dau, ma tôm bêc honj hôc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aô.

24 Bu asa nanj tac whinj bu sap gêñ nom-nga dôñ ñapanj tu mbo tali-nga, nanj oc ninja. Magoc asa nanj bu hu gêñ nom-nga sinj tu êñkuc aô-nga, nanj oc ninja dom.

25 Ñamalac danj bu po gêñ nom-nga honj sa, magoc inj dau gatu bu ninja, dec gêñ nom-nga honj dinanj oc tôm dom bu nem inj sa.

26 Asa nanj bu maya tu aô ti anenj yom-nga, nanj Ñamalac ndê Atu oc maya tu inj-nga, têtj ndoc inj mbu mej ti inj dau ndê ñawasi, ma Damba ndê ñawasi ma anjela dabuñ si ñawasi whinj.

27 Ma aô wasôm bu yomandô, lau ñatô kwahic dec sêmbo, nanj oc gacgenj sêmbo tali e sêlic Anötö ndê gôlinj mej sa tiawê.”

*Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi
(Mat 17:1-13; Mak 9:2-10)*

28 Yisu sôm yom dinanj su, ma bêc ñatô gitôm 8 mej gi su. Ma Yisu bu tenj mbec, dec kôc Pita, Jon ma Jems sêwhinj inj ma sêpi lôc danj si.

29 Ma têtj têtj Yisu tenj mbec mbo, nanj inj ndê anjô andô kainj danj sa, ma inj ndê ñakwê ñawasi sêp sambuc.

30-31 Ma ñgac lu sêhônj asê ti ñawasi atu, nanj Moses lu Elaija, ma injlu sem yomgalôm sêwhinj Yisu. Sêsôm yom pi gêñ nanj oc hôc asê Yisu yêc malac Jerusalem têtj ndoc mej sa bu inj hu nom dindec sinj.

32 Têtj ndoc dinanj, Pita ma ñgac lu nanj sêwhinj inj, nanj kwapac ma bêc yô ñac, tigenj ñac tali sa ma sêlic Yisu ndê ñawasi ti ñgac lu nanj sêlhac sêwhinj inj.

33 Têtj têtj Moses lu Elaija bu sêhu Yisu sinj, nanj Pita sôm têtj inj, “Ñadau, ñayham kêlêc bu yac dambo dec. Yac oc akwê bac tö, am nem danj, Moses ndê danj, ma Elaija ndê bac danj.” Inj sôm yom dinanj, magoc inj ndê gauc sa dom.

34 Inj sôm yom dinanj mbo, ma dao danj mej ma kôm ñac ahuc e ñgacsêñomi tö dinanj sêtöc dau atu.

35 Ma awaha danj sa yêc dao ñalôm, nanj sôm, “Aô nenj atungac dau dindec, nanj aô kayalinj sa. Anjô inj ndê yom manj!”

36 Sêngô su goc sêlic Yisu tawasê mbo. Tinjambu ñac sem yom dau ahuc yêc dau-nga, ma têtj ndoc dinanj sêsôm yom asê pi gêñ nanj sêlic, nanj dom.

*Yisu soc ñalau sac su yêc balê danj
(Mat 17:14-21; Mak 9:14-29)*

37 Têtj galanjsê ñac sêsip akêñ lôc dau sêmenj, ma lau tonj atu sêkac sa sêtêtj Yisu si.

38 Ñac si danj ta yom bocdec bu, “Kêdôhônjwaga, aô gakôc anenj atungac tigenj dindec mej, ma watenj am bu nem inj sa.

39 Ñalau sac danj mbo inj ñalôm, ma têtj daêsam kôc inj dôñ, ma kêmwananj inj ñanja e inj mbwêc atu, ma whapwic sa. Ñalau sac dau bu kôm inj tisac, ma tec bu hu inj sinj.

40 Aô gatenj am nem ñgac-sêñomi bu sêsoc ñalau dau su, magoc ñac sêtôm dom.”

41 Goc Yisu sôm, “O mac lau sac. Mac nem akêñ whinj mbasi! Aô gambo gawhinj mac ñasawa hic balinj su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêñ danj? Aô oc wambo wawhinj mac tu wanem mac sa ñapanj-nga dom!” Ma Yisu sôm têtj balê dau ñadamba, “Kôc nem balê sa mwenj.”

42 Têtj têtj balê dau kêsêlêñ mej, nanj ñalau sac kôc inj dôñ ma kêmwananj inj. Tigenj Yisu hec yom ñalau sac, ma kôm balê dau ñayham sa, ma kênj inj mbu têtj inj damba gi.

43 Ñalêñ dinanj Yisu tôc Anötö ndê ñaclai ti ñawasi atu asê, dec kôm lau honj sêhêdaê.

Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu ma tisa tiyham

(Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)

Lau honj sêlhac ti sêhêdaê tu gêñ honj nanj Yisu kôm-nga, ma inj sôm têtj inj ndê ñgacsêñomi,

44 “Anğô aneñ yom dindéc ñapep! Tiñambu oc sêkêñ Ñamalac ndê Atu sip lau ñatô amba.”

45 Magoc ñac sêñyalê yom dau ñahu dom. Yom dau ñahu yêc siñ dau têtñ ñac, ma sêtöc bu sêndac Yisu bu whê sa têtñ ñac.

*Asa ti ñgac ñamata-ñga
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)*

46 Tiñambu Yisu ndê ñgac-sêñjomi sêseñ dau pi ñac si asa inñ ñgac ñamata-ñga.

47 Yisu kêyalê ñac si gauc, goc kôc balê saunñ danñ ma kêñ inñ kalhac kêpiñ inñ,

48 ma sôm têtñ ñac, “Asa nanñ kôc balê saunñ danñ tôm inñ dindéc sa tu aneñ ñaê-ñga, nanñ kôc aô sa, ma asa nanñ kôc aô sa, nanñ kôc inñ nanñ kêkiñ aô gameñ, nanñ sa. Mac nem asa nanñ kêgwiniñ dau ma ti mac nem ñgac akiñ, nanñ ti ñgac ñamata-ñga yêc Anötö anğô-ñga.”

*Lau nanñ sêkôm gwelenñ tu Yisu-ñga, nanñ sêwhê dau kôc dom
(Mak 9:38-41)*

49 Ma Jon sôm, “Ñadau, yac alic ñgac danñ kôm gwelenñ ma soc ñalau sac su yêc lau ña am nem ñaê. Inñ kêkuc am whiñ yac dom, ma boc-dinanñ yac ac yao inñ bu kôm gwelenñ dau dom.”

50 Tigeñ Yisu sôm, “A lhac inñ ahuc dom, bu asa nanñ kêñ kisa mac dom, nanñ mac nem danñ.”

Lau gameñ Samaria-ñga sêkôc Yisu sa dom

51 Ndoc meñ kêpiñ bu Yisu mbu pi undambê ndi, dec inñ kêmasañ dau bu pi malac Jerusalem ndi.

52 Inñ kêkiñ lau aheñ-ñga sêmunñ inñ, sêsôc lau †Samaria-ñga si malac danñ si, bu sêmasañ gameñ tu inñ mbo-ñga.

53 Magoc lau Samaria-ñga sêñyalê bu inñ kêsêlêñ hêganônñ malac Jerusalem, ma tu dinanñ-ñga dec sêkôc inñ sa dom.

54 Jems lu Jon sêlic gêtñ dau, goc sêndac Yisu, “Pômdau, am bu sôm, dec yac oc anğalêm ya sip akêñ undambê meñ, ma señ ñac su.”

55 Tigeñ Yisu kac dau kwi, ma sôm inñlu.

56 Ma ñac hoñ sêlom malac danñ si.

*Lêñ tanñkuc Yisu-ñga
(Mat 8:18-22)*

57 Yisu ti ndê ñgacsêñjomi sêñsêlêñ sêmbosenñ ma ñgac danñ sôm têtñ Yisu, “Aô bu wanñkuc am, wawhiñ am watêñ gameñ bocke nanñ am oc ndi.”

58 Ma Yisu ô inñ ndê yom ma sôm, “Giam pôm si hocsunñ yêc, ma mbac lôlôc-ñga si ñaic yêc, tigeñ Ñamalac ndê Atu ndê mala yêc bêc-ñga mba.”

59 Ma inñ sôm têtñ ñgac danñ, “Mweñ êmkuc aô!” Magoc ñgac dau sôm, “Pômdau, gêtñ ñamata-ñga aô wandi wambo wawhiñ aneñ lau e anñsuhunñ damañ su nanñ, ma tiñambu wambu wameñ wanñkuc am.”

60 Ma Yisu sôm têtñ inñ, “Mba! Am êmkuc aô nanñ gêtñ ñamata-ñga. Tec lau batê sêñsuhunñ lau batê. Tigeñ am ndi, ma hoc yom asê têtñ lau pi Anötö ndê gôliñ.”

61 Ma ñgac danñ tiyham sôm, “Pômdau, aô bu wanñkuc am, tigeñ gêtñ ñamata-ñga wambu watêñ aneñ andu, ma wakam aneñ lau.”

62 Ma Yisu ô inñ ndê yom ma sôm, “Asa nanñ gic hu gwelenñ danñ, tigeñ kac dau kwi ma hêgo gêtñ nanñ inñ hu siñ su, nanñ gitôm dom bu nem gwelenñ mbo Anötö ndê gôliñ ñapu.”

10

Yisu kêkiñ sêñjomi 72 sêsa si

1 Tiñambu Pômdau kêyalinñ sêñjomi 72 tiyham sa, bu êñkiñ ñac lu-lu sêsa sêndi sêmunñ inñ, sêtêñ gameñ ti malac hoñ nanñ inñ atac whiñ bu ndic kêsi.

2 Ma inñ sôm têtñ ñac, “Gêtñ ñandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic gêtñ ñandô sa-ñga daêsam dom. Bocdinanñ ateñ mbec têtñ ôm ñadau bu êñkiñ lau gwelenñ-ñga sêsôc inñ ndê ôm sêndi, ma sêndic gêtñ ñandô sa.

3 Kwahic dec aô bu wanñkiñ mac asa andi! Magoc ayob daôm ñapep, bu aô kakiñ mac bu asa andi atôm domba ñatu, nanñ sêtêñ giam pôm si gameñ sêndi.

4 Akôc talhi, me dalu, me atapa dom, ma anñsêlêñ ñagahô andi. Ahê mwalêc lau yêc señ dom.

5 Têtñ ndoc mac bu asôc andu danñ, nanñ asôm bu, ‘Yom malô têtñ lau andu dindéc-ñga.’

6 Andu ñadau bu ñgac yom malô-ñga dom, dec mac nem mbec yom malô-ñga oc gacgeñ yêc mac-ñga. Ma andu ñadau bu

ngac yom malô-nga, dec in oc kôc mbec yom malô-nga dinañ sa.

⁷ Ambo andu dinañ, ma alom-alom andu dom. Anenñ ti anôm gên bocke nañ sêkênñ têt mac, nañ ti mac nem ñaôli gwelen-nga. Mêtê solop bu lau g welen-nga sêkôc ñaôli gwelen-nga.

⁸ “Têt têt mac asôc malac danñ, ma lau sêkôc mac sa, nañ anenñ gên danen-nga nañ sêkênñ têt mac.

⁹ Akôm ñac si lau gêmbac ñayham sa, ma asôm têt ñac, ‘Anötö ndê gôlinñ menñ kêpinñ.’

¹⁰ Tigenñ mac bu asôc malac danñ, ma sêkôc mac sa dom, nañ goc alhac malac lôm ma asôm,

¹¹ ‘Yac atonñ kop mac nem malac-nga su yêc yac mba gahinñ. Yac akênñ kop dindéc mbu têt mac bu atôc nem mêtê sac asê. Tigenñ anjalê bu Anötö ndê gôlinñ menñ kêpinñ.’

¹² Yomandô aô wasôm têt mac bu têt béc Anötö êmatôc lau-nga, nañ lau malac dinañ-nga oc sêtap ñagêyô sac andô sa, hóc gêlêc ñagêyô nañ Anötö oc kênñ têt lau sac malac Sodom-nga.”

Yisu sôm yom pi lau nañ sem dau kwi dom

(Mat 11:20-24)

¹³ Yisu gic têt ku yom ma sôm, “Oyaê mac lau malac Korasin ma Betsaida-nga. Mac oc atap Anötö ndê atac ñandê sa. †Lau apa nañ sêndôc malac Taya ma Saidon, bu sêlic gênñ dalô nañ aô gakôm yêc mac anôm-nga, dec oc têt sênem dau kwi wandêc su, ma sêndôc ti sêtanñ si sac.

¹⁴ Tigenñ mac akôm dom, dec wasôm têt mac bu têt ndoc Anötö êmatôc lau-nga, nañ in oc kênñ ñagêyô sac sambuc têt mac, hóc gêlêc ñagêyô nañ in oc kênñ têt lau Taya ti Saidon-nga, nañ su.

¹⁵ “Ma mac lau Kapenaom-nga, mac gauc gêm bu mboe Anötö oc kôc mac sa andôc undambê, a? Mba! In oc êmasuc mac su asip lambwam andi!”

¹⁶ Ma Yisu sôm têt sênomi 72 bu, “Asa nañ kôc mac nem yom sa, nañ gitôm in kôc anenñ yom sa. Ma asa nañ tec mac, nañ gitôm in tec aô bocdinañ. Ma asa nañ tec aô, nañ tec Damañ nañ kêkinñ aô gamenñ.” Yisu sôm yom dinañ su, goc kêkinñ sênomi 72 sêsa si.

Sênomi 72 sêmbu sêmern

¹⁷ Tinjambu sênomi 72 dinañ sêmbu sêmern ti atac ñayham, ma sêsôm, “Pômdu, têt ndoc yac asôm am nem ñaê asê, nañ gên hoñ sêsôc yac mba yom ñapu, ma ñalau sac sêwhinñ.”

¹⁸ Ma Yisu sôm, “Aô kayalê bu gên nañ mac akôm, nañ ku Sadañ ndê ñaclai dulu, e têt in peñ akênñ undambê ñagahô ñambwa, têt sickac hep tigenñ.

¹⁹ Aô gakênñ ñaclai têt mac su, têt bu akwê mboc ti gapinñap dônñ, ma bu ahôc gêlêc mac nem ñacyo Sadañ ndê ñaclai hoñ su. Gênñ danñ oc kôm mac atisac dom.

²⁰ Kwahic dec mac atac ñayham bu ñalau sac sêsôc mac nem yom ñapu. Tigenñ atac ñayham atu, bu Anötö to mac nem ñaê sa yêc undambê.”

²¹ Têt ndoc dinañ ñalau Dabuñ gêm Yisu ahuc, ma in tac ñayham atu, ma sôm, “O Damañ, undambê ti nom ñadau. Aô wampinñ am bu am têt nem yom ña-ñandô asê têt lau nañ sên gwiniñ dau, ma sinñ kwi têt lau nañ gauc gêm bu ñac lau tiguauc ma sênjalê gên hoñ. Aêc, Damañ, am kôm bocdinañ kêkuc am daôm nem atac whinñ.

²² “Damañ kênñ gên hoñ sip aô amanñ. Lau danñ sênjalê Atu dom, Damba tawasê kêyalê in. Ma lau danñ sênjalê Damba dom, tigenñ in ndê Atu kêyalê in, ma lau nañ Atu dau atac whinñ bu têt in asê têt ñac, nañ sênjalê Damba.”

²³ Ma in kac dau kwi ma sôm têt in ndê ñgacsênomi tawasê, “Atac ñayham tu mac alic gên hoñ dindéc-nga.

²⁴ Aô wasôm têt mac bu propet ti kin daêsam atac whinñ bu sêlic gên nañ mac alic su, magoc sêlic dom. Ma ñac atac whinñ bu sên gô yom nañ mac an gô su, magoc sên gô dom.”

Yom gôlinñ pi lau menpañ yac-nga

(Mat 22:34-40; Mak 12:28-31)

²⁵ Têt ndoc danñ gwalam akwa yomsu-nga danñ tisa bu êñsahê Yisu. Ma in ndac Yisu bocdec bu, “Kêdôhôn waga, aô wakôm sake, dec Anötö oc kôc aô sa wambo tanli ñapanñ yêc undambê?”

²⁶ Ma Yisu sôm, “Am kêyalê yomsu hoñ nañ Anötö kênñ têt Moses. Ma yomsu dau sôm bu am kôm sake?”

²⁷ Goc ngac dau sôm, “Yomsu danj sôm bu, ‘Atac whij Pômdau, am nem Anötö, ti am nem ñalôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti licwalô sambuc ma ti am nem gauc sambuc.’ Ma yomsu danj tiyham sôm bu, ‘Atac whij lau menpañ am, tôm am tac whij am daôm.’”

²⁸ Ma Yisu sôm, “Am sôm solop. Kôm bocdinañ, dec am oc ndöc tamli ñapañ.”

²⁹ Magoc ngac dau gauc gêm bu töt asê bu inñ ngac gitên, dec ndac Yisu, “Ma lau asa sêti aneñ lau menpañ aö-ñga?”

³⁰ Yisu ô inñ ndê yom ña yom göliñ danj bocdec bu, “Ngac Israel-ñga danj kêsêlêñ mbo señ akêñ Jerusalem ma bu sip têt malac Jeriko ndi, ma lau kañ sêkôc inñ dôn. Nac sêkôc inñ ndê ñakwê su, sic inñ tisac e kêpiñ bu mbac ndu, goc sêhu inñ siñ yêc ma sêlhö si.

³¹ Tinjambu dabuñsiga Israel-ñga danj kêsêlêñ mbo señ tigenñ dinañ menñ, ma têt ndoc inñ gêlic ngac dau, nañ kêlêc inñ ma kölhö gi.

³² Malô goc ngac Israel-ñga danj akêñ †Li-wai ndê tonj menñ hóc asê, gêlic ngac dau, ma kêlêc inñ ma kêsêlêñ gi.

³³ Tinjambu ngac Samaria-ñga danj kêsêlêñ mbo señ dinañ, menñ hóc asê, goc gêlic ngac dau ma tawalô inñ.

³⁴ Inñ têt inñ gi, kêgwasiñ inñ ndê gamboc ña olib ñakwi ti wain, goc kêpañ. Ma inñ kên inñ ndöc inñ ndê donki ñahô, kôc inñ sa gi sôc andu ñacleñ-ñga danj, ma yob inñ.

³⁵ Galañsê bêbêc inñ kên mone denarii lu têt andu ñadau, ma sôm, ‘Nem yaom ngac dindec. Ma mone dindec bu nditôm dom, goc wakêñ mone ñatô tiyham têt ndoc aö wambu wamenñ.’”

³⁶ Ma Yisu ndac, “Am gauc gêm bocke? Lau tö dinañ si asa inñ ngac nañ sip lau kañ si amba, nañ ndê ngac menpañ inñ-ñga?”

³⁷ Goc ngac yomsu-ñga sôm, “Ngac dê, nañ tawalô inñ.” Ma Yisu sôm, “Am ndi ma kôm bocdinañ. Tamwalô lau honñ ma nem ñac sa.”

Mata lu Maria

³⁸ Yisu ti ndê ngacsêñomi sêñsêlêñ si e sêhóc asê malac danj. Ma awhê danj, nañ ndê ñaê Mata, kêgalêm Yisu bu neñ gêt yêc inñ ndê andu.

³⁹ Têt ndoc Yisu sôc gi ndöc, nañ Mata ndê asiwê Maria ndöc sic kêpiñ Pômdau gahi-ñga, bu ngô inñ ndê yom.

⁴⁰ Tigenñ Mata kôm gwelenñ atu tu ndê gêt-ñga. Inñ têt Yisu menñ ma ndac, “Pômdau, aö tañwasêñ gakôm gwelenñ gambo! Aö asiñwê lec gêm aö sa dom, ma am gêlic ñayham, me? Sôm bu inñ nem aö sa.”

⁴¹ Magoc Yisu ô inñ ndê yom ma sôm, “Mata, Mata, am hêgo daôm tu gêt daêsam-ñga.

⁴² Magoc lau honñ sêpônnda gêt atu tigenñ. Maria tac whij gêt ñayham dau, ma lau danj oc sêtôm dom bu sêkôc su yêc inñ.”

11

Yom pi lêñ dateñ mbec-ñga (Mat 6:9-13; 7:7-11)

¹ Têt bêc danj Yisu tenñ mbec mbo gameñ danj. Inñ tenñ mbec pacndê, ma inñ ndê ngac-sêñom danj sôm têt inñ, “Pômdau, tôm Jon kêdôhôn inñ ndê sêñomi, dec êmdôhôn yac bu atenñ mbec.”

² Ma Yisu sôm, “Têt ndoc mac bu atenñ mbec, nañ atenñ bocdec bu:

Damañ, am nem ñaê lau sênem dabuñ mañ.

Mwenñ ti lau honñ si Pômdau.

³ Tôm bêc honñ kên yac mba gö têt yac.

⁴ Suc yac mba sac kwi, bu lau honñ nañ sêkôm sac têt yac, nañ asuc si sac ñatôp kwi bocdinañ.

Ma yob yac bu létôm tap yac sa dom.”

⁵⁻⁶ Ma inñ gic têt yom ma sôm, “Akôc gauc pi mac daôm nem lêñ nañ atenñ gêt têt nem dawami. Mboe am nem ñacleñ señ baliñ-ñga danj menñ hóc asê têt ôbwêc, ma am pônnda gêt danenñ-ñga bu kên têt inñ. Ma têt timaniñhu am bu têt am nem dawam danj ndi, ma sôm têt inñ, ‘Oê dawan, kên gö ñatô têt aö bu wakêñ têt aö neñ silip nañ kwahic dec menñ hóc asê.’

⁷ Am gauc gêm bocke? Am dawam dinañ oc ô nem yom yêc andu ñalôm ma sôm, ‘Kên ñawapac têt aö dom! Aö gac gatam ahuc su, ma aneñ balêkoc sêyêc bêc su. Gitôm dom bu watisa ma wakêñ gêt danj têt am!’ Inñ oc sôm bocdinañ, a?

⁸ Aö wasôm têt am, bu am nem dawam oc tisa ma kên gêt têt am, magoc inñ oc kên

tu am dawam in-nga dom. In oc kênj gênj têtj am tòm am ndac, njahu bu am pônnda daôm ma mayam pac tu ndac in-nga.

9 “Bocdinañ aö wasôm têtj mac. Ateñ gênj têtj Anötö, dec oc akôc njandô, anjalê in ti ndê lêtj, ma oc atap sa, ma amati gatam, dec oc lêtj su têtj mac.

10 Bu Anötö kênj gênj têtj lau hoñ nanj sêndac in, ma lau hoñ nanj sênjalê in ti ndê lêtj, nanj oc sêtap sa, ma njac nanj sêmati gatam, nanj oc lêtj su têtj njac.

11 “Damba danj, bu atunjac teñ i, dec oc kênj mboc wêm danj têtj in dom.

12 Ma atunjac bu ndac mbac nj agulu, goc damba oc kênj gapinjac têtj in dom.

13 Mac lau sac, tigenj atoc nem balêkoc sa nj gênj njayham-njayham. Magoc Damam nanj mbo undambê in gitêtj enj, ma oc kênj Njalau Dabunj têtj lau nanj sêtenj inj.”

Yisu ndê njac lai njahu

(Mat 12:22-32; Mak 3:23-27)

14 Têtj ndoc danj Yisu soc njalau sac awha mba danj su yêc njac danj. Têtj têtj njalau sac hu njac awha mba dau sinj, nanj njac dau gic hu sôm yom asê, ma lau toñj atu nanj sêlic, nanj sêhêdaê.

15-16 Lau njatô bu sênjsahê Yisu, dec sêndac in bu kôm gênj dalô danj bu têtj asê bu in kôm njac lai yêc Anötö ndê. Ma lau njatô sêsôm, “Njalau sac si njadau †Belsebal kênj njac lai têtj Yisu, ma bocdinañ in soc njalau sac su.”

17 Yisu kêyalê njac si gauc, ma sôm, “Lau gameñ danj bu sêwhê dau kôm, dec njac si njacyo oc sêsenj njac su. Ma gôlôwac danj bu sêwhê dau kôm, dec njac oc sêlhac njanga dom, ma njac si njacyo oc sêku njac dulu.

18 Ma Sadañ boc-dinañ. In bu kênj kisa in ndê njalau sac, dec in ndê gôlinj oc ninja. Bocke dec mac asôm bu aö gasoc njalau sac su nj Belsebal ndê njac lai.

19 Mac asôm bu aö gakôm njac lai yêc Belsebal, dec gasoc njalau sac su. Ma bocke? Mac nem sênjomi nanj sem gwelenj sêsoc njalau sac-nga sêwhin, nanj mac angôlinj yom dau pi njac whin, a? Njac oc sêlic mac nem yom bu so ma sêmatôc mac!

20 Aö gasoc njalau sac nj Anötö ndê njac lai, bocdinañ anjalê bu Anötö ndê njac lai bu nem gôlinj gênj hoñ, nanj hôt asê mac su.

21 “Sadañ in gitôm njac ti licwalô atu nanj kôm in ndê wapa sinj-nga, ma yob in ndê andu. Oc tòm dom bu lau sênjgaho njac kainj dinañ ndê gênj danj.

22 Tigenj njac ti licwalô atu nanj hôt gêlêc in ndê bu ndic sinj têtj in ma ku in dulu, dec in oc kôm in ndê wapa sinj-nga su, ma whê in ndê wapa hoñ kôm.

23 “Asa nanj kalhac whin aö dom, nanj ti anenj njacyo. Ma asa nanj gic lau sa sêtenj aö sêmenj dom, nanj soc njac su yêc aö.”

Njalau sac sênjsalê mala nanj yêc njambwa *(Mat 12:43-45)*

24 “Têtj ndoc njalau sac danj sa yêc njamalac danj, nanj gitôm in kêgih mbo gameñ sawa ma kêsalê mala êñwhañ dau-nga. Tigenj têtj ndoc in tap sa dom, nanj in oc sôm têtj dau, ‘Aö wambu wandi wasôc andu nanj aö gahu sinj su.’

25 Ma in oc mbu ndi, ma tap sa bu njamalac dau ndê njalôm yêc njambwa, gitôm andu sawa nanj sêmasañ njawasi sa.

26 Dec in oc sa ndi, kôm njalau sac 7 nanj sac sambuc sêhôt gêlêc in su, nanj sêmenj, ma njac hoñ oc sêsôt andu dinañ sêndi ma sêmbô dinañ. Bocdinañ njawapac nanj tap njamalac dau sa, nanj hôt gêlêc njawapac njamata-nga-nga su.”

27 Yisu sôm yom dinañ, ma awhê danj yêc lau toñj atu njalôm ta yom ma sôm, “Am dinam nanj kôm am ma kênj su am, nanj tap Anötö ndê mwasiñ sa su.”

28 Ma Yisu sôm, “Lau nanj sênjgô Anötö ndê yom ma sêkôm sa ti danja wambu, nanj oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa hôt gêlêc su.”

Lau sêndac Yisu bu kôm gênj dalô *(Mat 12:38-42)*

29 Lau daêsam nanj sêmbô sêwhin Yisu, nanj si toñj kêsôwec njapanj. Ma in sôm, “Lau têtj dindec-nga njac lau sac. Sêndac gênj dalô, magoc Anötö oc têtj gênj dalô tigenj têtj njac, tòm gênj dalô nanj in kôm pi Jona.

30 Anötö kêkinj Jona têtj lau Ninewa gitôm gênj dalô danj, ma njalênj tigenj gênj nanj oc

* 11:31: Kwahic dec dasam gameñ Siba-nga bu ‘Arabia.’ Minj pi Kwin Siba-nga sêto yêc 1 Kinj 10:1-13.

hóc asê Njomalac ndê Atu, nanj oc ti lau tèm dindec-nga si gêñ dalô.

31 “Muñ-nga, Kwin Siba-nga* kêsêlêñ senj baliñ, bu ngô Kinj Solomon ndê yom ti gauc atu-tu. Ma kwahic dec ngac nanj hóc gêlêc Solomon su mbo dec, tigenj lau tèm dindec-nga sêpu inj ndê yom. Tu dinanj-nga, kwin dau oc tisa akêñ lau batê têtñ ndoc Anötö oc êmatôc lau, ma inj oc hoc lau tèm dindec-nga si sac asê.

32 Ma ñalêñ tigenj, têtñ bêc ñambu-nga lau Ninewa oc sêtisa sêwhiñ lau tèm kwahic dec-nga, ma ñac oc sêhoc lau dindec si sac asê. Ñahu bu lau Ninewa sêngô Jona ndê yom ma sem si ñalôm kwi. Ma kwahic dec, ngac nanj hóc gêlêc Jona su mbo dec, tigenj lau kwahic dec-nga sem dau kwi dom.”

*Njomalac si tandô gitôm ya ñawê
(Mat 6:22-23)*

33 “Yac datuj lam asê tu bu dasiñ kwi me tanjatôc ña suc ahuc dom. Mba! Dakêñ êñgalêñ lhu, bu lau nanj sêsôc sêmenj nanj sêlic ñawê.

34 “Am nem tanôm gitôm ya ñawê nanj tôc senj têtñ am. Bocdinañ am nem tanôm bu wê am sa lêtñ ñayham, dec am oc gacgeñ mbo ñawê ñalôm. Magoc tanôm bu wê am sa lêtñ sac-nga, dec am gacgeñ mbo ñasec ñalôm.

35 Tu dinanj-nga dec yob daôm ñapep bu ñawê nanj yêc nem ñalôm, nanj mbac e ñasec sa dom.

36 Ma am bu sap lêtñ ñawê-nga dôñ ñapanj, ma ndic ahê lêtñ ñasec-nga, dec ñawê oc nem am nem ñalôm sambuc ahuc, tôm lam danj pô am.”

Yisu pu lau Palêsai ti lau yomsu-nga

37 Yisu gic bata yom dinanj su, goc Palêsai danj kêgalêm inj bu neñ gêñ whiñ inj. Yisu sôc ngac dau ndê andu gi ma ndôc sic ndôc tebo.

38 Ma Palêsai dau hêdaê bu Yisu gêñ gêñ magoc kêgwasinj amba muñ su dom.

39 Goc Pômdau sôm têtñ inj, “Mac lau Palêsai atôm laclhu ti pele nanj sêñgwasinj ñadômbwê-nga ñawasi sa, magoc ñalôm ñadômbwi yêc dôñ yêc. Bu mêtê tamgatu gêñ ma mêtê sac hóc mac nem ñalôm ahuc.

40 Mac lau gauc mbasi-nga. Anötö nanj kêmasanj ñamalac ñamlic ti gêñ awê-nga nanj kêmasanj ñalôm-nga whiñ.

41 Tamwalô lau ñalôm sawa, ma akêñ nem ñalôm sambuc tu anem ñac sa-nga, ma bocdinañ dec mac nem ñamlic ti ñalôm whiñ oc ñawasi sa yêc Anötö anjgô-nga.

42 “Oyaê. Mac lau Palêsai awhê nem gêñ ôm-nga saun-saun honj kôc ti tonj amanju, ma akêñ tonj tigenj ti da têtñ Anötö. Mac akôm gêñ saun dinanj, tigenj mac ahu gêñ atu siñ. Mac amatôc lau si yom ñapep dom, ma atac whiñ Anötö su dom. Gêñ saun nanj mac akôm, inj ñayham, magoc akôm yêc gêñ atu-tu whiñ bocdinañ.

43 Oyaê. Mac lau Palêsai atac whiñ bu andôc lau tiwaê si pônj yêc lôm wê-nga, ma atac whiñ bu lau sêtoc mac sa atôm lau tiwaê yêc malac lôm.

44 Oyaê. Tu mêtê sac nanj hóc mac nem ñalôm ahuc, dec mac atôm nom nanj sêñsuhuj ngac batê danj yêc ñalôm, ma lau sêñyalê dom ma sêñsêlêñ sêmbo ñahô.”

45 Gwalam akwa yomsu-nga danj ngô Yisu ndê yom dinanj ma sôm, “Kêdôhônjwaga, am sôm yom dinanj pi lau Palêsai, ma am pu yac lau yomsu-nga whiñ.”

46 Ma Yisu sôm, “Oyaê. Mac lau yomsu-nga akêñ yomsu daêsam têtñ lau nanj kênj wapac ñac ñandô, tigenj mac daôm akôm gêñ danj bu anem ñac sa tu sêhóc ñawapac dinanj-nga dom.

47 “Oyaê. Mac amasanj sêhô bu atoc propet akwa-kwa sa, magoc mac daôm apami sic propet dau ndu.

48 Bocdinañ mac atôc asê bu mac alic gêñ nanj apami sêkôm, nanj bu ñayham.

49 Anötö kêyalê gêñ honj, dec hoc yom asê gwanañ pi mac apami bocdec bu, ‘*Aö wanjkinj lau propet ma lau aposel sêtêñ ñac sêndi, magoc ñac oc sêndic propet ñatô ndu, ma sêkôm mêtê sac têtñ ñatô.*

50 Bocdinañ mac lau tèm dindec-nga oc awêkainj ñagêyô awhiñ apami, tu propet honj si dac nanj sêkêc siñ-nga, têtñ tèm ñamata-nga andô e menj.

51 Aêc, Abel inj ngac ñamata-nga, ma Sekaria inj ngac ñambu-nga, propet nanj ñac sic ndu yêc lôm dabuj, ma alta nanj kalhac lôm dabuj ñasactô, nanj ñalhu. Aêc, aö wasôm têtñ mac, lau tèm kwahic dec-nga oc sêtap matôc sa pi lau honj dinanj si dac.

⁵² “Oyaê. Lau daêsam takwê mac gwalam akwa yomsu-nga bu awhê Anötö ti ndê lêt sa têtj ñac, magoc mac am ñac sa ñapep dom. Mac atôm lau nañ sêyob ki gatam-nga, ma sêtec bu sêkac sa têtj lau nañ bu sêsôc sêndi. Mac daôm anyalê Anötö ti asôc in ñapu dom, ma mac alhac lau nañ bu sênyalê in ti sêsôc in ñapu, nañ ahuc.”

⁵³ Yisu gic bata yom dinañ ma hu andu dau siñ. Ma lau Palêsai ti lau nañ sêndôhôn yomsu, nañ sic hu sêkêñ kisa in ñandô. Ñac sêndac in pi gêtj daêsam,

⁵⁴ sêñsahê bu sêtim in bu sôm yom giso, dec oc tôm bu sêmatôc in.

12

Yisu ndê yom ñatô (Mat 10:26-33)

¹ Têtj têtj dinañ lau daêsam andô, tausen ma t ausen, sêkôm mwasac bu sêtigasuc Yisu e sêngapiñ dau sa. Ma Yisu sôm yom têtj in ndê ñgacsêñomi bocdec bu, “Ayob daôm ñapep bu lau Palêsai si mêtê sac lom mac dom. Ñac sêsôm yom ñayham magoc ñac dau sêkôm ñandô sa dom. Mêtê dau gitôm yist nañ tôm bu nem bolom ahuc ñagahô eñ.

² Gêtj hoñ nañ lau sem ahuc, ma gêtj hoñ nañ yêc siñ dau, nañ oc meñ sa tiawê.

³ Yom bocke nañ mac asôm têtj daôm têtj ôbwêc, nañ lau oc sêngô têtj acsalô. Ma yom nañ mac asôm malô têtj daôm yêc andu ñalôm, nañ oc sêsôm asê yêc malac lôm.

⁴ Aneñ lau mac aᅅgô. Atôc lau nañ bu sêndic mac ndu-nga dom, bu tiñambu ñac sêtôm dom bu sêkôm gêtj dañ tiyham têtj mac.

⁵ Tigeñ aô wasôm têtj mac bu atôc Anötö, ma asôc in ñapu. Bu têtj ndoc mac ambac ndu su, in ndê ñaclai yêc bu tuc mac asip lambwam andi. Aêc, aô wasôm têtj mac, atôc in!

⁶ “Akôc gauc pi mbac kecsoc nañ lau sêlic bu gêtj ñambwa. Tigeñ Anötö oc êñlhiñ ñac si dañ siñ dom.

⁷ Ma Anötö tac whiñ mac hôc gêlêc mbac saun-saun daêsam su. Yomandô! Anötö kêyalê mac e pi sa, gitôm in sê mac nem kêclauñ hoñ sa timala. Bocdinañ atôc daôm dom.

⁸ “Aô wasôm têtj mac bu asa nañ sôm asê yêc lau aᅅgô-nga bu in kêtj whiñ aô, nañ Ñamalac ndê Atu oc sôm ñamalac dau ndê ñaê asê yêc Anötö ndê aᅅjela aᅅgô-nga.

⁹ Tigeñ asa nañ sêc in ndê kêtj whiñ aô-nga ahuc yêc lau aᅅgô-nga, nañ Ñamalac ndê Atu oc sêc in ahuc yêc Anötö ndê aᅅjela aᅅgô-nga bocdinañ.

¹⁰ Asa nañ bu sôm yom sac pi Ñamalac ndê Atu, tigeñ tiñambu kac ndê ñalôm kwi, nañ Anötö oc suc in ndê sac kwi. Tigeñ asa nañ sôm yom sac sambuc pi Ñalau Dabuñ, nañ Anötö oc suc in ndê sac kwi dom.

¹¹ “Tiñambu lau oc sêkôc mac dôñ tu mac akêtj whiñ aô-nga. Ñac oc sêwê mac atêtj lau bata Israel-nga andi, bu sêmatôc mac yêc ñac si lôm wê-nga. Ma ñac oc sêkêñ mac alhac gôliñwaga ma lau ti ñaclai aᅅgô-nga bocdinañ. Têtj ndoc dinañ, ahêgo daôm tu yom asôm ma aô têtj ñac-nga dom.

¹² Bu Ñalau Dabuñ oc êndôhôn mac ma kêtj yom têtj mac tu asôm-nga têtj ndoc dinañ.”

Yom gôliñ pi ñgac ti lêlôm

¹³ Ñgac dañ yêc lau toñ atu dinañ ñalôm ndac Yisu bocdec bu, “Kêdôhônwaga, sôm têtj aô dôwañ bu whê damañ ndê wapa lêñsêm kôc ma kêtj ñatô têtj aô.”

¹⁴ Magoc Yisu sôm, “Am ᅅgô su nañ. Anötö kêyalin aô sa ti am nem ñgac êmatôc yom-nga me ñgac whê wapa kôc-nga dom.”

¹⁵ Goc in sôm têtj lau hoñ, “Ayob daôm ñapep bu tamgatu wapa nom-nga dom. Bu ñamalac si ñahu sêmbo tali-nga sip awa ti wapa daêsam nañ sic sa-nga, nañ dom.”

¹⁶ Ma in sôm yom gôliñ dañ têtj ñac bocdec bu, “Ñgac ti lêlôm dañ mbo, ma gêtj nañ in sô yêc ndê nom gêm ñandô daêsam andô.

¹⁷ Dec in gauc gêm têtj dau, ‘Aô wakôm sake? Aneñ andu wakêtj gêtj ñandô sôc-nga oc nditôm dom.’

¹⁸ Bocdinañ dec in sôm, ‘Aô wakôm gêtj bocdec. Aô wasen andu akwa-kwa hoñ su, ma wakwê andu wakuc ñatô nañ atu andô. Ma yêc dinañ, aô wandic aneñ gêtj ñandô ti wapa hoñ sa.

¹⁹ Ma aô wasôm têtj daun, “Aô gac gêtj ñayham daêsam sa, gitôm bu oc wambo yala

daêsam. Aö wanwhañ dauñ, ma waneñ ti wanôm gêñ ma watisambuc.”

²⁰ Magoc Anötö sôm têtñ inñ, ‘Am ngac gauc mbasi-nga! Ôbwêc dec am oc mbwac ndu. Ma wapa nanñ am gic sa tu daôm-nga, nanñ oc ti asa ndê?’ ”

²¹ Goc Yisu sôm, “Lau honñ nanñ sic wapa daêsam sa tu dau-nga, magoc sêmbo sêtôm lau ñalôm sawa tu sêñyalê Anötö ti ndê mêtê dom-nga, nanñ lau gauc mbasi-nga bocdinañ.”

Dahêgo dauñ dom

(Mat 6:25-34)

²² Ma Yisu sôm têtñ inñ ndê ngacsêñomi, “Bocdinañ dec aö wasôm têtñ mac, ahêgo daôm tu gêñ aneñ-nga, me tu ñakwê asôc-nga dom.

²³ Bu Anötö kêñ mac ambo tamli, ma gêñ dinañ inñ gêñ atu. Gêñ daneñ-nga inñ gêñ atu dom. Ma Anötö kêñ mac nem ñamlic ñagêñ honñ. Dinañ inñ gêñ atu, ma ñakwê asôc-nga inñ gêñ atu dom.

²⁴ “Akôc gauc pi mbac ko. Nac sêsô gêñ dom, ma sic gêñ ñandô sa dom. Nac si andu gêñ ñandô-nga mbasi, tigeñ Anötö gôlôm ñac. Ma Anötö tac whiñ mac ñamalac hôc gêlêc mbac honñ su.

²⁵ Ma mac nem asa, bu hêgo dau dec oc tôm bu ndic têtñ ndê têtñ mbo tali-nga?

²⁶ Mac atôm dom bu akôm gêñ sauñ andô dinañ, bocdinañ tu sake-nga mac ahêgo daôm pi gêñ ñatô?

²⁷ “Ma akôc gauc pi ñaola ñayham nanñ sêpo sêlhac kwanñ ñalôm. Sêkôm gwelenñ dom, ma sêmasañ ñakwê dom, tigeñ aö wasôm têtñ mac, bu Kiñ Solomon inñ sôc ñakwê ñayham andô, magoc inñ ndê gôlônñ ti ñawasi hôc gêlêc ñaola dinañ danñ su dom.

²⁸ O mac lau nanñ akêñ whiñ gwalec, anğô! Kwanñ ti ñaola nom-nga sêlhac bêc daêsam dom, ma lau oc sêkêñ ya neñ su, magoc Anötö kêñ gêñ dau ti ñadalô ñayham ma yob ñapep. Ma bocdinañ, anyalê bu yom ñandô, Anötö oc yob mac ma kêñ ñakwê têtñ mac whiñ.

²⁹ Ahêgo daôm pi gêñ aneñ ti anôm-nga dom, ma ambo ti ñalôm ñawapac dom.

³⁰ Lau sambuc nanñ sêñyalê Anötö dom, nanñ sêhêgo dau pi gêñ kainñ dinañ ñapanñ,

magoc Damam undambê-nga kêyalê su bu mac apônđa gêñ dau.

³¹ Ahêgo daôm tu gêñ dinañ-nga dom, magoc akôm ñanğa bu atap malam sa yêc Anötö ndê gôliñ ñapu. Ma inñ oc yob mac tu gêñ nom-nga-nga whiñ.

³² O aneñ lau, atôc daôm dom. Bu mac nem Damam undambê-nga tac whiñ bu ti mac nem Kiñ ma kôc mac sa andôc inñ ndê gôliñ ñapu.”

Tañsalê awa ñandô undambê-nga

(Mat 6:19-21)

³³⁻³⁴ “Aö wasôm têtñ mac, bu gameñ bocke nanñ mac nem awa yêc, nanñ mac oc ahê gauc pi ma atac whiñ ñapanñ. Bocdinañ akêñ nem wapa nom-nga têtñ lau sênemlihi, ma akêñ nem awa tu anem lau ñalôm sawa sa-nga. Ma apo gêñ undambê-nga sa ti nem awa ñandô, nanñ oc yêc ñayham ñapanñ. Lau kanñ oc sêtôm dom bu sênem kanñ, ma gêñ danñ oc kôm tisac dom.”

Tamasañ dauñ tu Pômdau mbu meñ-nga

(Mat 24:42-51)

³⁵⁻³⁶ “Amasañ daôm ñapep. Ambo atôm lau akiñ nanñ sêsôc ñakwê gwelenñ-nga sa, ma sêtunñ si lam asê ma sêhônñ si ñadau bu mbu meñ akêñ mwasiñ nem awhê-nga. Têtñ ndoc ñac si ñadau mbu meñ ma êmati gatam, nanñ ñac oc sêkac gatam sa têtñ inñ ñagahô.

³⁷ Ñadau bu mbu meñ ma tap lau akiñ sa, nanñ sêmasañ dau gwanañ ma sêhônñ inñ sêmbo, dec ñac oc sêtap mwasiñ atu sa yêc inñ. Aö wasôm yomandô, ñadau dau oc meñ, sôc ñakwê tôm lau akiñ sêsôc, kêñ ñac sêndöc tebo, ma nem akiñ ñac.

³⁸ Ñadau bu meñ têtñ timaniñhu me têtñ ôbwêc lôm, ma tap ñac sa sem ali ma sêhônñ inñ sêmbo, dec inñ oc êmwasiñ ñac êñlêc.

³⁹ Tigeñ anğô su nanñ! Lau kanñ sêkêñ puc pi ndoc sêmeñ-nga dom. Andu ñadau danñ, bu êñyalê ndoc nanñ ngac kanñ danñ oc meñ, dec inñ oc yob inñ ndê andu ñapep bu ngac kanñ dinañ sôc meñ dom.

⁴⁰ Ma mac bocdinañ, amasañ daôm ñapep ma anem ali ñapanñ, bu ñamalac ndê Atu oc mbu meñ têtñ ndoc nanñ mac akêñ batam, nanñ dom.”

41 Têñ dinañ Pita sôm, “Pômdau, am sôm yom göliñ dinañ bu yac ñgacsêñomi añgô, me bu lau hoñ sêñgô?”

42 Ma Pômdau ô yom ma sôm, “Mac nem asa inñ gitôm ñgac akind ñayham ma ti gauc? Ñgac akind kain dinañ ndê ñadau bu lhö têt gameñ danñ ndi, goc inñ oc kêt inñ yob lau akind ñatô ma kêt gêt danen-ña têt ñac tôm ñandoc.

43 Ma têt ndoc ñadau mbu meñ ma tap inñ sa kôm inñ ndê gwelen ñapep mbo, nañ inñ oc lic inñ ñayham ma kôm ñayham têt inñ.

44 Yomandô! Ñadau oc kêt inñ yob inñ ndê wapa hoñ.

45 Magoc ñgac akind sac oc sôm têt dau, ‘Aneñ ñadau oc mbu meñ ñagahô dom.’ Goc inñ oc ndic lau akind ñatô, ma neñ gêt ñawahô ti nôm wain e êñin inñ.

46 Ñadau oc mbu meñ hóc asê têt bêc ti acgatu nañ ñgac akind dau kêt bata, nañ dom. Ma inñ oc kêt ñagêyô sac sambuc têt inñ, ma soc inñ su ndi bu mbo whinñ lau nañ danñgapêc ma sêkêt whinñ dom.

47 “Ñgac akind nañ kêyalê gêt nañ inñ ndê ñadau tac whinñ bu inñ kôm, tigenñ tec bu kôm ma kêmasañ dau dom, nañ oc tap ñagêyô atu sa.

48 Magoc ñgac akind nañ kêyalê gêt nañ ñadau tac whinñ bu inñ kôm, nañ dom, dec kôm mêtê sac nañ gic waê bu inñ tap ñagêyô sa, nañ oc kôc ñagêyô saunñ. Lau hoñ nañ sêtap mwasinñ sa yêc Anötô, nañ inñ takwê ñac bu sêkôm gwelenñ ña mwasinñ dinañ e nem ñandô. Ma ñac nañ sêtap mwasinñ atu sa, nañ inñ takwê ñandô daêsam.”

Lau oc sêwhê dau kôc tu Yisu-ña
(Mat 10:34-36)

49 Ma Yisu gic têt ku yom ma sôm, “Aö gasip nom gameñ bu wakêt ya êñsahê lau nom-ña, ma aö atac whinñ bu ya dau lom asê ñagahô.

50 Aö daunñ oc wahôc ñawapac ti ñandê atu, nañ gitôm busañgu kainñ danñ tu waliñ-ña. Ma aö wapô sim daunñ ñandô e gêt dau ñandô sa.

51 Gauc nem bu aö gameñ bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aö-ña dec lau oc sêwhê dau kôc.

52 Têt kwahic dec ma ndi, lau nañ sêmbu andu danñ, nañ oc sêwhê dau kôc tu aö-ña.

Lau amanñ danñ bu sêmbu, goc lu oc sêkêt kisa tö, ma tö oc sêkêt kisa lu.

53 Tu aö-ña dec ñac oc sêwhê dau kôc. Damba lu atunñgac oc sêkêt kisa dau, ma dinda lu atuwê oc sêkêt kisa dau. Ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkêt kisa dau bocdinañ.”

Tañyalê ndoc

54 Ma Yisu sôm têt lau tonñ atu, “Mac bu alic dao yec sambuc danñ puc pi meñ, dec mac asôm bu u oc ndic, ma u gic.

55 Ma muasa bu êñsêlêñ, dec mac asôm bu gameñ oc ñandê sa, ma gameñ ñandê sa.

56 Mac lau atim yom lau-ña! Mac alic gêt dalô nom-ña ti umbonñ-ña ma mac atôm bu anñyalê ndoc. Ma bocke dec mac alic gêt hoñ nañ aö gakôm yêc nom, magoc mac nem gauc sa pi aö neñ ñahu lec dom.

57 “Oc tôm bu mac anñsahê gêt hoñ tu bu anñyalê lêt bocke inñ lêt gitêtñ, magoc tu sake-ña mac akôm dom?”

58 Añgô! Am asa nañ nem têt bu yêc ñamalac danñ, ma inñ bu wê am têt ñgac êmatôc yom-ña, nañ goc êmsahê bu êmasañ yom whinñ inñ têt ndoc amlu anñsêlêñ ambo señ. Ma bocdinañ ñgac dau oc kêt am têt ñgac êmatôc yom-ña dom. Bu mba, mboe ñgac êmatôc yom-ña o c kêt am têt ñgac yob gapocwalô-ña, ma inñ oc kêt am sôc gapoc-walô ndi.

59 Aö wasôm têt am bu am oc ndöc gapoc-walô ñapanñ e am ndic nem têt hoñ pacndê.”

13

Danem daunñ kwi bu dandinñ dom

1 Têt ndoc dinañ lau ñatô sêmbu sêwhinñ Yisu, ma ñac sic miñ yom pi lau Galili-ña ñatô. Lau dinañ sic domba ndu bu sêkêt ti da, ma göliñwaga Pailot ndê lau sêmeñ ma sic ñac ndu ma sêñgalunñ ñac si dac whinñ domba si dac.

2 Yisu ngô ñac si yom dau, goc ndac, “Mac gauc gêm bocke? Lau Galili-ña dinañ si sac hóc gêlêc lau Galili-ña ñatô si sac su, ma bocdinañ ñawapac dinañ hóc asê ñac, a?”

3 Aö wasôm, mba! Tigenñ mac bu anem nem ñalôm kwi dom, dec mac oc andinñam.

4 Gauc nem andu baliñ nañ lau sêkwê yêc Siloam, nañ ku sa ma sec lau 18. M ac gauc

gêm bocke? Lau 18 dinañ si sac hôc gêlêc lau Jerusalem-nga si sac, a?

⁵ Aô wasôm têt mac, mba! Tigen mac bu anem nem ñalôm kwi dom, dec mac honj oc andinañ.”

⁶ Goc Yisu sôm yom gôliñ dañ bocdec bu, “Yêc ñgac dañ ndê ôm wain-nga, a kiñ dañ kalhac. Ma ñgac dau gi kêsâlê a kiñ ñandô, magoc tap sa dom.

⁷ Dec inj sôm têt ñgac nañ yob inj ndê ôm, ‘Tôm yala tö aô gameñ kasalê ñandô yêc a kiñ dindéc, ma gatap sa dom. Lêñ dulu, bu a dau pôc gameñ ahuc ma gêm ñandô dom.’

⁸ Tigen ñgac yob ôm-nga sôm, ‘Aneñ ñadau, hu siñ lhac yala dañ tiyham. Aô wandic gwelec ma wahôc nom pi ñahu.

⁹ Inj bu nem ñandô têt yala wakuc, dec oc ñayham. Ma bu nem ñandô dom, nañ goc am lêñ dulu.’ ”

Yisu kôm awhê bôliñ dañ ñayham sa têt bêc Sabat-nga

¹⁰ Têt bêc Sabat-nga dañ, Yisu kêdôhôn lau mbo lôm wê-nga dañ.

¹¹ Ma awhê dañ mbo, nañ ñalau sac kôm inj ndôc bôliñ tôm yala 18. Inj kêsêlêñ kênkôn ma gitôm dom bu inj lhac solop.

¹² Yisu gêlic inj ma ta inj meñ, goc sôm, “O awhê daôm, aô bu wasenj gêt nañ sô am dôñ, nañ su.”

¹³ Goc Yisu kêt amba sac inj, ma ñagahô inj kalhac tisolop, ma kêpiñ Anötö.

¹⁴ Tigen ñgac bata nañ yob lôm wê-nga dinañ, inj tac ñandê bu Yisu kôm awhê dinañ ñayham sa têt bêc Sabat-nga. Dec inj sôm têt lau, “Bêc 6 yêc bu danem gwelenj. Mac bu atac whiñ bu ñayham sa, dec amenj têt bêc Sabat-nga dom. Amenj têt bêc 6 dinañ ñadañ.”

¹⁵ Magoc Pômdau ô inj ndê yom ma sôm, “Mac lau atim yom lau-nga. Mac honj akôm gwelenj têt bêc Sabat-nga têt ndoc mac ambwala nem donki ti makao su, ma awê ñac sêsa si bu sênôm bu.

¹⁶ Awhê dindéc inj Abraham ndê apawê dañ, ma Sadañ sô inj dôñ tôm yala 18 su. Tu sake-nga dec tambwala inj su têt bêc Sabat-nga dom?”

¹⁷ Yisu ndê yom dau kôm inj ndê ñacyo honj maya atu. Tigen lau daêsam atac ñayham pi gêt ñayham honj nañ inj kôm.

Yom gôliñ pi gêt ñawhê saun (Mat 13:31-32; Mak 4:30-32)

¹⁸ Ma Yisu ndac lau dinañ, “Anötö ndê gôliñ kêsôwec ñalêñ bocke? Aô wanem dôhôn pi gêt sake bu wawhê sa?

¹⁹ Anötö ndê gôliñ gitôm ñawhê saun andô dañ, gitôm a soc ñawhê. Ñgac dañ kôc sa gi ma sô yêc ndê ôm, ma tiñambu gêt dau po ti a atu, ma mbac lôlôc-nga sêmenj sêhê si ñaic yêc ñasañgac.”

Yom gôliñ pi yist (Mat 13:33)

²⁰ Ma inj sôm yom gôliñ dañ tiyham bocdec bu, “Aô wanem dôhôn Anötö ndê gôliñ pi gêt sake bu wawhê sa?

²¹ Aô wanem dôhôn pi yist, nañ awhê dañ kêt sip plawa lôñ atu dañ ma kêgaluñ. Ma ñasawa saun enj yist dinañ kôm plawa honj suñ.”

Gatam undambê-nga saun andô

²² Tiñambu Yisu kêsêlêñ hêganôn Jerusalem gi. Inj golom-golom malac atu-tu ti saun-saun honj, ma kêdôhôn lau.

²³ Ma ñamalac dañ ndac inj, “Pômdau, Anötö oc kôc lau tigen-tigen sa sêndôc undambê, me lau daêsam?” Ma Yisu ô yom ma sôm têt lau,

²⁴ “Lau daêsam oc sêñsahê bu sêsôc gatam sêndi, magoc ñac oc sêtôm dom, bu gatam dau saun andô. Bocdinañ akôm ñaŋga bu asôc gatam dau andi.

²⁵ Andu ñadau bu tisa ma ndic gatam ahuc, dec mac oc alhac awê, amati gatam ma asôm, ‘Pômdau, lêc gatam su têt yac.’ Magoc inj oc sôm têt mac bu, ‘Mac lau dinañ amenj akêt nde? Aô kayalê mac dom.’

²⁶ Ma mac oc asôm, ‘Yac añ gêt ti anôm gêt awhiñ am, ma am kêdôhôn lau yêc yac mba malac lôm.’

²⁷ Tigen inj oc sôm, ‘Mac lau dinañ amenj akêt nde? Aô kayalê mac dom. Alhö su yêc aô, mac lau akôm sac-nga!’

²⁸⁻²⁹ Têt têt ñambu-nga, mac oc alic Abraham, Aisak ma Jakob ti p ropet akwa-kwa honj sêndôc Anötö ndê gameñ undambê-nga. Ma lau oc sêmenj akêt nom ñabatinj

hon, ma sênej mwasin atu yêc undambê. Magoc Anötö oc êmasuc mac su andi ambo gameñ ahôc ñandê-nga, ma yêc dinan mac oc atan, ma mac nem lhôm êñsin pi dau.

³⁰ Anğô su nan! Lau ñatô nan kwahic dec sêti lau ñambu-nga, nan oc sêti lau ñamata-nga, ma lau ñamata-nga oc sêti lau ñambu-nga.”

Yisu tan pi lau Jerusalem-nga

³¹ Têñ ndoc dinan lau Palêsai ñatô sêtên Yisu sêmen ma sêsôm, “Hu gameñ dindéc sin ma lhö ndi, bu Herod tac whin bu ndic am ndu.”

³² Magoc Yisu sôm têñ ñac, “Mac andi asôm têñ Herod, giam pôm dinan, ‘Acsalô lec ma lansê aö oc wasoc ñalau sac su, ma wakôm lau gêmbac ñayham sa. Ma têñ bêc titö-nga aö oc wandic dabin aneñ gwelen.’

³³ Aö oc wakôm aneñ gwelen tôm bêc ñatô, ma tinambu aö watên Jerusalem wandi. Mac lau Israel-nga ac propet daêsam ndu su yêc Jerusalem, ma bocdinañ dec aö gac waê bu wapi wandi wawhin.

³⁴ “O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anötö ndê lau propet ndu, ma lau gitên nan in kêkin têñ mac, nan mac atuc ña hoc ndu. Ndoc daêsam aö tac whin bu wandic mac lau sa asôc Anötö ndê gôlin ñapu tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic ñatu sa sôc ñamakê ñapu. Tigen mac atec.

³⁵ Bocdinañ Anötö oc hu mac ti nem andu sin. Ma aö wasôm têñ mac bu mac oc alic aö tiyham dom e mac asôm, ‘Tampin Mesaya nan men gêm Pômdau anğô.’ ”

14

Yisu gêm ñac ñamlic sun dan sa

¹ Têñ bêc Sabat-nga dan, Yisu sôc ñac bata dan ndê andu gi bu neñ gên. Ñac bata dau in lau Palêsai si dan, ma ñac si lau ñatô tatin Yisu sêmbo.

² Yisu gêlic ñac gêmbac dan ndöc, nan amba ti gahi sun.

³ Goc in ndac lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-nga bocdec bu, “Yac bu dakôm lau ñayham sa têñ bêc Sabat-nga, dec oc tanğili yomsu Sabat-nga, me mba?”

⁴ Ñac sem dön ma sêo yom dan dom, goc in kêmaséc ñac ti gêmbac dinan, kôm in ñayham sa, ma kêñ in kölhö gi.

⁵ Ma in ndac ñac, “Mac nem balê dan me donki dan bu peñ sip sê ñalôm têñ bêc Sabat-nga, dec mac oc akôm sake? Mac oc ahê in sa pi men, me ahu in sin yêc?”

⁶ Ma ñac sêtôm dom bu sêo in ndê yom.

Datoc dauñ sa dom

⁷ Yisu gêlic bu lau nan ñac bata dau kêgalêm ñac sa bu sênej gên sêwhin in, nan atac whin bu sêndöc pôn nan gic lau tiwaê ñawaê. Dec in sôm yom gôlin dan têñ ñac bocdec bu,

⁸ “Lau bu sêkên aheñ am bu neñ mwasin nem awhê-nga, nan ndi ndöc lau tiwaê si pôn dom. Mboe mwasin ñadau kêgalêm ñac tiwaê dan nan hóc gêlêc am su.

⁹ Bu bocdinañ dec in oc têñ am men ma sôm, ‘Kên pôn ñayham dindéc têñ ñac atu dindéc.’ Ma am oc tisa ti mayam, ma ndi ndöc pôn ñambwa.

¹⁰ Boc-dinañ lau bu sêkên aheñ am bu neñ mwasin, nan ndi ma ndöc pôn ñambwa. Ma mboe ñadau oc men ma sôm têñ am, ‘Aneñ silip, tisa ma mwen ndöc pôn ñayham.’ Ma bocdinañ in oc po am nem waêm sa yêc ñaclen hon anğô-nga.

¹¹ Ñalên tigen, lau nan sêtoc dau sa, nan Anötö oc êngwiniñ ñac. Ma lau nan sêngwiniñ dau, nan Anötö oc toc ñac sa.”

Tamwasin lau ñalôm sawa

¹² Ma Yisu sôm têñ ñac bata dau, “Am bu ndê mwasin bu lau sênej sêwhin am, nan kêñ aheñ nem silip ti asidôwai, me lau ti lélôm nan sêndöc am nem malac, nan dom. Am bu kôm bocdinañ, dec tinambu ñac oc sêkên aheñ am bu neñ gên whin ñac, ma mwasin dau ti am nem ñagêyô.

¹³ Têñ têm am ndê mwasin dan, nan kêñ aheñ lau ñalôm sawa ti lau bôlin ma lau tapec.

¹⁴ Ma bocdinañ am oc tap Anötö ndê mwasin sa. Nahu bu lau dinan sêtôm dom bu sêkên gên dan ô nem mwasin têñ kwahic dec. Magoc têñ ndoc lau gitên sêtisa akên lau batê-nga, nan Anötö oc kêñ ñagêyô ñayham têñ am.”

Yom gôlin pi mwasin atu

(Mat 22:1-14)

¹⁵ Lau nan sen gên sêwhin Yisu, nan si ñac dan ngô Yisu ndê yom dinan ma sôm

têñ in, “Lau nan bu sêñ mwasin atu yêc Anötö ndê gameñ undambê-nga, nan oc atac ñayham hôc gêlêc.”

16 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Ngac dan kêmasan mwasin atu dan, ma kêñ ahen lau daêsam.

17 Têñ mwasin dau ñabêc in kêkin ngac akin dan bu sôm têñ lau nan in kêgalêm ñac sa bu, ‘Amen, bu aô kamasan gêñ hon su.’

18 Tigen ñac hon sêtec bu sêmen, dec sêmasan yom têñ in. Ngac dan sôm, ‘Aô waloc dom, bu aô gamlhi nom dan su, ma kwahic dec aô bu wasa wandi walic. Aô wateñ am bu hu aô sin.’

19 Ma dan sôm, ‘Aô waloc dom, bu aô gamlhi makao amanlu, ma kwahic dec aô bu wasa wandi ma wañsahê ñac tu sêkôm gwelen-nga. Wateñ am bu hu aô sin.’

20 Ma dan tiyham sôm, ‘Kwahic dec aô gam awhê sa, bocdinañ gitôm dom bu waloc.’

21 Bocdinañ ngac akin dau mbu gi ma gic min yom dinañ têñ in ndê ñadau. Ma yom dau kôm ñadau tac ñandê, dec in kêkin ndê ngac akin tiyham ma sôm, ‘Ñagahô sôc malac atu ndi, ma kôc lau ñalôm sawa ti lau bôlin ma lau tapec sa sêmen bu sêñ aô neñ mwasin.’

22 Ma ngac akin kôm bocdinañ, goc mbu men ma sôm, ‘Aneñ ñadau, aô gakôm gitôm am sôm, ma ñasawa yêc dôn yêc.’

23 Dec ñadau sôm têñ in, ‘Sa señ ma gameñ ñamakê-nga ndi, ma kac lau bu sêsôc sêmen. Aô tac whin bu aneñ andu menhu.

24 Yomandô aô wasôm têñ mac, bu lau nan aô gakêñ ahen têñ ñamata-nga, nan si dan oc neñ aneñ mwasin dom.’ ”

Lêñ tanhuc Yisu-nga

25 Lau daêsam sêñsêlêñ sêwhin Yisu, ma in kac dau kwi ma sôm têñ ñac,

26 “Asa nan têñ aô men ma bu êñkuc aô, nan atac whin aô hôc gêlêc gêñ hon ndic ñawaê. In bu atac whin damba me dinda, me in nawhê ma balêkoc, me asidôwai ti lhuwêi, me in dau ndê lêñ mbo-nga hôc gêlêc in ndê atac whin aô, dec oc tôm dom bu in ti aneñ dan ma êñkuc aô.

27 Asa nan bu êñkuc aô, magoc tec bu hôc ndê a gicso dau, nan gitôm dom bu êñkuc aô.

28 “Mac nem dan bu kwê andu atu dan, nan gêñ ñamata-nga in oc ndôc sic ma kôc gauc pi in ndê mone ti gêñ bu oc nditôm bu kwê andu dau sa, me mba.

29 In bu kêñ alhõ sip nom ndi, magoc ndic dabin andu dom, dec lau nan sêlic, nan oc sêsu in susu,

30 ma sêsôm, ‘Ngac dindê gic hu kwê andu, magoc gitôm dom bu ndic dabin.’

31 “Ma kin dan bu sa ndi bu ndic sin têñ kin dan, dec gêñ ñamata-nga in oc ndôc sic ma kôc gauc pi in ndê lau sin-nga 10,000, bu oc sêtôm bu sêhóc gêlêc kin dinañ ndê lau sin-nga 20,000, me mba.

32 In bu lic bu ñac sêtôm dom, dec in oc êñkin lau wamba-nga sêtên kin dinañ têñ ndoc in mbo ahê, bu sêsôm yom wamba-nga.

33 “Bocdinañ akôc gauc ñapep mun su, goc amen anhuc aô. Asa nan tec bu hu in ndê gêñ hon sin tu aô-nga, nan oc nditôm dom bu ti aô neñ dan.

34 “Gwêc so in gêñ ñayham, tigen ñamakic bu ñinga, oc dakôm ñamakic sa tiyham ñalên nde?

35 Gwêc so dau tisac su, ma boc-dinañ tambalin sin ñinga. Mac danamsun bu yêc, nan anghô aneñ yom.”

15

Yom gôlin pi domba dan nan ginga (Mat 18:12-14)

1 Lau sêkôc takis-nga ma lau ñatô nan lau Palêsai sêsam ñac bu lau sac, nan daêsam sêtên Yisu si bu sêngô in ndê yom.

2 Ma lau Palêsai ti lau nan sêndôhôn yomsu, nan sêtuclin Yisu ma sêsôm, “Ngac dau kôc lau sac sa, ma gêñ gêñ whin ñac.”

3 Dec Yisu sôm yom gôlin dan têñ ñac bocdec bu,

4 “Mac nem ngac dan bu yob domba 100, ma in ndê domba dan bu ñinga, dec in oc kôm sake? In oc hu 99 sin sêmbo gameñ gapon, ma êñsalê domba nan ginga su e in tap sa.

5 Ma têñ ndoc in tap sa, nan in oc hu sac bakêyac ti atac ñayham atu.

6 Ma in oc mbu têñ ndê andu ndi, ma êngalêm in ndê lau menpan in-nga ti ndê silip, ma sôm têñ ñac, ‘Mac atac ñayham

awhinj aö, bu aö gatap anej domba nanj ginjga su, nanj sa.'

⁷ Aö wasôm tenej mac, bu njalenej tigenj dinanj Anötö ti anjela undambê-njga oc atac njayham atu tu njamalac sac danj nanj gêm ndê njalôm kwi, hôc gêlêc atac njayham tu lau gitenej 99 nanj si yom me giso tu sênem dau kwi pi-njga mbasi."

Yom gôlinj pi mone nanj ginjga

⁸ Ma Yisu sôm, "Ma akôc gauc pi awhe danj, nanj ndê mone silba amanju sêndöc. Mone danj bu njinga, dec inj oc tunj lam asê ma sê andu nj-basac sa, goc ênsalê njapep e inj tap mone dau sa.

⁹ Tenej ndoc inj tap sa su, nanj inj oc êngalêm inj ndê silip ti lau menpanj inj-njga sêmenj sêpitigenj ma sôm, 'Mac atac njayham awhinj aö, bu aö gatap mone nanj ginjga su, nanj sa.'

¹⁰ Aö wasôm tenej mac bu njalenej tigenj, Anötö ti anjela undambê-njga oc atac njayham atu, tenej ndoc njamalac kôm sac-njga danj gêm ndê njalôm kwi."

Yom gôlinj pi balê nanj ginjga

¹¹ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, "Njgac danj mbo ma inj ndê atunjgac lu.

¹² Ma balê saunj sôm tenej damba, 'Damanj, wapa lênsêm nanj gic aö njawaê, nanj kenej tenej aö.' Goc damba whê ndê wapa ti genej honj kôc tu injlu-njga, ma kenej tenej balê saunj tôm inj ndac.

¹³ Njasawa saunj ma balê saunj dau gic inj ndê genej honj sa, ma kölhö tenej gamej balinj danj gi. Ma yêc dindê inj kôm genej honj tôm inj ndê atac whinj, ma kêyainj ndê awa ti genej honj.

¹⁴ Tenej ndoc inj ndê mone honj pacndê, nanj tôbôm atu gêm gamej dinanj ahuc ma inj pônnda dau.

¹⁵ Goc inj tenej njgac atu danj yêc gamej dinanj gi, ma kêsalê gwelenj. Ma njgac dau kenej inj gôlôm inj ndê bôc.

¹⁶ Gênej yô inj njandô, tigenj lau sêkênej genej danj tenej inj tu nejn-njga dom, ma boc-dinanj inj gauc gêm bu nejn genej nanj bôc senj.

¹⁷ Tinjambu inj ndê gauc sa, ma inj sôm tenej dau, 'Damanj ndê lau akinj sêpônnda genej danenj-njga dom. Tigenj genej yô aö ndu tôm bu wambac ndu-njga.

¹⁸ Aö walhö wambu watenej damanj wandi, ma wasôm, "Damanj, aö gakôm mêtê sac tenej Anötö ma tenej am.

¹⁹ Aö njgac sac, dec gitôm dom bu am sam aö bu am atôm njgac tiyham. Lic aö gitôm am nem njgac akinj danj."

²⁰ Goc inj tisa ma mbu tenej damba gi.

"Inj kêsêlênej mbo senj, ma damba gêlic inj yêc ahê ma tawalô inj njandô, dec kêtê tenej inj gi, gôlô inj dônj ma njgutô inj.

²¹ Magoc atunjgac sôm tenej inj, 'Damanj, aö gakôm mêtê sac tenej Anötö ma tenej am. Aö njgac sac, dec gitôm dom bu am sam aö bu am atôm njgac tiyham.'

²² Tigenj damba sôm tenej inj ndê lau akinj, 'Njagahô, akôc njakwê njayham ti atapa bu inj sôc, ma akênej gôlônj amanjatu-njga sôc inj amba-atu.

²³ Ma akôc makao njatu tôp njayham danj, ma andic ndu. Yac oc dandê mwasiinj atu ti atac njayham,

²⁴ bu yac gauc gêm bu anej atunjgac din-dec mbac ndu su, magoc kwahic dec dalic bu inj mbo tali. Inj ginjga su, ma datap inj sa tiyham.' Ma njac honj atac njayham.

²⁵ "Tenej ndoc dinanj balê dau dôwa kôm gwelenj mbo ôm, ma tenej ndoc inj mbu menj suj sa andu, nanj inj njgô lau sêtê wê ti sêkôm atac njayham atu.

²⁶ Goc inj mbwêc njgac akinj danj menj ma ndac inj bu, 'Lau lê sêkôm njanta ti atac njayham tu sake-njga?'

²⁷ Ma inj sôm, 'Am asim menj su ma inj mbo njayham, ma bocdinanj dec damam gic makao tôp njayham danj ndu, ma ndê mwasiinj atu.'

²⁸ Yom dau kôm dôwa tac njandê atu, ma inj tec bu sôc balanj njalôm ndi. Goc damba sa gi ma kêmwanej inj bu sôc ndi.

²⁹ Tigenj inj sôm tenej damba, 'Yala nejn su aö gam akinj ti dananj wambu am. Tigenj am kenej nanij njatu me genej saunj danj tenej aö bu wandê mwasiinj tu anej silip-njga dom.

³⁰ Kwahic dec am nem atôm njgac dinanj, nanj kêyainj am nem awa ti wapa whinj lauwhê senj-njga, nanj mbu menj ma am gic makao tu inj-njga.'

³¹ Magoc damba sôm, 'Anej balê, am mbo whinj aö njapanj, ma anej genej honj ti am nem.

³² Tigenj am asim dindéc nanj yac gauc gêm bu inj mbac ndu su, nanj mbo tali. Inj giŋga su, ma datap inj sa tiyham. Bocdinaŋ inj lêŋ solop bu yac atac ŋayham atu ma dandê mwasiŋ tu inj-ŋga.’ ”

16

Yom gôliŋ pi ŋgac yob wapa-ŋga

¹ Ma Yisu sôm yom gôliŋ daŋ têtj ndê ŋgacsêŋomi bocdec bu, “Ŋgac ti lêlôm daŋ mbo, ma lau sic miŋ têtj inj bu ŋgac nanj yob inj ndê gêtj, nanj kêyaiŋ inj ndê wapa daêsam.

² Dec inj ta ŋgac dau meŋ, ma sôm têtj inj, ‘Yom bocke dec gaŋgô pi am lec. Kwahic dec am sa ndi ma sê gêtj hoŋ sa ma êmasaŋ bapia wapa-ŋga bu kêŋ têtj aô. Bu aô oc watiŋ am su yêc gwelenj yob aneŋ wapa-ŋga.’

³ Dec ŋgac yob wapa-ŋga sôm têtj dau, ‘Aô wakôm bocke? Aô neŋ ŋadau oc soc aô su yêc aneŋ gwelenj. Aneŋ licwalô gitôm dom bu wakôm gwelenj ôm-ŋga, ma aô mayanj bu watenj gêtj.

⁴ Aô kayalê gêtj nanj bu wakôm-ŋga, ma têtj ndoc ŋadau tiŋ aô su yêc aneŋ gwelenj, dec lau oc sêkôc aô sa ma sênem yaom aô yêc ŋac si andu.’

⁵ Bocdinaŋ inj mbwêc lau nanj si tôp yêc inj ndê ŋadau, nanj tigenj-tigenj sêtêtj inj sêmeŋ. Goc inj ndac ŋgac ŋamata-ŋga bocdec bu, ‘Am nem tôp bocke yêc aô neŋ ŋadau?’

⁶ Ma ŋgac dau sôm, ‘Aneŋ tôp gitôm olib ŋakwi sip lôŋ* 100.’ Goc ŋgac yob wapa-ŋga sôm têtj inj, ‘Am nem bapia tôp-ŋga kelec. Kôc sa, ndôc sic ŋagahô, ma to bu am nem tôp gitôm olib ŋakwi sip lôŋ 50.’

⁷ Goc inj sôm têtj ŋgac tilu-ŋga, ‘Am nem tôp bocke yêc?’ Ma ŋgac dau sôm têtj inj, ‘Aneŋ tôp gitôm bolom wit sip dalu atu-tu 100.’ Goc ŋgac yob wapa-ŋga sôm, ‘Kôc nem bapia tôp-ŋga, ma to bu am nem tôp gitôm dalu 80.’

⁸ “Goc ŋadau kêpiŋ ŋgac yob wapa-ŋga sac dinaŋ, bu inj kôm gêtj ti gauc. Lau sambuc sêkôc awa nom-ŋga ma sêhê silip ŋac si lau. Ŋalêŋ dinaŋ ŋac sêkôm gêtj ti gauc sêhêc gêlêc Anötö ndê lau.

⁹ Awa nom dindéc-ŋga hê lau daêsam si gauc tu sêkôm mêtê sac-ŋga. Magoc aô

wasôm têtj mac bu akôc nem awa nom-ŋga ma anem lau sa, ma ŋalêŋ dinaŋ ahê silip têtj daôm. Tiŋambu awa dau oc niŋga, magoc ŋac oc sêkôc mac sa ti atac ŋayham têtj ndoc mac andôc undambê.”

¹⁰ Ma Yisu gic têtj yom ma sôm, “Asa nanj yob gêtj sauŋ ŋapep, nanj oc yob gêtj atu ŋapep bocdinaŋ. Ma asa nanj yob gêtj sauŋ ŋapep dom, nanj oc yob gêtj atu ŋapep dom.

¹¹ Bocdinaŋ mac bu ayob awa nom-ŋga ŋapep dom, dec Anötö oc kêŋ awa ŋandô têtj mac tu ayob-ŋga dom!

¹² Ma mac bu ayob lau ŋatô si gêtj ŋapep dom, dec Anötö oc kêŋ gêtj daŋ ti mac nem gêtj dom!

¹³ “Ŋamalac daŋ gitôm dom bu nem akinj ŋadau lu, bu inj oc tec daŋ, ma atac whiŋ daŋ, me oc sap daŋ dôŋ ma pu daŋ. Ma mac boc-dinaŋ, gitôm dom bu atoc Anötö ma awa nom-ŋga lu-lu sa ti mac nem ŋadau.”

¹⁴ Yisu sôm yom dinaŋ, ma lau Palêsai ŋatô nanj sêŋgô, nanj sem tô inj. Ŋahu bu ŋac lau atac whiŋ mone-ŋga.

¹⁵ Tigenj Yisu sôm têtj ŋac, “Yêc ŋamalac aŋgô-ŋga, mac lau dinaŋ atoc daôm sa bu mac lau gitêtj, magoc Anötö kêyalê mac nem ŋalôm su. Gêtj nanj mac lau nom-ŋga atoc sa bu gêtj ŋayham kêlêc, nanj Anötö gélic gitôm gêtj sac sambuc.”

Yisu puc Anötö ndê yomsu dôŋ

¹⁶ Ma Yisu sôm, “Anötö kêŋ Moses ndê yomsu ti propet si yom bu lau sêŋkuc e Jon, Ŋgac Kêku Lau-ŋga hôc asê. Têtj Jon ndê têtj ma meŋ, nanj lau sêhoc ŋawaê asê pi Anötö ndê gôliŋ. Ma lau daêsam sêkôm mwasaŋ bu sêsôc Anötö ndê gôliŋ ŋapu.

¹⁷ Gitôm bu undambê ti nom oc niŋga, tigenj gitôm dom bu Moses ndê yomsu ŋalhô atêc daŋ niŋga.

¹⁸ Ŋgac daŋ bu hu nawhê siŋ ma nem awhê wakuc, nanj kôm mêtê mockaiŋ-ŋga yêc Anötö aŋgô-ŋga. Ma ŋgac nanj gêm awhê nanj hu ndê akweŋ siŋ, nanj kôm mêtê mockaiŋ-ŋga bocdinaŋ.”

Ŋgac ti lêlôm lu Lasarus

¹⁹ Ma Yisu sôm, “Ŋgac ti lêlôm daŋ mbo, nanj sôc ŋakwê ŋayham ma po dau sa ŋa gêtj ŋayham-ŋayham tôm bêc hoŋ.

* 16:6: Lôŋ dinaŋ lôŋ atu - tigenj-tigenj gitôm 35-40 lita.

²⁰ Ma yêc in ndê andu ñamakê, ñgac ñalôm sawa dan ndöc, nan ndê ñaê Lasarus. Gamboc daêsam sem in ñamlic ahuc,

²¹ ma giam sêmen ma sêndambwê gamboc dau. In gêñ yô in, dec in takwê bu neñ gêñ ñapopoc nan peñ akêñ ñgac ti lêlôm ndê tebo, magoc mba.

²² Têñ bêc dan ñgac ñalôm sawa dinan mbac ndu, ma anjela sêkôc in sa gi ndöc undambê whin Abraham. Ma ñgac ti lêlôm mbac ndu bocdinañ, ma lau sêñsuhun in.

²³ In sip lambwam gi ma kêsahê ñandê atu, dec hôc tandô sa pi undambê, ma gêlic Abraham yêc ahê, ma Lasarus ndöc whin in.

²⁴ Goc in ta yom têñ in ma sôm, ‘Abañ Abraham, tamwalô aô! Êmkin Lasarus bu kên amba-atu sip bu ndi, ma meñ kên pi aô êmbalañ. Ya dindéc kôm aô ñamlic ñandê atu.’

²⁵ Tigen Abraham ô yom ma sôm, ‘Aneñ balê, gauc nem ndoc am mbo tamli, nan am tap gêñ ñayham-ñayham daêsam sa, magoc Lasarus mbo sac ñapañ. Kwahic dec in mbo ñayham, ma am tap ñandê atu sa.’

²⁶ Ma gêñ dan tiyham. Yêc hêclu ñalhu, Anötö kên ñasawa atu dan, dec oc tôm dom bu lau sêtêñ am sêloc. Ma gitôm dom bu mac nem dan lom têñ yac meñ.’

²⁷ Goc ñgac dau sôm, ‘Bocdinañ aô wateñ am abañ, êmkin Lasarus têñ aô damañ ndê andu ndi,

²⁸ ma kên puc aneñ asidôwai amañdan, bu sênem dau kwi tu bu sêmen ma sêhóc ñandê yêc gameñ dindéc dom.’

²⁹ Magoc Abraham sôm, ‘Moses ma Propet si yom yêc bu kên puc ñac. Am nem asidôwai bu sêkên dan ñac si yom, dec oc tôm bu sênem dau kwi.’

³⁰ Ma ñgac dau sôm, ‘Mba, abañ Abraham! Lau batê si ñgac dan bu mbu têñ ñac ndi, dec ñac oc sêkac si ñalôm kwi.’

³¹ Ma Abraham sôm, ‘Ñac bu sêkên whin yom nan Moses ma lau propet sêto, nan dom, dec ñac oc sêkên whin ñgac nan tisa akên lau batê-ña, nan dom.’ ”

17

*Yisu ndê yom ñatô
(Mat 18:6-7; Mak 9:42-48)*

¹ Yisu sôm têñ in ndê ñgacsêñomi, “Gêñ lêtôm-ña oc sêmen sêhóc asê. Tigen ñamalac asa nan bu kôc gêñ lêtôm-ña dan meñ, nan oc tap Anötö ndê matôc sa. Oyaê.

² Oc ñayham bu dasô hoc atu dan pi in kachu, ma tambalin in sip gwêc ndi. Ma bocdinañ oc tôm dom bu in êntôm aneñ lau sauñ si dan bu kôm mêtê sac, ma tiñambu tap Anötö ndê matôc sa.

³ “Bocdinañ ayob daôm ñapep! Am nem asidôwa dan bu kôm sac, nan goc hec yom in. Ma in bu nem dau kwi, goc suc in ndê sac kwi.

⁴ In bu kôm sac têñ am tidim 7 têñ acsalô tigen, magoc tiñambu kac ndê ñalôm kwi ma ndac am bu suc in ndê sac kwi, nan dec am suc in ndê sac kwi mañ.”

⁵ Ma lau aposel sêsôm têñ Pômdau, “Nem yac sa bu akên whin ñanga.”

⁶ Goc in ô yom ma sôm, “Mac nem akên whin bu gêñ sauñ andô nditôm soc ñamatu sauñ dan, dec oc tôm bu mac asôm têñ a atu dindéc bu, ‘Puc daôm sa, ma sa ndi lhac gwêc ñagapon,’ ma a dau oc dan ña wambu mac.”

⁷ Ma Yisu sôm, “Akôc gauc pi ñgac akin nan gic nom me yob domba, ma mbu têñ ñadau ndê andu têñ telha. In ndê ñadau oc sôm têñ in bu, ‘Mweñ ñagahô, ndöc sic ma neñ gêñ,’ a?

⁸ Mba, in oc sôm, ‘Sôc ñakwê sakin-ña sa, ma êmasañ gêñ bu waneñ, ma nem akin aô e aô waneñ ti wanôm gêñ pacndê. Goc tiñambu am daôm neñ ti nôm gêñ.’

⁹ Ma ñadau oc nem dan ñe ñgac akin dau bu in dan ña wambu in ndê yom, a? Mba!

¹⁰ Ma mac bocdinañ, têñ ndoc mac akôm gêñ hon nan Anötö gic atu mac, nan asôm, ‘Yac lau akin ñambwa. Yac akôm gêñ nan gic yac ñawaê en.’ ”

Yisu kôm lau 10 ti gêmbac leprasi ñayham sa

¹¹ Yisu kêsêlêñ hêganôn malac Jerusalem gi, ma mbo señ nan yêc gameñ Samaria ti Galili-ña ñabatin.

¹² In hôc asê malac dan, ma tap laungac 10 ti gêmbac leprasi sa yêc malac dau ñamakê. Ñac sêlhac ahê,

¹³ ma sêta in ña awha atu bocdec bu, “Ñadau Yisu, tamwalô yac!”

14 Yisu tahê ñac ma sôm, “Andi, ma atôc daôm têtj lau dabunjsiga.” Ma têtj ndoc ñac sêlhô s i, nanj sêlic bu ñac si ñamlic ñawasi sa.

15 Ñac si danj gêlic bu inj ñayham sa su, dec gic hu kêpiñ Anötö ña awha atu, ma kac dau kwi ma mbu têtj Yisu gi.

16 Ñgac dau inj ñgac gameñ Samaria-ñga, ma inj hu dau sip nom yêc Yisu gahi-ñga, ma gêm danje inj.

17 Ma Yisu sôm, “Bocke? Mac lau 10 honj ñamlic ñayham sa, me? Bocdinañ dec lau 9 sêmbo nde?”

18 Am ñgac Israel-ñga dom, magoc am ñgac tigenj dec mbu mwenj ma kêpiñ Anötö.”

19 Ma Yisu sôm têtj inj, “Tisa, ma lhô ndi. Am nem kêñ whiñ kôm am ñayham sa.”

Anötö ndê gôliñ ñapuc

20 Têtj bêt danj lau Palêsai sêndac Yisu pi ndoc bocke Anötö ndê gôliñ oc meñ sa tiawê yêc nom. Ma Yisu sôm, “Têtj ndoc Anötö ndê gôliñ meñ sa tiawê, nanj oc tôm dom bu mac alic gêtj danj tu kêñ puc mac-ñga.

21 Ma oc tôm dom bu lau sêsôm, ‘Alic gêtj dau kelec,’ me ‘Gêtj dau kêlê.’ Mba! Anötö ndê gôliñ meñ sa su, ma yêc mac ñalôm.”

Yisu ndê bêt mbu meñ-ñga

(Mat 24:37-44)

22 Ma inj sôm têtj inj ndê ñgac-sêñomi, “Têm oc meñ sa, nanj mac tamkwê bu alic Ñamalac ndê Atu mbu meñ ma mbo whiñ mac tiyham, magoc mac oc alic inj dom.

23 Lau oc sêñsau bu inj mbu meñ su, ma sêsôm inj mbo gameñ bocdê, me gameñ bocdec. Magoc añgô ñac si yom dau dom, ma añkuc ñac dom.

24 Bu têtj ndoc Ñamalac ndê Atu mbu meñ, nanj inj oc hôt asê ñagahô gitôm sickac hep tigenj ma umboñ ñasawa sambuc ñawê sa.

25 Tigenj gêtj ñamata-ñga inj oc hôt ñandê atu ma lau têtj dindêc-ñga oc sêtec inj.

26 “Têm nanj Ñamalac ndê Atu oc mbu meñ, nanj lau oc sêmbo tôm sêmbo têtj Noa ndê têtj.

27 Têtj ndoc dinañ lau señ gêtj ti sênôm gêtj, ma launjac ti lauwhê sem dau e Noa sôt wanj gi. Goc bu atu suñ ma señ ñac honj su siñga.

28 Ma oc kaiñ tigenj tôm Lot ndê têtj, nanj lau señ ti sênôm gêtj, semlihi gêtj ti sêkên

gêtj bu lau semlihi, sêsô gêtj ñawhê ma sêkwê andu.

29 Magoc têtj bêt Lot hu malac Sodom siñ, nanj ya ti ñsolpa peñ sip akêtj undambê ma señ lau Sodom-ñga honj su.

30 Ma lau oc sêmbo ñalêtj tigenj dinañ têtj bêt nanj Ñamalac ndê Atu mbu meñ ma hoc dau asê.

31 Têtj bêt dinañ, oc tôm dom bu lau nanj sêndôc andu ñasactô, nanj sêsôc andu ñalôm sêndi bu sêkôt gêtj danj. Ma ñalêtj tigenj, oc tôm dom bu lau nanj sêmbo ôm, nanj sêkac dau kwi bu sêkôt si gêtj danj.

32 Gauc nem gêtj nanj hôt asê Lot ndê awhê!

33 Asa nanj tac whiñ bu sap gêtj nom-ñga dôñ ñapanj tu mbo tali-ñga, nanj oc niñga. Magoc asa nanj hu siñ tu êñkuc aô-ñga, nanj oc niñga dom.

34 Aô wasôm têtj mac, têtj bêt nanj Ñamalac ndê Atu mbu meñ, nanj ñamalac lu oc sêyêc andu danj, ma Anötö oc kôt injlu si danj, ma hu danj siñ.

35-36 Ma awhê lu oc sêndê gêtj sêmbo, ma Anötö oc kôt danj, ma hu danj siñ.”

37 Yisu ndê ñgacsêñomi sêñgô yom dau su, goc sêndac inj, “Pômdu, gêtj dinañ oc hôt asê yêc nde?” Ma Yisu sôm, “Yac bu dalic macmponj sêñgihi sêmbo, nanj tanyalê bu gêtj mbôp danj yêc.”

18

Yom gôliñ pi lêtj dateñ mbec-ñga

1 Ma Yisu sôm yom gôliñ danj têtj inj ndê ñgac-sêñomi, ma kêdôhônj ñac bu sêteñ mbec tôm bêt honj, ma takwê bu sêtap ñandô sa ma sêhu siñ dom.

2 Inj sôm, “Ñgac êmatôt yom-ñga danj mbo malac atu danj. Inj töt Anötö dom, ma toc ñamalac danj sa dom.

3 Ma awhê sawa danj ndôc malac dinañ, ma inj têtj ñgac êmatôt yom-ñga dau gi ñapanj, ma sôm, ‘Ñamalac danj kêñ ñawapac têtj aô. Nem aô sa ma êmatôt alu mba yom.’

4 Inj ndac tidim daêsam magoc ñgac dau tec bu nem inj sa e tiñambu inj sôm têtj dau, ‘Aô gatôt Anötö dom, ma gatôt ñamalac sa dom,

5 tigenj awhê sawa dindêc ndac aô ñapanj, ma bocdinañ aô wanem inj sa ma wamatôt

in ndê yom. Aö bu wakôm dom, dec in oc menj napan e kôm aö lic kam sa.”

⁶ Ma Pômdau sôm têtj ndê ngac-sênjomi, “Ngac êmatôc yom-nga dau in ngac gitêtj dom, magoc in sôm bu nem awhê sawa dinaŋ sa.

⁷ Mac lau naŋ Anötö kêyalin mac sa ati in ndê, naŋ aten mbec têtj in acsalô ti ôbwêc, mac gauc gêm sake? Anötö oc tec bu ngô mac nem mbec ma nem mac sa, a?

⁸ Mba! Aö wasôm têtj mac bu in oc nem mac sa ngahô. Tigen, têtj ndoc Namalac ndê Atu mbu menj, naŋ in oc tap lau njetô sa, naŋ sêsap si sêkêtj whin in-nga dônj sêmbo, me mba?”

Yom gôlinj pi Palêsai ma ngac kôc takis-nga danj

⁹ Yisu kêyalê bu lau njetô naŋ sêkêtj danja in, naŋ sêtoc dau sa bu lau gitêtj ma sêpu lau njetô. Bocdinaŋ in sôm yom gôlinj danj bocdec bu.

¹⁰ “Ngac lu sêtêtj lôm dabun si, bu sêterj mbec. Inlu si danj in Palêsai, ma ngac danj in ngac kôc takis-nga.

¹¹ Palêsai dau tisa kalhac, ma tenj mbec tu dau-nga bocdec bu, ‘Anötö, aö wanem danje am bu aö gatôm lau njetô naŋ lau sac, naŋ dom. Aö gatôm lau kaŋ dom, me lau naŋ sêkôm mêtê sac me mêtê mockainj-nga dom. Ma yomandô, aö gatôm ngac kôc takis-nga dindê dom.

¹² Yêc wake hoŋ njalôm aö gahu gêtj danen-nga sinj tidim lu tu gauc nem am-nga. Aö gawhê neŋ awa ti wapa hoŋ kôc gi toŋ amanlu, ma gakêtj toŋ danj ti da têtj am.’

¹³ Palêsai tenj mbec bocdinaŋ, tigen ngac kôc takis-nga kalhac ahê. Inj hôc tandô sa têtj undambê dom, magoc wec ti njalôm njawapac ma tenj mbec bocdec bu, ‘Anötö, tamwalô aö ngac sac dec.’ ”

¹⁴ Goc Yisu sôm, “Aö wasôm têtj mac bu Anötö gêlic ngac kôc takis-nga dinaŋ ti ngac gitêtj, ma Palêsai dinaŋ mba. Nahu bu asa naŋ po dau ndê waê sa, naŋ Anötö oc êngwinin in, ma asa naŋ kêgwinin dau, naŋ Anötö oc toc in sa.”

Yisu gêm mbec balêkoc saunj
(*Mat 19:13-15; Mak 10:13-16*)

¹⁵ Têtj bêc danj lau sêkôc si balêkoc saunj sêtêtj Yisu sêmenj, bu inj kêtj amba sac njac.

Inj ndê ngac-sênjomi sêlic e sêsôm dinda ti dambai.

¹⁶ Tigenj Yisu mbwêc njac sêmenj ma sôm, “Atec balêkoc dinaŋ sêtêtj aö sêmenj, ma alhac njac ahuc dom. Bu Anötö ndê gôlinj gic lau naŋ sêtôm balêkoc saunj-saunj dindec, naŋ njawaê.

¹⁷ Aö wasôm yom njandô têtj mac, bu asa naŋ bu sôc Anötö ndê gôlinj njapu nditôm balêkoc saunj danj dom, naŋ oc nditôm dom bu sôc ndi.”

Ngac bata ti lêlôm
(*Mat 19:16-22; Mak 10:17-22*)

¹⁸ Ma ngac bata Israel-nga danj ndac Yisu, “Kêdôhônjwaga njayham, aö wakôm sake, dec tinambu Anötö oc kôc aö sa wambo tanli yêc undambê?”

¹⁹ Ma Yisu sôm, “Tu sake-nga am sam aö bu njayham? Anötö tawasê in njayham.

²⁰ Am kêyalê Moses ndê yomsu, ‘*Kôm gêtj mockainj-nga dom. Ndic njamalac ndu dom. Nem kaŋ gêtj dom. Sôm yom tasanj pi lau dom,*’ ma ‘*Toc damam lu dinam sa.*’ ”

²¹ Ma ngac dau sôm, “Aö kakuc yomsu hoŋ dinaŋ têtj ndoc aö gambo balê napan e kwahic dec.”

²² Yisu ngô yom dinaŋ ma sôm têtj in, “Am pônja gêtj tigenj. Kêtj am nem wapa hoŋ têtj lau sênemlihi, ma ndic sam nj-awa têtj lau njalôm sawa. Ma bocdinaŋ am nem awa njandô oc yêc undambê. Ma tinambu mwenj ma êmkuc aö.”

²³ Magoc ngac dau ngô Yisu ndê yom e njalôm njawapac, njahu bu inj ngac ti wapa daêsam.

Puc pi awa ti wapa
(*Mat 19:23-30; Mak 10:23-31*)

²⁴ Yisu tahê inj ma sôm, “Lau ti lêlôm si awa ti wapa kalhac njac ahuc e gitôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôlinj njapu njagahô.

²⁵ Bôc atu danj gitôm kamel, oc tôm bu sôc so njalasê njagahô hôc gêlêc njac ti lêlôm danj bu sôc Anötö ndê gôlinj njapu su.”

²⁶ Lau naŋ sênjô yom dau sêsôm, “Bu bocdinaŋ dec asa oc tôm bu tap Anötö ndê mwasinj nem lau si-nga sa? Oc njawapac atu!”

²⁷ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Gêtj naŋ njamalac sêtôm dom bu sêkôm, naŋ Anötö gitôm bu kôm.”

28 Ma Pita sôm têtj inj, “Yac oc bocke? Yac ahu mba andu ti gêtj honj sinj tu anjuc am-nga.”

29 Ma Yisu sôm têtj inj, “Aö wasôm yom njandô têtj mac bu asa nanj bu hu andu, me awhtë, me asidôwai, me damba lu dinda, me balêkoc sinj tu ênjuc aö-nga,

30 nanj Anötö oc kêtj gêtj kainj dinanj daêsam têtj inj ô, têtj têtj inj mbo nom. Ma têtj têtj nambu-nga, Anötö oc kôc inj sa ma kêtj inj ndöc tali njapanj yêc undambê.”

*Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu
(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)*

31 Yisu kôc njacsênjomi 12 sa sêsa si sêmbo dau-nga, ma sôm têtj njac bu, “Kwahic dec yac bu dapi Jerusalem dandi, ma gêtj honj nanj lau propet sêto pi Njamalac ndê Atu, nanj oc njandô sa.

32 Lau oc sêkêtj inj sip lau Rom-nga amba, ma njac oc sêsu inj susu, sêkôm inj njayom, sêhê gasôp pi inj, sêtap inj, ma sêndic inj ndu.

33 Magoc inj oc tisa tiyham têtj bêc titö-nga.”

34 Tigenj njac sênjyalê yom dau njahu dom. Njahu yêc sinj dau têtj njac, ma njac si gauc sa pi Yisu ndê yom dau dom.

*Yisu kôm njac tapec tandô po asê
(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)*

35 Yisu ma lau nanj sênjuc inj sênjsêlênj e sêsunj sa malac Jeriko. Ma yêc senj njamakê njac tapec danj ndöc ma tenj gêtj.

36 Njagac dau ngô bu lau daêsam sênjsêlênj sêmbo senj, goc ndac gêtj dau njahu.

37 Ma lau sêsôm têtj inj bu Yisu Nasaret-nga kêsêlênj mbo senj menj.

38 Goc inj mbwêc, “Yisu, †Dawid ndê Atu, tamwalô aö!”

39 Lau nanj sênjsêlênj sêmunj Yisu sêhec yom njac tapec dau, ma sêsôm têtj inj bu nem dônj. Magoc inj mbwêc ti njanga, “Dawid ndê Atu, tamwalô aö!”

40 Yisu kwê dônj kalhac, ma sôm têtj lau bu sêkôc njac dau sêtênj inj sêmenj. Ma têtj ndoc inj tigasuc Yisu, nanj Yisu ndac inj,

41 “Am tac whinj bu aö wakôm sake têtj am?” Ma inj sôm, “Pômdau, aö tac whinj bu tanônj njayham sa.”

42 Goc Yisu sôm têtj inj, “Tanôm njayham sa! Am nem kêtj whinj kôm am njayham sa.”

43 Ma njagahô enj inj tandô njayham sa, ma inj kêtjuc Yisu ma kêtj inj Anötö. Ma lau honj nanj sêlic gêtj dinanj, nanj sêmpinj Anötö bocdijnanj.

19

Yisu lu Sakias

1 Yisu sôc malac Jeriko gi, ma bu ênjêlênj gacgenj sa ndi.

2 Ma njac danj mbo, nanj sêsam inj ndê njê bu Sakias. Inj njac bata kôc takis-nga, ma inj dau ndê mone daêsam.

3 Inj tac whinj bu lic Yisu pi njandô, magoc inj gitôm dom, bu inj njac apê, ma lau daêsam sênghihi Yisu ahuc.

4 Tu dinanj-nga inj kêtj munj gi, ma pi a kinj danj, bu lic Yisu nanj kêsêlênj mbo senj menj.

5 Têtj ndoc Yisu hôc asê a dinanj njapu, nanj tatak ma sôm têtj inj, “Sakias, sip mwenj njagahô! Acsalô dec aö wambo am nem andu wawhinj am.”

6 Goc njagahô Sakias sip nom ma kôc Yisu sa ti atac njayham, ma sêtênj inj ndê andu si.

7 Magoc lau honj nanj sêlic gêtj dau sêtucdijn ma sêsôm, “Yisu bu ndic njac sac danj kêsî!”

8 Têtj ndoc sêmbo Sakias ndê andu, nanj njac dau tisa ma sôm têtj Yisu, “Pômdau lic! Kwahic dec aö wawhtë anenj wapa honj kôc ndi tonj lu, ma wakêtj tonj danj têtj lau njalôm sawa. Ma lau nanj aö kasau njac ma gakôc njac si mone, nanj aö waö mone dau tidim hale têtj njac.”

9 Dec Yisu sôm, “Acsalô lec Anötö ndê mwasinj nem lau si-nga menj pi lau andu dindec-nga. Bu njac dindec inj Abraham ndê apangac danj whinj.

10 Njamalac ndê Atu menj bu ênjêlênj lau nanj sinjga su, ma bu nem njac si.”

*Yom gôlinj pi mone gol
(Mat 25:14-30)*

11 Lau nanj sênjgô Yisu ndê yom dinanj, nanj sêlic bu inj sunj sa têtj Jerusalem, ma sêkêtj bata bu têtj ndoc inj hôc asê, nanj Anötö ndê gôlinj oc menj sa tiawê, ma Yisu oc ti lau Israel-nga si kinj. Bocdijnanj Yisu gic hu sôm yom gôlinj danj têtj njac.

12 Inj sôm, “Njagac ti waê atu danj kêmasanj dau bu têtj gamenj balinj danj ndi, bu yêc dindê kinj atu oc kêtj njac lai têtj inj bu nem

gôlinj lau yêc inj dau ndê gamej. Ma tinambu inj oc mbu mej.

13 Boc-dinañ inj kêgalêm inj ndê lau akind amanlu sa, ma kêñ mone gol dan nañ sêsam bu 'maina' têtj ñac tòm gi.* Ma inj sôm têtj ñac, 'Akôc mone dec sa, ma akôm gwelenj pi e nditôm aô wambu wamej.'

14 Magoc inj ndê lau sêtec inj, ma sêkêñ lau ahen-nga ñatô sêñkuc inj bu sêsôm têtj kinj atu bu, 'Yac atec ñgac dec bu nem gôlinj yac.'

15 Magoc kinj atu ngô ñac si yom dom ma kêñ ñaclai têtj ñgac dau bu nem gôlinj lau, goc inj mbu têtj inj ndê gamej gi. Inj hôc asê su, goc kêñ yom bu inj ndê lau akind nañ inj kêñ mone têtj ñac, nañ sêtêtj inj sêndi. Inj bu lic ñac sêkôm gwelenj bocke pi mone dau.

16 "Ñgac akind ñamata-nga meñ ma sôm, 'Aneñ ñadau, aô gakôm gwelenj pi am nem mone tigenj, ma gatap mone amanlu tiyham sa.'

17 Ma ñadau sôm, 'Aneñ ñgac akind, am kôm ñayham! Am yob gêtj saunj dindéc ñapep, ma kwahic dec aô wakêtj am nem gôlinj malac amanlu.'

18 "Ma ñgac tilu-nga meñ ma sôm, 'Ñadau, aô gakôm gwelenj pi am nem mone tigenj, ma gatap mone amañdanj tiyham sa.'

19 Ma ñadau sôm têtj inj, 'Kwahic dec aô wakêtj am nem gôlinj malac amañdanj.'

20 "Ma lau akind dau si dan meñ ma sôm, 'Ñadau, am nem mone gol tigenj kelec. Aô kapanj si ñapep.

21 Aô gatôc am, bu am ñgac lêlê-nga dom. Am kêñ batam bu kôc gêtj ñandô yêc lau nañ am kêñ gêtj têtj ñac dom. Ma am gic gêtj ñandô sa yêc gamej nañ am sô gêtj ñawhê dom.'

22 Goc ñadau sôm têtj inj, 'Am ñgac akind sac! Aô wamatôc am wanjuk yom nañ am daôm sôm. Am kêyalê bu aô ñgac lêlê-nga dom, ma bu aô gakêtj batan bu wakôc gêtj yêc lau nañ aô gakêtj gêtj têtj ñac dom, ma bu wandic gêtj ñandô sa yêc gamej nañ gasô gêtj dom.

23 Tu sake-nga am kôm gwelenj pi aneñ mone dom? Oc tòm bu am kêñ aneñ mone têtj lau sêyob mone-nga bu sêyob e aô wambu wamej, dec oc tòm bu sêkêñ mone

ñgac sac mone dau ñahô ma aô wakôc hon sa.'

24 "Ma inj sôm têtj lau nañ sêlhac sêmpin, 'Akôc inj ndê mone tigenj dinañ su, ma akêtj têtj ñgac akind nañ kôc mone amanlu.'

25 Magoc ñac sêsôm, 'Ñadau, inj kôc mone amanlu su!'

26 Goc ñadau sôm, 'Aô wasôm têtj mac bu asa nañ yob gêtj nañ aô gakêtj sip inj amba, nañ ñapep, nañ wakêtj gêtj ñatô tiyham têtj inj whin. Tigenj asa nañ yob ndê gêtj ñapep dom, nañ aô wakôc inj ndê gêtj hon su.

27 Ma anjô! Aneñ ñacyo nañ sêtec bu aô wanem gôlinj ñac, nañ akôc ñac sêmeñ, ma andic ñac ndu yêc aô anjôn-nga.' "

Yisu hôc asê Jerusalem

(Mat 21:1-9; Mak 11:1-10; Jon 12:12-15)

28 Yisu sôm yom dinañ su, ma kêsêlêñ hêganônj Jerusalem gi, ma inj ndê sêñomi sêñkuc inj.

29 Inj kêsêlêñ gi e kêpin malac lu nañ sêsam bu Betpagi ma Betani, malac lu nañ sêyêc Lôc Olib. Ma inj kêkinj ndê ñgacsêñom lu

30 ma sôm têtj injlu, "Asôc malac dindê andi, ma amlu oc atap donki dan sa, nañ sêsô donj kalhac. Inj donki ñatu wakuc, nañ ñamalac dan ndôc ñahô muñ su dom. Anjapwêc su ma akôc sa amej.

31 Ma lau bu sêndac amlu bu bocke ma amlu bu anjapwêc inj su, goc asôm têtj ñac bu, 'Pômdau tac whin bu donki dindéc nem inj sa.' "

32 Boc-dinañ ñgac lu dinañ sêsôc malac dau si, ma sêtap donki dau sa tòm Yisu sôm.

33 Sêñjapwêc donki sêmbô, ma ñadaui sêndac injlu bu, "Amlu anjapwêc inj tu sake-nga?"

34 Ma sêsôm, "Pômdau tac whin bu donki dindéc nem inj sa."

35 Injlu sêwê donki dau sêtêtj Yisu si, ma sêkêñ ñac si ñakwê awê-nga sac donki, ma sêkêñ inj pi gi ndôc ñahô.

36 Yisu ndôc donki ma kêsêlêñ gi, ma lau sêhê si ñakwê yêc señ.

37 Inj kêsêlêñ gi e hôc asê gamej nañ señ sip akêtj Lôc Olib, goc sêñomi tonj atu nañ sêñkuc inj, nañ sêmbwêc ti atac ñayham atu, ma sêmpin Anôtô pi gêtj dalô nañ sêlic.

* 19:13: Maina tigenj gitôm †denarii 100, nañ gitôm ñaôli gwelenj bêc 100-nga.

38 Sêsôm, “Anötö nem mbec kin nan meñ gêm Pômdau anğô. Yom malô yêc undambê, ma Anötö ndê waê sa yêc lôlôc!”

39 Palêsai ñatô sêmbo sêwhin lau daêsam dinañ, ma sêsôm têt Yisu, “Kêdôhônwaga, hec yom am nem sênomi, bu ñac si yom so.”

40 Ma Yisu sôm têt ñac, “Anğô! Sênomi bu sênem dôn, goc hoc dindec oc sêmbwêc asê!”

41 Yisu kêsêlên gi e hóc tandô sa pi malac atu Jerusalem, dec tañ pi malac dau.

42 In sôm, “Tôm ñasawa baliñ su e meñ têt acsalô lec aö tac whin bu mac lau Jerusalem-nga anyalê lêt nañ oc tôm bu kêt mac ambo ti atac malô. Tigen mac nem ñalôm ñadandi ma kwahic dec lêt dau yêc sin dau têt mac.

43 Têm oc meñ sa, nañ nem ñacyo oc sênghi mac ahuc ma sênghil tunbôm ma sêsôc nem malac sêloc.

44 Ñac oc sêndic mac ti nem balêkoc hon ndu, m a sêseñ malac dindec su e hoc dañ ndôc hoc dañ ñahô tiyham dom. Ñac oc sêkôm bocdinañ, ñahu bu Anötö têt mac meñ bu nem mac sa, magoc mac anyalê dom.”

Yisu soc lau su yêc lôm dabuñ

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-17)

45 Têt ndoc Yisu hóc asê Jerusalem, nañ in kêsêlên gi e sôc lôm dabuñ ñabatêmdö gi. Ma in soc lau nañ sêkên gêt bu lau sênemlhi, nañ sêsa awê.

46 In sôm têt ñac, “Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘Aneñ andu gic waê bu lau sêteñ mbec sêmbo-nga,’ magoc mac akôm Anötö ndê andu ti lau kañ si gameñ.”

47 Tôm bêc hon in kêtôhôn lau mbo lôm dabuñ ñabatêmdö. Ma dabuñsiga atu-tu ti lau †Skraib nañ sêndôhôn yomsu, ma lau bata Israel-nga sênşalê lêt bu sêndic in ndu.

48 Magoc sêtap lêt dañ sa dom, bu lau hon atac whin bu sênğô in ndê yom, ma sêsap in dôn ñapañ.

20

Gêndac pi Yisu ndê ñaclai ñahu

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

1 Têt têt dinañ Yisu kêtôhôn lau, ma gêm mêtê pi ñawaê ñayham mbo lôm dabuñ. Ma dabuñsiga atu-tu ti lau Skraib ma lau bata Israel-nga sêtên in si,

2 ma sêsôm, “Sôm têt yac. Am kôc ñaclai yêc nde, bu kôm gêt hon nañ am kôm? Asa kêt têt am?”

3 Ma in sôm, “Gêt ñamata-nga aö bu wakêt gêndac dañ têt mac. Asôm têt aö,

4 asa kêt ñaclai têt Jon dec in kêt lau? Anötö kêt ñaclai têt in, me mba?”

5 Ñac sem yomgalôm têt dau pi Yisu ndê gêndac ma sêsôm, “Yac bu dasôm bu, ‘Anötö kêt ñaclai têt Jon,’ dec in oc ndac yac, ‘Tu sake-nga mac akêt whin Jon dom?’

6 Magoc yac bu dasôm bu Jon kêt lau kêtuc ñamalac nom-nga si gauc ñambwa, dec lau hon oc sêtuc yac ña hoc dambac ndu, bu ñac sêlic Jon bu Anötö ndê propet dañ.”

7 Bocdinañ sêsôm têt Yisu bu sênşalê Jon ndê ñaclai ñahu dom.

8 Ma Yisu sôm têt ñac, “Ma bocdinañ aö wasôm aneñ ñaclai ñahu asê têt mac dom.”

Yom gôlin pi lau sêyob ôm wain-nga

(Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

9 Ma Yisu sôm yom gôlin dañ têt lau dau bocdec bu, “Ngac dañ sô ôm wain-nga dañ, ma kêt têt lau ñatô bu sêyob. Goc in têt gameñ dañ gi ma mbo ñasawa baliñ.

10 Têt ndoc sêhon wain ñandô sa-nga, in kêtin ngac akin dañ têt lau nañ sêyob in ndê ôm, nañ gi, bu sêkên wain ñandô ñatô têt in. Tigen ñac sic in, ma sêkên in kôlhô amba sawa gi.

11 Goc ñadau kêtin ngac akin dañ tiyham, magoc ñac sic in ma sêkôm mêtê sac têt in, ma sêkên in kôlhô amba sawa gi.

12 Ma in kêtin ngac titô-nga têt ñac gi, magoc ñac sic in basô, ma sêmasuc in sa awê gi.

13 Goc ôm wain-nga ñadau sôm, ‘Aö wakôm sake? Aö wañkin aneñ balê, nañ aö atac whin in ndu andô. Mboe ñac oc sêtoc in sa.’

14 Tigen têt têt lau sêyob ôm-nga sêlic ñadau ndê atu kêsêlên meñ, nañ sêsôm têt dandi, ‘Ñadau ndê atuñgac dê oc wêkain ôm dindec. Dandic in ndu ma dakôc ôm dindec su ti yac neñ.’

15 Ma sêmasuc in yêc ôm wain-nga, ma sic in ndu.”

Ma Yisu ndac, “Mac gauc gêm bu ôm ñadau oc kôm sake têt ñac?”

16 In oc meñ ma ndic lau sêyob ôm-nga ndu, ma kêt ndê ôm têt lau ñatô sêyob.”

Lau naŋ sêngô yom dinaŋ sêsôm, “Mba! Bocdinaŋ dom!”

¹⁷ Magoc Yisu tahê ñac ma sôm, “Gauc nem yom naŋ sêto yêc bocdec bu, ‘*Hoc naŋ lau sêkwê andu-ŋga sêtec, naŋ kwahic ti hoc ñamata-ŋga yêc andu dau.*’ Mac aŋyalê yom dau ñahu, me mba?”

¹⁸ Lau hoŋ naŋ sêtiŋ gahi pi hoc dinaŋ e sêpeŋ, naŋ oc sêniŋga, ma hoc dau bu peŋ pi ñamalac daŋ, dec oc sec iŋ popoc.”

¹⁹ Lau Skraib ti dabuŋsiga atu-tu sênyalê bu Yisu ndê yom gôliŋ dinaŋ hêganôŋ ñac, dec ñac atac whiŋ bu sêkôc iŋ dôŋ ñagahô eŋ. Magoc ñac sêtôc lau naŋ sêmbo sêwhiŋ iŋ, dec sêkôm dom.

*Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-ŋga
(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)*

²⁰ Ma lau bata Israel-ŋga dinaŋ tatiŋ Yisu ñapep, ma sêkêŋ lau ñatô bu sêtip iŋ. Lau sêtip Yisu-ŋga dinaŋ sêhsau bu ñac tac whiŋ bu sêngô iŋ ndê yom. Tigeŋ sêkêŋ daŋga bu mboe sêngô iŋ sôm yom so daŋ, dec ñac oc sêkêŋ iŋ sip gôliŋwaga Rom-ŋga ndê amba, bu êmatôc iŋ.

²¹ Ma ñac sêsôm têt iŋ bu, “Kêdôhônwaga, yac aŋyalê bu am sôm yom ma kêdôhôn lau ñalêŋ gitêŋ. Am toc lau hoŋ sa ñalêŋ tigeŋ, ma kêdôhôn Anötö ndê lêŋ têt lau kêkuc yom ñandô.

²² Kwahic dec yac bu andac am bu iŋ solop bu yac dakêŋ takis têt Sisa, me mba?”

²³ Yisu kêyalê bu ñac gauc gêm bu sêtim iŋ, dec sôm têt ñac,

²⁴ “Atôc mone silba daŋ têt aö.” Ma iŋ ndac, “Asa ndê ñagatu ti ñaê yêc mone dindéc?”

²⁵ Ma ñac sêsôm, “Sisa ndê.” Goc Yisu sôm têt ñac, “Bocdinaŋ atoc Sisa sa ña gêt naŋ gic iŋ ñawaê, ma atoc Anötö sa ña gêt naŋ gic iŋ ñawaê.”

²⁶ Ñalêŋ dinaŋ ñac sêhsahê bu sêtim iŋ bu sôm yom so daŋ yêc lau hoŋ aŋgô-ŋga, magoc sêtôm dom. Sêhêdaê tu iŋ ndê yom ti gauc-ŋga, ma ñac si yom mba bu sêsôm ô.

*Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akêŋ lau batê-ŋga
(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)*

²⁷ Têt dinaŋ lau †Sadiusi ñatô sêtêŋ Yisu si. Ñac lau Israel-ŋga si toŋ daŋ, naŋ sêkêŋ

whiŋ bu lau batê oc sêtisa tiyham dom. Ma ñac sêkêŋ gêndac daŋ têt Yisu bocdec bu,

²⁸ “Kêdôhônwaga, Moses to yac neŋ yomsu daŋ bocdec bu. Ngac daŋ bu ndê dôwa nem awhê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbasi, naŋ ngac dau oc nem dôwa ndê awhê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-ŋga.

²⁹ Têt têt daŋ, asidôwai 7 sêmbo. Ngac ñamata-ŋga gêm awhê sa, magoc iŋ mbac ndu ma iŋ ndê balêkoc mba.

³⁰⁻³¹ Ma ngac tilu-ŋga gêm awhê sawa dau, tigeŋ mbac ndu ma balêkoc mba. Ñalêŋ tigeŋ ngac titô-ŋga e têt ngac ti-7-ŋga hoŋ sem awhê sawa dau magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba.

³² Ma tiŋambu awhê dau mbac ndu.

³³ Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tôm lau ñatô sêsôm, dec awhê dau oc ti asa ndê awhê? Bu asidôwai 7 dinaŋ hoŋ sem iŋ su têt ndoc sêmbo tali.”

³⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm têt ñac, “Lau têt dindéc-ŋga sem dau,

³⁵ tigeŋ têt têt ñambu-ŋga, lau naŋ Anötö oc lic bu lau gitêŋ ma uŋ ñac sa bu sêndôc tali yêc undambê, naŋ oc sênem dau dom.

³⁶ Ma oc tôm dom bu ñac sêmbac ndu tiyham, bu ñac oc sêmbo sêtôm aŋela. Lau naŋ Anötö uŋ sa sêndôc undambê, naŋ oc sêti iŋ ndê balêkoc.

³⁷ Ma Moses dau tôc asê bu lau batê oc sêtisa. Gauc nem yom naŋ iŋ to pi ndoc iŋ gêlic ya golom sa a daŋ. Têt ndoc dinaŋ iŋ sam Pômdau bu Abraham ndê Anötö, Aisak ndê Anötö, ma Jakob ndê Anötö.

³⁸ Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-ŋga Anötö sam dau bu lau tö dinaŋ si Anötö? Anötö iŋ lau batê si Anötö dom, iŋ lau tali si Anötö, bu lau hoŋ si ñahu sêmbo tali-ŋga yêc Anötö.”

³⁹ Lau †Skraib ñatô sêngô Yisu ndê yom dau ma sêsôm, “Kêdôhônwaga, am nem yom ñayham!”

⁴⁰ Ma tiŋambu lau sêtôc dau bu sêkêŋ gêndac têt Yisu tiyham.

*Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)*

⁴¹ Ma Yisu sôm têt ñac, “Bocke ma lau sêsôm bu Mesaya iŋ Dawid ndê Atu?”

⁴² Dawid dau to yom yêc Buku Wê-nga bocdec bu, ‘Anötö sôm têt aneñ Pômdau, “Am ndöc aö aman andô-nga,

⁴³ e nditôm aö wakêñ nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.”’

⁴⁴ Bocdinañ Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocke dec lau sêsôm bu Mesaya inñ Dawid ndê Atu?”

*Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac
(Mat 23:1-7; Mak 12:38-40)*

⁴⁵ Ma yêc lau honñ dinañ si anğô-nga, Yisu sôm têt inñ ndê ñgacsêñomi,

⁴⁶ “Ayob daôm ñapep bu anñkuc lau Skraib si gêbôm dom. Ñac sêsôc ñakwê baliñ ma sêñsêlêñ sêmbo malac lôm, bu ñac atac whiñ bu lau sêtoc ñac sa ma sêhê mwalêc ñac. Ñac atac whiñ bu sêndöc mala ñamata-nga yêc lôm wê-nga, ma lau tiwaê si mala têt ndoc sêneñ mwasinñ-nga.

⁴⁷ Yêc lau honñ anğô-nga, sêteñ mbec baliñ, magoc têt ndoc lau sêlic ñac dom, nañ sêñsau lauwhê sawa bu sêñgaho ñac si andu su. Anötö oc êmatôc ñac ma kêtñ ñagêyô sac andô têtñ ñac.”

21

*Awhê tuc dañ kêtñ da dange
(Mak 12:41-44)*

¹ Yisu hóc tandô sa ma gêlic lau ti lêlôm sêkêñ si da sip apa da-nga nañ kalhac lôm dabuñ ñamakê.

² Ma inñ gêlic awhê tuc ñalôm sawa dañ kêtñ awa sauñ lu gitôm wan toea lu sip apa da-nga.

³ Ma inñ sôm, “Aö wasôm yomandô têt mac, bu yêc Anötö anğô-nga awhê tuc ñalôm sawa dindéc kêtñ da hóc gêlêc lau honñ si da su.

⁴ Ñahu bu lau ti lêlôm sêkêñ si da, magoc ñac si awa daêsam gacgeñ yêc ñac-nga. Tigeñ awhê dindéc inñ awhê ñalôm sawa, ma inñ kêtñ inñ ndê gêtñ honñ ti da.”

*Yisu sôm yom pi lôm dabuñ Jerusalem-nga
(Mat 24:1-2; Mak 13:1-2)*

⁵ Yisu ndê ñgacsêñomi ñatô sêsôm yom pi hoc ñayham-ñayham ma gôlônñ ñayham nañ lau ñatô sêkêñ bu sêñgôlônñ lôm dabuñ. Magoc Yisu sôm,

⁶ “Ndoc oc meñ sa, nañ gêtñ ñayham honñ nañ kwahic dec mac alic yêc gameñ dindéc, nañ oc niñga. Ñacyo oc sêseñ hoc honñ su, ma hoc dañ oc ndöc hoc dañ ñahô tiyham dom.”

*Gêtñ wapac têt ñambu-nga-nga
(Mat 24:3-14; 10:17-22; Mak 13:3-13)*

⁷ Ma Yisu ndê ñgacsêñomi sêndac inñ, “Kêdôhônñwaga, ñawapac nañ am sôm yom pi, nañ oc hóc asê Jerusalem têt têt bocke? Ma gêtñ sake oc kêtñ puc yac bu têt dau meñ kêtñ?”

⁸ Ma Yisu sôm, “Ayob daôm ñapep bu lau sêñsau mac dom. Lau daêsam oc sêmeñ sênem aö anônñ ma sêsôm, ‘Aö Mesaya dau,’ ma ‘Têt dau meñ kêtñ.’ Anñkuc ñac dom!

⁹ Ma têt têt mac anğô ñawaê bu lau sic sinñ têt dau, me lau sêli dau sa, nañ atöc daôm dom. Bu gêtñ honñ dinañ gic waê bu meñ sa muñ, magoc têt ñambu-nga yêc dônñ yêc.”

¹⁰ Ma Yisu gic têt yom ma sôm, “Kiñ nom-nga oc sêkêñ kisa dau, ma lau akêtñ gameñ dañ oc sêndic sinñ têt lau akêtñ gameñ dañ.

¹¹ Tiyhó oc nem atu, ma tôbôm ti gêmbac atu-tu oc sêhóc asê gameñ ñatô. Lau oc sêlic gêtñ dalô atu-tu yêc umbonñ, ma gêtñ atu-tu nañ oc kôm ñac sêtöc dau atu.

¹² “Gêtñ ñamata-nga, lau oc sêkêñ kisa mac, ma sêkôc mac dônñ. Tu mac akêtñ whiñ aö-nga, dec lau oc sêmatôc mac yêc lôm wê-nga, ma sêkêñ mac andöc gapocwalô. Ma ñac oc sêkêñ mac alhac kiñ ti gôlinñwaga anğô-nga bu sêmatôc mac.

¹³ Ndoc dinañ inñ mac nem têt bu asôm yom asê pi aö.

¹⁴ Ahêgo daôm tu yom asôm-nga dom,

¹⁵ bu aö daunñ oc wanem mac sa, ma wakêñ yom ti gauc têt mac. Ma mac nem ñacyo oc sêtôm dom bu sêo mac nem yom me sêseñ mac nem yom.

¹⁶ Dinami ti damami, ma asidôwai ma silip nañ sêkêñ whiñ dom, nañ oc sêhoc mac nem lau ñatô asê, ma sêndic ñatô ndu.

¹⁷ Tu aö-nga dec lau honñ oc sêtec mac.

¹⁸ Tigeñ Anötö oc yob mac e nem kêclauñ ñandô dañ niñga dom.

19 Magoc alhac njanğa ma ahu aö siñ dom, ma Anötö oc kôc mac sa andöc tamli njanğ yêc undambê.”

Nawapac gameñ Judia-nga
(*Mat 24:15-28; Mak 13:14-23*)

20 “Têñ ndoc mac alic lau siñ-nga sêngihi Jerusalem ahuc, nanğ dec anjalê bu njasawa sauñ ma nğac oc sêseñ malac atu dau su.

21 Têñ ndoc dinanğ, mac lau nanğ ambo gameñ Judia-nga nanğ alhō nğagahō api gameñ lôc-nga andi. Lau nanğ sêmbo Jerusalem, nanğ sêhu malac dau siñ, ma lau nanğ sêmbo gameñ nğamakê-nga nanğ sêsôc malac atu dau tiyham dom.

22 Yom honğ nanğ lau propet sêhoc asê gwananğ pi nğagêyô nanğ oc tap lau nom-nga sa, nanğ oc nğandô sa têñ têm dinanğ.

23 Oyaê. Lauwhê nanğ daê ma lauwhê nanğ sêkêñ su têñ balêkoc, nanğ oc sêtap nğawapac atu sa têñ têm dinanğ. Nğawapac atu oc hóc asê nom, ma lau Israel-nga oc sêngsahê nğacyo si atac nğandê.

24 Lau gameñ apa-nga oc sêndic lau Israel-nga nğatô ndu nğa bienğ balinğ, ma sêngahô nğatô su ma sêwê nğac sêtênğ lau apa si gameñ sêndi sêtôm lau gapocwalô-nga. Anötö kêmatinğ têm bu lau gameñ apa-nga sênggwininğ lau Jerusalem-nga, ma nğac oc sêkôm e têm dau pacndê.”

Namalac ndê Atu ndê bêc mbu menğ-nga
(*Mat 24:29-36; Mak 13:24-31*)

25 “Lau oc sêlic gênğ dalô ac-nga ti ayô-nga ma tata-nga. Ma yêc nom, gwêc oc li dau sa atu, ma kôm lau si gauc êñsônğ ma nğalôm nğawapac atu.

26 Gênğ ti nğaclai nanğ sêlhac umbonğ oc wiwic sa, ma tu dinanğ-nga lau oc sêtôc dau e nğac tagôlô ma sêhêgo dau tu gênğ bocke nanğ oc hóc asê nom-nga.

27 Têñ ndoc dinanğ lau oc sêlic Nğamalac ndê Atu mbu menğ ndöc dao nğahô ti nğaclai ma nğawasi atu.

28 Têñ ndoc gênğ kainğ dinanğ bu menğ sa, nanğ atisa ma tamtac, bu mac nem ndoc bu atap Anötö ndê mwasinğ nem mac si-nga nğa-nğandô sa, nanğ menğ kêpinğ.”

29 Ma Yisu sôm yom gôlinğ danğ bocdec, “Gauc nem a lanğ ma a nğatô.

30 Têñ ndoc mac alic nğalauñ wakuc bu lêc, nanğ mac anjalê bu ndoc ac-nga menğ kêpinğ.

31 Ma bocdinanğ têñ ndoc mac alic gênğ nanğ aö gasôm yom pi, nanğ hóc asê, dec anjalê bu ndoc menğ kêpinğ bu Anötö ndê gôlinğ menğ sa tiawê.

32 Yomandô! Lau têm dinanğ-nga oc sêmbac ndu dom e gênğ honğ dinanğ hóc asê.

33 Undambê ti nom oc ninğa, tigenğ anenğ yom danğ oc ninğa dom.”

Danem ali

34-35 Ma Yisu sôm, “Oc tôm dom bu nğamalac danğ êñlêc bêc nğambu-nga dau. Bocdinanğ dec amasanğ daôm nğapep ma anem ali. Ayob bu anôm gênğ êñinğ mac-nga ma anenğ gênğ nğawahô me apô sim daôm tu nğawapac nom-nga êñlêc dom, bu mboe gênğ dau oc hê nem gauc dônğ têñ têm bêc nğambu-nga dau menğ sa. Bu bêc dau oc hóc asê mac nğagahô, tôm bôc danğ sip akô sep enğ.

36 Anem ali ma atenğ mbec bu Anötö kêñ licwalô têñ mac bu nğawapac honğ nanğ oc sêhóc asê, nanğ ku mac dulu dom, ma bu mac oc atôm bu alhac Nğamalac ndê Atu anğgô-nga ti mayam pac.”

37 Têñ nğasawa dinanğ Yisu kêdôhônğ lau mbo lôm dabunğ nğabatêmdö têñ acsalô, ma inğ sa gi yêc Lôc Olib têñ ôbwêc.

38 Tôm bêc honğ lau daêsam sêtênğ lôm dabunğ si têñ bêbêc ganduc, bu nğac atac whinğ bu sênggô Yisu ndê yom.

22

Judas sôm tidônğ bu hoc Yisu asê
(*Mat 26:14-16; Mak 14:10-11*)

1 Lau Israel si †Mwasinğ Bolom Yist Mba-nga nanğ lau sêsam bu Mwasinğ Pasowa-nga, nanğ menğ kêpinğ.

2 Ma dabunğsiga atu-tu ti kêdôhônğwaga yomnu-nga sêngsalê lênğ bu sêndic Yisu ndu gelec, nahu bu sêtôc lau.

3 Têñ ndoc dinanğ Sadañ sip Judas ndê nğalôm. Inğ nğac nanğ sêsam bu Iskeriot, ma inğ nğacsênğomi 12 si danğ.

4 Inğ têñ dabunğsiga atu-tu ti lau siñ-nga nanğ sêyob lôm dabunğ, nanğ gi, ma nğac sem yomgalôm pi lênğ tu Judas hoc Yisu asê têñ nğac-nga.

5 Goc nğac atac nğayham, ma sêsôm tidônğ bu sênemli inğ nğa mone.

⁶ Judas gôlôc ma kêsalê ndoc bocke nan lau daêsam oc sêmbo sêwhin Yisu dom, dec oc tòm bu in hoc Yisu asê.

Yisu ndê ngacsênomi sêmasan Mwasiñ Pasowa-nga

(Mat 26:17-19; Mak 14:12-16)

⁷ Mwasiñ Bolom Yist Mba-nga ñabêc nan lau Israel sic domba Pasowa-nga ndu, nan menj hóc asê.

⁸ Ma Yisu kêkin Pita lu Jon ma sôm, “Amlu andi ma amasan Mwasiñ Pasowa-nga bu danenj.”

⁹ Ma sêndac in, “Am tac whin bu alu amasan Pasowa yêc nde?”

¹⁰ Ma Yisu sôm têt inlu, “Asôc Jerusalem andi, ma amlu oc atap ngac dan sa, nan hóc bu lôñ dan. Ankcuc in atêt in ndê ñadau ndê andu andi,

¹¹ ma asôm têt andu ñadau, ‘Alu mba kêdôhônwaga ndac am pi ñalôm ñaclen-nga, bu in ti ndê ngacsênomi bu sênenj Mwasiñ Pasowa-nga yêc am nem andu.’

¹² Ma in oc têt ñalôm atu dan yêc andu dau ñahô-nga têt amlu. Tebo ti gêt honj tu yac danenj Mwasiñ Pasowa-nga yêc ñalôm dinan, goc amlu amasan gêt yêc ñalôm dinanj.”

¹³ Goc inlu sêsôc Jerusalem si ma sêtap gêt honj sa gitôm Yisu sôm têt inlu, ma sêmasan mwasiñ Pasowa-nga.

Yisu gic hu Mwasiñ Dabun

(Mat 26:26-29; Mak 14:22-26)

¹⁴ Têt ôbwêc dinan, Yisu ndôc tebo whin lau aposel bu sênenj Mwasiñ Pasowa-nga.

¹⁵ Ma in sôm têt ñac, “Ñasawa sauñ aô oc wahôc ñandê atu, magoc aô atac whin bu wanenj Mwasiñ Pasowa-nga dindec wawhinj mac muñ.

¹⁶ Bu aô wasôm têt mac, aô wanenj Mwasiñ Pasowa-nga tiyham dom e Anötô ndê gôlinj menj sa tiawê, ma Pasowa dau ñandô menj sa.”

¹⁷ Goc in kôc laclhu wain-nga dan, gêm danje ma sôm, “Akôc ma akêt lom têt daôm.

¹⁸ Aô wasôm têt mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Anötô ndê gôlinj menj sa tiawê.”

¹⁹ Ma in kôc bolom, gêm danje ma pô kôc, goc gic sam têt ñac ma sôm, “Aô nenj ñandô

dau dec, nan gakêt tu mac-nga. Anenj gêt dindec tu bu gauc nem aô-nga.”

²⁰ Ñac senj gêt pacndê, goc ñalêt tigen in kôc laclhu wain-nga dan ma sôm, “Laclhu dindec ti dôhôn pwac wakuc anenj dac-nga, nan wakêc sinj tu mac-nga.

²¹ Tigenj anjô! Ngac nan bu hoc aô asê, nan gêt gêt ndôc tebo whin aô.

²² Bu gêt nan oc hóc asê Ñamalac ndê Atu, nan kêkuc lêt nan Anötô kêmasan gwanan su, tigenj ngac nan hoc aô asê, nan oc tap ñagêyô atu sa. Oyaê!”

²³ Goc ñac honj sêndac dandi pi ñac si asa oc kôm gêt dau.

Asa ti ngac ñamata-nga

(Mat 20:25-28; 19:28; Mak 10:42-45)

²⁴ Ma têt ndoc dinan ngac-sênomi sêsenj dau bu ñac si asa ti ngac ñamata-nga.

²⁵ Goc Yisu sôm têt ñac, “Lau sambuc si kinj sêtoc dau sa têt ñac si lau, ma lau nan sem gôlinj lau, nan sêsam dau bu lau ñamata-nga.

²⁶ Magoc mac ankcuc mêtê kainj dinan dom. Mac nem asa in ngac tiwaê, nan êngwinin dau ti ngac waêmbe. Ma asa in ngac ñamata-nga, nan ti ngac akinj ñambwa.

²⁷ Mac gauc gêm bocke? Ngac nan ndôc tebo, ma ngac nan gêm akinj in, nan inlu si asa ti ngac ñamata-nga? Yêc ñamalac anjô-nga, ngac nan ndôc tebo in ngac ñamata-nga. Tigenj aô gambo gawhinj mac gitôm ngac akinj.

²⁸ “Ndoc bocke nan ñawapac me kisa tap aô sa su, nan mac ahu aô sinj dom.

²⁹ Bocdinanj tinjambu aô wakêt mac anem gôlinj lau, gitôm Damanj kêt ñaclai tu wanem gôlinj-nga sip aô daunj amanj.

³⁰ Ma mac oc anenj ti anôm gêt awhinj aô yêc gamenj undambê-nga, ma mac oc andôc pôñ atu ma amatôc Israel si lau ñatonj 12.”

Yisu sôm bu Pita oc sêc in ahuc

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31)

³¹ Ma Yisu gic têt yom ma sôm, “Saimon, Saimon, Sadañ ndac bu êñsahê mac nem akêt whin bu gêt ñandô me mba, gitôm lau sêwhê wit ñapa ti ñandô kôc.

³² Tigenj aô gatenj mbec tu am-nga Saimon, bu am oc hu nem kêt whin sinj dom.

Ma tiñambu têtj têtj am nem daôm kwi, nan puc nem asidôwai dônj.

³³ Dec Pita sôm, “Pômdau, tôm ñac sêkênj hêclu dasôc gapocwalô, me sêndic hêclu ndu, aô wahu am siñ dom.”

³⁴ Ma Yisu sôm, “Pita, aô wasôm têtj am, ôbwêc dec am oc sêc aô ahuc tidim tō, ma tiñambu dalec oc tanj.”

Ngacsêñomi oc sêtap kisa sa

³⁵ Goc Yisu ndac ñac, “Têtj ndoc aô kakiñ mac asa a bu anem mêtê lau, nan mac akôc talhi mone-ñga, ti gata, ma atapa dom. Têtj ndoc dinañ mac apônda daôm, me mba?” Ma ñac sêsôm, “Mba.”

³⁶ Goc Yisu sôm, “Kwahic dec ma ndi, mac nem talhi mone-ñga me gata bu yêc, nan akôc sa. Ma mac nem bienj baliñ bu mbasi, dec akêñ nem ñakwê awê-ñga têtj lau sênemlihi, goc akôc ña-awa ma anemlihi bienj baliñ danj.

³⁷ Bu sêto yom danj yêc bocdec bu, ‘*Sêlic iñ gitôm lau sac si danj.*’ Yom dau hêganônj aô, ma gic waê bu ñandô sa. Yomandô, yom nan sêto pi aô, nan oc ñandô sa.”

³⁸ Ma ngacsêñomi sêsôm, “Pômdau lic! Bienj baliñ lu dec sêyêc.” Ma Yisu sôm, “Gitôm.”

Yisu tenj mbec yêc Lôc Olib

(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Yisu ti ndê ngacsêñomi sêhu malac Jerusalem siñ, ma sêsa sêtêtj Lôc Olib si. Têtj daêsam su sêkac sa sêmbo gamenj dinañ.

⁴⁰ Inj hóc asê ma sôm têtj ñac, “Ateñ mbec bu lêtôm tap mac sa dom.”

⁴¹ Goc inj hu ñac siñ ma sa ñasawa saunj gi, pônj haduc ma tenj mbec bocdec bu,

⁴² “Damanj, am bu tac whiñ, dec kôc lachlu ñawapac-ñga dindec su yêc aô. Tigenj êmkuc anenj tac whiñ dom, kôm tôm am daôm nem atac whiñ bu kôm.”

⁴³ Ma añela undambê-ñga danj hoc dau asê têtj inj, ma kôm inj licwalô sa.

⁴⁴ Yisu pô sim dau ñandô, ma tenj mbec ñannga, ma inj ndê wahrenj kêc sip nom gitôm dac.

⁴⁵ Inj tenj mbec su, goc tisa ma mbu têtj inj ndê ngacsêñomi gi, ma gêlic bu ñac sêyêc bêc sêyêc. Ñac si ñalôm ñawapac kôm ñac kwapac.

⁴⁶ Ma inj unj ñac sa goc ndac ñac, “Tu sake-ñga mac ayêc bêc ayêc? Atisa mac atenj mbec bu lêtôm tap mac sa dom.”

Sêkôc Yisu dônj

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-52; Jon 18:1-11)

⁴⁷ Yisu sôm yom dau mbo, ma ngacsêñomi 12 si danj, nan sêsam bu Judas, nan hóc asê ma wê lau tonj atu sêwhiñ inj. Inj kêsêlêñ têtj Yisu bu ngutô inj,

⁴⁸ magoc Yisu ndac inj, “Judas, bocke? Am bu ngutô Ñamalac ndê Atu tu bu hoc inj asê, a?”

⁴⁹ Lau nan sêmbo sêwhiñ Yisu, nan sêlic gêñ nan bu hóc asê ma sêndac, “Pômdau, yac andic ñac ña bienj, a?”

⁵⁰ Ma ñac si danj puc ndê bienj sa ma pa dabunj-siga ñamata-ñga ndê ngac akiñ ndê dangalauñ andô-ñga su.

⁵¹ Magoc Yisu sôm, “Akôm bocdinañ dom!” Ma inj kêmasec ngac dau ndê dangalauñ, ma kôm inj ñayham sa.

⁵² Goc Yisu sôm têtj dabunjsiga atu-tu ti lau bata, ma lau siñ sêyob lôm dabunj-ñga, nan sêmênj bu sêkôc inj dônj, “Bocke dec mac akôc bienj ti gêñ siñ-ñga ma asa amenj bu akôc aô dônj gitôm ngac kanj danj?”

⁵³ Tôm bêc honj aô gambo gawhiñ mac yêc lôm dabunj ñagamenj, ma mac akôc aô dônj dom. Tigenj kwahic dec ti mac nem ndoc, ma ñaclai ñasec-ñga gêm gôlinj mac.”

Pita sêc Yisu ahuc

(Mat 26:69-75; Mak 14:66-72; Jon 18:15-18, 25-27)

⁵⁴ Ñac sêkôc Yisu dônj, ma sêwê inj sêtêtj dabunjsiga ñamata-ñga ndê andu si. Ma Pita kêkuc ñac mbo ahê.

⁵⁵ Yêc dabunjsiga dau ndê andu ñatunlôm, lau ñatô sêkôm ya golom asê, goc sêndôc sêwhiñ dau ma sêñsulu. Ma Pita gi ndôc sic whiñ ñac.

⁵⁶ Awhê akiñ danj gêlic Pita ndôc ya ñawê, goc tahê inj ma sôm, “Inj ngac dindec inj kêkuc Yisu whiñ.”

⁵⁷ Tig enj Pita pa dau ma sôm, “Awhê! Aô kayalê inj dom!”

⁵⁸ Ñasawa saunj ma ñamalac danj gêlic inj ma sôm, “Am lau nanj sêñkuc inj, nan si ngac danj!” Ma Pita ô yom ma sôm, “Am ngac, mba!”

⁵⁹ Acgatu ñasawa dan men gi su, ma ñamalac dan tiyham sôm ti ñanğa, “Ñgac dindec in kékuc Yisu whin! Yomandô! Bu in ñgac Galili-ñga.”

⁶⁰ Magoc Pita sôm, “O ñgac daôm! Aö kayalê yom nan am sôm, nan ñahu dom!” In sôm yom dinan mbo, ma mbac dalec tan.

⁶¹ Ma Pômdau kac dau kwi ma tahê Pita, ma Pita gauc gêm yom nan Pômdau sôm têt in bocdec bu, “Ôbwêc dindec am oc sêc aö ahuc tidim tö, ma tinambu mbac dalec oc tan.”

⁶² Goc in sa awê gi, ma tan dau ndu.

Lau sin-ñga sêsu Yisu susu
(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³⁻⁶⁴ Lau sin-ñga nan sêkôc Yisu dôn, nan sic hu sêsu in susu. Sêkic in tandô ahuc ña po, goc sêtap in ma sêndac, “Am bu propet, dec sôm asê bu asa dec tap am?”

⁶⁵ Ma sêpu in ti sêngwinin in ña yom sac daêsam.

Lau bata Israel-ñga sêmatôc Yisu
(Mat 26:63-68; Mak 14:61-65)

⁶⁶ Têt bêtêc ganduc lau bata Israel-ñga, ma dabuñsiga atu-tu ti lau Skraib sêkac sa sêpitigen, ma sêkêt Yisu kalhac ñac anğô-ñga. Ñac sêsôm têt in,

⁶⁷ “Am bu Mesaya dau, dec sôm têt yac!” Ma Yisu sôm têt ñac, “Aö bu wasôm, dec mac oc akêt whin aö dom,

⁶⁸ ma aö bu wakêt gêndac dan têt mac, dec mac oc aö anen yom dom.

⁶⁹ Tigen, têt kwahic dec ma ndi, Ñamalac ndê Atu oc ndöc Anötö Ñaclai Ñadau ndê amba andô-ñga.”

⁷⁰ Ma ñac hon sêsôm, “Bocdinan, am sôm bu am Anötö ndê Atu, a?” Ma Yisu sôm, “Mac asôm solop bu aö daun dindec.”

⁷¹ Goc sêsôm têt dandi, “Yac danğô yom nan in dau sôm su. Daponda yom dan tu tanğolin pi in-ñga dom.”

23

Pailot kêsü Yisu
(Mat 27:11-26; Mak 15:2-15; Jon 18:29-19:16)

¹ Goc lau hon dinan sêtisa ma sêwê Yisu sêtêt Pailot si.

² Ma ñac sêngolin yom pi in, ma sêsôm, “Ñgac dindec gêli lau Israel-ñga ñalôm sa. In

sôm bu lau sêkêt takis têt Sisa dom, ma in toc dau sa ma sam dau bu Mesaya, kin nan lau Israel-ñga sêkêt bata.”

³ Goc Pailot ndac Yisu bocdec bu, “Am lau Israel-ñga si kin, a?” Ma Yisu sôm, “Tôm nan am daôm sôm.”

⁴ Dec Pailot sôm asê têt dabuñsiga atu-tu ti lau hon, “Aö gatap ñgac dindec ndê giso dan sa dom, bu tamatôc in pi-ñga.”

⁵ Tigen ñac sêsôm ti ñanğa, “In kêdôhôn lau ma gêli ñac si ñalôm sa yêc gameñ Judia-ñga hon. In gic hu yêc gameñ Galili-ñga ma kôm ñapan e men têt gameñ dindec.”

Pailot kêtin Yisu têt Herod Antipas

⁶ Têt ndoc Pailot ngô yom dinan, nan in ndac ñac bu Yisu in ñgac Galili-ñga, me mba.

⁷ Ma in tap sa bu in ñgac Galili-ñga, dec kêtin in têt Herod gi. Herod in ñgac nan gêm golin gameñ Galili-ñga, ma in mbo malac Jerusalem têt têt dinan.

⁸ Têt têt Herod gêlic Yisu, nan in tac ñayham atu, bu ñasawa balin su in tac whin bu lic in. In ngô ñawaê pi Yisu su, ma kêt bata bu lic in kôm gêt dalô dan.

⁹ In kêt gêndac daêsam têt Yisu, magoc Yisu ô yom dom.

¹⁰ Têt dinan dabuñsiga atu-tu ti lau Skraib sêtisa ma sêngolin yom pi in ti ñanğa.

¹¹ Goc Herod ti lau sin-ñga sêsu Yisu susu ma sêngwinin in. Sêkêt in sôc ñakwê balin gitôm kin sêsôc, ma sêkin in mbu têt Pailot gi.

¹² Mun-ñga Herod lu Pailot sêkêt kisa dau, magoc acsalô dinan inlu sêhê silip dandi.

Pailot bu êngapwêc Yisu

¹³ Pailot mbwêc dabuñsiga atu-tu ti lau bata ma lau Israel-ñga ñatô sêpitigen,

¹⁴ ma sôm têt ñac, “Mac akôc ñgac dau atêt aö amen, ma asôm bu in gêli lau ñalôm sa. Aö kasahê in yêc mac anôm-ñga, ma gatap sa bu yom nan mac anğolin pi in, nan ñahu mba.

¹⁵ Ma Herod bocdinan, bu in kêtin in mbu têt yac men. Bocdinan wasôm têt mac bu ñgac dau kôm giso dan dom bu dandic in ndu.

¹⁶⁻¹⁷ Tu dinan-ñga aö wakêt anen lau sêhi in ña sö, ma sêhu in sin lhô ndi.”

18 Magoc ñac sêmbwêc atu sêwhiñ dau bu, “Kôc in sa ma ndic in ndu! Ma hu Barabas siñ têtñ yac.”

19 Barabas in ñac nañ ndöc gapocwalô têtñ ndoc dinañ, bu in kêtgilí lau bu sêndic siñ, ma in gic lau ñatô ndu.

20 Magoc Pailot tac whiñ bu êñgapwêc Yisu su, dec sôm yom ñaŋga tiyham bu nem ñac si ñalôm kwi.

21 Magoc ñac sêmbwêc yom ñapañ, “Ndic in pi a gicso dau! Ndic in pi a!”

22 Goc Pailot sôm têtñ ñac tidim tö-ñga, “Tu sake-ñga? In kôm giso bocke? Aô gatap yom dañ sa pi in dom, bu dandic in ndu. Bocdinañ aô wakêtñ aneñ lau siñ-ñga sêndic in ñamlic ñandê, ma wahu in siñ.”

23 Tigeñ ñac sêmbwêc hóc ahuc ñapañ, bu sêndic in pi a gicso dau. Ma sêmbwêc yom dau e Pailot sôc ñapu.

24 In gôlôc ma sôm têtñ lau siñ-ñga bu sêkôm gitôm lau dau si yom.

25 Barabas, ñac siñsêlêc nañ ndöc gapocwalô tu in gic lau ndu-ñga, nañ sêñgapwêc in su tôm lau sêndac. Magoc Yisu, nañ sêtec, nañ Pailot kêtin in têtñ lau siñ-ñga bu sêndic in ndu.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

26 Ñac sêwê Yisu sêsa si, ma yêc señ sêtap ñac dañ ñaê Saimon sa. In ñac malac Sairin-ñga,* ma in kêsêlêñ mbo señ akêtñ gameñ ñamakê-ñga bu têtñ Jerusalem ndi. Lau siñ-ñga sêkôc Saimon ma sêkêtñ in kêtalañ a gicso dau kêtuc Yisu.

27 Lau daêsam sêñkuc Yisu si, ma lauwhê ñatô sêwhiñ ñac, sêhu danjibo asê pi in ma sêtañ.

28 Goc Yisu kac dau kwi ma sôm têtñ ñac, “Mac lauwhê Jerusalem-ñga, atañ aô dom! Tigeñ atañ tu daôm-ñga, ma tu mac nem balêkoc-ñga.

29 Bu ndoc ñawapac-ñga oc meñ sa, nañ mac oc asôm bu in gêtñ ñayham bu lauwhê ñatô ñac lauwhê gapoc ma sêkôc balêkoc me sêkêtñ su têtñ balêkoc dom.

30 Têtñ ndoc dinañ, lau oc tac whiñ bu lôc dañ tip meñ ma êñgatôc ñac si.

31 Gêtñ nañ kwahic dec sêkôm têtñ aô, nañ gitôm sêkêtñ ya gêtñ a batac. Bocdinañ ahêgo daôm pi gêtñ ñac oc sêkôm tiñambu-ñga, oc nditôm sêkêtñ ya neñ a basô.”

32 Lau siñ-ñga sêwê ñac sac lu sêwhiñ Yisu, bu sêndic inlu ndu sêwhiñ in.

33 Ñac sêsa si e sêhóc asê gameñ nañ sêsam bu Ñakêcyha, ma yêc dinde ñac sic Yisu pi a gicso dau. Ma sic ñac sac lu sêpi a gicso sêwhiñ Yisu, dañ kêtgalêtñ andô-ñga, ma dañ kêtgalêtñ gasê-ñga.

34 Têtñ dinañ Yisu teñ mbec ma sôm, “Damañ, suc aneñ ñacyo si sac kwi, bu ñac sêñyalê gêtñ nañ sêkôm, nañ dom.” Tiñambu lau siñ-ñga sêpuc gapoc bu sêlic ñac si asa oc kôc Yisu ndê ñakwê.

35 Lau daêsam sêlhac ma tahê Yisu, ma lau bata Israel-ñga bocdinañ. Sêlhac ti sem tö in ma sêsôm, “In gêm lau ñatô sa. In bu Mesaya nañ Anötö kêtaliñ sa, nañ nem dau si mañ.”

36 Ma lau siñ-ñga sêtigasuc ma sêsu in susu bocdinañ. Sêkêtñ wain ñamakic têtñ in,

37 ma sêsôm, “Am bu lau Israel-ñga si kiñ, nañ goc nem daôm si.”

38 Ñac sêto yom kalhac in ndê a gicso dau ñahô, nañ sôm, ‘Lau Israel-ñga si Kiñ dindec.’

39 Ñac sac dañ nañ kêtgalêtñ a gicso dau kêtin Yisu, nañ su in susu ma sôm, “Am Mesaya dau, a? Bocdinañ dec nem daôm si, ma nem alu si awhiñ!”

40 Tigeñ ñac sac tilu-ñga hec yom in, ma ndac, “Am töc Anötö, me mba? Yac lau tö dakôc ñagêyô tigeñ.

41 Hêclu dakôc ñagêyô solop, bu hêclu dakôm sac. Magoc ñac dindec kôm giso dañ dom.”

42 Goc in sôm têtñ Yisu, “Yisu, têtñ ndoc am ndöc nem pêtñ kiñ-ñga, nañ gauc nem aô.”

43 Ma Yisu ô yom ma sôm têtñ in, “Aô wasôm yomandô têtñ am bu acsalô lec am oc ndöc †Paradais whiñ aô.”

Yisu mbac ndu

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-39; Jon 19:28-30)

44 Têtñ ac kalhac lhu, ñasec gêm gameñ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-ñga,

* 23:26: Sairin - malac dañ nañ yêc Not (North) Afrika.

⁴⁵ bu ac gêm ganduc. Ma po baliñ nan kégâlêñ lôm dabuñ ñalôm, nan dau kic gi lu.

⁴⁶ Têñ ndoc dinañ Yisu mbwêc awha atu ma sôm, “Daman, aô gakêñ aneñ gatuñ sip am amam!” In sôm yom dinañ su, goc mbac ndu.

⁴⁷ Ngac bata siñ-nga gêlic gêñ honñ dinañ, ma kêpiñ Anötö ma sôm, “Yomandô! Ngac dindéc inñ ngac gitêñ!”

⁴⁸ Ma lau daêsam nan sêkac sa su bu sêlic lau siñ-nga sic Yisu pi a gicso dau, nan sêlic gêñ honñ dinañ e kôm ñac si ñalôm ñawapac, dec sêndahinñ ñasu ma sêlhô si.

⁴⁹ Ma lau honñ nan sênyalê Yisu, ma lauwhê nan sêñkuc inñ akêñ gameñ Galili-nga, nan sêlhac ahê ma sêlic gêñ dinañ.

Josep kêñ Yisu ndê ñamlanñ yêc hoc ñasun (Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ngac danñ mbo, nan ndê ñaê Josep. In ndê malac Arimatiya yêc gameñ Judia-nga, ma inñ ngac ñayham ma gitêñ nan kêñ bata Anötö ndê gôlinñ bu meñ sa tiawê. Inñ lau †Sanedrin-nga si danñ, tigenñ inñ ñalôm whinñ yom nanñ ñac sêkic pi Yisu bu sêndic inñ ndu, ti gêñ nanñ sêkôm têtñ inñ, nanñ dom.

⁵² Têtñ telha dinañ inñ têtñ Pailot gi, ma ndac Yisu ndê ñamlanñ.

⁵³ Goc inñ kôc inñ su yêc a gicso dau, kêpanñ inñ ña po ñayham danñ, ma kêñ inñ yêc sêhó danñ. Lau sêlêñ sêhó dinañ gwananñ su yêc hoc danñ ñalôm, ma sêkêñ ngac batê danñ yêc sêhó dau muñ su dom.

⁵⁴⁻⁵⁵ Lauwhê nanñ muñ-nga sêñsêlêñ sêwhinñ Yisu têtñ ndoc inñ meñ akêñ gameñ Galili-nga, nanñ sêñkuc Josep si, ma sêlic sêhó dinañ ti gameñ nanñ Josep kêñ Yisu ndê ñamlanñ yêc nanñ. Tigenñ bêt dinañ inñ lau Israel si bêt sêmasanñ dau tu sêlic om-nga, ma ndoc Sabat-nga meñ kêpiñ.

⁵⁶ Bocdinañ lauwhê dinañ sêmbu sêtêñ si andu si, ma sêmasanñ bu ñamalu ti gêñ ñatô bu sênem oso Yisu. Ma têtñ bêt Sabat-nga, ñac sêñwhanñ dau tôm yomsu Sabat-nga sôm.

24

Yisu tisa

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-13)

¹ Sabat meñ gi su, ma têtñ wake ñabêc ñamata-nga, goc lauwhê dinañ sêti têtñ bêtêc

ganduc. Sêkôc gêñ ñamalu nanñ sêmasanñ su, ma sêsa sêtêñ sêhó dau si.

² Ma sêlic bu hoc atu nanñ Josep kêpi gi tinñ sê awha, nanñ ndôc ñamala dom.

³ Dec sêsôc si, magoc sêtap Pômdau Yisu ndê ñamlanñ sa dom.

⁴ Sêlhac ma sêhêdaê, ma ngac lu ti ñakwê ñawasi atu, sêhoc dau asê ma sêlhac sêwhinñ ñac.

⁵ Dec lauwhê sêtôc dau, ma sêwec anğô andô têtñ nom. Ma ngac lu sêsôm têtñ ñac, “Tu sake-nga mac anñsalê inñ nanñ mbo tali, yêc lau batê si mala?”

⁶ Inñ mbo lec dom, inñ tisa su. Gauc nem yom nanñ inñ sôm têtñ mac muñ su, têtñ têtñ inñ mbo gameñ Galili-nga.

⁷ Inñ sôm bu lau oc sêhoc ñamalac ndê Atu asê ma sêkêñ inñ sip lau sac si amba, ma ñac oc sêndic inñ pi a gicso dau, ma têtñ bêt titô-nga inñ oc tisa tiyham.”

⁸ Goc lauwhê dinañ gauc gêm yom nanñ Yisu sôm muñ su.

⁹ Ma ñac sêhu sêhó dau siñ ma sêmbu sêtêñ Jerusalem si, ma sic miñ yom honñ dinañ têtñ ñgacsêñomi 11, ma têtñ lau honñ nanñ muñ-nga sêñkuc Yisu.

¹⁰ Lauwhê dau si ñaê bocdec. Maria Magadala, Joana, ma Jems dinda Maria, ma lauwhê ñatô sêwhinñ. Ñac sic miñ têtñ lau aposel,

¹¹ magoc aposel sêngô yom dau gitôm yom ñambwa, ma sêkêñ whinñ dom.

¹² Goc Pita tisa ma kêtî têtñ sêhó gi. Inñ wec bu têtñ gwaniñ sêhó ñalôm, dec inñ gêlic po ñambwa nanñ yêc. Goc inñ kôlhô gi ma gauc gêm yom daêsam pi gêñ honñ dinañ.

Yisu hoc dau asê têtñ ñgacsêñom lu

¹³ Têtñ bêt tigenñ dinañ ñgac-sêñom lu sêñsêlêñ sêmbu señ bu sêtêñ malac Emeyas sêndi. Señ akêñ Jerusalem têtñ Emeyas, nanñ ñasawa gitôm kilometa 11.

¹⁴ Inñlu sem yomgalôm têtñ dandi, pi gêñ honñ nanñ hôt asê têtñ têtñ dinañ.

¹⁵ Sêñsêlêñ ti sem yomgalôm sêmbu, ma Yisu dau meñ kêsêlêñ whinñ inñlu.

¹⁶ Tigenñ Anötö kôm inñlu tandô ñalêñ kainñ danñ sa, dec sênyalê inñ dom.

¹⁷ Ma inñ sôm têtñ inñlu, “Yom bocke dec amlu asôm têtñ daôm ma anñsêlêñ ambo señ?” Goc inñlu sêkwê dônñ sêlhac, ma sêwec.

18 Ma inlu si dan nan sêsam bu Kliopas ô yom ma sôm, “Naclej hon nan sêmbo Jerusalem têtêm dindec, nan sênjalê gêj nan hóc asê. Bocke dec am kêyalê dom?”

19 Ma Yisu ndac, “Gêj sake?” Ma sêsôm têtj in, “Gêj nan hóc asê Yisu Nasaret-nga. Ngac dau in propet dan, ma in kôm gêj ma sôm yom ti nacjai atu yêc Anötö ma namalac hon angô-nga.

20-21 Ma yac akêj batan su, bu mboe in Mesaya nan Anötö oc êjkinj bu êjgaho lau Israel-nga su yêc lau Rom-nga amba. Tigenj yac mba dabun-siga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêkêj in têtj lau Rom-nga bu sêmatôc in, ma nac sêkic yom bu in mbac ndu, ma sic in pi a gicso dau. Gêj hon dinan hóc asê in, ma kwahic dec bêc tö ginja su.

22 Ma bêbêc lec yac mba lauwhê natô sêsôm yom nan kôm yac hon asö. Têtj bêbêc ganduc, nac sêtêtj sêhò si,

23 magoc sêtap in ndê namlan sa dom. Sêmbu sêmenj, ma sêsôm bu anjela sêhoc dau asê têtj nac, ma sêsôm têtj nac bu Yisu mbo tali.

24 Lau natô nan sêmbo sêwhinj yac, nan sêsa sêtêtj sêhò si, ma sêtap gêj hon sa tôm lauwhê dau sêsôm, magoc sêlic Yisu dom.”

25 Goc Yisu sôm têtj inlu, “O mac lau! Mac nem gauc sa dom. Lau propet sêhoc yom asê pi gêj hon dinan gwanan su, magoc mac akêj whinj gwalec!

26 Sêhoc yom asê ma sêsôm bu Mesaya gic waê bu hóc nawapac hon dinan, ma tinambu tap in ndê nawasi sa.”

27 Ma Yisu whê inlu si gauc sa pi yom hon nan Moses ti lau propet sêto hêganônj in, e in whê Anötö ndê yom hon nan sêto gwanan pi in, nan sa têtj inlu.

28 Nac sêsun sa malac Emeyas, ma Yisu kôm bu hu inlu sinj, ma êjsêlênj gacgenj ndi.

29 Magoc sêtenj in ti nangga, ma sêsôm, “Mbo whinj alu, bu ac pacndê ma sauñ oc ôbwêc sa.”

30 Dec Yisu sôc malac dau gi, bu mbo whinj inlu. Ma têtj ndoc sêndöc sic bu sênenj gêj, nan Yisu kôc bolom sa, gêm dange ma pô kôc, goc kêj têtj inlu.

31 Ma inlu si tandô nawasa, dec sênjalê in. Ma ngahô enj Yisu angô mba.

32 Ma inlu sêsôm têtj dandi, “Yomandô. Têtj ndoc in sôm yom têtj hêclu yêc senj, ma whê Anötö ndê yom nan sêto yêc, nan sa, dec kôm hêclu nenj nalôm kac hêclu ndandô.”

33 Goc inlu sêtisa ngahô, ma sêlhö sêmbu sêtêtj Jerusalem si. Ma sêtap ngacsênjomi 11 sa, ti lau natô nan sêmbo sêwhinj nac.

34 Ma ngacsênjomi sêsôm têtj inlu, “Pômdau tisa yomandô, ma in hoc dau asê têtj Saimon!”

35 Goc inlu sic minj yom pi gêj nan hóc asê yêc senj, ma bu inlu sênjalê Yisu têtj ndoc in pô bolom kôc.

Yisu hoc dau asê têtj sênjomi hon

36 Sêsôm yom dinan sêmbo, ma Yisu hoc dau asê ma kalhac nac angô-nga, ma sôm têtj nac, “Yom malô whinj mac.”

37 Nac sêsö ti sêtöc dandi ndandô, bu nac gauc gêm bu sêlic nalau danj.

38 Ma in sôm têtj nac, “Tu sake-nga mac nem nalôm nawapac, ma gauc gêm yom daêsam?”

39 Alic amanj ti gahinjapa, bu aö dauñ dindec. Amasec aö, ma alic. Nalau si namsôm ti nakwa mbasi, magoc alic aö nenj.”

40 In sôm yom dinan, goc töc amba ti gahiapa têtj nac.

41 Nac atac najham babalec, magoc nac gauc gêm yom daêsam, ma atac lu-lu bu gêj nan hóc asê, nan gêj ndandô, me mba. Goc in ndac nac, “Mac nem gêj danen-nga ndöc?”

42 Ma sêkêj i tô danj nan sêpec su, nan têtj inj.

43 Ma in kôc su, ma gêj yêc nac si angô-nga.

44 Goc in sôm têtj nac, “Gauc nem bu aö gasôm yom têtj mac munj su, pi gêj nan kwahic dec ndandô sa. Têtj ndoc aö gambo gawhij mac, nan gawhê sa bu gêj hon nan sêto pi aö yêc Moses ma lau propet si bapia tilhun, ma yêc Buku Wê-nga, nan gic waê bu ndandô sa.”

45 Ma in whê nac si gauc sa pi Anötö ndê yom hon nan sêto yêc.

46 In sôm têtj nac, “Sêto yom pi Mesaya bu in oc hóc ndandê atu ma mbac ndu, ma têtj bêc titö-nga in oc tisa ma mbo tali tiyham.

47 Ma sêto bu lau oc sênem mêtê tu in ndê nê-nga, ma sêsôm têtj lau bu sêkac si nalôm kwi, dec Anötö oc suc nac si sac kwi.

Ŋac oc sêndic hu sênem mêtê dau yêc malac Jerusalem, ma tiŋambu mêtê dau oc sa têt̄ lau gameŋ apa-ŋga hoŋ.

⁴⁸ Gêŋ hoŋ dindéc mac alic gatô su, dec oc ahoc yom ŋandô asê pi gêŋ dau awhiŋ.

⁴⁹ Ma alic! Aö oc wakêŋ gêŋ naŋ aneŋ Damaŋ gic bata su, naŋ têt̄ mac. Bocdinaŋ ambo malac dindéc e Anötö kêŋ iŋ ndé ŋaclai nem mac ahuc.”

Yisu pi undambê gi

⁵⁰ Tiŋambu Yisu wê ŋac sêsa sêtêŋ gameŋ naŋ yêc kêpiŋ malac Betani si. Yêc dinaŋ iŋ hôc amba sa, ma gêm mbec ŋac.

⁵¹ Ma têt̄ têt̄ iŋ gêm mbec ŋac mbo, naŋ iŋ hu ŋac siŋ, ma Anötö kôc iŋ sa pi undambê gi.

⁵² Dec ŋac sêpôŋ haduc ma sêmpiŋ iŋ. Ma sêlhö sêmbu sêtêŋ Jerusalem si ti atac ŋayham atu.

⁵³ Ma tôm bêc hoŋ, sêkac sa sêmbu lôm dabuŋ ŋabatêmdö, ma sêhoc Anötö ndé waê asê.

Jon ndê ñawaê ñayham Yom whê ñawaê ñayham dindec sa-nga

Jon in Yisu ndê ngacsênomi 12 si dan, nan kêsêlêñ whin Yisu ma mbo whin in tòm in ndê bêc mbo nom-nga hon, ma bocdinañ dec ngô yom hon nan in kêdôhôn ma gêlic gwelen nan in kôm. Yêc 13:24, 19:26, 20:2 ma 21:7, Jon to yom pi ngacsênom dan, nan Yisu atac whin ñandô. Lau daêsam sênjalê bu yom dau hêganôn Jon dau, magoc in tec bu tôc dau tiawê.

Lau ñatô sêsam Jon ndê bapia bu 'Buku Gêñ Dalô-nga,' bu in to yom pi gêñ dalô atu-tu nan Yisu kôm. In to yom pi gêñ dalô hon nan Yisu kôm, nan dom. In to yom pi gêñ nan bu whê Yisu sa bu Mesaya nan Anötô gic bata bu êñkin têt in ndê lau Israel-nga. Jon dau whê ndê bapia ñahu sa bocdec bu: Yom pi gêñ dalô indec, nan yêc tu bu mac asam ma akêñ whin bu Yisu in Mesaya, Anötô ndê Atu. Ma tu mac akêñ whin in ndê ñaê-nga, dec mac oc atap señ ambo tamli-nga sa. (20:31)

Jon sam Yisu bu Anötô ndê Yom Dau nan mbo titêm-titêm, nan men ti ñamalac. In mbo whin Damba Anötô têt ñamata-nga, ma in Anötô dau (1:1). Bocdinañ lau nan sênjalê Yisu tidôn, nan gitôm sênjalê ti sêlic in Damba dau whin (1:18; 8:19; 14:7). Jon tac whin bu lau nan sêsam in ndê bapia sêtap señ dandöc tanli-nga sa. Ma señ dau datap sa yêc Yisu tawasê, tòm yom nan Yisu sôm pi dau, ma Jon to yêc (14:6) bocdec bu: Aö tanwasên gati señ bu ñamalac sêtên Daman sêndi, ma señ dan yêc dom.

Yisu Kilisi Nahu

¹ Têt têt ñamata-nga nom sambuc indec mbasi, nan Yisu nan dasam bu Yom Dau, in mbo. In mbo whin Anötô, ma in Anötô dau.

² In mbo whin Anötô têt têt ñamata-nga.

³ Gêñ hon nan yêc, nan in dau kên, ma gêñ dan hóc asê ña lêt dan dom.

⁴ Yac neñ dambo tanli ñahu in dau, ma in dau ti ñamalac nom-nga si Ñawê.

⁵ Ñawê dau pô gameñ ñasec, ma ñasec gitôm dom bu kôm ñawê dau ahuc.

⁶ Anötô kên in ñgac ahen-nga dan men, nan ndê ñaê Jon.

⁷ In men bu hoc yom ñandô asê pi Ñawê dau, tu bu lau hon nan sêngô in ndê yom, nan sêkên whin Ñawê dau.

⁸⁻⁹ Jon in Ñawê dau dom, tigen in men bu hoc yom asê pi Ñawê ñandô dau, nan oc men êñkuc in bu pô ñamalac hon.

¹⁰ Nom sambuc indec Anötô kên ña in, tigen têt ndoc in hóc asê, nan lau nom-nga sênjalê in dom.

¹¹ In ti nom sambuc indec ñadau, magoc têt ndoc in men, nan in ndê lau Israel-nga sêkôc in sa dom.

¹² Magoc lau hon nan sêkôc in sa, ma sêkên whin in, nan Anötô gêlic ñayham ma kôc ñac sa sêti in ndê balêkoc.

¹³ Sêti in ndê balêkoc ña lêt tòm lau nom-nga si lêt sêkwê balêkoc asê-nga dom, me tu ñamalac dau si gauc gêm me atac whin-nga dom. Mba! Anötô dau kôm ñac sêtiwakuc dec sêti in ndê balêkoc.

¹⁴ In nan dasam bu Yom Dau sip nom men ti ñamalac, ma mbo whin yac. In men akên Damba Anötô, ma Damba ndê mwasiñ ti yom ñandô gêm in ahuc. In Anötô ndê Atu tigen, dec wêkain ñaclai ti ñawasi atu, ma yac alic in ndê ñaclai ti ñawasi dau, nan su.

¹⁵ Jon hoc yom asê pi in gwanan su bocdec bu, "Ñgac dan oc êñkuc aö, nan hóc gêlêc aö su, ñahu bu in mbo wandêc su mbo." Ma têt ndoc in hóc asê, nan Jon sôm bu, "In ñgac dau dinañ dec gahoc yom asê pi in gwanan su."

¹⁶⁻¹⁷ Mun-nga Anötô kêmwasin lau Israel-nga ña yomsu nan in kên têt Moses. Magoc kwahic dec Yisu Kilisi men, ma Anötô ndê mwasiñ gêm in ahuc sambuc, dec yac hon datap mwasiñ ti yom ñandô sa hóc gêlêc su, yêc Yisu.

¹⁸ Ñamalac dan gêlic Anötô su dom. Magoc in ndê Atu tigen Yisu †Kilisi, nan mbo kên in Anötô dau, in dau in Anötô, nan sip nom men ti ñamalac, ma whê Damba Anötô sa têt yac, dec tanjalê in.

Lau sêndac bata Jon, Ngac Kêku Lau-nga

19-20 Têñ ndoc Jon kêku lau mbo, nan lau bata Israel-nga sênkiñ †dabuñsiga ñatô tilau †Liwai ñatô akêñ Jerusalem sêtêñ in si, ma sêndac in bu, “Am asa?” Jon sêc yom dan ahuc dom, in sôm yom yêc awê bu, “Aô †Mesaya dom.”

21 Dec ñac sêndac in, “Bocdinañ dec am asa? Am Elaija, a?” Ma in sôm, “Mba!” Goc sêndac, “Am propet gitôm Moses nan Anötö gic bata bu êñkiñ men, a?” Ma in sôm, “Mba!”

22 Bocdinañ sêsôm têt in, “Dec sôm daôm asê têt yac bu am asa. Yac bu akêñ ñawaê têt lau nan sênkiñ yac amen nan.”

23 Jon ô ñac si gêndac ña propet Aisaya ndê yom dan, ma sôm, “*Ñamalac nan ta yom yêc gameñ sawa bu, ‘Amasañ Pômdau ndê sen tisolop,’ nan aô daun dec.*”

24 Lau Palêsai ñatô sêmbo sêwhiñ lau nan lau bata sênkiñ sêtêñ Jon si.

25 Sêngô Jon ndê yom dau, dec sêndac in bocdec bu, “Am daôm sôm bu am Mesaya dom, ma bu am Elaija dom, ma propet atu dau dom. Ma bocke dec am kêku lau mbo?”

26-27 Ma Jon sôm, “Aô dec kaku lau ña bu, magoc ñgac dan oc êñkuc aô, nan hôc gêlêc aô su. Aô dec ñgac ñambwa, gitôm dom bu wati in ndê ñgac akiñ bu wanğapwêc in ndê atapa ñawalô. ñgac dau kwahic dec mbo mac ñalhu, magoc mac anyalê in dom.”

28 Jon kêku lau mbo malac dan ñaê Betani, nan yêc Bu Jordan ñadañga mbu têt ac pi-nga. Ma gêt hon dinan hôc asê yêc gameñ dinan.

Yisu in Anötö ndê Domba

29 Bêc dan tiyham ma Jon gêlic Yisu kêsêlêñ têt in men, ma sôm, “Alic ñgac dê! In †Anötö ndê Domba, nan Anötö kêt bu kôc ñamalac si sac su.

30 In ñgac dau nan aô gasôm yom pi in mun su, bu ñgac dan oc êñkuc aô men, nan hôc gêlêc aô su, bu in mbo wandêc su mbo.

31 Mun-nga aô daun neñ gauc sa pi in dom, tigen kwahic dec aô gameñ kaku lau ña bu, tu bu watôc in asê têt lau Israel-nga.”

32-33 Jon sôm yom dinan su, goc gic têt yom ma whê yom sa bocdec bu, “Yomandô.

Mun-nga aô daun neñ gauc sa pi in dom, tigen Anötö nan kêt in aô bu wanğku lau ña bu, nan sôm têt aô bu, ‘Am oc lic ñalau Dabuñ sip têt ñgac dan men. Ma ñgac dau dinan oc êñku lau ña ñalau Dabuñ.’ Tinambu aô galic ñalau Dabuñ gêm balusi anğô ma sip akêñ undambê têt ñgac dindec men ma mbo whiñ in.

34 Aô tanôn galic gêt dinan hôc asê ñgac dau su, ma tu dinan-nga kwahic dec gahoc yom asê pi in, ma gasôm asê têt mac bu in Anötö ndê Atu.”

Yisu ndê ñgacsêñomi ñamata-nga

35 ñagalañsê Jon mbo bu dau ñadali ma in ndê †ñgacsêñom lu sêmbo sêwhiñ in.

36 Yisu kêsêlêñ men, ma Jon tahê in ma sôm, “Kec, Anötö ndê Domba dê.”

37 Têt ndoc ñgacsêñom lu sêngô Jon ndê yom dinan, nan sêhu in siñ ma sêñkuc Yisu.

38 Yisu kac dau kwi ma gêlic bu in lu sêñkuc in, dec ndac, “Bocke dec amlu anğkuc aô?” Goc in lu sêsôm, “Rabai, am yêc nde?” (Ñaê †Rabai danem kwi bu ‘Kêdôhôn-waga.’)

39 Ma in sôm, “Amen ma alic.” Goc in lu sêñsêlêñ sêwhiñ in si, ma sêlic gameñ nan in yêc. Sêhêc asê têt telha, acgatu gitôm 4 kilok, ma bocdinañ dec sêmbo sêwhiñ in.

40 ñgac lu nan sêngô Jon ndê yom ma sêñkuc Yisu, nan si dan in Andru, Saimon Pita ndê asi.

41 ñagahô in gi tap dôwa Saimon sa, ma sôm têt in, “Yac atap †Mesaya sa su.” (Yom Mesaya dau danem kwi bu Kilisi.)

42 Goc in wê Saimon s a têt Yisu gi. Yisu tahê in ma sôm, “Am Saimon, Jon ndê atu. Kwahic dec aô wasam am bu Kepas.” (Ñaê dau* sem kwi sip Yom Grik bu Pita.)

Yisu kêt galêm Pilip lu Natanael sa

43-44 Têt ñagalañsê Yisu tisa ma gi tap ñgac dan ñaê Pilip sa. Pilip in ñgac akêñ malac Betsaida yêc gameñ Galili-nga. Malac dau Pita lu Andru si malachu whiñ. Yisu gauc gêm bu têt Galili ndi, dec sôm têt Pilip, “Mwen êmkuc aô.”

45 Goc Pilip gi tap ñgac dan ñaê Natanael sa, ma sôm têt in bu, “Mesaya nan Moses ti lau propet sêto yom pi in mun su, nan yac

* 1:42: ñaê ‘Kepas’ nan Yisu kêt têt Pita, in Yom †Hibru dan, nan danem kwi bu ‘hoc.’ Alic Yisu ndê yom yêc Mat 16:18.

atap in sa su. In Josep ndê atu Yisu akên malac Nasaret.”

⁴⁶ Natanael ngô su goc ndac, “Nasaret? Gêñ ñayham bocke oc meñ akên malac ñambwa dinan?” Dec Pilip sôm, “Mweñ ma lic.”

⁴⁷ Yisu gêlic Natanael têt in meñ, ma sôm yom pi in bocdec bu, “Yomandô! In ngac Israel-nga nan yom tasan dan yêc in ndê ñalôm dom.”

⁴⁸ Dec Natanael ndac in, “Am kêyalê aô ñalên bocke?” Ma Yisu sôm têt in, “Pilip mbwêc am dom en, ma aô galic am ndöc a atu dan ñahu.”

⁴⁹ Natanael ô yom ma sôm, “Kêdôhônwaga, am Anötö ndê Atu. Am yac lau Israel-nga mba Kiñ.”

⁵⁰ Ma Yisu ô yom ma sôm têt in, “Aô gasôm bu galic am yêc a dan ñahu ma tu dinan-nga dec am kêñ whiñ. Am oc lic gêñ atu-tu hóc gêlêc in dinan su.”

⁵¹ Ma in gic têt yom ma sôm, “Yom ñandô aô wasôm têt mac. Tiñambu mac oc alic undambê kac sa, ma †Ñamalac ndê Atu oc ti sen bu Anötö ndê anela sêsip sêpi-nga.”

2

Yisu gêm bu kwi ti wain

¹ Bêc lu gi su ma lau yêc malac Kana nan yêc gameñ Galili-nga sêndê mwasiñ tu ngac dan bu nem awhê-nga. Yisu dinda mbo whiñ ñac, ma

² sêkên ahen Yisu ti ndê ngacsênjomi bu sêneñ mwasiñ dau sêwhiñ.

³ Ma lau sen ti sênôm gêñ sêmbo e wain pacndê. Dec Yisu dinda sôm têt in bu, “Ñac si wain pacndê su.”

⁴ Goc Yisu sôm têt in, “O awhê! Tu sake-nga am sôm têt aô? Aneñ ndoc meñ sa su dom.”

⁵ Tigen Yisu dinda sôm têt lau akiñ bu, “Gêñ bocke nan in bu sôm têt mac, nan akôm.”

⁶ Yêc mwasiñ dau ñamala, lôñ bu-nga 6 sêlhac. Lôñ dinan atu andô, tigen-tigen gitôm 100 lita, ma sic waê lau Israel-nga si mêtê sênwasiñ dau ñawasi sa yêc Anötö angô-nga.

⁷ Ma Yisu sôm têt lau akiñ, “Akên bu sip lôñ hon dinan e meñhu.”

⁸ Sêtac bu sip e meñhu su, goc in sôm têt ñac, “Anğati sa ma akên têt mwasiñ ñadau êñsahê.” Ma sêkôm gitôm in sôm.

⁹ Mwasiñ ñadau kêsahê bu nan Yisu gêm kwi ti wain, ma kêyalê dom bu meñ akên nde. Tigen lau akiñ nan sêtac bu sip lôñ, nan dec sênjalê. Mwasiñ ñadau kêsahê su, goc mbwêc ngac gêm awhê-nga meñ, ma sôm têt in,

¹⁰ “Lau hon sêkên wain ñayham têt lau sênôm muñ e tac ñayham sa, goc sêkên wain ñambwa kêkuc. Tu sake-nga am kêgamiñ wain ñayham kalhac e tiñambu?”

¹¹ Yisu kôm gêñ dalô ñamata-nga dinan yêc malac Kana, nan yêc gameñ Galili-nga. Gêñ dau tôc in ndê ñawasi ti ñaclai asê, ma in ndê ngacsênjomi sêkên whiñ in.

¹² Ma tiñambu Yisu lu dinda ma asii ti ngacsênjomi sêsip malac Kapenaom si, ma sêmbo bêc ñatô.

Yisu soc lau su yêc lôm dabuñ (Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Têt têt dinan lau Israel-nga si om atu †Mwasiñ Pasowa-nga meñ kêpiñ. Tu dinan-nga Yisu pi Jerusalem gi.

¹⁴ In hóc asê su, ma yêc lôm dabuñ ñabatêmdö, in gêlic lau sêhon makao ti domba ma balusi bu lau sênemlhi, ma lau ñatô sêndöc tebo bu sêo lau apa si mone ña lau Israel-nga si mone.

¹⁵ Dec in gêm bochiñ wac ti po ma kêbulu ñac sêsa awê si, ma kêbulu makao ti domba sêwhiñ. Ma in tac lau sêo mone-nga si tebo sa, ma kêbalip ñac si mone babalip.

¹⁶ Goc in hec yom lau balusi-nga ma sôm têt ñac, “Akôc nem balusi dinan asa awê andi! Damañ ndê andu yêc bu lau sênemlhi gêñ sêmbo-nga dom. Mac akôm sac sambuc!”

¹⁷ Têt dinan in ndê ngacsênjomi gauc gêm Anötö ndê yom dan nan sêto yêc bocdec bu:

Aô neñ atac whiñ tu am nem andu-nga, mbô aô neñ ñalôm sa ñapan. [BW 69:9]

¹⁸ Ma lau bata Israel-nga sêndac Yisu ma sêsôm, “Asa kêñ ñaclai têt am bu kôm gêñ dinan? Kôm gêñ dalô dan bu tôc am nem ñaclai ñahu asê têt yac.”

¹⁹ Yisu ô ñac si awha ma sôm, “Aseñ lôm dabuñ dindac su, ma aô oc wakwê sa tiyham nditôm bêc tö.”

²⁰ Goc sêsôm, “Muñ-nga lau sêkôm gwelen sêkwê lôm dabuñ dindéc-nga gitôm yala 46. Ma bocke dec am gauc gêm bu am gitôm bu kwê sa tôm bêc tö?”

²¹ Sêsôm yom dinañ bu ñac sêñyalê dom bu lôm dabuñ nañ in sôm yom pi, nañ in dau.

²² T inambu, têt ndoc Yisu tisa akêt lau batê-nga, nañ in ndê sêñomi gauc gêm in ndê yom dinañ. Ma têt dinañ sêkêt whiñ yom nañ in sôm, ma sêkêt whiñ Anötö ndê yom nañ sêto yêc muñ su, pi in ndê mbac ndu ma tisa-nga.

²³ Yisu mbo Jerusalem têt Om Pasowa-nga, ma lau daêsam sêlic gêt dalô hoñ nañ in kôm, dec sêkêt whiñ in.

²⁴⁻²⁵ Tigen Yisu kêyalê ñamalac si gauc ti yom hoñ nañ yêc ñac si ñalôm. In pônâ ñamalac si yom pi dau dom. Ma tu dinañ-nga in whê dau sa sambuc têt ñamalac dañ dom.

3

Yisu lu Nikodemas

¹ Lau Israel si ñgac bata dañ mbo Jerusalem, nañ ndê ñaê Nikodemas. In mbo lau †Palêsai si toñ, ma in lau bata †Sanedrin-nga si dañ whiñ.

² Têt ôbwêc dañ, Nikodemas têt Yisu gi, ma sôm têt in, “O Kêdôhônwaga. Yac alic gêt dalô hoñ nañ am kôm, dec añyalê bu am kêdôhônwaga dañ nañ Anötö kêkin meñ. Nahu bu Anötö bu mbo whiñ ñamalac dañ dom, dec oc tôm dom bu ñamalac dau kôm gêt dalô gitôm nañ am kôm.”

³ Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, “Yom ñandô aö wasôm têt am. Ñamalac dañ bu tiwakuc tiyham dom, dec oc tôm dom bu in mbo †Anötö ndê gôlin ñapu.”

⁴ Goc Nikodemas sôm têt in, “Ñamalac andô dañ oc tiwakuc ñalêt bocke? Oc tôm bu sip dinda atac ñalôm ma dinda kôc in tiyham, me?”

⁵ Ma Yisu sôm, “Aö wasôm yom ñandô têt am. Ñamalac dañ bu tiwakuc ña bu ma ña Nalau Dabuñ dom, dec oc nditôm dom bu mbo Anötö ndê gôlin ñapu.

⁶ Ñamalac sêkwê ñamalac asê, magoc Nalau tigen g itôm bu kôm ñamalac dañ tiwakuc ma kêt ñalôm wakuc têt in.

⁷ Aö gasôm têt am bu mac atiwakuc tiyham ña ñaclai undambê-nga mañ. Am sö tu yom dinañ-nga dom.

⁸ Mbu kêsêlêt kêtuc Anötö ndê atac whiñ. Am gitôm bu ngô ñakêcsia, tigen am kêyalê mbu ñahu me mbu ñapwê dom. Ma Nalau Dabuñ ndê gwelen kôm lau sêtiwakuc-nga, nañ kain tigen.”

⁹ Nikodemas ngô yom dinañ, dec ndac Yisu, “Aluê! Yom dinañ oc ñandô sa ñalêt bocke?”

¹⁰ Ma Yisu sôm, “Am lau Israel si kêdôhônwaga mêtê-nga dañ, ma bocke dec am kêyalê yom dindéc ñahu dom?”

¹¹ Aö wasôm yom ñandô têt am. Gêt nañ aö ti lau nañ sêñkuc aö nañ añyalê, dec yac asôm asê. Ma yac ahoc yom ñandô asê pi gêt nañ yac alic su. Magoc mac akôc yac mba yom sa dom.

¹² Aö gasôm yom têt mac pi gêt nom-nga, magoc mac akêt whiñ dom. Ma aö bu wasôm yom têt mac pi gêt undambê-nga, dec oc akêt whiñ ñalêt bocke?

¹³ Ñamalac dañ pi undambê gi bu êñyalê gêt undambê-nga dom, tigen Ñamalac ndê Atu, nañ sip akêt undambê meñ, nañ kêyalê.

¹⁴ Muñ-nga, têt ndoc lau Israel-nga sêmbo gamen sawa, nañ Moses gic mboc ñagatu* pi a, ma hóc sa pi lôlôc gi. Ma ñalêt tigen, lau oc sêndic Ñamalac ndê Atu pi a, ma sêhóc in sa pi lôlôc ndi. Lêt dinañ gic in ñawaê,

¹⁵ tu bu lau hoñ nañ sêkêt whiñ in, nañ oc sêtap señ sêndöc tali ñapan-nga sa.

¹⁶ “Bu Anötö atac whiñ lau nom-nga ndu andô, dec kêt ndê Atu tigen mbac ndu tu ñac-nga, bu lau hoñ nañ sêkêt whiñ in, nañ oc sêninga dom, magoc sêtap señ sêndöc tali-nga sa.

¹⁷ Anötö kêt ndê Atu sip nom meñ bu êmatôc lau dom, magoc kêt in meñ bu ti lêt nem lau si-nga.

¹⁸ Lau nañ sêkêt whiñ in, nañ oc sêtap Anötö ndê matôc sa dom. Magoc lau nañ sêkêt whiñ dom, nañ gitôm sêmatin dau si

* **3:14:** Yom pi mboc ñagatu nañ Moses kêt pi a dañ, nañ asam yêc Nam 21:4-9.

yom tidôḅ su bu oc sêtap Anötö ndê matôc sa, ḅahu bu ḅac sêkêḅ whiḅ Anötö ndê Atu tigeḅ dom.

¹⁹ Ma ḅac si matôc dau ḅahu bocdec bu. ḅawê ḅandô sip nom meḅ, tigeḅ sêtec ḅawê dau ma atac whiḅ lêḅ ḅasec-ḅga, ma sêsap mêtê sac dôḅ ḅapan.

²⁰ Lau hoḅ naḅ sêkôm mêtê sac, naḅ sêtec bu ḅawê dau pô ḅac si mêtê sac e yêc awê, ma tu dinaḅ-ḅga sêtigasuc ḅawê dau dom.

²¹ Magoc lau naḅ sêḅkuc yom ḅandô, naḅ sêtêḅ ḅawê sêmeḅ ma gacgeḅ sêḅbo dinaḅ. Ma tu dinaḅ-ḅga lau hoḅ sêlic yêc awê bu ḅac sêkôm mêtê ḅayham tôm Anötö kêḅ ḅaclai têḅ ḅac.”

Jon sôm yom pi Yisu

²² Dinaḅ su, goc Yisu ti iḅ ndê ḅgacsêḅomi sêhu Jerusalem siḅ, ma sêsa si sêḅbo gameḅ ḅamakê-ḅga yêc gameḅ Judia-ḅga. Ma yêc dindê iḅ mbo whiḅ ḅac ma sêḅku lau.

²³ Têḅ ndoc dinaḅ Jon mbo malac Aenon, naḅ yêc suḅ sa têḅ Salim. Bu ḅagapoḅ ḅayham poc gameḅ dinaḅ, ma tu dinaḅ-ḅga Jon mbo dinaḅ, ma kêku lau naḅ sêtêḅ iḅ si.

²⁴ Têḅ ndoc dinaḅ Jon mbo awê, sêkêḅ iḅ ndôc gapocwalô su dom.

²⁵ Ma Jon ndê sêḅomi ḅatô ma ḅgac bata Israel-ḅga daḅ sêseḅ dau pi lêḅ lau sêḅgwasiḅ dau ḅawasi sa yêc Anötö aḅgô-ḅga.

²⁶ Dec sêtêḅ Jon si, ma sêsôm, “Kêdôhônḅwaga, muḅ-ḅga am hoc yom asê pi Yisu, têḅ ndoc iḅ hóc asê am yêc Bu Jordan ḅadaḅga. Kwahic dec yac aḅgô bu lau hoḅ sêtêḅ iḅ si, bu iḅ êḅku ḅac.”

²⁷ Jon ô ḅac si yom ma sôm, “Ahêgo daôm dom! Alu Yisu lu-lu akôm mba gwelenḅ gitôm Anötö dau kêḅ sip alu amanḅ.

²⁸ Mac aḅyalê yom hoḅ naḅ aô gasôm têḅ mac su. Aô gasôm bu aô dauḅ Mesaya dom, magoc Anötö kêḅ iḅ aô gamuḅ iḅ gameḅ.

²⁹ Lau hoḅ bu sêtêḅ Yisu sêndi, dec oc solop. Bu ḅac gitôm awhê naḅ sêmatinḅ iḅ ndê yom bu nem ḅgac, ma Yisu iḅ gitôm ḅgac nem awhê-ḅga dau. Aô gitôm ḅgac dau ndê silip, naḅ atac ḅayham kêlêc têḅ ndoc ḅgac nem awhê-ḅga hóc asê bu nem ndê awhê sa. Ma bocdinaḅ kwahic dec aô neḅ atac ḅayham tu Yisu-ḅga gêm aô ahuc sambuc.

³⁰ Ma iḅ solop bu kwahic dec Yisu ndê waê tiatu, ma aneḅ waêḅ tisaunḅ.

³¹ Iḅ sip akêḅ undambê meḅ, dec hóc gêlêc lau hoḅ su. Aô dec, aô ḅamalac nom-ḅga ma aô neḅ ḅahu yêc nom, ma bocdinaḅ gasôm yom tôm ḅamalac nom-ḅga. Magoc iḅ sip akêḅ undambê meḅ,

³² ma sôm yom ḅandô pi gêḅ naḅ iḅ gêlic ti ḅgô su yêc undambê. Magoc lau daêsam sêkôc iḅ ndê yom sa dom.

³³ ḅamalac bocke naḅ kôc iḅ ndê yom sa, naḅ tôc asê bu iḅ gêlic Anötö ndê yom bu yom ḅandô eḅ.

³⁴ ḅahu bu iḅ naḅ Anötö kêḅ iḅ sip nom meḅ, naḅ sôm Anötö dau ndê yom asê. Ma Anötö kêgaminḅ iḅ ndê ḅalau têḅ iḅ dom.

³⁵ Damba tac whiḅ iḅ ndê Atu kêlêc, dec kêḅ gêḅ hoḅ sip iḅ amba.

³⁶ Ma asa naḅ kêḅ whiḅ Atu, naḅ Anötö gic bata su, bu iḅ oc mbo tali ḅapanḅ. Tigeḅ asa naḅ kôc iḅ sa dom, naḅ Anötö ndê atac ḅandê yêc iḅ dôḅ yêc, dec iḅ oc lic undambê dom.”

4

Yisu lu awhê Samaria-ḅga daḅ

¹⁻² Têḅ ndoc dinaḅ Yisu mbo whiḅ iḅ ndê ḅgacsêḅomi, ma ḅac sêḅku lau. Iḅ dau kêku lau daḅ dom. Magoc lau Palêsai sêḅgô ḅawaê bu Yisu kêku lau daêsam, ma bu lau daêsam naḅ êlêḅ sêḅkuc iḅ, naḅ sêhóc gêlêc Jon ndê sêḅomi su. Yisu kêyalê bu lau Palêsai sêḅgô ḅawaê dinaḅ, ma bu sêkêḅ kisa iḅ,

³ ma bocdinaḅ dec iḅ hu gameḅ Judia-ḅga siḅ, bu mbu têḅ Galili ndi.

⁴ Yisu gauc gêm tidôḅ bu ho seḅ naḅ gic lau †Samaria-ḅga si gameḅ kôc, dec iḅ ti ndê ḅgac-sêḅomi sêḅsêlêḅ sêḅbo seḅ dinaḅ.

⁵ ḅac sêḅsêlêḅ e sêsuḅ sa lau Samaria si malac atu daḅ ḅaê Sika. Malac dau yêc kêḅ iḅ nom ḅasawa daḅ naḅ muḅ-ḅga andô, Jakob kêḅ têḅ iḅ ndê atu Josep.

⁶ Ma sê naḅ Jakob kwê tu sêtap bu sa-ḅga, naḅ yêc malac dau ḅamakê. Yisu ti ndê ḅgacsêḅomi sêhóc asê sê bu-ḅga dau têḅ ac kac lhu, ma sêḅsêlêḅ seḅ baliḅ su e Yisu kwapac sa, dec iḅ ndôc sic ndôc dinaḅ.

7-8 Ma in ndê ngacsênomi sêhu in sin ma sêsôc malac dau si, bu sêhsalê gêh sênen-nga.

Malô goc awhê Samaria-nga dan sa men bu tê bu. Ma Yisu sôm tê in, “Gitôm bu am kêh bu têh aô wanôm?”

9 Goc awhê dau ô yom bocdec bu, “Bocdec am ngac Israel-nga ndac aô awhê Samaria-nga bu wakêh bu têh am nôm?” (In sôm yom dinañ, nahu bu lau Israel ma lau Samaria-nga sêtec dandi ma sêmbo ahê dau.)

10 Ma Yisu sôm, “Kwahic dec aô gandac bu têh am. Am bu êmyalê aô neñ nahu, ma mwasiñ nan Anötö kêh nambwa, dec am oc ndac bu têh aô, ma aô wakêh bu nan oc kêh namalac sêndöc tali, nan têh am.”

11 Awhê dau ngô yom dinañ, goc sôm, “O natau. Bu tali-nga nan am sôm yom pi, nan am oc kôc yêc nde? Bu am nem laclhu êmgati bu sa-nga mba, ma sê bu-nga dindac balin andô.

12 Abañ Jakob ti ndê atui, ma in ndê makao ti domba hon sênôm bu yêc dec. Ma bocke? Am nem bu bocke yêc, nan hôc gêlêc in dindac nan Jakob kêh têh yac, nan su?”

13 Dec Yisu sôm têh in, “Lau hon nan sênôm bu nom-nga, nan bu oc yô nac tiyham.

14 Magoc lau nan sênôm bu nan aô wakêh têh nac, nan bu oc yô nac tiyham dom. Mba. Bu nan aô wakêh têh nac, nan oc ti bubata nan êmbulup pi nac si nalôm, ma nac oc sêndöc tali napan.”

15 Têh dinañ awhê dau sôm, “O natau, kêh bu dinañ têh aô. Ma bocdinañ dec bu oc yô aô tiyham dom, ma wasa wameñ tôm bêc hon bu watê bu yêc sê bu-nga dindac tiyham dom.”

16 Goc Yisu sôm têh in, “Am mbu ndi ma ta nem akweñ, ma amlu ambu amên.”

17 Ma awhê dau sôm, “Aneñ akweñ mba.” Goc Yisu ô yom ma sôm, “Am sôm solop bu am nem akweñ mba.

18 Bu am gêm ngac amandan su, magoc sêhu am sin. Ma ngac nan kwahic dec am mbo whin in, nan ti am nem akweñ dom. Am sôm yom nandô.”

19 Têh dinañ awhê dau sôm, “Natau, aô g alic bu am propet dan.

20 Muñ-nga yac lau Samaria-nga mba abañ sem akiñ Anötö yêc lôc dindac. Tigen mac lau Israel-nga asôm bu gameñ tigen yêc tu lau sênem akiñ Anötö-nga, nan yêc Jerusalem.”

21 Goc Yisu sôm, “O awhê! Aô wasôm yom nandô têh am. Ndoc oc men sa, nan lau nan sem akiñ Anötö oc sêhêgo dau dom bu sênem akiñ in sêmbo lôc dindac, me bu sêmbo Jerusalem.

22 Mac lau Samaria-nga am akiñ Anötö, magoc mac anyalê in dom. A nôtö gic bata bu Mesaya oc sa yêc yac lau Israel-nga, ma tu dinañ-nga yac anyalê in nan yac am akiñ.

23 Yomandô! Ndoc nan bu men sa, nan kwahic dec men su, dec lau nan sem akiñ Anötö nalêh solop, nan oc sênem akiñ in ti Nalau Dabuñ ndê naclai, ma ti lêh yom nandô-nga. Daman Anötö dau kêsâlê lau nan sem akiñ in nalêh bocdinañ.

24 In dau in nalau, dec nalêh tigen yêc bu lau sênem akiñ in, nan sênem akiñ in ti Nalau Dabuñ ndê naclai, ma ti lêh yom nandô-nga.”

25 Goc awhê dau sôm, “Aô kayalê bu Mesaya nan sêsam bu Kilisi oc men. Ma têh ndoc in men, nan in oc whê gêh hon sa têh yac.”

26 Ma Yisu sôm, “Aô Mesaya daun gasôm yom têh am.”

27 Têh dinañ Yisu ndê ngac-sênomi sêmbu sêmen, ma sêlic bu in sôm yom whin awhê dan, dec sêhê gauc nambwa. Magoc nac si dan sôm yom dom. Sêndac in bu bocke ma in sôm yom têh awhê dau lec dom. Ma sêndac awhê dau bu in tac whin gêh sake lec dom.

28 Awhê dau hu in ndê lôh bu-nga sin kalhac, ma mbu sôc malac gi. Ma in sôm têh in ndê lau,

29 “Amen ma alic ngac dan! In kêyalê gêh hon nan aô gakôm, ma sôm asê têh aô. Oc mboe in Mesaya dau?”

30 Goc nac sêhu malac dau sin ma sêsa si bu sêlic Yisu.

31 Têh ndoc awhê dau mbu sôc malac gi, nan ngacsênomi sêsôm têh Yisu, “Kêdôhônwaga, yac akôc gêh tu am neñ-nga.”

32 Magoc in sôm têh nac, “Aô neñ gêh dan-nga yêc, nan mac anyalê dom.”

³³ Goc sêndac dandi bu, “Mboe lau dan sêkên gên danen-nga têt in su, me?”

³⁴ Ma Yisu sôm têt nac, “Aö danan wambu in nan kêkin aö gamej, ma wandic dabin in ndê gwelen. Anen gên danen-nga dau dinan.

³⁵ Anğô su nan. Têt ndoc mac asô gên nawnê sip om, nan mac asôm bu, ‘Ayô hale su goc yac oc dandic gên nandô sa.’ Tigen aö wasôm têt mac, bu ahoc nem tanom sa, ma alic bu gên nandô om-nga mbêc su.

³⁶ Ma kwahic dec ngac gic gên nandô sa-nga kôm in ndê gwelen mbo. Ma gên nandô nan in gic sa, nan lau nan sêkên whin ma sêtap sen sêmbo tali-nga sa. Tu dinan-nga in nan sô gên nawnê, lu in nan gic nandô sa, nan lu-lu atac nayan sa sêwhin dau.

³⁷ Yom golin dan yêc bocdec, ‘Namalac dan sô gên nawnê, ma dan tiyham gic gên nandô sa.’ Yom dau in yom nandô, ma hêganon gwelen nawnê nayan-nga whin.

³⁸ Bu aö kakin mac bu andic gên nandô sa yêc om nan mac asô dom. Lau natô sêkôm gwelen atu tu sêsô gên-nga, dec mac atap nac si gwelen na-nandô sa.”

Lau Samaria-nga daêsam sêkên whin Yisu

³⁹ Têt ndoc awhê Samaria-nga dinan sôm yom asê pi Yisu têt lau malac-nga bu, “In sôm gên hon nan aö gakôm su, nan asê têt aö,” nan lau Samaria-nga daêsam sêkên whin Yisu.

⁴⁰ Ma têt ndoc sêsa sêtên in si, nan sêten in napan bu mbo whin nac. Dec in mbo whin nac gitôm bêc lu.

⁴¹ In sôm yom whin lau malac-nga ma lau daêsam tiyham sêkên whin in.

⁴² Ma sêsôm têt awhê dinan, “Têt namata-nga yac anğô yom nan am sôm pi in, dec akên whin in. Magoc kwahic dec yac anğô in dau ndê yom, ma yac anyalê pi nandô, bu in ngac nan Anötö kêkin bu nem lau nom-nga si.”

Yisu hóc asê gamej Galili-nga

⁴³ Bêc lu dinan pacndê su, goc Yisu tisa ma kêsêlên gi e hóc asê gamej Galili-nga.

⁴⁴ Mun-nga in sôm asê bu yêc propet dan ndê gamej, in ndê lau oc sêtoc in sa dom.

⁴⁵ Magoc têt ndoc in hóc asê Galili, nan lau dinan sêkoc in sa ti atac nayan. Nahu

bu nac sêmbo Jerusalem têt ndoc Pasowa-nga, ma sêlic gên hon nan in kôm yêc dindê.

Yisu kôm balê dan nayan sa (Mat 8:5-13; Luk 7:1-10)

⁴⁶ Têt têt Yisu mbo gamej Galili-nga, nan in sôc malac Kana gi tiyham, malac nan mun-nga in gêm bu kwi ti wain. Têt ndoc dinan ngac bata Rom-nga dan mbo malac Kapenaom, ma in ndê atungac gembac yêc.

⁴⁷ Balê dau gembac atu e kêpin bu mbac ndu. Ma ngac bata dau ngô nawnê bu Yisu men akên gamej Judia-nga ma hóc asê Galili. Tu dinan-nga dec in têt in gi, ma ndac in bu têt malac Kapenaom ndi, ma kôm balê dau nayan sa.

⁴⁸ Dec Yisu sôm, “O mac lau! Mac bu alic gên dalô atu-tu dom, dec oc akên whin dom.”

⁴⁹ Magoc ngac bata dau ten in tiyham ma sôm, “O ndau, mwen ngahô! Bu mba, anen balê oc mbac ndu.”

⁵⁰ Goc Yisu sôm têt in, “Am ndi, am atôm oc mbo tali.” Ma ngac dau kêpin whin Yisu ndê yom, ma kôlhô gi.

⁵¹ Têt têt in kêsêlên mbo sen, nan in ndê lau akin natô sêsa akên Kapenaom sêmen ma sêtap in sa. Ma sêsôm têt in bu, “Am nem balê nayan sa su.”

⁵² Dec in ndac nac bu, “Acgatu nasawa bocke ma balê dau nayan sa?” Ma nac sêsôm têt in, “Alhabêc, têt ac ho dau, nan gembac hu in sin ma in namlic nalhuc sa.”

⁵³ Têt dinan damba ndê gauc sa bu acgatu nasawa dinan en, dec Yisu sôm têt in bu, “Am atôm oc mbo tali.” Ma in ti in ndê lau hon nan sêndoc sêwhin in, nan sêkên whin bu Yisu in Mesaya dau.

⁵⁴ Gên dalô tilu-nga nan Yisu kôm yêc malac Kana, nan namin dau dinan. Yisu kôm gên dau têt têt in hu gamej Judia-nga sin, ma mbu têt gamej Galili-nga gi.

5

Yisu gêm ngac bolin dan sa

¹ Tinambu lau Israel-nga si mwasin atu dan nabêc hóc asê, ma Yisu mbu pi Jerusalem gi.

² Yêc Jerusalem, bu naton atêc dan, nan sêwhê na hoc ahuc, nan poc kêpin malac

dau ñagatam nanj sêsam bu Gatam Domba-nga. Sêsam bu ñatonj dau ñaê yêc Yom †Hibru bu Betesda, ma andu selep amañdan sêlhac ñamakê.

³ Ma yêc dinanj lau gêmbac daêsam sêyêc, lau tapec, lau bôlinj ma lau ñasac ñatô. [

⁴ Tôm têm ñatô Pômdau ndê añela danj oc sip meñ ma kôm bu dau li sa. Lau gêmbac sêhônj têm dinanj, ma asa nanj sip bu dau tiñamata, nanj oc ñayham sa.]

⁵ Ñac si danj inj ñgac bôlinj nanj gêmbac gitôm yala 38.

⁶ Têñ ndoc Yisu kêsêlêñ mbo gamenj dinanj, inj gêlic ñgac bôlinj dau, ma kêyalê bu inj gêmbac yêc ñasawa hic balinj su, goc ndac inj, “Am tac whinj bu am ñayham sa, me?”

⁷ Ma ñgac bôlinj dau sôm, “O ñadau! Aô gahônj têm nanj bu dindac ñali sa, magoc ñamalac danj mba bu nem aô sa. Ma aô bu wasip bu wandi, tigenj ñamalac danj êlême hôc gêlêc aô su.”

⁸ Goc Yisu sôm têñ inj, “Tisa! Ma hôc nem mbô sa, ma êmsêlêñ.”

⁹ Ma ñagahô ñgac dau ñayham sa, goc hôc ndê mbô sa ma kêsêlêñ gi.

Yisu kôm gêñ dinanj têñ bêc †Sabat-nga danj.

¹⁰ Ma tu dinanj-nga lau bata Israel-nga sêsôm têñ ñgac nanj Yisu kôm ñayham sa bu, “Acsalô lec inj bêc Sabat-nga. Yac neñ yomsu gic yao yac bu dakôm gwelenj têñ bêc Sabat-nga dom, ma bocke dec am kôc nem mbô ma kêsêlêñ.”

¹¹ Magoc inj sôm, “Ñgac nanj kôm aô ñayham sa, nanj sôm têñ aô bu, ‘Hôc nem mbô sa, ma êmsêlêñ.’ ”

¹² Ma sêndac inj, “Ñgac nanj sôm têñ am bu am hôc nem mbô sa ma êmsêlêñ, nanj asa?”

¹³ Tigenj ñgac dau kêyalê dom. Nahu bu têñ ndoc Yisu kôm inj ñayham sa, nanj lau daêsam sêmbo, ma Yisu kêdahinj dau su sip ñac ñalôm ma kôlhô gi.

¹⁴ T injambu Yisu tap inj sa tiyham mbo lôm dabunj, ma sôm têñ inj, “Am ñgô su nanj! Am ñayham sa su. Dec yob daôm bu kôm sac tiyham dom, mboe ñawapac atu danj nanj hôc gêlêc inj dinanj su, nanj tap am sa tiñambu.”

¹⁵ Ma têñ dinanj ñgac dau sa gi ma kêñ ñawaê têñ lau bata Israel-nga, bu ñgac nanj kôm inj ñayham sa, nanj Yisu.

Lau bata Israel-nga sêkêñ kisa Yisu

¹⁶ Lau bata Israel-nga sêlic bu Yisu kôm gêñ kainj dinanj têñ bêc Sabat-nga ñatô, ma tu dinanj-nga sic hu sêkêñ kisa inj.

¹⁷ Dec inj sôm têñ ñac, “Damanj kôm inj ndê gwelenj ñapanj, têñ têm ñamata-nga e meñ têñ kwahic dec. Bocdinanj aô oc wanem gwelenj.”

¹⁸ Têñ ñamata-nga lau bata Israel-nga sêkêñ kisa Yisu bu inj sôc yomsu Sabat-nga ñapu dom. Ma têñ ndoc sêngô inj ndê yom dinanj, nanj sêkôm ñanga bu sêndic inj ndu. Sêsôm, “Inj sam Anötô bu inj Damba ma bocdinanj inj bu po dau ndê waê sa nditôm Anötô dau.”

Anötô kêñ ñaclai têñ inj ndê Atu

¹⁹ Goc Yisu sôm têñ ñac, “Aô wasôm yom ñandô têñ mac. Oc tôm dom bu Anötô ndê Atu kôm gêñ danj êñkuc dau ndê atac whinj. Mba! Gêñ bocke nanj Atu gêlic Damba kôm, nanj dec inj kôm. Bu Atu kôm gêñ honj gitôm Damba kôm.

²⁰ Damba atac whinj Atu kêlêc, ma tôc gêñ honj nanj inj dau kôm, nanj asê têñ inj. Ma aô wasôm têñ mac bu Damba oc hoc gêñ atu-tu asê têñ Atu bu kôm, nanj hôc gêlêc gêñ nanj inj kôm, nanj su. Ma têñ têm mac alic gêñ dau, nanj mac oc asô.

²¹ Tôm Damba unj lau batê sa ma kêñ ñac sêmbo tali, nanj inj ndê Atu dec kêñ lau nanj inj atac whinj ñac, nanj sêmbo tali boc-dinanj.

²² Ma gêñ danj tiyham. Damba oc êñsahê lau danj dom. Inj kêñ ñaclai têñ inj ndê Atu bu êñsahê lau pi ñac si mête.

²³ Ma tu dinanj-nga lau honj nanj sêtoc Atu ndê waê sa, nanj sêtoc Damba ndê waê sa bocdinanj. Magoc asa nanj toc Atu sa dom, nanj toc Damba nanj kêkinj inj meñ, nanj sa dom.

²⁴ “Aô wasôm yom ñandô têñ mac, bu asa nanj kôc anenj yom sa, ma kêñ whinj inj nanj kêkinj aô gamenj, nanj oc tap matôc sa dom. Inj hu senj mbac ndu-nga sinj su, ma tap senj mbo tali ñapanj-nga sa.

²⁵ Yomandô dec wasôm têñ mac. Têm nanj Anötô gic bata, nanj kwahic dec meñ su, dec lau nanj sêmbo senj sêmbac ndu-nga, nanj oc

sêngô Anötö ndê Atu awha. Ma ñac nañ sêngô ma danğa wambu, nañ oc sêmbo tali.

²⁶ Tali ñahu yêc Damba dau, ma in kênj tali ñahu têtj in ndê Atu whinj.

²⁷ Ma in kênj ñaclai têtj in bu êñsahê ñamalac, bu in ñamalac ndê Atu.

²⁸ Asö tu yom dindec-nga dom. Ndoc oc meñ, nañ lau hoñ nañ sêmbac ndu su, nañ oc sêngô Atu ndê awha,

²⁹ ma sêtisa akênj lau batê-nga. Lau nañ sêkôm ñayham, nañ oc sêtisa ma sêtap Anötö ndê gameñ sêndöc tali ñapañ-nga sa. Magoc lau nañ sêkôm sac, nañ oc sêtisa ma sêtap matôc sa.

³⁰ “Oc tòm dom bu aö wakôm gêtj dan tanwasêñ. Ma aö oc wañsahê ma wamatôc lau wañkuc aö dauñ neñ gauc dom. Mba! Aö wamatôc lau wañkuc yom nañ Damañ, nañ kêtj aö gameñ, nañ sôm têtj aö. Ma aö oc wakôm gêtj dau wañkuc lêtj gitêtj, ñahu bu aö gakôm gêtj dan tu aneñ atac whinj-nga dom, aö gakôm gêtj hoñ kakuc Damañ ndê atac whinj.”

Gêtj nañ whê Yisu ndê ñahu sa

³¹ “Aö bu wahoc yom asê pi dauñ, dec mac oc asôm bu aneñ yom ñandô mba, ma akênj whinj dom.

³² Magoc Damañ hoc yom asê bu whê aneñ ñahu sa, ma aö kayalê bu in ndê yom in yom ñandô.

³³ “Jon, Ngac Kêku Lau-nga sôm yom ñandô asê pi aö whinj, têtj têtj mac añkinj lau sêtêtj in si.

³⁴ Aö gapônda yom nañ ñamalac sêhoc asê pi aö, nañ dom. Tigenj kwahic dec aö gasôm yom pi Jon, bu mboe mac akênj whinj yom nañ in sôm pi aö, dec atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga sa.

³⁵ Jon mbo gitôm ya ñawê nañ pô gameñ, ma gitôm ñasawa apê mac atisambuc in ndê ñawê.

³⁶ “Magoc gêtj ñatô sêpuñ yom ñandô pi aö dôñ, nañ hôc gêtj Jon ndê yom pi aö. Alic gwelenj nañ aö gakôm gambo. Damañ dau kêtj gwelenj dinañ sip aö amañ tu bu wandic dabinj, ma gwelenj dau têtj asê bu in kêtj aö gameñ.

³⁷ Ma Damañ dau, nañ kêtj aö gameñ, nañ hoc yom asê pi aö. Magoc mac lau

daôm aňgô in ndê awha dom, ma mac alic in aňgô su dom.

³⁸ Ma in ndê yom yêc mac nem ñalôm dom, ñahu bu in kêtj aö gameñ, magoc mac akênj whinj aö dom.

³⁹ Mac asam Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ ñapañ, tu bu akip yom hoñ ñahu sa. Ñahu bu mac gauc gêm bu mac oc atap señ andöc tamli-nga sa yêc yom dau ñalôm. Yom dau dinañ hêganôñ aö, ma whê aneñ ñahu sa,

⁴⁰ tigenj mac atec bu atêtj aö amej, ma atap señ andöc tamli-nga dau sa.

⁴¹ “Aö gameñ bu ñamalac sêpo aö neñ waêtj sa dom.

⁴² Magoc aö kayalê mac su, dec galic bu Anötö ndê atac whinj yêc mac nem ñalôm dom.

⁴³ Aö gameñ gam Damañ aňgô, tigenj mac akôc aö sa dom. Magoc ñamalac dan nañ meñ tu dau-nga, nañ mac akôc in sa ñagahô eñ.

⁴⁴ Mac atac whinj bu atap waêm sa yêc mac daôm nem lau, magoc akôm bu atap waêm sa yêc Anötö tigenj ndê dom. Ma bocdinañ, mac oc akênj whinj aö ñalêtj bocke?

⁴⁵ Gauc nem bu aö dauñ oc wasôm mac nem giso asê yêc Damañ aňgô-nga dom. Mba! Mac akênj batam bu yomsu nañ Moses to, nañ oc ti mac nem señ andöc tamli ñapañ-nga, tigenj yomsu dau oc têtj nem giso asê.

⁴⁶ Ñahu bu Moses dau to yom pi aö, ma mac bu akênj whinj in, dec oc akênj whinj aö.

⁴⁷ Tigenj mac akênj whinj yom nañ in to, nañ dom, ma bocdinañ mac oc akênj whinj aneñ yom ñalêtj nde? Oc tòm dom!”

6

Yisu gôlôm lau 5,000

(*Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17*)

¹ Tinjambu Yisu kôc ndê ñgac-sêñomi sa ma sic Bugictonj Galili-nga kic ma sêpi danğa si. (Bugictonj dau sêsam ñaê dan bu Taibirias.)

² Ma lau daêsam sêñkuc in si, ñahu bu ñac sêlic gêtj dalô nañ in kôm têtj ndoc in kôm lau gêmbac ñayham sa.

³⁻⁴ Têtj têtj dinañ lau Israel si om atu Mwasiñ Pasowa-nga meñ kêtj in tiyham.

Yêc bugicton ɲadaŋga, Yisu pi lôc daŋ gi ma ndöc sic whiŋ in ndê ɲgacsêɲomi.

⁵ Ma in ɲôc tandô sa ma gêlic lau daêsam naŋ sêwê sêmen, goc sôm têtɲ Pilip, “Danemlhi gêtɲ danen-ɲga yêc nde, bu dakêtɲ têtɲ lau daêsam dindéc sênen?”

⁶ In dau kêyalê gêtɲ naŋ in bu kôm, naŋ su, magoc sôm yom dinaŋ bu ênsahê Pilip.

⁷ Ma Pilip ô yom ma sôm, “Oc tôm dom andô! Mone atu gitôm †denarii 200 bu ndöc, ma dakôc mone dau ma danemlhi gêtɲ danen-ɲga, tigen oc tôm dom bu lau daêsam dindéc sênen ɲagec-ɲagec.”

⁸ Têtɲ dinaŋ Yisu ndê ɲgacsêɲom daŋ, Saimon Pita ndê asi Andru, sôm têtɲ Yisu,

⁹ “Balê daŋ mbo, naŋ kôc bolom aman daŋ ma i lu. Tigen gêtɲ dinaŋ oc nditôm lau hon dindéc dom andô!”

¹⁰ Goc Yisu sôm, “Mac asôm têtɲ lau bu sêndöc sic.” Kwaŋ daêsam yêc gameŋ dinaŋ, ma lau hon sêndöc sic sêndöc kwaŋ. Lau ton dinaŋ si launɲac gitôm 5,000.

¹¹ Ma Yisu kôc bolom ma gêm danɲe, goc kêɲ têtɲ lau naŋ sêndöc dinaŋ, bu sêndic sam têtɲ dandi. Ma in gêm mbec i lu ma kêɲ têtɲ ɲac bocdinaŋ, ma ɲac seŋ tôm si atac whiŋ.

¹² ɲac seŋ e ɲôc ɲac dôɲ, goc in sôm têtɲ ɲgacsêɲomi, “Mac andic ɲadêlê hon sa, bu tanyain gêtɲ daŋ dom.”

¹³ Bolom aman daŋ ma i lu dinaŋ, lau seŋ e gitôm, ma ɲgacsêɲomi sic ɲadêlê sa sip gatop 12 e meŋhu.

¹⁴ Lau sêlic gêtɲ dalô atu naŋ Yisu kôm, goc sêsôm têtɲ dau, “Yomandô! Propet atu naŋ dakêtɲ batan bu sip nom meŋ, naŋ ɲac dau dindéc, me?”

¹⁵ Têtɲ dinaŋ Yisu kêyalê bu ɲac gauc gêm bu sêkôm ɲaŋga bu sêkôc in sa ma sêkêtɲ in ti ɲac si kiŋ. Dec in kêdahin dau su, ma kôlhö tawasê pi lôc daŋ gi.

Yisu kêsêlêɲ mbo bu ɲahô

(Mat 14:22-33; Mak 6:47-51)

¹⁶ Têtɲ ac gi sip, Yisu ndê ɲgacsêɲomi sêmbu sêtêtɲ bugicton si.

¹⁷ ɲac bu sêndic bu kic ma sêmbu sêtêtɲ malac Kapenaom sêndi, dec sêpi waŋ daŋ ma sêsa si. ɲasec sa su, magoc Yisu meŋ ɲôc asê ɲac su dom.

¹⁸⁻¹⁹ ɲac sêhêc waŋ sêsa ɲasawa baliŋ gitôm 5 kilometa, ma mbu puc ɲadinda e gêli

bu ɲampon sa. Têtɲ dinaŋ sêlic Yisu kêsêlêɲ mbo bu ɲahô meŋ kêpiŋ waŋ, dec sêtöc dau atu.

²⁰ Magoc in sôm têtɲ ɲac, “Atöc daôm dom! Bu aö dauŋ dindéc.”

²¹ Goc sêkôc in pi waŋ ti atac ɲayham, ma ɲagahô sêhêc asê baö yêc Kapenaom.

²²⁻²³ Têtɲ ɲagalaŋsê, lau daêsam naŋ sêmbu sêwhiŋ Pômdau têtɲ ndoc in gêm danɲe bolom ma kêɲ têtɲ ɲac seŋ, naŋ gacgeŋ sêmbu bugicton ɲadaŋga. ɲac sêɲyalê bu waŋ tigen dinaŋ ɲgacsêɲomi sêpi ma sêlhö si, ma bu Yisu pi waŋ dau whiŋ ɲac dom. Malô goc waŋ ɲatô akêtɲ malac Taibirias sêmen sêsôc baö yêc dinaŋ.

²⁴ ɲac sêlic su bu Yisu ti in ndê ɲgacsêɲomi sêmbu dom, dec sêpi waŋ dau, ma sêtêtɲ malac Kapenaom si bu sêɲsalê Yisu.

Yisu in bolom kêɲ ɲamalac sêndöc tali-ɲga

²⁵ ɲac sic bugicton kic, ma sêtap Yisu sa, goc sêsôm, “Kêdôhônɲwaga, am mwen têtɲ nde?”

²⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Yom ɲandô aö wasôm têtɲ mac. Aö gakôm gêtɲ dalô naŋ tôm bu whê mac nem gauc sa pi aö neŋ ɲahu. Magoc mac aŋsalê aö ma atac whiŋ bu ambo awhiŋ aö tu gêtɲ dinaŋ-ɲga dom. Mba. Mac atac whiŋ bu ambo awhiŋ aö, ɲahu bu aö gakêtɲ bolom têtɲ mac aŋ e ɲôc mac dôɲ.

²⁷ Akôm mwasac bu atap gêtɲ danen-ɲga naŋ gic waê bu niŋga, naŋ sa lec dom. Mba! Akôm mwasac tu bu atap gêtɲ danen-ɲga naŋ oc kêɲ mac ambo tamli ɲapaŋ, naŋ sa. Ma gêtɲ dau ɲamalac ndê Atu oc kêɲ têtɲ mac, bu Damba Anötö kêyalin in sa su, ma kêɲ ɲaclai têtɲ in bu kôm gêtɲ dau.”

²⁸ Goc ɲac sêndac in, “Gitôm bu am whê sa têtɲ yac, gêtɲ naŋ Anötö atac whiŋ bu yac akôm?”

²⁹ Ma Yisu sôm, “Anötö ndê atac whiŋ ɲandô bu mac akôm gêtɲ bocdec. Akêtɲ whiŋ ɲac naŋ in kêkiŋ in meŋ.”

³⁰⁻³¹ Goc ɲac sêsôm, “Muŋ-ɲga yac mba abanji sêmbu gameŋ sawa ma seŋ mana ti ɲac si gêtɲ danen-ɲga, tôm yom naŋ sêto yêc bocdec, ‘In kêɲ bolom undambê-ɲga têtɲ ɲac seŋ.’ Kwahic dec yac bu andac am bu kôm gêtɲ dalô kaiŋ tigen. Yac bu alic, dec yac oc akêtɲ whiŋ am.”

³² Goc Yisu sôm, “Mac gauc gêm bu Moses kêñ bolom undambê-nga têt mac. Magoc aô wasôm yom ñandô têt mac bu aneñ Damañ oc kêñ bolom ñandô undambê-nga têt mac.

³³ Ma Anötö ndê bolom dau dec, in nañ sip akêñ undambê meñ ma kêñ lau nom-nga sêndöc tali ñapañ.”

³⁴ Lau sêngô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm têt in, “Pômdau, kwahic dec ma ndi, yac atac whiñ bu am kêñ bolom dau dinañ têt yac.”

³⁵ Goc Yisu sôm, “Bolom nañ kêñ ñamalac sêndöc tali, nañ aô dauñ dec. Lau nañ sêtêt aô sêmeñ, nañ gêt oc yô ñac tiyham dom. Ma lau nañ sêkêt whiñ aô, nañ bu oc yô ñac tiyham dom.

³⁶ Tigeñ tôm aô gasôm têt mac su, mac alic aô su, magoc akêñ whiñ aô dom.

³⁷ Lau bocke nañ Damañ kêñ têt aô, nañ hoñ oc sêtêt aô sêmeñ. Ma lau nañ sêtêt aô sêmeñ, nañ oc tôm dom bu wasoc ñac si dañ su.

³⁸ Aô gasip akêñ undambê gameñ, bu wakôm gêt tôm aô dauñ neñ atac whiñ dom. Mba! Aô gasip gameñ, bu wakôm gêt tôm Damañ nañ kêñ aô gameñ, nañ ndê atac whiñ.

³⁹ Ma Damañ atac whiñ bu aô wayob ñamalac hoñ nañ in kêñ têt aô, bu ñac si dañ ñinga dom. Aô waun ñac hoñ sa têt bêt ñambu-nga.

⁴⁰ Damañ ndê atac whiñ bocdec bu, lau hoñ nañ sênyalê in ndê Atu, ma sêkêt whiñ in, nañ oc sêtap señ sêndöc tali-nga sa, ma aô waun ñac sa têt bêt ñambu-nga.”

⁴¹ Têt ndoc nañ lau bata Israel-nga sêngô Yisu sôm bu in bolom nañ sip akêñ undambê meñ, nañ sêli awha sa pi in.

⁴² Ñac sêsôm têt dandi, “Ñgac dindec in Yisu, Josep ndê atuñgac. Yac tanyalê in dinda lu damba. Bocke ma kwahic dec in sôm têt yac bu in sip akêñ undambê meñ?”

⁴³ Dec Yisu sôm, “Ali awham sa têt daôm dom!

⁴⁴ Lau dañ gitôm dom bu sêtêt aô sêmeñ ñambwa. Damañ nañ kêñ aô gameñ, nañ bu kac ñac si gauc kwi, dec oc tôm bu sêtêt aô sêmeñ. Ma aô oc waun ñac sêtisa têt bêt ñambu-nga.

⁴⁵ Sêto propet akwa dañ ndê yom yêt bocdec bu, ‘Anötö oc êndôhôn ñamalac hoñ.’ Bocdinañ dec añgô. Lau hoñ nañ sêkêt dañga Damañ ndê yom ma in kêdôhôn ñac, nañ oc sêtêt aô sêmeñ.

⁴⁶ Yom dau sôm bu Anötö oc êndôhôn lau, magoc ñamalac dañ gêt Damañ su dom. Anötö ndê Atu nañ mbo whiñ in ma sip nom meñ, in tigeñ gêt in.

⁴⁷ Ma aô wasôm yom ñandô. Asa nañ kêñ whiñ Atu, nañ tap señ ndöc tali ñapañ-nga sa su.

⁴⁸ Bolom kêñ ñamalac sêndöc tali-nga, nañ aô dauñ dindec.

⁴⁹ Mac nem apami señ mana yêt gameñ sawa, magoc tiñambu ñac hoñ sêmbac ndu.

⁵⁰ Tigeñ bolom nañ sip akêñ undambê meñ, in bolom kaiñ dañ. Ñamalac dañ bu neñ, dec oc ñinga dom.

⁵¹ Ma bolom tali-nga nañ sip akêñ undambê meñ, nañ aô dauñ dec. Ñamalac dañ bu neñ bolom dindec, dec oc ndöc tali ñapañ. Ma bolom dau dinañ aô neñ ñamsôm, nañ aô oc wakêt bu lau hoñ nañ sêkêt whiñ aô, nañ oc sêndöc tali ñapañ.”

⁵² Têt dinañ lau bata Israel-nga sêseñ dandi ñandô, ma sêsôm têt dau, “Bocke ma ñgac dindec sôm bu kêñ in ndê ñamsôm têt yac danen?”

⁵³ Ma Yisu sôm têt ñac, “Yomandô aô wasôm têt mac. Mac bu aneñ Ñamalac ndê Atu ndê ñamsôm ti anôm in ndê dac dom, dec oc tôm dom bu mac atap señ andöc tamli-nga sa.

⁵⁴ Asa nañ bu neñ aô neñ ñamsôm, ma nôm aneñ dac, nañ tap señ ndöc tali ñapañ-nga sa su.* Ma aô oc waun in sa têt bêt ñambu-nga.

⁵⁵ Bu aô neñ ñamsôm ti gêt aneñ-nga

* **6:54:** Lau ñatô gauc gêm bu yom pi Yisu ndê ñamsôm ti dac hêganôn Mwasin Dabuñ. Tigeñ ñabat in 53 whê sa bu asa nañ neñ Yisu ndê ñamsôm ma nôm in ndê dac dom, nañ oc tôm dom bu tap señ ndöc tali-nga sa. Bocdinañ yom dau bu hêganôn Mwasin Dabuñ, dec lau nañ señ dom, nañ oc sêtôm dom bu sêtap Anötö ndê mwasin sêndöc tali-nga sa bocdinañ. Gauc dinañ in so. Pômdau kêñ in ndê Mwasin Dabuñ bu puc yac dôn, ma ti señ datap undambê sa-nga dom. Ñamalac nañ gêt Mwasin Dabuñ dom, magoc kêñ whiñ Yisu, nañ oc ndöc tali. Ñalên tigeñ yêt bu datap señ dambo tanli ñapañ-nga sa, nañ dakêt whiñ Yisu.

ņandô, ma aõ neņ dac ti gêņ anôm-ņga ñandô.

⁵⁶ Asa naņ bu neņ aõ neņ ñamsôm, ma nôm aõ neņ dac, naņ gêņ dau oc piņ alu dôņ anem damiņ dauņ. In oc mbo aõ ñalôm, ma aõ wambo in ndê ñalôm.

⁵⁷ Tali ñahu yêc Damaņ naņ kêkiņ aõ gameņ, ma aõ dauņ gambo taņli tu in-ņga. Bocdinaņ asa naņ kôc aõ sa ti in ndê gêņ daner-ņga ñandô, naņ oc mbo tali tu aõ-ņga.

⁵⁸ Mac damami seņ mana, magoc tiņambu sêmbac ndu. Bolom naņ sip akêņ u ndambê meņ, naņ aõ dauņ dindec. Ma asa naņ bu neņ bolom dindec, naņ oc mbo tali ñapaņ.”

⁵⁹ Yisu sôm yom hoņ dinaņ têņ ndoc in kêdôhôn lau mbo lôm wê-ņga yêc malac Kapenaom.

Yisu ndê sêņomi ñatô sêhu in siņ

⁶⁰ Têņ ndoc sêņgô Yisu ndê yom dinaņ, goc in ndê tsêņomi daêsam sêsôm, “Aluê! Yom dinaņ ñawapac ñandô! Asa gitôm bu oc kôc sa ma êņyalê?”

⁶¹ Yisu kêyalê bu in ndê sêņomi sêtuđiņ tu in ndê yom-ņga, dec sôm, “Yom dindec kêņ wapac mac, a?”

⁶² Bocdinaņ, têņ ndoc mac alic Ñamalac ndê Atu mbu pi gameņ naņ in mbo têņ ñamata-ņga ndi, naņ mac oc akêņ whiņ, me oc kêņ wapac mac êņlêc?

⁶³ Ñamalac si gauc me licwalô oc tôm dom bu kêņ ñac sêndôc tali. Ñalau tigeņ kêņ ñamalac sêndôc tali ñapaņ. Ma yom naņ aõ gasôm têņ mac, naņ Ñalau tigeņ oc whê mac nem gauc sa e aņyalê, ma bocdinaņ atap seņ andôc tamli ñapaņ-ņga sa.

⁶⁴ Magoc mac nem lau ñatô sêkêņ whiņ aõ dom.” (Yisu sôm yom dinaņ bu in kêyalê gwanan lau ñatô naņ sêkêņ whiņ in dom, ma ñgac naņ oc hoc in asê.)

⁶⁵ Ma in gic têku yom ma sôm, “Tu dinaņ-ņga dec aõ gasôm bu lau daņ sêtôm dom bu sêtêņ aõ sêmeņ ñambwa. Damaņ bu kêņ ñaclai têņ ñac, dec oc tôm.”

⁶⁶ Têņ dinaņ Yisu ndê sêņomi daêsam sêhu in siņ ma sêņkuc in tiyham dom.

⁶⁷ Goc in ndac in ndê ñ gacsêņomi 12 bu, “Ma bocke? Mac bu ahu aõ siņ awhiņ, a?”

⁶⁸ Ma Saimon Pita sôm, “Pômdau, yac oc atêņ asa andi? Am tamwasêm sôm yom naņ tôm bu kêņ yac andôc taņli ñapaņ.

⁶⁹ Yac aņyalê ma akêņ whiņ bu am Anötö ndê ñgac dabuņ am.”

⁷⁰ Goc Yisu ô yom ma sôm, “Aõ dauņ kayaliņ mac lau 12 sa. Magoc aõ kayalê su bu mac nem ñgac daņ ti Sadaņ ndê su.”

⁷¹ In sôm yom dinaņ pi Judas, Saimon Iskeriot ndê atuņgac. Bu Judas in ñgacsêņomi 12 si daņ, naņ tiņambu hoc Yisu asê.

7

Yisu ndê asii sêkêņ whiņ in dom

¹ Tiņambu Yisu kêsêlêņ golom-golom malac naņ sêyêc gameņ Galili-ņga. In mbo ahê gameņ Judia-ņga, bu in kêyalê bu lau bata Israel-ņga naņ sêmba gameņ dinaņ, naņ atac whiņ bu sêndic in ndu.

² Têņ ndoc lau Israel si †Mwasin atu Lôm Bac-ņga meņ kêpiņ, naņ

³ Yisu ndê asii sêsôm, “Yac gauc gêm bu ñayham bu am sip têņ gameņ Judia-ņga ndi. Bu am nem sêņomi ñatô sêmba dindê, dec kôm gêņ dalô bu ñac sêlic.

⁴ Ñamalac daņ bu kôm dau ti ñgac tiwaê, naņ siņ dau dom. Am kôm gêņ dalô daêsam, bocdinaņ tôc daôm asê têņ ñamalac hoņ.”

⁵ Yisu ndê asii sêsôm yom dinaņ, ñahu bu sêkêņ whiņ in dom.

⁶⁻⁸ Dec Yisu sôm têņ in ndê asii, “Aõ oc wasip gameņ Judia-ņga wandi dom, bu aner ndoc yêc dôņ yêc. Lau sac nom-ņga sêtec aõ, bu aõ êlême gahoc yom asê pi gêņ giso hoņ naņ ñac sêkôm. Magoc lau nom-ņga sêtec mac dom, ma bocdinaņ mac api Jerusalem andi, tu Mwasin dinaņ-ņga. Mac atôm bu akôm gêņ têņ têm bocke naņ mac atac whiņ, magoc aner têm hóc asê su dom.”

⁹ Yisu sôm yom dinaņ su, ma gacgeņ mbo Galili.

¹⁰ Tigeņ têņ ndoc in ndê asii sêpi Jerusalem si bu sêlic om atu Lôm Bac-ņga, naņ in kêkuc ñac gi. Magoc in siņ dau bu lau sêlic in dom.

¹¹ Lau bata Israel-ņga naņ sêmba Jerusalem tu Mwasin dinaņ-ņga, naņ taso in ma sêndac, “Ñgac dinaņ mbo nde?”

12 Ma lau daêsam nan sêmba malac dinañ, nan sic yom sec têt dandi pi Yisu. Nätô sêsôm, “Inj ngac ñayham.” Ma nätô sêsôm, “Mba! Inj kêsau lau.”

13 Magoc ñamalac dan sôm yom pi Yisu yêc awê dom, bu sêtöc lau bata Israel-nga.

Yisu kêdôhôn lau

14 Bêc nätô giñga su ma Mwasinj Lôm Bac-nga gi sa ñalhu. Ma têt dinañ, Yisu sôc lôm dabuñ ñabatêmdö gi, ma gic hu kêdôhôn lau.

15 Inj ndê yom kôm lau bata Israel-nga sêhêdaê ma sêsôm, “Ngac dindec sôc lôm dom, ma bocke dec inj kêdôhôn lau ña yom ti gauc atu-tu?”

16 Ma Yisu sôm, “Aö kadôhôn aö dauñ neñ yom dom, magoc inj nan kêkinj aö gameñ, nan ndê yom.

17 Lau nan atac whinj bu danğa wambu Anötö, nan oc sênyalê bu yom hoñ nan aö kadôhôn, nan meñ akêñ Anötö ndê, ma aö neñ yom dom.

18 Asa nan sôm dau ndê yom, nan bu po dau ndê waê sa. Magoc aö bu wapo inj nan kêkinj aö gameñ, nan ndê waê sa. Aö kasau dom, aö gasôm yom ñandö.

19 Moses kêñ yomsu têt mac, magoc mac ne m dan danğa wambu ñapep dom. Tu sake-nga mac asôm bu aö kagilî yomsu, dec atac whinj bu andic aö ndu?”

20 Goc lau nätô sêsôm, “Asa tac whinj bu ndic am ndu? Nalau sac dan oc sip am nem ñalôm su!”

21 Ma Yisu sôm têt ñac, “Aö gakôm gêt dalö dan têt bêc Sabat-nga, ma mac hoñ asö.

22 Mac anğolij yom pi aö ma asôm bu aö kagilî y omsu Sabat-nga, magoc mac daôm akôm gwelenj têt bêc Sabat-nga. Mac anğuc ñpwac asê balêi si ñamlic nätô su-nga, tôm Moses to ma gic dulu têt mac. (Pwac dau Anötö kêñ têt Moses dom, magoc kêmwatiñ têt abañi muñ su.) Mac asê balêi si ñamlic têt ñac si bêc ti-8-nga, ma bocdinañ balêi nätô mac asê ñac têt bêc Sabat-nga.

23 Mac alic ñayham bu akôm gêt dau têt Sabat tu bu anğilî Moses ndê yomsu dom. Aö dec gakôm ñamalac dan ndê ñamlic sambuc ñayham sa têt bêc Sabat-nga, ma bocdinañ tu sake-nga mac atac ñandê têt aö?

24 Alic gêt awê-nga ñambwa tu amatôc yom-nga dom! Akôc gauc ñapep pi gêt ñalôm-nga whinj.”

Lau sêndac bata Yisu

25 Têt ndoc dinañ lau Jerusalem-nga nätô sêsôm, “Ngac dindec inj ngac nan lau bata sêñsalê lêt tu bu sêndic inj ndu-nga.

26 Tigeñ alic! Inj sôm yom mbo awê, magoc lau bata sêsôm yom dan têt inj dom. Bocke? M boe ñac sêkêt whinj bu inj Mesaya dau, me?

27 Tigeñ yac anyalê ngac dindec ndê malachu. Ma têt ndoc Mesaya oc meñ, nan lau dan oc sênyalê gameñ nan inj meñ akêñ, nan dom.”

28 Yisu kêdôhôn lau mbo lôm dabuñ ñabatêmdö têt têt dinañ, ma inj ta yom bocdec bu, “Mac lau dinañ gauc gêm bu mac anyalê aö, ma bu mac anyalê a ö neñ malachu, a? Aö gameñ ña aö dauñ neñ ñac lai dom. Aö Damañ kêkinj aö gameñ, ma inj Anötö ñandö, magoc mac anyalê inj dom.

29 Aö dec kayalê inj, bu muñ-nga aö gambo gawhinj inj, ma kwahic dec inj kêkinj aö gameñ.”

30 Têt dinañ ñac sêñsahê bu sêkôc inj dôn, tigeñ inj ndê ndoc yêc dôn yêc, dec lau dan gitôm dom bu sêkêt amba pi inj.

31 Magoc lau daêsam yêc tonj atu dinañ sêkêt whinj inj ma sêsôm, “Yac akêñ batañ Mesaya, ma akêñ whinj bu têt ndoc inj meñ, nan inj oc kôm gêt dalö daêsam. Tigeñ asa gitôm bu kôm gêt dalö atu-tu nan sêhóc gêlêc gêt dalö daêsam nan ngac dindec kôm, nan su?”

Lau Palêsai ti dabuñsiga atu-tu sêkôm bu sêkôc Yisu dôn

32 Lau Palêsai sêngô bu lau sem yomgalôm pi Yisu ma sêkôc gauc kainj dinañ pi inj. Goc ñdabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai sêñkinj lau sin-nga nätô nan sêyob lôm dabuñ, bu sêkôc inj dôn.

33 Têt dinañ Yisu sôm, “Aö wambo wawhinj mac ñasawa saun, goc walhö wambu watêt inj nan kêkinj aö gameñ, nan wandi.

34 Mac oc anğsalê aö, magoc oc atap aö sa dom, ma mac atôm dom bu anğuc aö atêt gameñ nan aö oc wambo.”

35 Goc lau Israel-nga sêsôm têt dandi, “Ngac dindéc oc mbo nde, dec yac oc datôm dom b u datap in sa? Mboe in oc ndi mbo whin yac neñ lau Israel-nga ñatô, nañ sêndöc lau Grik si gameñ ma êndôhôn lau Grik yêc dindê?”

36 In sôm bu yac oc tañsalê in, magoc oc datap in sa dom, ma bu yac datôm dom bu datêt gameñ nañ in oc mbo, nañ dandi. Yom dau ñahu bocke?”

Yisu sôm yom pi Nalau Dabuñ

37 Têt Mwasiñ Lôm Bac-nga ñabêc atu ñambu-nga, nañ Yisu tisa kalhac ma mbwêc awha atu bocdec bu, “Am asa nañ bu yô am, nañ têt aô mweñ, ma nôm.

38 Tôm Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ sôm, asa nañ kêt whin aô, nañ bu tali-nga oc êmbulup pi in ndê ñalôm.”

39 Yisu ndê yom dinañ hêganôn Nalau Dabuñ, nañ tiñambu Anötö oc kêt têt lau nañ sêkêt whin Yisu. (Têt têt dinañ, Anötö kêt Nalau Dabuñ têt lau su dom, ñahu bu Yisu ndê têt tu tap in ndê ñawasi sa-nga yêc dôñ yêc.)

Lau sêseñ dau pi Yisu

40 Têt ndoc Yisu sôm yom dau, nañ lau ñatô sêsôm, “Yomandô! Ngac dindéc in propet atu gitôm Moses, nañ Anötö gic bata bu êñkin meñ.”

41 Ma ñatô sêsôm, “Mba! In Mesaya dau!” Magoc lau ñatô sêsôm, “Mba! Bu Mesaya oc meñ akêt gameñ Galili-nga dom.

42 Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ sôm bu Mesaya oc meñ sa yêc Kiñ Dawid ndê wakuc, ma yêc Dawid ndê malac Betlehem.”

43 Bocdinañ lau sêseñ dau pi Yisu.

44 Lau ñatô tac whin bu sêkôc in dôñ, magoc ñamalac dañ gitôm dom bu kêt amba pi in.

Lau bata Israel-nga sêkêt whin Yisu dom

45 Tiñambu lau siñ lôm dabuñ-nga sêmbu sêtêt dabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai si. Ma ñac sêndac lau siñ-nga dau bocdec bu, “Bocke ma mac akôc Yisu dôñ dom?”

46 Goc lau siñ-nga sêto yom ma sêsôm, “Ñamalac nañ sôm yom gitôm ñgac dinañ, nañ yac añgô dañ su dom.”

47 Goc lau Palêsai sêsôm, “Mboe in kêsau mac awhin, a?”

48 Alic bu yac lau Palêsai ma lau bata mba dañ kêt whin bu in Mesaya dau dom. Mba andô!

49 Tigeñ lau ñambwa-ñambwa, nañ si gauc sa dom pi Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ sêkêt whin in. Anötö ndê atac ñandê pi ñac!”

50 Lau bata dinañ si dañ in Nikodemas, ñgac nañ muñ-nga gi gêlic Yisu. Têt ndoc in ñgô ñac si yom dinañ, dec sôm têt ñac bu,

51 “Yac neñ yomsu gic yao bu dakic yom tu tamatôc ñamalac dañ-nga ñambwa dom! Gêt ñamata-nga dañgô in dau ndê yom, ma dakip yom sa pi gêt nañ in kôm.”

52 Magoc ñac sêsôm, “Mboe am bu ti in ndê ñgacsêñom dañ whin ñac lau Galili-nga dinañ, a? Am ndi ma kip ñahu sa yêc Anötö ndê yom, ma am oc tap sa bu propet dañ oc meñ akêt gameñ Galili-nga dom.”

[Yisu tawalô awhê sac dañ]*

53 Dinañ su, ma lau hoñ sêlhö têtêt ma sêmbu sêtêt ñac si andu si.

8

1 Goc Yisu hu malac Jerusalem siñ ma sa gi mbo Lôc Olib.

2 Têt ñagalañsê bêbêc, in mbu sôc Jerusalem gi, ma mbo lôm dabuñ ñabatêmdö. Ma lau daêsam sêwê sêtêt in sêmeñ, dec in ndöc sic ma kêdôhôn ñac.

3 Ma lau nañ sêndôhôn yomsu ti lau Palêsai sêwê awhê dañ sêtêt in sêmeñ, nañ sêtap in sa têt ndoc in kôm mêtê mockaiñ-nga. Ma sêkêt a whê dau kalhac lau hoñ añgô-nga.

4 Ma sêsôm têt Yisu, “Kêdôhônwaga, sêtap awhê dindéc sa kôm mêtê mockaiñ-nga.

5 Moses to yomsu bu datuc lauwhê kaiñ dindéc ña hoc ndu. Bocdinañ sôm bu yac oc dakôm sake?”

6 ñac bu sêtin in ña gêndac dinañ, sêñsalê yom dañ bu sêñgôlin pi in. Magoc Yisu pôn sic gi ndöc, ma gic hu to yom yêc nom ña amba-atu.

7 Goc ñac sêñsu in e in tisa ma sôm têt ñac, “Mac nem asa bu ndê sac mbasi, nañ ti

* 7:52: Yom nañ yêc 7:53-8:11 nañ yêc bapia akwa ñatô dom.

ngac ñamata-nga bu kôc hoc ma tuc pi awhê dindéc.”

⁸ Goc in pôn sic tiyham ma to yom yêc nom.

⁹ Têj dinañ lau nañ sêngô Yisu ndê yom sic hu sêlhô tigen-tigen. Lau atu-tu sêlhô sêmun, goc lau ñatô sêjkuc e Yisu tawasê mbo, ma awhê dau kalhac in anğô-nga.

¹⁰ Dec Yisu tisa ma ndac in, “O awhê! Ma lau dau nde? Asa dec mbo bu êngôlin yom pi am ma êmatôc am?”

¹¹ Ma in sôm, “O ñadau, lau mba!” Goc Yisu sôm, “Ma bocdinañ aô wamatôc am dom whin. Magoc am lhô ndi, ma hu nem mêtê sac sin.”]

Yisu in Ñawê Nom-nga

¹² Tinambu Yisu sôm yom têj lau bocdec bu, “Aô ñawê nom-nga. Asa nañ bu êjkuc aô, nañ oc sa señ ñasec-nga tiyham dom. In oc êñsêlêñ mbo ñawê nañ tôc señ ndôc tali-nga asê.”

¹³ Magoc lau Palêsai sêsôm têj in, “Am tamwasêm hoc yom asê pi daôm. Tu dinañ-nga dec yac oc akôc am nem yom sa dom.”

¹⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô bu wahoc dauñ neñ yom asê, dec aneñ yom dau in yom ñandô. Nahu bu aô kayalê gameñ nañ aô gameñ akêñ nañ, ma gameñ nde nañ wambu wandi. Tigen mac anjalê gameñ dinañ dom.

¹⁵ Mac anjahê ti amatôc lau anjuk ñamalac si gauc. Magoc aô dec wamatôc ñamalac dañ gitôm mac akôm, nañ dom.

¹⁶ Aô bu wamatôc lau, dec aneñ yom hon in yom ñandô, nahu bu aô tanwasêñ dom. Damañ nañ kêkin aô, nañ mbo whin aô.

¹⁷ Mac daôm nem yomsu sôm bu ngac lu bu sêpuc si yom dôn bu yom ñandô, dec mac oc akôc yom dau sa.

¹⁸ Kwahic dec aô gahoc yom asê tu dauñ-nga, ma Damañ nañ kêkin aô, nañ dec puc aneñ yom dôn. Bocdinañ tu sake-nga mac akôc aneñ yom sa dom?”

¹⁹ Goc sêndac in, “Am Damam nde?” Ma Yisu sôm, “Mac anjalê aô dom, ma mac anjalê Damañ dom bocdinañ. Mac bu anjalê aô, dec oc tôm bu mac anjalê Damañ whin.”

²⁰ Yisu sôm yom dinañ têj ndoc in kêdôhôn lau mbo kêpin apa nañ lau sêkên

si da sip-nga yêc lôm dabuñ ñamakê. Magoc lau dañ sêkôc in dôn dom, bu in ndê ndoc hôc asê su dom.

Yisu ndê nahu yêc nom dom

²¹ Ma Yisu sôm tiyham têj lau Palêsai, “Aô oc wahu mac sin, ma mac oc anjalê aô. Magoc gameñ nañ aô bu wandi, nañ mac atôm dom bu andi. Mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôn.”

²² Goc lau bata dinañ sêsôm têj dandi, “In dau sôm bu gameñ nañ in oc ndi, nañ yac datôm dom bu dandi. Bocke? In oc ndic dau ndu, a?”

²³ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Aneñ nahu yêc lôlôc. Mac lau nom dindéc-nga, magoc aô neñ nahu yêc nom dindéc dom.

²⁴ Aô gasôm têj mac su, bu mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôn. Aô wasôm yom ñandô têj mac, bu mac bu akêñ whin yom nañ aô gawhê sa pi dauñ, nañ dom, dec mac oc ambac ndu ti mac nem sac.”

²⁵ Goc ñac sêndac, “Am asa?” Ma in sôm, “Oc tôm bu mac anjalê su, bu têj ñamata-nga e meñ, aô gawhê dauñ sa têj mac.

²⁶ Yom daêsam yêc bu wasôm pi mac bu watôc nem giso asê. Magoc yom hon nañ aô ganğô yêc in nañ kêkin aô gameñ, nañ dec wasôm asê têj lau nom-nga. Ma in ndê yom in yom ñandô en.”

²⁷ Ñac sênyalê dom bu in sôm yom dau pi in Damba.

²⁸ Goc in sôm, “Têj ndoc mac asuñ Ñamalac ndê Atu sa yêc nom, nañ mac oc anjalê bu aô dauñ dec Mesaya dau, ma aô gakôm gêñ dañ kakuc aô tanwasêñ neñ gauc dom. Mba. Yom hon nañ aô gasôm, nañ Damañ dau kêñ têj aô.

²⁹ In dau kêkin aô gameñ, ma in oc tec aô bu wambo tanwasêñ dom. In mbo whin aô ñapan. Nahu bu aô gakôm gêñ hon tôm in atac whin.”

³⁰ Yisu sôm yom dinañ, ma lau daêsam nañ sêngô, nañ sêkên whin in.

Yom ñandô oc êngapwêc yac su

³¹ Ma Yisu sôm têj lau Israel-nga nañ sêkên whin in, “Mac bu asap aneñ yom dôn ma dañam wambu, dec mac ati aneñ sêñomi ñandô.

³² Ma mac oc anjalê yom nandô, ma yom nandô dau oc êngapwêc mac su bu ambo atôm lau akiñ nambwa tiyham dom.”

³³ Goc ñac sêsôm, “Abraham ndê wakuc yac. Ma yac am akiñ lau dañ dom. Bocdinañ am sôm bu êngapwêc yac su yêc sakin bocke?”

³⁴ Goc Yisu ô yom bocdec bu, “Aö wasôm yom nandô. Asa nañ sap mêtê sac dôñ, nañ ñgac me awê akiñ mêtê sac-ñga.

³⁵ Ma ñgac akiñ nambwa oc wêkainñ ñadau ndê gêñ dañ, me mbo inñ ndê andu ñapañ dom. Mba! Ñadau ndê atu solop oc wêkainñ gêñ ma mbo ñapañ.

³⁶ Magoc Anötö ndê Atu bu êngapwêc mac su, dec mac oc ambo atôm lau akiñ nambwa tiyham dom andô.

³⁷ “Aö kayalê su, bu Abraham ndê wakuc mac. Tigenñ mac akôm bu andic aö ndu, ñahu bu mac akôc aneñ yom sa sip nem ñalôm su dom.

³⁸ Aö gasôm yom asê pi gêñ nañ Damañ tôc asê têñ aö, magoc mac akôm mêtê anñkuc yom nañ mac daôm damam sôm têñ mac.”

³⁹ Ma ñac sêsôm tiyham, “Yac damañ inñ Abraham.” Magoc Yisu sôm, “Mac bu Abraham atui mac, dec mac oc asa lêñ gitêñ gitôm inñ dau ndê.

⁴⁰ Tigenñ aö gasôm yom nandô gitôm aö gangô yêc Anötö, ma mac akôm bu andic aö ndu. Abraham oc kôm gêñ kainñ dinañ dom.

⁴¹ Mac anñkuc Abraham ndê lêñ dom, dec tôc asê bu mac nem damam inñ ñgac dañ dau-ñga dañ.” Magoc ñac sêsôm, “Yac lau ñasawa-ñga dom. Yac mba damañ tigenñ inñ Anötö dau.”

⁴² Têñ dinañ Yisu sôm, “Anötö bu ti mac nem damam, dec mac oc atac whiñ aö. Ñahu bu aö gameñ akêñ Anötö, dec gambo lec. Aö gameñ tu dauñ-ñga dom, magoc Anötö dau kêkinñ aö gameñ.

⁴³ Mac atôm dom bu anğô aneñ yom, ma bocdinañ mac anjalê aneñ yom ñahu dom.

⁴⁴ Mac nem damam inñ Sadañ, ma mac akôm tôm inñ atac whiñ. Têñ têm ñamata-ñga e meñ, inñ sa lêñ ndic ñamalac ndu-ñga. Inñ sap yom nandô dôñ dom, bu yom nandô dañ yêc inñ ndê ñalôm dom. Inñ tasanñ-nda, ma yom tasanñ ñadamba inñ. Inñ sôm yom kêkuc inñ

dau ndê awê solop, ma yom honñ nañ inñ sôm, nañ yom tasanñ.

⁴⁵ Tigenñ aö dec gasôm yom nandô eñ, ma tu dinañ-ñga mac akêñ whiñ aneñ yom dom.

⁴⁶ Mac nem asa gitôm bu tôc aneñ giso dañ asê? Aö gasôm yom nandô, ma tu sake-ñga mac akêñ whiñ aö dom?

⁴⁷ Anötö ndê atui nandô sêngô inñ ndê yom ma dañga wambu. Magoc mac anğô inñ ndê yom dom, dec tôc asê bu mac ati inñ ndê atui nandô dom.”

Yisu sôm yom asê pi dau

⁴⁸ Têñ dinañ lau bata Israel-ñga sêsôm, “Yac asôm solop bu am gitôm lau Samaria-ñga nañ si gauc sa pi Anötö dom, ma bu ñalau sac dañ mbo am nem ñalôm.”

⁴⁹ Magoc Yisu sôm, “Mba! Ñalau sac mbo aö neñ ñalôm dom. Mac atoc aneñ waêñ sa dom, magoc aö bu wapo Damañ ndê waê sa.

⁵⁰ Aö kasalê dauñ neñ waêñ dom, magoc Anötö oc po aneñ waêñ sa. Ma inñ oc êmatôc gêñ honñ.

⁵¹ Aö wasôm yom nandô têñ mac, bu asa nañ ngô aneñ yom ma dañga wambu, nañ oc niñga dom, magoc inñ oc mbo tali ñapañ.”

⁵² Goc lau bata Israel-ñga sêsôm têñ inñ, “Kwahic dec yac anjalê pi nandô bu ñalau sac dañ mbo am nem ñalôm. Abraham ma lau propet sêmbac ndu, tigenñ am sôm bu asa nañ ngô am nem yom ma dañga wambu, nañ oc niñga dom.

⁵³ Am asa dec toc daôm sa? Am gauc gêm bu am hôc gêlêc damañ Abraham su, a? Yac anjalê bu inñ mbac ndu su, ma lau propet boc-dinañ.”

⁵⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aö dauñ bu wapo dauñ neñ waêñ sa, dec waêñ dau ti gêñ nambwa-ñga. Magoc aö Damañ, nañ mac asam bu mac nem Anötö, nañ po aneñ waêñ sa.

⁵⁵ Magoc mac anjalê inñ dom. Aö dec kayalê inñ, ma dañga wambu inñ ndê yom. Aö bu wasôm bu kayalê inñ dom, dec aö ñgac tasanñ gitôm mac lau tasanñ.

⁵⁶ Mac nem damam Abraham atac ñayham sa kêlêc, bu inñ kêñ bata bu lic aneñ bêc wahôc asê-ñga. Ma inñ gêlic su ma tisambuc.”

57 Goc lau bata Israel-nga sêsôm têt in, “Am nem yala tap 50 sa su dom. Ma bocke dec am sôm bu am gêlic Abraham su?”

58 Ma Yisu sôm, “Yomandô! Ndoc nan Abraham dinda kôc in su dom, nan aô gambo.”

59 Têt têt nêc sêngô yom dinan, goc sêkôc hoc sa bu sêtuc in, magoc Yisu sin dau, ma kédahin dau su yêc lôm dabun ngamej.

9

Yisu kôm ngac tapec dan tandô po asê

1 Yisu kêsêlên gi, ma gêlic ngac tapec dan. Ngac dau in tandô pec têt ndoc in dinda kôc in ma menj.

2 Ma Yisu ndê ngacsênjomi sêndac in bocdec bu, “Kêdôhôn-waga, ngac dinan tapec tu in dau ndê sac-nga, me tu dinda lu damba si sac-nga?”

3 Goc Yisu sôm, “In tapec tu in dau ndê sac-nga, me tu dinda lu damba si sac-nga dom. Magoc dinda kôc in ti tapec tu bu kwahic dec lau sêlic Anötô ndê gwelenj ti njaclai nem in sa-nga.

4-5 Aô gambo nom gatôm lau nom-nga si njawê, ma kwahic dec ti têt njawê-nga. Ma bocdinaj kwahic dec yac oc dakôm Anötô nan kêkinj aô gamej, nan ndê gwelenj. Têt njasec-nga oc menj hóc asê, ma têt dinan lau dan oc sêtôm dom bu sêkôm gwelenj.”

6 In sôm yom dinan su, goc hê gasôp sip nom, kêyalin whin nom, ma sê pi ngac tapec tandô.

7 Ma in sôm têt in, “Am ndi êmgwasin anôm sip bu gaponj Siloam.” (Njê Siloam dau danem kwi bu ‘Kêkinj.’) Goc in kôlhô gi kêgwasin anjô, ma in tandô njayham sa. Ma in mbu têt ndê andu gi.

8 Ma in ndê lau menjan in-nga, ti lau nan sênjalê bu mun-nga in ngac tenj gên-nga, nan sêsô ma sêndac dandi, “In ngac nan mun-nga ndôc ma tenj gên, a?”

9 Ma lau njatô sêsôm, “In ngac dau dinan.” Magoc njatô sêsôm, “Mba! In ngac dan dau-nga, nan anjô gi tap ngac tenj gên-nga dinan ndê anjô sa.” Magoc ngac dau sôm, “Aô ngac dau dec.”

10 Goc sêndac in, “Ma bocke dec am nem tanôm njayham sa?”

11 Ma in sôm, “Ngac nan sêsam in bu Yisu, nan kêyalin sachalê, ma kêj pi aô tanôn, goc kêkinj aô bu wangwasin anôn andô sip bu Siloam. Bocdinaj aô ga kagwasin dau, dec tanôn njayham sa.”

12 Ma sêndac, “Ngac dinan mbo nde?” Goc in sôm, “Aô kayalê dom.”

Lau Palêsai sêkip yom sa pi ngac nan tandô po asê

13-14 Yisu kêyalin sachalê ma kôm ngac tapec dinan tandô po asê têt bêt Sabat-nga dan. Ma tinambu l au sêwê ngac dau sêtên lau Palêsai si.

15 Têt ndoc lau Palêsai sêlic in, nan sêndac in bu, “Am tanôm po asê njalên bocke?” Ma in ô yom ma sôm, “Ngac dinan kêj sachalê pi aô tanôn, ma aô kagwasin dec tanôn po asê.”

16 Goc Palêsai njatô sêsôm yom pi Yisu bocdec bu, “Ngac dinan kêgili yomsu Sabat-nga, dec tanjalê bu in menj akên Anötô dom.” Magoc Palêsai njatô sêsôm, “Ngac sac oc tôm dom bu kôm gên dalô kainj dinan.”

17 Boc-dinan njac si yom so dau, ma sêndac ngac dau tiyham, “Am ngac daôm, am ngac nan in kôm am nem tanôm po asê, ma bocdinaj am sôm sake pi in?” Ma in sôm, “In propet dan.”

18 Magoc lau bata Israel-nga dinan sêkên whin dom bu mun-nga in tapec ma kwahic dec tandô njayham sa. Bocdinaj sêkên yom têt in dinda lu damba bu sêmenj.

19 Ma sêndac injlu, “Ngac dindec in amlu atômngac nan amlu asôm bu dinda kôc in ti tapec, a? Bocke ma kwahic dec in tandô njayham sa?”

20 Ma injlu sêsôm, “Aêc! Alu anjalê bu in alu mba balê, ma bu alu akôc in ti tapec.

21 Magoc in tandô po asê njalên bocke ma asa kôm in tandô njayham sa, nan alu anjalê dom. Mac andac in dau. In ti ngac atu su, ma gitôm bu sôm dau ndê yom.”

22 Injlu sênjalê bu lau bata Israel-nga sêkic yom bu njac oc sêtin lau nan sêkên whin bu Yisu in Mesaya, nan su yêc gôlôwac Israel-nga, ma bocdinaj injlu sêtôc njac.

23 Tu dinan-nga sêsôm yom bocdec, “In ti ngac atu su. Mac andac in dau!”

24 Goc ñac sêmbwêc ñgac dau tiyham, ma sêsôm, “Toc Anötö sa ma sôm yom ñandô. Yac anyalê bu ñgac dinan in ñgac sac.”

25 Ma in ô yom bocdec bu, “In bu ñgac sac me in ñgac gitên, aö kayalê dom. Gên tigen aö kayalê. Muñ-ñga aö ñgac tapec, ma kwahic dec aö tanôn po asê.”

26 Goc sêndac in, “In kôm gên sake tên am? In kôm am tanôm ñayham sa ñalên bocke? Sôm asê tên yac.”

27 Ma in sôm, “Aö gasôm tên mac su, magoc mac akôc aneñ yom sa dom. Tu sake-ñga mac bu aňgô tiyham? Mboe mac atac whin bu ati in ndê sênjomi awhin, a?”

28 Tên dinan sêpu in ma sêsôm, “Mba! Am daôm ti ñgac dinan ndê ñgacsênjom! Moses ndê sênjomi yac.

29 Yac anyalê bu Anötö kên in ndê yom tên Moses, magoc ñgac dinan ti in ndê ñahu, yac anyalê dom.”

30 Goc ñgac dau sôm, “Gên kain dan solop! Mac asôm bu mac anyalê in ndê ñahu dom. Tigen alic su nan! In kôm aö tanôn po asê.

31 Yac tanjalê bu Anötö oc kên danğa tên lau sac dom. Mba! In kên danğa lau gitên nan sênkuc in ndê yom.

32 Yac danğô dan muñ su dom, bu ñamalac dan kôm ñgac nan dinda kôc in ti tapec, nan tandô po asê. Mba sambuc!

33 Ñgac dinan bu meñ akên Anötö dom, dec oc tôm dom bu in kôm gên dan.”

34 Ñac sênğô in ndê yom dinan, dec gêli ñac si ñalôm sa ñandô. Ma sêsôm, “Am bu êmdôhôn yac, a? Sac gêm am ahuc tên ndoc dinam kôc am!” Goc sêtin in sa awê gi.

Lau nan sêkên whin Yisu dom, nan sêtôm lau tapec

35 Tên ndoc Yisu ñgô ñawaê bu lau Palêsai sêtin ñgac dau su, nan in kêsälê in e tap in sa, ma ndac in, “Am kên whin Ñamalac ndê Atu, me mba?”

36 Ma in ô yom ma sôm, “O ñadau! Ñamalac ndê Atu in asa? Sôm tên aö, goc aö wakên whin in.”

37 Goc Yisu sôm, “Am gêlic in su. Aö ñgac danğ dec, nan gasôm yom tên am.”

38 Ma in sôm, “Pômdau, aö gakên whin am.” Goc in pôn haduc tên Yisu.

39 Ma Yisu sôm, “Aö gasip nom gameñ ma lau oc sêtap matôc sa tu aö-ñga. Lau tapec oc sêti lau tandô ñayham, ma lau nan gauc gêm bu ñac lau tandô ñayham, nan oc sêtôm lau tapec.”

40 Lau Palêsai ñatô sêmbo sêwhin, ma sênğô Yisu ndê yom dinan ma sêndac, “Bocke? Am sôm bu yac tanjec awhin, a?”

41 Ma in sôm, “Mac bu lau tampec, dec mac nem giso mba. Mac asôm bu mac lau tanôm ñayham, magoc mac akên whin aö dom. Tu dinan-ñga dec mac nem giso gacgeñ yêc mac-ñga.”

10

Yom gôlin pi ñgac yob domba-ñga

1 Ma Yisu sôm, “Yom ñandô aö wasôm tên mac, bu ñgac nan sôc domba si tunlôm yêc gatam dom, magoc kêgili tun bambalin bu sôc ndi, nan ñgac kan-nda.

2 Magoc ñgac nan sôc domba si tunlôm yêc gatam solop, nan ñgac yob domba-ñga ñandô.

3 Ñgac nan yob gatam oc lêc gatam su tên in, ma domba sênjalê in awha. In oc ta domba tigen-tigen si ñaê, ma wê ñac sêsa sêndi.

4 Tên ndoc in kôc in ndê domba hon sêsa si, nan in kêsêlên muñ ma ñac sênkuc in, bu ñac sênjalê in awha.

5 Tigen ñac oc sênkuc ñgac apa dan dom. Mba! Ñac oc sêlhô bambalin yêc in, bu sênjalê in awha dom!”

6 Yisu sôm yom gôlin dinan, magoc ñac sênjalê in ndê yom ñahu dom.

Yisu in gatam domba-ñga

7 Bocdinan Yisu sôm tiyham, “Yom ñandô aö wasôm tên mac! Aö gatôm gatam tu domba sêsôc si tunlôm sêndi-ñga.

8 Kêdôhônwaga tasan hon nan sêhóc asê sêmun aö, nan lau kan. Magoc domba sêkên danğa ñac dom.

9 Aö gatam, ma domba nan sêsôc yêc aö, nan oc sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-ñga sa. Ñac oc sêsôc sêsa, ma sêtap gên sêneñ-ñga ñayham sa.

10 Ñgac kan meñ bu nem kan ti ndic ndu ma señ popoc. In ndê gwelen dau dinan. Tigen aö gameñ bu wamasan lên bu lau

sêtap Anötö ndê mwasiñ sêndöc tali-nga sa, ma mwasiñ dau oc êñsalê ñac ahuc.”

Yisu in Ƴadau yob domba-nga ñayham

11 “Aö ñgac wayob domba-nga ñayham. Ƴgac yob domba-nga ñayham oc kêñ dau sambuc e nditôm in mbac ndu bu nem in ndê domba sa.

12 Magoc ñgac nañ yob domba tu tap ñaôli sa-nga, nañ gitôm ñgac nañ yob dau ndê domba, nañ dom. In bu lic giam sac dañ meñ, dec in oc hu domba siñ ma lhö ndi. Goc giam sac oc señ domba ma sêlhö bambaliñ.

13 Ƴgac dinañ oc lhö ndi, bu in gêm gwelen tu awa-nga ñambwa, ma hêgo dau tu domba-nga dom.

14-15 “Aö ñgac wayob domba-nga ñayham. Gitôm Damañ kêyalê aö, ma aö kayalê Damañ, bocdinañ aö kayalê aneñ domba, ma aneñ domba sêñyalê aö. Ma wakêñ dau sambuc e nditôm wambac ndu bu wanem ñac sa.

16 Ma aneñ domba ñatô sêmbo, nañ sêmbo sêwhiñ domba toñ dindéc dom. Aö wandic ñac sa sêmeñ sêmbo sêwhiñ domba dindéc, ma ñac oc sêti toñ tigeñ. Ƴac si ñadau tigeñ aö dec wayob ñac, ma ñac hon oc sêkêñ dañga aö awhañ.

17 “Damañ tac whiñ aö, bu aö wakêñ dauñ gacgeñ wambac ndu, ma tiñambu aö watisa tiyham.

18 Ƴamalac dañ oc kôc tañli ñahu su yêc aö dom. Aö dauñ oc wahu tañli ñahu siñ tôm aö dauñ atac whiñ. Anötö kêñ ñaclai têtñ aö bu aö dauñ wahu siñ, ma bu aö dauñ wakôc sa tiyham. Damañ gic atu yom dau dinañ.”

19 Lau bata Israel-nga sêngô yom dinañ ma sêwhê dau kôc ti sêseñ dandi tiyham.

20 Lau daêsam sêsôm, “Ƴalau sac dañ mbo in ndê ñalôm ma kôm in ndê gauc timboloc. Anğô in ndê yom dom!”

21 Magoc lau ñatô sêsôm, “Ƴgac ti ñalau sac oc sôm yom kain dinañ dom. Ma ñalau sac oc kôm ñgac tapec tandô po asê dom!”

Lau bata Israel-nga sêtiñ Yisu su

22 Têtñ ndoc uhô-nga, lau Israel-nga si †Mwasiñ Sic Gawi Lôm-nga hóc asê Jerusalem.

23 Yisu kêsêlêñ mbo lôm dabuñ ñabatêmdö, mbo gameñ nañ sêsam bu Solomon ndê Batêm.

24 Ma lau bata Israel-nga sêkac sa sêngihi in ahuc, ma sêsôm, “Ƴasawa baliñ lec yac atac lu-lu tu am-nga. Bocdinañ dec sôm yom yêc awê têtñ yac. Am Mesaya dau, me mba?”

25 Ma Yisu sôm, “Aö gasôm têtñ mac su, magoc mac akêñ whiñ aö dom. Ma aö gakôm gêtñ dalô gam Damañ anğô. Gêtñ dau puñ yom ñandô pi aö dôñ, ma whê aneñ ñahu sa tiawê.

26 Magoc mac akêñ whiñ aö dom, ñahu bu mac ati aö neñ domba dom.

27 Aneñ domba sêkêñ dañga aö awhañ. Aö kayalê ñac, ma ñac sêñkuc aö.

28 Aö oc wakêñ ñac sêndöc tali ñapañ ma oc tôm dom bu ñac sêniñga têtñ têm ñambu-nga dom. Ma lau dañ sêtôm dom bu sêngaho ñac su yêc aö aman.

29 Damañ kêñ aneñ domba têtñ aö, ma gêtñ dañ hóc gêtêc in su dom. Bocdinañ lau dañ sêtôm dom bu sêngaho ñac su yêc Damañ amba.

30 Alu Damañ ati gêtñ tigeñ.”

31 Têtñ dinañ lau bata sêkôc hoc sa tiyham bu sêtuc in.

32 Magoc in sôm têtñ ñac, “Mac bu atuc aö ña hoc tu gêtñ dalô bocke-nga? Bu aö gatôc gêtñ ñayham daêsam têtñ mac, tôm nañ Damañ kêñ têtñ aö.”

33 Ma ñac sêo yom ma sêsôm, “Yac bu atuc am tu gêtñ dañ nañ am kôm-nga dom. Mba! Am ñamalac dañ, magoc toc daôm sa bu nditôm Anötö dau. Am nem yom dinañ sac sambuc, ma tu dinañ-nga yac bu atuc am ña hoc.”

34 Goc Yisu ô yom ma sôm, “Mac anyalê yom nañ Anötö dau sôm pi lau bata Israel-nga ñatô, nañ sêto yêc mac nem Buku Yomsu-nga* bocdec bu, ‘Aö gasam mac bu anötöi.’

35 Anğô su nañ! Anötö kêñ in ndê yom têtñ lau nom-nga dinañ, ma sam ñac bu anötöi.

* **10:34:** Yom dau yêc Buku Wê-nga 82:6 (alic footnote yêc Jon 15:25). Anötö dau kêñ ñaclai têtñ kiñ ti gôliñwaga bu sênem gôliñ sêmbo nom, ma bocdinañ in sam ñac bu anötöi. Ma têm ñatô in sam ñac bu Anötö atui - alic BW 2:7 ma 82:6.

Ma gitôm dom bu dasen Anötö ndê yom dan su.

³⁶ Ma aö bocke? Daman dau kêyalin aö sa ma kêkin aö gasip nom gameŋ. Bocdinaŋ tu sake-ŋga mac asôm bu aneŋ yom sac sambuc, têtj ndoc aö gasôm bu aö Anötö ndê Atu?

³⁷ Aö bu wakôm Daman ndê gwelen nan kêtj sip aö aman, nan dom, nan akêtj whin aö dom.

³⁸ Tigeŋ aö gakôm Daman ndê gwelen, ma bocdinaŋ dec mac bu akêtj whin aneŋ yom dom, tigeŋ akêtj whin tu gêtj nan aö gakôm-ŋga. Ma bocdinaŋ mac oc anyalê pi nandô bu Daman mbo aö ŋalôm, ma aö gambo in ŋalôm.”

³⁹ Têtj dinaŋ sêŋsahê tiyham bu sêkôc in dôŋ, magoc ŋac gitôm dom, ma in kôlhô gi.

⁴⁰ Ma in pi Bu Jordan nadang gi, ma mbo gameŋ nan muŋ-ŋga Jon kêku lau mbo.

⁴¹ Lau daêsam sêsa sêtêtj in si, ma sêsôm têtj dau, “Jon kôm gêtj dalô dan dom. Magoc yom hon nan in sôm pi ŋac dindec, nan yom nandô.”

⁴² Ma lau daêsam sêkêtj whin Yisu yêc gameŋ dinaŋ.

11

Lasarus mbac ndu

¹⁻² Ŋac dan ŋaê Lasarus mbo malac Betani. Ma in ndê lhuwê lu sêmbo, dan ndê ŋaê Mata, ma dan ŋaê Maria, awhê nan tinambu tac bu ŋamalu ŋayham pi Pômdau gahi, ma puŋ ŋa in kêclauŋ. Têtj bêtj dan Lasarus gêm bac.

³ Goc Maria lu Mata sêkêtj yom têtj Yisu bocdec bu, “Pômdau, ŋac nan am atac whin dec gêm bac.”

⁴ Yisu ngô yom dau ma sôm, “In gêm bac tu bu mbac ndu nambwa-ŋga dom. In gêm bac bu tôc Anötö ndê ŋaclai ti waê asê, ma bu Anötö ndê Atu tap waê sa whin.”

⁵ Yisu tac whin Maria lu Mata ma Lasarus.

⁶ Tigeŋ têtj ndoc in ngô ŋawaê bu Lasarus gêm bac, nan in têtj in gi ŋagahô dom. In gacgeŋ mbo gameŋ dinaŋ gitôm bêtj lu.

⁷ Goc in sôm têtj in ndê ŋacsêŋomi, “Dalhô dambu datêtj gameŋ Judia-ŋga dandi.”

⁸ Magoc ŋac sêsôm, “Kêdôhônwaga, mba! Ŋasawa apê lec lau bata Israel-ŋga nan

sêmbo dindê, nan tac whin bu sêtuc am ŋa hoc. Bocke dec am bu mbu ndi tiyham?”

⁹ Ma Yisu ô yom ŋa yom gôlin dan, ma sôm, “Têtj bêtj hon ac pô gameŋ gitôm acgatu ŋasawa 12, ma tinambu ŋasec sa. Ŋamalac dan bu êŋsêlêtj têtj ndoc ac-ŋga, dec in oc tin gahi dom, bu in gêlic ŋawê nom dindec-ŋga.

¹⁰ Magoc in bu êŋsêlêtj têtj ôbwêc, dec in oc tin gahi, bu in ndê ŋawê mba.”

¹¹ Goc Yisu gic têtj yom ma sôm, “Yac neŋ silip Lasarus yêc bêtj. Aö watêtj in wandi bu wauŋ in sa.”

¹² Ma ŋacsêŋomi sêsôm, “Pômdau, in bu yêc bêtj yêc, dec in dau oc ŋayham sa.”

¹³ Ŋac gauc gêm bu Yisu sôm bu Lasarus mbo tali ma yêc bêtj, magoc in ndê yom dau ŋahu bu Lasarus mbac ndu su.

¹⁴ Goc Yisu sôm yom yêc awê têtj ŋac bu, “Lasarus mbac ndu.

¹⁵ Tu mac-ŋga dec aö atac ŋayham bu aö gambo g awhin in dom, bu kwahic dec mac oc akêtj whin tu gêtj nan aö bu wakôm-ŋga. Bocdinaŋ yac datêtj in dandi.”

¹⁶ Ma Tomas, ŋacsêŋom nan sêsam bu Lôcmpôn, nan sôm têtj ŋacsêŋomi ŋatô, “Ayôc! Dawhin in dandi, ma dambac ndu dawhin in.”

Yisu in yac neŋ datisa ti dambo tanli ŋahu

¹⁷ Yisu hêtj asê gameŋ Judia-ŋga ma tap sa bu sêkêtj Lasarus ndê ŋamlaŋ yêc hocsuŋ dan gitôm bêtj hale su.

¹⁸ Malac Betani yêc suŋ sa têtj Jerusalem, seŋ ŋasawa gitôm kilometa tö.

¹⁹ Ma lau Israel-ŋga daêsam sêsa akêtj Jerusalem sêmeŋ, ma sêndôc sêwhin Mata lu Maria, bu sênem malô inlu tu lhuŋac hu inlu sin-ŋga.

²⁰ Mata ngô bu Yisu kêsêlêtj meŋ, goc sa gi bu lic in, magoc Maria ndôc andu.

²¹ Têtj ndoc Mata hêtj asê Yisu, nan in sôm têtj in, “O Pômdau, am bu mbo, dec aö lhuŋac oc mbac ndu dom.

²² Magoc kwahic dec am mweŋ hêtj asê su, ma aö kayalê bu gêtj bocke nan am bu ndac têtj Anötö, nan in oc kôm.”

²³ Ma Yisu sôm, “Am lhomŋac oc tisa ma mbo tali tiyham.”

24 Dec Mata ô yom ma sôm, “Aêc! Aö kayalê bu in oc tisa têtj bêc nambu-nga nan lau batê hon oc sêtisa.”

25 Goc Yisu sôm, “Namalac si sêtisa ma sêmbo tali nahu, nan aö dauj. Asa nan kêtj whin aö ma mbac ndu su, nan oc mbo tali tiyham.

26 Ma asa nan mbo tali ma kêtj whin aö, nan oc ninja têtj têtj nambu-nga dom, in oc gacgen mbo tali. Am kêtj whin yom dindec, me mba?”

27 Ma Mata sôm, “Aêc Pômdau! Aö gakêtj whin bu am Mesaya, ma Anötö ndê Atu nan in gic bata bu ênkij sip nom mej.”

28 Mata sôm yom dinan su, goc mbu gi ma ta Maria têtj in mej. Ma in sôm têtj in, “Kêdôhônwaga mej su, ma in ndac am.”

29 Maria ngô su, goc tisa ngahô bu sa têtj Yisu ndi.

30 Têtj ndoc dinan Yisu hôc asê Betani su dom, in gacgen mbo gamej nan Mata hôc pi in.

31 Lau Israel-nga nan sêmbo andu sêwhin Maria tu bu sênem malô in, nan sêlic in tisa ngahô ma kölhö gi. Nac gauc gêm bu in oc têtj sêhê ndi bu tan lhuŋgac mbo dindê, ma bocdinaŋ sêsa si ma sêŋkuc in.

32 Têtj ndoc Maria hôc asê gamej nan Yisu mbo ma gêlic in, nan in hu dau sip nom yêc in gahi-nga, ma sôm, “O Pômdau, am bu mbo, dec aö lhuŋgac oc mbac ndu dom.”

33 Yisu gêlic Maria tan, ma gêlic lau Israel-nga nan sêwhin in, nan sêtan bocdinaŋ, dec kêsahê nwapac atu yêc ndê nalôm.

34 Ma in ndac, “Mac anŋuhun in yêc nde?” Ma sêsôm, “Mweŋ Pômdau, ma lic.”

35 Têtj dinan Yisu tasulu sa.

36 Ma lau Israel-nga dinan sêsôm, “Alic, in atac whin Lasarus ndu andô.”

37 Magoc natô sêsôm, “In kôm ngac tapec tandô po asê. Bocke dec in kôm Lasarus nayham sa dom, ma in mbac ndu?”

Yisu un Lasarus sa

38 Têtj dinan Yisu ndê nalôm nwapac atu tiyham, ma in kêsêlêŋ têtj sêhê gi. Nac sêkêtj ngac batê dau ndê namlan yêc hocsun dan, ma sêmpi hoc dan gi ndôc sê awha ahuc.

39 Têtj ndoc Yisu hôc asê, nan in sôm têtj lau nan sêwhin in bu, “Mac ampi hoc dau sa.” Magoc ngac batê ndê lhuwê Mata sôm,

“Pômdau! In yêc gitôm bêc hale su. Oc namanin sa su.”

40 Dec Yisu sôm, “Aö gasôm têtj am su, bu kêtj whin, dec am oc lic Anötö ndê nclai ti nawasi.”

41 In sôm yom dinan su, goc lau sêmpi hoc dau sa. Ma Yisu tatak undambê ma sôm, “Daman, aö wanem danje am, bu am ngô anen yom.

42 Aö kayalê bu am kêtj danam aö napan, magoc kwahic dec aö bu wanem danje am, bu lau nan sêlhac dec oc sêngô anen yom, ma sêkêtj whin bu am kêkin aö gamej.”

43 Goc in mbwêc awha atu, “Lasarus! Sa mweŋ!”

44 Dec Lasarus sa mej, ma po nan sêmpan in gahi ti amba, ma po dan nan sêhi pi in ngôlôn, nan gacgen sêyêc in. Ma Yisu sôm têtj nac, “Akôc po su yêc in, ma akêtj in lhö ndi.”

Lau bata sêkic yom bu sêndic Yisu ndu

45 Tu gêtj atu dinan-nga dec lau Israel-nga daêsam nan sêmbo sêwhin Maria ma sêlic gêtj nan Yisu kôm, nan sêkêtj whin in.

46 Magoc natô sêtêtj lau Palêsai si, ma sic min pi gêtj nan Yisu kôm.

47 Goc dabunŋiga atu-tu ti lau Palêsai sêmbwêc lau †Sanedrin-nga sêpitigen, ma sêndac nac, “Yac oc dakôm gêtj sake? Ngac dinan kôm gêtj dalô daêsam.

48 Yac bu dalhac in ahuc dom, dec lau hon oc sêkêtj whin bu in Mesaya dau. Ma lau Rom-nga oc sêmen ma sêsen yac neŋ gamej danem akin Anötö-nga ti yac lau Israel-nga hon su.”

49 Têtj yala dinan Kayapas in †dabunŋiga namata-nga. Ma in sôm têtj lau Sanedrin-nga, “Mac nem gauc sa dom!

50 In mbac ndu man! Yham dom bu lau Israel-nga hon sêninga. Ngac tigen bu mbac ndu ô lau hon, nan oc nayham hôc gêlêc su.”

51 Kayapas sôm yom dinan na in dau ndê gauc dom. Magoc têtj yala dinan in dabunŋiga namata-nga, dec in sôm yom dau gitôm propet dan. Ma yom dau nahu bocdec bu. Yisu oc mbac ndu tu lau Israel-nga hon.

52 Ma tu nac tawasê-nga dom. In oc mbac ndu tu Anötö ndê lau hon nan sêmbo gamej nom-nga tidau-tidau, tu bu ndic nac hon sa sêpitigen.

⁵³ Bocdinañ têtj bêc dinañ lau bata Israel-nga dinañ sic hu sêñsalê lêtj bu sêndic Yisu ndu.

⁵⁴ Ma tu dinañ-nga Yisu kêsêlêtj mbo awê yêc lau Israel-nga ñalôm dom. Inj kôlhô gi mbo malac Eprayim, nañ yêc gameñ sawa ñamakê. Ma inj ndê ñgacsêñomi sêmbo gameñ dinañ sêwhiñ inj.

⁵⁵ Têtj ndoc lau Israel si om atu Mwasinj Pasowa-nga meñ kêpiñ, n añ lau daêsam yêc gameñ ñamakê-nga sêpi Jerusalem si. Nac bu sêñkuc lau Israel si lêtj sêmasañ dau ñawasi sa yêc Anötö anğô-nga muñ su nañ goc Pasowa ñabêc hôc asê.

⁵⁶ Ma ñac sêñsalê Yisu ñapañ. Têtj ndoc sêkac sa sêmbo lôm dabuñ, nañ sêndac dandi, “Mac gauc gêm bocke? Inj oc meñ tu Mwasinj Pasowa-nga, me mba?”

⁵⁷ Tigen dabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai sic atu lau bu asa bu tap gameñ nañ Yisu mbo, nañ sa, nañ kêñ ñawaê têtj ñac, ma ñac oc sêkôc inj dôñ.

12

Maria gêm oso Yisu

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9; Luk 7:37-38)

¹ Bêc 6 yêc dôñ yêc bu Mwasinj Pasowa-nga hôc asê, ma Yisu têtj malac Betani gi. Lasarus, ñgac nañ inj uñ sa akêtj lau batê-nga, nañ mbo malac dinañ.

² Ma yêc Lasarus ndê andu, ñac sêndê mwasinj tu Yisu-nga. Lasarus ti lau ñatô senj gêtj sêndôc sêwhiñ inj, ma Mata gêm akiñ ñac mbo.

³ Goc Maria meñ, kôc a ñakwi ñamalu ñayham nañ ñaôli atu sip kac danj, ma kêc pi Yisu gahi. Goc inj puñ inj gahi ña inj dau kêclauñ. Ma gêtj dau ñamalu hôñ dau sa ma gêm andu ñalôm ahuc.

⁴ Têtj dinañ Judas Iskeriot, ñgacsêñom nañ tiñambu hoc Yisu asê, nañ sôm,

⁵ “Bu ñamalu ñayham dindêc ñaôli atu, gitôm denarii 300 nañ dakôc ti ñaôli tu gwelenj yala sambuc-nga. Tu sake-nga awê dec kêyaiñ? Gitôm bu dakêtj têtj lau sênemlhi, ma dakêtj ña-awa tu danem lau ñalôm sawa sa-nga.”

⁶ Judas sôm yom dinañ, magoc inj gauc gêm lau ñalôm sawa dom. Inj sôm yom

dinañ ñahu bu inj ñgac kañ-nda. Inj yob ñgac-sêñomi si talhi mone-nga, ma gêm kañ mone ñatô bu nem dau sa.

⁷ Magoc Yisu ô inj ndê yom ma sôm, “Mac alhac awê dindêc ahuc dom. Inj yob gêtj dau ñapañ e kwahic dec, gic waê bêc sêñsuhuj aô-nga.

⁸ Lau ñalôm sawa oc sêmbo sêwhiñ mac ñapañ. Tigen aô oc wambo wawhiñ mac ñapañ dom.”

Lau dabuñsiga sêkic yom pi Lasarus

⁹ Têtj ndoc dinañ lau Jerusalem-nga daêsam sêngô ñawaê bu Yisu mbo malac Betani, dec sêsa si bu sêlic inj. Ma ñac bu sêlic Lasarus, ñgac nañ Yisu uñ sa yêc lau batê-nga, nañ whiñ.

¹⁰ Tu dinañ-nga dabuñsiga atu-tu Israel-nga sêkic yom bu sêndic Lasarus ndu whiñ.

¹¹ Nahu bu lau Israel-nga daêsam sêhu ñac sinj ma sêkêtj whiñ Yisu tu Lasarus-nga.

Yisu sôc malac Jerusalem gi

(Mat 21:4-9; Mak 11:7-10; Luk 19:35-38)

¹² Têtj ñagalañsê lau daêsam nañ sêmbo Jerusalem tu Mwasinj Pasowa-nga sêngô ñawaê bu Yisu kêsêlêtj mbo senj bu têtj Jerusalem meñ.

¹³ Bocdinañ ñac sêsa si bu sêkôc inj sa. Sêhóc tômtôm ñalauñ ma sêmbwêc, “Hosana! Tampin inj nañ meñ gêm Pômdau anğô. Tampin lau Israel-nga si Kinj.”

¹⁴ Yisu kêsêlêtj meñ ndôc donki ñatu danj ñahô, ma ñalêtj dinañ propet akwa danj ndê yom ñandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:

¹⁵ O mac lau †Sayon-nga, atôc daôm dom. Alic mac nem Kinj têtj mac meñ, ndôc donki ñatu ñahô. *[Sek 9:9]*

¹⁶ Yisu ndê ñgacsêñomi sêlic gêtj honj dinañ, magoc ñac sêñyalê ñahu dom. Tigen tiñambu, têtj ndoc Yisu tisa ti ñawasi atu, nañ sêñyalê bu yom dau, nañ sêto muñ su, nañ hêganônj Yisu, ma tu dinañ-nga lau sêkôm gêtj dinañ têtj inj.

¹⁷ Lau daêsam nañ sêmbo sêwhiñ Yisu têtj ndoc inj mbwêc Lasarus ma uñ inj sa akêtj lau batê-nga, nañ sic minj pi inj ñapañ.

¹⁸ Bocdinañ lau daêsam sêngô ñawaê bu Yisu kôm gêtj dalô atu dinañ, ma sêsa si bu sêlic inj têtj bêc dinañ.

19 Ma têtj têtj lau Palêsai sêlic gêtj dau, nañ sêsôm têtj dandi, “Alic, yac neñ yom honñ ñandô mbasi. Yac oc dalhac inñ ahuc ñalêtj bocke? Lau honñ oc sêtjkuc inñ!”

Yisu sôm gwanañ bu inñ oc mbac ndu

20 Lau Grik ñatô sêmbo sêwhinñ lau nañ sêpi malac Jerusalem tu sênem akinñ Anötö-nga têtj om atu Pasowa-nga.

21 Lau Grik dinanñ sêtêtj Pilip, ñgacsênom nañ meñ akêtj malac Betsaida yêc gameñ Galili-nga, ma sêsôm têtj inñ bu, “O ñgac atu, yac bu alic Yisu.”

22 Dec Pilip gi sôm yom dau têtj Andru, ma inñlu si sêsôm têtj Yisu.

23 Yisu ñgô yom dau goc sôm yom gôlinñ danñ bocdec bu, “Ndoc meñ sa bu Ñamalac ndê Atu tap inñ ndê waê atu sa.

24 Aö wasôm yomandô têtj mac. Gêtj ñawhê danñ bu sêsô sip nom ndi dom, dec gêtj tigenñ dau oc gacgeñ yêc. Magoc gêtj dau bu dasô sip nom ñalôm ndi, dec oc tibalê ma ninña, magoc tinambu oc po pi meñ ma nem ñandô daêsam tiyham.

25 Asa nañ tac whinñ bu sap gêtj nom-nga dôñ ñapañ tu mbo tali-nga, nañ oc ninña. Magoc asa nañ bu hu gêtj nom dindec-nga sinñ tu êñkuc aö-nga, nañ tap senñ ndöc tali têtj têtj ñambu-nga-nga sa.

26 Asa nañ gauc gêm bu nem akinñ aö, nañ meñ êñkuc aö. Ma gameñ nañ aö oc wambo, nañ inñ nañ gêm akinñ aö, nañ oc mbo bocdinañ. Lau honñ nañ sem akinñ aö, nañ Damanñ oc toc ñac sa.

27 “Kwahic dec aö neñ ñalôm kedehe aö ñandô. Tigenñ aö wandac Damanñ bu êñgaho aö su yêc ndoc ñawapac-nga dindec dom. Mba! Tu gêtj dau dindec-nga dec aö gameñ.

28 Damanñ, aö wasa lêtj dindec tu bu wapo nem waêm sa.”

Yisu sôm yom dinanñ, ma awha danñ sa akêtj undambê bocdec bu, “Aö gatap waên sa tu am-nga su, ma watap sa tiyham.”

29 Lau daêsam nañ sêmbo gameñ dinanñ sêtjgô ñakêcsia dau, ma ñatô sêsôm bu wapap gic. Ma ñatô sêsôm bu anjela danñ sôm yom têtj Yisu.

30 Magoc Yisu sôm, “Awha dinanñ sa tu aö-nga dom, magoc sa tu mac-nga.

31 Kwahic dec ti ndoc Anötö êmatôc lau nom dindec-nga. Ma inñ oc êmasuc nom dindec ñadau su.*

32 Magoc têtj ndoc sêndic aö pi a ma sêsunñ aö sa yêc nom, nañ aö oc wahê ñamalac akêtj gameñ honñ sêtêtj aö sêmeñ.”

33 Yisu sôm yom dinanñ bu tôc ñalêtj nañ inñ oc mbac ndu, nañ asê.

34 Ma lau dinanñ sêô inñ awha ma sêsôm, “Sêto yom yêc buku yomsu-nga, nañ sôm bu Mesaya oc mbo ñapañ. Ma bocke dec am sôm bu ñac oc sêsunñ Ñamalac ndê Atu sa? Ñamalac ndê Atu dau inñ asa?”

35 Goc Yisu sôm, “Ya ñawê oc mbo whinñ mac ñasawa sauñ, ma boc-dinanñ anjêlêtj ambo ñawê dau ñalôm, bu ñasec nem mac ahuc dom. Lau nañ sêtjêlêtj sêmbo ñasec ñalôm, nañ sem gauc gameñ nañ oc sêndi nañ.

36 Akêtj whinñ Ñawê dau nañ kwahic dec mbo whinñ mac, ma mac oc ati lau ñawê-nga.” Yisu sôm yom dau su, goc hu ñac sinñ, ma sinñ dau têtj ñac.

Lau daêsam sêkêtj whinñ Yisu dom

37 Yisu kôm gêtj dalô daêsam yêc lau Israel anjê-nga, magoc daêsam sêkêtj whinñ dom bu inñ Mesaya dau.

38 Ma bocdinañ yom nañ propet Aisaya to muñ su, nañ ñandô sa. Yom dau yêc bocdec:

Pômdau, ñac si asa kêtj whinñ yom nañ yac ahoc asê?

Ma ñac si asa ndê gauc sa pi am nem ñaclai atu, nañ am tôc tiawê? [*Ais 53:1*]

39 Bocdinañ Anötö ndê propet Aisaya tôc asê gwanañ bu lau dinanñ sêtôm dom bu sêkêtj whinñ. Ma inñ to yom danñ tiyham bocdec bu:

* **12:31:** Yisu sôm bu Anötö oc êmasuc nom dindec ñadau su. Têtj ndoc Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, inñ ku Sadañ ndê ñaclai dulu-alic Jon 16:33; Kol 2:15; Hib 2:15; ma 1 Jon 3:8. Yisu ku inñ dulu su yomandô, magoc Anötö kêtj ñasawa têtj Sadañ ma inñ kôm inñ ndê gwelenñ yêc nom - alic Epe 2:2; 2 Kor 4:4; ma 1 Jon 5:19. Bocdinañ lau nañ sêkêtj whinñ sic waê bu sêlhac ñanga ma sêndic sinñ têtj Sadañ, (Jon 17:15; Epe 6:10-18) ma Anötö kêtj ñaclai têtj ñac bu sêku inñ dulu (Rom 16:20). Têtj bêtj ñambu-nga, Anötö oc senñ Sadañ ti inñ ndê anjela ti lau sac su ma inñ ndê ñaclai oc pacndê sambuc (Rev 20:2-3, 10).

⁴⁰ Pômdau kôm ñac si tandô tipec, ma ñac si ñalôm ñadandi. Bocdinañ gitôm dom bu sêlic ña tandô, ma sênjalê yêc ñac si ñalôm. Ma gitôm dom bu ñac sênem dau kwi, ma wakôm ñac ñayham sa tiyham.

[Ais 6:10]

⁴¹ Aisaya to yom dau, ñahu bu inñ gêlic Yisu ndê ñawasi su, ma bocdinañ dec sôm yom asê pi inñ.

⁴² Yom dau yêc bocdinañ, magoc lau Israel-nga daêsam sêkêñ whiñ Yisu, ma ñac si lau bata ñatô sêwhiñ. Tigen ñac sêtôc si sêkêñ whiñ inñ tiawê dom, ñahu bu ñac sêtôc bu lau Palêsai oc sêtiñ ñac su yêc gôlôwac Israel-nga.

⁴³ Ñac atac whiñ bu ñamalac sêlic ñac ñayham ma sêkenñ waê têtñ ñac, hóc gêlêc bu sêtap waê sa yêc Anötö.

⁴⁴ Ma Yisu sôm yom awha atu, “Asa nañ kêtñ whiñ aö, nañ kêtñ whiñ aö tañwasêñ dom. Inñ kêtñ whiñ inñ nañ kêtñ aö gameñ, nañ whiñ.

⁴⁵ Ma asa nañ gêlic aö, nañ gêlic inñ nañ kêtñ aö gameñ, nañ bocdinañ.

⁴⁶ Aö gahôc asê nom gitôm ya ñawê, bu lau hoñ nañ sêkêñ whiñ aö, nañ oc sêmbo ñasec dom.

⁴⁷ Asa nañ ngô aneñ yom magoc danğa wambu dom, nañ aö dauñ oc wamatôc inñ dom. Bu aö gameñ bu wamatôc lau nom-nga dom, magoc bu wanem ñac si.

⁴⁸ Lau hoñ nañ sêkôc aö ti aneñ yom sa dom, nañ oc sêtap matôc sa têtñ bêc ñambu-nga. Ma ñac si matôc ñahu sip ñac sêkôc aneñ yom sa dom.

⁴⁹ Bu aö gasôm dauñ neñ yom dom. Damañ nañ kêtñ aö gameñ, nañ gic atu yom hoñ tu wasôm asê-nga.

⁵⁰ Ma aö kayalê bu yom nañ inñ gic atu, nañ ti ñamalac si señ sêndöc tali ñapañ-nga. Bocdinañ añjalê bu yom hoñ nañ aö gasôm, nañ kêtñ yom nañ Damañ dau kêtñ têtñ aö.”

13

Yisu kêtñ wasiñ ngacsêñomi gahi

¹ Lau Israel-nga si om atu mwasiñ Pasowa-nga meñ kêtñ, ma Yisu kêtñ wasiñ bu ndoc meñ hóc asê su, bu inñ hu nom dindéc siñ ma mbu têtñ Damba ndi. Inñ atac whiñ inñ dau ndê lau nañ sêmbo nom, ma inñ bu têtñ

asê tiawê, ñalêñ nañ inñ atac whiñ ñac ndu andô.

² Inñ ti ndê ngacsêñomi sêndöc sêwhiñ dau bu sêneñ gêtñ, ma Judas Iskeriot, Saimon ndê atungac, mbo whiñ ñac. Sadañ sip inñ ndê ñalôm munñ su, ma kêtñ gauc têtñ inñ bu hoc Yisu asê.

³ Yisu kêtñ wasiñ bu Damba kêtñ gêtñ hoñ sip inñ amba, ma bu inñ meñ akêtñ Anötö, ma oc mbu têtñ inñ ndi.

⁴ Bocdinañ inñ tisa yêc tebo, kac inñ ndê ñakwê awê-nga su, ma kic po dapuñ dauñ-nga danñ pi inñ ñampê.

⁵ Goc inñ tac bu sip suc danñ, ma gic hu kêtñ wasiñ ngacsêñomi gahi, ma puñ ña po nañ inñ kic pi ñampêbalê.

⁶ Inñ têtñ Saimon Pita meñ, ma Pita ndac, “Pômdau, am bu êmgwasiñ aö gahiñ whiñ, a?”

⁷ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Kwahic dec am nem gauc sa dom pi gêtñ nañ aö gakôm gambo, tigenñ tiñambu am oc êmyalê.”

⁸ Magoc Pita sôm, “Mba! Am êmgwasiñ aö gahiñ dom andô!” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aö bu wanğwasiñ am dom, dec am oc ti aneñ danñ dom.”

⁹ Dec Pita sôm, “Bocdinañ Pômdau, êmgwasiñ aö gahiñ ñambwa dom, magoc amañ ti ñagôlôñ whiñ!”

¹⁰ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Ñamalac nañ gêtñ bu su, nañ tiñambu êngwasiñ gahi ñambwa, dec inñ ndê ñamlic sambuc ñawasi sa. Aö wasôm têtñ mac lau dinañ bu mac ñawasi sa su, magoc mac hoñ dom.”

¹¹ Yisu kêtñ wasiñ ñac nañ oc hoc inñ asê, ma tu dinañ-nga sôm bu ñac hoñ ñawasi dom.

¹² Yisu kêtñ wasiñ ñac hoñ gahi pacndê, dec sôt inñ ndê ñakwê awê-nga sa tiyham, ma mbu gi ndöc ndê mala. Ma inñ ndac, “Mac añjalê gêtñ nañ aö gakôm têtñ mac, nañ ñahu, me mba?”

¹³ Inñ solop bu mac asam aö bu ‘Kêdôhônğwaga,’ ma ‘Pômdau,’ bu aö dauñ dindéc.

¹⁴ Ma kwahic dec aö, mac nem kêdôhônğwaga ma Pômdau, kagwasiñ mac gahim. Ma aö wasôm têtñ mac, bu anğwasiñ nem asidôwai si gahi bocdinañ.

¹⁵ Aö gatôc ñadônñ têtñ mac, bu mac alic ma akôm tôm aö gakôm têtñ mac.

16 Aö wasôm yom ñandô, bu ñgac akiñ ðañ hóc gêlêc iñ ndê ñadau dom, ma ñgac ahen-ña hóc gêlêc iñ nañ kêkiñ iñ, nañ dom.

17 Kwahic dec aö gawhê gêñ dindêc sa ma mac añyalê, ma mac bu akôm ñandô sa, dec oc atap Anötö ndê mwasin sa.”

Yisu sôm ñgac hoc iñ asê-ña asê

18 Ma Yisu sôm, “Aö gasôm yom dindêc pi mac hoñ dom, bu aö kayalê lau nañ aö kayaliñ ñac sa. Tigen yom ðañ nañ sêto yêc, nañ oc ñandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec bu, ‘Ñgac nañ gêñ gêñ whiñ aö, nañ kêñ kisa aö.’

19 Aö gasôm yom asê gwanañ pi gêñ dau, bu têtê gêñ dau hóc asê, nañ mac oc akêñ whiñ bu aö Mesaya dau.

20 Aö wasôm yom ñandô têtê mac, bu asa nañ kôc ñamalac nañ aö kakiñ iñ, nañ sa, nañ kôc aö ðaun sa. Ma asa nañ kôc aö sa, nañ kôc iñ nañ kêkiñ aö gameñ, nañ sa.”

21 Yisu sôm yom dinañ su, ma iñ ndê ñalôm ñawapac ñandô, dec sôm, “Yomandô aö wasôm têtê mac, bu ñgac ðañ mbo dec, nañ oc hoc aö asê.”

22 Yisu ndê ñgacsêñomi sêngô yom dinañ ma tahê dandi, bu ñac sem gauc bu ñgac nañ iñ sôm yom pi, iñ asa.

23 Ñgacsêñom nañ Yisu tac whiñ ndu andô, nañ ndöc gi pañ Yisu.

24 Dec Saimon Pita gic amba têtê iñ, ma sôm, “Am ndac iñ bu iñ sôm yom pi asa.”

25 Goc ñgacsêñom dau töñ sac Yisu, ma ndac, “Pômdau, asa?”

26 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Ñgac nañ aö wapuc bolom dindêc sip sulu ma wakêñ têtê iñ.” Goc iñ puc bolom sip sulu ma kêñ têtê Judas Iskeriot, Saimon atuñgac.

27 Judas kôc bolom dau su, ma ñagahô Sadañ sip iñ ndê ñalôm. Ma Yisu sôm têtê iñ, “Sa ndi, ma gêñ nañ am gauc gêm bu kôm, nañ kôm ñagahô.”

28 Lau hoñ nañ sêndöc tebo, nañ sêngô yom nañ Yisu sôm têtê Judas, magoc sêñyalê ñahu dom.

29 Judas iñ ñgac nañ yob ñac si talhi mone-ña, ma bocdinañ dec ñgacsêñomi ñatô gauc gêm bu Yisu kêkiñ iñ sa gi bu nemlhi gêñ tu Mwasin Pasowa-ña, me bu kêñ gêñ têtê lau ñalôm sawa.

30 Judas gêñ bolom nañ Yisu kêñ têtê iñ, ma sa awê gi. Ma gameñ ñasac sa.

Yomsu wakuc

31 Judas sa gi su, ma Yisu sôm, “Kwahic dec Ñamalac ndê Atu oc tap iñ ndê waê sa, ma iñ oc po Anötö ndê waê sa whiñ.

32 Ma Anötö oc kêñ dau ndê ñawasi têtê ndê Atuñgac bu po Atu ndê waê sa. Ma iñ oc po ndê waê sa ñagahô eñ.

33 “O aneñ lau hac. Aö wambo wawhiñ mac ñasawa sauñ eñ. Tiñambu mac oc añsalê aö, tigen tôm aö gasôm têtê lau bata Israel-ña su, dec wasôm têtê mac bu gameñ nañ aö bu wandi, nañ mac atôm dom bu ameñ.

34 Kwahic dec aö wakêñ yomsu wakuc têtê mac bocdec bu. Akêñ nem atac whiñ lom ðaôm. Tôm aö atac whiñ mac, dec mac atac whiñ nem asidôwai bocdinañ.

35 Ma têtê ndoc lau hoñ sêlic mac nem mêtê atac whiñ ðaôm-ña, dec ñac oc sêñyalê pi ñandô bu aneñ ñgacsêñomi mac.”

Yisu sôm asê bu Pita oc sêc iñ ahuc

(*Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34*)

36 Goc Saimon Pita ndac iñ bu, “Pômdau, am oc mbo nde?” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Gameñ nañ aö oc wandi, nañ am gitôm dom bu êmkuc aö kwahic dec. Magoc tiñambu am oc êmkuc aö mweñ.”

37 Goc Pita ndac, “Pômdau, tu sake-ña am sôm bu kwahic dec aö gatôm dom bu wanñkuc am? Aö wakêñ ðaun sambuc e nditôm wambac ndu tu am-ña.”

38 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Am gauc gêm bu am gitôm bu mbwac ndu tu aö-ña, a? Aö wasôm yomandô têtê am, bu ôbwêc dau dindêc am oc sêc aö ahuc tidim tö mun, goc ðalec oc tañ.”

14

Yisu ti sen ðatêñ iñ Damba-ña

1 Ma Yisu sôm têtê ndê ñgacsêñomi, “Ambo ti nem ñalôm ñawapac dom. Akêñ whiñ Anötö, ma akêñ whiñ aö bocdinañ.

2 Ñalôm ðaêsam yêc Damañ ndê andu. Bu mba, oc wasôm yom dindêc asê têtê mac dom. Aö watêñ Damañ ndê andu dau wandi, bu wamasañ mac nem malam.

³ Aêc, aö oc wandi, ma wamasan nem malam, ma tinambu aö wambu wamen ma wakôc mac sa bu amen andöc gameñ dinañ awhin aö.

⁴ Mac anyalê señ têt gameñ nan aö oc wandi.”

⁵ Magoc Tomas sôm têt in, “Pômdau, yac am gauc gameñ nan am oc ndi, ma bocdinañ ñalêt bocke dec yac oc anyalê señ bu atêt gameñ dau andi?”

⁶ Ma Yisu sôm, “Aö dauñ gati señ, ma yom ñandô ti mac andöc tamli ñahu yêc aö. Aö tanwasêt gati señ bu ñamalac sêtêt Daman sêndi, ma señ dan yêc dom.

⁷ Mac bu anyalê aö ñapep, dec oc anyalê Daman whin. Ma kwahic dec ma ndi, mac anyalê in, ma mac alic in su.”

⁸ Goc Pilip sôm, “Pômdau, tôc Damam têt yac, nan goc nditôm.”

⁹ Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, “O Pilip, aö gambo gawhin mac ñasawa baliñ su, ma bocke am kêyalê aö dom? Tu sake-ña am sôm têt aö bu watôc Daman têt mac? Aö wasôm têt am, bu asa nan gêlic aö su, nan gêlic Daman su bocdinañ.

¹⁰ Aö gasôm su, bu aö gambo Daman ñalôm, ma in mbo aö ñalôm. Mac akêt whin yom dau, me mba? Yom nan aö gasôm, nan aö tanwasêt neñ yom dom. Daman nan mbo aö ñalôm, nan kôm in ndê gwelen ña aö.

¹¹ Aö gasôm bu aö gambo Daman ñalôm, ma in mbo aö ñalôm. Akêt whin aneñ yom dinañ. Magoc mac bu akêt whin aneñ yom dom, dec gauc nem gêt atu-tu nan aö gakôm ña Daman ndê ñaclai, ma akêt whin tu gêt dinañ-ña.

¹² Aö wasôm yom ñandô têt mac, bu asa nan kêt whin aö, nan oc kôm gêt atu-tu gitôm aö gakôm. Ma in oc kôm gêt atu-tu nan hôc gêlêc in dinañ su. Ñahu bu kwahic dec aö watêt Daman wandi.

¹³ Ma aö wakôm gêt bocke nan mac aten tu aneñ ñaê-ña, ma ñalêt dinañ aö wapo Daman ndê waê sa.

¹⁴ Aten gêt tu aneñ ñaê-ña, ma aö wakôm gêt dau ñandô sa.”

Yisu gic bata bu êñkin Nalau Dabuñ

¹⁵ Ma Yisu sôm, “Mac bu atac whin aö, dec danam wambu aneñ yom.

¹⁶⁻¹⁷ Ma aö wandac Daman, ma in oc kêt Nalau Yom Nandô-ña bu men mbo whin mac ñapan en. In oc puc mac dôñ ti nem mac awham ô aö. Lau sac nom-ña oc sêkôc in sa dom, bu ñac sêtôm dom bu sêlic in me sêtñyalê in. Tigen mac anyalê in, bu in mbo whin mac, ma oc mbo mac nem ñalôm.

¹⁸ Aö wahu mac sin bu ambo atôm mosibu dom. Mba! Aö dauñ watêt mac waloc.

¹⁹ “Ñasawa sauñ ma lau nom-ña oc sêlic aö tiyham dom, tigen mac oc alic aö. Ñahu bu aö oc watisa tiyham ma wambo tanli, ma tu dinañ-ña dec oc nditôm bu mac ambo tamli ñapan awhin.

²⁰ Têt têt dinañ, mac oc anyalê bu aö gambo Daman ñalôm, ma mac ambo aö ñalôm, ma aö gambo mac ñalôm.

²¹ Asa nan kêt aneñ yomsu sa yêc in ndê ñalôm ma danğa wambu, nan tôc asê bu in atac whin aö ñandô, ma Daman oc atac whin in bocdinañ. Ma aö dauñ oc atac whin in, ma watôc dauñ asê têt in.”

²² Goc ñgacsêtom dan ñaê Judas sôm, “Pômdau, tu sake-ña am sôm bu tôc daôm asê têt yac, magoc têt lau nom-ña hon dom?” (Ñgacsêtom dinañ in Judas Iskeriot dom.)

²³ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Asa nan atac whin aö, nan oc danğa wambu aneñ yom. Ma Daman oc atac whin in ma alu oc atêt in aloc ma ambo awhin in.

²⁴ Yom nan aö gasôm asê têt mac, nan aö dauñ neñ yom dom. Daman nan kêt aö gameñ, nan ndê yom. Tigen lau nom-ña nan atac whin aö dom, nan danğa wambu aneñ yom dau dom.

²⁵ “K wahic dec aö gambo gawhin mac ma gasôm yom hon dindec têt mac.

²⁶ Magoc tinambu, Daman oc êñkin Nalau Dabuñ nem aö anêt têt mac loc bu nem mac sa. In oc êndôhôn mac pi gêt hon, ma kêt mac gauc nem yom hon nan aö gasôm têt mac su.

²⁷ Aö wakêt aneñ yom malô têt mac bu yêc mac ñapan, dec ambo ti atac malô. Bu yom malô nan aö oc wakêt têt mac, nan hôc gêlêc lau nom-ña si su. Bocdinañ ahêgo daôm dom, ma atôc daôm dom.

28 “Aö gasôm têt mac bu aö oc wahu mac siñ, ma tiñambu oc wambu wamen tiyham. Ma mac bu atac whiñ aö, dec mac oc atac ñayham bu aö watêt Daman wandi, bu Daman hôc gêlêc aö su.

29 Kwahic dec aö gasôm yom dindéc têt mac gwanan, bu tiñambu têt ndoc aneñ yom dau ñandô sa, nan goc mac oc akêt whiñ aö.

30 “Ndoc tiapê, dec gitôm dom bu wasôm yom daêsam têt mac. Nahu bu nom dindéc ñadau kêpiñ bu meñ. In dau ndê ñaclai mba bu kôm gêt dan têt aö.

31 Magoc aö wakôm gêt hon nditôm Daman gic atu aö, ma ñalêt dinañ dec lau nom-ña oc sênyalê bu aö atac whiñ Daman. Bocdinañ atisa ma dalhö.”

15

Yisu gêm dôhôn dau pi a wain

1 Ma Yisu sôm, “Aö a wain ñandô,* ma Daman ti ôm wain-ña ñadau.

2 A wain ñasañgac hon nan sêlhac wain nahu aö dauñ ma sem ñandô dom, nan Daman oc so kic. Ma ñasañgac nan sem ñandô, nan in oc ndic sêli bu kôm ñawasi sa ma nem ñandô daêsam.

3 Ma ñalêt tigen, yom nan aö gasôm têt mac su, nan kôm mac nem ñalôm ñawasi sa su.

4 Asap aö dôñ, ma aö wasap mac dôñ bocdinañ. A wain ñasañgac dan bu sap nahu dôñ dom, dec oc tôm dom bu nem ñandô yêc dau-ña. Ma mac bocdinañ. Mac bu asap aö dôñ dom, dec oc tôm dom bu mac anem ñandô.

5 Aö gatôm a w ain nahu, ma mac atôm ñasañgac. Asa nan sap aö dôñ, ma aö wasap in dôñ, nan oc nem ñandô daêsam. Mac bu asap aö dôñ dom, dec oc atôm bu akôm gêt ñayham dan dom.

6 Asa nan sap aö dôñ dom, nan gitôm ñasañgac nan kegwelec sip nom ma tibasô. Ma ñasañgac kaiñ dinañ oc sêhon sa ma sêkêt pi ya ndi ma ya neñ su.

7 “Mac bu asap aö dôñ, ma bu akôc aneñ yom sa tidôn yêc nem ñalôm, dec gêt bocke

nan mac bu atac whiñ, nan aten têt Anötö, ma in oc kêt têt mac.

8 Asap aö dôñ ma anem ñandô daêsam, dec oc whê mac sa bu aneñ ñgacsênjomi ñandô, ma ñalêt dinañ mac oc apo Daman ndê waê sa.

9 Aö atac whiñ mac, gitôm Daman atac whiñ aö. Kwahic dec ambo aneñ atac whiñ ñalôm.

10 Aö danañ wambu yom hon nan Daman gic atu aö, ma aö gambo in ndê atac whiñ ñalôm. Ma mac bu danam wambu yom nan aö gac atu mac, dec mac oc ambo aneñ atac whiñ ñalôm.

11 “Aö gasôm yom dindéc têt mac, tu bu aneñ atac ñayham nem mac nem ñalôm ahuc. Ma aneñ atac ñayham oc êñsalê mac ahuc.

12 Aneñ yomsu dau dec, bu mac atac whiñ nem asidôwai, gitôm aö atac whiñ mac.

13 Ñamalac nan kêt dau sambuc ma mbac ndu ô in ndê asidôwa, nan ndê mêtê atac whiñ-ña hôc gêlêc lau hon si su.

14 “Mac bu ankcuc aö neñ yomsu ma akêt nem atac whiñ lom daôm, nan mac ati aneñ lau atac whiñ-ña.

15 Ñadau dan oc sôm gêt hon asê têt in ndê lau akiñ dom. Magoc gêt hon nan aö gangô yêc Daman, nan aö gawhê sa têt mac su. Tu dinañ-ña aö wasam mac bu lau akiñ tiyham dom, magoc aö wasam mac bu aö neñ lau atac whiñ-ña.

16 Mac ankcuc aö tu daôm nem gauc-ña dom. Mba! Aö dauñ kayaliñ mac sa, ma kakin mac bu asa andi ma anem ñandô daêsam, nan oc yêc ñapan. Ma têt ndoc dinañ, gêt sake nan mac aten têt Daman anem aö anôn, nan in oc kêt têt mac.

17 Aö neñ yomsu dau bocdec bu, atac whiñ mac nem asidôwai andic ñawaê.”

Lau nom-ña atac tec Yisu ndê lau

18 Ma Yisu sôm, “Têt ndoc lau sac nom-ña atac tec mac, nan gauc nem bu ñac sêtec aö muñ su.

19 Mac bu ankcuc lau nom-ña si mêtê, dec lau nom-ña oc atac whiñ mac, nahu bu ñac atac whiñ ñac dau si lau. Magoc mac ambo

* 15:1: Yêc Yom Lêñsêm Akwa Anötö gêm dôhôn lau Israel-ña pi a wain - alic BW 80:8-16, Ais 5:1-7; ma Jer 2:21. Magoc ndoc daêsam lau Israel sêso Anötö ndê mêtê. Yisu gêm dôhôn dau pi a wain, ma sôm bu in a wain ñandô.

atôm lau nom-nga dom, bu aö kayalin mac sa su yêc ñac, ma tu dinan-nga dec ñac oc sêtec mac.

²⁰ Gauc nem yom nan aö gasôm têt mac bocdec bu, 'Ñgac akin dan oc hóc gêlêc in ndê ñadau dom.' Lau nom-nga sêkên kisa aö, ma oc sêkên kisa mac bocdinan. Ñac sêkôc aneñ yom sa dom, ma bocdinan ñac oc sêkôc mac nem yom sa dom.

²¹ Ñac oc sêkôm gêt hon dinan têt mac tu mac akên whin aö-nga, ñahu bu ñac sênjalê in nan kên in aö gameñ, nan dom.

²² "Aö bu wameñ ma wahoc neñ yom asê têt ñac dom, dec ñac si giso mba. Magoc ñac sêngô aneñ yom hon su ma sêkên whin dom, dec ñalêñ mba bu sêmasañ yom têt Anötö tu ñac si giso-nga.

²³ Asa nan atac tec aö, nan atac tec Daman whin.

²⁴ Aö gakôm gêt dalô yêc ñac si anğô-nga, nan ñamalac dan gitôm dom bu kôm. Aö bu watôc têt ñac dom, dec ñac si giso mba. Magoc ñac sêlic su, ma sêkên whin aö dom. Mba! Ñac sêtec aö, ma sêtec Daman whin.

²⁵ Ma bocdinan Anötö ndê yom nan sêto yêc ñac si buku yomsu-nga,† nan dec ñandô sa. Yom dau sôm bu, 'Ñac atac tec aö ñambwa.'

²⁶ "Tinambu, aö wan kin Ñalau meñ bu puc mac dôn ma nem mac awham sa. In Ñalau nan sa akên Daman, ma sôm yom ñandô eñ. Ma têt ndoc in meñ, nan in oc hoc yom ñandô asê pi aö.

²⁷ Ma mac oc ahoc yom ñandô asê pi aö bocdinan, bu mac ambo awhin aö têt ñamata-nga e meñ têt dec.

16

¹ "Aö gasôm yom hon dindec têt mac bu wapuc mac dôn, bu ahu nem akên whin aö sin dom têt ndoc mac atap kisa sa.

² Lau Israel-nga oc sêmasuc mac su yêc gôlôwac Israel-nga. Ndoc oc meñ, nan lau oc sêndic mac nem lau ñatô ndu, ma ñac oc

gauc nem bu sêkôm gêt ñayham tu sênem akin Anötö-nga.

³ Ñac sênjalê Daman dom, ma sênjalê aö dom, ma tu dinan-nga dec ñac oc sêkôm bocdinan têt mac.

⁴ Magoc kwahic dec aö gasôm yom dindec têt mac, bu têt ndoc gêt dau hóc asê mac, nan gauc nem bu aö gakên puc mac gwanañ su."

Ñalau Dabuñ ndê gwelen

"Aö gasôm yom dinan asê têt mac mun su dom, ñahu bu aö gambo gawhin mac.

⁵ Magoc kwahic dec aö oc wahu mac sin, ma wambu watên in nan kên in aö gameñ, nan wandi. Ma bocke dec mac nem dan ndac aö pi gameñ wandi-nga dom?

⁶ Tigeñ tu aö gasôm bu wahu mac sin-nga, dec kayalê bu mac nem ñalôm ñawapac ñandô.

⁷ Aö wasôm yom ñandô têt mac, bu aö bu wahu mac sin dec oc wanem mac sa. Aö bu wahu mac sin dom, goc Ñalau Nem Mac Sa-nga oc têt mac meñ dom. Magoc aö bu wandi, dec aö wan kin in têt mac meñ.

⁸ Ma têt ndoc in meñ, nan in oc tôc lau nom-nga si giso asê tiawê pi sac, ma pi lêt gitên, ma pi Anötö ndê matôc.

⁹ In oc tôc ñac si sac ñahu asê, nan sip ñac sêkên whin aö dom.

¹⁰ Ma in oc tôc asê bu lau nom-nga sênjalê Anötö ndê lêt gitên dom, bu aö oc watên Daman wandi, ma mac oc alic aö tiyham dom.*

¹¹ Ma in oc tôc asê bu Anötö oc êmatôc sac hon, tôc kwahic dec in oc êmatôc nom dindec ñadau.

¹² "Yom daêsam yêc bu wasôm têt mac, magoc mac atôm dom bu akôc sa.

¹³ Magoc têt ndoc Ñalau Yom ñandô-nga meñ su, nan in oc nem mac sa bu anyalê yom ñandô hon. Ñahu bu in oc sôm dau ndê yom asê dom, magoc yom hon nan in ñgô

† **15:25:** Yom dau yêc BW 35:19, 69:4. Têm ñatô lau Israel sêsam Anötö ndê yom nan kwahic dec dasam bu Yom Lêñsêm Akwa nan bu 'Buku Yomsu-nga.' Magoc ñac 'Buku Yomsu-nga' dau hêganôn buku aman dan nan Moses to (Genesis, Eksodas, Levitikas, Namba ma Diuteronomi). * **16:10:** Yom dau ñahu yêc awê dom. Lau ñatô gauc gêm bu yom dau ñahu bocdec bu. Lau nom-nga sêtec Yisu ma sêkic yom bu sêndic in ndu. Ñac si gauc sa dom, ma sêlic in gitôm ñgac dan. Magoc Anötö un in sa, ma kôc in sa pi undambê gi, dec tôc asê bu Yisu in ñgac gitên. Bocdinan Ñalau Dabuñ oc tôc asê bu lau nom-nga si gauc sa pi Yisu dom. Ma lau ñatô gauc gêm bu yom dau ñahu bocdec. Yisu oc pi undambê ndi ma gitôm dom bu êndôhôn lau nom-nga pi lêt gitên tiyham, dec Ñalau oc meñ bu whê ñac si gauc sa pi mêtê sac ma mêtê gitên.

yêc alu Daman, nan dec in oc hoc asê. Ma in oc kêñ puc mac pi gêñ nan oc hôc asê tiñambu.

¹⁴ Nalau Dabuñ oc po aneñ waêñ sa, nahu bu in oc kôc aô dauñ neñ yom, ma hoc asê têt mac.

¹⁵ Daman ndê gêñ hon ti aô neñ, ma tu dinañ-nga dec gasôm têt mac bu gêñ hon nan Nalau oc hoc asê têt mac, nan meñ akêñ aô neñ.”

Nalôm ñawapac oc nem dau kwi ti atac ñayham

¹⁶ Goc Yisu sôm, “Ñasawa sauñ mac oc alic aô dom, ma ñasawa sauñ mac oc alic aô tiyham.”

¹⁷ Yisu sôm yom dinañ, goc in ndê ngacsêñomi sem yomgalôm, ma ñatô sêsôm têt dandi, “Yom bocke dec in sôm bu ñasawa sauñ yac oc dalic in dom, ma ñasawa sauñ yac oc dalic in tiyham? Ma in sôm bu in oc têt Damba ndi.”

¹⁸ Goc sêndac dandi ñapañ bu, “In ndê yom dinañ pi ñasawa sauñ, nan nahu bocke? Yac tanjalê in ndê yom nahu dom.”

¹⁹ Yisu kêyalê bu ñac bu sêndac in pi yom dau, dec sôm têt ñac, “Aô gasôm bu ñasawa sauñ mac oc alic aô dom, ma ñasawa sauñ mac oc alic aô tiyham. Tu sake-nga mac am yomgalôm pi yom dau?

²⁰ Yomandô aô wasôm têt mac, bu têt ndoc aô wahu mac siñ, nan mac oc ahu danjibo asê ma atañ, magoc lau sac nom-nga oc atac ñayham sa. Mac oc ambo ti nem ñalôm ñawapac, magoc tiñambu mac nem ñalôm ñawapac oc nem dau kwi ti atac ñayham.

²¹ Oc nditôm awhê tidaê nan ndê ndoc meñ sa bu kôc balêkoc-nga. In ñalôm ñawapac bu in kêsahê ñandê atu. Tigen têt ndoc in kôc balêkoc dau su, nan in oc gauc nem ñandê dau tiyham dom, bu in atac ñayham sa bu in ndê balêkoc hôc asê su.

²² Ma mac bocdinañ, kwahic dec mac ambo ti ñalôm ñawapac, magoc tiñambu aô walic mac tiyham, ma têt ndoc dinañ, mac oc atac ñayham atu. Ma lau dan oc sêkôc atac ñayham su yêc mac dom.

²³ Têt têt dinañ mac oc andac aô pi gêñ dan tiyham dom. Yomandô aô wasôm têt

mac, bu gêñ sake nan mac ateñ têt Daman tu aneñ ñaê-nga, nan in oc kêñ têt mac.

²⁴ Têt ñamata-nga e meñ têt kwahic dec, mac ateñ gêñ dan tu aneñ ñaê-nga dom. Kwahic dec ma ndi, nan ateñ gêñ tu aneñ ñaê-nga. Ma Anötö oc kêñ têt mac, ma mac oc atisambuc ñandô.”

Yisu ku ñaclai nom-nga dulu

²⁵ “Gêñ hon dinañ aô gasôm têt mac ña yom gôliñ. Magoc têt oc meñ sa, nan aô oc wasôm yom têt mac ña yom gôliñ dom. Aô oc wasôm yom yêc awê têt mac pi Daman.

²⁶ Têt ndoc dinañ mac oc ateñ gêñ tu aneñ ñaê-nga. Aô wasôm têt mac, bu aô dauñ oc wanem mac awham têt Daman lec dom. Mac daôm ateñ nem mbec solop têt in,

²⁷ bu in atac whiñ mac. Aêc! Daman Anötö atac whiñ mac, nahu bu mac atac whiñ aô, ma akêñ whiñ bu in kêkiñ aô gameñ.

²⁸ Aô gambo gawhiñ Daman muñ su, dec gasip nom gameñ. Ma kwahic dec aô bu wahu nom siñ ma wambu watêt in wandi.”

²⁹ Têt dinañ Yisu ndê ngac-sêñomi sêsôm têt in, “Kwahic dec am sôm yom yêc awê, ma sôm ña yom gôliñ dom.

³⁰ Ma kwahic dec yac anjalê bu am kêyalê gêñ hon. Ma lau sêkêñ gêndac têt am dom magoc am kêyalê ñac si gauc ti yom hon muñ. Tu dinañ-nga dec yac akêñ whiñ bu am mweñ akêñ Anötö ndê.”

³¹ Goc Yisu sôm têt ñac, “Kwahic dec mac akêñ whiñ, a?

³² Aô wasôm têt mac, bu ndoc oc meñ sa, ma kwahic dec meñ kêpiñ su, nan mac hon oc ahu aô siñ ma alhê têt têt. Magoc aô oc wambo tanwasêñ dom, bu Daman oc mbo whiñ aô.

³³ Aô gasôm yom hon dindêc têt mac bu wapuc mac dôñ bu ambo ti atac malô tu aô-nga. Yêc nom mac oc atap ñawapac sa, magoc ambo ti nem ñalôm pêñ dôñ, bu aô gaku ñaclai nom-nga dulu su.”

17

Yisu teñ mbec tu in dau-nga

¹ Yisu sôm yom dinañ su, goc tatak undambê, ma teñ mbec bocdec bu, “Daman,

anej ndoc hôc asê su. Po am Atôm, aö dec ney waêy sa, ma njalêy dinañ aö oc wapo am nem waêm sa.

² Am kêy njaclai têtj aö pi njamalac honj, tu bu wakêy lau honj nañ am kêy têtj aö, nañ sêmbo tali njañ.

³ Ma njac si njahu sêmbo tali njañ-nga dau bocdec bu, sênjalê am Anötö njandô tigenj, ma sênjalê aö, Yisu Kilisi nañ am kêkinj aö gameñ.

⁴ “Aö gac dabinj gwelenj nañ am kêy sip aö amanj, ma tu dinañ-nga dec aö gapo nem waêm sa yêc nom.

⁵ Têtj njamata-nga nom dindéc mbasi, nañ aö dec gambo gawhinj am ma hêclu dawêkainj njawasi atu dawhinj daunj. Kwahic dec Damañ, aö wandac am bu kôc aö sa bu wambo wawhinj am tiyham ti njawasi atu dau.”

Yisu têtj mbec tu inj ndê njacsênjomi-nga

⁶ Ma Yisu sôm, “O Damañ, am kêyalinj am nem lau sa yêc nom, ma kêy njac sêsip aö amanj. Aö gatôc am asê têtj njac su, ma njac danja wambu am nem yom.

⁷ Ma kwahic dec njac sênjalê bu gêtj honj nañ aö gakôm, nañ njahu am daôm, ma am kêy sip aö amanj bu wakôm-nga.

⁸ Bu yom nañ am kêy têtj aö, nañ aö gasôm asê têtj njac, ma sêkôc sa. Ma njac sênjalê pi njandô bu muñ-nga aö gambo gawhinj am, ma sêkêy whinj bu am daôm kêkinj aö gameñ.

⁹ Kwahic dec aö bu wateñ mbec tu njac-nga. Aö wateñ tu lau nom-nga honj-nga dom, magoc aö wateñ tu am nem lau honj, nañ am kêy sip aö amanj-nga.

¹⁰ Anej lau honj sêti am nem, ma am nem lau honj sêti aö neñ. Ma aö gatap waêy sa tu njac-nga.

¹¹ Anej têtj wambo nom-nga pacndê, ma malô aö oc watêy am waloc. Magoc njac oc gacgeñ sêmbo nom. O Damañ dabuñ, aö bu wateñ am bu yob lau dinañ njac am nem njacê njac-naclai atu nañ am gêlic njayham bu kêy têtj aö. Yob njac bu sêpiñ dau dôñ sêti gêtj tigenj, gitôm hêclu dati gêtj tigenj.

¹² Têtj ndoc aö gambo gawhinj njac, nañ aö gayob njac njapep njac am nem njacê njac-naclai nañ am kêy têtj aö. Ma bocdinañ njac si danj ginja dom. Njac tigenj nañ gic waê bu peñ,

nañ tawasê oc ninja, bu kôm yom nañ sêto yêc, nañ njandô sa.

¹³ “Malô aö oc watêy am waloc. Tigenj kwahic dec aö gambo nom ma gasôm yom honj dinañ asê têtj anej lau, tu bu anej atac njayham nem njac ahuc, ma kôm njac sêtisambuc.

¹⁴ Aö gakêy am nem yom têtj njac, ma lau sac nom-nga atac tec njac. Sêtec njac njahu bu njac si mala njandô yêc nom dom, gitôm aö daunj neñ malañ njandô yêc nom dom.

¹⁵ Aö wateñ am bu kôc njac su yêc nom dom, magoc aö wateñ am bu yob njac tu njac sac Sadañ-nga.

¹⁶ Njac si mala njandô yêc nom dom, gitôm aö neñ malañ njandô yêc nom dom.

¹⁷ Damañ, am nem yom inj yom njandô eñ. Kêy nem yom njandô sip njac si njalôm bu kôm njac sêti lau dabuñ njandô.

¹⁸ Tôm am kêkinj aö gasip nom gameñ, dec aö wanjinj njac sêsa sêndi sêmbo lau nom-nga njalôm.

¹⁹ Kwahic dec aö gam dabuñ daunj bu wandic bata am nem lêtj nem lau si-nga, ma njalêy dau dinañ dec oc têtj bu njac dau sêti am nem lau dabuñ.”

Yisu têtj mbec tu lau honj nañ oc sêkêy whinj inj-nga

²⁰ “Aö wateñ mbec tu lau nañ kwahic dec sênjalê aö, nañ tawasê-nga dom. Aö wateñ mbec tu lau honj nañ sênjô yom nañ njac oc sêhoc asê pi aö, ma sêkêy whinj aö-nga sêwhinj.

²¹ Kêy njac honj sêmbo ti njalôm ma gauc tigenj, gitôm hêclu dati gêtj tigenj, am mbo aö njalôm, ma aö gambo am njalôm. Pwinj njac honj dôñ sênem daminj hêclu, ma bocdinañ têtj ndoc lau nom-nga sêlic njac sêpiñ dau dôñ ti njalôm tigenj, dec njac honj oc sêkêy whinj bu am kêkinj aö gameñ.

²² Am nem njaclai ti njawasi nañ am kêy têtj aö, nañ dec aö gakêy têtj njac, bu njac oc sêti gêtj tigenj gitôm hêclu dati gêtj tigenj.

²³ Am mbo aö njalôm, ma aö wambo njac njalôm, tu bu wapiñ njac dôñ bu sêmbo ti njalôm ma gauc tigenj. Ma bocdinañ lau nom-nga oc sênjalê bu am kêkinj aö gameñ, ma bu am atac whinj njac gitôm am atac whinj aö.

24 “Daman, aö tac whin bu lau hon nan am kên nac sêsip aö aman, nan sêwhin aö sêmeñ ma sêmbo gameñ nan aö oc wambo. Dec nac oc sêlic nawasi atu nan am kên têt aö. Bu muñ-nga, nom dindec mbasi, nan am atac whin aö ndu andô, dec kên nawasi dau têt aö.

25 O Daman gitêt, lau nom-nga sênyalê am dom. Tigen aö kayalê am, ma lau dindec sênyalê bu am kêkin aö gameñ.

26 Aö gatôc am asê têt nac, ma watôc am asê napan. Ma tu dinan-nga dec am nem atac whin aö-nga oc yêc nac si nalôm. Ma aö dauñ oc wambo nac si nalôm wawhin.”

18

Sêkôc Yisu dôn

(*Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53*)

1 Yisu ten mbec dau pacndê, goc in ti ndê ngacsênomi sêhu Jerusalem sin, ma sêpi Busun Kidron-nga nadannga si. Ma sêsôc om tolib-nga dan nan yêc dinan.

2 Judas, ngac nan hoc Yisu asê, nan kêyalê om dinan, bu ndoc daêsam Yisu ti ngacsênomi sêkac sa sêmbo dindê.

3 Bocdinan têt ôbwêc dinan in kêkuc nac, ma sa têt om dau gi. In wê lau sin Rom-nga ton dan ma lau sin-nga lôm dabun-nga natô nan dabunsga atu-tu ti lau Palêsai sênkin. Nac sênsêlên ti sêhóc dawen ti lam, ma wapa sin-nga, ma sêhóc asê om dinan.

4 Yisu kêyalê gên hon nan oc hóc asê in, goc sa gi ma ndac nac bu, “Mac anjalê asa?”

5 Ma nac sêsôm, “Yac anjalê Yisu Nasaret-nga.” Dec Yisu sôm, “Aö dauñ dindec.” (Têt ndoc dinan, Judas, ngac hoc in asê-nga, kalhac whin lau dinan.)

6 Têt ndoc nac sêngô Yisu ndê yom bu, “Aö dauñ dindec,” goc nac hon sêyu dau su ma sêpen sêsip nom si.

7 Ma in ndac tiyham, “Mac anjalê asa?” Ma sêsôm, “Yisu Nasaret-nga.”

8 Goc in ô yom ma sôm, “Aö gasôm su, bu aö dauñ dindec. Mac asôm bu mac anjalê aö, ma bocdinan atec anen lau dindec sêlhô sêndi.”

9 Yisu sôm yom dau tu bu nem in ndê ngacsênomi si-nga. Ma tu dinan-nga yom nan in sôm muñ su bocdec bu, “Aö oc

wayob namalac hon nan Daman kên têt aö, bu nac si dan ninnga dom,” nan dec ndandô sa.

10 Saimon Pita kôc in ndê bien balin sa, ma pa dabunsga namata-nga ndê ngac akin ndê dangalauñ andô-nga su. Ngac akin dau ndê naê Malkus.

11 Magoc Yisu sôm têt Pita, “Kên nem bien mbu sip napan ndi. Daman kên lalhu nawapac-nga dindec têt aö, ma aö gac waê bu wanôm.”

Sêwê Yisu sêtêt Anas si (*Mat 26:57*)

12 Goc ngac bata sin-nga ti ndê lau sin, ma lau sin sêyob lôm dabun-nga nan lau bata Israel-nga sênkin, nan sêkôc Yisu ma sêsô in amba dôñ.

13 Goc sêwê in sêtêt Kayapas lawa Anas ndê andu si. Kayapas, in lau Israel si dabunsga namata-nga têt têt dinan.

14 In ngac nan muñ-nga sôm asê têt lau bata Israel-nga, bu oc nayham bu ngac tigen mbac ndu ô lau hon.

Pita sêc Yisu ahuc (*Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57*)

15 Sêwê Yisu sêtêt dabunsga namata-nga ndê andu, ma sêsôc tunlôm nan kêgihi andu dau, nan si. Ma Saimon Pita lu ngacsênom dan sênkuc. Ngacsênom dau dabunsga namata-nga kêyalê in tidôn, ma bocdinan dec in kêkuc Yisu ma gacgen sôc tunlôm dau gi.

16 Magoc Pita sôc gi dom, in kalhac awê kêpin gatam. Dec ngacsênom nan dabunsga namata-nga kêyalê, nan mbu gi ma sôm yom pi Pita whin awhê akin nan yob gatam, goc kôc Pita sôc gi.

17 Ma awhê akin dinan ndac Pita bocdec, “Ma bocke? Am Yisu ndê ngacsênom dan whin, a?” Magoc Pita pa dau ma sôm, “Mba! Aö dom!”

18 Têt ôbwêc dinan gameñ nalhuc sa, dec lau akin ti lau sin lôm dabun-nga sêkôm ya golom asê goc sêlhac sênghi ma sênsulu. Ma Pita gi kalhac whin nac ma kêsulu ya.

Dabunsga Anas kêsû Yisu (*Mat 26:59-68; Mak 14:55-65; Luk 22:63-71*)

19 T êñ dinan, dabuñsiga ñamata-nga Anas* kêsú Yisu pi in ndê sêñomi, ma pi yom nan in kédôhôn têt lau.

20 Ma Yisu sôm, “Aö gasôm anen yom hon yêc awê. Aö kadôhôn lau gambo ñac si lôm wê-nga ma yêc lôm dabuñ Jerusalem-nga, gameñ nan lau Israel-nga hon êlêmê sêkac dau sa sêmbo nan. Ma aö gasêc yom dan ahuc dom.”

21 Bocdinan tu sake-nga am kêsú aö? Ndac lau nan sêñgô anen yom. Ñac hon sêñyalê yom nan aö gasôm.”

22 Têt ndoc Yisu sôm yom dinan, goc ñgac sin lôm dabuñ-nga nan kalhac kêpiñ in, nan tap in sip ali andô ma sôm, “Toc dabuñsiga atu sa, ma ô in ndê yom bocdinan dom!”

23 Dec Yisu sôm, “Yom nan aö gasôm, nan bu yom so, nan goc sôm têt aö. Magoc aö gasôm yom so dan dom, ma tu sake-nga dec am tap aö?”

24 Têt dinan Anas kêkiñ Yisu têt dabuñsiga ñamata-nga Kayapas gi. Ma wac nan sêsô in amba dôn, nan gacgeñ yêc.

Pita sêc Yisu ahuc tiyham

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Saimon Pita kêsulu ya mbo, ma ñamalac dan ndac in, “Am ñgac dau ndê ñgacsêñom dan, me?” Ma Pita pa dau ma sôm, “Mba!”

26 Dabuñsiga ñamata-nga ndê ñgac akin dan mbo gameñ dinan. In ñgac nan Pita pa in ndê dan galauñ su, nan ndê têtñgac. Ma in sôm têt Pita, “Ma bocke? Aö galic am kalhac whiñ ñgac dinan yêc ôm olib-nga. Yomandô, me?”

27 Magoc Pita pa dau tiyham, ma ñgahô en dalec dan gic hu tan.

Pailot kêsahê Yisu

(Mat 27:11-18, 20-23; Mak 15:2-15; Luk 23:2, 3, 18-25)

28 Ôbwêc pacndê, ma têt bêbêc ganduc lau bata Israel-nga sêhu Kayapas ndê andu

sin ma sêwê Yisu sêtêt gôlinwaga Rom-nga ndê andu si. Lau bata Israel-nga dinan sêsôc andu dau dom, sêtôc dau ma gauc gêm bu oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-nga, dec oc tôm dom bu sênen Mwasin Pasowa-nga.†

29 Bocdinan Pailot, ñgac nan gêm gôlin gameñ Judia-nga sa têt ñac gi, ma ndac ñac, “Mac asôm bu ñgac dindec kôm giso bocke?”

30 Ma sêo yom ma sêsôm, “In bu ndê giso mbasi, dec yac oc akôc in atêt am amen lec dom.”

31 Dec Pailot sôm, “Mac daôm akôc in sa andi, ma amatôc in êñkuc mac daôm nem yomsu.” Magoc ñac sêsôm, “Mba! Bu mac lau Rom-nga akêt yao bu yac lau Israel-nga andic ñamalac dan ndu dom.”

32 Ñalêt dinan dec Yisu ndê yom pi lêt nan in oc mbac ndu,‡ nan ñandô sa.

33 Têt dinan Pailot hu ñac sin ma sôc andu gi, goc ta Yisu sôc gi ma ndac in, “Am lau Israel-nga si Kin, a?”

34 Ma Yisu ô yom bocdec bu, “Am sôm yom dinan tôm am daôm nem gauc, me lau ñatô sêsôm yom dau pi aö?”

35 Ma Pailot sôm, “Aö ñgac Israel-nga dom! Am daôm nem lau ti dabuñsiga atu-tu Israel-nga sêkêt am têt aö mwen. Am kôm gêt giso bocke?”

36 Dec Yisu sôm, “Anen gôlin kin-nga gitôm kin nom dindec-nga si gôlin dom. Aö bu wanem gôlin gameñ nom-nga dan, dec oc tôm bu anen lau akin sêyob aö ma sêndic sin bu lau bata Israel-nga sêkôc aö dôn dom. Magoc aö nen gôlin ñahu yêc nom dindec dom.”

37 Goc Pailot sôm, “Bocdinan, am sôm bu am kin dan, a?” Ma Yisu sôm, “Am daôm sôm bu aö kin dan. Anen dinan kôc aö, ma aö gahôc asê nom tu gêt tigen-nga, nan tu wahoc yom ñandô asê-nga. Ma lau hon nan atac whiñ yom ñandô, nan sêkôc anen yom sa.”

* 18:19: Anas - Muñ-nga lau Israel-nga sêñyalin Anas sa ti ñac si dabuñsiga ñamata-nga. Têt yala AD15 lau Rom-nga sêkôc in su yêc gwelen dau. Tinambu Kayapas in lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga, magoc lau Israel daêsam êlêmê sêsam Anas bu dabuñsiga ñamata-nga whiñ. † 18:28: Lau Israel-nga si yomsu dan sôm bu ñac bu sênem dabuñ dau, dec ñac sêmbo ahê têt flau gameñ apa-nga. Ñahu bu lau gameñ apa-nga sêñkuc Anötö ndê yomsu dom, ma lau Israel-nga bu sêmbo sêmpin ñac, dec oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-nga. Pailot in ñgac Rom-nga dan, ma lau gameñ apa-nga daêsam sêmbo in ndê andu, ma tu dinan-nga lau bata Israel-nga sêtec bu sêsôc in ndê andu. ‡ 18:32: Yisu sôm bu lau oc sêsun in sa yêc nom - alic Jon 12:32-33; 3:14; ma 8:28. Lau Israel-nga sêtec lau sac ña hoc ndu, magoc lau Rom-nga sêndic lau sac pi a gicso dau ma tu dinan-nga Yisu sôm bu ñac oc sêsun in sa akêt nom.

³⁸ Pailot ngô yom dau goc ndac, “Ma yom bocke in yom nandô?”

In sôm yom dinañ su, goc sa têtj lau bata Israel-nga gi, ma sôm tiyham têtj ñac, “Aö gatap yom dañ bu tamatôc in pi-nga, nañ sa dom.

³⁹ Magoc mac nem mêtê dañ yêc, bu wahu gapocwalô dañ siñ têtj mac têtj Mwasin Pasowa-nga nandoc. Mac atac whin bu aö wahu ñgac dindec, nañ sêsam bu Kin Israel-nga, nañ siñ têtj mac, me mba?”

⁴⁰ Magoc sêmbwêc, “Mba! In dom! Hu Barabas siñ têtj yac.” Barabas in lau nañ sêngilí siñ têtj lau Rom-nga, nañ si dañ.

19

Sêsôm tidôñ bu sêndic Yisu ndu

(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

¹ Goc Pailot kêtj Yisu têtj lau siñ-nga bu sêhi in ña sö.

² Ma sêñsau bu sêtoc in sa. Sêwhê wac kêm ma sêkêtj in uñ gitôm sunsun, ma sêkêtj in sôc ñakwê kokoc gitôm kin si ñakwê.

³ Goc sêsôc sêsa sêlhac in anğô-nga ma sêmbwêc, “Ei! Datoc lau Israel si Kin dindec sa mañ!” Ma sêtap in sip ali andô.

⁴ Ma Pailot sa meñ tiyham ma sôm têtj lau bata bu, “Anğô su nañ! Aö neñ lau siñ-nga oc sêkôc in sa têtj mac meñ. Ma bocdinañ dec anyalê bu aö gatap yom dañ sa pi in dom.”

⁵ Goc sêkôc Yisu sa meñ, ti sunsun wac kêm ma ñakwê kokoc. Ma Pailot sôm, “Alic ñgac dau dec.”

⁶ Têtj ndoc dabuñsiga atu-tu ma lau siñ lôm dabuñ-nga sêlic in, nañ sêmbwêc, “Ndic in pi a gicso dau! Ndic in pi a!” Magoc Pailot sôm, “Mba! Aö gatap yom dañ sa pi in dom. Mac daôm akôc in sa andi ma andic in pi a.”

⁷ Ma lau bata Israel-nga sêsôm, “In toc dau sa ma sam dau bu Anötö ndê Atu! Ma tu yom sac dinañ-nga, yac mba yomsu sôm bu in mbac ndu mañ.”

⁸ Pailot ngô yom dinañ ma töc dau nandô.

⁹ Goc in kôc Yisu mbu sôc andu ñalôm gi, ma ndac in, “Am mwen akêtj nde?” Magoc Yisu gêm dôn.

¹⁰ Ma Pailot sôm têtj in, “Bocke am ô aneñ yom dom? Aneñ ñaclai yêc bu wanğapwêc am su, me bu wandic am pi a gicso dau ndi. Am kêtjalê, a?”

¹¹ Dec Yisu ô yom ma sôm, “Anötö bu kêtj têtj am dom, dec am oc tôm dom bu kôm gêtj dañ têtj aö. Bocdinañ dabuñsiga nañ kêtj aö gasip am amam, nañ kôm giso hóc gêlêc am nem su.”

¹² Pailot ngô yom dinañ, dec kêsâlê lêtj bu hu Yisu siñ. Magoc lau bata Israel-nga sêmbwêc ñapañ ma sêsôm, “Asa nañ toc dau sa bu in kin dañ, nañ kôm bu hóc gêlêc Sisa, lau Rom-nga si kin. Bocdinañ am bu hu ñgac dindec siñ, nañ am Sisa ndê silip dom.”

¹³⁻¹⁴ Bêc dinañ in bêc lau Israel-nga sêmasañ Mwasin Pasowa-nga, ma ac kalhac lhu su. Têtj ndoc Pailot ngô lau bata Israel-nga si yom dinañ, nañ dec in kôc Yisu sa awê têtj gameñ nañ sêsam bu Sen Hoc nañ gi. (Yêc Yom †Hibru sêsam gameñ dau bu Gabata.) Yêc dinañ, Pailot ndôc sic ndôc in ndê pônj êmatôc yom-nga, ma sôm têtj lau bata Israel-nga bu, “Alic mac nem kin dindec!”

¹⁵ Tigenj ñac sêmbwêc, “Kôc in sa ndi! Kôc in sa ndi! Ndic in pi a gicso dau!” Dec Pailot ndac, “Mac atac whin bu aö wandic nem Kin pi a gicso dau ndi, a?” Ma dabuñsiga atu-tu sêo yom ma sêsôm, “In yac mba kin dom! Sisa tigenj in yac mba kin.”

¹⁶ Têtj dinañ Pailot sôc ñac si yom ñapu, ma kêtj Yisu têtj ñac bu lau siñ-nga sêndic in pi a gicso dau ndi.

Lau siñ-nga sic Yisu pi a gicso dau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Sêkêtj Yisu hóc dau ndê a gicso dau, ma sêwê in sêsa gameñ nañ sêsam bu Gameñ Ñakêcyha-nga si. Yêc Yom Hibru sêsam gameñ dau bu Golgota.

¹⁸ Ma yêc dinañ, ñac sic in pi a gicso dau gi. Ma ñac sic ñgac lu sêpi a sêwhin, dañ kêtjalêñ andô-nga ma dañ kêtjalêñ gasê-nga.

¹⁹ Pailot sôm bu sêto yom pi bapia dañ ma sêndic pi a gicso dau ñahô-nga. Bapia dau sôm, “Yisu Nasaret-nga. Lau Israel-nga si Kin.”

²⁰ Sêto yom dau ña lau Israel, ti lau Rom-nga ma lau Grik-nga si awha. Gameñ dinañ

yêc suñ sa têtj malac Jerusalem, dec lau Israel-nga daêsam sêlic bapia dau.

²¹ Boc-dinanj dabuñsiga atu-tu Israel-nga sêtuçin ma sêsôm têtj Pailot, “Am to, ‘Lau Israel-nga si Kiñ,’ ma yac alic yham dom! Am bu to, ‘Ngac dindéc sam dau bu lau Israel-nga si kiñ,’ dec oc solop.”

²² Magoc inj ô yom ma sôm, “Aö gato yom dinanj, ma oc yêc bocdinanj.”

²³ Têtj ndoc lau siñ-nga sic Yisu pi a gicso dau, nanj sêkôc inj ndê ñakwê su. Ñac lau hale, ma sêwhê ñakwê awê-nga kôc gi toñ hale, ma sêkôc sa tôm gi. Magoc ñac sic sam inj ndê ñakwê ñalôm-nga dom. Ñakwê dau ñayham andô, sêsê dom, sêwhê sambuc ti po baliñ yêc ñasu ma sip têtj gahi.

²⁴ Bocdinanj lau siñ-nga sêsôm têtj dandi, “Dakêc po dau kic dom. Dapuc gapoc ma yac neñ danj kôc po sambuc.” Ñac sêkôm bocdinanj, dec yom danj nanj sêto yêc, nanj ñandô sa. Yom dau bocdec bu:

Ñac sêwhê aneñ ñakwê kôc têtj dandi, ma sêpuc gapoc tu aneñ ñakwê-nga. *[BW 22:18]*

²⁵ Têtj ndoc dinanj Yisu dinda lu asiwê danj, ma Klopas ndê awhê Maria lu Maria Magadala sêlhac sêmpin a gicso dau.

²⁶ Ma Yisu gêlic inj dinda kalhac whin ñgac-sêñom nanj inj atac whin ñandô, dec inj sôm têtj dinda, “O dinanj. Lic nem atômñgac dinanj.”

²⁷ Ma inj sôm têtj ñgacsêñom dau bu, “Lic am dinam dinanj.” Ma têtj bêc dinanj ma gi, ñgacsêñom dau kôc Yisu dinda sa ndöc inj ndê andu.

Yisu mbac ndu
(*Mat 27:48, 50; Mak 15:36-37; Luk 23:36*)

²⁸ Yisu kêyalê bu inj gic dabinj gêtj honj su. Ma tu yom danj nanj sêto yêc, nanj ñandô sa-nga, dec inj sôm, “Aö bu yô aö.”

²⁹ Lônj wain ñamakic-nga danj kalhac gameñ dinanj, ma ñgac siñ-nga danj kôc sôwam danj ma kêñ sip wain. Goc inj sô pi a baliñ danj, ma hôc sa pi têtj Yisu whasuñ gi.

³⁰ Inj nôm su ma sôm, “Aö neñ gwelenj honj pacndê su.” Goc inj wec, ma mbac ndu.

³¹ Têtj bêc dinanj lau Israel-nga sêmasañ dau tu bêc Sabat-nga, ma Sabat lañsê-nga inj ñac si om atu danj. Ñac sêtec bu lau batê

sêngalêñ a gicso dau têtj bêc atu dinanj, bocdinanj dec lau bata sêndac Pailot bu lau siñ-nga sêtuc lau dau si gahi dulu tu bu sêmbac ndu ñgahô-nga, goc sêkôc ñac si ñamlañ su ma sêñsuhunj.

³² Pailot gôlôc su, dec lau siñ-nga sêtêñ ñgac danj nanj sic pi a gicso dau whin Yisu nanj si, ma sêtuc inj gahi dulu. Goc ñac sêtuc ñgac tilu-nga gahi dulu bocdinanj.

³³ Tigeñ têtj têtj sêtêñ Yisu si, nanj sêlic bu inj mbac ndu su, dec sic inj gahi dulu dom.

³⁴ Magoc ñgac siñ-nga danj kôc inj ndê kêm ma kuñ Yisu sip ñabi, ma ñgahô dac ti bu kêc sa meñ.

³⁵ (Ñgac nanj gêlic gêtj honj dinanj su, nanj dec sôm asê, ma inj ndê yom inj yom ñandô. Inj dau kêyalê bu inj ndê yom inj yom ñandô, ma inj sôm asê bu mac akêñ whin bocdinanj.)

³⁶ Gêtj dinanj hôc asê, dec yom lu nanj sêto yêc, nanj ñandô sa.

Yom danj yêc bocdec bu:

Ñac oc sêtuc inj ndê ñakwa danj dulu dom.
[BW 34:20]

³⁷ Ma yom danj tiyham yêc bocdec:

Ñac oc sêlhac ma tahê ñgac nanj sêkuñ inj nanj.
[Sek 12:10]

Sêkêñ Yisu ndê ñamlañ yêc hoc ñasuñ
(*Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸ Ñgac danj mbo, nanj sêsam bu Josep, ma inj meñ akêñ malac A rimatiya. Inj kêñ whin Yisu, magoc sêc dau ahuc, bu inj töc lau bata Israel-nga. Têtj telha dinanj inj têtj Pailot gi ma ndac Yisu ndê ñamlañ. Pailot gôlôc, dec Josep sa gi ma kôc Yisu ndê ñamlañ su yêc a gicso dau.

³⁹ Ma Nikodemas gêm inj sa. Nikodemas inj ñgac bata Israel-nga nanj mun-nga gi gêlic Yisu têtj ôbwêc danj. Inj kôc a ñakwi ti gêtj ñamalu nanj sêngalun whin dau su, nanj gitôm 30 kilogram, ma whin Josep gi.

⁴⁰ Inju sêkôc Yisu ndê ñamlañ, ma sem oso ña gêtj ñamalu, goc sêhi ahuc ña po ñayham. Sêkôm gêtj dau kêkuc lau Israel-nga si gêbôm sêñsuhunj lau batê-nga.

⁴¹ Ôm danj yêc suñ sa têtj gameñ nanj lau siñ-nga sic Yisu pi a gicso dau. Ma sêhê danj yêc ôm dau ñalôm, nanj lau sêlêñ gwananj su

yêc hoc ñalôm, ma sêkêñ ñgac batê dan yêc hoc ñasun dau mun su dom.

⁴² Bocdinañ sêñsuhun Yisu ñamlañ yêc hocsun dinañ, ñahu bu bêc dinañ in bêc lau Israel-ña sêmasañ dau tu Sabat-ña, ma hocsun dau yêc kêpin.

20

Yisu tisa

(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-10)

¹ Bêc Sabat-ña men gi su, ma têtñ wake ñabêc ñamata-ña Maria Magadala tisa têtñ bêbêc ganduc, ma sa têtñ sêhò gi. In gêlic bu hoc atu nañ sêkêñ ndöc sê awha, nañ ndöc ñamala dom.

² Goc in kêti mbu têtñ Saimon Pita lu ñgacsêñom nañ Yisu atac whin ñandô, nañ gi, ma sôm têtñ inlu, “Oyaê! Ñac sêkôc Pômdau ndê ñamlañ su yêc sêhò, ma yac am gauc gameñ nañ sêkêñ in yêc.”

³ Goc Pita lu ñgacsêñom dinañ sêti bu sêtêtñ sêhò sêndi.

⁴ Inlu sênti si, ma ñgacsêñom dinañ hóc gêlêc Pita su ma hóc asê mun.

⁵ In sôc gi dom, magoc in wec ma tôc gwaniñ, ma gêlic po nañ sêhi pi Yisu ndê ñamlañ, nañ yêc ñamala.

⁶ Saimon Pita kêkuc men hóc asê ma gacgen sôc hocsun dau ñalôm gi. In gêlic po nañ yêc,

⁷ ma po nañ sêhi pi Yisu ñagôlôn. Po dinañ yêc dau-ña, magoc yêc bambalin dom, yêc gitôm sêtíp sa ñapep.

⁸ Goc ñgac-sêñom nañ hóc asê sêhò mun, nañ sôc gi whin. In gêlic po ñambwa, dec kêñ whin bu Yisu tisa su yomandô.

⁹ (Mun-ña e men têtñ têtñ dinañ, nañ ñac si gauc sa dom pi yom hon nañ sêto yêc bu Yisu oc tisa akêñ lau batê-ña.)

Yisu hoc dau asê têtñ Maria Magadala

¹⁰ Dinañ su ma ñgacsêñom lu dinañ sêlhò sêmbu sêtêtñ si andu si.

¹¹ Magoc Maria Magadala nañ mbu men su, nañ gacgen kalhac sêhò ñamakê ma tañ. In wec bu tôc gwaniñ sêhò ñalôm,

¹² ma in gêlic anela lu ti ñakwê sêsêp sêndöc gameñ nañ mun-ña Yisu yêc, dan ndöc ñagôlôn-ña, ma dan ndöc gahi-ña.

¹³ Ma sêndac in, “O awê! Am tañ tu sake-ña?” Ma in ô yom ma sôm, “Lau sêkôc aneñ

Pômdau ndê ñamlañ su, ma aö gam gauc gameñ nañ sêkêñ in yêc nañ.”

¹⁴ In sôm yom dinañ su, dec tagêlic ma gêlic Yisu, magoc kêyalê dom bu in Yisu.

¹⁵ Ma Yisu sôm, “Awhê! Am tañ tu sake-ña? Am kêsalê asa?” Maria gauc gêm bu in ñgac nañ yob ôm dau, dec sôm, “O ñadau, am bu kôc in ndê ñamlañ su, goc sôm asê têtñ aö bu am kêñ in yêc gameñ bocke, ma yac oc andi akôc in sa.”

¹⁶ Têtñ dinañ Yisu sôm têtñ in, “Maria.” Goc Maria kac dau kwi ma mbwêc ña Yom Hibru, “Raboni!” (Yom dau danem kwi bu ‘Kêdôhônwaga.’)

¹⁷ In kêgape Yisu dôñ ñanğa, magoc in sôm, “Am êmasec aö ñapan dom, bu aö gatêtñ Damañ ga su dom. Magoc am mbu ndi, ma sôm têtñ aneñ asidôwai bu aö oc wambu watêtñ aneñ Damañ, ma mac nem Damam. In aö neñ Anötö, ma mac nem Anötö.”

¹⁸ G oc Maria Magadala kôlhö têtñ Yisu ndê sêñomi gi, ma sôm têtñ ñac bu, “Pômdau tisa ma aö galic in su!” Ma yom hon nañ Yisu sôm têtñ in, nañ in gic min têtñ ñac.

Yisu hoc dau asê têtñ ndê sêñomi

¹⁹ Têtñ wake ñabêc ñamata-ña dinañ ñaöbwêc, sêñomi sêmbu andu dan ñalôm sêwhin dau. Ñac sic gatam ahuc ñanğa, bu sêtöc lau bata Israel-ña. Sêmbu dinañ, ma Yisu hoc dau asê kalhac ñac ñalhu, ma sôm, “Yom malô whin mac!”

²⁰ In sôm yom dinañ su, goc tôc in amba ma ñabi têtñ ñac sêlic. Ma ñac hon atac ñayham atu tu sêlic Pômdau-ña.

²¹ Ma in sôm tiyham, “Yom malô whin mac! Tôm Damañ kêkin aö gasip nom gameñ, nañ kwahic dec wanñin mac asa andi.”

²² Dec in yu wayahô pi ñac ma sôm, “Akôc Ñalau Dabuñ sa loc.

²³ Aö wakêñ ñaclai têtñ mac bu asuc ñamalac si sac kwi. Ñac nañ mac asuc ñac si sac kwi, nañ Anötö suc ñac si sac kwi bocdinañ. Ma ñac nañ mac asuc si sac kwi dom, nañ si sac oc gacgen yêc ñac-ña.”

Yisu hoc dau asê têtñ Tomas

²⁴ Têtñ ndoc ñamata-ña nañ Yisu hoc dau asê têtñ in ndê sêñomi, nañ Tomas mbo whin

ņac dom. In ņgacsêņomi 12 si daņ naņ sêsam bu Lômcpôn.

²⁵ Tiņambu sêņomi ņatô sêsôm têt in bu, “Yac alic Pômdau su!” Magoc in sôm, “Aö gakêņ whiņ dom! Aö bu walic bôlêm ņamala yêc in amba, ma wakêņ aö amanatu sip ņamala dau, ma sôc kêm ņamala yêc in ņabi, dec aö oc wakêņ whiņ.”

²⁶ Wake daņ giņga su, ma Yisu ndê sêņomi sêmbo andu dau tiyham, ma Tomas mbo whiņ ņac. Ȇac sic gatam ahuc ņaņga sa, magoc Yisu meņ kalhac ņac ņalhu. Ma in sôm, “Yom malô whiņ mac!”

²⁷ Ma in sôm têt Tomas, “Lic aö aman, ma kêt amam-atu sip dec, ma kêt amam-atu sôc aneņ ņabi. Hu nem atac lu-lu siņ, ma kêt whiņ.”

²⁸ Dec Tomas sôm, “Aneņ Pômdau, ma aneņ Anötö am!”

²⁹ Goc Yisu sôm têt in, “Am gêlic aö su, dec kêt whiņ. Aö awhaņ hóc lau naņ sêlic pi tandô dom, magoc sêkêt whiņ, bu ņac oc sêtap Anötö ndê mwasiņ sa.”

Jon ndê bapia ņahu

³⁰ Yisu kôm gêt dalô daêsam yêc in ndê sêņomi aņgô-ņga, naņ ņamiņ yêc bapia dindec dom.

³¹ Magoc yom pi gêt dalô naņ sêto sip bapia dindec, naņ yêc tu bu mac asam ma akêt whiņ bu Yisu in Mesaya, Anötö ndê Atu. Ma tu mac akêt whiņ in ndê ņaê-ņga, dec mac oc atac seņ ambo tamli-ņga sa.

21

Ngacsêņomi sêhê i daêsam

¹ Tiņambu Yisu hoc dau asê têt ņgacsêņomi tiyham, yêc Bugictoņ Taibirias* ņamakê. Ma ņamiņ dau dindec.

² Saimon Pita, ma Tomas naņ sêsam bu Lômcpôn, Natanael naņ meņ akêt malac Kana yêc Galili, Sebedi ndê atu lu, ma ņgacsêņom lu tiyham sêmbo sêwhiņ dau.

³ Ma Pita sôm têt ņac, “Aö bu wasa wandi wakôc i.” Ma ņac sêsôm, “Ayôc, yac awhiņ am daloc.” Bocdinaņ ņac hoņ sêpi waņ daņ ma sêsa si bu sêkêt wasaņ. Magoc têt ôbwêc dinaņ, sêkôc i daņ dom.

⁴ Têt bêtêc ganduc Yisu kalhac baö, tigen ņac sêņyalê dom bu in Yisu.

⁵ Ma in hê mwalêc ņac ma sôm, “Aê mac lau. Mac akôc i ņatô, me mba?” Ma sêsôm, “Mba!”

⁶ Dec in sôm têt ņac, “Akêt wasaņ sip andô-ņga, ma mac oc atap i ņatô sa.” Bocdinaņ ņac sêkêt wasaņ sip gi ma sêkôc i daêsam andô, dec gitôm dom bu sêhê sa.

⁷ Têt dinaņ ņgacsêņom naņ Yisu atac whiņ kêtêc, naņ sôm têt Pita bu, “Kec, Pômdau dau dê.” Saimon Pita ņgô yom dau, goc ņagahô in kôc ndê ņakwê awê-ņga sa, hi pi dau, ma pwê sip bu gi, ma bu têt Yisu ndi.

⁸ Waņ dau poc kêt in baö, ņasawa gitôm 90 mita, ma ņgacsêņomi ņatô sêhêc waņ ma sêhê wasaņ ti i sêņkuc Pita.

⁹ Ȇac sêhêc asê baö, ma sêlic i sa ya ņanda, ma bolom ņatô.

¹⁰ Ma Yisu sôm têt ņac, “Akôc i ņatô sa yêc wasaņ amen.”

¹¹ Goc Saimon Pita têt waņ gi, kêtgapwêc wasaņ su, goc sêhê pi baö gi. I atu-atu daêsam sêyêc wasaņ, naņ sêsê sa gitôm 153, magoc wasaņ dau kic dom.

¹² Ȇac hoņ sêtôc bu sêndac in bu, “Am asa?” Magoc yêc ņac si ņalôm sêņyalê bu in Pômdau. Ma Yisu sôm, “Ameņ ma aneņ gêt bêtêc-ņga.”

¹³ Dec in kêtêlêt gi ma kôc i ti bolom sa, ma kêt têt ņac.

¹⁴ Dinaņ ti têt titô-ņga naņ Yisu hoc dau asê têt ndê ņgacsêņomi têt ndoc Anötö uņ in sa akêt lau batê-ņga.

Yisu ndê yom têt Pita

¹⁵ Ȇac seņ gêt pacndê, goc Yisu sôm têt Saimon Pita, “Saimon, Jon ndê atu. Am tac whiņ aö ņandô, hóc gêtêc lau dindec si atac whiņ aö su, me?” Ma in sôm, “Aêc Pômdau! Am kêtêlê bu aö atac whiņ am.” Dec Yisu sôm, “Bocdinaņ lôm aneņ domba.”

¹⁶ Ma Yisu ndac in tiyham bu, “Saimon, Jon ndê atu, am tac whiņ aö ņandô, me?” Ma in ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, am kêtêlê bu aö atac whiņ am.” Dec Yisu sôm, “Yob aneņ domba.”

¹⁷ Ma in ndac tidim titô-ņga, “Saimon, Jon ndê atu, am tac whiņ aö ņandô, me?” Pita

* **21:1:** Taibirias - Bugictoņ Galili-ņga ndê ņaê daņ.

ndê ñalôm ñawapac bu Yisu ndac yom tigen dinañ têt in tidim tö, ma in sôm, “Pômdau, am kêyalê gêt hon. Am kêyalê bu aö atac whin am kêtêc.” Goc Yisu sôm, “Lôm anen domba.

¹⁸ Aö wasôm yom ñandô têt am. Têt ndoc am mbo balê, nañ am kêmasañ daôm, ma kêselêt têt gameñ bocke nañ am daôm atac whin bu ndi. Tigen tinambu, têt ndoc am ti ñamalac andô, nañ am oc êmatôc amam, ma lau dañ oc sêsô am nem pinkap dôñ, ma sêwê am têt gameñ nañ am atac whin dom bu ndi-nga nañ.”

¹⁹ Yisu sôm yom dinañ gwanañ pi Pita ndê mbac ndu ñalêt, nañ oc po Anötö ndê waê sa. Ma Yisu gic têt ku yom ma sôm, “Êmkuc aö!”

Yisu lu ñgacsêñom nañ in atac whin

²⁰ Têt dinañ Pita kac dau kwi ma gêtic ñgacsêñom nañ Yisu atac whin in ñandô, nañ kêtêc inlu. (In ñgac dinañ têt ndoc ñac sen Pasowa, nañ ndôc gi pañ Pômdau, ma ndac in bu asa oc hoc in asê.)

²¹ Têt ndoc Pita gêtic in, nañ goc in ndac Yisu, “Pômdau, ñgac dê oc bocke?”

²² Ma Yisu ô yom ma sôm, “Am êmkuc aö ma hêgo daôm pi in dom. Aö bu wakêt in mbo tali e wambu wameñ, nañ aö neñ gêt.”

²³ Tinambu sêñomi ñatô sêñgô yom dau ñawaê, ma ñatô gauc gêm bu ñgacsêñom dinañ oc mbac ndu dom. Magoc Yisu ndê yom hêganôn ñgacsêñom dau mbo tali-nga lec dom. In sôm bu, “Aö bu wakêt in mbo tali e wambu wameñ, nañ aö neñ gêt.”

Yom ndic bata-nga

²⁴ In ñgacsêñom dau dinañ dec hoc yom hon dindêc asê, ma to sip bapia dindêc. Ma yac anyalê bu in ndê yom in yom ñandô en.

²⁵ Yisu kôm gêt daêsam ma daêsam andô nañ ñamin yêc bapia dindêc dom. Yac bu añsahê bu ato yom sip bapia, pi gêt hon nañ Yisu kôm, mboe yom dau oc nem bapia nom-nga hon ahuc.

Aposel si gwelen Yom whê bapia dindéc sa-nga

Luk to in ndê buku tilu-nga dindéc, ma gic têku yom nan in to yêc in ndê nawae nayham. Alic yom natô pi Luk yêc 'Yom whê Luk ndê nawae nayham sa-nga.'

Yêc buku dindéc, Luk to yom pi lêñ nan nawae nayham sa tiapa yêc gameñ nan lau Rom-nga sem gôlin. Sêsam buku dindéc bu 'Aposel si Gwelen,' magoc lau natô sêsôm bu 'Nalau Dabuñ ndê Gwelen.' Nahu bu gêñ hon nan aposel sêkôm, nan sêkôm na Nalau dau ndê naclai. Têñ ndoc Yisu bu hu nom dindéc sin ma mbu pi undambê ndi, nan sôm têñ in ndê lau bu sêhu malac Jerusalem sin dom, e sêtap mwasiñ nan Anötö gic bata têñ nac, nan sa. Yom dau hêganôn in ndê Nalau Dabuñ (1:4). Ma tiñambu in sôm têñ nac bu sêhoc yom nandô asê pi in yêc Jerusalem, ma yêc gameñ Judia-nga ma gameñ Samaria-nga, e yom dau sa têñ nom ñagameñ hon (1:8).

Luk whê sa bu lau aposel sêkôm gêñ dalô daêsam bu puc nac si yom dôn, tu bu lau sêlic ti sêngô, ma sêkin whin Yisu-nga. Ma in to yom daêsam pi Saul, nan tiñambu sêsam bu Pol, ma pi nalên nan Anötö gêm in kwi, ma kêyalin in sa bu hoc nawae nayham asê têñ lau gameñ apa-nga nan lau Israel dom.

Yisu gic bata Nalau Dabuñ

¹ O Tiopilas, yêc aneñ buku ñamata-nga aö gato yom pi gêñ hon nan Yisu gic hu bu kôm ti kêdôhôn têñ lau.

²⁻³ Aneñ yom nan gato, nan meñ têñ bêc nan Anötö kôc in su pi undambê gi. In hóc nandê ma mbac ndu su, ma tiñambu tisa ma hoc dau asê têñ lau ñaposeñ nan in kêyalin nac sa su. Tôm bêc 40 in mbo whin nac ma tôc dau têñ nac sêlic, e sênyalê pi nandô

bu in tisa ma mbo tali tiyham yom nandô. Têñ nasawa dinañ Yisu whê yom sa têñ nac pi ñAnötö ndê gôlin ma pi gwelen nan bu sêkôm-nga, ma Nalau Dabuñ puñ yom dau dôn yêc nac si nalôm.

⁴ Têñ bêc dan in gêñ gêñ mbo whin nac, ma in kêñ yatu nac bocdec bu, "Mac ahu Jerusalem sin dom, magoc ahôn e atap mwasiñ nan Damañ gic bata bu kêñ meñ, nan sa. Aö gasôm yom pi mwasiñ dau mun su.

⁵ Mun-nga Jon kêku lau na bu, magoc bêc meñ kêpiñ bu Anötö êñku mac na Nalau Dabuñ."

⁶ Têñ têm dan Yisu mbo whin ndê aposel, ma sêndac in bocdec bu, "Pômdau, bocke? Kwahic dec am oc êmgaho yac lau Israel-nga su yêc lau Rom-nga si gôlin napu, ma ti kin ma nem gôlin yac, me mba?"

⁷ Ma in ô yom ma sôm, "Gêñ bocke nan bu hóc asê lau Israel-nga, ma natêm ti ñabêc, nan Damañ Anötö ti ñadau ma kêyalin sa su, ma in oc tôc asê têñ mac dom.

⁸ Magoc têñ ndoc Nalau Dabuñ meñ ma nem mac ahuc, dec oc kêñ naclai têñ mac, ma mac oc ahoc yom nandô asê pi aö yêc Jerusalem, ma yêc gameñ Judia-nga ma gameñ Samaria-nga, e yom dau tiapa nem nom ñagameñ hon ahuc."

Yisu pi undambê gi

⁹ Yisu sôm yom dinañ su, goc Anötö kôc in sa pi lôlôc gi e sôc dao nalôm, dec sêlic in apu.

¹⁰ In pi gi ma nac tatak umbon sêlhac, ma sep en ñac lu ti ñakwê sêsêp sêmeñ sêlhac sêwhin nac.

¹¹ Ma inlu sêsôm, "Mac laungac Galili-nga. Tu ake-nga dec alhac tamtac undambê? Kwahic dec Anötö kôc Yisu su yêc mac, ma tiñambu in oc mbu meñ tiyham nalên tigen tôm nan alic in pi gi."

Sênyalin Matias sa ti aposel ô Judas su

¹² Dinañ su, goc sêhu Lôc Olib sin ma sêmbu sêtêñ Jerusalem si. Lôc dau kalhac

* **1:12:** Yom nan Luk to, nan sôm bu señ nan yêc Lôc Olib ma malac Jerusalem nasawa, nan gitôm señ ñSabat-nga dan. Lau andô Israel-nga sêmasañ ñagôlin daêsam nan hêganôn yomsu bêc Sabat-nga, bu tôc asê gêñ nan lau Israel-nga gitôm bu sêkôm têñ bêc Sabat-nga, ma gêñ bocke nan sêlic bu gwelen. ñagôlin Sabat-nga dan sôm bu lau sêtôm bu sêñsêlêñ sêsa señ nasawa gitôm kilometa tigen têñ bêc Sabat-nga. Lau bu sêñsêlêñ sêhóc gêlêc kilometa tigen, dec nac oc sêsôm bu sêkôm gwelen, ma sêngilê yomsu Sabat-nga.

kêpiñ Jerusalem, señ ñasawa gitôm kilometa tigen.*

13 Têñ ndoc sêhóc asê su, nañ sêtêñ ñac si andu sêmbo-nga si, ma sêpi ñalôm ñahô-nga si. Lau dau si ñaê bocdec: Pita lu Jon, ma Jems lu Andru, Pilip lu Tomas, ma Batolomeas lu Matyu, Alpayas atunğac nañ ndê ñaê Jems, ma Saimon (nañ sêsam bu 'Ñgac †Selot'), ma Jems† atunğac Judas.

14 Yisu dinda Maria, ti in ndê asii, ma lauwhê ñatô sêmbo sêwhiñ ñac. Ñac hoñ sêpiñ dau dôn ti ñalôm tigen, ma sêteñ mbec sêwhiñ dandi tôm bêc hoñ.

15 Têñ bêc dañ lau sêkêñ whiñ-nga gitôm lau 120 sêkac sa sêmbo sêwhiñ dau. Ma Pita tisa kalhac ñalhu, ma sôm,

16-17 "O asidôwai hac. Mac anjalê Judas, ñgac nañ wê lau nañ sêkôc Yisu dôn. In yac lau aposel 12 mba dañ, ma wêkain gwelen whiñ yac. Muñ-nga andô, Nalau Dabuñ hoc yom asê sa akêñ Dawid whasun, nañ hêganôn Judas. Ma yom dau gic waê bu ñandô sa."

18 (Tu Judas ndê mêtê sac hoc Yisu asê-nga, dec lau semlhi in, ma in kôc ñaôli dau ma gi gêmlihi nom dañ. Yêc dinañ in peñ sip gi, e gambo hóc kôc ma ñatac wê.

19 Lau Jerusalem-nga sêngô ñawaê, ma sêsam nom dau yêc si awha-nga bu Akel-dama, nañ danem kwi bu 'Nom ti Dac.')

20 "Yom nañ Dawid hoc asê pi Judas, nañ sêto yêc Buku Wê-nga bocdec bu, 'In ndê gameñ tiganan man, ma lau dañ oc sêmbo dom.' Ma sêto dañ tiyham bocdec bu, 'Ñamalac dañ oc ti ñgac bata ma kôc in ndê gwelen ô in su.'

21 Sêto yom dau yêc bocdinañ, dec aö gauc gêm bu yac tanjaliñ ñgac dañ sa ô Judas su. Gauc nem lau hoñ nañ sêmbo sêwhiñ yac tôm bêc hoñ nañ Pômdau Yisu mbo yac ñasawa.

22 Lau nañ sêmbo têtñ Jon, Ñgac Kêku Lau-nga ndê têtñ e meñ têtñ ndoc Yisu pi undambê gi. Yac tanjaliñ ñac si dañ sa, bu hoc Yisu tisa ñawaê asê whiñ yac."

23 Goc sêñjaliñ ñgac lu sa, dañ ndê ñaê Matias, ma dañ ñaê Josep, nañ sêsam in ndê

ñaê dañ bu Basabas, ma in ndê ñaê dañ tiyham bu Justus.

24 Ma sêteñ mbec bocdec bu, "O Pômdau. Am kêtalê ñamalac hoñ si ñalôm. Tôt ñgac lu dau si asa nañ am kêtaliñ sa su, nañ asê têtñ yac.

25 In oc kôm gwelen nañ am kêtñ sip lau aposel amba, nañ Judas hu siñ ma kölhö têtñ gameñ nañ gic in ñawaê, nañ gi."

26 Goc sêpuc gapoc e gi sip Matias. Ma bocdinañ in ti aposel dañ whiñ ñac lau 11.

2

Ñalau Dabuñ sip meñ

1 Têtñ Om †Pentikos ñac hoñ sêmbo sêwhiñ dau.

2 Ma ñagahô en ñakêcsia gitôm mbu puc ñadinda meñ akêñ undambê, ma gêm andu nañ ñac sêndöc, nañ ahuc.

3 Ma sêlic gêtñ gitôm yawahô meñ ma whê dau kôc-kôc, goc gi sac ñac ñagôlôn têtñtêtñ gitôm ya ña-êmbala.

4 Ma Nalau Dabuñ gêm ñac hoñ ahuc e sêsôm lau apa awha nañ sêñyalê muñ su dom, tôm Nalau Dabuñ hóc ñac awha sa.

5 Têtñ têtñ dinañ lau daêsam sêmbo Jerusalem, nañ sêmeñ akêñ nom ñagameñ hoñ. Ñac lau Israel-nga nañ sem akiñ Anötö ma sêtoc in sa.

6 Ñac sêngô lau nañ Nalau Dabuñ gêm ñac ahuc, nañ sêsôm ñac awha têtñtêtñ, goc sêsö ñandô ma sêkac sa sêtigasuc.

7 Ñac sêhêdaê ñandô, ma sêsôm têtñ dandi, "Aluê! Ñac lau dê sêsôm yom sêmbo dê, nañ lau Galili-nga me?"

8 Ma bocke dec dañgô ñac sêsôm yac awhan têtñtêtñ, tôm dinañi sêkôc yac ma dasôm?

9 Yac lau nañ dambo dec, nañ amên a kêtñ Pata, Midia ma Elam, ma akêñ Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus ma Esia,

10-11 ma akêñ Prigia ti Pampilia, Isip ma Libia kêpiñ Sairin, ma akêñ Krit ma Arabia ma akêñ malac Rom. Yac lau Israel-nga, ma lau apa nañ sêñkuc lau Israel-nga si sakin tu sênem akiñ Anötö-nga. Bocke ma kwahic dec dañgô lau Galili-nga dindê sêsôm yom

† 1:13: Luk to ñaê Jems tidim tö, magoc ñaê dau ñgac tigen ndê dom, ñac lau tö.

asê yêc yac dauŋ awhaŋ têtêtêŋ, pi gêŋ dalô naŋ Anötö kôm!”

¹² Gêŋ dau kôm ŋac sêhêdaê ti gauc gêm yom daêsam, ma sêndac dandi, “Gêŋ dindac ŋahu bocke?”

¹³ Magoc lau ŋatô sêsu lau aposel susu ma sêsôm, “Mboe sênôm wain ma kêŋiŋ ŋac.”

Pita whê Nalau ndê gwelen sa

¹⁴ Têŋ dinaŋ Pita ti aposel 11 sêtisa ma iŋ hóc awha sa ma sôm têŋ lau daêsam dinaŋ, “Mac lau Israel-ŋga ti mac hoŋ naŋ andôc Jerusalem. Akêŋ daŋam ŋapêp ma aô wawhê gêŋ dindac ŋahu sa têŋ mac.

¹⁵ Mac lau ŋatô gauc gêm bu wain kêŋiŋ lau dindac, a? Aô wasôm têŋ mac bu mba! Bu ac kwahic pi meŋ.

¹⁶ Magoc yom naŋ propet Joel to muŋ su, naŋ dec ŋandô sa.

¹⁷ Joel to Anötö ndê yom dau bocdec bu:

Tiŋambu aô wakêŋ aneŋ Nalau sip lau hoŋ si ŋalôm, e atômŋgaci ti atômwêi sêsôm yom asê sêtôm lau propet. Nalau oc kôm mac nem balêkoc wakuc tandô kaiŋ daŋ sa e sêlic gêŋ ŋagatu, ma Nalau dau oc suŋ mbê têŋ lau andô.

¹⁸ Têŋ têt dinaŋ aô wakêŋ aneŋ Nalau têŋ aneŋ lau akiŋ awhê ma ŋgac hoŋ. Ma ŋac oc sêsôm yom asê sêtôm propet.

¹⁹ Aô wakôm gêŋ dalô yêc umboŋ ma yêc nom bocdinaŋ, gêŋ dalô dac ti ya ma yawasu-ŋga.

²⁰ Ac oc nem ganduc, ma ayô oc tikoc nditôm dac. Ma tiŋambu bêc atu oc meŋ sa, naŋ Pômdau mbu meŋ ti ŋawasi atu.

²¹ Ma têŋ dinaŋ lau hoŋ naŋ sêta Pômdau ndê ŋaê, naŋ Anötö oc nem ŋac si.” [Joel 2:28-32]

²² Goc Pita sôm, “Mac lau Israel-ŋga, aŋgô aneŋ yom dindac pi Yisu Nasaret-ŋga. Iŋ ŋgac naŋ Anötö whê sa têŋ mac ŋa gêŋ dalô tidau-tidau. Mac aŋyalê su, bu iŋ kôm gêŋ dau yêc mac aŋôm-ŋga.

²³ Ma tu lêŋ naŋ Anötö gauc gêm tidôŋ gwananŋ su-ŋga, dec Judas hoc Yisu asê ma kêŋ iŋ sip mac amam. Ma mac akêŋ iŋ têŋ lau Rom-ŋga naŋ sêsôc Anötö ndê yomsu ŋapu dom, bu sêndic iŋ pi a gicso dau, dec tôm mac daôm ac iŋ ndu.

²⁴ Tigeŋ gitôm dom bu ŋaclai dambac ndu-ŋga ku iŋ dulu. Anötö kôc iŋ ndê ŋandê

mbac ndu-ŋga su yêc iŋ, ma uŋ iŋ sa akêŋ lau batê-ŋga.

²⁵ Dawid to yom pi Yisu bocdec bu:

Aô galic Pômdau kalhac aô aŋôm-ŋga ŋapan. Aô oc wantitec dom, bu iŋ mbo aô amanŋ andô-ŋga.

²⁶ Tu dinaŋ-ŋga dec aô atac ŋayham sa, ma gasôm yom ŋayham-ŋayham. Aô gauc gêm aneŋ ŋamlic, ma gakêŋ batan

²⁷ bu am oc tec aô wayêc sêhê ŋapan dom. Mba! Am oc tec am nem ŋgac dabuŋ e iŋ ŋamlic tibalê dom.

²⁸ Am tôc seŋ wandöc taŋli-ŋga asê têŋ aô, ma oc kêŋ aô walhac am aŋôm-ŋga ti atac ŋayham atu. [BW 16:8-11]

²⁹ O asidôwai hac. Abanŋ Dawid sôm yom dinaŋ pi iŋ dau dom. Yac taŋyalê bu iŋ mbac ndu su ma sêŋsuhuŋ iŋ. Ma iŋ ndê sêhê yêc gameŋ dindac e meŋ têŋ kwahic dec.

³⁰ Magoc Anötö gic bata têŋ iŋ bu kêŋ iŋ ndê wakuc daŋ ndöc iŋ ndê pôŋ kiŋ-ŋga. Dawid dau kêyalê yom dinaŋ tidôŋ, ŋahu bu iŋ propet daŋ.

³¹ Ma gêŋ naŋ oc hóc asê tiŋambu-ŋga, naŋ iŋ kêyalê gwananŋ su. Tu dinaŋ-ŋga iŋ sôm yom dinaŋ pi †Mesaya, ma sôm bu Anötö oc tec iŋ yêc sêhê dom, ma iŋ ndê ŋamlic oc tibalê dom. Mba! Mesaya tisa su.

³² Anötö uŋ Yisu sa mbo tali tiyham, ma iŋ ndê lau yac alic su dec asôm asê.

³³ Kwahic dec Anötö toc iŋ sa ndöc iŋ amba andô-ŋga, ma iŋ kêŋ Nalau Dabuŋ têŋ yac tôm Damba gic bata. Gêŋ naŋ mac alic ti aŋgô têŋ acsalô lec, naŋ Nalau dau ndê gwelenŋ ŋa-ŋandô.

³⁴ “Ma Dawid dau pi undambê gi dom, magoc iŋ to yom yêc bocdec bu, ‘Anötö sôm têŋ aneŋ Pômdau, “Am ndöc aô amanŋ andô-ŋga

³⁵ e nditôm aô wakêŋ nem ŋacyo sêsôc am gahim ŋapu.”

³⁶ Iŋ to yom dau hêganômŋ Yisu. Bocdinaŋ mac lau Israel-ŋga hoŋ aŋgô. Aŋyalê pi ŋandô, bu Yisu naŋ mac ac iŋ ndu pi a gicso dau gi, naŋ Anötö toc iŋ sa ti Pômdau, ma tôc asê bu iŋ Mesaya dau.”

³⁷ Pita ndê yom hoŋ dinaŋ kuŋ lau dau si ŋalôm ŋandô, dec sêsôm têŋ iŋ ti lau

apospel ñatô bu, “O asidôwai, yac dec oc akôm bocke?”

³⁸ Ma Pita ô yom ma sôm, “Mac hoñ anem nem ñalôm kwi ma alinj sanju tu Yisu Kilisi ndê ñaê-ñga, tu bu Anötö suc mac nem sac kwi-ñga. Ma mac oc akôc mwasiñ nanj Anötö gic bata, nanj Ñalau Dabuñ dau.

³⁹ Bu inj gic bata Ñalau Dabuñ gic waê lau hoñ nanj Pômdau yac neñ Anötö kêgalêm ñac sa. Gêñ dau gic waê mac ti mac nem balêkoc, ma lau hoñ nanj kwahic dec sêmbo ahê ma tinjambu oc sêkêñ whiñ Yisu nanj.”

⁴⁰ Tinjambu Pita sôm yom daêsam ti gêm la ñac, ma kac ñac bocdec bu, “Anem daôm kwi têtñ Anötö bu nem mac si, dec mac oc andiñam awhiñ lau sac nanj kwahic dec sêmbo nom, nanj dom.”

⁴¹ Ma têtñ bêc dau dinañ lau nanj sêkêñ whiñ sêti daêsam, bu lau gitôm 3,000 sêkôc Pita ndê yom sa ma sêlinj busanju.

Lau sêkêñ whiñ-ñga si lêtñ

⁴² Tôm bêc hoñ lau sêkêñ whiñ-ñga sêpiñ dau dôñ ti sêkêñ danja yom nanj aposel sêndôhôn têtñ ñac, ma ñac sêteñ mbec ti señ gêtñ sêwhiñ dau.

⁴³ Aposel sêkôm gêtñ atu-tu ti gêtñ dalô daêsam, e lau Jerusalem-ñga hoñ sêhêdaê.

⁴⁴ Lau hoñ nanj sêkêñ whiñ, nanj sêndôc tigeñ ma sêyob si gêtñ hoñ sêwhiñ dau.

⁴⁵ Ñac si lau ñatô bu sêpônnda dau, dec asidôwai ñatô oc sêkêñ si wapa ñatô ti gêtñ têtñ lau semlhi, goc sic sam ña-awa bu sênem lau nanj sêpônnda dau, nanj sa.

⁴⁶ Tôm bêc hoñ sêkac dau sa sêmbo lôm dabuñ ñabatêmndö, ma yêc ñac si andu ñac señ gêtñ sêwhiñ dau ti atac ñayham, ma sêsôc Anötö ñapu ti si ñalôm sambuc.

⁴⁷ Ñac sêmpinñ Anötö ma lau hoñ sêlic ñac ñayham dec sêtoc ñac sa. Ma tôm bêc hoñ Pômdau kôm lau wakuc sêkêñ whiñ, dec kôm gôlôwac dabuñ Jerusalem-ñga kêsôwec tiatu.

3

Pita kôm ñgac bôlinj ñayham sa

¹ Têtñ bêc danj Pita lu Jon sêñsêlêtñ bu sêtêtñ lôm dabuñ sêndi, têtñ acgatu gitôm 3 kilok telha-ñga, nanj lau Israel si têm sêteñ mbec danj.

² Ma ñgac danj mbo, nanj dinda kôc inj tigahi tigolon. Tôm bêc hoñ lau sêmbalan inj si, sêkêñ inj ndôc lôm dabuñ ñagameñ kêpiñ gatam danj nanj sêsam bu Gatam Ñayham, ma inj teñ gêtñ têtñ lau nanj sêsôc sêsa.

³ Têtñ ndoc inj gêlic Pita lu Jon sêmeñ bu sêsôc sêndi, nanj inj teñ mone têtñ injlu.

⁴ Pita lu Jon tahê inj, ma Pita sôm têtñ inj, “Tamhê alu.”

⁵ Dec ñgac dau tahê injlu, ma kêtñ bata bu oc sêkêñ gêtñ têtñ inj.

⁶ Goc Pita sôm têtñ inj, “Aö neñ awa silba me gol bu wakêtñ têtñ am-ñga mbasi, magoc gêtñ nanj yêc aö, nanj oc wakêtñ. Tu Yisu Kilisi Nasaret-ñga ndê ñaê-ñga aö wasôm têtñ am bu êmsêlêtñ!”

⁷ Ma Pita kêm inj têtñ amba andô-ñga, keñ inj sa, ma ñagahô ñambwa inj ndê hapa ti hagwam ñayham sa.

⁸ Inj pwê gi kalhac e kêsêlêtñ, goc sôc lôm dabuñ ñabatêmndö whiñ injlu gi. Ma inj kêsêlêtñ ti pwê-pwê ma kêpiñ Anötö.

⁹ Lau hoñ nanj sêlic inj kêsêlêtñ ti kêpiñ Anötö,

¹⁰ nanj sêñyalê bu inj ñgac teñ gêtñ-ñga nanj muñ-ñga ndôc lôm dabuñ ñasactô yêc gatam nanj sêsam bu Gatam Ñayham. Ma sêhêdaê ti sêseñ amba ñandô tu inj ñayham sa-ñga.

Pita gêm mêtê mbo lôm dabuñ ñabatêmndö

¹¹ Pita lu Jon sêlhac lôm dabuñ ñabatêmndö yêc gameñ nanj sêsam bu Solomon ndê Batêm, ma ñgac teñ gêtñ-ñga dau sap injlu dôñ ñapanj. Ma lau hoñ nanj sêlic gêtñ dau sêsö, ma sênti sêtêtñ injlu si.

¹² Pita tahê ñac ma sôm, “Mac lau Israel-ñga! Tu sake-ñga mac asö tu gêtñ dindêc-ñga ma tamhê alu ñanja? Mac gauc gêm bocke? Alu mba ñaclai ti mêtê gitêtñ dec kôm inj ñgac dinañ ñayham sa ma kêsêlêtñ, a? Wasôm têtñ mac, mba!

¹³ Abraham lu Aisak ma Jakob si Anötö, yac neñ abanji si Anötö, kôm gêtñ dindêc tu bu po inj ndê ñgac akinj Yisu ndê waê sa. Mac daôm akêtñ inj sip lau Rom-ñga amba bu sêndic inj ndu. Pailot dau gauc gêm tidôn bu êñgapwêc Yisu su, magoc mac atôc asê têtñ Pailot bu mac atec Yisu.

¹⁴ Inj ñgac dabuñ ti gitêtñ, magoc mac atec inj, ma atej Pailot bu êñgapwêc ñgac nanj gic ñamalac ndu, nanj su têtñ mac.

¹⁵ Magoc ngac nanj ti yac neŋ dandöc tanji-nga nahu, nanj mac ac in ndu. Tigen Anötö uŋ in sa akêŋ lau batê-nga. Yac alic in tisa su, dec asôm asê bu yomandö.

¹⁶ Alic ngac dindec. Mac anyalê bu muŋ-nga in ngac bôlinj. Kwahic dec in gahi ŋayham sa tu Yisu ndê ŋaê-nga, ŋaê nanj yac akêŋ whinj. Yomandö! In ŋayham sa sambuc tu Yisu ndê ŋaê-nga ma tu yac akêŋ whinj Yisu-nga.

¹⁷ “O asidôwai hac! Aö kayalê su bu mac ti nem lau bata Israel-nga nem gauc sa pi Yisu ndê nahu dom, dec mac ac in ndu.

¹⁸ Magoc lau propet hoŋ sêhoc Anötö ndê yom asê gwanan su, bu in ndê Mesaya oc hôc ŋandê. Ma kwahic dec ŋac si yom dau ŋandö sa pi gêŋ nanj mac akôm.

¹⁹ Tu dinan-nga dec wasôm têŋ mac bu apu daôm ma anem daôm kwi. Ma bocdinan dec Anötö oc suc mac nem sac kwi.

²⁰ Ma Pômdau ndê mwasiŋ oc puc mac nem gatôm dôŋ. Ma Anötö oc kêŋ Mesaya nanj in kêyalin sa gwanan su, nanj Yisu dau, nanj mbu têŋ mac meŋ.

²¹ In oc mbo undambê e tôm Anötö kôm gêŋ hoŋ tiwakuc tiyham, tôm in hoc asê muŋ-nga ŋa in ndê propet dabuŋ hoŋ whasuŋ.

²² Bu Moses to yom bocdec bu, *‘Pômdau mac nem Anötö, oc êŋyalin ngac dan sa yêc lau Israel-nga, bu ti mac nem propet nditôm aö dauŋ. Ma yom hoŋ nanj in sôm, nanj mac asôc ŋapu manj.*

²³ *Lau nanj sêkêŋ danŋa propet dinan ndê yom dom, nanj Anötö oc tinj ŋac su yêc in ndê lau ŋatonj.*

²⁴ Moses to yom dinan, ma Samuel ti propet hoŋ nanj sêŋkuc in, nanj sêhoc yom asê gwanan su pi gêŋ nanj hôc asê têŋ têm dindec.

²⁵ Yom nanj lau propet sêhoc asê têŋ abanji, nanj mac atap ŋa-ŋandö sa su. Ma pwac nanj Anötö kêmatin whinj abanji, nanj bocdinan. Bu Anötö sôm têŋ Abraham bu, *‘Lau nom-nga hoŋ oc sêtap mbec ŋamwasiŋ sa yêc am nem wakuc.’*

²⁶ Ma kwahic dec Anötö kêŋ ndê ngac akin-nga meŋ. In têŋ mac lau Israel-nga muŋ, bu nem mac kwi ma ahu nem mêtê sac siŋ. Ma mac bu akôm bocdinan, dec oc

atap in ndê mbec ŋamwasiŋ sa.”

4

Sêkêŋ Pita lu Jon sêndöc gapocwalö

¹ Pita lu Jon sêsôm yom têŋ lau sêmbo, ma lau †dabuŋ-siga ti lau siŋ sêyob lôm dabuŋ-nga si ngac bata, ma lau †Sadiusi ŋatö sêtêŋ inlu si.

² Ŋac sêŋgö bu Pita lu Jon sêndöhôn lau ma sêsôm têŋ ŋac bu Yisu tisa su, ma bu in ti lau si nahu sêtisa akêŋ lau batê-nga. Ma inlu si yom dau kôm ŋac atac ŋandê.

³ Tu dinan-nga sêkôc inlu dôŋ, tigen ŋasec sa su, dec sêŋlahi inlu ahuc bu sêndöc e bêbêc.

⁴ Magoc lau daêsam nanj sêŋgö yom nanj Pita lu Jon sêsôm, nanj sêkêŋ whinj yom dau. Ŋac lau dau si laungac ŋambwa si namba gitôm 5,000.

⁵ Galaŋsê bêbêc lau bata ma lau andö ti lau nanj sêndöhôn yomsu sêkac sa yêc Jerusalem.

⁶ Ma †dabuŋsiga ŋamata-nga Anas, ma Kayapas lu Jon ma Aleksanda ti lau ŋatö yêc dabuŋsiga ŋamata-nga ndê gôlôwac, nanj sêmbo sêwhin ŋac.

⁷ Sêkôc Pita lu Jon sêmeŋ sêlhac ŋac aŋgô-nga, goc sêŋsu inlu bocdec bu, “Amlu akôm gêŋ dindec am asa aŋgô, me akôc asa ndê ŋaclai dec akôm?”

⁸ Têŋ dinan Ŋalau Dabuŋ gêm Pita ahuc, dec sôm têŋ ŋac bu, “O mac lau bata ti lau andö Israel-nga!

⁹ Kwahic dec mac bu aŋsu alu pi mwasiŋ nanj akôm têŋ ngac bôlinj dindec. Ma andac alu pi lêŋ in ŋayham sa-nga.

¹⁰ Mac lau bata, ti mac lau Israel-nga hoŋ aŋgô! Ngac dindec kalhac mac aŋôm-nga, nanj ŋamlic ŋayham sa su tu Yisu Kilisi ndê ŋaê-nga. In ngac Nasaret-nga nanj mac ac in ndu pi a gicso dau. Magoc Anötö uŋ in sa akêŋ lau batê-nga ma mbo tali tiyham.

¹¹ Sêto yom pi Yisu nanj yêc bocdec bu, *‘Hoc nanj mac lau akwê andu-nga alic sac ma atec ndöc, nanj kwahic dec ti hoc ŋamata-nga yêc andu dau.’*

¹² Aŋgô! Seŋ tigen yêc bu yac lau nom-nga datap Anötö ndê mwasiŋ nem yac si-nga sa, nanj datap sa tu Yisu ndê ŋaê-ŋ ga. Ŋaê dan

yêc nanj gitôm bu nem yac si-nga yêc dom. Mba andô!”

¹³ Lau bata sêngô yom dinan, ma sênjalê bu Pita lu Jon sêsôc lôm métê-nga danj dom, magoc sênjalê bu mun-nga injlu sêmbo sêwhinj Yisu napan. Ma nac sêhêdaê bu injlu sêo lau si yom ti atac pa su.

¹⁴ Magoc ngac bôlin nanj namlic nayham sa, nanj kalhac whinj injlu, ma tu dinan-nga nac si yom mba bu sêsôm.

¹⁵ Bocdinan sic atu injlu bu sêhu nac lau †Sanedrin-nga sinj ma sêkênj nasawa têtj nac bu sêsôm yom pi injlu.

¹⁶ Goc sêsôm têtj dau bu, “Yac oc dakôm sake têtj ngac lu dindê? Lau Jerusalem-nga honj sêlic gêtj dalô atu nanj injlu sêkôm su, ma yac oc dasêc ahuc nditôm dom.

¹⁷ Lau honj bu sêngô njawaê pi gêtj dindec, dec oc yham dom. Bocdinanj dakêtj yao njanga têtj injlu, bu sêsôm yom pi Yisu ma sêsam inj ndê njê têtj lau tiyham dom.”

¹⁸ Goc sêmbwêc injlu sêmbu sêmenj, ma sic yao injlu bu sêsôm yom ti sêndôhônj lau tu Yisu ndê njê-nga tiyham dom.

¹⁹ Magoc Pita lu Jon sêo nac awaha bocdec bu, “Mac gauc gêm bocke? Oc solop yêc Anötö anjô-nga bu alu asôc mac nem yom njapu, ma dananj wambu Anötö dom, a?”

²⁰ Mba! Alu atôm dom bu anjapic whansunj tu gêtj nanj alic ti anjô-nga.”

²¹⁻²² Lau bata sic yomsu injlu tiyham, goc sêkênj injlu sêsa si. Nac sêtôm dom bu sêtap lêtj sêmatôc injlu-nga danj sa. Nahu bu lau honj sêmpinj Anötö tu inj kôm ngac nanj ndöc bôlin yala daêsam su, nanj nayham sa. Bu ngac dau ndöc bôlin napan e ndê yala gi tap 40 sa.

Lau sêkênj whinj-nga sêtenj mbec

²³ Sêngapwêc Pita lu Jon su, ma injlu sêmbu sêtêtj lau sêkênj whinj-nga si, ma sic minj yom nanj †dabun-siga atu-tu ti lau bata sêsôm têtj injlu.

²⁴ Sêngô su, goc nac honj sêtenj mbec têtj Anötö bocdec, “O Njulai Njatau Pômdau, am nanj kêtj undambê ti nom ma gwêc ti gêtj honj nanj sêmbo njalôm.

²⁵ Am daôm kêtj Njatau Dabun hóc abanj Dawid awaha sa ma inj sôm, ‘Tu sake-nga lau nom-nga sêli dau sa ma sêkic yom nanj njandô mba?’

²⁶ Ma kinj ti gôlinjwaga sêkac dau sa ma sêmatinj yom pitigenj bu sêsenj Pômdau lu Mesaya nanj inj kêtjalinj sa, nanj su.’

²⁷ Dawid ndê yom dau njandô sa yêc malac atu dindec. Bu †Herod lu Pontias Pailot, ma lau sinj gamenj apa-nga, ma lau bata Israel-nga sêkênj si gauc pitigenj bu sêsenj am nem ngac akinj-nga dabunj Yisu nanj am kêtjalinj inj sa ti Mesaya, nanj su.

²⁸ Gêtj nanj am, Njulai Njatau gauc gêm tidônj su, nanj dec sêkôm njandô sa.

²⁹ O Pômdau, lau dinanj sêsôm yom daêsam bu sêlhac yac ahuc. Magoc yac atenj am bu puc yac dônj bu ahoc am nem métê asê ti atac pa su.

³⁰ Kêtj nem njulai têtj yac bu akôm am nem gwelenj ma akôm lau gêmbac nayham sa, ma akôm gêtj dalô tidau-tidau tu am nem ngac akinj-nga dabunj Yisu ndê njê-nga.”

³¹ Sêtenj mbec dinanj su, goc gamenj nanj sêkac sa sêndöc nanj kêtjic dau. Ma Njatau Dabunj gêm nac honj ahuc, ma nac sic hu sêsôm Anötö ndê métê asê ti atac pa su.

Lau sêkênj whinj-nga sêwêkainj gêtj tonj tigenj

³² Lau sêkênj whinj-nga honj sêkênj si njalôm ti gauc pitigenj. Ma nac si danj gêlic ndê gêtj tôm inj dau ndê dom. Honj sêwêkainj gêtj tonj tigenj.

³³ Lau aposel sêhoc Pômdau Yisu tisa njawaê asê ti njulai enj, ma Anötö ndê mwasiinj kêsâlê nac honj ahuc sambuc.

³⁴ Nac si danj pônja dau tu gêtj danj-nga dom. Nahu bu lau nanj sêwêkainj nom me andu, nanj sêkênj si gêtj têtj lau semlhi. Goc sêkôc nj-awa sa si,

³⁵ ma sêkênj têtj aposel sêyob. Ma lau aposel sic sam gêtj dau têtj lau sêpônja dau-nga tôm gi.

³⁶ Ma ngac danj mbo, nanj menj akêtj nduc Saipras. Inj †Liwai ndê wakuc danj, ma inj ndê njê Josep. Magoc aposel sêsam inj bu Banabas, nanj danem kwi bu ngac puc lau dônj-nga.

³⁷ Ngac dau ndê nom danj yêc, dec kêtj têtj lau semlhi, ma kôc nj-awa menj kêtj têtj lau aposel.

5

Ananias lu Sapaira

1 Nğac daŋ ɲaê Ananias lu inɲ nawhê Sapaira sêmbô, ma inɲlu sêkêŋ si nom daŋ têtɲ lau semlhi.

2 Nom dau ɲa-awa daŋga Ananias kêgamiŋ yêc inɲ-nga, ma inɲ nawhê Sapaira kêyalê. Ma ɲadaŋga naŋ Ananias kêŋ têtɲ lau aposel, ma kêsau bu nom dau ɲaôli sambuc dinaŋ.

3 Têtɲ ndoc Pita gêlic awa dau, naŋ sôm têtɲ inɲ bu, “Ananias, bocke dec Sadaŋ gêm am nem ɲalôm ahuc e am gauc gêm bu êŋsau ɲalau Dabuŋ, ma kêgamiŋ nom ɲa-awa ɲatô yêc am-nga?”

4 Muŋ-nga am daôm ti ɲadau nem nom, ma têtɲ ndoc am kêŋ têtɲ lau semlhi su, naŋ am ti ɲadau ɲa-awa dau bocdinaŋ. Magoc am kêŋ ɲadaŋga têtɲ yac ma kêsau bu nom dau ɲaôli sambuc dinaŋ. Bocke dec am gauc gêm bu kôm gêŋ boc-dinaŋ? Am kêsau ɲamalac dom, am kêsau Anötö goc.”

5 Têtɲ têtɲ Ananias ɲgô yom dinaŋ, dec inɲ hu dau sip nom gi ma mbac ndu yêc. Ma lau hoŋ naŋ sêŋgô gêŋ dau ɲawaê, naŋ sêtöc dau ɲandô.

6 Lau batac ɲatô sêtêtɲ Ananias si, sêmpan inɲ ndê ɲamlaŋ ahuc ma sêkôc sa si sêŋsuhunɲ.

7 ɲasawa gitôm acgatu tö giŋga su, goc ɲgac dau nawhê meŋ ma gêm gauc gêŋ naŋ kôm inɲ nakweŋ.

8 Ma Pita tôc mone dau têtɲ inɲ, goc ndac, “Lau semlhi amlu nam akweŋ nem nom daŋ, ma ɲaôli dau dindec, me?” Ma awhê dau sôm bu, “Aêc, gêŋ dau dindec.”

9 Dec Pita sôm, “Bocke dec amlu nem ɲalôm pitigeŋ bu aŋsahê Pômdau ndê ɲalau? Lic su naŋ, lau naŋ sêŋsuhunɲ nam akweŋ dec kwahic sêlhac andu ɲasactô, bu sêmbalaŋ am sa ndi whiŋ.”

10 Ma ɲagahô ɲambwa awhê dau ku sa yêc Pita gahi-nga ma mbac ndu. Ma lau batac sêsöc si ma sêlic bu inɲ mbac ndu su, dec sêkôc inɲ sa si ma sêŋsuhunɲ inɲ whiŋ nakweŋ.

11 Ma lau sêkêŋ whiŋ-nga hoŋ, ti lau ɲatô naŋ sêŋgô gêŋ dau ɲawaê, naŋ hoŋ sêsö ma sêtöc dau ɲandô.

Aposel sêkôm gêŋ dalô daêsam

12 Têtɲ ɲasawa dinaŋ lau aposel sêkôm gêŋ dalô ti gêŋ atu-tu daêsam yêc lau sêkêŋ whiŋ-nga si toŋ ɲalôm. Ma lau sêkêŋ whiŋ-nga êlêmê sêkac dau sa sêmbô lôm dabuŋ

yêc gameŋ naŋ lau sêsam bu Solomon ndê Batêm.

13 Lau hoŋ sêlic ɲac ɲayham ma sêtöc ɲac sa, tigeŋ tu lau bata Israel-nga dec sêtöc dau bu sêlhac sêwhiŋ ɲac.

14 Magoc laungac ti lauwhê daêsam sic hu sêkêŋ whiŋ Pômdau, dec lau sêkêŋ whiŋ-nga si namba kêsöwec tiatu ɲapaŋ.

15 Tu gêŋ atu-tu naŋ lau aposel sêkôm-nga, dec lau sêhoŋ si lau gêmbac sêsa malac lôm sêmeŋ ma sêkêŋ ɲac sêyêc sac ti mbô. ɲac sêkêŋ bata bu Pita oc êŋsêlêŋ meŋ ma êmasec lau gêmbac me mboe ac kêŋ inɲ ndê gatu nem ayuŋ lau gêmbac ma kôm ɲac ɲayham sa.

16 Ma lau daêsam akêŋ malac naŋ sêyêc Jerusalem ɲamakê, naŋ sêhoŋ lau gêmbac ti lau naŋ ɲalau sac sêkôm ɲac sêtisac, naŋ sêmeŋ ma lau aposel sêkôm ɲac hoŋ ɲayham sa.

Sêkêŋ aposel sêndöc gapocwalô tiyham

17 Têtɲ dinaŋ dabuŋsiga ɲamata-nga ti inɲ ndê lau hoŋ akêŋ Sadiusi si toŋ sem lêmuŋ lau aposel ɲandô.

18 Tu dinaŋ-nga dec sêkôc ɲac dôŋ ma sêkêŋ ɲac sêndöc gapocwalô.

19 Tigeŋ têtɲ ôbwêc Pômdau ndê aŋela gêlêc andu gapocwalô-nga ɲagatam su ma wê ɲac sêsa si.

20 Ma inɲ sôm têtɲ ɲac bu, “Andi alhac lôm dabuŋ ɲabatêmdö, ma ahoc yom asê timala eŋ têtɲ lau, pi lau sêkêŋ whiŋ-nga si lêŋ wakuc.”

21 Sêŋgô aŋela ndê yom dinaŋ su, dec bêbêc ganduc sêtêtɲ lôm dabuŋ si ma sic hu sêndôhôn lau.

Têtɲ ndoc dinaŋ dabuŋsiga ɲamata-nga ti inɲ ndê lau sêmbwêc lau bata Sanedrin-nga hoŋ sa sêpitigeŋ bu sêmatöc aposel si yom. Goc sêŋkiŋ lau ɲatô sêtêtɲ gapocwalô si bu sêkôc lau aposel sa sêmeŋ.

22 Magoc têtɲ ndoc lau dau sêhök asê gapocwalô, naŋ sêlic bu aposel aŋgô mba. Goc sêmbu si ma sêsôm bu,

23 “Yac a alic bu sêŋlahi gatam ahuc ɲapep ma lau sêyob gatam sêlhac. Dec yac alêc gatam su magoc alic bu ɲac sêndöc dom.”

24 Lau siŋ sêyob lôm dabuŋ-nga si ɲgac bata, ma dabuŋsiga atu-tu sêŋgô yom dau e sêpônâ gauc.

²⁵ Sêhê gauc sêmbô ma ngac danj menj ma sôm têj njac bu, “Alic su nanj! Lau ngac nanj mac akêj njac sêndöc gapocwalô, nanj kwahic dec sêlhac lôm dabuj njamakê ma sêndôhônj lau sêmbô.”

²⁶ Goc lau sinj-nga nanj sêyob lôm dabuj ti njac si njac bata sêtênj lôm dabuj si, ma sêkôc aposel sa sêmenj. Njac sêwê njac malô ma sênsahic njac dom, njahu bu sêtôc dau bu lau nanj sêtoc aposel sa, nanj oc sêtuc njac njac hoc.

²⁷ Sêwê aposel sêmenj ma sêkêj njac sêlhac lau Sanedrin-nga anjô-nga bu dabujnsiga njamata-nga êjnsu njac.

²⁸ Inj sôm têj njac bu, “Y ac ac yao mac njanga bu andôhônj lau pi njac dinanj ma asôm inj ndê njac asê tiyham dom. Magoc mac nem yom pi inj gêm Jerusalem ahuc su. Mac bu ahê njamalac dinanj ndê dac menj pi yac, a?”

²⁹ Dec Pita ti aposel sêo inj awha ma sêsôm bu, “Yac dananj wambu Anötö ndê yom hóc gêlêc njamalac si yom su, ac njawaê.

³⁰ Mac daôm ac Yisu ndu pi a, tigenj abanj si Anötö uj inj sa mbo tali tiyham.

³¹ Ma Anötö toc inj sa ma kênj inj ndöc inj ndê andô-nga ti Kinj, ma ti Njatau Nem Lau Si-nga. Inj kôm bocdinaj, njahu bu inj bu kênj njasawa têj lau Israel-nga bu sêkac si njalôm kwi, dec inj oc suc njac si sac kwi.

³² Yom dinanj yac alic njandô su, dec asôm asê. Ma Njalau Dabuj puñ yom dau dônj bocdinaj. Inj Njalau nanj Anötö kênj têj lau nanj danja wambu inj njapep.”

³³ Lau bata Israel-nga dinanj sêngô aposel si yom dau e gêli njac njalôm sa sac andô, ma njac tac whinj bu sêndic aposel ndu.

³⁴ Tigenj lau Sanedrin-nga si njac bata danj tisa bu lhac njac ahuc. Inj Palêsai danj njacê Gamaliel, nanj kêdôhônj yomsu, ma lau honj sêtoc inj sa. Inj gic atu yom bu sêkêj aposel sêsa awê sêndi sêmbô njasawa saunj.

³⁵ Goc inj sôm têj lau bata honj, “Mac lau Israel-nga, akôc gauc njapep pi gêj nanj mac bu akôm têj lau dinanj.

³⁶ Gauc nem Teudas, njac nanj njasawa apê gi su toc dau sa bu njac tiwaê. Magoc lau sinj Rom-nga sic inj ndu, ma lau 400 nanj sêmbô sêwhinj inj, nanj sêmbulu njac sêlhô têtênj si. Ma inj ndê gwelenj honj hê su.

³⁷ Ma têj têtênj sêse lau sa tu bu sênemlhi takis-nga, nanj njac Galili-nga danj njacê Judas tisa. Inj gêli lau tonj danj sa bu sêkêj kisa lau Rom-nga. Magoc inj ginja bocdinaj, ma inj ndê lau honj sêlhô têtênj.

³⁸ Bocdinaj kwahic dec aö b u wasôm anenj njalôm asê têj mac. Ahu lau aposel dindê sinj ma akêj njac sêlhô sêndi. Njac si gwelenj bu menj akêj njamalac njambwa si, gitôm Teudas lu Judas si gwelenj, dec oc tôm dom bu nem njandô.

³⁹ Tigenj njac si gwelenj bu menj akêj Anötö ndê, dec oc atôm dom bu alhac njac ahuc. Ma mac bu akêj kisa njac, dec mac oc akêj kisa Anötö dau.”

⁴⁰ Lau bata honj sêngô inj ndê yom ma sêsôc njapu. Njac sêmbwêc aposel sêsôc sêmenj ma sêkêj lau sinj-nga sêhi njac njac sô. Ma sêkêj yao bu sênem mêtê pi Yisu tiyham dom, goc sêkêj njac sêsa si.

⁴¹ Aposel sêhu lau bata Sanedrin-nga sinj, ma sêsa si ti atac njayham atu. Njahu bu Anötö kênj njac sêhóc njawapac ti njandê tu Yisu ndê njacê-nga, dec toc njac sa.

⁴² Ma tôm béc honj sêndôhônj lau sêmbô lôm dabuj njabatêmdö, ma sêndôhônj lau sêlom-sêlom andu. Ma sêhoc njawaê njayham asê njapanj ma sêsôm bu Yisu inj Mesaya dau.

6

Sênyalinj lau 7 sa bu sêndic sam gêj danenj-nga

¹ Lau sêkêj whinj Yisu-nga si tonj kêsôwec njapanj. Magoc têj têtênj dinanj njawapac danj hóc asê. Yêc tonj dau njalôm lau Israel-nga nanj sêsôm lau Grik awha, nanj sêtucdinj lau Israel-nga nanj sêsôm Yom †Hibru. Njahu bu tôm béc honj lau sic sam gêj danenj-nga têj lau nanj sêpônnda dau, magoc tandô tonj lauwhê sawa nanj sêsôm Yom Grik.

² Tu dinanj-nga aposel 12 sêmbwêc lau sêkêj whinj-nga honj sêpitigenj, ma sêsôm, “Yham dom bu yac ahuc Anötö ndê gwelenj njawaê njayham-nga sinj tu ayob gwelenj andic sam gêj-nga.

³ Bocdinaj asidôwai, anyalinj laungac 7 sa yêc tonj dindec njalôm, nanj lau tiguauc ma Njalau Dabuj gêm njac ahuc. Ma lau dinanj yac oc dakêj njac sêyob gwelenj dindec.

4 Ma yac dauŋ oc akôm gwelen anem mêtê ti aten mbec-ŋga napan.”

5 Lau hoŋ sêŋgô ŋac si gauc dinaŋ ma sêlic ŋayham. Bocdinaŋ ŋac sêŋyaliŋ lau 7 sa, naŋ si ŋaê bocdec. Steven, iŋ ŋgac naŋ Nalau Dabuŋ gêm iŋ ahuc ma kêŋ whiŋ ŋaŋga, ma Pilip, Prokoras, Nikanor, Timon, Pamenas, ma Nikolas naŋ ndê malachu Antiok. Nikolas iŋ ŋgac Israel-ŋga dom, magoc muŋ-ŋga iŋ gêm dau kwi ma gêm akiŋ Anötö kêkuc lau Israel-ŋga si sakiŋ akwa.

6 Ŋac sêkêŋ lau 7 dau sêlhac aposel aŋgô-ŋga, ma aposel sêten mbec ma sêkêŋ amba sac ŋac.

7 Têŋ ŋasawa dinaŋ Anötö ndê mêtê tiapa, ma lau Jerusalem-ŋga daêsam sêkêŋ whiŋ Yisu. Ma dabuŋsiga Israel-ŋga daêsam sêkêŋ whiŋ bocdinaŋ.

Sêkôc Steven dôŋ

8 Steven iŋ ŋgac naŋ Anötö ndê mwasin ti ŋaclai gêm iŋ ahuc, ma kôm gêŋ atu-atu ti gêŋ dalô mbo lau ŋalôm.

9 Magoc lau akêŋ lau Israel-ŋga si toŋ daŋ sic hu sêkêŋ kisa iŋ. Ŋac lau dinaŋ sêmen akêŋ malac Sairin ti Aleksandria ma akêŋ gameŋ Silisia ti Esia-ŋga. Muŋ-ŋga ŋac lau akiŋ ŋambwa, magoc tiŋambu si ŋadaui sêhu ŋac siŋ yêc si sakiŋ, ma êlêmê sêkac sa sêmbu dau si lôm wê-ŋga daŋ. Ŋac sêpu Steven ti iŋ ndê yom.

10 Magoc tu Steven ndê gauc ti yom naŋ Nalau Dabuŋ kêŋ têt iŋ-ŋga, dec ŋac sêtôm dom bu sêku iŋ ndê yom dulu.

11 Tu dinaŋ-ŋga ŋac sêkôc lau ŋatô ma sêkic yom gelec sêwhiŋ ŋac, bu ŋac oc sêtisa ma sêŋgôliŋ yom pi Steven bocdec bu, “Yac aŋgô Steven sôm yom sac-sac pi Moses ma pi Anötö.”

12 Goc ŋac sêsôm yom dau e gêli lau hoŋ si ŋalôm sa, ma lau bata ti lau naŋ sêndôhôn yomsu-ŋga sêwhiŋ. Goc sêkôc iŋ dôŋ ma sêwê iŋ e sêkêŋ iŋ kalhac lau Sanedrin-ŋga si aŋgô-ŋga.

13 Goc sêkêŋ lau tasan ŋatô sêtisa ma sêsôm, “Iŋ ŋgac dindéc sôm yom napan bu êŋgwiniŋ yac neŋ lôm dabuŋ ma Anötö ndê yomsu.

14 Yac aŋgô iŋ sôm bu Yisu Nasaret-ŋga oc seŋ gameŋ dindéc su, ma kêŋ ŋagôliŋ wakuc ô mêtê naŋ Moses gic dulu têt yac.”

15 Têt dinaŋ lau hoŋ naŋ sêndôc Sanedrin si toŋ, naŋ tahê Steven, ma sêlic bu iŋ ndê aŋgô andô ŋawasi gitôm aŋela daŋ ndê.

7

Steven sôm yom têt lau Sanedrin-ŋga

1 Ma dabuŋsiga ŋamata-ŋga ndac iŋ bu, “Yom dindéc naŋ sêŋgôliŋ pi am, naŋ yom ŋandô, me mba?”

2 Ma Steven ô yom ma sôm, “Asidôwai ti damaŋi. Aŋgô su naŋ! Muŋ-ŋga lê aban Abraham ndôc Mesopotemia, iŋ têt malac Haran gi su dom, ma Anötö Ŋawê Ŋadau hoc dau asê têt iŋ.

3 Ma sôm têt iŋ, ‘Hu nem gameŋ ti am nem lau siŋ, ma têt gameŋ daŋ naŋ aô bu watôc têt am, naŋ ndi.’

4 Bocdinaŋ iŋ hu lau Saldi si gameŋ siŋ, ma sa gi ndôc Haran. Tiŋambu iŋ damba mbac ndu su, goc Anötö kêkiŋ Abraham bu têt gameŋ dindéc naŋ kwahic dec mac andôc, naŋ meŋ.

5 Tigeŋ iŋ kêŋ nom têt Abraham wêkaiŋ yêc gameŋ dindéc dom. Mba, Abraham dau tap nom sauŋ daŋ sa dom! Têt ndoc dinaŋ Abraham ndê balêkoc mba, magoc Anötö kêmatiŋ yom tidôn têt iŋ, bu iŋ ti iŋ ndê lau wakuc oc sêwêkaiŋ gameŋ dau.

6 Ma Anötö sôm têt iŋ bu, ‘Am nem wakuc oc sêhu gameŋ dindéc siŋ ma sêndôc sêtôm lau apa yêc lau daŋ si gameŋ. Ma ŋac oc sênem akiŋ lau dau, ma lau dau oc sêkôm ŋac ŋayom nditôm yala 400.

7 Magoc tiŋambu aô oc wakêŋ ŋagêyô têt lau gameŋ dinaŋ-ŋga naŋ sem akiŋ ŋac, ma am nem wakuc oc sêhu gameŋ dinaŋ siŋ ma sêmbu sêmen sênem akiŋ aô yêc gameŋ dindéc.’

8 Ma Anötö kêŋ †pwac sêsê laungac si ŋamlic ŋatô su-ŋga têt Abraham. Tiŋambu Abraham kwê ndê atungac Aisak asê, ma sê iŋ ndê ŋamlic ŋatô su têt iŋ ndê bêc ti-8-ŋga. Aisak dau kwê Jakob asê, ma Jakob kwê yac neŋ abanji 12 asê, naŋ sêti yac neŋ gôlôwac Israel-ŋga toŋ 12 si ŋahu.

9 Josep iŋ abanji 12 si daŋ, magoc dôwai sem lêmuŋ iŋ, dec sêkêŋ iŋ têt lau semlhi. Ma lau dau sêkôc iŋ sa sêsip gameŋ Isip-ŋga si, ma iŋ mbo gameŋ dinaŋ tôm ŋgac

akinj nambwa danj. Magoc Anötö mbo whinj Josep,

¹⁰ dec gêm inj si yêc nawapac bocke nanj tap inj sa. Inj kênj gauc nayham-nayham têtj inj dec lau Isip-nga si kinj Parao gêlic inj nayham, ma kênj inj gêm gôlinj gêtj honj yêc inj ndê andu kinj-nga, ma gamenj Isip-nga sambuc.

¹¹ Tinjambu tôbôm gêm Isip ma Kanan ahuc e lau sêhóc nawapac atu, ma abanj sêpônnda gêtj sênenj-nga.

¹² Jakob ngô njawaê bu gêtj danenj-nga yêc Isip, dec kêkinj ndê atui sêsip Isip si. Têm namata-nga dinanj sêsip si ma semlhi gêtj danenj-nga, ma sêmbu sêmenj.

¹³ Tinjambu inj kêkinj nac sêsip Isip si tiyham, ma têtj dinanj Josep sôm dau asê têtj ndê asidôwai, ma Parao ngô njawaê pi Josep ndê gôlôwac.

¹⁴ Goc Josep kêkinj yom têtj inj damba Jakob ti inj ndê lau natô, bu nac honj sêsip Isip sêtêtj inj sêndi. Nac lau dinanj lau 75.

¹⁵ Bocdinanj Jakob ti yac nenj abanj sêsip Isip si, ma sêndöc e sêmbac ndu sêyêc gamenj dinanj.

¹⁶ Ma tinjambu nac si lau wakuc sêkôc nac si njakwa su yêc Isip bu sênsuhuj nac yêc malac Sekem, sêyêc sêhó nanj Abraham gêmlihi su yêc Hamo ndê atui.

¹⁷ “Tinjambu, ndoc menj kêpinj bu yom nanj Anötö gic bata têtj Abraham, nanj njandô sa. Têtj têtj dinanj lau Israel-nga nanj sêndöc Isip, nanj sêti daêsam njandô.

¹⁸ Magoc kinj wakuc danj gêm gôlinj Isip, nanj kêyalê Josep dom.

¹⁹ Inj yob yac nenj abanj solop dom, ma kênj nawapac atu têtj nac. Inj gic yomsu nac bu sêmbalinj balêkoc wakuc honj sinj sêninga.

²⁰ Têtj ndoc dinanj Moses dinda kôc inj, ma Anötö gêlic inj nayham. Nac sêlôm inj sêmbu damba ndê andu gitôm ayô tö.

²¹ Tinjambu sêkôc inj sa si ma sêsijn inj, ma malô goc Parao ndê atuwê tap inj sa ma gôlôm inj ti ndê balêkoc.

²² Ma bocdinanj dec Moses sôc lôm bapia ma kêdôhônj lau Isip-nga si gauc honj. Ma inj ti ngac njanja tu sôm yom ma kôm gwelenj-nga.

²³ Inj mbo e inj ndê yala ti 40 su, ma bêtj danj inj gauc gêm bu sa ndi lic ndê asidôwai Israel-nga.

²⁴ Têtj ndoc dinanj inj gêlic ngac Isip-nga danj kôm ngac Israel-nga danj nayom. Dec inj gic ngac Isip-nga dinanj ndu bu nem inj ndê asidôwa dinanj si.

²⁵ Inj gauc gêm bu mboe inj ndê asidôwai oc sênyalê bu Anötö kêyalinj inj sa bu nem nac sa, magoc mba. Nac sem gauc.

²⁶ Njagalanjê inj sa gi tiyham ma gêlic Israel lu sic dau sêmbu. Inj bu nem malô injlu, dec sôm, ‘Amlu asidôwa, ma tu sake-nga dec akêtj kisa daôm?’

²⁷ Magoc ngac lu dau si danj, nanj bu kôm ndê asidôwa tisac, nanj suc Moses sa gi, ma sôm, ‘Asa kênj am bu nem gôlinj ma êmatôc yac?’

²⁸ Bocke? Am bu ndic aö ndu gitôm am gic ngac Isip-nga danj têtj alhabêc, a?’

²⁹ “Têtj ndoc Moses ngô yom dinanj, nanj inj kôlhô têtj gamenj Midian-nga gi, ma ndöc dinanj gitôm ngac apa. Ma yêc dinanj inj gêm awhê sa ma kwê balêkoc ngac lu asê.

³⁰ Yala 40 ginjga su, goc anjela danj hoc dau asê têtj inj njalênj bocdec. Moses mbo Lôc †Sainai yêc gamenj sawa, ma gêlic ya njawahô golom sa a saunj danj.

³¹ Gêtj dau kôm inj sö ma gauc gêm yom daêsam. Inj tigasuc gi bu lic gêtj dau, dec ngô Pômdau awha sa têtj inj menj bocdec bu,

³² ‘Am apami Abraham lu Aisak ma Jakob si Anötö aö.’ Moses ngô yom dau e kêtitec njandô ma töc dau bu hôc tandô sa ma lic tiyham.

³³ Goc Pômdau sôm têtj inj, ‘Kôc nem atapa su yêc gahim, bu gamenj nanj am kalhac, nanj gamenj dabunj.

³⁴ Aö galic su bu aö nenj lau sêmbu sac yêc Isip. Aö gangô nac si danji, madec gasip gamenj bu wanjaho nac su yêc nawapac dau. Bocdinanj kwahic dec aö oc wanjinj am mbu têtj Isip ndi.’ ”

³⁵ Steven gic minj yom dinanj, goc sôm, “Aö wasôm têtj mac, bu Moses inj ngac dau, nanj munj-nga lau Israel-nga sêtec inj ti sêsôm inj bocdec bu, ‘Asa kênj am bu nem gôlinj ti êmatôc yac?’ Tigenj Anötö dau ndê anjela hoc dau asê têtj inj yêc a saunj dinanj, ma kêkinj inj bu nem gôlinj lau Israel-nga ma kôc nac su yêc gamenj Isip-nga.

³⁶ Bocdinanj inj kôc nac sêsa akêtj Isip sêmenj. Têtj ndoc dinanj inj kôm gêtj dalô ti

gêñ atu-tu daêsam yêc gameñ Isip-nga, ma yêc gwêc nañ sêsam bu Gwêc Koc. Ma inñ kôm gêñ dalô tidau-tidau yêc gameñ sawa tòm yala 40.

37 “Inñ Moses dau dinañ goc sôm têñ lau Israel-nga bu, ‘Anötö oc tîc ngac dañ yêc mac nem toñ ñalôm, ti propet nditôm aö dauñ.’

38 Moses mbo whinñ lau Israel-nga têñ ndoc sêmbo gameñ sawa. Inñ kalhac aña nañ sôm yom têñ inñ yêc Lôc Sainai, ma yac neñ abañi ñalhu, bu kîc Pômdau ndê yom dandöc tanli-nga ma kênñ têñ lau Israel-nga. Ma lau dau sic yom dau dulu e meñ têñ yac.

39 Magoc yac neñ abañi sêtec bu sêsôc inñ ñapu. Ngac sêpu inñ ma ngac si ñalôm gauc gêm gameñ Isip-nga ñapanñ, e ngac atac whinñ bu sêmbu sêndi.

40 Têñ ndoc Moses mbo Lôc Sainai ñasawa balinñ, nañ ngac sêsôm têñ Aron bu, ‘Inñ ngac Moses dinañ, kîc yac sa asa yêc Isip amên, ma kwahic dec yac am gauc gêñ bocke hîc asê inñ. Bocdinañ êmasañ anötöi gwam bu sêwê yac.’

41 Têñ ndoc dinañ ngac sêmasañ makao ñagatu ti gwam, goc sêndê mwasinñ atu dañ tu bu sêtoc gêñ dau sa-nga. Ngac sêkênñ da têñ gwam dau, ma atac ñayham kêlêc pi gêñ nañ ngac dau amba sêmasañ.

42 Tu dinañ-nga dec Anötö puc dômbwê ngac ma hu ngac sinñ bu sênem akinñ tata ti gêñ umboñ-nga. Lau propet sêto yom pi ngac si mêtê dau bocdec bu:

O mac lau Israel-nga. Yala 40 dinañ mac ambo gameñ sawa, nañ mac akênñ nem gêñ dañ ti da têñ aö dom. Mba!

43 Mac êlêmê ambalañ bac po dañ tu anem akinñ mac nem anötö tasanñ Molek-nga. Ma mac am akinñ tata dañ ñaê Repa ti mac nem anötö, ma apônñ hamduc têñ anötöi gwam daêsam nañ mac amasanñ. Tu dinañ-nga aö watinñ mac su andi andöc gameñ Babilon-nga ñadañga tòm lau gapoc-walô-nga. *[Amos 5:25-27]*

44 Yêc gameñ sawa, Anötö whê sa ti tîc lênñ têñ Moses bu lau Israel-nga sêmasañ ñbac dabuñ dañ ti ngac si gameñ sênem akinñ inñ-nga, nañ sêkênñ ñapa yomsu-nga yêc ñalôm. Inñ kêmasaanñ gêñ dau tòm Anötö tîc

asê têñ inñ, ma abañi sêmbalañ gêñ dau whinñ ngac, têñ ndoc ngac sêñsêlênñ si.

45 Ñalênñ dau dinañ Anötö kênñ ndê bac dabuñ têñ lau Israel-nga yêc gameñ sawa. Tinjambu Anötö soc lau nañ sêndöc gameñ Kanan-nga su, bu kênñ gameñ dau têñ ngac. Ma têñ ndoc Josua wê ngac sêsôc gameñ Kanan-nga si, nañ sêmbalañ bac dabuñ dau whinñ ngac. Ma bac dau kalhac whinñ ngac e Dawid ndê têm.

46 Anötö gêlic Dawid ñayham, ma Dawid tac whinñ bu kwê lôm dañ sa ti Jakob ndê Anötö ndê andu ñandô.

47 Magoc Dawid kwê andu dau dom, inñ ndê atuñgac Solomon kwê andu dau sa.

48 Tigenñ kwahic dec aö wasôm têñ mac bu Anötö ñaclai ti ñawasi ñadau, inñ ndöc andu nañ ñamalac sêkwê, nañ dom. Tòm yom nañ propet Aisaya to bocdec bu:

49 Pômdau sôm, ‘Undambê ti aneñ pônñ kinñ-nga, ma gameñ nom-nga ti gameñ gahinñ lhac-nga. Bocdinañ mac oc akwê andu kainñ bocke tu bu wandöc-nga? Me amasaanñ gameñ bocke tu wanñwhañ dauñ-nga?’

50 Bu aö dauñ gakênñ gêñ honñ dinañ.’ ” *[Ais 66:1-2]*

51 Têñ dinañ Steven sôm têñ ngac lau Sanedrin-nga bu, “Mac lau ñalôm ñadandi-nga. Mac am daôm kwi dom, ma mac nem dañamsuñ kwa ñanña. Mac nem mêtê gitôm apami si. Mac êlêmê atec Ñalau Dabuñ ndê gwelenñ.

52 Mac nem apami sêkênñ kisa propet honñ nañ Anötö kênñ. Ma propet nañ sêhoc yom asê pi ngac gitênñ nem lau si-nga nañ Anötö oc êñkinñ meñ, nañ apami sic ngac ndu. Ngac gitênñ dau meñ su, magoc mac akênñ inñ sip lau Rom-nga amba ma ac inñ ndu.

53 O mac lau daôm! Mac daôm akîc Anötö ndê yomsu nañ aña sêkênñ têñ abañi, nañ su, tigenñ asôc ñapu dom!”

Sêruc Steven ña hoc mbac ndu

54 Têñ ndoc lau Sanedrin-nga sêngô Steven ndê yom dinañ, nañ ngac atac ñandê atu ma sêseñ lhô tu inñ-nga.

55 Magoc Ñalau Dabuñ gêm Steven dau ahuc, ma inñ tatak undambê ma gêlic Anötö ndê ñawasi, ma Yisu kalhac Anötö amba andô-nga.

⁵⁶ Dec in sôm, “Alic su nanj! Aö galic undambê kac sa ma †Nmalac ndê Atu kalhac Anötö ndê amba andô-nga.”

⁵⁷ Nac sêngô yom dinan goc sêpôc dan gasun ahuc, ma sêmbwêc atu pi gi. Nac sênti sêtên in si,

⁵⁸ ma sêtin in sa malac namakê gi, ma sic hu sêruc in na hoc. Lau nan sêngôlin yom pi Steven, nan sêkac si nakwê bambalin su, ma sêkên têt ngac wakuc dan naê Saul bu yob.

⁵⁹ Nac sêruc hoc pi Steven sêmbô, ma in ten mbec têt Pômdau bocdec, “O Pômdau Yisu, kôc anen gatu sa loc.”

⁶⁰ Goc in pen na haduc-nga sip gi ma mbwêc atu bu, “Pômdau, gauc nem sac nan lau sêkôm têt aö, nan dom.” In sôm su, goc mbac ndu.

8

¹⁻² Saul gêlic Steven mbac ndu ma atac nayham tu gêt nan lau dau sêkôm têt in-nga. Ma tinambu lau sêkên whin nan-nga nga natô sênsuhun Steven ma sêtan in.

Saul ma lau Israel-nga sêkên kisa lau nan sêkên whin Yisu

Têt bêc dau dinan lau sic hu sêkên kisa nan-nga têt lau sêkên whin-nga nan sêmbô Jerusalem. Tu dinan-nga nac si lau daêsam sêhu Jerusalem sin ma sêlhô têt têt sêtên gamej Judia ti Samaria-nga si. Magoc lau aposel sêhu Jerusalem sin dom.

³ Ma Saul bocdinan gic hu bu sen lau sêkên whin Yisu-nga. In kêsâlê nac tôm andu, goc hê nac sêsa si ma kên nac sêndöc gapocwalô, laungac sêkên whin-nga, ma lauwhê bocdinan.

Pilip gêm mêtê mbo Samaria

⁴ Lau sêkên whin-nga nan sêhu Jerusalem sin ma sêlhô têt têt, nan sêhoc nawaê nayham pi Yisu asê, yêc malac hon nan sêhoc asê nan.

⁵ Pilip têt malac atu dan yêc gamej Samaria-nga gi, ma gêm mêtê yêc dindê ma whê sa bu Yisu in Mesaya dau.

⁶ Lau daêsam sêngô Pilip ndê yom ti sêlic gêt dalô nan in kôm, dec sêkên dan-nga in ndê yom napep.

⁷ Pilip soc nalau sac daêsam su sêsa yêc lau ti sêmbwêc atu. Ma in kôm lau bôlin daêsam nayham sa.

⁸ Tu dinan-nga lau daêsam yêc malac atu dinan atac nayham atu.

Saimon, ngac balô

⁹ Ngac dan mbo malac dinan, nan ndê naê Saimon. Tôm nasawa balin in pec balô ti kôm gêt atu-tu e lau gamej Samaria-nga hon sêhêdaê. In toc dau sa bu in ngac tiwaê.

¹⁰ Lau atu-tu ma lau nambwa hon tatin Saimon napan. Nac sêsôm, “Anötö ndê naclai nan dasam bu Nan-nga Atu, nan puc ngac dindêc dô.”

¹¹ Ma lau daêsam tatin in napan, bu sêhêdaê tu gêt atu-tu nan in kôm nasawa hic su nan-nga.

¹² Magoc sêhu sin têt ndoc sêngô nawaê nayham pi Anötö ndê gêtin ma pi Yisu Kili, nan Pilip hoc asê. Laungac ti lauwhê daêsam sêkên whin in ndê yom, ma sêlin san-nga.

¹³ Ma Saimon dau kên whin ma gêtin san-nga whin. In gêlic gêt dalô ti gêt atu-tu nan Pilip kôm, dec hêdaê nandô ma kêkuc in napan.

¹⁴ Têt ndoc lau aposel nan sêmbô Jerusalem sêngô nawaê bu lau Samaria-nga sêkôc Anötö ndê yom sa, nan sêkin Pita lu Jon sêtên nac si.

¹⁵ Inlu sêhoc asê nac su, goc sêten mbec bu Pômdau kên ndê Nalau Dabu pi nac hon.

¹⁶ Têt ndoc lau Samaria-nga dinan sêkên whin, nan sêlin san-nga tu Pômdau Yisu ndê naê-nga, magoc Nalau Dabu sip men pi nac si dan dom. Tu dinan-nga dec Pita lu Jon sêten mbec pi nac.

¹⁷ Sêten mbec su ma sêkên amba sac nac, goc Nalau Dabu men gêm nac ahuc.

¹⁸ Saimon gêlic bu têt ndoc aposel lu sêkên amba sac lau dau, nan Nalau Dabu men pi nac, dec gauc gêm bu nemlhi naclai dau yêc inlu.

¹⁹ In ndac inlu bocdec bu, “Akên naclai dinan lom aö. Ma bocdinan asa nan bu wakên aman sac in, nan oc kôc Nalau Dabu.”

²⁰ Magoc Pita ô yom ma sôm, “Bocke? Am gauc gêm bu nemlhi Anötö ndê mwasin na mone, a? Am oc ninam, ti nem mone hon!”

²¹ Am wêkain gwelen dindêc whin yac dom. Nahu bu gauc nan yêc am nem nalôm, nan Anötö gêlic bu solop dom.

22 Kac nem ñalôm kwi ma hu mêtê sac dinañ sinj. Ma teñ mbec têtj Pômdau bu suc am nem giso kwi pi gauc sac nañ yêc nem ñalôm.

23 Aô galic su bu am gêm lêmuñ Anötö ndê ñaclai e am ñalôm gêli sa, ma sac ña-ñaclai sô am dôñ ñapañ.”

24 Saimon ngô Pita ndê yom dinañ, goc sôm, “Gitôm bu am teñ mbec têtj Pômdau tu aô-nga, ma bocdinañ gêtj nañ am sôm yom pi, nañ oc tap aô sa dom.”

25 Pita lu Jon sêhoc Pômdau ndê yom asê ti sem mêtê lau su, goc sêlhö bu sêmbu sêtêtj Jerusalem sêndi. Ma yêc señ ñasawa, nañ sêsôm ñawaê ñayham asê yêc malac daêsam nañ sêyêc gameñ Samaria-nga.

Pilip lu ñgac Itiopia-nga

26 Têtj ndoc dinañ Pômdau kêkin ndê anjela dañ têtj Pilip gi, ma sôm têtj in bu, “Êmasañ daôm, goc sa ndi ma êmsêlêñ êmkuc señ akêtj Jerusalem nañ sip têtj malac Gasa, señ nañ gic gameñ sawa kic.”

27 Bocdinañ Pilip tisa ma kêsêlêñ gi. Ma yêc señ dinañ in tap ñgac Itiopia-nga dañ sa, nañ bêc ñatô su mbo Jerusalem bu lic om, ma bu mbu têtj ndê gameñ ndi. In ñgac tiwaê nañ yob lau Itiopia-nga si Kwin Kandis ndê awa honj, nañ muñ-nga sêsip in ndê ñamatu sa.*

28 Têtj ndoc Pilip tap in sa yêc señ, nañ ñgac dau ndöc ndê kaleta, ma sam propet Aisaya ndê buku.

29 Dec ñalau Dabuñ sôm têtj Pilip, “Am tigasuc kaleta ma êmkuc ñgac dîndê.”

30 Goc Pilip kêtj têtj kaleta gi ma ngô bu ñgac dau sam propet Aisaya ndê yom asê. Dec Pilip ndac in, “Am sam yom dinañ ma kêyalê ñahu, me mba?”

31 Ma in sôm, “Ñamalac dañ bu whê sa têtj aô dom, dec oc wanjalê bocke?” Ma in ndac Pilip bu pi kaleta ma ndöc whin in.

32 In ngô bu ñgac dau sam Aisaya ndê yom bocdec bu:

Ñac sêwê in bu sêndic in ndu gitôm domba.

Ma in gêm dau dôñ tôm domba nañ sêñgapiñ ñamlichu, magoc tañ dom.

33 Ñac sêngwiniñ in, ma sêmatôc in ndê yom gi solop dom.

Ñac sic in ndu, ma bocdinañ in ndê wakuc mba. *[Ais 53:7-8]*

34 Ma ñgac dau ndac Pilip, “Gitôm bu am whê sa têtj aô bu propet sôm yom dinañ pi in dau, me pi ñamalac dañ?”

35 Goc Pilip whê yom honj sa têtj in, gic hu yêc Aisaya ndê yom dinañ e sôm ñawaê ñayham pi Yisu têtj in. Ma ñgac dau kêñ whin Yisu.

36-37 Ñac si e sêhóc asê bu dañ poc señ ñamakê. Ma ñgac dau sôm, “Lic bu dê poc. Gitôm bu aô waliñ busañgu, me mba?”

38 Goc in sôm têtj ñgac nañ gêm gôlinj kaleta bu kêñ kaleta lhac. Ma inlu Pilip sêsip bu si ma Pilip kêku in.

39 Têtj ndoc nañ sêpi akêtj bu sêmeñ, nañ Pômdau ndê ñalau kôc Pilip su sep tigenj. Ma ñgac dau gêlic in tiyham dom, magoc kôlhö ti atac ñayham gi.

40 Ma ñalau kôc Pilip sa gi kêñ in mbo malac Asotas. Ma in kêsêlêñ golom-golom malac, ma sôm ñawaê ñayham asê e hóc asê malac Sisaria.

9

Pômdau gêm Saul kwi

1 Têtj ñasawa dinañ Saul kêñ kisa lau sêkêñ whin Pômdau-nga ñapañ. In sôm ñanga bu in oc kôm ñac ñayom ma ndic ñac ndu. In têtj dabuñsiga ñamata-nga gi,

2 ma ndac in bu to bapia puc in dôñ-nga, bu tôc têtj lau bata nañ sêyob lau Is-rael si lôm wê-nga yêc malac Damaskas. Bapia dau kêñ ñaclai têtj Saul bu kôc laungac ti lauwhê Damaskas-nga nañ sêkêñ whin Yisu, nañ dôñ, ma wê ñac sa sêtêtj Jerusalem sêndi bu sêmatôc ñac.

3 In kôc bapia dau su ma kêsêlêñ e gi kêpinj Damaskas. Ma ñagahô ñambwa ñawê atu dañ akêtj undambê meñ pô gameñ nañ in mbo.

4 In peñ sip nom ma ngô awa dañ ta in bocdec bu, “Saul, Saul, tu sake-nga am kêñ kisa aô?”

* 8:27: Muñ-nga lau si gêbôm dañ yêc bu laungac akinj nañ sêyob Kinj si andu me wapa me lauwhê, nañ sêsip ñac ñamatu sa. Laungac kainj dinañ sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Eunuch’ (Yunok).

⁵ Goc Saul ô yom ma ndac, “O ñadau, am asa?” Ma awha dau sôm, “Aô Yisu dauñ, dec am kêñ kisa.

⁶ Am tisa ma sôc malac atu dê ndi. Ma gêñ bocke nañ aô tac whiñ bu am kôm-nga, nañ aô oc wañkiñ lau bu sêwhê sa têt am yêc dindê.”

⁷ Lau nañ sêmbo señ sêwhiñ Saul, nañ sêlhac ti sem dau dôn. Ñac sêngô ñakêcsia dau, magoc sêlic ñamalac dan dom.

⁸ Têt ndoc Saul tisa kalhac, nañ kac tandô sa magoc gitôm dom bu lic gameñ. Bocdinañ lau dinañ sêkêm in sip amba, ma sêwê in sêsôc malac Damaskas si.

⁹ Gitôm bêc tō in mbo tapec, ma gêñ ti nôm gêñ dan dom.

¹⁰ Ngac kêñ whiñ Yisu-nga dan mbo Damaskas, nañ ndê ñaê Ananias. Ma Pômdau hoc dau asê têt in ña mbê, ma ta in bu, “Ananias!” Ma in ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, bocke?”

¹¹ Goc Pômdau sôm têt in, “Am sa señ nañ sêsam bu Señ Sopol ma têt Judas ndê andu ndi, ma am oc tap ngac dan sa, nañ ndê ñaê Saul akêñ malac Tasis. Ngac dau teñ mbec mbo dinañ.

¹² Aô gatôc têt in su ña mbê bu ñamalac dan ñaê Ananias oc têt in ndi, kêñ amba sac in, ma kôm in tandô po asê tiyham.”

¹³ Ananias ngô yom dinañ ma sôm, “Pômdau. Aô gañgô ngac dinañ ñawaê su. In ngac nañ kêñ ñawapac atu têt am nem lau dabuñ nañ sêmbo Jerusalem.

¹⁴ Ma dabuñsiga atu-tu sêkêñ ñaclai têt in bu têt malac dindêc meñ, ma kôc lau nañ sêtoc am nem ñaê sa, nañ dôn.”

¹⁵ Magoc Pômdau ô Ananias ndê yom ma sôm, “Am ndi, ma hêgo daôm dom! Aô kayaliñ ngac dau sa su, bu hoc yom asê pi aneñ ñaê têt lau gameñ apa-nga ti ñac si kiñ, ma têt lau Israel-nga sêwhiñ.

¹⁶ Ma ñawapac ti ñandê nañ in oc hôc tu aneñ ñaê-nga, nañ aô oc watôc têt in.”

¹⁷ Goc Ananias têt andu dau gi. In sôc gi, goc kêñ amba sac Saul ma sôm, “Aneñ asidôwa Saul. Pômdau Yisu nañ hoc dau asê têt am yêc señ têt malac dindêc, nañ kêkiñ aô gatêt am gameñ. In kêkiñ aô bu wakôm nem tanôm po asê, ma bu Ñalau Dabuñ nem am ahuc.”

¹⁸ Ma ñagahô gêñ gitôm i ñagala peñ akêñ Saul tandô, ma in gêlic gameñ tiyham. In tisa ma Ananias kêku in.

¹⁹ Ma tiñambu in gêñ gêñ e hôc in dôn.

Saul gêm mêtê mbo Damaskas

Saul mbo Damaskas whiñ lau sêkêñ whiñ-nga gitôm bêc ñatô.

²⁰ Ma têt têt dau dinañ in gic hu gêm mêtê lau yêc lau Israel si lôm wê-nga, ma hoc asê têt ñac bu Yisu in Anötö Atu.

²¹ Ma lau hoñ nañ sêngô in ndê yom, nañ sêhêdaê ma sêndac dandi, “Ngac nañ kêñ kisa lau Jerusalem-nga nañ sêtoc Yisu ndê ñaê sa, in ngac dau dindêc me? Ma in têt yac mba malac dec meñ, bu kôc lau sêkêñ whiñ Yisu-ñ ga dôn ma wê ñac sêtêt dabuñsiga atu-tu sêndi bu sêmatôc ñac.”

²² Tigeñ Saul sôm yom ñañga ma in ndê ñaclai kêsôwec. In têt asê têt lau Israel-nga nañ sêndôc Damaskas, bu yom andô, Yisu in lau Israel si Mesaya dau. Ma lau nañ sêkêñ whiñ Yisu dom, nañ sêtôm dom bu sêô in ndê yom.

²³ Saul mbo malac Damaskas e bêc daêsam giñga su, ma lau Israel-nga ñatô sêkic yom bu sêñsalê lêt bu sêndic in ndu.

²⁴ Ma Saul ngô yom dau ñawaê. Tôm acsalô ti ôbwêc ñac sêkêñ lau sêtíp gatam malac-nga ñapep bu sêkôc in dôn ma sêndic in ndu.

²⁵ Magoc lau nañ s êlhac sêwhiñ Saul ti sêñkuc in, nañ sem in sa bu lhö ndi. Têt ôbwêc dan sêkêñ in sip sambec atu dan, ma sêñwhañ in sip akêñ gatam sauñ dan yêc malac dau ñatunbôm e gi sip nom ma kôlhô gi.

Saul mbo Jerusalem

²⁶ Tiñambu Saul mbu têt Jerusalem gi, ma gauc gêm bu mbo whiñ lau sêkêñ whiñ Yisu-nga nañ sêmbo dinañ. Magoc ñac sêkêñ whiñ dom bu in gêm dau kwi su ma kêñ whiñ Yisu, dec ñac hoñ sêtoc in.

²⁷ Magoc Banabas wê in sôc gi kalhac aposel añgô-nga. Ma in whê sa bu Pômdau hoc dau asê ma sôm yom têt Saul yêc señ, ma tiñambu in kalhac ñañga ma gêm mêtê pi Yisu ti atac pa su yêc malac Damaskas.

²⁸ Banabas ndê yom gêm malô lau Jerusalem-nga si ñalôm, dec Saul mbo whiñ

ņac, ma sôc sa yêc lhu, ma hoc yom asê pi Pômdau Yisu ti atac pa su eņ.

²⁹ Inj sôm yom whinj lau Israel-ņga ņatô naņ sêsôm awha Grik, ma kêsahê bu whê ņac si gauc sa pi Yisu. Magoc ņac sêtec inj ndê yom, ma bu sêndic inj ndu.

³⁰ Yom dau ņawaê tap lau sêkêņ whinj-ņga sa, dec sêkôc inj whinj ņac sêsip malac Sisaria si, ma sêņkinj inj têņ malac Tasis gi.

³¹ Têņ ņasawa dinaņ lau sêhu si kisa têņ lau sêkêņ whinj-ņga sinj. Ma lau sêkêņ whinj-ņga yêc gameņ Judia ti Galili ma Samaria-ņga sêndôc ti yom malô. Anötö kêņ ņalau Dabuņ bu puc ņac dônj ma nem ņac sa. Ma sêsôc Pômdau ņapu ti sêtoc inj sa, ma ņac si toņ kêsôwec tiatu ņapaņ.

Pita kôm ņgac bôlinj daņ ņayham sa

³² Têņ têm dinaņ Pita kêsêlêņ golom-golom malac ma gêm mêtê lau. Têņ bêc daņ inj sôc malac Lida gi, bu ndic lau sêkêņ whinj Yisu-ņga kêsî.

³³ Yêc malac dau inj tap ņgac daņ ņaê Aenias sa. Inj ņgac bôlinj ma yêc mbô ņapaņ gitôm yala 8 su.

³⁴ Ma Pita sôm têņ inj, “Aenias. Yisu Kilisi kôm am ņayham sa. Tisa ma tip nem mbô sa.” Ma ņagahô Aenias tisa kalhac.

³⁵ Ma têņ ndoc lau naņ sêndôc malac Lida ti malac Saron sêlic bu inj ņayham sa, dec ņac hoņ sem si ņalôm kwi ma sêkêņ whinj Pômdau.

Pita uņ awhê batê daņ sa

³⁶ Têņ têm dinaņ awhê kêņ whinj-ņga daņ ndôc malac Jopa. Inj ndê ņaê Tabita, naņ yêc lau Grik awha bu Dokas. Inj awhê naņ kôm mêtê ņayham-ņayham, ma gêm lau ņalôm sawa sa ņalêņ daêsam.

³⁷ Magoc Dokas tap gêmbac atu sa e inj mbac ndu. Goc lau sêņgwasinj inj ndê ņamlarj ma sêkêņ yêc andu ņalôm ņahô-ņga daņ.

³⁸ Malac Jopa dau yêc kêpiņ malac Lida, ma têņ têm lau sêkêņ whinj-ņga yêc malac Jopa sêņgô bu Pita mbo Lida, naņ sêņkinj ņgac lu sêtêņ inj si, ma sêteņ inj ņaņga bu mbu têņ Jopa whinj injlu ndi.

³⁹ Pita whinj injlu gi e hôt asê Jopa, ma sêwê inj pi andu ņalôm ņahô-ņga dinaņ gi. Lauwhê sawa daêsam sêmbo ti sêtaņ Dokas. ņac sêņgihi Pita ahuc ma sêtôc ņakwê bambalinj ti ņakwê ņatô naņ Dokas kêmasaņ têņ ndoc inj mbo tali, naņ têņ Pita.

⁴⁰ Goc inj kêņ ņac hoņ sêsa awê si, ma pôn haduc ma teņ mbec. Inj kac dau kwi bu lic awhê batê dinaņ, ma sôm, “Tabita, am tisa!” Ma awhê dau tali sa e gêlic Pita, ma yêc dau sa meņ ndôc.

⁴¹ Goc Pita kêm inj sip amba ma keņ inj sa kalhac. Ma inj mbwêc lauwhê sawa dinaņ ti lau sêkêņ whinj-ņga ņatô sêsôc sêmeņ, ma tôt têņ ņac bu awhê dau mbo tali tiyham.

⁴² Ma gêņ dau ņawaê tiapa yêc malac Jopa, e lau daêsam sêkêņ whinj Pômdau.

⁴³ Ma Pita mbo Jopa bêc ņatô, whinj ņgac daņ ņaê Saimon. Inj ņgac kôm gwelenj kêmasaņ bôc ņamlic-ņga.

10

Anötö kêkinj aņela daņ têņ Konelias

¹ Yêc malac Sisaria ņgac daņ mbo, naņ ndê ņaê Konelias. Inj ņgac bata sinj-ņga naņ yob lau sinj-ņga toņ daņ yêc lau sinj Rom-ņga si toņ atu naņ sêsam bu Itali ņatoņ.*

² Inj ti ndê gôlôwac hoņ sêtoc Anötö sa ma sêsôc inj ņapu ņapep. Inj teņ mbec têņ Anötö tôm bêc hoņ, ma kêņ ndê awa daêsam bu nem lau Israel-ņga naņ sêpônđa dau, naņ sa.

³ Têņ bêc daņ, acgatu gitôm 3 kilok telha-ņga, naņ Anötö tôt gêņ ņagatu daņ têņ inj. Inj gatu gêlic Anötö ndê aņela daņ têņ inj meņ ma ta inj bu, “Konelias!”

⁴ Goc Konelias tahê inj ti töt dau atu, ma ndac, “Pômdau, bocke?” Ma aņela dau sôm, “Mbec hoņ naņ am teņ, ti mwasiņ naņ am kêņ têņ lau ņalôm sawa, naņ Anötö gêlic gitôm da ņayham naņ inj gauc gêm ņapaņ.

⁵ Kwahic dec inj kêņ yom têņ am bocdec bu. Êmkinj lau ņatô sêtêņ malac Jopa sêndi, bu sêkôc ņgac daņ ņaê Saimon mbu têņ am meņ. ņgac dau ndê ņaê daņ sêsam bu Pita.

* **10:1:** Lau Rom-ņga si ņgac bata naņ yob lau sinj-ņga gitôm 100, naņ sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Centurion’ (Senturion). Konelias inj senturion daņ. Lau sinj-ņga gitôm 600 sêmbo Itali ņatoņ ņalôm, ma sêsam toņ atu gitôm Itali ņatoņ yêc Yom Inglis bu ‘Regiment.’ Ma ņac sêkêņ Regiment ņatoņ 10 sêpitigenj sêti toņ atu, naņ sêsam bu ‘Legion’ (lau sinj-ņga gitôm 6,000).

⁶ In mbo whin in ndê wakanɔac dan ɲaê Saimon, nan kôm gwelen bôc ɲamlic-ɲga, ma in ndê andu kalhac gwêc dali.”

⁷ Anjela sôm yom dau pacndê su, goc hu in sin. Dec Konelias ta in ndê ɲgac akin lu ma in ndê ɲgac sin-ɲga dan sêmen. ɲgac sin-ɲga dau gêm in sa tòm bêc hon, ma in toc Anötö sa.

⁸ Konelias gic min têt ɲac pi yom hon nan anjela sôm têt in, goc kêkin ɲac sêtêt malac Jopa si.

Pita gêlic gêt ɲagatu dan

⁹ Galaɲsê ɲac sêɲsêlêt sêmbo sen ma têt ac kalhac lhu, nan sêsu sa malac atu Jopa. Têt têt dinan, Pita pi andu gi bu ten mbec.

¹⁰ In mbo e gêt yô in dec tac whin bu nen gêt. Lau sêmasan in ndê gêt sêmbo, ma Pita gatu kain dan sa.

¹¹ In gêlic undambê kac sa, ma gêt gitôm po atu dan nan sêsô wac sip ɲakêcsu hale, nan sêɲwhan sip nom men yêc in anɔô-ɲga.

¹² Ma in gêlic bôc tidau-tidau ma gêt nan sêɲsêlêt ɲa ɲatac pu-ɲga, ti mbac lôlôc-ɲga sêmbo po dau ɲalôm.

¹³ Goc awha dan sôm têt in bocdec bu, “Pita, tisa ndic ma nen.”

¹⁴ Magoc in ô yom ma sôm, “Pômdau, mba andô! Moses ndê yomsu gic yao gêt dau ma sôm bu in gêt ɲadômbwi, ma bocdinan aô whanɲu gêm gauc sambuc.”

¹⁵ Dec awha dau sôm tiyham, “Anötö bu sôm bu gêt dan in ɲawasi, dec am sôm bu gêt ɲadômbwi dom.”

¹⁶ Gêt hon dinan hôt asê in tidim tö su, goc po dau pi undambê gi tiyham.

¹⁷ Têt ndoc dinan Pita ndê gauc sa bu in gêlic gêt ɲagatu dan, goc in ndôc ma kôt gauc pi gêt dau ɲahu. Têt ndoc dinan, lau nan Konelias kêkin, nan sêtap Saimon ndê andu sa, ma sêlhac andu dau ɲagatam.

¹⁸ Ma sêta yom ma sêndac bu Saimon nan sêsam bu Pita, nan mbo andu dau, me mba.

¹⁹ Pita hê gauc pi gêt nan in gatu gêlic nan mbo, ma ɲalau Dabuɲ sôm têt in, “Saimon, lau tö sêɲsalê am.

²⁰ Tisa ma sip nom ndi, ma whin ɲac ndi. Hêgo daôm bu ɲac lau gameɲ apa-ɲga lec dom, bu aô dauɲ kakin ɲac sêmen.”

²¹ Goc Pita sip gi ma sôm têt lau dinan, “ɲamalac nan mac anɲsalê ambo, nan aô dauɲ dec. Mac amen tu sake-ɲga?”

²² Ma ɲac sêsôm, “ɲgac bata sin-ɲga Konelias kêkin yac amen. In ɲgac gitêt toc Anötö sa-ɲga, ma lau Israel-ɲga hon nan sêmbo malac Sisaria, nan sêlic in ɲayham. Anjela dabuɲ dan sôm têt in bu êɲgalêm am sa têt in ndê andu ndi, bu am sôm yom ɲatô têt in.”

²³ Pita ɲô ɲac si yom dinan su, goc kôt ɲac sêsôt andu dau si bu sêmbo sêwhin in têt ôbwêc dinan.

Pita gêm mêtê têt Konelias ti ndê lau

Têt galaɲsê Pita ti akêt malac Jopa whin lau dau, ma lau sêkêt whin-ɲga ɲatô akêt Jopa sêwhin ɲac si.

²⁴ Bêc dan tiyham sêhôt asê Sisaria. Konelias kêkin bata ɲac, dec mbwêc in ndê dawai ti ndê silip hon sêkac sa sêpitigen.

²⁵ Têt ndoc Pita bu sôt in ndê andu ndi, nan Konelias têt in gi, ma hu dau yêc in gahi-ɲga bu toc in sa.

²⁶ Magoc Pita sôm, “Am kôm bocdinan dom! Tisa, bu aô dauɲ ɲamalac ɲambwa.”

²⁷ Inlu sem yomgalôm ma sêsôt andu dau si, ma Pita gêlic lau ton atu sêndôc andu ɲalôm.

²⁸ Dec in sôm têt ɲac, “Mac anɲalê bu yac lau Israel-ɲga mba yomsu gic yao yac bu andic ahê lau nan lau Israel dom, ma ati ɲaclen ɲac d om. Tigen Anötö tôc asê têt aô bu wapu ɲamalac dan bu ɲadômbwi me sac dom.

²⁹ Bocdinan têt ndoc mac ankin lau bu sêɲgalêm aô sa, nan aô gasôm yom dan dom, ma gawhin ɲac gameɲ. Ma kwahic dec, gitôm bu mac asôm asê têt aô, ɲahu bocke dec mac angalêm aô sa gameɲ?”

³⁰ Goc Konelias ô yom ma sôm, “Bêc hale su, aô gambo andu ti gateɲ mbec têt acgatu gitôm kwahic dec-ɲga, têt 3 kilok telha-ɲga. Ma ɲagahô ɲamalac dan ti ɲakwê ɲawasi atu hôt asê kalhac aô anôɲ-ɲga.

³¹ Ma in sôm têt aô bu, ‘Konelias, Anötö ɲô am nem mbec, ma gauc gêm mwasiɲ nan am kêt têt lau ɲalôm sawa.

³² Kwahic dec êmkin lau ɲatô sêtêt malac Jopa sêndi, ma sêkôt ɲgac dan ɲaê Saimon nan sêsam bu Pita, nan men. In ti ɲaclen in

ndê wakanğac ɲaê Saimon ma ndöc whin in. Ngac kemasañ bôc ɲamlic-ɲga dinañ ndê andu kalhac gwêc ɲadali.

³³ Aô gaŋgô su, goc ɲagahô kakinj lau ɲatô sêtêj am sêloc, ma ɲayham bu am mwej su. Kwahic dec yac hoj dambo Anötö aŋgô-ɲga, ma yac bu aŋgô yom bocke nañ Pômdau gic atu am bu sôm têtj yac.”

³⁴ Goc Pita gic hu yom ma sôm, “Kwahic dec aô kayalê pi ɲandô bu Anötö toc lau toj dañ sa, hôc gêlêc toj ɲatô su dom.

³⁵ Yomandô! Lau akêj lau ɲatonj nom-ɲga hoj nañ sêtöc in ma sêkôm mêtê ɲayham ma solop, nañ in oc kôc ɲac sa.

³⁶ Anötö kêtj ndê ɲawaê ɲayham têtj lau Israel, ma yom dau hêganôj Yisu Kilisi, nañ ti lau Israel ma lau gamej apa-ɲga hoj si Pômdau, ma whê lêtj nañ datap yom malô sa tu in-ɲga, nañ sa. Mac aŋgô ɲawaê dau su.

³⁷ Mac aŋyalê gêtj hoj nañ hôc asê gamej Judia-ɲga, têtj ndoc Jon gêm mêtê ma kêtj lau mbo Galili e mej têtj dec.

³⁸ Anötö kêtj in ndê ɲaclai atu ti ɲalau Dabuñ gêm Yisu Nasaret-ɲga ahuc, dec kêyalin in sa tu kôm gwelenj-ɲga. Ma Anötö whin in, dec in gêm lau sa yêc gamej daêsam, ma kôm lau hoj nañ Sadañ ndê ɲaclai kêgwiniñ ɲac dônj, nañ ɲayham sa tiyham.

³⁹ Yac ambo awhin in, ma alic gêtj hoj nañ in kôm yêc lau Israel si gamej ma yêc Jerusalem. ɲac sic in ndu pi a,

⁴⁰ magoc têtj bêt titö-ɲga Anötö uñ in sa akêj lau batê-ɲga, ma kôm bu lau daêsam sêlic in.

⁴¹ Lau hoj sêlic in dom, magoc yac lau nañ añ ti anôm gêtj awhin Yisu têtj ndoc in tisa ma mbo whin yac tiyham, nañ Anötö kêyalin yac sa bu ahoc in ndê tisa ɲawaê asê.

⁴² Ma Anötö gic atu yac bu anem mêtê lau, ma bu ahoc yom asê bu in kêyalin Yisu dau sa su, bu êɲsahê lau tali ti lau batê hoj têtj bêt ɲambu-ɲga.

⁴³ Ma propet akwa hoj bocdinañ sêhoc yom asê pi in. ɲac sêto bu lau hoj nañ sêkêtj whin in, nañ Anötö oc suc ɲac si sac kwi tu in ndê ɲaê-ɲga.”

⁴⁴ Pita sôm yom dau mbo, ma ɲalau Dabuñ gêm lau hoj nañ sêgô in ndê yom,

nañ ahuc.

⁴⁵ Ma lau Israel-ɲga nañ sêkêtj whin Yisu ma sêmbo sêwhin Pita, nañ sêhêdaê ɲandô bu sêlic Anötö kêmwasin lau nañ sêmbo lau Israel si toj dom, nañ ɲa ɲalau Dabuñ.

⁴⁶ Bu ɲac sêgô ɲac lau dau sêsôm yom awha wakuc-ɲga ti sêmpinj Anötö, tôm ɲalau Dabuñ hôc ɲac awha sa. Dec Pita sôm têtj lau Israel-ɲga dinañ,

⁴⁷ “Anötö kêtj ɲalau Dabuñ têtj lau gamej apa-ɲga dindêc tôm in kêtj têtj yac lau Israel-ɲga. Bocdinañ ɲayham bu ɲac sêlin busaŋgu.”

⁴⁸ Goc in kêtj yatu bu sêjku ɲac tu Yisu Kilisi ndê ɲaê-ɲga. Ma tiñambu lau dinañ sêndac Pita bu mbo whin ɲac tôm bêt ɲatô.

11

Pita gic minj lau gamej apa-ɲga si yom têtj lau Jerusalem-ɲga

¹ Lau aposel ti lau sêkêtj whin Yisu-ɲga nañ sêmbo gamej Judia-ɲga, nañ sêgô ɲawaê bu lau nañ Israel dom, nañ sêkôc Anötö ndê yom sa sêwhin.

² Magoc têtj ndoc Pita hu Sisaria sinj ma mbu têtj Jerusalem gi, nañ lau ɲatô sêsôm in. ɲac lau Israel-ɲga nañ sêkêtj whin Pômdau, ma sêsap lau Israel-ɲga si sakinj akwa ma pwac sêsê ɲamlic ɲatô su-ɲga dônj. Ma ɲac sêsôm Pita bocdec bu,

³ “Bocke am sôc lau nañ sêjku yac neñ mêtê dasê ɲamlic-ɲga dom, nañ si andu, ma gêtj gêtj whin ɲac?”

⁴ Dec Pita gic hu whê sa timala têtj ɲac, gêtj hoj nañ hôc asê in, ma sôm,

⁵ “Têtj bêt dañ aô gatej mbec gambo malac Jopa, e gatuj kainj dañ sa ma galic gêtj ɲagatu dañ. Galic gêtj gitôm po atu dañ, nañ sêsô wac sip ɲakêcsu hale, ma sêjwhañ sip akêj undambê têtj aô meñ.

⁶ Aô gatôc gwaniñ ma galic bêt nom-ɲga tidau-tidau, bêt salen-ɲga ti gêtj nañ sêjnsêlêj ɲa ɲatac pu-ɲga, ma mbac lôlôc-ɲga.

⁷ Dinañ su, goc gaŋgô awha dañ sôm têtj aô bocdec bu, ‘Pita! Tisa ndic ma neñ.’

⁸ Magoc aô gaô yom ma gasôm, ‘Pômdau, mba andô! Moses ndê yom su gic yao gêtj dau ma sôm bu in gêtj ɲadômbwi, ma aô whañsunj gêm gauc sambuc.’

⁹ Ma awha dau sa akêñ undambê tiyham ma sôm, ‘Anötö bu sôm bu gêñ dan in gêñ nawasi, dec am sôm bu ñadômbwi dom.’

¹⁰ Gêñ hon dinan hóc asê aö tidim tö su, goc Pômdau kóc mbu pi undambê gi tiyham.

¹¹ Ma têtñ ndoc dinan launḡac tö sêhóc asê andu nan aö gambo. Ñamalac dan kêkinḡac sêtêtñ aö sêmeñ akêñ malac Sisaria.

¹² Ñalau Dabuñ sôm têtñ aö bu wahêgo dauñ tu ḡac lau gameñ apa-ḡaga lec dom, ma kac aö bu wawhinḡac wandi, dec aö gawhinḡac ga. Ma asidôwai 6 akêñ Jopa sêwhinḡac si. Yac ahóc asê ma asóc ñamalac dau ndê andu a.

¹³ Ma inḡic minḡ têtñ yac bu aḡela dan hoc dau asê têtñ inḡ yêc ndê andu, ma sôm yom têtñ inḡ bocdec bu, ‘Êmkinḡ lau sêtêtñ malac Jopa sêndi ma sêkóc Saimon nan sêsam bu Pita, nan meñ.

¹⁴ Inḡ oc whê yom sa têtñ mac, pi lêtñ nan am ti nem lau honḡ atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si ambo tamli ḡapanḡ-ḡaga sa.’

¹⁵ “Bocdinañ aö ḡac hu bu wasôm yom têtñ ḡac, ma têtñ ndoc dau dinan Ñalau Dabuñ ḡêm ḡac ahuc tôm inḡ meñ pi yac têtñ ñamata-ḡaga.

¹⁶ Ma têtñ dinan aö ḡauc ḡêm Pômdau ndê yom bocdec bu, ‘Jon kêku lau ḡa bu, tigerñ Anötö oc êñku mac ḡa Ñalau Dabuñ.’

¹⁷ Lau dinañ sêkêñ whinḡ Pômdau Yisu Kilisi tôm yac lau Israel-ḡaga dakêñ whinḡ, ma bocdinañ dec Anötö kêmwasiñ ḡac ḡa Ñalau Dabuñ tôm inḡ kôm têtñ yac. Anötö dau ndê lêtñ dinañ, ma aö asa dec bu walhac ahuc?”

¹⁸ Lau Israel-ḡaga dau sêḡḡo Pita ndê yom dinañ e ḡac si yom mba, ma sêmpinḡ Anötö ma sêsôm, “Kwahic dec yac tañyalê bu lau honḡ nan sem dau kwi, nan oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sêndöc tali ḡapanḡ-ḡaga sa. Yac lau Israel-ḡaga, ma lau nan sêmbo Israel si toñ dom, nan sêwhinḡ.”

Lau sêkêñ whinḡ Yisu yêc malac Antiok

¹⁹ Têtñ ndoc lau Israel-ḡaga sic Steven ndu, nan sic hu sêkêñ kisa lau sêkêñ whinḡ-ḡaga e ḡac si daêsam sêhu Jerusalem sinḡ ma sêlhö têtñ. Ñatö sêtêtñ gameñ Pionisia-ḡaga ti nduc Saipras, ma ñatö sêtêtñ malac Antiok si. Yêc gameñ bocke nan sêhóc asê, nan

sêhoc ḡawaê ḡayham asê, magoc sêsôm têtñ lau Israel-ḡaga tawasê.

²⁰ Magoc lau ñatö nan sêhu Jerusalem sinḡ, nan si malachu Sairin ma nduc Saipras, nan sêtêtñ Antiok si, ma sic hu sêsôm ḡawaê ḡayham pi Pômdau Yisu têtñ lau Griḡ sêwhinḡ lau Israel-ḡaga yêc malac dinañ.

²¹ Ma Pômdau ḡêm mbec gwelenḡ dau e lau daêsam ñandö sem dau kwi ma sêkêñ whinḡ Pômdau.

²² Tinambu lau Jerusalem-ḡaga nan sêkêñ whinḡ Yisu, nan sêḡḡo gêñ dau ḡawaê, dec sêñkinḡ Banabas têtñ Antiok gi.

²³⁻²⁴ Banabas inḡ ḡac ḡayham nan Ñalau Dabuñ ḡêm inḡ ahuc ma kêtñ whinḡ ḡanḡa. Têtñ ndoc inḡ hóc asê Antiok, nan ḡêlic bu lau daêsam sêtap Anötö ndê mwasiñ sa ma sêkêñ whinḡ Yisu. Dec inḡ tac ḡayham atu, ma kêgilitḡ ḡac bu sêsap Pômdau dön, ma sêkêñ whinḡ inḡ ti si ḡalôm sambuc. Ma têtñ ndoc dinañ lau daêsam sêḡḡo Banabas ndê yom ma sêkêñ whinḡ Pômdau.

²⁵ Malö goc Banabas têtñ malac atu Tasis gi ma kêsalê Saul.

²⁶ Inḡ tap inḡ sa su, goc kóc inḡ sa, ma inḡlu sêmbu sêtêtñ Antiok si. Ma inḡlu sêkôm gwelenḡ yêc ḡôlôwac dabuñ ḡalôm, sêndôhôn lau daêsam ḡitôm yala sambuc danḡ. Malac Antiok ti malac ñamata-ḡaga nan lau sic hu sêsam lau sêkêñ whinḡ-ḡaga bu Kilisi ndê lau.

²⁷ Têtñ ḡasawa dinañ propet ñatö akêñ Jerusalem sêsip Antiok si.

²⁸ Ma Ñalau Dabuñ kac ḡac si ḡac dan ḡaê Agabus, dec tisa yêc lau sêkêñ whinḡ-ḡaga aḡḡo-ḡaga, ma hoc yom asê bu tinambu tóbôm atu oc nem gameñ nan lau Rom sem ḡolinḡ, nan ahuc sambuc. (Ma inḡ ndê yom dau ñandö sa têtñ ndoc Klaudias ti kinḡ Rom-ḡaga.)

²⁹ Tu dinañ-ḡaga lau nan sêkêñ whinḡ Yisu sêkóc ḡauc pi lêtñ bu sênem asidôwai nan sêndöc gameñ Judia-ḡaga, nan sa. ḡac tigerñ-tigerñ sic awa sa tôm Anötö kêmwasiñ ḡac,

³⁰ ma sêkêñ têtñ Banabas lu Saul bu sêkóc sa sêndi, ma sêkêñ têtñ lau sêkêñ whinḡ-ḡaga si lau bata nan sêmbo Jerusalem.

12

Lau sêkêñ whinḡ-ḡaga sêtap kisa atu sa

1 Têñ ndoc dinañ Kiñ †Herod gauc gêm tidôn bu kên kisa lau sêkên whiñ-nga, ma kôc ñac si lau ñatô dôn.

2 Inj gic atu inj ndê lau siñ, dec sic Jon ndê dôwa Jems ndu ña bien baliñ.

3 Inj gêlic bu gêñ dinañ kôm lau Israel-nga atac ñayham sa, dec inj sôm bu inj ndê lau siñ-nga sêkôc Pita dôn, têtêm lau Israel-nga sêlic om atu †Mwasinj Bolom Yist Mba-nga.

4 Bocdinañ lau siñ-nga sêkôc Pita dôn ma sêkên inj ndôc gapocwalô. Ma sêkên lau siñ-nga toñ hale sêyob inj sêo dau sêo dau, ma ñgac hale sêmbo toñ tigen-tigen ñalôm. Herod gauc gêm bu kên inj ndôc dinañ e lau Israel si Mwasinj Bolom Yist Mba-nga ti †Pasowa-nga pacndê, goc kôc inj sa ma êmatôc inj yêc lau aᅅgô-nga.

5 Bocdinañ Pita ndôc gapocwalô, magoc lau sêkên whiñ-nga hon nañ sêmbo Jerusalem, nañ sêten mbec ñaᅅga tu inj-nga têtêm Anötö.

Pômdau ndê aᅅela gêm Pita sa

6 Têtêm ôbwêc dañ Pita yêc bêc yêc gapocwalô, ma Herod kêmatinj yom tidôn su bu êmatôc inj têtêm laᅅsê. Sêsô inj amba dôn ña sen lu, ma gi sêsô pi ñgac siñ-nga lu. Ma lau siñ-nga ñatô sêlhac sêyob gatam.

7 Ma ñagahô ñambwa Pômdau ndê aᅅela dañ hêc asê, ma ñawê pô gapocwalô ñalôm. Inj toñ Pita sip ñabi e tali sa, ma sôm têtêm inj, “Ñagahô! Tisa!” Goc sen nañ sêsô inj amba dôn, nañ tigolon ma peñ sip gi.

8 Ma aᅅela sôm, “Êmasañ daôm. Kic nem piᅅkap dôn ma sôc nem atapa ti ñakwê baliñ sa, goc êmkuc aö.” Pita kôm gitôm inj sôm,

9 ma kêkuc aᅅela dau. Inj gauc gêm bu gêñ nañ aᅅela kôm, nañ gitôm mbê dañ, ma kêyalê dom bu gêñ dau inj gêñ ñandô.

10 Injlu sêñlêc ñgac siñ-nga lu nañ sêyob andu dau e sêhêc asê gatam nañ sa malac lôm. Gatam dau gêlêc dau su, ma sêsa awê si. Injlu sêñsêlêñ sêsa sen dañ, ma sep tigen aᅅela hu inj siñ.

11 Têtêm dinañ Pita ndê gauc sa ma sôm têtêm dau, “Kwahic dec aö kayalê tidôn bu Pômdau kêkiñ ndê aᅅela bu êᅅgaho aö su yêc Herod amba, bu gêñ nañ lau Israel-nga gauc gêm bu sêkôm têtêm aö, nañ oc ñandô sa dom.”

12 Inj kêyalê gêñ dau pi ñandô, goc sa têtêm awhê dañ ñaê Maria ndê andu gi. Maria inj Jon, †ñgacsêñom nañ sêsam bu Mak, nañ dinda. Ma têtêm ôbwêc dinañ lau daêsam sêkac sa sêmbo Maria ndê andu bu sêten mbec.

13 Pita hêc asê ma kêmati gatam. Ma awhê akiñ dañ ñaê Roda sa gi bu lic asa kêmati gatam.

14 Inj ᅅgô inj awha dec kêyalê bu Pita, dec tac ñayham sa atu ma kêlhiñ gatam siñ kêtî mbu gi ma sôm têtêm lau bu, “Pita dê kalhac gatam!”

15 Magoc ñac sêkên whiñ dom, ma sêsôm têtêm inj bu, “Am nem gauc kêñsôn!” Goc inj sôm yom pi Pita ñapañ e ñac sêsôm, “Mboe inj ndê aᅅela, me?”

16 Sêkôc gauc dinañ sêmbo, ma Pita gacgen kêmati gatam kalhac. Malô ma sêlêc gatam su têtêm inj e sêlic inj ma sêsô ñandô.

17 Pita gic amba bu sênem dau dôn, goc gic miñ yom pi ñalêñ nañ Pômdau kôc inj su yêc gapocwalô. Ma inj sôm, “Mac andi ma asôm asê têtêm Jems ma asidôwai ñatô.” Goc inj hu ñac siñ ma sa gi.

18 Têtêm bêbêc lau siñ-nga nañ sêyob gapocwalô sêlic bu Pita aᅅgô mba. Gêñ dau gêli ñac ñalôm sa ñandô, ma ñac gauc gêm yom daêsam pi inj bu oc mbo nde.

19 Ma Herod ᅅgô ñawaê, dec kên lau sêñsalê inj e gimba. Goc inj kêsu lau siñ-nga nañ sêyob Pita, ma gic atu bu sêndic ñac ndu.

Pômdau gic Herod ndu

Tiñambu Herod hu gamen Judia-nga siñ ma sa têtêm malac Sisaria gi bu mbo bêc ñatô.

20 Tôm ñasawa hic baliñ ñagec gi su, nañ yom ñawapac ñatô yêc Herod ma lau malac Taya ma Saidon-nga ñalhu, dec inj gêlic ñac sac. Magoc têtêm inj mbo malac Sisaria, nañ lau dau ñalôm tigen ma gauc gêm bu sêhê wamba inj tiyham. Nahu bu ñac sêmbo Herod ndê gôliñ ñapu ma lau gamen dinañ-nga takwê Herod tôm yala hon, bu nem ñac sa ña gêñ danen-nga ñatô. Tu dinañ-nga sêmasañ yom whiñ Blastus, ñgac nañ yob Herod ndê andu, ma semlhi inj bu nem ñac awha têtêm Herod. Ma sic ndoc bu sêmasañ yom wamba-nga dau whiñ Herod.

21 Têtêm bêc dau Herod sôc ndê ñakwê ti ñawasi kiñ-nga sa, goc ndôc ndê pôñ ma sôm

ndê yom daêsam asê têtj lau malac lu dinan-nga.

²² Nac sêngô su ma sêmbwêc, “Kec! Awha dindec ñamalac ñambwa ndê awha dom, anötö danj ndê awha.”

²³ Herod ngô ñac si yom dinan, dec toc dau sa kêlêc ma kêj waê têtj Anötö dom. Ma tu dinan-nga Pômdau ndê anjela gic inj ma kôm inj gêmbac atu. Dombo sem inj ahuc ma senj inj e mbac ndu.

²⁴ Têtj têtj dinan ma kêsêlêj menj, nanj lau sem mêtê ñapanj e Anötö ndê yom tiapa, ma lau daêsam sêkêj whinj.

²⁵ Banabas lu Saul sic bata si gwelenj yêc malac Jerusalem, goc sêmbu sêtêj Antiok si. Ma sêkôc Jon, ngac nanj sêsam inj ndê ñaê danj bu Mak, nanj whinj injlu gi.

13

Sem mbec Banabas lu Saul bu sêkôm gwelenj

¹ Lau propet ti kêdôhônj-waga bocdec sêmbu malac Antiok ma sêkôm gwelenj yêc gôlôwac dabunj ñalôm. Banabas lu Saimon nanj sêsam bu Naiga, Lusias akêj malac Sairin, Saul ma Manaen (nanj tiatu whinj †Herod Antipas têtj ndoc injlu sêmbu balê).

² Têtj bêt danj ñac lau dau sêmbu sêwhinj dau ma sêhu gêj danen-nga sinj tu sêtoc Pômdau sa-nga. Ma Nalau Dabunj sôm têtj ñac bu, “Aô kayalinj Banabas lu Saul sa bu sêkôm gwelenj ñawaê ñayham-nga. Bocdinanj anem mbec injlu ma ankinj injlu sêsa sêndi ma sêkôm gwelenj dau.”

³ Lau dau sêngô su, goc sêhu gêj danen-nga sinj ti sêtenj mbec ñasawa danj tiyham, ma sêkêj amba sac Saul lu Banabas, ma sêjkinj injlu sêsa si.

Saul lu Banabas sêmbu nduc Saipras

⁴ Nalêj dinan Nalau Dabunj kêkinj Saul lu Banabas, dec injlu sêtêj malac Selusia si, ma sêpi wanj danj ma sêsa nduc Saipras si.

⁵ Nac sêsôc baö yêc malac Salamis, ma sêsôc lau Israel si lôm wê-nga yêc dindê, ma sem mêtê lau ti sêhoc Anötö ndê yom asê. Ma Jon mbo whinj injlu bu nem injlu sa.

⁶ Tinjambu sêjnsêlêj ma sêhoc ñawaê ñayham asê yêc nduc Saipras ñagamenj

honj e sêhôt asê malac Papos. Yêc dinan sêtap propet tasanj danj sa nanj kôm gwelenj mbectoma-nga whinj. Inj ngac Israel-nga danj ma inj ndê ñaê Ba-Jisas.

⁷ Inj gêm akinj ngac Rom-nga nanj gêm gôlinj nduc Saipras, nanj ndê ñaê Segias Polas. Gôlinjwaga dau inj ngac tiguauc, dec kêgalêm Banabas lu Saul sa, bu inj tac whinj bu sêwhê Anötö ndê yom sa têtj inj.

⁸ Magoc Ba-Jisas kôm bu êngwininj ti kêj kisa injlu, ma tac whinj bu kac gôlinjwaga dau kwi bu kêj whinj Pômdau dom. (Ba-Jisas ndê ñaê danj Elimas, nanj danem kwi bu Mbectoma.)

⁹ Têtj ndoc dinan Nalau Dabunj gêm Saul, nanj sêsam bu Pol ahuc, ma inj tahê Elimas ma sôm,

¹⁰ “Am Sadanj atu am! Am kêj kisa lêtj gitêj honj, ma sac ti mêtê tasanj gêm am ahuc. Am bu kôm Pômdau ndê lêtj solop êjnsônj.

¹¹ Kwahic dec am oc êmsahê Pômdau ndê ñaclai. Am oc tampec sa ma tôm bêt ñatô am oc lic gamenj ti ac ñawê tiyham dom.” Ma ñagahô ñasec gêm ngac dau tandô ahuc, ma inj kêsêlêj kêsa ma kêsalê ñamalac danj bu kêm inj amba ma wê inj.

¹² Segias Polas hêdaê tu Saul lu Banabas si yom pi Pômdau-nga, ma têtj ndoc inj gêlic gêj nanj hôt asê Elimas, nanj inj kêj whinj Yisu.

Pol gêm mêtê mbo Antiok

¹³ Pol lu Banabas ma Mak sêhu Papos sinj ma sêpi wanj danj, ma sêlac sêtêj malac Pega nanj yêc gamenj Pampilia-nga si. Yêc gamenj dinan Jon hu injlu sinj ma mbu têtj Jerusalem gi.

¹⁴ Goc injlu sêhu Pega sinj ma sêtêj malac Antiok nanj yêc gamenj Pisidia-nga,* nanj si. Têtj bêt Sabat-nga sêsôt lau Israel si lôm wê-nga si, ma sêndöc sic.

¹⁵ Sêngô Anötö ndê yom nanj sêsam yêc Buku Yomsu-nga ti Propet si Buku, goc lau bata lôm wê-nga-nga sêkêj yom têtj injlu ma sêsôm, “Asidôwa lu. Amlu nem yom bu yêc bu apuc lau dindec dôj, dec asôm asê têtj yac.”

* **13:14:** Malac lu ñaê Antiok sêyêc. Danj yêc gamenj Siria-nga - alic Apo 13:1; ma 14:26. Ma danj yêc gamenj Pisidia-nga (alic map).

16 Goc Pol tisa kalhac, ma gic amba têt lau bu sênem dau dôn, goc sôm, “Mac lau Israel-nga ti mac lau apa nan atoc Anötö sa. Anğô su nan!

17 Yac lau Israel-nga mba Anötö kêyalin yac mba aban sa. Ma tinjambu in kôm nac si wakuc nan sêndöc gameñ Isip-nga, n an sêti lau toñ atu. Ma têt ndoc in kôc nac su yêc Isip, nan kôm gêt ti ñaclai atu daêsam.

18 Tinjambu nac sêkôm mêtê wachuc daêsam tôm yala 40 nan sêmbo gameñ sawa, magoc Anötö hu nac sin dom.

19 T injambu in ku lau toñ 7 dulu yêc gameñ Kanan-nga, ma kêt nac si gameñ têt lau Israel-nga sêwêkain.

20 Gêt hon dinan hóc asê yêc yala 450 ñalôm. Tinjambu in kêt lau sêmatôc yom-nga sêyob lau Israel-nga e meñ têt propet Samuel ndê têt.

21 Têt ndoc dinan lau dau sêndac kin dan bu nem gôlin nac, ma Anötö kêt Saul, nan ndê damba Kis akêt Benjamin ndê toñ. Saul gêm gôlin tôm yala 40,

22 goc Anötö kôc in su ma kêt Dawid ti kin ô in su. Ma in sôm yom pi Dawid bocdec bu, ‘Aö galic Jessi ndê atu Dawid bu ñgac nan ndê ñalôm ti gauc tap aneñ atac whin sa, ma oc kôm gêt hon tôm aö atac whin.’

23 Anötö kêyalin ñgac nem lau si-nga Yisu sa yêc Dawid dau ndê wakuc, tôm in gic bata muñ su, ma kêt in hóc asê Israel.

24 Yisu gic hu ndê gwelen su dom, ma Jon gêm mêtê têt lau Israel-nga hon bu sênem si ñalôm kwi ma sêlin busanğ.

25 Têt ndoc Jon ndê gwelen kêpin bu pacndê, nan in sôm têt lau bu, ‘Mac gauc gêm bu aö asa? Ñgac nan Anötö gic bata bu ti mac nem Mesaya, nan aö dom. Mba! Magoc in oc meñ ênkuc aö. In ñgac tiwaê ma aö ñgac ñambwa, gitôm dom bu wati in ndê ñgac akin tu wanğapwêc in ndê atapa ñawalô su-nga.’

26 “O asidôwai. Mac lau Israel-nga nan asa akêt aban Abraham, ti mac lau nan ambo lau Israel si toñ dom magoc atoc Anötö sa. Ñawaê dindac pi Anötö ndê lêt nem lau si-nga, nan in kêt gic waê yac hon.

27 Lau Israel Jerusalem-nga ti nac si lau bata sêsam propet akwa-kwa si yom asê yêc nac si lôm wê-nga tôm bêt Sabat-nga hon.

Magoc têt têt Yisu hóc asê, nan sênjalê dom bu in Mesaya dau, ma sêkic yom bu sêndic in ndu. Nac sênjalê dom bu lêt bocdinan dec kôm yom nan lau propet dau sêhoc asê pi Mesaya, nan ñandô sa.

28 Nac sêtap yom giso dan sa pi Yisu tu bu sêndic in ndu-nga lec dom, magoc sêndac Pailot bu ndic in ndu.

29 Nac si lêt dinan dec kôm yom hon nan sêto pi Yisu muñ su, nan ñandô sa. Pailot ndê lau sic Yisu ndu su, goc lau sêkôc in su yêc a gicso ma sêkêt in ndê ñamlan yêc sêh.

30 Magoc Anötö un in sa akêt lau batê-nga.

31 Ma tôm bêt daêsam in mbo whin lau nan sênjalê sêwhin in têt ndoc in gic hu ndê gwelen yêc Galili e lau sic in ndu yêc Jerusalem. Nac lau dau sêlic in tisa su yomandô, madec sêsôm asê têt lau hon.

32-33 Kwahic dec yac asôm ñawaê ñayham asê têt mac bocdec bu, Anötö un Yisu sa akêt lau batê-nga. Ma bocdinan dec yom nan in gic bata têt aban, nan kwahic dec in kôm ñandô sa têt aban si lau wakuc yac dec. Tôm yom nan sêto yêc Wê tilu-nga yêc Buku Wê-nga bocdec bu, ‘*Acsalô lec am ti aö neñ atunğac solop, ma aö gati am Damam.*’

34 Anötö un in sa akêt lau batê-nga bu in ñamlit tibalê dom. Bu mba, dec oc tôm dom bu sêto yom bocdec bu, ‘*Pwac dabun nan aö kamatinğawhin Dawid, nan tidôn su, ma mac oc atap pwac dau ña-mwasin sa.*’

35 Ma yom dau Dawid to yêc bocdec, ‘*Am oc hu nem Ñgac Dabun sin bu tibalê dom.*’

36 Anğô su nan! Dawid to yom dinan hêganôn in dau dom. Bu têt ndoc Dawid gic bata gwelen nan Anötö kêt sip in amba, nan Dawid mbac ndu whin lau têt dinan-nga, ma sênjuh in whin ndê apai. Ma in ndê ñamlan tibalê su.

37 Tigen Yisu, nan Anötö un in sa akêt lau batê-nga, nan ndê ñamlan tibalê dom.

38 “Bocdinan aneñ asidôwai hac, anğô. Aö tac whin bu mac anjalê ñapep bu yom nan yac ahoc asê têt mac, nan bu whê mac nem gauc sa pi lêt bu Anötö suc mac nem sac kwi tu Yisu-nga.

39 Mac nem dan gitôm dom bu ênkuc yomsu hon nan Moses to e Anötö lic in bu ñamalac gitêt. Mba andô! Tigen kwahic dec

lau nanj sêkênj whinj Yisu, nanj Anötö gêlic njac bu lau gitênj tu inj-nga.

⁴⁰ Ayob daôm bu atec njawaê njayham dindec dom, tu bu yom nanj lau propet sêsôm, nanj njandô sa pi mac dom. Yom dau bocdec:

⁴¹ Alic su nanj mac lau apu yom ti atanj bôlê-nga. Kwahic dec aô oc wakôm gênj atu danj, nanj lau bu sêsôm asê têtj mac, dec oc akêtj whinj dom! Mac alic ti ahêdaêm, magoc oc andinjam!” [*Hab 1:5*]

⁴² Pol gic bata inj ndê yom dinanj, ma injlu Banabas bu sêhu lôm wê-nga sinj sêsa awê sêndi. Ma lau sêndac injlu bu sêmbu sêmenj têtj Sabat njambu-nga, ma sêsôm yom tiyham pi gêtj honj dinanj.

⁴³ Lau bata lôm wê-nga sêkênj gôlôwac sêsa si su, ma lau daêsam sênkuc Pol lu Banabas. Lau njatô njac lau Israel-nga, ma lau njatô njac lau gamej apa-nga nanj sênkuc lau Israel si sakinj sênem akinj Anötö-nga. Ma Pol lu Banabas sem yomgalôm sêwhinj njac, ma sem la njac bu takwê Anötö ndê mwasinj tu bu puc njac si sêkênj whinj dônj tôm bêc honj.

⁴⁴ Sabat danj tiyham hóc asê, ma lau daêsam andô sêkac dau sa bu sêngô Pômdau ndê yom. Kêpij bu lau malac-nga honj sêmenj sêpitigenj.

⁴⁵ Tigenj lau Israel-nga njatô sêlic tonj atu dinanj ma sem lêmunj njandô. Bocdinaj njac atac njandê ma sêsôm yom sac-sac daêsam bu sêngwininj Pol ti ndê yom.

⁴⁶ Magoc injlu Banabas sêlhac ti atac pa su ma sêo njac si yom ma sêsôm, “Anötö kêkinj alu bu asôm inj ndê yom asê têtj mac lau Israel-nga munj. Magoc mac atec inj ndê yom. Mac atec bu atap senj andôc tamli-nga sa, a? Tu dinanj-nga dec alu oc ahu mac sinj, ma atêtj lau nanj lau Israel dom, nanj andi.

⁴⁷ Pômdau dau gic atu alu bu akôm bocdinaj, tôm yom nanj Aisaya to pi Anötö ndê njac akinj bocdec bu:

Aô wanjinj am gitôm njawê bu têtj lau nanj lau Israel dom, nanj ndi. Ma am oc sôm njawaê njayham asê pi anej lêtj wanem lau si-nga e tiapa yêc gamej honj.” [*Ais 49:6*]

⁴⁸ Lau gamej apa-nga dinanj sêngô yom dau, ma njac atac njayham sa ma sêtoc Pômdau ndê yom sa. Ma lau honj nanj

Pômdau kêyalinj njac sa su bu sêtap senj sêndöc tali-nga sa, nanj sêkênj whinj.

⁴⁹ Ma Pômdau ndê yom gi tiapa gêm gamej honj dinanj ahuc.

⁵⁰ Magoc yêc malac dinanj lau Israel-nga njatô sêngilí lau bata ti lauwê tiwaê nanj sêmbu gôlôwac Israel-nga njalôm, ma sêkênj kisa Pol lu Banabas ma sêmasuc injlu su yêc njac si gamej.

⁵¹ Bocdinaj injlu sêtonj kop su yêc si gahi bu tóc lau dau si giso asê, ma sêtêtj malac Aikoniam si.

⁵² Ma Anötö kênj Njalu Dabunj gêm lau malac Antiok-nga nanj sêkênj whinj Yisu, nanj ahuc, ma sêmbu ti atac njayham njapanj.

14

Pol lu Banabas sem mêtê sêmbu malac Aikoniam

¹ Pol lu Banabas sêhóc asê malac Aikoniam, ma sênkuc si gêbôm ma sêsóc lau Israel si lôm wê-nga si. Ma yêc dinanj injlu sem mêtê njalênj njayham e lau daêsam sêkênj whinj Yisu, lau Israel-nga ma lau gamej apa-nga sêwhinj.

² Magoc lau Israel-nga nanj sêkóc injlu si yom sa ti sêkênj whinj dom, nanj sêngilí lau gamej apa-nga e sêlic lau sêkênj whinj-nga sac.

³ Tu dinanj-nga Pol lu Banabas sêmbu malac Aikoniam njasawa hic bali, ma sêlhac njanga tu bu sêwhê Pômdau ndê yom sa-nga. Ma Pômdau kênj njac lai têtj injlu bu sêkôm gêtj daló ti gêtj atu-tu, tu bu punj yom nanj injlu sêhoc asê pi inj ndê mwasinj, nanj dônj.

⁴ Gêtj dau kôm lau malac-nga sêwhê dau kóc, njatô sêlhac sêwhinj lau Israel-nga, ma njatô sêlhac sêwhinj aposel lu dinanj.

⁵ Têtj dinanj lau Israel-nga ma lau gamej apa-nga nanj sêkênj kisa injlu, nanj sêkic yom sêwhinj njac si lau bata bu sêkôm injlu njayom ma sêtoc injlu njac hoc ndu.

⁶⁻⁷ Tigenj injlu sêngô njapuc, ma bocdinaj dec sêlhö sêtêtj gamej Likonia-nga si. Ma yêc gamej dinanj, injlu sêkôm gwelenj njawaê njayham-nga yêc malac Listra ma malac Derbi ma yêc njagamej njamakê-nga.

Pol lu Banabas sêtêtj malac Listra si

⁸ Yêc malac Listra ngac bôliŋ daŋ mbo, naŋ gahi lu-lu tibalê. Dinda kôc in bocdi-naŋ, ma in kêsêlêŋ daŋ dom.

⁹ Têŋ bêc daŋ in ndôc gameŋ naŋ Pol gêm mêtê mbo, ma ngô in ndê yom. Pol tahê in e kêyalê bu in kêŋ whiŋ Pômdau njanŋa tôm bu kôm in nŋayham sa.

¹⁰ Dec Pol ta yom ŋa awha atu ma sôm, “Tisa lhac!” Ma nŋagahô nŋambwa ngac dau tisa ma kêsêlêŋ.

¹¹ Lau Likonia-ŋga sêlic gêŋ naŋ Pol kôm, dec sêmbwêc yêc dau awha-ŋga ma sêsôm, “Kec, anötöi sem nŋamalac anŋô ma sêsip sêtêŋ yac sêmeŋ.”

¹² Ma sêhê ŋaê Seus pi Banabas kêkuc ŋac si anötö nŋamata-ŋga ndê ŋaê. Ma sêsam Pol bu Hermes, kêkuc ŋac si anötö apa daŋ ŋaê, nŋahu bu in ngac sôm yom-ŋga.

¹³ Lau malac dinaŋ-ŋga si lôm tu sênem akiŋ ŋac si anötö apa Seus, naŋ kalhac kêpiŋ malac dau nŋagatam. Ma anötö apa Seus ndê dabuŋsiga daŋ, ti ŋac lau malac-ŋga atac whiŋ bu sêkêŋ gêŋ pi ya ti da têtŋ Pol lu Banabas. Dec in kôc makao gapoc ŋatô ma gêŋ ŋatô tu sêŋgôlôŋ makao ma sêkêŋ ti da-ŋga, ma ŋac hoŋ sêkac dau sa sêmbô malac dau nŋasactô.

¹⁴ Magoc têtŋ ndoc aposel lu sêŋgô gêŋ dinaŋ nŋawaê, naŋ sêkac si nŋakwê kic bu sêtôc asê bu sêlic gêŋ dau so sambuc. Ma sêsa nŋalhu si, ma sêmbwêc yom bocdec bu,

¹⁵ “Ei! Mac akôm in dinaŋ tu ake-ŋga? Alu nŋamalac atôm mac, ma amêŋ bu asôm nŋawaê nŋayham asê têtŋ mac. Alu bu asôm têtŋ mac bu ahu nem anötöi tasan hoŋ siŋ ma anem daôm kwi ma anem akiŋ Anötö Tali Nŋadau, naŋ kêmasaŋ undambê ti nom ma gwêc ti gêŋ hoŋ.

¹⁶ Muŋ-ŋ ga in kêŋ nŋasawa têtŋ lau nom-ŋga hoŋ bu sêkôm gêŋ tôm si atac whiŋ.

¹⁷ Magoc in kêmwasiŋ lau nom-ŋga nŋapaŋ bu whê ŋac si gauc sa pi in. In kêŋ u gic akêŋ umbon, dec mac nem ôm sem nŋandô daêsam. In kêŋ gêŋ daneŋ-ŋga daêsam têtŋ mac, ti gêŋ nŋayham-nŋayham tu bu kôm mac atac nŋayham-ŋga.”

¹⁸ Inlu sêwhê gêŋ hoŋ dinaŋ sa têtŋ lau dau, magoc lau ŋatô si gauc sa dom, ma sêkôm nŋanŋa bu sêkêŋ da têtŋ inlu.

¹⁹ Têtŋ dinaŋ lau Israel-ŋga ŋatô naŋ

sêmeŋ akêŋ malac Antiok ma Aikoniam, naŋ sêsôm yom daêsam têtŋ lau e sêkac si nŋalôm kwi ma sêlic Pol lu Banabas sac. Dec sêtuc Pol ŋa hoc e gauc gêm bu in mbac ndu su, goc sêhê in sa malac nŋamakê gi.

²⁰ Magoc lau sêkêŋ whiŋ Yisu-ŋga ŋatô sêsa si sêŋgihi in a huc, dec in tisa ma mbu sôc malac Listra gi. Ma nŋagalaŋsê inlu Banabas sêlhô sêtêŋ malac Derbi si.

Pol lu Banabas sêmbu sêtêŋ Antiok si

²¹ Inlu sêsôm nŋawaê nŋayham asê yêc malac atu Derbi, e lau daêsam sêkêŋ whiŋ Pômdau. Tiŋambu inlu sêmbu si, ma sic lau sêkêŋ whiŋ-ŋga kêsi yêc malac Listra, Aikoniam, ma Antiok yêc gameŋ Pisidia-ŋga.

²² Sêpuc lau sêkêŋ whiŋ-ŋga dôŋ bu sêlhac nŋanŋa ma sêhu si sêkêŋ whiŋ siŋ dom. Sêsôm têtŋ ŋac bu, “Yac bu dambo Anötö ndê gôliŋ nŋapu, naŋ in gêŋ sauŋ dom. Dalhac nŋanŋa ma dahôc nŋawapac dandic nŋawaê.”

²³ Ma yêc lau sêkêŋ whiŋ-ŋga ŋatoŋ hoŋ naŋ inlu sic kêsi, naŋ Pol lu Banabas sêŋyaliŋ lau bata sa bu sêyob toŋ tigen-tigen. Inlu sem mbec lau bata dau ma sêkêŋ ŋac sêsip Pômdau, naŋ ŋac hoŋ sêkêŋ whiŋ in, naŋ amba. Ma ŋac hoŋ sêhu gêŋ daneŋ-ŋga siŋ tu bu sêteŋ mbec-ŋga, ma sêndac Pômdau bu puc lau bata dau dôŋ.

²⁴ Inlu sic gameŋ Pisidia-ŋga kêsi su, goc sêtêŋ gameŋ Pampilia-ŋga si.

²⁵ Yêc dinaŋ sêhoc nŋawaê nŋayham asê yêc malac Pega, ma tiŋambu sêsa malac Atalia si.

²⁶ Ma yêc Atalia sêpi waŋ daŋ, ma sêmbu sêtêŋ malac Antiok naŋ yêc gameŋ Siria-ŋga si. Muŋ-ŋga lau yêc malac dau sêŋyaliŋ inlu sa ma sêteŋ Anötö bu êmwasiŋ inlu tu gwelen naŋ kwahic dec inlu sic bata su-ŋga.

²⁷ Sêhêc asê su goc sêkac lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ sa, ma sic miŋ gêŋ hoŋ naŋ Anötö gêm inlu sa bu sêkôm. Ma sêsôm asê têtŋ ŋac bu kwahic dec Anötö gêlêc gatam su têtŋ lau naŋ lau Israel dom, dec ŋac si lau daêsam sêkêŋ whiŋ Yisu.

²⁸ Ma inlu sêmbô sêwhiŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga yêc malac Antiok nŋasawa baliŋ.

15

Lau atu-tu sêkac sa sêmbô Jerusalem

¹ Lau sêkên whin-nga ñatô akên gamen Judia-ñ ga sêhóc asê Antiok, ma sêndôhôn yom têtñ lau sêkên whin-nga nan lau Israel dom, nan bocdec bu, “Mac bu asê nem laungac si ñamlic ñatô su ankc pwac nan Moses to yom pi, nan dom, dec oc tòm dom bu Anötö nem mac si.”

² Tu yom dinan-nga dec kisa atu yêc Pol lu Banabas ma lau gamen Judia-nga dinan ñasawa, ma sêsen dau ñapan pi yom dau. Bocdinañ lau sêkên whin-nga sênjaliñ Pol lu Banabas ma lau sêkên whin-nga ñatô sa, ma sênkiñ ñac bu sêpi Jerusalem sêndi ma sênghô lau aposel ti lau bata si gauc pi yom dau.

³ Sênkiñ ñac si su, ma têtñ ndoc Pol ti lau dau sênghêlên sêmbo sen, nan sic min têtñ lau sêkên whin-nga yêc gamen Pionisia ti Samaria-nga, pi ñac si gwelen têtñ lau nan lau Israel dom. Sêwhê sa bu lau apa daêsam sêkac si ñalôm kwi ma sêkên whin Pômdau. Ma yom dau kôm lau sêkên whin-nga hon atac ñayham atu.

⁴ Ma têtñ ndoc sêhóc asê Jerusalem, nan lau sêkên whin-nga ti aposel ma lau bata sêkóc ñac sa. Ma inlu sic min gêtñ hon nan Anötö gêm inlu sa bu sêkôm.

⁵ Têtñ dinan lau Palêsai ñatô nan sêkên whin Yisu, nan sêtisa ma sêsôm, “Yac gauc gêm tidôn bu dandic atu bu lau gamen apa-nga nan sêkên whin Yisu, nan sêsê laungac si ñamlic ñatô su ma sêsôc Moses ndê yomsu ñapu.”

⁶ Goc sêkac lau aposel ti lau bata hon sa sêpitigen bu sêkóc gauc pi yom dau.

⁷ Sêsôm yom ñasawa baliñ su, goc Pita tisa ma sôm, “Asidôwai, gauc nem gêtñ nan Anötö kôm têtñ lau gamen apa-nga ñatô, têtñ têtñ dê gi su. Mac anjalê su bu in gêlic ñayham bu ñac sênghô ñawaê ñayham sa aô dauñ whanñun, ma sêkên whin.

⁸ Anötö nan kêyalê ñamalac hon si ñalôm, nan kên Nalau Dabuñ têtñ ñac tòm in kên têtñ yac, dec tóc asê bu in ndê mwasiñ gic ñac ñawaê whin.

⁹ In kêmasañ ñac si ñalôm ñawasi sa tu ñac si sêkên whin-nga, gitôm in kôm têtñ yac. Gêtñ dau whê sa bu in gêlic yac hon bu lau kaiñ tigen.

¹⁰ Magoc in kóc ñac sa tu sênkc Moses

ndê yomsu-nga dom. Yomsu dau kên ñawapac têtñ yac ti damañi, nan datôm dom bu dahóc. Bocke dec mac bu akên ñawapac dau sac lau gamen apa-nga nan sêkên whin, nan si bakêyac? Mac bu akôm bocdinañ dec oc anjahê Anötö, ma mboe oc kôm in atac ñandê. Ma mac oc alhac in ndê lêtñ nem lau si-nga ahuc.

¹¹ Magoc yac dakên whin bu Anötö gêm yac lau Israel-nga si tu mwasiñ nan datap sa ñambwa yêc Pômdau Yisu-nga. Ma ñac lau dindê bocdinañ.”

¹² Ma têtñ dinan Banabas lu Pol sic min yom pi gêtñ dalô ti gêtñ atu-tu nan Anötö gêm inlu sa bu sêkôm yêc lau gamen apa-nga ñalôm. Ma lau hon nan sêkac sa sêndôc, nan sem dôn ma sêkên danga inlu si yom.

¹³ Inlu si yom pacndê, goc Jems sôm yom asê bocdec bu, “Asidôwai, anghô anen yom.

¹⁴ Pita whê sa têtñ yac su pi gêtñ nan Anötö kôm bu kóc lau gamen apa-nga ñatô sa sêti in ndê.

¹⁵ Gêtñ dau kêtñ yom nan propet dan to mun su bocdec bu:

¹⁶ Pômdau sôm, “Tinambu aô oc wambu wamen, ma wapuc Dawid ndê gôlin kiñ-nga dôn tiyham. Dawid ndê gôlin dau kwahic dec tisac gitôm andu nan tiakwa su, magoc aô oc wakwê sa tiyham.

¹⁷ Nalên dinan dec wamasañ lêtñ bu lau sênghêlê aô, ma sêtigasuc aô tiyham. Ma lau gamen apa-nga nan gahê anen ñ aê pi ñac, nan sêwhin. Pômdau, nan oc kôm gêtñ dau ñandô sa, nan ndê yom dau dinan.

¹⁸ In kêmasañ lêtñ dau gwanañ su.” [Amos 9:11-12]

¹⁹ Goc Jems sôm, “Bocdinañ aô gauc gêm bu lau gamen apa-nga nan sêkac si ñalôm kwi ma sêsôc Anötö ndê gôlin ñapu, nan oc dakên ñawapac têtñ ñac dom.

²⁰ Mba! Dato bapia têtñ ñac, ma dakên puc ñac bu sênghêlê danen-nga nan lau sêkên ti da têtñ anötöi gwam, nan dom, bu gêtñ dau ñadômbwi yêc Anötö anghô-nga. Danem la ñac bu sêkôm mêtê mockaiñ-nga dom, ma sênghêlê nan sêkiñ ndu ma wata ti dac nan dom.

²¹ Yom dau dinan. Moses ndê yom, nan oc sênghêlê su, ma bocdinañ dato yom pi

dom. Bu lau sem mêtê pi Moses ndê yom yêc malac atu-tu honj gitôm yala daêsam su, ma sêsam inj ndê buku yêc nac si lôm wê-nga tôm bêc Sabat-nga honj.”

Sêto bapia têj lau gamej apa-nga

²² Têj dinaj lau aposel ti lau bata, ma lau sêkêj whinj-nga honj si njalôm tigenj, bu sênjaliñ nac si lau njatô sa, bu sêtêj Antiok sêwhinj Pol lu Banabas sêndi. Nac s ênjaliñ lau sêkêj whinj-nga si ngac bata lu sa, nan Judas, nan sêsam inj ndê njê danj bu Basabas, lu Sailas.

²³ Ma sêto bapia danj bu injlu sêkôc tôhônj, nanj sôm yom bocdec bu:

Yac ato bapia dindêc têj mac lau gamej apa-nga nanj akêj whinj Pômdau, yêc malac Antiok ma gamej Siria-nga ti Silisia-nga. Mac nem asidôwai yac lau aposel ti lau bata lec, akôm acsalô njayham têj mac.

²⁴ Yac atap sa bu yac mba lau njatô sêhôt asê mac, ma sêkôm mac nem njalôm njawapac tu nac si yom pi mêtê dasê laungac njamlic-nga. Yac anjkiñ lau dau sêtêj mac sêloc dom.

²⁵ Bocdinañ yac honj gauc gêm tidônj bu anjaliñ lau njatô sa ma anjkiñ nac sêtêj mac sêloc sêwhinj yac mba silip njayham lu, nanj Pol lu Banabas.

²⁶ Injlu sêkêj dau sambuc bu sêhoc Pômdau Yisu Kilisi ndê njawaê njayham asê, ma sêtôc dau dom bu sêmbac ndu tu inj ndê njê-nga.

²⁷ Ma kwahic dec yac anjkiñ Judas lu Sailas sêwhinj injlu sêtêj mac sêloc, bu sêpuc yom bapia dindêc-nga dôj.

²⁸ Yac bu akêj njawapac têj mac dom, tigenj bu anem la mac. Ma yac akêj whinj bu Njalu Dabuñ oc puc yac mba yom dau dôj. Yom dau bocdec.

²⁹ Aneñ gêj daneñ-nga nanj lau sêkêj ti da têj anôtôi gwam, nanj dom. Aneñ bôc nanj sêkiñ ndu ma wata ti dac, nanj dom. Ma akôm mêtê mockainj-nga dom. Ayob daôm bu ambo ahê gêj dau, nanj dec oc akôm mêtê njayham. Yom dau dinañ. Acsalô njayham têj mac honj.

³⁰ Sêto bapia dau su, goc sênkiñ lau dau sêtêj Antiok si. Ma yêc dindê, nac sêkac lau

sêkêj whinj-nga sa, ma sêkêj bapia dau têj nac.

³¹ Lau sêkêj whinj-nga sêsam, dec puc nac dôj ma kôm nac atac njayham sa.

³² Judas lu Sailas dau propet lu, ma sêsôm yom ti sêkêj gauc njayham daêsam têj lau sêkêj whinj-nga, bu sêpuc nac dôj.

³³ Sêmbo sêwhinj nac bêc njatô, goc lau sêkêj whinj-nga sem mbec injlu nj yom malô, ma sênkiñ injlu sêmbu sêtêj gôlôwac dabuñ Jerusalem-nga, nanj sênkiñ injlu sêmenj, nanj si tiyham. [

³⁴ Magoc Sailas gauc gêm bu mbo malac Antiok.]

³⁵ Ma Pol lu Banabas sêmbo malac Antiok, ma injlu sêwhinj lau daêsam, sêmbo ti sêndôhônj lau ma sêhoc Pômdau ndê yom asê.

Pol lu Banabas sêhu dau sinj

³⁶ Tinjambu Pol sôm yom têj Banabas bocdec bu, “Aô gauc gêm bu hêclu dambu datêj malac honj nanj muñ-nga dahoc Pômdau ndê yom asê dambo, nanj dandi. Dandic lau kêsi yêc dindê, ma dalic bu nac sêmbo njalêj bocke.”

³⁷ Banabas tac whinj bu sêkôc Jon nanj sêsam inj ndê njê danj bu Mak, nanj whinj injlu ndi.

³⁸ Magoc Pol gêlic gauc dau bu yham dom. Nahu bu muñ-nga Jon hu injlu ma injlu si gwelenj sinj yêc gamej Pampilia-nga.

³⁹ Tu yom dinañ-nga Pol lu Banabas sêsenj dau e sêhu dau sinj. Banabas kôc Mak ma injlu sêpi wanj danj ma sêtêj nduc Saipras si.

⁴⁰ Magoc Pol kêjaliñ Sailas sa bu ênsêlêj whinj inj ndi. Asidôwai Antiok-nga sem mbec injlu ma sêtenj Pômdau bu puc injlu dôj nj inj ndê mwasinj, ma tinjambu injlu sêlhô si.

⁴¹ Ma injlu sic gamej Siria ti Silisia-nga kêsi ma sêpuc lau sêkêj whinj-nga dôj yêc gamej dinañ.

16

Timoti kôm gwelenj whinj Pol lu Sailas

¹ Pol lu Sailas sêhôt asê malac Derbi, ma tinjambu sêtêj malac Listra si. Yêc malac dinañ ngac kêj whinj-nga danj njê Timoti mbo. Inj dinda inj awê Israel-nga danj nanj kêj whinj Pômdau, ma Timoti damba inj ngac Grik-nga.

² Lau sêkêñ whiñ-nga nañ sêmbo malac Litra ma Aikoniam sêlic Timoti bu ñgac ñayham ma sêmpiñ inñ.

³ Pol tac whiñ bu Timoti êñsêlêñ ti kôm gwelenñ whiñ inñ. Tigenñ inñ kêyalê bu lau Israel-nga honñ nañ sêmbo gameñ dinañ, nañ sênjalê bu Timoti damba inñ ñgac Grik-nga. Tu dinañ-nga inñ sê Timoti ndê ñamlic ñatô su.

⁴ Tiñambu sênjêlêñ sêlom-sêlom malac, ma sêhoc yom nañ lau bata ti lau aposel sêmatiñ tidônñ yêc Jerusalem, nañ asê têtñ lau sêkêñ whiñ-nga bu sênkuc.

⁵ Ñalêñ dau dinañ Anötô puc lau si sêkêñ whiñ dôñ yêc malac honñ dinañ, ma tôm bêc honñ lau sêkêñ whiñ-nga si tonñ kêsôwec tiatu.

Pol yêc mbê pi ñgac Masedonia-nga

⁶ Ñalau Dabuñ kalhac Pol ti lau nañ sêwhiñ inñ ahuc, bu sênem mêtê yêc gameñ Esia-nga têtñ ñasawa dinañ dom. Bocdinañ dec ñac gacgeñ sêmbo gameñ Prigia ti Galesia-nga, ma sêkôm gwelenñ sêmbo dinañ.

⁷ Têtñ ndoc sêhóc asê gameñ Misia-nga ñabatiñ, ma bu sêsôc malac Bitinia sêndi, nañ Yisu ndê Ñalau kalhac ñac ahuc tiyham.

⁸ Bocdinañ sêhóc gêlêc gameñ Misia-nga ma sêsip malac Troas si.

⁹ Têtñ ôbwêc dinañ Pol yêc mbê ma gêlic ñgac dañ akêñ gameñ Masedonia-nga meñ kalhac inñ anğô-nga, ma teñ inñ bocdec bu, “Têtñ Masedonia mweñ ma nem yac sa.”

¹⁰ Pol yêc mbê dau su ma whê sa têtñ yac* e añyalê bu Anötô mbwêc yac bu anem mêtê têtñ lau Masedonia-nga. Bocdinañ dec yac añsahic dauñ bu atêñ lau dau andi.

Lidia kôc Pol ndê yom sa ma kêtñ whiñ Yisu.

¹¹ Yac api wañ yêc Troas ma solop atêñ nduc Samotres a, ma ñagalañsê yac ahu nduc dau siñ ma asôc baô yêc malac Niapolis.

¹² Goc yac añsêlêñ atêñ malac Pilipai a a mbo bêc ñatô. Malac dau ti gameñ Masedonia-nga ña-malac atu, ma lau Rom-nga nañ sem gôliñ gameñ dau, nañ sêndöc malac dinañ.

¹³ Têtñ Sabat dañ yac ahu malac dau siñ, ma asa atêñ bu dañ yêc malac dau ñamakê a. Yac gauc gêm bu mboe gameñ dinañ, inñ lau ñatô si gameñ sêteñ mbec-nga. Ma yac atap lauwhê ñatô sa, nañ sêkac sa sêmbo dindê, dec andöc sic ma ac hu asôm yom têtñ ñac.

¹⁴ Lauwhê nañ sênğô yom dau, nañ si dañ inñ Lidia. Inñ awhê tidulu po ñadalô-nga, nañ meñ akêñ malac Tayatira, ma inñ awhê toc Anötô sa-nga. Têtñ ndoc inñ ñğô Pol ndê yom, nañ Pômdau kac inñ ndê ñalôm bu kôc yom dau sa ma kêtñ whiñ Yisu.

¹⁵ Dec Lidia ti lau honñ nañ sêndöc inñ ndê andu nañ sêliñ sanğu. Ma tiñambu inñ sôm têtñ yac, “Mac bu alic aô gitôm awhê nañ kêtñ whiñ Pômdau, dec amêñ ambo aneñ andu.” Ma inñ piñkap yac ñapañ e yac awhiñ inñ a.

Pol lu Sailas sêndöc gapocwalô

¹⁶ Têtñ ndoc dañ yac bu atêñ gameñ nañ lau sêteñ mbec sêmbo, nañ andi, ma awhê dañ meñ tap yac sa. Inñ awhê akiñ ñambwa dañ, ma ñalau dañ mbo whiñ inñ ma hoc yom asê pi gêtñ nañ oc meñ sa tiñambu. Lau daêsam êlêmê sêtêñ inñ si, bu inñ whê yom sa pi gêtñ nañ oc hóc asê ñac têtñ têtñ ñambu-nga. Ma awhê dau ndê ñadaui sêtap awa atu sa tu inñ-nga.

¹⁷ Têtñ têtñ dinañ yac añsêlêñ awhiñ Pol, ma awhê dau kêtñ yac ma mbwêc bocdec bu, “Lau dindêc sem akiñ Anötô Ñawasi ti Ñaclai Ñadau, ma sêwhê yom sa pi lêtñ Anötô nem mac si andöc tamli ñapañ-nga.”

¹⁸ Tôm bêc daêsam inñ kôm bocdinañ e mbô Pol ñalôm sa. Goc inñ kac dau kwi ma sôm têtñ ñalau bu, “Tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, dec wandic atu am bu sa yêc awhê dinañ.” Ma ñagahô eñ ñalau hu awhê dau siñ.

¹⁹ Têtñ ndoc dinañ awhê dau ndê ñadaui sênjalê bu ñac si lêtñ sêkôc awa-nga pacndê. Dec sêlô Pol lu Sailas dôñ ma sêhê inñlu sa sêsôc malac lôm sêtêñ lau atu-tu si.

²⁰ Sêkêñ inñlu sêlhac lau sêmatôc yom-nga si anğô-nga, ma sêsôm, “Ñgac lu dindêc inñlu ñgac Israel-nga. Ma sêmeñ bu sêli lau malac-nga si ñalôm sa.

* **16:10:** Yêc ñabatiñ 10 Luk to yom ‘yac,’ dec têtñ asê bu inñ dau mbo whiñ Pol têtñ ndoc dinañ e tôm ndoc sêtêñ malac Pilipai si - yêc ñabatiñ 19 inñ to ‘yac’ tiyham dom. Inñ kôm ñalêñ tigenñ yêc Apo 20:5-21:18; ma 27:1-28:16.

21 Bu inlu sêkac lau bu sênkuc mêtê natô nan yac lau Rom-nga bu tanjuk, dec oc so yac neŋ ngôlinj.”

22 Awhê akinj dau ndê nâdau sêngôlinj yom dinan pi Pol lu Sailas, ma lau malac-nga sêpuc yom dau dôn. Bocdinanj lau sêmatôc yom-nga sêkêŋ yatu bu sêkac inlu si ŋakwê su ma sêhi inlu ŋa sô.

23 Sêhi inlu ŋa sô sac andô, goc sêkêŋ inlu sêndôc gapocwalô. Ma sêsôm yom ŋanŋa têtj ngac nanj yob gapocwalô bu yob inlu ŋapap.

24 Inj ngô yom dau su dec kêtj inlu sêndôc ŋalôm danj, nanj yêc andu gapocwalô-nga dau ŋa-ŋalôm andô. Ma inj sô inlu gahi dônj gêm daminj a.

25 Timaninjhu Pol lu Sailas sêtj mbec ti sem wê sêmpinj Anötö, ma lau gapocwalô-nga natô sêkêŋ danŋa inlu.

26 Sem wê sêmbu ma t iyhō atu gêm dec andu gapocwalô-nga wiwic sa. Ma gatam gapocwalô-nga honj sêlêc dau su, ma sen gapocwalô-nga suc yêc lau honj.

27 Têtj têtj dinanj ngac yob gapocwalô-nga tali sa ma gêlic bu gatam honj kac sa su. Inj gauc gêm bu lau honj oc sêlhō si su, dec púc inj ndê bienj balinj sa bu kuŋ dau ndu.

28 Magoc Pol mbwêc, “Kôm daôm ŋayom dom. Yac honj kelec ambo!”

29 Goc ŋadau sôm bu lau sêtuj ya sa sêmenj, ma sôc gapocwalô gi. Inj hu dau sip nom yêc Pol lu Sailas gahi-nga, ma töt dau ti kêtitec ŋandô.

30 Malô goc inj wê inlu sêsa awê si ma ndac inlu, “O ngac atu lu. Aö wakôm sake bu watap seŋ wandôc tanli-nga sa?”

31 Ma inlu sêo yom ma sêsôm, “Kêŋ whinj Pômdau Yisu, dec am oc tap Anötö ndê mwasiŋ nem am si-nga sa. Am ti am nem lau honj nanj ambo nem andu, nanj asa lêtj tigenj dinanj.”

32-33 Têtj ôbwêc dinanj ngac yob andu gapocwalô-nga kôc inlu ma kêgwasinj inlu gamboc. Ma inlu sêwhê Pômdau ndê yom sa têtj inj ti lau honj nanj sêmbu inj ndê andu. Ma inj ti ndê lau honj sêlinj sanju.

34 Tinjambu inj kôc inlu sêsôc inj ndê andu si ma kêtj gêtj danen-nga inlu seŋ. Inj tac

ŋayham atu bu inj ti ndê lau honj kwahic dec sêkêŋ whinj Anötö.

35 T êŋ galansê bêtêc lau sêmatôc yom-nga sêŋkinj lau siŋ-nga natô sêtj ngac yob gapocwalô-nga si, bu sêsôm têtj inj bu êngapwêc Pol lu Sailas su.

36 Ngac nanj yob andu gapocwalô-nga ngô yom dau, goc sôm têtj Pol, “Lau sêmatôc yom-nga sêkêŋ yom meŋ bu wanŋapwêc amlu Sailas su yêc gapocwalô. Bocdinanj amlu alhō andi ti yom malô.”

37 Magoc Pol sôm têtj lau s inj-nga dinanj, “Alu ngac Israel-nga, magoc alu ngac Rom-nga† awhinj. Sêmatôc alu mba yom ŋapap dom, ma sic alu yêc lau honj anŋô-nga e sêkêŋ alu andôc dec. Ma bocke dec ŋac bu sêhu alu siŋ gelec alhō andi? Mba! Ŋac dau sêmenj ma sêwê alu asa andi.”

38 Lau siŋ-nga dinanj sêmbu si ma sic miŋ yom dau têtj lau sêmatôc yom-nga. Ŋac sêngô bu Pol lu Sailas inlu ngac Rom-nga sêtôm ŋac, dec ŋac sêtôc dau atu.

39 Goc ŋac sêtj gapocwalô si ma sêkôm bu sênem malô inlu si ŋalôm. Sêkôc inlu su yêc andu gapocwalô-nga, ma sêwê inlu sêsa si. Ma sêndac inlu bu sêhu malac dau siŋ.

40 Têtj ndoc Pol lu Sailas sêhu gapocwalô siŋ, nanj inlu sêtj Lidia ndê andu si. Sêkac lau sêkêŋ whinj-nga honj sa, ma sêsôm yom ŋayham daêsam tu sêpuc ŋac dôn-nga. Ma tinjambu sêhu ŋac siŋ.

17

Lau sêkêŋ kisa Pol lu Sailas yêc Tesalonika

1 Inlu sêŋsêlêŋ si sêsa seŋ têtj malac Ampipolis ma Apolonia, ma gacgeŋ si e sêhôt asê Tesalonika. Yêc malac dinanj lau Israel si lôm wê-nga danj kalhac.

2 Pol kêtj inj ndê mêtê, ma têtj Sabat sôc lôm wê-nga dau gi. Ma gitôm Sabat tō inj gêm yomgalôm whinj lau yêc dindê, bu whê ŋac si gauc sa pi Anötö ndê yom daêsam nanj sêto yêc muŋ su nanj.

3 Inj whê sa ma töt asê bu Mesaya gic waê bu hôt ŋandê e mbac ndu, ma tisa akêŋ lau batê-nga ma mbo tali tiyham. Dec inj sôm

† 16:37: Yom dau ŋahu sêsôm yêc Yom Inglis bu ‘citizenship.’ Pol whê inlu Sailas sa bu citizen Israel-nga, ma citizen Rom-nga whinj. Lau Rom si ngôlinj danj kêtj yao bu sêhi citizen Rom-nga dom, bocdinanj gêtj nanj sêkôm têtj inlu Sailas, nanj gêtj so. Alic yom natô yêc Apo 22:25-29.

têñ ñac, “Kwahic dec aö wasôm têñ mac bu Yisu in Mesaya dau. Yom ñandô!”

⁴ Lau Israel-nga ñatô sêkêñ whin ma sêlhac sêwhin Pol lu Sailas. Ma lau Grik-nga daêsam nan sêtoc Anötö sa, nan sêkêñ whin, ma lauwê tiwaê daêsam bocdinañ.

⁵ Magoc lau Israel-nga ñatô sem lêmun Pol lu Sailas, dec sêsôc malac lôm si, ma sêkac lau sac ñatô sa sêpitigen, ma sêngilí ñac tu bu sêndic hu kisa. Ñac sênyalê bu Pol lu Sailas sêyêc Jason ndê andu, dec sênti sêtêñ andu dau si, bu sêhê inlu sêsa sêmen.

⁶ Magoc sêtap inlu sa dom, ma bocdinañ sêkôc Jason ti lau sêkêñ whin-nga ñatô ma sêkêñ ñac sêlhac lau bata malac-nga anğô-nga. Ma sêsôm ña awha atu, “Lau nan sêli lau ñalôm sa yêc gameñ hon, nan kwahic dec sêmen sêkôm yêc yac neñ malac.

⁷ Ma Jason, ñgac dindec, in kôc ñac sa sêmbu in ndê andu. Ñac sêsôc †Sisa ndê ñagôlin ñapu dom, ma ñac hon sêsôm bu kin dan tiyham mbo, nan ndê ñaê Yisu.”

⁸ Lau bata ti lau ton dinañ ma lau malac-nga hon sêngô yom dinañ e gêli ñac si ñalôm sa ñandô.

⁹ Goc sêsôm bu Jason ti in ndê lau sênemlhi dau su yêc gapocwalô. Semlhi su goc sêkêñ ñac sêlhô si.

Pol lu Sailas sêtêñ malac Berea si

¹⁰ Lau sêkêñ whin-nga yêc Tesalonika sêhôn e ñasec sa su, goc sêñkin Pol lu Sailas sêlhô sêtêñ malac Berea si. Sêhôn asê su sêmbu malac dinañ, ma sêsôc lau Israel si lôm wê-nga si ma sem mêtê.

¹¹ Lau Berea-nga ñac lau si mêtê ñayham hóc gêlêc lau Tesalonika-nga si mêtê. Sêkêñ danğa ñapep têñ Pol lu Sailas si yom pi Yisu, ma sêkôc sa ti atac whin. Ma tòm bêc hon sem dôhôn yom dau whin Anötö ndê yom nan sêto mun su yêc nan. Ñac bu sênyalê inlu si yom bu yom ñandô me mba.

¹² Ma lau Israel-nga daêsam sêkêñ whin Yisu, ma yêc lau Grik-nga, lauwê tiwaê ma laungac daêsam sêkêñ whin bocdinañ.

¹³ Malô goc lau Israel-nga yêc malac Tesalonika sêngô ñawaê bu Pol gêm Anötö ndê mêtê têñ lau mbo Berea. Dec ñac sêtêñ Berea si, bu sêli lau ñalôm sa bu sêkêñ kisa Pol lu Sailas.

¹⁴ Tu dinañ-nga lau sêkêñ whin-nga sêñkin Pol kôlhô têñ malac dan yêc gameñ gwêc-nga gi. Magoc Sailas lu Timoti gacgen sêmbu malac Berea.

¹⁵ Lau nan sêhon Pol ma sêsa sen sêwhin in, nan sêkôc in sêsip malac Atens si. Goc Pol kêkin ñac sêmbu si, ma sôm bu sêkêñ yom têñ Sailas lu Timoti bu sêtêñ in sêmen ñagahô.

Pol gêm mêtê yêc Atens

¹⁶ Pol hôn inlu mbo Atens, ma gêlic anötöi gwam daêsam sêlhac malac lôm, dec kôm in ñalôm ñawapac.

¹⁷ Bocdinañ in sôc lôm wê-nga gi ma gêm yomgalôm whin lau Israel ti lau Grik-nga nan sêtoc Anötö sa. Ma tòm bêc hon in sôc malac lôm gi tap lau ñatô sa, ma whê Anötö ndê yom sa têñ ñac bocdinañ.

¹⁸ Yêc Atens lau ñatô sêmbu, nan êlême sem yomgalôm pi gêñ hon ñahu sêwhin dau. Sêsam ñac bu lau Epikuria ma lau Stoik. Têñ ndoc ñac si lau ñatô sêngô Pol sôm ñawaê ñayham asê pi Yisu, ma pi lêñ datisa akêñ lau batê-nga, nan ñac sic hu sêsen in ndê gauc ti yom ñatô. Lau ñatô sêsôm, “Ñgac dindec sôm yom daêsam ñapan, ñahu bocke?” Ma ñatô sêsôm, “Mboe in bu nem yac neñ gauc kwi tu bu dakêñ whin anötöi apa-nga.”

¹⁹ Bocdinañ dec sêwê in sêtêñ gameñ nan sêsam bu Areopagas, gameñ nan lau nan sêkip gêñ ñahu sa-nga êlême sêkac sa sêmbu. Ñac sêkêñ Pol kalhac lau Areopagas-nga anğô-nga, ma sêndac in bocdec bu, “Gitôm bu am whê yom wakuc nan am kêdôhôn têñ lau, nan sa têñ yac?”

²⁰ Yac anğô am nem yom tòm yom wakuc andô dan, ma yac bu anyalê yom dau ñahu.”

²¹ Lau Atens ti lau apa hon nan sêndôc malac dinañ, nan sêmbu tu sêngô yom ti sênem yomgalôm ñapan pi gauc wakuc bocke nan hóc asê ñac-nga. Ñac si gwelen dan mba. Tu dinañ-nga dec ñac bu sêngô Pol ndê yom.

²² Ma Pol tisa kalhac lau anğô-nga yêc Areopagas, ma sôm, “O mac lau Atens-nga. Aö kayalê bu mac akôm gêñ daêsam tu bu anem akin anötöi nom-nga.

²³ Bu aö kasêlêñ ti gatôc gwaniñ gêñ hon nan mac amasan tu anem akin mac nem anötöi-nga. Ma aö gatap alta dan sa, nan

mac ato yom pi bocdec bu, 'Anötö nan yac tam gauc, nan ndê alta.' Anötö nan mac am akiñ magoc am gauc in, nan kwahic dec aö oc wawhê in sa têtj mac.

²⁴ In Anötö, nan kêtj nom ti gêtj hon, ma in undambê ti nom ñadau. Ma bocdinañ in ndöc lôm dabun nan ñamalac amba sêmasañ, nan dom.

²⁵ Ma gêtj nan ñamalac sêmasañ, nan oc nem in sa ñalêtj bocke? Bu in pônda gêtj dan dom. Ma in dau kêtj wayahô têtj ñamalac bu sêmbo tali ma kêtj gêtj hon bocdinañ.

²⁶ In kêtj ñamalac ñamata-nga mbo nom e kwahic dec lau titoñ-titoñ hon sêsa akêtj ngac tigen dinan, ma sem nom ñagameñ sambob ahuc. Lau titoñ-titoñ hon si gameñ ñabatin, nan Anötö kêtjalin sa gwanan su, ma têtj bu lau toñ tigen-tigen si ñaclai tiatu ma tisaun, nan kêmatin tidôn gwanan su bocdinañ.

²⁷ Anötö kôm gêtj hon dinan tu bu lau sêlic, ma sêñsalê in e sêtap in sa. Magoc in mbo balin têtj yac lau tigen-tigen dom.

²⁸ Tôm yom ñagauc dan nan mac daôm nem ngac dan to mun su, nan sôm, 'Tu Anötö ndê ñaclai-nga dec yac dambo tanli ma tansêlêtj, ma yac neñ ñahu yêc sip in-nga.' Ma mac nem ngac dan tiyham to yom ñagauc dan bocdec bu, 'Yac dati in ndê balêkoc.'

²⁹ Yac dati in ndê balêkoc ma bocdinañ yac bu gauc nem bu in gitôm gol me silba me hoc me ñagatu dan, nan ñamalac sêmasañ tôm ñac si gauc, nan dec yac gauc gêm yom so pi in.

³⁰ Mun-nga lau daêsam gauc gêm yom bocdinañ, bu sêñyalê Anötö dom. Magoc in kêtj ñagêyô têtj ñac dom. Tigen kwahic dec in gic atu bu lau hon sênem dau kwi.

³¹ Bu in kêtjalin bêt dan sa bu êmatôc lau nom-nga hon, ma in oc kôm gêtj dau êñkuc in ndê lêtj gitêtj. Ma in kêtjalin ngac dan sa bu kôm gwelen dau. In un ngac dau sa akêtj lau batê-nga, dec tôc gêtj dau tiawê têtj lau hon sêlic."

³² Têtj ndoc sêngô Pol ndê yom pi lau sêtisa akêtj lau batê-nga, nan lau ñatô sêpu in. Magoc lau ñatô sêsôm, "Yac bu anğô am nem yom pi gêtj dinan tiyham."

³³ Ma têtj dinan Pol tisa ma hu lau nan

sêndöc Areopagas, nan sin.

³⁴ Lau ñatô sêñkuc Pol ma sêkêtj whin Yisu. Ñac si dan in Dionisias, nan mun-nga ndöc whin lau nan sêkac sa yêc Areopagas. Ma awhê dan ñaê Damaris ma lau ñatô sêkêtj whin bocdinañ.

18

Pol mbo malac Korin

¹ Tinambu Pol hu Atens sin ma têtj malac Korin gi.

² Yêc dinan in tap ngac Israel-nga dan sa, nan ndê ñaê Akwila. In dinda kôc in yêc gameñ Pontus-nga, ma mun-nga inlu ndê awhê Prisila sêndöc malac Rom yêc gameñ Itali-nga. Magoc tinambu Kin Klaudias kêtj yatu bu lau Israel-nga hon sêhu malac Rom sin, dec inlu Prisila sêlhô si sêmbo malac Korin. Têtj ndoc Pol hóc asê, nan gi gêlic inlu.

³ Akwila lu Prisila i nlu awhê lu ngac sêkôc bêt ñamlic ma po ma sêsi pitigen tu sêmasañ bac-nga. Pol kêtjalin gwelen dau tidôn whin, bocdinañ dec mbo whin inlu, ma sêkôm gwelen sêwhin dau.

⁴ Pol tac whin bu lau I srael ma lau Grik nan sêmbo Korin sêkêtj whin Pômdau, dec tôm bêt Sabat-nga hon sôc lôm wê-nga gi, ma gêm yomgalôm whin ñac.

⁵ Têtj ndoc Sailas lu Timoti sêmen akêtj gameñ Masedonia-nga, nan Pol kêtj dau sambuc tu gwelen nem mêtê lau-nga. In hoc yom asê têtj lau Israel-nga ma sôm têtj ñac bu Yisu in Mesaya dau.

⁶ Magoc lau Israel-nga sêkêtj whin Pol ndê yom dom, ma sêli awha sa têtj in. Bocdinañ in kêtjalon kop su yêc ndê ñakwê bu tôc ñac si giso asê, ma sôm, "Mac atec Anötö ndê yom, dec awêkain daôm nem ñagêyô. Aö dom. Kwahic dec wahu mac lau Israel-nga sin, ma wakôm gwelen têtj lau nan lau Israel dom."

⁷ Goc Pol hu lôm wê-nga sin, ma sa gi mbo Titius Justus ndê andu. In ngac gameñ apa-nga nan gêm akiñ Anötö, ma in ndê andu kalhac kêtjalin lôm wê-nga.

⁸ Ma ngac bata lôm wê-nga dan ñaê Krispas, ti lau hon nan sêmbo in ndê andu, nan sêkêtj whin Pômdau. Ma lau Korin-nga

daêsam nanj sêngô Pol ndê yom, nanj sêkên whin Yisu ma sêlin sanju.

⁹ Têj ôbwêc danj Pol yêc mbê, ma gêlic Pômdau sôm yom têj in bocdec bu, “Töc daôm dom. Sôm anen yom asê napanj, ma nem daôm dôj dom.

¹⁰ Bu aö gambo gawhinj am, ma oc tôm dom bu lau danj sêkên sac am. Bu yêc malac dindec, anen lau daêsam sêmbo.”

¹¹ Bocdinañ Pol mbo Korin tôm yala tigenj ma ayô 6, ma kêdôhôn Anötö ndê yom têj lau.

¹² Têj ndoc nanj Galio gêm gôlinj gameñ Akaya-nga, nanj lau Israel-nga nanj sêndöc malac Korin, nanj sêkên si ñalôm pitigenj bu sêkên kisa Pol. Ma sêkên in kalhac Galio angô-nga bu êmatôc in ndê yom.

¹³ Ma ñac sêsôm, “Ñgac dindec kêdôhôn lau bu sênem akinj Anötö ña lêng nanj so yac mba yomsu.”

¹⁴ Pol kac awha sa bu sôm yom, m agoc Galio dau ô lau Israel si yom ma sôm, “O mac lau Israel-nga! Mac nem yom dec bu hêganônj sac atu danj, me gên nanj so ñagôlinj Rom-nga, dec wanjô.

¹⁵ Magoc yom nanj mac asôm pi ñgac dindec, nanj hêganônj mac daôm nem yom ti ñaê ñatô ma yomsu Israel-nga. Bocdinañ mac daôm amasanj. Aö oc wamatôc yom kainj dinañ dom.”

¹⁶ Dec in soc ñac su yêc andu matôc-nga.

¹⁷ Ma lau honj sêkôc Sostene, ñgac bata nanj yob lau Israel-nga si lôm wê-nga yêc malac Korin, nanj dôñ, ma sic in yêc lau matôc-nga angô-nga. Ma Galio gêlic, magoc kôm tôm gêm gauc.

Pol mbu têj Antiok gi

¹⁸ Pol mbo malac Korin têm balinj ñagec, goc hu lau sêkên whin-nga sinj ma têj malac Kenkria gi, bu kôc wanj ma mbu têj gameñ Siria-nga ndi. Ma Prisila lu Akwila sêwhin in si. Muñ-nga Pol gic bata yom danj têj Anötö, ma tu dinañ-ñ ga têj ndoc sêmbo malac Kenkria, nanj kênj kêclauñ sêngapiñ tiapê. Pacndê su, goc ñac sêpi wanj ma sêlhô si.

¹⁹⁻²⁰ Sêtênj malac Epesas si, ma Pol sôc lôm wê-nga gi, ma gêm yomgalôm whin lau Israel-nga. Ma ñac sêndac in bu mbo whin ñac têm ñatô tiyham, magoc in gôlôc têj

ñac dom. In hu Prisila lu Akwila sinj sêmbo sêwhin ñac.

²¹ Ma têj ndoc in pi wanj gi, nanj kêmatin yom têj lau Epesas-nga bocdec bu, “Anötö bu lic ñayham, dec aö wambu watênj mac wamenj tiyham.” Goc wanj dau hu Epesas sinj ma sa gi.

²² Wanj dau kêsêlênj e hóc asê malac Sisaria, goc Pol sip baö gi. Ma in pi Jerusalem gi ma gic lau sêkên whin-nga kêsî yêc dinañ. Ma tinjambu in têj malac Antiok gi.

²³ In mbo Antiok ñasawa sauñ, goc kêsêlênj têj gameñ Prigia ma Galesia-nga gi. Yêc dindê in golom-golom malac ma puc lau sêkên whin-nga dôñ bu sêlhac ñanga.

Apolos ndê minj

²⁴ Têj ñasawa dinañ ñgac danj ñaê Apolos hóc asê malac Epesas. I ñ ñgac Israel-nga nanj ndê malachu Aleksandria, ma in ñgac tiguaç ma kêyalê Anötö ndê yom nanj sêto muñ su yêc, nanj tidônj.

²⁵ Lau ñatô sêndôhôn in pi Pômdau Yisu su, ma bocdinañ in kênj ndê ñalôm ti gauc sambuc bu êndôhôn lau pi Yisu ma whê in ndê yom sa ñapep. Magoc in kêyalê busanju ñalênj tigenj, nanj Jon ndê lêng êñku lau tu sênem dau kwi-nga.

²⁶ Yêc Epesas Apolos sôc lôm wê-nga gi, ma gêm mêtê ti ñanga. Prisila lu Akwila sêngô in ndê yom, dec sêngalêm in têj inlu si andu gi, ma sêwhê yom ñatô sa têj in e in kêyalê Anötö ndê lêng nem lau si-nga ñapep enj.

²⁷ Tinjambu Apolos bu têj gameñ Akaya-nga ndi, dec lau sêkên whin-nga yêc malac Epesas sêpuc in ndê ñalôm dôñ. Ma sêto bapia têj lau Akaya-nga nanj sêtap Anötö ndê mwasiñ sa ma sêkên whin Yisu, ma sêtenj ñac bu sêkôc Apolos sa. Ma têj ndoc in hóc asê, nanj in mbo whin lau sêkên whin-nga dinañ, ma gêm ñac sa ñandô.

²⁸ Bu in kalhac ñanga ma ô lau Israel-nga si yom yêc lau honj angô-nga, ma whê Anötö ndê yom nanj sêto yêc, nanj sa, bu tôle asê bu Yisu in Mesaya dau.

19

Pol mbu têj malac Epesas gi

¹ Têj ndoc Apolos mbo Korin, nanj Pol hu gameñ Prigia ti Galesia-nga sinj, ma kêsêlênj

ho senj lôc-nga nanj sa têtj malac Epesas gi. Inj hôc asê Epesas, ma tap lau sêkênj whinj-nga njatô sa.

² Ma inj ndac njac bocdec bu, “Têtj ndoc mac akênj whinj tiwakuc, nanj mac akôc Njalau Dabuñ su, me mba?” Ma sêo yom ma sêsôm, “Mba. Yac akôc Njalau Dabuñ su dom, ma anjô yom danj pi inj dom.”

³ Dec Pol ndac, “Mac alinj busanjgu kainj bocke?” Ma sêsôm bu, “Yac alinj busanjgu njalênj gitôm Jon, Njgac Kêku Lau-nga ndê.”

⁴ Goc Pol sôm, “Jon kêku lau nanj sem dau kwi, ma sôm têtj njac bu sêkênj whinj njgac nanj oc mej ênjuc inj, nanj Yisu.”

⁵ Njgac sêngô Pol ndê yom dinanj goc sêlinj busanjgu tu Pômdau Yisu ndê njê-nga.

⁶ Ma têtj ndoc Pol hu amba sac njac, nanj Njalau Dabuñ gêm njac ahuc, dec sêsôm yom sem lau apa awha, ma sêhoc yom asê gitôm lau propet.

⁷ Lau nanj gêtj dau hôc asê têtj njac, nanj launjac 12.

⁸ Pol mbo malac Epesas njasawa gitôm ayô tō, ma sôc lôm wê-nga njapanj. Ma yêc dindê inj gêlênj yom dônj bu whê Anötö ndê gôlinj njahu sa têtj lau.

⁹ Magoc lau njatô si njalôm njadandi ma sêkôc Pol ndê yom sa dom. Ma yêc lau honj anjô-nga sêpu senj nanj Pol whê sa têtj njac. Goc Pol hu njac sinj ma kôc lau sêkênj whinj-nga su yêc lôm wê-nga. Ma tôm bêc honj inj gêm mêtê njac mbo Tiranus ndê andu lau sêkac sa-nga.

¹⁰ Inj kôm bocdinanj tôm yala lu e lau Israel ti Grik-nga honj nanj sêmbo gamenj Esia-nga, nanj sêngô Pômdau ndê njawaê.

¹¹ Anötö kênj njac lai têtj Pol ma kôm gêtj dalô atu-tu daêsam.

¹² Inj kôc njac lai atu, gitôm inj bu êmasec po wahenj-nga ti njakwê awê-nga ma njac lai dau oc lom ndi. Ma lau bu sêkôc po dau, ma sêkênj sac lau gêm bac ti lau nanj njalau sac sêmbo njac si njalôm, dec oc kôm njac njayham sa.

Skiwa atui

¹³ Lau Israel-nga njatô sêkôm gwelenj sêsoc njalau sac yêc lau. Ma njac sic hu sêsôm

Pômdau Yisu ndê njê asê têtj ndoc sêkôm gwelenj dau. Njgac sêkênj yatu njalau sac bocdec bu, “Am sa mwenj, tu Yisu, nanj Pol gêm mêtê pi inj, nanj ndê njê-nga.”

¹⁴ Ma Israel si dabunjsiga a tu danj njê Skiwa ndê atui 7 sêkôm gwelenj dau sêwhinj.

¹⁵ Magoc têtj bêc danj njalau sac danj ô njac si yom ma sôm, “Yisu lu Pol aô kayalê inj lu su, magoc mac lau dinanj aô kayalê mac dom!”

¹⁶ Goc njgac ti njalau sac dinanj gic njac e ku njac dulu, ma gic njac basô-basô e sêlinj dac sac andô ma sênti sêsa akênj andu dau njamlic njambwa-njambwa si.

Mêtê kêsôwec yêc Esia

¹⁷ Têtj ndoc lau Israel ti lau Grik-nga nanj sêndoc Epesas nanj sêngô gêtj dau njawaê, nanj sêtoc dau atu, ma lau honj sêtoc Pômdau Yisu ndê njê sa.

¹⁸ Ma lau daêsam nanj sic hu sêkênj whinj Yisu su, magoc sêsap si mêtê akwa dônj, nanj sêtisa sêlhac lau honj anjô-nga ma sêhoc si sac asê.

¹⁹ Lau mbectoma-nga njatô sêkôc si bapia mbec-nga ma sêkênj pitigenj yêc lau anjô-nga, goc sêpec ya gêtj. Bapia mbec-nga dinanj njalô atu-tu. Njgac bu sêkênj honj têtj lau sênemlihi, dec oc sêtap awa sa gitôm mone silba 50,000.*

²⁰ Njalênj dinanj dec Pômdau ndê yom tiapa, ma kôm gwelenj ti njac lai yêc lau sêkênj whinj-nga si njalôm.

²¹ Gêtj honj dinanj hôc asê su, goc Pol gauc gêm bu têtj gamenj Masedonia ti Akaya-nga ndi, ma tinjambu mbu têtj malac Jerusalem ndi. Inj sôm, “Aô watênj Jerusalem wandi, ma tinjambu wandic malac Rom kêsi whinj.”

²² Ma inj kêkinj Timoti lu Erastas, njgac lu nanj sêkôm gwelenj sêwhinj inj, nanj sêmunj inj sêtênj Masedonia si. Ma inj dau gacgenj mbo njasawa saunj mbo gamenj Esia-nga.

Lau sêli dau sa yêc Epesas

²³ Têtj njasawa dinanj lau sêli dau sa njandô pi senj nanj lau sêkênj whinj-nga sênjuc.

²⁴ Njgac nanj gic hu gêtj dau nanj ndê njê Dimitrias. Inj njgac nanj pec silba ma kêmasanj ti alta me gêtj njatô bu lau sêkênj

* **19:19:** Mone silba dinanj sêsam bu drakma, ma drakma tigenj gitôm njalô gwelenj bêc tigenj-nga. 50,000 drakma dinanj njalô atu andô, oc hôc gêlêc PNG si mone K500,000. Lau njatô sêkênj whinj bu yom nanj lau mbectoma sêto pi bapia dau, nanj kênj njac lai atu têtj njac, dec semlihi bapia dau nj njalô atu.

lhac si andu bu sênem akiñ anötö gwam awhê nanj sêsam bu Atemis. Ma inj ti lau ñatô sêtap awa daêsam sa yêc gwelenj dinanj.

²⁵ Inj kêgalêm lau dau sa, sêwhinj lau ñatô nanj sêkôm gwelenj kainj tigenj, ma sôm têtj ñac, “Mac lau! Anjô su nanj. Mac anjyalê bu yac datap awa atu sa tu gwelenj dindêc-ñga.

²⁶ Magoc mac alic ti anjô ñawaê pi gêtj nanj Pol kôm. Inj ñgac nanj sôm têtj lau bu gwam nanj ñamalac amba sêmasanj, nanj anötö ñandô dom. Ma inj gêm lau daêsam si ñalôm kwi bu sêhu sakinj anötö gwam-ñga sinj. Inj kôm yêc malac Epesas ma saunj inj ndê yom oc nem gameñ Esia-ñga sambuc ahuc.

²⁷ Gêtj dau oc kôm lau sêlic yac neñ gwelenj sac, ma lôm nanj lau sem akiñ Atemis sêmbô, nanj oc sêlic tôm gêtj ñambwa. Ma anötö awhê dau, nanj lau sem akiñ yêc gameñ Esia-ñga ma tôm nom ñagameñ honj, nanj ndê waê oc ninjga.”

²⁸ Lau sêngô Dimitrias ndê yom ma gêli ñac si ñalôm sa e sic hu sêmbwêc, “Lau Epesas-ñga si anötö Atemis, inj anötö ti-waê!”

²⁹ Malô goc lau malac-ñga honj nanj sêkac sa, nanj sêli dau sa. Ñac sêkôc Gaius lu Aristakus, ñgac lu akêtj Masedonia nanj êlêmê sêñsêlêñ sêwhinj Pol, nanj dôtj, ma ñac honj sênti sêlêñ gameñ lau sêkac dau sa-ñga, nanj si.

³⁰ Pol tac whinj bu sôm yom têtj lau dau, magoc lau sêkêtj whinj-ñga sêlhac inj ahuc.

³¹ Ma lau bata Rom-ñga ñatô nanj sêmbô gameñ dinanj, nanj Pol ndê silip, nanj sêkêtj yom têtj inj, ma sêtenj inj bu têtj gameñ dinanj ndi dom.

³² Lau honj nanj sêkac dau sa sêmbô, nanj si gauc kêñsônj. Ñac honj sêmbwêc yom tidau-tidau. Ma ñac si daêsam sem gauc ñahu bocke dec sêkac sa sêmbô dinanj.

³³ Lau Israel-ñga sêtiñ ñac si ñgac bata danj ñaê Aleksanda sa ñalhu gi, bu sôm yom ma nem malô lau Epesas-ñga ñalôm tu ñac lau Israel-ñga. Lau daêsam sêmbwêc yom ñagauc têtj inj, dec inj gic amba bu sênem dau dôtj ma sêngô inj ndê yom.

³⁴ Magoc lau sêlic bu inj ñgac Israel-ñga danj, dec honj sêmbwêc ña awaha atu tôm acgatu ñasawa lu bu, “Lau Epesas-ñga si anötö Atemis, inj anötö tiwaê! Inj anötö tiwaê!”

³⁵ Têtj dinanj ñgac bata Epesas-ñga danj tisa ma sôm lau honj mamananj. Inj ñgac nanj to yom nanj lau bata malac dinanj-ñga sêmatinj tidôtj, ma yob ñac si bapia. Ma inj sôm, “Mac lau Epesas-ñga, bocke? Lau nom-ñga honj sêñyalê bu mac ayob anötö awhê atu Atemis ndê lôm, ti hoc nanj peñ sip akêtj umbonj, nanj lau sêtoc sa tôm Atemis ndê ñagatu.

³⁶ Gêtj honj dinanj tôtj dau yêc awê su, bocdinanj anem daôm dôtj ma ayob daôm bu akôm gêtj honj ti gauc eñ.

³⁷ Mac akôc ñgac lu dinanj dôtj, ma awê injlu sêlêc sêmenj, magoc sêsu yac neñ anötö awhê susu dom, ma sem kanj gêtj danj yêc inj ndê lôm dom.

³⁸ Yac neñ andu sêmatôtj yom-ñga dê sêlhac, ma lau sêmatôtj yom-ñga sêmbô. Dimitrias ti lau sêpec silba-ñga nanj si yom bu yêc asa, nanj dec sêkôc inj solop sêlêñ lau dau sêndi.

³⁹ Kwahic dec mac nem yom ñatô bu yêc, nanj akêtj têtj lau sêmatôtj yom-ñga bu sêmatôtj.

⁴⁰ Ayob daôm ñapep! Tu gêtj nanj mac akôm têtj acsalô lec-ñga, dec gitôm bu mac daôm alhac lau dau anjô-ñga, ma oc atap matôtj sa pi mêtê ali lau sa-ñga. Gêtj dau bu hôt asê, dec oc tôm dom bu mac amasanj yom têtj ñgac êmatôtj yom-ñga. Bu gêtj nanj mac akôm, nanj ñahu ñayham mbasi.”

⁴¹ Inj sôm yom dinanj su, goc kêkinj lau sêlhô têtjtêtj.

20

Pol kôm gwelenj mbo Masedonia ma gameñ Grik-ñga

¹ Ñantiñ atu dau pacndê, goc Pol kêgalêm lau Epesas-ñga nanj sêkêtj whinj Yisu, nanj sa sêpitigenj. Inj sôm yom bu puc ñac dôtj ma êñgîli ñac bu sêlhac ñanjga, goc ponj ñac ma ti bu têtj Masedonia ndi.

² Inj gi hôt asê su, ma kôm gwelenj golom-golom malac. Inj gêm mêtê ti sôm yom daêsam tu bu puc lau si sêkêtj whinj dôtj-ñga, ma inj kôm ñapanj e hôt asê gameñ Grik-ñga.

³ Inj mbo dindê gitôm ayô tö ma bu pi wanj danj bu mbu têtj gameñ Siria-ñga ndi. Magoc têtj ndoc dinanj lau Israel-ñga ñatô sêkic yom bu sêpi wanj sêwhinj sêndi, ma sêkôm inj ñayom. Pol ñgô ñapuc, dec inj

pi waŋ gi dom, magoc mbu sôc gameŋ Masedonia-nga gi tiyham.

⁴ Lauŋgac naŋ sêkôm gwelenj sêwhiŋ iŋ, naŋ si ŋaê bocdec. Sopate, iŋ Piriŋ atunŋgac akêŋ malac Berea, Aristakus lu Sekundus akêŋ malac Tesalonika, Gaius akêŋ Derbi, ma Tikikus lu Tropimus akêŋ gameŋ Esia-nga, ma Timoti.

⁵ Lau hoŋ dinaŋ sêmuŋ si sêhônŋ yac sêmbu malac Troas.

⁶ Ma yac ambo malac Pilipai e lau Israel si Mwasinŋ Bolom Yist Mba-nga pacndê, goc akôc waŋ daŋ bu atêŋ Troas andi. Waŋ dau kêsêlêŋ mbo gwêc ŋasawa gitôm bêc amanŋdaŋ su, goc yac ahôc asê Troas ma atap lau dinaŋ sa. Ma yac ambo malac dinaŋ tôm wake sambuc daŋ.

Pol uŋ Yutikas sa

⁷⁻⁹ Têŋ Sonda ôbwêc lau sêkêŋ whiŋ-nga sêpitigenŋ bu sêneŋ mwasinŋ dabuŋ. Yac akac sa ambo andu baliŋ daŋ, andöc ŋalôm ŋahô titö-nga ma lau sêkêŋ lam daêsam sêŋgalêŋ. Pol gauc gêm bu hu Troas sinŋ têtŋ laŋsê, ma bocdinaŋ gêm mêtê baliŋ e timaniŋhu. Balê wakuc daŋ ŋaê Yutikas ndöc gatam atú ma kêtŋ daŋga Pol ndê yom e bêc ku iŋ dulu. Iŋ yêc bêc kêtŋ daŋ sinŋ, ma gacgeŋ peŋ sip nom gi akêŋ ŋalôm ŋahô-nga dinaŋ. Lau sêsip si bu sêkôc iŋ sa, magoc sêlic bu iŋ mbac ndu su.

¹⁰ Magoc Pol sip gi, hu dau sac balê dau ŋahô ma kêgape iŋ dôŋ. Ma iŋ sôm têtŋ lau, “Mac ahêgo daôm dom. Iŋ tali.”

¹¹ Goc iŋ mbu pi andu ŋalôm ŋahô-nga tiyham gi. Ma iŋ pô bolom kôc ma ŋac seŋ mwasinŋ dabuŋ. Ma iŋ gic têtŋ iŋ ndê yom tiyham e bêbêc, goc hu ŋac sinŋ ma kôlhô gi.

¹² Ma balê naŋ Pol uŋ iŋ sa mbo tali tiyham, naŋ lau sêkôc iŋ mbu têtŋ iŋ ndê andu gi ti atac ŋayham atu.

Pol têtŋ malac Miletus gi

¹³ Pol gauc gêm bu êŋsêlêŋ ho seŋ têtŋ malac Asos ndi, ma sôm têtŋ yac bu api waŋ daŋ andi atap iŋ sa yêc dindê.

¹⁴ Yac a ahôc asê ma iŋ tap yac sa yêc Asos. Ma yac akôc iŋ pi waŋ whiŋ yac, goc atêŋ malac Mitilene a.

¹⁵ Ŋagalaŋsê yac ahu malac dau sinŋ ma alac e a gi apoc ampiniŋ nduc Kios. Têtŋ bêbêc

yac alac atêŋ nduc Samos a, ma ŋagalaŋsê ahôc asê malac Miletus.

¹⁶ P ol tac whiŋ bu lic Om †Pentikos-nga yêc Jerusalem. Tu dinaŋ-nga iŋ gauc gêm bu yac andi ŋagahô, ahôc gêlêc malac Epesas, ma ambo gameŋ Esia-nga ŋasawa baliŋ dom.

Pol gic yomsu lau bata Epesas-nga

¹⁷ Têtŋ ndoc yac ambo Miletus, naŋ Pol kêtŋ yom têtŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga yêc malac Epesas, ma kêgalêm ŋac si lau bata sa sêtêŋ iŋ sêmeŋ.

¹⁸ Ŋac sêhôt asê ma iŋ sôm yom têtŋ ŋac bocdec bu, “Mac aŋyalê aneŋ lêtŋ hoŋ naŋ gakôm tôm bêc hoŋ naŋ gambo gawhiŋ mac, têtŋ bêc ŋamata-nga naŋ gahôt asê gameŋ Esia-nga ŋapaŋ e meŋ têtŋ kwahic dec.

¹⁹ Lau Israel-nga sêkêŋ kisa aô ŋapaŋ dec sêkêŋ ŋawapac atu têtŋ aô. Tigenŋ aô kagwininŋ dauŋ ma gam akiŋ Pômdau ti taŋsulu tu mac-nga.

²⁰ Mac aŋyalê bu yom bocke naŋ gitôm bu nem mac sa, naŋ aô gasêc ahuc têtŋ mac dom. Aô gasôm yom hoŋ asê timala eŋ. Aô kadôhônŋ mac yêc lhu, ma kadôhônŋ mac yêc mac nem andu tôm gi.

²¹ Aô gahoc yom asê têtŋ lau Israel ti lau Grik su, bu sênem dau kwi ma sêsôt Anötö ŋapu, ma sêkêŋ whiŋ yac neŋ Pômdau Yisu.

²² Kwahic dec Ŋalau Dabuŋ kac aô bu watêŋ Jerusalem wandi. Magoc aô kayalê gêtŋ bocke naŋ oc hôt asê aô yêc dindê, naŋ dom.

²³ Gêtŋ tigenŋ dec kayalê su, bu yêc malac hoŋ Ŋalau Dabuŋ kêtŋ puc aô bu ŋawapac oc sêtap aô sa, ma aô oc wandöc gapocwalô.

²⁴ Tigenŋ aô gatöt ti gahêgo dauŋ pi gêtŋ dau dom. Aô galic dauŋ ŋamlic gitôm gêtŋ ŋambwa-nga. Aneŋ gauc atu bu walhac ŋaŋga e wandic dabiŋ gwelenŋ naŋ Pômdau Yisu kêtŋ têtŋ aô. Ma gwelenŋ dau bocdec bu, aô oc wahoc ŋawaê ŋayham asê pi Anötö ndê mwasinŋ.

²⁵ Mac lau hoŋ naŋ gahoc yom pi Anötö ndê gôlinŋ asê têtŋ mac su, naŋ aŋgô. Kwahic dec aô kayalê bu mac nem daŋ oc lic aô aŋônŋ tiyham dom.

²⁶ Boc-dinañ dec wasôm asê têt mac, bu ñamalac asa nañ tec Anötö ndê yom, nañ aö oc wawêkaiñ inñ ndê ñagêyô dom.

²⁷ Bu aö gawhê Anötö ndê lêt honñ sa têt mac su, yom dañ siñ dau yêc-ña dom.

²⁸ “Mac lau dindec, ayob daôm ti lau sêkêñ whiñ-ña honñ ñapep. Bu Anötö gêmlihi inñ ndê lau honñ su ña inñ dau ndê dac, ma Ñalau Dabuñ dau kêyalinñ mac sa bu ayob ñac. Bocdinañ ayob Anötö ndê domba ñapep.

²⁹ Aö kayalê bu têt ndoc aö wahu mac siñ, nañ kédôhônwaga tasanñ oc sêmenñ gitôm giam pôm nañ sêsôc sêmenñ bu sêsenñ domba.

³⁰ Ma mac daôm nem lau ñatô oc sêtisa, ma sênem yom ñandô kwi ti yom tasanñ, bu sêñsônñ lau ñatô si gauc e sêhu mac ti yom ñandô siñ ma sêñkuc ñac.

³¹ Bocdinañ anem ali ñapanñ. Gauc nem bu têt yala sambuc tö aö gakêñ puc mac têt ac ma ôbwêc honñ ti tañsulu eñ.

³² “Kwahic dec aö wakêñ mac asip Anötö amba. Asap yom pi inñ ndê mwasinñ atu dôn ñapanñ. Bu yom dau gitôm bu oc puc mac dônñ alhac ñanga e awêkaiñ malam yêc undambê awhiñ lau dabuñ honñ.

³³ Aö tañkwê lau dañ bu sênem aö sa ña gol me silba me ñakwê dom.

³⁴ Mac anyalê bu aö dauñ amanñ gakôm gwelenñ tu watap gêt sa bu nem aö ti lau nañ sêkôm gwelenñ sêwhiñ aö, nañ sa.

³⁵ Gwelenñ honñ nañ aö gakôm nañ têt asê têt mac bu dakôm gwelenñ atu kaiñ dinañ ñapanñ bu danem lau ñasac sa dandic ñawaê. Gauc nem yom nañ Pômdau Yisu dau sôm bocdec bu, ‘Dakêñ gêt têt lau oc êmwasiñ yac hôc gêlêc lau sêkêñ gêt têt yac, nañ su.’”

³⁶ Pol gic bata ndê yom goc pônñ haduc whiñ ñac honñ, ma tenñ mbec.

³⁷ Goc ñac honñ sêñgape inñ dônñ ti sêñgutô inñ, ma sêtanñ inñ.

³⁸ Pacndê, goc sêhonñ inñ sêsa wañ si. Ñac si ñalôm ñawapac atu pi inñ ndê yom nañ sôm bu ñac oc sêlic inñ anğô tiyham dom.

21

Pol hôc asê gameñ Siria-ña

¹ Yac ahu ñac siñ ma api wañ a tiyham, ma wañ dau sa hêganônñ nduc dañ ñaê Kos,

nañ solop gi. Ñagalañsê wañ dau kôc yac atêt malac Rodes, ma a e wañ sôc malac Patara.

² Yêc dindê yac atap wañ dañ sa, nañ bu têt gameñ Pionisia-ña ndi, dec apwê gi alom ma wañ dau hu Patara siñ.

³ Yac alac e alic nduc Saipras poc ñalôm-ña, ma anlêc ambo awê-ña ma anti e asôc malac Taya yêc gameñ Siria-ña, ma asip baö a. Wañ dau kôc wapa malac dinañ-ña ñatô.

⁴ Yêc malac Taya yac atap lau sêkêñ whiñ-ña sa, ma ambo awhiñ ñac têt bêt 7. Ñalau Dabuñ kêt puc ñac dec ñac bu sêlhac Pol ahuc bu têt Jerusalem ndi dom.

⁵ Magoc bêt 7 dinañ su, goc yac ahu ñac siñ bu api wañ tiyham. Lau sêkêñ whiñ-ña ti ñac si lauwhêi ma balêkoc honñ sêhonñ yac asa gwêc a, ma yêc dindê yac apônñ handuc ma atenñ mbec awhiñ dauñ.

⁶ Goc yac akam dauñ ma ahu dauñ siñ. Yac api wañ ma ñac sêlhô sêmbu si.

⁷ Wañ dau sa akêt Taya ma kêt e hôc asê malac Tolemi. Yêc dindê yac atap lau sêkêñ whiñ-ña sa ma ambo awhiñ ñac têt bêt tigenñ.

⁸ Ñagalañsê yac api wañ tiyham ma alac e asôc malac Sisaria. Ma yac asip baö a ma ayêc awhiñ ñgac ahenñ-ña dañ ñaê Pilip. Muñ-ña sêñyalinñ lau 7 sa bu sêndic sam gêt danenñ-ña, ma Pilip inñ ñac si dañ.

⁹ Inñ ndê atuwêi hale sêmbu, nañ sem ñgac sa su dom, ma Anötö kêmwasinñ ñac honñ bu sêhoc yom asê sêtôm propet.

¹⁰ Yac ambo awhiñ ñac bêt ñatô su, goc propet dañ ñaê Agabus sip akêt gameñ Judia-ña meñ.

¹¹ Inñ têt yac meñ, goc kôc Pol ndê piñkap su, ma sô inñ dau amba ti ga hi dônñ. Ma inñ sôm, “Ñalau Dabuñ sôm bu ñalênñ tigenñ lau Israel-ña nañ sêmbu malac Jerusalem, nañ oc sêsô piñkap dindec ñadau dônñ, ma sêkêñ inñ sip lau Rom-ña amba.”

¹² Têt ndoc yac anğô yom dau, nañ yac ac yao Pol bu pi Jerusalem ndi dom.

¹³ Magoc inñ ô yom ma sôm, “Tu sake-ña dec mac atanñ tu aö-ña, ma bu akôm aö ñalôm ndi lu? Ñac bu sêsô aö dônñ me sêndic aö ndu yêc Jerusalem tu Pômdau Yisu ndê ñaê-ña, nañ gitôm.”

14 Yac alic bu in oc sôc yac mba yom n̄apu dom, dec ahu sin̄ ma asôm, “Gên nan̄ Pôm̄dau tac whin̄ bu hóc asê, nan̄ n̄andô sa.”

Pol mbo Jerusalem

15 Dinañ su, goc yac amasañ dauñ ma api Jerusalem a.

16 Lau sêkên whin̄-nga n̄atô akên Sisaria sêwhin̄ yac, ma sêwê yac atên Nason ndê andu a, bu ambo dindê. Nason in̄ ngac akên nduc Saipras, ma in̄ lau n̄amata-nga nan̄ sêkên whin̄ Yisu, nan̄ si dan̄.

17 Têñ ndoc yac ahóc asê Jerusalem, nan̄ asidôwai sêkôc yac sa ti atac n̄ayham.

18 N̄agalañsê dec Pol ti yac hon̄ a alic Jems, ma lau bata hon̄ sêkac dau sa sêmbo Jems ndê andu.

19 Pol kam n̄ac, goc gic miñ yom pi in̄ ndê gwelen̄ yêc lau apa si gameñ, ma pi gên hon̄ nan̄ Anötö kôm bu puc gwelen̄ dau dôn̄.

20 N̄ac sêngô yom dau su ma sêm̄piñ Anötö. Magoc sêsôm têt̄ Pol, “O asidôwa. Lic su nan̄. Yêc dec, lau Israel-nga daêsam andô sêkên whin̄ Yisu, magoc sêsap Moses ndê yomsu hon̄ dôn̄ n̄apan̄.

21 Ma n̄ac sêngô n̄awaê bu am kêdôhôn̄ lau Israel-nga nan̄ sêndôc lau apa si gameñ, bu sêhu Moses ndê yomsu sin̄. Sêngô bu am sôm têt̄ n̄ac bu sêhu yac neñ mêtê dasê balêi si n̄amlic n̄atô su-nga, ti yac neñ gêbôm n̄atô sin̄.

22 Bocdinañ kwahic dec yac oc dakôm bocke? N̄ac oc sêngô n̄awaê bu am mwen̄ su.

23 D ec yac gauc gêm bu am kôm b ocdec. Yac mba lau hale dec sêmbo, nan̄ sêm̄atiñ yom tu bu sênem dabuñ dau-nga.*

24 Bocdinañ am kôc lau dau sa ma êmkuc yac lau Israel-nga neñ lêt̄ tamasañ dauñ n̄awasi sa yêc Anötö a ngô-nga, ma nem dabuñ daôm whin̄ n̄ac. Nem n̄ac sa ma nemlhi gên bocke nan̄ sêpôn̄da bu sêndic dabin̄ yom nan̄ sêm̄atiñ têt̄ Anötö, ma sêngalin̄ n̄ac kêclauñ su. Kôm bocdinañ dec lau Jerusalem-nga oc sên̄yalê bu yom nan̄ sêngô pi am, nan̄ n̄ahu mbasi. N̄ac oc sêlic bu am daôm sap yac neñ yomsu dôn̄ ma sa lêt̄ hon̄ n̄apep.

* 21:23: Yom nan̄ lau dinañ sêm̄atiñ tidôn̄, nan̄ sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Nazirite Vow.’ Lau nan̄ sêm̄atiñ yom dau, nan̄ sêtimêtê dau n̄apep ti sem dabuñ dau tu bu sênem akin̄ Anötö, e yom dau n̄atêm pacndê. N̄ac oc sêngapin̄ si kêclauñ dom e têt̄ dau pacndê, dec sêngalin̄ kêclauñ hon̄ su ma sêkên da n̄atô yêc lôm dabuñ. Alic Nam 6:1-21.

25 Ma yom nan̄ yac tamatiñ pi lau gameñ apa-nga nan̄ sêkên whin̄ Yisu, ma dato sip bapia ma dakên têt̄ n̄ac su, nan̄ dec yac oc dasen̄ su dom. Yac dato têt̄ n̄ac bu sênem gên danen̄-nga nan̄ lau sêkên ti da têt̄ anötöi gwam nan̄ dom, ma dac ma wata ti dac, nan̄ sênem dan̄ dom bocdinañ. Ma dato bu sêkôm mêtê mockain̄-nga dom.”

26 Têt̄ galañsê Pol kôc lau hale dinañ sa, goc gic hu têt̄ tu bu êmasañ dau n̄awasi sa yêc Anötö a ngô-nga, ma kêkuc lêt̄ sênem dabuñ dau-nga whin̄ n̄ac. Goc in̄ sôc lôm dabuñ gi bu kên n̄awaê têt̄ dabuñsiga pi bêt̄ bocke n̄ac si ndoc sênem dabuñ dau-nga oc pacndê, ma n̄ac tigen̄-tigen̄ oc sêkên si da.

Sêkôc Pol dôn̄

27 Pol ndê bêt̄ 7 bu êmasañ dau n̄awasi sa-nga kêpiñ bu pacndê, ma lau Israel-nga n̄atô akên gameñ Esia-nga sêlic in̄ yêc lôm dabuñ. Goc sêli lau hon̄ n̄alôm sa bu sêkôc in̄ dôn̄.

28 N̄ac sêmbwêc, “Mac lau Israel-nga, amen̄ anem yac sa. Alic ngac dec. In̄ ngac nan̄ kêdôhôn̄ lau tôm gameñ hon̄, ma pu yac lau Israel-nga ti yac neñ yomsu, ma pu gameñ dindê whin̄. Ma gên dan̄ tiyham. In̄ kôc lau Grik n̄atô sêsôc lôm dabuñ n̄abatêmndô sêm̄en̄, dec kôm gameñ dabuñ dindê n̄adômbwi sa.”

29 N̄ac sêsôm yom dinañ n̄ahu bu muñ-nga sêlic ngac Epesas-nga dan̄ n̄aê Tropimus, mbo malac Jerusalem whin̄ Pol. Ma n̄ac gauc gêm bu mboe Pol kôc in̄ têt̄ lôm dabuñ gi.

30 Têt̄ dinañ lau malac-nga hon̄ sêli dau sa n̄andô ma sic dau sa sêpitigen̄ yêc lôm dabuñ n̄abatêmndô. N̄ac sêkôc Pol dôn̄ ma sêhê in̄ sa awê gi, goc lau sic gameñ dau n̄agatam ahuc.

31 N̄ac sêkôm bu sêndic in̄ ndu sêmbo, ma lau sin̄ Rom-nga si n̄adau ngô n̄awaê bu lau malac Jerusalem-nga hon̄ sêli dau sa.

32 Goc n̄agahô in̄ kôc lau sin̄-nga ti n̄ac si lau bata n̄atô, ma sênti sêtên̄ lau ton̄ dinañ si. Ma têt̄ ndoc lau dau sêlic ngac bata ti in̄ ndê lau sin̄-nga, nan̄ sic Pol tiyham dom.

³³ Goc lau siñ si ñadau kôc ndê lau ma sêkôc Pol dôñ, ma inñ gic atu bu sêsô inñ dôñ ña sen lu. Goc inñ ndac lau bu inñ asa, ma inñ kôm sac bocke.

³⁴ Lau yêc toñ atu ñalôm sêmbwêc yom tidau-tidau, dec ñgac dau kêyalê bu inñ gitôm dom bu tap gêñ dau ñahu sa. Goc inñ gic atu bu sêkôc Pol sêtên lau siñ-ña si gameñ sêndi.

³⁵ Têñ ndoc sêhóc asê tunbôm ña-têc nañ yêc gameñ dau ñasactô, nañ lau sêkôm mwasac ñanğa bu sêndic Pol ndu. Tu dinañ-ña lau siñ-ña sêhóc inñ sa lôlôc bu sêkôc inñ sôc ñac si gameñ sêndi.

³⁶ Ma lau toñ atu nañ sêñkuc, nañ sêmbwêc ñapan, “Ndic inñ ndu! Ndic inñ ndu!”

³⁷ Lau siñ-ña bu sêkôc Pol sôc ñac si gameñ ñalôm ndi, magoc inñ ndac ñac si ñadau bocdec bu, “Gitôm bu wasôm yom danñ têt am, me?” Ma ñgac dau ndac, “Am kêyalê yom Grik, a?”

³⁸ Aô gam gauc bu am ñgac Isip-ña nañ ndoc dê giñga su, gic nem lau gitôm 4,000 sa yêc gameñ sawa, ma kêgilí ñac bu sêndic siñ têt lau Rom-ña.”

³⁹ Magoc Pol sôm, “Mba! Aô ñgac Israel-ña danñ, ma aneñ malac Tasis yêc gameñ Silisia-ña. Inñ malac ñambwa dom, malac tiwaê. Kwahic dec aô bu wandac am gitôm bu wasôm yom têt lau dindec, me mba?”

⁴⁰ Lau siñ-ña si ñadau gôlôc, dec Pol kac dau kwi kalhac têt, ma gic amba têt lau bu sênem dau dôñ. Ma têt ndoc gameñ ñanñ sa, nañ gic hu sôm yom têt ñac ña Yom †Hibru.

22

Pol sôm yom têt lau Jerusalem-ña.

¹ Inñ sôm, “O asidôwai ti damanji. Akêt danñam ma aô waô yom nañ lau sêngôlin pi aô.”

² Ñac sêngô inñ sôm yom têt ñac yêc ñac dau si awaha, nañ Yom Hibru, dec lau hoñ sem dau dôñ ma sêhê danña inñ. Goc inñ sôm,

³ “Aô ñgac Israel-ña. Dinañ kôc aô yêc gameñ Silisia-ña, ma aneñ malachu Tasis. Magoc aô gatiatu yêc malac atu dindec, ma kadôhôn abanji si yomsu hoñ ñapep eñ gambo Gamaliel ñapu. Aô gayêm dauñ su ñandô tu wanem akinñ Anôtô-ña tôm kwahic dec mac daôm gauc gêm bu akôm.

⁴ Aô gakêt kisa lau nañ sêñkuc lêt wakuc dindec, ma gakêt lauwhê ma ñgac sêkêt whiñ Yisu-ña daêsam sêsôc gapocwalô, ma gac atu bu lau sêndic ñatô ndu.

⁵ Dabuñsiga ñamata-ña ti lau bata hoñ sêñyalê aneñ gwelenñ dinañ. Ñac lau dinañ sêto bapia puc aô dôñ-ña têt lau bata Israel-ña nañ sêmbo malac Damaskas. Têt bêc danñ aô kasêlêt gambo señ bu wasip Damaskas wandi, bu wakôc lau sêkêt whiñ Yisu-ña yêc dindê sa sêtên Jerusalem sêmenñ, bu sêkêt ñandê têt ñac.

⁶ Aô kasêlêt e têt ac kac lhu gasuñ sa Damaskas, ma sep tigenñ ñawê undambê-ña atu danñ pô aô.

⁷ Dec gapeñ gasip nom ma ganğô awaha danñ sôm yom têt aô bu, ‘Saul, Saul, tu sake-ña am kêt kisa aô?’

⁸ Ma aô gandac bu, ‘O ñadau, am asa?’ Goc awaha dau ô yom ma sôm, ‘Aô Yisu Nasaret-ña nañ am kêt kisa.’

⁹ Lau nañ sêwhiñ aô nañ sêlic ñawê dau ma sêngô awaha, magoc sêñyalê yom nañ Yisu sôm têt aô, nañ dom.

¹⁰ Ma aô gandac, ‘Pômdau, aô wakôm sake?’ Ma inñ sôm, ‘Tisa, ma sôc Damaskas ndi. Ma gêt bocke nañ aô tac whiñ bu am kôm-ña, nañ aô oc wanñkiñ lau bu sêwhê sa têt am yêc dindê.’

¹¹ “Ñawê dau kôm aô tanôn tipec, bocdi-nañ dec lau nañ sêwhiñ aô sêhê aô amanñ, ma sêwê aô gasôc Damaskas ga.

¹² Ma ñgac danñ ñaê Ananias meñ gêlic aô. Inñ ñgac nañ sa ndê lêt hoñ kêtuc yomsu Israel-ña ñapep, ma lau Israel Damaskas-ña hoñ sêtoc inñ sa.

¹³ Inñ kalhac kêpiñ aô ma sôm, ‘Asidôwa Saul, tanôm ñawa sa!’ Ma têt ndoc dinañ eñ aô tanôn ñayham sa e galic inñ.

¹⁴ Ma inñ sôm, ‘Damanji si Anôtô kêyalin am sa bu êmyalê inñ ndê atac whiñ, ma bu lic ñgac gitêt Yisu dau, ma bu ngô yom yêc inñ dau whasuñ.

¹⁵ Ma am oc hoc yom ñandô pi inñ asê têt lau hoñ, ma sôm yom asê pi gêt hoñ nañ am gêlic ti ngô su.

¹⁶ Ma kwahic dec am hôñ sake? Tisa ma lin busanğtu tu Yisu ndê ñaê-ña bu êngwasin am nem sac hoñ su.’

17 “Têñ ndoc aö gambu gatêñ Jerusalem gameñ, nañ gateñ mbec gambo lôm dabuñ e gatuñ kain dan sa.

18 Ma galic Pômdau Yisu sôm yom têñ aö bocdec bu, ‘Nagahô, hu Jerusalem siñ kwahic dec, bu lau dec oc sêkôc yom nañ am hoc asê pi aö, nañ sa dom.’

19 Dec aö gaô yom ma gasôm, ‘Pômdau, lau dindec sênyalê bu muñ-nga aö kasalê lau sêkêñ whiñ am-nga tôm lôm wê-nga hon, bu wandic ñac ma wakêñ ñac sêndöc gapoc-walô.

20 Ma têñ ndoc nañ lau sêkêc Steven ndê dac siñ tu in hoc yom asê pi am-nga, nañ aö galhac ma galic ti atac ñayham. Ma gayob lau nañ sêtuc in ña hoc, nañ si ñakwê.’

21 Goc Pômdau sôm têñ aö, ‘Ndi! Aö oc wanñiñ am sa yêc lau Israel si gameñ, bu têñ lau apa si gameñ ndi.’ ”

22 Lau hon sêngô Pol ndê yom ti sem dau dôn e in sôm yom dinañ. Dec sêli awha sa ma sêmbwêc, “In gitôm bu mbo tali-nga dom. Ndic in ndu niñga!”

23 Ñac sêmbwêc ti sêkac si ñakwê andô-nga su ma sêmbalip kop pi lólôc gi sêmbô.

24 Dec lau siñ-nga si ñadau kên yatu ñac bu sêkôc Pol sôc ñac si gameñ ndi. In sôm bu sêhi in ña sö, ma sêñsu in tu bu sêtap sa bu ñahu bocke dec lau sêmbwêc in ñalêñ bocdinañ.

25 Sêsô in amba ti gahi dôn pi a bu sêhi in, dec Pol sôm têñ ñgac bata nañ yob lau siñ-nga ton dan, nañ bocdec bu, “Bocke? Mac bu ahi ñgac Rom-nga dan, nañ atap giso dan sa yêc in dom, nañ dec oc anñili Rom si ñagôliñ, me mba?”

26 Ñgac dau ngô Pol ndê yom, dec têñ lau siñ-nga si ñadau gi ma sôm têñ in bu, “Am oc kôm sake, bu ñgac dindê in ñgac Rom-nga?”

27 Goc ñgac dau têñ Pol gi ma ndac in, “Sôm asê têñ aö. Am ñgac Rom-nga, me mba?” Ma Pol sôm, “Aêc.”

28 Dec lau siñ-nga si ñadau sôm, “Aö gahu awa atu siñ dec gamlhi aneñ bapia bu wati ñgac Rom-nga.” Magoc Pol sôm, “Aö daman in ñgac Rom-nga, ma bocdinañ dec aö ñgac Rom-nga gawhiñ.”

29 Yom dau kôm ñgac dau sö ñandô, bu in kôm Pol ma sô in dôn, magoc kêyalê dom bu

in ñgac Rom-nga. Ma lau nañ bu sêñsu Pol, nañ ñagahô sêkac dau su yêc in.

Pol kalhac lau bata Israel-nga anñô-nga

30 Lau siñ-nga si ñadau bu tap sa bu ñahu bocke dec lau Israel-nga sêngôliñ yom pi Pol. Bocdinañ ñagalañsê bêbêc in kên yatu bu lau dabuñsiga ti lau bata Sanedrin-nga hon sêkac dau sa, goc kôm Pol su yêc lau siñ-nga si gameñ, ma kên in kalhac ñac anñô-nga.

23

1 Pol tahê lau Sanedrin-nga a hon ma sôm, “O aneñ asidôwai. Aö neñ atac pa su pi lêñ hon nañ gasa tu wanem akiñ Anötô-nga ñapan, e meñ têñ acsalô lec galhac mac anñôm-nga.”

2 Dabuñsiga ñamata-nga ñaê Ananias ngô yom dinañ, dec sôm têñ lau nañ sêlhac sêmpin Pol bu sêtap in sôc tókwa.

3 Goc Pol sôm têñ in, “Anötô oc ndic am ô! Bocke dec am ndöc tu êmatôc aö êñkuc yomsu Israel-nga, magoc am daôm sôm lau sêtap aö dec kégili yomsu dau? Am gitôm a nañ ñadômbwê-nga ñawasi, magoc ñalôm-nga sop weñ sa.”

4 Lau nañ sêlhac sêmpin Pol sêsôm têñ in bu, “Bocke dec am sôm yom sac-sac pi Anötô ndê dabuñsiga ñamata-nga?”

5 Ma Pol ô yom ma sôm, “Asidôwai. Aö kayalê dom bu in dabuñsiga ñamata-nga. Bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Sôm yom sac pi ñgac nañ gêm gôliñ nem lau, nañ dom.’ ”

6 Pol kêyalê bu lau Sanedrin-nga ñatô ñac lau Palêsai, ma ñatô ñac lau Sadiusi. Tu dinañ-nga dec in mbwêc yom têñ ñac bocdec bu, “Aneñ asidôwai anñô. Aö daman in Palêsai dan, ma aö bocdinañ. Aö gakêñ whiñ bu yac oc datisa akêñ lau batê-nga. Ma kwahic dec ñac bu sêmatôc aö tu yom dinañ-nga.”

7 Têñ ndoc in sôm yom dinañ, dec lau Sanedrin-nga sêwhê dau kôm, ma lau Sadiusi ti lau Palêsai sêseñ dau.

8 Sêseñ dau ñahu bu lau Sadiusi sêkêñ whiñ dom bu lau batê oc sêtisa tiyham, ma sêsôm bu anñela ma ñalau dan sêmbô dom. Magoc lau Palêsai sêkêñ whiñ gên hon dinañ.

⁹ Bocdinañ lau dau sêli dau sa ñalên sac. Ma Palêsai ñatô nañ sêndôhôn yomsu, nañ sêtisa ma sêsôm yom ti ñaŋga, “Yac atap giso dañ sa yêc ñgac dindec dom. Mboe aŋela me ñalau dañ kêñ yom nañ in êlêmê hoc asê têt lau, nañ têt in.”

¹⁰ Kêpiñ bu siñ hóc asê, dec lau siñ-ña si ñadau tóc bu mboe lau oc sêkac Pol kóc ndi lu. Bocdinañ in kêkiñ in ndê lau siñ-ña bu sêsa sêndi ti ñaŋga ma sêñgaho Pol su yêc lau dinañ, ma sêkóc in mbu têt ñac si gameñ ndi tiyham.

¹¹ Têt ôbwêc Pômdau hoc dau asê têt Pol ma sôm, “Hêgo daôm dom, puc daôm dôn! Am hoc yom asê pi aö su yêc Jerusalem, ma am oc kôm bocdinañ yêc malac Rom whiñ.”

Lau Israel-ña sêkic yom bu sêndic Pol ndu

¹² Galañsê bêbêc lau Israel-ña ñatô sêkic yom bu sêndic Pol ndu. Ma sêmatin pwac têt dau bu oc sêneñ me sênôm gêt dom e in mbac ndu su.

¹³ Lauñgac nañ bu sêkôm gêt dau nañ si namba hóc gêlêc 40 su.

¹⁴ Ñac sêtêt dabuñsiga atu-tu ti lau bata ñatô si, ma sêsôm, “Yac amatin pwac bu aneñ gêt dom e andic Pol ndu su nañ.

¹⁵ Bocdinañ yac gauc gêm bu mac awhiñ lau Sanedrin-ña andac lau siñ si ñadau bu hu Pol siñ têt mac, bu andac in pi gêt ñatô tiyham. Ma yac oc asiñ ambo señ bu têt ndoc sêwê in sêsa sêmeñ, nañ yac andic in ndu.”

¹⁶ Pol lhuwê atuñgac ñgô gêt dau ñawaê, dec sôc lau siñ-ña si gameñ têt Pol gi ma sôm asê têt in.

¹⁷ Pol ñgô su dec ta ñgac nañ yob lau siñ-ña ton dañ ma sôm têt in, “Kóc balê dindec têt mac nem ñadau ndi. In kóc yom dañ bu sôm têt in.”

¹⁸ Goc ñgac siñ-ña dinañ wê balê dau têt ñac si ñadau gi ma sôm, “Pol, ñgac nañ ndóc gapocwalô, nañ ndac aö bu wakôc balê dindec têt am meñ, bu in kóc yom dañ bu sôm têt am.”

¹⁹ Ñgac dau kêm balê dau sa ma inlu sêsa ahic si, ma in ndac in bu, “Am kóc yom bocke bu sôm têt aö?”

²⁰ Goc balê dau sôm, “Lau Israel-ña sêkic yom bu sêndac am bu êmkin Pol ndi lhac lau

Sanedrin-ña aŋgô-ña têt lañsê, bu ñac tac whiñ bu sêndac in tu yom ñatô-ña.

²¹ Ñgô ñac si yom dom, bu ñac si lau hóc g êlêc 40 sem neneñ sêhôn in sêmbo señ. Lau dau sêsôm tidôn su bu sêneñ ma sênôm gêt dom e sêndic in ndu. Ñac kwahic dec sêmasañ dau sêmbo, sêhôn bu am lôc têt ñac si yom.”

²² Lau siñ-ña si ñadau ñ gô balê dau ndê yom su, goc kêkiñ in sa gi ma gic yomsu in bocdec bu, “Sôm têt lau dañ dom bu am mweñ kêñ ñawaê dindec têt aö.”

Sêkoc Pol têt malac Sisaria gi

²³ Goc in ta ndê ñgac lu nañ sêyob lau siñ-ña ton lu nañ sêtêt in sêmeñ, ma sôm têt inlu bu, “Andic lau siñ-ña tôm 200 sa, ma lau siñ sêndoc hosi-ña 70, ma lau siñ kêm-ña 200 sêwhiñ. Asôm bu sêmasañ dau bu sêtêt malac Sisaria sêndi têt 9 kilok ôbwêc dindec.

²⁴ Amasañ hosi tu Pol ndóc ñahô-ña, ma ayob in ñapep e akêt in sip gôliñwaga Rom-ña Filiks amba.”

²⁵ Ma ñgac atu dau to bapia dañ bocdec:

²⁶ Aö Klaudias Lisias dec gato têt am ñgac atu gôliñwaga Filiks. Acsalô ñayham am.

²⁷ Lau Israel-ña sêkoc ñgac dindec dôn ma bu sêndic in ndu. Magoc aö gatap sa bu in ñgac Rom-ña dañ, dec aö ti neñ lau siñ-ña aŋgaho in su yêc ñac amba.

²⁸ Aö bu watap yom nañ sêñgôliñ pi in, nañ ñahu sa, dec gakêt in kalhac lau Israel si lau bata Sanedrin-ña aŋgô-ña bu sêñsahê in.

²⁹ Aö gatap sa bu yom nañ sêñgôliñ pi in, nañ hêganôn lau Israel-ña si yomsu. Magoc aö gatap yom dañ sa gitôm bu yac andic in ndu me akêt in ndóc gapocwalô-ña dom.

³⁰ Malô aö gangô ñawaê bu lau ñatô sêkic yom gelec bu sêndic in ndu. Bocdinañ dec aö kakin in têt am goloc ñagahô, bu am êmatôc in ndê yom. Ma aö gac a tu lau nañ sêñgôliñ yom pi in, bu sêwhê yom dau sa têt am.

³¹ In to yom dau su, goc kêñ bapia sip inlu amba, ma inlu sic lau siñ-ña sa ma sêkôm tôm in gic atu ñac. Têt ôbwêc dau dinañ sêkoc Pol whiñ ñac, ma sêsa sêtêt malac Antipatris si.

³² Galaŋsê bêbêc lau siŋ-ŋga naŋ sêŋsêlêŋ sêmbô nom, naŋ sêlhô sêmbu sêtêŋ si gameŋ yêc Jerusalem si. Ma lau siŋ-ŋga naŋ sêndöc hosi sêhoŋ Pol sa si.

³³ Têŋ ndoc sêhóc asê Sisaria, naŋ sêkêŋ Pol ti bapia dau têŋ gôliŋwaga Filiks.

³⁴ Ma inŋ sam bapia dau, goc ndac Pol bu inŋ ŋgac gameŋ bocke-ŋga. Ma tap sa bu inŋ ŋgac gameŋ Silisia-ŋga.

³⁵ Goc sôm, “Aö oc waŋgô am nem yom, têŋ ndoc lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi am, naŋ sêhóc asê.” Goc inŋ kêŋ yatu inŋ ndê lau bu sêyob Pol yêc andu atu naŋ muŋ-ŋga Kin Herod kwê sa naŋ.

24

Pol kalhac Filiks aŋgô-ŋga

¹ Bêc 5 giŋga su, goc dabuŋsiga ŋamata-ŋga Ananias ti lau bata Israel-ŋga ŋatô sêsip malac Sisaria si, bu sêkêŋ yom naŋ sêŋgôliŋ pi Pol, têŋ gôliŋwaga Filiks. Ma sêkôc ŋgac daŋ ŋaê Tetulus whiŋ ŋac, bu nem ŋac awha têŋ Filiks.

²⁻³ Lau sêkôc Pol sôc meŋ, goc Tetulus gic hu sôm ndê yom têŋ Filiks bocdec bu, “O ŋgac ŋayham kêlêc Filiks. Am gêm gôliŋ yac ŋapep, dec yac ambo ŋayham ma ti yom malô ŋasawa baliŋ su. Am ŋgac tiguauc dec kêmasaŋ lêŋ wakuc ŋayham ŋatô, naŋ lau gameŋ dindec-ŋga kwahic dec sêŋkuc sêmbô. Yac ti mba lau hoŋ naŋ sêmbô am nem gôliŋ ŋapu, naŋ bu anem daŋge am ŋapaŋ.

⁴ Aö bu waŋyaiŋ am nem têm dom, ma bu wakôm am lic ŋakam sa dom. Bocdinaŋ wandac am bu ŋgô yac mba yom apê lec.

⁵ ŋgac dindec inŋ ŋgac êŋgilí lau-ŋga, ma gêli lau Israel-ŋga ŋalôm sa tôm gameŋ hoŋ. Inŋ lau toŋ naŋ sêŋkuc yom so pi ŋgac Nasaret-ŋga dinaŋ, naŋ si ŋgac ŋamata-ŋga.

⁶⁻⁷ Ma gêŋ daŋ whiŋ. Inŋ bu kôm mêtê naŋ toc yac mba lôm dabuŋ sa bu gameŋ dabuŋ dom. Tu dinaŋ-ŋga dec yac akôc inŋ dôŋ.*

⁸ Am daôm bu kip inŋ sa, dec am oc tap sa bu yom hoŋ naŋ yac aŋgôliŋ pi inŋ, naŋ yomandô.”

⁹ Tetulus sôm inŋ ndê yom dinaŋ, goc lau Israel-ŋga hoŋ naŋ sêwhiŋ inŋ, naŋ sêpuc inŋ ndê yom dôŋ ma sêsôm bu yomandô.

¹⁰ Goc gôliŋwaga Filiks tôle amba têŋ Pol bu sôm ndê yom, dec Pol sôm, “Aö kayalê bu am gêm gôliŋ gameŋ dindec ma kêmatôle lau si yom tôle yala ŋatô su. Bocdinaŋ aö atac ŋayham bu wasôm aneŋ yom têŋ am ma waö yom naŋ sêŋgôliŋ pi aö.

¹¹ Am bu ndac lau ŋatô, dec am oc tap sa ŋagahô bu bêc 12 gi su, naŋ gapi Jerusalem ga, tu bu watoc Anötö sa-ŋga.

¹² Lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi aö, naŋ sêŋyalê su bu aö gakôm mêtê sac daŋ dom. Aö gasôm ŋamalac daŋ yêc lôm dabuŋ dom, ma gali lau ŋalôm sa yêc lau Israel si lôm wê-ŋga me yêc malac Jerusalem ŋalôm dom.

¹³ Bocdinaŋ yom naŋ sêŋgôliŋ pi aö, naŋ ŋac gitôm dom bu oc sêtôle asê bu yomandô.

¹⁴ Magoc yom ŋandô tigeŋ dec wasôm asê têŋ am bocdec bu. Aö gam akiŋ damaŋi si Anötö kakuc lêŋ wakuc tôle lau sêkêŋ whiŋ Yisu-ŋga sêŋkuc. Lau dinaŋ sêlic lêŋ dau bu lêŋ so. Magoc aö gakêŋ whiŋ yom hoŋ naŋ kêkuc Moses ndê yomsu ti yom hoŋ naŋ lau propet sêto muŋ su.

¹⁵ Ma gakêŋ batanŋ bu Anötö oc uŋ lau gitêŋ ma lau sac hoŋ sa akêŋ lau batê-ŋga tôle ŋac lau dindê sêkêŋ whiŋ.

¹⁶ ŋalêŋ dinaŋ dec aö kasahê bu wasa neŋ lêŋ hoŋ solop eŋ tu bu walhac ti neŋ atac pa su yêc Anötö ti ŋamalac aŋgô-ŋga.

¹⁷ Aö gahu Jerusalem siŋ yala neŋ su, ma kwahic dec gambu gatêŋ Jerusalem ga, bu wanem aneŋ lau Israel-ŋga si lau ŋalôm sawa sa, ma bu wakêŋ da têŋ Anötö.

¹⁸ Aö kakuc lau Israel-ŋga si lêŋ sêmasaŋ dau ŋawasi sa yêc Anötö aŋgô-ŋga muŋ su, goc gasôle lôm dabuŋ ga bu wakêŋ neŋ da. Ma têŋ ndoc dinaŋ lau Israel-ŋga ŋatô akêŋ gameŋ Esia-ŋga sêlic aö. Aö gac lau toŋ atu sa dom, ma gali lau ŋalôm sa bu sêkôm kisa dom.

¹⁹ ŋac lau Esia-ŋga dau sic hu sêŋgôliŋ yom pi aö, ma bocdinaŋ ŋac bu gauc nem

* **24:6-7:** Yêc bapia akwa ŋandô naŋ ŋabatiŋ 6b ma ndi têŋ 8a sêmbô dom. Lau atu-tu gauc gêm bu lau ŋatô sêto ŋabatiŋ 6b-8a tiŋambu-ŋga. Yom dau yêc bocdec bu: ... ma yac bu amatôle inŋ êŋkuc yac mba yomsu. vs7 Magoc lau siŋ-ŋga si ŋadau Lisias ti ndê lau siŋ-ŋga daêsam sêmeŋ sêŋgaho inŋ su yêc yac amaŋ. vs8 Ma Lisias gic atu bu lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi inŋ, naŋ sêmeŋ sêsôm asê têŋ am.

bu aö gakôm giso, dec ñac dau sêmen ma sêsôm asê têt am.

²⁰ Bu mba, goc sôm têt lau Israel-nga nan kwahic sêmbo dec, bu sêtôc asê têt am, giso bocke nan lau Israel si lau bata Sanedrin-nga sêtap sa yêc aö.

²¹ Mboe ñac sêlic aö sac ma sêkêt aö galhac am anôm-nga bu êmatôc aö, pi yom tigen nan aö gambwêc têt ñac bocdec bu, 'Aö gakêt whin bu yac oc datisa akêt lau batê-nga.' "

²² Filiks ngô ti kêyalê yom daêsam su pi lau sêkêt whin Yisu-nga si lêt wakuc. Bocdinañ dec in gic bata yom, ma sôm têt lau Israel-nga nan sêmen akêt Jerusalem, "Têt ndoc lau sin-nga si ñadau Lisias men akêt Jerusalem, nan aö oc wasôm anen gauc asê pi mac nem yom."

²³ Goc in gic atu ngac nan yob lau sin-nga ton dan, bu sêyob Pol ñapep, magoc sêsô in dôn dom. Ma in sôm têt in bu kêt ñasawa têt Pol ndê lau nan bu sêdic in kês ti sênem in sa, ma lhac ñac ahuc dom.

Sêyob Pol sêmbo Sisaria

²⁴ Bêc ñatô ginnga su, dec Filiks lu nawhê Drusila, nan awhê Israel-nga dan, sêngalêm Pol bu sêngô in whê yom sa pi lau sêkêt whin Yisu Kilisi-nga si lêt.

²⁵ Pol gêm yomgalôm whin inlu ma sôm yom ñasawa hic baliñ, pi lêt nan lau sêti lau gitêt, ma sêtimêtê dau ñapep, ma pi Anötô ndê bêc êmatôc lau-nga nan oc men sa. Yom dau kôm Filiks töc dau sa, dec sôm, "Nan gitôm, am lhö mbu ndi. Têt ndoc aö bu walic ñasawa ñayham dan, nan wakêt yom am tiyham."

²⁶ Ma tinambu in kêgalêm Pol ti gêm yomgalôm whin in tidim daêsam, bu in kêt bata bu Pol oc kêt awa têt in, bu nemlhi dau su yêc gapocwalô.

²⁷ Filiks bu kôm lau Israel-nga sêlic in ñayham, dec kêt Pol ndôc gapocwalô ñapan. Yala lu ginnga su, goc Pokias Festus ti gôlinwaga ô Filiks su.

¹ Têt ndoc Festus hóc asê bu nem gôlin gameñ dinañ, nan in mbo malac Sisaria tôm bêc tö en, goc pi Jerusalem gi.

² Ma yêc dindê dabunsga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêpitigen, ma yom nan sêngôlin pi Pol su, nan sêhoc asê têt Festus.

³ Ñac sêndac bu in bu lic ñac ñayham, dec kêt Pol mbu pi Jerusalem ndi. Ñac sêndac gêt dau, ñahu bu ñac sêmatin yom tidôn su gelec, bu sêkêt lau ñatô sês in sêmbo sen bu sêdic Pol ndu.

⁴ Magoc Festus ô yom ma sôm, "Pol dê sêyob sêmbo Sisaria, ma malô goc aö dauñ oc wambu watêt malac dinañ wandi.

⁵ Mac asôm bu in kôm giso, dec akêt nem lau bata ñatô sêwhin aö, bu sêsôm mac nem yom pi in asê têt aö yêc dindê."

⁶ Festus mbo Jerusalem bêc 8 me 10 su, goc sip Sisaria gi. Ma têt ñagalañsê in gi ndôc in ndê pôn êmatôc yom-nga, ma gic atu bu sêkôc Pol men lhac in anğô-nga.

⁷ Têt ndoc Pol hóc asê, nan lau Israel-nga nan sêmen akêt malac Jerusalem, nan sêlhac sêngihi in ahuc, ma sêsôm bu in kôm giso atu. Sêngôlin yom daêsam pi in, magoc gitôm dom bu sêtôc ñandô asê.

⁸ Goc Pol sôm ndê yom asê bocdec bu, "Aö gakôm giso dan pi lôm dabun dom, ma kagili lau Israel si yomsu, me Sisa ndê ñagôlin dan dom."

⁹ Festus tac whin bu lau Israel-nga sêlic in ñayham, dec ndac Pol, "Am gêlic ñayham bu pwi Jerusalem ndi, ma aö wañsahê ñac si yom pi am yêc dindê, me mba?"

¹⁰ Ma Pol sôm, "Mba. Aö ngac Rom-nga, ma am ndôc nem pôn êmatôc yom-nga gêm Sisa anğô. Bocdinañ êmatôc yom nan sêngôlin pi aö yêc dindê man. Am kêyalê tidôn su bu aö gakôm giso dan têt lau Israel-nga dom.

¹¹ Aö bu wakôm giso dan nan gic waê bu wambac ndu, nan dec ndic aö ndu. Magoc yom nan lau Israel-nga dindê sêngôlin pi aö, nan bu ñandô mba, dec solop dom bu am kêt aö wasip ñac amba. Sisa dau goc êmatôc anen yom yêc malac Rom!"

¹² Têt dinañ Festus gêm yomgalôm whin lau atu-tu nan sêmbo in ndê gôlin ñapu, goc sôm têt Pol, "Am ndac bu Sisa êmatôc nem yom. Bocdinañ dec am oc têt Sisa ndi."

25

Pol kalhac Festus anğô-nga

Festus lu Kiñ Agripa sem yomgalôm pi Pol

¹³ Bêc ñatô giñga su, goc Kiñ Agripa* lu lhuwê Berenis sêhóc asê Sisaria bu sêti ñaclêj Festus.

¹⁴ Inlu sêmbo sêwhiñ in bêc daêsam su, goc Festus gic miñ pi Pol ma sôm t êñ Kiñ Agripa, “Ñgac dañ mbo dec, nañ Filiks kêñ ndóc gapocwalô ñapañ e meñ têtñ kwahic dec.

¹⁵ Têtñ ndoc aô gapi Jerusalem ga, nañ dabuñsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêngôliñ yom pi in, ma sêndac aô bu walôc bu in mbac ndu.

¹⁶ Aô gawhê sa têtñ ñac bu yac lau Rom-nga neñ mêtê bocdec bu. Dandic ñamalac dañ ndu dom e dakêñ ñasawa têtñ in bu lhac lau nañ sêngôliñ yom pi in, nañ angô-nga, ma in ô ñac si yom su nañ.

¹⁷ Têtñ ndoc ñac si lau ñatô sêsip akêñ Jerusalem sêwhiñ aô, nañ gahônj bêc daêsam dom. Aô gahóc asê, ma galañsê bêbêc aô gac atu aneñ lau bu sêkôc ñgac dau sôc meñ lhac aneñ pônj wamatôc yom-nga ña-ndô-nga.

¹⁸ Lau dau sêtisa bu sêngôliñ yom pi in, ma aô gauc gêm bu ñac oc sêtôc in ndê giso ñandô dañ asê. Magoc mba!

¹⁹ Ñac sêsôm yom pi ñac dau si mêtê sênem akiñ si anötö-nga, nañ ñac gauc gêm bu Pol kêkuc dom. Ma sêlic in sac pi ñgac batê dañ ñaê Yisu, nañ Pol sôm bu tisa akêñ lau batê-nga ma mbo tali tiyham.

²⁰ Aô gapônja dañ tu lêtñ wamatôc yom kaiñ dinañ-nga. Bocdinañ aô gasôm têtñ Pol bu in bu tac whiñ bu pi Jerusalem ndi, dec yac oc amatôc in ndê yom yêc dindê.

²¹ Magoc Pol tec ma ndac bu Sisa dau êmatôc in ndê yom, dec aô gac atu bu aneñ lau sêyob in e wañkiñ in têtñ Sisa ndi.”

²² Goc Agripa sôm têtñ Festus, “Aô dañ atac whiñ bu wañgô ñamalac dau ndê yom.” Ma Festus sôm, “Bocdinañ, lañsê nañ am ñgô in ndê yom.”

Pol kalhac Agripa angô-nga

²³ Têtñ galañsê Agripa lu Berenis sêsôc si gôlônj kiñ-nga sa, goc sêsôc andu sêngô yom-nga ñalôm si sêndôc. Ma lau bata siñ-nga

ti lau bata malac-nga honj sêwhiñ inlu. Goc Festus kêñ yatu bu sêkôc Pol sôc meñ.

²⁴ Ma in sôm, “Kiñ Agripa ti mac lau honj nañ ambo dindec. Alic in ñgac dec. Lau Israel-nga honj sêteñ aô yêc Jerusalem ma yêc malac Sisaria dindec, bu walôc bu in mbac ndu.

²⁵ Magoc aô gatap in ndê giso dañ sa, nañ gitôm bu dandic in ndu-nga dom. Ma in dau ndac bu Sisa êmatôc in ndê yom, madec aô bu wañkiñ in têtñ Rom ndi.

²⁶ Ma kwahic dec aô bu wato bapia dañ têtñ Sisa, magoc aô kayalê yom ñandô dañ bu wato pi ñgac dindec-nga dom. Tu dinañ-nga Kiñ Agripa, aô gakêñ in kalhac am ti mac lau honj añôm-nga, bu dakip yom honj sa, ma datap yom ñandô dañ sa, nañ tôm bu wato têtñ Sisa.

²⁷ Yac bu tañkiñ ñamalac g apocwalô-nga dañ têtñ Sisa, magoc dawhê in ndê giso ñahu sa whiñ dom, oc solop dom.”

26

Pol whê dau sa têtñ Agripa

¹ Têtñ dinañ Kiñ Agripa sôm têtñ Pol, “Aô wakêñ ñasawa bu am sôm yom tu daôm-nga.” Goc Pol hôc amba sa têtñ lau, ma gic hu sôm in ndê yom bocdec bu,

² “Kiñ Agripa, kwahic dec aô bu waô yom honj nañ lau Israel-nga sêngôliñ pi aô. Ma aô atac ñayham bu wasôm asê walhac am añôm-nga.

³ Gêñ atu dañ whiñ bocdec bu, lau Israel-nga si mêtê ti yom nañ sêwhê dau kôc pi, nañ am kêyalê tidônj su. Bocdinañ aô wandac am bu kêñ ñasawa hic baliñ têtñ aô bu wasôm neñ yom honj asê.

⁴ Lau Israel-nga honj sêñyalê aneñ lêtñ têtñ ndoc gambo balê-nga yêc dañ neñ gameñ, ma lêtñ nañ gasa têtñ ndoc gambo Jerusalem, nañ bocdinañ.

⁵ Lau Palêsai ñac lau nañ sem akiñ Anötö ñañga sêhóc gêlêc lau Israel-nga ñatô su. Ma oc tôm bu lau dinañ nañ sêñyalê aô têtñ baliñ su, nañ sêwhê sa bu aô kakuc lau Palêsai si lêtñ dinañ. Magoc sêsôm asê dom.

* **25:13:** Kiñ Agripa gêm gôliñ gameñ dañ yêc bugictônj Galili-nga ñamakê, ma ndóc malac Sisaria Pilipai. In †Herod Agripa I (Apo 12:1-23) ndê atuñgac.

⁶ Aö gakêñ batan gêñ nan Anötö gic bata têt damanji, ma tu dinan-nga kwahic dec sêkêñ aö galhac am anôm-nga.

⁷ Yac lau Israel-nga mba tonj 12 sem akin Anötö acsalô ti ôbwêc, ma sêkêñ bata bu sêlic gêñ nan Anötö gic bata, nan nandô sa. O kin, aö wasôm têt am bu lau Israel-nga sêkêñ kisa aö tu gêñ dinan-nga enj.

⁸ Yac akêñ batan bu Anötö oc unj lau batê sa tiyham, ma bocke dec mac lau natô asö ti gauc gêm bu gêñ dau oc tôm dom bu nandô sa?

⁹ “Mun-nga lê aö daun gauc gêm tidôn ma galic nayham bu wakôm gêñ daêsam tu wakêñ kisa lau nan sêkêñ whin Yisu Nasaret-nga.

¹⁰ Ma gêñ dau dinan dec gakôm yêc Jerusalem. Dabunsi ga atu-tu sêlic nayham ma sêlôc têt aö bu wakôc lau sêkêñ whin-nga daêsam dôn, ma wakêñ nac sêndôc gapocwalô. Ma têt ndoc sic nac si lau natô ndu, nan aö galhac gawhin nac ma galic nayham.

¹¹ Tôm têt daêsam aö galom-galom lôm wê-nga hon ma kasalê lau sêkêñ whin Yisu-nga bu wakêñ nagêyô têt nac. Aö gauc gêm bu wakêñ nandê têt nac e sêsôm yom sac sambuc.* Aö atac tec nac nandô, bocdinan kasêlêñ gatêñ lau gameñ apa-nga si malac atu-tu bu wakêñ kisa têt Yisu ndê lau.

¹²⁻¹³ “O kin, têt bêc dan dabun-si ga atu-tu sênjaliñ aö sa ma sênkinj aö bu wasip malac Damaskas wandi. Aö kasêlêñ gambo señ, ma têt ac kalhac lhu nawê atu dan sip akêñ undambê ma pô aö ti lau nan sêwhin aö.

¹⁴ Yac hon apen asip nom, ma aö ganjô awha dan sôm yom têt aö yêc Yom Hibu bocdec bu, ‘Saul, Saul, tu sake-nga am kêt kisa aö? Am gitôm bôc nan gêli dau sa têt nadau ndê gôlinj dec tap nandê sa.’

¹⁵ Têt ndoc dinan aö gandac, ‘O nadau, am asa?’ Ma inj ô yom ma sôm, ‘Aö Yisu, nan am kêt kisa.

¹⁶ Kwahic dec tisa. Aö gahoc daun asê têt am, ma kayalinj am sa bu nem akin aö. Ma

gêñ nan am kêyalê pi aö, ti gêñ nan watôc têt am, nan am oc hoc asê têt lau.

¹⁷ Aö wanjaho am su yêc lau Israel-nga amba, ma yêc lau nan lau Israel dom, nan si amba whin. Kwahic dec wanjinj am têt lau gameñ apa-nga dinan ndi.

¹⁸ Am oc kôm nac tandô po asê e sêkac dau kwi ma sêhu señ nasec-nga ma Sadañ ndê gôlinj sinj, ma sêsa señ nawê-nga ma sêsôc Anötö ndê gôlinj napu. Ma lau nan sêkac si nalôm kwi, nan dec Anötö oc suc nac si sac kwi, ma kêt nac sêwêkainj gameñ sêndôc tali napan-nga sêwhin lau nan sêti lau dabun tu nac si sêkêñ whin aö-nga.’

¹⁹ “O kin Agripa. Aö galic Yisu hoc dau asê akêñ undambê, ma aö ganjô inj ndê yom dec gasôc napu.

²⁰ Aö gam mêtê lau bu sênem dau kwi ma sêsôc Anötö napu, ma sêkôm mêtê gitêñ bu sêtôc asê bu nac sem dau kwi nandô. Aö gac hu yêc malac Damaskas, ma malô goc gam mêtê yêc Jerusalem, ma yêc gameñ Judia-nga hon e gatêñ lau apa si gameñ whin.

²¹ Tu dinan-nga dec lau Israel-nga sêkôc aö dôn yêc lôm dabun, ma bu sêndic aö ndu.

²² Magoc Anötö yob aö napep e meñ têt acsalô dindêc aö galhac am anôm-nga. Ma kwahic dec aö wasôm asê têt lau hon, lau tiwaê ma lau waêmba sêwhin, bu yom hon nan aö gahoc asê pi Yisu, nan nadañ so yom nan Moses ma lau propet sêhoc asê gwanan su pi gêñ nan oc hóc asê, nan dom.

²³ Nac sêsôm bu Mesaya oc hóc nandê e mbac ndu, ma tinambu inj oc ti ngac namata-nga bu tisa akêñ lau batê-nga, ma hoc yom asê pi Anötö ndê lêt nem lau si sêmbô tali-nga têt inj ndê lau Israel-nga, ma têt lau nan lau Israel dom, nan sêwhin. Yom dau oc tôm nawê bu pô gameñ nasec-nga.”

²⁴ Pol whê ndê yom sa mbo, ma Festus mbwêc inj awha ahuc ma sôm, “Pol, am nem yom inj yom solop dom. Yom daêsam nan sêndôhôn têt am, nan kôm am nem gauc kênsônj.”

²⁵ Magoc Pol ô yom ma sôm, “O ngac atu Festus, aö neñ gauc kênsônj dom. Aneñ yom

* **26:11:** Yom sac sambuc - yêc Yom Inglis sêsam bu ‘blasphemy’. Lau natô gauc gêm bu Pol ndê yom dau nahu bu inj bu kêt nandê têt lau sêkêñ whin-nga e sêhu si sêkêñ whin sinj ma sêpu Yisu. Ma lau natô gauc gêm bu lau sêkêñ whin-nga bu sêlhac nanga ma sêsôm bu Yisu inj Anötö ndê Atu, dec Pol ti lau Israel-nga oc sêlic yom dau bu yom sac sambuc gitôm bu sêndic nac ndu. Alic yom natô yêc Mat 26:63-66.

in yom solop ma yom nandô.

²⁶ Gêñ hon dindéc hóc asê yêc lhu, ma bocdinañ dec kiñ Agripa gitôm dom bu nem gauc gêñ dau. Yomandô! In kêyalê gêñ hon dindéc su, ma bocdinañ aö gasôm neñ yom asê têñ in yêc awê.

²⁷ Kiñ Agripa, am kêñ whiñ lau propet si yom pi Mesaya, me mba? Aö gauc gêm bu am oc kêñ whiñ su.”

²⁸ Dec Agripa sôm têñ Pol, “Am gauc gêm bu nasawa apê lec am oc kac aneñ njalôm kwi bu wakêñ whiñ Yisu, a?”

²⁹ Ma Pol ô yom ma sôm, “Aö bu wasôm yom nasawa apê me nasawa baliñ, aö oc atac whiñ gêñ tigeñ. Aö wateñ mbec pi am ti mac lau hon nañ anğô aneñ yom dindéc, bu Anötö kôm mac hon andi atôm aö ma akêñ whiñ Yisu, magoc bu kôm mac atôm aö tu gandöc gapocwalô-nga lec dom.”

³⁰ Pol sôm in ndê yom meñ têñ dinañ, goc Kiñ Agripa tisa, ma gôlinwaga Festus ti Berenis ma lau hon nañ sêndöc sêwhiñ in, nañ sêtisa bocdinañ.

³¹ Nac sêhu andu dau siñ, ma sem yomgalôm têñ dau ma sêsôm, “Ngac dindéc kôm giso dañ nañ tôm bu sêndic in ndu me sêkêñ in ndöc gapocwalô-nga lec dom.”

³² Ma Agripa sôm têñ Festus, “Oc tôm bu yac dahu ngac dindéc siñ lhö ndi, tigeñ in dau ndac bu Sisa êmatöc in ndê yom.”

27

Pol têñ malac Rom gi

¹ Ma tiñambu sêsôm tidôn bu sêkêñ Pol ti lau gapocwalô-nga natô sêpi wañ dañ, ma sêñkiñ nac sêtêñ malac Rom nañ yêc gameñ Itali-nga sêndi. Sêkêñ nac sêsip ngac siñ-nga dañ amba, nañ ndê naê Julias, nañ ti ngac bata siñ-nga nañ yob Sisa ndê lau siñ-nga ton dañ.

² Dec nac sêpi wañ si, ma alu ngac dañ naê Aristakus akêñ malac Tesalonika yêc gameñ Masedonia-nga api awhiñ, ma yac asa a. Wañ dau meñ akêñ malac Adramitiam ma gic waê bu êñsêlêñ sôc malac natô nañ sêyêc gameñ Esia-nga.

³ Nğalanşê wañ dau sôc baö yêc malac Saidon. Julias tawalô Pol dec kêñ in sip baö gi bu ndic in ndê silip kêsi tu bu sêpuc in dön na gêñ natô-nga.

⁴ Tiñambu yac api wañ dau ma asa a tiyham. Yac bu ahóc gêlêc nduc Saipras, tigeñ mbu nadinda puc wañ dön, dec yac anğihi aho yêc nduc nadômbwê-nga.

⁵ Goc wañ dau kêsêlêñ mbo gwêc sawa, ma gi e ahóc gêlêc gameñ Silisia-nga ma gameñ Pampilia-nga su, ma gacgeñ a asóc malac Maira yêc gameñ Lisia-nga.

⁶ Ma yêc dindê ngac bata siñ-nga dau tap wañ dañ sa, nañ meñ akêñ Aleksandria ma bu têñ Itali ndi. Dec in kêñ yac a alom.

⁷ Magoc wañ dau kêtî nğahô dom. Yac ambo gwêc nasawa bêc daêsam, e a ampiñ malac Naidas. Mbu nadinda puc yac dön napan, bocdinañ dec akac wañ kwi anôn gêm nduc Krit na-awê-nga, ma anti a e ampiñ malac dañ naê Salmone.

⁸ Wañ kêsêlêñ ti nğawapac e ahóc asê sôc nañ sêsam bu Salañ Nayham, nañ yêc kêpiñ malac Lasea.

⁹ Bêc daêsam giñga su ma lau Israel si om atu nañ sêhu gêñ daneñ-nga siñ, nañ pacndê su, dec yac anyalê bu oc asip têm sac tu dalac wañ-nga njalôm. Bocdinañ Pol kêñ puc lau wañ-nga ma sôm,

¹⁰ “Mac lau, aö kayalê su bu oc dasip nasac njalôm e wañ ti wapa hon oc sêniñga, ma mboe yac daun dawhiñ.”

¹¹ Magoc ngac bata siñ-nga dau kêñ danga Pol ndê yom dom. In sôc ngac nem gôlin wañ-nga ti wañ nadau si yom napu.

¹² Sôc dinañ gitôm dom bu wañ poc nayham têñ ndoc uhô-nga. Bocdinañ dec lau wañ-nga daêsam sêsôm yom pitigeñ bu sêsa tiyham ma sêñsahê bu sêlac sêtêñ malac Pioniks sêndi, ma wañ poc dindê e têm nayham meñ sa. Yêc malac Pioniks, nduc Krit pôc mbu ahuc, ma bocdinañ sôc nañ yêc malac dinañ in sôc nayham tu wañ sêpoc-nga têñ têm uhô-nga.

Mbu nadinda

¹³ Yac ahôn e bêc dañ mbu lilic kêsêlêñ nayham, ma bocdinañ nac gauc gêm bu sêtap têm nayham sa bu sêlom malac Pioniks. Nac sêhê anğa sa ma sêlac sêñkuc baö Krit-nga si.

¹⁴ Nasawa baliñ dom ma mbu sac dañ puc nañga akêñ baö-nga mbu sa têñ gwêc sawa-nga.

15 Wañ dau sip mbu dinda ñalôm e tòm dom bu yac alac aṅkuc baö-nga. Bocdinañ yac am wañ kwi kêsêlêñ kêkuc mbu.

16 Mbu soc yac e nduc saun dañ ñaê Kauda pôc mbu ahuc ñagec. Yac bu ahê wañ ña-gômbwa pi lôlôc meñ, magoc akôm wapac-wapac bu mbu puc ñadinda sac andô.

17 Lau sêhê gômbwa sa pi lôlôc meñ su, goc sêkic po pi wañ atu ñampê bu suc dom. Ñac sêtöc dau bu mbu oc soc yac ñapañ e wañ ndi lôc pi gangac yêc Sirtis, dec sêlêc lac su ma sêkêñ aṅga gwêc-nga sip gi bu ten wañ dôñ ênti timalô, ma sêkêñ wañ dau tam mbo.

18 Têñ bêc tilu-nga mbu ti gwêc gic pi wañ sac andô, dec lau wañ-nga sêtöc dau atu ma sic hu sêmbaliñ wapa ñatô siñ sip gwêc.

19 Bêc titö-nga sêhêc wañ ñalac ti po ma wapa wañ-nga ñatô sa ma sêmbaliñ siñ sip gwêc gi.

20 Tigen mbu dau timalô dom e bêc daêsam yac alic ac ti tata dom. Ma yac hoñ mba gauc tigen bu oc andinañ.

21 Lau wañ-nga señ gêñ dañ dom tòm bêc daêsam su, goc Pol tisa ma sôm, “Mac lau, aö gakêñ puc mac muñ su, bu ahu nduc Krit siñ dom, magoc mac asôc aneñ yom ñapu dom. Mac bu aṅgô aneñ yom dau, dec gitôm dom bu atap ñawapac dindêc sa, ma gêñ dañ oc ñinga dom.

22 Magoc kwahic dec wasôm têñ mac bu nem ñalôm pêñ dôñ, bu mac nem dañ oc ñinga dom. Wañ tigen dec oc ñinga.

23 Aö Anötö ndê ñgac dañ, ma gam akiñ in ñapañ. Alhabêc ôbwêc in kêkiñ ndê aṅela dañ meñ kalhac whiñ aö.

24 Ma sôm têñ aö, ‘Pol, am töc daôm dom. Am oc lhac Sisa aṅgô-nga bu in êmatôc nem yom. Ma tu am-nga, Anötö oc kêñ lau hoñ nañ sêmbo wañ sêwhiñ am, nañ sêmbo tali.’

25 Bocdinañ mac lau, nem ñalôm pêñ dôñ, bu aö gakêñ whiñ Anötö bu yom dau oc ñandô sa, tòm in ndê aṅela sôm têñ aö.

26 Wañ oc ndi lôc pi nduc dañ, tigen yac oc dandinañ dom.”

Wañ gôlôc pi nduc

27 Mbu tam yac ñapañ ambo Gwêc Adria-nga. Têñ bêc ti-14-nga ma timaniñhu goc lau wañ-nga sêñsahê bu yac asun sa baö.

28 Sem dôhôn gwêc ñagapon ma sêtap sa b u ñagapon gitôm 37 mita. Ñasawa saun sem dôhôn tiyham ma sêtap sa bu ñagapon gitôm 27 mita.

29 Ñac sêtöc bu wañ oc popoc pi hoc, bocdinañ sêmbaliñ aṅga hale sip wañku-nga, ma sêkêñ bata bu lañsê ñagahô.

30 Lau sêyob wañ-nga gauc gêm bu sêhu wañ ti lau ñatô siñ, dec sêkôm bu sêkêñ gômbwa sip gwêc ndi, sêñsau bu oc sêkêñ aṅga ñatô sip yêc wañ ñampê-nga.

31 Magoc Pol sôm têñ ñgac bata ti ndê lau siñ-nga bu, “Lau dinañ bu sêhu wañ siñ, dec mac oc andinañ.”

32 Tu dinañ-nga lau siñ-nga sêtim wac kic yêc g ômbwa, ma sêkêñ peñ sip gwêc gi.

33 Têñ bêbêc ganduc Pol sôm têñ lau bu sêneñ gêñ. In sôm, “Bêc 14 giñga su lec mac ayob wañ ñapañ e mac aṅ gêñ dañ dom.

34 Kwahic dec aö wasôm têñ mac bu gêñ dañ oc kôm mac ñayom dom, mac hoñ oc ambo tamli. Bocdinañ dec aneñ gêñ bu puc mac dôñ.”

35 In sôm yom dinañ su, goc kôc bolom ma gêm danje Anötö yêc ñac hoñ aṅgô-nga, goc pô kôc ma gêñ.

36 Dec lau hoñ si ñalôm timalô ma señ gêñ sêwhiñ.

37 Yac lau nañ ambo wañ, nañ mba namba gitôm 276.

38 Lau hoñ señ gêñ hêc ñac dôñ, goc sêmbaliñ bolom batac sip gwêc gi bu kôm wañ tilo.

39 Têñ ndoc gameñ ñawê sa nañ sêlic baö, tigen sem gauc gameñ dau. Sêlic söc ti gangac apa ñayham, dec gauc gêm bu sêkêñ wañ ndi pi baö yêc dindê.

40 Ñac sêtim aṅga ñawac kic sip gwêc giñga, ma sêñgapwêc wac nañ sô gôliñ dôñ, nañ su. Goc sêsô lac wañ ñatôkwa-nga sa, bu mbu peñ lac ma kôc yac api baö andi.

41 Magoc wañ dau kêtî gi gôlôc pi gangac ñabaö dañ yêc gwêc lôm e gacgen ñaṅga sa. Ma gwêc dinda gic pi wañ ñambu-nga e kac popoc.

42 Têñ ndoc dinañ lau siñ-nga sêkic yom bu sêndic lau gapocwalô-nga hoñ ndu, bu sêsip gwêc ma sêlhô sêndi dom.

43 Magoc ñac si ñgac bata bu nem Pol sa, dec kalhac ñac ahuc bu sêkôm si yom ñandô

sa dom. In kêñ yatu bu lau nan sêjkôc tidôn nan sêpwê sêsip gwêc ma sêmun sêsôc baô sêndi.

⁴⁴ Ma in kêñ yatu bu lau ñatô sêsac apa wan-nga ñatô nan gwêc gic popoc. Ma ñalên dinañ dec lau hon sêhóc asê baô ti lic sambuc.

28

Pol mbo nduc Malta

¹ Yac hon api baô ti lic sambuc, ma malô atap sa bu nduc dau ñaê sêsam bu Malta.

² Ma lau nduc-nga sêkôc yac hon sa ma sêyob ti sêmwasiñ yac ñalên ñayham. Têñ ndoc dinañ u gic ma gameñ ñalhuc atu, bocdinañ sêkôm ya golom bu yac aheñ dauñ.

³ Pol tap a basô ti gap bu kêñ pi ya ndi, magoc mboc sac dan yêc gap ñalôm, ma têtñ ndoc kêsahê ya ñandê, dec sa bu lhö ndi ma sen Pol sip amba.

⁴ Lau malachu sêlic mboc dau keseney Pol amba dôñ gacgen kêgalên, dec sêsôm têtñ dau bu, “Ngac dê mboe in ñgac gic ñamalac ndu-nga, dec in wêkain ñagêyô atu. Gitôm bu gwêc kô in ndu su, magoc kwahic dec in oc wê sa dom.”

⁵ Tigen Pol kêbalip mboc dau sip ya gi, ma gêtñ dan kôm in dom.

⁶ Lau dau sêkên bata bu in amba oc sun me ñagahô in oc hudau sip ndi mbac ndu. Magoc sêhôn ñasawa baliñ e sêlic gêtñ dan hóc asê in dom. Bocdinañ dec ñac gauc gêm bu mboe in oc anötö dan.

⁷ Ngac dan ñaê Publias gêm gôliñ nduc dinañ, ma in wêkain ndê gameñ dan yêc kêpiñ baô nan wan popoc kalhac. In kôc yac sa a andôc in ndê andu, ma yob yac ñapep gitôm bêt tö.

⁸ Têtñ ndoc dinañ Publias damba gêm bac yêc, ñamlic ñamahom ti kêc dau. Pol sôc gi gêlic in, ma ten mbec ti kêñ amba sac in, ma kôm in ñayham sa.

⁹ Ma têtñ ndoc lau nduc-nga sêlic gêtñ dinañ, nan sêhon si lau gêm bac hon sêtên Pol sêmen, ma in kôm ñac ñayham sa tiyham.

¹⁰ Ma ñac sêtoc yac sa ñalên ñayham daêsam. Ma têtñ ndoc yac bu api wan ma alhö andi, nan sêkên gêtñ hon bu puc yac dôñ ambo gwêc ñasawa-nga têtñ yac.

Pol hóc asê Rom

¹¹ Yac ambo nduc dau tøm ayô tö su, goc api lau malac Aleksandria-nga si wan dan. Wan dau poc nduc dinañ têtñ ndoc uhô-nga ma hön tøm ñayham, ma yêc ñatôkwa-nga sêlên ñac si anötö gwam lu si anğô, dan sêsam ñaê Kasto, ma dan ñaê Polaks. Yac ahu gameñ dau siñ,

¹² ma alac e ahóc asê malac Sairakyus ma ambo dinañ tøm bêt tö.

¹³ Goc ahu malac dau siñ ma alac tiyham e a asôc malac Regiam. Têtñ galañsê mbu ñayham dan pen lac ñapep, dec kêñ yac alac bêt tigen a asôc sôc yêc malac Puteoli, ma asip baô a.

¹⁴ Yêc dinañ yac atap lau sêkên whiñ Yisu-nga ñatô sa, ma sêkôc yac sa a ambo awhiñ ñac gitôm bêt 7. Ma tiñambu yac anşêlên bu atên malac Rom andi.

¹⁵ Lau sêkên whiñ-nga yêc malac Rom sêngô ñawaê bu yac anşêlên ambo sen, dec sêsa sêmen bu sêkôc yac sa. Ñatô sêtap yac sa yêc Apias ndê gameñ sêtidulu gêtñ-nga, ma ñatô sêtap yac sa yêc gameñ nan sêsam bu Andu Ñaclên-nga Tö. Têtñ ndoc Pol gêlic lau sêkên whiñ-nga dinañ, nan in atac pa su ma gêm danje Anötö.

¹⁶ Yac hon anşêlên a, e ahóc asê Rom su, goc sêkên ñasawa têtñ Pol bu ndôc andu dan, ma sêkên ñgac siñ-nga dan yob in.

Pol gêm mêtê mbo Rom

¹⁷ Bêt tö giñga su, goc Pol kêgalêm lau bata Israel-nga nan sêndôc Rom, nan sa sêpitigen, ma sôm têtñ ñac, “Aneñ asidôwai Israel-nga, aô gakôm gêtñ so dan têtñ yac neñ lau Israel-nga dom. Ma gakôm gêtñ dan nan so abañi si gêbôm, nan dom. Magoc sêkôc aô dôñ yêc Jerusalem ma sêkên aô gasip gôliñwaga Rom-nga ti in ndê lau siñ-nga amba.

¹⁸ Ma lau Rom-nga dau sêñsahê aô e sêtap sa bu aô gakôm gêtñ giso dan nan tøm bu sêndic aô ndu-nga, nan dom. Dec ñac bu sêhu aô siñ walhö wandi.

¹⁹ Magoc lau Israel-nga sêtéc, ma sêli awha sa e aneñ lêtñ dan mbasi, dec aô gandac bu Sisa ngô aneñ yom. Tigen aô gakôm tu galic ñac sac-nga dom, me tu bu wanğôliñ yom pi ñac-nga dom.

²⁰ Acsalô lec aô kagalêm mac sa amey, bu anğô aneñ yom pi gêtñ hon dinañ. Mac

alic bu sêsô aö dôñ ña sen dindec, magoc aö gakôm gêñ sac dañ dom. Gêñ tigenñ gakôm, nañ gakêñ batañ gêñ nañ lau Israel dau sêkêñ bata.”

21 Lau Israel-nga dinañ sêñgô Pol ndê yom ma sêsôm, “Lau nañ sêndöc gameñ Judia-nga nañ sêto bapia dañ têñ yac, nañ hêganôn am dom. Ma asidôwai Israel-nga akêñ gameñ dinañ, nañ sêtêñ yac sêmeñ, nañ sêsôm yom sac dañ pi am dom.

22 Magoc yac añyalê bu yêc gameñ hoñ lau sêpu lêñ nañ lau sêkêñ whiñ Yisu-nga sêñkuc. Bocdinañ yac bu añgô am nem gauc ti yom pi lêñ dau.”

23 Goc sêkêñ bêc dañ bu sêkac sa sêwhiñ Pol tiyham.

Ma têñ bêc dau ñac sêkac sa sêmbu andu nañ Pol yêc nañ, ma lau Israel-nga hic daêsam sêmeñ sêwhiñ, dec ti toñ atu. Têñ bêbêc ñapañ e telha Pol sôm yom têñ ñac. Inñ tôc Anötö ndê gôliñ ñahu asê têñ ñac. Ma inñ whê Moses ti lau propet si yom sa bu kôm ñac sêñyalê bu Yisu inñ Mesaya dau.

24 Lau ñatô sêñgô inñ ndê yom ma sêkêñ whiñ, magoc ñatô sêkêñ whiñ dom.

25 Ñac sêseñ dau pi inñ ndê yom, ma bocdinañ Pol sôm ndê yom ñambu-nga têñ ñac, ma tiñambu sêlhö têtêñ. Ma yom ñambu-nga nañ inñ sôm têñ ñac nañ sôm bocdec bu, “Yom dindec nañ Ñalau Dabuñ sôm têñ mac apami, nañ yom ñandô ma hêganôn mac solop. Propet Aisaya hoc yom dau asê bocdec bu:

26 Am têñ lau dindê ndi ma sôm têñ ñac, ‘Mac añgô aneñ yom ñapañ, magoc añyalê ñahu dom. Mac alic gêñ nañ aö gakôm, nañ ñapañ, tigenñ mac nem gauc sa dom.’

27 Bu lau dau si ñalôm ñadandi sa. Ñac si dançasuñ hóc ahuc, ma sêpóc si tandô ahuc. Bu bocdinañ dom, dec oc tôm tandô sêlic, dançasuñ sêñgô, ma sêñyalê aö tidôn yêc ñac si ñalôm e sênem dau kwi ma wakôm ñac ñayham sa.” *[Ais 6:9-10]*

28 Goc Pol sôm, “Bocdinañ añyalê bu Anötö kêkiñ ñawaê ñayham pi inñ ndê lêñ nem lau si-nga nañ mac atec, nañ têñ lau gameñ apa-nga. Ma ñac lau dau oc sêñgô ti sêkac sa.” [

29 Inñ sôm su goc lau Israel-nga sêlhö si, ma sêseñ dau pi inñ ndê yom.]

30 Tiñambu Pol mbo malac Rom gitôm yala lu. Ma tôm ñasawa dinañ, inñ gêmlihi ñamalac dañ ndê andu dañ tu ndöc-nga, ma inñ kôc lau daêsam sa yêc andu dau, nañ sêmeñ bu sêndic inñ kêsi.

31 Inñ gêm mêtê pi Anötö ndê gôliñ ma kêdôhôn lau pi Pômdau Yisu Kilisi. Inñ kôm gêñ dau ti atac pa su, ma lau dañ sêlhac inñ ahuc dom.

Pol ndê bapia têtj lau Rom-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têtj lau sêkêj whin-nga nan sêndöc malac atu Rom. Inj to têtj ndoc inj mbo malac Korin, ma kêtj têtj awhê danj ñaê Pibi (16:2) bu kôc sa ndi ma kêtj têtj lau malac Rom-nga. Pol tac whin bu ndic lau Rom-nga kêsî, ma inj to bapia dindéc munj, bu whê mêtê nanj inj gêm, nanj ñahu sa.

Lau ñatô gauc gêm bu Pol to 1:18-32 hêganônj lau gamej apa-nga, ma inj to 2:1-29 hêganônj inj dau ndê lau Israel-nga. Inj tôc yêc awê bu yac lau hoj dakôm sac, ma tu yac neñ sac-nga, dec yac hoj dawêkaij señ dambac ndu-nga. Magoc Anötö kêmasañ lêtj bu suc lau nom-nga si sac kwi, ma asa nanj bu kêtj whinj gêtj atu nanj Yisu Kilisi kôm tu yac-nga, nanj Anötö sam inj bu ñamalac gitêtj.

Ma Pol bu whê sa bu Anötö sam yac bu lau gitêtj ñambwa dom, magoc inj kêtj Ñalau Dabuj têtj yac tu bu kôm yac dati lau wakuc nanj danj wambu Anötö, ma dasa neñ lêtj gitêtj ti dabuj. Bocdinañ Pol to yom pi lêtj ñayham tu dasa-nga, ma dapinj daunj dôñ ma dahu mêtê sac sinj. Yêc lôcwha (sapta) 9-11 Pol tôc asê bu inj ñalôm ñawapac pi inj dau ndê lau Israel-nga nanj sêkêj whinj dom, ma inj tac whinj ñandô bu sêkêj whinj Yisu.

Pol gic hu ndê yom têtj lau Rom-nga

¹ Aö Pol, Yisu Kilisi ndê ñgac akinj, gato bapia dindéc. Anötö kêgalêm aö sa gati inj ndê ñapocel, ma kêyalinj aö sa bu wahoc inj ndê ñawaê ñayham asê.

² Ñawaê ñayham dau Anötö kêmatinj tidônj munj su, ma inj ndê propet sêhoc asê, ma sêto sip Buku Dabuj.

³⁻⁴ Ma yom dau hêganônj inj ndê Atu Yisu Kilisi, yac neñ Pômdau. Inj ti ñamalac nanj sa akêj Kinj Dawid ndê toñ. Ma tinjambu Anötö unj inj sa akêj lau batê-nga ña Ñalau Dabuj ndê ñaclai, dec tôc asê tiawê bu inj Anötö Atu.

⁵ Ma Yisu Kilisi dau kêyalinj yac sa ma kêmwasiñ yac bu ati aposel tu inj ndê ñaê-nga, dec kêkinj yac bu anjalêm lau sa yêc gamej hoj bu s êkêj whinj inj, ma tu dinañ-nga dec danj wambu inj ndê yom.

⁶ Ma galem dau têtj mac lau Rom-nga bu ati Yisu Kilisi ndê lau bocdinañ.

⁷ Aö gato bapia dindéc têtj mac lau Rom-nga hoj nanj Anötö tac whinj mac, ma kêgalêm mac sa ati inj ndê lau dabuj. Mwasinj ti yom malô têtj mac hoj akêj Damanj Anötö, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Pol gauc gêm bu ndic lau Rom-nga kêsî

⁸ Gêtj ñamata-nga aö wasôm têtj mac bu tôc béc hoj, aö gateñ mbec tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, ma gam danj aneñ Anötö tu mac hoj-nga. Ñahu bu yêc gamej hoj lau sêngô mac nem akêj whinj ñawaê.

⁹ Ma Anötö nanj aö gam akinj ti aneñ ñalôm sambuc, ma gahoc inj Atu ndê ñawaê ñayham asê, nanj kêyalê bu yomandô aö gauc gêm mac ñapanj,

¹⁰ têtj têtj hoj nanj gateñ mbec. Ñasawa baliñ su, aö atac whinj bu wandic mac kêsî, ma kwahic dec aö gateñ mbec têtj Anötö bu lic aö neñ gauc dinañ ñayham, ma lêtj gatam su têtj aö bu watêtj mac waloc.

¹¹ Bu aö atac whinj ñandô bu walic mac, tu bu wakêj Ñalau Dabuj ndê mwasinj ñatô lom mac bu puc mac dôñ.

¹² Ma têtj ndoc yac dambo dawhinj daunj, nanj mac nem akêj whinj ma aö neñ gakêj whinj, oc pinj yac hoj dôñ bu dalhac ñanja.

¹³ O asidôwai, aö atac whinj bu mac anyalê bu têtj daêsam aö gauc gêm bu watêtj mac waloc, magoc gêtj daêsam kalhac aö ahuc e meñ têtj kwahic dec. Aö gam mêtê yêc lau apa si gamej ñatô, ma aneñ gwelenj dau gêm ñandô su. Boc-dinañ aö gauc gêm bu wakôm gwelenj kaiñ tigenj wawhinj mac e gwelenj dau ñandô sa yêc mac-nga whinj.

¹⁴ Gwelenj dau gic aö ñawaê bu wanem mêtê lau Grik ti lau nanj lau Grik dom, ma lau ti gauc ma lau gauc mba sêwhinj.

¹⁵ Tu dinañ-nga dec aö neñ ñalôm kac aö bu wanem mêtê mac lau Rom-nga awhinj.

Anötö ndê ñawaê ñayham ti ñaclai

¹⁶ Bu aö mayanj tu Anötö ndê ñawaê ñayham-nga dom. Ñahu bu Anötö ndê ñaclai

yêc yom dau, bu nem lau nan bu sêkên whiñ, nan si. In gic bata têt lau Israel-nga mun, ma têt lau nan lau Israel dom, nan tinambu.

¹⁷ Nawaê ñayham dau ndê ñaclai yêc bu nem lau si, ñahu bu ñawaê dau tôc lêt nan Anötö kên bu ñamalac sêti lau gitên, nan asê. Lêt dau lêt dakên whiñ-nga, ma ñalên dan mba. Tôm yom nan propet akwa dan to yêc bocdec bu:

Lau gitên oc sêndöc tali tu si sêkên whiñ-nga. [Hab 2:4]

Namalac hon sêkôm giso

¹⁸ Anötö nan ndöc undambê, kwahic dec tôc in ndê ñalôm asê têt yac.* In tac ñandê têt lau nan sêpuc dômbwê in, ma sêkôm mêtê sac. Nac si mêtê sac kégwiniñ yom ñandô dôñ.

¹⁹ Gitôm bu lau nom-nga sêñyalê yom ñandô pi Anötö, bu gêt nan in kôm, nan whê in sa tiawê têt ñac su.

²⁰ Lau dan sêlic Anötö su dom, yomandô! Tigen têt ndoc in kên undambê ti nom e meñ têt kwahic dec, nan sêlic gêt hon nan in kên. Ma gêt dau whê in ndê ñahu sa ma tôc in ndê ñaclai atu nan yêc titêm-titêm, nan asê tiawê. Tu dinañ-nga dec ñamalac dan oc tôm dom bu pa dau ma sôm bu in gêm gauc Anötö.

²¹ Lau nom-nga sêñyalê bu Anötö dê mbo, magoc sêtoc in sa ti ñac si Anötö, ma sem danje in tu gêt dan-nga dom. Nac sêhê gauc pi yom ñambwa-ñambwa daêsam e ñasec kôm ñac si ñalôm ahuc.

²² Nac sêtoc dau sa bu ñac lau ti gauc, magoc ñac lau gauc mbasi.

²³ Nac sêtec bu sênem akiñ Anötö nan mbo titêm-titêm, magoc sem akiñ gêt nan gic waê bu ñinga. Nac sêhu Anötö ti ndê ñawasi atu siñ, ma sem akiñ gwam nan ñac dau sêmasañ sem ñamalac anğô, mbac anğô, bôc anğô, ma mboc anğô.

²⁴ Tu dinañ-nga dec Anötö hu ñac siñ bu sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-nga tôm si atac whiñ. Ma sêkôm mêtê ñadômbwi pi dau ñamlic gitôm gêt ñambwa-nga.

* **1:18:** Têt ndoc Yisu mbac ndu pi a gicso dau, nan tôc asê bu Anötö tac ñandê tu ñamalac si sac-nga. Magoc tu Yisu hóc ñandê dau ô lau nom-nga su, dec tôc asê bu in tac whiñ lau nom-nga hon ma tec bu dan ñinga. Alic Rom 2:4; 3:26; 8:3; ma Jon 3:16.

²⁵ Nac sêpuc dômbwê Anötö ndê yom ñandô, ma yom tasan gêm ñac si ñalôm ahuc. Nac sêtec bu sênem akiñ Anötö nan kên gêt hon, ma sêhu in siñ ma sem akiñ gêt nan in kên. Magoc in gêt hon ñadau, ma ñayham bu yac tampiñ in tôm bêt hon. Yomandô!

²⁶ Tu ñamalac si giso-nga, dec Anötö hu ñac siñ bu sêkôm gêt mayañ-nga tôm ñac si ñalôm ñagalac kégilí ñac. Nac si lauwê sêhu lauwê ti ñac si lêt solop sêmbo sêwhiñ dauñ-nga siñ, ma sêsa lêt so.

²⁷ Ma ñalên tigen laungac sêhu lauwê ti ñac si lêt solop siñ ma mêtê atac ñagalac pi dandi-nga gêm ñac ahuc sambuc. Laungac sêkôm mêtê mayañ-nga sêwhiñ laungac, ma tu dinañ-nga sêtap ñagêyô nan gic mêtê sac kaiñ dinañ ñawaê, nan sa yêc dau si ñamlic.

²⁸ Ñamalac sêlic ñayham bu sêpuc dômbwê Anötö, ma tu dinañ-nga in hu ñac siñ e ñac si gauc timboloc, ma sêkôm mêtê nan gic ñamalac ñawaê dom.

²⁹ Mêtê sac tidau-tidau gêm ñac si ñalôm ahuc. Nac sêkôm mêtê gitôm mêtê wec ma mêtê mayañ-nga, ñac tagatu gêt, ñac sêlic lau ñatô sac, sic ñamalac ndu, sêñgalôm lau, sêkôm gêt daêsam bu sêtim lau ma sêñsau ñac, ma sêsec lau.

³⁰ Nac sêngôliñ yom pi lau, atac tec Anötö, ma sêpu lau ñatô. Sêpo dau ti sêtoc dau sa, sêkôc gauc pi lêt sac ñapan, ma ñac dangapêc ñawahô têt dinda ti dambai.

³¹ Nac lau gauc mbasi-nga, ma yom bocdec nan sêsôm, nan sêkôm ñandô sa dom. Nac lau ñalôm ñadandi-nga nan atac tec lau ma tawalô ñac dom.

³² Lau sac dau sêñyalê bu Anötö sôm tidôn su bu lau nan sêkôm mêtê sac kaiñ bocdinañ, oc sêmbac ndu. Tigen ñac sêkôm sac sêsiñ su en. Ma gêt dan whiñ bocdec bu, lau ñatô nan sêkôm mêtê sac tôm ñac dau sêkôm, nan sêlic ñac ñayham.

2

Anötö ndê lêt êmatôc lau-nga

¹⁻³ Yac tanjalê bu têt ndoc Anötö êmatôc lau nan sêkôm sac kaiñ dinañ, dec in oc

êmatôc ñac êñkuc yom ñandô pi ñac. Bocdinañ dec am asa nañ kêgôlinj yom pi lau ñatô, ma sam ñac bu lau sêkôm sac-nga, nañ êmyalê bu am kêgôlinj yom pi daôm whiñ, bu am ñamalac kôm sac-nga whiñ. Ma am oc tôm dom bu êmasañ yom têñ Anötö tu daôm nem sac-nga ma lhö su inñ ndê matôc.

⁴ Am ñgô su nañ! Anötö tawalô yac ndu andô, dec kôc ndê ñalôm dôn ma kêmatôc yac ñagahô dom. Am gêlic inñ ndê lêtñ dinañ bu gêñ ñambwa, a? Bocke? Am kêyalê dom bu Anötö kôm gêñ dinañ tu bu kêtñ ñasawa têñ yac bu danem dauñ kwi-nga, a?

⁵ Magoc am nem ñalôm ñadandi ma am tec bu nem daôm kwi. Tu dinañ-nga am daôm gic Anötö ndê atac ñandê sa tu daôm-nga, ma oc yêc tôm bêc ñambu-nga nañ Anötö dau oc tôc inñ ndê matôc gitêtñ ma inñ ndê atac ñandê asê.

⁶ Têtñ bêc dinañ, inñ oc kêtñ ñagêyô têñ lau hoñ êñkuc ñac tigenj-tigenj si mêtê.

⁷ Lau nañ sêsap mêtê ñayham dôn ñapañ ma takwê bu sêtap Anötö ndê mwasinj sêndöc tali ñapañ-nga ma ñawasi ti waê atu sa, nañ Anötö oc kêtñ ñac sêndöc tali ñapañ.

⁸ Magoc lau nañ sêkôm gêñ hoñ tu sêpo dau sa-nga, ma sêtec yom ñandô ma sêsap mêtê sac dôn, nañ oc sêtap Anötö ndê atac ñandê sa.

⁹⁻¹⁰ Aêc! Lau hoñ nañ sêkôm mêtê sac, nañ oc sêtap ñawapac ti ñasac sa. Tigenj lau nañ sêkôm mêtê ñayham, nañ oc sêtap ñawasi ti waê ñayham ma yom malô sa. Oc ñandô sa pi lau Israel-nga sêmun, goc lau nañ lau Israel dom, nañ sêñkuc.

¹¹ Bu têñ ndoc Anötö oc êñsahê lau pi ñac si mêtê, nañ inñ oc toc lau toñ dañ sa hôc gêlêc lau toñ dañ dom.

¹² Bu lau hoñ nañ sêkôm sac, nañ oc sêtap Anötö ndê matôc sa. Lau nañ lau Israel-nga dom, nañ sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, nañ oc sêtap matôc sa tu yomsu-nga dom, ñac dau si giso oc tinñ ñac su. Ma lau Israel-nga nañ sêkôc Moses ndê yomsu sa, ma sêkôm mêtê sac, nañ oc sêtap Anötö ndê matôc sa êñkuc yomsu dau.

¹³ Bu Anötö oc sam ñamalac dañ bu ñamalac gitêtñ tu inñ ñgô yomsu-nga ñambwa

lec dom. Tigenj ñamalac nañ sôc yomsu dau ñapu ma dañga wambu ñapep en, nañ Anötö oc sam inñ bu ñamalac gitêtñ.*

¹⁴ Magoc lau nañ lau Israel dom, nañ sêkôc Anötö ndê yomsu sa dom, nañ ñalên bocke? Ñac bu sêkôm mêtê ñayham nañ tôm yomsu whê sa, dec tôc asê bu ñac dau si yomsu yêc bocdinañ.

¹⁵ Ma tôc asê bu lêtñ gitêtñ tôm yomsu whê sa têñ yac, nañ yêc ñac si ñalôm. Ma ñac dau sêtôm bu sêñsahê si lêtñ ma sêñyalê yêc ñac si ñalôm, mêtê bocke nañ sêkôm solop, ma mêtê bocke nañ sêkôm so.

¹⁶ Yom hoñ dindêc ñahu oc tiawê têñ bêc nañ Anötö oc kêtñ Yisu Kilisi êñsahê lau hoñ, êñkuc ñac si yom nañ yêc sinñ dau yêc ñac si ñalôm. Ñawaê ñayham nañ aô gahoc asê, nañ whê gêñ hoñ dinañ sa.

Lau Israel-nga ma Moses ndê yomsu

¹⁷ Mac lau nañ ambo gameñ bocke, ma asam daôm bu lau Israel-nga, anñgô su nañ. Mac gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu mac akôc Moses ndê yomsu su-nga, a? Mac atoc daôm sa bu mac ati Anötö ndê lau, a?

¹⁸ Bocke? Mac anyalê lêtñ nañ Anötö tac whiñ, ma gauc gêm bu mac ahôc gêlêc lau ñatô tu mac anyalê yomsu-nga, a?

¹⁹⁻²⁰ Mac gauc gêm bu yomsu whê mac nem gauc sa pi yom ñandô, dec tac whiñ bu andôhônj lau wakuc ti lau gauc mba, a? Mac bu awê lau nañ tandô pec, me alic daôm gitôm ya ñawê bu pô lau nañ sêmbo ñasac ñalôm, a?

²¹ Mac andôhônj lau ñatô, ma bocke dec andôhônj daôm dom? Mac am mêtê lau bu sênem kañ gêñ dom. Mac daôm akôm, me mba?

²² Mac asôm têñ lau bu sêkôm mêtê mockainj-nga dom, ma mac daôm? Mac atac tec gwam, magoc têtñ ñatô mac asôc lôm nañ lau sem akinj gwam sêmbo, ma am kañ gêñ, me mba?

²³ Mac atoc daôm sa tu akôc yomsu su-nga, magoc têñ ndoc mac anñgili yomsu, dec mac akôm Anötö ndê waê tisac.

²⁴ Tôm yom nañ sêto yêc, nañ sôm:

Lau gameñ apa-nga sêpu Anötö ndê ñaê tu mac nem lêtñ sac-nga. *[Ais 52:5]*

* **2:13:** Tinambu Pol tôc asê tiawê bu ñamalac dañ oc tôm dom bu êñkuc yomsu hoñ timala e Anötö lic inñ bu ñamalac gitêtñ - alic Rom 3:20, 23.

²⁵ Am ngac nan sêsê am nem namlic natô su kêkuc lau Israel-nga si ðpwac, nan ngô. Am bu danam wambu yomsu hon, dec gêñ nan sêkôm têñ am namlic, nan gêñ ti nahu nayham. Magoc am bu êngili yomsu, dec gêñ nan sêkôm têñ am, oc nditôm gêñ nambwa. Yêc Anötö anğô-nga am oc tòm ngac ðgameñ apa-nga nan sêsê in namlic natô su dom.

²⁶ Ma lau nan sêsê ñac si namlic natô su dom, magoc sêkôm mêtê nayham tòm yomsu whê sa, nan Anötö oc lic ñac gitôm lau nan sêsê ñac si namlic natô su.

²⁷ Ma ngac nan sêsê in dom, magoc kôm gêñ nan kêkuc yomsu, nan oc puc am nem giso asê. Nahu bu am daôm kôc yomsu su, ma kêkuc pwac sêsê namlic-nga, magoc am ngac êngili yomsu-nga.

²⁸ Lau si nahu sêti lau Israel-nga ñandô sip gêñ namlic-nga dom. Ma pwac sêsê namlic-nga nan nahu andô hêganônñ gêñ nan sêkôm têñ namlic, nan dom.

²⁹ Mba! Lau nan sêmasañ si ñalôm ñapep yêc Anötö anğô-nga, nan sêti lau Israel-nga ñandô. Ma pwac sêsê namlic-nga ña-ñahu andô, nan yomsu nan sêto sip bapia, nan oc tòm dom bu kôm ñandô sa. Magoc gweler nan ñalau kôm mbo ñamalac si ñalôm, nan kôm pwac dau ña-ñahu andô ñandô sa. Ñamalac kainñ dinañ hêgo dau bu tap ndê waê sa yêc lau nom-nga dom, tigenñ in tap waê sa yêc Anötö dau.

3

Mêtê sac oc tòm dom bu nem ñandô nayham

¹ Bocdinañ lau Israel-nga sêtap mwasiñ bocke sa tu sêti lau Israel-nga, nan hóc gêlêc lau natô si mwasiñ su? Ma ñac si pwac sêsê namlic natô su-nga oc nem ñac sa ñalêñ bocke?

² Anğô! Lau Israel-nga sêtap mwasiñ tidau-tidau sa. Gêñ ñamata-nga ñac lau dau dinañ Anötö kêñ in ndê yom sip ñac apai amba.

³ Magoc lau Israel-nga natô bu sêkênñ whiñ Anötö dom, dec mac gauc gêm bocke? Tu ñac si sêkênñ whiñ dom-nga, dec Anötö oc hu yom nan in gic bata su, nan siñ, me?

⁴ Mba andô! Tòm bu ñamalac honñ sêti lau sêñsau tasan-nga, magoc Anötö oc tòm dom bu senñ yom danñ in kêmatiñ tidônñ, nan su. Tòm yom nan sêto yêc, nan sôm:

Yom honñ nan am sôm, nan oc sêlic bu yom ñandô eñ.

Ma lau bu sêñsahê am, dec oc tòm dom bu sêtap am nem giso danñ sa. [BW 51:4]

⁵ Lau natô gauc gêm gauc nambwa ma sêsôm yom bocdec bu, “Yac neñ lêñ sac-nga tóc Anötö ndê lêñ gitêñ asê yêc awê, dec tu sake-nga in atac ñandê têñ yac? In bu kêñ ñagêyô têñ yac, dec oc solop dom.”

⁶ Gauc dinañ in so sambuc! Bu bocdinañ, goc Anötö oc êmatôc lau nom-nga ñalêñ nde?

⁷ Ma lau natô sêsôm, “Aneñ yom tasanñ tóc Anötö ndê yom ñandô asê tiawê e lau sêhoc in ndê waê asê ñapanñ. Bocdinañ tu sake-nga in gêlic aô gitôm ngac sac danñ ma kic aneñ yom bu watap matôc sa?”

⁸ Oyaê, anğô su nan! Yom bu bocdinañ, dec gitôm bu dasôm, “Yac dakôm sac tu bu sac nem ñandô nayham-nga.” Magoc bocdinañ dom. Lau natô sêñsau ma sêngôliñ yom pi yac lau aposel ma sêsôm bu yom ñalhô dinañ sa yac whañsunñ. Oc sêtap ñagêyô sac sa tu ñac si yom tasanñ dinañ-nga.

Ñamalac gitêñ danñ mbo dom

⁹ Bocke, yac lau Israel-nga mba lêñ nan asa ambo Anötö anğô-nga, nan hóc gêlêc lau natô si su, me? Mba andô! Tòm yac asôm su bocdec bu, lau Israel-nga ma lau apa honñ sêmbo sac ña-ñaclai ñapu.

¹⁰ Tòm yom nan sêto yêc nan sôm:

Ñamalac gitêñ danñ mbo dom andô.

¹¹ Ma ñamalac danñ kêyalê Anötö, me kôm mwasac tu bu ti in ndê gêñ-nga lec dom.

¹² Lau honñ sêpuc dômbwê Anötö e sêti gêñ ñapopoc-nga. Ñamalac gitêñ danñ mbo dom. Mba andô! [BW 14:1-3; 53:1-3; Ekl 7:20]

¹³ Ñac si whañsunñ sac sambuc, gitôm gêñ batê nan sêñsuhunñ si dom, ma ñasu pôm gameñ kwi. Ma ñac lau sêsôm yom tasanñ-nga. Yom nan sa ñac tókwa, nan gitôm mboc ñamalac sac. [BW 5:9; 140:3]

¹⁴ Ñac sêpucbo lau ñawahô, ma yom ñamakic gêm ñac si whañsunñ ahuc. [BW 10:7]

15 Nac lau hôp-hôp tu sêkêc dac siŋ-nga.

16 Ma gameŋ bocke naŋ sêmbo, naŋ sêkôm tisac ma sêkêŋ ŋawapac têtŋ lau.

17 Nac sêŋyalê lêtŋ yom malô-nga dom. [Ais 59:7-8]

18 Ma ŋac sêtöc Anötö daŋ dom. [BW 36:1]

19 Yac tanyalê bu Moses ndê yomsu hoŋ hêganôŋ lau naŋ sêmbo yomsu dau ŋapu. Tu dinaŋ-nga lau hoŋ si yom mba, ma ŋac hoŋ sic waê bu sêtap Anötö ndê matôc sa.

20 B oc dinaŋ ŋamalac daŋ mbo dom, naŋ tôm bu êmasaŋ yomsu sambob ŋapep e Anötö lic inŋ bu ŋamalac gitêŋ. Mba! Magoc Moses ndê yomsu tôc yac neŋ sac asê têtŋ yac.

Yac dati lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-nga

21 Kwahic dec Anötö tôc lêtŋ dati lau gitêŋ-nga asê, naŋ ŋahu sip yomsu dom. Moses ti lau propet sêto yom pi lêtŋ dau muŋ su.

22 Lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi, naŋ sêtap lêtŋ dau sa su, ma Anötö gêlic ŋac bu lau gitêŋ. Lêtŋ tigenŋ dinaŋ gic waê lau Israel-nga ti lau sambob.

23 Nahu bu yac hoŋ yac lau dakôm sac-nga, ma tu yac neŋ sac-nga, dec gitôm dom bu datigasuc Anötö ti inŋ ndê ŋawasi atu.

24 Magoc yac hoŋ datôm bu dati lau gitêŋ tu gwelenŋ naŋ Yisu Kilisi kôm tu nem yac si-nga. Anötö kêmasaŋ lêtŋ dinaŋ bu êmwasiŋ yac ŋambwa eŋ.

25 Inŋ kêŋ Yisu gitôm da bu hôc ŋandê ô yac neŋ sac ŋagêyô, ma dakêŋ whiŋ bu dac naŋ inŋ kêc siŋ, naŋ hê wamba yac su têtŋ Anötö. Njalêŋ dinaŋ inŋ tôc asê bu inŋ Anötö gitêŋ. Bu inŋ gêlic sac gitôm gêtŋ ŋambwa dom, magoc lau naŋ sêkôm sac muŋ-nga, naŋ inŋ hê ŋac si yom dôŋ. Ma inŋ kôc ndê ŋalôm dôŋ

26 e inŋ kêŋ lau hoŋ si sac ŋagêyô pi Yisu. Boc dinaŋ kwahic dec Anötö tôc asê bu inŋ dau inŋ gitêŋ, ma inŋ kêmasaŋ lêtŋ bu sam lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ bu lau gitêŋ.

27 Boc dinaŋ ŋamalac daŋ gitôm dom bu toc dau sa. Nahu bu Anötö oc lic ŋamalac daŋ bu ŋamalac gitêŋ tu lêtŋ yomsu-nga dom, magoc tu lêtŋ dakêŋ whiŋ Yisu-nga.

28 Mêtê naŋ yac ahoc asê, naŋ sôm bu yac dati lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-nga, ma tu yac neŋ sakiŋ taŋkuc yomsu-nga dom.

29 Bocke? Anötö inŋ lau Israel-nga tawasê si Anötö, me? Mba! Inŋ lau Israel-nga si Anötö, ma lau gameŋ apa-nga si Anötö boc dinaŋ.

30 Bu Anötö tigenŋ dê mbo, naŋ sam lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu bu lau gitêŋ, lau naŋ sêŋkuc pwac sêsê ŋamlic ŋatô-nga, ma lau naŋ sêŋkuc pwac dau dom boc dinaŋ.

31 Magoc mac gauc gêm bocke? Yac asôm yom pi lêtŋ dakêŋ whiŋ-nga tu bu asenŋ Moses ndê yomsu su-nga, me? Aô wasôm têtŋ mac, mba andô! Yac apuc yomsu dau dôŋ.

4

Abraham kêŋ whiŋ Anötö dec ti ŋgac gitêŋ

1 Gauc nem abanŋ Abraham ndê lêtŋ, oc whê gêtŋ sake sa têtŋ yac?

2 Anötö sam Abraham bu ŋgac gitêŋ tu gêtŋ naŋ inŋ dau kôm-nga, a? Bu boc dinaŋ, dec oc tôm bu Abraham toc dau sa. Magoc Anötö gêlic inŋ ŋalêŋ boc dinaŋ dom.

3 Bu sêto yom yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Abraham kêŋ whiŋ Anötö, ma tu dinaŋ-nga Anötö gêlic inŋ bu ŋgac gitêŋ. [Gen 15:6]

4 Ngac naŋ kôm gwelenŋ naŋ kôc inŋ ndê ŋaôli sa tôm mwasiŋ ŋambwa dom. Inŋ tap ŋaôli dau sa tu inŋ kôm gwelenŋ-nga.

5 Magoc asa naŋ bu kêŋ whiŋ Anötö, dec Anötö oc êmwasiŋ inŋ ŋambwa ma lic inŋ bu ŋamalac gitêŋ. Inŋ tap mwasiŋ dau sa tu inŋ kôm gwelenŋ daŋ-nga dom, magoc tap sa ŋambwa tu inŋ ndê kêŋ whiŋ-nga. Anötö dau kêmasaŋ lêtŋ bu lau sac sêti lau gitêŋ.

6 Kiŋ Dawid sôm yom kainŋ tigenŋ pi ŋamalac naŋ Anötö kêmwasiŋ ma sam inŋ bu ŋamalac gitêŋ, naŋ tap mwasiŋ dau sa ŋambwa, ma tu gwelenŋ naŋ inŋ kôm-nga dom. Dawid to yom ma whê ŋamalac kainŋ dinaŋ ndê ŋahu atac ŋayham-nga sa bocdec bu:

7 Mac lau naŋ Anötö suc mac nem sac kwi ma hu ŋayom siŋ, naŋ atac ŋayham sa.

8 Ma am asa nan Anötö suc nem giso kwi ma oc gauc nem tiyham dom, nan atac nayham sa bocdinañ. *[BW 32:1-2]*

9 Mac gauc gêm bocke? Yom dau gic waê lau Israel-nga nan sênkuc pwac sêsê ñamlic ñatô su-nga, nan tawasê, me gic waê lau nan sênkuc pwac dau dom, nan sêwhin? Yac asôm su, bu Anötö gêlic Abraham bu ñgac gitêñ tu in ndê kêñ whin-nga.

10 Bocke? Sêsê Abraham ndê ñamlic ñatô su, dec Anötö gêlic in bu ñgac gitêñ, me? Wasôm mba. Anötö sam in bu ñgac gitêñ muñ su.

11 Têñ têm sêsê Abraham su dom, nan in kêñ whin, dec Anötö sam in bu ñgac gitêñ. Ma tinambu Anötö kêmatiñ pwac sêsê ñamlic-nga têt in, gitôm dôhôn dan, bu puc yom pi in ti ñgac gitêñ tu kêñ whin-nga, nan dôñ. Bocdinañ Abraham in ti lau gameñ apa-nga nan sêsê ñac dom magoc sêkêñ whin, nan hon si damba. Ma tôm Anötö sam Abraham bu ñgac gitêñ, goc ñalêñ tiger Anötö oc sam lau dau bu lau gitêñ.

12 Ma lau Israel-nga nan sênkuc pwac sêsê ñamlic-nga, nan bu sêkêñ whin, dec Abraham ti ñac si damba bocdinañ. Bu ñac lau dau sênkuc Abraham ndê lêñ kêñ whin-nga, nan in kêkuc têt têm sêsê in su dom.

13 Anötö gêm mbec Abraham ma gic bata yom têt in ti in ndê lau wakuc, bu ñac oc sêwêkain nom sambuc. Ñac sêtap mbec dau ña-ñandô sa tu lêñ sêkêñ whin-nga nan kôm ñac sêti lau gitêñ yêc Anötö anğô-nga, ma tu sênkuc yomsu-nga dom.

14 Lau bu sêtap Anötö ndê mbec ñamwasin sa tu sênkuc yomsu-nga, dec lêñ dakêñ whin-nga gitôm gêt ñambwa, ma mwasin nan Anötö gic bata bu kêñ têt Abraham, nan gitôm gêt ñambwa bocdinañ.

15 Nahu bu lau hon nan sêngili Moses ndê yomsu ma sêkôm sac, nan sic waê bu oc sêtap Anötö ndê atac ñandê sa. Yomsu bu mba, goc yom tanğili yomsu-nga mba bocdinañ.

16 Ma bocdinañ lau nan sêkêñ whin, nan sêtap yom nan Anötö gic bata têt Abraham, nan ña-ñandô sa gitôm mwasin ñambwa. Ma Anötö puc yom nan in gic bata têt Abraham ndê lau wakuc, nan dôñ. In puc dôñ têt lau Israel-nga nan sêkôc in ndê yomsu

sa, nan tawasê dom, magoc puc dôñ têt lau nan sênkuc Abraham ndê lêñ kêñ whin-nga sêwhin. Tu dinañ-nga Abraham ti yac hon neñ damañ.

17 Tôm yom nan Anötö sôm têt Abraham, nan sêto yêc bocdec bu:

Aö wakôm am ti lau ton daêsam si damba.

[Gen 17:5]

Bocdinañ Abraham nan kêñ whin Anötö, nan ti yac hon neñ damañ yêc Anötö anğô-nga.

Ma Anötö, in Anötö nan ndê ñaclai atu yêc bu uñ lau batê sa sêmbo tali tiyham, ma bu sôm yom ña awha goc gêt nan yêc dom, nan meñ hóc asê.

18 Abraham takwê gêt nan lau hon gauc gêm bu tôm dom bu oc ñandô sa. Ma Anötö têt tata hon têt Abraham goc sôm têt in bu:

Am nem wakuc oc sêtôm dinañ. *[Gen*

15:5]

Abraham kêñ whin Anötö, dec kôm in ti lau ton daêsam si damba.

19 Abraham kêyalê bu in ndê yala ti 100 su, ma in ndê licwalô pacndê su. Ma in kêyalê bu Sara ndê têm kôc balêkoc-nga pacndê. Tiger in kôc in ndê kêñ whin dôñ ñañga,

20 ma atac lu-lu dom pi gêt nan Anötö gic bata têt in. In kêñ whin ñañga, ma po Anötö ndê waê sa.

21 In kêyalê tidôn bu Anötö ndê ñaclai yêc bu kôm gêt nan in gic bata, nan ñandô sa.

22-23 Tu dinañ-nga dec sêto yom yêc bocdec bu:

Anötö gêlic in bu ñgac gitêñ. *[Gen 15:6]*

Yom dau sêto tu Abraham tawasê-nga dom.

24 Sêto tu yac lau nan dakêñ whin Anötö nan uñ yac neñ Pômdau Yisu sa yêc lau batê-nga. Tu yac neñ dakêñ whin-nga, dec Anötö oc lic yac bu lau gitêñ bocdinañ.

25 Anötö kêñ Yisu mbac ndu tu yac neñ sac-nga, ma uñ in sa tiyham dec kêmasañ lêt bu dati lau gitêñ.

5

Dati lau gitêñ ña-ñandô

1 Bocdinañ, tu yac neñ dakêñ whin-nga, dec Anötö gêlic yac bu lau gitêñ. Ma tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, dec dambo Anötö anğô-nga ti atac pa su eñ.

² Yisu gëlêc gatam su têtj yac bu dambo Anötö ndê mwasiñ ñalôm, tu yac neñ dakêñ whiñ-nga. Yac datap mwasiñ dau sa su, ma bocdinañ dec dambo ti atac ñayham tu gêtj nañ dakêñ batañ dambo, nañ bu oc datap Anötö ndê ñawasi sa.

³ Ma gêtj dañ tiyham. Ñawapac bocke nañ dahôc tu dakêñ whiñ Yisu-nga, nañ dahôc ti atac ñayham bocdinañ. Bu yac tañyalê bu gêtj wapac nañ pi yac, nañ gêm yac sa bu dalhac ñaŋga.

⁴ Ma yac bu dati lau dalhac ñaŋga-nga, dec tôc asê bu yac lau nañ datôm bu dahôc gëlêc saê. Ma tu yac dahôc gëlêc saê-nga, dec puc yac dôñ bu dakêñ batañ gêtj nañ Anötö gic bata.

⁵ Ma yac neñ dakêñ batañ oc ñandô mbasi dom, ma bocdinañ yac oc mayañ dañ dom. Bu yac tañyalê Anötö ndê mêtê atac whiñ yac-nga su, tu Ñalau Dabuñ nañ in kêtj sip yac neñ ñalôm-nga.

Yisu Kilisi hê wamba Anötö tu yac-nga

⁶ Têtj têtj yac tañyalê Anötö su dom, ma licwalô mba tu danem dañ sa-nga, nañ Anötö kêkiñ Yisu bu mbac ndu tu yac-nga, tôc têtj nañ in dau kêyalin sa su.

⁷ Lau dañ oc sêmbac ndu tu ñamalac gitêtj dañ-nga dom. Me mac gauc gêm bocke? Ñamalac dañ oc tôc bu puc dau dôñ ma mbac ndu tu ñamalac ñayham dañ-nga, me mba?

⁸ Tigeñ Kilisi mbac ndu tu yac lau dakôm sac-nga. Ma ñalêñ dinañ dec Anötö tôc in ndê atac whiñ yac asê.

⁹ Kwahic dec yac lau nañ dakêñ whiñ Yisu, nañ dati lau gitêtj tu dac nañ in kêc siñ-nga. Ma bocdinañ yac tañyalê tidôn bu Yisu oc nem yac sa, têtj ndoc Anötö êñsahê lau hoñ-nga. Ma yac oc datap Anötö ndê atac ñandê sa dom.

¹⁰ Muñ-nga yac neñ sac kôm yac dambo datôm Anötö ndê ñacyo, magoc in hê wamba yac ña in ndê Atu ndê mbac ndu. Kwahic dec in hê wamba yac su, ma in ndê Atu mbo tali tiyham, dec tañyalê bu yomandô, in oc nem yac si têtj bêc ñambu-nga.

¹¹ Ma gêtj dañ whiñ bocdec bu. Tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi hê wamba yac têtj

Anötö-nga, dec yac dambo ti atac ñayham atu, tu dati Anötö ndê lau-nga.

Adam ti dambac ndu ñahu, ma Yisu ti dandöc tañli ñahu

¹² Sac hôc asê nom tu ñamalac tigeñ-nga. Ma lêtj dambac ndu-nga hôc asê nom tu sac-nga. Lau nom-nga hoñ sêkôm sac, ma tu dinañ-nga ñac sêmbac ndu.

¹³ Sac hôc asê nom muñ su, ma tiñambu Anötö kêtj in ndê yomsu têtj Moses. Ma yomsu bu mba, goc ñalêñ mba bu Anötö hê lau si yom dôñ tu sêñgîlî yomsu-nga.

¹⁴ Bocdinañ lau nañ sêñkuc Adam e meñ têtj têtj nañ Anötö kêtj yomsu têtj Moses, nañ sêñgîlî Moses ndê yomsu dau ñadañ dom. Magoc Anötö gic yomsu ñgac ñamata-nga Adam, ma in kêtj yomsu dau. Ma lau nañ sêñkuc Adam, nañ sêmbac ndu tu sêwêkain in ndê sac ñagêyô-nga. Ñgac ñamata-nga Adam in tôc dôhôn nañ danem dôhôn whiñ ñgac nañ meñ sa kêkuc in.

¹⁵ Lau daêsam sêmbac ndu tu ñgac tigeñ ndê sac-nga. Magoc Anötö ndê mwasiñ nañ kêtj ñambwa têtj lau tu ñgac tigeñ Yisu Kilisi-nga, nañ gêm lau daêsam sa kêlêc. Bocdinañ gêtj lu dinañ, Anötö ndê mwasiñ ma Adam ndê sac, nañ sêtôm dau dom.

¹⁶ Yomandô. Anötö ndê mwasiñ hôc gëlêc ñgac tigeñ ndê sac. Bu ñgac tigeñ ndê sac hê Anötö ndê matôc pi lau daêsam, magoc lau sac daêsam sêti lau gitêtj tu Anötö ndê mwasiñ-nga.

¹⁷ Tu ñgac tigeñ ndê sac-nga, dec ñaclai dambac ndu-nga gêm gôlin lau nom-nga hoñ. Magoc tu ñgac tigeñ Yisu Kilisi-nga, lau nañ sêtap Anötö ndê mwasiñ sêti lau gitêtj-nga sa, nañ oc sêmbo tali ma sênem gôlin sêwhiñ in têtj têtj ñambu-nga.

¹⁸ Bocdinañ, lau hoñ sic waê bu sêtap matôc sa tu sac tigeñ dinañ-nga. Magoc lau hoñ nañ sêkêtj whiñ, nañ sêti lau gitêtj ma sêtap mwasiñ dandöc tañli-nga sa, tu gwelen gitêtj tigeñ nañ Yisu Kilisi kôm-nga.

¹⁹ B u ñgac tigeñ dangapêc têtj Anötö, dec lau daêsam sêti lau sêkôm sac-nga. Magoc ñgac tigeñ danga wambu Anötö, dec kêmasañ lêtj bu lau daêsam oc tôc bu sêti lau gitêtj.

²⁰ Lau hoñ sêwêkain Adam ndê sac ñagêyô, magoc Anötö kêtj ndê yomsu têtj

lau tu bu sênyalê si sac-nga. Magoc têtê ndoc lau si sac kêsôwec tiatu, nan Anötö ndê mwasiñ suc sac kwi-nga kêsôwec tiatu andô hóc gêlêc sac su.

²¹ Têtê ñamata-nga sac gêm gôliñ lau hon ma tu dinañ-nga ñac sêmbac ndu. Ma ñalên tigen kwahic dec Anötö ndê mwasiñ gêm gôliñ lau nan sêkên whiñ ma sêti lau gitên, ma kên ñac sêndöc tali ñapañ tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

6

Dapuc dômwên sac tu Kilisi-nga

¹ Mac gauc gêm bocke? Yac dakôm sac ñapañ bu Anötö ndê mwasiñ suc sac kwi-nga êñsôwec tiatu ñapañ, me?

² Mba andô! Yac dahu mêtê sac siñ su, gitôm lau batê nan sêhu gên nom-nga siñ.

³ Angô. Busangu nan piñ yac dôñ tam damiñ Yisu Kilisi, nan piñ yac dôñ tam damiñ in ndê mbac ndu whiñ. Mac anyalê yom dau, me mba?

⁴ Mac anyalê bu Yisu Kilisi mbac ndu ma sêñsuhun in. Ma busangu nan yac daliñ su, nan gitôm Anötö kêsuhun yac dawhiñ Yisu Kilisi. Ma tu dinañ-nga tòm Daman uñ Yisu sa akên lau batê-nga ña in ndê ñaclai ti ñawasi atu, dec kwahic dec in gêlic yac gitôm lau nan sêtisa tiyham, ma bocdinañ tanşêlên ti dasa neñ lêtê tiwakuc.

⁵ Busangu nan daliñ, nan piñ yac dôñ tam damiñ Yisu ndê mbac ndu, dec tòm yac dambac ndu dawhiñ in. Ma piñ yac dôñ tam damiñ in ndê tisa akên lau batê-nga bocdinañ.

⁶ Tu dinañ-nga dec anyalê ñapep bu yac neñ ñalôm akwa sac-nga, nan Anötö gic pi a gicso dau whiñ Yisu, tu bu ñalôm akwa nem gôliñ yac dom, ma dambo datôm lau akiñ mêtê sac-nga tiyham dom.

⁷ Bu yac dambac ndu dawhiñ Kilisi su, ma asa nan mbac ndu su, nan Anötö kêgapwêc in su yêc sac ña-ñaclai.

⁸ Yac dambac ndu su dawhiñ Kilisi, ma bocdinañ yac dakên whiñ bu yac oc dambo tanli dawhiñ in.

⁹ Nahu bu yac tanyalê bu Anötö uñ Kilisi sa akên lau batê-nga, ma tu dinañ-nga tòm dom bu in mbac ndu tiyham. Nyclai

dambac ndu-nga oc êñgwiniñ in tiyham dom.

¹⁰ Bu in mbac ndu, ma in ndê mbac ndu tigen dinañ gêmlihi lau hon si sac ñatôp. Ma kwahic dec in mbo tali tiyham, ma mbo tali tu bu po Anötö ndê waê sa-nga.

¹¹ Nalên tigen akôc gauc pi daôm bocdec bu, mac ahu mêtê sac siñ su, gitôm lau batê sêhu gên nom-nga siñ. Ma kwahic Anötö piñ mac dôñ am damiñ Yisu Kilisi, dec mac ambo tamli awhiñ in, tu bu apo Anötö ndê waê sa-nga.

¹² Sac tac whiñ bu ti nem ñadau, ma hê mac bu akôm mêtê sac ñapañ. Bocdinañ ayob daôm bu sac nem gôliñ mac nem ñamlic ñagên dan dom.

¹³ Ayob tanôm ti amam ma ñamlic ñagên hon bu sênem akiñ sac dom. Magoc akên daôm sambuc têtê Anötö, atôm lau nan sêtisa akên lau batê-nga ma sêmbo tali. Ma akên nem ñamlic ñagên hon tu anem akiñ Anötö-nga, ma akôm mêtê gitên en.

¹⁴ Bu in solop dom bu sac ti ñadau mac tiyham. Nahu bu mac ambo yomsu ñapu tòm muñ-nga lê dom, kwahic dec mac ambo Anötö ndê mwasiñ ñapu.

Dati Anötö ndê lau akiñ lêtê gitên-nga

¹⁵ Mac gauc gêm bocke? Yac dambo yomsu ñapu dom, magoc dambo Anötö ndê mwasiñ ñapu. Bocdinañ yac oc dakôm sac ñapañ, a? Aô wasôm têtê mac, mba andô!

¹⁶ Angô su nan. Gên bocke nan mac asôc ñapu, nan ti nem ñadau. Sac bu ti nem ñadau, dec mac oc awêkaiñ señ ambac ndu-nga. Magoc mac bu akên Anötö ti nem ñadau ma danam wambu in, dec mac oc ati lau gitên. Mac anyalê yom dau, me mba?

¹⁷ Muñ-nga mac ati mêtê sac ndê lau akiñ ñambwa. Magoc danem danje Anötö bu kwahic dec mac akên nem ñalôm sambuc bu danam wambu yom nan yac andôhôn mac, ma akôc sa su.

¹⁸ Kilisi kêgapwêc mac su yêc sac ña-ñaclai, ma mac ac waê bu asa Anötö ndê lêtê gitên, gitôm lau akiñ sic waê bu danja wambu si ñadaui.

¹⁹ Mac nem gauc sa pi lau sêkên whiñ-nga si lêtê wakuc dom, dec aô gam dôhôn pi lau akiñ ñambwa ti ñadaui nom-nga si lêtê, bu wawhê sa yêc awê têtê mac. Muñ-nga

mac akêñ nem amam ti gahim ma mac nem gêñ hoñ tu sêñem akiñ mêtê sac ma mêtê ñadômbwi-ñga. Magoc kwahic dec akêñ nem gêñ hoñ bu ati lau akiñ nañ sêsa lêtñ gitêtñ eñ, e ati lau dabuñ.

²⁰ Têtñ ndoc mac ambo atôm lau akiñ mêtê sac-ñga, nañ mac ac ahê lêtñ gitêtñ gacgeñ.

²¹ Muñ-ñga lê mac atap ñandô ñayham bocke sa tu lêtñ nañ kwahic dec kêñ maya mac nañ-ñga? Lêtñ sac-ñga dau nañ ñandô dambac ndu goc.

²² Magoc kwahic dec Kilisi kêgapwêc mac su yêc mêtê sac, ma mac ati Anötö ndê lau akiñ. Ma sakiñ wakuc dindéc ña-ñandô, nañ mac ati lau dabuñ ma oc andöc tamli ñapan.

²³ Bu ñaôli nañ gic waê lau nañ sêsa lêtñ sac-ñga, nañ sêmbac ndu. Magoc mwasinj nañ Anötö bu kêñ ñambwa têtñ yac lau nañ dakêñ whiñ, nañ dandöc tanli ñapan, tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-ñga.

7

Pol whê yomsu, ma Ñalau Dabuñ si gôlin sa

¹ O asidôwai, mac lau nañ anyalê yomsu tidôñ. Mac anyalê su bu yomsu hêganôñ lau têtñ ndoc sêmba tali eñ.

² Akôc gauc pi yomsu lauwhê ti ñgac sêñem dau-ñga. Awhê dan bu nem ñgac sa su, nañ goc yomsu dau sô inlu nakweñ dôñ, tôm têm nakweñ mbo tali. Magoc in nakweñ bu mbac ndu, goc awhê dau mbo yomsu dau ndê gôlin ñapu tiyham dom.

³ In bu nem ñgac wakuc têtñ têm nakweñ mbo tali dôñ mbo, nañ dasam in bu awhê kôm mockaiñ-ñga. Magoc in nakweñ bu mbac ndu, goc yomsu sô inlu dôñ-ñga pacndê, ma in bu nem ñgac wakuc, goc dasam in bu awhê mockaiñ-ñga dom.

⁴ Ma ñalêtñ tigen aneñ asidôwai, tu Anötö piñ mac dôñ am damiñ Kilisi-ñga, dec tôm mac ambac ndu su, ma ambo yomsu ndê gôlin ñapu tiyham dom. Ma kwahic dec mac atap nem ñadau wakuc sa, nañ Anötö uñ in sa akêñ lau batê-ñga. Tu dinañ-ñga dec yac danem ñandô ñayham tu Anötö-ñga dandic ñawaê.

⁵ Bu têtñ ndoc yac dakêñ whiñ su dom, nañ yac neñ ñalôm akwa gêm gôlin yac. Ma mêtê sac nañ yomsu sôm bu dakôm dom, nañ ñalôm akwa kac yac bu dakôm. Ma mêtê dau ña-ñandô nañ dawêkaiñ señ dambac ndu-ñga.

⁶ Magoc kwahic dec yac dambac ndu su ma dahu gêñ nañ sô yac dôñ, nañ siñ. Kilisi kêgapwêc yac su yêc yomsu akwa nañ sêto su yêc, ma kwahic dec tam akiñ Anötö ma tanjuc lêtñ wakuc nañ Ñalau Dabuñ tôc têtñ yac.

Moses ndê yomsu tôc sac asê tiawê

⁷ Bocdinañ dasôm yom bocke pi yomsu? Yomsu in gêñ sac me? Mbasi andô! Yomsu bu yêc dom, dec aö oc wanjalê mêtê sac ñalêtñ nde? Yomsu dan sôm bu, “Tamgatu gêñ dom.” Ma tu dinañ-ñga dec aö kayalê bu mêtê tanjatu gêñ-ñga in mêtê sac.

⁸ Magoc sac kêsalê lêtñ bu êngilí aneñ ñalôm e tanjatu gêñ ñapan, ma yomsu ñayao tôc lêtñ dau têtñ sac. Yomsu bu mba, goc sac ña-ñaclai dau oc pacndê bocdinañ.

⁹ Muñ-ñga aö kayalê yomsu dom, ma gambo ñayham ma gauc gêm sac dom. Magoc têtñ ndoc aö kadôhôn yomsu, nañ sac ña-ñaclai tisa ti ñannga e aö kayalê bu gawêkaiñ señ wambac ndu-ñga.

¹⁰ Aö gatap sa bu yomsu hoñ nañ Anötö kêñ tu bu wê lau sêsa señ sêmba tali-ñga, nañ wê aö gasa señ wambac ndu-ñga.

¹¹ Nahu bu yomsu dau kêñ ñasawa têtñ sac, dec sôc meñ e ndê ñaclai tim aö, ma wê aö gasa señ wambac ndu-ñga.

¹² Bocdinañ dasôm sake? Dasôm bu yomsu dau in sac, a? Mba! Ñagôlin hoñ nañ Moses to, nañ gêñ dabuñ. Ma Anötö ndê yomsu hoñ, nañ gêñ dabuñ, ma gitêtñ, ma ñayham.

¹³ Mac gauc gêm bocke? Gêñ ñayham dinañ wê aö gasa señ wambac ndu-ñga? Mba andô! Magoc tu yomsu-ñga dec aö kayalê bu gakôm sac ma gawêkaiñ señ wambac ndu-ñga. Ma yomsu dau tôc asê bu mêtê sac in gêñ sac sambuc.

Ñalôm akwa ndê lêtñ so Ñalau Dabuñ ndê lêtñ

¹⁴ Yac tanjalê bu Anötö ndê yomsu in Ñalau Dabuñ ndê gêñ. Magoc aneñ ñalôm

akwa kêkuc Nalau ndê lêñ dom, dec aö gati ñgac akiñ mêtê sac-ñga.

¹⁵ Bu gêñ nan aö gakôm, nan kayalê dom. Mêtê nan aö tac whiñ bu wakôm, nan gakôm dom. Magoc mêtê nan aö atac tec, nan gakôm ñpan.

¹⁶ Mêtê sac nan gakôm, nan yomsu dau sôm bu mêtê so. Ma tu aö dauñ atac tec mêtê sac nan gakôm-ñga, dec galic bu yomsu iñ solop ma ñayham.

¹⁷ Bocdinañ dec aö dauñ gakôm gêñ dau dom, magoc sac nan yêc aneñ ñalôm, dec kêgilí aö bu wakôm gêñ dau.

¹⁸ Aö kayalê bu gêñ ñayham dan yêc aneñ ñalôm akwa dom. Bu aö tac whiñ bu wakôm mêtê ñayham, magoc aö gakôm dom.

¹⁹ Bu aö gakôm mêtê nan aö atac whiñ bu wakôm, nan dom, magoc mêtê nan aö atac tec bu wakôm, nan dec aö gakôm ñpan.

²⁰ Ma tu gakôm gêñ nan aö atac tec bu wakôm-ñga, goc wasôm bu aö dauñ gakôm gêñ dau dom, magoc sac nan yêc aneñ ñalôm, dec kêgilí aö bu wakôm gêñ dau.

²¹ Bocdinañ aö gatap ñagôliñ bocdec sa yêc aneñ ñalôm. Aö bu wakôm mêtê ñayham, magoc sac kêti aö ahuc ñpan.

²² Bu yêc aneñ gatup aö galic Anötö ndê yomsu gitôm gêñ atac whiñ-ñga.

²³ Magoc aö kasahê bu ñagôliñ dau-ñga dan gêm gôliñ yêc aneñ ñamlic, ma bu wê aö aman ti gahiñ ma aneñ gêñ hon bu sêkôm sac ñpan. Ñagôliñ sac-ñga dau gic siñ têt ñagôliñ ñayham nan aö gauc gêm bu wakôm, ma kêgwiniñ aö dôn gitôm ñgac gapocwalô-ñga.

²⁴⁻²⁵ Bocdinañ aö wasôm yom bocdec bu. Aneñ gauc gêm bu wati ñgac akiñ nan sôc Anötö ndê yomsu ñapu, magoc aneñ ñalôm akwa gêm akiñ ñagôliñ sac-ñga ñpan. Oyaê, asa oc êñgaho aö ñgac sac dec su, yêc ñalôm akwa nan wêkaiñ sen wambac ndu-ñga? Magoc kwahic dec Anötö kêgaho aö su, ma tu dinañ-ñga dec wanem danje iñ tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-ñga.

8

Dambo tanli tu Nalau Dabuñ-ñga

¹ Bocdinañ dec yac lau nan Anötö piñ yac dôn tam damiñ Yisu Kilisi, nan kwahic dec tanyalê bu yac oc datap matôc sa dom andô.

² Nahu bu Nalau gêm gôliñ yac, ma kêñ yac dambo tanli tu Yisu Kilisi-ñga, ma kêgapwêc yac su yêc ñaclai sac ti dambac ndu-ñga nan muñ-ñga gêm gôliñ yac.

³ Tu yac neñ ñalôm akwa-ñga, dec gitôm dom bu tanñkuc Anötö ndê yomsu. Ma bocdinañ yomsu dau gitôm dom bu kôm yac dati lau gitêñ. Magoc Anötö kêmasañ lêñ bu kôm yac dati lau gitêñ bocdec bu. Iñ kêkiñ iñ ndê Atu tigen meñ mbo nom ti ñamalac tôm lau sac nom-ñga. Ma kêñ iñ ti da tu yac neñ sac-ñga. Nalêñ dinañ Anötö kêñ ñamalac hon si sac ñagêyô pi ndê Atu ma kêmatôc iñ gitôm ñamalac sac dan.

⁴ Iñ kôm gêñ dau, tu bu yac dasa neñ lêñ tanñkuc ñalôm akwa dom, magoc dasa neñ lêñ tôm Nalau Dabuñ gêm gôliñ yac, dec dakôm mêtê gitêñ en, tôm yomsu tôc têt yac.

⁵ Lau nan sêsa si lêñ sêñkuc ñalôm akwa, nan gauc gêm mêtê nan ñalôm akwa kôm, nan ñpan. Magoc lau nan sêsa si lêñ tôm Nalau Dabuñ gêm gôliñ ñac, nan gauc gêm mêtê nan Nalau tac whiñ bu sêkôm, nan ñpan.

⁶ Ñamalac nan ndê gauc sap mêtê ñalôm akwa-ñga dôn ñpan, nan gacgen mbo sen mbac ndu-ñga. Magoc asa nan ndê gauc sap mêtê nan Nalau Dabuñ tac whiñ, nan dôn ñpan, nan mbo sen ndöc tali-ñga ma tap yom malô sa.

⁷ Bu gauc ñalôm akwa-ñga, iñ êlême kêñ kisa têt Anötö, nahu bu iñ sôc Anötö ndê yomsu ñapu dom, ma bu gauc nem bu sôc ñapu, dec oc tôm dom.

⁸ Lau nan si ñalôm akwa gêm gôliñ ñac, nan oc tôm dom bu Anötö lic ñac ñayham.

⁹ Magoc ñalôm akwa gêm gôliñ mac dom, Anötö ndê Nalau mbo mac nem ñalôm ma gêm gôliñ mac. Kilisi ndê Nalau bu mbo mac nem ñalôm dom, dec mac ati Kilisi ndê gêñ dom.

¹⁰ Mac nem ñamlic wêkaiñ sen ambac ndu-ñga tu mac akôm sac-ñga. Magoc Kilisi mbo mac nem ñalôm ma Anötö gêlic mac bu lau gitêñ, ma tu dinañ-ñga dec mac nem gatôm wêkaiñ sen ambo tamli-ñga.

11 Anötö nanj unj Yisu Kilisi sa akêñ lau batê-nga, nanj ndê Njalau mbo nem ñalôm, ma bocdinañ dec Anötö oc unj mac nem ñamlic nanj wêkainj señ ambac ndu-nga, nanj sa mbo tali tiyham tu inj ndê Njalau-nga.

Njalau Dabuñ kôm yac dati Anötö ndê balêkoc

12 Bocdinañ asidôwai, lêñ wakuc yêc nanj gic yac ñawaê bu tanjuc-nga, ma dasa lêñ ñalôm akwa-nga tiyham dom.

13 Nahu bu asa nanj sa lêñ dinañ, oc mbac ndu. Magoc mac bu apuc dômwêm mêtê ñalôm akwa-nga ña Njalau ndê ñaclai, dec mac oc ambo tamli.

14 Bu lau nanj Anötö ndê Njalau gêm gôlinj ñac, nanj sêti Anötö ndê balêkoc.

15 Mac akôc Njalau dau su, ma inj kôm mac ati lau akinj nanj atôc nem ñadau, nanj dom. Mba! Njalau dau kôm mac ati Anötö ndê atui awhê ma ñgac, ma tôm bu ata Anötö bocdec bu, “Damanj, Damanj.”

16 Ma Njalau dau gêm yac neñ gatuñ sa, dec tanjalê bu dati Anötö ndê balêkoc, yomandô.

17 Ma yac bu dati Anötö ndê balêkoc, dec yac oc dawêkainj Anötö ndê gêñ lêñsêm dawhinj Kilisi. Yomandô! Yac bu tanjuc Kilisi ndê lêñ hóc ñandê-nga, dec oc datap ñawasi sa dawhinj inj bocdinañ.

Ñawasi nanj oc meñ sa têtj têtj ñambu-nga

18 Têtj ndoc aô gakôc gauc pi waêñ ñayham ti ñawasi nanj yac oc datap sa têtj têtj ñambu-nga, nanj galic gêñ wapac hoñ nanj kwahic dec dahôc dambo nom, nanj gitôm gêñ saunj.

19 Bu gêñ hoñ nanj Anötö kêtj yêc nom, nanj sêmbo sêtôm yac lau nanj dakêñ batan ma dahôñ têtj nanj Anötö oc têtj inj ndê balêkoc asê tiawê.

20 Bu gêñ hoñ nanj Anötö kêtj, nanj sêtisac sêwhinj yac ñamalac. Gêñ dau si atac whin lêñ bocdinañ dom, magoc têtj ndoc Anötö pucbo nom tu ñamalac si sac-nga, nanj inj ndê yom kêtj sac gêñ hoñ. Magoc yac dakêñ batan

21 bu tinjambu Anötö oc êngapwêc gêñ hoñ su yêc lêñ sêtisac-nga. Ma têtj têtj dinañ ñawapac dau oc êngwininj yac lau nanj dati Anötö ndê balêkoc, me gêñ danj nanj Anötö kêtj, nanj tiyham dom, ma yac ti gêñ hoñ oc dambo ñayham ma ti ñawasi enj.

22 Yac tanjalê bu têtj têtj ñamata-nga e meñ, gêñ hoñ nanj Anötö kêtj, nanj sêhóc ñawapac gitôm awhê nanj bu kôc balêkoc, dec kêsahê ñandê ma tanj.

23 Ma ñawapac dau kêtjwininj gêñ nom-nga tawasê dom, magoc kêtjwininj yac ñamalac whin, dec dambo ti danj yêc neñ ñalôm. Yomandô yac dakôc Njalau Dabuñ su gitôm gêñ ñandô mbêc ñayham. Tigenj gêñ ñatô nanj Anötö gic bata bocdec bu, inj oc kôc yac sa dambo dawhinj inj datôm inj ndê balêkoc, ma nem yac si yêc ñawapac nom-nga, nanj ñandô sa su dom. Bocdinañ kwahic dec yac dahôñ ti dakêñ batan gêñ ñayham nanj oc meñ sa.

24 Têtj ndoc yac dakêñ whin ma datap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga sa, nanj yac dakêñ batan bu oc datap gêñ dinañ sa whin. Magoc yac neñ dakêñ batan ñahu sip gêñ nanj datap sa su, nanj dom. Yac bu datap sa su, dec yac oc dakêñ batan dom.

25 Kwahic dec yac dakêñ batan gêñ nanj dalic su dom, ma dahôñ dambo ti atac pa su enj.

Njalau Dabuñ gêm yac sa tu daten mbec-nga

26 Ma gêñ danj whin bocdec bu. Njalau Dabuñ oc nem yac sa têtj ndoc yac bu daten mbec magoc dapônda daun tu gêñ nanj gic waê bu daten mbec pi-nga. Njalau dau oc nem yac awhañ têtj Anötö, pi danj nanj yêc yac neñ ñalôm, nanj têtj dom bu yac daun dasôm asê.

27 Ma Anötö nanj kêtjalê ñamalac si ñalôm e pi sa, nanj oc ñgô mbec dau, ñahu bu injlu ndê Njalau sêkôm si gêñ hoñ ña gauc tigenj. Ma Njalau dau têtj mbec tu lau dabuñ-nga, kêtjuc Anötö ndê atac whinj solop.

Gêñ danj gitôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whin

28 Ma yac lau nanj Anötö kêtjalê yac sa dati inj ndê lau, têtj inj dau gauc gêm tidôñ, nanj tanjalê bu inj gêm gôlinj gêñ hoñ, bu ti yac lau nanj atac whinj inj, nanj neñ ñayham.

29 Bu yac dahôc asê nom su dom, magoc Anötö kêtjalê yac munj su, ma kêtjalinj yac sa bu oc datôm inj Atunjac dau. Ma bocdinañ inj ndê Atunjac ti ñgac mbêc, ma yac dati inj asij ti lhuwêi daêsam.

30 Ma yac lau nanj inj kêtjalinj yac sa gwananj su, nanj inj kêtjalê yac, ma

kêmasañ lêñ tu dati lau gitêñ ma datap in ndê ñawasi sa-nga.

³¹ Bocdinañ dasôm sake pi gêñ honñ nanñ Anötö kôm tu yac-nga? Yac bu dambo Anötö ndê mwasiñ ñapu, dec ñacyo bocke oc ku yac dulu?

³² Inñ kêgamiñ inñ dau ndê Atu têtñ yac dom, magoc kêkiñ inñ meñ mbac ndu tu yac honñ-nga. Ma bocdinañ dec tòm dom bu inñ êngamiñ gêtñ danñ têtñ yac, inñ oc êmwasiñ yac ña gêtñ bocke nanñ dapônda nanñ.

³³ Inñ dau kêyaliñ yac sa, ma puñ yac dôñ ma sam yac bu lau gitêñ. Tu dinañ-nga dec asa gitôm bu oc êngôliñ yom danñ pi yac têtñ inñ?

³⁴ Ma asa gitôm bu oc êmatôc yac ma senñ yac su? Nalêñ mba. Nahu bu Yisu Kilisi nanñ mbac ndu ma Anötö uñ inñ sa mbo tali tiyham, nanñ ndöc Anötö ndê amba andô-nga, ma gêm yac awhañ têtñ inñ.

³⁵⁻³⁶ Ma asa oc tòm bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiñ ñalôm? Ñawapac daêsam sêyêc, tòm yom nanñ sêto yêc bocdec bu:

Tòm bêc honñ lau tac whiñ bu sêndic yac ndu tu am-nga.

Ñac sêlic yac datôm domba bu sêndic ndu-nga. [BW
44:22]

Yac bu dahôc ñawapac me ñandê, ma lau bu sêkêñ kisa yac me sêndic yac ña bienñ, me yac bu dapônda gêtñ danenñ-nga me ñakwê, me yac bu datap gêtñ ti ñaclai nanñ bu senñ yac su-nga sa, goc gêtñ dinañ ñadañ oc tòm dom bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiñ ñalôm.

³⁷ Mba andô! Tu Kilisi nanñ atac whiñ yac-nga, nanñ dec gêtñ honñ dinañ ñadañ oc tòm dom bu ku yac dulu.

³⁸⁻³⁹ Aêc! Aô kayalê tidônñ bu gêtñ danñ oc tòm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ, nanñ datap sa tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mba! Yac bu dambac ndu me dambo tanli, yac bu dapi lôc baliñ me dasip gwêc ñalôm dandi, tigenñ oc tòm dom bu daso Anötö ndê atac whiñ. Ma anela me ñalau sac me gêtñ kwahic dec-nga me gêtñ nanñ oc meñ sa tinambu-nga, me ñaclai tidau-tidau me gêtñ honñ nanñ Anötö kêñ, nanñ ñadañ

oc tòm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ.

9

Pol tawalô lau Israel-nga nanñ sêkêñ whiñ Yisu dom

¹ Tu Kilisi nanñ aô gakêñ whiñ-nga, dec aô wasôm yom ñandô têtñ mac. Aô oc wanñsau mac dom. Ma yêc anenñ ñalôm, nanñ Ñalau Dabuñ gêm gôliñ, dec kayalê tidônñ bu anenñ yom inñ yom ñandô enñ.

² Aô wasôm têtñ mac bu anenñ ñalôm ñawapac ñapanñ ma kasahê ñandê atu, tu lau Israel-nga daêsam nanñ sêkêñ whiñ Kilisi dom-nga.

³ Lau dau anenñ asidôwai ti lhuñwêi Israel-nga, nanñ yac mba ñahu tigenñ. Ma aô tac whiñ ndu andô bu ñac lau dau sêkêñ whiñ Kilisi. Aêc, tòm Anötö êmasuc aô su yêc Kilisi-nga, me lic aô gitôm ñgac sac sambuc, magoc lêtñ dau bu nem ñac sa tu sêkêñ whiñ Yisu-nga, dec aô oc walic ñayham bu wahôc ñawapac dau.

⁴ Lau Israel-nga dinañ Anötö kêyaliñ ñac sa bu sêti inñ ndê lau, ma hoc inñ ndê ñawasi asê têtñ ñac. Inñ kêmatiñ pwac whiñ ñac si apai, ma gic bata gêtñ ñayham daêsam tu nem ñac sa-nga. Inñ kêñ yomsu ti sakiñ lôm dabuñ-nga têtñ ñac.

⁵ Ñac honñ sêsa akêñ apai nanñ Anötö dau kêyaliñ sa sêti inñ ndê lau. Ma lau Israel-nga si †Mesaya dau meñ sa akêñ apai dinañ si dac ñapu. Kilisi dau dinañ inñ Anötö ñandô ma gêtñ honñ ñadau, dec gic waê bu tampiñ inñ tòm bêc honñ. Yomandô!

Anötö ndê lêtñ êñyaliñ lau sa-nga

⁶ Anötö gic bata mwasiñ honñ dinañ têtñ lau Israel-nga. Magoc tu ñac si daêsam sêkêñ whiñ Yisu dom-nga, dec dasôm bu Anötö ndê yom dau ñandô mba lec dom. Mba! Nahu bu lau honñ nanñ sêsa akêñ †Jakob, nanñ sêti lau Israel-nga ñandô, nanñ Anötö kêyaliñ ñac sa, nanñ dom.

⁷ Ma ñalêñ tigenñ, lau honñ nanñ sêsa akêñ Abraham, nanñ dasam ñac bu Abraham atui ñandô dom. Tòm yom nanñ Anötö sôm têtñ Abraham bocdec bu:

Lau oc sêsam lau wakuc nanñ sêsa akêñ Aisak bu am nem gôlôwac ñandô. [Gen 21:12]

⁸ Yom dau n̄ahu bocdec bu, Ismael lu Aisak lu-lu sêsa akêñ Abraham. Magoc Ismael ti ndê lau wakuc sêti lau Israel-nga n̄andô, nan Anötö sam bu in̄ ndê atui, nan dom. Magoc Aisak ti ndê lau wakuc nan Anötö kêmatin̄ pwac hêganôn̄ nac, nan in̄ gêlic nac tòm Abraham ndê atui solop.

⁹ Bu Anötö kêmatin̄ pwac têtñ Abraham bocdec bu:

Têtñ yala dan̄ ninga goc aö wambu wamen̄, ma am nem awhê Sara oc kôc nem atômngac dan̄ su. *[Gen 18:10, 14]*

¹⁰ Ma gauc nem balêkoc lôcmpôn̄ nan̄ Rebeka kôc. In̄lu si damba tigen̄, yac mba aban̄ Aisak.

¹¹⁻¹² Magoc Rebeka kôc in̄lu su dom, ma sêkôm gêtñ n̄ayham me sac dan̄ su dom, nan Anötö kêyalin̄ in̄lu si dan̄ sa gwanan̄. In̄ sôm yom têtñ Rebeka bocdec bu:

Ngac atu oc nem akin̄ ngac saun̄. *[Gen 25:23]*

Anötö kôm gêtñ dau kêkuc in̄ ndê lêtñ ênyalin̄ lau sa-nga tòm in̄ dau gauc gêm, ma tu gwelen̄ nan̄ nac dau sêkôm nan̄-nga dom.

¹³ Sêto Anötö ndê yom dan̄ tiyham pi balê lu dau bocdec bu:

Aö atac whin̄ Jakob, magoc atac tec Iso. *[Mal 1:2-3]*

¹⁴ Bocdinan̄ oc dasôm sake? Dasôm bu Anötö ndê lêtñ ênyalin̄ lau sa-nga in̄ solop dom, me? Mba andô!

¹⁵ Bu in̄ sôm yom têtñ Moses bocdec bu:

Aö oc tan̄walô lau nan̄ aö atac whin̄ bu tan̄walô nac. Ma aö oc atac apu lau nan̄ aö atac whin̄ bu atac apu nac. *[Eks 33:19]*

¹⁶ Bocdinan̄ Anötö kêyalin̄ lau sa tu nac dau si atac whin̄ me nac si gwelen̄-nga dom, magoc tu in̄ dau ndê tawalô-nga.

¹⁷ Ma gêtñ dan̄ tiyham. Sêto yom nan̄ Anötö sôm têtñ Parao yêc bocdec bu:

Aö gakêtñ am ti kin̄ bu watôc anen̄ n̄aclai asê pi gêtñ nan̄ wakôm têtñ am, ma bu anen̄ n̄aê n̄awaê sa ma nem nom n̄agameñ sambuc ahuc. *[Eks 9:16]*

¹⁸ N̄alêtñ dinan̄ Anötö tawalô lau nan̄ in̄ tac whin̄ bu tawalô, ma lau nan̄ in̄ tac whin̄ bu kôm nac si n̄alôm n̄adandi, nan̄ kôm n̄adandi sa.

¹⁹ Ma mboe mac nem dan̄ oc sôm yom têtñ aö bocdec bu, “Lêtñ dau bu bocdinan̄, dec tu

sake-nga Anötö puc yac nen̄ giso asê? Bu Anötö kêmasan̄ lêtñ hon̄ tidôn̄ tòm in̄ gauc gêm, dec asa gitôm bu sa lêtñ dau-nga dan̄?”

²⁰ Magoc aö wasôm têtñ am n̄amalac bocke nan̄ gauc gêm bu sôm yom kain̄ dinan̄ pi Anötö. Bocke ma lôn̄ andô dan̄ oc sôm têtñ n̄amalac nan̄ kêmasan̄ in̄ ma ndac, “Tu sake-nga am kêmasan̄ aö kain̄ dindec?”

²¹ Yom dau solop dom. Bu n̄amalac kêmasan̄ lôn̄-nga dau in̄ ti n̄adau. Ma in̄ gitôm bu kôc nomdac ma êmasan̄ gêtñ n̄ayham ti-waê dan̄, me gêtñ n̄ambwa waêm̄ba dan̄, tòm in̄ dau gauc gêm.

²² Ma n̄alêtñ tigen̄ Anötö in̄ n̄adau, ma tòm bu kôm tòm in̄ atac whin̄. Lau nan̄ sêkôm sac sic waê bu sên̄inga, ma Anötö bu têtñ ndê atac n̄andê ti in̄ ndê n̄aclai asê têtñ nac, dec oc tòm. Ma in̄ bu gauc nem bu kôc ndê n̄alôm dôñ, ma hê yom malô sa têtñ nac, dec oc tòm bocdinan̄.

²³ In̄ bu êñkuc lêtñ yom malô-nga dinan̄, dec in̄ oc kôm tu bu têtñ in̄ ndê n̄awasi atu asê têtñ lau nan̄ sic waê bu sêtap in̄ ndê tawalô sa-nga. Lau dau in̄ kêyalin̄ nac sa gwanan̄ su, bu sêwêkain̄ in̄ ndê n̄awasi.

²⁴ Yom dau hêganôn̄ yac lau nan̄ Anötö kêgalêm yac sa, lau Israel, ma lau nan̄ lau Israel dom, nan̄ bocdinan̄.

²⁵ Tòm Anötö ndê yom nan̄ propet Hosea to bocdec bu:

Lau nan̄ anen̄ lau dom, nan̄ aö oc wasam nac bu anen̄ lau. Ma bawhê nan̄ mun̄-nga aö atac whin̄ in̄ dom, nan̄ aö oc wasam in̄ bu anen̄ bawhê atac whin̄-nga.

²⁶ Ma yêc gameñ tigen̄ nan̄ mun̄-nga aö gasôm têtñ nac bu, “Anen̄ lau mac dom,” nan̄ lau oc sêsam nac bu, “Anötö Tali N̄adau ndê balêkoc.” *[Hos 2:23; 1:10]*

²⁷ Ma propet Aisaya hoc yom asê pi lau Israel-nga bocdec bu:

Lau Israel-nga nac lau daêsam n̄andô, gitôm gan̄gac gwêc-nga. Magoc Pômdau oc nem hon̄ si dom, oc kôc n̄andôlu en̄ sa.

²⁸ Bu yom nan̄ Pômdau kêmatin̄ tidôn̄, nan̄ in̄ oc kôm n̄andô sa yêc nom, ma ndic dabin̄ n̄agahô en̄. *[Ais 10:22-23]*

²⁹ Ma tòm yom dan̄ tiyham nan̄ Aisaya hoc asê mun̄ su:

Pômdau N̄aclai N̄adau bu hu yac neŋ lau wakuc ŋatô siŋ gacgeŋ sêmbô dom, dec oc dandin̄aŋ gitôm malac Sodom ma Gomora. *[Ais 1:9]*

Lau Israel-ŋga sêkêŋ whiŋ dom, dec sêti lau gitêŋ dom

³⁰ Bocdinaŋ oc dasôm sake pi Anötö ndê lêŋ êŋyaliŋ lau sa-ŋga? Lau naŋ lau Israel dom, naŋ sêkôm gwelen̄ tu sêŋsalê lêŋ gitêŋ-ŋga dom, magoc sêtap sa tu sêkêŋ whiŋ gwelen̄ naŋ Yisu kôm tu ŋac-ŋga.

³¹ Ma lau Israel-ŋga sêŋsalê lêŋ gitêŋ yêc yomsu ŋalôm, magoc sêtap sa dom.

³² Ma sêtap sa dom, ŋahu bu ŋac sêkêŋ whiŋ gwelen̄ naŋ Yisu kôm tu ŋac-ŋga, naŋ dom. N̄ac gauc gêm bu ŋac oc sêti lau gitêŋ, tu ŋac dau si gwelen̄-ŋga, ma bocdinaŋ ŋac sêtôm lau naŋ sêtiŋ gahi pi hoc ma sêpeŋ.

³³ Tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Alic su naŋ! Aô gakêŋ hoc daŋ kalhac Lôc †Sayon, naŋ lau daêsam oc sêtiŋ gahi pi ma sêpeŋ. Magoc asa naŋ kêŋ whiŋ iŋ, naŋ oc maya dau dom. *[Ais 28:16; 8:14]*

10

¹ O asidôwai. Aô tac whiŋ ŋandô ma gaten̄ mbec têtê Anötö, bu lau Israel-ŋga naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu dom, naŋ oc sêkêŋ whiŋ dec sêtap Anötö ndê mwasin̄ nem ŋac si-ŋga sa.

² A ô wasôm yomandô bu lau dau sêyêm dau su bu sêsa Anötö ndê lêŋ. N̄ac sêkôm gêtê dau, magoc ŋac si gauc sa pi yom ŋandô dom.

³ N̄ahu bu ŋac gauc gêm bu sêtôc ŋac dau si lêŋ asê tôm lêŋ gitêŋ. Magoc ŋac sem gauc lêŋ naŋ Anötö kêmasaŋ bu sam yac bu lau gitêŋ, dec sêsôc lêŋ dau ŋapu dom.

⁴ Bu Kilisi dau ndê lêŋ gitêŋ gic bata yomsu hoŋ, dec lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ Anötö gêtêc ŋac bu lau gitêŋ.

Anötö ndê lêŋ nem lau si-ŋga

⁵ Lêŋ bu lau sêti lau gitêŋ tu sêŋkuc yomsu-ŋga, naŋ Moses whê sa bocdec bu:

Asa naŋ bu êŋkuc yomsu hoŋ ŋapep eŋ, naŋ oc ndöc tali tu yomsu-ŋga. *[Lev 18:5]*

⁶⁻⁷ Magoc ŋamalac daŋ oc tôm bu t i ŋamalac gitêŋ tu iŋ kêkuc yomsu-ŋga lec

dom. Lêŋ dati lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga, naŋ meŋ sa tiawê su. Tôm yom daŋ naŋ sêto yêc bocdec bu:

Akôc gauc daêsam pi asa oc pi undambê ndi, me sip lambwam ndi dom. *[Diut 30:13]*

Bocdinaŋ yac dapônda ŋamalac daŋ bu pi undambê ndi bu kôc Kilisi sa sip meŋ, me bu sip lambwam ndi bu kôc iŋ su akêŋ lau batê-ŋga dom, tu bu datap yom pi lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga ŋahu sa. Mba!

⁸ Bu yom pi lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga dec yac ahoc asê têtê mac su, tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Yom dau siŋ dau têtê mac dom, bu mac akôc sa sip nem ŋalôm su, ma mac asôm ambo. *[Diut 30:14]*

⁹ Ma yom dau bocdec bu. Am bu kêŋ whiŋ ti nem ŋalôm sambuc bu Anötö uŋ Yisu sa akêŋ lau batê-ŋga, ma whamsuŋ hoc yom asê bu Yisu iŋ am nem Pômdau, dec Anötö oc nem am si.

¹⁰ Bu yêc am nem ŋalôm naŋ am kêŋ whiŋ, dec Anötö gêtêc am bu ŋamalac gitêŋ, ma yêc am nem whamsuŋ am hoc nem kêŋ whiŋ Yisu-ŋga asê, dec Anötö gêm am si.

¹¹ Tôm Anötö ndê yom naŋ sêto yêc naŋ sôm:

Asa naŋ kêŋ whiŋ iŋ, naŋ oc maya dau dom. *[Ais 28:16]*

¹² Bu Anötö gêtêc lau Israel ma lau naŋ lau Israel dom, naŋ ŋalêŋ tigen̄. Pômdau tigen̄ dec ti lau hoŋ si Pômdau, ma lau hoŋ naŋ sêta iŋ ndê ŋaê, naŋ iŋ oc êmwasiŋ ŋac ŋandô.

¹³ Tôm yom naŋ propet Joel to yêc bocdec bu:

Lau hoŋ naŋ sêta Pômdau ndê ŋaê, naŋ Anötö oc nem ŋac si. *[Joel 2:32]*

¹⁴ Magoc lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu su dom, naŋ oc sêta iŋ ndê ŋaê ŋalêŋ bocke? N̄ac bu sêŋgô iŋ ŋawaê dom, dec oc sêkêŋ whiŋ ŋalêŋ bocke? Ma lau bu sêhoc ŋawaê ŋayham asê têtê ŋac dom, dec oc sêŋgô ŋalêŋ bocke?

¹⁵ Ma lau bu sêŋkiŋ lau aheŋ-ŋga sêsa sêndi dom, dec ŋawaê ŋayham dau oc hôt asê lau dau ŋalêŋ bocke? Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm:

Lau naŋ sêŋgô ŋawaê ŋayham, naŋ oc sêtisambuc lau aheŋ-ŋga naŋ sêŋsêlêŋ

sêmenj tu sêhoc ñawaê dau asê-nga. *[Ais 52:7]*

¹⁶⁻¹⁷ Bocdinañ yac neñ dakêñ whiñ ñahu sip danğô ñawaê ñayham, ma yom pi Kilisi ti ñawaê ñayham ñahu. Magoc lau Israel-nga honj sêkôc ñawaê ñayham sa dom. Tôm Aisaya to:

O Pômdau, lau danj sêkêñ whiñ yom nanj yac ahoc asê, nanj dom. *[Ais 53:1a]*

¹⁸ Mac gauc gêm bocke? Lau Israel-nga sêngô ñawaê ñayham su, me mba? Aêc, ñac sêngô su, tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Yom dau sa têtñ nom ñabatiñ honj, ma lau sêngô yêc nom ñagameñ sambob. *[BW 19:4]*

¹⁹⁻²¹ Ma gêndac danj tiyham bocdec bu, lau Israel-nga sênyalê yom nanj sêngô su, me mba? Gauc nem Anötö ndê yom, nanj Aisaya to pi lau Israel-nga bocdec bu:

Tôm bêc honj aô kamatôc amanj tu wakôc lau dau sa-nga, magoc ñac lau danğapêc ma ñac si ñalôm ñadandi. *[Ais 65:2]*

Lau Israel-nga sêtec bu sêkôc ñawaê ñayham sa, ma bocdinañ yom dau sa têtñ lau gameñ apa-nga gi. Yom nanj Anötö sôm têtñ lau Israel-nga, nanj whê gêtñ dau sa, tôm Moses to yêc bocdec bu:

Aô oc watoc lau waêmbe sa, e kôm mac anem lêmunj ñac. Ma watoc lau gauc mbasi-nga sa, e kôm mac atac ñandê. *[Diut 32:31]*

Ma Aisaya dau sôm yom yêc awê bocdec bu:

Lau nanj sêñsalê aô dom, nanj sêtap aô sa. Ma gatôc dauñ asê têtñ lau nanj sêndac aô dom nanj. *[Ais 65:1]*

11

Anötö puc dômbwê inj ndê lau Israel-nga dom

¹ Bocdinañ aô bu wandac mac bocdec bu. Mac gauc gêm bu Anötö puc dômbwê inj ndê lau Israel-nga, me? Aô wasôm mba andô, bu aô dauñ ñgac Israel-nga, ma Abraham ndê wakuc danj, nanj gasa akêñ Benjamin ndê toñ.

² Anötö puc dômbwê inj ndê lau nanj inj kêyalinj ñac sa gwananj su, nanj dom. Gauc nem yom nanj sêto yêc pi Elaija, têtñ ndoc

inj pu lau Israel-nga têtñ Anötö, ma sôm yom bocdec bu:

³ Pômdau, ñac sic am nem lau propet ndu, ma sêseñ alta nanj lau sem akinj am sêmbo, nanj su. Aô tanjwasêñ dec gasôc am ñapu, ma ñac bu sêndic aô ndu. *[1 Kij 19:10, 14]*

⁴ Gauc nem yom nanj Anötö ô têtñ inj bocdec bu:

Aô gasinj aneñ lau 7,000 sêmbo lau Israel-nga ñalôm, nanj sêpônj haduc têtñ anötö tasanj Baal dom. *[1 Kij 19:18]*

⁵ Ñalêñ tigenj kwahic dec lau toñ danj sêmbo lau Israel-nga ñalôm, nanj Anötö kêyalinj ñac sa sêti inj ndê, kêkuc inj ndê lêñ êmwasiñ lau ñambwa-nga.

⁶ Ñac sêtap Anötö ndê mwasiñ sa tu ñac dau si sakinj-nga dom. Anötö bu ênyalinj ñac sa tu ñac si sakinj-nga, dec yom nanj dasôm pi inj ndê lêñ êmwasiñ lau ñambwa-nga, nanj oc yom ñandô dom.

⁷ Bocdinañ oc dasôm sake? Lau Israel-nga sêkôm mwasac bu sêti lau gitêñ yêc Anötö anğô-nga, magoc gitôm dom. Magoc ñac si lau nanj Anötö dau kêyalinj ñac sa, nanj sêtap lêñ sêti lau gitêñ-nga sa. Ma ñac si lau ñatô, Anötö kôm ñac si ñalôm ñadandi sa,

⁸ tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêñ ñasec kôm ñac si ñalôm ahuc, ma inj kôm ñac si tandô tipec ma ñac si danğasuñ hóc ahuc. Ma ñac sêmbo bocdinañ ñapanj e meñ têtñ kwahic dec. *[Diut 29:4; Ais 29:10]*

⁹ Ma Dawid to yom bocdec bu:

Mwasiñ nanj ñac bu sêseñ-nga, nanj oc kac dau kwi ma kêñ sac ñac, gitôm huc me akô bu kôc ñac dôn-nga, ma gitôm hoc sêtiñ gahi pi-nga, ma gitôm ñagêyô sac bu kêñ wapac ñac.

¹⁰ Anötö kôm ñac si tandô tipec, e sêlic gameñ apu. Ma inj kêñ ñac sêhóc ñawapac ñapanj e dômbwêkwa mbwê-alô. *[BW 69:22-23]*

Lau apa sêtap mwasiñ sa tu lau Israel-nga

¹¹ Aô bu wakêñ gêndac danj tiyham. Mac gauc gêm bu lau Israel-nga sêpeñ e sinğac gacgeñ, me mba? Aô wasôm têtñ mac bu mba andô. Magoc tu lau Israel si giso-nga, dec lau nanj lau Israel dom, nanj sêtap Anötö ndê lêñ nem lau si-nga sa. Ma gêtñ dau

oc kôm lau Israel-nga sênem lêmurj lau apa dau.

¹² Magoc njac si giso dau ti senj bu lau apa honj sêtap Anötö ndê mwasiñ sa hôc gêlêc. Ma njac lau Israel-nga dau bu sêkac dau kwi ma sêkêñ whiñ Yisu, dec lau daêsam andô oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa êñlêc, njac lau Israel-nga dau, ma lau gameñ apa-nga sêwhiñ.

¹³ Aö gato yom dindec têt mac lau nanj lau Israel dom. Anötö kêyalinj aö sa gati aposel tu bu wahoc njawaê njayham asê têt mac-nga. Ma aö atac njayham atu tu aneñ gweleñ dindec-nga.

¹⁴ Nahu bu mboe aneñ asidôwai Israel-nga njatô oc sênem lêmurj Anötö ndê mwasiñ nanj mac atap sa, e kôm njac sênem dau kwi ma sêtap lêt Anötö nem njac si-nga sa sêwhiñ.

¹⁵ Kwahic dec njac sêkôc njawaê njayham pi Yisu sa dom, ma tu dinanj-nga dec lau gameñ apa-nga honj sêngô njawaê nanj hê wamba njac têt Anötö. Magoc lau Israel-nga bu sêkôc njawaê njayham dau sa ma sêkêñ whiñ Yisu, dec njac oc sêtôm lau nanj sêtisa akêñ lau batê-nga.

¹⁶ Gêñ njandô mbêc nanj dakêñ ti da têt Anötö nanj gêñ dabun, ma oc kôm gêñ njandô jambu-nga honj ti dabun. Ma Anötö bu lic a danj njawakac bu dabun, dec inj oc lic a dau njasañgac honj bu dabun bocdinañ.*

Pol gêm dôhônj lau Israel pi a olib

¹⁷ Lau Israel-nga gitôm a ðolib malac-nga nanj Anötö tim njasañgac njatô kic. Ma mac lau nanj lau Israel dom, mac atôm a olib saleñ-nga njasili. Ma Anötö kôc mac, ma sô mac dôñ pi a olib malac-nga dau njampê, awhiñ a dau njasañgac njatô, bu atap njakwi njayham sa yêc a olib dinanj njawakac.

¹⁸ Bocdinañ atoc daôm sa tu mac akôc a njasañgac nanj siñga su, nanj si mala-nga dom. Mac bu akôm bocdinañ, dec gauc nem bu mac akêñ njanja têt a olib dau dom, magoc mac daôm akôc njanja yêc a olib njawakac.

¹⁹ Ma mboe mac gauc gêm bu Anötö tim njasañgac njatô su, tu bu kôc mac sa aö njac su.

* **11:16:** Yom dau inj gitôm yom gôlinj danj. Yom pi gêñ njandô mbêc ma a njawakac, nanj hêganônj lau Israel-nga si apai. Pol bu tôc asê bu Anötö kôc lau Israel-nga si apai sa ma gêlic njac bu lau dabun, ma njac si lau wakuc bu sêkêñ whiñ Yisu, dec inj oc lic njac bu lau dabun njalêt tigenj.

²⁰ Yom dau inj yomandô, tigenj gauc nem bocdec bu, Anötö kôc mac sa tu mac akêñ whiñ Yisu-nga, ma tim njac su bu njac sêkêñ whiñ dom. Bocdinañ atoc daôm sa dom, magoc atôc Anötö.

²¹ Bu a dau njasañgac solop nanj Anötö tim njatô su. Ma inj gitôm bu oc tim mac su bocdinañ.

²² Tu dinanj-nga dec anjyalê tidônj bu Anötö inj Anötö êmwasiñ lau-nga, ma inj Anötö kêñ njagêyô têt lau-nga whiñ. Inj kêñ njagêyô têt lau nanj sêpenj, magoc kêmwasiñ mac. Asap inj ndê mwasiñ dinanj dôñ. Bu mba, dec inj oc tim mac su.

²³ Ma lau Israel-nga dinanj bu sêkac dau kwi ma sêkêñ whiñ Yisu, dec Anötö oc kôc njac sa, ma inj gitôm bu kêñ njac sêmbu sêndi sêsap a olib dau dôñ tiyham.

²⁴ Bu mac a olib malac-nga njasañgac solop dom, magoc Anötö kôc mac yêc a olib saleñ-nga, ma kêñ mac ati a olib malac-nga njasañgac. Bocdinañ oc njawapac dom bu inj kôc a dau njasañgac solop, ma kêñ njac sêlhac si a njampê solop tiyham.

Anötö tawalô lau honj

²⁵ O asidôwai. Yom dindec njahu sip njalôm gi, ma aö tac whiñ bu mac anjyalê njapep. Ma bocdinañ oc tôm dom bu mac atoc daôm sa. Anötö kôm lau Israel-nga si njalôm njadandi sa, bu sêmbu bocdinañ e lau gameñ apa-nga honj nanj Anötö kêgalêm njac sa, nanj sêmenj sêsôc Anötö ndê gôlinj njapu su nanj.

²⁶ Ma njalêt dinanj dec Anötö oc nem lau Israel-nga honj si, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Njac nem lau si-nga oc menj sa akêñ Lôc Sayon. Ma inj oc nem Jakob ndê wakuc kwi sêhu mêtê sac siñ.

²⁷ Ma aö wamatiñ aneñ pwac whiñ njac, têt têt nanj aö oc wasuc njac si sac kwi. [*Ais 59:20-21*]

²⁸ Lau Israel-nga sêti Anötö ndê njacyo, njahu bu sêkôc njawaê njayham pi Yisu sa dom. Ma tu dinanj-nga njawaê dau golom mac. Magoc Anötö kêyalinj njac sa gwananj su, dec tac whiñ njac tu abanj Israel-nga.

²⁹ Bu galem ti mwasin nan Anötö gic bata têtj lau, nan in oc tòm dom bu senj su.

³⁰⁻³¹ Mun-nga mac lau gamej apa-nga danjampêc têtj Anötö. Magoc kwahic dec lau Israel-nga danjgapêc têtj Anötö, dec mac atap in ndê tawalô sa. Ma tu dinan-nga nac lau Israel-nga nan kwahic dec danjgapêc têtj Anötö, nan tinambu oc sêtap in ndê tawalô sa sêwhinj.

³² Bu Anötö sam lau honj bu lau danjgapêc-nga. Inj têtj gêtj dau tiawê, dec lau honj nan bu sênem dandi kwi, nan in oc tawalô nac.

Datoc Anötö ndê waê sa

³³ Oyaê. Anötö ndê mwasin ti in ndê gauc inj gêtj atu andô, ma inj kêyalê gêtj honj e pi sa timala enj. Asa oc nditôm bu ênyalê in ndê lêtj me yom nanj tidônj yêc in-nga?

³⁴ Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, me gitôm bu kênj gauc têtj inj? *[Ais 40:13]*

³⁵ Ma asa tòm bu kênj gêtj najham danj têtj Anötö, dec Anötö oc kênj gêtj têtj inj ô? *[Job 41:11]*

³⁶ Bu gêtj honj sa akêtj in ndê, ma inj ti gêtj honj njahu ma ti gêtj honj njadau bocdinaj. Datoc inj ndê waê sa titêm-titêm. Yomandô.

12

Dasa nejj lêtj wakuc dawhinj Kilisi

¹ O asidôwai. Gauc nem yom honj nanj aô gasôm tu gawhê Anötö ndê tawalô sa têtj mac-nga nanj. Dec akêtj daôm sambuc bu anem akinj Anötö tòm mac nem bêc ambo tamli-nga honj. Akêtj daôm sambuc atôm da tali ma dabunj, nanj oc ndic Anötö tandô najham. Mac nem lêtj njandô anjuc Njalau Dabunj tu anem akinj Anötö-nga dau dinanj.

² Anjêlêtj ti asa nem lêtj atôm lau nom dindec-nga dom, magoc ati lau wakuc tòm Anötö kênj gauc wakuc têtj mac. Ma bocdinaj mac oc atôm bu anjêhê gêtj honj, ma anjyalê mêtê gitêtj, ma mêtê njawasi ma mêtê nanj oc ndic Anötö tandô najham, nanj inj atac whinj bu yac dakôm.

Anötö kêmwasi njac njalêtj têtjtêtj

³ Tòm Anötö ndê mwasin puc aô dônj, dec wasôm têtj mac honj têtjtêtj ndi, bu atoc daôm sa ênjêc dom, magoc akôt gauc njapep pi daôm. Bu mac honj akêtj whinj Yisu tòm

mwasin nanj Anötö dau gic sam têtj mac njalêtj têtjtêtj.

⁴ Yac tanyalê bu njamalac danj in njamlic tigenj, magoc njagêtj daêsam sêyêc in ndê njamlic tigenj dinanj. Ma gêtj dau sêwêkainj gwelenj têtjtêtj.

⁵ Ma njalêtj tigenj dinanj, yac lau daêsam nanj dakêtj whinj Kilisi su, nanj dati Yisu ndê gôlôwac dabunj tigenj, ma yac tigenj-tigenj dambo tu danem lau honj nanj sêmbo gôlôwac dabunj njalôm, nanj sa.

⁶ Yac dawêkainj mwasin dakôm gwelenj-nga têtjtêtj, tòm Anötö kêmwasi njac njalêtj. Asa nanj tap mwasin hoc yom asê tòm propet-nga sa, nanj kôm tòm in ndê kênj whinj têtj asê.

⁷ Asa nanj tap mwasin nem akinj gôlôwac-nga sa, nanj nem akinj manj. Ma inj nanj tap mwasin sa bu êndôhônj Anötö ndê yom têtj lau, nanj bocdinaj.

⁸ Asa nanj tap mwasin sôm yom najham-najham tu puc lau dônj-nga sa, nanj kôm. Ma asa nanj Anötö ndê mwasin kac inj bu kênj gêtj tu nem lau njalôm sawa sa-nga, nanj kênj ti ndê njalôm sambuc. Asa nanj tap mwasin bu nem gôlinj gôlôwac-nga sa, nanj kôm ti licbalê, ma inj nanj tap mwasin tawalô lau-nga sa, nanj tawalô lau ti atac najham.

Mêtê atac whinj-nga

⁹ Mêtê atac whinj-nga inj gêtj dasôm njambwa-nga dom. Dakôm njandô sa njalêtj bocdec. Yac atac tec mêtê sac ma dasap mêtê najham dônj.

¹⁰ Dakêtj nejj njalôm sambuc tu atac whinj asidôwai-nga, ma datoc njac sa hôt gêlêc dauj dandic njawaê.

¹¹ Dakêtj dauj sambuc tu danem akinj Pômdau-nga, ma dakôm ti njalôm lu-lu dom.

¹² Gêtj nanj dakêtj batanj bu Anötö kôm, nanj dahônj ti atac najham, dalhac najnga tu dahôt njawapac-nga ti nejj atac pa su, ma dasap mêtê datenj mbec-nga dônj njapanj.

¹³ Dakêtj gêtj tu danem Anötö ndê lau dabunj nanj sêpônja dau, nanj sa-nga, ma dandic ya njac.

¹⁴ Lau nanj sêkêtj kisa mac, nanj apucbo njac dom, magoc andac Anötö bu nem mbec njac.

15 Lau bu sêkôm atac ñayham, dec atac ñayham awhiñ ñac. Ma lau bu sêtañ, nañ atañ awhiñ ñac.

16 Apiñ daôm dôñ ti ñalôm tigen. Atoc daôm sa me alic daôm bu lau ti gauc atu-tu dom, magoc atac whiñ lau waêmbe ma ambo ahê ñac dom.

17 Akôm mêtê sac ô sac nañ sêkôm têt mac, nañ dom. Ayob daôm ñapep bu akôm mêtê nañ lau hoñ sêlic bu ñayham eñ.

18 Anñahê bu nditôm, dec ambo awhiñ lau ti yom malô eñ, ma mac daôm akôm gêt dañ bu asen yom malô su dom.

19 O aneñ asidôwai, akêt ñagêtô ô sac dom, magoc akêt lau nañ sêkôm sac têt mac sêsip Anötö amba e sêtap in dau ndê atac ñandê sa. Bu sêto yom dañ yêt, nañ sôm bocdec bu:

Pômdau sôm, “Gwelen sac ñagêtô-nga yêt aö aman, ma aö dauñ oc wakêt.” *[Diut 32:35]*

20 Akêt ñagêtô dom, magoc akôm tôm yom nañ sêto yêt bocdec bu:

Am nem ñacyo bu gêt yô in, nañ kêt gêt in neñ. In bu bu yô in, nañ kêt bu in nôm. Am bu kôm bocdinañ, dec oc kôm in maya dau ñalêt sac. *[Prov 25:21-22]*

21 Ayob bu sac ku mac dulu dom, magoc akôm mêtê ñayham eñ e aku sac dulu.

13

Dasôc gôliñwaga ñapu

1 Gôliñwaga hoñ nañ sem gôliñ sêmbo nom, nañ si ñac lai ñahu yêt Anötö, ma in dau kêt ñasawa têt ñac bu sênem gôliñ. Ñac si dañ hôt asê ñambwa dom. Bocdinañ lau hoñ sêsôt ñac ñapu sêndic ñawaê.

2 Asa nañ tec bu sôt gôliñwaga ñapu, nañ tec gôliñ nañ Anötö dau kêt, ma in oc tap matôt sa.

3 Gôliñwaga si ñac lai yêt bu sêmatôt lau, magoc ñac si matôt dau gic waê lau nañ sêkôm mêtê ñayham, nañ dom, gic waê lau nañ sêkôm mêtê sac. Tu dinañ-nga dec akôm mêtê ñayham eñ, ma gôliñwaga oc sêlic mac ñayham, ma mac oc atôt daôm tu gôliñwaga si matôt-nga dom.

4 Ñahu bu ñac sêti Anötö ndê lau akiñ bu sêyob yac dambo ñayham-nga. Magoc mac bu akôm mêtê sac, nañ atôt daôm, bu ñac

sêkôt ñac lai bu sêmatôt lau, ma ñac lai dau in gêt ñambwa dom. Ñac Anötö ndê lau akiñ nañ sê in su sêmbo nom, bu sêkêt ñagêtô têt lau nañ sêkôm mêtê sac nañ.

5 Tu dinañ-nga dec dasôt gôliñwaga ñapu. Ñahu bu ñac si ñac lai yêt bu sêmatôt yac. Ma gêt dañ whiñ bocdec bu. Tanjalê yêt neñ ñalôm bu dasôt ñac ñapu, in lêt solop.

6 Gôliñwaga dinañ sêkêt si têt tu sênem gôliñ tôm Anötö ndê lau akiñ, ma tu dinañ-nga dec in solop bu mac akêt takis bu anemli ñac.

7 Aêc! Gêt bocke nañ mac ac waê bu akêt, nañ akêt. Takis me mone bocke nañ mac ac waê bu akêt, nañ akêt. Lau nañ sic waê bu mac atoc ñac sa, nañ dec atoc ñac sa, ma lau ti ñac lai, nañ asôt ñac ñapu ñapep.

Mêtê atac whiñ asidôwai-nga

8 Ayob daôm bu têt dañ yêt mac-nga dom. Têt tigen yêt mac-nga, nañ bu akêt nem atac whiñ lom daôm. Bu asa nañ tac whiñ in ndê asidôwa, nañ kôm Anötö ndê yomsu hoñ ñandô sa.

9 Bu yomsu nañ Moses to bocdec bu, “Kôm gêt mockaiñ-nga dom. Ndic ñamalac ndu dom. Nem kañ gêt dom,” ma “Tamgatu gêt dom,” ma yomsu ñatô hoñ, nañ ñahu sip yomsu tigen dindêc, “Atac whiñ lau menpañ am-nga gitôm am atac whiñ daôm.”

10 Asa nañ kêtuc mêtê atac whiñ-nga, nañ oc kôm lau menpañ in-nga ñayom dom. Bocdinañ mêtê atac whiñ lau-nga kôm yomsu hoñ ñandô sa.

Bêc ñambu-nga men kêtin

11 Asap mêtê atac whiñ-nga dôñ ñapan, bu mac anjalê têt kwahic dec-nga su. Têt ndoc dakêt whiñ tiwakuc, nañ dalic bu bêc datap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga ña-ñandô sa, nañ yêt ahê dôñ yêt. Magoc kwahic dec bêc dau men kêtin su. Bocdinañ ayêt bêc dom, anem ali.

12 Ôbwêc pacndê su, ma kêtin bu lañsê. Bocdinañ dahu mêtê ñasec-nga hoñ siñ, ma dasap mêtê ñawê-nga dôñ, gitôm dakôt wapa dandic siñ-nga sa.

13 Tanjêlêt ti dasa neñ lêt ñapep, nditôm lau nañ sêmbo ñawê ñalôm. Dakôm mêtê sac atac ñagalac-nga me danôm gêt êñin yac-nga dom. Dasa lêt mockaiñ-nga ma dakôm

mêtê mayañ-nga dom. Ma dahu mêtê atac ñandê-nga ma mêtê lêmun-nga honj sinj.

¹⁴ Anjêlêñ ti asa nem lêñ añkuc Pômdau Yisu Kilisi, gitôm mac asôc inj ti nem ñakwê. Ma mac nem ñalôm akwa bu êñgilí mac bu akôm sac, nanj goc asôc ñapu me akôm ñandô sa dom.

14

Yom pi lau nanj sêkêñ whinj ñannga dom

¹ Lau nanj si sêkêñ whinj ñannga dom, nanj akôc ñac sa, ma alic ñac sac pi yom ma pi lêñ nanj Pômdau tôc tiawê têtñ yac dom, nanj dom.

² Lau ñatô sêkêñ whinj ñannga dec señ gêtñ honj. Magoc lau ñatô sêkêñ whinj ñannga dom, dec sêkêñ yao wata ma señ dom.

³ Am asa nanj gêtñ gêtñ honj ñayham tu neñ-nga, nanj pu lau nanj sêtéc wata, nanj dom. Ma am asa nanj gêtñ wata dom, nanj pu lau nanj señ wata, nanj dom. Bu Anötö kôc lau dau sa su.

⁴ Am asa dec gauc gêm bu êmatôc ñamalac danj ndê ñgac akind? Ñgac akind dau ndê ñadau oc êñsahê inj ndê lêñ, ma sôm bu inj lhac, me inj peñ. Ma inj oc lhac, ñahu bu Pômdau gitôm bu puc inj dôñ.

⁵ Ma yom danj tiyham. Lau ñatô sêtéc bêc danj sa bu bêc dabunj hóc gêtéc bêc ñatô su. Ma lau ñatô sêlic bêc honj tòm dau. Magoc ñalêñ solop bu lau honj sêkôc gauc pi lêñ sênem akind Anötö-nga, ma sêkôm tòm ñac dau si ñalôm kac ñac.

⁶ Lau nanj sêtéc bêc ñatô sa kêtéc, nanj sêkôm tu sêtéc Pômdau sa-nga. Ma lau nanj señ wata, nanj sem danje Anötö, dec señ gêtñ dau ma sêtéc Pômdau sa. Ma ñac nanj señ wata dom, nanj sêkêñ yao gêtñ dau tu sêtéc Pômdau sa-nga. Ma ñac bocdinañ sem danje Anötö.

⁷ Bu yêc yac lau dakêñ whinj Yisu-nga ñalôm, nanj ñamalac danj ti ñadau dau tu inj ndê têtñ mbo tali-nga, me tu ndê têtñ mbac ndu-nga dom.

⁸ Yac bu dambo tanjli me dambac ndu, nanj dambo tu dapu P ômdau ndê waê sa-nga. Yomandô. Yac bu dambo tanjli me dambac ndu, nanj dati Pômdau ndê lau.

⁹ Kilisi mbac ndu ma tisa mbo tali tiyham, tu bu ti lau batê si Pômdau, ma lau tali si Pômdau bocdinañ.

¹⁰ Ma bocdinañ tu sake-nga mac alic nem asidôwai sac, me apu ñac tu yom ñambwa-ñambwa-nga? Yac tanyalê su bu yac honj oc dalhac Anötö anjô-nga têtñ inj ndê bêc êmatôc lau-nga.

¹¹ Tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Tôm aô gambo tanjli yomandô, dec anjyalê pi ñandô bu lau honj oc sêpônj haduc têtñ aô, ma sêhoc si yom asê yêc Anötö anjô-nga.” [Ais 45:23]

¹² Yom dau tôc asê tiawê bu yac tigen-tigenj oc dalhac Anötö anjô-nga, bu dawhê dauñ neñ lêñ sa têtñ inj.

Mêtê atac whinj-nga oc kôm asidôwa danj peñ dom

¹³ Tu dinañ-nga dec danem dôhônj dauñ neñ lêñ whinj asidôwai si lêñ tu dapu ñac-nga dom. Ma dayob bu dakôm gêtñ danj, nanj oc tòm bu lhac asidôwa danj ahuc e inj so Anötö ndê lêñ, nanj dom.

¹⁴ Aô gakêñ whinj Pômdau Yisu, dec whê aneñ gauc sa, ma kayalê tidônj bu gêtñ honj inj ñayham yêc Anötö anjô-nga. Magoc ñamalac danj bu kêtñ whinj bu gêtñ danj inj ñadômbwi yêc Anötö anjô-nga ma kêtñ yao bu neñ dom, goc gêtñ dau ñadômbwi yêc ñamalac dau anjô-nga.

¹⁵ Magoc mac bu aneñ gêtñ danj nanj kôm nem asidôwa danj ndê ñalôm ñawapac, dec mac atôc mêtê atac whinj-nga têtñ inj dom. Ayob daôm bu mac nem lêñ aneñ gêtñ-nga kôm nem asidôwa nanj Kilisi mbac ndu tu inj-nga, nanj ndê kêtñ whinj tisac dom.

¹⁶ Akôm gêtñ honj ti gauc, ma bocdinañ lau danj oc sêtôm dom bu sêpu gêtñ nanj mac alic ñayham.

¹⁷ Lêñ nanj dambo †Anötö ndê gôlinj ñapu, nanj ñahu hêganônj gêtñ daneñ ti danôm-nga dom. Magoc dambo Anötö ndê gôlinj ñapu ñahu sip dasa lêñ gitêñ, ma dambo ti yom malô ma ti atac ñayham nanj Ñalau Dabunj punj dôñ sip yac neñ ñalôm têtñtêtñ.

¹⁸ Asa nanj bu nem akind Kilisi êñkuc lêñ dinañ, nanj Anötö oc lic inj ñayham, ma lau nom-nga sêwhinj oc sêmpinj inj.

19 Bocdinaŋ dasap lêŋ yom malô-ŋga dôŋ, ma dakôm gêŋ hoŋ tu dapuc asidôwai hoŋ dôŋ ma dalhac ŋaŋga.

20 Akôm Anötö ndê gwelenj popoc tu yom pi gêŋ danen-ŋga-ŋga dom. Gêŋ hoŋ in ŋayham tu danen-ŋga, magoc yac bu dakôm ŋamalac danj ndê kêŋ whinj tisac tu gêŋ nanj tanj-ŋga, dec dakôm giso.

21 Mac bu anenj wata me anôm wain me akôm gêŋ ŋatô nanj kôm nem asidôwa danj ndê kêŋ whinj tisac, nanj ŋayham bu mac ahu gêŋ dau sinj yêc-ŋga.

22 Yom bocke nanj am kêŋ whinj pi gêŋ hoŋ dinaŋ, nanj kôc dôŋ yêc amlu Anötö ŋalhu. Asa nanj kôc gauc ŋapep pi gêŋ hoŋ dinaŋ e kôm giso dom, nanj oc tap Anötö ndê mwasinj sa.

23 Magoc ŋamalac nanj gêŋ gêŋ ma ŋalôm lu-lu pi gêŋ dau, nanj kêkuc lêŋ kêŋ whinj-ŋga dom, ma oc tap Anötö ndê matôc sa. Lêŋ bocke nanj am kêŋ whinj bu lêŋ solop yêc Anötö aŋgô-ŋga, nanj kôm. Gêŋ bocke nanj am kôm ti atac lu-lu, nanj sac.

15

Dakôm gêŋ hoŋ tu danem asidôwai sa-ŋga

1 Yac lau nanj dakêŋ whinj ŋaŋga, nanj dahôc ŋawapac dawhinj lau nanj sêkêŋ whinj babalê, tu bu danem ŋac sa-ŋga dandic ŋawaê. Dakôm gêŋ tu dapo dauŋ sa-ŋga dom.

2 Yac lau tigenj-tigenj dakôm mêtê ŋayham têŋ lau menjanj yac-ŋga tu danem ŋac sa-ŋga, ma tu dapuc ŋac dôŋ-ŋga.

3 Gauc nem Kilisi. Inj kôm gêŋ danj tu dau ndê atac whinj-ŋga dom, magoc kôm gêŋ hoŋ kêkuc Anötö ndê atac whinj. Ma tu dinaŋ-ŋga dec sêpu inj, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Lau nanj sêpu am, nanj sêpu aö bocdinaŋ.
[BW 69:9]

4 Anötö ndê yom hoŋ nanj sêto yêc munj su, nanj Anötö kêŋ bu êndôhônj yac. Ma yom dau oc puc yac dôŋ bu dalhac ŋaŋga, ma êŋgilí yac bu dahu ŋandô ŋayham nanj dakêŋ batanj dambo, nanj sinj dom.

5 Anötö nanj puc mac dôŋ ma kêgilí mac bu alhac ŋaŋga, nanj pinj mac hoŋ dôŋ tu aŋkuc Yisu Kilisi-ŋga.

6 Ma ŋalêŋ dinaŋ inj oc kêŋ mac ambo ti nem ŋalôm tigenj, ma awham pitigenj ma ahoc yac nenj Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba Anötö ndê waê asê.

Ŋawaê ŋayham gic lau Israel-ŋga ma lau apa hoŋ ŋawaê

7 Bocdinaŋ akôc lau sêkêŋ whinj Yisu-ŋga hoŋ sa, tôm Kilisi dau kôc mac sa. Ŋalêŋ dinaŋ mac oc apo Anötö ndê waê sa.

8 Aö wasôm têŋ mac bu Kilisi menj gitôm lau Israel-ŋga si ŋgac akinj, bu kôm yom nanj Anötö gic bata têŋ abanj Israel-ŋga, nanj ŋandô sa.

9 Ma lau nanj lau Israel dom, nanj oc sêmpinj Anötö tu inj ndê mêtê tawalô lau-ŋga. Gitôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Tu dinaŋ-ŋga aö wampinj am têŋ ndoc aö wambo wawhinj lau gameŋ apa-ŋga. Wanem wê tu watoc am nem ŋaê sa-ŋga.
[BW 18:49]

10 Ma yom danj tiyham yêc bocdec bu: Mac lau gameŋ apa-ŋga, atac ŋayham awhinj Anötö ndê lau Israel-ŋga. [Diut 32:43]

11 Ma danj tiyham:

Mac lau gameŋ apa-ŋga hoŋ ampinj Pômdau. Ma mac lau hoŋ anem wê atoc inj sa-ŋga.
[BW 117:1]

12 Ma Aisaya to yom bocdec bu:

Ŋasili danj oc puc pi menj yêc Jessi ndê ŋawakac. Ma inj oc tisa bu nem gôlinj lau nom-ŋga hoŋ. Ma lau nanj lau Israel dom, nanj oc sêkêŋ bata bu inj nem ŋac si.
[Ais 11:10]

13 Aö watenj Anötö, nanj ti gêŋ ŋayham hoŋ nanj yac dakêŋ batanj, nanj ŋahu, bu kêŋ atac ŋayham ti yom malô nem mac ahuc tu mac nem akêŋ whinj Yisu Kilisi-ŋga. Ma bocdinaŋ Ŋalau Dabuŋ ndê ŋaclai oc puc mac dôŋ bu alhac ti atac pa su, ma ahônj gêŋ ŋandô ŋayham nanj mac akêŋ batam ambo.

Pol ndê gwelenj ŋawaê ŋayham-ŋga

14 O anenj asidôwai. Yêc anenj ŋalôm aö gakêŋ whinj ŋaŋga bu mac akôm mêtê ŋayham enj, ma mac aŋjalê yom ŋandô tidônj, e mac atôm bu andôhônj têŋ daôm.

15 Tu Anötö ndê mwasinj nanj kêŋ têŋ aö-ŋga, dec gato yom pi gêŋ ŋatô ti ŋaŋga têŋ

mac, tu bu wawhê mac nem gauc sa, ma gauc nem yom dau tiyham.

¹⁶ Aêc. Anötö kêmwasin aö, dec kêyalin aö sa bu wanem akin Yisu Kilisi tòm dabunsigna, bu wahoc Anötö ndê ñawaê ñayham asê têtj lau gameñ apa-nga. Ma tu aneñ gwelen dindéc-nga dec lau gameñ apa-nga nañ sêkêñ whin Yisu, nañ oc sêti lau dabun ña Ñalau Dabun ndê ñaclai, ma ñac oc sêtôm da nañ Anötö gêlic ñayham.

¹⁷ Bocdinañ dec aneñ ñahu gapo daun sa tu gwelen nañ gakôm tu Anötö-nga, nañ Yisu Kilisi dau.

¹⁸ Aö gatec bu wasôm yom pi gêtj nañ aö daun gakôm, tigeñ wasôm yom pi gêtj hoñ nañ Kilisi dau kôm. Aö gahoc ñawaê ñayham asê têtj lau gameñ apa-nga, ma sêlic gêtj daêsam nañ aö gakôm. Magoc Kilisi dau gêm ñac si ñalôm kwi e ñac danja wambu Anötö.

¹⁹ In ndê Ñalau Dabun kêtj ñaclai têtj aö bu wakôm gêtj dalô ti gêtj atu-tu daêsam. Bocdinañ aö gahoc ñawaê ñayham pi Kilisi asê timala eñ, yêc malac Jerusalem ma yêc gameñ hoñ e meñ têtj gameñ Ilirikum-nga.

²⁰ Aö gatec bu wakwê andu pi lhac alhó nañ ñamalac danj kêsuhun mun su. Bocdinañ têtj ñamata-nga e meñ, aö atac whin bu wasôm ñawaê ñayham asê têtj lau nañ danjasun sambuc Kilisi ndê ñaê-nga.

²¹ Tôm yom danj nañ sêto mun su pi Kilisi bocdec bu:

Lau nañ sêngô in ñawaê danj dom, nañ oc sêlic in. Ma ñac nañ sêngô yom pi in su dom, nañ oc sênyalê in. *[Ais 52:15]*

Pol gauc gêm bu ndic lau malac Rom-nga kêsî

²² Tu gwelen dinañ hê aö dôñ ñapañ-nga, dec gitôm dom bu watêtj mac waloc.

²³ Yala daêsam gi su, aö ñalôm kac aö bu walic mac. Ma kwahic dec aneñ gwelen pacndê yêc gameñ dindéc.

²⁴ Bocdinañ aö gauc gêm bu watêtj gameñ Spein-nga wandi, ma têtj ndoc wañsêlêtj wandi, nañ dec gauc gêm bu walic mac têtj ndoc dinañ. Aö tac whin ñandô bu wambo wawhin mac tòm bêc ñatô, ma gakêtj batan bu tinambu mac oc anem aö sa bu watêtj Spein wandi.

²⁵ Magoc gêtj ñamata-nga aö kwahic dec bu wapi Jerusalem wandi, bu wanem lau sêkêñ whin-nga sa yêc dindê.

²⁶ Bu lau gameñ Masedonia ti Akaya-nga sêlic ñayham bu sêndic awa sa bu sênem lau sêkêñ whin-nga nañ sêpônnda dau yêc malac Jerusalem, nañ sa.

²⁷ Ñac sêlic ñayham bu sêkôm bocdinañ, ma lêtj dau in solop. Ñahu bu lau gameñ apa-nga si tốp yêc lau Israel-nga. Ñac sêtap mwasin nem ñac si gatu sa-nga sa tu Kilisi-nga, nañ meñ akêtj lau Israel-nga si toñ. Bocdinañ solop bu ñac sêkêñ si awa nom-nga ñatô, bu sênem lau Israel-nga nañ sêpônnda dau, nañ sa, ma sêo si tốp.

²⁸ Têtj ndoc gwelen dindéc pacndê su, ma wakêtj awa dindéc sip lau Jerusalem-nga amba su, nañ goc watêtj Spein wandi. Ma têtj têtj dinañ wameñ walic mac.

²⁹ Ma aö gakêtj whin bu têtj ndoc waloc wambo wawhin mac, nañ Kilisi oc êmwasin yac hoñ êñlêc.

³⁰ Tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, ma tu mêtê atac whin-nga nañ Ñalau kêtj têtj yac, dec watêtj mac bu alhac awhin aö, ma dahôc ñawapac ñawaê ñayham-nga dawhin daun. Ma aten mbec têtj Anötö tu aö-nga.

³¹ Aten mbec bu Anötö êngaho aö su yêc lau gameñ Judia-nga nañ sêkêñ whin Yisu dom, nañ amba. Ma aten mbec bu gwelen nañ gakôm bu wanem lau sêkêñ whin-nga sa yêc malac Jerusalem, nañ oc sêkôc sa ti atac ñayham.

³² Ma Anötö bu lic ñayham, dec tinambu watêtj mac waloc ti atac ñayham, ma wañwhañ daun wawhin mac e licwalô sa tiyham.

³³ Anötö Yom Malô Ñadau whin mac sambob. Yomandô.

16

Pol kêtj acsalô têtj in ndê silip nañ sêmbo malac Rom

¹ Yac neñ lhuñwê kêtj whin Yisu-nga danj gêm akin gôlôwac dabun yêc malac Kenkria, nañ ndê ñaê Pibi. Aö bu wawhê in sa têtj mac bu in awhê ñayham.

² In gêm lau daêsam sa, ma gêm aö sa whin, ma bocdinañ dec wandac mac bu akôc in sa tu Pômdau ndê ñaê-nga, ankcuc

Anötö ndê lau dabuñ si lêñ solop. Ma anem inñ sa tu gêñ bocke nanñ pônnda dau-nga.

³ Akêñ aneñ acsalô ñayham têtñ Prisila lu Akwila, awhê lu ñgac nanñ sêkôm gwelen sem akind Yisu Kilisi-nga sêmbô malac Rom, tòm aö gakôm gambo gameñ dindec.

⁴ Muñ-nga inñlu sêkêñ dau sambuc tu sênem aö sa-nga, ma sêhêgo dau bu sêmbac ndu tu aö-nga dom. Tu dinañ-nga aö bu wanem danje inñlu, ma gôlôwac dabuñ hoñ yêc lau apa si gameñ, nanñ sem danje inñlu sêwhiñ.

⁵ Ma wandac mac bu akêñ acsalô têtñ lau sêkêñ whiñ-nga hoñ nanñ sêkac dau sa bu sêlic om yêc inñlu si andu, nanñ sêwhiñ. Ma akêñ aneñ acsalô têtñ Epenetus, aneñ ñamalac atac whiñ-nga, nanñ ti ñgac ñamata-nga bu kêtñ whiñ Yisu yêc gameñ Esia-nga.

⁶ Asôm aneñ acsalô têtñ Maria nanñ kôm gwelen atu tu nem mac sa-nga.

⁷ Ma akêñ acsalô têtñ Andronikus lu Junias, nanñ yac asa akêñ abañ tigenñ, ma muñ-nga andöc gapoc-walô awhiñ dauñ. Inñlu awhê lu ñgac tiwaê yêc aposel si toñ ñalôm. Ma inñlu sêkêñ whiñ Kilisi sêmuñ aö.

⁸ Asôm acsalô têtñ Ampliatus, ñgac kêtñ whiñ Pômdau-nga nanñ aö atac whiñ kêlêc.

⁹ Ma asôm acsalô têtñ Urbanus, nanñ alu am akind Kilisi awhiñ dauñ, ma têtñ Stakis aneñ ñgac tac whiñ-nga danñ.

¹⁰ Ma têtñ Apeles nanñ hóc ñawapac daêsam tu Kilisi-nga, magoc kalhac ñannga ma hu ndê kêtñ whiñ siñ dom. Ma akôm acsalô têtñ lau hoñ nanñ sêmbô Aristobalus ndê andu,

¹¹ ma têtñ Herodion, aneñ ñatô danñ. Ma têtñ lau nanñ sêmbô Nasisus ndê andu, nanñ sêkêñ whiñ Pômdau.

¹² Ma akôm acsalô têtñ Tripena lu Triposa, awhê lu nanñ sem gwelen ñannga tu Pômdau-nga. Ma têtñ Pesis, awhê nanñ aö atac whiñ kêlêc, nanñ kôm gwelen ñannga tu Pômdau-nga whiñ.

¹³ Akôm acsalô têtñ Rupas nanñ Pômdau kêtñaliñ inñ sa, ma têtñ inñ dinda nanñ yob aö gitôm aneñ dinañ solop.

* **16:16:** Yêc inñ ndê bapia, Pol to yom ma sôm têtñ lau Rom-nga bu sêngutô dau ña lêñ dabuñ. Mêtê dau bu tóc asê bu ñac hoñ sêmbô ti ñalôm tigenñ ma atac whiñ dau. Alic yom kainñ tigenñ yêc bapia ñatô - 1 Kor 16:20; 2 Kor 13:12; 1 Tes 5:26; ma 1 Pit 5:14. Mêtê dau kêtñ lau Israel-nga si gêbôm, magoc lau Papua Niugini-nga si mêtê nanñ êlêlê sêkôm, nanñ sêkam dau.

¹⁴ Ma asôm acsalô têtñ Asinñkretus, Plegon, Hemes, Patrobas, Hemas ma asidôwai nanñ sêmbô sêwhiñ ñac.

¹⁵ Ma têtñ Pilologus, Julia, Nereus lu lhuwê, ma Olimpasi ti lau sêkêñ whiñ-nga hoñ nanñ sêmbô sêwhiñ ñac.

¹⁶ Akam daôm* anñkuc Anötö ndê lau dabuñ si lêñ. Kilisi ndê gôlôwac dabuñ toñ tigenñ-tigenñ yêc gameñ dindec, nanñ sêkêñ si acsalô ñayham têtñ mac sêwhiñ.

Pol puc lau Rom-nga dôn bu sêlhac ñannga

¹⁷ O asidôwai, aö wateñ mac bu ayob daôm têtñ lau nanñ si mêtê kôm lau sêwhê dau kôc-kôc, ma sêsôm yom nanñ so yom ñandô nanñ mac akôc sa su, bu ñac si yom dau kôm lau si sêkêñ whiñ tisac. Andic ahê lau kainñ dinañ.

¹⁸ Bu ñac sem akind yac neñ Pômdau Kilisi dom, magoc sêkôm tu dau-nga. Ñac sêmbac-sêmbac yom lau, ma sêsôm yom ñayham-ñayham bu sêñsau lau gauc babalê, nanñ sêtôm dom bu sêñyalê yom ñahu.

¹⁹ Lau hoñ sêñgô ñawaê bu mac danam wambu Kilisi ndê yom, ma bocdinañ aö atac ñayham atu tu mac-nga. Magoc aö wanem la mac, bu ati lau ti gauc tu lêñ ñayham-nga, ma andic ahê mêtê sac hoñ.

²⁰ Anötö Yom Malô Ñadau ñasawa sauñ oc ku Sadañ dulu, ma kêtñ inñ sôc mac gahim ñapu. Yac neñ Pômdau Yisu ndê mwasiñ têtñ mac.

Lau ñatô sêkêñ si acsalô têtñ lau Rom-nga

²¹ Timoti, nanñ kôm gwelen whiñ aö, nanñ kêtñ ndê acsalô ñayham têtñ mac. Ma Lusias, Jason ma Sosipata, lau nanñ yac asa yêc abunñ tigenñ, nanñ sêwhiñ.

²² (Ma aö Tetius, nanñ gato Pol ndê yom sip bapia dindec, nanñ wasôm acsalô têtñ mac tu Pômdau-nga.)

²³ Ma Gaius, nanñ kôc aö Pol ti lau sêkêñ whiñ-nga malac dindec-nga sa, ma kêtñ ndê andu ti yac mba gameñ akac sa ambo-nga, nanñ kôm ndê acsalô têtñ mac whiñ. Ma Erastas, ñgac nanñ yob malac dindec si ganom mone-nga, lu yac mba asidôwai

Kwatus, sêkôm si acsalô têt mac bocdinaŋ.

[²⁴Yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasiŋ têt mac hoŋ. Yomandô.]

Pol teŋ mbec êmpin Anötö-ŋga

²⁵Tampin Anötö dandic ŋawaê. Bu ŋawaê ŋayham naŋ aö gahoc asê, ma mêtê naŋ sem pi Yisu Kilisi, naŋ Anötö gitôm bu puŋ dôŋ yêc mac nem ŋalôm e kôm mac akêŋ whin ma alhac ŋaŋga. Anötö ndê lêŋ nem lau si-ŋga yêc siŋ dau ŋasawa baliŋ su.

²⁶Propet akwa sêto yom pi lêŋ dau muŋ su, ma kwahic dec Anötö naŋ mbo titêtitê, naŋ gic atu lau bu sêhoc yom dau asê tiawê, e lau nom-ŋga sambob sêkêŋ whin, ma daŋga wambu in.

²⁷Dahoc Anötö tigen, gauc ti gauc Ŋahu, naŋ ndê waê sa tôm têt hoŋ, tu Yisu Kilisi-ŋga. Yomandô.

**Pol ndê bapia ñamata-ña têtj
lau
Korin-ña
Yom whê bapia dindéc
sa-ña**

Pol in ñgac ñamata-ña bu hoc ñawaê ñayham asê têtj lau yêc malac Korin, ma in ñôm gwelenj mbo malac dau ñasawa hic baliñ ma kédôhônj lau nañ sic hu sêkêñ whiñ Yisu (Apo 19:1-17).

Tiñambu Pol mbo whiñ ñac dom, ma ñgô ñawaê pi ñawapac daêsam nañ hóc asê lau sêkêñ whiñ-ña, ma ñac sêto bapia têtj in ma sêndac in bu whê yom ñatô sa. Tu dinañ-ña dec in to bapia dindéc têtj ñac, têtj têtj in dau mbo malac Epesas. Ñawapac ñatô nañ in to yom pi, nañ lau sêsa lêtj mockainj-ña, sêwhê dandi kôc-kôc, señ Mwasin Dabuñ ña lêtj so, sêkôc gauc so pi yom datisa akêñ lau batê-ña, ma sêñyalê yom pi Ñalau Dabuñ ndê mwasin ñapep dom. Ma ñac sêtoc mwasin sêsôm yom awha wakuc-ña sa hóc gêlêc mwasin honj.

Pol to yom dindéc têtj lau Korin-ña, tigenj yom daêsam hêganônj lau sêkêñ whiñ-ña honj, ma gitôm bu puc yac dôñ bu datimêtê dauñ ñapep ma dasap mêtê ñayham dôñ.

Pol ndê yom ñamata-ña

¹ Aô Pol, nañ Anötö kêgalêm aô sa kêkuc in ndê atac whiñ dec gati Yisu Kilisi ndê ñapotel. Alu yac neñ asidôwa Sostene ato bapia dindéc

² têtj Anötö ndê gôlôwac dabuñ yêc malac Korin. Alu ato têtj mac lau honj nañ ati lau dabuñ, ñahu bu Anötö piñ mac dôñ am damiñ Yisu Kilisi. Aêc, Anötö kêgalêm mac sa bu ati in ndê lau dabuñ, awhiñ lau akêñ gameñ honj, nañ sêtoc yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê sa. Yisu tigenj ti yac neñ Pômdau, ma ñac si Pômdau bocdinañ.

³ Mwasin ti yom malô têtj mac, akêñ Damañ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi.

Pol gêm danje Anötö tu in ndê mwasin-ña

⁴ Tôm bêt honj aô gam danje aneñ Anötö, tu mwasin nañ in kêtj têtj mac tu mac nem akêñ whiñ Yisu Kilisi-ña.

⁵ Yomandô. Tu mac ati Kilisi ndê lau-ña, dec Anötö ndê mwasin kêsâlê mac ahuc, ma gêm mac sa bu añyalê Anötö ndê yom ma asôm yom dau asê.

⁶ Ma ñalêtj dinañ Anötö ndê mwasin puñ ñawaê nañ yac ahoc asê pi Kilisi, nañ ñahu sip ñalôm gi, nañ dôñ yêc mac nem ñalôm.

⁷ Tu dinañ-ña têtj têtj dindéc nañ mac honj ambo ti tamkwê ñandô bu alic bêt nañ Anötö oc hoc yac neñ Pômdau Yisu Kilisi asê, nañ mac apônâ Ñalau Dabuñ ndê mwasin danj dom.

⁸ Ma Anötö oc puc mac dôñ bu alhac ñanja e bêt nañ yac neñ Pômdau Yisu Kilisi mbu meñ, dec mac oc alhac in anjô-ña ti nem yom me giso mbasi.

⁹ Anötö nañ kêgalêm mac sa bu piñ mac dôñ anem damiñ in ndê Atu Yisu Kilisi, yac neñ Pômdau, nañ gic bata bu yob mac ñalêtj dinañ. Ma yom honj nañ in gic bata têtj yac, nañ oc kôm ñandô sa.

Yham dom bu Kilisi ndê lau sêwhê dau kôc

¹⁰ O asidôwai. Yac neñ Pômdau Yisu Kilisi kêkiñ aô bu wanem gwelenj ñawaê ñayham-ña wanem in anjô, ma tu dinañ-ña dec aô bu w anem la mac bocdec bu. Ahu nem mêtê awhê daôm kôc-kôc-ña siñ! Apiñ daôm dôñ ma ambo ti ñalôm tigenj bu mac nem yom ti gauc danj so dau dom.

¹¹ O asidôwai. Aô gasôm yom dinañ ñahu bu Klowe ndê lau ñatô sêkêñ puc aô bu mac nem lau ñatô sêsen dandi e sêwhê dandi kôc-kôc.

¹² Aô gangô bu mac nem lau ñatô sêsôm bu sêñkuc aô Pol, ma ñatô sêsôm bu sêñkuc Apolos, ma ñatô sêñkuc Pita, ma ñatô sêsôm bu sêñkuc Kilisi.

¹³ Oyaê! Mac gauc gêm sake? Kilisi whê dau kôc, a? Lau sic aô Pol lec ndu pi a gicso dau bu nem mac sa, a? Mac aliñ busanju tu aô neñ ñaê-ña, a?

¹⁴ Aô gam danje Anötö bu aô kaku mac nem lau daêsam dom. Aô kaku Krispas lu Gaius.

¹⁵ Tu dinañ-ña dec oc tôm dom bu ñamalac danj sôm bu mac aliñ busanju tu aneñ ñaê-ña.

16 Yomandô aö kaku lau nañ sêmbô Stepanas ndê andu sêwhiñ, magoc ñac lau dinañ eñ. Aö bu wañku mac nem lau ñatô whiñ, dec kalhiñ siñ su.

17 Kilisi kêkiñ aö bu wañku lau dom, magoc iñ kêkiñ aö bu wanem mêtê. Ma ñawaê nañ gahoc asê pi Kilisi ndê mbac ndu pi a gicso dau, nañ yom ti ñac lai atu. Bocdinañ aö tañkwê gauc atu-tu nom-ña bu nem aö sa tu wanem mêtê-ña dom. Mba! Aö gatec bu wakôm a gicso dau ndê ñac lai ti gêñ ñambwa.

Kilisi tôc Anötö ndê ñac lai ti gauc atu asê

18 Aö gasôm yom dinañ, ñahu bu ñawaê pi Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau, tôc Anötö ndê ñac lai asê têtñ yac lau nañ iñ bu nem yac si. Magoc lau nañ sic waê bu sêniña, nañ sêngô yom pi a gicso dau gitôm yom gauc mbasi-ña.

19 Bu sêto Anötö ndê yom dañ yêc bocdec bu:

Lau ti gauc atu-tu nom-ña, ma ñac nañ gauc gêm bu sênyalê gêñ hoñ ñahu, nañ wasen ñac si gauc su, ma watôc asê bu gêñ ñambwa. *[Ais 29:14]*

20 Bocdinañ, mac lau tigauc ma gwalam akwa ma mac lau nom-ña nañ anjahê bu akip gêñ hoñ ñahu sa, mac nem gauc dau ñandô nde? Anötö tôc asê bu ñamalac si gauc atu-tu nom-ña, iñ gitôm gêñ gauc mbasi-ña.

21 Ma iñ tôc iñ ndê gauc atu asê bocdec bu. Iñ kôm bu lau nom-ña sêtôm dom bu sênyalê iñ ña ñac dau si gauc. Ma iñ ndê ñawaê ñayham nañ yac ahoc asê, nañ lau nom-ña sêlic bu yom gauc mbasi-ña. Tigen Anötö dau gêlic ñayham bu nem lau nañ sêkêñ whiñ ñawaê dau, nañ si.

22 Lau Israel-ña takwê bu sêlic gêñ dalô. Ñac bu sêlic, dec oc sêkêñ whiñ. Ma lau Grik sêñsalê yom ti gauc atu, bu sêngô dec oc sêkêñ whiñ.

23 Magoc yac mba mêtê hêganônñ Kilisi ti iñ ndê mbac ndu pi a gicso dau. Yom dau kêkuc gêñ nañ lau Israel-ña takwê, nañ dom, ma bocdinañ dec sêkêñ whiñ dom. Ma lau Grik sêlic gitôm yom gauc mbasi-ña.

24 Magoc lau Israel ti lau Grik bocke nañ Anötö kêgalêm ñac sa sêti iñ ndê, nañ sêkôc

yac mba yom pi Kilisi sa, ma sênyalê bu iñ Anötö ndê ñac lai ti gauc ñahu.

25 Bu gauc nañ Anötö kêkuc, dec kêmasañ lêtñ bu Yisu sip nom meñ ma mbac ndu pi a gicso dau, nañ lau sêlic bu lêtñ gauc mbasi-ña. Magoc Anötö ndê gauc dau hóc gêlêc ñamalac si gauc atu-tu hoñ. Ma Anötö ndê lêtñ dinañ, lau sêlic bu lêtñ ñac lai mba-ña, magoc hóc gêlêc ñamalac hoñ si ñac lai su.

26 O asidôwai, akôc gauc pi daôm. Têtñ ndoc mac anğô ñawaê ñayham tiwakuc ma atap Anötö ndê galem sa, nañ mac ambo atôm lau tigauc me lau ti ñac lai atu, me lau tiwaê? Mba!

27 Anötö tac whiñ bu ênyaliñ lau nañ lau nom-ña sêlic bu lau gauc mbasi-ña, ma lau ñac lai mba-ña, nañ sa, tu bu kôm lau tigauc ma lau tiñac lai maya sa têtñ béc ñambu-ña.

28 Lau nañ lau nom-ña sêpu ma sêlic bu lau waêmba ma lau ñambwa, nañ Anötö kêyaliñ ñac sa, tu bu êngwiniñ lau nañ sêtoc dau sa-ña.

29 Tu dinañ-ña dec gitôm dom bu lau dañ sêngiyañ dau sa yêc Anötö anğô-ña.

30 Bu Anötö dau piñ yac dônñ tam damiñ Yisu Kilisi, nañ ti yac neñ gauc ñahu. Ma Kilisi dau ti yac neñ ñahu dati lau gitêtñ ti lau dabuñ-ña, ma iñ ti ñahu Anötö gêm yac si-ña.

31 Bocdinañ, anğuc yom nañ sêto yêc, nañ sôm bocdec bu:

Asa nañ bu po dau sa, nañ po dau sa tu Pômdau-ña eñ. *[Jer 9:24]*

2

Pol gêm mêtê ña iñ dau ndê gauc ti licwalô dom

1 O asidôwai, gauc nem têtñ ñamata-ña nañ aö gahôc asê mac. Têtñ ndoc dinañ aö gahêgo dauñ pi yom ñayham-ñayham me yom ti gauc atu-tu tu bu wawhê Anötö ndê yom sa têtñ mac-ña dom. Mba!

2 Aö gahu yom pi gêñ daêsam siñ, ñahu bu aö gauc gêm tidônñ bu wasôm yom pi Yisu Kilisi tawasê, ma pi iñ ndê mbac ndu pi a gicso dau.

3 Têtñ têtñ aö gahôc asê mac, nañ aö gameñ têtñ ñac ti licwalô dom. Aö gatôc

dauŋ ma katitec ŋandô tu gwelenŋ naŋ Anötö kênj sip aô amanŋ-ŋga.

⁴ Ma aô gam mêtê ti gasôm yom têtj mac kakuc gauc atu-tu nom-ŋga tu wambac yom mac-ŋga dom. Aô gasôm aneŋ yom ma Anötö ndê Ŋalau tôc inŋ ndê ŋaclai asê bu puc aneŋ yom dôŋ.

⁵ Ŋalêŋ dinaŋ mac nem akêŋ whinŋ ŋahu sip aneŋ gauc me ŋamalac si gauc dom, magoc sip Anötö ndê ŋaclai.

Ŋalau tôc Anötö ndê gauc atu asê

⁶ Bocdinaŋ, têtj ndoc yac bu anem mêtê, naŋ taŋkwê gauc atu-tu nom-ŋga tu puc yac mba yom dôŋ-ŋga dom. Mba. Magoc yac bu ambo awhinŋ lau naŋ sêkêŋ whinŋ ŋaŋga, naŋ dec oc tôm bu yac asôm yom ti gauc atu-tu têtj ŋac. Magoc yom dau kêkuc lau nom-ŋga si gauc, me gôliŋwaga têtj dindec-ŋga naŋ oc sêŋiŋga, naŋ si gauc dom.

⁷ Mba. Yom naŋ yac ahoc asê, naŋ kêkuc Anötö ndê gauc, ma hêganôŋ lêtj naŋ inŋ kêmasaŋ muŋ-ŋga andô lê, tu bu nem yac lau naŋ dakêŋ whinŋ Yisu, naŋ si, ma datap inŋ ndê ŋawasi sa. Lêtj dau kêkuc inŋ ndê gauc atu, naŋ ŋahu sip ŋalôm gi, ma yêc sinŋ dau têtj lau nom-ŋga.

⁸ Gôliŋwaga têtj dindec-ŋga daŋ sêŋyalê lêtj dau ŋahu dom. Ŋac bu sêŋyalê, dec oc tôm dom bu sêkic yom bu sêndic Pômdau Ŋawasi Ŋadau ndu pi a gicso dau.

⁹ Magoc ŋac sêŋyalê dom. Tôm Anötö ndê yom naŋ sêto yêc muŋ su, naŋ whê sa bocdec bu:

Gêŋ ŋayham naŋ Anötö kêmasaŋ gwananŋ tu lau naŋ atac whinŋ inŋ-ŋga, naŋ lau daŋ sêlic dom, daŋ sêŋgô ŋawaê dom, ma lau daŋ sêŋyalê dom. *[Ais 64:4]*

¹⁰ Tigeŋ Anötö ndê Ŋalau tôc gêtj dau asê têtj yac. Bu Ŋalau dau kip gêtj hoŋ ŋahu sa, ma kêyalê gêtj hoŋ. Ma inŋ kêyalê Anötö ndê gauc atu-tu, naŋ ŋahu sip ŋalôm gi, naŋ whinŋ.

¹¹ Anŋô! Asa gitôm bu êŋyalê yom naŋ ŋamalac daŋ gauc gêm yêc ndê ŋalôm? Lau daŋ sêŋyalê dom, magoc ŋamalac dau ndê ŋalau kêyalê inŋ ndê gauc. Ma bocdinaŋ lau daŋ sêŋyalê Anötö dau ndê gauc dom, magoc Anötö ndê Ŋalau tawasê kêyalê.

¹² Anötö tac whinŋ bu yac taŋyalê mwasiŋ naŋ inŋ kênj têtj yac ŋambwa. Tu dinaŋ-ŋga

dec ŋalau naŋ inŋ kênj têtj yac, naŋ ŋalau nom-ŋga daŋ dom, magoc inŋ dau ndê Ŋalau.

¹³ Ma yac ahoc yom asê pi Anötö ndê mwasiŋ dau. Magoc yac asôm yom aŋkuc gauc atu-tu naŋ lau nom-ŋga sêtoc sa, naŋ dom. Yac asôm asê tôm Ŋalau Dabuŋ kêdôhônŋ yac. Yom ŋandô pi gwelenŋ naŋ Anötö kôm tu yac neŋ gatunŋ-ŋga, naŋ yac asôm asê têtj lau naŋ Ŋalau Dabuŋ mbo ŋac si ŋalôm, aŋkuc yom ti gauc naŋ Ŋalau dau kênj têtj yac.

¹⁴ Magoc lau naŋ Anötö ndê Ŋalau mbo ŋac si ŋalôm dom, naŋ oc sêtôm dom bu sêkôc yom naŋ Ŋalau dau kêdôhônŋ yac, naŋ sa. Ŋahu bu ŋac sêlic gêtj dau gitôm gêtj gauc mbasi-ŋga, ma tôm dom bu sêŋyalê. Ŋalêŋ tigeŋ naŋ tôm bu sêŋyalê, naŋ Ŋalau Dabuŋ whê ŋac si gauc sa.

¹⁵ Bocdinaŋ yac lau naŋ dakôc Ŋalau Dabuŋ sa su, naŋ datôm bu taŋsahê ti taŋyalê gêtj hoŋ ŋahu. Magoc lau naŋ sêkôc Ŋalau sa su dom, naŋ sêtôm dom bu sêŋyalê yac neŋ ŋahu.

¹⁶ Gauc nem Anötö ndê yom daŋ, naŋ sêto yêc bocdec bu:

Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, ma asa gitôm bu êndôhônŋ inŋ? *[Ais 40:13]*

Lau nom-ŋga daŋ sêŋyalê dom, magoc yac taŋyalê, ŋahu bu Ŋalau Dabuŋ tôc Kilisi ndê gauc asê têtj yac.

3

Lau Korin-ŋga sêkêŋ whinŋ gwalec

¹ O asidôwai hac. Têtj ndoc aô gambo gawhinŋ mac, naŋ aô gasôm yom têtj mac tôm gasôm têtj lau nom-ŋga naŋ Ŋalau Dabuŋ gêm gôliŋ ŋac dom. Ŋahu bu mac atôm balêkoc dedec tu nem lêtj akêŋ whinŋ Kilisi-ŋga.

² Yom naŋ aô gasôm têtj mac, naŋ tôm aô gakêŋ mac anôm su ŋambwa. Bu mac atôm balêkoc dedec naŋ sêtôm dom bu sêneŋ gêtj ŋaŋga. Ma kwahic d ec aô galic bu mac ambo bocdinaŋ ŋapaŋ.

³ Ŋahu bu tôm bêtj hoŋ mac am lêmunŋ ti aseŋ daôm ŋapaŋ. Mac asap lêtj nom-ŋga dôŋ ŋapaŋ, dec tôc asê bu mac aŋkuc lêtj ŋalôm akwa-ŋga, ma Ŋalau Dabuŋ gêm gôliŋ mac nem lêtj dom.

⁴ Bu mac awhê daôm kôc-kôc, ma mac nem lau ñatô sêsôm bu sêjkuc aô Pol, ma ñatô sêsôm bu sêjkuc Apolos. Mac nem gauc dinañ inñ gauc nom-nga ñambwa.

Aposel sem gwelen sêtôm lau akiñ ñambwa

⁵ Aô bu wandac mac bu Apolos i ñ asa? Ma aô Pol dec aô asa? Anğô su nañ. Yac lau akiñ ñambwa, nañ ahoc Pômdau ñawaê asê, ma tu ñawaê dinañ-nga dec mac akêñ whiñ inñ. Yac akôm mba gwelen têtêtêñ tôm inñ kên têtêñ yac.

⁶ Aô d auñ gatôm ñgac nañ sô gêtêñ ñawhê sip nom. Ma Apolos inñ gitôm ñgac nañ kêsôwê bu sip gêtêñ ñawhê nañ aô gasô. Magoc Anötö dau kôm gêtêñ dau po pi meñ.

⁷ Bocdinañ atoc ñgac nañ sô gêtêñ, me ñgac nañ kêsôwê bu, nañ sa dom, bu alu ñgac akiñ ñambwa. Atoc Anötö sa, bu inñ kôm gêtêñ po tiatu.

⁸ Ñamalac nañ sô gêtêñ ñawhê, ma ñamalac kêsôwê bu sip-nga, inñ lu-lu si gwelen ñahu tigen. Ma Anötö oc kên ñaôli têtêñ inñ, êjkuc gwelen nañ inñ sêkôm.

⁹ Gwelen ñawaê ñayham-nga nañ yac akôm ambo mac ñalôm, nañ gitôm yac akôm gwelen yêc yac mba ôm têtêtêñ dom. Mba. Bu mac hoñ atôm Anötö ndê ôm tigen, ma yac atôm inñ ndê lau akiñ nañ akôm gwelen yêc ôm dau.

Gôlôwac dabuñ sêtôm Anötö ndê andu

Ma mac atôm Anötö ndê andu nañ inñ bu kwê sa.

¹⁰ Tôm Anötö ndê mwasiñ puc aô dôñ dec aô gam mêtê mac. Aô gakôm gwelen dinañ gitôm gwalam akwa kwê andu-nga, nañ kêsuhunñ alhõ sip nom gi. Ma lau ñatô nañ sem gwelen mêtê-nga sêjkuc aô, nañ sêtôm lau nañ sic danñ ti lêtôm ma akiñkwa pi alhõ nañ aô kasuhunñ munñ su. Mac lau asa nañ bu akôm gwelen tu andic dabiñ andu dau-nga, nañ ayob daôm bu akôm gwelen dau ñapep eñ.

¹¹ Bu Yisu Kilisi tawasê inñ ti yac neñ dakêñ whiñ ñahu. Kilisi dau gitôm alhõ nañ Anötö kên bu lau sêkwê andu pi-nga, ma alhõ ñandô danñ yêc dom.

¹² Lau ñatô sêkôm gwelen ñayham tu bu sêkwê andu sa pi alhõ dau, nañ gitôm sêkwê andu ña gol me silba me hoc ñayham.

Magoc lau ñatô sêkôm gwelen bambaliñ, nañ gitôm sêkwê andu ña gêtêñ ñambwa gitôm kwanñ me a babalê.

¹³ Têtêñ bêc ñambu-nga Anötö oc êñsahê lau tigen-tigen si gwelen ña ya, ma ya oc tôc ñac si gwelen ña-ñandô asê tiawê.

¹⁴ Ñac nañ sêkôm gwelen ñayham, nañ si gwelen ña-ñandô oc gacgeñ yêc. Ya oc neñ su dom, ma ñac oc sêtap si ñaôli sa.

¹⁵ Magoc ñac nañ sêkôm gwelen bambaliñ, nañ ya oc êñsahê ñac si gwelen ma neñ hoñ su niñga. Ñac lau dau oc sêwê sa yêc yawahô, magoc ñac si gwelen ñandô danñ oc gacgeñ yêc dom.

Lau sêkêñ whiñ-nga si ñahu yêc nom dom

¹⁶ O lauhac! Mac atôm Anötö ndê lôm dabuñ, ma Anötö ndê Ñalau mbo mac nem ñalôm. Mac anñyalê yom dinañ, me mba?

¹⁷ Yomandô, mac atôm Anötö ndê lôm, ma lôm dau inñ gêtêñ dabuñ. Tu dinañ-nga asa nañ kôm Anötö ndê andu dabuñ tisac, nañ Anötö oc kôm inñ tisac bocdinañ.

¹⁸⁻²⁰ Ansau daôm pi gauc nañ lau nom-nga sêlic bu gauc atu-tu, nañ dom. Bu gauc nañ lau nom-nga a sêlic bu gauc atu-tu, nañ Anötö gêlic tôm gêtêñ gauc mbasi-nga. Tôm yom nañ sêto yêc, nañ sôm bocdec bu:

Gauc atu-tu nañ ñamalac sêtoc dau sa pi, nañ Anötö oc nem kwi ti ñac si akô bu sêsip sêndi-nga. *[Job 5:13]*

Ma yom danñ tiyham sêto yêc bocdec bu: Pômdau kêtalê gauc nañ lau nom-nga sêtoc sa ti gauc atu-tu, ma inñ gêlic gitôm gêtêñ ñandô mbasi-nga. *[BW 94:11]*

Bocdinañ, mac nem asa nañ gauc gêm bu inñ ñamalac ti gauc atu-tu pi gêtêñ nom-nga, magoc kêtalê Anötö dom, nañ hu gauc nom-nga siñ, ma ti ñamalac gauc mbasi-nga. Ma ñalêñ dinañ dec oc tôm bu inñ ti ñamalac tiguaç yêc Anötö anğô-nga.

²¹ Bocdinañ dec atoc daôm sa tu anñkuc aô Pol, me Apolos, me ñamalac danñ-nga dom! Bu gêtêñ ñayham hoñ nañ tôm bu po mac sa, nañ meñ akêñ Anötö tigen.

²² Inñ kêtêñ aô Pol, lu Apolos ma Pita atôm lau akiñ, tu bu anem mac sa-nga. Ma mac nem gameñ ambo-nga ti nem têtê ambo tamli-nga ma têtê ambac ndu-nga, gêtêñ nañ kwahic dec sêmbo ti gêtêñ nañ oc sêhôt asê

tiŋambu, gêŋ hoŋ dinaŋ Anötö ti ŋadau ma kênj têtj mac bu nem mac sa.

²³ Ma Anötö tigenj piŋ mac dôŋ am daminj Kilisi, ma Kilisi ndê ŋahu yêc Anötö dau.

4

Lau aposel si gwelenj ti sakinj

¹ Bocdinaŋ, alic yac atôm Kilisi ndê lau akinj ŋambwa, naŋ inj gêlic yac atôm bu akôm inj ndê gwelenj, dec kênj Anötö ndê yom naŋ ŋahu sip ŋalôm gi, naŋ sip yac amanj.

² Ma yac hoŋ tanyalê su, bu yac neŋ ŋadau bu kênj gwelenj sip yac amanj, naŋ dayob ŋapep dandic ŋawaê.

³⁻⁴ Bocdinaŋ inj lêtj solop bu yac datôc gwaniŋ yac neŋ gwelenj ti sakinj tu bu taŋsahê bu yac akôm ŋapep me mba. Aö neŋ atac pa su pi gwelenj naŋ Anötö kênj sip aö amanj. Tigenj yom dinaŋ whê aö sa bu aö ŋgac akinj gitêtj lec dom. Aö gahêgo dauŋ tu gauc bocke mac akôc, me lau ŋatô sêkôc, me aö dauŋ gakôc pi aneŋ sakinj-ŋga lec dom. Bu Pômdau tawasê ti ŋadau bu êŋsahê aö-ŋga.

⁵ Bocdinaŋ gauc nem bu aŋsahê lau pi ŋac si lêtj ti sakinj ŋagahô dom, ahôŋ Pômdau ndê bêc bu mbu meŋ-ŋga. Têtj dinaŋ gêtj naŋ siŋ dau yêc ŋasec ŋalôm, ma gauc hoŋ naŋ yêc ŋamalac si ŋalôm, naŋ Pômdau dau oc hoc asê tiawê. Ma têtj dinaŋ lau hoŋ naŋ sic waê bu sêtap waê sa, naŋ oc sêtap sa akêtj Anötö tôm ndi.

⁶ O asidôwai hac. Aö gato yom dinaŋ pi alu Apolos gitôm yom gôlinj danj, tu bu wawhê mac nem gauc sa-ŋga. Aö bu wandôhônj yom ŋalhô danj têtj mac, naŋ sêsôm bocdec bu, “Ayob bu akôm gêtj danj so Anötö ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ dom.” Mac bu aŋyalê yom dau ŋahu, dec oc tôm dom bu mac atoc ŋamalac danj sa hôc gêlêc danj su.

⁷ Am asa naŋ toc daôm sa, naŋ ŋgô. Asa sôm bu am hôc gêlêc lau ŋatô? Ma am nem gêtj sake yêc, naŋ am tap sa yêc Anötö ndê dom? Ma am nem gauc ti gêtj ŋayham hoŋ bu meŋ akêtj Anötö, dec tu sake-ŋga am toc daôm sa bu am nem gêtj hoŋ ŋahu am daôm?

⁸ Bocke? Anötö ndê mwasiŋ kêsalê mac ahuc su, a? Mac gauc gêm bu mac atôm

lau ti lêtôm Anötö ndê mwasiŋ-ŋga, a? Mac atap têtj ŋambu-ŋga sa su, dec andöc atôm kinj ma kwin ma am gôlinj awhinj Kilisi, magoc yac hic lec mba, a? Oyaê! Têtj dau bu meŋ sa su, dec oc ŋayham kêlêc, ma bocdinaŋ dec oc tôm bu yac hoŋ danem gôlinj dawhinj dauŋ. Magoc mba!

⁹ Bu yac lau aposel ambo nom atôm lau waêmba naŋ atiŋambu lau hoŋ, ma atôm lau naŋ sêkic yom bu sêndic ŋac ndu. Aö gauc gêm bu Anötö kêgwiniŋ yac ma kênj yac ambo bocdinaŋ atôm dôhônj bu lau hoŋ ma aŋela sêwhinj sêlic.

¹⁰ Tu Kilisi-ŋga dec lau nom-ŋga sêlic yac atôm lau gauc mbasi-ŋga. Magoc yêc Kilisi ndê lau ŋalôm, mac apo daôm sa bu ati lau ti gauc atu-tu, a? Yac lau licwalô mba, magoc mac lau ti licwalô atu, a? Bocke dec mac lau ti waêm, magoc yac hic lec lau waênj mba?

¹¹ Ŋasawa baliŋ su e meŋ têtj kwahic dec, yac ahôc ŋawapac daêsam. Gêtj yô yac, bu yô yac, yac mba ŋakwê mbasi, lau sic yac, ma yac mba gameŋ andöc-ŋga mbasi.

¹² Yac amanj am gwelenj atu tu akôm kwanj dauŋ-ŋga. Lau sêpu yac, tigenj yac am mbec ŋac ô. Sêkêtj kisa yac, magoc ahôc ti atac pa su.

¹³ Lau sêsec yac, magoc yac asôm yom malô ô. Sêlic yac atôm gêtj ŋapopoc nom-ŋga ŋambwa. Ŋawapac kaiŋ dinaŋ yac ahôc ŋapaŋ.

¹⁴ Aö gato yom dinaŋ tu bu wakôm mac mayam daôm-ŋga dom. Mba. Aö galic mac tôm aneŋ balêkoc atac whinj-ŋga, ma tu dinaŋ-ŋga dec gato tu wakêtj puc mac-ŋga.

¹⁵ Yêc Kilisi ndê gôlôwac dabuŋ ŋalôm, lau daêsam sêmbo, naŋ sêtôm bu sêndôhônj mac. Tigenj tôm dom bu mac alic ŋac tôm damami. Magoc aö galic dauŋ tôm mac damam, ŋahu bu mac akêtj whinj Yisu Kilisi tu ŋawaê ŋayham naŋ aö gahoc asê pi inj-ŋga.

¹⁶ Tu dinaŋ-ŋga dec wanjilí mac bu aŋkuc aneŋ lêtj.

¹⁷ Ma bocdinaŋ dec aö bu wanjinj Timoti têtj mac loc. Inj sap Pômdau dôŋ ŋanŋa eŋ, ma inj aneŋ balê atac whinj-ŋga solop. Aneŋ yom ti lêtj hoŋ naŋ gasa tu kakuc Yisu Kilisi-ŋga, naŋ inj oc whê sa bu kênj gauc mac. Ma inj oc êndôhônj mac êŋkuc mêtê naŋ

aö gam, ma yom nanj aö dauj kadôhônj têtj gôlôwac dabuj yêc gamenj honj.

¹⁸ Mac nem lau njetô sêtoc dau sa kêlêc ma sêpu aö ti anenj yom, njahu bu njac gauc gêm bu aö oc watêj mac waloc dom.

¹⁹ Tigenj Pômdau bu lic njayham, dec njasawa saunj enj aö oc waloc. Ma aö oc wakip lau nanj sêtoc dau sa, nanj si yom njahu sa. Ma gêtj danj whinj, nanj oc wanjalê njac lai bocke dec puc njac dôj.

²⁰ Bu lau nanj Anötö gêm gôlinj njac, nanj sêsôm yom njambwa dom, magoc Anötö ndê njac lai puc njac si yom dôj.

²¹ Bocke? Mac atac whinj bu aö waloc ma wamatôc mac tôm damba nanj hi inj ndê balêkoc njac sô, me mac atac whinj bu aö waloc ma wanjuc mêtê atac whinj-njac ti lêtj yom malô-njac?

5

Yom pi njac mockainj-njac

¹ Lau daêsam sêngô njawaê pi njac mockainj-njac danj nanj mbo mac nem gôlôwac dabuj njalôm. Yac gauc gêm bu lau sambuc sêkôm mêtê sac, magoc njac oc sêkôm mêtê sac sambuc gitôm njac dinaj kôm, nanj dom. Inj gêm awhê nanj inj damba gêm munj su.

² Bocke? Mac atoc daôm sa ma alic mêtê dau njayham, a? Oc tôm bu inj ndê mêtê kôm mac nem njalôm njawapac ma mayam daôm atu, e atinj inj su yêc gôlôwac dabuj njalôm. Magoc tu sake-njac mac akôm dom?

³ Kwahic dec aö gambo ahê mac, magoc anenj njalôm sambuc yêc whinj mac. Ma aö gauc gêm lêtj tamatôc njac dau-njac gwananj su, gitôm aö dauj gambo gawhinj mac ma yac tamatôc inj.

⁴ Tu yac nenj Pômdau Yisu ndê njacê-njac, aö wasôm têtj mac bu akac daôm sa ma amatôc giso dau. Anjalê bu Pômdau Yisu ndê njac lai yêc mac, ma anenj njalôm sambuc yêc whinj mac bocdinaj.

⁵ Atinj njac dau su yêc gôlôwac dabuj njalôm, ma akêtj inj mbu sip Sada njac ndê gôlinj njapu. Njalêj dinaj dec mboe inj oc nem dau kwi ma hu ndê mêtê njalôm akwa-njac sinj. Ma bocdinaj dec têtj Pômdau ndê bêc êmatôc lau-njac, inj ndê gatu oc ninja dom.

⁶ Mac atoc daôm sa yham dom. Gauc nem yist. Mac anjalê su bu yist njac oc ênsôwec malô-malô yêc bolom njalôm e nem bolom sambuc ahuc. Ma mêtê sac gitôm bu ênsôwec yêc gôlôwac dabuj njalôm gitôm yist.

⁷ Tu dinaj-njac dec atinj njac mockainj-njac dinaj su yêc gôlôwac dabuj njalôm, bu inj ndê mêtê njalôm akwa-njac gitôm yist. Ma bocdinaj dec mac oc ambo atôm bolom wakuc yist mbasi-njac. Bu Kilisi, nanj sic ndu gitôm Domba †Pasowa-njac, nanj kêgaho mac su yêc lêtj njalôm akwa-njac, dec mac ati lau wakuc su.

⁸ Bocdinaj dec atec yist akwa nanj njahu sip mêtê sac, tôm lau Israel-njac nanj sêkôc yist honj su yêc njac si andu têtj ndoc Pasowa-njac. Ma asa nem lêtj tiwakuc, tu bu andi atôm bolom yist mba-njac, nanj njahu hêganônj lêtj njawasi ma lêtj yom njandô-njac.

⁹ Aö gato bapia danj têtj mac munj su, ma gasôm têtj mac bu andic ahê lau mockainj-njac.

¹⁰ Aö gato yom dau hêganônj lau sambuc dom. Aö gato hêganônj lau nanj sêmbo gôlôwac dabuj njalôm, nanj sêkôm sac. Njahu bu lau sambuc si lêtj mockainj-njac me mêtê sênej gêtj njawahô-njac me mêtê sênsau lau tu sêngaho njac si gêtj-njac me lêtj sênem akinj gwam-njac, nanj gêm nom ahuc sambuc. Ma aö bu wasôm têtj mac bu andic ahê lau sambuc ti njac si lêtj sac, dec oc tôm dom bu mac atap njasawa danj sa yêc nom tu ambo-njac.

¹¹ Aö gasôm têtj mac bu andic ahê njamalac bocke nanj sam dau bu njamalac kêtj whinj-njac, magoc kôm sac njapanj. Mac nem asa nanj kôm mêtê mockainj-njac, me gêtj gêtj njawahô, me gêm akinj gwam, me sôm yom sac-sac, me nôm gêtj e kêtjinj inj, me kêsau lau bu êngaho njac si gêtj, nanj andic ahê inj njapep. Andôc awhinj inj, ma anenj gêtj awhinj inj dom.

¹²⁻¹³ Gwelenj tamatôc lau nanj sêmbo gôlôwac dabuj njalôm dom, nanj gic waê yac dom. Anötö dau oc êmatôc njac. Magoc lau nanj sêmbo gôlôwac dabuj njalôm bu sêkôm sac, dec inj yac nenj gwelenj bu tamatôc njac. Akôm tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bu:

Njamalac bocke nanj kôm sac, nanj atinj inj su yêc mac nem tonj njalôm. [*Diut 17:7*]

6

Lêñ tamatôc ñawapac-ñga

¹ Tu sake-ñga dec mac akêñ lau sêkêñ whiñ-ñga si yom têtñ ñgac êmatôc yom-ñga nañ kêtñ whiñ dom, bu êmatôc? Yom danñ bu yêc ñamalac sêkêñ whiñ-ñga lu ñasawa, dec mac daôm amasañ.

² Anñyalê tidônñ! Têtñ ndoc Yisu mbu meñ, nañ Anötö oc kêtñ gwelenñ sip i ñ ndê lau dabuñ amba, bu sêmatôc lau nom-ñga. Gwelenñ dau inñ gwelenñ atu andô, ma yom nañ kwahic dec yêc lau sêkêñ whiñ-ñga ñasawa, nañ gitôm gêtñ saunñ. Boc-dinañ dec mac atôm bu amatôc.

³ Ma anñyalê gêtñ atu danñ tiyham. Yac oc tamatôc anñela sac si yom whiñ. Bocdinañ têtñ têtñ kwahic dec-ñga yac datôm bu tamatôc yom bocke nañ yêc yac ñasawa.

⁴ Tu dinañ-ñga dec yom bu yêc mac nem ñamalac lu ñasawa, nañ tu sake-ñga mac akêñ têtñ lau nañ si ñaê mba yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, bu sêmatôc? Mac daôm atôm dom bu amatôc, a?

⁵ Aô gato y om dindéc bu wakôm mac mayam daôm. Bocke? Yêc mac nem gôlôwac dabuñ ñalôm, ñamalac tiguañ nañ gitôm bu êmatôc lau sêkêñ whiñ-ñga si yom, nañ danñ mbo dom, a?

⁶⁻⁷ Bocke dec mac nem danñ kêtñ inñ ndê asidôwa danñ kalhac lau nañ sêkêñ whiñ dom, nañ anñgô-ñga, tu bu sêmatôc inñlu si yom-ñga? Tu mac akôm bocdinañ-ñga dec ku mac nem lêñ anñkuc Kilisi-ñga dulu su. Mac nem lau sêkêñ whiñ-ñga ñatô bu sêkôm sac têtñ mac, me sêsôm yom tasanñ bu sêtñgaho mac nem gêtñ ñatô su, dec wasôm têtñ mac bu ahu gêtñ dau sinñ têtñ ñac ma ahôc ñawapac dau!

⁸ Magoc mac akôm dom. Mac daôm akôm sac t êñ daôm, ma anñgaho nem asidôwai si gêtñ su.

Lau sac oc sêtap undambê sa dom

⁹ Anñgô ma anñyalê! Lau nañ sêkôm mêtê sac, nañ si danñ oc wêkainñ ndê mala yêc Anötö ndê gameñ undambê-ñga dom. Akôc gauc ñapep ma anñsau daôm dom! Lau nañ sêkôm mêtê mockainñ-ñga ñalêñ tidau-tidau nañ so pwac nañ Anötö kêmatinñ tidônñ tu lauwê ma launñgac sênem dandi-ñga,

launñgac nañ sêkêñ dau têtñ launñgac ñatô, lau nañ sem akinñ gwam,

¹⁰ lau kañ, lau nañ señ gêtñ ñawahô, lau nañ sênôm gêtñ e kêtñiñ ñac, lau nañ sêsôm yom sac-sac, lau nañ sêtñsau lau tu sêtñgaho ñac si gêtñ-ñga, lau kainñ dinañ si danñ oc wêkainñ ndê mala yêc Anötö ndê gameñ dom.

¹¹ Muñ-ñga mac nem lau ñatô sêsa lêñ sac bocdinañ. Tigenñ kwahic dec yac neñ Anötö kôm gwelenñ pi mac ña inñ ndê ñalau Dabuñ. Inñ kêtñgasiñ mac nem sac honñ su giñga, ma kôm mac ati lau dabuñ ma lau gitêtñ tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-ñga.

¹² Mac nem lau ñatô sêsôm yom bocdec bu, “Gêtñ honñ gitôm bu yac dakôm. Yao danñ yêc dom.” Magoc aô wasôm têtñ mac bu gêtñ honñ oc nem yac sa dom. Yomandô, gêtñ honñ gitôm bu yac dakôm, ma yao danñ yêc dom. Magoc aô dauñ gatec bu gêtñ danñ nem gôlinñ aô.

¹³ Ma mac nem lau ñatô sêsôm bu, “Anötö kêtñ gêtñ daneñ-ñga tu ñatac-ñga, ma kêtñ ñatac tu gêtñ daneñ-ñga-ñga. Magoc inñ oc señ gêtñ daneñ-ñga ma ñatac lu-lu su sêtñiñga.” Tu ñac si yom dinañ-ñga dec sêlic si ñamlic tôm gêtñ ñambwa-ñga ma sêkêñ si ñamlic bambalinñ tu sêkôm mêtê mockainñ-ñga tidau-tidau. Magoc anñgô! Anötö kêmasañ yac ne ñ ñamlic tu danem akinñ Pômdau-ñga, ma Pômdau ndê gwelenñ nem yac si-ñga gic waê yac gatunñ tigenñ dom, magoc gic waê yac neñ ñamlic whiñ.

¹⁴ Anötö ndê ñaclai unñ Pômdau sa akêñ lau batê-ñga, ma oc unñ yac sa ti ñamlic sambuc bocdinañ.

¹⁵ Anñgô su nañ! Mac nem akêñ whiñ pinñ mac dônñ am daminñ Kilisi, dec kôm mac nem ñamlic ti inñ ndê ñandô ñadañga danñ. Mac anñyalê yom dindéc, me mba? Ma bocke dec mac alic ñayham bu akôc Kilisi ndê ñandô ñadañga ma asap pi awhê mockainñ-ñga? Lêñ dau sac sambuc!

¹⁶ ñgac danñ bu yêc whiñ awhê mockainñ-ñga danñ, nañ inñlu sêti ñamlic tigenñ. Mac anñyalê, me mba? Gauc nem Anötö ndê yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Inñlu oc sêti gêtñ tigenñ.

[Gen 2:24]

¹⁷ Magoc asa nañ sap Pômdau dônñ, nañ ñalau pinñ inñlu dônñ sêti gêtñ tigenñ.

¹⁸ Bocdinañ alhö su yêc mêtê mockaiñ-nga. Bu asa nañ kôm mêtê mockaiñ-nga nañ kôm mêtê sac têtñ dau ñamlic, bu mêtê dau kêyaiñ iñ ndê ñamlic hôc gêlêc mêtê sac ñatô nañ iñ bu kôm.

¹⁹ Anğô! Anötö kêñ Nalau Dabuñ têtñ mac lau tigen-tigen ma iñ mbo nem ñalôm, dec mac nem ñamlic gitôm Nalau ndê lôm dabuñ. Anyalê, me mba? Mac ñadau daôm dom.

²⁰ Mba! Anötö gêmlihi mac su ati iñ ndê, ña ñaôli atu. Tu dinañ-nga dec ayob nem ñamlic ñapep, tu bu gêtñ hon nañ mac akôm, nañ oc po Anötö ndê waê sa.

7

Yom pi lauwê ti laungac sênem dandi-nga

¹ Kwahic dec aö bu waô yom ñatô nañ mac ato sip nem bapia. Mac ato yom pi mac nem gauc bocdec bu, lauwê ma ñgac bu sênem dau dom, dec oc ñayham.

² Gauc dinañ iñ ñayham, magoc lêtñ mockaiñ-nga kêsôwec tiatu yêc nom, ma tu dinañ-nga dec wasôm têtñ mac bu iñ lêtñ ñayham kêlêc bu lauwê sênem ñgac sa, ma laungac sênem awhê sa.

³ Ma ñgac dañ êngamiñ dau têtñ ndê awhê dom, ma awhê êngamiñ dau têtñ ndê akweñ sinj dom.

⁴ Bu awhê dañ ti ñadau dau ndê ñamlic tawasê dom, iñ nakweñ ti ñadau whiñ. Ma ñgac dañ ti ñadau dau ndê ñamlic tawasê dom, iñ ndê awhê ti ñadau whiñ.

⁵ Bocdinañ awhê lu ñgac sêngamiñ dau têtñ dandi dom, mboe iñlu si dañ ndê ñalôm kac iñ e Sadañ êntôm iñ bu kôm mêtê mockaiñ-nga. Iñlu bu si ñalôm pitigen bu sêmbo ahê dau ñasawa saun bu sênem dabuñ dau tu sêteñ mbec-nga, dec oc tôm. Magoc têtñ t êm dau pacndê, nañ sêmbo sêwhiñ dau tiyham.

⁶ Aö gauc gêm bu iñ lêtñ ñayham bu lauwê ma ñgac sênem dau, ma tu dinañ-nga dec gawhê yom dau sa têtñ mac. Magoc aö gato tu bu wandic yomsu lauwê ma ñgac hon bu sênem dau-nga lec dom.

⁷ Aö tac whiñ bu lau hon sêmbo sêtôm aö dec gambo. Tigen Anötö gic sam iñ ndê mwasiñ tidau-tidau têtñ ñamalac tigen-tigen

tôm gi. Yac hon dawêkaiñ mwasiñ kaiñ tigen dom.

⁸ Aö bu wasôm yom pi laungac sawa, ma lauwê sawa. Nac bu sênem awhê me ñgac wakuc dom, ma sêmbo sêtôm aö gambo, dec oc ñayham.

⁹ Magoc ñac bu sêñsahê bu sêtôm dom bu sêtîmêtê dau tu lêtñ ñalôm ñagalac-nga, nañ iñ oc ñayham hôc gêlêc bu lauwê sawa sênem ñgac sa, ma laungac sawa sênem awhê sa tiyham.

¹⁰ Aö bu wakêtñ ñagôliñ dañ têtñ lauwê ma ñgac nañ sem dau sa su. Aö tañwasêñ neñ yom dom, bu Pômdau dau kêñ ñagôliñ bocdec bu, awhê dañ hu ndê akweñ sinj dom.

¹¹ Magoc iñ bu hu ndê akweñ sinj, nañ nem ñgac wakuc dom. Iñ êñsahê bu êmasañ yom whiñ nakweñ tiyham ma mbu ndi mbo whiñ iñ. Bu mba, nañ iñ mbo tawasê. Ma ñagôliñ tigen dinañ gic waê laungac bocdinañ. Nac dañ hu ndê awhê sinj dom.

¹² Ma aö bu wasôm yom têtñ mac hon, pi awhê lu ñgac nañ sem dau sa su, magoc dañ kêñ whiñ, ma dañ kêñ whiñ dom. Yom dindec Pômdau sôm têtñ aö dom, aö dauñ gauc gêm bu iñ lêtñ ñayham dec bu wasôm têtñ mac. Nac kêñ whiñ-nga dañ bu ndê awhê kêñ whiñ dom, magoc awhê dau tac whiñ bu mbo whiñ iñ, nañ ñgac dau hu iñ sinj dom.

¹³ Ma awhê kêñ whiñ-nga dañ bu nakweñ kêñ whiñ dom, magoc ñgac dau tac whiñ bu mbo whiñ iñ, nañ awhê dau hu nakweñ sinj dom.

¹⁴ Nahu bu Anötö oc lic iñlu si sem dau-nga bu ñadômbwi tu iñlu si dañ kêñ whiñ dom-nga lec dom. Mba. Tu awhê me ñgac nañ kêñ whiñ-nga, dec Anötö gêlic iñlu si sem dau-nga dinañ tôm gêtñ dabuñ. Bu bocdinañ dom, dec Anötö oc lic balêkoc nañ iñlu sêkwê asê bu ñadômbwi. Magoc mba. Iñ gêlic iñlu si balêkoc bu dabuñ tu iñ nañ kêñ whiñ-nga.

¹⁵⁻¹⁶ Bocdinañ iñ lêtñ ñayham bu lauwê ma ñgac kaiñ dinañ nañ sem dau su, nañ sêhu dandi sinj dom. Bu mboe am awhê nañ kêñ whiñ, oc ti lêtñ bu am nem akweñ nañ kêñ whiñ dom, nañ oc tap Anötö ndê mwasiñ nem iñ si-nga sa. Ma am ñgac nañ

kêñ whiñ, mboe am oc ti lêñ bu Anötö nem am nem awhê nañ kêñ whiñ dom, nañ si. Asa kêyalê? Magoc yom dau inñ bu ti balanñ nañga tu lauwê ma launñac sêhu dandi siñ-ñga dom. Bu Anötö kêgalêm yac sa bu dambo ti yom malô. Bocdinañ ñgac nañ kêñ whiñ dom bu tac whiñ bu hu ndê awhê kêñ whiñ-ñga siñ, nañ dec al hac inñ ahuc dom. Ma awhê nañ kêñ whiñ dom, nañ bocdinañ.

Anötö ndê galem, ma lêñ dambo-ñga

17 Aö gakêñ ñagôlinñ danñ têtñ gôlôwac dabunñ honñ nañ gam mêtê ñac su, nañ hêganônñ yom honñ dindec, ma ñagôlinñ dau bocdec bu. Pômdau dau kêmasañ ñamalac si lêñ têtñtêtñ su, ma ñalêñ bocke nañ ñamalac danñ mbo têtñ ndoc Anötö ndê galem tap inñ sa, nañ inñ gauc nem bu hu siñ dom.

18 Anötö bu êñgalêm ñgac nañ sêsê inñ ndê ñamlic ñatô su kêkuc lau Israel-ñga si pwac, nañ sa, nañ goc sêc gêtñ dau ahuc dom. Inñ bu êñgalêm ñgac danñ sa nañ sêsê inñ su dom, nañ goc sêsê inñ dom.

19 Yac bu dasê launñac me dasê ñac dom, inñ gêtñ ñandô dom. Gêtñ ñandô dau bocdec bu, yac danñ wambu Anötö ndê yom honñ mañ.

20 Ñalêñ bocke nañ lau sêmbo têtñ ndoc Anötö kêgalêm ñac sa, nañ sêsap dôñ ñapañ.

21 Am bu awhê me ñgac akiñ ñambwa têtñ têtñ Anötö ndê galem tap am sa, nañ goc hêgo daôm dom. Am bu tap lêñ danñ sa bu nem ñadau êñgapwêc am su, dec oc tôm, magoc inñ gêtñ atu dom.

22 Bu awhê me ñgac akiñ ñambwa nañ Pômdau kêgalêm inñ sa, nañ Pômdau kêgapwêc inñ su yêc sakiñ mêtê sac-ñga. Ma am asa nañ gêm akiñ lau danñ dom, magoc Pômdau kêgalêm am sa, nañ goc añyalê ñapep bu kwahic dec am ti Kilisi ndê awhê me ñgac akiñ.

23 Kilisi gêmlihi mac su ña ñaôli atu. Tu di-nañ-ñga dec añyalê ñapep bu ñamalac nom-ñga danñ ti mac nem ñadau ñandô dom.

* **7:31:** Yom nañ Pol sôm yêc ñabatinñ 29-31 nañ ñahu bocdec, yac neñ ñahu andô dambo nom-ñga nañ sip gêtñ nom-ñga dom. Inñ sôm bu launñac nañ sem awhê sa su, nañ sêmbo tôm sem awhê sa dom. Magoc inñ sôm tu bu launñac sêpu si awhê me sêpuc dômbwê ñac lec dom. Mba. Inñ bu whê sa bu danem daunñ, me datañ danñgibo, me dambo ti atac ñayham, me datidulu gêtñ, me dakôm gwelenñ pi gêtñ nom-ñga, nañ ti yac neñ ñahu andô dambo nom-ñga dom. Dakêñ whiñ Pômdau ti danem akiñ inñ, nañ inñ gêtñ atu.

24 O asidôwai hac! Ñalêñ bocke nañ mac ambo têtñ ndoc Anötö ndê galem tap mac sa, nañ gauc nem bu akôm ñapañ ambo Anötö añgô-ñga.

Yom pi lau nañ sem dandi sa su dom

25 Aö bu wasôm yom pi lau wakuc nañ sem dau sa su dom. Pômdau kêñ ñagôlinñ danñ têtñ aö hêganônñ ñac dom. Magoc inñ ndê mwasiñ puc aö dôñ, dec akêñ whiñ aö ma akôc yom dindec sa.

26 Tu lau sêkêñ kisa ñañga têtñ yac lau dakêñ whiñ-ñga têtñ têtñ dindec-ñga, dec aö gauc gêm lêñ ñayham bocdec bu, lau nañ sem dau sa su dom, nañ sêmbo bocdinañ.

27 Am ñgac nañ sêhoc am nem yom asê su bu nem awhê danñ, nañ êmsalê lêñ tu hu yom dau siñ-ñga dom. Ma am ñgac nañ sêhoc am nem yom asê su dom, nañ êmsalê awhê tu nem-ñga dom.

28 Magoc am asa nañ gauc gêm tidônñ bu nem awhê me ñgac, nañ am kôm sac dom. Tigenñ lau nañ sem dau sa su, nañ oc sêhoc ñawapac yêc nom dindec, ma aö gatec bu mac atap ñawapac sa atôm ñac, dec gasôm yom dinañ.

Danem akiñ Pômdau ti neñ ñalôm sambuc

29 O asidôwai, aö wasôm têtñ mac bu têtñ tiapê su. Bocdinañ têtñ kwahic dec ma ndi, nañ ambo bocdec. Launñac nañ sem awhê sa su, nañ sêmbo tôm sem awhê sa dom.

30 Lau nañ sêtañ danñgibo, nañ sêmbo tôm sêtañ dom. Lau nañ atac ñayham, nañ sêmbo tôm ñac atac ñayham dom. Lau nañ semlihi gêtñ, nañ sêmbo tôm ñac si wapa mbasi.

31 Ma lau nañ sêkôm gwelenñ pi gêtñ nom-ñga, nañ gauc nem gêtñ dau êñlêc dom. Yom dau ñahu bu nom kwahic dec-ñga oc yêc ñapañ dom, oc niñga.*

32 Aö tac whiñ bu mac ayêm daôm su tu gêtñ nom-ñga-ñga lec dom. Launñac nañ sem awhê sa su dom, nañ oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelenñ-ñga, ma bu sêkôm gêtñ nañ gic Pômdau tandô ñayham.

8

³³ Magoc launḡac naḡ sem awhê sa su, naḡ oc sêyêm dau su tu gêḡ nom-ḡga-ḡga, tu bu sêkôm ḡac si lauwheî atac ḡayham sa.

³⁴ Bocdinaḡ sêyêm dau su tu Pômdau tigeḡ-ḡga dom, magoc sêkôm ti ḡalôm lu-lu. ḡalêḡ tigeḡ, lauwheî akiḡ me lauwheî bocke naḡ sem ḡac sa dom, naḡ oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelenḡ-ḡga, ma pi lêḡ bu sêtimêtê dau si ḡamlic ti gat u ḡapep. Magoc lauwheî naḡ sem ḡac sa su, naḡ sêyêm dau su tu gêḡ nom-ḡga-ḡga tu bu sêkôm nakweḡi atac ḡayham sa.

³⁵ Aô gato yom dindec tu bu wanḡwiniḡ mac-ḡga dom. Aô gato bu wanem mac sa, ma bu mac asa lêḡ ḡayham ma anem akiḡ Pômdau ti nem ḡalôm sambuc, ma ahê gauc pi gêḡ nom-ḡga êḡlêc dom.

Yom ḡatô pi lauwheî ma launḡac si lêḡ

³⁶ Aô bu wasôm yom pi ḡac naḡ sêhoc iḡlu awhê akiḡ daḡ si yom asê bu sênem dau, magoc iḡlu sem dau sa su dom. ḡac dau bu ndê ḡalôm kac iḡ ma tac whiḡ ḡandô bu nem awhê dau, dec iḡ kôm sac dom. Akêḡ iḡlu sênem dau.

³⁷ Magoc ḡac dau bu gauc nem tidôḡ yêc iḡ ndê ḡalôm bu nem iḡ ndê awhê akiḡ dinaḡ dom, naḡ iḡ kôm gêḡ ḡayham. Iḡ bu nditôm bu nem gôliḡ dau ndê lêḡ, dec kôm tôm iḡ ndê ḡalôm gauc gêm tidôḡ. ḡamalac daḡ gitôm dom bu kac iḡ.

³⁸ Bocdinaḡ ḡac naḡ gêm ndê awhê sa, naḡ kôm mêtê ḡayham, ma iḡ naḡ gêm awhê sa dom, naḡ kôm mêtê ḡayham hôc gêlêc su.

³⁹ Awhê naḡ gêm ḡac sa su, naḡ iḡlu si yom sênem dau-ḡga piḡ iḡlu dôḡ e iḡ nakweḡ mbac ndu. Iḡ nakweḡ bu mbac ndu, ma awhê dau tac whiḡ bu nem ḡac daḡ tiyham, naḡ yao mbasi. Oc tôm bu iḡ nem ḡac kêḡ whiḡ-ḡga bocke naḡ iḡ tac whiḡ, magoc gitôm dom bu nem ḡac naḡ kêḡ whiḡ Pômdau dom.

⁴⁰ Magoc aô dauḡ gauc gêm bu awhê tuc dau bu mbo tawasê, dec oc êmwasiḡ iḡ êḡlêc. Aô dauḡ neḡ gauc dinaḡ, ma Anötô ndê ḡalau, naḡ mac asôm bu gêm gôliḡ mac, naḡ mbo aneḡ ḡalôm whiḡ, dec puc aneḡ gauc dôḡ.

Gêḡ daneḡ-ḡga naḡ lau sêkêḡ ti da têḡ anötôi gwam

¹ Mac ato yom ḡatô pi gêḡ daneḡ-ḡga naḡ lau sêkêḡ ti da têḡ anötôi gwam.* Tôm mac asôm, yac hoḡ datap gauc sa su. Magoc yac bu dakôm gêḡ naḡ taḡyalê bu yao daḡ kalhac yac ahuc bu dakôm-ḡga dom, dec taḡkuc lêḡ dapo dauḡ sa-ḡga. Yac bu dakôm gêḡ naḡ tôte asê bu yac atac whiḡ neḡ asidôwai, ma bu dapo ḡac sa, naḡ iḡ lêḡ ḡayham kêlêc.

² Asa naḡ toc dau sa bu iḡ ḡamalac ti gauc atu, naḡ tap sa gitôm su dom.

³ Magoc asa naḡ tac whiḡ Anötô, naḡ Anötô kêyalê iḡ.

⁴ Yom dinaḡ bu whê yom dec kwahic aô bu wasôm pi gêḡ daneḡ-ḡga naḡ sêkêḡ ti da têḡ gwam, naḡ sa. Yac taḡyalê bu Anötô ḡandô tigeḡ dec mbo, ma gwam iḡ gêḡ ḡambwa nom-ḡga.

⁵ Lau naḡ sêkêḡ whiḡ dom, naḡ sêtoc gêḡ daêsam sa ti ḡac si anötôi ma pômdau. ḡac sem akiḡ gêḡ nom-ḡga ma gêḡ undambê-ḡga ma sêsam bu ḡac si anötôi.

⁶ Magoc yac lau dakêḡ whiḡ-ḡga datoc Anötô tigeḡ sa. Iḡ Damaḡ naḡ kêḡ gêḡ hoḡ, ma yac dati iḡ ndê. Ma Pômdau tigeḡ mbo. Iḡ Yisu Kilisi, naḡ Anötô kêḡ gêḡ hoḡ ḡa iḡ, ma ti yac neḡ ḡahu dambo taḡli-ḡga.

⁷ Tigeḡ lau hoḡ si gauc sa ḡapep pi gêḡ naḡ lau sêkêḡ ti da têḡ gwam, naḡ dom. Lau sêkêḡ whiḡ-ḡga ḡatô muḡ-ḡga sem akiḡ gwam, ma sêhu siḡ su, magoc lêḡ dau k alhac ḡac si gauc ḡapaḡ. Bocdinaḡ kwahic dec ḡac bu sêneḡ gêḡ daneḡ-ḡga naḡ lau sêkêḡ ti da têḡ gwam, dec oc kôm ḡac si ḡalôm lu-lu bu mboe sêkôm sac.

⁸ Magoc Anötô oc lic yac ḡayham me sac tu gêḡ daneḡ-ḡga-ḡga dom. Yac bu daneḡ me daneḡ dom, naḡ lêḡ daḡ hôc gêlêc daḡ su dom.

⁹ Magoc ayob ḡapep bu gêḡ naḡ mac alic tôm bu akôm, naḡ kôm ḡamalac daḡ, naḡ ndê ḡalôm lu-lu pi gêḡ dau, naḡ ndê kêḡ whiḡ tisac dom.

* **8:1:** Têḡ têm dinaḡ lau daêsam sem akiḡ anötôi gwam. ḡac sêkêḡ wata ti da pi alta gwam-ḡga, ma tiḡambu seḡ ḡatô, ma ḡatô sêkêḡ sa maket. Lau Korin-ḡga ḡatô gauc gêm bu yao daḡ kalhac ḡac ahuc tu sêneḡ wata kaiḡ dinaḡ dom, ma sêto yom têḡ Pol ma sêndac iḡ pi gêḡ dau.

¹⁰ Am asa nanj kēyalê bu yao danj kalhac am ahuc dom bu neŋ gēŋ ndöc lôm sēnem akinj gwam-ŋga, nanj ŋgô. Ŋamalac kēŋ whiŋ-ŋga danj nanj ndê gauc sa ŋapep pi gēŋ dau dom, nanj bu lic am neŋ gēŋ ndöc dindê, dec oc mboe inj ndê ŋalôm oc pēŋ dôŋ bu neŋ gēŋ nanj sêkēŋ ti da tēŋ gwam, nanj whiŋ am.

¹¹⁻¹² Am nem gauc sa ŋapep, magoc am nem lêŋ dinan inj s o. Ŋahu bu mboe tiŋambu ŋamalac dinan oc ŋalôm ŋawapac pi gēŋ nanj inj kôm e kôm inj ndê kēŋ whiŋ tisac ma sa lêŋ niŋga-ŋga. Kilisi mbac ndu su bu nem am nem asidôwa dinan, nanj ndê gauc babalê, nanj si-ŋga, ma bocdinan gēŋ nanj am kôm tēŋ inj, nanj tôm am kôm sac tēŋ Kilisi dau.

¹³ Bocdinan aö neŋ lêŋ waneŋ wata-ŋga bu wê aneŋ asidôwa danj sa seŋ sac-ŋga, dec waneŋ gēŋ dau tiyham dom andô. Ŋahu bu aö gatec bu wakôm aneŋ asidôwa danj ndê kēŋ whiŋ tisac.

9

Pol whê dau sa bu aposel ŋandô

¹ Aö gambo ŋamalac danj ŋapu dom, ma aö aposel ŋandô. Aö galic yac neŋ Pômdau Yisu pi tanôŋ solop. Ma mac daôm ati lau akêŋ whiŋ-ŋga, tu mêtê nanj aö gam pi Pômdau tēŋ mac-ŋga. Yom honj dinan inj yom ŋandô, me?

² Lau ŋatô sêlic aö gitôm aposel si danj dom, ma mac bocke? Oc tôm dom bu mac andac Batam aö. Ŋahu bu mac ati lau akêŋ whiŋ Kilisi-ŋga tu ŋawaê ŋayham nanj aö gahoc asê tēŋ mac-ŋga, ma gēŋ dau tôc asê bu aö Pômdau ndê aposel ŋandô.

³ Mac lau nanj andac Batam aö bu aposel ŋandô me mba, nanj ŋngô!

⁴ Aö ti lau nanj sêkôm gwelenj ŋawaê ŋayham-ŋga sêwhiŋ aö, nanj bu tanjkwê lau bu sêpuc yac dôŋ ŋa gēŋ aneŋ ti anôm-ŋga ô yac mba gwelenj, dec yac akôm so, a?

⁵⁻⁶ Mac gauc gêm bocke? Inj solop bu alu Banabas tanjasêŋ anem gwelenj tu akôm kwanj daun-ŋga, magoc aposel ŋatô takwê lau tu sēnem ŋac sa-ŋga, a? Ma yac bu akôc mba lauwhêi nanj sêkēŋ whiŋ sêŋsêlêŋ sêwhiŋ yac, ma tanjkwê lau bu sêkēŋ gēŋ sêpuc ŋac dôŋ sêwhiŋ yac-ŋga, nanj inj lêŋ so,

a? Mac anjyalê su bu Pita ma lau aposel ŋatô ma Pômdau ndê asii sêkôc si lauwhêi sêŋsêlêŋ sêwhiŋ ŋac.

⁷ Ŋgac siŋ-ŋga bocke gêmlihi dau tu gwelenj ndic siŋ-ŋga? Ma ŋamalac nanj sô gēŋ ŋawhê, nanj inj lêŋ solop bu inj neŋ gēŋ dau ŋa-ŋandô, me? Ma ŋamalac nanj yob domba ma naniŋ, nanj bu nôm su ŋagec ô inj ndê gwelenj dinan, nanj so me?

⁸ Aö gasôm yom pi ŋamalac si lêŋ gwelenj-ŋga ŋatô bu wawhê gēŋ dau sa. Magoc Anötö ndê yom whê gēŋ dau sa whiŋ.

⁹ Bu yomsu danj nanj Moses to, nanj sôm bu:

Tēŋ ndoc mac akêŋ makao sêkôm gwelenj bolom-ŋga, nanj asô ŋac tôkwa ahuc dom. Sēneŋ bolom ŋatô ô ŋac si gwelenj. *[Diut 25:4]*

Mac gauc gêm bu Anötö kēŋ yom dau gic waê makao ŋambwa, a?

¹⁰ Inj kēŋ yom dau gic yac ŋamalac ŋawaê solop. Yomandô! Moses to yom dau tu yac-ŋga. Bu ŋamalac nanj sô gēŋ ŋawhê, ma ŋamalac nanj gic gēŋ ŋandô sa, nanj lu-lu sêkēŋ bata bu oc sēneŋ gēŋ ŋandô.

¹¹ Ma yac lau aposel bocdinan. Yac akôm gwelenj tu mac gatôm-ŋga, tôm lau nanj sêsô gēŋ ŋawhê sip ôm. Ma yac bu tanjkwê gēŋ ŋatô yêc mac tu bu puc yac dôŋ-ŋga, dec tu sake-ŋga mac alic sac?

¹² Lau ŋatô sêkôm gwelenj tēŋ mac ma sêkac mac bu akêŋ gēŋ puc ŋac dôŋ-ŋga. Ma yac atôm bu andac mac bu anem yac sa hóc gêlêc su. Yac atôm, magoc yac akôm dom. Mba! Yac atec bu gēŋ danj lhac yac mba gwelenj pi Kilisi ndê ŋawaê ŋayham ahuc. Ma tu dinan-ŋga dec yac alic ŋayham bu ahóc ŋawapac daêsam.

¹³ Ma gēŋ danj tiyham. Mac anjyalê su bu lau nanj sem akinj Anötö sêmbo lôm dabuŋ, nanj sêtap gēŋ danen-ŋga sa yêc gēŋ danen-ŋga nanj lau sêkēŋ ti da pi alta yêc lôm dabuŋ.

¹⁴ Ma Pômdau dau gic atu yom kainj tigenj, ma tôc asê bu inj lêŋ solop bu lau nanj sêhoc ŋawaê ŋayham asê, nanj sêtap gēŋ puc ŋac dôŋ-ŋga sa yêc lau nanj sêkôc ŋawaê dau sa.

¹⁵ Bocdinan, aö gatôm bu wakēŋ batan gēŋ puc aö dôŋ-ŋga, magoc gakôm dom. Ma yom nanj kwahic d ec aö gato, nanj gato

tu bu wandac mac bu anem aö sa-nga lec dom. Mba! Aö bu gëñ yô aö e wambac ndu, nan nayham hôc gëlêc bu wandac gëñ puc aö dôñ-nga yêc lau napan, e sêtec bu sêngô ñawaê nayham. Aö gapo daun sa tu anen lëñ dinan-nga, ma aö bu wasa lëñ dan dau-nga, dec anen ñahu wapo daun sa-nga oc mbasi.

16 Magoc aö oc wapo daun waên sa tu gwelen ñawaê nayham-nga dom, ñahu bu Anötö kên gwelen dau sip aö aman, dec anen ñalôm kac aö ñandô bu wakôm. Ma aö bu wahoc ñawaê nayham asê dom, dec oc kên wapac aö sac sambuc.

17 Bu aö gakôm gwelen dau tu aö daun gauc gêm tidôn bu wakôm-nga lec dom. Bu bocdinan dec oc tôm bu tankwê bu wakôc ñaôli ô anen gwelen. Magoc aö gakôm gwelen dau tu Anötö-nga, bu in dau kêyalin aö sa gac waê gwelen dau.

18 Bocdinan aö oc tankwê ñaôli bocke? Gêñ nan yac lau ahen-nga atôm bu tankwê, nan aö oc wahu sin. Aö tac whin bu têt ndoc wahoc ñawaê nayham asê têt lau, nan wakên têt ñac ñambwa. Lëñ dinan ti anen ñaôli.

19 Bu aö gambo ñamalac dan ñapu dom, magoc aö galic nayham bu wati lau hon si ñgac akin ñambwa, tu bu wañsahê bu wanem lau daêsam kwi bu sêkên whin Kilisi ma sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa.

20 Têt ndoc nan aö gambo gawhin lau Israel-nga, nan aö kasahê bu wambo watôm ñac si dan, tu bu wanem ñac si daêsam kwi e sêkên whin Kilisi. Aö gambo Moses ndê yomsu dan ñapu dom, tigen têt têt aö gambo gawhin lau nan sêmbo yomsu ñapu, nan aö kasahê bu wambo watôm ñac si dan, tu bu wanem ñac si lau daêsam kwi tu Kilisi-nga.

21 Ma têt ndoc aö gambo gawhin flau gameñ apa-nga nan sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, nan kasahê bu wambo watôm ñac si dan, tu bu wanem ñac si lau daêsam kwi tu Kilisi-nga. (Aö gatec Anötö ndê yomsu dom, magoc aö gambo Kilisi

ndê yomsu ñapu.)

22 Têt ndoc aö gambo gawhin lau nan sêkên whin gwalec, nan aö kasahê bu wambo watôm ñac sêmbo, tu bu wanem ñac si daêsam kwi sêkên whin Kilisi.* Aö kakuc lëñ daêsam têt ndoc gambo lau tidau-tidau si ton ñalôm, ma gakôm gëñ hon tu bu wanem lau ñatô kwi-nga.

23 Aö gakôm gëñ hon dinan tu ñawaê nayham-nga, tu bu lau daêsam sêtap ñamwasiñ sa sêwhin aö.

24 Gauc nem lau nan sêti tu sêhôt gêgêlêc dandi-nga. Ñac hon sêti, magoc ñamalac tigen oc hôc gëlêc ma tap ñamalac ñamata-nga ndê ñaôli sa. Asa nem lëñ akên whin-nga atôm ñamalac nan kêtî hôc gëlêc lau ñatô, tu bu atap nem ñaôli nayham sa-nga.

25 Lau hon nan bu sêti, nan sêtimêtê dau ñapep tu bu sêtap ñaôli sa-nga, magoc ñaôli dau oc yêc napan dom. Yac lau dakên whin-nga tanti tu bu datap ñaôli yêc napan-nga sa.

26 Bocdinan, aö daun gasa neñ lëñ wanem akin Anötö-nga gitôm ñgac nan kêtî bambalin, nan dom. Ma aö gac sin gatôm ñgac nan kêbalin amba ñambwa-ñambwa, nan dom.

27 Mba! Aö gac sin ñanga têt ñalôm akwa bu watimêtê daun ma wayob daun neñ lëñ ñapep eñ. Aö bu wakôm bocdinan dom, dec mêtê nan aö gam têt lau ñatô, nan aö daun oc waso ñamwasiñ.

10

Lau Israel si mêtê sac kên puc yac

1 O asidôwai. Aö atac whin bu mac akôc gauc ñapep pi gëñ nan tap abani Israel-nga sa. Ñac hon sêñsêlêñ sêwhin Moses sêmbo Anötö ndê dao ñapu, ma sêlom gwêc sêwhin dau si.

2 Ñac sêmbo sêwhin Moses yêc gwêc ti dao dinan, dec gitôm sêlin busangu kain dan, nan pin ñac hon dôñ sem damin in.

3 Ñac hon sen gëñ danen-nga kain tigen, nan Anötö kên ña in ndê ñaclai atu.

* 9:22: Pol têt asê tiawê bu in mbo yomsu ñapu dom, magoc têt ndoc in mbo whin lau nan atac lu-lu pi gëñ ñatô, dec in hu gëñ nan in kêyalê bu yao mba, nan sin tu bu êñsôn ñac-nga dom. Gauc nem yom nan in to pi wata nan lau sêkên ti da têt gwam yêc 1 Kor 8:1-13. Pol ndê ñalôm ñawapac tu neñ gëñ dinan-nga dom, tigen lau ñatô bu gauc nem yom daêsam pi gëñ dau, dec in oc hu sin têt têt in mbo whin ñac, tu bu kôm ñac si sêkên whin tisac dom-nga.

4 Ma ñac hoñ sênôm bu kain tigen nañ Anötö ndê ñaclai kêñ sa akêñ hoc. Hoc dinañ in Kilisi dau, nañ kêsêlêñ whiñ ñac têtñ ndoc sêmbo gameñ sawa.

5 Anğô ñapep! Lau dau hoñ sêtap Anötö ndê mwasiñ sa, tigen ñac si lau daêsam sêsa si lêtñ sic in tandô dom, dec in gic ñac ndu yêc gameñ sawa.

6 Gêñ hoñ dinañ ñandô sa gitôm dôhôn bu kêñ puc yac. Abañi Israel-nga dinañ si ñalôm sap mêtê sac dôñ ñapañ, ma bocdinañ dayob dauñ bu tañkuc ñac si lêtñ dom.

7 Ñac si lau ñatô sem akiñ anötöi gwam têtñ têtñ sêmbo gameñ sawa. Sêto yom pi ñac, nañ yêc bocdec bu:

Lau dau sêndöc sic bu sêneñ ti sênôm gêñ, ma sêtisa bu sêtê wê ma sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-nga tidau-tidau. *[Eks 32:6]*

Bocdinañ ayob daôm ñapep bu añkuc ñac si lêtñ sênem akiñ gwam-nga dom.

8 Ma akôm mêtê mockaiñ-nga tôm ñac si lau ñatô sêkôm, nañ dom. Bu Anötö gic ñac si lau 23,000 ndu têtñ bêc tigen.

9 Ma gauc nem ñac si lau ñatô nañ sêñsahê Pômdau, ma in kêñ mboc sac sêseñ ñac ndu. Bocdinañ gauc nem bu akôm sac ma añsahê Pômdau dom.

10 Ma atucdiñ tôm ñac si lau ñatô sêkôm, nañ dom. Ñac sêtucdiñ, dec Anötö kêkiñ añela señ lau su-nga gic ñac ndu.

11 Anğô su nañ. Bêc ñambu-nga meñ kêpiñ su. Ma gêñ hoñ nañ hóc asê abañi, ma sêto ñayom sa yêc, nañ gitôm dôhôn bu kêñ puc yac lau têtñ kwahic dec-nga, bu tañkuc ñac si lêtñ dom.

12 Bocdinañ am asa nañ gauc gêm bu am kalhac ñaşa, nañ yob daôm bu pweñ dom!

13 Lêtôm bocke nañ mac añsahê, nañ tap lau hoñ sa bocdinañ. In gêñ wakuc dom. Magoc Anötö oc hu mac siñ me tec mac dom. In oc yob mac bu lêtôm nañ hóc gêlêc nem licwalô su, nañ ñadañ tap mac sa dom. Magoc lêtôm bu meñ, dec in oc êmasañ lêtñ bu mac alhö su yêc lêtôm dau, ma puc mac dôñ bu alhac ñaşa ma aku sa dom.

Sakiñ mwasiñ dabuñ-nga ma sakiñ gwam-nga

14 Bocdinañ aneñ lau atac whiñ-nga, añğô! Alhö su yêc sakiñ gwam-nga.

15 Mac lau tiguaç, ma bocdinañ añsahê aneñ yom ma alic, in yom ñandô.

16 Têtñ ndoc yac daneñ mwasiñ dabuñ, nañ tam mbec laclhu wain-nga goc danôm, ma gêñ dau piñ yac dôñ tam damiñ Kilisi ndê dac. Ma têtñ ndoc yac tañ bolom mwasiñ dabuñ-nga nañ dapô kôc-kôc, dec gêñ dau piñ yac dôñ tam damiñ Kilisi ndê ñandô. Yom dindec in yom ñandô, me?

17 Yac lau daêsam tañ yêc bolom tigen, dec gêñ dau piñ yac hoñ dôñ dati gêñ tigen.

18 Gauc nem lau Israel-nga nañ señ gêñ daneñ-nga nañ lau sêkêñ ti da pi alta. Lau hoñ nañ señ gêñ dau, nañ gêñ dau piñ ñac dôñ sem damiñ alta dinañ ñadau.

19 Aö gasôm yom dau tu bu watôc asê bu gwam in gêñ ñandô lec dom, me da nañ lau sêkêñ pi alta tu sênem akiñ gwam dañ-nga, in gêñ ñandô lec dom. Mba andô!

20 Magoc gêñ nañ lau sambuc sêkêñ ti da, nañ sêkêñ ti da têtñ Anötö dom, sêkêñ tu sênem akiñ ñalau sac-nga. Ma aö gatec bu mac aneñ gêñ nañ oc piñ mac dôñ anem damiñ ñalau sac.

21 Gitôm dom andô bu mac anôm gêñ yêc laclhu nañ piñ mac dôñ am damiñ Pômdau, ma tiñambu andi anôm yêc laclhu nañ oc piñ mac dôñ anem damiñ ñalau sac whiñ. Gitôm dom andô bu mac aneñ Pômdau ndê mwasiñ, ma aneñ mwasiñ nañ lau señ tu sêtoc ñalau sac sa-nga whiñ.

22 Yac bu dakôm, dec oc dakôm Pômdau tac ñandê sa, bu in gêm lêmur in ndê gêñ. Mac gauc gêm bocke? Yac neñ l icwalô hóc gêlêc in ndê, dec datôm bu tañlêc in ndê atac ñandê, a?

Dakôm neñ gêñ hoñ tu dapo Anötö waê sa-nga

23 Mac nem lau ñatô sêsôm yom dañ bocdec bu, “Gêñ hoñ gitôm bu yac dakôm. Yao dañ yêc dom.” Tigen aö wasôm têtñ mac bu gêñ hoñ oc êmwasiñ yac dom. Yomandô, gêñ hoñ gitôm bu yac dakôm, ma yao dañ yêc dom, magoc gêñ hoñ oc puc yac dôñ dom.

24 Ayob daôm bu akôm gêñ hoñ tu apo daôm sa-nga dom, magoc akôm tu bu amwasiñ lau ñatô-nga.

²⁵ Wata nan mac amlhi yêc maket namala, nan aneñ ti atac lu-lu dom, aneñ ti atac pa su eñ.

²⁶ Bu sêto yom yêc bocdec:

Nom sambuc, ma gêñ nom-nga hon, nan Pômdau ndê gêñ. *[BW 24:1]*

²⁷ Namalac nan kêñ whiñ dom, nan bu êngalêm mac bu aneñ gêñ awhiñ in, ma mac bu atac whiñ bu andi, nan andi. Ma gêñ hon nan in bu kêñ têt mac, nan aneñ ti atac lu-lu dom. Aneñ ti atac pa su.

²⁸⁻²⁹ Magoc ngac dan bu lic mac ma sôm bu, “Ei! Wata dinan sêkêt ti da têt gwam mun su,” nan aneñ dom. Mac daôm anyalê napep ma atôm bu aneñ ti atac pa su, magoc tu ngac nan kêñ puc mac-nga, dec aneñ dom, bu anson in ndê gauc dom. Lau nan sêkêt whiñ nannga, nan sênjalê bu gêñ hon nan Anötö kêñ têt yac tu daneñ-nga, nan yao dan kalhac ahuc dom. Magoc yac bu daneñ gêñ nan sêkêt ti da têt gwam, dec mboe namalac nan kêñ whiñ gwalec, nan ndê gauc sa napep pi gêñ dau dom, nan oc pu yac neñ lêt yao mbasi-nga dinan.

³⁰ Yac bu daneñ gêñ, nan danem danje Anötö mun, ma aö gatec bu lau sêpu yac tu gêñ daneñ-nga nan yac tam danje Anötö mun su ma tan-nga.

³¹ Bocdinan, gêñ hon nan mac bu aneñ ti anôm ma akôm, nan akôm nalêt nayaham nan tôm bu po Anötö ndê waê sa.

³² Gauc nem lau hon, lau Israel me lau Grik, ma lau hon nan sêmbo Anötö ndê gôlôwac dabun nalôm, ma ayob nem lêt hon napep, bu akôm lau dan si sêkêt whiñ tisac dom.

³³ Aö daun neñ lêt dinan. Aö gayob neñ lêt hon bu ndic lau hon tandô nayaham. Aö gakôm tu bu wamwasin daun-nga dom, magoc gakôm tu bu wanem lau daêsam sa bu sêtap Anötö ndê mwasin nem nac si-nga sa.

11

¹ Ankuc aneñ lêt dinan, tôm aö daun kakuc Kilisi ndê.

Nagôlin lauwê ma laungac sêlic om-nga

² Aö wampin mac bu mac gauc gêm aö napan, ma mêtê nan aö kadôhôn ti gac dulu têt mac, nan mac asap dôn napan.

³ Magoc aö bu mac anyalê napep bu Anötö in Kilisi ndê nagôlôn, ma Kilisi in laungac si nagôlôn, ma laungac sêti lauwê si nagôlôn.

⁴ Ngac asa nan ten mbec me hoc yom asê gitôm propet, magoc un gêñ dan kôm in ndê nagôlôn ahuc, nan toc in ndê nagôlôn Kilisi sa napep dom.

⁵ Ma awhê asa nan ten mbec me hoc yom asê gitôm propet, magoc un gêñ dan kôm in ndê nagôlôn ahuc dom, nan kôm in ndê nagôlôn nan in nakwen maya sa. Awhê dau in gitôm awhê nan sênjalin kêclauñ hon su ginga, nan lau sêlic tôm gêñ mayan-nga.

⁶ Bocdinan, awhê asa nan tec bu un gêñ tin nagôlôn, nan angapin in ndê kêclauñ hon su ninga. In bu maya tu angapin in kêclauñ su-nga, dec ênkuc lauwê si lêt solop, ma un gêñ dan kôm ndê nagôlôn ahuc.

⁷ Nahu bu in lêt solop bu laungac sêun gêñ tin nagôlôn dom, bu Anötö kêmasan nac bu sênem in angô sêmbo nom, ma sêtoc in ndê waê asê. Ma in lêt solop bu lauwê sêun gêñ kôm si nagôlôn ahuc, bu nac sêtoc si laungac si waê asê.

⁸ Bu têt ndoc Anötö kêmasan gêñ hon, nan ngac sa akêt awhê dom, magoc awhê sa akêt ngac.

⁹ Ma Anötö kêñ ngac tu awhê-nga dom, in kêñ awhê tu ngac-nga.

¹⁰ Tu dinan-nga, ma tu anela-nga, dec solop bu lauwê sêun gêñ tu bu sêtoc asê bu sêsoc si nagôlôn napa.

¹¹ Magoc yêc yac lau nan dakêt whiñ Pômdau-nga, nan mac lauwê ambo tu daôm-nga dom, ma mac laungac ambo tu daôm-nga dom bocdinan.

¹² Bu awhê namata-nga sa akêt ngac, ma tinambu laungac sêsa akêt lauwê. Ma gêñ hon meñ akêt Anötö.

¹³ Akoc gauc napep pi lauwê nan sêten mbec têt Anötö magoc sêun gêñ dom. Mac anyalê dom bu in lêt so, a?

¹⁴ Namalac si lêt sêmbo-nga têt sake asê pi gêñ dindêc? Ngac dan bu ndê kêclauñ baliñ, dec dasôm sake? Dalic gitôm gêñ mayan-nga. Yomandô, me?

¹⁵ Ma awhê dan bu ndê kêclauñ baliñ, nan dasôm sake? Dasôm bu gêñ dau po in ndê waê sa. Bu Anötö kêñ kêclauñ baliñ têt lauwê bu êngatoc nac si nagôlôn ahuc.

16 Lau daŋ bu sêseŋ yom dec ma sêsôc ŋapu dom, dec wasôm têtŋ ŋac bu yac ma Anötö ndê gôlôwac dabuŋ hoŋ taŋkuc lêtŋ tigenŋ dindec, ma lêtŋ daŋ tiyham yêc dom.

Lau Korin-ŋga seŋ Mwasinŋ Dabuŋ ŋa lêtŋ so

17 A ö bu wasôm yom pi mac nem lêtŋ akac daôm sa tu alic om-ŋga. Aö wampiŋ mac pi lêtŋ dinaŋ dom, magoc wandic yomsu mac. Mac nem lêtŋ dau so, ma gêm gôlôwac dabuŋ sa dom.

18 Gêtŋ ŋamata-ŋga aö gaŋgô ŋawaê bu têtŋ ndoc mac akac daôm sa, naŋ mac awhê daôm kôc-kôc. Ma aö gauc gêm bu ŋawaê naŋ gaŋgô, naŋ yom tasanŋ dom, magoc yom ŋandô.

19 Inŋ solop dom bu mac awhê daôm kôc-kôc êŋkuc gêtŋ nom-ŋga, magoc mac nem lêtŋ ti sakiŋ bu whê mac kôc-kôc ma tôc asê bu lau nde sêkêtŋ whinŋ ŋaŋga ma lau nde sêkêtŋ whinŋ gwalec, dec inŋ lêtŋ solop.

20 Têtŋ têtŋ mac akac daôm sa bu aneŋ Pômdau ndê Mwasinŋ, naŋ mac gauc gêm bu aŋ ŋapep. Magoc aö wasôm bu gêtŋ naŋ mac aŋ, naŋ Pômdau ndê Mwasinŋ dom.

21 Bu têtŋ ndoc mac bu aneŋ gêtŋ, naŋ mac hoŋ aŋ têtŋtêtŋ e lau ŋatô gêtŋ yô ŋac, magoc lau ŋatô sênôm gêtŋ e kêtŋinŋ ŋac.

22 Bocke? Mac nem andu sêlhac dom, a? Gitôm bu mac aneŋ ti anôm gêtŋ yêc nem andu muŋ su, goc akac daôm sa. Mac nem lêtŋ aneŋ Mwasinŋ Dabuŋ-ŋga tôc asê bu mac apu nem asidôwai naŋ sêmbo Anötö ndê gôlôwac dabuŋ ŋalôm, ma alic ŋayham bu akôm lau ŋalôm sawa maya sa. Aö wasôm yom bocke têtŋ mac? Mac gauc gêm bu aö wampiŋ mac pi gêtŋ dinaŋ, a? Mba andô!

Pômdau ndê yom pi Mwasinŋ Dabuŋ (Mat 26:26-28; Mak 14:22-24; Luk 22:17-20)

23 Bu yom naŋ aö gac dulu têtŋ mac pi Mwasinŋ Dabuŋ, naŋ Pômdau dau kêtŋ têtŋ aö bocdec bu. Têtŋ ôbwêc naŋ Judas hoc Pômdau Yisu asê, naŋ Yisu kôc bolom sa,

24 gêm daŋge Anötö, ma pô kôc goc sôm, “Aö neŋ ŋandô dau dec, naŋ wakêtŋ tu mac-ŋga. Aneŋ gêtŋ dindec tu bu gauc nem aö-ŋga.”

25 Ŋac seŋ gêtŋ daneŋ-ŋga su, ma ŋalêtŋ tigenŋ inŋ kôc laclhu wain-ŋga daŋ ma sôm, “Inŋ dindec aneŋ dac, naŋ aö wakêc siŋ tu wamatiŋ pwac wakuc-ŋga. Têtŋ hoŋ naŋ mac bu anôm wain mwasinŋ dindec-ŋga tiyham, naŋ akôm tu bu gauc nem aö-ŋga.”

26 Gauc nem Pômdau ndê yom dinaŋ ŋapep, bu têtŋ bocke naŋ mac bu aneŋ bolom ti anôm wain Mwasinŋ Dabuŋ-ŋga tiyham e inŋ mbu meŋ, naŋ gitôm mac ahoc inŋ ndê mbac ndu ŋawaê asê.

Daneŋ Mwasinŋ Dabuŋ ŋambwa dom

27 Bocdinaŋ dec asa naŋ bu neŋ bolom dau me nôm yêc Pômdau ndê laclhu, magoc gauc gêm ŋahu ti toc sa ŋapep dom, naŋ kôm giso pi Pômdau ndê ŋandô ti dac.

28 Lau tigenŋ-tigenŋ hoŋ sêtôc gwaniŋ dau si lêtŋ muŋ su, goc sêneŋ bolom ti sênôm yêc laclhu.

29 Ŋahu bu asa naŋ bu neŋ ti nôm magoc inŋ ndê gauc sa ŋapep pi Pômdau ndê ŋandô dom,* naŋ oc tap Anötö ndê matôc sa tu inŋ ndê lêtŋ neŋ Mwasinŋ Dabuŋ-ŋga.

30 Tu dinaŋ-ŋga dec mac nem lau daêsam licwalô mbasi ma gêmbac kôm ŋac, ma ŋatô sêmbac ndu su.

31 Yac bu taŋsahê dauŋ ŋapep, dec oc datap Pômdau ndê matôc kaiŋ dinaŋ sa dom.

32 Magoc Pômdau kêtŋ ŋawapac têtŋ yac ti kêmatôc yac tu bu danem dauŋ kwi e dandiŋaŋ dawhiŋ lau sac nom-ŋga dom.

33 Bocdinaŋ aneŋ asidôwai, aŋgô ŋapep. Têtŋ ndoc mac akac daôm sa bu aneŋ Mwasinŋ Dabuŋ, naŋ ayob bu akôm ŋalêtŋ naŋ toc asidôwai hoŋ sa ŋapep.

34 Ŋamalac daŋ bu gêtŋ yô inŋ basô, naŋ neŋ gêtŋ yêc ndê andu muŋ. Ma bocdinaŋ têtŋ ndoc mac akac sa, naŋ oc tôm dom bu atap Pômdau ndê matôc sa tu akôm gêtŋ bambaliŋ-ŋga. Gauc nem yom dinaŋ, ma têtŋ

* 11:29: Lau ŋatô gauc gêm bu Pol ndê yom pi ‘Pômdau ndê ŋandô’ hêganônŋ gôlôwac dabuŋ (tôm inŋ to yêc 1 Kor 10:17), dec Pol to bu kêtŋ puc lau naŋ seŋ Mwasinŋ Dabuŋ magoc sêtoc si asidôwai sa ŋapep dom (11:17-22). Ma lau ŋatô gauc gêm bu yom dau hêganônŋ Yisu dau ndê ŋandô (1 Kor 10:16), dec Pol to bu kêtŋ puc lau naŋ sêlic sac gitôm gêtŋ ŋambwa ma seŋ Mwasinŋ Dabuŋ, bu lau dau sêŋyalê dom bu gêtŋ dau piŋ ŋac dôŋ sem damiŋ Yisu ndê ŋandô.

ndoc aö watêḅ mac waloc, naḅ oc wawhê gêḅ ḅatô sa têḅ mac tiyham.

12

Nalau Dabuḅ ndê Mwasinḅ Nalôm-ḅga

¹ O asidôwai, yêc mac nem bapia, mac ato yom ḅatô pi Nalau Dabuḅ ndê mwasinḅ, ma kwahic dec aö bu wato yom bu wawhê mac nem gauc sa ḅapep.

² Mac aḅyalê ḅalêḅ naḅ Sadanḅ gêm gôlinḅ mac nem gauc têḅ têm mac akêḅ whinḅ su dom, ma wê mac asa lêḅ anem akinḅ anötöi gwam awha mba-ḅga.

³ Tu dinanḅ-ḅga dec mac oc atôm bu aḅyalê yom naḅ aö bu wasôm têḅ mac bocdec bu. Anötö ndê Nalau bu nem gôlinḅ ḅamalac danḅ ndê whasuḅ, dec inḅ oc tôm dom bu sôm bu, “Aö wapucbo Yisu.” Ma ḅamalac naḅ Nalau Dabuḅ gêm gôlinḅ inḅ dom, naḅ oc tôm dom bu hoc yom asê ma sôm bu, “Yisu inḅ Pômdau.”

⁴ Yac datap mwasinḅ tidau-tidau sa, magoc meḅ akêḅ Nalau tigenḅ.

⁵ Ma yac tam akinḅ Pômdau ḅalêḅ tidau-tidau, magoc tam akinḅ Pômdau tigenḅ.

⁶ Ma yac dakôm gwelenḅ tidau-tidau tu danem akinḅ Anötö-ḅga, magoc Anötö tigenḅ kôm gwelenḅ yêc yac honḅ neḅ ḅalôm, ma kên ḅaclai têḅ yac bu dakôm gêḅ dau.

⁷ Ma gêḅ honḅ naḅ lau tigenḅ-tigenḅ sêkôm ḅa Nalau ndê ḅaclai, naḅ Anötö kêḅ tu bu êmwasinḅ yac lau honḅ naḅ dambo gôlôwac dabuḅ ḅalôm, ma puc yac honḅ dônḅ.

⁸ Nalau Dabuḅ kêḅ yom ti gauc têḅ ḅamalac danḅ bu hoc asê têḅ gôlôwac dabuḅ. Ma Nalau tigenḅ dinanḅ kêḅ gauc têḅ ḅamalac danḅ tiyham, bu êḅyalê gêḅ naḅ ḅahu sip ḅalôm gi, ma sôm asê têḅ lau.

⁹ ḅamalac danḅ oc tap mwasinḅ kêḅ whinḅ ḅanḅga-ḅga sa, ma danḅ tiyham oc tap mwasinḅ kôm lau ti gêmbac ḅayham sa-ḅga yêc Nalau tigenḅ dinanḅ.

¹⁰ ḅamalac danḅ oc kôc ḅaclai bu kôm gêḅ dalô, ma danḅ oc kôc mwasinḅ tu hoc yom asê tôm lau propet-ḅga. Danḅ tiyham oc kôc mwasinḅ bu êḅyalê bu lau naḅ sêhoc yom asê, naḅ Nalau Dabuḅ gêm gôlinḅ ḅac, me ḅalau danḅ dau-ḅga danḅ gêm gôlinḅ ḅac. Ma danḅ oc kôc mwasinḅ bu sôm yom awha wakuc-ḅga naḅ inḅ kêyalê muḅ su dom. Ma

ḅamalac danḅ tiyham oc tap mwasinḅ sa bu êḅyalê yom awha wakuc-ḅga kainḅ dinanḅ ma nem kwi.

¹¹ Gwelenḅ tidau-tidau honḅ dinanḅ meḅ akêḅ Nalau tigenḅ dinanḅ, naḅ gic sam inḅ ndê mwasinḅ ti ḅaclai têḅ lau tigenḅ-tigenḅ tôm inḅ dau gêlic ḅayham.

Lau sêkêḅ whinḅ-ḅga sêti gôlôwac dabuḅ tigenḅ

¹² Alic su naḅ. ḅamalac danḅ ndê ḅandô tigenḅ, magoc inḅ amba ti gahi ma tandô ma ḅagêḅ daêsam. Magoc gêḅ honḅ dinanḅ sêyêc têtḅtêḅ dom, sêyêc ḅandô tigenḅ dinanḅ. Ma ḅalêḅ tigenḅ, yac lau naḅ dambo Kilisi ndê gôlôwac dabuḅ ḅalôm, naḅ dati ḅandô tigenḅ.

¹³ Bu Anötö kêku yac ḅa Nalau Dabuḅ ma pinḅ yac dônḅ dati gôlôwac dabuḅ tigenḅ. Yac neḅ lau ḅatô lau Israel-ḅga, ma ḅatô ḅac lau gameḅ apa-ḅga. ḅatô sem akinḅ ḅadaui nom-ḅga, ma ḅatô sem akinḅ dom. Magoc yac honḅ dakôc Nalau tigenḅ sip yac neḅ ḅalôm têtḅtêḅ.

¹⁴ Ma ḅamalac danḅ ndê ḅandô ḅagêḅ honḅ kainḅ tigenḅ dom. Gêḅ tidau-tidau sêyêc ḅandô tigenḅ dinanḅ.

¹⁵ Inḅ ndê gahi bu sôm bu, “Aö amba dom, bocdinanḅ gati ḅandô ḅagêḅ danḅ dom,” dec yom dau oc kac gahi dau su yêc ḅandô dinanḅ dom.

¹⁶ Me inḅ ndê dangasuḅ bu sôm bu, “Aö tandô dom, bocdinanḅ gati ḅandô ḅagêḅ danḅ dom,” dec yom dau oc kac dangasuḅ su yêc inḅ ndê ḅandô dom.

¹⁷ Ma gêḅ honḅ naḅ sêyêc yac neḅ ḅandô bu tanônḅ honḅ, dec oc dangô yom ḅalêḅ bocke? Ma gêḅ honḅ naḅ sêyêc yac neḅ ḅandô bu danḅasuḅ honḅ, dec oc danḅu gêḅ ḅamalu ḅalêḅ nde?

¹⁸ Magoc yac neḅ ḅandô inḅ bocdinanḅ dom. Anötö dau kêmasanḅ yac neḅ ḅandô ḅagêḅ tidau-tidau honḅ tôm inḅ dau gêlic ḅayham.

¹⁹ Ma yac neḅ ḅandô ḅagêḅ honḅ bu kainḅ tigenḅ, dec yac oc dambo ḅalêḅ bocke? Oc tôm dom bu dambo.

²⁰ Magoc yac ḅagêḅ daêsam sêyêc ḅandô tigenḅ dinanḅ ḅalôm, dec dambo ḅayham.

²¹ Oc tôm dom bu tandô sôm têḅ amba, “Am bu mbo dom, aö wambo ḅayham eḅ.” Ma tôm dom bu ḅagôlônḅ sôm têḅ gahi, “Am bu mbo dom, oc wambo ḅayham eḅ.”

²² Mba andô! Yac ñagêñ ñatô dalic bu gêñ licwalô mba, tigenñ gêñ dau bu yêc dom, dec oc dambo ñayham dom.

²³ Ma ñandô ñagêñ ñatô nañ dalic bu gêñ waêmbe, nañ datoc sa têtñ ndoc dakôm ahuc ña po. Ma ñagêñ nañ dalic bu gêñ mayañ-ñga, nañ dakôm ahuc ti dayob ñapep.

²⁴ Magoc ñagêñ ñatô nañ dalic bu gêñ ñayham tu lau sêlic-ñga, nañ sêpônnda gôlôn dom, ma dakôm ahuc dom. Anötô dau kêmasañ yac ñagêñ honñ dinanñ, ma toc gêñ ñambwa-ñambwa sa kêlêc.

²⁵ Inñ kêmasañ ñamalac ñalêñ dinanñ tu bu ñagêñ honñ sênem ñandô tigenñ dinanñ sa, ma sêwhê dau kôc-kôc dom.

²⁶ Yac ñagêñ danñ bu êñsahê ñandê, dec ñagêñ honñ oc sêñsahê ñandê sêwhinñ. Ma ñagêñ danñ bu tap waê sa, dec ñagêñ honñ oc atac ñayham sêwhinñ.

²⁷ Anğô su nañ! Mac lau tigenñ-tigenñ honñ ati Kilisi ndê ñandô tigenñ, nañ gôlôwac dabuñ.

²⁸ Ma Anötô kêyalinñ lau sa yêc gôlôwac dabuñ ñalôm bocdec bu. Lau ñamata-ñga ñac lau aposel, lau tilu-ñga lau propet, ma lau titô-ñga inñ kêñ ñac bu sêndôhônñ gôlôwac dabuñ. Ma inñ kêmwasiñ lau ñatô bu sêkôm gêñ dalô, ñatô sêkôm lau gêmbac ñayham sa, ñatô bu sênem lau sa, ma ñatô bu sênem gôlinñ gôlôwac dabuñ. Ma ñatô sêtap mwasiñ sêsôm yom awha wakuc-ñga sa.

²⁹ Mac gauc gêm bocke? Inñ kêmwasiñ lau honñ tu bu sêti aposel, a? Ñac honñ sêti propet, a? Ñac honñ kêdôhônñwaga, a? Honñ sêkôm gêñ dalô, a?

³⁰ Ñac honñ sêtap mwasiñ sêkôm gêmbac ñayham sa-ñga, a? Ñac honñ sêkôc mwasiñ sêsôm yom awha wakuc-ñga me sênem yom awha wakuc kwi-ñga, a? Mba andô!

³¹ Bocdinañ dec aô wasôm têtñ mac, bu tamkwê mwasiñ ñandô nañ oc nem lau honñ sa êñlêc. Ma lêtñ nañ kwahic dec aô bu watôc têtñ mac nañ hóc gêlêc lêtñ honñ su.

13

Mêtê ñandô atac whinñ-ñga

¹ Aô bu watôm bu wasôm ñamalac si yom ma anjela si yom, magoc mêtê atac whinñ-ñga m ba yêc aô, nañ aô gatôm genğelenñ me oñ nañ tanñ ñambwa.

² Ma aô bu wahoc yom asê gitôm propet, ma bu wanjalê gêñ honñ nañ ñahu sip ñalôm gi, ma watap gauc atu sa pi gêñ honñ, ma bu wakêñ whinñ ñanğa tôm bu wasôm têtñ lôc danñ bu puc dau sa ma lom gameñ wakuc ndi, tigenñ mêtê atac whinñ-ñga mba yêc aô, dec aô gatôm gêñ ñambwa.

³ Ma aô bu wakêñ aneñ gêñ honñ tu wanem lau ñalôm sawa sa-ñga, me wakêñ dauñ sambuc tu gwelenñ ñawaê ñayham-ñga e tôm ñacyo sêkêñ ya neñ aô su, magoc mêtê atac whinñ-ñga bu mba yêc aô, dec oc tôm dom bu wapo dauñ sa tu gêñ honñ dinanñ ñadañ-ñga.

⁴ Mêtê atac whinñ-ñga ñandô ñahu bocdec. Ñamalac nañ mêtê atac whinñ-ñga kêsalê inñ ahuc, nañ kôc ndê ñalôm dônñ, ma kêmwasiñ lau. Inñ gêm lêmurñ lau ñatô dom, ma sôm yom toc dau sa-ñga me po dau sa ñambwa dom.

⁵ Inñ kôm gêñ mayañ-ñga dom, gauc gêm gêñ tu êmwasiñ dau-ñga kêlêc dom, ma atac ñandê ñagahô dom. Ma inñ hê yom dônñ pi sac nañ lau sêkôm têtñ inñ, nañ dom.

⁶ Mêtê nañ so lêtñ gitêtñ, nañ ñadañ oc kôm inñ atac ñayham dom, magoc inñ oc atac ñayham tu lau honñ nañ sêñkuc yom ñandô-ñga.

⁷ Inñ oc hóc kisa ti atac pa su. Inñ oc hu inñ ndê kêñ whinñ ti gêñ bocke nañ inñ takwê, nañ sinñ dom, ma ñawapac danñ oc ku inñ dulu dom.

⁸ Mêtê atac whinñ-ñga oc yêc ñapanñ. Magoc mêtê dahoc yom asê gitôm propet-ñga oc pacndê. Ma mêtê dasôm yom awha wakuc-ñga ma gauc pi gêñ nañ ñahu sip ñalôm gi, nañ oc sêniñga.

⁹ Ñahu bu têtñ têtñ kwahic dec-ñga yac tanyalê gêñ honñ timala dom, ma yom nañ lau propet sêhoc asê, nañ tôc gêñ honñ asê timala dom.

¹⁰ Magoc têtñ ndoc Yisu mbu meñ, nañ inñ oc ndic dabiñ gêñ honñ, ma mêtê honñ nañ kwahic dec dakôm timala dom, nañ oc pacndê.

¹¹ Têtñ têtñ nañ aô gambo balê, nañ gasôm yom gitôm balê, ma kayalê gêñ gitôm balê, ma gakôc gauc gitôm balê. Magoc têtñ ndoc aô gati ñgac su, nañ gahu balêkoc si mêtê sinñ.

12 Kwahic dec yac tanjalê gêñ honj yêc awê dom, gitôm datôc gwanij sip busunôm* ñadaun-dauñ danj. Magoc têtj têtj ñambu-nga yac oc dalic gêñ honj yêc awê enj. Kwahic dec aö kayalê gêñ timala dom, magoc tinjambu aö oc wanjalê gêñ honj timala, tøm Anötö kêyalê aö e pi sa timala enj têtj kwahic dec.

13 Mêtê atu tö kwahic dec sêyêc, mêtê dakêñ whinj-nga, mêtê dakêñ batanj-nga, ma mêtê atac whinj-nga. Magoc mêtê atac whinj-nga tinjamata mêtê honj.

14

Tanjkwê mwasinj nanj tøm bu puc gôlôwac dabunj dôñ

1 Bocdinañ asap mêtê atac whinj-nga dôñ, ma tamkwê Ñalau Dabunj ndê mwasinj tidau-tidau. Ma tamkwê mwasinj bu ahoc yom asê nditøm lau propet hóc gêlêc mwasinj ñatô su.

2 Bu Ñalau ndê mwasinj dasôm yom awha wakuc-nga inj gêñ ñamata-nga dom. Ñamalac nanj sôm yom awha wakuc-nga, nanj ndê yom yêc inj ma Anötö ñasawa, ma lau danj oc s êñyalê dom. Inj sôm yom nanj ñahu yêc sinj dau, tøm Ñalau Dabunj kac inj.

3 Magoc ñamalac nanj hoc yom asê gitøm propet, nanj ndê yom gitøm bu po gôlôwac dabunj sa, ma êñgilî ñac bu sêlhac ñanja ma nem malô ñac si ñalôm.

4 Ñamalac nanj sôm yom awha wakuc-nga, nanj ndê yom dau gêm inj tawasê sa, magoc ñamalac nanj hoc yom asê gitøm propet, nanj ndê yom oc tøm bu po gôlôwac dabunj honj sa.

5 Aö tac whinj bu mac honj asôm yom awha wakuc-nga, tigenj aö tac whinj kêlêc bu mac ahoc yom asê atøm propet. Bu ñamalac nanj hoc yom asê gitøm propet, nanj ndê mwasinj hóc gêlêc inj nanj sôm yom awha wakuc, nanj ndê su. Magoc ñamalac danj bu mbo mac nem gôlôwac dabunj ñalôm, nanj kôc mwasinj bu nem yom awha wakuc-nga kwi têtj mac, dec yom dau oc tøm bu nem mac sa, tøm yom nanj ñamalac hoc asê gitøm propet.

Mwasinj dasôm yom awha wakuc-nga ñahu

6 O asidôwai, anjô su nanj. Aö bu watêñ mac waloc, ma wasôm yom têtj mac ña awha wakuc danj, dec oc wanem mac sa ñalêñ bocke? Ti genj aö bu waloc ma Ñalau Dabunj kêñ yom têtj aö, tu bu wahoc asê têtj mac, me tu wawhê nem gauc sa me wandôhônj mac-nga me wahoc asê gitøm propet, dec anenj yom dau oc nem mac sa.

7 Akôc gauc pi gêñ nanj dakôc tu danem wê sip-nga, gitøm gasuc me gita. Ñamalac danj bu yu me ndic ñapep dom, dec asa oc tøm bu êñyalê wê dau ñawa?

8 Ma ñgac ndic dahuc-nga bu ndic ñapep dom, dec asa oc êmasañ dau tu ndic sinj-nga?

9 Ma mac lau nanj asôm yom awha wakuc-nga yêc gôlôwac dabunj ñalôm, nanj bocdinañ. Bu yom kainj dinañ ñahu yêc awê dom, ma lau oc sêñyalê ñalêñ bocke? Mac oc asôm yom dau tøm gêñ ñakêcsia ñambwa-ñambwa.

10 Lau nom-nga si awha têtj têtj daêsam yêc, ma lau nanj sêsôm dau si awha, nanj sêñyalê ñahu.

11 Ñgac danj bu sôm dau ndê awha ma aö bu wanjalê ñahu dom, dec aö walic inj gitøm ñgac apa, ma inj oc lic aö bu ñgac apa bocdinañ.

12 Ma yêc mac-nga bocdinañ. Mac tamkwê Ñalau Dabunj ndê mwasinj, bocdinañ dec tamkwê mwasinj nanj tøm bu po gôlôwac dabunj sa, nanj hóc gêlêc mwasinj ñatô, tu bu akôm gôlôwac dabunj êñsôwec tiatu.

13 Bocdinañ dec ñamalac nanj sôm yom awha wakuc-nga, nanj tenj mbec bu Anötö kêñ mwasinj nem yom dau kwi-nga têtj inj whinj manj.

14 Bu têtj ndoc aö gateñ mbec ña yom awha wakuc-nga, nanj aö dauñ neñ gatunj tenj mbec, magoc anenj gauc kêkuc mbec dau dom.

15 Bocdinañ aö oc wakôm sake? Aö watenj mbec ña awha wakuc nanj anenj gatunj kêyalê, ma watenj mbec ña aö dauñ neñ awhanj nanj kayalê ñahu, nanj whinj. Aö wanem wê awha wakuc nanj anenj gatunj

* 13:12: Busunôm - lau ñatô sêsam bu glas tasalagatu, ma yêc Yom Inglis sêsôm bu 'mirror'

kêyalê, ma wanem wê ña dauñ neñ awħañ nañ kayalê ñahu, nañ whiñ.

16 Am bu êmpin Anötö ña yom awħa w akuc-ñga, tòm nem gatòm kêyalê, ma ñamalac dañ bu mbo gôlôwac dabuñ ñalôm nañ kêyalê awħa dau dom, dec in oc tòm dom bu sôm, “Yomandô,” têtñ ndoc am gic bata nem yom. Ñahu bu in gêm gauc yom nañ am sôm.

17 Am daôm gêm d ange Anötö ñapep, magoc am nem yom gêm ñamalac dinañ sa dom.

18 Aö gam danje Anötö bu in kêtñ mwasiñ wasôm yom awħa wakuc-ñga têtñ aö hóc gêlêc mac hoñ su.

19 Magoc têtñ têtñ nañ aö gambo gôlôwac dabuñ ñalôm, nañ aö tac whiñ bu wasôm yom nañ lau hoñ sêñyalê, tu bu wandôhôn ñac-ñga. Aö bu wasôm yom ñalhô amanđañ nañ ñahu yêc awê, nañ hóc gêlêc bu wasôm yom awħa wakuc-ñga ñalhô 10,000, nañ lau hoñ sêñyalê ñahu dom.

20 O asidôwai hac. Akôc gauc ñapep, atôm lau atu-tu. Akôc gauc atôm balêkoc saun dom. Ambo atôm balêkoc dedec tu gêtñ tigen-ñga, nañ tu ambo ahê lêtñ sac-ñga.

21 Gauc nem yom nañ Pômdau sôm, nañ sêto yêc bocdec bu:

Aö wañkin lau apa sênem aö awħañ ma wakêtñ puc lau dindec ña lau apa dau awħa. Magoc ñac oc sêkêtñ danja aö dom, tòm sêkêtñ danja aneñ yom muñ su dom. *[Ais 28:11-12]*

22 Pômdau kêtñ lau nañ sêsôm yom awħa apa gitôm gêtñ dalô kaiñ dañ, bu kêtñ puc lau Israel-ñga nañ sêkêtñ whiñ in dom. Ma mwasiñ dasôm yom awħa wakuc-ñga in kaiñ tigen. Anötö kêtñ gitôm gêtñ dalô tu lau nañ sêkêtñ whiñ dom-ñga. In kêtñ tu lau sêkêtñ whiñ-ñga-ñga dom. Magoc mwasiñ dahoc yom asê tòm propet-ñga, nañ in kêtñ tu lau sêkêtñ whiñ-ñga-ñga. In kêtñ tu lau nañ sêkêtñ whiñ dom nañ-ñga dom.*

23 Bocdinañ, mac lau akêtñ whiñ-ñga bu akac daôm sa ma mac hoñ bu asôm yom

awħa wakuc-ñga, ma lau ñatô nañ sêkêtñ whiñ dom me si gauc sa pi gêtñ dau dom, nañ bu sêmbo sêwhiñ mac, dec ñac oc sêsôm sake? Ñac oc sêsôm bu mac nem gauc kêtñsôn.

24 Magoc mac hoñ bu ahoc yom asê atôm propet têtñ ndoc lau kaiñ dinañ sêmbo sêwhiñ mac, dec mac nem yom oc kuñ ñac si ñalôm e sêñyalê bu sic waê bu sêtap matôc sa tu ñac si mêtê sac-ñga.

25 Ma yom pi ñac si mêtê sac, nañ ñac gauc gêm bu sêsiñ yêc ñac si ñalôm, nañ mac nem yom oc puc asê tiawê. Ma bocdinañ ñac oc sêpôn haduc anğô andô têtñ nom ma sêtoc Anötö sa. Ma ñac oc sêsôm asê bu, “Anötö mbo whiñ mac, yomandô!”

Pol whê ñagôlin om-ñga sa

26 Bocdinañ asidôwai, têtñ ndoc mac akac daôm sa tu alic om-ñga, nañ lau ñatô sêkôc wê sêmey, lau ñatô sêkôc yom bu sêndôhôn lau, lau ñatô sêkôc yom nañ Ñalau Dabuñ hoc asê têtñ ñac, ñatô sêsôm yom awħa wakuc-ñga, ma ñatô sênem yom awħa wakuc-ñga dau kwi. Gêtñ hoñ nañ mac bu akôm, nañ akôm tu apuc gôlôwac dabuñ hoñ dôn-ñga.

27 Lau bu sêsôm yom awħa wakuc-ñga, dec lu me tó sêsôm goc tòm. Dañ sôm e pacndê, goc ñamalac tilu-ñga sôm ndê. Ma ñamalac dañ nem ñac si yom dau kwi mañ.

28 Magoc ñamalac nem y om dau kwi-ñga dañ bu mbo dom, goc ñamalac nañ tac whiñ bu sôm y om awħa wakuc-ñga nem dau dôn yêc gôlôwac dabuñ ñalôm. Tòm bu in sôm in ndê yom awħa wakuc-ñga têtñ ndoc in mbo tawasê, ma yom dau yêc in ma Anötö ñasawa.

29 Ma lau bu sêhoc yom asê sêtôm propet yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, dec lu me tó sêhoc yom asê, ma lau hoñ sêkêtñ danja ñapep ma sêñsahê yom dau.

30 Ñamalac dañ bu ndöc mac ñalôm, ma Ñalau Dabuñ bu hoc yom dañ asê têtñ in, dec ñamalac nañ sôm yom mbo, nañ hu siñ ma

* 14:22: Aisaya ndê yom, nañ Pol to yêc ñabatñ 21, nañ hêganôn lau apa nañ Pômdau kêtñ bu sêñgwiniñ lau Israel-ñga nañ sêsôc in ñapu ti sêkêtñ whiñ in dom. Pol gêm dôhôn lau apa awħa, nañ lau Israel si ñacyo dinañ sêsôm, ma mwasiñ dasôm yom awħa wakuc-ñga. Lau Israel-ñga sêkac si ñalôm kwi tu lau apa si yom-ñga dom, ma Pol bu tó asê bu ñalêtñ tigen, yom awħa wakuc oc nem lau nañ sêkêtñ whiñ dom, nañ sa dom, me kac si ñalôm kwi e sêti lau sêkêtñ whiñ-ñga dom. Ñabatñ 23 whê gêtñ dau sa tiawê.

kêñ ñasawa têtñ ñamalac dinañ bu sôm yom dau asê.

³¹ Gitôm bu mac hoñ ahoc yom asê atôm propet aô daôm aô daôm, bu andôhônñ ti apuc gôlôwac dabuñ hoñ dôñ.

³² Lau nañ sêtap mwasinñ sa bu sêhoc yom asê sêtôm propet, nañ sêtôm bu sênem gôlinñ dau si lêtñ sêhoc yom dau asê-ñga.

³³ Bu Anötö tec bu inñ ndê lau sêkôm gêtñ bambalinñ. Inñ Anötö yom malô-ñga.

Anötö ndê gôlôwac dabuñ hoñ sêtñkuc lêtñ tigenñ bocdec bu.

³⁴ Têtñ ndoc mac akac sa tu alic om-ñga, nañ lauwhê sêsôm yom dom sic ñawaê. Ñac sêsôc laungac ñapu tôm yomsu sôm, ma sênem dau dôñ.

³⁵ Awhê dañ bu ngô yom dañ nañ inñ kêyalê ñahu dom, nañ nem dau dôñ e om pacndê, ma ndac nakweñ têtñ ndoc inñlu sêmbo si andu. Inñ bu sôm yom yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, nañ gêtñ mayañ-ñga.

³⁶ Mac lau Korin-ñga bu atec aneñ yom dindec, goc wandac mac bocdec bu. Anötö kêñ ndê yom têtñ mac tamwasêm, me kêñ têtñ mac muñ bu andic dulu têtñ lau ñatô, a?

³⁷ Asa nañ gauc gêm bu inñ propet dañ, me tap Ñalau Dabuñ ndê mwasinñ sa kêlêc, nañ êñyalê bu yom nañ gato têtñ mac, nañ Pômdau dau ndê yatu.

³⁸ Ñamalac dañ bu kôc aneñ yom sa dom, nañ Pômdau oc kôc inñ sa dom.

³⁹ Bocdinañ aneñ asidôwai, tamkwê mwasinñ bu ahoc yom asê atôm lau propet, ma al hac lau nañ sêsôm yom awha wakuc-ñga, nañ ahuc dom.

⁴⁰ Magoc têtñ ndoc mac bu alic om, nañ akôm gêtñ hoñ ñapep ma anñkuc lêtñ solop.

15

Pol puc yom nañ inñ hoc asê pi Yisu, nañ dôñ

¹ O asidôwai, aô bu wawhê mac nem gauc sa tiyham pi ñawaê ñayham nañ gahoc asê têtñ mac muñ su. Mac akôc ñawaê dau sa, ma ti mac nem akêtñ whinñ ñahu.

² Ñawaê ñayham nañ gahoc asê têtñ mac, nañ tôc lêtñ Anötö nem mac si-ñga asê, ma bocdinañ dec asap dôñ ñapañ. Mac bu asap dôñ dom, dec mac nem akêtñ whinñ oc tisac ma ñandô mbasi.

³ Bu yom nañ gac dulu têtñ mac, nañ kêkuc yom nañ aô dauñ gangô muñ su. Ma yom nañ atu ma tinamata aneñ yom hoñ, nañ bocdec bu. Kilisi mbac ndu tu yac neñ sac-ñga, tôm yom nañ sêto yêc, nañ sôm.

⁴ Lau sêtñsuhunñ inñ, ma têtñ bêc titô-ñga Anötö unñ inñ sa, tôm sêto yêc nañ.

⁵ Goc inñ hoc dau asê têtñ Pita, ma têtñ lau ñatô nañ sêmbo ñngacsênomi 12 si toñ.

⁶ Ma tinambu inñ hoc dau asê têtñ asidôwai toñ atu nañ sêmbo sêwhinñ dau. Ñac lau daêsam, sêhoc gêtêc 500 su. Kwahic dec ñac si lau ñatô sêmbac ndu su, magoc daêsam gacgeñ sêmbo tali.

⁷ Tinambu inñ hoc dau asê têtñ Jems ma têtñ lau aposel hoñ.

⁸ Ma tinambu andô inñ hoc dau asê têtñ aô dauñ, nañ gati aposel gitôm balêkoc nañ dinda kôc so ndê têtñ.

⁹ Bu aô galic dauñ tôm lau aposel si ñgac ñambu-ñga solop. Sêsam aô bu aposel, magoc aô ñgac ñayham dom bu sêhê ñaê aposel pi aô. Ñahu bu muñ-ñga lê aô gakêtñ kisa Anötö ndê lau sêkêtñ whinñ-ñga.

¹⁰ Magoc tu Anötö kêmwasinñ aô-ñga, dec aô gati aposel, ma inñ ndê mwasinñ dau meñ ñambwa dom. Mba! Bu aô gakôm gwelenñ gahoc gêtêc Kilisi ndê aposel hoñ su. Magoc aô dauñ gakôm dom. Anötö ndê mwasinñ puc aô dôñ, dec kêñ ñaclai têtñ aô bu wakôm gwelenñ.

¹¹ Bocdinañ anyalê ñapep bu yom nañ aô gahoc asê pi Kilisi, ma aposel hoñ sêhoc asê, inñ yom tigenñ. Ma yom dau ti mac nem akêtñ whinñ ñahu.

Lau batê oc sêtisa

¹² Yac am mêtê ma ahoc asê bu Anötö unñ Kilisi sa akêtñ lau batê-ñga. Ma bocdinañ bocke dec mac nem lau ñatô sêsôm bu lau batê oc sêtisa dom?

¹³ Angô! Inñ bu yom ñandô bu lau batê sêtôm dom bu sêtisa, dec tôm dom bu Kilisi dau tisa ma mbo tali tiyham bocdinañ.

¹⁴ Ma Kilisi bu tisa su dom, dec mêtê nañ yac am, nañ oc ñahu mbasi, ma mac nem akêtñ whinñ ñahu mbasi bocdinañ.

¹⁵ Ma gêtñ dañ tiyham. Yac lau aposel am mêtê ma asôm bu Anötö unñ Kilisi sa akêtñ lau batê-ñga. Magoc mac asôm bu lau batê oc sêtisa dom. Mac nem yom bu yom ñandô,

dec mêtê nan yac ahoc asê pi Anötö, nan yom tasan.

16 Bu lau batê bu sêtisa dom, dec Kilisi dau tisa su dom.

17 Ma in bu yom nandô bu Anötö un Kilisi sa su dom, dec mac nem akêñ whin oc nandô mbasi, ma mac nem sac gacgen yêc mac-nga.

18 Ma Anötö bu un Kilisi sa su dom, dec lau nan sêkêñ whin Yisu ma sêmbac ndu su, nan gacgen sinja su.

19 Tu Kilisi-nga dec yac dakêñ batan bu Anötö oc un yac hon sa têtêm têtêm nambu-nga. Yom dau bu yom nandô dom, dec gêtêm nan dakêñ batan, nan gêtêm têtêm kwahic dec-nga nambwa ma nandô mbasi têtêm têtêm nambu-nga. Ma lau hon oc sêpu yac ma sêlic yac têtêm lau gauc mbasi-nga.

20 Magoc Anötö un Kilisi sa akêñ lau batê-nga yomandô. In gitôm lau hon nan sêmbac ndu su, nan si ngac mbêc.

21 Namalac tigen ti dambac ndu nahu. Ma namalac tigen ti datisa akêñ lau batê-nga nahu.

22 Yomandô! Tu Adam-nga dec yac hon dawêkain sen dambac ndu-nga. Magoc tu Kilisi-nga dec lau nan sêkêñ whin in, nan sêwêkain sen sêmbac tali-nga.

23 Tigen lau nan sêmbac ndu, nan oc sêtisa têtêm nandoc. Kilisi tisa mun, gitôm gêtêm nandô mbêc. Ma têtêm ndoc in mbu men, nan lau nan sêti in ndê, nan oc sêtisa.

24 Têtêm dinan in oc ndic bata têtêm kwahic dec-nga, ma in oc sen naclai ti ngôlin hon su, ma kêtêm gêtêm hon sip Daman Anötö amba bu nem gôlin.

25 Bu Kilisi gic waê bu nem gôlin e in kêtêm in ndê nacyo hon sêsôc in gahi napu.

26 Ma nacyo nambu-nga nan in oc sen su, nan naclai dambac ndu-nga.

27 Sêto yom yêc bocdec bu:

In kêtêm gêtêm hon sêsôc in gahi napu. [BW 8:6]

Yom dinan pi 'gêtêm hon,' nan hêganôn Anötö dom, bu Anötö dau kêtêm naclai têtêm Kilisi pi gêtêm hon.

28 Tigen têtêm ndoc Anötö ndê Atu dau kêtêm gêtêm hon sêsôc in ndê gôlin napu su, nan goc in dau oc sêsôc Anötö napu. Ma bocdinan Anötö tigen oc ti natau ma nem gôlin gêtêm hon.

29 Anötö oc un lau batê sa têtêm têtêm nambu-nga, yomandô. Bu bocdinan dom, dec tu sake-nga lau natô sêlin sanju tu lau nan sêmbac ndu su-nga?*

30 Ma gauc nem yac lau aposel. Tu sake-nga yac ahoc nawapac ti kisa napan tu gwelen nawaê nayham-nga?

31 O asidôwai. Aö gapo mac nem waêm sa tu mac nem akêñ whin yac nen Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mac anyalê bu yom dau in yom nandô, dec anyalê bu yom dec in yom nandô bocdinan. Lau sêkôm bu sêndic aö ndu têtêm bêtêm hon.

32 Yêc malac Epesas lau sêkêñ kisa aö gitôm bêtêm sac, magoc aö gac sin têtêm nac ti nanja. Magoc lau batê bu sêtisa dom, têtêm mac nem lau natô sêsôm, dec aö nen gwelen nawaê nayham-nga in namalac nambwa si gêtêm, ma oc nem aö sa dan dom. Bu bocdinan dec dakôm têtêm yom nan sêto yêc bocdec bu:

Gauc nem gêtêm danen ti danôm-nga en, bu nasawa apê en yac oc dambac ndu ma dandinan. [Ais 22:13]

33 Ayob daôm bu lau sênsau mac dom. Gauc nem yom nan sêsôm bocdec bu, "Mac bu ambo awhin lau nan sêkôm mêtêm sac, dec mêtêm sac dau oc kôm mac nem mêtêm nayham tisac whin."

34 Aö wasôm têtêm mac bu mayam daôm, bu mac nem lau natô sêsa si lêtêm gitôm sem gauc Anötö ma sêsap mêtêm sac dôn napan. Bocdinan akôc gauc napep ma ahu mêtêm sac sin gacgen.

Lau oc sêtisa ti namlic kain bocke?

35 Mboe mac nem lau natô oc sêndac, "Anötö oc un lau batê sa nalêñ bocke?" me "Lau batê oc sêtisa ti namlic kain bocke?"

36 Yom dau in yom gauc mbasi-nga. Anjô! Gêtêm nan mac asô sip nom, nan bu tibalê dom, dec oc po pi men dom.

* 15:29: Mêtêm dau nahu yêc awê dom, magoc Pol ndê yom têtêm asê bu lau Korin natô sêlin sanju tu nac si lau nan sêmbac ndu-nga. Mboe lau batê dinan sêkêñ whin Yisu su, magoc sêlin busanju su dom têtêm ndoc sêmbac tali, ma tu dinan-nga dec lau natô sêlin sanju tu nac-nga. Pol sôm bu mêtêm dinan in solop me so dom, magoc in sôm yom pi mêtêm dau tu bu puc in ndê yom pi lau batê sêtisa-nga nan dôn.

³⁷ Mac bu asô gêñ ñamatu gitôm yanjom me gêñ ñawhê ñatô, dec mac asô gêñ dau ñagatôm nanj oc po pi meñ tinjambu, nanj dom, magoc asô ñamatu ñambwa sip nom.

³⁸ Ma Anötö dau kênj gêñ ñagatôm têtj gêñ ñawhê tôm inj dau kêmasanj su. Inj kênj ñagatôm tidau-tidau têtj gêñ ñawhê tigen-tigenj.

³⁹ Ma ñagatôm ti ñamlic nanj inj kênj têtj gêñ honj, nanj sêtôm dau d om. Inj kênj ñamalac si ñamlic kainj danj, ma bôc si kainj danj, ma mbac ti i bocdinañ.

⁴⁰ Gêñ undambê-ñga sêmbo ti ñac si ñawasi kainj danj, ma gêñ nom-ñga sêmbo ti ñac si ñawasi kainj danj bocdinañ.

⁴¹ Ac ti ayô ma tata honj si ñawasi têtjtêtj. Ma tata honj si ñawasi gitôm dau dom.

⁴² Ma têtj ndoc lau batê sêtisa, nanj oc ñalêñ kainj tigenj. Lau batê nanj tanjsuhuj sip nom, nanj si ñamlic inj gêñ têtj kwahic dec-ñga, ma tôm dom bu yêc ñapanj. Magoc Anötö oc uñ sa ma nem kwi ti gêñ yêc ñapanj-ñga.

⁴³ Gêñ nanj tanjsuhuj inj gêñ waêmba, magoc Anötö oc uñ sa ma kôm ti gêñ tiwaê. Tanjsuhuj gêñ ñaclai mba, magoc Anötö oc uñ sa ti ñaclai.

⁴⁴ Bu yac tanjsuhuj ñamlic nom-ñga, magoc Anötö oc uñ sa ti ñamlic wakuc undambê-ñga. Yac tanjalê bu ñamlic nom-ñga dec yêc, ma ñamlic undambê-ñga yêc bocdinañ.

⁴⁵ Anötö kêmasanj ñamalac si ñamlic nom-ñga, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Ñgac ñamata-ñga Adam inj ti gêñ tali. *[Gen 2:7]*

Ma Adam ñambu-ñga, nanj Kilisi dau, nanj tisa ti ñamlic undambê-ñga. Ma yac oc dambo tanjli tu inj-ñga, ma datap neñ ñamlic wakuc undambê-ñga sa, tôm inj ndê.

⁴⁶ Yac dakôc ñamlic undambê-ñga muñ dom, magoc dakôc ñamlic nom-ñga muñ, ma tinjambu oc datap ñamlic undambê-ñga sa.

⁴⁷ Ñamalac ñamata-ñga meñ akêñ nom. Magoc ñamalac tilu-ñga meñ akêñ undambê.

⁴⁸⁻⁴⁹ Kwahic dec yac honj dambo datôm ñamalac nom-ñga ñamata-ñga dinañ. Dinañj sêkôc yac bu dambo datôm ñamalac nom-ñga dinañ. Magoc lau nanj sêmbo undambê,

nanj sêmbo sêtôm ñ amalac undambê-ñga, ma tinjambu yac oc datiwakuc, ma dambo datôm ñamalac undambê-ñga.

⁵⁰ Bocdinañ aneñ asidôwai, aô wasôm têtj mac bu yac datôm dom bu dasôc Anötö ndê gameñ undambê-ñga ti neñ ñamlic têtj kwahic dec-ñga. Bu yac neñ dac ti ñamsôm inj gêñ yêc ñapanj-ñga dom, ma tôm dom bu wêkainj gameñ dandôc tanjli ñapanj-ñga.

⁵¹ Aô bu wasôm yom ñahu atu danj têtj mac anjô. Yac honj oc dambac ndu dom, magoc Anötö oc nem yac honj kwi ma kênj ñamlic wakuc têtj yac.

⁵² Têtj bêc ñambu-ñga dahuc oc tanj, ma sep tigenj lau batê oc sêtisa ti ñamlic wakuc sêndôc tali ñapanj-ñga. Ma Anötö oc nem yac lau nanj dambo tanjli, nanj kwi dawhinj, ma kênj ñamlic wakuc têtj yac.

⁵³⁻⁵⁴ Bu ñamlic nom-ñga oc tôm dom bu yêc ñapanj, ma gic waê bu ñinja. Bocdinañ têtj bêc ñambu-ñga Anötö oc nem ñamlic nom-ñga kwi ti gêñ yêc ñapanj-ñga, nanj tôm dom bu ñinja. Gauc nem yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Anötö ku ñaclai dambac ndu-ñga dulu su, ma pacndê sambuc. *[Ais 25:8]*

Yom dau oc ñandô sa têtj bêc ñambu-ñga.

⁵⁵ O ñaclai dambac ndu-ñga, am oc ku yac dulu ñalêñ bocke? Am nem ñamalac ndic yac ndu-ñga yêc nde? *[Hos 13:14]*

⁵⁶ Ñamalac nanj wê yac dasa señ dambac ndu-ñga, nanj mêtê sac. Ma yomsu kênj ñaclai têtj mêtê sac.

⁵⁷ Magoc danem dange Anötö nanj ku yac neñ ñacyo dulu tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-ñga.

⁵⁸ Bocdinañ, aneñ asidôwai atac whin-ñga, alhac ñanja ma ayob daôm bu gêñ danj ku mac dulu dom. Akêñ nem ñalôm sambuc tu Pômdau ndê gwelen-ñga. Bu mac anjalê su bu gêñ bocke nanj mac akôm tu Pômdau-ñga, nanj gêñ ñandô mbasi-ñga dom. Oc nem ñandô!

16

Sêkêñ da bu sênem lau sêkêñ whin-ñga ñatô sa

¹ Aô wasôm yom pi awa nanj mac bu andic sa bu anem Anötö ndê lau dabuj Jerusalem-ñga sa. Akôm tôm yom nanj aô

gasôm têtj gôlôwac dabuj nanj sêmbo gamenj Galesia-nga, nanj su.

² Tôm wake ñabêc ñamata-nga sambob, mac tigenj-tigenj andic nem awa da-nga sa tôm awa nanj mac tigenj-tigenj atap sa yêc wake dinanj ñalôm. Andic sa gwananj ma akêj ndôc. Ma têtj ndoc aô wahôc asê mac yêc malac Korin, nanj oc wakêj ñawapac têtj mac bu andic sa têtj têtj dinanj-nga dom.

³ Anjalinj lau ñatô sa nanj mac alic ñayham bu sêkôc mac nem da dau, ma sêkêj têtj gôlôwac dabuj Jerusalem-nga. Ma têtj ndoc aô wahôc asê mac, nanj wato bapia puc ñac dôj-nga ma wanjkinj ñac sêndi.

⁴ Ma aô bu walic tôm bu aô daunj watêtj Jerusalem wandi, goc yac anjêlêj awhinj daunj.

Pol ti lau ñatô oc sêndic lau Korin kêsi

⁵ Aô gauc gêm bu wandic lau gamenj Masedonia-nga kêsi, ma tinjambu watêtj mac waloc.

⁶ Aô bu wambo wawhinj mac ñasawa balinj, mboe aô oc wambo e ndoc uhô-nga pacndê. Ma bocdinanj oc tôm bu mac anem aô sa tu sej bocke nanj wasa tinjambu-nga.

⁷ Aô gakêj batanj bu Pômdau oc kêj ñasawa balinj têtj aô tu wambo wawhinj mac-nga. Magoc aô bu waloc ñagahô, d ec oc tôm dom bu wambo wawhinj mac ñasawa balinj.

⁸ Kwahic dec aô oc gacgenj wambo malac Epeas e Om †Pentikos-nga pacndê.

⁹ Nahu bu Pômdau gêlêc gatam su bu wakôm gwelenj atu danj yêc dindec e ñandô sa. Ma gêtj danj whinj, nanj lau daêsam sêkêj kisa aô yêc dec.

¹⁰ Timoti bu hôt asê mac, nanj goc akôt inj sa ti yom malô, tu bu inj mbo whinj mac ti atac pa su enj. Nahu bu inj kôm Pômdau ndê gwelenj tôm aô gakôm.

¹¹ Alic bu lau danj sêtec inj me sêpu inj dom. Ma têtj ndoc inj bu mbu têtj aô menj, nanj anjkinj inj lhô menj ti yom malô. Aô gakêj batanj bu ñasawa saunj Timoti ma asidôwai ñatô oc sêmbu sêtêtj aô sêmenj.

¹² Yom pi yac neñ asidôwai Apolos wasôm bocdec bu. Aô gateñ inj tidim daêsam bu êñsêlêj whinj asidôwai ñatô ma têtj mac loc. Kwahic dec inj sôm bu inj oc loc dom, magoc têtj ndoc inj tap ñasawa ñayham danj sa, nanj inj oc loc.

Yom ñambu-nga

¹³ Anem ali, asap nem mêtê akêj whinj-nga dôj ñapanj, ma alhac ñanja ti nem ñalôm pêj dôj.

¹⁴ Ma akôm nem gêtj honj ti mêtê atac whinj-nga.

¹⁵ O asidôwai. Mac anjalê bu Stepanas ma lau honj nanj sêmbo inj ndê andu, nanj sêti lau ñamata-nga tu sêkêj whinj Yisu-nga yêc mac nem gamenj Akaya-nga. Ma ñac sêkêj si ñalôm sambuc tu sênem akinj Anötô ndê lau dabuj-nga. Kwahic dec aô bu wandac mac bocdec bu.

¹⁶ Lau kainj dinanj, ma lau asa nanj sêlhac sêwhinj ñac ma sêkôm gwelenj ñawaê ñayham-nga, nanj asôt ñac ñapu.

¹⁷ Têtj ndoc Stepanas lu Fotunatas ma Akayakus sêmenj akêj Korin ma sêhôt asê aô, nanj sêkôm aô atac ñayham atu. Nahu bu ñac sêkôt mac honj anjôm sêtêtj aô sêmenj.

¹⁸ Ñac sêkôm aô neñ ñalôm tighô, tôm sêkôm mac nem ñalôm tighô têtj têtj sêmbo sêwhinj mac. Tu dinanj-nga dec wasôm têtj mac bu atoc lau kainj dinanj sa ñapep.

Pol ti lau ñatô sêkôm acsalô têtj lau Korin-nga

¹⁹ Gôlôwac dabuj titonj-titonj honj nanj sêmbo gamenj Esia-nga dindec, nanj sêkêj si acsalô ñayham têtj mac honj. Ma Akwila lu Prisila ti gôlôwac dabuj nanj sêkac sa yêc injlu si andu, nanj sêkêj acsalô ñayham ti atac whinj têtj mac tu Pômdau-nga.

²⁰ Ma asidôwai honj nanj sêmbo gamenj dindec sêkêj acsalô têtj mac bocdinanj. Mac honj akam daôm, anjuc Anötô ndê lau dabuj si lêtj.

²¹ Aô Pol gato yom dindec ña daunj amanj tu bu wakêj anenj acsalô têtj mac-nga.

²² Ñamalac danj bu atac tec Pômdau, nanj Anötô pucbo inj. O Pômdau, mbu mwenj!

²³ Pômdau Yisu ndê mwasiñ têtj mac.

²⁴ Aô bu wakêj anenj atac whinj têtj mac lau akêj whinj Yisu Kilisi-nga honj.

Pol ndê bapia tilu-nga têtj lau Korin-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têtj ndoc inj mbo gamej Masedonia-nga. Inj tap sa bu aposel tasanj natô sêkôm gwelenj sêmbo malac Korin, ma sêndôhônj yom tasanj têtj lau sêkênj whinj-nga, ma sêpu Pol dau ma sêsôm bu inj aposel njandô dom. Bocdinaj Pol to bapia dindéc têtj njac bu whê dau sa bu inj aposel njandô, ma bu puc lau Korin-nga dônj tu bu sêsôc lau tasanj dinaj si yom njapu dom. Tinjambu inj kêkinj Taitus têtj njac gi bu lic njac sêmbo njalênj bocke, ma Taitus mbu menj ma sôm têtj Pol bu lau Korin-nga daêsam sêsôc inj ndê yom njapu, ma sem dau kwi.

Pol to bapia dindéc ma tôc asê bu inj tac njayham kêlêc tu ngô Taitus ndê njawaê pi lau Korin-nga. Ma inj whê inj ndê lêtj tu ndic njac kêsi-nga sa. Inj sôm têtj njac bu sêmatôc aposel tasanj dinaj, ma sêmatôc njac dau si lau nanj sêkôm mêtê sac, nanj sêwhinj. Ma inj to yom pi njac si gwelenj sic awa sa-nga tu sênem lau Jerusalem-nga nanj sêpônda dau, nanj sa-nga.

Yom njamata-nga

¹ Aô Pol, nanj gati Yisu Kilisi ndê taposel kêkuc Anötö ndê atac whinj, gambo gawhinj yac nejj asidôwa Timoti, ma alu ato bapia dindéc têtj Anötö ndê gôlôwac dabujj yêc malac Korin, ma têtj Anötö ndê lau dabujj hojj yêc gamej Akaya-nga.

² Mwasiñ ti yom malô akênj Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi têtj mac.

Anötö gêm malô ndê lau

³⁻⁴ Tampiñ Anötö, yac nejj Pômdau Yisu Kilisi Damba. Inj Damanj nanj tawalô ti gêm malô yac yêc njawapac hojj-nga. Ma tu dinaj-nga dec yac atôm bu anem malô lau nanj njawapac tidau-tidau tap njac sa, njalênj tigenj tôm Anötö dau kôm têtj yac.

⁵ Njahu bu njawapac ti njandê tôm Kilisi hôc, nanj kêsalê yac ahuc tu yac am akinj inj-nga. Magoc tu Kilisi-nga, dec Anötö ndê

mwasiñ nem malô yac-nga kêsalê yac ahuc bocdinaj.

⁶ Têtj ndoc bocke njawapac tap yac sa, nanj alic njayham bu ahôc tu bu anem malô mac-nga, ma tu mac atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga sa. Ma têtj ndoc Anötö gêm malô yac, nanj mwasiñ dau golom mac bocdinaj, ma gêm mac sa bu alhac njanga ti nem atac pa su, ma ahôc njawapac kainj tigenj tôm yac ahôc.

⁷ Yac anjyalê bu mac ahôc njawapac awhinj yac, ma Anötö oc nem malô mac ti puc mac dônj awhinj yac bocdinaj. Tu dinaj-nga dec yac atac lu-lu tu mac nem akênj whinj-nga dom.

Aposel sêhóc njawapac daêsam

⁸ O asidôwai. Anjyalê pi njandô enj bu yac ahôc njawapac atu-tu daêsam yêc gamej Esia-nga. Gêjj dinaj kêgwiniñ yac njandô ma hôc gêlêc yac mba licwalô su e yac gauc gêm bu oc senj yac su andinaj.

⁹ Yomandô! Yac gauc gêm bu yac mba têtj ambo tanji-nga pacndê têtj ndoc dinaj. Magoc mba. Wapac dau tap yac sa bu êndôhônj yac bu tanjkwê yac dauj mba licwalô dom, magoc tanjkwê Anötö nanj tôm bu unj lau batê sa, nanj ndê njac lai.

¹⁰ Yac gauc gêm bu njawapac dinaj oc ku yac dulu, magoc Anötö kêgaho yac su. Ma yac akênj whinj ti tanjkwê inj bu nem yac sa njalênj tigenj dinaj njapanj.

¹¹ Ma yac akênj whinj bu mbec nanj mac atenj, nanj oc nem yac sa bocdinaj. Têtj ndoc njawapac bu tap yac sa tiyham, nanj Anötö oc nem yac sa tu mac nem mbec-nga. Ma lau daêsam nanj sêlic gêjj dau, nanj oc sênem danje Anötö tu inj ndê mwasiñ nanj kêjj têtj yac-nga.

Pol kêjj ndê têtj ndic lau Korin kêsi-nga pi ahic

¹² Anjgô su nanj. Lêtj ti sakinj nanj yac akôm ambo nom, nanj akôm anjkuc gauc nom-nga danj dom. Mba. Yêc yac mba njalôm yac akênj whinj bu yac asa mba lêtj tôm Anötö atac whinj enj. Yac akôm gwelenj hojj ti mba njalôm ma gauc sambuc, ma asa lêtj njawasi enj, tôm Anötö ndê mwasiñ puc yac dônj. Ma têtj ndoc yac ambo awhinj mac, nanj yac anjkuc lêtj tigenj dinaj. Lêtj dau ti yac mba njahu apo dauj sa-nga.

13-14 Lau ñatô sêsôm bu yom honñ nanñ yac ato têt mac, nanñ ñahu yêc awê dom, ma mac atôm dom bu asam ma anñyalê. Magoc mba. Kwahic dec mac anñyalê yac ti mba gwelenñ ñahu ñapep su dom. Magoc yac akêtñ batanñ bu mac oc anñyalê yac pi ñandô enñ. Ma bocdinañ yac oc ati mac nem ñahu apo daôm sa-ñga, ma mac oc ati yac mba ñahu apo dauñ sa-ñga têtñ ndoc Pômdau Yisu mbu menñ.

15-16 Aneñ ñalôm pêñ dôñ pi mac, dec galic ñayham ma kamasanñ neñ lêtñ bu wandic mac kêsî tidim lu. Aô gauc gêm bu wandic mac kêsî têtñ ndoc watêtñ gameñ Masedonia-ñga wandi. Ma têtñ ndoc wambu akêtñ gameñ dinañ wameñ, nanñ gauc gêm bu oc walic mac tiyham. Ñalêtñ dinañ oc tôm bu wanem mac sa tidim lu, ma tiñambu dec oc tôm bu mac anñkinñ aô watêtñ gameñ Judia-ñga wandi.

17 Magoc tu aô gac mac kêsî dom têtñ ndoc gambu akêtñ gameñ Masedonia-ñga, dec mac gauc gêm bocke? Aô kamasanñ lêtñ dinañ gitôm gêtñ ñambwa-ñga, a? Me aô gasôm “Aêc, aô waloc,” ma ñasawa sauñ gakac awhañ kwi, ma gasôm bu “Mba, aô oc waloc dom,” kakuc lau nom-ñga si lêtñ, a?

18 Anğô su nanñ. Anötö inñ Yom Ñandô Ñadau, ma bocdinañ yac lau nanñ am akinñ inñ, nanñ atôm dom bu anñsau mac atôm lau nanñ sêsôm “Aêc,” ma ñasawa sauñ sêkac si ñalôm kwi tiyham, ma sêsôm “Mba.”

19 Bu ñawaê ñayham nanñ alu Sailas ma Timoti ahoc asê têtñ mac pi Anötö ndê Atu Yisu Kilisi, nanñ têtñ asê bu Anötö gôlôc tidôtñ bu kôc yac sa, ma sôm “Aêc” têtñ yac tu Kilisi-ñga. Ma inñ gitôm dom bu sôm “Aêc” têtñ mac, ma ñagahô kac ndê awha kwi, ma sôm “Mba.”

20 Bu gêtñ honñ nanñ Anötö gic bata, nanñ inñ oc kôm ñandô sa ma sôm “Aêc” têtñ yac tu Kilisi-ñga. Ma tu Yisu Kilisi-ñga dasôm “Yomandô” tu Anötö ndê yom-ñga, ma datoc inñ ndê waê sa.

21 Anötö dau puc mac ma yac dôñ, bu dasap neñ dakêtñ whiñ Yisu Kilisi dôñ ñapanñ. Inñ kêtñ yac sa dati inñ ndê.

22 Ma inñ kêtñ ndê Ñalau Dabuñ sip yac neñ ñalôm tôm gêtñ ñandô mbêc. Ma tu dinañ-ñga yac tanñyalê bu mwasinñ honñ nanñ inñ gic

bata bu kêtñ têtñ yac, nanñ inñ oc kôm ñandô sa. Ma Ñalau dau ti Anötö ndê ñadalô nanñ têtñ asê bu inñ ndê lau yac.

23 Anğô su nanñ. Aô gambu gatêtñ malac Korin dom, ñahu bu mac asap nem lêtñ giso ñatô dôñ ambo, ma aô gatec bu waloc ma wakôm mac nem ñalôm ñawapac andô tu wamatôt mac-ñga. Anötö kêtñ aneñ ñalôm, ma aô wasôm yêc inñ anğô-ñga bu yom dau inñ yom ñandô.

24 Aô gasôm yom pi mac nem lêtñ giso tu bu yac ati mac nem akêtñ whiñ ñadaui lec dom. Mba. Mac tigenñ-tigenñ alhac Anötö anğô-ñga tu daôm nem akêtñ whiñ-ñga. Ma yac akôm gwelenñ awhiñ mac tu bu mac asa nem lêtñ ñapep e ambo ti atac ñayham enñ.

2

1 Tu dinañ-ñga dec aô gauc gêm tidôtñ bu wambu watêtñ mac waloc dom, ñahu bu aô gatec bu yac dambo ti ñalôm ñawapac tiyham tu wamatôt mac-ñga.

2 Ma aô bu wakôm mac ñalôm ñawapac, dec asa mbo bu kôm aô atac ñayham? Bu mac lau daôm dinañ ati aneñ atac ñayham ñahu.

3 Tu dinañ-ñga dec aô gac mac kêsî tôm aô gasôm su, nanñ dom, magoc gato bapia danñ têtñ mac. Ma aô gakêtñ batanñ bu mac oc asôt aneñ yom dau ñapu. Ma bocdinañ têtñ ndoc aô bu watêtñ mac waloc, nanñ ñawapac danñ oc yêc yac ñasawa dom, ma gêtñ dau oc kôm aô atac ñayham. Ma aô gakêtñ whiñ bu mac honñ oc atac ñayham awhiñ aô.

4 Yom dau aô kayalê bu yom ñanğa, ma aô gato ti tanñsulu enñ, ma kasahê ñawapac ti ñandê atu yêc neñ ñalôm. Aô gato tu bu wakêtñ ñawapac têtñ mac-ñga dom, magoc tu bu watôt asê bu aô atac whiñ mac ndu andô.

Pol sôm bu sêsuc ñac si ñamalac danñ ndê sac kwi

5 Mac nem ñgac danñ kôm aô ñayom, ma gêtñ dau kêtñ ñawapac têtñ aô tanñwasêtñ dom. Aô gatec bu wasôm yom daêsam pi gêtñ dau, tigenñ aô wasôm têtñ mac bu inñ kêtñ wapac mac honñ bocdinañ.

6 Magoc kwahic dec inñ pu dau, dec aô wasôm têtñ mac bu lêtñ bocke nanñ gôlôwac

dabuñ sêsôm tidôn tu sêmatôc in-nga, nan gitôm.

⁷ Aô gatec bu in mbo ti ñalôm ñawapac atu ñapañ, ma bocdinañ asuc in ndê sac kwi, ma anem malô in ndê ñalôm.

⁸ Aô atac whiñ bu mac akôm bocdinañ, tu bu atôc asê têt in bu mac atac whiñ in.

⁹ Yom nan aô gato pi ñgac dinañ, nan gato tu bu wañsahê mac bu oc asôc aneñ yom hon ñapu, me mba.

¹⁰ Mac bu asuc ñamalac dinañ ndê giso kwi, dec aô wasuc in ndê sac kwi bocdinañ. Bu giso bocke nan in kôm têt aô, nan Kilisi kêyalê bu aô gasuc kwi, ma aô gakôm bocdinañ tu bu wanem mac sa tu lêt amatôc giso-nga ti apiñ daôm dôn-nga.

¹¹ Aô gatec bu mac akêt ñasawa têt Sadañ bu señ lêt dapiñ dauñ dôn-nga su. Bu yac tanjalê Sadañ ndê lêt hon su.

Pol tac whiñ bu lic Taitus

¹² Têt ndoc aô gatêt malac Troas ga, nan galic bu Pômdau gêlêc gatam su têt aô bu wahoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê yêc gameñ dinañ.

¹³ Magoc aneñ ñalôm gi lu gi lu, ñahu bu aô gatap aneñ asidôwa Taitus sa yêc malac dinañ dom. Tu dinañ-nga aô gahu lau malac dinañ-nga siñ, ma gatêt gameñ Masedonia-nga ga.

Pol whê lau aposel si gwelen sa

¹⁴ Magoc aô bu wanem danje Anötö, ñahu bu in wê yac lau nan dakêt whiñ Kilisi, gitôm ñgac siñsêlêc ti ndê lau siñ-nga nan sêku si ñacyo hon dulu. Ma wanem danje in bu lau daêsam sêtap gauc sa pi Kilisi, tu gwelen nan in kêt sip yac aman-nga. Ma gauc pi Kilisi dau, in gitôm gêt malu ñayham nan ñamalu pôm gameñ kwi.

¹⁵⁻¹⁶ Bu Anötö gêlic yac atôm gêt malu ñayham, tu yac mba gwelen ahoc ñawaê ñayham asê pi Kilisi-nga. Lau nan sêkôc ñawaê dau sa ma sêtap señ sêndôc tali-nga sa, nan sêlic yac ti mba gwelen tôm sêtngu gêt ñamalu ñayham. Magoc lau nan sêkôc sa dom dec sic waê bu sêtninga, nan sêtac yac ti mba gwelen tôm sêtngu gêt mbôp ñasu. Gwelen ñawaê ñayham-nga dau in gwelen atu andô, ma yac neñ asa gitôm bu kôm?

¹⁷ Magoc tu Anötö puc yac dôn-nga, dec yac atôm bu akôm. Ma yac akôm tôm lau daêsam nan sêkôm tu sêtap awa sa-nga lec dom. Mba. Yac anjalê tidôn bu Anötö kêyalin yac sa ma piñ yac dôn am damin Kilisi, dec akôm gwelen ñawaê ñayham-nga ti ñalôm ñawasi ambo in anjô-nga.

3

Lau Korin-nga si lêt whê Pol ndê gwelen sa

¹ Mac gauc gêt bu yac asôm yom dindec tu bu atoc dauñ sa-nga, a? Mba. Lau ñatô sêkôc bapia whê ñac sa tu sêkôm gwelen-nga. Magoc yac atôm lau dinañ dom. Yac ahêgo dauñ bu akôc bapia dauñ bu whê yac sa têt mac, me bu mac ato bapia whê yac sa têt lau ñatô-nga dom. Mba.

² Ñahu bu mac daôm atôm bapia whê yac sa-nga, nan sêto yêc yac mba ñalôm. Ma têt ndoc lau sêlic mac nem lêt ti sakin, nan tôm ñac sêsam bapia dau, ma sêtjalê bu yac aposel ñandô.

³ Kwahic dec mac ati Kilisi ndê lau tu yac mba gwelen-nga. Ma têt ndoc lau sêlic mac asa nem lêt tiwakuc, nan tôm sêlic bapia whê yac sa têt ñac-nga. Ma mac atôm bapia nan sêto ña kêlêpê me atôm Moses ndê yomsu nan Anötö to pi hoc, nan dom. Mba! Mac atôm bapia nan Anötö Tali Ñadau ndê Ñalau to, ma in to sip ñamalac si ñalôm.

Pwac wakuc oc kêt yac dandôc tanli

⁴ Tu Kilisi-nga dec yac akêt whiñ bu mac oc asap nem lêt ti sakin ñayham dinañ dôn ñapañ. Bocdinañ yac ambo ti atac pa su tu mac-nga yêc Anötö anjô-nga.

⁵ Yac bu atoc dauñ sa ma asôm bu yac dauñ atôm bu akôm Anötö ndê gwelen lec dom. Mba. Tigeñ tu Anötö kêt ñanğa têt yac-nga, dec yac atôm bu akôm.

⁶ Aêc! Tu ñaclai nan Anötö dau kêt têt yac-nga, dec yac atôm bu anem akin in, ma ati lau akin pwac wakuc-nga. Ma pwac wakuc dau, in gitôm pwac akwa yomsu-nga dom. Bu lau dau sêtôm dom bu sêtnguc pwac yomsu-nga ñapep, ma bocdinañ pwac dau têt asê bu tac waê bu dambac ndu. Tigeñ pwac wakuc nan hêtanôn Ñalau ndê gwelen, nan oc nem yac sa bu dandôc tanli.

Pwac wakuc hêt gêlêc pwac akwa su

⁷ Anğô su nan. Pwac akwa nan Anötö to pi hoc ma kêñ têt Moses, nan men ti Anötö ndê ñawasi. Ñawasi dau gêm Moses ahuc dec lau Israel-nga dan sêtôm dom bu sêlic in anğô andô solop e ñawasi dau hê su. Pwac dau men ti ñawasi, magoc sakin pwac akwa-nga dau ña-ñandô, nan dambac ndu.*

⁸ Tigen sakin pwac wakuc-nga, nan Ñalau Dabuñ gêm gôlin, nan ndê ñawasi hóc gêlêc su.

⁹ Pwac yomsu-nga ña-ñandô nan datap Anötö ndê matôc sa. Tigen pwac wakuc ña-ñandô nan dati lau gitên tu Ñalau Dabuñ ndê gwelen-nga. Bocdinañ pwac wakuc ndê ñawasi hóc gêlêc pwac akwa ndê su.

¹⁰ Pwac akwa men ti ñawasi, tigen yac bu danem dôhôn pwac akwa dau whin pwac wakuc, oc dalic gitôm gêt ñawasi mba, bu pwac wakuc ndê ñawasi hóc gêlêc su.

¹¹ Ñawasi nan gêm Moses ahuc têt ndoc in kôc pwac akwa, nan yêc baliñ dom ma hê su, magoc pwac wakuc ndê ñawasi in atu andô, ma oc pacndê dom.

¹² Bocdinañ yac akêt batan pwac wakuc ña-ñandô, ma akôm mba gwelen ti atac pa su.

¹³ Ma yac akôm Anötö ndê ñawasi ahuc tôm Moses kôm, nan dom. Bu têt ndoc Anötö ndê ñawasi gêm Moses ahuc, nan in kôm anğô andô ahuc ña po, bu lau Israel-nga sêlic in anğô andô dom e ñawasi dau hê su.

¹⁴⁻¹⁵ Magoc lau dau si gauc ti ñalôm ñadandi, ma ñac gauc gêm bu pwac yomsu-nga nan Anötö kêñ sip Moses amba, nan ti lêt Anötö nem ñac si-nga. Têt ndoc sêsam pwac yomsu-nga dinañ, nan sênjalê ñahu andô dom, tôm po dan kôm ñac si ñalôm ahuc. Ma têt Moses ndê têt e men têt kwahic dec, po dau gacgen yêc. Ñalêt tigen yêc bu po dau ñinga yêc ñac si ñalôm, nan sêkêt whin Kilisi, dec in oc kac po dau su.

¹⁶ Yomandô. Asa nan gêm ndê ñalôm kwi ma kêñ whin Pômdau, nan Pômdau dau oc kac po dau su yêc in.

¹⁷ Pômdau in Ñalau, ma Pômdau ndê Ñalau bu mbo whin yac, dec in oc êngapwêc yac su

yêc gapocwalô yomsu-nga.

¹⁸ Kwahic dec po dan kôm yac anôn andô ahuc gitôm Moses dom, magoc yac lau dakêt whin-nga hon datôc Pômdau ndê ñawasi asê tiawê gitôm busunôm. Ma ñawasi dau oc hê su dom, magoc oc tiatu-tiatu ndi. Ñahu bu Pômdau ndê Ñalau gêm gwelen yêc yac neñ ñalôm ñapan, tu bu kôm yac datiwakuc.

4

Ñawaê ñayham gitôm ya ñawê

¹ Anötö tawalô yac ma kêñ sakin pwac wakuc-nga sip yac aman, ma tu in tawalô yac-nga dec yac atôm dom bu ahu gwelen dau sin têt ndoc ñawapac tap yac sa.

² Mba. Mêtê mayan-nga nan lau sêkôm sêsini-sêsini sêmbo, nan yac ac ahê su. Yac anğaluñ yom dan whin Anötö ndê yom, me anşau lau dan bu sêkêt whin-nga lec dom. Mba. Yac ahoc yomandô asê yêc awê. Ma ñalêt dinañ, lau oc sênjalê yêc ñac si ñalôm, bu yac akôm mba gwelen solop ambo Anötö anğô-nga.

³ Lau ñatô sêngô ñawaê ñayham nan yac ahoc asê, magoc sêkêt whin dom, gitôm gêt dan kôm ñac si gauc ti ñalôm ahuc, ma bocdinañ ñac gacgen sêmbo sen sêninğa-nga.

⁴ Anötö tasan têt dindêc-nga, nan Sadañ dau, in kêñ ñasec atu pôc lau nan sêkêt whin dom, nan si gauc ahuc. Ma ñac gitôm dom bu sêkôt ñawaê ñayham sa. Bocdinañ dec sênjalê Kilisi ndê ñawasi dom. Ma sênjalê Anötö ndê ñawasi dom bocdinañ, bu Kilisi gêm Anötö dau anğô bu têt Anötö asê têt yac.

⁵ Anğô su nan. Yac am mêtê hêganôn dauñ dom. Mba. Yac am mêtê pi Yisu Kilisi, ma akac lau bu sêkôt in sa ti ñac si Pômdau. Ma yac am akin mac atôm lau akin, tu bu apo Yisu ndê waê sa-nga.

⁶ Anötö in Ñawê Ñadau nan sôm, “Ñawê sa ma pô gameñ ñasec,” têt ndoc in kêñ undambê ti nom. Ma in kêñ ndê ñawê pô yac neñ ñalôm tu bu tanyalê in ndê ñawasi

* **3:7:** Yom dau ñahu bocdec bu. Yac bu gauc nem bu danem akin Anötö tançuc lêt pwac yomsu-nga, dec oc tôm dom bu dati lau gitên ma datap sen dandôc tançli-nga sa. Bu ñamalac dan oc tôm dom bu êñkuc yomsu hon ñapep, ma bocdinañ lêt yomsu-nga oc tôm dom bu kêñ yac dandôc tançli. Alic yom ñatô yêc Rom 3:20; Gal 2:16; ma Jem 2:10.

atu-nga. Ma n̄awasi atu dau, nan̄ dalic yêc Kilisi, nan̄ gêm Anötö an̄gô têt̄n yac.

Anötö kêt̄n ndê n̄awaê n̄ayham têt̄n lau licwalô mba bu sêhoc asê

⁷ Yac daun̄ mba licwalô gitôm dom bu akôm gwelen̄ n̄awaê n̄ayham-nga, tigen̄ Anötö kêt̄n gwelen̄ dau sip yac aman̄. In̄ ndê lêt̄n dinan̄ gitôm in̄ kêt̄n gêt̄n n̄aôli atu dan̄ sip gêt̄n n̄ambwa-nga gitôm lôn̄-si. In̄ kôm bocdinan̄ dec tôte asê bu n̄aclai puc gwelen̄ dau dôñ-nga, nan̄ hôte gêt̄lêc n̄aclai hon̄ su, nan̄ meñ akêt̄n in̄ ndê.

⁸ N̄awapac daêsam sêyêc, magoc kêt̄gwiniñ yac dom. Yac an̄salê lêt̄n bu an̄lêc n̄awapac daêsam dinan̄ n̄apan̄, magoc kôm yac atac tec mba gwelen̄ dom.

⁹ Daêsam sêkêt̄n kisa yac, magoc yac an̄yalê bu Anötö mbo whiñ yac ma tôm dom bu hu yac siñ. Sêpu ti sêkôm yac n̄ayom, magoc sêsen̄ yac su dom.

¹⁰⁻¹¹ Yac akôm gwelen̄ tu Yisu-nga, ma tu dinan̄-nga dec lau sêkôm bu sêndic yac ndu, magoc mba, yac ambo tan̄li. Yac ahôte n̄andê ti n̄awapac n̄apan̄, nan̄ tôte asê bu yac an̄kuc Yisu ndê lêt̄n mbac ndu-nga. Magoc gêt̄n dau ku yac dulu dom, tu bu tôte asê bu Yisu mbo tali tiyham ma kêt̄n n̄aclai têt̄n yac bu akôm gwelen̄.

¹² Bocdinan̄, tu gwelen̄ n̄awaê n̄ayham-nga dec yac ahôte n̄awapac atu n̄apan̄, tôm bu ndic yac ndu, magoc mac atap Anötö ndê n̄aclai kêt̄n mac andôte tamli-nga sa.

¹³ Sêto yom dan̄ yêc bocdec bu:

Aô gakêt̄n whiñ Pômdau, dec gahoc in̄ ndê waê asê. *[BW 116:10]*

Ma yac an̄kuc gauc tigen̄ dinan̄. Yac akêt̄n whiñ Pômdau, dec ahoc in̄ ndê waê asê.

¹⁴ Ma yac an̄yalê bu Anötö, nan̄ un̄ Pômdau Yisu Kilisi sa akêt̄n lau batê-nga, nan̄ oc un̄ yac sa awhiñ Yisu bocdinan̄, ma kêt̄n yac alhac in̄ an̄gô-nga awhiñ mac.

¹⁵ Yac alic n̄ayham bu ahôte n̄awapac tu bu anem mac sa-nga. Ma tu yac mba gwelen̄-nga, dec Anötö ndê mwasin̄ oc êñsalê mac nem lau daêsam ahuc, ma mac oc anem dan̄ge Anötö êñlêc e in̄ ndê waê tiatu ma tiapa.

¹⁶ Tu dinan̄-nga yac atôm dom bu ahu gwelen̄ dau siñ têt̄n ndoc n̄awapac tap yac sa. Yomandô. Yêc awê-nga yac neñ

n̄amlic tiakwa ma tisac, magoc yêc n̄alôm-nga Anötö kôm yac atiwakuc tôm bêc hon̄.

¹⁷ Bu n̄awapac nan̄ yac ahôte, nan̄ yac alic gitôm gêt̄n n̄ambwa têt̄m apê-nga. Ma tu yac ahôte n̄awapac dinan̄-nga, dec oc atap Anötö ndê n̄awasi atu sa. Ma n̄awasi dau oc pacndê dom, magoc oc yêc titêt̄m-titêt̄m, ma in̄ gêt̄n n̄andô hôte gêt̄lêc n̄awapac hon̄ dinan̄ su.

¹⁸ Bocdinan̄ yac tan̄kwê gêt̄n nom-nga nan̄ tanôt̄n alic su, nan̄ dom, n̄ahu bu gêt̄n dau oc niñga. Magoc yac akêt̄n batan̄ gêt̄n nan̄ yac tanôt̄n alic su dom, bu gêt̄n dau oc yêc n̄apan̄ ma pacndê dom.

5

Yac neñ n̄amlic nom-nga oc pô dau su tiwakuc

¹ Yac neñ n̄amlic nom-nga gitôm bac batac, ma in̄ bu tisac, dec yac tan̄yalê bu Anötö kêmasan̄ yac neñ n̄amlic wakuc undambê-nga, nan̄ gitôm andu n̄andô nan̄ oc lhac n̄apan̄. Andu n̄andô dau gitôm andu me bac têt̄m apê-nga nan̄ n̄amalac sêkwê, nan̄ dom.

² Ma yac neñ n̄amlic nom-nga gitôm yac neñ n̄akwê têt̄m dindêc-nga. Magoc tu gêt̄n wapac nom dindêc-nga, dec yac atac whiñ ndu andô bu dasôte neñ n̄amlic wakuc undambê-nga ti n̄akwê, dec yac tam awhan̄ su bu datap gêt̄n dau sa.

³ Ma yac bu dasôte n̄akwê undambê-nga dau sa, dec oc ti yac neñ n̄akwê n̄andô, ma oc dambo n̄amlic n̄ambwa dom.

⁴ Têt̄n ndoc n̄amlic nom-nga ti yac neñ bac, nan̄ dahôte n̄awapac n̄apan̄, ma bocdinan̄ tam awhan̄ su bu datap neñ n̄amlic wakuc undambê-nga sa. Yac atac tec n̄amlic dindêc dom, magoc yac atac whiñ ndu andô bu n̄amlic têt̄m dindêc-nga nan̄ gitôm dom bu yêc n̄apan̄, nan̄ pô dau su ti gêt̄n wakuc nan̄ oc yêc n̄apan̄.

⁵ Anötö kêmasan̄ yac tac waê gêt̄n dau solop. Ma in̄ kêt̄n N̄alau Dabuñ têt̄n yac gitôm gêt̄n n̄andô mbêc, nan̄ tôte asê bu gêt̄n n̄andô nan̄ in̄ gic bata bu kêt̄n têt̄n yac tin̄ambu, nan̄ oc n̄andô sa bocdinan̄.

⁶ Tu dinan̄-nga dec yac ambo ti atac pa su en̄. Yac an̄yalê bu têt̄m hon̄ nan̄ yac ambo nom ma n̄amlic nom-nga ti yac mba n̄akwê,

nañ yac ambo awhiñ Pômdau yêc undambê dom.

⁷ Bu gêñ nañ Anötö gic bata bu kêñ têt yac tiñambu, nañ yac alic ña-ñandô su dom, magoc akêtñ whiñ bu oc ñandô sa.

⁸ Yac atac pa su ma alic ñayham bu ambo ti ñamlic nom dindéc-nga, tigeñ oc ñayham hôc gêlêc bu ahu ñamlic dau siñ, ma andi ambo awhiñ Pômdau.

⁹ Bocdinañ yac bu ambo nom dindéc me ahu siñ, nañ yac tañkwê ñandô tigeñ, nañ bu asa mba lêtñ ndic Pômdau tandô ñayham eñ.

¹⁰ Nahu bu tiñambu yac hoñ oc dalhac Kilisi anğô-nga bu êmatôc yac. Inñ oc kêñ ñagêyô têtñ yac êñkuc gêñ ñayham me sac bocke nañ dakôm têtñ ndoc dambo nom dindéc.

Pol whê ndê gwelenñ nahu sa

¹¹ Yac anyalê gêñ dau su, dec atoc Pômdau sa ti asôc inñ ñapu, ma tu dinañ-nga dec yac am mêtê lau ma akac ñac bu sênem dau kwi. Yac mba lêtñ ti sakinñ nahu yêc awê têtñ Anötö, ma aô gakêtñ batanñ bu mac oc anyalê yac mba lêtñ ti sakinñ nahu bocdinañ.

¹² Yac ato yom dindéc tiyham tu bu atoc dauñ sa têtñ mac-nga dom. Mba. Yac atac whiñ bu mac anyalê yac mba gauc ti ñalôm tidôn, ma bocdinañ mac oc alic yac ñayham. Ma oc tôm bu mac apo yac mba waên sa têtñ lau nañ sêpu yac. Bu lau dau sêkôc gauc nom-nga ñambwa ma sêtoc gêñ awê-nga sa hôc gêlêc gêñ ñalôm-nga.

¹³ Magoc yac ahêgo dauñ tu lau nañ sêsôm bu yac mba gauc kêñsôn, nañ dom. Bu gêñ nañ yac akôm, nañ akôm tu Anötö-nga. Ma yac akôm ti mba gauc ñawa, tu bu anem mac sa-nga.

¹⁴ Kilisi ndê atac whiñ kêgilí yac bu ahoc ñawaê ñayham asê têtñ lau. Bu yac akêtñ whiñ bu ñgac tigeñ mbac ndu ô lau hoñ, dec gitôm lau hoñ sêmbac ndu.

¹⁵ Aêc! Kilisi mbac ndu tu lau hoñ-nga, tu bu lau nañ sêmba tali nañ sêñkuc dau si atac whiñ dom, magoc sêñkuc inñ nañ mbac ndu tu ñac-nga ma tisa ma mbo tali tiyham, nañ ndê atac whiñ.

Kilisi hê wamba yac têtñ Anötö

¹⁶ Muñ-nga yac alic Kilisi gitôm ñamalac nom-nga ñambwa, magoc kwahic dec yac

akôc gauc kainñ dinañ tiyham dom. Ma ñalêtñ tigeñ kwahic dec yac ahêgo dauñ pi gêñ awê-nga dom têtñ ndoc yac akôc gauc pi lau nom-nga.

¹⁷ Bu ñamalac bocke nañ kêñ whiñ Kilisi, nañ yac anyalê bu Anötö kôm inñ tiwakuc su. Inñ hu lêtñ akwa siñ, ma sa ndê lêtñ tiwakuc.

¹⁸ Anötö dau kôm gêñ hoñ dinañ ñandô sa. Yac neñ sac kac yac su yêc Anötö, magoc inñ kêkinñ Kilisi sip nom meñ ma mbac ndu tu yac neñ sac-nga, dec hê wamba yac têtñ Anötö, ma kêmasañ lêtñ bu datigasuc inñ tiyham. Ma inñ kêñ ñawaê ñayham pi inñ ndê lêtñ dinañ sip yac amanñ, bu ahoc asê têtñ lau.

¹⁹ Ma ñawaê ñayham dau bocdec. Anötö kêkinñ Kilisi sip nom meñ, ma tu Kilisi-nga dec suc lau nom-nga si sac kwi, ma kêmasañ lêtñ bu sêmbu sêtêtñ inñ sêndi. Ma inñ kêñ gwelenñ têtñ yac bu ahoc ñawaê dau asê têtñ lau nom-nga.

²⁰ Tu dinañ-nga dec yac akôm gwelenñ dau am Kilisi anğô, gitôm Anötö dau sôm ndê yom têtñ mac sa yac whañsuñ. Ma yac atenñ mac am Kilisi anğô, bu gauc nem yom pi gwelenñ atu nañ Kilisi kôm tu bu suc mac nem sac kwi ma hê wamba mac têtñ Anötö-nga, ma akôc yom dau sa.

²¹ Alic su nañ. Kilisi ndê sac mbasi, magoc Anötö kêñ yac neñ sac ñagêyô hoñ pi inñ, tu bu nem yac sa-nga. Ma tu dinañ-nga asa nañ kêñ whiñ Kilisi, nañ Anötö gêlic inñ bu ñamalac gitêtñ.

6

¹⁻² Anötö sôm yom bocdec bu:

Têm nañ aô galic ñayham bu wamwasinñ mac-nga, dec gangô mac nem yom. Ma têtñ bêc nañ kamatinñ tidôn bu wanem mac si, nañ gam mac sa. *[Ais 49:8]*

Aô wasôm têtñ mac bu têm kwahic dec-nga inñ Anötö ndê têm êmwasinñ ti nem yac si-nga. Tu dinañ-nga yac lau nañ akôm gwelenñ awhiñ Anötö, nañ atenñ mac bu akôc Anötö ndê mwasinñ ñambwa dom.

Pol hôc ñawapac tu gwelenñ ñawaê ñayham-nga

³ Yac atec bu lau dañ sêpu yac mba gwelenñ ñawaê ñayham-nga e sêtec Anötö ndê yom. Tu dinañ-nga dec yac ayob mba lêtñ bu akôm giso dañ dom.

⁴ Gêñ nanñ yac akôm, nanñ whê sa bu yac Anötö ndê lau akinñ. Yac ahôc ñawapac ti anñahê ñandê tidau-tidau kêgwininñ yac, tigenñ ahu mba gwelenñ sinñ dom, akôm ti atac pa su enñ.

⁵ Lau sic yac, sêkêñ yac andöc gapocwalô, ma sêli dau sa tu yac-nga. Yac akôm gwelenñ atu, ma têm daêsam gêñ yô yac, ma yac ayêc bêc tanônñ dom.

⁶ Magoc gwelenñ atu nanñ yac akôm, nanñ akôm ti mba ñalôm ñawasi, ma ti gauc ñawa, akôc mba ñalôm dôñ ma akôm mêtê ñayham têtñ lau honñ. Ñalau Dabuñ gêm gôlinñ yac, ma yac asap mêtê atac whinñ lau-nga dôñ ñapanñ.

⁷ Yac akôm gwelenñ dau ña Anötö ndê ñaclai, ma asôm yom ñandô enñ. Ma yac asap lêtñ gitêtñ dôñ, gitôm yac akôc wapa sinñ-nga yêc amanñ danña lu-lu bu andic sinñ.

⁸ Lau ñatô sênñyalê bu yac aposel ñandô, ma sêmpinñ yac ma sem ñawaê sa pi gwelenñ nanñ yac akôm. Ma ñatô sêpu ma sênñgôlinñ yom pi yac ti mba gwelenñ, ma sêsôm bu yac lau tasanñ.

⁹ Ñatô sênñyalê yac, ma ñatô sem gauc yac. Yac ahôc ñawapac ñapanñ tôm bu ambac ndu, magoc mba, yac ambo tanñli. Lau sic yac, magoc sic yac ndu dom.

¹⁰ Gêñ honñ dinanñ gitôm bu kôm yac ñalôm ñawapac, magoc ambo ti atac ñayham ñapanñ. Yac atôm lau ñalôm sawa, tigenñ yac am lau daêsam sa sêti lau ti lêtôm tu sêtap Anötö ndê mwasiñ sa-nga. Yac awêkainñ gêñ nom-nga danñ dom, magoc tu Kilisi-nga dec yac awêkainñ gêñ honñ tu puc yac gatunñ dôñ-nga.

Pol tenñ lau Korin-nga bu sêtôc si atac whinñ asê

¹¹ Yac asôm mba yom honñ tiawê têtñ mac lau Korin-nga, ma akêñ mba ñalôm sambuc têtñ mac.

¹² Yac atôc têtñ mac bu yac atac whinñ mac, tigenñ mac atôc nem atac whinñ yac-nga asê su dom.

¹³ Aô galic mac atôm aneñ balêkoc, dec wateñ mac bu akêñ nem ñalôm sambuc têtñ yac, tôm yac akôm têtñ mac.

Pol kêtñ puc lau Korin-nga pi lau nanñ sêkêñ whinñ dom

¹⁴ Anñgô su nanñ. Lau gitêtñ ti lau ñawê-nga oc sêwêkainñ gêñ danñ sêwhinñ lau ñasec-nga ti

lau sac-nga dom. Tu dinanñ-nga yac lau nanñ dakêñ whinñ Yisu, nanñ dayob bu dandic sônñ dauñ dawhinñ lau nanñ sêkêñ whinñ dom, nanñ dom.

¹⁵ Yomandô! Kilisi lu Belial* oc tôm dom bu sêkêñ si ñalôm pitigenñ tu gêñ danñ-nga. Ma ñgac nanñ kêtñ whinñ ma ñgac nanñ kêtñ whinñ dom, inñlu si gauc kainñ tigenñ dom.

¹⁶ Ma lau nanñ sem akinñ Anötö bu sêndic sônñ dau sêwhinñ lau nanñ sem akinñ anötöi gwam, nanñ inñ gêñ so sambuc. Bu yac lau dakêñ whinñ-nga datôm Anötö Tali Ñadau ndê lôm dabuñ. Anötö dau sôm yom pi ndê lau bocdec bu:

Aô oc wañsêlêtñ ti wambo wawhinñ ñac.

Aô wati ñac si Anötö, ma ñac oc sêti aneñ lau. *[Lev 26:12]*

¹⁷ Tu dinanñ-nga dec andic ahê lau nanñ sêsap mêtê sac dôñ ñapanñ, tôm Pômdu ndê yom nanñ sêto yêc bocdec bu:

Ahu ñac sinñ ma andic ahê ñac. Amasec gêñ ñadômbwi danñ dom, ma aô oc wakôc mac sa. *[Ais 52:11]*

¹⁸ Ma Pômdu, Ñaclai Ñadau kêmatinñ yom tidônñ bocdec bu:

Aô oc wati mac Damam, ma mac ati aneñ balêkoc ñgac ti awê. *[2 Sam 7:14]*

7

¹ O aneñ lau atac whinñ-nga. Anötö kêmatinñ yom tidônñ bu kôc yac sa ñalêtñ dinanñ, ma tu dinanñ-nga dec danem dabuñ dauñ, ma dandic ahê gêñ honñ nanñ oc kôm yac neñ ñamlic ma gatunñ ñadômbwi sa yêc inñ anñgô-nga. Yomandô! Yac bu datôc Anötö ti datoc inñ sa ñapep, dec dandic dabinñ dauñ e dasa neñ lêtñ dabuñ enñ.

Lau Korin-nga si ñawaê kôm Pol tac ñayham

² Yac atenñ mac bu gauc nem yac yêc mac nem ñalôm ti atac ñayham enñ. Anñgô su nanñ. Yac akôm mêtê sac têtñ lau dom, yac anñsônñ lau si gauc dom, ma yac ambac-ambac yom lau tu bu akôc ñac si gêñ-nga dom. Mba.

³ Gauc nem bu aô gato yom dinanñ tu bu wamatôc mac-nga dom. Tôm aô gasôm têtñ mac munñ su, bu yac akêñ mba ñalôm ti atac whinñ têtñ mac. Yac atac whinñ mac kêtêc, dec

* **6:15:** Belial - Sadanñ ndê ñaê danñ.

yac bu ambo tanli me ambac ndu awhin mac, oc nayham.

⁴ Aö gasôm anej yom hon han têt mac, nahu bu aö gakêt whin bu mac oc akôc sa. Ma aö gatoc mac nem waêm sa yêc lau natô anjô-nga. Mac nem njawaê kôm aö lic pi ma njalôm tigahô. Nawapac daêsam kêsâlê yac ahuc, magoc yac gauc gêm mac, dec kôm yac atac nayham atu andô.

⁵ Têt ndoc yac ahôc asê gamej Masedonia-nga, nan njawapac daêsam tap yac sa. Lau sêkêt kisa yac njandô, ma yêc yac mba njalôm atôc daun atu. Tu dinan-nga dec njasawa mba bu yac anwhan daun.

⁶ Magoc Anötö, nan gêm malô lau ti njalôm njawapac, nan kêkinj Taitus mbu têt yac, dec kôm yac mba njalôm tigahô.

⁷ Ma Taitus gic minj pi mac, ma whê sa bu mac nem lêt gêm malô inj ndê njalôm. Inj sôm bu mac anjalê nem giso ma apu daôm, ma whê sa bu mac gauc gêm aö njapan, ma tamkwê bu alic aö tiyham. Bocdinaj yac mba njalôm tigahô tu alic inj-nga, ma tu anjô inj ndê yom pi mac-nga. Yom hon dinan kôm aö atac nayham atu andô.

⁸⁻⁹ Têt ndoc aö ganjô bu bapia nan gato têt mac, nan kôm mac nem njalôm njawapac, dec kasahê yham dom tu gakêt bapia dau têt mac-nga. Magoc anej bapia kêt wapac mac njapan dom, ma boc-dinaj kwahic dec aö atac nayham pi gêt dau. Aö atac nayham tu gakêt njawapac têt mac-nga dom, magoc tu njawapac dau whê nem gauc sa pi nem giso e am daôm kwi. Njalêt dinan dec njawapac nan aö gakêt têt mac, nan kêkuc Anötö ndê atac whin. Ma yom nan yac ato têt mac, nan kôm mac atisac dom, magoc gêm mac sa.

¹⁰ Têm natô Anötö gêtic nayham bu yac dahôc njawapac tu bu yac tanjalê yac nej sac ma danem daun kwi-nga. Nawapac kainj dinan oc dalic sac dom, nahu bu inj gêm yac sa tu datap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga sa. Yac bu dahôc njawapac nom-nga njambwa ma danem daun kwi dom, dec yac oc gacgenj dambo lêt dandinan-nga.

¹¹ Mac anjalê su bu njalôm njawapac nan mac anjahê, nan kêkuc Anötö ndê atac whin, ma gêm njandô bocdec. Têt ndoc anej bapia whê mac nem gauc sa pi nem

giso, dec kôm mac asô ma atôc daôm. Ma bocdinaj mac akôc gauc njanga pi lêt bu amatôc giso dinan, ma amasanj tisolop. Mac akêt daôm sambuc tu akôm bocdinaj, tu bu atôc asê bu mac atec lêt sac. Gêt hon nan mac akôm tu amatôc gêt dau-nga, nan têt asê bu giso dan yêc mac-nga dom.

¹² Yêc anej bapia aö gato yom pi njamalac nan kôm giso, ma gato pi njamalac nan giso dau kêt wapac inj. Magoc bapia dau inj nahu andô dinan dom. Aö gato tu bu watôc asê yêc awê, bu mac akêt daôm sambuc tu asôc yac mba yom njapu yêc Anötö anjô-nga.

¹³ Yac anjô njawaê bu mac am daôm kwi ma akôm gêt hon dinan, dec kôm yac mba njalôm tigahô. Ma gêt dan whin kôm yac atac nayham, nan Taitus gic minj bu têt ndoc inj hôt asê mac, nan mac akôc inj sa ti atac nayham, dec kôm inj ndê njalôm timalô.

¹⁴ Mun-nga aö gatoc mac nem waêm sa têt Taitus. Ma kwahic dec inj kêyalê bu yom nan aö gasôm pi mac inj yomandô, dec kôm aö mayan daun dom. Mac anjalê bu yom hon nan yac asôm têt mac, inj yomandô enj, ma njalêt tigenj yom nan yac asôm tu ampinj mac-nga, nan Taitus tap sa bu yomandô bocdinaj.

¹⁵ Têt ndoc inj hôt asê mac, nan mac akôc inj sa njalêt nayham, ma inj gêtic bu mac apu daôm ti atôc Anötö, dec asôc yac mba yom njapu. Bocdinaj ndoc bocke inj gauc gêm mac nem lêt dinan, dec kôm inj atac whin mac kêlêc su.

¹⁶ Ma aö Pol ganjô su bu mac anjuc lêt solop, dec gakêt whin bu mac oc asap lêt dinan dôñ njapan. Ma tu dinan-nga aö atac nayham atu.

8

Lau Korin-nga sic awa sa tu sênem lau sêkêt whin-nga natô sa

¹ O asidôwai. Yac bu awhê mac nem gauc sa pi lêt nan Anötö ndê mwasiñ gêm njandô yêc lau sêkêt whin-nga nan sêmbo gamej Masedonia-nga.

² Nac lau njalôm sawa, ma njawapac atu-tu daêsam kêgwiniñ nac, magoc sêmbo ti atac nayham ma sic awa daêsam sa tu sênem lau sêkêt whin-nga natô sa-nga.

³ Aö wasôm yomandô têt mac, bu awa hon nan sêtap sa, nan sêkêt. Magoc awa tigen dinan dom. In nan bu yob nac-nga, nan sêkêt natô gi whin. Yac akac nac bu sêkôm bocdinan dom. Mba.

⁴ Nac dau sêlic gwelen dinan bu gêt nayham kêlêc, dec sêten yac napan bu sênem gwelen dau sêwhin gôlôwac dabun natô, tu bu sênem Anötö ndê lau dabun Jerusalem-nga nan sêpônda dau, nan sa.

⁵ Gêt namata-nga nac sêkêt si nalôm sambuc têt Pômdau, ma têt yac bocdinan. Lêt dau kêkuc Anötö ndê atac whin. Yac gauc gêm bu Anötö ndê mwasin oc nem nandô yêc nac, magoc tankwê nandô atu kain dinan dom.

⁶ Têt têt Taitus mbo whin mac, nan in gic hu gwelen dinan ma mac ac awa natô sa su. Tu dinan-nga yac akac in bu mbu têt mac loc, ma kôm gwelen dau whin mac e pacndê.

⁷ Yac anyalê su bu mac akôm nem gêt hon nalêt nayham. Mac akêt whin nanja, asôm yom nayham, ma anyalê nawaê nayham napep. Mac akêt daôm sambuc tu anem akin Anötö-nga, ma mac atac whin yac kêlêc. Bocdinan akôm gwelen andic awa sa-nga dinan ankuc nem lêt nayham dinan.

⁸ Aö bu wakac mac bu akôm gêt dinan dom. Mba. Aö bu walic bu mac nem mêtê atac whin-nga in mêtê nandô nan tap lau sêkêt whin-nga natô si sa, me mba.

⁹ Bu mac anyalê Pômdau Yisu Kilisi ndê lêt êmwasin yac-nga. In gêt hon nadau, magoc in hu in ndê naclai ti nawasi atu hon sin, ma sip nom meŋ gitôm namalac nambwa. In kôm dau gitôm ngac nalôm sawa, tu bu mac atap Anötö ndê mwasin nem mac si-nga sa, dec ati lau ti lêtôm.

¹⁰ Têt yala akwa mac lau namata-nga bu atôc asê bu mac atac whin ndu andô bu anem lau Jerusalem-nga sa, ma mac ac awa natô sa. Kwahic dec aö bu watôc aneŋ gauc têt mac pi lêt nayham bu andic bata gwelen dau-nga.

¹¹ Mac ac hu gwelen dau ti atac nayham atu, ma bocdinan kwahic dec andic bata gwelen dau nalêt tigen, ma ti nem nalôm sambuc eŋ. Mac bu atôm bu akêt awa atu,

dec akêt. Ma bu mba, nan akêt têt Anötö kêmwasin mac.

¹² Bu lau nalôm sawa oc têt dom bu sêkêt atu. Bocdinan gêt bocke nan mac atôm bu akêt, nan akêt ti atac whin ma ti nem nalôm sambuc, dec Anötö oc lic nayham.

¹³ Yac bu akac mac bu akêt gêt daêsam bu anem lau natô sa, e mac daôm ati lau nalôm sawa lec dom. Mba. Yac atac whin bu Anötö ndê mwasin nem yac hon sa têt ndi.

¹⁴ Kwahic dec mac atap gêt daêsam sa, ma bocdinan mac atôm bu anem lau nan sêpônda dau, nan sa. Ma mboe tinambu nac oc sêtap daêsam sa, ma sênem mac sa têt ndoc mac apônda daôm. Nalêt dinan dec Anötö ndê mwasin oc nem yac hon sa têt ndi.

¹⁵ Gauc nem lau Israel-nga nan sic †mana sa yêc gameŋ sawa, têt sêto yêc bocdec bu: Lau nan sic gêt nagec sa, nan sêpônda dau dom, ma lau nan sic gêt daêsam sa, nan si gêt hêc gêtêc dom. *[Eks 16:18]*

Taitus ti lau natô oc sêtêt malac Korin sêndi

¹⁶ Aö gam danŋe Anötö bu in kêt gauc sip Taitus ndê nalôm bu nem mac sa, gitôm in kêt gauc kain tigen têt aö.

¹⁷ Bu yac andac Taitus bu mbu têt mac loc, ma in gêtêc nayham. Magoc in oc loc tu yac andac in-nga lec dom. In dau atac whin nandô bu lic mac tiyham.

¹⁸ Ma yac neŋ asidôwa dan, nan lau sêkêt whin-nga hon yêc gameŋ dindêc sêmpin in tu in ndê gwelen nawaê nayham-nga, nan yac bu ankin in whin Taitus loc.

¹⁹ In ngac dinan, gôlôwac dabun sênyalin in sa bu ênsêlêt whin yac, ma yac akôc awa nan lau sêkêt whin-nga sic sa, ma akêt têt lau Jerusalem-nga. Gwelen dau, yac akôm tu bu atoc Pômdau sa-nga, ma bu atôc asê bu yac atac whin bu anem lau nalôm sawa sa.

²⁰ Magoc yac atec bu lau dan sêngôlin yom pi yac tu awa dinan-nga.

²¹ Bocdinan dec yac ayob daun napep bu akôm giso dan yêc Pômdau me yêc namalac anŋô-nga dom.

²² Ma yac bu ankin yac neŋ asidôwa dan tiyham têt mac loc, whin ngac lu dinan. Gêt hon nan yac akêt sip in amba, nan

kôm napep en, dec tôle asê bu in kêñ ndê ñalôm sambuc tu nem akiñ Anötö-nga. In ñgô ñawaê pi mac su, dec kôm in ndê atac pa su, ma in atac whiñ bu têtñ mac loc.

²³ Lau ñatô bu sêndac bata lau tö dinan, dec awhê sa têtñ ñac bu Taitus kôm gwelen ñawaê ñayham-nga whiñ aö, dec galic ñayham bu wanñiñ in têtñ mac loc bu nem akiñ mac. Ma awhê sa bu asidôwai lu dinan sem gôlôwac dabuñ hoñ anñgô, ma sêkôm gwelen ñanña bu sêkôm Kilisi ndê waê tiapa.

²⁴ Bocdinan têtñ ndoc yac neñ asidôwai tö dinan sêhôle asê mac, nan akôle ñac sa napep, tu bu atôle nem mêtê atac whiñ-nga yêc awê têtñ ñac. Ma lau sêkên whiñ-nga hoñ oc sênjalê bu yac apo mac waêm sa ñambwa dom.

9

Yom ñatô pi gwelen sêndic awa sa-nga

¹ Oc tôle dom bu wato yom daêsam pi mac nem gwelen andic awa sa tu anem Anötö ndê lau dabuñ sa-nga.

² Nahu bu aö kayalê su bu mac atac whiñ ndu andô bu akôm gêtñ dau, ma tu dinan-nga dec gapo mac nem waêm sa têtñ lau Masedonia-nga. Aö gasôm têtñ ñac bocdec bu, “Ñac lau gameñ Akaya-nga dinan, ñac atac whiñ ñandô bu sênem yac neñ asidôwai sa, ma sic hu gwelen sêndic awa sa-nga têtñ yala akwa.” Lau Masedonia-nga sênñgô mac nem ñawaê dec kêtñilí ñac si daêsam bu sêndic awa ñatô sa sêwhiñ.

³ Magoc aö bu wanñiñ yac neñ asidôwai tö dinan sêtêtñ mac sêloc, bu sênem mac sa bu andic bata gwelen awa-nga dinan gwanan. Nahu bu yac apo mac waêm sa ma asôm bu mac atac whiñ gwelen dau, ma mac bu akôm yac mba yom ñandô sa dom, dec oc yham dom.

⁴ Lau Masedonia-nga ñatô bu sêwhiñ aö sêloc, ma sêlic bu mac akôm gêtñ dau ñandô sa dom, dec oc kêñ maya mac. Ma oc kêñ maya aö bocdinan, bu aö gakên whiñ bu mac oc akôm, magoc akôm dom.

⁵ Tu dinan-nga aö galic ñayham bu wanñiñ asidôwai tö dinan sêmuñ aö, bu sêndic bata gwelen dau sêwhiñ mac. Mac asôm tidôn bu andic awa sa tu amwasin lau ñalôm sawa,

bocdinan akôm. Aö gatec bu wahôle asê ma wakac mac bu andic dabiñ gêtñ dau. Bu bocdinan, mac oc akên ti nem ñalôm sambuc dom. Andic sa gwanan, ma ti nem ñalôm sambuc.

Dakên gêtñ ti ñalôm sambuc en

⁶ Gauc nem yom bocdec bu. Asa nan sô gêtñ ñawhê daêsam, nan oc tap ñandô daêsam sa. Ma asa nan sô gêtñ ñandôlu, nan oc tap ñandô daêsam sa dom. Yom dau hêganôn lêtñ dakên gêtñ-nga.

⁷ Anötö tac whiñ lau nan sêkên gêtñ ti si ñalôm sambuc. Yac bu dakên ti atac lu-lu, me tu sêkac yac-nga, dec oc tap Anötö ndê atac whiñ sa dom. Bocdinan in lêtñ solop bu yac tigen-tigen dakên gêtñ tôle yac neñ ñalôm kac yac.

⁸ Ma Anötö dau gitôle bu êmwasiñ mac ña gêtñ daêsam. Ma bocdinan bêtñ hoñ mac oc apônnda daôm tu gêtñ dan-nga dom, ma oc atôle bu akôm gêtñ daêsam tu anem lau ñatô sa-nga.

⁹ Gauc nem yom pi ñgac mwasin, nan sêto yêc bocdec bu:

In gic sam in ndê gêtñ bu êmwasiñ lau ñalôm sawa. Ma in ndê lêtñ gitêtñ ñanñandô oc yêc ñapan. *[BW 112:9]*

¹⁰ Gauc nem bu Anötö, nan kêñ gêtñ ñawhê têtñ lau sêsô gêtñ-nga, ma kêñ gô têtñ lau tu sênem-nga, nan gitôle bu kêñ gêtñ daêsam têtñ mac tu amwasin lau ñalôm sawa-nga. Ma in oc kôm mac nem lêtñ gitêtñ anem lau sa-nga nem ñandô daêsam.

¹¹ Anötö oc êmwasiñ mac ña gêtñ daêsam, ma mac oc atôle bu anem lau sa êñlêc. Ma lau daêsam oc sênem danñe Anötö tu awa nan mac ac sa bu yac akên têtñ lau Jerusalem-nga nan sêpônnda dau.

¹² Yomandô. Awa nan mac bu andic sa, nan oc nem Anötö ndê lau dabuñ nan sêpônnda dau, nan sa. Ma gêtñ atu dan whiñ. Lau daêsam oc atac ñayham atu ma sênem danñe Anötö êñlêc tu mac-nga.

¹³ Mac ahoc yom asê ma asôm bu mac akên whiñ ñawaê ñayham pi Kilisi, ma bu danñam wambu in. Ma gêtñ nan mac akên bu anem lau Jerusalem-nga dinan ma lau ñatô sa-nga, nan tôle asê bu mac nem yom

in yomandô. Ma lau dau oc sêmpin Anötö tu mac nem lêt ti sakin dinaŋ-nga.

¹⁴ Nac oc sênjalê bu Anötö ndê mwasiŋ kôm gwelen yêc mac nem ŋalôm. Ma nac oc atac whin mac ŋandô ma gauc nem mac ŋapaŋ yêc nac si mbec ŋalôm.

¹⁵ Oyaê. Mwasiŋ naŋ Anötö kêŋ têt yac ŋambwa in gêt atu andô, hôc gêlêc gêt hon su. Tu dinaŋ-nga danem danje in ŋapaŋ.

10

Pol whê ndê lêt sa

¹ Lau ŋatô sêsec aô ma sêsôm yom bocdec bu, “Pol, in ŋac kain dan. Têt ndoc in mbo whin mac, naŋ in töt dau bu sôm yom ti ŋaŋga têt mac, magoc têt ndoc in hu mac sin, naŋ in ndê ŋalôm pêt dôt ma to yom ŋaŋga sip in ndê bapia têt mac.” Aô Pol bu waŋkuc Kilisi ndê lêt malô kêgwiniŋ dau-nga, ma wandac mac bu mac akôc gauc kain tigen pi aô, me mba?

² Aô wateŋ mac bu akôc gauc pi yom dau, ma amasaŋ nem ŋalôm tisolop mun su naŋ. Ma bocdinaŋ têt ndoc aô watêt mac waloc, naŋ gêt dan oc yêc bu wasôm yom ŋaŋga pi-nga dom. Tigen aô bu waloc ma watap sa bu lau ŋatô gauc gêm bu yac aŋkuc lau nom-nga si mêtê, dec aô oc wakêt gêli nac dom.

³ Yomandô yac ambo nom, magoc yac ac sin tôm lau nom-nga sic dom.

⁴ Ma yac mba wapa sin-nga in gitôm lau nom-nga si wapa sêndic sin-nga dom. Mba. Yac akôc Anötö dau ndê ŋac lai bu andic sin, ma bu aseŋ ŋacyo si tunbôm ŋaŋga hon su.

⁵ Gauc ti yom tasaŋ hon, ma lau hon naŋ sêtoc dau sa ma sêkêt kisa Anötö, ma sêlhac lau ahuc tu bu sênjalê Anötö ti ndê yom dom, naŋ yac akôc Anötö ndê ŋac lai bu aseŋ nac su. Gauc sac-sac hon, naŋ yac akwê dôt yêc-nga, tu bu akêt gauc hon sôc Kilisi ŋapu-nga.

⁶ Têt ndoc yac aloc, naŋ yac oc akêt ŋagêyô têt lau dan gapêc-nga hon. Bocdinaŋ kwahic dec yac asôm têt mac bu amasaŋ nem ŋalôm, ma asôc Kilisi ndê yom ti yac mba yom hon ŋapu.

⁷ Mac nem lau ŋatô sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu nac tawasê sêti Kilisi ndê. Am bu ŋamalac kain dinaŋ, dec wasôm têt am bu

kôc gauc ŋapep pi gêt naŋ yêc awê, ma am oc êmyalê bu yac ati Kilisi ndê, atôm am.

⁸ Ma mboe mac gauc gêm bu têt daêsam yac apo dauŋ mba waêt sa tu ŋac lai naŋ Kilisi kêŋ têt yac, dec kêyalin yac sa ati aposel. Aô oc mayaŋ dauŋ tu yom dinaŋ-nga dom. Nahu bu Kilisi kêŋ ŋac lai dau têt yac tu bu aŋgwiniŋ mac-nga dom, magoc tu bu apuc mac dôt-nga.

⁹ Aneŋ bapia ŋatô, naŋ gato têt mac mun su, naŋ nahu dau dinaŋ. Aô gato tu wakôm mac atôc daôm-nga dom.

¹⁰ Bu lau ŋatô sêsôm yom pi aô bocdec bu, “Pol to yom ŋaŋga daêsam sip in ndê bapia, tu kêŋ wapac yac-nga. Tigen têt têt in dau meŋ kalhac yac aŋôt-nga, naŋ dalic in gitôm ŋac ti ŋac lai atu dom, ma in sôm yom ŋaŋga dom.”

¹¹ Mac lau naŋ asôm yom kain dinaŋ pi yac, naŋ ayob daôm. Bu têt ndoc yac bu ahôc asê mac, naŋ mac oc alic bu gêt naŋ yac oc akôm, naŋ oc êŋkuc yom naŋ ato sip bapia.

Pol ndê nahu po dau waê sa-nga

¹² Yac atec bu atoc dauŋ sa tôm aposel tasaŋ sêkôm, me anem dôtôn mba lêt ma nac si lêt. Bu aposel tasaŋ dinaŋ sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu lau dan si lêt gi tap nac si sa dom. Ma bocdinaŋ nac sem dôtôn dau si lêt whin nac dau si lêt. Nac si gauc dinaŋ solop dom.

¹³ Yac atôm dom bu apo dauŋ mba waêt sa tôm nac lau dau sêkôm, magoc apo dauŋ sa tu gwelen naŋ Anötö kêŋ têt yac-nga. Bu Anötö dau kêyalin gameŋ sa bu yac akôm gwelen ŋawaê ŋayham-nga ambo, ma yac akôm gwelen dau e akôm yêc mac nem gameŋ whin.

¹⁴ Yomandô. Yac akôm gwelen ma ahoc ŋawaê ŋayham pi Kilisi asê e meŋ têt mac nem gameŋ. Yac bu akôm bocdinaŋ dom, dec oc tôm dom bu yac apo dauŋ sa tu mba gwelen-nga.

¹⁵ Ma yac atec bu apo dauŋ sa tu gwelen naŋ lau ŋatô sêkôm-nga. Yac akêt batan bu mac nem akêt whin oc êŋsôwec tiatu, ma tu dinaŋ-nga gwelen naŋ yac akôm awhin mac, naŋ ŋa-ŋandô oc êŋsôwec tiatu bocdinaŋ.

¹⁶ Njalên dinañ yac oc atôm bu anem mêtê lau ñatô, nañ si gameñ yêc mac nem ña-ñambu-ñga. Yac bu anem mêtê lau wakuc, ñahu bu yac atec bu apo daun sa pi lau ñatô si gwelen ña-ñandô.

¹⁷ Aneñ lêñ wapo daun sa-ñga kêkuc Anötö ndê yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Asa nañ bu po dau sa, nañ po dau sa tu Pômdau-ñga eñ. *[Jer 9:24]*

¹⁸ Bu ñamalac nañ po dau sa tu dau ndê lêñ-ñga, nañ Anötö gêlic bu yham dom. Magoc ñamalac nañ Pômdau po in sa, nañ Anötö oc lic in ñayham.

11

Pol ndê puc pi aposel tasan

¹ Mboe lau ñatô sêlic aneñ yom gitôm yom gauc mbasi-ñga. Magoc aö bu wasôm yom ñatô tiyham, ma gakêñ whin bu mac oc alic aö sac dom.

² Bu Anötö kac aneñ ñalôm bu wanem lêmun mac, ma wayob mac ati Kilisi ndê lau solop. Aö galic mac atôm aö atunwê ñayham dan, nañ kamatiñ yom whin ñgac dan bu nem. Tu dinañ-ñga dec gakôc gauc ñannga pi in bu wayob in ñapep bu sa ndê lêñ ñawasi ma mbo whin ñgac dan dom e nem ndê ñgac solop. Ma ñgac dau in Kilisi.

³ Kwahic dec mac asap Kilisi dôn ti nem ñalôm ñawasi. Tigen aö gatôc daun bu mboe lau tasan ñatô oc sêmeñ ma sêtim yom mac bu ahu mac nem lêñ dinañ sin, tôm mboc tasan ñadau meñ ma tim yom Ewa.

⁴ Bocke? Lau ñatô bu sêhóc asê mac ma sênem mêtê pi Yisu, magoc ñac si yom pi in so yom ñandô nañ yac ahoc asê pi in, dec mac oc akôm sake? Aö gatôc daun bu mboe mac oc gauc nem yom daêsam dom, oc akôc ñac si yom sa ñagahô eñ. Mac akôc Nalau Dabuñ su, magoc lau ñatô bu sêmeñ ma sêkac mac bu akôc ñalau dan dau-ñga, me sêhoc ñawaê ñayham asê nañ so yac mba, dec aö gatôc daun bu mboe mac oc akôc sa eñ.

⁵ Mac alic lau tasan dinañ bu aposel ñandô, a? Ñac si asa hóc gêlêc aö su?

⁶ Aö ñgac ñayham tu wasôm yom ti gauc atu-tu-ñga dom, magoc aö kayalê Anötö ti ndê yom. Ma gêñ hon nañ aö gakôm, nañ

tu bu wawhê Anötö ti ndê yom sa tiawê têt mac.

⁷ Têt ndoc aö gahoc Anötö ndê ñawaê ñayham asê têt mac, nañ aö tankwê mac dom, magoc kagwiniñ daun ma gakôm gwelen tu wakôm kwan daun-ñga. Aö kakuc lêñ dau, tu bu watoc mac sa ma wanem mac sa-ñga. Bocke? Aneñ lêñ dinañ in so, a?

⁸ Gôlôwac dabuñ gameñ ñatô-ñga sêkêñ gêñ tu sêpuc aö dôn-ñga. Njalên dinañ gitôm aö gam kan ñac si gêñ tu wanem akiñ mac-ñga.

⁹ Ma têt ndoc aö gambo gawhiñ mac ma gapônda gêñ dan, nañ gateñ mac nem ñamalac dan bu nem aö sa dom. Magoc asidôwai nañ sêmeñ akêñ Masedonia sem aö sa. Aö gayob neñ lêñ hon tu bu wakêñ ñawapac têt mac dom, ma oc wan kuc lêñ tigen dinañ.

¹⁰⁻¹¹ Mac gauc gêm bocke? Aö kakuc lêñ dinañ ñahu bu aö tac whin mac dom, a? Mba! Anötö dau kêyalê bu aö atac whin mac ndu andô. Aö gapo daun sa tu aneñ lêñ gakôm gwelen ñaôli mbasi-ñga, ma gwelen bocke nañ aö bu wakôm wawhiñ mac lau gameñ Akaya-ñga, nañ wan kuc lêñ tigen dinañ ñapan. Kilisi dau ndê yom ñandô yêc aneñ ñalôm, dec gasôm yom dau.

¹² Aö tankwê mac bu anemlhi aö tu gwelen ñawaê ñayham-ñga dom, ma oc wakôm bocdinañ ñapan. Aö gatec bu wakêñ ñasawa têt lau nañ sêkôm gwelen tu sêkôc awa-ñga, bu sêtoc dau sa ma sêsôm bu ñac si lêñ gwelen-ñga gi tap yac mba sa.

¹³ Lau kaiñ dinañ, ñac aposel tasan. Ñac si gwelen ñandô bu sêtim yom lau. Bu ñac sêsini si mêtê tasan kwi, ma sem Kilisi ndê aposel ñandô angô.

¹⁴ Asö tu aneñ yom dinañ-ñga dom, bu Sadañ dau mun apu lêñ tasan dinañ ma gêm anela ñawê-ñga angô.

¹⁵ Bocdinañ in ndê lau akiñ bu sênem lau gitêñ nañ sem akiñ Anötö, nañ angô, dec oc kôm yac dasö dom. Magoc tinambu ñac oc sêtap ñagêyô sa tu si lêñ sac dinañ-ñga.

Pol hóc ñawapac daêsam

¹⁶ Aö wateñ mac tiyham bu alic aö tôm ñgac gauc mba-ñga dom. Magoc aö bu wapo daun sa pi ahic tiyham tôm ñac lau

tasaŋ dinaŋ sêkôm. Ma mac bu alic aneŋ yom gitôm ŋgac gauc mba-ŋga ndê, naŋ akôc aö sa tôm mac akôc lau gauc mba dinaŋ sa.

17 Aö kayalê bu yom naŋ aö bu wasôm tu wapo dauŋ sa-ŋga, naŋ kêkuc Pômdau ndê lêŋ dom, magoc aö gasôm kakuc lau gauc mbasi si lêŋ.

18 Aêc. Lau tasaŋ dinaŋ sêŋkuc lêŋ nom-ŋga ma sêpo dau waê sa, dec aö bu wapo dauŋ sa bocdinaŋ.

19 Mac lau ti gauc atu, a? Bocke dec mac alic ŋayham bu akôc lau gauc mbasi-ŋga sa sêmba sêwhiŋ mac?

20 Yomandô. Naŋ lau tasaŋ dinaŋ sêŋgwiŋiŋ mac e ati lau akiŋ ŋambwa, sêmbac yom mac bu sêŋgaho mac nem gêŋ su, sêŋsôn mac nem gauc e asôc ŋac ŋapu, sêtoc dau sa têt mac, ma sêhôt mac mayam su, tigeŋ mac akôc ŋac sa.

21 Mac gauc gêm bocke? Yac mayan dauŋ bu yac lau licwalô mba dec aŋkuc lau dau si lêŋ dom, a? Lau gauc mbasi-ŋga dinaŋ sêpo dau sa tu ŋac si lêŋ-ŋga ti atac pa su. Bocdinaŋ kwahic dec aö bu waŋkuc ŋac si lêŋ dinaŋ wawhiŋ.

22 Naŋ sêpo dau sa bu ŋac lau †Hibru, a? Aö Hibru bocdinaŋ. Naŋ lau Israel-ŋga, a? Aö bocdinaŋ. Naŋ Abraham ndê wakuc ŋac? Aö bocdinaŋ.

23 Naŋ sêsôm bu ŋac sem akiŋ Kilisi, a? Aö kayalê bu mac oc alic aneŋ yom tôm ŋgac ŋagulu kêŋsôn daŋ ndê, magoc aö wasôm têt mac bu aö gam akiŋ Kilisi ma gakôm gwelen ŋawaê ŋayham-ŋga gahôt gêlêc ŋac su. Lau sêkêt aö gandöc gapocwalô, sic aö basô, ma têt daêsam kêpiŋ bu wambac ndu tu gam akiŋ Kilisi-ŋga. Ma ŋac lau dau? Mba.

24 Lau bata Israel-ŋga sêmatôt aö tidim 5, ma tôm têt matôt-ŋga 5 dinaŋ sêhi aö tidim 39* ŋa po naŋ sem bocbiŋ.

25 Naŋ sic aö ŋa sô tidim tö. Sêtuc aö ŋa-hoc tidim tigeŋ. Aö gapac waŋ tidim tö, ma gapoc gwêc sawa tôm ôbwêc daŋ ma acsalô daŋ.

26 Aö ga gameŋ ga gameŋ ŋapaŋ ma

gandöc sic teŋ dom. Ma ŋawapac ŋatô naŋ gahôt whiŋ, naŋ bocdec. Aö galom bu hêc ŋasambac atu, ma gambo gwêc têt têt sac. Lau kaŋ sêkôm aö ŋayom, ma aö gatap kisa sa yêc aö dauŋ neŋ lau Israel-ŋga ma yêc †lau gameŋ apa-ŋga, ma yêc lau malac atu-tu-ŋga ma lau malac sauŋ-sauŋ-ŋga, ma yêc asidôwai tasaŋ bocdinaŋ. Gêŋ hoŋ dinaŋ gitôm bu seŋ aö su, magoc mba.

27 Aö gakôm gwelen ti gahôt ŋawapac atu ŋapaŋ. Têt daêsam aö gayêc bêc ŋapep dom, gêŋ yô a ö, bu yô aö, gambo ŋamlic ŋalhuc, ma gapônda ŋakwê.

28 Wapac hoŋ dinaŋ kêsalê aö ahuc. Ma gêŋ daŋ tiyham kêŋ wapac aö tôm bêc hoŋ, naŋ bocdec bu. Aö gitôm dom bu waŋlhiŋ lau sêkêt whiŋ Kilisi-ŋga daŋ siŋ, tigeŋ gauc gêm ŋac ŋapaŋ.

29 Naŋ malac daŋ bu ndê kêŋ whiŋ ŋaŋga dom, dec oc wahêgo dauŋ tu iŋ-ŋga e aneŋ licwalô pacndê. Ma gêŋ lêtôm-ŋga bu kôm ŋamalac daŋ peŋ sip sac ŋalôm, dec aö oc atac ŋandê pi gêŋ dinaŋ.

30 Aö gatec bu wapo dauŋ sa, magoc aö bu wakôm, dec wasôm yom pi gêŋ naŋ tôc asê bu aö ŋgac licwalô mba-ŋga.

31 Anötö kêyalê bu aö kasau dom. Iŋ Pômdau Yisu Damba, ma yac tac waê bu tampiŋ iŋ tôm bêc hoŋ.

32 Têt ndoc aö gambo malac Damaskas, naŋ gôliŋwaga naŋ job malac dau mbo Kiŋ Aretus ŋapu, naŋ gic atu iŋ ndê lau siŋ-ŋga bu sêyob gatam malac-ŋga hoŋ tu sêkôt aö dôŋ-ŋga.

33 Magoc mba. Asidôwai sêkêt aö gasip sambec sô daŋ, ma sêŋwhaŋ aö gasip yêc gatam atu daŋ yêc malac dau ŋatuŋbôm ŋadômbwê-ŋga ma galhö ga.

12

Pol gêlic undambê ŋagatu

1 Mêtê dapo dauŋ waêŋ sa-ŋga oc kêŋ ŋayham daŋ têt yac dom. Magoc aneŋ ŋalôm kac aö, dec oc wapo dauŋ sa ma wandic têt yom, ma wasôm yom pi gêŋ ŋagatu, ma pi gêŋ ŋatô naŋ Pômdau hoc asê têt aö.

* 11:24: Lau Israel-ŋga si yomsu daŋ (Diut 25:3) sôm bu sêhi ŋamalac giso ŋa-po sêhôt gêlêc tidim 40 dom. Bocdinaŋ lau bata Israel-ŋga bu sêmatôt ŋamalac daŋ, naŋ sêhi iŋ tidim 39 bu sêŋgili yomsu dau ŋadôhôn dom.

2-3 Aö kayalê ngac kên whin Kilisi-nga dan. Yala 14 gi su, Anötö kôc in sa pi lôlôc solop têt in yêc undambê gi. Anötö kôc in ti namlic sambuc me kôc in gatu nambwa, aö gam gauc. Anötö tawasê kêyalê.

4 Ma Anötö tôc gamen †Paradais-nga têt in. In ngô yom pi gêt atu-tu natô nan in gitôm dom bu w hê sa, ma Anötö gic yao in bu sôm asê dom.

5 Aö oc wapo namalac kain dinan waê sa, magoc aö bu wapo daun sa, dec wasôm yom pi gêt tigen, nan bu watôc asê bu aö ngac licwalô mba.

6 Gêt natô yêc bu wapo daun sa pi-nga, ma aö bu wakôm, dec oc watôm ngac gauc mbasi-nga dom. Nahu bu anen yom in yomandô. Magoc aö watoc daun sa pi gêt dinan dom. Lau bu sêmpin aö tu lêt nan sêlic aö gasa-nga, ma tu yom nandô nan gahoc asê-nga, dec oc solop.

Anötö kêmwasiñ lau licwalô mba, bu tôc in ndê naclai asê

7 Yomandô Anötö tôc gêt atu têt aö. Magoc in tec bu aö wapo daun sa pi gêt dau. Tu dinan-nga in kên nasawa têt Sadan bu ênkin in ndê anela dan bu êngwinin aö na gêt wapac namlic-nga dan. Gêt dau kên nandê têt aö gitôm gêt nakwa kun aö.

8 Aö gaten mbec nannga têt Pômdau ma gandac in tidim tö bu kôc gêt wapac dau su yêc aö.

9 Magoc in sôm têt aö bu, “Mba. Anen mwasiñ gitôm bu puc am dôn ma hóc nawapac dinan. Bu aö oc wamwasiñ lau licwalô mba, bu watôc anen naclai asê.” Tu dinan-nga aö Pol oc wapo daun sa tu nawapac bocke nan kêgwinin aö e kôm aö licwalô mba. Nalên dinan aö oc tankwê Kilisi bu kên in ndê naclai tu nem aö sa-nga.

10 Tu dinan-nga aö bu wambo licwalô mba, me lau bu sêpu aö ma sêkên kisa aö, aö bu wapônda daun, me aö bu wahôc nawapac tidau-tidau tu Kilisi-nga, dec wahôc ti atac nayham. Bu têt ndoc aö kasahê licwalô tôm dom, nan tankwê Kilisi ndê naclai bu puc aö dôn ma walhac nannga.

Pol tac whin lau Korin-nga

11 Aö galic daun gitôm ngac nambwa-nga dan, magoc aposel tasan nan mac atoc nac

sa, nan si asa hóc gêlêc aö su? Oc tôm bu mac apo aö waên sa, magoc mba. Mac akôm dom, ma tu dinan-nga dec aö kakuc lau gauc mbasi-nga si lêt ma gapo daun sa têt mac.

12 Têt têt aö gambo gawhin mac, nan aö gakôm gêt nan aposel nandô sic waê bu sêkôm. Aö gakôm gêt dalô, gêt atu-tu ma gêt ti naclai atu daêsam.

13 Bocdinan mac gauc gêm bu aö gakôm gêt sake têt gôlôwac dabun natô, nan gakôm têt mac dom? Mboe mac alic aö sac bu gandac mac bu akên gêt tu anem aö sa-nga dom, a? Bu bocdinan, dec waten mac bu asuc anen sac kwi.

14 Kwahic dec aö kamasan daun bu wandic mac kêsi tidim tö-nga. Magoc aö waloc tu bu wakôc mac nem gêt dan-nga dom. Bu gêt nan aö tac whin, nan mac nem wapa ti mone dom, magoc mac daôm. Y omandô. Aö bu wakên wapac mac dom, bu aö gatôm mac damam, ma solop dom bu balêkoc sêkên gêt tu sêlôm damba ti dindai-nga. Damba ti dindai bu sêkên gêt tu sêlôm si balêkoc-nga, dec oc solop.

15 Boc-dinan aö galic nayham bu wakên nen gêt hon tu wanem mac sa-nga, e wakên daun sambuc tu mac-nga whin. Nalên dinan aö bu watôc asê bu aö atac whin mac ndu andô, ma mac bu atac whin aö gwalec, oc nayham me mba?

16 Mac bu atac whin aö me atac whin aö dom, magoc mac anyalê su bu aö gakên nawapac dan têt mac dom. Magoc mboe lau nan sêkên kisa aö, nan oc sêsôm bu aö kasalê lêt bu wan sau mac ma malô wakôc mac nem gêt natô-nga.

17 Mac gauc gêm bu aö kakin anen lau natô sêtên mac sêloc, bu sêngaho mac nem gêt natô su tu aö-nga, a?

18 Aö gandac Taitus bu têt mac loc, ma kakin yac nen asidôwa dan whin in. Ma Taitus kôc mac nem gêt bocke, a? Mba andô. Alu akôc gauc tigen ma asa lêt tigen, nan akôm gwelen naôli mbasi-nga.

Pol gêm la lau Korin-nga

19 Mac gauc gêm bu yac asôm yom hon dinan tu bu alhac daun ahuc, a? Mba. Yac akên whin Kilisi, ma asôm mba yom hon yêc awê têt mac yêc Anötö anngô-nga. Ma

gêñ honj nanj yac akôm, nanj akôm tu bu apuc yac mba lau atac whiñ-nga mac dôñ alhac ñannga-nga.

²⁰ Aõ gatöc dauñ bu mboe aõ waloc ma watap sa bu mac nem la u ñatô sêsap mêtê sac dôñ sêmbo. Bocke? Mac nem lau ñatô sêsôm dau, me sem lêmuñ dau, a? Lau ñatô atac ñandê têtñ dau, sêwhê dau kôc-kôc, sêpu si asidôwai ma sêsec gameñ, sêtoc dau sa, me sêli dau sa, a? Aõ bu waloc ma walic bu mac nem lau ñatô sêñkuc lêtñ nanj aõ atac whiñ dom, dec aõ oc wañkuc lêtñ matôc-nga nanj mac oc atac whiñ dom.

²¹ Muñ-nga, mac nem lau daêsam sêkôm mêtê mockaiñ-nga ti atac ñagalac-nga tidau-tidau. Aõ gasôm têtñ ñac bu sênem dau kwi ma sêhu lêtñ sac dinañ siñ. Kwahic dec aõ gatöc dauñ bu mboe aõ wambu waloc, ma walic bu ñac sêsap lêtñ dinañ dôñ ñapañ sêmbo. Bu bocdinañ, dec mêtê sac dau oc kêñ wapac aõ, ma aneñ Anötö oc kêñ aõ mayañ dauñ atu tu mac-nga.

13

Pol oc kêñ gêli lau nanj sêkôm sac, nanj dom

¹ Ñasawa sauñ aõ oc wandic mac kêsi tidim tö-nga. Ma aõ bu wamatôc mac nem lau ñatô, dec aõ oc wañkuc ñagôliñ solop tamatôc lau giso-nga, nanj sêto yêc bocdec bu:

Ñamalac tigenj bu êñgôliñ yom pi ñgac danj, dec oc tôm dom bu dakôc inj ndê yom sa. Ñamalac lu me tö bu sêpuc yom dau dôñ, dec dalic bu yomandô. *[Diut 19:15]*

² Têtñ ndoc aõ gac mac kêsi tidim lu-nga, nanj gasôm têtñ lau nanj sêkôm mêtê sac bu sêhu siñ. Ma aõ gakêtñ puc mac bu têtñ ndoc aõ bu wambu waloc, ma watap sa bu lau dau sêsap si lêtñ dinañ dôñ ñapañ sêmbo, dec oc wakêtñ matôc ñannga têtñ ñac, ma têtñ lau ñatô nanj sêkôm sac, nanj bocdinañ. Kwahic dec aõ gambo ahê, magoc ndoc kêpiñ bu wambu waloc, dec wakêtñ puc mac pi gêtñ tigenj dinañ tiyham.

³ Mac nem lau ñatô sêndac aõ bu w atôc gêtñ danj têtñ mac, nanj oc whê sa bu aõ gasôm yom gam Kilisi añgô. Bocdinañ ayob daôm ñapep, bu aõ oc wamatôc lau sêkôm mêtê sac-nga honj ti ñannga. Kilisi dau bu

mbo whiñ mac, dec oc kêñ gêli mac dom, inj oc kôm mêtê ñannga kainj tigenj.

⁴ Yomandô. Lau sic Kilisi pi a gicso dau gitôm ñgac licwalô mba. Magoc Anötö ndê ñaclai uñ inj sa ma kêñ inj mbo tali ñapañ. Ma yac lau nanj mba akêtñ whiñ piñ yac dôñ am damiñ Kilisi, nanj lau licwalô mbasi bocdinañ. Magoc Anötö ndê ñaclai kêñ yac ambo tañli awhiñ inj, tu bu anem akiñ mac-nga.

Pol gêm la lau Korin-nga tiyham

⁵⁻⁶ Mac bu andac batam yac bu aposel ñandô me mba, dec atôc gwaniñ daôm nem lêtñ. Mac añyalê su bu ñamalac nanj kêñ whiñ dom, nanj Kilisi mbo inj ndê ñalôm dom. Bocdinañ mac bu alic bu mac akêtñ whiñ ambo, ma Yisu Kilisi mbo nem ñalôm, dec añyalê bu yac mba gwelenj ña-ñandô dinañ, ma whê yac sa bu aposel ñandô.

⁷ Yac atej mbec têtñ Anötö bu puc mac dôñ ma akôm sac danj dom. Yac atac whiñ bu mac asa lêtñ gitêtñ, tu bu mac nem lêtñ tôc asê bu yac aposel ñandô lec dom. Mba. Lau ñatô bu gauc nem bu yac aposel tasanj, nanj inj gêtñ ñambwa. Yac mba mbec dinañ ña-ñahu andô, nanj yac atac whiñ bu Anötö puc mac dôñ bu añkuc lêtñ gitêtñ eñ.

⁸ Lau bu sêsap lêtñ yom ñandô-nga dôñ, dec oc tôm dom bu yac akôm gêtñ ti ñaclai tu amatôc ñac-nga. Magoc lau nanj sêñkuc lêtñ yom ñandô-nga dom, nanj yac akôm gêtñ ti ñaclai tu bu amatôc ñac-nga e sêhu si giso siñ.

⁹ Bocdinañ mac bu alhac ñannga ma asap yom ñandô dôñ, dec oc tôm dom bu yac atôc mba ñaclai têtñ mac, magoc yac oc atac ñayham atu tu mac nem lêtñ ñayham-nga. Ma yac atej mbec bu mac lau akêtñ whiñ-nga asa nem lêtñ honj ñapep eñ.

¹⁰ Aõ gato yom honj dinañ bu wakêtñ puc mac bu ahu nem mêtê s ac honj siñ muñ, bu têtñ ndoc aõ bu wahôc asê, nanj gatec bu wamatôc mac ña ñaclai nanj Pômdau kêñ têtñ aõ. Bu inj kêyaliñ aõ sa ma kêñ ñaclai têtñ aõ bu wapuc mac dôñ, ma tu bu wañgwiniñ mac-nga dom.

Pol ndê yom ñambu-nga

¹¹ O asidôwai, aõ bu wandic bata bapia dindec, dec bu wakôm neñ acsalô têtñ mac honj. Añsahê ñannga bu andic dabiñ nem

lêḥ akêḥ whiḥ-ḥga hoḥ tisolop. Aneḥ yom hoḥ dindec puc mac dôḥ. Akêḥ nem gauc ti ḥalôm pitigeḥ, ma ambo awhiḥ daôm ti yom malô. Akôm bocdinaḥ, ma Anötö, naḥ Atac Whiḥ ti Yom Malô Ḥadau, naḥ oc mbo whiḥ mac.

¹²Akam daôm aḥkuc gôlôwac dabuḥ si lêḥ.

¹³Anötö ndê lau dabuḥ hoḥ naḥ sêmbô gameḥ Masedonia-ḥga dindec, naḥ sêkôm si acsalô ḥayham têḥ mac.

¹⁴Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasiḥ ti Anötö ndê atac whiḥ puc mac dôḥ, ma Ḥalau Dabuḥ piḥ mac hoḥ dôḥ ḥapaḥ.

Pol ndê bapia têtê lau Galasia-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Aposel Pol to bapia dindéc têtê lau sêkên whin-nga nan sêmbo gamej Galesia-nga. Mun-nga in dau kêsêlên tòm malac ma hoc nawaê nayham asê têtê lau Galesia-nga, dec lau sic hu sêkên whin Yisu (Apo 13:14-14:23).

Tinjambu lau Israel-nga natô sêhóc asê gôlôwac dabun Galesia-nga, ma sênsôn lau sêkên whin Yisu-nga si gauc pi lêtê sêti lau gitên yêc Anötö anğô-nga. Nac lau nan sêsap lau Israel-nga si sakin akwa dôn, ma sêkac lau Galesia-nga bu sênkuc pwac sêsê laungac si namlic natô su-nga, ma sêsóc Moses ndê yomsu hon napu. Nac sêsôm bu lau sêkên whin Yisu-nga nan lau Israel dom, nan bu sêkôm bocdinaj dom, dec oc tòm dom bu Anötö kôc nac sa me lic nac bu lau gitên. Ma lau dau sêpu Pol ma sêsôm bu in aposel nandô dom, nahu bu in kac lau gamej apa-nga bu sênkuc Israel si sakin akwa dom.

Tu dinaj-nga Pol to bapia dindéc tu bu whê dau sa bu in aposel nandô, nan Yisu Kilisi lu Anötö sênyalin in sa (1:1), ma gêm mêtê tòm Yisu dau hoc asê têtê in (1:12). Ma in bu puc lau sêkên whin-nga dôn bu sêsóc lau tasan dinaj si yom napu dom. In sôm bu nawaê nayham tigen in yom nandô, ma nawaê dau tóc asê tiawê bu lau sêti lau gitên tu nac si sêkên whin-nga, ma tu sênkuc yomsu-nga lec dom. Yêc lôcwha 5 - 6 in to yom natô tu bu puc lau dôn bu sêkên whin nanga, sêsap mêtê atac whin-nga dôn, ma sêpin dau dôn napep. Lau nan Nyalau Dabun gêm gôlin nac, nan oc sêhu mêtê sac sin, ma sêkôm mêtê nayham en (5:16-26).

Pol ndê yom namata-nga

¹⁻² Aô Pol, ma asidôwai nan sêmbo sêwhin aô, ato bapia dindéc têtê Kilisi ndê gôlôwac dabun hon yêc gamej Galesia-nga. Aô gati t'aposel magoc namalac dan kêyalin aô sa, me lau ton dan sêjkin aô bu wati aposel

dom. Mba. Yisu Kilisi lu in Damba Anötö nan un in sa akên lau batê-nga, nan dec sênyalin aô sa ti sêjkin aô.

³ Mwasin ti yom malô têtê mac akên yac nej Daman Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi.

⁴ Yisu kên dau mbac ndu tu yac nej sac-nga, bu êngaho yac su yêc mêtê sac nan gêm nom dindéc ahuc. Lêtê dau Daman Anötö gauc gêm tidôn ma tac whin bu Yisu kôm nandô sa.

⁵ Bocdinaj datoc Anötö ndê waê sa tòm têtê sambob dandic nawaê. Yomandô!

Pol kên puc lau bu sênkuc nawaê nayham tigen

⁶ Tu Kilisi-nga dec Anötö kêmwasin mac, ma kêgalêm mac sa ati in ndê lau. Magoc ngahô en, mac ahu in ti nawaê nayham nan aposel sem, nan sin, ma anğuc yom wakuc. Mac nem lêtê dinaj kôm aô gahêdaên.

⁷ Yom nan mac anğuc, nan yom nandô dom. Mboe lau natô sênsôn mac nem gauc ma sênsahê bu sênsôn nawaê nayham pi Kilisi whin.

⁸ Anğô su nan! Yac dauj me anela undambê-nga dan, me asa bu têtê mac mej ma nem mêtê wakuc, nan so mêtê nan mun-nga yac ahoc asê têtê mac, nan oc tap Anötö ndê atac nandê sa.

⁹ Aêc! Yac asôm su, ma aô wasôm tiyham. Asa nan bu hoc mêtê asê têtê mac nan so yac lau aposel mba mêtê nan mac akôc sa su, nan oc tap Anötö ndê atac nandê sa.

¹⁰ Mac gauc gêm sake? Aô gato yom dindéc tu bu lau sêlic aô nayham ma sêmpin aô-nga, me tu bu Anötö lic aô nayham-nga? Anğô! Aô bu wakôm tu namalac-nga, dec aô Kilisi ndê ngac akin dom.

Pol whê sa bu in Anötö ndê aposel nandô

¹¹ O asidôwai, aô bu wawhê sa têtê mac bu mêtê nan gahoc asê têtê mac, nan namalac si yom dom.

¹² Bu namalac dan kên têtê aô me kêdôhôn aô dom, magoc Yisu Kilisi hoc asê têtê aô.

¹³⁻¹⁴ Mac anğô aô nawaê su, dec anyalê bu mun-nga lê aô gam akin Anötö kakuc lau Israel-nga si sakin akwa. Aô gasa nac si lêtê dau gahôc gêlêc nac si daêsam nan si yala gitôm aô nej. Ma gayêm dauj su tu wanğuc aban Israel-nga si ngôlin. Ma mac anğô bu

aö gakêñ kisa ñaŋga têtñ Anötö ndê gôlôwac dabuñ nan sêkêñ whiñ Yisu, ma gakôm bu wasen ñac su.

¹⁵ Magoc Anötö kêyalin aö sa gwanan su, têtñ têtñ aö gambo dinan atac ñalôm en, ma tu in ndê lêtñ êmwasiñ lau-nga dec kêgalêm aö sa bu wanem akiñ in. Ma tiñambu in gêlic ñayham

¹⁶ bu hoc in ndê Atu Yisu asê têtñ aö, tu bu wasôm in ndê ñawaê ñayham asê têtñ lau nan lau Israel dom. Têtñ dinan aö gasôm yom gawhiñ lau ñatô dom.

¹⁷ Ma aö gapi Jerusalem bu walic lau nan sêti aposel sêmun aö, nan dom. Mba. Aö gatêtñ gameñ Arabia-nga ga, ma tiñambu gambu gatêtñ malac Damaskas.

¹⁸ Aö gambo malac dinan yala tö su, goc gapi Jerusalem ga bu walic Pita, ma gambo gawhiñ in tôm bêc 15.

¹⁹ Aö galic Pômdau asi Jems, magoc galic aposel ñatô dom.

²⁰ Aö wasôm yêc Anötö anğô-nga bu yom nan kwahic dec gato, nan yom tasan dom.

²¹ Tiñambu aö gatêtñ gameñ Siria ma Silisia-nga ga.

²² Gôlôwac dabuñ gameñ Judia-nga nan sêkêñ whiñ Kilisi, nan sêlic aö anôn andô dom.

²³ Magoc sêngô ñawaê pi aö bocdec bu, “Ngac nan mun-nga kêtñ kisa têtñ yac, kwahic dec kôm gwelen ma gêm mêtê pi lêtñ dakêtñ whiñ-nga nan mun-nga in kôm bu sen su.”

²⁴ Bocdinan sêmpin Anötö tu in gêm aö kwi-nga.

2

Lau aposel Jerusalem-nga sêkôc Pol sa

¹ Yala 14 giñga su goc gapi Jerusalem ga tiyham, ma gakôc Banabas lu Taitus sêwhiñ aö.

² Anötö dau hoc yom dan asê têtñ aö ma kac aö, dec gapi Jerusalem ga têtñ ndoc dinan. Ma ñawaê ñayham nan gahoc asê têtñ flau gameñ apa-nga, nan aö gawhê sa yêc Jerusalem. Aö gawhê sa têtñ lau hon dom, magoc gawhê sa têtñ lau sêkêñ whiñ-nga si lau bata. Aö gatec bu lau sêpu gwelen nan gakôm, me sêsôm bu aö gakôm ñambwa, ma

tu dinan-nga dec gawhê dauñ sa têtñ ñac lau dau.

³ Ñac sêñyalê bu Taitus nan whiñ aö têtñ têtñ dinan, in ngac Grik-nga. Magoc sêkac yac bu asê in ndê ñamlic ñatô êñkuc lau Israel-nga si pwac nan dom.

⁴ Yom hon dinan hóc asê, ñahu bu lau ñatô sêñsau bu sêti yac mba asidôwai ma sêmen sêmbu sêwhiñ yac bu sêtip lêtñ ti sakiñ nan yac andôhôn têtñ lau gameñ apa-nga. Yisu Kilisi kêgapwêc yac su yêc sakiñ yomsu-nga, magoc ñac lau tasan dinan sêkôm bu sêkac yac kwi ma ankc lêtñ yomsu-nga tiyham atôm lau akiñ ñambwa.

⁵ Tigen yac alhac ñaŋga ma asôc ñac ñapu dan dom, ñahu bu yac atac whiñ bu mac lau Galesia-nga anyalê yom ñandô pi ñawaê ñayham, ma asap dôn ñapan.

⁶ Aö kayalê bu Anötö toc ñamalac dan sa hóc gêlêc dan su dom. Tu dinan-nga dec gahêgo dauñ dom têtñ ndoc nan gawhê dauñ sa têtñ lau nan gôlôwac dabuñ Jerusalem-nga sêtoc sa sêti ñac si lau bata. Ma ñac sêsôm yom dan bu sêmatôc ñawaê ñayham nan gam yêc lau apa si gameñ, nan dom.

⁷ Mba! Ñac sêlic bu Anötö kêtñ ñawaê ñayham sip aö aman bu wahoc asê têtñ lau nan lau Israel dom, tôm in kêtñ sip Pita amba bu hoc asê têtñ lau Israel-nga.

⁸ Bu Anötö kêtñ ñaclai têtñ Pita ma kêyalin in sa ti lau Israel-nga si aposel, ma kêtñ ñaclai têtñ aö bocdinan, ma kêyalin aö sa gati lau gameñ apa-nga si aposel.

⁹ Lau sêkêñ whiñ-nga yêc Jerusalem sêtoc Jems, Pita ma Jon sa sêti ñac si ñagôlôn. Ma têtñ ndoc lau tö dinan sêlic bu aö gatap Anötö ndê mwasiñ sa su, dec sêkam alu Banabas tu bu sêtôc asê bu ñac sêkôc alu ti alu mba yom sa. Ma ñac si ñalôm pitigen bu yac akôm gwelen ñawaê ñayham-nga awhiñ lau gameñ apa-nga, ma ñac sêkôm sêwhiñ lau Israel-nga.

¹⁰ Ñac sêndac gêtñ tigen, nan bu yac gauc nem ñac si lau nan sêpônnda dau. Ma gêtñ dau aö gauc gêm tidôn su bu wakôm.

Pol sôm Pita yêc malac Antiok

¹¹ Tiñambu aö gambo malac Antiok, ma Pita meñ mbo malac dau whiñ. Magoc malô aö galic yêc awê bu in kôm gêtñ dan,

naŋ so yom ɲandô ɲawaê ɲayham-ɲga. Ma tu dinaŋ-ɲga dec aô gasôm yom sêmbalaŋ-ɲga solop tɛŋ in.

¹² Bu tɛŋ ndoc in hôt asê Antiok tiwakuc, naŋ in kôm mêtê solop. In ndôc ti gɛŋ gɛŋ whin lau sêkêŋ whin-ɲga naŋ lau Israel dom, dec tôt asê bu in hêgo dau tu Moses ndê yomsu-ɲga dom. Magoc tinambu lau Israel-ɲga ɲatô naŋ sem gwelen sêwhin Jems, naŋ sêhôt asê malac Antiok. Pita kêyalê bu ɲac sêsap Moses ndê yomsu dôn ma ɲac bu sêkac lau gameŋ apa-ɲga bu sêŋkuc lau Israel-ɲga si ɲpwac sêsê laungac ɲamlic ɲatô su-ɲga. Tu dinaŋ-ɲga dec in tôt dau ma kédahin dau su yêc lau naŋ lau Israel dom. In ndê lɛŋ dau in lɛŋ giso.

¹³ Ma lau sêkêŋ whin-ɲga Israel-ɲga ɲatô naŋ sêmbô malac Antiok, naŋ sêŋkuc in ma sêsa lɛŋ tasan dinaŋ sêwhin, e lɛŋ dau hê Banabas kwi whin.

¹⁴ Tɛŋ ndoc aô galic bu ɲac si mêtê dau so yom ɲandô ɲawaê ɲayham-ɲga, dec gasôm yom tɛŋ Pita yêc ɲac hoŋ aŋgô-ɲga bocdec bu, “Am ɲgac Israel-ɲga, magoc tɛŋ ndoc am mwen hôt asê malac Antiok, naŋ am mbo whin lau naŋ lau Israel dom, ma hêgo daôm tu Israel-ɲga si yomsu-ɲga dom. Magoc malô am kac nem ɲalôm kwi ma kôm gitôm am gêlic Moses ndê yomsu gitôm gɛŋ atu, ma hu lau dau sin ma mbo ahê ɲac. Bocke? Kwahic dec am bu kac lau gameŋ apa-ɲga bu sêsôt lau Israel-ɲga si ɲagôlin ɲapu, a?”

Lɛŋ tigen yêc bu dati lau gitɛŋ, naŋ dakêŋ whin

¹⁵ Ma aô gasôm tɛŋ Pita, “Yac lau Israel-ɲga êlêmê dasam lau gameŋ apa-ɲga bu lau sac, bu ɲac sêŋkuc Moses ndê yomsu dom. Magoc hêclu neŋ ɲahu yêc lau gameŋ apa-ɲga dom. Mba. Dinaŋi sêkôt hêclu dambo lau Israel-ɲga naŋ dakôt Moses ndê yomsu, naŋ ɲalôm.

¹⁶ Magoc yac tanyalê su bu ɲamalac dan oc ti ɲamalac gitɛŋ yêc Anötô aŋgô-ɲga tu in kêkuc lɛŋ yomsu-ɲga dom. Mba, oc tôm dom. Magoc tu ɲamalac dan kêŋ whin Yisu Kilisi-ɲga, dec Anötô gêlic in bu ɲamalac gitɛŋ. Seŋ tigen dinaŋ gic lau hoŋ ɲawaê, yac lau Israel-ɲga, ma lau gameŋ apa-ɲga boc-dinaŋ. Tanjuc lɛŋ dakêŋ whin Yisu

Kilisi-ɲga tu bu dati lau gitɛŋ tu lɛŋ dinaŋ-ɲga, ma tu tanjuc lɛŋ yomsu-ɲga lec dom.”

¹⁷ Kwahic dec yac tanjuc lɛŋ dakêŋ whin Kilisi-ɲga tu bu dati lau gitɛŋ-ɲga. Mboe lau ɲatô oc sêsam yac bu lau sac tu yac tanjuc lɛŋ yomsu-ɲga tiyham dom. Magoc yac oc dasôm sake? Lɛŋ dakêŋ whin Kilisi-ɲga kêŋ ɲasawa tɛŋ yac tu dakôm sac-ɲga, a? Aô wasôm, mba andô!

¹⁸ Muŋ-ɲga aô kasahê bu wati ɲgac gitɛŋ tu kakuc yomsu-ɲga, magoc kwahic dec gahu lɛŋ dau sin su. Aô bu wambu wandi wasôt yomsu ɲapu tiyham, dec oc tôt gɛŋ tigen asê tɛŋ aô, naŋ bu aô ɲgac kagili yomsu-ɲga.

¹⁹ Bu sakin yomsu-ɲga tôt asê tɛŋ aô bu gawêkain seŋ wambac ndu-ɲga, ma bocdinaŋ dec aô tanjuc lɛŋ yomsu-ɲga bu nem aô sa tiyham lec dom. Yomandô. Aô gahu lɛŋ yomsu-ɲga sin, tu bu wanem akin Anötô tôm aneŋ béc hoŋ wambo tanli-ɲga. Anötô dau pin aô dôn gam damin Kilisi gitôm gambac ndu pi a gicso dau gawhin in.

²⁰ Ma kwahic dec aneŋ ɲahu gambo tanli-ɲga sip aô dauŋ dom, magoc gambo tanli tu Kilisi naŋ tisa mbo tali tiyham ma mbo aneŋ ɲalôm naŋ-ɲga. Ma tôm béc hoŋ naŋ wambo tanli wambo nom lec, naŋ wasa lɛŋ tigen bocdec bu, wakêŋ whin Anötô Atu naŋ tac whin aô ma kêŋ dau tu aô-ɲga.

²¹ Aô galic Anötô ndê mwasiŋ gitôm gɛŋ ɲambwa dom. Mba. ɲahu bu ɲamalac dan gitôm dom bu ti ɲamalac gitɛŋ tu in kêkuc yomsu-ɲga. Bu bocdinaŋ, dec Kilisi ndê mbac ndu naŋ oc ɲahu mbasi.

3

Lɛŋ yomsu-ɲga ma lɛŋ dakêŋ whin-ɲga

¹ O mac lau Galesia-ɲga, mac lau gauc mba. Yac awhê yom hoŋ pi Yisu Kilisi sa yêc awê tɛŋ mac, e tôm mac daôm tanôm alic in mbac ndu pi a gicso dau. Magoc asa dec meŋ ma kêŋsôn mac nem gauc?

² Aô bu wakêŋ gêndac tɛŋ mac pi yom tigen bocdec bu, mac anjuc yomsu dec Anötô kêŋ ɲalau Dabuŋ tɛŋ mac, me mac akêŋ whin ɲawaê ɲayham pi Kilisi, naŋ mac aŋgô su, dec in kêŋ ɲalau tɛŋ mac?

³⁻⁴ Bocke ma kwahic dec mac nem gauc tisac? Tɛŋ ndoc mac akêŋ whin tiwakuc,

nañ mac asa nem lêtj ti Nalau Dabuñ ndê ñaclai, ma ahu lêtj yomsu-nga sinj. Tu dinan-nga lau nañ sêsap yomsu dôñ, nañ sêkêñ kisa mac. Tu sake-nga kwahic dec mac bu ambu asôc yomsu ñapu tiyham, ma gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu gêtj nañ mac daôm akôm tu añkuc yomsu-nga. Mac bu akôm bocdinañ, dec kisa atu nañ mac ahôc têtj ñamata-nga, nañ ñahu mbasi.

⁵ Añgô! Anötö kêtj ndê Nalau Dabuñ têtj mac ma kôm gêtj dalô daêsam yêc mac añôm-nga. Inj kôm gêtj dau tu mac añkuc yomsu-nga, me tu mac akêtj whiñ yom pi Kilisi, nañ mac añgô su-nga?

⁶ Gauc nem Abraham. Inj kêtj whiñ Anötö, ma tu dinan-nga Anötö gêlic inj bu ñgac gitêtj.

⁷ Bocdinañ añyalê bu lau hoñ nañ sêtj kuc lêtj sêkêñ whiñ-nga, nañ Anötö gêlic ñac sêtôm Abraham ndê lau wakuc.

⁸ Yom nañ sêto yêc, nañ tôc asê gwanan bu Anötö oc lic lau nañ lau Israel dom, nañ bu lau gitêtj, tu ñac si sêkêñ whiñ-nga. Anötö sôm ñawaê ñayham dau asê têtj Abraham gwanan su bocdec bu:

Lau nom-nga hoñ oc sêtap aneñ mbec ñamwasin sa yêc am. *[Gen 12:3]*

⁹ Abraham kêtj whiñ, dec tap Anötö ndê mbec ñamwasin sa. Ma bocdinañ lau hoñ nañ sêkêñ whiñ, nañ oc sêtap mbec dau ñamwasin sa sêwhiñ Abraham.

¹⁰ Magoc lau hoñ nañ gauc gêm bu ñac oc sêti lau gitêtj tu sêtj kuc yomsu-nga, nañ oc sêtap Anötö ndê tac ñandê sa, tôm yom dan nañ sêto yêc, nañ sôm bocdec bu:

Asa nañ kêtj kuc yomsu hoñ nañ sêto sip buku yomsu-nga, nañ ñapep ma timala dom, nañ oc tap Anötö ndê tac ñandê sa. *[Diut 27:26]*

¹¹ Ma yom dan tiyham sêto yêc bocdec bu:

Lau gitêtj oc sêndöc tali tu ñac si sêkêñ whiñ-nga. *[Hab 2:4]*

Yom dau tôc asê tiawê bu ñamalac dan oc ti ñamalac gitêtj yêc Anötö añgô-nga tu inj kêtj kuc yomsu-nga dom.

¹² Lêtj yomsu-nga sôm bu ñamalac nañ tôm bu sa ndê lêtj êñkuc yomsu hoñ ñapep eñ, nañ oc ndöc tali. Magoc lêtj yomsu-nga dinañ so lêtj dakêtj whiñ-nga.

¹³ Asa nañ takwê lêtj yomsu-nga bu nem inj sa, nañ gic waê bu tap Anötö ndê atac ñandê sa. Magoc Kilisi kêtj gaho yac su yêc lêtj datap atac ñandê dinañ sa-nga. Inj dau hôt Anötö ndê atac ñandê tu yac-nga, tôm yom nañ sêto pi lau sac, nañ yêc bocdec bu:

Lau hoñ nañ sêkêñ ñac sêtj galêtj a, nañ dalic ñac gitôm lau nañ sêtap Anötö ndê tac ñandê sa. *[Diut 21:23]*

¹⁴ Yisu Kilisi hôt ñandê dinañ tu bu lau nañ lau Israel dom, nañ dec oc sêtap Abraham ndê mbec ñamwasin sa sêwhiñ lau Israel-nga. Ma yac hoñ oc dakôt Nalau Dabuñ, nañ Anötö gic bata su, nañ sa tu yac neñ dakêtj whiñ Yisu-nga.

Pwac yomsu-nga, ma pwac mwasin-nga

¹⁵ O asidôwai, wanem dôhôn pi ñamalac si lêtj bu wawhê gêtj dau sa. Pwac nañ ñamalac lu sêmatin tidôn su, nañ oc tôm dom bu ñgac dan ndic têtj, me señ su. Ma Anötö ndê pwac bocdinañ.

¹⁶ Inj gic bata yom têtj Abraham ma sôm bocdec bu, “Aö oc wanem mbec am ti nem wakuc.” Yom nañ inj sôm pi Abraham ndê wakuc, nañ hêganôn lau daêsam dom, magoc hêganôn Abraham ndê ñgac wakuc tigen, nañ Kilisi dau.

¹⁷ Aö wasôm têtj mac bu Anötö gic bata yom dau têtj Abraham muñ su, ma tinambu yala 430 ginça su, dec inj kêtj ndê yomsu têtj lau Israel-nga. Magoc yomsu dau señ pwac mwasin-nga nañ Anötö kêtj matin whiñ Abraham, nañ su dom.

¹⁸ Lau bu sêtap Anötö ndê mwasin sa tu sêtj kuc yomsu-nga, nañ dec lêtj dau kêtj kuc yom nañ Anötö gic bata têtj Abraham, nañ dom. Magoc bocdinañ dom. Bu Anötö gic bata yom têtj Abraham ma sôm bu êmwasin inj ñambwa.

¹⁹ Bocdinañ Anötö kêtj yomsu ñahu bocke? Inj kêtj tu bu tôc ñamalac si sac asê-nga, bu lhac e Abraham ndê wakuc nañ Anötö gic bata yom pi inj, nañ hoc asê. Ma gêtj dan tiyham. Añela sêkôt Anötö ndê yomsu ma sêkêñ têtj ñgac ñalhu-nga dan, nañ Moses.

²⁰ ñgac ñalhu-nga dau kôm gwelen mbo Anötö ma lau Israel-nga ñalhu ma kôt yomsu. Magoc pwac mwasin-nga nañ

Anötö kêmatiņ whiņ Abraham, naņ iņ dau kêņ solop têt iņ, ma ñgac ñalhu-ñga mbasi.

Yomsu oc têt yac neņ sac asê, ma wê yac datêt Kilisi dandi

²¹ Bocdinaņ wandac mac bocdec bu, yomsu seņ mwasiņ naņ Anötö gic bata tidôt bu kêņ têt Abraham naņ su, me? Wasôm têt mac bu mba andô. Yac bu datôm bu datap seņ dandöc tanli-ñga sa yêc yomsu, dec yomsu dau oc ti yac neņ seņ dati lau gitêt-ñga.

²² Magoc oc têt dom. Anötö ndê yom naņ sêto yêc, naņ whê sa bu lau nom-ñga hoņ sêndöc gapocwalô sac-ñga. Ñalêt dinaņ mwasiņ naņ Anötö gic bata, naņ hêganôt lêt dakêt whiņ-ñga, ma datap mwasiņ dau sa tu dakêt whiņ Yisu Kilisi-ñga.

²³ Muņ-ñga, lêt dakêt whiņ-ñga dinaņ meņ sa tiawê su dom. Têt têt dinaņ yac dambo datôm lau gapocwalô-ñga naņ yomsu sô yac dôt, bu dambo bocdinaņ e Anötö têt lêt dakêt whiņ-ñga asê tiawê.

²⁴ Anötö kêņ yomsu bu nem gôliņ yac ma têt yac neņ sac asê, goc wê yac datêt Kilisi dandi, bu datap lêt dati lau gitêt-ñga sa tu yac neņ dakêt whiņ iņ-ñga.

²⁵ Ma kwahic dec lêt dakêt whiņ-ñga meņ sa su, dec dambo yomsu ñapu tiyham dom.

Dati Anötö atuwêi ti ñgac

²⁶ Mac hoņ ati Anötö ndê balêkoc tu mac nem akêt whiņ Yisu Kilisi-ñga.

²⁷ Bu mac hoņ naņ alin busaņgu, naņ gêt dau piņ mac dôt am damiņ Kilisi, têt mac asôc iņ ti nem ñakwê.

²⁸ Ma Anötö kêt mac sa kêtuc mac nem ñahu nom-ñga dom. Mba. Mac bu lau Israel-ñga, me lau apa, lau akiņ ñambwa me lau naņ dau sêmbo si gêt, lauwhê me launğac, tigen aņyalê bu Anötö kêt yac hoņ sa tu yac neņ dakêt whiņ Yisu Kilisi-ñga, naņ piņ yac hoņ dôt dapitigen.

²⁹ Ma mac lau asa naņ ati Kilisi ndê, naņ ati Abraham ndê lau wakuc bocdinaņ, ma awêkaiņ mwasiņ naņ Anötö gic bata têt Abraham.

4

¹ Aö wawhê gêt dau sa têt mac bocdec bu. Balê naņ damba gic bata bu kêņ ndê

wapa lêtsem têt iņ, naņ oc wêkaiņ gêt dau yomandô. Magoc damba bu mbac ndu têt ndoc iņ mbo balê, dec iņ oc kêt wapa dau sep dom, ma iņ oc mbo gitôm damba ndê ñgac akiņ ñambwa daņ.

² Ma lau ñatô oc sêtob iņ ti ndê wapa lêtsem e iņ ndê yala gitôm naņ damba sôm tidôt gwanan su.

³ Ma yac bocdinaņ. Muņ-ñga yac dakêt whiņ su dom, naņ dambo datôm balêkoc sauņ, ma datôm lau akiņ ñambwa naņ dambo yomsu ti ñagôliņ nom-ñga ñapu.

⁴ Magoc têt ndoc naņ Anötö sôm gwanan su, naņ meņ sa, goc iņ kêņ ndê Atunğac meņ mbo nom. Iņ dinda kêt iņ ti ñamalac nom-ñga naņ mbo yomsu ñapu,

⁵ bu êngapwêc yac lau naņ dambo yomsu ñapu, naņ su, ma yac dati Anötö ndê balêkoc.

⁶ Ma Anötö kêņ ndê Atu ndê Ñalau sip yac hoņ neņ ñalôm, dec têt asê bu mac lau gameņ apa-ñga ati Anötö ndê balêkoc awhiņ yac lau Israel-ñga. Ma Ñalau dau gêm yac sa dec data Anötö ti atac pa su, ma dasam iņ bu, “Damaņ, Damaņ.”

⁷ Bocdinaņ kwahic dec yac lau akiņ tiyham dom, magoc yac Anötö ndê balêkoc solop. Ma yac dati Anötö ndê balêkoc, dec dawêkaiņ gêt lêtsem naņ gic waê iņ ndê balêkoc.

Pol ñalôm ñawapac tu lau Galesia-ñga

⁸ Muņ-ñga mac am gauc Anötö, ma am akiņ gêt nom-ñga ñambwa naņ Anötö ñandô dom.

⁹ Magoc kwahic dec mac aņyalê Anötö, ma gêt atu daņ whiņ bocdec bu, Anötö dau kêyalê mac su. Ma bocke dec mac bu akac daôm kwi, ma ambu andi asôc yomsu ñapu, dec ambo atôm lau akiņ tiyham? Bu yomsu hoņ, naņ ñagôliņ nom-ñga ñambwa naņ ña-ñaclai ti ñandô mbasi.

¹⁰ Tu sake-ñga mac bu aņkuc ñagôliņ ñambwa naņ hêganôt bêt ti ayô, ma yala ti têt ñatô?

¹¹ Aö gatöc dau tu mac-ñga bu mboe gwelen naņ aö gakôm têt mac, naņ oc ñandô mbasi.

¹² O asidôwai. Muņ-ñga mac lau apa ambo yomsu ñapu dom, ma aö gahu lêt yomsu-ñga siņ tu bu wambo watôm mac.

Magoc kwahic dec lau n̄atô sêṅsau mac, dec mac ambo atôm lau akin̄ tiyham tu yomsu-ṅga. Bocdinaṅ dec wateṅ mac bu ahu lēṅ dinaṅ siṅ ma ambo atôm aö. Ma alic aö ṅayham tôm muṅ-ṅga naṅ aö gambo gawhiṅ mac, naṅ mac akôm aö sac dom.

¹³ Têṅ tēm dinaṅ gēmbac kôm aö, dec gambo teṅ gawhiṅ mac, ma gahoc ṅawaē ṅayham asê tēṅ mac. Mac aṅyalê gēṅ dau su.

¹⁴ Aneṅ gēmbac dau kēṅ ṅawapac tēṅ mac bu ayob aö, magoc mac apu aö me alic aö sac dom. Mba. Mac akôc aö sa gitôm Anötö ndê aṅela daṅ, me tôm mac akôc Yisu Kilisi dau sa.

¹⁵ Têṅ ndoc dinaṅ mac atac whiṅ bu anem aö sa êṅlêc, e tôm mac bu akip nem tanôm ṅakôp sa ma akêṅ tēṅ aö. Yomandô. Magoc kwahic dec mac nem atac ṅayham tu aö-ṅga giṅga su.

¹⁶ Bocke? Tu aö gasôm yom ṅandô asê tēṅ mac-ṅga, dec kwahic mac alic aö tôm nem ṅacyo, a?

¹⁷ ṅac lau tasan̄ dinaṅ sêkôm ṅaṅga bu sêkac mac kwi asôc yomsu ṅapu tiyham. Magoc sêkôm tu mac atap ṅandô ṅayham daṅ sa-ṅga dom. ṅac atac whiṅ bu mac ahu aö siṅ ma akêṅ daôm sambuc tu aṅkuc ṅac-ṅga.

¹⁸ In̄ lēṅ ṅayham bu mac akêṅ daôm sambuc tu bu akôm gēṅ naṅ ṅahu ṅayham yêc. Ma aö bu wambo wawhiṅ mac, me aö bu wambo dom, magoc akôm bocdinaṅ ṅapaṅ.

¹⁹ O aneṅ balêkoc awhê ma ṅgac. Kwahic dec aö kasahê ṅandê atu tiyham tu mac-ṅga, gitôm awhê naṅ balêkoc tuṅ in̄. ṅahu bu aö tac whiṅ ndu andô bu Kilisi ndê yom tidôṅ yêc mac nem ṅalôm, e andi atôm in̄ dau.

²⁰ Aö neṅ ṅalôm ṅawapac atu tu mac-ṅga, ma seṅ daṅ bu hôc pi aö, dec aö atac whiṅ kêlêc bu wambo wawhiṅ mac, ma wasôm yom ṅayham-ṅayham tēṅ mac, ô yom ṅaṅga naṅ kwahic dec gato tēṅ mac.

Sara lu Haga sêti ṅadôhôn

* **4:27:** Aisaya to yom dau pi malac Jerusalem tēṅ ndoc ṅacyo sêṅgaho lau Israel-ṅga su ma sêkôc ṅac sa si sêndôc gameṅ Babilon-ṅga gitôm lau gapocwalô-ṅga. Aisaya gêlic bu malac dau tigasanaṅ, dec gēm dôhôn pi awhê gapoc. Pol kôc Aisaya ndê yom ma to sip in̄ ndê bapia tēṅ lau Galesia-ṅga bu whê yom naṅ in̄ to pi malac Jerusalem lu, naṅ sa. Yom pi awhê naṅ gēm ṅgac sa su, naṅ hêganôn lau Israel-ṅga ma malac Jerusalem akwa. Ma yom pi awhê gapoc naṅ oc tap balêkoc daêsam sa, naṅ hêganôn lau sêkêṅ whiṅ Yisu-ṅga naṅ oc sêndôc malac Jerusalem wakuc.

²¹ Mac lau naṅ atac whiṅ bu ambo yomsu ṅapu, aö bu wandac mac bocdec bu. Mac aṅyalê seṅ naṅ yomsu bu wê mac atēṅ andi, me mba?

²² Gauc nem yom naṅ sêto yêc pi balêkoc ṅgac lu naṅ Abraham kwê asê. Balê daṅ dinda Haga in̄ awhê akin̄ ṅambwa, ma balê daṅ dinda Sara in̄ awhê akin̄ dom, in̄ Abraham nawhê solop.

²³ Haga kôc balêkoc kêkuc ṅamalac nom-ṅga si lēṅ ṅambwa. Magoc Sara kôc balêkoc kêkuc yom naṅ Anötö gic bata tēṅ Abraham.

²⁴⁻²⁵ Gēṅ dau in̄ gitôm yom gôliṅ daṅ, bu awhê lu dinaṅ sêti pwac lu ṅadôhôn. Haga ti dôhôn pwac akwa yomsu-ṅga naṅ Anötö kêmatiṅ yêc Lôc †Sainai yêc gameṅ Arabia-ṅga. Ma balêkoc pwac dinaṅ-ṅga sêti lau akin̄ ṅambwa tôm Haga. Ma Haga ti dôhôn malac Jerusalem tēm dindec-ṅga, bu malac dau ti ndê lau sêmbô sêtôm lau akin̄ ṅambwa bocdinaṅ.

²⁶ Magoc Sara ti dôhôn malac Jerusalem wakuc naṅ yêc undambê, ma in̄ gitôm yac neṅ dinaṅ ṅandô naṅ awhê akin̄ ṅambwa dom.

²⁷ Bu sêto yom daṅ yêc bocdec bu:

Am awhê gapoc naṅ kôc balêkoc dom, atac ṅayham sa. Am naṅ kêsahê balêkoc tuṅ am dom, naṅ mbwêc ti atac ṅayham. Bu kwahic dec am mbo gitôm awhê naṅ balêkoc mba, magoc tiṅambu am oc tap nem balêkoc sa hôc gêlêc awhê naṅ gēm ṅgac sa, naṅ su.* [Ais 54:1]

²⁸ Aneṅ asidôwai. Tu Kilisi-ṅga dec mac ati balêkoc pwac mwasin̄-ṅga gitôm Aisak, balêkoc naṅ hôc asê kêkuc yom naṅ Anötö gic bata tēṅ Abraham.

²⁹ Muṅ-ṅga Ismael, balêkoc naṅ hôc asê kêkuc ṅamalac si lēṅ, naṅ kēṅ kisa Aisak, naṅ hôc asê ṅa ṅalau Dabuṅ ndê ṅaclai. Ma kwahic dec mac aṅsahê kisa ṅalêṅ kain̄ tigeṅ yêc lau naṅ sêsap lēṅ yomsu-ṅga dôṅ.

³⁰ Magoc gauc nem yom naṅ sêto yêc

bocdec bu:

Kêñ awhê akind lu in atungac sêlhô sêndi, bu awhê akind ndê balê dau oc wêkain wapa lêñsêm ñatô whin ñadawê ndê atungac dom. *[Gen 21:10]*

³¹ Bocdinañ asidôwai, akôc gauc ñaŋga bocdec bu. Yac awhê akind Haga ndê balêkoc dom, magoc yac ñadawê Sara ndê balêkoc solop.

5

Dasap lêñ dakêñ whin-ñga dôñ, bu Kilisi kêgapwêc yac su yêc lêñ yomsu-ñga

¹ Kilisi kêgapwêc yac su dec dambo datôm lau akind ñambwa tiyham dom. Bocdinañ alhac ñaŋga, ma ayob daôm bu wapac lêñ yomsu-ñga êñgwiniñ mac e ati lau akind tiyham dom.

² Aô Pol wasôm têñ mac bu asa ñaŋ gauc gêm bu ti ñgac gitêñ tu in kêkuc yomsu sêsê laungac ñamlic ñatô su-ñga, ñaŋ Kilisi gitôm dom bu oc nem in sa.

³ Aô wasôm tiyham têñ mac, bu asa ñaŋ sôc yomsu tigen ñinañ ñapu, ñaŋ êñkuc yomsu hoñ bocdinañ ndic ñawaê.

⁴ Mac lau ñaŋ gauc gêm bu ati lau gitêñ tu aŋkuc yomsu-ñga, ñaŋ akac daôm su yêc Kilisi ma yêc Anötö ndê mwasiñ.

⁵ Ñahu bu Anötö gêlic yac tôm lau gitêñ tu yac neñ dakêñ whin-ñga. Ma Ñalau Dabuñ puc yac dôñ bu dahôn ti dakêñ batan gêñ dau ña-ñandô.

⁶ Bu yac lau ñaŋ dati Yisu Kilisi ndê, ñaŋ tañyalê bu lêñ yomsu-ñga dan oc nem yac sa ñandô dom. Ñac bu sêsê yac ñamlic ñatô su, me sêsê yac dom, ñaŋ dalic tôm gêñ ñambwa. Gêñ tigen yac dalic bu gêñ atu, ñaŋ dakêñ whin Kilisi. Ma yac neñ mêtê atac whin neñ asidôwai-ñga tôc yac neñ dakêñ whin asê.

⁷ Muñ-ñga lê, mac asa nem lêñ akêñ whin-ñga ñapep eñ, atôm lau ñaŋ sênti ñaŋga. Tigen asa kalhac mac ahuc e ahu yom ñandô siñ?

⁸ Lau ñaŋ sêlhac mac ahuc, ñaŋ sêmen akêñ Anötö ñaŋ kêgalêm mac sa, ñaŋ ndê dom.

⁹ Ayob daôm ñapep têñ lau kain ñinañ, bu yom ñaŋ ñac sêndôhôn, ñaŋ gitôm yist ñaŋ sêkêñ sip bolom ñalôm ma kôm gwelen malô-malô e gêm bolom sambuc ahuc.

¹⁰ Tu Kilisi piñ yac hoñ dôñ-ñga, dec gakêñ whin bu mac oc akôc aneñ yom dindec sa, ma atec yom bambalin hoñ. Ma asa ñaŋ bu lhac mac ahuc ma êñsôn mac nem gauc, ñaŋ oc tap in ndê gwelen dau ñagêyô sa.

¹¹ O asidôwai, lau ñatô sêngôlin yom pi aô ma sêsôm bu aô gam mêtê ma gapuc yomsu sêsê ñamlic ñatô su-ñga dôñ. Añgô su ñaŋ. Aô bu wapuc yomsu dau dôñ, dec tu sake-ñga lau Israel-ñga ñaŋ sêsap yomsu dôñ, ñaŋ sêkêñ kisa aô? Ma aô bu wapuc yomsu dau dôñ, dec yom ñaŋ yac ahoc asê pi Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau, ñaŋ dec oc wakôm nditôm yom ñambwa. Yom pi Yisu ndê mbac ndu, ñaŋ gitôm hoc ñaŋ lau Israel-ñga daêsam sêtiñ gahi pi-ñga.

¹² Oc ñayham bu lau ñaŋ sêngilí mac bu aŋkuc yomsu sêsê ñamlic ñatô su-ñga, ñaŋ sêtim dandi ñamlic sambuc kic-kic.

¹³ O aneñ asidôwai. Anötö kêgalêm mac sa bu ambo atôm lau akind yomsu-ñga dom. Tigen in ndê galem ñinañ kêñ ñasawa têñ mac bu akôm sac tôm ñalôm akwa kêgilí mac dom. Mba! Anem akind asidôwai ti aŋkuc mêtê atac whin-ñga.

¹⁴ Bu yomsu hoñ sôc yomsu tigen ñapu, ñaŋ yêc bocdec bu, “*Am atac whin lau menpañ am, gitôm am atac whin daôm.*”

¹⁵ Magoc mac bu alic daôm sac-sac me awhê daôm kôc-kôc, dec lêñ ñinañ gitôm bu oc señ mac su andiñam.

Lêñ nom-ñga, ma Ñalau Dabuñ ndê lêñ

¹⁶ Bocdinañ wasôm têñ mac bu asa nem lêñ tôm Ñalau Dabuñ gêm gôlin mac, dec oc tôm dom bu akôm mêtê ñalôm akwa-ñga ñandô sa.

¹⁷ Bu mêtê ñaŋ mac nem ñalôm akwa bu êñgilí mac bu akôm, ma mêtê ñaŋ Ñalau tac whin bu mac akôm, ñaŋ sêtôm dau dom. Ñahu bu mac nem ñalôm akwa ma Ñalau Dabuñ sic siñ têñ dandi, tu bu sênem gôlin mac-ñga. Tu ñinañ-ñga dec mac atôm dom bu akôm tôm mac daôm atac whin. Mac oc aŋkuc ñalôm akwa ndê ñagôlin, me Ñalau Dabuñ oc nem gôlin mac.

¹⁸ Magoc Ñalau bu nem gôlin mac, dec mac ambo yomsu ñapu tiyham dom.

¹⁹ Lau ñaŋ ñalôm akwa gêm gôlin ñac, ñaŋ si mêtê sac-sac tôc dau yêc awê. Ñac

sêkôm mêtê mockain-nga, mêtê ñadômbwi, ma mêtê atac ñagalac-nga.

²⁰ Ñac sem akin anötö tasan, sêpec balö, sêkên kisa lau, sêngilî sin, tagatu gên, ñac lau atac ñandê-nga, ma sêpo dau sa hôc gêlêc. Ñac si lêñ kôm lau sêlic dau sac-sac e sêwhê dau kôc.

²¹ Ñac sem lêmun lau ñatô si gên, ma êlêmê sen asam ti sênôm gên êñin ñac-nga, ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau bocdinañ. Aô wakên puc mac, tôm gakên puc mac su, bu lau nañ sêsa lêñ kain dinañ, nañ oc sêwêkain si mala yêc Anötö ndê gameñ undambê-nga dom andô.

²² Magoc lau nañ Ñalau Dabuñ gêm gôlin ñac, nañ sêsa lêñ bocdec bu. Ñac atac whin lau, sêmbo ti atac ñayham, ma sêsa si lêñ ti yom malô, sêkôc si ñalôm dôñ pi lêñ agwa-agwa hon, ñac tawalô lau, sêkôm mêtê ñayham en, ma gwelen bocke nañ sêsôm bu sêkôm, nañ sêkôm ñandô sa.

²³ Ñac sêtoc dau sa dom, ma sêtimêtê dau ñapep. Mêtê kain dinañ so yomsu dan dom.

²⁴ Ma yac lau nañ dati Yisu Kilisi ndê, nañ dahu mêtê atac ñagalac-nga ti mêtê sac hon nañ meñ akên ñalôm akwa, nañ sin, tôm yac tac ñalôm akwa ndu pi a gicso dau gi.

²⁵ Yac oc dandöc tanli tu Ñalau Dabuñ ndê gwelen-nga, dec dakên Ñalau ti gôlin yac neñ lêñ hon.

²⁶ Datoc dauñ sa dom, ma danem lêmun asidôwai ti dali ñac ñalôm sa dom.

6

Lêñ ñayham ñatô

¹ O asidôwai, mac bu anjalê bu mac nem dan kôm sac, dec mac lau nañ Ñalau Dabuñ gêm gwelen ñanga yêc nem ñalôm, nañ anjahê bu anem in sa. Akôm lêñ malô en têt in, e in nem dau kwi ma sa Pômdau ndê lêñ tiyham. Magoc ayob daôm bu lêtôm tap mac sa whin dom.

² Dahôc asidôwai si ñawapac dawhin ñac, ma ñalên dinañ yac oc dakôm Kilisi ndê yomsu atac whin asidôwai-nga ñandô sa.

³ Bu asa nañ toc dau sa bu in ñamalac tiwaê hôc gêlêc ndê asidôwai su, nañ kêsau dau. In ñamalac waêmbe.

⁴ Anem dôhôn daôm nem lêñ pi asidôwai ñatô si lêñ tu bu apo daôm sa-nga dom. Mba.

Mac tigen-tigen akôm gwelen bocke nañ Anötö kên sip mac amam, nañ ñapep en, dec oc ti mac nem ñahu apo daôm sa-nga.

⁵ Bu Anötö gic sam gwelen ti sakin tidau-tidau têt yac tigen-tigen bu dawêkain, ma bocdinañ dakôc sa tôm ndi, ma dakôm ñapep.

⁶ Asa nañ bu ndöc ñamalac dan ñapu tu êndôhôn Anötö ndê yom-nga, nañ goc êmwasiñ in ndê kêdôhônwaga dau ña gên ñayham-ñayham ñatô ndic ñawaê.

Anötö oc kên ñagêyô têt lau êñkuc ñac si mêtê têtêt

⁷ Akôc gauc ñapep pi yom dindec. Mac atôm dom bu ansau Anötö ma asiñ gên dan têt in. Mba! Bu gên ñandô nañ datap sa yêc yac neñ ôm, nañ kêkuc gên ñawhê nañ dasô mun.

⁸ Am bu kôm mêtê êñkuc lêñ ñalôm akwa-nga, nañ gitôm am sô gên ñawhê sac yêc ôm, ma am oc tap ñandô sac sa. Am oc niñam tu ñalôm akwa-nga. Magoc am bu kôm mêtê êñkuc Ñalau Dabuñ ndê atac whin, nañ gitôm am sô gên ñawhê ñayham. Ma am oc tap ñandô ñayham sa bocdec bu, Ñalau dau oc kên am ndöc tamli ñapan.

⁹ Yac dakôm mêtê ñayham dasin su, ma lic ñakam dom. Yac bu dahu sin dom, dec oc datap ñandô ñayham sa tôm ñandoc.

¹⁰ Tu dinañ-nga têt hon nañ Anötö kên têt yac, nañ dakôm mêtê ñayham têt lau hon. Ma dakôm hôc gêlêc têt lau sêkên whin Kilisi-nga.

Yac datiwakuc in gêt atu

¹¹ Alic yom ñalhô atu-tu dindec nañ aô dauñ aman gato têt mac.

¹² Lau nañ sêkac mac bu asôc yomsu sêsê ñamlic-nga ñapu, nañ sêkôm gên dau ñahu bu sêtec bu sêtap kisa sa tu Kilisi ndê a gicso-nga. Ñac atac whin bu lau Israel-nga nañ sêkên whin Kilisi dom, nañ sêlic ñac ñayham.

¹³ Bu ñac lau dau sêsôc yomsu sêsê ñamlic-nga ñapu su, magoc ñac sênkuc Anötö ndê yomsu ñatô hon dom. Ñac sêkac mac bu anjuk yomsu sêsê ñamlic-nga, tu bu sêtoc dau sa pi gên nañ sêkôm têt mac nem ñamlic-nga ñambwa.

¹⁴ Magoc aô oc watoc dauñ sa pi gên tigen, nañ gên atu nañ Pômdau Yisu Kilisi

kôm têtj ndoc inj mbac ndu pi a gicso dau. Bu gêtj dau gêm aö sa bu wahu mêtê ti lêtj nom-nga honj sinj, tôm aö gac pi a gicso gi. Ma ñalêtj dinañ tôm aö daun gambac ndu pi a gicso dau gawhinj.

¹⁵ Mac lau nañ sêsê mac nem ñamlic ñatô su, ma mac lau nañ sêsê mac dom, anyalê bu gêtj dau inj gêtj ñambwa. Gêtj atu tigenj bocdec yêc, nañ bu dati lau wakuc tu Yisu Kilisi-nga.

¹⁶ Pômdau ndê yom malô ti tawalô têtj mac honj nañ añkuc ñagôlinj wakuc dindec. Mac atôm Anötö ndê lau Israel-nga wakuc.

¹⁷ Aö gatec bu ñamalac danj kêtj ñawapac têtj aö pi yom kainj dindec tiyham. Lau sic aö ma sêkêtj gôc daêsam têtj aö tu kakuc Yisu-nga, nañ whê aö sa bu inj ndê ñgac akinj.

¹⁸ O aneñ asidôwai. Mwasinj akêtj yac neñ Pômdau Yisu Kilisi puc mac gatôm dôñ. Yomandô.

Pol ndê bapia têt lau Epesas-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Epesas in malac tiwaê dan yêc gameñ Esia-nga, ma Luk to yom pi Pol ndê gwelen yêc malac Epesas yêc Apo 18:18-21, ma 19:1-41. Lau daêsam gauc gêm bu Pol to bapia dindéc têt gôlôwac dabun malac Epesas-nga têt ndoc in ndôc gapocwalô ndôc malac Rom, ma gauc gêm bu in to bapia dau têt lau Epesas-nga tawasê dom, magoc gitôm bapia nan gic waê lau sêkêt whin-nga hon bu puc nac dôñ.

Yêc lôcwha (sapta) 1-3 Pol to yom pi mwasiñ ti ñac lai atu nan Anötö gic bata têt lau sêkêt whin-nga, ma pi lêt nan in gauc gêm tidôn mun su bu piñ gêt undambê-nga ti gêt nom-nga hon dôñ pitigen, ma kêt Yisu ti ñagôlôn (1:10). Yisu ndê gwelen gic lau Israel-nga ma lau gameñ apa-nga, nan ñawaê bocdinañ. Nac hon sêtap Anötö ndê mwasiñ nem nac si-nga sa tu nac si sêkêt whin-nga, gitôm mwasiñ ñambwa (2:8-10).

Yêc lôcwha 4-6 Pol to yom ma gêm la lau sêkêt whin-nga pi lêt ñayham tu sêsa-nga, ma tu sêmbo sêwhin dandi-nga, ma tu sêlhac ñannga ma sêndic siñ têt Sadan-nga.

Pol gic hu ndê bapia têt lau Epesas-nga

¹ Aö Pol, nan gati Yisu Kilisi ndê †apospel kêtuc Anötö ndê atac whin, gato bapia dindéc têt lau dabun malac Epesas-nga, mac lau nan akêt whin Yisu Kilisi.

² Mwasiñ ti yom malô têt mac akêt Daman Anötö, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Mwasiñ ñalôm-nga nan datap sa tu Kilisi-nga

³ Tampin Anötö, yac neñ Pômdau Yisu Kilisi Damba, nan kêmwasiñ yac lau nan dakêt whin Kilisi, ña Nalau Dabun ndê mwasiñ ñalôm-nga tidau-tidau, nan ñahu yêc undambê.

⁴ Bu têt ndoc in kêt undambê ti nom su dom, nan in kêtalin yac sa gwanan su, bu piñ yac dôñ danem damin Kilisi, ma bu dati

lau dabun ma dambo in ango-nga ti neñ giso mbasi. In tac whin yac ndu andô,

⁵ dec kêtalin yac sa gwanan su, ma kêmasan lêt bu kêt yac sa dati in ndê balêkoc, tu Yisu Kilisi-nga. Lêt dau kêtuc in ndê atac whin, ma in gêtic ñayham bu kôm ñandô sa,

⁶ tu bu yac dapö Anötö ndê waê sa tiatu, tu mwasiñ atu nan datap sa ñambwa, tu in ndê Atungac nan in atac whin kêtêc-nga.

⁷ Yac lau nan dakêt whin Yisu Kilisi, nan Anötö suc yac neñ sac kwi ma gêmlihi yac neñ sac ñatöp, ña Kilisi ndê dac. Anötö in mwasiñ ti mwasiñ Nadau, dec kôm gêt dau ñandô sa.

⁸ In ndê mwasiñ kêsälê yac ahuc, ma kêt gauc ñayham-ñayham têt yac bu tanjalê in ti ndê yom-nga.

⁹ Ma lêt nan Anötö gauc gêm tidôn mun su, ma gêtic ñayham bu Kilisi kôm ñandô sa, nan yêc siñ dau têt têt ñamata-nga andô e meñ, magoc kwahic dec Anötö hoc asê têt yac.

¹⁰ Lêt dau bocdec. Anötö tac whin bu piñ gêt undambê-nga ti gêt nom-nga hon dôñ sêsôc ñagôlôn tigen ñapu, ma ñagôlôn dau in Kilisi. Ma gêt dau oc ñandô sa têt ndoc nan Anötö kêmatin tidôn.

¹¹ Lêt hon nan Anötö gauc gêm tidôn, nan kôm ñandô sa kêtuc in dau ndê atac whin. Ma têt têt ñamata-nga andô, in gauc gêm tidôn bu ênyalin yac lau nan ambo Israel si toñ ñalôm nan sa, bu piñ yac dôñ anem damin Kilisi.

¹² Anötö kôm gêt dau, bu yac lau nan ati lau ñamata-nga bu akêt batan bu atap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga sa tu Kilisi-nga, nan oc ambo tu ampin in, ma tu apo in ndê waê sa-nga.

¹³ Ma mac †lau gameñ apa-nga bocdinañ. Anötö piñ mac dôñ am damin Kilisi awhin yac lau Israel-nga, têt ndoc mac ango yom ñandô ñawaê ñayham-nga, nan whê Anötö ndê lêt nem mac si-nga sa. Ma têt ndoc mac akêt whin, nan Anötö kêt Nalau Dabun nan in gic bata mun su, bu ti mac nem ñadalô bu tôc asê bu mac ati Kilisi ndê lau.

¹⁴ Nalau dau, Anötö kêt têt yac gitôm gêt ñandô mbêc, tu bu tôc asê bu mwasiñ hon

naŋ inŋ gic bata bu dawêkaiŋ tiŋambu, naŋ oc datap sa yomandô. Anötö gêmlihi yac su dati inŋ ndê, ma gêŋ dau ŋa-ŋandô yac oc datap sa têtŋ bêc ŋambu-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga tampiŋ Anötö ma dapo inŋ ndê waê sa.

Pol teŋ mbec tu lau Epesas-ŋga

¹⁵ Aö gaŋgô ŋawaê bu mac akêŋ whiŋ Pômdau Yisu Kilisi ŋaŋga, ma atac whiŋ lau dabuŋ hoŋ. Ma tu dinaŋ-ŋga dec,

¹⁶ aö gateŋ mbec ma gam danŋe Anötö tu mac-ŋga tòm bêc hoŋ.

¹⁷ Yêc aneŋ mbec hoŋ ŋalôm, aö gateŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi Damba, Ŋawasi Ŋadau Anötö, bu inŋ ndê Ŋalau kêtŋ gauc ŋayham têtŋ mac, ma whê Anötö ndê yom sa têtŋ mac e aŋyalê inŋ tidôŋ andô.

¹⁸ Ma aö gateŋ whiŋ bu Anötö whê mac nem gauc sa e aŋyalê sôc ŋalôm ndi, mwasiŋ ti ŋawasi atu naŋ inŋ kêgalêm mac sa bu awêkaiŋ awhiŋ inŋ ndê lau dabuŋ hoŋ, naŋ mac tamkwê ambo.

¹⁹ Ma aö gateŋ mbec bu mac aŋyalê Anötö ndê ŋaclai naŋ hôc gêlêc ŋaclai hoŋ su, naŋ inŋ kêtŋ bu nem yac lau dakêŋ whiŋ-ŋga sa. Anötö ndê ŋaclai atu tigeŋ dinaŋ,

²⁰ uŋ Kilisi sa akêŋ lau batê-ŋga, ma kêtŋ inŋ ndöc inŋ dau amba andô-ŋga yêc undambê.

²¹ Ma Kilisi ndöc Anötö ndê andô-ŋga, dec hôc gêlêc kiŋ ti gôliŋwaga ma ŋaclai ti ŋaŋga hoŋ naŋ sêmbo undambê me sêmbo nom, ma inŋ hôc gêlêc ŋaê ti waê hoŋ naŋ sêtoc sa têtŋ têm kwahic dec-ŋga ma têtŋ têm ŋambu-ŋga bocdinaŋ.

²² Ma Anötö kêtŋ gêtŋ hoŋ sêsôc Kilisi gahi ŋapu, ma kêyaliŋ inŋ sa ti gôlôwac dabuŋ si ŋagôlôŋ bu nem gôliŋ gêtŋ hoŋ.

²³ Gôlôwac dabuŋ dau ti Kilisi ndê ŋandô. Ma Kilisi ndê mwasiŋ ti ŋaclai naŋ gêm gameŋ hoŋ ahuc, naŋ kêsalê gôlôwac dabuŋ ahuc.

2

Kilisi ti yac neŋ dandöc taŋli ŋahu

¹ Muŋ-ŋga, mac akêŋ whiŋ Kilisi su dom, naŋ mac atôm lau batê yêc Anötö aŋgô-ŋga, bu mac asa lêtŋ giso ma akôm sac ŋapaŋ.

² Mac asa nem lêtŋ dinaŋ aŋkuc lau nom-ŋga si mêtê sac, ma Sadaŋ, naŋ gêm gôliŋ inŋ ndê gameŋ yêc umbonŋ ŋasawa, naŋ ti mac

nem ŋadau. Ma kwahic dec inŋ kôm gwelen ŋapaŋ, mbo lau naŋ danŋapêc têtŋ Anötö, naŋ ŋalôm.

³ Muŋ-ŋga, yac hoŋ dasa lêtŋ danŋapêc-ŋga dawhiŋ ŋac. Ma mêtê atac ŋagalac-ŋga ti gauc sac-sac hoŋ naŋ meŋ akêŋ ŋalôm akwa, naŋ yac dakôm su. Tu dinaŋ-ŋga yac tac waê bu datap Anötö ndê atac ŋandê sa tòm ŋac lau dinaŋ.

⁴ Magoc Anötö inŋ Tawalô Ŋadau ma tac whiŋ yac ndu andô, ma tu dinaŋ-ŋga dec,

⁵ inŋ kêmwasiŋ yac ma gêm yac si. Mwasiŋ dau inŋ kêtŋ têtŋ yac ŋambwa eŋ. Têtŋ ndoc dinaŋ yac gacgeŋ dambo datôm lau batê tu yac neŋ sac-ŋga, magoc inŋ kêmasaŋ lêtŋ tu suc yac neŋ sac dau kwi-ŋga ma piŋ yac dôŋ danem damiŋ Kilisi, ma ŋalêtŋ dinaŋ kwahic dec dambo taŋli ŋandô dawhiŋ Kilisi.

⁶ Anötö uŋ Yisu Kilisi sa ma kêtŋ inŋ ndöc undambê, ma tu inŋ piŋ yac dôŋ tam damiŋ Kilisi-ŋga, dec tòm inŋ uŋ yac sa ma kêtŋ yac dandöc undambê dawhiŋ Kilisi bocdinaŋ.

⁷ Inŋ kôm gêtŋ hoŋ dinaŋ ŋahu bu inŋ tac whiŋ bu têtŋ mwasiŋ atu naŋ inŋ kêtŋ têtŋ yac tu Yisu Kilisi-ŋga, naŋ asê tiawê têtŋ lau hoŋ têtŋ têm hoŋ naŋ oc meŋ sa. Mwasiŋ atu dau hôc gêlêc gêtŋ hoŋ su.

⁸ Bu Anötö gêm yac si naŋ ŋahu andô inŋ ndê mwasiŋ naŋ kêtŋ ŋambwa têtŋ yac, ma datap sa tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga. Ma yac neŋ dakêŋ whiŋ ŋahu yêc yac-ŋga dom, magoc ŋahu yêc Anötö ndê mwasiŋ.

⁹ Inŋ gêm yac si tu yac neŋ gwelenŋ ŋayham danŋ-ŋga dom. Tu dinaŋ-ŋga ŋalêtŋ mba bu ŋamalac danŋ toc dau sa.

¹⁰ Bu Anötö dau ndê gwelenŋ piŋ yac dôŋ tam damiŋ Kilisi, ma kôm yac dati lau wakuc bu dakôm mêtê ŋayham tidau-tidau naŋ inŋ kêmasaŋ gwananŋ su tu bu dakôm-ŋga.

Kilisi piŋ lau hoŋ dôŋ

¹¹ Kwahic dec mac lau apa naŋ dinami sêkôc mac yêc Israel-ŋga si toŋ ŋalôm dom, naŋ atap Anötö ndê mwasiŋ atu sa su. Bocdinaŋ aö bu wandac mac bu gauc nem lêtŋ naŋ mac ambo muŋ-ŋga lê. Lau Israel-ŋga naŋ sêŋkuc †pwac sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga, naŋ sêpu mac ma sêsam mac bu lau sambuc, ŋahu bu mac aŋkuc pwac dinaŋ

dom. Pwac dau hêganônɣ ɣamlic ɣambwa, ma inɣ gêɣ naɣ ɣamalac amba ɣambwa kôm.

¹² Gauc nem bu têtɣ ndoc dinaɣ mac awêkainɣ gêɣ daɣ awhinɣ Anötö ndê lau Israel-ɣga dom. Pwac honɣ naɣ Anötö kêmatinɣ whinɣ lau Israel-ɣga tu êmwasiɣ ɣac-ɣga, naɣ ɣadaɣ gic mac ɣawaê dom. Mac akêɣ batam ɣandô ɣayham naɣ Anötö gic bata têtɣ lau Israel-ɣga, naɣ daɣ dom, ma gacgeɣ ambo ahê A nötö dau. Tu dinaɣ-ɣga mac ambo ahê Kilisi dau whinɣ.

¹³ Magoc mac lau naɣ muɣ-ɣga ambo ahê Anötö, kwahic dec mac ati Yisu Kilisi ndê lau. Anötö kêmasaɣ lêtɣ bu mac atigasuc inɣ, tu dac naɣ Kilisi kêc sinɣ-ɣga.

¹⁴ Bu kwahic dec yac lau honɣ datap yom malô sa su tu Kilisi-ɣga. Muɣ-ɣga lau Israel-ɣga ma lau apa sêlic dandi sac-sac, gitôm tunɣbôm atu kalhac ɣac ɣalhu ma whê ɣac kôc. Magoc Kilisi seɣ tunɣbôm dau su ɣinɣa, ma kêɣ lau toɣ lu dau sêpitigenɣ.

¹⁵ Tunɣbôm dau inɣ lau Israel-ɣga si yomsu, ma têtɣ ndoc Kilisi mbac ndu, naɣ inɣ kêmasaɣ seɣ wakuc tu lau sêtigasuc Anötö-ɣga, naɣ hóc gêlêc yomsu ti ɣa-ɣagôlinɣ honɣ su. Inɣ kôm gêɣ dau bu hê wamba toɣ lu dau e sêti toɣ wakuc ma toɣ tigenɣ tu ɣac si sêkêɣ whinɣ inɣ-ɣga.

¹⁶ Ma toɣ lu naɣ inɣ kêɣ pitigenɣ, naɣ inɣ mbac ndu pi a gicso dau, bu hê wamba toɣ tigenɣ dinaɣ têtɣ Anötö. Ma ɣac si mêtê sêkêɣ kisa dandi-ɣga, naɣ inɣ gic ndu pi a gicso dau whinɣ.

¹⁷ Bocdinaɣ Kilisi meɣ ma kêɣ ɣawaê ɣayham yom malô-ɣga têtɣ mac lau apa naɣ ambo ahê Anötö, ma têtɣ yac lau Israel-ɣga naɣ ambo ahê inɣ dom.

¹⁸ Ma ɣalau tigenɣ wê yac lau Israel-ɣga ti mac lau apa honɣ datigasuc Damaɣ Anötö, tu gwelenɣ naɣ Kilisi kôm-ɣga.

¹⁹ Tu dinaɣ-ɣga dec Anötö gêlic mac atôm lau apa tiyham dom. Magoc mac ati inɣ ndê lau solop, ma lau dabuɣ, awhinɣ yac lau Israel-ɣga. Yac honɣ datôm andu tigenɣ naɣ inɣ bu kwê sa.

²⁰ Yêc andu dau lau propet ti aposel sêtôm daɣ ti lêlôm, ma Yisu Kilisi dau gitôm andu ɣa-alhö.

²¹ Ma Anötö pinɣ yac honɣ dôɣ tam daminɣ Kilisi, datôm andu ɣa-gêɣ lêlôm honɣ, naɣ

inɣ gic dôɣ pi sac alhö ma daɣ ti lêlôm. Ma inɣ gêm gwelenɣ bu ndic têtɣ andu dau tiatu ɣapaɣ e ti lôm dabuɣ atu tu Pômdu-ɣga.

²² Yom dau hêganônɣ mac lau apa awhinɣ. Anötö pinɣ mac dôɣ awhinɣ yac lau Israel-ɣga tam daminɣ Kilisi, ma datôm andu naɣ Anötö ndê ɣalau ndöc ɣalôm.

3

Pol gêm akinɣ lau apa

¹ ɣalêtɣ dinaɣ Anötö kêmwasinɣ mac lau apa, ma tu dinaɣ-ɣga dec aö Pol, gati Yisu Kilisi ndê ɣac gapocwalô-ɣga tu wanem gwelenɣ ma wanem mac sa bu atap mwasinɣ dau sa.

² Mac aɣgô ɣawaê su, pi lêtɣ naɣ Anötö kêmasaɣ tu bu êmwasiɣ mac lau gameɣ apa-ɣga, dec kêyalinɣ aö sa bu wahoc yom dau asê têtɣ mac.

³ Bu yom pi Anötö ndê lêtɣ nem lau si-ɣga, naɣ muɣ-ɣga yêc sinɣ dau, naɣ inɣ hoc asê têtɣ aö. Aö gato bapia ɣalhô apê têtɣ mac pi gêɣ dau su.

⁴ Ma bapia naɣ kwahic dec gato, naɣ bu whê nem gauc sa pi Kilisi ndê gwelenɣ naɣ ɣahu yêc sinɣ dau, naɣ Anötö hoc asê têtɣ aö.

⁵ Yom pi Kilisi dau inɣ tiawê têtɣ lau ɣamata-ɣga dom. Magoc kwahic dec ɣalau Dabuɣ hoc asê têtɣ Anötö ndê aposel dabuɣ ma têtɣ lau propet.

⁶ Ma yom naɣ muɣ-ɣga yêc sinɣ dau naɣ bocdec bu, mwasinɣ ɣayham honɣ naɣ Anötö gic bata bu kêɣ têtɣ yac, naɣ mac lau apa awêkainɣ awhinɣ yac lau Israel-ɣga, ma yac honɣ dati toɣ tigenɣ. Asa naɣ kêɣ whinɣ Yisu Kilisi, naɣ oc tap mwasinɣ dau sa, tôm ɣawaê ɣayham whê sa têtɣ yac.

⁷ Anötö kêmwasinɣ aö ma puc aö dôɣ ɣa inɣ ndê ɣaclai atu, ma bocdinaɣ dec gati inɣ ndê ɣac akinɣ bu wahoc ɣawaê ɣayham dau asê.

⁸ Aö gati Anötö ndê lau dabuɣ honɣ si ɣac ɣambu-ɣga, tigenɣ inɣ kêmwasinɣ ma kêkinɣ aö bu wahoc ɣawaê ɣayham asê têtɣ mac lau apa, pi mwasinɣ atu naɣ datap sa yêc Kilisi. Mwasinɣ dau atu andô, ɣahu sip ɣalôm gi ma pi lôlôc gi, ma hóc gêlêc ɣamalac si gauc atu-toɣ honɣ.

⁹ Ma inɣ kêkinɣ aö bu wawhê lau honɣ si gauc sa pi Anötö ndê lêtɣ nem lau si-ɣga,

nañ tēm hic baliñ su yêc siñ dau yêc Anötö nañ kêñ undambê ti nom ma gêñ hoñ.

¹⁰ Magoc kwahic dec Anötö tac whiñ bu ñaclai ti gôliñ hoñ nañ sêmbo undambê ma sêmbo umbonñ ñasawa, nañ oc sêñyalê inñ ndê gauc atu-tu. Inñ piñ lau apa ma lau Israel-ña dôn sêti gôlôwac dabuñ tigenñ, ma lêtñ dinañ tôc inñ ndê gauc asê tiawê.

¹¹ Lêtñ dau inñ gauc gêm tidônñ muñ su, ma kwahic dec yac neñ Pômdau Yisu Kilisi kôm ñandô sa.

¹² Tu dakêñ whiñ ti dasap Kilisi dôn-ña, dec gêñ danñ kalhac yac ahuc bu datêñ Anötö dandi-ña dom, ma datigasuc inñ ti atac pa su.

¹³ Bocdinañ aö wateñ mac bu ahêgo daôm dom tu ñawapac hoñ nañ gahôc tu mac-ña, bu gahôc tu bu mac ati lau tiwaê yêc Anötö anğô-ña.

Pol teñ mbec tu lau Epesas-ña

¹⁴⁻¹⁵ Tu gêñ hoñ dinañ-ña, dec aö gapônñ hanñduc têtñ Damañ Anötö, nañ gêlic ñayham bu hê ndê ñaê pi lau undambê ti nom-ña hoñ nañ sêkêñ whiñ Kilisi, ma sam ñac bu inñ ndê balêkoc.

¹⁶ Ma aö gateñ Mwasinñ Nadau Anötö, bu kêñ ndê Nalau sip nem ñalôm, bu puc mac dônñ ña inñ ndê ñaclai atu.

¹⁷ Ma gateñ inñ bu kêñ Kilisi ndöc nem ñalôm tu mac nem akêñ whiñ-ña. Ma mêtê atac whiñ-ña puc mac dônñ bu alhac ñanña, tøm a nañ ñawakac gacgeñ sip nom ñalôm gi.

¹⁸⁻¹⁹ Kilisi ndê atac whiñ yac inñ gêñ atu andô, nañ tøm dom bu danem dôhônñ, ma ñahu hóc gêlêc gauc nom-ña hoñ su. Magoc aö gateñ Anötö bu kêñ ñaclai ti gauc têtñ mac bu anñyalê Kilisi ndê atac whiñ, awhiñ lau dabuñ hoñ. Aö gateñ mbec pi gêñ hoñ dinañ, tu bu mac ati lau gwalam akwa akêñ whiñ-ña nañ Anötö ti ndê mwasinñ ti ñawasi ma ñaclai atu nem mac hoñ ahuc.

²⁰ Anötö ndê ñaclai, nañ gêm gwelenñ yêc yac neñ ñalôm, nañ ñaclai atu andô. Yac datôm dom bu gauc nem me datenñ gêñ danñ, nañ inñ ndê ñaclai oc tøm dom bu kôm ñandô sa ñagahô enñ.

²¹ Tu dinañ-ña yac lau nañ dambo gôlôwac dabuñ ñalôm, ma yac neñ wakuc hoñ nañ bu sêñkuc yac, nañ dahoc Anötö

ndê waê asê tu Yisu Kilisi-ña, tøm tøm hoñ ndi. Yomandô.

4

Yac gôlôwac dabuñ dapinñ dauñ dônñ dati Kilisi ndê ñandô

¹ Nalêtñ dinañ Anötö tac whiñ mac ma kêgalêm mac sa bu ati inñ ndê lau dabuñ. Tu dinañ-ña dec aö, nañ gati Pômdau ndê ñgac gapocwalô-ña, wanğilî mac bu asa nem lêtñ gitêñ ti dabuñ, anñkuc inñ ndê galem dau.

² Akôm nem gêñ hoñ ti anğwiniñ daôm, ma ti lêtñ malô. Akôc nem ñalôm dônñ, ma giso bocke nañ asidôwai bu sêkôm têtñ mac, nañ asuc kwi ma akôc ñac sa bu atôc nem mêtê atac whiñ-ña asê.

³ Ayob bu gêñ danñ señ Nalau Dabuñ ndê gwelenñ piñ mac dônñ-ña su dom. Ma bocdinañ inñ ndê yom malô oc piñ mac hoñ dônñ bu ambo ti nem ñalôm tigenñ.

⁴ Yac dati Kilisi ndê ñandô tigenñ, ma Nalau tigenñ mbo yac tigenñ-tigenñ neñ ñalôm. Ma tu Anötö kêgalêm mac sa awhiñ yac-ña, dec yac hoñ tanñkwê mwasinñ atu tigenñ.

⁵ Tam akiñ Pômdau tigenñ, dakêñ whiñ yom ñandô tigenñ, ma busanğtu tigenñ piñ yac hoñ dônñ tam daminñ Yisu Kilisi.

⁶ Anötö tigenñ ti yac lau dakêñ whiñ-ña hoñ Damañ, ma inñ gêm gôliñ yac. Inñ mbo yac hoñ ñalôm, ma puc yac dônñ bu dakôm inñ ndê gwelenñ.

Kilisi kêmwasinñ yac tu bu dapo gôlôwac dabuñ sa-ña

⁷ Ma Anötö kêmwasinñ yac tigenñ-tigenñ ña mwasinñ ñalôm-ña tidau-tidau, tøm Kilisi gic sam têtñ yac ñambwa.

⁸ Tøm Anötö ndê yom danñ, nañ sêto yêc bocdec bu:

Inñ ku ndê ñacyo dulu ma wê ñac gitôm lau gapocwalô-ña, goc pi lólôc gi ma kêmwasinñ lau ña gêñ ñayham-ñayham, nañ kêñ têtñ ñac ñambwa. **[BW 68:18]**

⁹ Yom dau sôm bu inñ pi lólôc gi, dec whê sa bu inñ sip nom meñ muñ.

¹⁰ Ma inñ ñgac tigenñ dinañ, nañ sip nom meñ, nañ mbu pi lólôc gi mbo gameñ ñamata-ña andô yêc undambê, tu bu nem gôliñ gêñ hoñ ma êmwasinñ inñ ndê lau hoñ êñlêc.

11 Ma bocdinaŋ iŋ kêyaliŋ iŋ ndê lau ŋatô sa sêti aposel, ŋatô sêti propet, ŋatô sêti lau aheŋ-ŋga, ŋatô sêti ŋacsakiŋ, ma ŋatô bu sêndôhôn Anötö ndê mêtê.

12 Iŋ kêmwasiŋ ti kêyaliŋ ŋac sa bu sêndôhôn ma sêpuc Anötö ndê lau dabuŋ dôŋ e ŋac hoŋ sêkôm sakiŋ tidau-tidau tu bu sêpo gôlôwac dabuŋ, naŋ sêti Kilisi ndê ŋandô, naŋ sa-ŋga.

13 Ma yac hoŋ dakôm neŋ sakiŋ tidau-tidau e yac neŋ dakêŋ whiŋ ti gauc tanyalê Anötö ndê Atu-ŋga êŋsôwec tiatu ma piŋ yac hoŋ dôŋ pitigeŋ. Ma ŋalêŋ dinaŋ yac oc dati lau gwalam akwa dakêŋ whiŋ-ŋga ma dasa neŋ lêŋ gitêŋ eŋ tôm Kilisi dau.

14 Ma bocdinaŋ yac oc dambo datôm balêkoc tiyham dom. Ma lau naŋ sêndôhôn yom tasan ma sêŋsalê lêŋ bu sêtim yac ma sêkôm yac neŋ dakêŋ whiŋ tisac, naŋ oc sêtôm dom bu sêkôm yac atac lu-lu tôm gakoc naŋ mbu kêyôc, me agatê naŋ gwêc ŋampon kêŋiŋ gi ma meŋ.

15 Magoc yac oc dati lau naŋ dalhac ŋaŋga ma dasap yom ŋandô ti mêtê atac whiŋ-ŋga dôŋ eŋ. Ma dakôm gêŋ hoŋ datôm lau gwalam akwa naŋ dasap yac neŋ ŋagôlôn tigeŋ, naŋ Kilisi dôŋ.

16 Bu iŋ dau piŋ yac hoŋ dôŋ dati iŋ ndê ŋandô, ma kêmwasiŋ yac tigeŋ-tigeŋ tu bu danem akiŋ asidôwai-ŋga ma dasap mêtê atac whiŋ-ŋga dôŋ. Ma ŋalêŋ dinaŋ gôlôwac dabuŋ oc êŋsôwec tiatu-tiatu ndi.

Dasa neŋ lêŋ tiwakuc

17 Tu dinaŋ-ŋga dec aô bu wasôm yom têŋ mac wanem Pômdau aŋgô, ma wakac mac bu ambu atêŋ lêŋ akwa tiyham dom. Ambo atôm lau naŋ dangasuŋ sambuc ŋawaê ŋayham ma sêsap gauc ti lêŋ ŋandô mba-ŋga dôŋ ŋapan, naŋ dom.

18 Nâsec kôm ŋac si gauc ahuc. Ma sêsa lêŋ gauc mbasi-ŋga tu ŋac si ŋalôm ŋadandi-ŋga, dec kalhac ŋac ahuc bu sêtap Anötö ndê lêŋ sêndôc tali-ŋga sa dom.

19 Nâc maya dau dan dom, ma sêkêŋ dau sambuc têŋ lêŋ ŋalôm ŋagalac-ŋga. Nâc si ŋalôm kac ŋac bu sêkôm mêtê ŋadômbwi tidau-tidau ŋapan, ma ŋac atac whiŋ awa ti wapa hôc gêlêc.

20 Magoc têŋ ndoc mac aŋgô ŋawaê ŋayham pi Kilisi, naŋ sêndôhôn mac bu asa lêŋ kaiŋ dinaŋ dom.

21 Mac aŋgô yom pi Yisu ma akêŋ whiŋ iŋ, ma sêndôhôn mac sêŋkuc yom ŋandô naŋ ŋahu yêc iŋ.

22 Sêndôhôn mac su bu ahu lêŋ ŋalôm akwa-ŋga naŋ muŋ-ŋga asa ambo, naŋ siŋ. Bu lêŋ dau kêgîlí mac bu asa lêŋ tasan ŋalôm ŋagalac-ŋga, naŋ kôm mac nem lêŋ ambo-ŋga tisac, ma ac waê bu andiŋam.

23 Ma sêndôhôn mac bu aŋkuc gauc wakuc naŋ Anötö ndê Nalau kêŋ sip nem ŋalôm, dec asa nem lêŋ tiwakuc.

24 Asa lêŋ ŋalôm wakuc-ŋga tôm mac asôc nem ŋakwê wakuc sa. Anötö dau kêŋ ŋalôm wakuc têŋ yac, naŋ iŋ kêmasaŋ tu bu datôm iŋ dau, ma taŋkuc iŋ ndê yom ŋandô ti dasa neŋ lêŋ dabuŋ ma gitêŋ eŋ.

25 Tu dinaŋ-ŋga ahu yom tasan hoŋ siŋ, ma asôm yom ŋandô eŋ awhiŋ daôm. Bu yac hoŋ dambo datôm Kilisi ndê ŋandô tigeŋ, ma yac bu taŋsau neŋ asidôwai, dec oc seŋ yac neŋ lêŋ dapiŋ dauŋ dôŋ-ŋga popoc.

26 Mac bu atac ŋandê, naŋ ayob daôm bu akôm sac dom. Yom atac ŋandê-ŋga bu lhac mac ŋasawa, naŋ amasaŋ têŋ acsalô dau dinaŋ, muŋ su naŋ ac ndi sip.

27 Akêŋ ŋasawa têŋ Sadaŋ bu êntôm mac dom.

28 Am asa naŋ gêm kaŋ gêŋ, naŋ hu siŋ ma kôm gwelen ŋayham ŋa amam bu nem daôm sa, ma nem lau naŋ sêpônnda dau, naŋ sa sêwhiŋ.

29 Ayob nem whamsuŋ têŋ yom sac-sac hoŋ. Asôm yom ŋayham eŋ, naŋ tôm bu nem asidôwai sa ma puc ŋac dôŋ, ma mac nem yom oc êmwasiŋ lau naŋ sêŋgô.

30 Ayob daôm bu asa lêŋ gitêŋ ti dabuŋ eŋ, bu akêŋ ŋawapac têŋ Nalau Dabuŋ dom. Bu Anötö kêŋ ndê Nalau dau têŋ mac ti nem ŋadalô, bu tôc asê bu mac ati iŋ ndê, ma bu wê mac asa nem lêŋ gitêŋ ti dabuŋ eŋ, e iŋ kôc mac sa têŋ bêc ŋambu-ŋga, awhiŋ lau hoŋ naŋ iŋ gêmlihi ŋac su sêti iŋ ndê.

31 Yom dalic dauŋ sac-ŋga, yom atac ŋandê-ŋga, mêtê dali dauŋ sa ti dasôm dauŋ-ŋga, ma yom datigasec lau-ŋga, mêtê kaiŋ dinaŋ hoŋ naŋ ahu siŋ sambuc.

³² Ma ambo ti atac whiņ nem asidôwai hon, ma tamwalô ñac ti anem ñac sa. Ma asuc sac naņ asidôwai bu sêkôm têņ mac, naņ kwi, tôm Anötö suc mac nem sac kwi tu Kilisi-ņga.

5

¹ Bocdinaņ asa nem lêņ aņkuc Anötö ndê, atôm in ndê balêkoc atac whiņ-ņga.

² Ma asa nem lêņ ti atac whiņ asidôwai hon, tôm Kilisi tac whiņ yac ma kêņ dau sambuc ti da tu yac-ņga, naņ Anötö gêlic gitôm da ñamalu ñayham.

³ Ayob daôm bu mêtê kaiņ bocdec daņ yêc mac ñasawa dom. Mêtê mockaiņ-ņga, mêtê ñadômbwi tidau-tidau ma lau si mêtê sêpo awa ti wapa sa tu dau-ņga. Bu lêņ bocdinaņ gic lau naņ sêti Anötö ndê lau dabuņ, naņ ñawaê dom.

⁴ Ma yom sac-sac ti yom gauc mbasi-ņga ma yom mayañ-ņga bocdinaņ gic waê lau dabuņ dom. Magoc yom danem danġe Anötö ti danem danġe yac neņ asidôwai-ņga dec gic yac ñawaê solop.

⁵ Bu mac aņyalê pi ñandô bu Anötö oc kôc lau kaiņ bocdec sa dom. Lau mockaiņ-ņga, lau naņ sêsa lêņ ñadômbwi, ma lau naņ sêkêņ awa ti wapa nom-ņga kalhac si gauc ñamata ñapaņ, naņ gitôm ñac sem akin anötöi gwam. Lau naņ sêsa lêņ kaiņ dinaņ, naņ oc sêwêkaiņ si mala yêc Kilisi ma Anötö ndê gameņ undambê-ņga dom andô.

⁶ Ayob daôm bu lau tasan si yom ñambwa-ñambwa êņsau mac pi lêņ sac-sac dinaņ dom. Aņyalê ñapep bu lau danġapêc naņ sêsa lêņ sac-ņga, naņ oc sêtap Anötö ndê atac ñandê sa.

⁷ Tu dinaņ-ņga andic sôņ daôm awhiņ ñac dom.

⁸ Bu muņ-ņga mac asa lêņ ñasec-ņga, magoc kwahic dec mac akêņ whiņ Pômdau dec ati balêkoc gameņ ñawê-ņga. Bocdinaņ asa lêņ ñawê-ņga eņ andic ñawaê.

⁹ Ma lêņ ñawê-ņga ña-ñandô bocdec, dakôm mêtê ñayham tidau-tidau, dasa lêņ gitêņ, ma dasap yom ñandô dôņ.

¹⁰ Bocdinaņ akôc gauc pi mêtê bocke naņ gic Pômdau tandô ñayham.

¹¹ Andic ahê lau naņ sêsap mêtê ñasec-ņga, naņ ñandô ñayham mbasi, naņ dôņ. Asa

lêņ ñawê-ņga eņ, tu bu atôc asê tiawê bu ñac si mêtê dau in sac sambuc.

¹² Bu mêtê naņ lau sac sêkôm sêsiņ-sêsiņ sêmbô, naņ bu dasôm yom pi, dec oc kêņ maya yac atu andô.

¹³ Magoc Anötö ndê ñawê pô gêņ hon dinaņ, ma tôc gêņ naņ yêc siņ dau, naņ ñahu asê tiawê.

¹⁴ Tu dinaņ-ņga sêsôm yom gôliņ daņ pi ñamalac naņ sap mêtê sac dôņ ñapaņ, naņ yêc bocdec bu, “Am ñgac naņ yêc bêc yêc, tampo sa ma tisa! Tisa akêņ lau batê-ņga, ma Kilisi ndê ñawê pô am.”

¹⁵ Bocdinaņ dec ayob daôm bu asa lêņ gauc mbasi-ņga dom, magoc asa nem lêņ ti gauc eņ.

¹⁶ Akôc gauc bu akôm mêtê ñayham eņ, tôm nem têm ambo tamli-ņga hon, bu yac dambo têm sac-ņga ñalôm.

¹⁷ Tu dinaņ-ņga ambo ti nem gauc ñawa ma aņyalê lêņ naņ Pômdau tac whiņ bu dakôm-ņga.

¹⁸ Anôm gêņ êņiņ mac-ņga dom, bu lau naņ sêsa lêņ dinaņ sêņyaiņ dau ti si gêņ hon. Magoc akêņ nem ñalôm sambuc têņ ñalau Dabuņ bu nem mac ahuc.

¹⁹ Ma bocdinaņ asôm yom ñayham-ñayham têņ daôm tu apuc daôm dôņ-ņga, tôm mac atap sa yêc Buku Wê-ņga ti Wê Dabuņ ma wê naņ ñalau dau kêņ têņ mac. Anem wê, ma gauc nem wê tu ampiņ Pômdau-ņga yêc nem ñalôm tôm bêc hon.

²⁰ Ma gêņ hon naņ Damaņ Anötö kêņ têņ mac, naņ anem danġe in ñapaņ, tu yac neņ Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-ņga.

²¹ Asôc nem asidôwai ñapu tu bu atôc asê bu mac atoc Kilisi sa-ņga.

Pol to yom pi lauwhê ma ñgac

²² Mac lauwhê tigen-tigen asôc nem ñgaci ñapu tôm asôc Pômdau dau ñapu.

²³ Ñahu bu launġac sêti lauwhê si ñagôlôn, ñalêņ tigen tôm Kilisi ti gôlôwac dabuņ naņ in gêm ñac si ma sêti in ndê ñandô, naņ si ñagôlôn.

²⁴ Bocdinaņ tôm gôlôwac dabuņ sêsôc Kilisi ñapu, dec mac lauwhê asôc nem ñgaci ñapu tu gêņ hon-ņga.

²⁵ Ma mac launġac, atac whiņ nem awhêi, ñalêņ tigen tôm Kilisi tac whiņ gôlôwac

dabuŋ dec kêc ndê dac siŋ ma mbac ndu tu ŋac-ŋga.

²⁶ Inj kôm gêŋ dau tu bu êŋgwasiŋ ŋac si sac hoŋ su e sêti lau dabuŋ, ma busaŋgu ti Anötö ndê yom kôm gêŋ dau ŋandô sa.

²⁷ Ma inj bu kêŋ gôlôwac dabuŋ sêlhac inj aŋgô-ŋga tôm lau dabuŋ ti ŋawasi atu, naŋ giso me mêtê sac me yom daŋ yêc ŋac-ŋga dom.

²⁸ Nalêŋ tigeŋ dinaŋ mac lauŋgac atac whiŋ nem lauwhê andic ŋawaê. Atac whiŋ ŋac tôm mac atac whiŋ daôm nem ŋamlic. Asa naŋ tac whiŋ ndê awhê, naŋ gitôm inj atac whiŋ dau.

²⁹⁻³⁰ Bu ŋamalac daŋ oc tec inj dau ndê ŋamlic dom, magoc yob ti gêm yaom ŋapep tôm Kilisi kôm têtŋ yac lau naŋ dati inj ndê ŋandô, naŋ gôlôwac dabuŋ.

³¹ Anötö sôm yom pi lauwhê ma ŋgac, tôm sêto yêc bocdec bu:

Tu dinaŋ-ŋga dec ŋgac daŋ oc hu damba lu dinda siŋ, ma sap inj nawhê dôŋ, ma injlu sêti gêŋ tigeŋ. *[Gen 2:24]*

³² Yom pi lauwhê ma ŋgac, aö gam dôhôn whiŋ yom pi Kilisi ma gôlôwac dabuŋ, ma yom dau ŋahu sip ŋalôm gi.

³³ Magoc aö wasôm têtŋ mac lauŋgac tigeŋ-tigeŋ, bu atac whiŋ nem awhêi tôm mac atac whiŋ daôm. Ma mac lauwhê hoŋ atoc nem ŋgaci sa.

6

Damba ti dindai ma balêkoc si yom ŋatô

¹ Mac balêkoc, daŋam wambu dinam ti damami tu Pômdau-ŋga, bu lêtŋ dau inj lêtŋ gitêtŋ.

² Bu Anötö ndê yomsu naŋ sôm bu, “*Toc damam lu dinam sa,*” naŋ yomsu ŋamata-ŋga naŋ Anötö gic bata yom daŋ whiŋ bocdec bu,

³ “*Kôm bocdinaŋ, dec aö wanem mbec am nem lêtŋ hoŋ, ma wandic têtŋ nem têtŋ mbo tamli yêc nom-ŋga.*”

⁴ Mac dambai, ayob daôm bu akôm nem balêkoc atac ŋandê dom. Magoc tôm têtŋ hoŋ naŋ sêmbo sêwhiŋ mac, naŋ andôhôn ti anem la ŋac ŋalêŋ solop naŋ gic Pômdau ndê lau ŋawaê, e sêtiatu.

Lau akiŋ ma ŋadaui si yom

⁵ Mac lau akiŋ, daŋam wambu nem ŋadaui nom-ŋga, ma atoc ŋac sa ti asôc ŋac ŋapu ŋapep. Akôm ti nem ŋalôm sambuc, tôm mac am akiŋ Kilisi dau.

⁶⁻⁷ Ma gauc nem bu akôm tu bu nem ŋadaui sêlic mac ŋayham-ŋga ŋambwa lec dom. Mba. Mac nem ŋadaui bu sêmbo sêwhiŋ mac, me sêmbo dom, magoc anem akiŋ ŋapep eŋ. Anem akiŋ ŋac ti nem ŋalôm sambuc, bu Anötö tac whiŋ bu mac akôm bocdinaŋ. Akôm tôm mac am akiŋ Kilisi dau, ma tôm mac am akiŋ lau nom-ŋga tawasê dom.

⁸ Bu mac aŋyalê su, bu lau hoŋ oc sêtap si ŋagêyô sa yêc Pômdau, tu gêŋ ŋayham bocke naŋ sêkôm-ŋga. Lau naŋ sem akiŋ ŋadaui, ma lau naŋ sêkôm gwelen tu dau-ŋga, naŋ sêwhiŋ.

⁹ Ma mac ŋadaui, ayob nem lau akiŋ ŋalêŋ ŋayham eŋ. Asôm yom matôc-ŋga tu bu akac nem lau akiŋ tu sêkôm gwelen-ŋga, naŋ dom. Bu mac aŋyalê su bu Pômdau, naŋ ti mac nem ŋadaui ma ŋac si ŋadaui whiŋ, naŋ mbo undambê, ma inj oc toc ŋamalac daŋ sa hôc gêlêc daŋ dom, inj oc êŋsahê yac hoŋ ŋa saê tigeŋ.

Dandic siŋ ti Anötö ndê ŋaclai

¹⁰ Aneŋ yom ŋambu-ŋga bocdec. Tamkwê Pômdau ti ndê ŋaclai atu bu puc mac dôŋ alhac ŋaŋga.

¹¹ Asôc Anötö ndê wapa siŋ-ŋga hoŋ sa, dec oc tôm bu mac alhac ŋaŋga ma aku Sadaŋ ndê lêtŋ tasan ti saê hoŋ dulu.

¹² Bu yac lau dakêtŋ whiŋ-ŋga neŋ ŋacyo dec ŋamalac nom-ŋga dom. Mba! Yac tac siŋ têtŋ gôliŋ ti ŋaclai hoŋ naŋ sêmbo Sadaŋ ŋapu. Yomandô! Yac tac siŋ têtŋ Sadaŋ ma têtŋ inj ndê ŋalau sac naŋ sêmbo umbon ŋasawa, ma sem gôliŋ lau sac têtŋ têtŋ ŋasec-ŋga dindec.

¹³ Tu dinaŋ-ŋga asôc Anötö ndê wapa siŋ-ŋga hoŋ sa, bu alhac ŋaŋga ma andic siŋ têtŋ ndoc mac nem ŋacyo sac hôc asê mac. Ma ŋalêŋ dinaŋ ŋacyo dau ndê lêtŋ daŋ oc tôm dom bu kôm mac aku sa.

¹⁴ Bocdinaŋ alhac ŋaŋga. Asap yom ŋandô dôŋ ŋapaŋ bu puc mac dôŋ, gitôm piŋkap naŋ lau siŋ-ŋga sêkic pi ŋac si ŋampêbalê. Ayob daôm bu asa lêtŋ gitêtŋ eŋ,

gitôm lau siŋ-ŋga sêyob si ŋabapo ŋa wapa siŋ-ŋga.

¹⁵ Amasaŋ daôm ŋapep tu ahoc ŋawaê ŋayham yom malô-ŋga asê, tôm lau siŋ-ŋga sêsôc atapa sa bu sêmasaŋ dau tu sêŋsêlêŋ-ŋga.

¹⁶ Ma asap nem akêŋ whiŋ dôŋ ŋaŋga tôm têm hoŋ, bu yob mac têtŋ Sadaŋ, gitôm lau siŋ-ŋga si lautuc naŋ tiŋ ŋac, ma si ŋacyo si sôp ti ya hoŋ ndu.

¹⁷ Gauc nem ŋapaŋ bu Anötö gêm mac si su, ma yom dau oc yob mac nem gauc gitôm guluŋ ain naŋ lau siŋ-ŋga sêuŋ tiŋ ŋagôlôŋ. Ma Anötö ndê yom tidôŋ yêc mac, bu yom dau ti Nalau Dabuŋ ndê bienŋ baliŋ bu andic siŋ-ŋga.

¹⁸ Akôc wapa siŋ-ŋga hoŋ dinaŋ, ma atenŋ mbec têtŋ Anötö ti Nalau Dabuŋ ndê ŋaclai, ma andac iŋ bu nem mac sa tôm têm hoŋ. Anem ali, alhac ŋaŋga, ma atenŋ mbec tu lau dabuŋ-ŋga tôm bêc hoŋ.

¹⁹⁻²⁰ Ma atenŋ mbec tu aö-ŋga whiŋ. Anötö kêyalin aö sa bu wahoc ŋawaê ŋayham asê pi iŋ ndê lêŋ nem lau si-ŋga, naŋ muŋ-ŋga yêc siŋ dau. Atenŋ mbec bu Anötö puc aö dôŋ ma kêŋ yom ti gauc têtŋ aö bu wawhê ŋawaê dau ŋahu sa ŋapep eŋ, ma ti neŋ atac pa su, tôm iŋ ndê atac whiŋ. Kwahic dec aö gandöc gapocwalô tu aö neŋ gwelenŋ ŋawaê ŋayham-ŋga dinaŋ.

Pol gic bata ndê yom

²¹ Tikikus, yac neŋ asidôwa atac whiŋ-ŋga, ma Pômdau ndê ŋgac akiŋ ŋandô, naŋ oc têtŋ mac loc, bu ndic miŋ aneŋ yom ti gwelenŋ ŋawaê hoŋ têtŋ mac.

²² Aö waŋkiŋ iŋ têtŋ mac loc, tu bu ndic miŋ yac mba yom hoŋ têtŋ mac, ma bu êŋgilí mac bu alhac ŋaŋga.

²³ Damaŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi sêpuc mac asidôwai hoŋ dôŋ, bu asap mêtê atac whiŋ ti akêŋ whiŋ-ŋga dôŋ ŋaŋga, ma ambo ti yom malô.

²⁴ Anötö ndê mwasinŋ nem mac lau hoŋ naŋ atac whiŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi, naŋ ahuc tôm têm hoŋ ndi.

Pol ndê bapia têtj lau Pilipai-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol gic lau nanj sêmbô malac Pilipai kêsi ma hoc ñawaê ñayham asê têtj ñac, tòm dasam yêc Aposel 16:12-40. Tinjambu inj ndöc gapocwalô yêc malac Rom, ma têtj ndoc dinanj inj to bapia dindéc têtj lau nanj sêkêtj whinj Yisu yêc malac Pilipai.

Malac Pilipai inj malac tiwaê, ma lau Rom-nga daêsam sêndöc dinanj tu sênem gölinj gamej Masedonia-nga. Luk whê sa yêc Apo 16:13 bu têtj ndoc Pol bu hoc ñawaê ñayham asê yêc malac Pilipai, nanj inj gauc gêm bu tap lau nanj sêtoc Anötö sa yêc malac dau ñamakê. Tu dinanj-nga lau ñatô gauc gêm bu mboe lau Israel-nga si lôm wê-nga danj kalhac malac Pilipai têtj têtj dinanj dom, bu Pol sôc lau Israel-nga si lôm wê-nga yêc malac honj tu bu nem mêtê-nga.

Pol to bapia dindéc tu bu têtj inj ndê atac ñayham ñahu asê, ma bu nem danje lau Pilipai tu gêtj nanj sêkêtj têtj inj tu sênem inj sa-nga. Ma inj whê inj ndê lêtj nanj mbo-nga, nanj sa têtj ñac, ma gic minj pi inj ndê gwelenj. Inj kac lau Pilipai bu sêlhac ñannga, ma gêtj ñayham me sac bocke bu hóc asê ñac, nanj sêmbô ti atac ñayham ñapanj. Ma inj kêtj puc ñac pi kêdôhônjwaga tasanj.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Pol lu Timoti, nanj am akinj Yisu Kilisi, ato bapia dindéc têtj mac lau nanj akêtj whinj Yisu Kilisi yêc malac atu Pilipai. Alu ato têtj gölôwac dabunj si ñagôlônj, ma têtj lau nanj sem akinj gölôwac dabunj, ma têtj Anötö ndê lau dabunj honj.

² Mwasinj ti yom malô akêtj yac neñ Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi têtj mac.

Pol tenj mbec ti gêm danje Anötö

³ Têtj honj nanj aö gauc gêm mac, nanj gam danje anenj Anötö tu mac-nga.

⁴ Tòm bêtj honj aö gatej mbec têtj Anötö tu mac honj-nga, ma gakôm ti atac ñayham atu.

⁵ Nahu bu têtj têtj mac akêtj whinj tiwakuc e meñ têtj kwahic dec, nanj mac apuc anenj gwelenj ñawaê ñayham-nga dönj ñapanj.

⁶ Ma aö gakêtj whinj bu Anötö, nanj gic hu inj ndê gwelenj ñayham yêc mac nem ñalôm, nanj oc ndic dabinj gwelenj dau ma puc mac dönj e Yisu Kilisi mbu meñ.

⁷ Aö gakôc gauc bocdinañ pi mac honj gac ñawaê, ñahu bu aö tac whinj mac ma gauc gêm mac ñapanj. Mac awêkainj Anötö ndê mwasinj awhinj aö, ma alhac awhinj aö ñapanj. Mac alhac awhinj aö têtj têtj nanj aö gandöc gapocwalô, ma têtj têtj nanj galhac tu wapuc ñawaê ñayham dönj ma wawhê sa bu yom ñandô-nga, nanj bocdinañ.

⁸ Ma aö wasôm yom ñandô yêc Anötö anjô-nga, bu aö atac whinj mac ndu andô, tòm Yisu Kilisi dau tac whinj ti tawalô mac.

⁹ Ma aö gatej mbec bu Anötö kôm mac nem gauc anyalê inj-nga ti anyalê lêtj ñayham ma sac-nga êñsôwec tiatu. Ma gauc dinanj oc puc mac nem mêtê atac whinj-nga dönj e êñsôwec tiatu bocdinañ.

¹⁰ Ma bocdinañ mac oc atôm bu anjahê gêtj honj ma anyalê sac ma ñayham. Asap ñayham dönj ñapanj ma bocdinañ têtj Kilisi ndê bêtj mbu meñ-nga, nanj mac oc atôm bu alhac inj anjô-nga ti nem ñalôm ñawasi ma nem giso mbasi.

¹¹ Ma ñalêtj dinanj dec mêtê gitêtj oc ti mac nem akêtj whinj Yisu Kilisi ña-ñandô. Ma mac nem lêtj gitêtj dinanj oc po Anötö ndê waê sa, ma lau daêsam oc sêmpinj inj tu mac-nga.

Pol ndê ñahu mbo tali-nga yêc Kilisi

¹² O asidôwai, aö atac whinj bu mac anyalê ñapep bu ñawapac nanj hóc asê aö, nanj kalhac ñawaê ñayham ahuc dom, magoc gêm gwelenj ñawaê ñayham-nga sa.

¹³ Bu lau honj nanj sêmbô Sisa ndê andu kinj-nga, ma lau honj yêc malac atu dindéc, nanj sênyalê bu aö gandöc gapocwalô tu Kilisi-nga.

¹⁴ Ma aö neñ gandöc gapocwalô puc asidôwai sêkêtj whinj Pômdau-nga daêsam dönj bu sêlhac ñannga ma sêhoc Anötö ndê yom asê ti atac pa su, hóc gêtjêc ñamata-nga lêtj su.

¹⁵ Asidôwai ñatô sêkôc gauc ñayham pi aö ma tu dinanj-nga dec sêhoc Kilisi ndê ñawaê

asê. Ma ñatô sêhoc ñawaê ñayham asê bu ñac sem lêmunj aö ma sêkôm tu bu sêhoc gêlêc aö-ñga.

16-17 Ñac si ñahu sem Kilisi ñawaê sa-ñga solop dom, ma sêkôm tu sêpo dau sa-ñga ma tu sêkênj ñawapac atu têtj aö, pi sac anej ñawapac gapocwalô-ñga ñahô. Magoc asidôwai ñayham sêlhac sêwhinj aö, ñahu bu ñac atac whinj aö, ma sênyalê bu aö gandôc gapocwalô tu anej gwelenj wapuc ñawaê ñayham dôn-ñga.

18 Aö wasôm sake? Ñac si ñahu sêkôm gwelenj-ñga bu ñayham me sac, nanj gêtj atu dom. Tigenj aö galic gêtj atu danj, nanj bocdec bu, Kilisi ndê ñawaê tiapa, ma gêtj dau kôm aö atac ñayham atu. Ma aö wambo ti atac ñayham ñapanj,

19 ñahu bu aö kayalê tidônj bu Yisu Kilisi ndê Ñalau, ma mbec nanj mac atenj, nanj lu-lu oc sênem aö sa yêc ñawapac gapocwalô-ñga.

20 Aö tac whinj ma gakênj batanj bu aö oc mayanj tu gêtj danj-ñga dom, magoc aö bu walhac ti neñ atac pa su, ma wapo Kilisi ndê waê sa, tôm aö gakôm ñapanj e meñ têtj kwahic dec. Aö bu wambo tanjli me aö bu wambac ndu, magoc gêtj atu tigenj yêc, nanj bu wapo Kilisi ndê waê sa.

21 Aö bu wambo tanjli, dec wambo tu wapo Kilisi ndê waê sa-ñga enj, ma bu wambac ndu, dec wandi wambo wawhinj inj, nanj oc êmwasiñj aö êñlêc.

22 Magoc aö bu wambo tanjli, dec oc nditôm bu gwelenj nanj inj kênj sip aö amanj, nanj oc ñandô sa. Aö galic señ lu dinanj, magoc kayalê lêtj bu wasa-ñga, nanj dom.

23 Señ lu dinanj kôm aö neñ ñalôm gi lu. Aö tac whinj bu wahu nom dindec siñ, wandi wambo wawhinj Kilisi. Señ dau ñayham kêlêc.

24 Tigenj anej ñalôm kac aö bu wanem mac sa, ma bocdinañj aö bu wambo tanjli, nanj dec oc êmwasiñj mac êñlêc.

25 Aö gakênj whinj bu aö wambo nom wawhinj mac honj tu bu wapuc mac nem akênj whinj dônj, e alhac ñannga ma ti atac ñayham atu tu nem akênj whinj-ñga.

26 Ma tu gêtj honj dinanj-ñga, dec mac oc apo Yisu Kilisi ndê waê sa êñlêc, ma atac ñayham atu tu aö wambu wamenj ma

wambo wawhinj mac tiyham-ñga.

27 Yom atu dec wasôm têtj mac. Ayob daôm bu asa nem lêtj honj anjuc lêtj gitêtj, nanj gic lau nanj sêkênj whinj Kilisi ndê ñawaê ñayham, nanj ñawaê. Ma bocdinañj aö bu waloc ma walic mac tiyham, me bu wangô ñawaê ñambwa pi mac, goc wanyalê bu mac honj apiñ daôm dônj, ma ambo ti nem ñalôm tigenj, ma alhac ñannga tu apuc ñawaê ñayham, nanj mac akênj whinj, nanj dônj.

28 Ma aö oc wanyalê bu mac atôc daôm tu lau nanj sêkênj kisa mac-ñga dom. Gêtj dau oc tôc asê bu mac atap Anötö ndê mwasiñj nem mac si-ñga sa su, ma lau nanj sêkênj kisa mac, nanj sic waê bu Anötö señ ñac su sêniñga.

29 Anjô su nanj. Anötö kêmwasinj mac tu Yisu Kilisi-ñga. Tu dinanj-ñga dec mac akênj whinj Yisu, ma gêtj danj whinj bocdec bu, mac ahôc ñawapac tu inj-ñga whinj.

30 Ñawapac kainj tigenj mac alic aö gahôc munj-ñga, ma kwahic dec mac anjô bu gahôc ñapanj gambo, nanj kwahic dec tap mac sa su bocdinañj.

2

Lau sêkênj whinj-ñga si lêtj

1 Mac ati Kilisi ndê lau, dec gêm mac sa, me mba? Inj ndê atac whinj mac-ñga kêtjilí mac bu atac whinj nem asidôwai, me mba? Ñalau Dabunj kênj mac nem ñalôm pitigenj, me mba? Mac nem akênj whinj Kilisi kêtjilí mac bu tamwalô nem asidôwai ti anem ñac sa, me mba?

2 Bu bocdinañj, dec wandac mac bu ambo ti nem gauc pitigenj, ma ti nem ñalôm tigenj, ma asap mêtê atac whinj asidôwai-ñga dônj ñapanj. Ambo bocdinañj, dec mac oc akôm aö atac ñayham êñlêc.

3 Mac lau tigenj-tigenj gauc nem daôm êñlêc dom ma atoc daôm sa dom, magoc anjwiniñj daôm ma atoc nem asidôwai sa hóc gêlêc daôm.

4 Akôc gauc pi lêtj anem daôm sa-ñga ñapanj dom, magoc akôc gauc pi lêtj anem asidôwai sa-ñga.

Kilisi kêtjwiniñj dau, ma Anötö toc inj sa

⁵ Akôc gauc kain tigen dinan bu in kêkuc Yisu Kilisi dau ndê lêng.

⁶ Bu Kilisi in Anötö ñandô. Tigen in gauc gêm bu kôc ñaclai ti ñawasi atu tôm Anötö dau ndê, nan dôñ ma mbo gitôm Anötö dau ñapan dom.

⁷ In gêlic ñayham bu hu gêñ undambê-nga hon dinan sin, ma ti ñgac akin ñambwa. In meñ mbo nom, ma lau nom-nga sêlic in gitôm ñac dau si dan.

⁸ In kêgwinin dau ma danğa wambu têng Damba e tôm in mbac ndu. Yomandô. In mbac ndu pi a gicso dau gitôm ñgac sac dan.

⁹ Tu in ndê lêng hon dinan-nga dec Anötö toc in sa kêlêc, ma kêñ ñaê ti waê têng in nan hóc gêlêc ñaê ti waê hon su.

¹⁰ Ma tu dinan-nga anjela ma ñamalac ti gêñ hon nan sêmbo undambê ma sêmbo nom me nom ñalôm, nan oc sêtoc Yisu ndê ñaê sa ma sêpôn haduc têng in.

¹¹ Ma ñac hon oc sêhoc yom asê ma sêsôm asê bu yomandô, Yisu Kilisi in Pômdau. Ma ñalêng dinan ñac oc sêtoc Daman Anötö ndê waê sa.

Lau sêkên whin-nga sêtôm ñawê nom-nga

¹² O aneñ lau atac whin-nga. Têng têm aö gambo gawhin mac, nan aö galic bu mac danam wambu Anötö ñapep. Ma kwahic dec aö g ambo gawhin mac dom, ma ganğô ñawaê bu mac akôm bocdinañ hóc gêlêc ñamata-nga su. Asap nem lêng dinan dôñ ñapan andic ñawaê. Atoc Anötö sa ma atöc in, ma asa nem lêng hon tôm in atac whin. Ma ñalêng dinan in ndê mwasin nem mac si-nga, nan mac atap sa su, nan oc ti gêñ ñandô mbasi-nga dom.

¹³ Bu Anötö dau ndê ñaclai gêm gwelen yêc mac nem ñalôm, tu bu kôm mac atac tec lêng bocke nan so in ndê atac whin. Ma ñaclai dau oc nem mac sa bu asa nem lêng anğuc in ndê atac whin.

¹⁴ Gêñ hon nan mac bu akôm, nan ayob daôm bu atucdin me asen daôm pi dom.

¹⁵ Ma ñalêng dinan mac oc ambo ti nem ñalôm ñawasi ma giso mbasi. Bu mac ati Anötö atui awhê ma ñgac, ma ambo nom ambo lau sac nan si lêng dan solop dom, nan ñalôm. Magoc mac akôm mêtê solop en andic ñawaê, bu ambo lau dau ñalôm atôm ya ñawê nan pô gamen têng ôbwêc.

¹⁶ Ma ñalêng dinan oc nem lau dau sa tu bu sênjalê yom ñandô nan tôle sen dandöc tanli-nga asê, nan mac asap dôñ ambo. Ma tu dinan-nga gwelen nan gakôm yêc mac-nga oc ñandô mbasi dom, ma têng ndoc Kilisi mbu meñ, nan mac oc ati aneñ ñahu wapo dauñ sa-nga.

¹⁷⁻¹⁸ Gwelen ti sakin nan ti mac nem akên whin ña-ñandô, nan gitôm da ñayham nan mac akên têng Anötö. Ma lau Rom-nga bu sêkic yom bu sêkêc aneñ dac sin, dec oc tôm da dan tiyham nan sêkêc sac mac nem da dau ñahô. Tigen aö neñ atac ñayham tu mac-nga oc pacndê dom, aö oc wambo ti atac ñayham en. Ma mac bocdinañ, ambo ti nem atac ñayham awhin aö.

Pol bu êñkin Timoti têng Pilipai ndi

¹⁹ Pômdau Yisu bu lic ñayham, dec gakên batan bu ñasawa sauñ aö oc wanğin Timoti têng mac loc. Aö atac whin bu wanğô ñawaê pi mac, oc kôm aneñ ñalôm tigahô.

²⁰ Aö bu wanğin in, ñahu bu ñamalac dan tôm in mbo dom, nan kêñ ndê ñalôm sambuc tu nem yaom mac-nga.

²¹ Bu lau daêsam gauc gêm Yisu Kilisi ndê gwelen hóc gêlêc dom, magoc gauc gêm dau si gêñ hóc gêlêc su.

²² Magoc Timoti ndê lêng ti sakin ña-ñandô ñayham mac alic su, ma anjalê bu in gêm akin aö gitôm in dau damba, tu puc gwelen ñawaê ñayham-nga dôñ.

²³ Bocdinañ têng ndoc aö bu walic sen bocke ñac oc sêkôm têng aö, nan aö gauc gêm bu wanğin in têng mac loc ñagahô.

²⁴ Ma aö gakên whin bu Pômdau dau oc nem aö sa, ma ñasawa sauñ aö dauñ oc watêng mac waloc bocdinañ.

Pol sôm bu êñkin Epaprodaitas têng ñac ndi

²⁵ Mun-nga mac anğô bu aö gandöc ti ñawapac, dec anğin Epaprodaitas bu nem aö sa. In gêm gwelen whin aö gitôm aneñ asidôwa ñandô, ma kalhac gitôm ñgac sin-nga ñayham tu kôm gwelen ñawaê ñayham-nga. Kwahic dec aö gauc gêm tidôn bu wanğin in mbu têng mac loc ñagahô.

²⁶ In tac whin ñandô bu lic mac hon tiyham, ma in kêyalê bu mac anğô ñawaê pi in ndê gêm bac, dec kôm in ñalôm ñawapac tu mac-nga.

²⁷ Bu gêmbac dau kôm in yham dom, kêpin bu in mbac ndu. Tigen Anötö tawalö in ma kôm in nayham sa. Ma Anötö tawalö aö bocdinañ, bu Epaprodaitas bu mbac ndu ma hu aö siñ, dec oc kêñ jawapac atu dan tiyham têt aö.

²⁸ Tu dinañ-nga dec aneñ ñalôm kac aö bu wanñin in mbu têt mac loc, ma mac oc atac nayham bu alic in tiyham, ma aneñ ñalôm jawapac oc tigahö bocdinañ.

²⁹ Tu Pômdau-nga dec akôc in sa ti atac nayham atu têt ndoc in hôc asê mac. Aö wasôm têt mac bu atoc in ma lau nan sêtôm in, nan sa ñapep.

³⁰ Bu in kêñ dau sambuc ma töc dau dom bu mbac ndu tu Kilisi ndê gwelen-nga. Bu in gêm akiñ aö gêm mac honñ añôm, e kêpin bu in mbac ndu.

3

Nahu andô dati lau gitêt yêc Anötö añgô-nga

¹ A neñ asidôwai, aö bu wasôm yom ñatö têt mac whin bocdec bu. Ambo ti atac nayham ñapan tu mac ati Pômdau ndê lau-nga. Yom nan kwahic dec aö bu wato, nan gato kain tigen têt mac mun su, magoc aö galic nayham bu wato tiyham, tu bu wapuc mac dôñ bu yom tasan kôm mac nem akêt whin tisac dom.

² Ayob daôm ñapep têt lau sac nan sêkac mac bu asôc ðpwac sêsê laungac ñamlic ñatö su-nga ñapu. Nac sêtôm giam pôm ma atac whin bu sêkôm mac nem ñamlic tisac ñambwa.

³ Nac gauc gêm bu pwac sêsê ñamlic-nga dinañ kôm ñac sêti Anötö ndê lau solop. Magoc mba. Pwac dinañ ña-ñahu andô hêganôñ yac lau nan tam akiñ Anötö tôm Nalau Dabuñ gêm gôlin yac. Yac neñ ñahu dapo dauñ sa-nga sip gêt nan ñamalac ñambwa sêkôm têt yac ñamlic, nan dom, magoc sip gwelen nan Yisu Kilisi kôm yêc yac neñ ñalôm-nga.

Kilisi tigen ti Pol ndê nahu po dau sa-nga

⁴ Lau ñatö gauc gêm bu Anötö oc kôc ñac sa tu gêt ñamlic-nga. Oc tôm bu wapo dauñ sa pi gêt kain dinañ whin, ma aö bu wakôm dec aneñ ñahu wapo dauñ sa-nga hôc gêlêc lau honñ si su.

⁵ Bu sêsê aneñ ñamlic ñatö su têt aneñ bêc ti-8-nga kêkuc lau Israel-nga si pwac. Aö Israel si dan, nan gasa akêt Benjamin ndê ton. Aö kayalê aban si yom Hibru ti gêtôm hon. Aö kakuc lau Palêsai si lêt sêsôc Moses ndê yomsu hon ñapu-nga.

⁶ Aö gakêt dauñ sambuc tu gêt bocke nan gakôm, tôm nan mun-nga gakêt kisa lau sêkêt whin Yisu-nga ti neñ ñalôm sambuc. Ma yêc ñamalac añgô-nga aö gatôm ñgac gitêt tu kakuc Moses ndê yomsu hon ñapep-nga.

⁷ Mun-nga aö gapo dauñ sa ma gauc gêm bu Anötö oc kôc aö sa tu gêt dinañ-nga, tigen kwahic dec aö kayalê Kilisi, dec tankwê gêt dinañ ñadan bu nem aö sa tiyham lec dom.

⁸ Yomandô. Kwahic dec aö gatap mwasin atu andô sa, tu kayalê Yisu Kilisi-nga, ma tu aneñ Pômdau in-nga. Ma aö tankwê in tigen bu nem aö sa. Tu dinañ-nga dec galic gêt ñatö hon gitôm gêt ñambwa ma gêt ñagolop, ma gahu siñ su tu bu Kilisi tigen ti aneñ ñahu gapo dauñ sa-nga.

⁹ Aö bu wasap Kilisi tawasê dôñ ñanga, ñahu bu Anötö kôc aö sa ma gêt aö gitôm ñgac gitêt tu gakêt whin Kilisi-nga, ma tu kakuc lêt yomsu-nga dom. Yomandô. Anötö kêmwasin aö ñambwa, dec sam aö bu ñgac gitêt tu gakêt whin Kilisi-nga.

¹⁰ Aö tac whin bu wanjalê Kilisi ti Anötö ndê ñaclai atu, nan un Kilisi sa akêt lau batê-nga. Ma wanñuc in ndê lêt hôc ñandê ti mbac ndu-nga.

¹¹ Ma aö gakêt batan bu oc wanñuc in ndê lêt tisa akêt lau batê-nga bocdinañ.

Polyêm dau su ñandô tu bu êñkuc Kilisi-nga

¹² Nalêt dinañ aö tac whin ndu andô bu wanjalê Kilisi ti wanñuc in-nga, tigen aö wasôm bu aö gac dabin neñ lêt hon tu wanñuc in-nga su lec dom. Mba. Magoc Yisu Kilisi kôc aö dôñ ma gêm aö k wi tu bu wati in ndê, ma tu dinañ-nga dec aö gayêm dauñ su tu bu wanjalê ti wanñuc in ñapep en, gakôm gitôm ñgac nan kêt ñanga bu tap in ndê ñaôli sa.

¹³ Asidôwai, aö kayalê bu aö gac dabin lêt dau su dom. Magoc aö gakôm gêt tigen bocdec bu, aö wanñin gêt nan yêc aö

dômwêḅ-mbu naḅ siḅ, ma wakôm ḅaḅga bu wakôc gêḅ naḅ yêc aô aḅôḅ ndô-ḅga,

¹⁴ gitôm ḅgac naḅ kêtî ḅaḅga ma gêm neneḅ bu hôc asê batiḅ pacndê-ḅga ma tap ndê ḅaôli sa. Ma ḅaôli naḅ aô gayêm dauḅ su bu wakôc, ma Anötö kêgalêm aô sa ma piḅ aô dôḅ gam damiḅ Yisu Kilisi tu bu watap sa-ḅga, naḅ mwasinḅ dandöc taḅli yêc undambê-ḅga.

Dasa neḅ lêḅ bambaliḅ dom

¹⁵ Yac lau naḅ dati gwalam akwa dakêḅ whiḅ-ḅga, naḅ taḅkuc gauc tigeḅ dinaḅ dandic ḅawaê. Ma mac bu gauc nem yom ḅatö so aneḅ, naḅ Anötö oc tôc tiawê têḅ mac.

¹⁶ Magoc lêḅ naḅ Anötö tôc têḅ yac lau dakêḅ whiḅ-ḅga su, naḅ dasa dandic ḅawaê.

¹⁷ O asidôwai. Aneḅ lêḅ ti mac hoḅ nem dôhôn aḅkuc-ḅga. Ma tamtiḅ lau naḅ sêḅkuc aô neḅ lêḅ, ma aḅkuc ḅac bocdinaḅ.

¹⁸ Aô gasôm yom dinaḅ, ḅahu bu lau daêsam sêsa si lêḅ bambaliḅ, dec tôc asê bu sêlic Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau gitôm gêḅ ḅambwa, ma sêtôm ḅacyo yom ḅandô-ḅga. Aô gasôm yom dau têḅ mac têm ḅatö su, ma kwahic dec wasôm tiyham ti taḅsulu eḅ.

¹⁹ Lau kaiḅ dinaḅ sic waê bu sêḅiḅga. ḅac gauc gêm gêḅ nom-ḅga gitôm gêḅ daneḅ ti danôm-ḅga kêlêc, ma bocdinaḅ dec gêḅ dau ti ḅac si pômdau. Magoc gêḅ naḅ sêlic bu ḅayham ma sêtoc dau sa pi, naḅ dalic bu gêḅ mayanḅ-ḅga.

²⁰ Yac neḅ malaḅ ḅandô yêc undambê. Ma yac dakêḅ batanḅ ti dahôn yac neḅ †ḅgac Nem Yac Si-ḅga bu mbu akêḅ undambê meḅ, naḅ Pômdau Yisu Kilisi dau.

²¹ Inḅ kôc ḅaclai atu gitôm bu kêḅ gêḅ hoḅ sêsôc inḅ ndê gôliḅ ḅapu, ma inḅ oc nem yac neḅ ḅamlic waêmba kwi ti ḅamlic wakuc ma ti ḅawasi atu, ḅa ḅaclai tigeḅ dinaḅ.

4

Pol gêm la lau Pilipai

¹ Tu dinaḅ-ḅga dec aneḅ asidôwai, aô wasôm têḅ mac bu alhac ḅaḅga ti asap nem akêḅ whiḅ Pômdau dôḅ. Aô atac whiḅ mac

* **4:3:** Sisigus - yom dau yêc Yom Grik, ma danem kwi bu 'ḅamalac naḅ kôm gwelenḅ whiḅ ndê silip.' Lau ḅatö gauc gêm bu yom dau inḅ ḅgac Pilipai-ḅga danḅ ndê ḅaê, ma lau ḅatö gauc gêm bu inḅ ḅaê dom, magoc Pol to yom dau hêganônḅ ḅamalac danḅ naḅ kôm gwelenḅ whiḅ inḅ.

ndu andô, ma gakêḅ batanḅ bu walic mac tiyham. Aneḅ gwelenḅ ḅa-ḅaôli ḅayham ti neḅ atac ḅayham ḅahu, naḅ mac daôm.

² Aô gaḅgô bu mac nem awê lu, naḅ Yuodia lu Sintike sêseḅ dau. Aô bu wasôm têḅ inḅlu bu sêmasanḅ yom naḅ yêc inḅlu ḅasawa, ma sêmbo ti si ḅalôm tigeḅ tu inḅlu sêkêḅ whiḅ Pômdau-ḅga.

³ Ma aneḅ silip ḅayham Sisigus,* aô bu wandac am bu nem awê lu dinaḅ sa, ḅahu bu muḅ-ḅga inḅlu sem gwelenḅ tu sêpuc ḅawaê ḅayham dôḅ-ḅga sêwhiḅ aô ma Klemen ti aneḅ asidôwai ḅatö, naḅ si ḅaê hoḅ yêc Anötö ndê Buku Taḅli-ḅga.

⁴ Tu mac ati Pômdau ndê lau-ḅga dec wasôm têḅ mac bu ambo ti atac ḅayham ḅapanḅ. Aô wasôm tiyham bu ambo ti atac ḅayham ḅapanḅ.

⁵ Asap lêḅ malô dôḅ tu bu lau hoḅ sêḅyalê bu yac lau dakêḅ whiḅ-ḅga neḅ mêtê dau dinaḅ. Gauc nem bu ndoc kêpiḅ bu Pômdau mbu meḅ.

⁶ Ahêgo daôm tu gêḅ danḅ-ḅga dom. ḅawapac bocke naḅ tap mac sa, naḅ atôc têḅ Anötö sip nem mbec ḅalôm, ma andac inḅ bu nem mac sa. Ma anem danḅe inḅ tu gêḅ hoḅ-ḅga.

⁷ Ma Anötö ndê yom malô oc nem mac lau naḅ inḅ piḅ mac dôḅ am damiḅ Yisu Kilisi, naḅ ahuc, ma nem gôliḅ mac nem gauc ti ḅalôm. Bu Anötö ndê yom malô inḅ gêḅ atu andô, hôc gêlêc ḅamalac hoḅ si gauc.

⁸ O aneḅ asidôwai. Aô wasôm yom danḅ tiyham. Yom bocke naḅ yomandô, ma gêḅ bocke naḅ gêḅ tiwaê ma gêḅ solop ma ḅawasi, gêḅ naḅ gic lau hoḅ tandô ḅayham, ma gêḅ ḅayham datoc sa-ḅga, ma mêtê ti yom ma gauc hoḅ naḅ gitêḅ eḅ, naḅ wasôm têḅ mac bu gauc nem lhac nem gauc ḅapanḅ.

⁹ L êḅ ti sakiḅ bocke naḅ aô kadôhônḅ ti gac dulu têḅ mac, me mac aḅgô y êc aô me alic aô gakôm, naḅ akôm andic ḅawaê. Ma Yom Malô ḅadau Anötö dau oc mbo whiḅ mac.

Pol gêm danḅe lau Pilipai

¹⁰ Muḅ-ḅga mac am aô sa, magoc ḅasawa lê e meḅ têḅ kwahic dec, mac atap seḅ danḅ

sa tu anem aö sa tiyham-nga dom. Kwahic dec mac gauc gêm aö ma ankiñ gêñ tu anem aö sa-nga, ma gêñ dinañ kôm aö atac ñayham atu, ma kapiñ Pômdau tu mac am aö sa-nga.

¹¹⁻¹² Aö gato yom dinañ tu gapônda daun-nga dom. Mba. Aö kayalê têm gapônda daun-nga, ma kayalê têm gandöc mwasin ñalôm-nga. Aö bu neñ gêñ mba ma gêñ yô aö, me bu neñ gêñ daêsam ma waneñ hóc aö dôñ, tigeñ wahêgo daun dom. Nahu bu aö kadôhôn daun su bu ñayham me sac bocke bu tap aö sa, nañ aö oc wambo ti atac ñayham eñ.

¹³ Kilisi kêñ ñaclai têtñ aö bu wakôm gêñ hon, ma tu dinañ-nga dec aö gatôm bu wambo ti atac ñayham eñ.

¹⁴ Bocdinañ, aö bu wapônda daun, dec wambo ti atac ñayham eñ, magoc mac akôm mêtê ñayham ma gauc gêm aneñ ñawapac dec ankiñ gêñ tu anem aö sa-nga.

¹⁵⁻¹⁶ Mac lau Pilipai-nga anyalê su bu têtñ ndoc mac ango ñawaê ñayham tiwakuc, ma aö galom malac atu Tesalonika, nañ mac ankiñ gêñ tu anem aö sa-nga têm ñatô. Ma têtñ têm nañ gahu mac nem gameñ Masedonia-nga siñ, nañ gôlôwac dabuñ malac ñatô-nga sêkêñ gêñ dan tu sênem aö sa-nga dom. Mac tamwasêm.

¹⁷ Aö tac whiñ bu mac asap nem mêtê akêñ gêñ-nga dinañ dôñ ñapañ. Aö gasôm yom dau tu bu wakac mac bu akêñ gêñ têtñ aö-nga lec dom, magoc aö kayalê bu mac bu asap nem lêtñ amwasin aö ma lau ñatô-nga dôñ, dec lêtñ dau oc êmwasin mac hóc gêlêc su ô.

¹⁸ Kwahic dec aö gapônda gêñ dan dom. Gêñ nañ mac ankiñ têtñ aö ma Epaprodaitas kêñ têtñ aö gêm mac anôm, nañ daêsam ñandô dec gêm aö sa kêlêc. Gêñ dau gitôm da ñamalu ñayham nañ Anötö tac whiñ, ma gic in tandô ñayham.

¹⁹ Anötö, nañ yob aö ñapañ, in Mwasin ti Nawasi atu Nadau, ma Yisu Kilisi ti nahu datap in ndê mwasin atu sa-nga. Ma aö kayalê bu gêñ bocke nañ mac apônda, nañ yêc in ndê mwasin atu ñalôm, ma in oc kêñ têtñ mac.

²⁰ Bocdinañ dapo Damañ Anötö ndê waê sa tôm têm hon ndi. Yomandô.

²¹ Akêñ aneñ acsalô têtñ lau dabuñ hon nañ sêkêñ whiñ Yisu Kilisi yêc malac Pilipai. Asidôwai nañ sêmbo sêwhiñ aö, nañ sêkêñ si acsalô têtñ mac bocdinañ.

²² Ma Anötö ndê lau dabuñ hon nañ sêmbo malac dindec, nañ boc-dinañ. Ma lau sêkêñ whiñ-nga nañ sem gwelen sêmbo Sisa ndê andu, nañ gauc gêm mac hóc gêlêc.

²³ Mwasin akêñ Pômdau Yisu Kilisi puc mac nem gatôm dôñ.

Pol ndê bapia têt lau Kolosi-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Malac Kolosi yêc gameŋ Esia-nga, magoc Pol dau in gêm mêtê yêc malac Kolosi dom. Têt ndoc in gêm mêtê mbo malac Epesas, nan ngac Kolosi-nga dan ñaê Epapras ngô ma kêŋ whiŋ, ma tiŋambu Epapras mbu gi hoc ñawaê ñayham asê yêc ndê malachu Kolosi (1:7; 4:12), ma lau ñatô sic hu sêkêŋ whiŋ Yisu. Tiŋambu Epapras ndöc gapoc-walô whiŋ Pol (Pilemon 23), ma gic miŋ têt Pol pi lau sêkêŋ whiŋ-nga yêc malac Kolosi.

Pol to bapia dindéc ma sôm têt lau Kolosi-nga bu in gêm danŋe Anötö tu ñac si sêkêŋ whiŋ-nga, ma in tôc lêŋ ñayham daêsam têt lau sêkêŋ whiŋ-nga tu sêŋkuc-nga. Ma in to yom ñatô bu whê lau Kolosi si gauc sa pi yom ñandô. Nahu bu lau ñatô sêŋsôŋ ñac pi lau nom-nga si lêŋ ñatô (2:4, 8, 16-23), ma ñac sêtoc Kilisi sa ñapep dom, ma bocdinaŋ in tôc asê bu Anötö kêŋ gêŋ hoŋ sêsôc Kilisi ñapu (1:15-20; 2:9-15).

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, nan gati Yisu Kilisi ndê aposel kêkuc Anötö ndê atac whiŋ, lu yac neŋ asidôwa Timoti ato bapia dindéc.

² Ato têt mac asidôwai nan andöc malac atu Kolosi, mac lau dabuŋ nan akêŋ whiŋ Kilisi. Mwasin ti yom malô akêŋ Daman Anötö têt mac.

Pol teŋ mbec tu lau Kolosi-nga

³ Tôm bêc hoŋ yac aten mbec têt Anötö, yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi Damba, ma am danŋe in tu mac-nga.

⁴ Nahu bu yac angô ñawaê bu mac akêŋ whiŋ Yisu Kilisi ñanŋa, ma atac whiŋ Anötö ndê lau dabuŋ hoŋ.

⁵ Mac nem akêŋ whiŋ ti atac whiŋ ñahu sip mwasin atu nan mac akêŋ batam ambo, nan Anötö po sa gwanan tu mac-nga yêc undambê. Yom pi gêŋ dau mac angô muŋ su, têt ndoc sêhoc yom ñandô ñawaê ñayham-nga asê têt mac.

⁶ Ñawaê ñayham dau têt mac meŋ, ma mac angô ti anyalê yom ñandô pi Anötö ndê mwasin atu. Têt ndoc mac angô tiwakuc e meŋ têt kwahic dec, nan ñawaê ñayham dau gêm ñandô ma tiapa yêc mac nem gameŋ. Ma ñalêŋ tigen in gêm ñandô ma tiapa ma gêm gameŋ nan lau Rom-nga sem gôlin, nan ahuc.

⁷ Ñawaê dau Epapras kêdôhôn têt mac. In yac neŋ ngac atac whiŋ-nga nan gêm gwelen whiŋ yac, ma ngac akiŋ ñandô nan gêm akiŋ Kilisi tu mac-nga.

⁸ Ma in gic miŋ têt yac pi mac nem lêŋ atac whiŋ asidôwai-nga nan Nalau Dabuŋ kêŋ têt mac.

⁹ Tu dinaŋ-nga têt bêc ñamata-nga nan yac angô mac nem ñawaê e meŋ têt kwahic dec, nan yac aten mbec tu mac-nga ñapan. Yac andac Anötö bu kêŋ gauc têt mac e anyalê Nalau Dabuŋ ndê lêŋ tidôŋ. Ma ñalêŋ dinaŋ mac oc anyalê lêŋ nan Anötö tac whiŋ bu yac dasa-nga, nan ñapep eŋ.

¹⁰ Yac aten mbec bu mac asa nem lêŋ gitêŋ, bu tôc asê bu mac ati Pômdau ndê lau, ma in oc lic mac nem lêŋ hoŋ ndic in tandô ñayham. Yac aten mbec bu mac nem akêŋ whiŋ oc nem ñandô ñayham yêc gwelen hoŋ nan mac akôm, ma bu mac nem gauc anyalê Anötö-nga êŋsôwec tiatu.

¹¹ Anötö ndê ñaclai ti ñawasi atu kêŋ ñanŋa têt mac bu akôm gêŋ hoŋ, ma ñawapac bu tap mac sa, dec mac atôm bu alhac ñanŋa ma ahôc ti atac pa su. Ma ambo ti atac ñayham,

¹² ma anem danŋe Daman Anötö, nan gic dabiŋ mac e atôm bu awêkain in ndê gameŋ ñawê-nga awhiŋ in ndê lau dabuŋ hoŋ.

¹³ In kêgaho yac su yêc ñaclai ñasec-nga, ma kêŋ yac dambo in ndê Atu nan in atac whiŋ ñandô, nan ndê gôlin ñapu.

¹⁴ Ma Anötö kêmwasiŋ yac, dec gêmlihi yac ti kêgapwêc yac su yêc sakin mêtê sac-nga, ma suc yac neŋ sac kwi. Ma datap mwasin atu dau sa yêc in ndê Atu dau.

Kilisi ti ndê gwelen

¹⁵ Lau dan sêlic Anötö dom, magoc in Atu Kilisi gêm in angô ma tôc in asê têt yac. In tiŋamata gêŋ hoŋ nan Anötö kêŋ.

¹⁶ Bu gêŋ undambê-nga ti gêŋ nom-nga hoŋ nan Anötö kêŋ, nan kêŋ ña Kilisi. Gêŋ

nan dalic na tanôn, ma gên nan tôm dom bu dalic na tanôn, gitôm anjela me njalau me gôlin ma najlai tidau-tidau, gên hon dinan Anötö kêñ na Kilisi ma kêñ tu Kilisi-nga.

¹⁷ In tinamata gên hon, ma gên hon si njahu sêmbo-nga yêc in.

¹⁸ Ma in gêm gôlin gôlôwac dabun. In ti nagôlôn, ma gôlôwac dabun sêti in ndê ñandô. Ma in mun gôlôwac dabun bu ti ngac ñamata-nga bu tisa akên lau batê-nga. Ma bocdinañ gên dan hóc gêlêc in su dom.

¹⁹ Bu Anötö gêlic ñayham bu kêñ dau sambuc sip Atungac ñalôm ma mbo whin in.

²⁰ Ma in kêkin Atu dau sip nom men bu hê wamba ñamalac ma gên nom-nga ti gên undambê-nga hon têt Anötö. Ma kwahic dec ñamalac sêtôm bu sêmbo Anötö anjô-nga ti yom malô, tu Atungac ndê dac nan kêc sin pi a gicso-nga.

²¹ Mun-nga, mac ambo ahê têt Anötö. Mac ambo atôm in ndê ñacyo tu gauc ti mêtê sac-sac nan yêc mac-nga.

²² Magoc in dau kêmasañ lêt bu Kilisi sip nom men ti ñamalac ma mbac ndu, tu bu hê wamba mac têt Anötö tiyham. Ma in tac whin bu kêñ mac alhac in anjô-nga atôm lau dabun nan nem giso ti yom mbasi.

²³ Mac bu alhac ti akên whin ñanga ma akên batam Anötö ndê mwasiñ nan ñawaê ñayham tóc asê têt mac, ma ahu sin dom, dec mac oc atap mwasiñ dau sa. Ñawaê ñayham dau mac anjô su, ma sêhoc asê yêc gameñ hon nan yêc lau Rom si gôlin ñapu, nan bocdinañ. Ma aô Pol gati ngac akin ñawaê ñayham dau-nga.

Pol whê ndê gwelen ñawaê ñayham-nga sa

²⁴ Ñandê bocke nan aô gahóc tu wapuc mac nem akên whin dôn-nga, nan gahóc ti atac ñayham en. Ma aô kayalê bu aô gac waê bu wahóc ñandê ñapan, tu gwelen nan aô gakôm tu bu wapo Kilisi ndê ñandô, nan gôlôwac dabun sa-nga. M agoc aô oc wahóc e wandic dabin gên hon nan Kilisi kêyalin sa bu wahóc.

²⁵ Aô gakôm gwelen gam akin gôlôwac dabun, kakuc lêt nan Anötö dau kêmasañ dec kêyalin aô sa tu mac-nga, ma kêkin aô bu wahóc ñawaê ñayham asê e Anötö ndê yom tiapa yêc gameñ hon.

²⁶ Têt ñamata-nga e men, yom pi Anötö ndê lêt nem lau si-nga, nan njahu yêc sin dau têt lau nom-nga. Magoc kwahic dec in tóc asê tiawê têt in ndê lau dabun.

²⁷ In tac whin bu lau dabun sênyalê yom nan mun-nga yêc sin dau, nan bocdec bu. In bu êmwasiñ mac flau gameñ apa-nga bu atap in ndê ñawasi atu sa, dec kêñ Kilisi sip nem ñalôm. Ma gên dinan ti mac nem njahu akên batam bu atap in ndê ñawasi sa-nga.

²⁸ Yac ahoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê, ma Anötö kêñ gauc ñayham têt yac bu akên puc ti andôhôn lau sêkên whin-nga hon. Ma yac akôm bocdinañ tu bu andic dabin ñac hon e akên ñac sêlhac Anötö anjô-nga sêtôm lau gwalam akwa sêkên whin Kilisi-nga.

²⁹ Ma aô gakôm gwelen ti gahóc ñandê atu, tu bu wakôm gên dau ñandô sa-nga, na Kilisi dau ndê najlai nan gêm gwelen ñanga yêc aô nen ñalôm.

2

¹ Aô gawhê nen gwelen sa têt mac, njahu bu aô atac whin bu mac anyalê bu aô gayêm daun su ñandô tu mac-nga, ma tu lau Laodisia-nga, ma tu lau sêkên whin-nga hon nan sêlic aô anjôn dom-nga, nan bocdinañ.

² Aô tac whin bu mêtê atac whin-nga pin mac hon dôn, ma puc mac dôn bu alhac ñanga. Ma yom pi Anötö ndê lêt nem lau si-nga nan mun-nga yêc sin dau, nan aô tac whin bu mac anyalê tidôn andô, e kôm mac alhac ti akên whin ñanga en. Yom dau hêganôn Kilisi.

³ Bu yom ti gauc nan atu andô ma tôm bu êmwasiñ yac-nga, nan Anötö gêm ahuc yêc in-nga.

⁴ Aô gawhê yom hon dinan sa têt mac, njahu bu aô gatec bu lau ñatô sêmbac yom mac ma sênsau mac.

⁵ Bu aô daun gambo gawhin mac dom, tigen yêc anen ñalôm aô gauc gêm mac ñapan. Ma aô atac ñayham atu, bu kayalê bu mac akên whin Kilisi ñanga, ma asa nem lêt hon ñapep.

Dasa nen lêt tiwakuc tu Kilisi-nga

⁶ Mac akôc Yisu Kilisi sa su ti mac nem Pômdau, dec akên in tinamata nem lêt hon.

⁷ Akôc ñanga yêc in tôm a nan ñawakac gacgen sip nom ñalôm gi. Ma in ndê najlai

po mac nem akêñ whiñ sa bu alhac ñaŋga, alhac yom ñandô nañ sêndôhôn têt mac, nañ ñahô. Ma yom anem danje Anötö-nga nem mac ahuc tòm bêc hoñ.

⁸ Ayob daôm ñapep bu lau tasan si yom ñambwa-ñambwa êñsôn mac nem gauc ma êñgaho mac su yêc yom ñandô e ati lau gapocwalô-nga lec dom. Ñac si yom dau ñahu kêkuc abuñgaci si lêt ti mêtê nom-nga ñambwa, ma meñ akêñ Kilisi ndê dom.

⁹ Bu Anötö kêñ dau sambuc sip Kilisi ñalôm, ma meñ mbo nom gitôm ñamalac.

¹⁰ Kilisi dau in gôlin ti ñac lai hoñ ñadau. Ma tu mac nem akêñ whiñ piñ mac dôñ am damiñ in-nga, dec Anötö ndê mwasiñ gêm mac ahuc.

¹¹ Kilisi kôm lau Israel-nga si t̄pwac sêsê ñamlic ñatô su-nga ñandô sa pi mac lau nañ ati in ndê. Gêñ dau hóc asê kêkuc ñamalac si lêt sêsê ñamlic-nga dom, magoc Kilisi dau kôm gwelen yêc mac nem ñalôm gitôm in sê mac nem mêtê sac ñalôm akwa-nga su giñga.

¹² Busan̄gu nañ mac alin, nañ piñ mac dôñ am damiñ Kilisi, tòm sêñsuhun mac awhiñ in, ma Anötö uñ mac sa awhiñ in. Gêñ dau ñandô sa tu mac akêñ whiñ Anötö, nañ uñ Kilisi dau sa akêñ lau batê-nga, nañ ndê ñac lai.

¹³ Muñ-nga, mac ambo atôm lau batê tu mac nem sac-nga, ma tu mac asap mêtê ñalôm akwa-nga dôñ ñapan-nga. Tigen Anötö suc mac nem sac hoñ kwi, ma kôm mac ati lau ambo tamli tiyham-nga awhiñ Kilisi.

¹⁴ Tu yac tan̄gili Anötö ndê yomsu-nga, dec yac datôm lau nañ si bapia t̄p-nga yêc, ma datôm dom bu dandic t̄p dau, dec tac waê bu datap matôc sa. Magoc Anötö kôc bapia t̄p-nga dau su yêc yac, ma gic pi a gicso dau whiñ Kilisi.

¹⁵ Ma Kilisi ndê mbac ndu pi a gicso dau ti lêt bu Anötö ku Sadañ ti ndê ñalau ma ñac lai sac hoñ dulu, gitôm ñac bata siñ-nga nañ kôc ñacyo si wapa siñ-nga hoñ su, ma wê ñac gitôm lau gapocwalô-nga bu t̄c asê tiawê bu ñac si ñac lai pacndê sambuc.

Yom pi ñagôlin nom-nga

¹⁶ Tu dinañ-nga dec lau ñatô bu sêñgôlin yom pi mac tu gêñ nañ an̄ ti anôm-nga, me

tu om nañ lau sêlic tòm wake me ayô me yala-ñg a, me tu bêc Sabat-nga, nañ an̄gô ñac si yom dom.

¹⁷ Bu gêñ hoñ dinañ gitôm gêñ ñagatu ñambwa nañ dalic muñ su, ma tiñambu ñandô meñ hóc asê. Ma ñandô dau, nañ Kilisi.

¹⁸ Lau ñatô sêñkuc lêt ñalôm akwa-nga ma sêtoc dau sa tu ñac si lêt sem akiñ Kilisi-nga. Ñac sêsôm bu sêpu dau ñandô, ma sem akiñ an̄ela kêkuc gêñ ñatô nañ sêyêc mbê ma sêlic. Lau kaiñ dinañ bu sêpu mac ma sêsôm bu mac nem a kêñ whiñ in gêñ ñandô mbasi-nga, dec akôc ñac si yom sa dom.

¹⁹ Bu lau kaiñ dinañ sêsap Kilisi, nañ ti gôlôwac dabun hoñ si ñagôlin, nañ dôñ dom. In tawasê piñ yac hoñ dôñ dapitigen, ma gôlôwac dabun kêsôwec ña ñac lai nañ Anötö dau kêñ.

²⁰ An̄gô su nañ. Têt ndoc ñamalac dabun mbac ndu, nañ ñagôlin ti ñac lai nom-nga gêm gôlin in tiyham dom. Ma tu Anötö piñ mac dôñ am damiñ Kilisi-nga, dec tòm mac ambac ndu awhiñ in. Bocdinañ tu sake-nga mac ambo atôm lau nañ sêhêgo dau pi ñagôlin nom-nga?

²¹ Lau kaiñ dinañ sic yao gêñ tidau-tidau ma sêsôm bocdec bu, “Akôc dom, aneñ ti anôm dom, ma amasec dom.”

²² Yom kaiñ dinañ kêkuc gauc ti ñagôlin nañ lau nom-nga sêndôhôn, ma hêganôn gêñ têt kwahic dec-nga nañ tan̄ ti danôm ma gêñ dau meñ giñga.

²³ Lau nañ sêsôc ñagôlin kaiñ dinañ ñapu, nañ sêñkuc gauc ñamalac-nga tu lêt sênem akiñ Anötö-nga ti sêñgwiniñ dau-nga ma lêt sêkêñ wapac pi dau ñamlic-nga. Sêtoc lêt dau sa gitôm lêt ti gauc atu, ma gauc gêm bu oc ndic Pômdau tandô ñayham. Magoc mba. Lêt dau hêganôn gêñ awê-nga ñambwa, ma oc tòm dom bu nem ñac si ñalôm kwi e sêhu lêt ñalôm ñagalac-nga siñ.

3

Kilisi ti yac neñ dambo tan̄li ñahu

¹ Anötö uñ mac sa awhiñ Kilisi, ma kwahic dec in ndôc Anötö ndê andô-nga yêc undambê. Tu dinañ-nga dec asa nem lêt ti tamkwê gêñ undambê-nga en.

² Gauc nem gêñ nom-nga êñlêc dom. Gauc nem gêñ undambê-nga hôc gêlêc.

³ Bu mac ambac ndu su awhiñ Kilisi, ma mac nem ñahu ñ andô ambo tamli awhiñ Kilisi-nga, nañ yêc siñ dau yêc Anötö-nga.

⁴ Têñ ndoc mac nem tamli ñahu Kilisi dau menñ hôc asê, nañ Anötö oc tôc mac nem lêñ ambo tamli-nga asê tiawê, ma mac oc alhac awhiñ Kilisi ti ñawasi atu.

Lêñ ñalôm akwa-nga

⁵ Bocdinañ ahu mêtê sac honñ nañ menñ akêñ ñalôm akwa, nañ siñ. Mêtê dau gitôm mac nem ñacyo dañ nañ kalhac señ andôc tamli-nga ahuc, bocdinañ andic inñ ndu. Mêtê kaiñ bocdec ahu honñ siñ, mêtê mock-aiñ-nga, mêtê ñadômbwi, ma mêtê sac-sac ñalôm ñagalac-nga. Ma ayob daôm bu añkuc lau nañ sêkêñ awa ti wapa nom-nga kalhac si gauc ñamata ñapañ, nañ dom. Bu lêñ dau gitôm ñac sem akiñ anötö gwam.

⁶ Lau honñ nañ sêsa lêñ kaiñ dinañ, oc sêtap Anötö ndê atac ñandê sa.

⁷ Muñ-nga, mac daôm akôc gauc tôm ñac lau dinañ sêkôc, ma añkuc ñac si mêtê sac.

⁸ Magoc kwahic dec ahu mêtê sac honñ siñ. Atac ñandê têñ lau me alic ñac sac dom, ñalôm li sa dom, ma ayob nem whamsuñ bu asôm yom sac-sac apu lau-nga ti yom mayañ-nga dom.

⁹ Ma asôm yom tasanñ têñ nem asidôwai dom. Gauc nem bu mac ahu lêñ ñalôm akwa-nga siñ su, dec akôm mêtê kaiñ dinañ tiyham dom.

¹⁰ Ma asa nem lêñ ti ñalôm wakuc. Bu Anötö, nañ kêmasañ ñamalac bu sênem inñ añgô sêmbo nom, nañ gêm gwelenñ pi mac mbo, tu bu mac atiwakuc, ma tu bu mac anyalê inñ ti ndê lêñ gitêñ tidôñ.

¹¹ Ma yac lau nañ dasa lêñ wakuc dinañ, nañ dahêgo daunñ tu yac neñ ñahu nom-nga tiyham dom. Yac bu lau Grik me lau Israel-nga, gai me lau añgô batac, lau nañ tañkuc pwac sêsê ñamlic-nga me tañkuc dom, lau akiñ ñambwa me lau nañ dau sêmbo si gêñ, nañ Anötö gauc gêm lêñ honñ dinañ ñadañ hôc gêlêc su dom. Gêñ tigenñ nañ gêñ atu têñ inñ, nañ Kilisi piñ yac honñ dôtî datî inñ ndê.

Lêñ ñalôm wakuc-nga

¹² Anötö tac whiñ mac ma kêyalinñ mac sa ati inñ ndê lau dabuñ. Tu dinañ-nga dec asap mêtê ñayham bocdec dôtî gitôm mac asôc ti nem ñakwê. Tamwalô lau ma atac apu ñac ti nem ñalôm sambuc, añgwiniñ daôm, asa lêñ malô, ma akôc nem ñalôm dôtî.

¹³ Asa nañ ndê asidôwa kôm sac têñ inñ, nañ kôc ndê ñalôm dôtî bu hôc ñawapac dau, ma suc inñ ndê sac kwi. Asuc sac nañ asidôwai sêkôm têñ mac nañ kwi, tôm Pômdau dau suc mac nem kwi.

¹⁴ Ma asap mêtê atac whiñ-nga dôtî, bu mêtê dau piñ mêtê ñayham-ñayham honñ dôtî sêpitigenñ.

¹⁵ Kilisi ndê yom malô nem gôlinñ mac nem ñalôm. Bu Anötö kêgalêm mac sa bu ati gôlôwac dabuñ tigenñ, nañ yom malô dau piñ mac dôtî. Ma anem danñge Anötö ñapañ.

¹⁶ Kilisi ndê yom ñandô nem mac nem ñalôm ahuc sambuc, dec kêñ gauc ñayham têñ mac bu anem la ti andôhônñ têñ daôm. Anem wê yêc Buku Wê-nga, ti wê dabuñ ma wê ñatô nañ Ñalau Dabuñ kêñ têñ mac, bu ampinñ Anötö ma anem danñge inñ ti nem ñalôm sambuc.

¹⁷ Gêñ honñ nañ mac akôm ti yom honñ nañ asôm, nañ akôm tu Pômdau Yisu ndê ñaê-nga. Ma anem danñge Damañ Anötö tu Kilisi-nga.

Damba ti dindai ma balêkoc si ñagôlinñ ñatô

¹⁸ Mac lauwê, asôc nem ñgaci ñapu, bu lêñ dinañ gic waê lauwê nañ sêkêñ whiñ Kilisi.

¹⁹ Ma mac laungac, atac whiñ nem lauwê ma atigasec ñac dom.

²⁰ Balêkoc, mac dañam wambu yom honñ nañ dinam ti damami sêsôm têñ mac. Bu lêñ dinañ gic Pômdau tandô ñayham.

²¹ Mac dambai, ali nem balêkoc si ñalôm sa dom. Ayob ñac ñapep tu bu ñac lic ñakam sa e sêtec lêñ ñayham lec dom.

Lau akiñ ma ñadaui si ñagôlinñ

²² Mac lau akiñ, asôc nem ñadaui nom-nga si yom honñ ñapu. Anem akiñ tu bu mac nem ñadaui sêlic mac ñayham-nga ñambwa lec dom. Mba. Mac nem ñadaui bu sêmbo sêwhiñ mac me sêmbo dom, magoc akôm nem gwelenñ honñ ñapep eñ. Anem akiñ ti

nem ñalôm sambuc, ma atôc asê bu mac atoc Pômdau sa.

²³ Akôm gêñ honj ti nem ñalôm sambuc eñ, gitôm mac am akiñ Pômdau, ma tôm mac am akiñ lau nom-nga tawasê dom.

²⁴ Mac anyalê su bu mac am akiñ Kilisi mac nem Pômdau, ma inj oc kêñ mac awêkainj nem gêñ lêñsêm yêc undambê ti mac nem ñagêyô ñayham.

²⁵ Magoc asa nanj kôm giso, nanj oc tap ndê ñagêyô sa. Ma Anötö oc toc ñamalac danj sa hóc gêlêc danj dom. Inj oc êñsahê yac honj ña saê tigenj.

4

¹ Mac ñadaui, anyalê ñapep bu mac daôm nem ñadau mbo undambê, ma bocdinañ ayob nem lau akiñ ñapep, ma ñaôli bocke nanj gic ñac ñawaê, nanj akêñ têtñ ñac.

Pol gêm la lau Kolosi-nga

² Anem ali ma asap mêtê daten mbec-nga ti danem danje Anötö-nga dônñ ñanğa.

³ Ma aten mbec tu yac-nga whiñ, bu Anötö léc gatam su têtñ yac bu ahoc inj ndê yom asê, ma bu awê yom pi Kilisi nanj munj-nga yêc sinj dau, nanj sa tiawê. Tu Kilisi ndê yom dinañ-nga dec aô gandöc gapocwalô.

⁴ Aten mbec bu Anötö puc aô dônñ bu wakôm neñ gwelen ñapep, ma wawhê yom dau sa yêc awê enj.

⁵ Asa nem lêñ ambo lau sêkêñ whiñ dom-nga ñalôm ti gauc enj. Ma anjalê lêñ tu bu atôc Kilisi têtñ ñac tôm bêc honj.

⁶ Akôc gauc ñapep pi yom asôm-nga bu asôm yom êmwasiñ lau ti nem ñac sa-nga, ma aô lau si yom ñalêñ ñayham.

Pol sôm bu êñkiñ Tikikus lu Onesimus sêtêñ Kolosi sêndi

⁷⁻⁸ Kwahic dec aô bu wanjkiñ yac neñ asidôwa ma ñgac atac whiñ-nga Tikikus têtñ mac loc. Inj kalhac ñanğa ma gêm akiñ Pômdau whiñ aô. Aô wanjkiñ inj loc bu ndic minj aneñ yom, ma asidôwai gameñ dindêc-nga si yom honj têtñ mac. Ma inj oc nem malô mac nem ñalôm.

⁹ Ma aô wanjkiñ Onesimus, nanj mac nem danj ma yac mba asidôwa atac whiñ-nga nanj kêñ whiñ ñanğa enj, whiñ Tikikus têtñ

mac loc. Inj oc sêndic minj yom gameñ dindêc-nga honj têtñ mac.

Pol kêñ ndê acsalô têtñ lau ñatô

¹⁰ A ristakus, nanj ndöc gapocwalô whiñ aô, nanj kêñ ndê acsalô têtñ mac, ma Banabas ndê têtñgac Mak kôm acsalô têtñ mac bocdinañ. Mak bu hóc asê mac, dec akôm tôm aô gasôm têtñ mac munj su, ma akôc inj sa.

¹¹ Ma Jisas, ñgac nanj sêsam inj ndê ñaê danj bu Justus, nanj kêñ ndê acsalô têtñ mac whiñ. Ñac lau tö dinañ sêmbo sêwhiñ aô ma sem malô aneñ ñalôm. Ñac lau Israel-nga nanj sêkêñ whiñ Kilisi, ma sem gwelen sêwhiñ aô ma yac ahoc ñawaê pi Anötö ndê gôlinj asê. Lau Israel-nga daêsam sêmbo sêwhiñ aô dom, ñac lau tö dinañ solop.

¹² Ma Epapras, Kilisi ndê ñgac akiñ, nanj mac daôm nem danj, nanj kêñ ndê acsalô têtñ mac bocdinañ. Inj tôm bêc honj tenj mbec tu mac-nga bu mac alhac ñanğa atôm lau gwalam akwa akêñ whiñ-nga, ma asa nem lêñ honj tôm Anötö tac whiñ.

¹³ Aô wasôm yom ñandô têtñ mac bu inj yêm dau su ñandô tu mac-nga ñapanj, ma tu lau sêkêñ whiñ-nga nanj sêmbo malac Laodisia ma malac Hierapolis-nga bocdinañ.

¹⁴ Luk, dokta nanj yac atac whiñ, lu Demas sêkêñ si acsalô têtñ mac whiñ.

¹⁵ Akêñ yac mba acsalô têtñ asidôwai Laodisia-nga, ma têtñ lau sêkêñ whiñ-nga nanj sêkac sa yêc Nimpa ndê andu tu sêlic om-nga, ma têtñ Nimpa dau bocdinañ.

¹⁶ Têtñ ndoc sêsam bapia dindêc têtñ mac su, nanj akêñ têtñ gôlôwac dabunj yêc Laodisia bu ñac sêsam whiñ. Ma bapia nanj aô gakêñ têtñ ñac, nanj sêkêñ têtñ mac asam bocdinañ.

¹⁷ Asôm têtñ Akipus bu sap sakiñ nanj Pômdau kêñ sip inj amba, nanj dônñ, ma kôm ñapanj e ndic dabinj.

¹⁸ Aneñ ñaê Pol dec, gato ña aô daun amanj. Aô gacgenj gandöc gapocwalô, dec wandac mac bu gauc nem aô. Anötö ndê mwasiñ whiñ mac honj.

**Pol ndê bapia ñamata-ña têtj
lau
Tesalonika-ña
Yom whê bapia dindéc
sa-ña**

Tesalonika in malac atu dan nan yêc gameñ Masedonia-ña. Pol in ñgac ñamata-ña bu hoc ñawaê ñayham asê yêc Tesalonika (Apo 17:1-9). In mbo whin ñac bêc daêsam dom, ma lau Israel-ña nan sêkên whin Yisu dom yêc malac dau, nan sem lêmuñ in ma sêkên kisa in, dec in kôlhô gi. Magoc lau Tesalonika-ña nan sic hu sêkên whin Pômdau, nan sêsap si sêkên whin dôñ ñanga, e ñawaê ñayham gi tiapa yêc gameñ hoñ dinañ (1:8).

Tinambu Pol gauc gêm ñac ñapañ ma kêkin Timoti bu mbo whin ñac ma êndôhôn ñac, ma bu lic ñac sêmbo ñalên bocke (3:1-5). Ma Timoti mbu têtj Pol gi tiyham, ma gic miñ pi ñac si lêtj ñayham (3:6-10). Ñawaê dau kôm Pol tac ñayham sambuc, dec in to bapia dindéc têtj ñac.

Pol to yom ñatô têtj lau Tesalonika-ña, bu puc ñac dôñ bu sêsap mêtê ñayham dôñ ma sêtimêtê dau ñapep. In whê lau batê si sêtisa ñalên sa têtj ñac, bu nem malô ñac ma sêtañ lau nan sêmbac ndu su, nan êñlêc dom. Ma in to yom pi mêtê ñayham-ñayham daêsam nan gic lau sêkên whin-ña ñawaê.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindéc têtj gôlôwac dabuñ malac Tesalonika-ña, mac lau nan akên whin Damañ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi. Pômdau ndê mwasin ti yom malô têtj mac hoñ.

Pol tac ñayham tu lau Tesalonika si mêtê-ña

² Tôm bêc hoñ yac aten mbec, ma am danje Anötö tu mac hoñ-ña.

³ Têm hoñ yac aten mbec têtj Damañ Anötö, nan yac gauc gêm mac nem mêtê ñayham. Mac akôm gwelen ñayham tu mac nem akên whin-ña, ma akôm gên daêsam bu anem akiñ asidôwai, tu mac nem mêtê

atac whin lau-ña. Ma mac akên batam bu Pômdau Yisu Kilisi oc mbu meñ, dec mac alhac ñanga eñ.

⁴ O asidôwai nan Anötö tac whin mac ndu andô. Yac anyalê su bu Anötö kêgalêm mac sa ati in ndê.

⁵ Nahu bu têtj ndoc yac ahoc ñawaê ñayham asê têtj mac, nan yom dau meñ ñambwa dom, magoc meñ ti Anötö ndê ñaclai. Ma Nalau Dabuñ puñ ñawaê dau dôñ sip nem ñalôm, e mac akên whin ñanga eñ. Ma mac daôm anyalê mêtê nan yac akôm, bu anem mac sa têtj ndoc yac ambo awhin mac.

⁶ Nwapac daêsam tap mac sa, magoc Nalau Dabuñ puc mac dôñ, dec akôc ñawaê ñayham sa ti atac ñayham atu. Nalên dinañ mac apuc yac mba wajañ, ma apuc Pômdau ndê wanga bocdinañ.

⁷ Mac nem lêtj dinañ ti dôhôn ñayham, bu lau sêkên whin-ña yêc gameñ Masedonia ti Akaya-ña hoñ sêlic ma sêñkuc.

⁸ Ma mac nem lêtj ñayham kôm Pômdau ndê ñawaê ñayham tiapa yêc gameñ Masedonia-ña ma gameñ Akaya-ña tawasê dom. Lau yêc gameñ hoñ sêngô ñawaê bu mac akên whin Anötö. Bocdinañ gitôm dom bu yac asôm yom dan bu awhê mac nem lêtj sa têtj lau.

⁹ Lau dau sic miñ yom hoñ pi mac nem lêtj ñayham. Sic miñ bu mac akôc yac sa ñalên ñayham, ma mac ahu anötöi gwam sin, ma anem daôm kwi bu anem akiñ Anötö nan Anötö ñandô, ma mbo tali ñapañ.

¹⁰ Ma kwahic dec mac akên batam in ndê Atu Yisu bu mbu akên undambê meñ. In Yisu nan Anötö un in sa akên lau batê-ña. Yisu dau dinañ dec kêgaho yac su yêc Anötö ndê atac ñandê, nan oc meñ sa tiawê têtj bêc ñambu-ña.

2

Pol ndê gwelen yêc Tesalonika

¹ O asidôwai, mac anyalê bu yac ac mac kêsi ñambwa dom, magoc gwelen nan akôm têtj mac, nan ñandô sa su.

² Mac aᅅgô su bu têtj ndoc yac ambo malac Pilipai, nan lau sêpu ti sêkôm yac ñayom daêsam. Ma têtj ndoc yac ahôc asê mac nem malac Tesalonika, nan lau sêkên

kisa yac n̄an̄ga bocdinañ. Magoc Anötö puc yac dôn, dec alhac n̄an̄ga ma ahoc iñ ndê n̄awaê n̄ayham asê t̄eñ mac.

³ Yac alhac n̄an̄ga ma akac mac bu akêñ whiñ Yisu, n̄ahu bu yac añyalê bu yom nañ yac ahoc asê, nañ yom tasan̄ dom, ma yac amen̄ ambo awhiñ mac tu bu akôm mêtê sac me añsau mac-n̄ga dom.

⁴ Mba! Yac añyalê bu Anötö gêlic yac atôm solop, dec k̄eñ n̄awaê n̄ayham sip yac aman̄. Ma bocdinañ yac ahoc n̄awaê n̄ayham asê tu bu lau sêlic yac n̄ayham-n̄ga dom. Mba! Yac akôm tu bu Anötö, nañ k̄eñyalê yac neñ n̄alôm e pi sa, nañ lic n̄ayham.

⁵ Mac añyalê bu yac ambac yom mac dom. Ma Anötö dau k̄eñyalê bu yom tan̄gatu ḡeñ-n̄ga dan̄ siñ dau yêc yac mba n̄alôm dom.

⁶ Ma yac akôm tu bu mac me lau n̄atô sêtoc yac mba waêñ sa-n̄ga dom.

⁷ Kilisi dau k̄eñyalin̄ yac sa ati t̄apospel, ma tu dinañ-n̄ga dec gitôm bu yac oc tan̄kwê mac bu akêñ ḡeñ tu anem yac sa-n̄ga. Tigen̄ yac atec bu akêñ n̄awapac t̄eñ mac, dec andac mac bu akêñ ḡeñ dan̄ t̄eñ yac dom. Yac ambo awhiñ mac ti akôm ḡeñ malô, gitôm dinda dan̄ yob iñ ndê balêkoc.

⁸ Yac atac n̄ayham atu bu ahoc Anötö ndê n̄awaê n̄ayham asê t̄eñ mac. Magoc yac akêñ ḡeñ tigen̄ dinañ dom. Yac alic n̄ayham bu akêñ dauñ sambuc tu mac-n̄ga bocdinañ. N̄ahu bu yac atac whiñ mac ndu andô.

⁹ O asidôwai, gauc nem gwelen̄ nañ yac akôm yêc mac nem gameñ. Yac ambo awhiñ mac bu ahoc Anötö ndê n̄awaê n̄ayham asê, magoc tôm ac ti ôbwêc yac akôm gwelen̄ atu whiñ, bu akôm kwan̄ dauñ-n̄ga. Yac atec bu akêñ n̄awapac t̄eñ mac, ma tu dinañ-n̄ga dec yac akôm gwelen̄ dinañ.

¹⁰ Mac lau nañ akêñ whiñ Yisu alic yac mba mêtê hon̄ nañ akôm t̄eñ ndoc yac ambo awhiñ mac, ma añyalê bu yac akôm ḡeñ so dan̄ dom. Yac akôm mêtê gitêñ ti dabuñ eñ. Ma Anötö k̄eñyalê yac mba mêtê hon̄ whiñ.

¹¹ Mac añyalê bu yac akôm mêtê n̄ayham t̄eñ mac hon̄, gitôm damba dan̄ kôm t̄eñ iñ ndê balêkoc.

¹² Yac am malô mac, ma añgilí mac ti ac yomsu mac bu añsêlêñ ti asa nem l̄eñ atôm

Anötö ndê lau dabuñ solop. Bu iñ k̄egalêm mac sa bu asôc iñ ndê t̄gôlin̄ n̄apu, ma bu atap iñ ndê n̄awasi atu sa.

Lau Tesalonika-n̄ga sêhóc n̄awapac magoc sêlhac n̄an̄ga

¹³ Ma yac am dan̄ge Anötö tôm bêc hon̄, bu t̄eñ ndoc mac añgô iñ ndê yom yêc yac, nañ mac akôc sa gitôm n̄amalac si yom n̄ambwa dom. Mba! Mac añyalê n̄apap bu Anötö ndê yom solop, ma bocdinañ dec mac akôc sa. Ma kwahic dec yac añyalê bu yom dau kôm gwelen̄ yêc mac nem n̄alôm.

¹⁴ N̄ahu bu mac daôm nem lau nañ sêkêñ whiñ dom, nañ sêkêñ n̄awapac daêsam t̄eñ mac, magoc yac alic bu mac alhac n̄an̄ga. O asidôwai, n̄alêñ dinañ mac añkuc Anötö ndê gôlôwac dabuñ nañ sêmboc gameñ Judia-n̄ga, nañ si l̄eñ. Bu n̄ac dau si lau Israel-n̄ga sêkêñ n̄awapac t̄eñ n̄ac tu sêkêñ whiñ Yisu Kilisi-n̄ga.

¹⁵ Añgô su nañ! Muñ-n̄ga lau Israel-n̄ga dau sic Anötö ndê lau propet ndu, ma n̄asawa lec n̄ac sic Pômdau Yisu ndu, ma sêsoc yac su yêc n̄ac si gameñ. N̄ac si l̄eñ dinañ Anötö gêlic sac. Ma n̄ac sêkêñ kisa lau yêc gameñ hon̄,

¹⁶ bu n̄ac sêkôm bu sêlhac yac mba gwelen̄ n̄awaê n̄ayham-n̄ga ahuc e yac atôm dom bu ahoc yom asê t̄eñ t̄lau gameñ apa-n̄ga pi Anötö ndê l̄eñ nem n̄ac si-n̄ga. Bocdinañ sac nañ n̄ac sêkôm, nañ kêsôwec tiatu n̄apan̄, ma n̄ac sic waê bu sêtap Anötö ndê tac n̄andê atu sa.

Pol tac whiñ bu lic lau Tesalonika-n̄ga tiyham

¹⁷ O asidôwai, lau nañ sêkêñ kisa yac, nañ sêkac yac su ambo ahê mac n̄asawa apê lec. Yac añôn̄ mba, magoc yac gauc gêm mac n̄apan̄, ma yac atac whiñ kêlêc bu alic mac tiyham.

¹⁸ Yac atac whiñ bu ambu aloc, ma aô Pol kasahê tidim daêsam bu waloc, tigen̄ Sadan̄ kalhac yac ahuc.

¹⁹ O lauhac! T̄eñ ndoc Pômdau Yisu bu mbu meñ, nañ yac lau aposel oc akêñ batan̄ ḡeñ sake? Ma ḡeñ sake oc kôm yac atisambuc? Ma n̄aôli n̄ayham bocke oc po yac sa yêc Yisu añgô-n̄ga? Aô wasôm t̄eñ mac! Mac lau daôm dinañ.

²⁰Yomandô! Mac daôm ati yac mba waên ti atac ñayham ñahu.

3

Pol kêkiñ Timoti têt malac Tesalonika gi

¹Yac mba ñalôm kac yac ñandô bu alic mac. Magoc atap señ dañ sa dom. Bocdinañ yac alic ñayham bu ambo malac Atens,

²ma ankiñ Timoti têt mac goloc. In yac neñ asidôwa dañ, nañ kôm Anötö ndê gwelen ma hoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê whiñ yac. Yac ankiñ in têt mac goloc, bu puc mac dôn ma êngilí mac bu asap nem akêñ whiñ dôn ñanga.

³Yac ahêgo daun bu mboe ñawapac nañ tap mac sa, nañ oc kôm mac nem lau ñatô sêhu si sêkêñ whiñ siñ. Magoc mac anyalê su, bu ñawapac kain dinan gic waê yac lau dakêñ whiñ-nga.

⁴Gauc nem bu têt ndoc yac ambo awhiñ mac, nañ yac asôm asê têt mac tidim daêsam, bu kisa oc tap yac sa. Ma yac mba yom dinan, kwahic dec ñandô sa su.

⁵Aô gahêgo daun bu mboe Sadañ êntôm mac e gwelen nañ yac akôm têt mac, nañ oc ñandô mba. Gauc dinan kôm aô ñalôm ñawapac ñapañ, dec kakin Timoti bu lic mac ma kêñ ñawaê têt aô bu mac asap nem lêt akêñ whiñ-nga dôn, me ahu siñ su.

Pol tac ñayham têt ndoc in ñgô Timoti ndê yom

⁶Ma kwahic dec Timoti mbu meñ hóc asê aô, ma kêñ puc ñayham pi mac nem lêt akêñ whiñ Pômdau ti atac whiñ lau-nga. Ma in sôm bu mac gauc gêm yac ti atac ñayham ñapañ, ma atac whiñ bu alic yac tiyham, tôm yac atac whiñ bu alic mac tiyham bocdinañ.

⁷O asidôwai. Yac dec ambo ti ahóc ñawapac daêsam, ma lau sêkêñ kisa yac ñapañ. Tigen kwahic dec yac anğô bu mac akêñ whiñ ñanga ambo, ma ñawaê dau puc yac dôn ma kôm yac ñalôm tigahô.

⁸Kwahic dec yac anyalê bu mac asap Pômdau dôn ma ahu in siñ dom, dec ambo ti atac ñayham sambuc.

Pol teñ mbec tu lau Tesalonika-nga

⁹Yac mba atac ñayham tu mac-nga gêm yac mba ñalôm ahuc têt ndoc yac ateq

mbec yêc yac neñ Anötö anğô-nga. Yac atac whiñ ñandô bu anem danqe in tu mac-nga, madec oc akôm andic ñawaê.

¹⁰Tôm acsalô ti ôbwêc yac ateq mbec ñanga, ma andac Anötö bu têt señ dañ têt yac bu alic mac tiyham. Yac atac whiñ bu atêt mac aloc, ma awhê mac nem gauc sa tiyham pi Anötö ndê yom ñatô, bu apuc mac nem akêñ whiñ dôn.

¹¹Yac andac Damañ Anötö lu yac neñ Pômdau Yisu bu sêmasañ señ bu yac atêt mac aloc.

¹²Ma yac ateq mbec tu mac-nga bocdec bu. Pômdau êmwasiñ mac e mac nem mêtê atac whiñ asidôwai sêkêñ whiñ-nga ênsôwec tiatu. Ma mac atac whiñ lau hon bocdinañ, e mac nem mêtê atac whiñ-nga êñsalê mac ahuc, tôm yac atac whiñ mac.

¹³Ma in puc mac nem ñalôm dôn bu asa Anötö ndê lêt eq, e Pômdau Yisu mbu meñ whiñ in ndê añela ti lau dabuñ hon. Bocdinañ têt ndoc mac alhac Damañ Anötö anğô-nga, nañ in oc lic mac bu lau dabuñ ma mac nem giso mbasi.

4

Tanjuc lêt nañ Anötö tac whiñ

¹O asidôwai, yac mba yom ñambu-nga têt mac bocdec. Lêt gitêt nañ Anötö gêlic ñayham, ma yac andôhôn têt mac su, nañ mac akôm ambo. Ma kwahic dec yac bu ateq mac tu Pômdau Yisu ndê ñaê-nga, bu asap lêt dau dôn ñapañ, ma akôm tiatu-tiatu ndi.

²Bu yom hon nañ yac andôhôn têt mac am Pômdau Yisu anğô, nañ mac anyalê su.

³Ma lêt nañ Anötö tac whiñ, nañ bocdec. Asa nem lêt solop e ati lau dabuñ ñandô. Ma andic ahê mêtê mockain-nga tidau-tidau.

⁴Anötö kêmasañ lêt ñayham ma dabuñ bu awhê lu ngac sêmbo sêwhiñ dau, dec mac lau tigen-tigen ayob daôm bu asa lêt dau ñapep eq.

⁵Yomandô! Akôm mêtê ñalôm ñagalac-nga tôm lau sambuc dom, bu ñac sênjalê Anötö dom.

⁶Ayob ñapep bu mac nem dañ kôm mêtê mockain-nga whiñ asidôwa dañ ndê awhê dom. Yac asôm asê ti akêñ puc mac muñ su,

bu Pômdau oc kêñ ñagêyô têtñ lau pi sac kain dinanñ honñ.

⁷ Anõtö kêtgalêm yac sa bu dasa lêtñ ñadômbwi dom. Mba! Inñ kêtgalêm yac sa bu dasa lêtñ dabunñ eñ.

⁸ Yom dindéc meñ akêtñ Anõtö, nañ kêtñ ndê Ñalau Dabunñ sip mac nem ñalôm. Bocdinañ asa nañ sôc yom dau ñapu dom, nañ tec ñamalac si yom dom, inñ tec Anõtö dau ndê yom bocdinañ.

⁹ Anõtö dau kêtôhônñ mac pi mêtê atac whinñ asidôwai-ñga, ma bocdinañ dec yac gauc gêm bu ato yom têtñ mac pi mêtê dau dom.

¹⁰ Bu yac anyalê su bu mac atac whinñ asidôwai sêkêtñ whinñ-ñga honñ nañ sêndôc gameñ Masedonia-ñga. Kwahic dec yac bu asôm têtñ mac bu asap mêtê dau dôñ ñapañ eñ, ma akôm tiatu-tiatu ndi.

¹¹ Akêtñ nem gauc ti atac whinñ sambuc bu asa nem lêtñ malô. Gauc nem gêtñ nañ gic mac ñawaê solop, ma aunñ lau ñatô si yom sa dom. Ma anem gwelenñ bu akôm kwam daôm-ñga, tôm yac asôm têtñ mac su.

¹² Akôm bocdinañ bu akêtñ ñawapac têtñ lau ñatô tu sênem mac sa-ñga dom. Ma lau nañ sêkêtñ whinñ Yisu dom, nañ oc sêlic mac nem mêtê dinañ, ma sêtoc mac nem lêtñ sa.

Lau batê oc sêtisa tiyham

¹³ O asidôwai, yac atac whinñ bu awhê mac nem gauc sa pi lau nañ sêmbac ndu su. Yac atec bu mac atañ dangibo atu tu ñac-ñga, gitôm lau nañ sêkêtñ whinñ Yisu dom, nañ sêtañ. Lau dau sêtañ dangibo atu, ñahu bu sêkêtñ bata bu lau batê oc sêtisa tiyham dom.

¹⁴ Tigenñ yac dakêtñ whinñ bu Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, ma tu dinañ-ñga dec yac dakêtñ whinñ bu lau nañ sêkêtñ whinñ inñ ma sêmbac ndu su, nañ Anõtö oc unñ ñac sa têtñ ndoc Yisu mbu meñ.

¹⁵ Pômdau dau sôm têtñ yac, ma kwahic dec yac ahoc inñ ndê yom asê têtñ mac bocdec bu. Têtñ ndoc inñ mbu meñ, nañ inñ oc kôc yac lau nañ dambo tanli, nañ sa munñ dom. Inñ oc kôc lau nañ sêmbac ndu su, nañ sa munñ.

¹⁶ Anõtö oc ndic atu yom ti ñanga, ma añela ñamata-ñga oc mbwêc awha atu, ma Anõtö ndê dahuc oc tanñ, goc Pômdau oc

sip akêtñ undambê meñ. Ma lau nañ sêkêtñ whinñ Kilisi ma sêmbac ndu su, nañ oc sêtisa sêmunñ.

¹⁷ Goc Anõtö oc kôc yac lau nañ dambo tanli, nañ sa dapi lólôc dandi dawhinñ ñac, ma yac honñ oc datap Pômdau sa yêc dao ñalôm. Ma yac oc dambo dawhinñ inñ ñapañ eñ.

¹⁸ Bocdinañ, asôm yom dindéc têtñ daôm, bu puc mac dôñ ma ndic malô mac nem ñalôm.

5

Pômdau ndê bêc mbu meñ-ñga

¹⁻² O asidôwai. Mac anyalê su, bu bêc Pômdau mbu meñ-ñga nañ ñapuc mbasi, tôm ñgac kañ nañ sôc andu têtñ ôbwêc. Bocdinañ yac gauc gêm bu ato yom têtñ mac pi têtñ ti bêc dom.

³ Lau ñatô oc sêsôm yom bocdec bu, “Yac dambo têtñ ñayham ma ñawapac mba.” Ñac oc sêsôm yom kain dinañ sêmbo, ma ñagahô eñ bêc ñambu-ñga dau oc meñ sa ma ñac oc sêninga. Lau danñ oc sêlhô su têtñ dinañ dom. Oc tôm awhê tidaê nañ kêtlinñ dau sinñ, magoc ñandê tu kôc balêkoc-ñga meñ sa inñ ñagahô ñambwa.

⁴ Magoc asidôwai, mac anyalê yom pi bêc ñambu-ñga dau su. Mac atôm lau nañ sêmbo ñasec ñalôm, nañ dom. Ma bocdinañ oc tôm dom bu bêc dau hôc asê mac gitôm ñgac kañ e kôm mac asö.

⁵ Bu mac ati balêkoc ñasec ti ôbwêc-ñga dom. Mac honñ ati balêkoc ñawê ti acsalô-ñga.

⁶ Bocdinañ dambo datôm lau nañ sêyêc bêc pu, nañ dom. Mba! Dambo ti neñ gauc ñawa ma danem ali.

⁷ Bu lau nañ sênôm bu ñanga e si gauc timboloc ma sêyêc bêc pu ñawahô, nañ lau ñasec ti ôbwêc-ñga.

⁸ Magoc yac lau ñawê-ñga, ma bocdinañ dambo ti neñ gauc ñawa. Mêtê dakêtñ whinñ-ñga ma atac whinñ lau-ñga, nañ dasap dôñ ñanga, gitôm ñakwê sinñ-ñga nañ dasôc sac yac ñabapo. Ma yac neñ dakêtñ batanñ Anõtö ndê mwasiñ nem yac si-ñga ña-ñandô, nañ gitôm gulunñ ain nañ lau sinñ-ñga sêunñ.

⁹ Bu Anõtö kêtalinñ yac sa bu dahôc inñ ndê tac ñandê dom. Inñ kêtalinñ yac sa bu datap

in̄ ndê mwasiñ nem yac si-nga sa tu Pômdau Yisu Kilisi-nga.

¹⁰ Yisu mbac ndu tu yac-nga, ma bocdinañ yac bu dambac ndu me dambo tañli têt̄ ndoc in̄ mbu meñ, nañ tanyalê bu yac oc dambo tañli dawhiñ in̄.

¹¹ Tu dinañ-nga asôm yom ñayham-ñayham têt̄ daôm, ma apuc daôm dôñ bu alhac ñaŋga, tôm mac akôm ambo.

Yom ñambu-nga

¹² O asidôwai. Yac bu andac mac bu atoc lau bata nañ sêyob mac sem Pômdau aŋgô, nañ sa ñapep. Ñac sêkôm gwelen̄ atu tu sênem mac sa-nga, ma sem la mac tu bu mac asap lêt̄ gitêt̄ dôñ eñ.

¹³ Boc-dinañ atoc ñac sa ma atac whiñ ñac tu gwelen̄ atu nañ sêkôm têt̄ mac-nga. Ma mac hoñ ambo awhiñ daôm ti atac malô eñ.

¹⁴ Asidôwai. Yac bu anem la mac bocdec bu. Akêt̄ puc lau oyom bu sêndöc ñambwa dom. Lau nañ maya ti sêtöc dau, nañ aŋgilí ñac bu sêlhac ñaŋga. Ma anem lau gauc babalê ma lau licwalô mba, nañ sa. Aköc nem ñalôm dôñ ma akôm mêtê malô têt̄ lau hoñ.

¹⁵ Lau bu sêkôm sac têt̄ mac, nañ dec mac hoñ ayob daôm bu aô dom. Mac lau akêt̄ whiñ-nga akôm mêtê ñayham eñ têt̄ daôm, ma têt̄ lau hoñ bocdinañ.

¹⁶ Tôm bêc hoñ ambo ti atac ñayham.

¹⁷ Ma aten̄ mbec ñapañ.

¹⁸ Anem dan̄ge Anötö tu gêt̄ wapac me gêt̄ ñayham bocke nañ tap mac sa-nga. Bu in̄ tac whiñ bu mac lau nañ akêt̄ whiñ Yisu Kilisi, nañ aŋkuc lêt̄ dinañ.

¹⁹ Ma asi Ñalau Dabuñ ndê ya ndu dom.

²⁰ In̄ bu kac lau ñatô bu sêhoc yom asê gitôm propet, nañ dec apu ñac si yom dom.

²¹ Aŋsahê gêt̄ hoñ, ma asap ñayham dôñ.

²² Ma andic ahê mêtê sac-sac hoñ.

²³ Yac aten̄ mbec tu mac-nga bocdec bu. Anötö Yom Malô Ñadau ndic dabiñ mac ati lau dabuñ solop. Ma bocdinañ têt̄ bêc nañ Pômdau Yisu Kilisi mbu meñ, nañ Anötö oc tap sa bu mac nem giso mbasi, ma lic mac nem gatôm ti nem ñalôm ma ñamlic sambuc bu dabuñ.

²⁴ Yac akêt̄ whiñ bu Anötö, nañ kêgalêm mac sa, nañ oc ñgô yac mba mbec ma kôm ñandô sa.

²⁵ O asidôwai, aten̄ mbec tu yac-nga.

²⁶ Ma akam asidôwai hoñ anem yac aŋôñ tu Pômdau Yisu-nga.

²⁷ Yêc Pômdau aŋgô-nga, aô wandac mac bu asam bapia dindec têt̄ asidôwai hoñ nañ sêmbo mac nem gameñ.

²⁸ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasiñ têt̄ mac hoñ.

Pol ndê bapia tilu-nga têtj lau Tesalonika-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia tilu-nga dindéc tu bu puc lau sêkêj whiŋ-nga nanj sêmbo malac Tesalonika, nanj dôŋ-nga. Inj gêm danje Anötö bu ñac sêsap si sêkêj whiŋ dôŋ ñanğa, ma tôc asê bu ñawapac nanj sêhóc, nanj oc nem ñac sa ma puc ñac dôŋ bu sêlhac ñanğa.

Lau tasanj ñatô sêŋsôŋ lau Tesalonika-nga, ma sêsôm bu Kilisi mbu meŋ su, ma bocdinaŋ lau ñatô sêhu si gwelenj ti gêŋ hoŋ siŋ ma sêhônj sêmbo. Bocdinaŋ Pol gêm la lau sêkêj whiŋ-nga bu sêkôc yom tasanj sa dom, ma sêhu lêŋ oyom-nga siŋ, ma sêŋkuc inj ti lau aposel si lêŋ sem gwelenj aman-nga. Inj whê sa bu Kilisi oc mbu meŋ dom e ñgac sac sambuc nanj inj sam bu 'wachuc hoŋ ñadamba,' nanj meŋ sa tiawê, ma têtj ndoc dinaŋ mêtê sac oc êŋsôwec tiatu sambuc yêc nom.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aö Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindéc têtj gôlôwac dabuŋ Tesalonika-nga, mac lau nanj akêj whiŋ Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi.

² Mwasinj ti yom malô têtj mac akêj Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi.

Lau Tesalonika-nga sêhóc ñawapac magoc sêlhac ñanğa

³ O asidôwai, tôc bêc hoŋ yac mba ñalôm kac yac bu anem danje Anötö tu mac-nga. Yac alic ñayham bu akôm bocdinaŋ, ñahu bu mac nem akêj whiŋ ti mac lau tigenj-tigenj nem mêtê atac whiŋ asidôwai-nga, kêsôwec tiatu ñapanj.

⁴ Ma yac ampinj mac yêc Anötö ndê gôlôwac dabuŋ ñatô anğô-nga, ñahu bu yac anğô ñawaê bu mac ahóc ñawapac daêsam ma bu lau sêkêj kisa mac, tigenj mac alhac ti akêj whiŋ ñanğa.

Anötö oc kêtj ñagêyô têtj lau nanj sêtec yom ñandô

⁵⁻⁶ Gêŋ nanj hóc asê mac, nanj tôc asê bu Anötö ndê lêŋ êmatôc lau-nga inj lêŋ gitêŋ.

Bu mac ahóc ñawapac, ñahu bu mac am akiŋ Anötö ma atoc inj sa ti mac nem Kiŋ. Magoc mac alhac ñanğa, ma tu dinaŋ-nga dec Anötö gêlic mac atôm solop bu ambo inj ndê †gôliŋ ñapu. Ma inj oc kêtj ñawapac têtj lau nanj sêkêj kisa mac, ô ñawapac nanj sêkêj têtj mac, nanj su.

⁷ Ma inj oc kêtj mac asê awham su yêc ñawapac nanj mac ahóc, ma yac bocdinaŋ. Têtj ndoc Pômdau Yisu ti inj ndê anjela ñanğa sêsip akêj undambê sêmenj, ma sêhoc dau asê ti ya ñawê atu, nanj goc Anötö oc kôm gêŋ hoŋ dinaŋ ñandô sa.

⁸ Lau nanj sêtoc Anötö sa dom ma sêsôc Pômdau Yisu ndê ñawaê ñayham ñapu dom, nanj Anötö oc kêtj ñagêyô têtj ñac.

⁹ Inj oc êmasuc ñac su yêc Pômdau, nanj ndôc undambê ti ndê ñaclai ma ñawasi atu, nanj anğô-nga. Ma ñac oc sêkôc si ñagêyô nanj sêmbo sac ñapanj ma ñapanj.

¹⁰ Gêŋ dau oc ñandô sa têtj ndoc Pômdau mbu meŋ, ma lau dabuŋ hoŋ nanj sêkêj whiŋ inj, nanj oc sêtoc inj ndê waê sa ti sêmpinj inj. Ma mac awhiŋ, oc ambo awhiŋ lau dau, ñahu bu mac akêj whiŋ ñawaê ñayham nanj yac ahoc asê têtj mac.

Mbec pi lau Tesalonika-nga

¹¹ Yac gauc gêm gêŋ hoŋ dinaŋ dec atenj mbec tu mac-nga ñapanj. Yac neŋ Anötö kêgalêm mac sa ati inj ndê lau, ma bocdinaŋ dec yac atenj mbec bu inj puc mac dôŋ, e andic dabinj nem lêŋ ti sakiŋ hoŋ nditôm inj ndê atac whiŋ. Ma yac atenj mbec bu lêŋ ti sakiŋ ñayham hoŋ nanj mac bu akôm tu mac nem akêj whiŋ Pômdau-nga, nanj Anötö ndê ñaclai oc nem mac sa bu akôm ñandô sa.

¹² Ma bocdinaŋ mac oc apo Pômdau Yisu ndê waê sa, ma mac daôm oc atap nem waêm sa tu inj-nga. Mwasinj akêj yac neŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, nanj oc kôm gêŋ dau ñandô sa.

2

Wachuc hoŋ Ñadambaoc hoc dau asê

1 * O asidôwai. Yac ato yom têt mac su, pi Pômdau Yisu Kilisi ndê bêc mbu meŋ-ŋga, naŋ Anötö oc ndic yac hoŋ sa dapitigeŋ, ma dambo dawhiŋ Yisu. Yac gauc gêm yom dau, ma bu anem la mac bocdec bu.

2 Lau ŋatô bu sêsôm têt mac bu Pômdau ndê bêc dau meŋ hôt asê su, naŋ goc ahêgo daôm dom me atac lu-lu dom. Lau dau bu sêsôm bu Nalau Dabuŋ kêt ŋawaê dau têt ŋac, me yac dauŋ asôm me ato têt ŋac, dec akêt whiŋ dom. Yom dau yom tasanŋ!

3 Ayob daôm bu lau daŋ sêŋsau mac dom, bu gêt ŋatô oc sêhôt asê muŋ su, naŋ goc Pômdau ndê bêc oc meŋ sa. Têm daŋ oc meŋ sa, naŋ lau daêsam oc sêhu Anötö ti ndê yom siŋ. Ma tiŋambu wachuc hoŋ ŋadamba dau oc meŋ sa tiawê. Inŋ ŋac naŋ gic waê bu niŋga gacgeŋ.

4 Inŋ oc toc dau sa ma kêt kisa Anötö ŋandô ti gêt hoŋ naŋ lau sem akiŋ ti ŋac si anötöi yêc nom, naŋ bocdinaŋ. Ma inŋ oc sôt ndi ndôc Anötö ndê flôm dabuŋ, ma êŋsau lau bu inŋ Anötö dau.

5 Yom dindéc pi ŋgac wachuc, inŋ yom wakuc dom. Gauc nem bu têt ndoc aô gambo gawhiŋ mac, naŋ gasôm têt mac su.

6 Ma gêt naŋ kwahic dec kalhac inŋ ahuc dec inŋ meŋ sa tiawê su dom, naŋ mac aŋyalê su. Inŋ oc hôt asê tôm ŋandoc naŋ Anötö dau kêmatiŋ tidôŋ su.

7 Kwahic dec inŋ ndê ŋaclai naŋ kêgili lau bu sêkôm mêtê sac, naŋ kôm gwelen yêc siŋ dau. Ma ŋaclai dau oc kôm gwelen bocdinaŋ, e Anötö kôt gêt naŋ kalhac ŋgac dau ahuc, naŋ su.

8 Têt dinaŋ wachuc hoŋ ŋadamba dau oc meŋ sa tiawê. Tigeŋ têt têt naŋ Pômdau Yisu mbu meŋ ti ndê ŋawasi ma ŋaclai atu, naŋ inŋ oc yu wayahô, ma seŋ inŋ su ŋagahô ŋambwa.

9 Têt ndoc ŋgac sac dau meŋ, naŋ Sadaŋ oc kêt ŋaclai têt inŋ bu kôm gêt dalô atu-tu, ma gêt ti ŋaclai, ma êŋsau bu Anötö ndê ŋaclai kôm gêt dau.

10 Inŋ oc kôm gêt sac daêsam ma êŋsau lau naŋ sêsa lêt sêniŋga-ŋga. Nac lau dau sêtêc Anötö ndê yom ŋandô, naŋ tôm bu têt seŋ

dandôc taŋli-ŋga asê têt ŋac.

11 Tu dinaŋ-ŋga dec Anötö oc hu ŋac siŋ bu Sadaŋ êŋsôŋ ŋac, e sêkêt whiŋ yom tasanŋ.

12 Ma lau hoŋ naŋ sêkêt whiŋ yom ŋandô dom, ma atac ŋayham atu tu lêt sac-ŋga, naŋ oc sêtap si ŋagêyô sac sa, têt Anötö ndê bêc êmatôt lau-ŋga.

Anötö kêyalin inŋ ndê lau sa gwananŋ

13 O asidôwai naŋ Pômdau tac whiŋ mac ndu andô, yac mba ŋalôm kac yac bu anem danŋe Anötö tu mac-ŋga tôm bêc hoŋ. Nahu bu têt têt ŋamata-ŋga andô inŋ kêyalin mac sa gwananŋ, bu atap inŋ ndê mwasiŋ nem mac si-ŋga sa. Ma gêt dau ŋandô sa bocdec bu, kwahic dec mac akêt whiŋ yom ŋandô, ma Nalau Dabuŋ kôm gwelen yêc mac nem ŋalôm bu êmasanŋ mac ati lau dabuŋ.

14 Anötö kêgalêm mac sa bu awêkainŋ mwasiŋ dinaŋ, ma bu atap yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋawasi atu sa. Ma mac atap galem dau sa têt ndoc inŋ kêkiŋ yac bu ahoc ŋawaê ŋayham asê têt mac naŋ.

15 Bocdinaŋ asidôwai, alhac ŋanŋga. Yom ŋandô hoŋ naŋ yac ac dulu têt mac ŋa whaŋsuŋ me ato sip bapia, naŋ akôt dôŋ ma aŋkuc ŋapep.

Pol teŋ mbec pi ŋac

16-17 Yac atenŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi lu Damaŋ Anötö bu kôm mac nem ŋalôm tigahô, ma puc mac dôŋ bu akôm mêtê ti asôm yom ŋayham eŋ. Anötö dau inŋ tac whiŋ yac ndu andô ma inŋ gic bata mwasiŋ ŋayham naŋ ŋa-ŋandô dakêt batanŋ dambo, ma mwasiŋ dau oc puc yac neŋ ŋalôm dôŋ tôm bêc hoŋ.

3

Pol tac whiŋ bu sêtêŋ mbec tu inŋ ti ndê lau-ŋga

1 Asidôwai, aneŋ yom daŋ yêc bu wandac mac bocdec bu. Ateŋ mbec tu yac-ŋga, tu bu Pômdau ndê ŋawaê tiapa tôm gameŋ hoŋ-ŋga ma bu lau sêtoc yom dau sa, tôm mac aŋoc sa.

* **2:1:** Wachuc hoŋ ŋadamba - yom naŋ Pol to yêc Yom Grik naŋ danem kwi bu 'ŋgac sôt yomsu ŋapu-ŋga dom,' me 'ŋgac naŋ yomsu mbasi yêc inŋ ndê ŋalôm.' (Yom Inglis: 'lawless one.') ŋgac dau oc tec Anötö ndê yomsu ma kôm gêt hoŋ bambalinŋ tôm inŋ dau atac whiŋ.

² Ma aten mbec bu Anötö êngaho yac su yêc lau sac amba. Bu lau daêsam sêkên whin Pômdau dom, ma sêkên kisa yac.

³ Tigen Pômdau oc hu yac sin dom. In oc puc mac dông ma yob mac tu ngac sac Sadan-nga.

⁴ Ma in kôm yac atac pa su pi mac, dec yac akên whin bu yatu hon nan yac akên têng mac, nan mac asôc napa kwahic dec, ma oc ankuc napan.

⁵ Yac aten mbec ma andac Pômdau bu whê mac nem gauc sa, e anjalê Anötö ndê mêtê atac whin mac-nga tidông. Ma yac aten in bu nem mac sa, bu alhac nan ma ahôc nawapac ti nem atac pa su, tôm Kilisi dau.

Pol kên puc lau oyom dinda

⁶ Tu Pômdau Yisu Kilisi ndê naê-nga, yac bu akên yatu mac asidôwai bocdec bu. Andic ahê asidôwai oyom hon nan sêsôc yom nan yac ac dulu têng mac, nan napa dom.

⁷ Têng têng yac ambo awhin mac, nan yac ambo nambwa dom, magoc akôm gwelen tu anem daun sa-nga. Ma mac anjalê bu in lêng solop bu mac ankuc yac mba mêtê dina andic nawaê.

⁸ Yac akôc gêng danen-nga nambwa yêc mac dom. Mba! Yac amlhi dec an. Yac am gwelen atu ôbwêc ma ac bu akôm kwan daun, ma bu akên nawapac têng mac nem lau tu sêyob yac-nga dom.

⁹ Pômdau ndê yom tôc asê bu yac atôm bu andac mac bu akên gêng puc yac dông-nga, ô yac mba gwelen nawaê nayham-nga. Tigen yac akôm kwan daun bu atôc lêng nayham têng mac bu ankuc.

¹⁰ Ma gauc nem ngôlin nan yac akên têng mac têng têng yac ambo awhin mac, nan yêc bocdec bu, “Asa nan tec bu kôm gwelen, nan nen gêng dom.”

¹¹ Yac angô nawaê pi mac nem lau oyom natô, dec ato yom dina. Nac lau dau sem gwelen aman-nga dom, magoc sem gwelen whansun-nga hôc gêlêc, ma sêun lau natô si yom sa sêtôm andu.

¹² Lau kain dina yac bu akên yatu ti anem la nac tu Pômdau Yisu Kilisi ndê naê-nga, bu sêhu lêng oyom-nga dau sin, ma sênem gwelen tu sêkôm kwa dau-nga.

¹³ O asidôwai, alhac nan ma lic kam sa tu akôm mêtê nayham-nga dom.

¹⁴ Asa nan bu sôc yom nan yac ato sip bapia dindéc napa dom, nan tamtin in napep. Ambo ahê in, e in ênyalê in ndê giso ma maya dau.

¹⁵ Alic in gitôm nem nacyo dom, magoc akên puc in tôm mac nem asidôwa dan.

Yom ndic bata-nga

¹⁶ Pômdau whin mac hon. In Yom Malô Ndadu dau kên mac nem atac timalô pi gêng hon ma tôm bêc hon.

¹⁷ Aô Pol daun gato yom nambu-nga dindéc, bu wakên nen acsalô têng mac. Aô gato yom bocdina na aô daun aman, sip anen bapia hon tôm anen nadôhôn.

¹⁸ Mwasin akên Pômdau Yisu Kilisi têng mac hon.

Pol ndê bapia ñamata-ña têtj Timoti Yom whê bapia dindéc sa-ña

Timoti in ñgac gamen Galesia-ña, nan ndê malachu Listra. Timoti damba in ñgac Grik-ña, ma dinda in awhê Israel-ña nan kên whin Yisu (2 Tim 1:5). Têm daêsam Timoti kêsêlên whin Pol ma kôm gwelen whin in (Rom 16:21, Apo 16-20). Tinambu Timoti yob lau sêkên whin-ña yêc malac Epesas, ma Pol to bapia dindéc têtj in têtj ndoc dinañ. In kêkin bapia dau têtj Timoti, magoc to yom daêsam nan gic lau sêkên whin-ña hon ñawaê.

Pol kên puc Timoti tu kêdôhônwaga tasan-ña. In tôc bu mboe ñac oc sêkôm lau si sêkên whin tisac. In gêm la Timoti bu yob ndê lêtj ti sakin ñapep bu lau sêkên whin-ña sêlic ma sênkuc. Ma in tôc lêtj ñayham-ñayham nan gic waê lau bata ti lau nan sem akin ti sêyob gôlôwac dabun.

Pol gic hu ndê bapia têtj Timoti

¹ Aô Pol, Yisu Kilisi ndê ñapasel, gato bapia dindéc. Anötö nan gêm yac si, lu Yisu Kilisi sic atu yom ma sênjalîn aô sa, dec gati aposel. Yisu dau, in ti gên ñayham hon nan dakên batan, nan ñadau.

² Aô gato yom dindéc têtj am Timoti, nan aô galic am gitôm aô atungac ñandô, tu am nem kên whin-ña. Mwasin ti tawalô ma yom malô têtj am, akên Daman Anötö lu yac nen Pômdau Yisu Kilisi.

Yom pi kêdôhônwaga tasan

³ Têtj ndoc aô gatên gamen Masedonia-ña ga, nan aô gaten am bu gacgen mbo malac Epesas, bu kên yao lau nan sêndôhôn yom tasan bu sêhu sin.

⁴ Ma bu sôm têtj ñac bu sêhu min akwa ñambwa-ñambwa sin, ma yom daêsam nan êlêmê sêsôm pi apai ti punçaci si ñaê, nan sêhu sin bocdinañ. Yom kain dinañ kôm lau atac lu-lu, ma sêhu lêtj ñayham sem akin Anötö ti sêkên whin in-ña sin.

⁵ Aô gaten am bu ndic yao lau dau bu sêhu si yom tasan hon sin, tu bu lau sêkên

whin-ña hon sêsap mêtê atac whin-ña dôñ. Mêtê dau datap sa yêc lau ti ñalôm ñawasi, nan sêmo ti atac pa su tu ñac si lêtj gitên-ña, ma sêkên whin ñanga.

⁶ Lau ñatô sêhu lêtj dau sin su ma sêsap yom ñambwa-ñambwa dôñ.

⁷ ñac atac whin bu sêndôhôn Anötö ndê yomsu têtj lau, ma sêkôm gên dau ti licwalô en sêmo. Tigen ñac sênjalê yom dau ñahu ñandô dom.

⁸ Yac bu nen gauc sa pi Anötö ndê yomsu ña-gwelen ti ñahu ñapep, dec oc dalic bu yomsu dau in gên ñayham.

⁹ Ma tanjalê bu yomsu nan Anötö kên têtj Moses, nan gic waê lau gitên dom. Magoc in ndê yomsu gic waê lau kain bocdec. Lau wachuc dinda nan sêtec bu sêsôc yomsu dau ñapu, lau nan sêtec Anötö ti ndê gên dabun hon, ma sêsap mêtê sac ti mêtê ñadômbwi dôñ. Ma lau nan sic dindai ti dambai me lau ñatô ndu-ña.

¹⁰ Ma yomsu dau gic waê lau nan sêkôm mêtê mockain-ña ti mêtê nan so pwac nan Anötö kêmatin tu awhê lu ñgac sênem dau-ña, ma lau nan sêngho lau ma sêkên têtj lau ñatô semlhi ñac sêti lau akin ñambwa, lau tasan, ma lau nan sêsôm yom tasan yêc lau sêmatôc yom-ña ançô-ña. Aêc! Anötö ndê yomsu gic waê lau bocke nan sêkôm mêtê sac, nan so yom pi lêtj solop nan yac tandôhôn.

¹¹ Ma lêtj solop dau kêkuc ñawaê ñayham nan Anötö kên sip aô aman bu wandôhôn têtj lau. Ma ñawaê dau tôc in ndê waê ti ñac lai ma ñawasi asê têtj yac.

Pol gêm dançe Pômdau tu tawalô in-ña

¹² Aô wanem dançe yac nen Pômdau Yisu Kilisi, nan kên ñanga têtj aô, bu in gêlic aô gitôm bu wakôm in ndê gwelen ñawaê ñayham-ña, dec kêyalin aô sa bu wanem akin in.

¹³ Aô ñgac nan mun-ña gasôm yom sac sambuc pi Yisu ti ndê lau sêkên whin-ña, ma gakên kisa ñac ma gac lau ñatô. Magoc Yisu Kilisi gêlic bu aô nen gauc sa dom, ma gakên whin in su dom, dec gakôm gên dinañ, ma tu dinañ-ña dec in tawalô aô ma gêm anen ñalôm kwi.

¹⁴ Yac nen Pômdau kêsalê aô ahuc ña in ndê mwasin, dec mêtê dakên whin-ña ti

mêtê atac whiņ-ņga naņ gic lau naņ sêkêņ whiņ Yisu Kilisi ņawaê, naņ iņ kêņ têņ aö.

¹⁵ Yom dec aö bu wasôm, iņ yom ņandô ma yom ņayham bu lau hoņ sêkôc sa ma sêkêņ whiņ. Ma yom dau bocdec, “Yisu Kilisi sip nom meņ bu nem lau naņ sêkôm mêtê sac, naņ si.” Yom dau gic waê aö dauņ solop, bu muņ-ņga aö ņgac gakôm sac-ņga gahôc gêlêc lau hoņ su.

¹⁶ Ma bocdinaņ dec Yisu Kilisi tawalô aö ņgac sac dec, tu bu lau hoņ sêlic ņalêņ naņ iņ hê yom malô sa têņ aö, ma kêņ ņasawa têņ aö bu wanem neņ ņalôm kwi. Ma lau naņ bu sêkêņ whiņ iņ, ma sêtap seņ sêndôc tali ņapaņ-ņga sa, naņ oc tôm bu sêtap iņ ndê tawalô sa, ņalêņ tigeņ tôm aö gatap sa.

¹⁷ Yac neņ Anötö iņ Kiņ atu naņ mbo titêm-titêm, ma oc pacndê dom. Țamalac daņ sêlic iņ aņgô su dom, magoc iņ tigeņ iņ Anötö ņandô. Tu yom hoņ dinaņ-ņga dec tampiņ iņ, ma dapo iņ ndê waê sa, kwahic dec ma nditôm bêc hoņ. Yomandô!

Pol puc Timoti dôn bu lhac ņaņga

¹⁸ Aneņ balê Timoti. Muņ-ņga lau sêkêņ whiņ-ņga ņatô sêlhac sêtôm propet ma sêhoc yom asê pi am. Kwahic dec aö bu wanem la am bu gauc nem lau dau si yom ņapaņ, bu puc am dôn bu lhac ņaņga, ma ndic siņ ņaņga tu Anötö ndê yom ņandô-ņga.

¹⁹ Kôc nem kêņ whiņ dôn, ma atac pa su tu am nem lêņ naņ am sa mbo Anötö aņgô-ņga. Lau ņatô sêtec yom ņandô, ma bocdinaņ dec ņac si sêkêņ whiņ giņga su, gitôm waņ naņ gwêc gic popoc pi hoc gi.

²⁰ Gauc nem Himeneus lu Aleksanda, ņgac lu naņ sêtec yom ņandô dec kamasuc iņlu su sêsip Sadaņ amba, tu bu sênyalê si giso, ma sêsôm yom sac pi Anötö tiyham dom.

2

Țağôliņ daten mbec-ņga

¹ Gêņ ņamata-ņga aö bu wateņ am bu êmgilí lau sêkêņ whiņ-ņga pi lêņ daten mbec-ņga. Sôm têņ ņac bu sêteņ mbec tu lau hoņ-ņga, ma sênem danęe Anötö tu ņac-ņga. Gêņ bocke naņ sêpônda, naņ sêndac Anötö, ma sênem lau ņatô awha têņ iņ.

² Aö atac whiņ bu sêteņ mbec tu kiņ ma lau hoņ naņ sem gôliņ yac-ņga, bu sênem

gôliņ yac ņapep e dambo ti yom malô, ma datoc Anötö sa ti dasa neņ lêņ hoņ dabuņ eņ.

³ Mbec kaiņ dinaņ iņ gêņ ņayham, ma yac neņ Anötö naņ gêm yac si, naņ gêlic ņayham.

⁴ Bu Anötö tac whiņ bu lau hoņ sênyalê yom ņandô pi Yisu, e sêkêņ whiņ ma sêtap Anötö ndê mwasiņ nem ņac si-ņga sa.

⁵ Yac tanyalê bu Anötö tigeņ dê mbo, ma ņgac nem silin-ņga tigeņ mbo Anötö ma lau nom-ņga ņalhu, iņ Yisu Kilisi dau.

⁶ Iņ ņgac naņ kêņ dau ma mbac ndu bu nemlhi lau hoņ si sac ņatôp, ma êņgapwêc ņac su yêc sakiņ mêtê sac-ņga. Gêņ dau meņ sa tôm ņandoc naņ Anötö kêmatiņ tidôn muņ su, ma tôc Anötö ndê lêņ nem lau si-ņga asê.

⁷ Ma iņ kêyaliņ aö sa gati iņ ndê ņgac aheņ-ņga ti iņ ndê aposel, bu wandôhôn yom ņandô naņ yac lau dakêņ whiņ-ņga hoņ dasap dôn, naņ têņ flau gameņ apa-ņga. Aö gasôm yomandô, aö kasau dom.

⁸ Aö tac whiņ bu lau sêhóc amba sa ma sêteņ mbec tôm gameņ sambob. Magoc ņac sêyob dau bu sêsa si lêņ dabuņ eņ. Asa naņ atac ņandê têņ lau me sôm lau ņatô, naņ hóc amba sa ma teņ mbec dom.

Lauwhê sêkêņ whiņ-ņga si lêņ

⁹ Aö tac whiņ bu lauwhê sêhêgo dau êņlêc tu ņakwê ņayham-ņayham bu sêsôc-ņga dom. Whê ņac si gauc sa pi ņakwê ņaôli atu-tu ma gôlôn ņayham gitôm gol me kôm, ma pi mêtê sênem bocbiņ kêclaun-ņga, bu gêņ hoņ dinaņ iņ gêņ ņambwa-ņga yêc Anötö aņgô-ņga.

¹⁰ Awhê asa naņ sôm bu nem akiņ Anötö, naņ bu kôm mêtê ņayham, dec mêtê dau gitôm iņ ndê ņakwê ti gôlôn ņayham.

¹¹ Têņ ndoc lau sêkac sa tu sêlic om-ņga, naņ aö tac whiņ bu lauwhê sênem dau dôn ma sêkêņ danęa Anötö ndê yom ņapep, ma sêsôc launęac ņapu.

¹² Aö atac whiņ bu lauwhê sênem dau dôn, ma gakêņ yao bu ņac sêndôhôn me sênem gôliņ launęac dom.

¹³ Bu Anötö kêmasaņ Adam muņ, goc kêmasaņ Ewa kêkuc iņ.

¹⁴ Ma Sadaņ kêsau Adam muņ dom, iņ kêsau Ewa e iņ kêgili Anötö ndê yom ma kôm sac.

¹⁵ Magoc tinambu awhê danj kôc Anötö ndê †Ngac Nem Lau Si-nga, ma oc tòm bu lauwhe sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa tu ñac dinañ-nga, ma tu ñac sêsap mêtê dakêñ whiñ-nga ti atac whiñ-nga dôñ, ma sem dabuñ dau ma sêsa si lêñ ti gauc ñayham eñ.

3

Yom pi gôlôwac dabuñ si ñagôlôn

¹ Yom dindéc in yom ñandô. Asa nanj tac whiñ bu ti gôlôwac dabuñ si ñagôlôn,* nanj atac whiñ gwelenj ñayham danj.

² Bocdinañ ñgac nanj bu yob gôlôwac dabuñ, nanj yob dau ñapep, ma sa ndê lêñ gitêñ e lau danj gitôm dom bu sêpu in. In nem awhê tigenj, ma kôm gêñ honj ti gauc ñawa. Alic bu in ñgac kainj bocdec. In ñgac kôc lau sa ti êmwasiñ ñac-nga, ma ñgac ti gauc gitôm bu êndôhônj lau.

³ I ñ ñgac nôñ gêñ êñiñ in-nga dom, ma ñgac tac ñandê-nga me ñgac sôm lau-nga dom. In ñgac malô ma in atac whiñ mone kêlêc dom.

⁴ ñgac nanj bu yob gôlôwac dabuñ, nanj yob dau ndê balêkoc ñapep e sêsoc in ñapu ma sêtoc in sa.

⁵ ñamalac danj nanj tòm dom bu nem gôlinj in dau ndê gôlôwac, nanj oc tòm dom bu nem gôlinj Anötö ndê gôlôwac bocdinañ.

⁶ Ma ñgac nanj gêm dau kwi ma kêñ whiñ ñasawa apê eñ, nanj akêñ in yob gôlôwac dabuñ dom. Bu mboe in oc toc dau sa e Anötö kêñ ñagêyô têt in, gitôm in kêñ têt Sadan.

⁷ Alic bu in ñgac nanj gôlôwac dabuñ ti lau nanj sêmbo gôlôwac ñalôm dom, nanj honj sêlic in ñayham. Ma bocdinañ gitôm dom bu lau danj sêpu in, ma Sadan oc tòm dom bu ku in dulu.

⁸ Ma lau nanj bu sênem akiñ gôlôwac dabuñ,† nanj bocdinañ. ñac lau nanj sêsa lêñ gitêñ eñ ma tu dinañ-nga lau honj sêtoc ñac sa. ñac lau tasanj dom, magoc sêsôm yom ñandô eñ. ñac lau sênôm gêñ êñiñ ñac-nga

dom, ma lau nanj sêñsalê lêñ daêsam tu sêtap awa sa-nga dom.

⁹ Yom ñandô dakêñ whiñ-nga nanj ñahu sip ñalôm gi, nanj sêsap dôñ ñanğa, ma sêsa lêñ gitêñ eñ tu bu sêmbo Anötö anğô-nga ti atac pa su eñ.

¹⁰ Bocdinañ lau nanj mac bu akêñ ñac tu sênem akiñ gôlôwac dabuñ-nga, nanj anjahê ñac si lêñ ti sakiñ munj, ma lau nanj si giso mbasi, nanj goc sêkôc gwelenj dau.

¹¹ Yom kainj tigenj hêganônj lau dau si lauwhe. ñac lauwhe ti lêñ solop nanj lau honj sêtoc ñac sa. ñac sêyob si whasunj bu sêsôm yom bambalinj pi lau ñatô dom, lauwhe gauc ñawa, ma lauwhe nanj lau honj sêkêñ whiñ bu gêñ bocke nanj sêkêñ sip ñac amba, nanj ñac oc sêyob ñapep eñ.

¹² ñgac bocke nanj bu nem akiñ gôlôwac dabuñ, nanj nem awhê tigenj ma nem gôlinj in ndê awhê ti balêkoc ñapep.

¹³ Lau nanj sem akiñ ñapep, nanj oc sêtap waê ñayham sa, ma ñac oc sêlhac ñanğa ma atac l u-lu dom tu ñac si sêkêñ whiñ Yisu Kilisi-nga.

Pol whê ndê bapia ñahu sa

¹⁴⁻¹⁵ Aô gakêñ batan bu ñasawa saun aô oc watêñ am waloc. Magoc aô gakôc gauc gi lu gi lu, bu mboe gwelenj danj oc hê aô dôñ, ma boc-dinañ dec gato bapia dindéc têt am. Ma gato yom honj dindéc bu wawhê am nem gauc sa pi lêñ solop tu yac gôlôwac dabuñ tanjuc-nga. Bu yac dati Anötö Tali ñadau ndê gôlôwac dabuñ ma yac datôm alhô ñanğa bu tambalanj in ndê yom ñandô.

Yom tampiñ Kilisi-nga

¹⁶ Ma yac lau nanj tam akiñ Anötö, nanj dakêñ whiñ yom pi Kilisi, nanj ñahu atu ma sip ñalôm gi. Yomandô! Bu yac dakêñ whiñ yom bocdec bu:

In sip nom menj ti ñamalac.

Ñalau Dabuñ whê in sa ma têt asê bu in ñgac gitêñ.

Ma anjela sêlic in.

* **3:1:** Yêc 3:1-7 Pol to yom pi gôlôwac dabuñ si ñagôlôn. Yêc Yom Grik in to *episkopos*, nanj danem kwi bu 'ñgac ñamata-nga' me 'hetman.' Lau ñatô sem kwi bu 'Bisop.' Bocdinañ Pol ndê yom hêganônj gôlôwac dabuñ si ñagôlôn honj gitôm Bisop me Siots Presiden me gêyobwaga. † **3:8:** Yêc 3:8-13 Pol to yom pi lau bocke nanj bu sênem akiñ gôlôwac dabuñ. Yêc Yom Grik in to *diakonoï*, nanj danem kwi bu 'lau akiñ.' Bocdinañ yom dau gic waê lau nanj bu sênem akiñ gôlôwac dabuñ, gitôm pasto (ñgacsakiñ), ma lau bata (ol elda), ma dabuñwaga.

Lau sêhoc n̄awaê n̄ayham asê pi in̄ yêc nom n̄agameñ hon̄.
Ma lau sêkêñ whiñ in̄ yêc gameñ sambob.
Ma Anötö kôc in̄ sa, mbu têt in̄ ndê gameñ n̄awasi-n̄ga gi.

4

Lau oc sêhu yom n̄andô siñ

¹ N̄alau Dabuñ t̄oc asê yêc awê bu têt têt n̄ambu-n̄ga, lau n̄atô oc sêhu yom n̄andô dakêñ whiñ-n̄ga siñ. Ma n̄ac oc sêñkuc Sadañ ndê n̄alau sac ti n̄ac si yom tasan̄.

² Lau tasan̄ oc sêmeñ ma sêndôhôn̄ yom tasan̄ dau e sêtim lau n̄atô ma sêhu yom n̄andô siñ. Lau tasan̄ dinañ sêkôm gêt dau ti atac pa su, n̄ahu bu Sadañ p̄oc n̄ac si gauc ahuc e sêñyalê si giso dom.

³ N̄ac sêkêñ yao bu lauwhê ma n̄gac sênem dau dom, ma sic yao n̄ac bu sêneñ gêt daneñ-n̄ga n̄atô dom. Magoc yac lau nañ dakêñ whiñ ma tan̄kuc yom n̄andô, nañ tan̄yalê bu Anötö kêt gêt daneñ-n̄ga dau bu yac daneñ ti danem dan̄ge in̄.

⁴ Bu gêt hon̄ nañ Anötö kêt, nañ gêt n̄ayham ma bocdinañ datec dom. Dakôc sa ma danem dan̄ge in̄.

⁵ Anötö ndê yom ma mbec nañ daten̄, nañ gitôm bu kôm gêt hon̄ ti dabuñ.

Pol gêm la Timoti

⁶ Am bu whê yom hon̄ dindec sa têt am nem asidôwai sêkêñ whiñ-n̄ga, dec am oc ti Yisu Kilisi ndê n̄gac akin̄-n̄ga n̄ayham. Tôm am kôm e meñ têt kwahic dec, sap yom n̄andô dakêñ whiñ-n̄ga dôn̄, ma dan̄am wambu yom n̄ayham nañ yac ac dulu têt am, bu gêt dau oc puc am dôn̄ bu lhac n̄an̄ga tôm bêc hon̄.

⁷ Ma miñ n̄ambwa nañ lau andô nañ sem gauc Anötö, nañ sic dulu têt lau wakuc, ma yom n̄asawa-n̄ga hon̄, nañ am tec yêc-n̄ga. Yob daôm nem lêt n̄apep, ma timêtê daôm tu bu ti Anötö ndê n̄gac gitêt-n̄ga.

⁸ Lau nañ sêtimêtê dau n̄amlic tu sêtap licwalô sa tu gêt nom-n̄ga-n̄ga, nañ oc nem n̄ac sa n̄andô dom. Magoc yac bu datimêtê dauñ tu dasa Anötö ndê lêt gitêt-n̄ga, oc nem yac sa n̄andô. Oc nem yac sa têt kwahic dec, ma têt têt n̄ambu-n̄ga bocdinañ.

⁹ Yom dec aö bu wasôm, in̄ yom n̄andô ma yom n̄ayham tu lau hon̄ sêkôc sa ma sêkêñ whiñ-n̄ga.

¹⁰ Anötö Tali N̄adau kêmasañ lêt bu nem lau hon̄ si, ma lau nañ sêkêñ whiñ in̄, nañ sêtap lêt dau sa su. Bocdinañ yac dakêñ batan̄ bu oc datap yom dau n̄a-n̄andô sa, dec dalhac n̄an̄ga ti dakôm gwelen̄ bu dapuc yom dau dôn̄.

¹¹ Êmdôhôn̄ yom hon̄ dindec ma ndic atu lau bu sêsôc n̄apu.

¹² Yob daôm bu kôm nem gêt hon̄ n̄apep, ma lau dan̄ oc sêpu am bu am balê wakuc dom. Yob nem lêt mbo-n̄ga, sôm yom n̄ayham en̄, sap mêtê atac whiñ lau ti kêt whiñ-n̄ga dôn̄ n̄an̄ga, ma sa nem lêt gitêt bu têt dôhôn̄ n̄ayham têt lau sêkêñ whiñ-n̄ga bu sêlic ma sêñkuc.

¹³ Kêt daôm sambuc bu nem akin̄ Anötö e tôm aö wahôc asê am. Sam in̄ ndê yom nañ sêto yêc, nañ asê têt lau, nem mêtê n̄ac, ma êmdôhôn̄ n̄ac.

¹⁴ Muñ-n̄ga, têt ndoc lau bata sêkêñ amba sac am, nañ n̄ac si dan̄ tisa gitôm propet, ma hoc yom asê pi mwasiñ nañ N̄alau Dabuñ oc kêt têt am, tu kôm Anötö ndê gwelen̄-n̄ga. Kwahic dec aö bu wapuc am dôn̄ bu kôm nem gwelen̄ n̄apan̄ n̄a mwasiñ dinañ n̄a-n̄aclai.

¹⁵ Kôc anen̄ yom dindec sa ma kôm n̄andô sa. Kêt nem n̄alôm sambuc tu kôm Anötö ndê gwelen̄-n̄ga, ma lau hon̄ oc sêlic am nem gwelen̄ n̄a-n̄andô yêc awê.

¹⁶ Yob daôm nem lêt ti yom nañ am kêdôhôn̄ têt lau, nañ n̄apep. Sap lêt n̄ayham ti yom n̄andô dôn̄ ma lhac n̄an̄ga, ma am bu kôm bocdinañ, dec am oc tap Anötö ndê mwasiñ nem am si-n̄ga n̄a-n̄andô sa, ma lau nañ sêkôc am nem yom sa, nañ bocdinañ.

5

¹ Am bu nem la n̄amalac andô dan̄, nañ goc sôm yom n̄an̄ga têt in̄ dom. Sôm yom tôm am bu sôm têt am daôm damam. Ma nem la balêi wakuc tôm am bu kôm têt am daôm nem asimi.

² Lic lauwhê atu-tu tôm am daôm dinam, ma bawhêi nditôm am lhômwêi, ma kôm mêtê n̄awasi en̄ têt n̄ac.

Yom pi lauwhê sawa

³ Lauwhê sawa nanj si lau mba tu sênem njac sa-nga, nanj toc njac sa njapep ma nem njac sa.

⁴ Magoc awhê sawa danj bu ndê balêkoc me punjaci ti puwêi sêmbo, goc gwelenj sênem inj sa-nga yêc njac amba. Njalênj dinanj njac si lênj sênem akinj Anötö-nga oc nem njandô, ma sêô sakinj nanj dinda ti dambai ma pui sêkôm tênj njac munj su. Ma lênj dinanj gic Anötö tandô njayham.

⁵ Magoc awhê sawa danj nanj mbo tawasê ma pônnda lau tu sênem inj sa-nga, nanj oc tenj mbec ôbwêc ma ac, ma takwê Anötö bu nem inj sa.

⁶ Awhê sawa nanj êlêmê po dau sa nj gênj njayham-njayham nom-nga, nanj gitôm awhê batê danj yêc Anötö anjgô-nga.

⁷ Am whê yom dindec sa tênj lau sêkênj whinj-nga honj, bu sêsa si lênj njapep e lau danj sêtôm dom bu sêngôlinj yom pi njac.

⁸ Asa nanj sôm bu inj kênj whinj Yisu, magoc gêm dinda lu damba me inj dau ndê lau sa dom, nanj tôc asê bu inj ndê kênj whinj inj gênj tasanj, ma kôm mêtê sac sambuc hóc gêlêc lau nanj sêkênj whinj dom, nanj si mêtê sac su.

⁹ Mac bu akênj awhê sawa danj ndê njâe sip lauwhê sawa si njadênanj,* goc gauc nem gênj bocdec. Inj bu ndê yala hóc gêlêc 60 su, nanj goc gitôm bu mac akênj inj ndê njâe sip lauwhê sawa si njadênanj. Ma alic bu inj awhê nanj sap inj nakwenj dônj njapep tênj ndoc inj mbo tali.

¹⁰ Ma inj awhê nanj lau honj sêtoc inj sa bu inj awhê kôm mêtê njayham-nga. Inj yob ndê balêkoc njapep, inj awhê kôc lau sa ti êmwasi njac-nga, ma inj gêm akinj lau sêkênj whinj-nga, gitôm inj kêgwini njac ma kêgwasi njac gahi. Ma inj awhê nanj êlêmê gêm lau ti njawapac sa, ma kôm gwelenj njayham daêsam whinj bocdina njac. Awhê sawa nanj ndê lênj njayham gitôm dinanj, nanj akênj inj ndê njâe sip lauwhê sawa si njadênanj.

¹¹ Magoc lauwhê wakuc nanj sêti lauwhê sawa, nanj akênj njac si njâe sip njadênanj dom. Tênj njamata-nga njac oc sêkênj si atac whinj ma sêmatinj pwac bu sênem akinj Kilisi, magoc

mboe njasawa saunj njac oc njalôm pwê bu sênem njac tiyham.

¹² Njac bu sêkôm bocdina njac, dec tôm njac sic si pwac dinanj popoc ma sêkôm giso atu.

¹³ Ma gênj njatô whinj. Lauwhê sawa wakuc njatô sêsa lênj oyom-nga e tidônj njac. Njac atac whinj bu sênsêlênj sêlom-sêlom andu, ma sêsec game njac ti sêunj lau njatô si yom sa. Njac sêsôm yom daêsam so yom njayham dasôm-nga.

¹⁴ Tu dinanj-nga dec aö êlêmê gakênj njagôlinj tênj lauwhê sawa wakuc bu sênem njac tiyham, sêkôc balêkoc, ma sêyob si andu ti si lau. Ma bocdina njac oc nditôm dom bu yac nenj njacyo danj sôm yom bu pu yac lau dakênj whinj-nga nenj lênj.

¹⁵ Aö gasôm yom dinanj, njahu bu lauwhê sawa njatô sêhu Anötö sinj su, ma sêsa Sadanj ndê lênj.

¹⁶ Mac lauwhê nanj akênj whinj Yisu, nanj anjgô. Awhê sawa danj bu mbo mac nem tonj, dec mac anem inj sa andic njawaê. Ma bocdina njac oc kênj njawapac tênj gôlôwac dabunj dom, ma lauwhê sawa nanj sêpônnda dau njandô, nanj gôlôwac dau oc tôm bu sênem njac sa.

Yom pi lau bata

¹⁷ Lau bata nanj sêkênj dau sambuc ma sem gôlinj gôlôwac dabunj njapep, nanj datoc njac sa ênjêc. Ma njac nanj sem mêtê ti sêndôhônj lau, nanj yom dindec hêganônj njac solop.

¹⁸ Gauc nem Anötö ndê yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Tênj ndoc mac akênj makao sêkôm gwelenj bolom-nga, nanj asô njac tôkwa ahuc dom. Sênenj bolom njatô ô njac si gwelenj.
[Diut 25:4]

Ma yac nenj yom danj tiyham yêc bocdec, “Asa nanj bu kôm gwelenj, nanj akênj inj ndê njâoli tênj inj njapep.”

¹⁹ Njamalac tigenj bu ênjgôlinj yom pi njac bata danj, nanj am ngô inj ndê yom dau dom. Magoc lu me tö bu sêpuc inj ndê yom dau dônj, nanj goc êmatôc yom dau.

* **5:9:** Pol to yom pi lauwhê sawa si njadênanj, magoc inj tôc njadênanj dau njahu tiawê dom. Lau njatô gauc gêm bu njadênanj dau gic waê lauwhê sawa honj nanj gôlôwac dabunj Epesas-nga sêyob ti sem sa - alic njabatinj 16. Ma lau njatô gauc gêm bu lauwhê nanj si njâe yêc njadênanj, nanj sêkênj dau sambuc tu sênem akinj Yisu ma gôlôwac dabunj-nga (njabatinj 5, 10 ma 11).

²⁰ Am bu tap sa bu yom ñandô, dec sôm ñgac bata dau yêc lau hoñ aṅgô-ṅga, bu lau sêlic ma sêtöc dau.

Pol gêm la Timoti

²¹ Yêc Anötö lu Yisu Kilisi ma aṅela nañ Anötö kêyalin ñac sa, nañ si aṅgô-ṅga, nañ wasôm têt am bu êmkuc aneñ yom hoñ dindec, ma kôm mêtê ñayham eñ têt lau hoñ. Lhac whin lau toñ dañ, ma lic toñ dañ sac dom.

²² Am bu êmyalin lau ñatô sa tu sêkôm gwelen-ṅga, dec êmsahê ñac si lêt muñ, ma kêñ amam sac ñac sep dom. Ma yob daôm bu sa nem lêt ñawasi eñ. Ndic ahê lau nañ sêkôm mêtê sac, bu wêkain ñac si sac ñagêyô dom.

²³ Nôm bu ñambwa dom. Nôm wain ñagec tu am ñatac-ṅga. Ma oc nem am sa tu am nem gêmbac nañ kôm am ñapan-ṅga.

Mêtê hoñ nañ lau sêkôm oc meñ tiawê

²⁴ Lau ñatô si mêtê sac yêc awê, ma bocdi-nañ ñac si yom pi undambê gi su, ma Anötö kêmasañ ñagêyô su bu kêñ têt ñac têt têt ñambu-ṅga. Ma lau ñatô si sac yêc sin dau têt kwahic dec, magoc oc meñ sa tiawê têt têt ñambu-ṅga, ma sêtap si ñagêyô sa.

²⁵ Ma ñalêt tigen, lau gitêt ñatô si mêtê ñayham yêc awê. Ma mêtê ñayham nañ kwahic dec yêc awê dom, nañ oc tôm dom bu yêc sin dau ñapan. Oc sa meñ tiawê.

6

Yom pi lau akin ñambwa

¹ Sôm têt lau akin ñambwa nañ sêkêt whin Yisu, bu sêsöc si ñadaui ñapu, ma sêtoc ñac sa ñapep. Ñac bu sêkôm dom, goc lau nañ sêlic, nañ oc sêpu Anötö ndê ñaê ti yom nañ yac tandôhôn pi in.

² Ma ñgac akin dañ bu ndê ñadau kêñ whin Yisu whin, goc sôm têt ñgac akin dau bu toc dau sa têt in ndê ñadau bu inlu sêti asidôwa tu inlu si sêkêt whin-ṅga lec dom. Magoc in nem akin in ndê ñadau ñapep eñ, ñahu bu in ndê gwelen oc nem ndê asidôwa kêñ whin-ṅga nañ Anötö tac whin, nañ sa.

Puc pi lau nañ sêndôhôn yom tasan

Êmdôhôn yom hoñ dindec têt lau sêkêt whin-ṅga, ma êmgilí ñac bu sêñkuc ñapep.

³ Ñamalac dañ bu êndôhôn yom nañ so aneñ yom nañ gato sip bapia dindec, me so yom ñandô nañ Pômdau Yisu Kilisi dau kêdôhôn, me so yom nañ tandôhôn pi Anötö ndê lêt, nañ tôc asê bocdec bu.

⁴ In ñgac toc dau sa-ṅga, ma kêyalê gêt dañ ñapep dom. In tac whin yom agwa-agwa ñambwa, ma yom nañ kôm lau sêsên dau. Tu yom kain dinañ-ṅga dec lau sem lêt muñ dau, sic dau, sêsôm yom sac-sac pi dau, ma sêkôc gauc sac pi si asidôwai.

⁵ Lau kain dinañ si gauc kêñsôn, ma sêsên dau ñapan. Yom ñandô dañ yêc ñac si ñalôm dom. Ñac gauc gêm bu lêt danem akin Anötö-ṅga ti lêt sêtap awa sa-ṅga ñambwa.

Yom pi lêt atac whin mone-ṅga

⁶ Magoc yac bu danem akin Anötö ma atac ñayham pi gêt bocke nañ in bu kêñ têt yac, nañ gitôm datap awa ñandô sa su.

⁷ Bu têt têt dinañ sêkôc yac, nañ dahôc asê aman sawa, ma dambac ndu ti aman sawa bocdinañ.

⁸ Magoc gêt daneñ-ṅga ti ñakwê bu yêc yac-ṅga, dec yac atac ñayham pi gêt dau.

⁹ Lau nañ atac whin bu sêti lau ti lêtôm, nañ si atac whin dinañ oc ti lêt Sadañ êntôm ñac-ṅga, ma ñac oc sêpen ma sêsip in ndê akô sêndi. Ñac oc tagatu gêt daêsam, ma sêsa lêt gauc mbasi-ṅga tu sêtap gêt dau sa-ṅga, e kôm ñac sêtisac ma sêniṅga.

¹⁰ Sac daêsam ñahu yêc lêt atac whin mone-ṅga. Lau ñatô sêhu si sêkêt whin sin su, ñahu bu mêtê atac whin mone-ṅga gêm ñac ahuc sambuc. Ma tu dinañ-ṅga dec ñawapac daêsam tap ñac sa.

Pol gic yomsu Timoti

¹¹ O Anötö ndê ñgac, am ñgô su nañ. Ndic ahê mêtê sac hoñ dinañ. Êmsahê ñaṅga bu kôm mêtê gitêt ma sa Anötö ndê lêt eñ. Sap nem kêñ whin ti mêtê atac whin lau-ṅga dôñ, puc daôm dôñ bu kôm Anötö ndê gwelen ma lic ñakam sa dom, ma mbo ti nem lêt malô eñ.

¹² Lhac ñaṅga ma ndic sin têt lêtôm hoñ nañ bu ku am nem kêñ whin dulu. Muñ-ṅga lê am hoc yom asê yêc lau daêsam aṅgô-ṅga bu am kêñ whin Yisu Kilisi. Gêt dau tôc asê bu am tap Anötö ndê galem ndöc tamli

ɲapaɲ-ɲga sa su. Bocdinaɲ sap galem dau ɲa-ɲandô dôɲ ɲaɲga eɲ.

¹³ Yêc Yisu Kilisi, naɲ sôm ndê yom asê solop têtɲ Pontias Pailot, ma yêc Anötô naɲ kêɲ gêtɲ hoɲ sêmbo tali, naɲ aɲgô-ɲga, aô wandic atu am bocdec bu.

¹⁴ Yom hoɲ naɲ aô gac atu am, naɲ êmkuc ɲapep, ma sa nem lêtɲ solop ti dabuɲ eɲ, e yac neɲ Pômdau Yisu Kilisi mbu meɲ hôc asê,

¹⁵ têtɲ ndoc naɲ Anötô kêyaliɲ sa su.

Tampiɲ Anötô dandic ɲawaê. In tigen in gêtɲ hoɲ ɲadau. In kiɲ hoɲ si Kiɲ, ma pômdau hoɲ si Pômdau.

¹⁶ In mbo titêm-titêm ma oc pacndê dom. In ndôc ndê ɲawê atu ɲalôm, tôm dom bu ɲamalac dan tigasuc ɲawê dau me lic in. In ndê waê ɲayham ti in ndê ɲaclai atu oc yêc ɲapaɲ. Yomandô!

¹⁷ Sôm têtɲ lau ti lêtôm bu sêtoc dau sa dom ma takwê ɲac si awa nom-ɲga bu nem ɲac sa lec dom. Bu awa in gêtɲ yêc ɲapaɲ-ɲga dom, oc niɲga. Ndic atu ɲac bu takwê Anötô naɲ kêmwasiɲ yac ɲa gêtɲ daêsam tu kôm yac atac ɲayham-ɲga.

¹⁸ Ma ndic atu ɲac bu sêkôm mêtê ɲayham eɲ têtɲ lau hoɲ, ma bu sêkêtɲ si awa ti wapa tu bu sênem lau ɲatô sa, ma sêmwasiɲ ɲac-ɲga.

¹⁹ Sêkôm bocdinaɲ dec ɲac oc sêpo si awa ɲandô sa yêc undambê tu têtɲ ɲambu-ɲga-ɲga, naɲ ɲac oc sêtap lêtɲ ɲandô dandôc taɲli-ɲga sa.

²⁰ O Timoti. Gwelen ti yom ɲandô hoɲ naɲ Anötô kêɲ sip am amam, naɲ yob ɲapep eɲ. Ndic ahê lau naɲ sêsap yom ɲambwa-ɲambwa dôɲ, ma sêndôhôn yom naɲ so yom ɲandô. Lau dau gauc gêm bu ɲac sêtap gauc ɲandô sa, magoc mba.

²¹ Lau naɲ sêkêtɲ whiɲ yom tasanɲ dinaɲ, naɲ sêhu si sêkêtɲ whiɲ Yisu siɲ su.

Anötô ndê mwasiɲ têtɲ mac.

Pol ndê bapia tilu-nga têtê Timoti Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol ndöc gapocwalô ndöc Rom, ma kêsahê bu ñasawa saun oc sêndic in ndu, dec to ndê bapia tilu-nga dindéc têtê Timoti. Pol tac whin Timoti ndu andô, ma to bapia dindéc bu puc in dôñ bu lhac ñannga, ma maya dau me töc dau dom bu hoc ñawaê ñayham asê. In tac whin bu Timoti lhac gitôm Yisu ndê ngac sin-nga ñayham dan. Ma Pol gêm la Timoti bu yob dau tu mêtê sac tidau-tidau nan oc êñsôwec tiatu têtê têm ñambu-nga, ma kêtê puc in pi kêdôhônwaga tasan.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, nan gati Yisu Kilisi ndê †apospel kékuc Anötö ndê atac whin. In gic bata bu lau nan sêkêtê whin Yisu Kilisi oc sêtap sen sêndöc tali-nga sa, dec kêtêyalin aô sa gati aposel, bu wahoc yom dau asê têtê lau.

² Gato bapia dindéc têtê anen atungac tac whin-nga, am Timoti. Mwasin ti tawalô ma yom malô akêtê Daman Anötö lu yac nen Pômdau Yisu Kilisi têtê am.

Pol puc Timoti dôñ

³ Aô gam akin Anötö tôm daman sêkôm, ma galhac in ango-nga ti atac pa su tu anen lêtê-nga. Ma tôm ôbwêc ti acsalô, aô gauc gêm am yêc anen mbec ñalôm, ma aô gam danje Anötö tu am-nga.

⁴ Aô gauc gêm ndoc nan hêclu dahu daun sin, ma am tan. Tu dinan-nga aô tac whin bu walic am tiyham, oc kôm aô atac ñayham sa.

⁵ Ma aô gauc gêm am nem lêtê kêtê whin ñannga-nga. Aô kayalê bu am nem pômwê Lois lu dinam Yunis sêkêtê whin ñannga, ma gakêtê whin bu am kékuc inlu si lêtê.

⁶ Tu dinan-nga dec aô bu waten am bu gauc nem Anötö ndê mwasin nan am kôc têtê ndoc aô gakêtê aman sac am. Lhac ñannga ma kôm gwelen ña mwasin dau ña-naclai, gitôm am kôm ya golom tiatu.

⁷ Anötö kêtê ndê Ñalau têtê yac, ma bocdinañ dec datöc daun tu sake-nga? In kêtê ndê Ñalau tu kêtê ñaclai têtê yac, ma tu dambo ti mêtê atac whin lau-nga, ma dayob daun nen lêtê-nga.

⁸ Bocdinañ mayam daôm tu hoc yom asê pi yac nen Pômdau-nga dom. Ma mayam tu aô gandöc gapocwalô tu in-nga dom. Mba! Lhac ñannga whin aô ma hêclu dahöc ñawapac tu Yisu ndê ñawaê ñayham-nga, tôm Anötö dau kêtê ndê ñaclai bu puc hêclu dôñ.

⁹ In gêm yac si ma kêtêgalêm yac sa bu dasa in ndê lêtê dabun. In kôm gêtê dau tu yac nen ñayham dan-nga dom. Magoc in kôm tu in dau ndê mêtê atac whin ti êmwasin yac-nga. Têtê têm in kêtê undambê ti nom su dom, nan in kêmatin yom tidôn bu êmwasin yac tu Yisu Kilisi-nga.

¹⁰ Ma yac nen †Ngac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi men hóc asê nom su, dec Anötö ndê mwasin dau men tiawê. Ma ñawaê ñayham töc asê bu Yisu Kilisi ku ñaclai dambac ndu-nga dulu, ma in ti yac nen sen dandöc tanli ñapan-nga.

¹¹ Ma tu ñawaê ñayham dau-nga, dec Anötö kêtêyalin aô sa gati ngac ahen-nga ma aposel, ma kêtêyalin aô bu wandôhôn lau.

¹² Tu dinan-nga dec gahöc ñawapac dindéc. Magoc aô mayan daun dom, galhac ti atac pa su. Nahu bu aô gakêtê whin Yisu Kilisi, ma aô kayalê in tidôn. Ma gakêtê daun ti nen gêtê hon sip in amba, ma gakêtê whin bu in gitôm bu yob ñapep e bêtê ñambu-nga.

¹³ Yom ñandô nan aô kadôhôn têtê am, nan kôc dôñ gitôm dôhôn ñayham bu êndôhôn têtê lau. Ma lêtê dakêtê whin-nga ti atac whin asidôwai-nga, nan gic lau sêkêtê whin Yisu Kilisi-nga ñawaê, nan am sap dôñ ñannga.

¹⁴ Ñalau Dabun nan mbo yac lau dakêtê whin-nga nen ñalôm, nan puc am dôñ bu yob yom ñandô dakêtê whin-nga nan aô gakêtê sip am amam su.

¹⁵ Am kêtêyalê bu Pigelas lu Hemogene ma lau Esia-nga hon nan sêmbo malac Rom, nan sêhu aô sin su.

¹⁶ Magoc aô waten Pômdau bu tawalô Onesiporas ti ndê gôlôwac hon, nahu bu in gêm aô sa tidim daêsam. Ma in maya tu aô gandöc gapocwalô-nga dom.

17 Têñ ndoc in̄ hóc asê malac Rom, nañ kêsalê aõ ñaŋga e tap aõ sa.

18 Ma am kêyalê su bu têtñ ndoc aõ gambo malac Epesas, nañ in̄ gêm aõ sa daêsam. Tu dinañ-ŋga aõ wateñ Pômdau bu tawalô in̄, ma nem in̄ sa têtñ bêc ñambu-ŋga.

2

1 Bocdinañ aneñ balê, lhac ñaŋga tôm Yisu Kilisi ndê mwasin̄ puc am dôn.

2 Yom nañ aõ gahoc asê yêc lau daêsam aŋgô-ŋga, nañ am ñgô su ma kêyalê. Kwahic dec aõ bu wasôm têtñ am bu êmyalin̄ lau ñatô sa, nañ sêsap Kilisi ma yom ñandô dôn ñaŋga, ma êmdôhôn yom dau têtñ ñac e sênjalê tidôn, goc sêkôm gwelen̄ sêwhin̄ am ma sêndôhôn lau ñatô.

3 Lhac ñaŋga ma hóc ñawapac whin̄ yac, tôm Yisu Kilisi ndê ñgac sin̄-ŋga ñayham dan̄.

4 ñgac sin̄-ŋga ñayham kôc gauc pi in̄ ndê gwelen̄ ndic sin̄-ŋga ñapañ, ma hêgo dau tu gêtñ ñatô-ŋga dom. Nahu bu in̄ bu kôm gêtñ hon̄ tôm in̄ ndê ñadau tac whin̄.

5 Ma ñalêñ tigen̄, asa nañ kêtî whin̄ lau nañ sênti tu sêhóc gêgêlêc dandi-ŋga, nañ kêtî kêkuc ñagôlin̄ solop. In̄ bu êñkuc ñagôlin̄ dom, dec oc tôm dom bu in̄ kôc ñaôli nañ gic waê ñgac ñamata-ŋga.

6 Ma ñalêñ solop bu ñgac gwelen̄ andô kôc gêtñ ñandô tu neñ-ŋga yêc ndê ôm tin̄amata.

7 Kôc gauc pi aneñ yom hon̄ dindec, bu Pômdau oc whê am nem gauc sa pi yom dau ñahu.

8 Am bu hóc ñawapac, dec gauc nem Yisu Kilisi nañ sa akêñ Dawid ndê ton̄, nañ Anötö un̄ in̄ sa akêñ lau batê-ŋga. Nawaê ñayham nañ aõ gahoc asê, nañ ñahu in̄ dau.

9 Tu ñawaê ñayham dau-ŋga, dec gahóc ñawapac ma sêsô aõ dôn ña sen gitôm ñgac sac dan̄. ñac sêsô aõ dôn, magoc oc tôm dom bu sêsô Anötö ndê yom dôn.

10 Aõ galic ñayham bu wahóc ñawapac, tu bu wanem lau nañ Anötö kêyalin̄ ñac sa mun̄ su, nañ sa. Aõ bu watôc señ têtñ ñac bu sêtap Anötö ndê mwasin̄ nem ñac si-ŋga sa tu Yisu Kilisi-ŋga, ma sêndôc tali ñapañ yêc Anötö ndê gameñ ñawê-ŋga.

11 Yom dindec in̄ yom ñandô solop:

Yac bu dambac ndu dawhin̄ Yisu, oc dambo tan̄li dawhin̄ in̄ bocdinañ.

12 Yac bu dalhac ñaŋga têtñ ndoc ñawapac tap yac sa, dec yac oc danem gôlin̄ dawhin̄ in̄.

Yac bu dasôm bu dati in̄ ndê dom ma dasêc in̄ ahuc, dec in̄ oc sêc yac ahuc bocdinañ.

13 Yac bu dakêñ whin̄ gwalec, tigen̄ Yisu in̄ Yom Nandô Nadau, ma yom bocke nañ in̄ gic bata tu yac-ŋga, nañ oc kôm ñandô sa. Nahu bu in̄ gitôm dom bu sêc dau ndê yom ahuc.

Anötö ndê lau gwelen̄-ŋga si lêtñ

14 Yom hon̄ dindec, am kêñ lhac gôlôwac dabun̄ si gauc ñapañ e tidôn ñac. Yêc Anötö aŋgô-ŋga kêñ puc ñac bu sêsen̄ dandi tu yom ñambwa-ñambwa-ŋga dom. ñac bu sêsen̄ dau, dec oc ñandô mba, ma oc kôm lau ñatô si sêkêñ whin̄ tisac.

15 Êmsahê ñaŋga bu kôm nem gwelen̄ hon̄ bu ndic Anötö tandô ñayham. Ma in̄ oc lic am gitôm ñgac gwelen̄-ŋga ñayham nañ whê in̄ ndê yom ñandô sa ñapep, ma gêtñ dan̄ oc kôm am mayam daôm dom.

16 Ndic ahê lau nañ sêñlin̄ Anötö sin̄ ma sem yomgalôm pi gêtñ ñambwa-ñambwa nom-ŋga ñapañ. Bu lau nañ sêsap yom kain̄ dinañ dôn, nañ si mêtê sac oc êñsôwec tiatu ñapañ e sêhu Anötö sin̄ gacgeñ.

17 Ma yom dau oc tiapa ma kôm lau sêtisac, nditôm gambocbôm sac nañ gêtñ lau tidac-tidac. Himeneus lu Piletus sêmbô lau dinañ si ton̄ ñalôm.

18 In̄lu sêhu yom ñandô sin̄ su. Sêsôm têtñ lau bu ndoc lau sêtisa akêñ lau batê-ŋga meñ hóc asê su. Ma bocdinañ sêkôm lau ñatô si sêkêñ whin̄ tisac.

19 Magoc Anötö ndê yom ñandô in̄ gitôm alhó ñaŋga, nañ in̄ po in̄ ndê gôlôwac dabun̄ sa sêlhac ñahô. Ma in̄ kêñ yom ñalhô dinda lu têtñ yac bocdec bu, “Lau nañ sêti Pômdau ndê lau, nañ in̄ kêyalê ñac hon̄ tidôn,” ma “Lau hon̄ nañ sêsôm bu sêkêñ whin̄ Pômdau, nañ sêhu mêtê sac hon̄ sin̄ mañ.”

20 Wapa gwelen̄-ŋga tidau-tidau yêc ñgac ti lêtôm ndê andu ñalôm. ñatô gic waê gwelen̄ tiwaê, ma ñatô gic waê gwelen̄ bambalin̄. Gêtñ tiwaê sêmasañ ña gol ma silba, ma gêtñ waêmba sêmasañ ña a me nom.

21 Ma yêc yac ñamalac bocdinañ. Mêtê daêsam yêc tu tan̄kuc-ŋga. Asa nañ timêtê

dau napep ma hu mêtê sac honj sinj, nanj gitôm gêj nanj sêmasanj na gol ma silba. Inj oc ti ngac akinj nayham ma dabunj bu nem akinj yac neñ Njatau, ma inj oc tòm bu kôm gwelenj nayham-nayham daêsam.

²² Mêtê njalôm njagalac-njga nanj balêi sêkôm, nanj hu sinj gacgenj. Ma êmkuc lêng gitêj ti mêtê dakêj whinj-njga ti atac whinj lau-njga ma lêng yom malô-njga, tòm lau nanj sêkêj whinj Pômdau sêkôm ti njalôm njawasi enj.

²³ Lau nanj sêsenj dau tu yom gauc mbasi-njga, nanj ndic sônj daôm whinj njac dom. Bu yom kainj dinanj oc li lau sa ma sêkêj kisa dandi.

²⁴ Asa nanj bu ti Pômdau ndê njac akinj nayham, nanj ndic ahê yom nanj kôm lau sêsenj dau-njga manj. Ma inj kôc ndê njalôm dôj ma tac njandê njagahô tu gêj nanj lau sêkôm têng inj-njga, nanj dom. Nayham bu inj njac tigauc nanj gitôm bu êndôhônj lau njatô, ma inj kôm mêtê malô ti nayham têng lau honj.

²⁵ Lau nanj bu sêsenj Anötö ndê yom njandô, nanj goc inj oc êndôhônj njac ti ndê njalôm malô, bu mboe Anötö oc kêj njac sênem si njalôm kwi, ma whê njac si gauc sa e sênjalê yom njandô.

²⁶ Njac oc sênjalê bu munj-njga sêpenj sêsip Sadañ ndê akô si, ma sêti inj ndê lau akinj njambwa nanj sêkôm tòm inj atac whinj. Magoc njac bu si gauc sa ma sênem dau kwi, dec oc tòm bu sêhu Sadañ sinj ma sêsa Anötö ndê lêng.

3

Mêtê sac têng njambu-njga-njga

¹ Aö wasôm têng am bu têng têng njambu-njga mêtê sac daêsam oc meñ sa.

² Lau oc atac whinj dau ma atac whinj mone hôc gêlêc, njac oc sêpo dau sa ma sêsôm yom sêtoc dau sa-njga daêsam, sêsôm yom sac-sac daêsam, danjgapêc têng damba ti dindai, sênem danje lau nanj sêkêj gêj têng njac-njga dom, ma sêtec mêtê dabunj ti mêtê gitêj.

³ Njac oc atac whinj lau dom ma sêsôm yom sac pi njac, ma njac oc sêsuc lau njatô si yom kwi dom. Njac oc sênem gôlinj dau si lêng

napep dom, sêkôm gêj honj bambalinj tòm si atac whinj, sêndic lau ti sêkôm njac njayom, ma sêtec mêtê nayham ti gêj nayham honj.

⁴ Njac lau sêpêj biakinj-njga, lau nanj si lêng sanjsalanj, ma lau sêtoc dau sa-njga. Njac atac whinj Anötö dom, tigenj njac atac whinj gêj nayham-nayham nom-njga hôc gêlêc su.

⁵ Njac sêsa si lêng gitôm sem akinj Anötö, tigenj sêsêc inj ndê njac lai ahuc. Am mbo ahê lau kainj dinanj honj.

⁶ Bu njac si lau njatô sêmbac yom lau e lau dau sêkôc njac sa. Ma sêndôhônj njac si yom tasanj têng lauwhê gauc babalê, e lauwhê dau sêsôc njac si yom njapu. Lauwhê kainj dinanj mêtê sac ti mêtê njalôm njagalac-njga gêm njac si njalôm ahuc.

⁷ Njac atac whinj bu sêngô yom daêsam, ma tac whinj bu lau sêndôhônj njac, magoc njac si gauc sa dom pi yom bocke inj yom njandô.

⁸ Kêdôhônjwaga tasanj dinanj sêkêj kisa yom njandô tòm Yanis lu Yambres sêkêj kisa Moses.* Njac si gauc tisac su, ma njac si sêkêj whinj Anötö mbasi sambuc.

⁹ Magoc njac si gwelenj oc nem njandô dom, njahu bu lau tigauc honj oc sênjalê bu njac si lêng inj lêng gauc mbasi-njga, tòm Yanis lu Yambres si lêng.

Pol gêm la Timoti

¹⁰ Am daôm kêyalê aö tidônj. Am kêyalê yom honj nanj aö kadôhônj, ti anenj lêng gambo-njga, ma njahu bocke dec gakôm gwelenj, anenj lêng gakêj whinj-njga ti atac whinj lau-njga, ma lêng galhac njanja ma gahôc njawapac ti atac malô-njga.

¹¹ Am kêyalê gêj honj nanj hôc asê aö yêc malac Antiok, malac Aikoniam ma malac Listra, ma njawapac ti njandê honj nanj aö gahôc. Magoc Pômdau kêgaho aö su yêc gêj honj dinanj.

¹² Yomandô wasôm têng am. Lau honj nanj sêkêj whinj Yisu Kilisi, ma atac whinj bu sêsa lêng gitêj, nanj lau oc sêkêj kisa njac bocdinanj.

¹³ Ma lau sac ti lau tasanj si lêng sac oc tisac sambuc. Njac oc sênjsau lau ma lau oc sênjsau njac.

* **3:8:** Yanis lu Yambres - njac lu dinanj si njac yac oc datap sa yêc Yom Lênsêm Akwa dom. Magoc lau njatô gauc gêm bu injlu njac mbectoma lu nanj sêkôm gêj dalô bu sêhêc gêlêc gêj dalô nanj Moses kôm. Alic Eks 7:11, 22; ma 9:11.

¹⁴Ma am daôm, yom nanj am kêdôhôn ma kêñ whin su, nanj sap dôñ. Nahu bu lau nanj sêndôhôn am, nanj am kêyalê ñac ti ñac si lêñ gitêñ su.

¹⁵Têñ ndoc am mbo balê, nanj am kêyalê Anötö ndê yom dabun nanj sêto yêc nanj. Yom dau gitôm bu kêñ gauc têñ yac e dakêñ whin Yisu Kilisi ma datap Anötö ndê mwasiñ nem lau si-nga sa.

¹⁶Ma Anötö ndê yom honj nanj sêto yêc nanj, inj ndê Nalau gêm gôlinj lau dec sêto. Bocdinañ yom dau inj ñayham bu tandôhôn têñ lau, tu datôc lau si giso asê ma tamatôc ñac-nga, ma tu dawhê Anötö ndê lêñ gitêñ sa-nga.

¹⁷Yac dakôm bocdinañ tu bu Anötö ndê lau sêñyalê inj ndê yom honj tidônj, ma yom dau nem ñac sa e sêkôm si gêñ sambob ñapep enj.

4

¹Am kêyalê bu Yisu Kilisi oc mbu meñj ti ñaclai atu bu nem gôlinj gêñ honj, ma inj oc êñsahê lau tali ma lau batê pi ñac si mêtê. Yêc inj angô-nga, ma yêc Anötö angô-nga, aô bu wandic yomsu am bocdec bu.

²Nem mêtê lau, ma whê Anötö ndê yom sa têñ ñac tôm têm honj. Kêñ puc lau bu sêkôm sac dom, ma ñac nanj sêkôm giso, nanj tôc ñac si giso asê e sêkac si ñalôm kwi. Êmgilí lau honj bu sêlhac ñannga. Puc daôm dôñ ma lhac ñannga ti atac pa su. Ma whê gêñ honj sa yêc awê têñ lau.

³Bu têm oc meñj sa, nanj lau oc sêtec bu sêngô yom ñandô pi Anötö ndê lêñ. Magoc ñac oc atac whin bu sêngô yom nanj puc ñac dôñ bu sêkôm mêtê sac-sac tôm ñac dau si atac whin. Tu dinañ-nga dec ñac oc sêsap kêdôhônwaga tasanj dôñ, ma sêhê dannga ñac si yom ñapep enj.

⁴Ñac oc sêpôc dangasun ahuc têñ yom ñandô, ma tac whin bu sêngô lau andô si minj ñambwa-ñambwa.

⁵Magoc am ñac daôm ngô. Yob daôm bu kôm gêñ honj ti gauc enj. Hôc ñawapac ti atac pa su, hoc ñawaê ñayham asê têñ lau, ma kôm am nem gwelenj nem akinj Anötö-nga honj ñapep ma ti atac whin.

⁶Ma aô daun dec, kasahê bu têm meñj kêpinj bu wahu nom dindec sinj. Anenj

têm wambo nom-nga gitôm laclhu wain-nga nanj sêkêc pi alta ti da têñ Anötö, ma kêpinj bu pacndê.

⁷Aô galhac ñannga ma gac sinj tu Anötö ndê yom ñayham-nga, aô kati e gahôc asê ñabatinj su, ma gakôc anenj gakêñ whin dôñ.

⁸Pômdau, yac neñ ñgac gitêñ êmatôc yac-nga kêmasañ ñaôli ñayham bu kêñ têñ lau gitêñ têñ bêc ñambu-nga. Ma malô aô watap ñaôli ñayham dau sa. Magoc aô tanwasênj dom. Lau honj nanj sêkêñ bata Yisu bu mbu meñj, nanj oc sêtap si ñaôli ñayham sa bocdinañ.

Pol tac whin bu Timoti têñ inj ndi

⁹Aô tac whin bu am êmasañ daôm ñagahô ma têñ aô mweñj.

¹⁰Bu aô kakinj Kresens têñ gameñ Galesia-nga gi, ma Taitus têñ gameñ Dalmesia-nga gi. Ma Demas hu aô sinj ma kôlhô têñ malac Tesalonika gi, nahu bu inj tac whin gêñ nom-nga hôc gêlêc su.

¹¹⁻¹²Aô kakinj Tikikus têñ malac Epesas gi su, ma Luk tawasê dec mbo whin aô. Têñ ndoc am mweñj, goc kôc Mak whin am, bu inj ñgac ñayham bu nem aô sa tu anenj gwelenj-nga.

¹³Ma kôc anenj ñakwê balinj nanj gahu sinj whin Kapus yêc malac Troas, ma kôc anenj bapia tilhunj. Ma aô tac whin ñandô bu am kôc anenj bôc ñamlic ñatô, nanj sêto Anötö ndê yom pi, nanj whinj.

¹⁴Aleksanda, ñgac pec ain-nga dinañ, inj kêñ kisa aô ma kôm mêtê sac daêsam têñ aô. Pômdau oc kêñ ñagêyô têñ inj, êñkuc inj ndê mêtê sac.

¹⁵Yob daôm tu inj-nga, bu inj kêñ kisa yac tu gwelenj ñawaê ñayham-nga, ma kalhac lau ahuc bu sêngô dom.

¹⁶Têñ ndoc ñamata-nga nanj lau Rom-nga sêmatôc anenj yom, nanj lau danj sêpuc aô dôñ dom, honj sêhu aô sinj. Magoc aô watenj Anötö bu suc ñac si giso kwi.

¹⁷Têñ ndoc dinañ Pômdau dau kalhac whin aô ma puc aô dôñ, dec gam mêtê honj timala ma flau gameñ apa-nga honj nanj

sêmbô andu sêmatôc yom-nga, nan sêngô.
Ma in kêgaho aô su yêc layon whasun.*

¹⁸ Ma aô gakêñ whin bu in oc nem aô si yêc gêñ hon nan lau sac bu sêkôm têñ aô, ma kêñ aô wandöc ñayham yêc in ndê gameñ undambê-nga. Dahoc in ndê waê asê kwahic dec ma tôm bêc hon ndi. Yomandô!

Yom ñambu-nga

¹⁹ Kôm aneñ acsalô ñayham têñ Prisila lu in nakweñ Akwila ma têñ lau hon nan sêmbô Onesiporas ndê andu.

²⁰ Erastas gacgeñ mbo malac Korin, ma gahu Tropimus sin mbo malac Miletus, bu in gêmbac.

²¹ Aô tac whin bu am mweñ ñagahô, ma hôc asê dindec muñ su, nan goc ndoc uhô-nga. Yubelas lu Pudens, ma Lainas lu Klaudia ma asidôwai gameñ dindec-nga hon sêkêñ si acsalô têñ am.

²² Pômdau whin am ma in ndê mwasin puc mac hon dôñ.

---

* **4:17:** Pol sôm bu Pômdau gêm in sa bu layon señ in dom. Têñ têm dinañ lau nan sêkêñ kisa lau sêkêñ whin-nga nan sêkêñ daêsam têñ layon señ ñac. Tigeñ ñac sic yao bu sêkêñ lau Rom-nga têñ layon dom. Pol in ñac Rom-nga (Apo 16:37) ma tu dinañ-nga lau atu-tu gauc gêm bu Pol ndê yom dinañ in gitôm yom gôlin, ma lau sac nan sêkêñ kisa in, nan in gêm dôhông ñac pi layon.

Pol ndê bapia têtj Taitus Yom whê bapia dindéc sa-nga

Taitus in ngaç Israel-nga dom, magoc in ngô nawaê nayham nan Pol hoc asê, dec kêtj whin Yisu Kilisi. Tinambu in kêsêlêj whin Pol, ma kôm gwelen nawaê nayham-nga whin in. In pi malac Jerusalem whin Pol lu Banabas têtj têtj nan inlu si sêlic lau aposel yêc dinan (Gal 2:1; Apo 15:2). Pol kêkin Taitus têtj malac Korin tidim lu (2 Kor 7:6-7; 8:6, 16), ma tinambu inlu sêkôm gwelen sêmbo nduc Krit. Pol hu Taitus sin mbo nduc Krit tu yob lau sêkêtj whin-nga nan sêmbo dinan (Taitus 1:5), ma tinambu in to bapia dindéc têtj Taitus.

Yêc bapia dindéc Pol to yom pi lêtj bu Taitus ênyalin lau bata sa tu sênem gôlin lau sêkêtj whin-nga. In kêtj puc Taitus pi kêdôhônwaga tasan, ma whê in ndê gauc sa pi yom tu êndôhôn têtj lau sêkêtj whin-nga, ma pi mêtê nayham ma lêtj gitêtj tu sênkuc-nga. Yom atu nan Pol tac whin bu lau sêkêtj whin-nga gauc nem napan, nan bu nac sêti lau wakuc na Nalau Dabun ndê naclai (2:14; 3:1-8).

Pol gic hu ndê bapia têtj Taitus

¹ Aô Pol, Anötö ndê ngaç akin ma Yisu Kilisi ndê taposel, gato bapia dindéc. Aô gati aposel bu wapuc lau nan Anötö kêyalin nac sa, nan dôj, tu bu sêkêtj whin Yisu nanga, ma sênyalê yom nandô nan tôc Anötö ndê lêtj gitêtj têtj nac tu sênkuc-nga.

² Ma lau nan sêkêtj whin ma danja wambu yom nandô dau, nan sêkêtj bata mwasin dandoc tanli napan-nga. Anötö gic bata mwasin dau têtj yac mun su, têtj ndoc in kêtj undambê ti nom su dom. Ma yac tanyalê bu Anötö gitôm dom bu ênsau yac, ma boc-dinan yom bocke nan in kêmatin tidôn, nan oc nandô sa.

³ Yac ney Anötö Nem Yac Si-nga kêyalin ndoc sa bu yom pi mwasin dau mey sa tiawê, dec kwahic dec gic atu aô ma kêtj yom dau sip aô aman bu wahoc asê têtj lau.

⁴ Bapia dindéc gato têtj am Taitus, nan aô galic am gitôm aô atu nandô tu hêclu ney dakêtj whin-nga. Mwasin ti yom malô têtj am, akêtj Daman Anötö lu yac ney †Ngac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi.

Taitus ndê gwelen

⁵ Aô gahu am sin mbo nduc Krit, nahu bu aô tac whin bu am mbo whin lau sêkêtj whin-nga ma ndic dabun gwelen natô. Ma êmyalin lau bata sa tôc malac ndi, tôc nan gasôm têtj am mun su.

⁶ Lic bu namalac bocke nan am bu kêtj ti ngaç bata, nan ndê lêtj bocdec. In ngaç nan ndê giso mbasi, ma in gêm awê tigen. In ndê balêkoc sêkêtj whin Yisu, sêngô yom, ma sêsa si lêtj malô. Ma bocdinan lau dan oc tôc dom bu sêngôlin yom pi nac.

⁷ Bu ngaç nan ti gôlôwac dabun si nagôlôn, nan yob Anötö dau ndê gêtj, ma bocdinan lic bu in ngaç nan kôm giso dan dom. Lau sêtoc dau sa-nga, lau atac nandê-nga, lau sêndic lau bambalin-nga, lau sênôm gêtj êrin nac-nga, ma nac nan atac whin mone kêlêc, nan si dan oc tôc dom bu ti ngaç bata.

⁸ Ngac nayham bu am kêtj ti ngaç bata, nan namalac kôc lau sa ma êmwasi nac-nga, in atac whin mêtê nayham ti gêtj nayham hon, in namalac gauc nawa, ma in sa ndê lêtj gitêtj ti dabun ma timêtê dau napep.

⁹ In sap yom nandô dakêtj whin-nga tôc aposel sêndôhôn, nan dôj. Ma bocdinan dec in gitôm bu whê yom sa napep bu puc lau dôj, ma tôc lau nan sêsen yom nandô, nan si giso asê.

¹⁰ Bu lau sêsen yom nandô-nga daêsam dec sêmbo. Nac lau whapan jambwa nan sêndôhôn yom tasan tu sênsau lau-nga. Ma mêtê kain dinan, lau nan sêsap lau Israel-nga si †pwac sêse namlic natô su-nga dôj, nan sêkôm hêc gêlêc su.

¹¹ Sôm têtj lau dinan bu sênem dau dôj. Bu yom nan sêndôhôn, nan yom so, ma kênsôn lau daêsam si sêkêtj whin. Ma sêndôhôn yom dau tu sêkôc awa-nga jambwa.

¹² Nac dau si propet dan hoc yom asê pi nac ma sôm, "Lau Krit nac lau tasan ma lau sinjêlêc. Nac lau oyom dinda, ma êlême sen gêtj nawahô."

¹³ Yom dau in yom nandô. Bocdinaŋ sôm yom sêmbalaŋ-ŋga solop têt lau Krit naŋ sêndôhôn yom tasan, bu sênem dau kwi ma sêkêt whiŋ yom nandô.

¹⁴ Ma sêhu l au andô Israel-ŋga si miŋ nambwa-nambwa hoŋ siŋ, ma sêsôc lau naŋ sêhu yom nandô siŋ, naŋ si ŋagôliŋ nambwa ŋapu tiyham dom.

¹⁵ Lau naŋ si ŋalôm ŋawasi, naŋ si gêt hoŋ oc ŋawasi bocdinaŋ. Magoc lau ti ŋalôm ŋadômbwi naŋ sêkêt whiŋ Yisu dom, naŋ si gêt daŋ oc ŋawasi yêc Anôtô aŋgô-ŋga dom. Ŋac si gauc ti ŋalôm ŋadômbwi sa ma tisac su.

¹⁶ Lau kain dinaŋ sêsôm bu sênyalê Anôtô, magoc ŋac si mêtê tôc asê bu sênyalê in daŋ dom. Ŋac lau sac sambuc, ma lau daŋgapêc-ŋga. Oc tôm bu ŋac sêkôm gêt ŋayham daŋ dom.

2

Pol kêt yom têt Taitus bu êndôhôn têt lau

¹ Taitus, êmdôhôn lau êmkuc yom nandô naŋ lau sêkêt whiŋ-ŋga hoŋ sêŋkuc.

² Êmdôhôn laungac akwa-kwa bu sênôm gêt êŋiŋ ŋac-ŋga dom ma sêmbo gauc ŋawa eŋ, sêtîmêtê dau ŋapep, ma sêsa si lêt solop eŋ. Puc ŋac dôŋ bu sêsap yom nandô dakêt whiŋ-ŋga ma mêtê atac whiŋ lau-ŋga dôŋ, ma sêlhac ŋaŋga.

³ Ma ŋalêt tigen dinaŋ, êmdôhôn lauwhê akwa-kwa bu sêsa si lêt gitôm lauwhê dabuŋ andô, sêsôm yom bambaliŋ pi lau dom, sênôm wain êŋlêc dom, ma sêti kêdôhônwaga mêtê ŋayham-ŋga.

⁴ Bocdinaŋ ŋac oc sêtôm bu sêndôhôn lauwhê wakuc bu atac whiŋ si laungaci ti balêkoc,

⁵ sêtîmêtê dau ŋapep, sêsa lêt ŋayham ma ŋawasi, sêkôm si gwelen andu-ŋga ŋapep eŋ ma ti atac whiŋ, ma sêsôc si laungaci ŋapu. Ŋac bu sêkôm bocdinaŋ, dec oc tôm dom bu lau naŋ sêkêt whiŋ dom, naŋ sêsu Anôtô ndê yom susu.

⁶ Ma êmgilî balêi wakuc bu sênem gôliŋ si lêt ŋapep.

⁷ Am daôm yob nem lêt hoŋ bu ti dôhôn ŋayham bu balêi sêlic ma sêŋkuc. Gêt bocke naŋ am bu êmdôhôn têt ŋac, naŋ am daôm

kôm muŋ, goc ŋac sêlic ma sêŋkuc. Kôm ti nandô ma ti nem ŋalôm sambuc eŋ.

⁸ Yob nem whamsuŋ bu sôm yom ŋayham eŋ têt ndoc am bu êmdôhôn ŋac, ma bocdinaŋ lau daŋ oc sêtôm dom bu sêpu am nem yom. Ma bocdinaŋ lau naŋ sêkêt kisa am, naŋ oc tôm dom bu sêtap yom daŋ sa bu sêŋgôliŋ pi yac lau dakêt whiŋ-ŋga, ma tu dinaŋ-ŋga ŋac oc maya dau.

⁹ Sôm têt lau akiŋ nambwa naŋ sêkêt whiŋ Yisu, bu sêsôc si ŋadaui si yom hoŋ ŋapu, ma sêsôm yom sac daŋ pi ŋac dom. Sênem akiŋ ŋapep, tu bu si ŋadaui sêlic ŋac ŋayham-ŋga.

¹⁰ Ŋac sênem kaŋ si ŋadaui si gêt dom, dec ŋadaui oc atac lu-lu dom bu sêkêt gêt sip ŋac amba bu sêyob. Ŋac bu sêkôm si mêtê hoŋ ŋapep, dec lau daêsam oc tac whiŋ bu sêŋgô yom naŋ tandôhôn pi yac neŋ Anôtô, naŋ gêm yac si.

Anôtô ndê mwasiŋ nem yac si-ŋga ŋa-ŋandô

¹¹ Bu Anôtô kêkiŋ Kilisi sip nom meŋ ma mbac ndu tu lau hoŋ-ŋga, ma bocdinaŋ in ndê mwasiŋ atu nem lau si-ŋga meŋ sa tiawê.

¹² Ma mwasiŋ dau gêm yac sa tu lêt dambo nom-ŋga, ma kêdôhôn yac bu dapuc dômwêt mêtê sac nom-ŋga hoŋ, ma datîmêtê dauŋ bu dasa lêt gitêt ti dabuŋ eŋ.

¹³ Dasap lêt dau dôŋ, ma dahôn bêc ŋayham naŋ dakêt batan dambo, naŋ yac neŋ Anôtô tiwaê ma Ŋgac Nem Yac Si-ŋga Yisu Kilisi, oc mbu meŋ ti ŋawasi atu.

¹⁴ Yisu Kilisi kêt dau tu yac-ŋga, bu nemlhi yac ma êŋgapwêc yac su yêc sakiŋ mêtê sac-ŋga, ma bu kôm yac dati in dau ndê lau wakuc. Ma in atac whiŋ bu yac dambo ti lêt ŋawasi ma dakêt neŋ ŋalôm sambuc tu dakôm mêtê ŋayham-ŋga.

¹⁵ Taitus, êmdôhôn yom hoŋ dîndec têt lau sêkêt whiŋ-ŋga. Êmgilî ŋac ti ŋaŋga bu sêsôc yom dau ŋapu, ma lau naŋ sêkôm giso, naŋ êmatôc ŋac ti ŋaclai bocdinaŋ. Ma yob daôm ŋapep bu lau daŋ sêpu am dom.

3

Lau sêkêt whiŋ-ŋga si lêt wakuc

1 Whê sa tiyham têtj lau sêkêtj whinj-nga, bu mêtê ñayham bocdec gic ñac ñawaê. Sêsôc gôliñwaga ti lau bata ñapu, ma danja wambu yom ñapep. Ma ñac sêhê gauc pi mêtê ñayham e sêkôm ñapanj.

2 Ñac sêsôm yom sac-sac pi lau dom, sêsenj dau dom, ma sêkôm mêtê malô têtj lau honj. Ma sêmbo ti sêñgwiniñ dau ma sêtoc lau honj sa ñapep.

3 Bu kwahic dec yac dasa neñ lêtj tiwakuc. Magoc munj-nga, yac dakêtj whinj su dom, ma dasa lêtj gauc mbasi-nga. Yac lau danjanpêc-nga, ma mêtê ñalôm ñagalac-nga ti mêtê nom-nga kôm yac neñ gauc kêtjônj e tam akiñ mêtê sac dau tac ñawaê. Dambo ti dalic lau ñatô sac ma tam lêmunj ñac, ma mêtê atac tec asidôwai-nga gêm yac honj ahuc.

4 Tigenj tinambu yac neñ Anötö Nem Yac Si-nga ndê lêtj tawalô ti atac whinj yac-nga meñ tiawê.

5 Inj gêm yac si, tu yac neñ lêtj ñayham danj-nga dom, magoc tu inj dau ndê mêtê tawalô yac-nga. Inj gêm yac si ñalêtj bocdec. Inj kêtjwasinj yac neñ mêtê sac honj su dec yac dati lau wakuc, ma Ñalau Dabunj wê yac dasa neñ lêtj tiwakuc.

6 Yomandô. Tu Yisu Kilisi yac neñ Ñgac Nem Yac Si-nga, dec Anötö kêmwasinj yac kêtjêc ma kêtj Ñalau Dabunj dau sip yac neñ ñalôm.

7 Inj kôm boc-dinanj dec sam yac bu lau gitêtj, kêtjuc inj ndê lêtj êmwasiñ yac-nga. Ma kwahic dec yac dawêkainj gameñ dandöc tanli ñapanj-nga, nanj dakêtj batanj dambo.

8 Yom honj dinanj inj yom ñandô ma ñayham tu dakêtj whinj-nga.

Aö tac whinj bu am puc aneñ yom honj dönj têtj gôlôwac dabunj, bu lau honj nanj sêkêtj whinj Anötö, nanj sêyob dau ñapep bu sêkôm mêtê ñayham ñapanj. Lêtj dinanj inj lêtj ñayham ma oc êmwasiñ lau honj.

9 Am ndic ahê lau nanj êlêmê sêsenj dau tu yom gauc mbasi-nga, ma tu yom pi abanj si ñaê-nga. Ma ndic ahê lau nanj sêwhê dau kôc ma sêsenj dau pi lau Israel-nga si yomsu. Ñahu bu ñac si yom honj dinanj ñandô mba, ma oc nem lau sa dom.

10 Asa nanj bu kôm mêtê whê lau kôc-nga, nanj sôm inj. Inj bu kôm tiyham, goc sôm inj tidim lu-nga. Ma inj bu sôc ñapu dom, dec

am ti lau sêkêtj whinj-nga honj apuc dômwêm inj.

11 Am kêtjalê su, bu ñamalac kainj dinanj ndê lêtj kêtjônj, ma inj kôm sac. Inj kic dau ndê yom tu tap Anötö ndê matôc sa-nga, ñahu bu inj sap lêtj nanj inj kêtjalê bu lêtj so, nanj dönj.

Yom ñambu-nga

12 Malô wanjinj Atemas me Tikikus têtj am loc, ma têtj ndoc injlu si danj hóc asê am, nanj êmsalê senj bu têtj malac Nikopolis mweñ ñagahô ma lic aö. Ñahu bu aö gauc gêm bu wambo malac dindê têtj ndoc uhô-nga.

13 Têtj ndoc Senas, ñgac êmatôc yom-nga, lu Apolos bu sêhu nduc Krit sinj, nanj goc kôm gêtj honj bu êmasanj injlu si senj gwananj. Ma bocdinanj injlu oc sêpônja gêtj danj dom.

14 Êmdôhônj yac neñ lau sêkêtj whinj-nga bu sêkôm gwelenj ñayham tu bu sêkôm kwa dau ma sênem lau nanj sêpônja dau, nanj sa-nga. Ma bocdinanj ñac si sêkêtj whinj oc nem ñandô.

15 Lau honj nanj sêmbo sêwhinj aö, nanj sêkêtj si acsalô têtj am. Ma aö wandac am bu kêtj aneñ acsalô têtj lau sêkêtj whinj-nga honj nanj atac whinj yac. Pômdau ndê mwasiñ whinj mac honj.

Pol ndê bapia têtj Pilemon Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pilemon dau inj ngac kêtj whinj Pômdau-nga nan ndöc malac Kolosi, ma inj ngac ti lélôm. Muñ-nga Pilemon gêmlihi ngac danj ñaê Onesimus bu ti inj ndê ngac aking jambwa, magoc malô inj sinj Pilemon ma kölhö gi mbo malac danj. Tinambu Onesimus ngô ñawaê ñayham nanj Pol hoc asê e inj gêm dau kwi ma kêtj whinj Yisu. Inju sêmbo sêwhinj dau e Pol bu êñkinj Onesimus mbu têtj Pilemon ndi, dec to bapia dindéc têtj inj. Lau Rom-nga si yomsu danj yêc bocdec bu, ngac aking bocke nanj sinj ndê ñadau ma kölhö su yêc inj, nanj tôm bu ñadau ndic inj ndu. Tu dinanj-nga dec Pol to bapia ma ndac Pilemon bu kôc Onesimus sa ti atac ñayham, ma lic inj tôm ngac aking dom, magoc tôm asidôwa kêtj whinj-nga danj. Bu kwahic dec ngac dau kêtj whinj Yisu Kilisi.

Pol whê bapia dindéc ñahu sa

¹ Aö Pol, nanj gandöc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga, alu Timoti yac neñ asidôwa, ato bapia dindéc têtj Pilemon, alu mba silip ñayham nanj kôm Anötö ndê gwelenj whinj alu.

² Ma yac ato têtj lau sêkêtj whinj-nga nanj êlêmê sêkac sa bu sêlic om sêmbo am nem andu, ma têtj yac neñ lhuñwê Apia, ma têtj Akipus yac neñ asidôwa nanj kôm gwelenj whinj yac tôm Anötö ndê ngac sinj-nga ñayham.

³ Mwasinj ti yom malô akêtj Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, têtj mac honj.

Pol gêm danje Anötö tu Pilemon-nga

⁴ Yêc aneñ mbec honj ñalôm, aö gauc gêm am, ma gam danje aneñ Anötö tu am-nga.

⁵ Nahu bu aö ganjô bu am kêtj whinj Pômdau Yisu ñanja, ma am atac whinj Anötö ndê lau dabunj honj.

⁶ Aö gatenj mbec bu mwasinj ñayham honj nanj yac datap sa yêc Kilisi, nanj oc lhac am nem gauc ñamata tôm bêc honj. Ma

bocdinañ am nem kêtj whinj oc nem ñandô daêsam ma nem lau daêsam sa.

⁷ O aneñ asidôwa, ñawaê pi am nem mêtê atac whinj lau sêkêtj whinj-nga ti gêm ñac sa-nga, dec kôm aö atac ñayham atu ma puc aö dôñ.

Pol gêm malô Pilemon ndê ñalôm tu Onesimus-nga

⁸ Aö bu wandac am tu gêtj danj-nga. Gitôm bu wandic atu am bu kôm gêtj dau tu Kilisi ndê ñaê-nga.

⁹ Magoc tu mêtê atac whinj dauñ-nga, dec wasôm jambwa têtj am. Am kêyalê aö su, aö ngac andô Pol nanj gandöc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga.

¹⁰ Aö bu wanem aö neñ balê Onesimus awha têtj am. Inj ngô mêtê nanj aö gahoc asê yêc gapocwalô, ma kêtj whinj dec aö gasam inj bu aö atunjgac.

¹¹ Muñ-nga inj gêm aking am, tigenj inj hu am sinj dec am gêlic inj bu ngac aking sac. Magoc kwahic dec inj ti ngac aking ñayham tôm bu oc nem alu lu-lu sa.

¹² Aö tac whinj inj ñandô, magoc kwahic dec wanjkinj inj mbu têtj am loc.

¹³ Aö gandöc gapocwalô tu gwelenj ñawaê ñayham-nga, ma aö tac whinj bu wakôc Onesimus dôñ gacgenj mbo whinj aö bu nem aö sa. Am bu lic ñayham bu hu inj sinj bu mbo whinj aö, dec am oc nem aö sa ñandô.

¹⁴ Magoc aö gatec bu wakac am bu hu inj sinj têtj aö. Aö atac whinj bu am kôm tu am daôm nem atac whinj-nga. Tu dinanj-nga dec aö oc wakôc inj dôñ bu mbo whinj aö lec dom, bu aö ganjô yom gatô yêc am su dom.

¹⁵ Mboe Anötö gêlic ñayham bu Onesimus hu am sinj ñasawa apê, tu bu inj tap senj ndöc tali ñapanj-nga sa, ma bocdinañ inj oc mbu loc ma mbo whinj am ñapanj enj.

¹⁶ Ma inj oc mbo whinj am gitôm ngac aking jambwa dom. Kwahic dec inj hóc gêlêc ngac aking, inj ti am nem asidôwa tac whinj-nga solop. Aö atac whinj inj ndu andô, magoc aö kayalê bu am oc atac whinj inj hóc gêlêc. Nahu bu inj am nem ngac aking, ma inj am nem asidôwa kêtj whinj Pômdau-nga whinj.

¹⁷ Bocdinañ am bu lic aö tôm nem asidôwa danj, dec kôc inj sa tôm am kôc aö dauñ sa.

¹⁸ Giso me tōp bocke naŋ inj kōm tēŋ am, naŋ hu siŋ sip aō amaŋ.

¹⁹ Aō Pol gato yom dindec ŋa aō daun amaŋ, ma aō wasōm tēŋ am bu aō oc waō inj ndê tōp tēŋ am. Magōc gauc nem bu am daōm nem tōp yêc aō bocdinaŋ, ŋahu bu tu aō-ŋga dec am tap seŋ mbo tamli-ŋga sa.

²⁰ O aneŋ asidōwa, aō wandac am bu kōc Onesimus sa tu Pōmdau Yisu Kilisi ndê ŋaê-ŋga, dec oc kōm aneŋ ŋalōm tighô.

²¹ Aō gato bapia dindec tēŋ am, ma gakêŋ whiŋ bu am oc sōc aneŋ yom ŋapu, ma kōc Onesimus sa ti atac whiŋ, hōc gêlêc gêŋ naŋ aō gandac, naŋ su.

Yom ŋambu-ŋga

²² Ma gêŋ daŋ tiyham. Aō wandac am bu êmasaŋ am nem andu ŋalōm daŋ gwanan, tu aō waloc wambo-ŋga. Ŋahu bu aō gakêŋ whiŋ bu Anötö oc ŋgō mac nem mbec, dec gakêŋ batan bu wahu gapocwalô siŋ ma wati ŋacleŋ mac.

²³ Epapras naŋ ndöc gapocwalô whiŋ aō tu Yisu Kilisi-ŋga, naŋ kêŋ ndê acsalô tēŋ am.

²⁴ Ma Mak lu Aristakus, ma Demas lu Luk naŋ sêkōm gwelenj sêwhiŋ aō, naŋ bocdinaŋ.

²⁵ Pōmdau Yisu Kilisi ndê mwasiŋ puc mac hoŋ nem ŋalōm dôŋ.

Hibru Yom whê bapia dindéc sa-nga

Namalac nanj to bapia dindéc, nanj to ndê naé dom, magoc inj kêyalé lau Israel-nga si lêng ti sakinj akwa, ma yom nanj sêto yêc Yom Lênsêm Akwa, nanj tidôŋ. Lau natô gauc gêm bu mboe Banabas to, ma natô gauc gêm bu ngac danj naê Apolos to, tigenj yac tanjalé dom bu asa solop to bapia dau.

Bapia dindéc hêganôŋ lau Israel-nga nanj sêkêŋ whinj Yisu Kilisi. Lau dau sêtap kisa daêsam sa tu nac si sêkêŋ whinj-nga, dec natô gauc gêm bu sêmbu sêtêŋ si lêng akwa sem akinj Anötö-nga sêndi. Tu dinanj-nga, namalac nanj to bapia dindéc, nanj bu puc nac si sêkêŋ whinj Kilisi dôŋ. Inj tôc asê tiawê bu Yisu ndê waê hôc gêlêc Anötö ndê aŋela si, ma hôc gêlêc Moses ndê bocdinanj. Ma Yisu inj ti dabuŋsiga atu pwac wakuc-nga, nanj hôc gêlêc lau Israel-nga si lau dabuŋsiga pwac akwa-nga su. Ma Yisu ndê sakinj pwac wakuc-nga dau, hôc gêlêc dabuŋsiga pwac akwa-nga si sakinj su bocdinanj.

Bapia dindéc whê sa bu lêng tigenj yêc bu lau sêti lau gitêŋ yêc Anötö aŋgô-nga, nanj sêkêŋ whinj Yisu Kilisi dau. Tu dinanj-nga dec namalac nanj to bapia dindéc, nanj bu êngilí lau bu sêsap si sêkêŋ whinj Yisu dôŋ nanjga. Inj to yom pi lau honj nanj sêkêŋ whinj Anötö têŋ Abraham ndê têm ma menj, ma toc nac sa ti dôhônj nayham bu lau têm kwahic dec-nga sêŋkuc. Ma inj tôc lêng nayham têŋ lau sêkêŋ whinj-nga bu sêlhac nanjga têŋ ndoc nawapac me kisa tap nac sa, ma sêsap mêtê atac whinj asidôwai-nga dôŋ.

Yisu tôc Anötö ndê nawasi asê

¹ Muŋ-nga Anötö hoc inj ndê yom asê têŋ abanji Israel-nga tidim daêsam ma nalênj daêsam, na inj ndê lau propet.

² Magoc tiŋambu inj kêkinj inj dau Atunjac sip nom menj, ma Atu dau hoc Anötö ndê yom asê têŋ yac. Anötö kêŋ undambê ti

nom ma gêŋ honj na Atu dau, ma kêŋ inj ti nâdau bu wêkainj gêŋ honj.

³ Atu dau ndê yom na-naclai yob gêŋ honj, ma ti nac si nahu sêmbo-nga. Inj kôc Damba Anötö aŋgô solop, ma dalic Anötö ndê nawasi atu yêc inj. Inj sip nom menj ma kêmasanj lêng bu êngwasinj yac nenj mêtê sac nj adômbwi su, goc mbu pi undambê gi ndöc Anötö naclai ti nawasi nâdau ndê andô-nga.

Anötö toc Atu sa hôc gêlêc aŋela su

⁴ Nalênj dinanj Anötö toc inj ndê Atu sa hôc gêlêc aŋela honj su, ma naê ti waê nanj Anötö kêŋ têŋ inj, nanj hôc gêlêc aŋela honj si su bocdinanj.

⁵ Gauc nem yom nanj Anötö gic bata pi kinj nanj oc wêkainj Dawid ndê pônj kinj-nga, nanj sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec am ti aô nenj atunjac solop, ma aô gati am Damam. *[BW 2:7]*

Ma sêto yom kainj tigenj pi inj bocdec bu: Aô wati inj Damba, ma inj oc ti aô Atunjac.

[2 Sam 7:14]

Yom lu dinanj gic waê Anötö Atu solop, magoc Anötö sôm yom kainj dinanj pi aŋela danj dom.

⁶ Ma têŋ ndoc Anötö kêkinj Atu mbêc dau sip nom menj, nanj inj sôm yom pi inj tôc sêto yêc bocdec bu:

Anötö ndê aŋela honj sêpônj haduc têŋ inj ma sêtoc inj sa sêndic nawawê. *[Diut 32:43 LXX]**

⁷ Aŋela dau sem akinj Anötö, tôc yom nanj inj sôm pi nac bocdec bu:

Inj kêkinj inj ndê aŋela bu sênem akinj inj gitôm mbu ma gitôm ya nawahô. *[BW 104:4]*

⁸ Magoc inj toc inj Atunjac sa kêlêc, ma sôm yom pi inj bocdec bu:

O Anötö, am nem gôlinj oc yêc titêm-titêm, ma am oc nem gôlinj am nem lau ti lêng gitêŋ enj.

⁹ Am tac whinj lêng gitêŋ ma tec lêng sac, ma tu dinanj-nga dec Anötö, am nem Anötö, toc am sa hôc gêlêc nem asidôwai honj su, ma kêŋ atac nayham

* **1:6:** Yom nanj sêto yêc Yom Lênsêm Akwa, nanj sêto na Yom Hibru, ma tiŋambu lau Israel-nga sem kwi sip Yom Grik, ma sêsam trenslesen dau bu 'Septuagint.' Mac bu alic 'LXX' yêc whinj nabatinj danj nanamba, nanj tôc asê bu yom dau menj akêŋ Septuagint. Têm natô yom nanj yêc Septuagint ma yom nanj yêc Hibru Baibel sêso dau.

kêsalê am ahuc, gitôm in kêc ndip kwi pi am e gêm am ahuc. [BW 45:6-7]

¹⁰ Ma sêto yom dan tiyham pi Atungac, nan yêc bocdec bu:

O Pômdau, têtêm têtêm namata-nga andô, am kêmasan nom ti gêtêm hon, ma undambê in am amam na-gwelen.

¹¹ Nom ti undambê oc sêninnga, magoc am oc mbo. Gamej lu dinan oc sêtisac gitôm najkwê akwa.

¹² Am oc kôc undambê ti nom su, tôm namalac dan kôc ndê najkwê akwa su ma kêlhun sa. Tigen am oc nem daôm kwi dom, ma am nem têtêm mbo-nga oc pacndê dom bocdinan. [BW 102:25-27]

¹³ Ma yom dan tiyham Anötö sôm gic waê in Atungac bocdec bu:

Am ndöc aö aman andô-nga e nditôm aö wakênem nem njacyo sêsôc am gahim njapu. [BW 110:1]

In sôm yom kain bocdinan pi anjela si dan dom. Mba!

¹⁴ Anötö ndê anjela nac njalau nan sem akin in, ma in kêkin nac bu sênem akin lau nan sêwêkain mwasiñ sêndöc tali-nga.

2

Dayob dauj bu daso mwasiñ dandöc tanli-nga dom

¹ Tu dinan-nga dec yom nan Anötö ndê Atuhoc asê, ma yac dangô njawaê su, nan dakôc tidôn lhac neñ gauc njapan, bu daso Anötö ndê mwasiñ dom.

² Gauc nem abanji Israel-nga nan anjela sêhoc Anötö ndê yomsu asê têtêm nac. Yom dau in yom njambwa dom. Bu nac si asa nan kêgili yomsu dau njadan, me dangapêc têtêm Anötö, nan tap njagêyô sa tu gêtêm dinan-nga.

³ Bocdinan yac lau têtêm kwahic dec-nga bu dapuc dômwên Anötö ndê mwasiñ atu nan kôm tu nem yac si-nga, dec njalên mba bu dalhö su yêc in ndê matôc. Pômdau Yisu hoc yom asê pi mwasiñ dau su, ma lau nan sênngô sa in whasun solop, nan sic dulu têtêm yac ma sêpuc dôñ bu yomandô.

⁴ Ma Anötö dau puc yom dau dôñ bocdec bu. In kêñ njac lai têtêm lau nan sêhoc yom dau asê bu sêkôm gêtêm dalô ti gêtêm atu-tu tidau-tidau, ma in puc nac dôñ na Njalau Dabun

ndê mwasiñ tidau-tidau, nan gic sam têtêm nac tôm in ndê atac whin.

Yisu meñ ti namalac bu kôm Anötö ndê lêtêm nem yac si-nga njandô sa

⁵ Yom pi têtêm wakuc, nan yac asôm asê su. Ma têtêm ndoc dau meñ sa, nan goc anjela dan oc sênem gôlin dom.

⁶ Magoc gauc nem yom nan namalac dan sôm têtêm Anötö, nan sêto yêc bocdec bu:

Yac namalac yac sake dec am gauc gêtêm yac njapan?

Ma tu sake-nga am yob Adam ndê wakuc yac?

⁷ Njawasi ti waê nan am kêñ têtêm yac, nan kêpin bu tap anjela dau si sa.

⁸ Ma am kêñ gêtêm hon sêsôc yac njapu. [BW 8:4-6]

Yom nan sôm bu Anötö kêñ gêtêm hon sêsôc yac namalac njapu, nan hêganôn gêtêm hon nan Anötö kêñ. Tigen kwahic dec dalic gitôm gêtêm hon sêsôc yac njapu su dom.

⁹ Magoc yac dalic Yisu, nan Anötö kêkin sip nom meñ, dec hu ndê waê nan hóc gêtêm anjela si su, nan sin, ma meñ ti namalac. Ma in mbac ndu tu lau hon si sac-nga, kêkuc Anötö ndê lêtêm êmwasiñ lau-nga, dec Anötö un in sa tiyham, ma kêñ waê ti njawasi atu têtêm in.

¹⁰ Bu Anötö tac whin bu êmasan lêtêm bu lau daêsam sêti in atungaci ti atuwêi, ma sêtap in ndê njawasi sa. Ma lêtêm dau njandô sa bocdec bu, Yisu ti namalac ma hóc njandê atu e mbac ndu. Ma njalên dinan Anötö gêtêm in gitôm solop bu ti njadau nem lau si-nga. Anötö kêmasan gêtêm hon, ma gêtêm hon sêmbo tu in-nga, ma bocdinan lêtêm kain dinan gic in njawaê solop.

¹¹ Yisu kêkuc lêtêm dinan bu kôm lau sêti dabun, ma lau nan sêti dabun kwahic dec sêsam Anötö bu nac si Damba sêwhin in. Tu dinan-nga Yisu maya dau dom bu sam nac bu in ndê asii ti lhuwêi.

¹² Tôm yom nan sêto yêc, nan sôm bocdec bu:

Aö oc wahoc am nem waêm asê têtêm aö neñ asidôwai ti lhunwêi,

ma wanem wê wampin am-nga yêc gôlôwac dabun angô-nga. [BW 22:22]

¹³ Ma yom dan tiyham sôm:

Aö oc wakênem whin Anötö. [Ais 8:17]

Ma dan tiyham yêc bocdec bu:

Alic aô dec galhac gawhiñ balêkoc nañ
Anötö kêñ têtj aô. *[Ais 8:18]*

¹⁴ Balêkoc nañ Yisu sôm yom dinañ hêganôñ ñac, nañ ñamalac ti dac ma ñamsôm. Tu dinañ-ña dec inñ ti ñamalac gitôm ñac, ma mbac ndu gitôm ñamalac. Ma inñ ndê mbac ndu ma tisa akêñ lau batê-ña ña-ñahu andô, nañ bu ku Sadan, nañ ti ñaclai dambac ndu-ña ñadau, nañ dulu.

¹⁵ Ma lau nañ sêtöc dambac ndu e gêtj dau kôm ñac sêmbo sêtôm lau nañ sêndöc gapocwalô ñapan, nañ Yisu ndê gwelen di-nañ kêgapwêc ñac su.

¹⁶ Gêtj dau töt dau yêc awê bu inñ kôm tu bu nem anela sa-ña dom, magoc inñ kôm bu nem Abraham ndê wakuc sa.

¹⁷ Ñalêñ tigen yêc bu Yisu nem inñ ndê asii ti lhuwêi nom-ña sa ñapep, ma nem akiñ ñac yêc Anötö anğô-ña gitôm dabuñsiga ñayham nañ tôm bu tawalô ñac, ma tôm bu êmasañ lêtj bu Anötö suc ñac si sac kwi-ña. Ma ñalêñ dau bocdec, têtj ndoc inñ mbo nom, nañ inñ ti ñamalac ma mbo gitôm ñac, ma kêsahê gêtj honñ gitôm ñac sêñsahê.

¹⁸ Bu inñ dau kêsahê ñawapac lêtôm-ña su, ma tu dinañ-ña inñ gitôm bu nem yac lau nom-ña sa têtj ndoc lêtôm tap yac sa.

3

Yisu ndê waê hóc gêlêc Moses ndê su

¹ Bocdinañ aneñ asidôwai dabuñ, nañ datap Anötö ndê galem undambê-ña sa dawhiñ dauñ, aköc gauc pi Yisu. Inñ têtj yac meñ gitôm aposel gêm Anötö anğô, ma ti yac neñ †dabuñsiga atu nañ kalhac Anötö anğô-ña tu yac-ña, tôm yom nañ yac dakêñ whiñ ti dahoc asê. Kwahic dec aô bu wasôm têtj mac bu akêñ inñ lhac nem gauc ñamata.

² Anötö kêyalinñ Yisu sa ma inñ gêm ndê gwelen ñapep e gic dabinñ, tôm Moses gêm inñ ndê gwelen ma gêm akiñ Anötö ndê lau Israel-ña ñapep eñ.

³ Magoc Anötö po Yisu ndê waê sa hóc gêlêc Moses ndê su, ma tu dinañ-ña dec akêñ Yisu lhac nem gauc ñamata. Ñalêñ tigen, yac datoc ñamalac nañ kwê andu, nañ sa hóc gêlêc andu nañ inñ kwê, nañ su.

⁴ Bu andu danñ dau kwê dau dom, ñamalac kwê-ña mbo. Magoc gêtj honñ ñahu, nañ Anötö dau.

⁵ Moses kôm inñ ndê gwelen honñ ñapep mbo Anötö ndê lau Israel-ña ñalôm, ma hoc yom asê gwananñ pi gêtj nañ tiñambu Anötö oc töt tiawê. Inñ kôm gwelen dau gitôm Anötö ndê ñgac akiñ ñambwa.

⁶ Magoc Kilisi inñ Anötö ndê Atungac solop, ma kôm ndê gwelen ñapep ma yob Anötö ndê lau gitôm ñac si ñagôlôn. Ma yac bu dasap neñ dakêñ whiñ dônñ ñanga ti neñ ñalôm pêtj dônñ, ma mayanñ dauñ dom pi mwasiñ nañ tanñkwê bu datap sa tu Yisu-ña, dec yac oc dati Anötö ndê lau solop.

Puc dasap neñ dakêñ whiñ dônñ-ña

⁷ Tu dinañ-ña dec aköc gauc ñapep pi yom nañ Ñalau Dabuñ sôm, nañ sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec mac bu anğô Anötö awha,

⁸ nañ ayob bu asônñ danñamsuñ ahuc têtj inñ dom, tôm lau Israel-ña sêkôm têtj ndoc sêtap lêtôm sa, ma sêli dau sa têtj inñ yêc gameñ sawa.

⁹ Yêc dinañ mac apami sêlic gêtj dalô nañ aô gakôm têtj ñac gitôm yala 40, tigen sêtac aô ma sêñsahê aô ñapan ña ñac si mêtê sac.

¹⁰ Tu dinañ-ña dec aô atac ñandê têtj lau têtj dinañ-ña, ma gasôm têtj dauñ, “Ñac si ñalôm ñadandi ñapan, ma sêsap aô dônñ dom. Ma sêsa aneñ lêtj dom.”

¹¹ Ma tu aneñ atac ñandê-ña dec kamatiñ yom tidônñ bocdec bu, “Ñac oc sêtap têtj nañ aô kayalinñ sa tu sêñwhañ dau-ña, nañ sa dom.” *[BW 95:7b-11]*

¹² Bocdinañ aneñ asidôwai, mac tigen-tigen ayob daôm bu mêtê sac êngalôm nem ñalôm e akêñ whiñ gwalec, ma akac daôm su yêc Anötö Tali Ñadau dom.

¹³ Anğilí nem asidôwai honñ bu sêsap lêtj gitêtj dônñ ma sêyob dau têtj mêtê sac, bu kôm ñac si danñ ndê ñalôm ñadandi sa e inñ hu Anötö ti ndê lêtj siñ dom. Akôm bocdinañ tôm bêtj honñ, bu Anötö kêñ ñasawa têtj yac bu dasöc inñ ndê yom ñapu têtj têtj kwahic dec-ña.

¹⁴ Bu têtj têtj yac dakêñ whiñ tiwakuc, nañ dalhac ñanga ma tanñkwê Yisu ti dakêñ whiñ inñ ti neñ ñalôm sambuc. Magoc yac bu dakôm bocdinañ dom e dahu nom dindec

sin, dec oc tòm dom bu dawêkaiŋ Anötö ndê mwasiŋ atu, naŋ gic lau naŋ sêti Kilisi ndê, naŋ ŋawaê.

¹⁵ Gauc nem yom naŋ Anötö sôm bocdec bu:

Acsalô lec mac bu aŋgô Anötö awha, naŋ ayob bu asôŋ daŋamsuŋ ahuc têtŋ in dom, tòm lau Israel-ŋga sêkôm têtŋ ndoc sêli dau sa têtŋ in. *[BW 95:7b-8]*

¹⁶ Aŋgô su naŋ! Lau naŋ sêŋgô Anötö awha magoc sêli dau sa têtŋ in, ŋac asa? Naŋ lau naŋ Moses wê ŋac sêsa akêtŋ gameŋ Isip-ŋga sêmeŋ.

¹⁷ Ma lau naŋ Anötö tac ŋandê têtŋ ŋac gitôm yala 40, ŋac asa? Naŋ lau naŋ sêkôm sac ŋapaŋ, ma sêmbac ndu sêyêc gameŋ sawa.

¹⁸ Ma lau bocke dec Anötö kêmatiŋ yom tidôŋ pi ŋac, ma sôm bu ŋac oc sêtap têtŋ naŋ in kêyaliŋ sa tu sêŋwhaŋ dau-ŋga, naŋ sa dom? In sôm yom dinaŋ hêganôŋ lau naŋ daŋgapêc têtŋ in.

¹⁹ Yom dau tôc tiawê têtŋ yac bu ŋac sêtôm dom bu sêtap in ndê têtŋ sêŋwhaŋ dau-ŋga sa, ŋahu bu ŋac sêkêtŋ whiŋ dom.

4

Anötö oc kêŋ lau sêkêtŋ whiŋ-ŋga sêŋwhaŋ dau

¹ Yom naŋ Anötö gic bata pi têtŋ tu in ndê lau sêŋwhaŋ dau-ŋga, naŋ gacgeŋ yêc. Tu dinaŋ-ŋga dayob dauŋ ŋapep bu Anötö lic yac hoŋ datôm bu datap mwasiŋ dau sa, ma yac neŋ daŋ so gêtŋ dau dom.

² Bu ŋawaê ŋayham pi gêtŋ naŋ Anötö gic bata, naŋ yac daŋgô su, gitôm abanŋi Israel-ŋga sêŋgô yom naŋ in gic bata têtŋ ŋac. Naŋ sêŋgô, magoc sêkêtŋ whiŋ dom, ma bocdinaŋ yom dau gêm ŋac sa dom.

³ Bu yac lau naŋ dakêtŋ whiŋ, naŋ datôm bu datap Anötö ndê mwasiŋ taŋwhaŋ dauŋ-ŋga sa, magoc lau naŋ sêkêtŋ whiŋ dom, naŋ oc sêso, tòm Anötö ndê yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Tu aneŋ atac ŋandê-ŋga dec kamatiŋ yom tidôŋ bocdec bu, “Naŋ oc sêtap têtŋ naŋ

aô kayaliŋ sa tu sêŋwhaŋ dau-ŋga, naŋ sa dom.” *[BW 95:11]*

Têtŋ dau Anötö kêmatiŋ tidôŋ têtŋ ndoc in kêŋ undambê ti nom, ma gic dabiŋ gêtŋ hoŋ.

⁴ Bu yêc Anötö ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ sêto yom daŋ pi bêc ti-7-ŋga bocdec bu:

Têtŋ bêc ti-7-ŋga Anötö ndê gwelen hoŋ pacndê, ma in kêwhaŋ dau. *[Gen 2:2]*

⁵ Ma in sôm yom pi lau daŋgapêc, tòm yom naŋ gato yêc ŋahô-ŋga su, naŋ yêc bocdec bu:

Naŋ oc sêtap têtŋ naŋ aô kayaliŋ sa tu sêŋwhaŋ dau-ŋga, naŋ sa dom. *[BW 95:11]*

⁶ Bocdinaŋ Anötö ndê mwasiŋ taŋwhaŋ dauŋ-ŋga gacgeŋ yêc tu bu lau têtŋ kwahic dec-ŋga sêtap sa-ŋga. Anötö gic bata mwasiŋ dau têtŋ abanŋi Israel-ŋga, ma sêŋgô ŋawaê ŋayham pi gêtŋ dau, magoc sêtap sa dom, ŋahu bu ŋac daŋgapêc têtŋ in.

⁷ Ma tiŋambu yala daêsam giŋga su, goc Anötö sôm ndê yom sa Kiŋ Dawid whasuŋ, tòm gato su bocdec bu:

Acsalô lec mac bu aŋgô Anötö awha, naŋ ayob bu asôŋ daŋamsuŋ ahuc têtŋ in dom. *[BW 95:7b-8]*

Gêtŋ dau tôc asê bu Anötö kêmatiŋ têtŋ wakuc bu lau sêŋgô in awha ma sêsoc ŋapu, dec sêtap in ndê mwasiŋ sêŋwhaŋ dau-ŋga sa. Ma têtŋ dau, in bêc dau dindec.

⁸ Yom hoŋ dinaŋ hêganôŋ têtŋ naŋ Josua wê abanŋi Israel-ŋga sêsoc gameŋ Kanan-ŋga si dom. Bu bocdinaŋ, dec Anötö oc sôm yom tiŋambu, pi têtŋ daŋ tiyham tu dakêtŋ daŋaŋ in ndê awha-ŋga lec dom.

⁹ Tu dinaŋ-ŋga taŋyalê bu Anötö ndê lau si têtŋ sêŋwhaŋ dau-ŋga gacgeŋ yêc, tòm bêc ti-7-ŋga naŋ Anötö dau kêwhaŋ dau. Ma yac lau têtŋ kwahic dec-ŋga datôm bu datap têtŋ dau sa.

¹⁰ Bu asa naŋ tap Anötö ndê mwasiŋ êŋwhaŋ dauŋ-ŋga sa, naŋ kêwhaŋ dau yêc in dau ndê gwelen,* tòm Anötö dau kêwhaŋ dau têtŋ ndoc in ndê gwelen kêŋ undambê ti nom-ŋga pacndê.

¹¹ Tu dinaŋ-ŋga dec taŋsahê ŋaŋga bu datap mwasiŋ dinaŋ sa, ma dayob dauŋ

* **4:10:** Lau daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôŋ lau sêmbac ndu ma sêŋwhaŋ dau yêc gwelen nom-ŋga lec dom. In hêganôŋ lau naŋ sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ŋac si-ŋga sa, ma sêŋyalê bu in giêlic ŋac tòm lau gitêtŋ tu ŋac si sêkêtŋ whiŋ-ŋga. Bocdinaŋ sêŋwhaŋ dau yêc gwelen naŋ ŋac dau sêkôm muŋ-ŋga, naŋ sêŋsahê bu sêti lau gitêtŋ ŋa ŋac dau si licwalô, ma ŋa lêŋ yomsu-ŋga.

ñapep bu yac neñ dañ ñaŋgapêc têtñ Anötö ndê yom, ma peñ tòm abaññ Israel-ñga dom.

¹² Yac datôm dom bu tañsau Anötö. Bu inñ ndê yom inñ gitôm gêtñ tali, ma kôm gwelenñ ti ñaclai mbo. Yom dau inñ ñamata hôc gêlêc bienñ ñamata ñaŋga lu-lu su, nañ gitôm bu kuñ yac ma sê yac neñ ñalôm ñagêtñ hoñ kic-kic. Ma ñalêtñ tigenñ Anötö ndê yom gitôm bu êñsahê yac neñ gauc ti gêtñ hoñ nañ yêc yac neñ ñalôm ma kôm gwelenñ pi yac neñ gatunñ.

¹³ Gêtñ nom-ñga me undambê-ñga dañ oc tòm bu siñ dau têtñ Anötö dom. Kwahic dec inñ gêlic gêtñ hoñ yêc awê eñ, ma têtñ têm ñambu-ñga yac tigenñ-tigenñ oc dalhac inñ aŋgô-ñga bu dawhê gêtñ hoñ nañ dakôm, nañ sa têtñ inñ.

Yisu ti yac neñ dabuñsiga atu

¹⁴ Yac neñ dabuñsiga atu mbo, nañ Yisu, Anötö Atu dau. Inñ pi undambê gi su ma kalhac Anötö aŋgô-ñga. Bocdinañ inñ ñayham bu yac gauc nem inñ ñapañ tu bu puc yac dôn ma dasap yom ñandô nañ lau sêkêtñ whinñ-ñga sêhoc asê pi Kilisi, nañ dôn ñaŋga.

¹⁵ Bu yac neñ dabuñsiga dau kêsahê lêtôm ti saê hoñ tòm yac tañsahê, magoc inñ kôm sac dañ dom. Bocdinañ dec inñ gitôm andô bu tawalô yac ma nem yac sa.

¹⁶ Tu dinañ-ñga datigasuc yac neñ mwasinñ ñadau Anötö ti neñ atac pa su, tu bu datap inñ ndê tawalô sa-ñga, ma tu datap inñ ndê mwasinñ sa bu puc yac dôn têtñ têm bocke nañ lêtôm me saê tap yac sa.

5

Yom pi dabuñsiga nom-ñga

¹ Lau Israel-ñga sênyalinñ lau sa sêti si dabuñsiga atu-tu bu sênem akinñ Anötö sênem ñac aŋgô, ma bu sêkêtñ da tidau-tidau ma da ya ô lau si sac ñagêtñ-ñga. Ma ñgac bocke nañ sênyalinñ inñ sa ti dabuñsiga atu, nañ ñamalac gitôm inñ ndê asidôwai Israel-ñga.

² Inñ ndê gauc ti licwalô gitôm ñac si, ma bocdinañ inñ gitôm bu tawalô ti kôm mêtê

* **5:6:** Aron ti lau Israel-ñga si dabuñsiga hoñ sêsa akêtñ Liwai ndê tonñ, magoc Yisu sa akêtñ Juda ndê tonñ kêtuc inñ apanñac Kinñ Dawid. Melkisedek bocdinañ inñ sa akêtñ Liwai ndê tonñ dom. Inñ Kinñ Salem-ñga (alic Gen 14:18), magoc Anötö sam inñ bu Anötö ñaclai ti ñawasi ñadau ndê dabuñsiga. Tu dinañ-ñga dec ñgac nañ to Hibru sam Yisu bu dabuñsiga kêtuc Melkisedek.

malô têtñ lau gauc pôc ma lau nañ sêñkuc Anötö ndê lêtñ ñapep dom.

³ Ma tu inñ gitôm inñ ndê asidôwai nom-ñga, dec inñ gic waê bu kêtñ da ya ô dau ndê sac ñagêtñ, ma tu lau si-ñga bocdinañ.

⁴ Gwelenñ dabuñsiga-ñga inñ gwelenñ tiwaê, ma oc tòm dom bu ñamalac dañ kôc gwelenñ dau sa tòm inñ dau ndê atac whinñ. Anötö bu ênyalinñ inñ sa tòm inñ kêtgalêm ti kêtalinñ Aron sa, dec oc tòm bu inñ ti dabuñsiga atu.

Kilisi ndê gwelenñ dabuñsiga-ñga

⁵ Ñalêtñ tigenñ Kilisi po dau sa bu ti dabuñsiga atu dom. Magoc Anötö dau kêtalinñ inñ sa, ma sôm yom têtñ inñ, tòm sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec am ti aô neñ atunñac solop, ma aô gati am Damam. *[BW 2:7]*

⁶ Ma Anötö ndê yom dañ tiyham nañ sôm têtñ Kilisi bocdec bu:

Am dabuñsiga mbo ñapañ-ñga, nañ kêtuc dabuñsiga atu Melkisedek.* *[BW 110:4]*

⁷ Têtñ ndoc Yisu meñ mbo nom tòm ñamalac, nañ inñ tenñ mbec daêsam ti tasulu, ma mbwêc awha atu têtñ Anötö, nañ ndê ñaclai yêc tòm bu êngaho inñ su yêc ñandê dambac ndu-ñga. Ma tu inñ toc Anötö sa ma sôc inñ ndê yom hoñ ñapu-ñga, dec Anötö kôc inñ ndê mbec sa.

⁸ Yisu inñ Anötö ndê Atu yomandô, tigenñ inñ meñ ti ñamalac, ma ñandê nañ inñ hôc dec kêtôhôn inñ pi lêtñ ñaŋaŋ wambu Anötö-ñga.

⁹ Lêtñ dinañ gic dabinñ inñ bu ti lau nañ ñaŋga wambu inñ, nañ si ñahu sêtap Anötö ndê mwasinñ nem ñac si, ti sêndôc tali ñapañ-ñga sa.

¹⁰ Ma bocdinañ dec Anötö kêtalinñ inñ sa ti lau si dabuñsiga atu, nañ kêtuc Melkisedek.

Dayob dauñ bu dakêtñ whinñ tòm balêkoc dedec ñapañ dom

¹¹ Yom daêsam yêc tu yac asôm pi Melkisedek lu Kilisi-ñga, magoc yac alic bu mac nem ñaŋamsunñ kwa ñaŋga, ma oc tòm dom bu mac aŋyalê yom dau ñapep.

¹² Bu mac akêtñ whinñ ñasawa balinñ su, ma oc tòm bu mac andôhôn yom ñandô pi Kilisi

têñ lau ñatô. Magoc mbasi. Mac nem gauc sa dom pi Anötö ndê yom nañ sêndôhôn têñ lau sêkêñ whiñ-nga wakuc, ma tu dinañ-nga mac apônda lau bu sêndôhôn mac tiyham. Mac atôm balêkoc dedec nañ sênôm su ñapañ, ma sêtôm dom bu sêneñ gö me bockoc.

¹³ Ma lau nañ sêtôm balêkoc dedec nañ sênôm su ñambwa, nañ sêtôm dom bu sênyalê mêtê bocke in mêtê gitêñ me mêtê sac.

¹⁴ Magoc lau nañ sêsap Anötö ndê yom dôñ ma sêndôhôn ñapañ, nañ sêtôm bu sênyalê ñayham ma sac, ma sêtôm lau atu-tu nañ sêneñ gêñ danen-nga ñañga.

6

¹⁻² Gauc nem yom pi Kilisi nañ tandôhôn têñ lau nañ sêkêñ whiñ tiwakuc. Tandôhôn ñac bu sênem si ñalôm kwi, ma sêhu mêtê sac nañ gic waê bu sêninga, nañ siñ, ma sêkêñ whiñ Anötö. Tandôhôn ñac pi busañgu ma pi mêtê dakêñ amañ sac lau-nga, yom datisa akêñ lau batê-nga, ma yom pi Anötö ndê bêc êmatôc lau-nga, nañ in oc kic ñac si yom pi gameñ bocke bu sêndôc ñapañ-nga. Magoc yom hoñ dinañ gic lau sêkêñ whiñ-nga wakuc ñawaê, ma aö tac whiñ bu dasôm yom kaiñ dinañ ñapañ dom. Aö tac whiñ bu dalom yom nañ gic lau sêkêñ whiñ ñañga-nga ñawaê.

³ Ma Anötö bu lic ñayham, dec yac oc dakôm bocdinañ.

Puc dahu neñ dakêñ whiñ siñ dom-nga

⁴ Ñamalac nañ bu kên whiñ Yisu, magoc tiñambu puc dômbwê in, nañ dec oc ñalêñ ñawapac bu danem in kwi tiyham. Yomandô. Asa nañ kêyalê Kilisi ndê ñawaê ñayham tidôn su, ma tap mwasin undambê-nga sa, ma kôc Ñalau Dabuñ su,

⁵ ma ngô Anötö ndê yom ma kêsahê bu yom ñayham, ma gêlic Anötö ndê ñaclai atu nañ in oc tôc tiawê têñ têm ñambu-nga,

⁶ magoc tiñambu tec gêñ hoñ dinañ ma hu ndê kên whiñ siñ, dec oc ñalêñ ñawapac bu danem in kwi tiyham. Bu in kêsahê mwasin hoñ dinañ su, magoc tiñambu puc dômbwê, nañ tôm in dau bu ndic Anötö ndê Atu pi a gicso tidim tilu-nga, ma su in susu yêc lau

hoñ angô-nga. Ma tu dinañ-nga dec in gic waê bu niñga.

⁷ Ñamalac nañ kêsahê Anötö ndê mwasin tidau-tidau, ma sa ndê lêñ kêkuc Anötö ndê atac whiñ, nañ gitôm ôm nañ u gic sip ñapañ e gêm ñandô ñayham tu ñadau-nga. Anötö oc nem mbec ñamalac kaiñ dinañ.

⁸ Ma ôm nañ u gic sip ñapañ, magoc kwan ñakwa-ñakwa ñambwa hóc ahuc, nañ ôm ñadau oc lic bu nom sac, ma pucho in bu tisac, ma kên ya neñ su.

⁹ O yac mba lau atac whiñ-nga, yac asôm yom dinañ bu akêñ puc mac, magoc yac akêñ whiñ bu mac oc asa nem lêñ ñapep, ma akôm mêtê nañ gic lau nañ sêtap Anötö ndê mwasin nem ñac si-nga sa su, nañ ñawaê.

¹⁰ Bu Anötö kôm mêtê gitêñ eñ, ma gwelen nañ mac akôm ñapañ am in angô, tu bu anem akiñ lau dabuñ, ma atôc nem atac whiñ ñac-nga asê, nañ in oc tôm dom bu êñlhiñ siñ.

¹¹ Yac atac whiñ bu mac lau tigen-tigen asap nem lêñ ñayham dinañ dôñ ñapañ. Akôm bocdinañ e mac nem têm ambo nom-nga pacndê, dec mac oc atap mwasin atu nañ mac akêñ batam ambo, nañ sa.

¹² Yac atec bu mac lic ñakam sa e mac nem akêñ whiñ ñandô mba. Akôc gauc pi lau nañ sêlhac ti atac lu-lu dom, ma sêsap si sêkêñ whiñ dôñ e sêtap mwasin atu nañ Anötö gic bata têñ ñac, nañ sa. Ankc lau kaiñ dinañ si lêñ, bu in dôhôn ñayham.

Yom nañ Anötö gic bata, nañ tidôn su

¹³ Gauc nem yom nañ Anötö gic bata têñ Abraham. Anötö puc yom dau dôñ ña in dau ndê ñaê, ñahu bu ñaê dan nañ hóc gêlêc in ndê ñaê su, nañ yêc dom. In gic bata yom têñ Abraham, tôm sêto yêc bocdec bu:

¹⁴ Yomandô aö wanem mbec am, ma wakôm am nem wakuc sêñsôwec sêti daêsam ñandô. *[Gen 22:17]*

¹⁵ Ma tiñambu Abraham kalhac ti atac lu-lu dom, ma hôñ yom dau ña-ñandô e in tap sa.

¹⁶ Mac añyalê lau nom-nga si lêñ sêmatin yom tidôn-nga. Ñac oc sêta ñamalac nañ ndê ñaclai hóc gêlêc ñac dau si su, nañ ndê ñaê asê tu bu sêpuc si yom dôñ-nga. Ma ñalêñ dinañ oc tôm dom bu ñamalac dan sêo ñac si yom me sêseñ su.

¹⁷ Ma ñalêñ tigenñ Anötö puc yom nañ inñ gic bata têtñ Abraham, nañ dônñ ña inñ dau ndê ñaê. Ñahu bu inñ bu tôc asê têtñ yac lau nañ dawêkainñ yom nañ inñ gic bata têtñ Abraham, nañ ña-ñandô, bu inñ gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi pi lêtñ nañ inñ gic bata tu êmwasiñ yac-ñga.

¹⁸ Ñalêñ dinanñ Anötö gic bata yom, ma puc yom dau dônñ. Inñ gitôm dom bu señ gêtñ lu dinanñ su, me êñsau yac. Ma bocdinanñ yom dau gitôm bu puc yac lau nañ datêtñ Anötö ta, ma tanñkwê inñ bu nem yac sa, nañ dônñ. Dalhac ñanñga, ma dahônñ ñandô ñayham nañ dakêtñ batanñ dambo, nañ ti atac pa su.

¹⁹⁻²⁰ Ñandô ñayham nañ dakêtñ batanñ dambo, nañ ñahu Yisu Kilisi. Ma yac neñ dakêtñ batanñ inñ gitôm anñga ñadehe nañ ndöc teñ, ma teñ yac dônñ dalhac teñ. Ma po anñga-ñga sô yac dônñ tam damiñ Yisu. Ma tôm lau Israel-ñga si dabuñsiga ñamata-ñga sip po baliñ ñambu-ñga yêc Anötö ndê lôm dabuñ bu sôc Ñalôm Dabuñ Andô ndi, dec Yisu muñ yac pi undambê gi su, ma kalhac Anötö anñgô-ñga gitôm yac neñ dabuñsiga atu. Bu inñ ti yac neñ dabuñsiga nañ kêtñc Melkisedek, ma inñ oc mbo ñapanñ.

7

Yom pi dabuñsiga atu Melkisedek

¹ Melkisedek inñ Kiñ Salem-ñga, ma Anötö, Ñaclai ti Ñawasi Ñadau ndê dabuñsiga atu. Inñ tap Abraham sa ma gêm mbec inñ têtñ ndoc Abraham ku kiñ nañ sêtñgaho inñ nêsip Lot su, nañ dulu, ma kêsêlêtñ bu mbu têtñ inñ ndê gameñ ndi.

² Ma Abraham whê wapa nañ inñ kêtñgaho su yêc kiñ dinanñ amba, nañ kôc gi toñ amanñlu, dec kêtñ toñ danñ têtñ Melkisedek, ma inñ dau kôc toñ 9. Ñaê Melkisedek ñahu bu Kiñ Lêtñ Gitêtñ-ñga, ma ñaê Kiñ Salem-ñga ñahu bu Kiñ Yom Malô-ñga.

³ Yêc Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ datap yom danñ sa pi Melkisedek dinda me damba me apai si ñadênanñ dom. Ma datap yom danñ sa pi inñ ndê bêtñc dinda kôc inñ-ñga me bêtñc mbac ndu-ñga dom. Magoc tôm Anötö ndê Atu nañ mbo ñapanñ, ma inñ ndê têtñ oc pacndê dom, nañ dalic Melkisedek gitôm dabuñsiga mbo ñapanñ-ñga.

Melkisedek hôt gêtñc lau dabuñsiga akêtñ Liwai ndê toñ, nañ su

⁴ Alic gêtñ nañ tôc asê bu Melkisedek inñ dabuñsiga ti waê atu. Abraham inñ lau Israel-ñga honñ si damba, magoc inñ toc Melkisedek sa têtñ ndoc inñ whê wapa nañ inñ kêtñgaho su yêc ñacyo amba, nañ kôc gi ti toñ amanñlu, ma kêtñ toñ danñ têtñ inñ.

⁵ Ma gauc nem lau akêtñ Liwai ndê toñ, nañ sêti dabuñsiga. Lau Liwai dau, ti lau Israel-ñga honñ sêsa akêtñ Abraham, magoc ñac si yomsu danñ sôm tidônñ bu lau Liwai si asidôwai sêwhê si gêtñ kôc ndi toñ amanñlu, ma sêkêtñ toñ danñ têtñ lau Liwai.

⁶ Magoc Melkisedek, nañ sa akêtñ Liwai ndê toñ dom, nañ kôc wapa toñ danñ yêc ñac honñ apañgac Abraham, ñgac nañ Anötö kêtñmatiñ pwac whiñ inñ. Ma tiñambu Melkisedek gêm mbec Abraham.

⁷ Ma yac honñ tanñyalê bu ñamalac nañ gêm mbec lau ñatô, nañ ndê waê hôt gêtñc lau nañ inñ gêm mbec, nañ si su.

⁸ Ma alic su nañ. Lau dabuñsiga akêtñ Liwai ndê toñ sêkôc wapa toñ danñ yêc ñac si asidôwai Israel-ñga, magoc ñac sêmbac ndu. Magoc Melkisedek kôc wapa toñ danñ yêc ñac honñ si apañgac Abraham, ma datap yom danñ sa pi Melkisedek ndê bêtñc mbac ndu-ñga yêc Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ dom.

⁹ Ma gêtñ danñ whiñ. Liwai ndê lau wakuc nañ sêti dabuñsiga ma sêkôc wapa toñ danñ yêc lau Israel-ñga, nañ oc tôm bu dasôm bu ñac dau sêtñc Melkisedek sa, ma sêkêtñ wapa toñ danñ têtñ inñ. Ñahu bu lau Liwai si apañgac Abraham kêtñ wapa toñ danñ têtñ Melkisedek gêm ñac honñ anñgô.

¹⁰ Bu têtñ têtñ Melkisedek tap Abraham sa, nañ Liwai dau yêc Abraham ndê dac dônñ yêc.

Yisu ndê gwelenñ dabuñsiga-ñga hôt gêtñc lau Liwai si su

¹¹ Aron ma lau honñ akêtñ Liwai ndê toñ nañ sêti dabuñsiga Israel-ñga, nañ si sakinñ ñahu yêc pwac akwa yomsu-ñga. Magoc sakinñ dau gitôm dom bu ndic dabiñ Anötö ndê lau. Tu dinanñ-ñga dec Anötö kêtñ Yisu ti dabuñsiga nañ ndê sakinñ kêtñc lau Liwai si dom, magoc kêtñc Melkisedek ndê.

12 Anötö kêñ sakin wakuc ô lau Liwai si, ma bocdinañ dec inñ gic waê bu kêñ yomsu wakuc bu puc sakin wakuc dau dôn.

13 Bu Yisu, nañ yom dindéc hêganôn, nañ sa akêñ Liwai ndê tonñ dom. Inñ sa akêñ lau Israel-nga si tonñ danñ dau-nga, nañ si danñ ti dabuñsiga dom.

14 Mba. Yac tanjalê su bu yac neñ Pômdau sa akêñ Juda ndê tonñ. Ma Moses to yom danñ nañ hêganôn lau akêñ Juda ndê tonñ bu sêti dabuñsiga-nga lec dom.

15 Magoc Yisu ti dabuñ-siga kêkuc Melkisedek, dec tôc asê tiawê bu inñ dabuñsiga pwac wakuc-nga.

16 Yisu ti dabuñsiga kêkuc yomsu nañ kêñ gwelenñ dau têtñ Liwai ndê wakuc tawasê, nañ dom. Magoc inñ ti dabuñsiga tu ñaclai mbo tali ñapañ-nga nañ Anötö kêñ têtñ inñ-nga.

17 Bu Anötö ndê yom whê gêtñ dau sa, tôm sêto yêc bocdec bu:

Am dabuñsiga mbo ñapañ-nga, kêkuc dabuñsiga atu Melkisedek. [BW 110:4]

18 Bocdinañ yomsu akwa nañ hêganôn lau Liwai si gwelenñ dabuñsiga-nga, nañ Anötö señ su. Nahu bu yomsu dau ndê ñaŋga mba, ma tôm dom bu nem lau danñ sa.

19 Yomandô. Sakin pwac akwa-nga dinañ gic dabinñ gêtñ danñ me kôm tisolop su dom. Magoc Kilisi ndê sakin dabuñsiga-nga hóc gêlêc sakin akwa dinañ su, ma gêm ñandô ñayham tu dakêñ batanñ-nga, ma ti lêtñ datigasuc Anötö-nga.

20 Ma Anötö sôm tidôn bu Yisu oc ti dabuñsiga bu mbo ñapañ. Inñ kêmatinñ yom bocdinañ pi lau dabuñsiga nañ sêsa akêñ Liwai ndê tonñ, nañ dom.

21 Magoc inñ kêmatinñ yom têtñ Yisu, tôm sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm yom tidôn su, ma inñ oc señ yom dau su dom. Yom dau bocdec bu, “Am dabuñsiga mbo ñapañ-nga.” [BW 110:4]

22 Bocdinañ Anötö kêmatinñ pwac wakuc nañ hóc gêlêc pwac akwa su. Ma inñ sôm yom tidôn pi Yisu, dec kêyalinñ inñ sa ti pwac wakuc dau ñadau.

23 Dabuñsiga daêsam sem gwelenñ sêmbo pwac akwa ñapu, nahu bu danñ bu mbac ndu, nañ danñ oc kóc inñ ndê mala.

24 Magoc Yisu ndê gwelenñ dabuñsiga-nga oc yêc ñapañ, nahu bu inñ mbo tali ñapañ.

25 Ma bocdinañ lau nañ sêtigasuc Anötö tu inñ-nga, nañ Yisu gitôm andô bu nem ñac si. Nahu bu inñ mbo tali ñapañ, ma tôm bu nem ñac awha têtñ Anötö.

26 Gauc nem yac neñ dabuñsiga atu Yisu. Inñ dabuñ, inñ ndê giso mbasi, inñ ndê lêtñ ñawasi eñ, ma Anötö toc inñ sa hóc gêlêc lau sac nom-nga ma kóc inñ sa pi undambê gi. Tu dinañ-nga dec inñ ðabuñsiga ñayham solop, ma gitôm andô bu nem yac sa.

27 Dabuñsiga nom-nga h onñ sêkêñ da ya tu sac-nga tôm bêt honñ. Sêkêñ tu ñac dau si sac-nga munñ, goc sêkêñ tu lau ñatô si-nga kêkuc. Magoc Yisu inñ bocdinañ dom, bu inñ dau ndê sac mbasi, ma inñ kêñ dau ti da tu lau si sac-nga dim tigen eñ.

28 Bu Moses ndê yomsu kêyalinñ lau sa sêti lau Israel-nga si dabuñsiga atu-tu, nañ sêpônnda gauc ti licwalô, tôm ñac si asidôwai nom-nga. Magoc Yisu, nañ tinambu Anötö sôm yom tidôn dec kêyalinñ inñ sa ti yac neñ dabuñ-siga, nañ Anötö dau ndê Atu. Ma i ñ gic dabinñ Anötö ndê lêtñ nem yac si-nga, dec ti dabuñsiga ñayham andô, nañ oc mbo ñapañ.

8

Yisu inñ dabuñsiga pwac wakuc-nga

1 Yom honñ nañ yac asôm, nañ nahu bocdec. Yac neñ ðabuñsiga atu mbo, nañ ndôc Anötö Ñawasi ti Ñaclai Ñadau ndê andô-nga yêc undambê.

2 Ma inñ gêm ndê sakin mbo lôm dabuñ nañ ñamalac sêkwê, nañ dom, magoc mbo lôm dabuñ ñandô nañ Pômdau dau kwê kalhac undambê.

3 Dabuñsiga atu-tu honñ nañ lau Israel-nga sênyalinñ ñac sa, nañ si gwelenñ bu sêkêñ da danñge ti da ya ô sac-nga. Tu dinañ-nga dec Yisu, nañ ti yac neñ dabuñsiga atu, nañ gic waê bu kêñ da bocdinañ.

4 Inñ bu mbo nom, dec oc ti dabuñsiga dom, bu dabuñsiga nom-nga nañ sêkôm gwelenñ sêkêñ da-nga tôm yomsu sôm, nañ dec sêmbo.

5 Ma lôm dabuñ nañ dabuñsiga nom-nga sêkôm gwelenñ sêmbo, nañ gitôm ñagatu

ɲambwa, naŋ gêm dôhôn lôm dabuŋ undambê-ɲga. Bu têtŋ ndoc Moses bu kwê bac dabuŋ sa, naŋ Anötö gic atu ma whê sa têtŋ iŋ bocdec bu:

Yob daôm bu êmasaŋ gêtŋ hoŋ êŋkuc ɲagatu naŋ gatôc têtŋ am yêc Lôc Sainai. [Eks 25:40]

⁶ Magoc sakiŋ naŋ Anötö kêŋ têtŋ Yisu, naŋ hóc gêlêc dabuŋsiga pwac akwa-ɲga si sakiŋ. Bu pwac wakuc naŋ Yisu ti ɲa-ɲgac ɲalhu-ɲga, naŋ hóc gêlêc pwac akwa su. Ma gêtŋ naŋ pwac wakuc gic bata bu datap sa, naŋ hóc gêlêc pwac akwa ndê su.

⁷ Aŋgô su naŋ. Pwac ɲamata-ɲga bu ɲa-giso mbasi, dec Anötö oc gauc nem bu êmatin pwac wakuc dom.

⁸ Magoc Anötö gêlic ɲagôlin pwac akwa-ɲga bu gitôm dom, dec sôm yom pi pwac wakuc, tôm sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Alic su naŋ. Bêc oc meŋ sa, naŋ aô oc wamatin pwac wakuc wawhiŋ lau Israel-ɲga ma lau †Juda-ɲga.*

⁹ Oc tôm pwac naŋ kamatin gawhiŋ ɲac si apai têtŋ ndoc aô amaŋ wê ɲac sêsa akêtŋ gameŋ Isip-ɲga sêmeŋ, naŋ dom.

ɲac sêsôc aô neŋ yom pwac dinaŋ-ɲga ɲapu dom, ma tu dinaŋ-ɲga dec aô Pômdau gasôm bu wapuc dômwêŋ ɲac.

¹⁰ Magoc têtŋ têtŋ pwac akwa-ɲga pac-ndê, naŋ aô Pômdau, oc wamatin pwac wakuc wawhiŋ lau Israel-ɲga, naŋ bocdec bu. Aô oc wakêtŋ neŋ yomsu sip ɲac si ɲagulu, ma wato sip ɲac si ɲalôm. Aô oc wati ɲac si Anötö, ma ɲac oc sêti aô neŋ lau.

¹¹ Têtŋ dinaŋ, oc tôm dom bu ɲamalac daŋ êndôhôn iŋ ndê asidôwai me lau meŋpaŋ iŋ-ɲga, ma sôm têtŋ ɲac, ‘Anyalê Anötö ma akôc iŋ sa ti mac nem Pômdau.’ ɲahu bu aô neŋ lau hoŋ oc sêŋyalê aô, lau tiwaê, ma lau waêmbe sêwhiŋ.

¹² Ma aô oc taŋwalô ɲac, ma wasuc ɲac si giso kwi, ma gauc nem ɲac si sac tiyham dom.” [Jer 31:31-34]

¹³ Anötö sam gêtŋ dau bu pwac wakuc, ma ɲalêtŋ dinaŋ iŋ têtŋ asê bu pwac ɲamata-ɲga tiakwa su. Ma gêtŋ naŋ tiakwa su, naŋ kêpiŋ bu hê su ɲinga.

9

Israel si lôm dabuŋ ɲasakin

¹ Têtŋ têtŋ Anötö kêmatin pwac ɲamata-ɲga whiŋ lau Israel-ɲga, naŋ iŋ kêŋ yomsu pi lêtŋ sênem akiŋ iŋ-ɲga, ma pi †bac dabuŋ naŋ sêkwê yêc nom.

² ɲalôm lu sêyêc bac dabuŋ ɲalôm. ɲalôm ɲamata-ɲga sêsam bu ɲalôm Dabuŋ, ma yakain ti deŋ da-ɲga ma bolom da-ɲga sêyêc ɲalôm dinaŋ.

³ Ma sêkêtŋ po baliŋ d aŋ kêgalêtŋ bu whê ɲalôm ɲamata-ɲga ma tilu-ɲga kôc. Ma ɲalôm tilu-ɲga sêsam bu ɲalôm Dabuŋ Andô.

⁴ Yêc ɲalôm tilu-ɲga, alta gol naŋ sêkêtŋ da ɲamalu ɲayham pi, ma apa pwac yomsu-ɲga sêyêc. Apa dau sêmasaŋ ɲa a, ma sêmpaŋ ahuc ɲa gol. Sêkêtŋ lôŋ gol daŋ ti bolom mana, ma Aron ndê têtŋ naŋ muŋ-ɲga ɲasili puc pi meŋ, ma hoc lu naŋ Anötö to yomsu amaŋlu pi, naŋ sêyêc apa pwac-ɲga dau ɲalôm.

⁵ Sêmasaŋ aŋela ɲagatu lu naŋ sêsam bu aŋela Anötö ndê ɲawasi-ɲga, naŋ sêlhac apa dau ɲahô. Sêmasaŋ iŋlu ɲamakê galam kêgatôc apa dau ɲampêlhu naŋ sêsam bu Anötö ndê pôn suc sac kwi-ɲga, naŋ ahuc. Ma gêtŋ daêsam yêc, magoc tôm dom bu yac awhê sa yêc bapia dindêc.

⁶ Têtŋ ndoc sêmasaŋ gêtŋ hoŋ dinaŋ su, naŋ dabuŋsiga sem si gwelen sêsôc sêsa sêmbo ɲalôm ɲamata-ɲga tôm bêc hoŋ.

⁷ Magoc †dabuŋsiga ɲamata-ɲga tawasê sôc ɲalôm tilu-ɲga, ma sôc tidim tigen yêc yala tigen ɲalôm. Ma têtŋ bêc tigen dinaŋ, iŋ sôc gi ma kôc dac tôhôn, bu kêŋ ti da tu sac-ɲga. Iŋ kêŋ tu dau-ɲga, ma tu sac naŋ Anötö ndê lau sêŋyalê dom ma sêkôm-ɲga. Iŋ bu kôc dac dom, dec oc tôm dom bu iŋ sôc ndi.

⁸ ɲalêtŋ dinaŋ ɲalau Dabuŋ bu whê yom sa têtŋ yac pi pwac akwa bocdec bu. Iŋ têtŋ asê bu ɲalêtŋ mba bu lau sêsôc ɲalôm Dabuŋ Andô sêndi, têtŋ têtŋ dabuŋsiga sêŋkuc sakiŋ

* **8:8:** Lau hoŋ naŋ Anötö kêyaliŋ ɲac sa sêti iŋ ndê, naŋ dasam ɲac bu lau Israel-ɲga. Magoc muŋ-ɲga sêwhê dau kôc gi toŋ lu, naŋ sêsam bu Israel ma Juda, ma toŋ tigen-tigen sêŋyaliŋ dau si kin sa tu nem gôlin ɲac-ɲga. Alic 1 Kin 11:9-13, 31-39; 12:20-24; Ais 11:12; ma Jer 3:18.

pwac akwa-nga, ma lôm dabuñ pwac akwa-nga kalhac dôñ kalhac.

⁹ Sakiñ pwac akwa-nga dinañ inñ ti dôhônñ têtñ yac lau têtñ kwahic dec-nga. Ma têtñ asê têtñ yac bu da danje ti da ya nañ dabuñsiga sêkênñ tu lau-nga, nañ gitôm dom bu kôm lau dau si ñalôm timalô tu ñac si sac-nga.

¹⁰ Bu sakiñ dinañ ti ña-yomsu honñ hêganônñ gêtñ danenñ ti danôm-nga, ma lau Israel-nga si lêtñ sêñgwasinñ dau ñawasi sa yêc Anötö anğô-nga. Ma gêtñ honñ dinañ inñ gêtñ ñamlic-nga ñambwa, bu yêc e pwac wakuc nañ Anötö kêtñ tu nem gôlinñ yac-nga, nañ menñ sa su nañ.

Dac Pwac Akwa ma Pwac Wakuc-nga

¹¹ Magoc Kilisi menñ ti dabuñsiga atu, nañ ndê sakiñ ña-ñandô ñayham menñ sa su. Ma lôm dabuñ nañ inñ sôt gi, nañ ñayham kêtêc ma hôt gêtêc lôm dabuñ nañ ñamalac amba sêkwê kalhac nom dindec, nañ su.

¹² Inñ gacgenñ sôt lôm dau ñalôm Dabuñ Andô gi, magoc inñ kôt makao ñatu me naniñ gapoc si dac bu kêtñ ti da ô sac-nga dom. Inñ sôt gi tidim tigenñ, ma kêtñ dau ndê dac tu bu nemlhi yac neñ sac ñatôp, dec kêmasañ lêtñ dambo tanli ñapan-nga.

¹³ Pwac akwa yomsu-nga sôm bu lau Israel-nga si dabuñsiga sêkôt naniñ gapoc ti makao gapoc ñadac, ma sêñgaluñ whinñ makao ñatu dinda nañ sêpec ti da ya nañ ñagasi, goc sêmbalip pi lau bu kôm ñac sêti dabuñ ma ñamlic ñawasi sa yêc Anötö anğô-nga.*

¹⁴ Magoc Kilisi, nañ ndê giso mbasi andô, ma kêtñ dau ti da têtñ Anötö tôm ñalau mbo ñapan-nga puc inñ dôñ, nañ ndê dac hôt gêtêc dac pwac akwa-nga, ma gêm yac sa ñandô. Ñahu bu inñ ndê dac kêmasañ yac neñ ñalôm ñawasi sa, ma kêgwasinñ m êtê sac nañ gic waê lêtñ dandinan-nga, nañ su. Ma bocdinañ datôm bu danem akinñ Anötö Tali Ñadau ti atac pa su enñ.

¹⁵ Kilisi kêmasañ lêtñ dinañ, ma bocdinañ kwahic dec inñ kalhac Anötö ma lau nom-nga ñalhu bu ti pwac wakuc ñadau. Inñ ndê mbac ndu gêmlihi lau nañ sêmbo pwac akwa ñapu, nañ si sac ñatôp, ma kêgapwêc ñac

su yêc sakiñ mêtê sac-nga. Ma tu dinañ-nga ñac oc sêtap gameñ sêndöc t ali-nga nañ Anötö gic bata têtñ ñac, ma kêgalêm ñac sa bu sêwêkainñ, nañ sa.

¹⁶⁻¹⁷ Gauc nem lau nom-nga si lêtñ sêmatinñ pwac pi wapa lêtñsêm-nga. Lau nañ bu sêwêkainñ ñamalac danñ ndê wapa lêtñsêm, nañ oc sêtap gêtñ danñ sa dom e sêñyalê pi ñandô bu ñamalac dau mbac ndu su. Inñ bu mbo tali, nañ pwac dinañ ñayom oc gacgenñ lhac.

¹⁸ Tu dinañ-nga dec pwac akwa yomsu-nga sôm bu lau Israel-nga sêndic domba ti makao ndu, ma ñadac ti pwac dau ñahu.

¹⁹ Bu Moses to Anötö ndê yomsu pwac-nga honñ sip bapia, ma sam asê têtñ lau Israel-nga. Goc inñ kôt makao ñatu [ma naniñ] ñadac ma kêgaluñ whinñ bu, sô domba ñamliclu kokoc pi a ñasangac danñ, goc kêtñ sip dac ti bu ma kêbalip pi bapia dau ma pi lau honñ.

²⁰ Ma sôm, “Pwac nañ Anötö kêmatinñ whinñ mac ma gic atu mac bu asôt ñapu, nañ ñadac dau dindec.”

²¹ Ma ñalêtñ tigenñ inñ kêbalip dac pi lau Israel si bac sênem akinñ Anötö-nga, ma pi dabuñsiga si lônñ ti laclhu sakiñ dabuñ-nga honñ.

²² Yomandô! Moses ndê yomsu pi lau Israel-nga si lêtñ sêmasañ dau ñawasi sa-nga, gic atu ñac bu sêmbalip dac pi gêtñ honñ bocdinañ. Ñac bu sêndic makao ti domba ndu ma sêkêc dac sinñ dom, dec Anötö oc suc ñac si sac kwi dom.

Kilisi kêtñ dau ti da dec gêm yac si

²³ Lau Israel-nga si bac ti gêtñ sênem akinñ Anötö-nga, nañ gitôm ñagatu ñambwa bu têtñ gêtñ ñandô undambê-nga asê têtñ yac. Ma lau Israel-nga sem dabuñ gêtñ nom-nga dinañ ma sêkôm gêtñ dau ñawasi sa yêc Anötö anğô-nga ña domba ti makao si dac. Magoc Kilisi ndê dac hôt gêtêc dac dinañ su, dec kêtñ ñawasi atu têtñ gêtñ ñandô undambê-nga.

²⁴ Bu Kilisi sôt lôm dabuñ nañ ñamalac sêkwê, nañ dom. Ma lôm nañ inñ sôt, nañ gitôm gêtñ ñandô undambê-nga ñagatu ñambwa dom. Mba. Inñ sôt undambê dau

* **9:13:** Ñac si mêtê dinañ hêganônñ ñamalac nañ kêmasac awê me ñgac batê, dec kôm inñ ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-nga. Alic Nam 19:1-22 yêc Yom Lêtñsêm Akwa.

gi, ma kalhac Anötö anğô-nga gêm yac hon anğô.

²⁵ Ma Israel si dabuŋsiga atu nan sôc Nalôm Dabuŋ Andô ti yala ti yala, nan kôc dau ndê dac dom. Magoc Kilisi sôc undambê tidim tigen en, ma kôc dau ndê dac solop.

²⁶ In kênj dau ti da gitôm dabuŋsiga nom-nga sêkênj da napan ma napan, nan dom. Bu bocdinaŋ, dec têtj ndoc Anötö kênj undambê ti nom ma men, nan in oc hôt nandê tidim daêsam bocdinaŋ. Magoc Kilisi gitôm dabuŋsiga nom-nga dom. In men ma kênj dau ti da tidim tigenj, tu bu êngaho lau nom-nga si sac nğêyô su pi dau.

²⁷ Yac lau tigenj-tigenj tac waê bu dambac ndu tidim tigenj, ma tinambu yac oc dalhac Anötö anğô-nga bu ênsahê yac.

²⁸ Ma nğalêj tigenj Kilisi mbac ndu tidim tigenj en, bu êngaho lau daêsam si sac nğêyô su. Ma in oc mbu menj tiyham bu hôt nandê tu sac-nga tiyham dom, magoc tu bu kênj Anötö ndê mwasinj gêm lau si-nga nğ-nandô têtj lau nan sêkênj whinj ti sêkênj bata in bu mbu menj.

10

Kilisi gic da lau nom-nga tidim tigenj en

¹ Pwac akwa yomsu-nga in gitôm nğagatu nambwa bu tôc gêtj nğayham nan oc men sa, nan asê têtj yac. Magoc in gêtj nandô dau dom. Yomsu dau sôm bu lau Israel-nga sêkênj da tôc yala hon, dec tôc asê bu da kainj dinaŋ gitôm dom bu senj lau si sac su, me ndic dabinj nğac bu sêtigasuc Anötö.

² Da kainj dinaŋ bu nditôm bu ndic dabinj lau, dec oc sêkênj napan dom. Ma in bu nditôm bu kôm nğac si nğalôm nğawasi sa yêc Anötö anğô-nga, dec nğac oc nğalôm nğawapac tu nğac si giso-nga tiyham dom.

³ Magoc sêkênj da dau tôc yala hon, dec kênj gauc nğac bu nğac si sac yêc nğac dôtj yêc.

⁴ Nahu bu makao gapoc ti naniŋ si dac gitôm dom bu senj sac su.

⁵ Tu dinaŋ-nga dec têtj ndoc Kilisi menj mbo nom, nan sôm yom asê têtj Anötö, tôc sêto yêc muŋ su bocdec bu:

Am atac whinj bu sêndic makao ti domba ma sêkênj ti da têtj am lec dom. Magoc

am kêmasaŋ aô dauŋ nenj nğamlic ti nandô.

⁶ Da ya ti da bocke nanj sêkênj tu sac-nga, nanj gic am tanôm dom bocdinaŋ.

⁷ Ma aô gasôm bu, “O Anötö, lic aô dec gameŋ bu wakôm am nem atac whinj nandô sa, tôc yom nanj sêto pi aô muŋ su, yêc bapia tilhuŋ.” *[BW 40:6-8]*

⁸ Moses ndê buku yomsu-nga tôc bocdec bu. Sêkênj makao ti domba ti da, ma sêkênj da ya ti da tidau-tidau tu sac-nga. Magoc Kilisi dau sôm bu Anötö atac whinj bu sêkênj da hon dinaŋ dom, ma gic in tandô dom bocdinaŋ.

⁹ Ma tinambu Kilisi sôm têtj Anötö bu in dau menj su, bu kôm Anötö ndê atac whinj nandô sa. Bocdinaŋ dec in senj lêtj akwa da-nga su, ma kêmasaŋ lêtj wakuc.

¹⁰ Ma Anötö ndê atac whinj, nanj Kilisi kôm nandô sa, nanj bocdec bu. Yisu Kilisi kênj dau ti da tidim tigenj, dec kêmasaŋ lêtj bu dati lau dabuŋ.

¹¹ Dabuŋsiga pwac akwa-nga sêlhac ti sem gwelenj tôc bêtj hon, ma sêkênj da kainj tigenj napan, nanj tôc dom bu senj sac su.

¹² Magoc Yisu, nanj ti yac nenj dabuŋsiga atu, kênj dau ti da dim tigenj en, tu sac têtj hon-nga, goc gi ndöc Anötö ndê andô-nga.

¹³⁻¹⁴ Nahu bu da tigenj dinaŋ kêmasaŋ lêtj bu senj lau nanj in bu kôm nğac sêti lau dabuŋ, nanj si sac su, ma gic dabinj nğac bu sêmbo tali napan. Ma kwahic dec in hôtj bu Anötö kênj in ndê nğacyo honj sêsôtj in gahi nğapu.

¹⁵ Ma Nalau Dabuŋ hoc yom nandô asê pi gêtj dau whinj, tôc yom danj nanj sêto yêc bocdec bu:

¹⁶ Magoc têtj têtj pwac akwa-nga pac-ndê, nanj aô Pômdau, oc wamatiŋ pwac wakuc wawhinj lau Israel-nga, nanj bocdec bu. Aô oc wakênj aô nenj yomsu sip nğac si nğagulu, ma wato sip nğac si nğalôm. *[Jer 31:33]*

¹⁷ Ma tinambu in gic têtj yom ma sôm yom bocdec:

Aô wasuc nğac si giso kwi, ma gauc nem nğac si sac tiyham dom. *[Jer 31:34]*

¹⁸ Bocdinaŋ, Pômdau sôm bu suc yac nenj sac kwi, ma tu dinaŋ-nga dec dapônda dabuŋsiga danj bu kênj da tu sac-nga tiyham dom.

Kilisi kêmasañ senj datigasuc Anötö-nga

¹⁹ Tu dinan-nga asidôwai, datigasuc Anötö ti neñ atac pa su, gitôm dasôc Njalôm Dabuñ Andô dandi, tu dac nanj Yisu kêc sin-nga.

²⁰ Muñ-nga, po baliñ danj kêgalên nanj kalhac lau ahuc bu sêsôc Njalôm Dabuñ Andô sêndi dom. Magoc Yisu ndê ñamlic ô po dau su, ma inj mbo tali ñapanj, dec inj ti senj wakuc datigasuc Anötö-nga.

²¹ Ma inj yac neñ dabuñsiga tiwaê, nanj gêm gôlinj Anötö ndê lau honj.

²² Inj ndê dac kêgwasinj yac neñ sac honj su, dec dambo ti ñalôm ñawapac tu yac neñ sac-nga tiyham dom. Ma bu ñawa kêgwasinj yac neñ ñamlic ñawasi sa su. Tu dinan-nga dec datigasuc Anötö ti neñ ñalôm ñawasi, ma dakênj whinj ti neñ ñalôm pêñ dôñ.

Puc dalhac ñanğa-nga

²³ Yac lau dakênj whinj-nga dahoc yom asê ma dasôm bu dakênj batan jandô ñayham nanj Anötö gic bata têtj yac. Inj gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi, ma tu dinan-nga tanjkwê jandô dau ti atac lu-lu dom.

²⁴ Ma dakôc gauc pi lêtj bu dapuc daunj dôñ bu atac whinj asidôwai, ma dakôm mêtê ñayham eñ.

²⁵ Dahu mêtê dapitigen-nga sinj tôm lau ñatô sêkôm, nanj dom. Mba. Dakac sa dapitigenj, ma tangilî daunj bu dalhac ñanğa. Mac añyalê bu Yisu ndê bêc mbu menj-nga menj kêpinj su, ma bocdinanj dec akôm asinj su eñ.

²⁶ Anğô ñapep! Yac bu tanjyalê Anötö ndê yom jandô tidônj su, magoc tinjambu dalic sac gitôm gêtj ñambwa ma dakôm, dec da danj yêc nanj tôm bu senj yac neñ sac dinan jageyô su-nga, yêc dom.

²⁷ Ñamalac nanj sa lêtj kainj dinan, nanj bu ndê gauc sa, dec oc töc dau ñalênj sac pi gêtj nanj gic inj ñawaê bocdec bu, inj oc tap Anötö ndê matôc sa, ma sip ya atu nanj Anötö kêmasañ tu inj ndê ñacyo-nga ndi.

²⁸ Gauc nem ñamalac nanj kêgilî Moses ndê yomsu. Ñamalac lu me tö bu sêpuc si yom dôñ ma sêtôc asê bu yomandô bu ñamalac dau kôm giso, dec yomsu dau sôm bu tawalô inj dom, sêndic inj ndu eñ.

²⁹ Bocdinanj mac gauc gêm bocke pi ñamalac nanj kêyalê su bu Kilisi ndê dac pwac wakuc-nga kôm inj ti dabuñ, magoc

tinjambu inj pu gêtj dau ma gêlic gitôm gêtj ñambwa? Ñalênj dinan inj pu Anötö ndê Atu, gitôm inj kwê inj dôñ yêc inj gahi ñapu gitôm gêtj ñapopoc, ma inj pu Anötö ndê Ñalau êmwasiñ yac-nga whinj. Ñamalac nanj kôm bocdinanj oc tôm dom andô bu êñlêc Anötö ndê matôc. Inj oc tap matôc sac sambuc sa.

³⁰ Bu yac tanjyalê Pômdau, nanj sôm yom bocdec bu:

Gwelenj sac ñageyô-nga yêc aô amanj, ma aô daunj oc wakênj. *[Diut 32:35]*

Ma sêto yom danj whinj, nanj yêc bocdec bu:

Pômdau oc êñsahê ti êmatôc inj ndê lau. *[Diut 32:36]*

³¹ Oyaê, ñamalac nanj sip Anötö Tali Ñadau amba bu tap inj ndê matôc sa, nanj töc dau manj.

³² Gauc nem têtj nanj mac akênj whinj tiwakuc, ma akôc ñawaê ñayham sa gitôm ñawê bu pô nem ñalôm. Têtj ndoc dinan, ñawapac ðaêsam tap mac sa tu akênj whinj Kilisi-nga, magoc mac alhac ñanğa.

³³ Têtj ñatô lau sêkênj kisa mac, ma sêsu mac susu yêc lau honj anğô-nga. Ma têtj ñatô mac alhac awhinj lau nanj sêhóc wapac kainj dinan ma apuc ñac dôñ.

³⁴ Ma lau sêkênj whinj-nga nanj sêkênj ñac sêndôc gapocwalô, nanj mac tamwalô ñac, ma am ñac sa bocdinanj. Ma têtj ndoc lau sêñgaho mac nem wapa ti gêtj honj su, nanj mac ambo ti atac ñayham eñ. Ñahu bu mac añyalê bu mac nem awa jandô yêc ñapanj-nga yêc undambê.

³⁵ Bocdinanj asap nem akênj whinj Pômdau dôñ, ma atac lu-lu dom, dec mac oc atap mwasiñ atu sa.

³⁶ Alhac ñanğa ti ñalôm pêñ dôñ, ma akôm gêtj honj ñapep tôm Anötö ndê atac whinj. Ma bocdinanj mac oc atap jandô ñayham nanj inj gic bata, nanj sa.

³⁷ Bu ñasawa saunj eñ, tôm yom nanj sêto yêc nanj sôm bocdec bu:

Inj nanj dakênj batan bu menj, nanj oc menj. Ma inj oc menj ñagahô eñ.

³⁸ Ma aneñ lau gitênj oc sêndôc tali tu si sêkênj whinj-nga. Magoc ñac nanj sêhu sinj, nanj aô oc walic ñac sac sambuc. *[Hab 2:3-4]*

³⁹ Magoc yac datôm lau nanj sêhu si sêkênj whinj sinj ma sêmbo senj sêninga-nga dom.

Mba. Yac dalhac njan̄ga ma dakêñ whiñ dandic n̄awaê, e datap mwasiñ dandöc tan̄li n̄apan̄-nga n̄a-n̄andô sa.

11

Aban̄i Israel-nga si lêñ sêkêñ whiñ-nga ti dôhôn̄ têt̄ñ yac

¹ Yac bu dakêñ whiñ njan̄ga, dec yac oc atac lu-lu dom tu gêt̄ñ nan̄ dakêñ batan̄ dambo, me tu gêt̄ñ nan̄ tanôn̄ dalic dom-nga.

² Aban̄i Israel-nga sêkêñ whiñ n̄alêñ dinan̄, ma tu dinan̄-nga dec Anötö toc n̄ac sa.

³ Yac dakêñ whiñ, dec tan̄yalê bu mun̄-nga, gêt̄ñ nan̄ kwahic dec tanôn̄ dalic, nan̄ n̄adan̄ yêc dom, magoc meñ hóc asê n̄a Anötö ndê yom.

⁴ Tu Abel ndê kêt̄ñ whiñ-nga dec Anötö gêlic da nan̄ in̄ kêt̄ñ bu n̄ayham, hóc gêlêc Kein ndê su. Ma tu Anötö kôc Abel ndê da sa-nga, dec tôc asê bu in̄ gêlic Abel bu n̄gac gitêñ. Ma in̄ mbac ndu su, magoc in̄ ndê lêñ kêt̄ñ whiñ-nga dinan̄ gacgen̄ kalhac tôm dôhôn̄ n̄ayham.

⁵ Ma Inok kêt̄ñ whiñ, dec sêto yom pi in̄ ma sêsôm bu Anötö gêlic in̄ n̄ayham. Ma tu in̄ ndê kêt̄ñ whiñ-nga, dec Anötö kôc in̄ su yêc nom ti tali, ma sêlic in̄ tiyham dom.

⁶ N̄amalac dan̄ bu kêt̄ñ whiñ dom, dec gêt̄ñ hon̄ nan̄ in̄ kôm, nan̄ n̄adan̄ oc tôm dom bu ndic Anötö tandô n̄ayham. Bu asa nan̄ bu tigasuc Anötö, nan̄ kêt̄ñ whiñ bu in̄ mbo yomandô, ma kêt̄ñ whiñ bu in̄ oc êmwasiñ lau nan̄ sêkêñ dau sambuc tu sêñsalê in̄-nga.

⁷ Ma têt̄ñ ndoc Anötö kêt̄ñ puc Noa pi gêt̄ñ nan̄ in̄ tandô gêlic su dom, magoc tiñambu oc meñ hóc asê, nan̄ Noa kêt̄ñ whiñ Anötö, ma toc in̄ sa ti sôc in̄ ndê yom n̄apu. In̄ sô wan̄ atu dan̄ bu nem in̄ ti ndê b alêkoc sa. Tu in̄ ndê lêñ kêt̄ñ whiñ-nga dec in̄ tôc lau nan̄ sêmbo nom têt̄ñ têt̄m dinan̄, nan̄ si giso asê tiawê, ma Anötö kêt̄ñ in̄ wêkain̄ lêñ dati lau gitêñ tu dakêñ whiñ-nga.

⁸ Abraham kêt̄ñ whiñ Anötö têt̄ñ ndoc Anötö kêgalêm in̄ sa ma kêkin̄ in̄ têt̄ñ gameñ nan̄ in̄ gic bata têt̄ñ in̄, nan̄ gi. In̄ gêm gauc gameñ dau, magoc dan̄ga wambu Anötö ma gi.

⁹ Ma yom tigen̄ nan̄ Anötö gic bata têt̄ñ Abraham, nan̄ gic Aisak lu Jakob n̄awaê bocdinan̄. Magoc Abraham, ma Aisak lu

Jakob nan̄ sêñkuc in̄, nan̄ sêti nom n̄adaui dom, sêndöc bac po gitôm lau apa. Magoc Abraham kêt̄ñ whiñ yom nan̄ Anötö gic bata têt̄ñ in̄.

¹⁰ N̄ahu bu in̄ kêt̄ñ bata bu ndöc malac atu nan̄ oc yêc n̄apan̄, nan̄ Anötö dau kwê sa kêkuc n̄agatu nan̄ in̄ dau gauc gêm tidôn̄.

¹¹ Abraham ti n̄amalac andô su, ma in̄ nawhê Sara dau in̄ awhê gapoc, magoc in̄ kêt̄ñ whiñ yom nan̄ Anötö gic bata têt̄ñ in̄, dec Anötö kêt̄ñ n̄aclai têt̄ñ in̄ bu kwê balêkoc asê.

¹² A braham ndê têt̄m pacndê su, tigen̄ tu in̄ kêt̄ñ whiñ-nga, dec lau ton̄ atu sêsa akêt̄ñ n̄gac tigen̄ dinan̄. In̄ ndê lau wakuc dinan̄ sêtôm tata umbon̄-nga, ma gan̄gac gwêc-nga, nan̄ gitôm dom bu dasê sa.

¹³ Têt̄ñ têt̄m aban̄i Israel-nga sêmbo tali, nan̄ n̄ac si dan̄ tap n̄andô nan̄ Anötö gic bata têt̄ñ n̄ac, nan̄ sa dom. N̄alêñ dinan̄ dec sêsa si lêñ sêkêñ whiñ-nga e sêmbac ndu. Tu n̄ac si sêkêñ whiñ-nga dec tôm sêlic gêt̄ñ n̄andô dau gatuc-gatuc ma sêkêñ bata bu sêtap n̄andô sa. Ma n̄ac sêlic dandi sêtôm lau nan̄ sem apa nom.

¹⁴ Ma lau nan̄ gauc gêm bu n̄ac lau kain̄ dinan̄, nan̄ sêtôc asê bu n̄ac sêñsalê si malac n̄andô sêndöc-nga.

¹⁵ Aban̄i Israel-nga bu sêlic gameñ nan̄ sêhu siñ su tôm si malac n̄andô, dec oc tôm bu sêmbu sêndi sêndöc dinan̄.

¹⁶ Magoc mba. N̄ac atac whiñ malac dan̄, nan̄ hóc gêlêc in̄ dindêc su. Malac dau yêc undambê, ma Anötö kwê malac dau sa su tu n̄ac-nga. Tu dinan̄-nga dec in̄ maya dau dom bu n̄ac sêsam in̄ bu n̄ac si Anötö.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham kêt̄ñ whiñ Anötö têt̄ñ ndoc in̄ kêsahê in̄, ma sôm têt̄ñ in̄ bu kêt̄ñ Aisak ti da têt̄ñ in̄. Anötö gic bata yom têt̄ñ Abraham mun̄ su, ma sôm bu lau oc sêsam lau wakuc nan̄ sêsa akêt̄ñ Aisak, bu Abraham ndê gôlôwac n̄andô. Magoc in̄ sap ndê kêt̄ñ whiñ dôñ dec bu kêt̄ñ ndê atu tigen̄ dinan̄ ti da.

¹⁹ In̄ gauc gêm bu Anötö gitôm bu oc uñ lau batê sa. Ma gêt̄ñ nan̄ hóc asê, nan̄ gitôm in̄ kôc Aisak mbu akêt̄ñ lau batê-nga meñ tiyham.

²⁰ Ma tiñambu, têt̄ñ ndoc nan̄ Aisak gêm mbec Jakob lu Iso, nan̄ dec kêt̄ñ whiñ bu Anötö gitôm bu kôm in̄ ndê mbec n̄andô sa.

21 Ma Jakob bocdinañ kêñ whiñ Anötö. Têñ ndoc in kêsahê bu in ndê têt kêpiñ bu pacndê, nañ in gêm mbec Josep atu lu. Ma in gic señeñ dau ña ndê tôc ma kêpiñ Anötö.

22 Josep kêñ whiñ bu Anötö oc êñgaho lau Israel-nga su yêc gameñ Isip-nga, dec têt ndoc in ndê têt kêpiñ bu pacndê, nañ sôm yom asê pi gêñ dau, ma gic atu ñac bu sêkôc in ndê ñakwa whiñ ñac, têt ndoc ñac bu sêlhö sêndi.

23 Ma Moses damba lu dinda sêkêñ whiñ Anötö, dec sês in gitôm ayô tô têt ndoc dinda kôc in. Nahu bu inlu sêlic bu in balêkoc ti angô, ma sêtôc dau tu yom nañ kiñ Isip-nga gic atu nañ-nga dom.

24 Ma têt ndoc Moses tiatu, nañ in kêñ whiñ Anötö dec tec bu sêsam in bu Parao atuwê ndê balê.

25 In tec bu mbo ti atac ñayham tôm ñasawa apê tu mêtê sac-nga whiñ Parao ndê lau, ma gêlic ñayham bu hóc ñandê ti ñawapac whiñ Anötö ndê lau.

26 In gêlic lêt mayañ-nga nañ gic waê Anötö ndê Mesaya bu ñayham hóc gêlêc lau Isip si awa ti gêñ ñayham-ñayham hoñ su. Nahu bu in takwê ndê ñaôli ñayham, nañ in oc tap sa tinambu.

27 In kêñ whiñ, dec hu gameñ Isip-nga siñ, ma tôc dau tu kiñ Isip-nga ndê atac ñandê-nga dom. In puc dau dôñ ma kalhac ñañga, ñahu bu in gêlic Anötö, nañ lau dan sêlic su dom.

28 In kêñ whiñ Anötö dec sôm têt lau Israel-nga bu sêmasañ Pasowa tôm Anötö sôm, ma sêsê domba ñadac pi gatam ñac si andu-nga. Ma ñalêñ dinañ anela nañ gic balêkoc ñgac mbêc Isip-nga hoñ ndu, nañ kêlêc lau Israel-nga si andu hoñ.

29 Lau dau sêkêñ whiñ Anötö nañ gêlêc Gwêc Koc sa, dec sêlom gitôm sêñsêlêñ sêmbô gameñ basô si. Magoc têt ndoc lau Isip-nga bu sêlom sêñkuc ñac, nañ gwêc kêgatôc ñac ahuc e sênôm gwêc su ma siñga.

30 Tinambu lau Israel-nga sêkêñ whiñ Anötö, dec sêñsêlêñ sêñgihi malac Jeriko tôm bêc 7 e malac dau ñatunbôm ku sa.

31 Magoc Anötö señ awhê mockain-nga Rahab su whiñ lau dan gapêc malac dinañ-nga dom. Nahu bu muñ-nga Rahab dau tôc asê bu in kêñ whiñ Anötö, têt têt in kôc lau

Israel-nga si lau sêtíp gameñ Kanan-nga sa ti yom malô.

32 Ma lau sêkêñ whiñ ñañga-nga daêsam sêmbô, tôm Gideon, Barak, Samson, Jepta, Dawid, ma Samuel ti Anötö ndê lau propet ñatô. Magoc ñasawa mba bu wasôm yom pi ñac tigeñ-tigeñ.

33 Ñatô sêkêñ whiñ ñañga, dec sêku kiñ gameñ ñatô-ñ ga dulu. Ñatô sem gôliñ lau Israel-nga ti sêñgilí ñac bu sêsa si lêt gitêt. Ma Anötö gic bata yom têt ñac bu yob ñac. Tu lau ñatô si sêkêñ whiñ-nga dec Anötö kêgapic layon si whasun ahuc,

34 ma kêgaho ya ña-ñandê su yêc ñatô, ma yob ñatô bu sêlhö su yêc ñacyo si bien. Lau ñatô ñac lau licwalô mba, magoc tu ñac si sêkêñ whiñ-nga, dec Anötö kêñ ñañga têt ñac. Ñac sêti lau siñ-nga ti ñaclai atu, ma sêku lau apa si lau siñ-nga dulu.

35 Lauwhê ñatô sêkêñ whiñ Anötö, dec in un ñac si balêkoc ñgac nañ sêmbac ndu su, nañ sa sêmeñ sêmbô sêwhiñ ñac tiyham. Ma lau sêkêñ whiñ-nga ñatô, nañ sic ñac ña sô e sêmbac ndu. Magoc lau dau sêtec bu sêsêc si sêkêñ whiñ ahuc tu bu sênem dau si yêc ñandê dinañ, ñahu bu sêkêñ bata bu Anötö gitôm bu oc un ñac sa, ma kêñ ñac sêmbô ñayham eñ.

36 Ñatô, lau sêsu ñac susu, ma sêhi ñac ña sô, ma ñatô sêsô ñac dôñ ma sêkêñ ñac sêndôc gapocwalô.

37 Sêtuc ñatô ña hoc ndu, sêhê ñatô ña sege kic gi lu, ma ñatô nañ lau siñ sêkuñ ñac ndu ña bien baliñ. Ñac sêsôc ñakwê sac-sac nañ sêmasañ ña domba ti naniñ ñamlic, sêpônnda dau ñandô, ma lau sêkêñ kisa ñac ti sêkôm ñac ñayom.

38 Ñac sêñgihi sêmbô gameñ sawa ti gameñ lôc-nga gitôm lau waêmba, ma sêndôc hoc ñasun ti sun nañ yêc nom. Magoc tu ñac si sêkêñ whiñ-nga dec Anötö gêlic ñac ñayham kêlêc, hóc gêlêc lau nom-nga hoñ su.

39 Ñawaê pi lau hoñ dinañ si sêkêñ whiñ yêc tu bu whê ñac sa têt yac-nga. Magoc ñac si dan gêlic ñandô nañ Anötö gic bata têt ñac, nañ dom.

40 Nahu bu lêt ñayham andô nañ Anötö kêmasañ bu êmwasin yac lau têt kwahic

dec-nga, naŋ gic waê ŋac lau dau sêwhiŋ. Ma yac hoŋ oc datap sa dawhiŋ daun.

12

Taŋtiŋ Yisu ma dalhac ŋaŋga

¹ Lau hoŋ dinaŋ sêmuŋ yac su, ŋac lau toŋ atu andô, ma sêtôc lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga ŋayham têtŋ yac tu taŋkuc-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga dec dakac daun su yêc gêŋ hoŋ naŋ kalhac yac ahuc tu taŋkuc Yisu-ŋga, ma yêc mêtê sac naŋ bu êntôm yac ma kôm yac dapeŋ. Ma tanti ŋaŋga dapêŋ lêŋ naŋ Anötö gic bata tu tanti daho-ŋga ma dahu siŋ dom.

² Tanti ma taŋtiŋ Yisu, bu iŋ ti yac neŋ dakêŋ whiŋ ŋahu, ma iŋ oc ndic dabiŋ yac neŋ dakêŋ whiŋ. Iŋ kêyalê bu iŋ ndê mbac ndu oc ti lêŋ atac ŋayham-ŋga tiŋambu, ma tu dinaŋ-ŋga iŋ puc dau dôŋ tu hôc ŋandê a gicso-ŋga, ma hêgo dau tu maya atu naŋ gic lêŋ dinaŋ ŋawaê, naŋ dom. Ma kwahic dec iŋ pi undambê g i ndöc Anötö ndê pônŋ atu ŋa-andô-ŋga.

³ Akôc gauc pi Yisu, ma pi lêŋ kisa-ŋga naŋ lau sac sêkôm têtŋ iŋ. Iŋ hôc kisa dau magoc kalhac ŋaŋga, dec tôc dôhônŋ ŋayham têtŋ mac bu aŋkuc, ma bu nem mac sa bu kwampac sa ma ahu nem akêŋ whiŋ siŋ dom.

Anötö kêmatôc lau naŋ iŋ atac whiŋ

⁴ Mac ahôc ŋawapac tu saê ti kisa naŋ lau sac sêkêŋ têtŋ mac-ŋga, magoc sêkôm e sêkêc mac nem daŋ ndê dac siŋ su dom.

⁵ Bocke? Mac aŋliŋ Anötö ndê yom, naŋ kêgilí mac bu alhac ŋaŋga, naŋ siŋ, a? Yom dau sam mac bu Anötö atui awhê ma ŋgac, ma sêto yêc bocdec bu:

Aneŋ balêkoc awhê ma ŋgac, Pômdau bu êmatôc mac, me bu kêŋ ŋawapac têtŋ mac bu whê nem gauc sa pi nem giso, naŋ alic tôm gêŋ ŋambwa dom, ma lic ŋakam sa tu aŋkuc iŋ-ŋga dom.

⁶ ŋahu bu Pômdau kêmatôc lau naŋ iŋ atac whiŋ ŋac, ma lau naŋ iŋ kôc ŋac sa sêti iŋ ndê balêkoc, naŋ iŋ kêŋ ŋandê têtŋ ŋac. [*Prov 3:11-12*]

⁷ Mac aŋyalê bu dambai nom-ŋga hoŋ sêmatôc si balêkoc tu bu sêndôhônŋ ŋac bu sêŋkuc lêŋ ŋayham-ŋga. Ma bocdinaŋ Anötö bu êmatôc mac, naŋ alhac ŋaŋga. Bu gêŋ

dau tôc asê bu iŋ gêlic mac bu iŋ ndê balêkoc solop.

⁸ Ma Anötö kêŋ ŋawapac têtŋ iŋ ndê balêkoc hoŋ tu bu êndôhônŋ ŋac-ŋga. Iŋ bu kêŋ têtŋ mac dom, dec oc tôc asê bu mac atôm balêkoc ŋasawa-ŋga, ma Anötö ndê balêkoc solop dom.

⁹ Ma têtŋ ndoc damaŋi nom-ŋga sêmatôc yac, naŋ dalic ŋac sac dom, magoc datoc ŋac sa. Bocdinaŋ dasôc Damaŋ undambê-ŋga ŋapu hôc gêlêc damaŋi nom-ŋga su dandic ŋawaê. ŋahu bu iŋ ti ŋadau yac neŋ gatunŋ, ma iŋ kêmatôc yac tu bu daso mwasiŋ dandöc taŋli-ŋga dom.

¹⁰ Damaŋi nom-ŋga gauc gêm bu sêndôhônŋ yac tu bu dasa lêŋ ŋayham-ŋga, ma ŋac si matôc iŋ gêŋ ŋasawa apê-ŋga eŋ. Magoc A nôtö kêyalê gêŋ bocke naŋ oc nem yac sa ŋandô, dec kêmatôc yac tu bu dati lau dabunŋ-ŋga, datôm iŋ dau.

¹¹ Têtŋ ndoc yac bu dahôc ŋawapac tu êmatôc yac-ŋga, naŋ oc kôm yac atac ŋayham dom, magoc oc kêŋ ŋandê têtŋ yac. Magoc tiŋambu yac taŋyalê bu ŋawapac dau gêm yac sa bu dambo ti yom malô, ma kêdôhônŋ yac bu dasa neŋ lêŋ gitêŋ eŋ.

¹² Tu dinaŋ-ŋga dec mac nem lau naŋ si amba tibalê, me gahiduc tigolonŋ tu wapac naŋ sêhônŋ-ŋga, naŋ apuc ŋac dôŋ bu sêlhac ŋaŋga tiyham.

¹³ Amasaŋ seŋ gahim-ŋga tisolop, bu lau gahi sac naŋ sêŋkuc mac, naŋ sêpeŋ ma sêtisac dom, magoc ŋayham sa tiyham.

Dayob daun bu daso Anötö ndê mwasiŋ dom

¹⁴ Aŋsahê ŋaŋga bu ambo awhiŋ lau hoŋ ti yom malô, ma bu asa nem lêŋ dabunŋ eŋ. Bu asa naŋ sa lêŋ dabunŋ dom, naŋ oc tôm dom bu lic Pômdau ma mbo whiŋ iŋ.

¹⁵ Ayob daôm ŋapep bu mac nem daŋ so Anötö ndê mwasiŋ dom, ma bu ŋasili mêtê sac-ŋga lêc tiyham yêc mac-ŋga dom. Bu mêtê sac dau gitôm gêŋ ŋamakic ma oc kêŋ ŋawapac têtŋ lau daêsam, ma kôm ŋac ŋadômbwi sa yêc Anötö aŋgô-ŋga.

¹⁶ Ayob bu mac nem daŋ sa lêŋ mockaiŋ-ŋga dom, me gauc nem gêŋ nom-ŋga êŋlêc dom, ma êŋliŋ Anötö siŋ gitôm Iso, naŋ hu ndê wapa lêŋsêm ŋgac mbêc-ŋga siŋ, tu neŋ gêŋ dim tigenŋ-ŋga.

17 Mac anyalê su, bu tiñambu in tac whin bu wêkain ndê gêñ lêngsêm dau tiyham, dec ndac damba Jakob bu nem mbec in. Magoc damba tec in dec kôm dom. In tañ dau ndu, ma kêсахê ñaŋga bu kac damba ndê ñalôm kwi, magoc tôm dom.

Lôc Sainai ma Lôc Sayon sêti dôhôn pwac lu-ŋga

18 Lau Israel-ŋga sêtigasuc Lôc Sainai tu sêtap pwac akwa sa-ŋga. Magoc lôc nañ mac atigasuc tu akôc pwac wakuc-ŋga, nañ lôc kain dañ dau-ŋga. Lôc Sainai dau kalhac nom, ma lau Israel-ŋga sêlic ya atu, ma ñasec ti sômôm ma mbu lalahi atu gêm, yêc lôc dinañ.

19 Ma ñac sêngô Anötö ndê dahuc ma in dau ndê awha, e sêtöc dau ma sêteñ bu sêngô tiyham dom.

20 Bu Anötö gic yomsu ñac ma sôm bu ñamalac me bôc bocke bu meñ êmpin lôc dau, nañ sêtuc in ña hoc ndu. Lau Israel-ŋga sêlic bu yomsu dau kêñ ñawapac atu têt ñac.

21 Ma Moses gêlic gêñ hoñ dinañ ma kôm in töc dau ma kêtitec ñandô.

22 M agoc tu mac nem akêñ whin-ŋga dec tôm mac ahôc asê Lôc †Sayon, nañ malac Jerusalem wakuc nañ yêc undambê, ma Anötö Tanli Nadau ndê malac. Mac ahôc asê añela tausen ma tausen nañ sêkac sa sêmbo gameñ dinañ ti atac ñayham atu.

23 Ma mac asôc Anötö ndê gôlôwac dabuñ ñalôm, ma ambo awhin yac lau nañ in gêlic yac datôm in ndê balêkoc mbêc, ma to yac neñ ñaê sa yêc undambê. Mac atigasuc Anötö dau, nañ oc êñsahê lau hoñ pi ñac si mêtê. Ma mac ahôc asê gameñ nañ lau gitêñ nañ Anötö gic dabin ñac, nañ si gatu sêmbo.

24 Ma mac atigasuc Yisu, nañ ti pwac wakuc ña-ŋgac ñalhu-ŋga. Ma mac atap mwasiñ atu sa, tu dac nañ in kêc siñ tu êñgwasin mac nem sac su-ŋga. Muñ-ŋga, Abel ndê dac ta yom pi têt Anötö bu kêñ ñagêyô ô in ndê dac. Magoc Yisu ndê dac ti ñahu datap mwasiñ sa yêc Anötö-ŋga, dec hôc gêlêc Abel ndê su.

Dalic Anötö ndê puc gitôm gêñ ñambwa dom

25 B ocdinañ apôc dañamsuñ ahuc têt yom nañ Anötö sôm têt mac, nañ dom. Lau Israel-ŋga sêngô Anötö awha kêñ puc ñac yêc nom, ma ñac nañ sêtec bu sêngô in ndê y om, nañ sêlhö su yêc in ndê matôc dom. Bocdinañ yac lau nañ Anötö kêñ puc yac akêñ undambê, nañ bu dapuc dômwêñ in, dec oc tôm dom andô bu dalhö su in ndê matôc.

26 Têt ndoc Anötö sôm yom yêc Lôc Sainai, nañ in awha kôm nom wiwic sa. Ma tiñambu, têt ndoc dañ tiyham in gic bata yom, tôm sêto yêc bocdec bu:

Têt dañ tiyham aö oc wañwic gameñ tiyham, magoc wañwic gameñ nom-ŋga tawasê dom, undambê whin. [*Hag 2:6*]

27 In sôm bu kôm gêñ dau dim dañ tiyham, ma yom dau hêganôn têt nañ in oc êñwic gêñ undambê ti nom-ŋga hoñ nañ in kêñ. Ma gêñ nañ bu yêc ñapañ-ŋga dom, nañ oc wiwic sa e ñiŋga. Ma ñalêñ dinañ, gêñ nañ wiwic dom oc gacgeñ sêlhac.

28 Anötö gic bata têt yac bu yac oc dawêkain gameñ nañ oc wiwic ma ñiŋga dom. Tu dinañ-ŋga dec danem danje in, ma danem akin in ñalêñ ñayham nañ tôm bu ndic in tandô ñayham. Dakôm ti datoc in sa ma datöc in,

29 ñahu bu yac neñ Anötö ndê ñaclai gitôm ya atu, nañ gitôm bu neñ gêñ sambob su.

13

Sakin nañ gic Anötö tandô ñayham

1 Ambo ti atac whin asidôwai ñapañ.

2 Anñhin daôm siñ dom bu akôc lau aŋgô batac sa ma andic ya ñac. Nahu bu lau ñatô nañ sêkôm bocdinañ, dec sic ya añela magoc sem gauc.

3 Ma gauc nem lau sêkêñ whin-ŋga nañ sêndöc gapocwalô, ti ñac nañ lau sêkêñ kisa ñac, ma anem ñac sa gitôm mac daôm ahôc ñawapac dinañ awhin.

4 Mac hoñ atoc lêt lauwhê ti ñgac sênem dau-ŋga sa ñapep andic ñawaê. Awhê ma ñgac bocke nañ sem dau sa su, nañ sêmbo sêwhin dau ti sêsa lêt ñawasi eñ. Nahu bu lau hoñ nañ sêkôm mêtê mockain-ŋga, me sêndic sêmbôc-walô kic, nañ oc sêtap Anötö ndê matôc sa.

⁵ Ayob daôm bu mêtê atac whin mone-nga nem mac nem ñalôm ahuc dom. Ambo ti atac ñayham pi gêñ bocke nan Anötö kên têt mac. Bu Anötö dau sôm bu yob mac, tòm yom nan sêto yêc, nan bocdec bu:

Aö wahu am siñ me wapuc dômwên am dan dom. *[Diut 31:6, 8]*

⁶ Tu dinan-nga dec ñalôm pên dôñ ma dasôm yom asê tòm sêto yêc Buku Wê-nga bocdec bu:

Pômdau oc nem aö sa, ma bocdinan aö oc watöc dauñ dom. Asa oc tòm bu kac aö su yêc Pômdau ndê atac whin? *[BW 118:6-7]*

⁷ Gauc nem mac nem lau bata nan sêndôhôn Anötö ndê yom têt mac. Akôc gauc pi ñac si lêtñ ñayham nan sêsap dôñ e si têt pacndê, ma anjuc ñac si lêtñ sêkên whin-nga.

⁸ Yisu Kilisi oc kac dau kwi-kwi dom. Ñalên nan in mbo muñ-nga, nan in mbo kwahic dec, ma oc mbo bocdinan ñapan.

⁹ Ayob daôm bu yom ti mêtê wakuc nan so yom ñandô, nan êñsôn mac nem gauc e hê mac su yêc Kilisi dom. Tamkwê Anötö ndê mwasiñ bu puc nem gatôm dôñ, ma gauc nem gêtñ danen-nga me ñagôlin pi gêtñ danen-nga êñlêc dom. Bu lau nan sêmbo pwac akwa ñapu ma gauc gêm gêtñ kain dinan kêtêc, nan gêm ñac sa bu sêti lau gitên yêc Anötö anjô-nga dom.

¹⁰ Yac tam akiñ Anötö dambo pwac wakuc ñapu, ma lau nan sem akiñ Anötö sêmbo pwac akwa ñapu, nan sêtôm dom bu sêwêkain pwac wakuc dindêc ñamwasiñ.

¹¹ Domba ti makao nan dabuñsiga ñamata-nga Israel-nga kôc ñadac ma sôc lôm dabuñ Ñalôm Dabuñ Andô gi bu kên ti da ô lau si sac ñagêyô, nan lau sêkôc ñamsôm su yêc malac ma sêpec su ginja yêc gameñ ñamakê-nga.*

¹² Ma ñalên tigen Yisu hóc ñandê ma mbac ndu yêc malac Jerusalem ñamakê, tu bu kôm lau sêti dabuñ tu in dau ndê dac nan kêt siñ-nga.

¹³ Bocdinan dahu lau Israel-nga si sakin pwac akwa-nga siñ gacgen, gitôm yac

dasa yêc malac Jerusalem, ma datên Yisu dandi, ma dahôc yom mayan-nga nan ñacyo sêmbalin pi yac tu dakên whin Yisu-nga, nan dawhin.

¹⁴ Ñahu bu gameñ nom-nga nan kwahic dec ti yac neñ malac dambo-nga, nan malac yêc ñapan-nga dom. Ma yac tankwê malac ñandô nan oc meñ sa tinambu.

¹⁵ Tu Yisu-nga dec tampin Anötö tòm bêc hon. Yac lau hon nan dasôm bu dakên whin Yisu, nan tac waê bu tampin Anötö, ma yac neñ yom tampin in-nga gitôm da danje ñayham.

¹⁶ Anjlin daôm siñ dom bu akôm mêtê ñayham en, ma bu akên nem gêtñ tu anem lau ñatô sa-nga. Mêtê dau in gitôm da nan Anötö gêlic ñayham whin.

¹⁷ Danam wambu lau bata nan sêyob mac lau akên whin-nga, ma asôc ñac ñapu, tu bu sêkôm si gwelen ti atac ñayham-nga. Bu ñac sem gwelen pi Anötö ndê yom bu sêpuc mac nem gatôm dôñ, ma tinambu Anötö oc kip ñac sa ñapep pi gwelen dau. Mac bu danam wambu ñac ñapep dom, dec oc kôm ñac ñalôm ñawapac, ma oc tòm dom bu sênem mac sa ñapep.

¹⁸ Ateñ mbec tu yac-nga, bu yac anjahê ñannga bu asa mba lêtñ gitên en, ma yac ambo ti atac pa su pi yac mba lêtñ.

¹⁹ Ma atên mbec ñannga bu Pômdau nem aö sa bu watap sen watên mac waloc-nga sa ñagahô.

Yom ñambu-nga

²⁰ Yac neñ Pômdau Yisu ma ñgac ñayham yob domba-nga kêt ndê dac siñ tu êmatin pwac yêc ñapan-nga, dec Anötö un in sa akên lau batê-nga. Ma aö bu waten Yom Malô Ñadau, Anötö dau,

²¹ bu ndic dabin mac bu akôm mêtê ñayham en ma asa nem lêtñ hon tòm in ndê atac whin. Ma tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, dec aö waten in bu puc yac hon dôñ tu bu gêtñ hon nan dakôm, nan ndic in tandô ñayham. Datoc Yisu ndê waê sa tòm bêc sambob. Yomandô.

²² O asidôwai. Aö gato bapia apê dindêc bu wanjilí mac bu asap lêtñ ñayham dôñ

* **13:11** - alic Lev 16:27. Yom pi lau Israel-nga si Om Atu Sêkên Da ô Sac Ñagêyô-nga (Day of Atonement), nan sêto yêc Lev 16:1-34. Hib 13:12 bu tôc asê tiawê bu Yisu ndê mbac ndu hóc gêtêc da nan dabuñsiga Israel-nga sêkên ti yala ti yala (Hib 7:11-9:18), ma bu êñgilí lau sêkên whin-nga bu sêñkuc Yisu ti atac pa su en.

ɲapaɲ. Ma kwahic dec aö bu waterɲ mac bu akôc aneɲ yom hoɲ sa ma asôc ɲapu.

²³ Aö wakêɲ ɲawaê têɲ mac bu sêhu yac neɲ asidôwa Timoti siɲ su yêc gapocwalô. Inɲ bu hôc asê aö ɲagahô, dec alu oc aloc ma alic mac.

²⁴ Akêɲ aneɲ acsalô ɲayham têɲ mac nem lau bata hoɲ, ma têɲ A nôtö ndê lau dabuɲ hoɲ bocdinaɲ. Ma lau gameɲ Itali-ɲga sêkêɲ si acsalô têɲ mac whiɲ.

²⁵ Anôtö ndê mwasiɲ whiɲ mac hoɲ.

Jems ndê bapia Yom whê bapia dindéc sa-nga

Namalac nan to bapia dindéc, nan ndê naé Jems. In ngac bata nan yob lau sêkên whin Yisu-nga nan sêndöc malac Jerusalem (Apo 15:13). Lau tigauc daêsam gauc gêm bu Jems in Pômdau Yisu asi (Mak 6:3).

Jems to bapia dindéc têt lau sêkên whin Yisu Kilisi-nga nan sêndöc babalip yêc lau nan lau Israel dom, nan si gamej. In sam nac bu lau nan sêsa akên gôlôwac Israel-nga si toj 12 (1:1), ma bocdinaj lau natô gauc gêm bu mboe in to bapia dindéc têt lau Israel-nga nan sêlhö su yêc malac Jerusalem têt ndoc lau sêkên kisa nac (Apo 8:1; 11:19). Ma lau natô gauc gêm bu bapia dindéc gic waê lau sêkên whin-nga honj, lau Israel-nga, ma lau gamej apa-nga sêwhin.

In ndê bapia dau hêganôj lêt ti sakinj nayham nan gic lau sêkên whin-nga nawawê. In bu kên puc nac bu sêtöc si sêkên whin nandô tiawê, ma bu sêhu mêtê sac-sac honj sinj. Jems bu tôc asê bu lau si sêkên whin in gêt nan sêsôm na whasuj nambwa dom, magoc lau nan sêkên whin nandô, nan si lêt ti sakinj oc tôc gêt dau asê tiawê.

Jems gic hu ndê bapia

¹ Aô Jems nan gam akinj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, gato yom dindéc têt mac lau akên whin Yisu-nga, nan asa akên gôlôwac Israel-nga toj 12, mac lau nan andöc babalip yêc lau apa si gamej. Acsalô têt mac honj.

Dahôc nawapac ti atac lu-lu dom

² O anej asidôwai. Gêt wapac me lêtôm bu tap mac sa, nan alic nditôm gêt atac nayham-nga.

³ Mac anjalê bu gêt bocke nan kêsahê mac nem akên whin, nan gêm mac sa bu alhac nanja.

⁴ Ma mac bu ati lau alhac nanja-nga, dec oc ndic dabinj mac atôm gwalam akwa akên whin-nga, ma mac oc apônda gêt danj dom.

⁵ Magoc mac nem asa bu pônâ gauc, nan ten Anötö bu kên gauc têt am, ma in oc kên. Bu Anötö in mwasiñ nâdau, ma oc lic namalac nan ten gêt têt in, nan sac dom, in oc kên gêt têt in ti atac whin.

⁶ Magoc têt ndoc am ten gêt dau, nan ten ti atac lu-lu dom. Ten ti kên whin bu am oc tap nandô sa. Asa nan ten gêt ti atac lu-lu, nan gitôm gwêc nan mbu gêli sa ma pi sip napanj.

⁷ In namalac kainj dinañ, gauc nem bu in oc kôc gêt danj yêc Pômdau dom.

⁸ In namalac gauc lu-lu-nga, ma kôm ndê gêt honj bambalinj.

Dahê gauc pi mone ti wapa napanj dom

⁹ Mac asidôwai nan lau waêm mba ma lau nalôm sawa, aô wasôm têt mac bu atac nayham sa, bu Pômdau gêlic mac atôm lau tiwaê tu mac nem akên whin-nga.

¹⁰ Ma mac lau ti lêtôm, Anötö bu êngwiniñ mac, goc atac nayham sa. Ahê gauc pi mac nem mone ti wapa dom. Bu gêt dau oc ninja gitôm a namlha nayham, nan

¹¹ ac pi ti nandê atu, ma pec e namlha kêsôlô, dec namlha nayham dau pacndê. Ma nalên tigenj, lau ti lêtôm nan sem gwelenj napanj tu sêtap mone sa-nga, nan oc sêninja bocdinañ.

Lêtôm ti saê

¹² Asa nan bu lhac nanja têt ndoc in kêsahê lêtôm ti saê, nan oc tap Anötö ndê mwasiñ sa, bu nawapac dau kôm in hu ndê kên whin sinj dom, ma Anötö oc kên in ndöc tali napanj. Naôli dau dinañ Anötö gic bata su bu kên têt lau nan atac whin in nanj.

¹³ Namalac danj bu lêtôm tap in sa, nan hê gauc bu Anötö kên lêtôm têt in lec dom. Bu gêt danj gitôm dom bu êntôm Anötö, ma Anötö dau kêtôm namalac danj dom.

¹⁴ Mba! Lêtôm nahu sip namalac dau ndê atac galac, nan kên gauc têt in ma kêtôm in bu kôm sac.

¹⁵ Ma namalac nan sôc atac galac naju, nan kôm mêtê sac. Ma namalac nan kôm mêtê sac, nan wêkainj señ mbac ndu-nga.

¹⁶ Bocdinañ anej asidôwai atac whin-nga, ayob daôm bu lau danj sênsau mac dom. Lêtôm meñ akên Anötö dom. Mba!

¹⁷ Damanj undambê-nga, nan kên nawê honj sêlhac umbonj, nan mwasiñ nayham

hoj ɲadau, ma gɛɲ ɲayham hoj naɲ datap sa, naɲ meɲ akɛɲ iɲ ndê. Tôm bêc hoj ac pi ma sip tiyham, ma ac ɲa-ayun yêc teɲ dom. Magoc Anötö gitôm ac ɲa-ayun dom. Iɲ kôm gɛɲ ɲayham eɲ tu êmwasiɲ yac-ɲga, ma kac ndê awha kwi-kwi dom.

¹⁸ Ma iɲ kɛɲ iɲ ndê yom ɲandô sip yac neɲ ɲalôm tu bu kôm yac dati lau wakuc, datôm gɛɲ hoj naɲ iɲ kɛɲ, naɲ si ɲandô mbêc.

Dangô mêtê ti dakôm ɲandô sa

¹⁹ O aneɲ asidôwai atac whiɲ-ɲga, aɲgô su naɲ. Atisa ɲagahô tu asôm daôm nem yom-ɲga dom, magoc akɛɲ danam lau ɲatô si yom ɲapep muɲ. Ma ayob daôm bu atac ɲandê ɲagahô dom.

²⁰ Bu ɲamalac si atac ɲandê kalhac ɲac ahuc e sêso lêɲ gitêɲ naɲ Anötö tac whiɲ.

²¹ Tu dinaɲ-ɲga dec aô wasôm tɛɲ mac bu mêtê ɲadômbwi ma mêtê sac hoj naɲ kêsôwec tiatu yêc gameɲ nom-ɲga, naɲ ahu siɲ! Aɲgwiniɲ daôm ma akôc Anötö ndê mêtê naɲ sic dulu tɛɲ mac su, naɲ sa sip nem ɲalôm e tidôɲ, bu yom dau gitôm bu nem mac si.

²² Mac bu aɲgô Anötö ndê yom ɲambwa, dec oc aɲsau daôm. Aɲgô ma akôm ɲandô sa!

²³ Asa naɲ ɲgô mêtê magoc kôm ɲandô sa dom, naɲ gitôm ɲamalac naɲ tôc gwaniɲ sip busunôm bu lic dau aɲgô andô.

²⁴ Iɲ gêlic su, goc sa gi ma ɲagahô kêlhiɲ aɲgô andô siɲ.

²⁵ Magoc asa naɲ tôc gwaniɲ Anötö ndê yomsu ɲandô* naɲ kêgapwêc yac su yêc mêtê sac, ma sôc ɲapu ti gauc gêm ɲapaɲ, naɲ Anötö oc nem mbec gɛɲ hoj naɲ iɲ kôm.

²⁶ Asa naɲ gauc gêm bu iɲ gêm akiɲ Anötö ɲapep, magoc gêm gôliɲ dau ndê êmbala dom, naɲ kêsau dau. Ma gɛɲ hoj naɲ iɲ kôm bu nem akiɲ Anötö, naɲ gitôm gɛɲ ɲambwa ma gic Anötö tandô ɲayham dom.

²⁷ Mac bu anem akiɲ Anötö ɲalêɲ gitêɲ naɲ iɲ oc lic ɲayham, goc akôm gɛɲ bocdec. Anem mosibu ti lauwê sawa naɲ sêhôt

ɲawapac, naɲ sa. Ma ambo ahê tɛɲ mêtê ɲadômbwi nom-ɲga hoj.

2

Datoc lau hoj sa

¹ O aneɲ asidôwai, mac naɲ akɛɲ whiɲ yac neɲ ɲawasi ɲadau Pômdau Yisu Kilisi. Atoc lau tiwaê ma lau waêmbe hoj sa ɲalêɲ tigeɲ.

² Mboe mac akac daôm sa tu alic om-ɲga, ma ɲamalac lu sêsôc sêmeɲ. ɲgac dan sôc ɲakwê ɲawasi ti gôlôn gol, magoc ɲgac dan iɲ ɲgac ɲalôm sawa naɲ sôc ɲakwê akwa gwelen-ɲga.

³ Mac oc akôm sake? Mboe mac oc atoc ɲgac ti ɲakwê ɲawasi sa, ma asôm tɛɲ iɲ bu, “Am ndôc pôn ɲayham dindec,” a? Ma asôm tɛɲ ɲgac ɲalôm sawa, “Am lhac ɲambu-ɲga dê,” me “Ndôc nom dindec yêc yac gahiɲ-ɲga,” a?

⁴ Mac bu akôm bocdinaɲ ma atoc mac nem lau ɲatô sa hôt gêlêc lau ɲatô su, dec mac atôm lau sêmatôt yom-ɲga naɲ si gauc tisac.

⁵ O aneɲ asidôwai atac whiɲ-ɲga, aɲgô su naɲ. Lau naɲ lau nom-ɲga sêlic bu lau ɲalôm sawa, naɲ Anötö tac whiɲ bu êɲjaliɲ ɲac sa bu sêkêɲ whiɲ ɲaɲga, dec sêti lau ti lêlôm yêc iɲ aɲgô-ɲga. Ma iɲ oc kɛɲ ɲac sêwêkaiɲ gameɲ undambê-ɲga naɲ iɲ gic bata bu kɛɲ tɛɲ lau naɲ atac whiɲ iɲ. Yom dau iɲ yom ɲandô.

⁶ Magoc mac apu lau ɲalôm sawa. Ma lau ti lêlôm naɲ mac atoc ɲac sa, naɲ sêtoc mac sa ô dom. ɲac sêlic ɲayham bu sêɲgwiniɲ mac, ma ɲac bu sêtap yom dan sa pi mac, dec ɲac oc sêwê mac atêɲ lau sêmatôt yom-ɲga andi.

⁷ Yomandô! Ma tɛɲ ndoc lau dau sêɲgwiniɲ mac, naɲ sêpu mac nem ɲadau ndê ɲaê ɲayham whiɲ.

⁸ Anötö ndê yomsu naɲ sêto yêc bocdec bu, “Atac whiɲ lau meɲpaɲ am-ɲga gitôm mac atac whiɲ daôm,” naɲ tiɲamata yomsu hoj naɲ sêhêganôn ɲamalac si lêɲ sêmbô sêwhiɲ dandi-ɲga ma piɲ ɲac hoj dôɲ

* **1:25:** ɲgac naɲ to Hibrû tôc asê bu yomsu amanlu gitôm dom bu ndic dabiɲ lau bu sêti lau gitêɲ (7:19; 10:1). Bocdinaɲ lau daêsam gauc gêm bu yom naɲ Jems to pi Anötö ndê yomsu ɲandô, naɲ hêganôn yomsu amanlu dom, magoc hêganôn ɲawaê ɲayham. Bu ɲawaê ɲayham whê sa bu Yisu gic dabiɲ yomsu pwac akwa-ɲga hoj (Mat 5:17) ô yac, ma ɲalau Dabuɲ gêm gôliɲ lau sêkêɲ whiɲ-ɲga ma gêm ɲac sa bu sêsa lêɲ gitêɲ tôc yomsu sôm (Rom 8:2-4).

sêpitigen. Mac bu danam wambu yomsu dau, dec mac oc atoc nem asidôwai sa napep.

⁹ Magoc mac bu atoc lau tiwaê sa ma apu lau waêmba, dec mac akôm sac, ma yomsu dau kêmatôc mac, ma tôc asê bu mac lau aŋgili yomsu-ŋga.

¹⁰ Aô wasôm têŋ mac, bu asa naŋ danŋa wambu yomsu hoŋ napep, magoc kêgili yomsu nahlô atêc dan, naŋ gitôm ŋamalac naŋ kêgili yomsu hoŋ.

¹¹ Anötö dau kêŋ yomsu dan bocdec, ‘I “Kôm gêŋ mockaiŋ-ŋga dom,” ma kêŋ dan tiyham bocdec, ‘I “Ndic ŋamalac ndu dom.” Am bu kôm mêtê mockaiŋ-ŋga dom, tigen am bu ndic ŋamalac dan ndu, naŋ dec am gitôm ŋamalac kêgili yomsu hoŋ-ŋga.

¹² Mac aŋyalê su bu ŋasawa saun Anötö oc êŋsahê mac, êŋkuc yomsu naŋ in kêŋ bu êŋgapwêc yac su. Bocdinaŋ dec asôm yom ti akôm nem mêtê hoŋ napep eŋ.

¹³ Mac bu tamwalô lau dom, dec Anötö oc tawalô mac dom têŋ in ndê bêc matôc-ŋga. Tamwalô lau, ma mac oc atap in ndê matôc sa dom.

Dakôm mêtê ŋayham tôc yac neŋ dakêŋ whiŋ asê

¹⁴ O aneŋ asidôwai. ŋamalac dan bu sôm, “Aô gakêŋ whiŋ Yisu Kilisi,” magoc kôm mêtê ŋayham dom, dec in ndê kêŋ whiŋ ŋandô mba, ma oc nem in si dom.

¹⁵ Mac bu alic awhê me ŋgac kêŋ whiŋ-ŋga dan naŋ pônnda ŋakwê ti gêŋ daneŋ-ŋga, dec mac oc akôm sake?

¹⁶ Mac bu asôm têŋ in bu, “Am ndi ti yom malô, ma oc ŋayham bu am tap nem gêŋ daneŋ-ŋga ti ŋakwê sa,” magoc akêŋ gêŋ dan bu anem in sa dom, dec mac nem akêŋ whiŋ oc ŋandô mbasi.

¹⁷ Bocdinaŋ, asa naŋ sôm bu in kêŋ whiŋ, magoc kôm ŋa-sakiŋ dom, naŋ ndê kêŋ whiŋ gitôm gêŋ batê.

¹⁸ Mboe ŋamalac dan oc sôm, “Aô gakêŋ whiŋ, dec gitôm,” ma dan oc sôm bu, “Aô gakôm mêtê ŋayham, dec gitôm.” Oyaê! Am bu ŋamalac naŋ mêtê ŋayham mbasi, dec ŋalêŋ bocke aô oc waŋyalê bu am kêŋ whiŋ ŋandô? Magoc lic mêtê ŋayham dec aô gakôm gambo, oc tôc aneŋ gakêŋ whiŋ asê têŋ am.

¹⁹ Bocke? Am toc daôm sa bu am kêŋ whiŋ bu Anötö tigen dê mbo, a? Aluê! ŋalau sac sêkêŋ whiŋ bocdinaŋ sêwhiŋ, ma sêtôc dau ŋandô!

²⁰ Am ŋamalac gauc mbasi-ŋga! Am nem kêŋ whiŋ naŋ mêtê ŋayham mbasi, naŋ ti gêŋ ŋambwa. Gauc nem yom bocdec.

²¹ Abaŋ Abraham in bu kêŋ in ndê atu Aisak ti da pi alta, ma tu dinaŋ-ŋga dec Anötö gêlic in bu ŋgac gitêŋ.

²² Mac hoŋ alic su naŋ. Abraham ndê kêŋ whiŋ ti in ndê gwelen sêpuc dau dôŋ. Ma in ndê gwelen ti sakiŋ gic dabiŋ in ndê kêŋ whiŋ.

²³ Yom naŋ sêto yêc naŋ sôm bu, “*Abraham kêŋ whiŋ Anötö dec Anötö gêlic in ti ŋgac gitêŋ.*” Yom dau ŋandô sa pi gêŋ naŋ in kôm, ma Anötö dau sam Abraham bu in ndê silip.

²⁴ Bocdinaŋ mac hoŋ alic! Dakêŋ whiŋ ŋambwa kôm yac dati lau gitêŋ yêc Anötö aŋgô-ŋga dom. Gêŋ naŋ dakôm tu danaŋ wambu Anötö-ŋga, ma yac neŋ dakêŋ whiŋ, naŋ lu-lu sêkôm yac dati lau gitêŋ.

²⁵ Ma gêŋ dan tiyham. Gauc nem awhê seŋ-ŋga Rahab. In gêm yaom lau Israel-ŋga naŋ sêtip gameŋ Kanan-ŋga, ma kêmasaŋ ŋac si lêŋ bu sêlhô sêndi. Ma tu dinaŋ-ŋga Anötö gêlic in bu awhê gitêŋ.

²⁶ ŋamalac naŋ wayahô mbasi, naŋ in gêŋ batê. Ma yac bu dakêŋ whiŋ magoc dakôm mêtê ŋayham dom, dec yac neŋ dakêŋ whiŋ gitôm gêŋ batê bocdinaŋ.

3

Dayob êmbalaŋ

¹ Aneŋ asidôwai, aŋgô su naŋ! Têŋ Anötö ndê bêc êmatôc lau-ŋga, naŋ in oc kip yac lau naŋ andôhôn in ndê mêtê têŋ lau, naŋ sa napep pi yac mba gwelen dau. Tu dinaŋ-ŋga mac nem asa bu ti kêdôhônwaga mêtê-ŋga, naŋ kôc gauc pi yom dau muŋ su naŋ.

² Mêtê sac kôm yac hoŋ dapeŋ ŋalêŋ daêsam. ŋamalac naŋ gitôm bu yob ndê êmbala e sôm yom so dan dom, naŋ ŋamalac gitêŋ, ma gitôm bu nem gôliŋ in ndê ŋamlic ŋagêŋ hoŋ napep.

³ Lau naŋ sêndôc hosi ŋahô, naŋ sêkêŋ ain sôc hosi whasaŋ, bu sênem gôliŋ hosi ma sêkac in kwi êŋkuc ŋac si atac whiŋ.

⁴ Ma akôc gauc pi wañ atu-tu. Mbu ñadinda peñ lac sac andô, magoc gôlinj atêc dinanj kêñ inj kêti kêkuc ñgac gôlinj-ñga ndê atac whinj.

⁵ Ñalêñ tigenj, yac êmbalanj inj gêñ saun andô danj yêc ñamlic ñagêñ honj, magoc inj yom datoc dauñ sa-ñga daêsam ñahu. Mac añyalê bu ya ñamsi saun danj gitôm bu ti ya atu ma neñ pwa atu danj su.

⁶ Ma yac êmbalanj dau gitôm ya. Yêc yac neñ ñamlic ñagêñ honj, sac ñahu yêc êmbalanj, ma yac bu dayob ñapep dom, dec sac oc êñsôwec e nem ñamlic sambuc ahuc ma kôm yac neñ têm dambo tanli-ñga honj tisac. Ma sac nanj ñahu yêc êmbalanj, nanj meñ akêñ ya lambwam-ñga.

⁷ Lau ñatô sêkôc bôc ti mbac ma sêyob e gêñ dau timalô. Ma gitôm bu sêkôm mboc ma gêñ gwêc-ñga timalô bocdinañ.

⁸ Magoc lau danj sêtôm dom bu oc sênem malô êmbala. Bu ñamalac êmbala inj gêñ sac nanj yêc teñ dom, ma ñamalic sac gêm inj ahuc.

⁹ Yac tam danje yac neñ Pômdau ti Damanj undambê-ñga ña êmbalanj, magoc ñamalac nanj Anötö kêmasañ bu sênem inj anjô sêmbo nom, nanj yac dapucho ñac ña gêñ tigenj dinanj.

¹⁰ Anjô su nanj. Mbec ti yom sac, lu-lu sêsa akêñ whañsunj tigenj. O anej asidôwai, mêtê dau inj sac sambuc!

¹¹ Mac gauc gêm bocke? Oc tôm bu gwêc ma bu ñayham tu danôm-ñga lu-lu sêsa akêñ bubata tigenj? Mba!

¹² O anej asidôwai. Gitôm dom bu datap bu danôm-ñga sa yêc gwêc ñalôm. Ma gêñ danj tiyham. Oc datap wa ñandô sa yêc a kinj, me a kinj ñandô yêc wa? Mba.

Lau tigauc sêkôm mêtê ñayham

¹³ Mac nem asa inj ñamalac tigauc, nanj toc dau sa pi ndê gauc dom, magoc kôm mêtê ñayham ma sa lêtj gitênj eñ, tu bu têtj gêñ dau asê.

¹⁴ Tigenj mac lau nanj asa lêtj atoc daôm sa tu ahôc gêtêc asidôwai-ñga, me mêtê lêtmuñ-ñga bu yêc mac nem ñalôm, nanj atoc daôm sa me añsau daôm bu mac lau tigauc lec dom.

¹⁵ Bu lau nanj sêkôm mêtê lêtmuñ-ñga ti mêtê sêhôt gêtêc dau-ñga, nanj si gauc meñ

akêñ Anötö ndê dom. Mêtê dau ñahu yêc nom, kêkuc ñamalac nom-ñga si gauc ñambwa, ma meñ akêñ Sadanj ndê.

¹⁶ Mêtê lêtmuñ-ñga ti ahôc gêtêc daôm-ñga bu yêc mac nem ñalôm, dec mac oc apinj daôm dôñ ñapep dom, ma mêtê sac tidau-tidau oc nem mac ahuc.

¹⁷ Asa nanj kôt gauc ñayham yêc Anötö ndê, nanj gêñ ñamata-ñga inj oc kôm mêtê ñawasi eñ. Inj oc yob dau bu tac ñandê ñagahô dom, ma inj oc ti ñamalac atac whinj lau ti sôt yom ñapu-ñga. Inj ñamalac tawalô lau-ñga ma ndê gwelenj oc nem ñandô daêsam. Inj oc kôm mêtê ñayham têtj lau tiwaê ma têtj lau waêmbe sêwhinj, ma oc êñsau lau danj dom.

¹⁸ Lau nanj sêkôm gêñ malô ma sêhê wamba lau, nanj sêtôm lau nanj sêsô gêñ ñawhê ñayham sip si ôm. Ma ñac si gwelenj dau oc nem ñandô bu ñac ma lau daêsam sêtap lêtj gitênj sa.

4

Lêtj atac whinj gêñ nom-ñga-ñga

¹ Akôc gauc pi gêñ nanj kôm mac atac ñandê ti asôm daôm. Aô wasôm têtj mac, bu mêtê dau meñ akêñ mac nem ñalôm akwa, nanj kac mac tu asa lêtj atac whinj gêñ nom-ñga-ñga.

² Gêñ nanj mac atac whinj, nanj mac atap sa dom, ñahu bu mac atenj têtj Anötö dom. Mac tamgatu gêñ dau ñapanj e mac atac ñandê sa ti asôm daôm, ma mac oc akôm mwasac e nditôm bu andic ñamalac ndu. Magoc mac atôm dom bu akôc gêñ nanj mac atac whinj.

³ Ma têm ñatô mac atenj gêñ têtj Anötö, magoc inj kêñ têtj mac dom. Mac atap sa dom, ñahu bu mac atenj gêñ dau tu bu amwasinj daôm-ñga ñambwa, ma gauc dinanj inj solop dom.

⁴ Mac atôm lau mockainj-ñga, bu mac ahu Anötö sinj ma asap gêñ nom-ñga dôñ. Mac anjô! Asa nanj tac whinj gêñ nom-ñga hôt gêtêc, nanj Anötö ndê silip dom, inj Anötö ndê ñacyo.

⁵ Anötö ndê yom nanj sêto yêc, nanj whê sa bu Ñalau nanj Anötö kêñ mbo yac neñ ñalôm, nanj gêm lêtmuñ yac neñ gatunj ma tac whinj

ņandô bu dasap inj dôņ ņapaņ. Gauc nem yom dau ņapep, bu inj yom ņambwa dom.

⁶ Anötö kênj ndê mwasiņ têtj yac tu bu puc yac dôņ pi lêtj sac-ņga. Tu dinaņ-ņga sêto yom yêc bocdec bu:

Anötö kêgwiniņ lau naņ sêtoc dau sa, magoc kêmwasiņ lau naņ sêņgwiniņ dau. *[Prov 3:34]*

⁷ Bocdinaņ asôc Anötö ņapu. Apuc daôm dôņ têtj Sadana bu êntôm mac dom. Amasuc inj su ma inj oc lhö su yêc mac.

⁸ Atigasuc Anötö dec inj oc tigasuc mac. Mac lau naņ akôm mêtê sac, naņ aņgwasiņ amam ma ahu mêtê dau siņ. Ma mac lau naņ aņkuc Anötö ti gauc lu-lu, naņ amasaņ nem ņalôm ņawasi sa.

⁹ Anem daôm kwi ma atañ tu mac nem sac-ņga. Mac nem mbwac nem dau kwi ti daņgibo, ma mac nem atac ņayham nem dau kwi ti atac ņawapac.

¹⁰ Aņgwiniņ daôm yêc Pômdau aņgô-ņga, goc inj oc toc mac sa.

Aņgôliņ yom pi nem asidôwai dom

¹¹ O asidôwai, aņgôliņ yom pi daôm dom. Asa naņ gêm dôhônj dau pi ndê asidôwa daņ, naņ gêlic asidôwa dau sac ma sôm yom pu inj-ņga, naņ pu yomsu ma gêlic yomsu dau sac whiņ.* Ma am bu pu yomsu, dec am sôc yomsu dau ņapu dom.

¹² Anötö naņ kênj yomsu, naņ ndê ņaclai yêc bu nem lau si, me seņ ņac su. Ma inj tawasê oc êņsahê lau hoņ pi ņac si mêtê. Bocdinaņ am asa dec gauc gêm bu êmsahê nem asidôwai?

Datoc daun sa dom

¹³ Aô wasôm yom pi lau naņ gauc gêm bu sêti ņadau dau. Mboe ņamalac daņ oc sôm yom bu, “Kwahic dec me laņsê, aô watêtj malac atu daņ wandi, wanem gwelenj nditôm yala daņ sambuc, ma watap mone daêsam sa.”

¹⁴ Mac atôm dom bu aņyalê gêtj naņ oc hôc asê têtj laņsê. Mac alic nem têm ambo tamli-ņga bu inj gêtj atu, a? Mba! Inj gitôm yawalec naņ puc pi meņ magoc ņasawa sauņ eņ hê su.

* **4:11:** Lau atu-tu gauc gêm bu Jems kôc gauc pi yomsu tigenj bu ‘Atac whiņ nem asidôwai tôm am tac whiņ daôm,’ dec to yom dinaņ. Yomsu dau yêc Lev 19:18; ma Jem 2:8.

¹⁵ Gauc nem bu ati ņadau tu amasaņ daôm nem lêtj asa-ņga dom, magoc asôm yom bocdec bu, “Pômdau bu lic ņayham, dec yac oc ambo taņli ma akôm gêtj bocdec me gêtj bocdê.”

¹⁶ Magoc mac lau wachuc naņ êlêmê atoc daôm sa, ma mac nem mêtê dau inj mêtê sac.

¹⁷ Bocdinaņ asa naņ kêtjalê lêtj ņayham magoc kôm dom, naņ kôm sac.

5

Jems kênj puc lau ti lêtôm

¹ Mac lau ti lêtôm naņ ac mone ti wapa daêsam sa, naņ aņgô! Apuc daņgibo sa ma atañ pi ņawapac naņ gic waê bu tap mac sa têtj bêc ņambu-ņga.

² Awa ti wapa ma ņakwê naņ mac ac sa tu daôm-ņga, naņ hôc gêlêc su ma yêc ņambwa e da nôm ma sop seņ su.

³ Oyaê! Bêc ņambu-ņga meņ kêtpiņ su, magoc mac akôm bu andic nem awa silba ma gol sa ņapaņ. Mac oc atap matôc sa tu mac nem awa naņ hêko wêmbwa e da nôm su. Ma tu gêtj dinaņ-ņga dec mac nem ņamsôm oc tisac whiņ, gitôm ya gêtj mac.

⁴ Aņgô! Mac aņgamiņ ņaôli ņayham têtj lau naņ sêkôm gwelenj têtj mac. Ma Pômdau ņaclai ņadau ņgô ņawaê ma oc êmatôc mac pi gêtj dau.

⁵ Mac ambo nom ti amwasiņ daôm kêlêc, atôm bôc naņ seņ gêtj ņawahô e sêtôp atu, ma sêņyalê dom bu ņasawa sauņ ņac si ņadaui oc sêndic ņac ndu ma sêneņ.

⁶ Mac êlêmê amatôc lau gitêtj ma akic yom bu andic ņac ndu, magoc lau dau sêkêtj kisa mac dom.

Dahôc ņawapac ti atac pa su

⁷ Bocdinaņ asidôwai, ahônj Pômdau ndê bêc mbu meņ-ņga ti nem atac pa su. Lau naņ sêsô gêtj sip ôm, naņ sêhônj gêtj dau bu nem ņandô. Sêmbo ti atac pa su ma sêhônj u bu ndic ma ac bu pi tôm ņandoc.

⁸ Ma mac bocdinaņ. Ndoc meņ kêtpiņ bu Pômdau oc mbu meņ, dec apuc daôm dôņ bu alhac ņaņga, ma ahônj inj ti nem atac pa su.

⁹ O asidôwai, asec daôm dom. Mac bu asec daôm, dec oc atap Anötö ndê matôc

sa, bu in ndê bêc êmatôc lau-nga meŋ kêpin, gitôm in dau meŋ kalhac mac nem andu ŋagatam.

¹⁰ Asidôwai, akôc gauc pi propet akwa-kwa. Ŋac sêhóc ŋawapac daêsam, magoc sêhoc yom asê sem Pômdau aŋgô ti atac pa su. Gauc nem ŋac si lêŋ dinaŋ ma aŋkuc.

¹¹ Lau naŋ sêhóc ŋawapac ti atac pa su, naŋ yac tampin ŋac. Mac aŋgô min pi Job, naŋ hóc ŋawapac daêsam, magoc gêŋ dau ku in dulu dom, in kalhac ŋaŋga. Ma mac aŋyalê bu tiŋambu Pômdau gêm in sa tiyham. Yomandô! Pômdau in tawalô yac ma atac apu yac ŋandô.

¹² O aneŋ asidôwai, ayob daôm tu gêŋ atu dindec-nga. Mac bu akôm gêŋ daŋ, dec asôm, “Aêc,” ma yom dau gitôm. Mac bu akôm dom, dec asôm, “Mba,” ma mac nem yom dau gitôm. Atôc amam pi undambê me pi nom me pi gêŋ daŋ tu bu andic seŋeŋ nem yom-nga dom. Mac bu akôm bocdinaŋ, dec oc atap Anötö ndê matôc sa.

Yom dateŋ mbec-nga

¹³ Mac nem asa bu tap ŋawapac sa, naŋ teŋ mbec. Ma mac nem asa naŋ atac ŋayham sa, naŋ nem wê ma êmpin Pômdau.

¹⁴ Mac nem asa bu gêmbac, naŋ kêŋ yom têŋ gôlôwac dabuŋ si lau bata sêmeŋ, ma sêteŋ mbec tu in-nga ma sêmbac ndip kwi pi in ŋagôlôn sênem Pômdau aŋgô.

¹⁵ Mbec naŋ mac ateŋ ti akêŋ whin, naŋ oc nem ŋamalac gêmbac dau sa. Pômdau oc nem in sa ma kôm in ŋayham sa tiyham. Ma in ndê sac bu yêc, goc teŋ mbec tu gêŋ dau-nga whin, ma Pômdau oc suc kwi.

¹⁶ Bocdinaŋ asa naŋ kôm sac, naŋ hoc ŋayom asê têŋ asidôwa daŋ, ma asidôwa dau teŋ mbec tu in-nga. Akôm bocdinaŋ, ma ateŋ mbec pi mac nem asidôwai naŋ gêmbac, bu akôm ŋac ŋayham sa tiyham. Mbec naŋ ŋamalac gitêŋ daŋ teŋ, naŋ mbec ti ŋaclai, ma oc nem ŋandô.

¹⁷ Gauc nem propet Elaija. In ŋamalac gitôm yac. In teŋ mbec bu u ndic dom, dec u gic dom gitôm yala tö ma ayô 6.

¹⁸ Goc in teŋ mbec tiyham, dec Anötö kêŋ u gic ma gêŋ ôm-nga sem ŋandô tiyham.

Danem lau naŋ sêhu Anötö ndê lêŋ siŋ, naŋ sa

¹⁹ Aneŋ asidôwai. Mac nem daŋ bu hu Anötö ndê lêŋ ti yom ŋandô siŋ, ma daŋ bu nem in ndê ŋalôm kwi ma kôc in mbu meŋ tiyham,

²⁰ dec aŋyalê gêŋ bocdec. Asa naŋ gêm ŋamalac sac kwi bu hu mêtê sac siŋ, naŋ kêgaho in su yêc seŋ mbac ndu-nga, ma gêm in sa bu tap ŋagêyô sa tu in ndê sac daêsam-nga dom.

Pita ndê bapia namata-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ngac nan to bapia dindéc in Pita, Yisu ndê aposel dan. In to têt lau sêkêt whin-nga nan sêmbo babalip tòm gameñ hon nan lau Rom-nga sem gôlin. Lau dau sêhóc jawapac daêsam, ma lau sêkêt kisa nac tu sêkêt whin Yisu-nga.

Pita tac whin bu puc nac dôn, bu sêlhac nannga ma ti atac nayham tu mwasin atu ti jawasi atu nan Anötö gic bata tu nac-nga yêc undambê. Tòm Anötö un Yisu sa akêt lau batê-nga, nan oc kôm têt nac bocdinañ. In to yom pi nandê ti jawapac daêsam nan Yisu hóc têt ndoc in mbo nom, ma sôm bu lau nan sênkuc Yisu, nan sêwêkain in ndê lêt dinañ. In whê sa bu jawapac tidau-tidau gitôm bu puc nac dôn, ma tinambu têt ndoc Pômdau mbu meñ, nan nac oc sêtap waê atu sa. Ma Pita to yom pi lêt nayham ma dabun bu lau sêkêt whin-nga sênkuc.

Pita gic hu ndê bapia namata-nga

¹ Aö Pita, Yisu Kilisi ndê aposel, gato bapia dindéc têt mac lau nan Anötö kêyalin mac sa, mac lau nan ambo nom atôm lau apa, ma andöc babalip yêc gameñ Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia ma Bitinia-nga.

² Daman Anötö kêyalê gêt hon mun su, dec kêyalin mac sa bu Yisu Kilisi ndê dac êngwasin mac nem sac hon su, ma bu Nalau Dabun kôm mac ati lau dabun, nan danam wambu Kilisi napep. Mwasin ti yom malô akêt Anötö ênsalê mac ahuc.

Yom pi Anötö ndê mwasin atu nem yac si-nga

³ Tampin Anötö, yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba. Nahu bu in tawalô yac ndu andô, dec kôm yac datiwakuc. Gêt dau nandô sa bocdec bu, in un Yisu sa akêt lau batê-nga, ma pin yac dôn tam damin in, ma bocdinañ dec yac dakêt batan nandô nayham kêlêc, nan bu oc dandöc tanli napan.

⁴ Ma dawêkain gêt lêtsem nayham, nan ndê jawasi oc ninga dom, ma tòm dom bu tisac me hê su. Anötö po gêt dau sa gwanan tu mac-nga yêc undambê.

⁵ Mac atap Anötö ndê mwasin nem mac si-nga sa su, ma in kêmasan mwasin dau nandô su ma hêt têt bu têt nandô dau asê tiawê têt bêt nambu-nga. Ma tu mac nem akêt whin-nga, dec Anötö ndê nac lai oc yob mac e atap nandô dau sa.

⁶ Aö kayalê bu mac ambo ti atac nayham atu napan tu Anötö ndê mwasin hon dinañ-nga. Magoc aö kayalê bu jawapac daêsam tap mac sa têt nasawa dindéc, dec kôm mac nem nalôm jawapac whin. Mac ac waê bu atap gêt dau sa, magoc in gêt nasawa apê-nga en.

⁷ Mac anjalê bu lau sêpec gol tu bu nadômbwi ninga ma gol jawasi solop gacgen yêc. Ma nalêt tigen, jawapac nan tap mac sa, nan meñ bu ênsahê mac nem akêt whin. Anötö gêlic mac nem akêt whin bu gêt nandô, gitôm gêt naôli atu, nan hóc gêlêc gol nan oc ninga whin nom dindéc, nan su. Ma mac bu ahóc jawapac ma asap nem akêt whin dôn nannga, dec têt ndoc Yisu Kilisi mbu meñ têt bêt nambu-nga, nan in oc toc mac sa ma kêt waê ti jawasi nayham têt mac.

⁸ Mac nem dan gêlic Yisu pi tandô dom, têt namata-nga e meñ têt kwahic dec, magoc mac atac whin in ma akêt whin in ambo. Ma mac nem atac nayham tu in-nga in gêt atu andô, ma hóc gêlêc namalac si gauc me yom tu awhê sa-nga.

⁹ Ma ndoc meñ kêpin bu mac atap Anötö ndê mwasin nem mac si-nga nandô sa, nan ti mac nem akêt whin nahu.

Propet sêhoc Anötö ndê lêt nem yac si-nga asê

¹⁰⁻¹¹ Lau propet sêhoc yom asê mun su, pi mwasin nan mac atap sa su. Kilisi ndê Nalau mbo nac si nalôm, ma kêgilí nac bu sêhoc yom asê pi Anötö ndê lêt nem lau si-nga. Nalau dau hoc asê têt nac gwanan su, bu Anötö ndê Mesaya oc hóc nandê, ma tinambu tap jawasi atu sa. Magoc nac sênyalê têt ti ndoc ma nalêt su dom, ma tu dinañ-nga dec sêkôm nannga bu sêkip nahu sa.

¹² Njalau tôc asê têtj lau propet bu yom nanj sêhoc asê, nanj tu njac dau-nja dom, magoc sêhoc asê gwananj tu sênem mac sa-nja. Ma lau nanj sêhoc njawaê njayham asê têtj mac, nanj sêwhê yom dau sa ja Njalau Dabun nanj Anötö kênj sip akênj undambê menj, nanj ndê njac lai. Gênj honj nanj propet sêhoc asê, nanj Anötö ndê anjela bocdina nj tac whinj ndu andô bu sênyalê ma sêlic njandô.

Dasa lêtj dabun dandic njawaê

¹³ Tu dina nj-nja dec akôc gauc njapep pi lêtj bocke inj lêtj solop tu asa-nja, ma ambo ti nem gauc njawa. Akênj batam njapanj ti tamkwê mwasinj atu nanj mac oc atap sa têtj bêc nanj Yisu oc hoc dau asê.

¹⁴ Mac ati Anötö ndê balêkoc solop, dec danjam wambu inj njapep, ma ahu mêtê sac honj nanj mac akôm têtj ndoc mac am gauc Anötö, nanj sinj.

¹⁵ Anötö nanj kêgalêm mac sa ati inj ndê, nanj inj dabun andô. Tu dina nj-nja dec ayob daôm nem lêtj honj bu akôm mêtê dabun enj, atôm inj dau.

¹⁶ Bu sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu: Aö Anötö dabun, bocdina nj asa nem lêtj dabun enj. *[Lev 11:44-45]*

¹⁷ Ambo nom atôm lau apa, ma atôc Anötö ma atoc inj sa njapep. Njahu bu Anötö, nanj mac ata bu Damanj, nanj oc toc njamalac danj sa hôc gêlêc danj dom, têtj ndoc inj ênjahê lau honj pi njac si lêtj. Inj oc ênjahê lau honj ja dôhônj tigenj.

¹⁸ Munj-nja mac atôm lau aki nj mêtê sac-nja, tu lêtj gauc mbasi-nja nanj apami sic dulu têtj mac. Magoc Anötö gêmlihi ti kêgapwêc mac su yêc sakinj mêtê sac-nja dina nj. Inj gêmlihi mac su, ja gênj nanj oc ninja whinj nom dindec gitôm gol me silba, nanj dom. Mba. Mac anyalê su bu

¹⁹ inj gêmlihi mac su ja Kilisi ndê dac, nanj hôc gêlêc gênj njôli atu-tu nom-nja honj su. Kilisi kênj dau ti da gitôm domba njawasi njayham nanj njasac mbasi.

²⁰ Anötö kêyalinj inj sa têtj ndoc inj kênj undambê ti nom su dom, ma tôc inj asê tiawê têtj têtj njambu-nja dindec, tu mac-nja.

²¹ Ma tu gênj nanj Kilisi dau kôm tu mac-nja, dec mac akênj whinj Anötö, nanj unj inj sa akênj lau batê-nja, ma kênj njawasi atu têtj

inj. Bocdina nj kwahic dec Anötö ti mac nem akênj whinj njahu, ma mac akênj batam bu atap mwasinj atu nanj inj gic bata têtj mac, nanj sa.

²² Mac asôc yom njandô njapu su, dec ahu lêtj ti mêtê njadômbwi honj sinj su, tu bu anjkuc mêtê njandô atac whinj asidôwai-nja. Bocdina nj kwahic dec aö watenj mac bu akênj nem njalôm sambuc bu akôm mêtê dau njandô sa-nja.

²³ Bu mac atiwakuc su. Mac atiwakuc njahu sip gênj nom-nja nanj gic waê bu ninja, nanj danj dom. Mba. Mac atiwakuc njahu sip Anötö ndê Yom nanj gitôm gênj tali, ma oc yêc njapanj enj.

²⁴ Tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Njamalac nom-nja honj sêtôm kwanj, ma njac si waê gitôm njao la ôm-nja.

Kwanj yêc njasawa apê ma tibasô, ma njao la bocdina nj kêsôlô.

²⁵ Magoc Pômdau ndê yom yêc njapanj. *[Ais 40:6-8]*

Ma Pômdau ndê yom dau, inj njawaê njayham nanj sêhoc asê têtj mac su.

2

¹ Tu dina nj-nja dec ahu mêtê sac-sac honj sinj. Mêtê alic lau sac-nja honj, mêtê anjsau lau-nja, mêtê dasôm yom njayham magoc dakôm njandô sa dom-nja, mêtê lêmunj-nja ti lêtj dapu lau-nja tidau-tidau, nanj ahu honj sinj.

² Akôm njanja bu akôc Anötö ndê yom sa sip nem njalôm e tidônj, njalênj tigenj tôm balêkoc dedec tac whinj bu sênôm su. Ma tôm dinda ndê su gêm balêkoc dedec sa bu sêtiatu, dec Anötö ndê yom oc kôm mac nem akênj whinj ênjôwec tiatu ma alhac njanja e atap Anötö ndê mwasinj nem mac si-nja njandô sa.

³ Mac anyalê Pômdau su ma anjsahê su bu inj ndê mwasinj inj njayham, bocdina nj dec ahu mêtê sac honj sinj, ma anjsalê gênj tu puc gatôm dônj-nja.

Yisu ti hoc njamata-nja andu-nja

⁴ Atigasuc Pômdau Yisu nanj gitôm hoc tali nanj Anötö kêyalinj sa ti hoc njamata-nja bu kwê ndê andu lhac njahô-nja. Njamalac sêtec inj, magoc Anötö dau kêyalinj inj sa, ma gêlic inj njayham kêlêc.

⁵ Mac bocdinañ atôm hoc tali nañ Anötö bu kwê sa ti Nalau Dabuñ ndê andu. Ma in kêyalin mac sa ati lau dabuñ, bu anem akin in atôm in ndê lau dabuñsiga. Ma mac nem gweleñ nandô, nañ bu akêñ daôm sambuc atôm da nañ in oc lic nayham, ma kôc sa tu Yisu Kilisi-nga.

⁶ Tôm yom nañ Anötö sôm pi Kilisi, nañ sêto yêc bocdec bu:

Alic su nañ! Aö gakêñ hoc dan kalhac Lôc †Sayon, nañ aö dauñ kayalin sa ma galic nayham kêlêc bu ti hoc namata-nga andu-nga.

Asa nañ kêñ whin in, nañ oc maya dau dom. *[Ais 28:16]*

⁷ Mac akêñ whin dec alic hoc dau nayham kêlêc. Magoc lau nañ sêkêñ whin dom, nañ sêtec hoc dau tôm sêto yêc bocdec bu:

Hoc nañ lau sêkwê andu-nga sêtec, nañ kwahic ti hoc namata-nga yêc andu dau. *[BW 118:22]*

⁸ Ma yom dan tiyham yêc bocdec:

In hoc nañ lau daêsam oc sêtin gahi pi ma sêpen. *[Ais 8:14-15]*

Nac sêpen, nahu bu sêtec yom pi Kilisi, tôm yom nañ Anötö hoc asê gwanan su.

Anötö ndê lau si lêñ

⁹ Magoc Anötö, nañ kêgalêm mac sa bu ahu nasec sin ma ambo in ndê nawê atu nalôm, nañ kêyalin mac sa muñ su ati in ndê, ma bu ati gôlôwac dabuñ ton tigen, ma anem akin in gitôm lau dabuñsiga nañ sem akin nac si Kin. In kôc mac sa ati in dau ndê lau, tu bu ahoc yom asê pi gêñ atu-tu hon nañ in kôm tu mac-nga.

¹⁰ Muñ-nga mac Anötö ndê lau dom, magoc kwahic dec ati Anötö ndê lau solop. Ma muñ-nga mac atap in ndê tawalô sa dom, magoc kwahic dec mac atap sa su.*

¹¹ Aneñ lau atac whin-nga. Nom dindec ti mac nem malam nandô dom, magoc mac ambo atôm lau apa. Aö bu wanem la mac bu akôm mêtê sac-sac nalôm akwa-nga nandô sa dom. Bu mêtê kain dinañ gitôm nacyo nañ gic sin têt mac napan, ma gitôm bu sen mac nem gatôm su.

¹² Mboe lau nañ sêkêñ whin dom, nañ oc sêngôlin yom pi mac, ma sêsôm bu mac lau akôm sac-nga. Magoc ambo awhin nac ma ayob bu akôm mêtê nayham en, dec nac oc sêlic bu mac nem lêñ ti sakin hon nayham, ma mboe oc ti lêñ bu sênem dau kwi ma sêkôc Anötö sa ti nac si Pômdau, ma sêmpin in têt ndoc in mbu têt yac men.

Dasôc gôlinwaga ti nadaui napa

¹³ Tu Pômdau-nga dec asôc lau hon nañ sem gôlin sêmbo nom, nañ napa. Asa nañ ti mac nem kin atu, nañ asôc in napa.

¹⁴ Ma lau nañ kin dau kêkin bu sênem gôlin gameñ natô, nañ asôc nac napa bocdinañ. In kêkin nac bu sêkêñ nagêyô têt lau nañ sêkôm sac, ma bu sêtoc lau nañ sêkôm nayham, nañ sa.

¹⁵ Bu Anötö tac whin bu mac akôm mêtê nayham en, e lau gauc mbasi-nga nañ sênjalê in ti ndê yom dom, nañ sêngapic whasun ahuc, ma tôm dom bu sêngôlin yom pi mac.

¹⁶ Ambo atôm lau akin nambwa dom, magoc ambo atôm lau nañ sêti nadau dau. Magoc gauc nem bu yom dau kêñ nasawa têt mac bu asa lêñ sac-nga dom. Mba. Bu kwahic dec mac ati Anötö dau ndê lau akin, dec asa nem lêñ ankcuc in ndê atac whin.

¹⁷ Atoc lau hon sa napep, ambo ti atac whin asidôwai sêkêñ whin-nga hon, atoc Anötö ti asôc in napa napep, ma atoc nem kin nom-nga sa.

¹⁸ Mac lau nañ am akin nadaui, asôc nac napa ma atoc nac sa napep. Akôm nalên tigen têt nadaui nayham nañ sêyob mac napep, ma têt nadaui sac nañ si nalôm apê, nañ bocdinañ.

¹⁹⁻²⁰ Mac bu akôm sac dom, magoc sêkêñ nandê têt mac tu anyalê Anötö ma ankcuc in-nga, dec ahoc gêñ dau, ma gauc nem bu Anötö gitôm bu êmwasiñ mac ô nandê dinañ. Magoc mac bu akôm sac ma sêndic mac, nañ tamkwê mwasiñ dan ô nandê dau dom, bu in lêñ solop bu sêmatôc mac.

Tankcuc Kilisi ndê dôhôn hêc nandê-nga

* **2:10:** Pita kôc gauc pi yom nañ propet akwa Hosea to muñ su. Anötö sôm têt Hosea bu sam in ndê balêkoc dan bu 'Aneñ lau dom' (Hos 1:9; 2:23b), ma dan bu 'Lau nañ aö atac whin nac dom' (Hos 1:6; 2:23a). Balêkoc lu dinañ sêti dôhôn lau Israel-nga nañ dangapêc têt Anötö. Magoc tinambu in tawalô lau Israel-nga, dec sam nac bu 'Aneñ lau' (Hos 2:1, 23b) ma 'Lau atac whin-nga' (Hos 2:1, 23a).

²¹ Bu lau naŋ Anötö kêgalêm ñac sa, naŋ sic waê bu sêhóc ñawapac kainŋ dinaŋ. Nahu bu Kilisi hóc ñandê tu mac-nga bocdinaŋ, dec tôc dôhônŋ têtŋ mac bu aŋkuc-nga.

²² Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm bocdec bu:

Inŋ kôm sac daŋ dom, ma sôm yom sac daŋ sa whasuŋ dom. *[Ais 53:9]*

²³ Têtŋ ndoc lau sêsôm yom sac-sac pi inŋ ti sêpu inŋ, naŋ inŋ sôm yom sac daŋ ô dom. Ma têtŋ ndoc sêkêtŋ inŋ hóc ñandê, naŋ gic ndoc ñac bu kêtŋ ñagêyô-nga dom. Mba. Inŋ kêtŋ dau sambuc sip Anötö amba, naŋ oc êmatôc gêtŋ honŋ ñalêtŋ gitêtŋ.

²⁴ Inŋ hóc yac neŋ sac ñagêyô pi dau ñamlic, têtŋ ndoc inŋ mbac ndu pi a gicso dau. Inŋ kôm bocdinaŋ tu bu yac dahu mêtê sac siŋ gitôm lau batê sêhu gêtŋ nom-nga siŋ, ma dambo tanli ti dasa lêtŋ gitêtŋ eŋ. Mêtê sac inŋ gitôm gêmback atu naŋ kôm yac honŋ, magoc ñandê atu naŋ Yisu hóc, naŋ kôm yac ñayham sa tiyham.

²⁵ Bu muŋ-nga mac akôm mêtê sac tidau-tidau tôm domba naŋ si ñadau mbasi, ma sêmbo babalip. Magoc kwahic dec mac ambu atêtŋ ñgac ñayham yob domba-nga, naŋ yob mac nem gatôm ñapep eŋ.

3

Lauwhê ma laungac si lêtŋ ñayham

¹ Aô bu wanem la mac lauwhê whinŋ bocdec bu, asôc nem akwenŋ ñapu ñapep. Ma ñalêtŋ dinaŋ mac naŋ nem akwenŋ sêkêtŋ whinŋ yom ñandô dom, naŋ mboe mac nem lêtŋ ñayham oc nditôm bu nem ñac kwi ma sêkêtŋ whinŋ. Ñac oc sênem dau kwi ñahu sip yom daêsam naŋ mac bu asôm tu bu anem ñac kwi-nga dom.

² Mba. Sêkac dau kwi ñahu sip ñac sêlic bu mac atoc Pômdau sa ñandô, ma asa nem lêtŋ ñawasi eŋ.

³ Mac lauwhê aŋgô. Akôc gauc ñapep pi gêtŋ awê-nga tôm anem bocbiŋ kêclauŋ, me gôlônŋ ñamlic-nga ti ñakwê ñaôli atu-tu. Bu gêtŋ dinaŋ ñadaŋ oc kôm mac ati lauwhê ti aŋôm yêc Anötö aŋgô-nga dom, ma bocdinaŋ gauc nem êñlêc dom.

⁴ Gêtŋ naŋ kôm mac ati lauwhê ti aŋôm yêc Anötö aŋgô-nga, naŋ lêtŋ ñayham ti lêtŋ malô naŋ yêc siŋ dau yêc nem ñalôm. Mêtê kainŋ

dinaŋ Anötö tac whinŋ hóc gêlêc, ma oc tôm dom bu niŋga.

⁵ Bu lauwhê dabuŋ muŋ-nga-nga naŋ sêkêtŋ whinŋ Anötö, naŋ sêŋkuc lêtŋ tigenŋ dinaŋ. Ñac sêsôc si ñgaci ñapu, dec sêti lauwhê ti aŋgô.

⁶ Gauc nem Sara, naŋ sôc inŋ nakwenŋ Abraham ñapu ma sam inŋ bu ndê ñadau. Ma mac bu akôm mêtê ñayham eŋ, ma atôc daôm tu gêtŋ daŋ-nga dom, naŋ mac atôm Sara ndê atuwêi.

⁷ Ma aô bu wanem la mac lau-ñgac whinŋ bocdec bu. Mac aŋyalê su bu mac nem lauwhêi si licwalô gitôm mac nem dom. Bocdinaŋ ayob bu asa lêtŋ ti gauc tu ambo awhinŋ ñac-nga, ma bu atoc ñac sa ñapep. Ma gauc nem bu mac honŋ oc atap Anötö ndê mwasiŋ andôc tamli-nga sa awhinŋ daôm. Mac laungac aŋkuc lêtŋ dinaŋ, dec gêtŋ daŋ oc lhac mbec naŋ atenŋ têtŋ Anötö, naŋ ahuc dom.

Lêtŋ ñayham bu lau sêkêtŋ whinŋ-nga honŋ sêŋkuc

⁸ Aô bu wasôm yom ñatô tiyham naŋ gic waê mac honŋ. Ambo awhinŋ daôm ti ñalôm tigenŋ. Tamwalô nem asidôwai naŋ sêhóc ñawapac, ma anem ñac sa bu atôc nem atac whinŋ ñac-nga asê. Ma ahu gauc atoc daôm sa-nga honŋ siŋ.

⁹ Lau bu sêpu mac me sêkôm mêtê sac tidau-tidau têtŋ mac, naŋ ayob bu akôm ô dom. Magoc asôm yom ñayham ma anem mbec lau dau. Nahu bu Anötö kêgalêm mac sa bu atap inŋ dau ndê mbec ñamwasiŋ sa.

¹⁰ Gauc nem yom naŋ sêto yêc bocdec:

Asa naŋ tac whinŋ bu mbo ñayham tôm inŋ ndê têtŋ mbo tali-nga, naŋ yob whasuŋ têtŋ yom sac-sac ma yom tasanŋ honŋ.

¹¹ Inŋ puc dômbwê mêtê sac honŋ ma kôm mêtê ñayham eŋ, ma êñsahê ñaŋga bu sa ndê lêtŋ honŋ malô eŋ.

¹² Nahu bu Pômdau tatiŋ lau gitêtŋ ma kêtŋ daŋga ñac si mbec. Magoc inŋ atac tec ma aŋgô yaê lau sêkôm sac-nga. *[BW 34:12-16]*

Lau naŋ sêsa lêtŋ gitêtŋ, naŋ oc sêtap kisa sa

¹³ Mac bu akêtŋ nem ñalôm sambuc tu akôm mêtê ñayham-nga, dec asa oc kêtŋ sac mac?

14 Magoc mac bu ahôc ñawapac ma atap kisa sa tu asa lêñ gitên-nga, nañ atôc daôm ti ahêgo daôm dom, bu mac atap Anötö ndê mwasin sa su.

15 Apo Kilisi sa ti Pômdau ndöc nem ñalôm. Akôc gauc ñapañ pi Anötö ndê mwasin ñayham nañ mac tamkwê ambo, dec têt bocke lau bu sêndac mac pi gêñ dau, nañ mac atôm bu awê gêñ dau ñahu sa têt ñac.

16 Magoc akôm gêñ dau ti asap lêñ malô dôñ, ma atoc lau hoñ sa. Ayob daôm bu asa nem lêñ hoñ ñapep eñ, dec oc têt bu ambo ti atac pa su bu mac nem giso mbasi. Ma lau nañ sêpu lêñ ñayham nañ mac asa tu akêñ whin Kilisi-nga, nañ oc maya dau tu ñac si yom-nga.

17 Anötö bu kêt ñasawa têt lau bu sêkêt ñawapac têt mac tu akôm mêtê ñayham-nga, nañ ñayham, hóc gêlêc sêkêt ñawapac têt mac tu akôm mêtê sac-nga.

Kilisi ndê mbac ndu ña-ñandô

18 Bu Kilisi dau mbac ndu tidim tigen tu lau hoñ si sac-nga. Kilisi in ñgac gitên, tigen in hóc ñawapac dau ô yac lau dakôm sac-nga, bu êmasañ lêt datigasuc Anötö-nga. In mbac ndu gitôm ñamalac ti ñamlic nom-nga, magoc Anötö un in sa ti ñalau.

19 Ma ti ñalau dec in gi hoc ndê tisa ñawaê asê, têt ñalau nañ sêndöc gapocwalô.

20 Ñalau dinañ,* ñac danğapêc têt Anötö têt Noa ndê têt. Têt têt dinañ Anötö kôc ndê ñalôm dôñ, ma hôt Noa bu ndic dabin wañ atu nañ in sô. Ma wañ dau gêm lau 8 solop si têt ndoc bu sun atu.

21 Bu dau têt d ôhôt tu busañgu nañ gêm mac lau têt kwahic dec-nga si. Busañgu dau gêm mac sa bu kêtwasin ñadômbwi ñamlic-nga su ñambwa dom. Magoc bu dau gêm mac si bu in piñ mac dôñ am damin Yisu Kilisi tu in ndê tisa akêt lau batê-nga, ma têt asê bu mac amatin pwac awhin Anötö bu asa nem lêñ ñawasi eñ ambo in anğô-nga.

* **3:20:** Yom dau ñahu yêc awê dom. Lau ñatô gauc gêm bu ñalau dinañ, ñac anjela sac nañ danğapêc têt Anötö têt Noa ndê têt, dec in kêt ñac sêndöc gapocwalô ñapañ (alic Gen 6:1-3; ma 2 Pit 2:4). Ma lau ñatô gauc gêm bu ñac lau nom-nga nañ danğapêc têt Anötö têt Noa ndê têt, nañ si ñalau. Ma yom nañ Yisu hoc asê têt ñalau dinañ, nañ bu têt asê têt ñac bu in ku ñac ti in ndê ñacyo hoñ dulu, têt ndoc in mbac ndu pi a gicso dau ma tisa tiyham.

22 Ma Kilisi dau pi undambê gi su, ma ndöc Anötö ndê andô-nga, ma anjela ma gôlin ti ñac lai hoñ sêsôc in ñapu.

4

Lau sêkêt whin-nga si lêt

1 Kilisi hóc ñandê ma mbac ndu têt ñamalac, ma boc-dinañ dec akôc gauc pi in ndê lêt dinañ, ma amasañ daôm bu anğuc in. Bu asa nañ têt dau dom bu hóc ñandê tu Kilisi-nga, nañ têt asê bu in tec lêt mêtê sac-nga.

2 Ma boc-dinañ mêtê sac ñalôm ñagalac-nga oc têt dom bu nem gôlin in tiyham, ma in oc sa ndê lêt hoñ têt Anötö ndê atac whin, e in ndê têt mbo tali-nga pacndê.

3 Bu têt baliñ hic su mac akôm mêtê sac tidau-tidau, têt lau nañ sem gauc Anötö, nañ sêkôm. Lau kain dinañ sêngamin dau têt mêtê sac dan dom. Sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-nga ti mockain-nga maya pac, señ asam ti sênôm gêñ êñin ñac-nga ñapañ, ma sêkôm mêtê sac tu sênem akin gwam-nga.

4 Ma kwahic dec sêlic bu mac lau akêt whin-nga ahu ñac si mêtê wachuc ti lêt sêkôm mêtê sac bambalin-nga sin su, dec ñac gauc gêm yom daêsam ma sêmbalin yom ñamalic daêsam pi mac, tu sêpu mac-nga.

5 Magoc Anötö oc êñsu lau dau pi ñac si mêtê têt in ndê bêt êmatôc lau-nga. In kêtmasañ dau su bu êñsahê lau nañ sêmbo tali ti ñac nañ sêmbac ndu su.

6 Tu yom dinañ-nga dec sêhoc ñawaê ñayham asê têt lau. Ma lau nañ sêmbac ndu su, nañ si sêmbac ndu kêtuc lêt matôc-nga nañ lau nom-nga hoñ sic waê bu sêtap sa tu sêkôm sac-nga. Magoc tu ñac sêngô ñawaê ñayham su-nga, dec ñac si gatu gitôm bu oc mbo tali whin Anötö.

7 Têt meñ kêtin su bu gêñ kwahic dec-nga hoñ oc niñga. Bocdinañ atimêtê daôm ñapep ma ambo ti gauc ñawa tu aten mbec-nga.

8 Asap mêtê atac whin asidôwai-nga dôñ hóc gêlêc mêtê ñayham hoñ su. Bu asa nañ mêtê atac whin-nga gêm in ahuc, nañ têt

bu suc sac bocke nan in ndê asidôwai sêkôm têt in napan, nan kwi.

⁹ Akôc lau sa ti andic ya nac, ma akôm ti atac nayham en.

¹⁰ Anötö gic sam in ndê mwasiñ têt mac hon bu akôm gwelen tidau-tidau. Akôc mwasiñ dau sa nambwa dom, magoc mac tigen-tigen anem akin nem asidôwai napep tôm mwasiñ dau puc mac dôñ.

¹¹ Am asa nan tap mwasiñ hoc yom asênga sa, nan sôm yom tôm Anötö dau sôm yom sa am whamsuñ. Am asa nan bu nem akin gôlôwac dabuñ, nan nem akin tôm licwalô nan Anötö kêt têt am. Ma tu sakin tidau-tidau nan mac hon akôm-nga, nan dec lau oc sêmpiñ Anötö tu Yisu Kilisi-nga. Datoc in sa tu in ndê nawasi ti naclai-nga tôm têt hon ndi. Yomandô.

Lau nan sêkêt whiñ Kilisi oc sêtap kisa sa

¹² O aneñ lau atac whiñ-nga. Asô tu nawapac ti kisa nan kwahic dec mac ahôc, nan-nga dom. Alic tôm gêt wakuc nan am gauc nahu, nan dom.

¹³ Magoc atac nayham bu mac awêkain Kilisi ndê lêt hôt nandê-nga. Ma bocdinañ têt ndoc in mbu men, ma lau hon sêlic in ndê nawasi atu, nan mac oc atac nayham atu bocdinañ.

¹⁴ Lau bu sêpu mac tu Kilisi ndê naê-nga, nan gauc nem mwasiñ atu nan mac atap sa su, bu Anötö ndê Nalau ti nawasi atu mbo whiñ mac.

¹⁵ Aô gasôm yom dec hêganôn nandê ti ngâyô nan lau sêhôt tu sic yomsu nom-nga popoc-nga dom. Mba. Bu mêtê dandic namalac ndu-nga, danem kan gêt-nga ma tanjalôm lau dan si yom-nga, nan gic waê lau sêkêt whiñ-nga dom.

¹⁶ Magoc mac bu ahôt nandê tu anjuk Kilisi-nga, nan mayam daôm dom, magoc ampiñ Anötö bu in hê Kilisi ndê naê pi mac.

¹⁷ Bu nawapac bocke nan tap yac sa têt têt kwahic-nga, nan men bu êñsahê Anötö ndê lau yac muñ. Bocdinañ oc nalêt mba bu lau nan sêkêt whiñ Anötö ndê nawaê nayham dom, nan sêñlêc saê ti nawapac têt têt nambu-nga.

¹⁸ Tôm yom nan sêto yêc nan sôm bu:

Lau gitêt nan sêtap Anötö ndê mwasiñ nem nac si-nga sa, nan sêñlêc nawapac

dom. Bocdinañ lau nan dangapêc têt Anötö ma sêkôm sac napan, nan oc sêlhô su dom andô. *[Prov 11:31]*

¹⁹ Bocdinañ Anötö bu kêt nasawa têt lau bu sêkêt nawapac têt mac lau nan ati in ndê, nan gauc nem yom daêsam e ahu mêtê nayham siñ dom. Magoc akêt daôm sambuc asôt in amba napa, bu in kêmasañ mac ti gêt hon, ma oc hu mac siñ dom.

5

Pita gêm la lau bata ma lau wakuc ti lau hon

¹ Kwahic dec aô bu wanem la lau bata nan sêyob mac. Aô dauñ ngac bata dan, ma aô dauñ galic Kilisi hôt nandê ma mbac ndu. Ma aô oc wawêkain in ndê nawasi nan oc men sa tiawê têt bêt in mbu men-nga.

² Mac lau bata, ayob Anötö ndê domba nan sêmbo mac nem gôliñ napa, nan napep. Akôm tu lau sênyaliñ mac sa ti sêkac mac-nga dom, me tu akôt naôli-nga dom, magoc ayob nac ti atac nayham ma ti nem nalôm sambuc tu anem akin Anötö-nga.

³ Ma atôt dôhôn nayham têt Anötö ndê domba nan sêmbo mac napa. Mac nadau nac, magoc atoc daôm sa me akôm gêt ti nanga têt nac dom.

⁴ Ma têt ndoc Yisu, nan ti lau sêyob domba-nga hon si ngac atu, nan mbu men, nan in oc kôt mac sa ma kêt naôli nayham ti nawasi atu têt mac, nan oc ninga dom.

⁵ Mac lau wakuc, danam wambu ti asôt nem lau bata napa. Ma mac lau hon akôt gauc daêsam pi daôm me apo daôm sa hôt gêlêc nem asidôwai dom, magoc ambo ti angwiniñ daôm. Bu Anötö ndê yom dan, sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêgwiniñ lau nan sêtoc dau sa, magoc kêmwasiñ lau nan sêngwiniñ dau. *[Prov 3:34]*

⁶ Tu dinañ-nga dec ambo Anötö ndê naclai napa ma angwiniñ daôm, ma bocdinañ têt ndoc nan in gêlic nayham, dec in oc po nem waêm sa.

⁷ Gêt bocke nan kêt wapac mac, nan akêt sip Anötö amba, nahu bu in gauc gêm mac napan, ma tac whiñ bu nem mac sa.

⁸ Atimêtê daôm napep ma anem ali, bu mac nem nacyo Sadan kêsalê nasawa tu bu

êntôm mac-ŋga ŋapaŋ. Inj gitôm layon naŋ taŋ atu ma kêsêlêŋ kêgihi ŋapaŋ ma kêsalê gêŋ tu neŋ-ŋga.

⁹ Alhac ŋaŋga ma asap nem akêŋ whiŋ dôŋ bu akêŋ ŋasawa daŋ têŋ Sadaŋ dom, ma amasuc inj su. Ma gauc nem bu mac nem asidôwai sêkêŋ whiŋ-ŋga naŋ sêmbo nom ŋagameŋ hoŋ, naŋ sêŋsahê ŋawapac kaiŋ tigeŋ tôm mac.

¹⁰ Anötö inj mwasiŋ hoŋ ŋadau naŋ kêgalêm mac sa bu piŋ mac dôŋ anem damiŋ Kilisi, ma awêkaiŋ inj ndê ŋawasi naŋ oc niŋga dom. Ŋasawa sauŋ inj oc êŋgaho mac su yêc ŋawapac naŋ kwahic dec mac ahôc, ma inj oc ndic seŋeŋ mac ma puc mac dôŋ ŋa inj ndê ŋaclai, bu alhac ŋaŋga.

¹¹ Inj ndê ŋaclai atu oc yêc ŋapaŋ. Yomandô.

Pita gic bata ndê yom

¹² Sailas naŋ galic gitôm aneŋ asidôwa ŋandô tu puc aô dôŋ-ŋga, naŋ gêm aô sa dec alu ato bapia apê dindec têŋ mac. Bapia dau bu puc yom pi Anötö ndê mwasiŋ dôŋ bu gêŋ ŋandô, ma êŋgilí mac bu tamkwê mwasiŋ dau ŋapaŋ.

¹³ Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga naŋ sêndöc malac Babilon,* naŋ Anötö kêgalêm sa sêti inj ndê lau sêwhiŋ mac, naŋ sêkêŋ si acsalô têŋ mac. Ma Mak, naŋ galic gitôm aneŋ balê, naŋ bocdinaŋ.

¹⁴ Akam daôm aŋkuc lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si lêŋ. Yom malô têŋ mac hoŋ naŋ akêŋ whiŋ Kilisi.

---

* **5:13:** Pita to yom pi malac Babilon, magoc lau daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôŋ malac Rom.

Pita ndê bapia tilu-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pita to ndê bapia tilu-nga hêganônj lau sêkênj whin-nga nanj sêmbô babalip yêc nom ngamenj tidau-tidau. Inj to bu kênj puc njac pi kêdôhônjwaga tasanj daêsam nanj sêhônj asê. Lau dau sêndôhônj lau bu Yisu oc mbu menj dom, ma sêsôm bu mêtê sac inj mêtê njayham.

Pita po lau sêkênj whin-nga sa tu njac si lêtj ti sakin-nga ma kêgilí njac bu sêlhac njanga tu Yisu-nga. Inj whê sa bu Yisu mbu menj njagahô dom, njahu bu Anötö atac whin bu lau honj sênem dau kwi, ma sêtap Anötö ndê mwasinj nem njac si-nga sa, dec tinjambu Yisu oc mbu menj. Ma inj kênj puc lau pi njagêyô sac nanj gic waê kêdôhônjwaga tasanj, ma pi lau honj nanj sêtec yom njandô ma sêsap mêtê sac dônj.

Pita gic hu ndê bapia tilu-nga

¹ Aô Saimon Pita, Yisu Kilisi ndê aposel ti ndê njac akinj, gato bapia dindéc têtj mac lau nanj akênj whin inj. Anötö kêmwasinj mac awhinj yac njac mwasinj njayham kêlêc, dec dati lau dakênj whin-nga. Ma yac dakênj whin bocdec bu, Anötö gêlic yac datôm lau gitênj tu Yisu Kilisi, yac nejn Anötö ma Njag Gêm Yac Si-nga, nanj ndê lêtj gitênj-nga.

² Yac atenj mbec bu Anötö kênj gauc têtj mac bu anjalê injlu yac nejn Pômdau Yisu Kilisi, e injlu si mwasinj ti yom malô ênj salê mac ahuc.

Anötö ndê kêyalinj ti kêgalêm yac sa njandô

³ Anötö kêgalêm yac sa, njahu sip inj dau ndê njawasi atu ti ndê mêtê gitênj. Ma inj kêmwasinj yac njac inj dau ndê njac lai atu, dec puc yac dônj bu dambo tanjli ti datoc inj sa njapen njac yac nejn lêtj honj. Ma yac datôm bu dakôm bocdinajn, njahu bu inj ndê njac lai gêm yac sa bu tanjalê inj tidônj.

⁴ Ma tu inj dau ndê njawasi ti mêtê gitênj-nga, dec inj gic bata bu kênj mwasinj atu ma njayham kêlêc têtj yac. Ma mwasinj dau oc

kôm gwelenj yêc yac nejn njalôm, tu bu nem yac kwi-nga e dasa nejn lêtj gitênj ti dabun ej ma datôm inj dau, ma dalhônj su yêc lêtj dandinajn-nga nanj gic waê lau nanj sêsap mêtê njalôm njagalac-nga dônj.

⁵ Tu yom honj dinajn-nga dec ayob daôm njapen bu mac nem akênj whin ti gênj njandô mbasi-nga dom. Asa nem lêtj akênj whin-nga ti nem njalôm sambuc, ma asap mêtê njayham dônj. Ma ati lau tigauc tu lêtj njayham bu asa-nga.

⁶ Atimêtê daôm njapen, ma alhac njanga ej. Asa nem lêtj honj njapen ej, tu bu atôc asê bu mac atoc Anötö sa.

⁷ Ma asap mêtê atac whin nem asidôwai-nga dônj e andic dabinj nem lêtj atac whin lau honj-nga. Njalênj dinajn dec mac nem akênj whin oc ti gênj njandô mbasi-nga dom.

⁸ Mêtê honj dinajn bu ênj sôwec tiatu-tiatu njapanj e tidônj mac njandô, dec mac nem gauc anjalê yac nejn Pômdau Yisu Kilisi-nga oc ti gênj njambwa ma njandô mbasi-nga dom.

⁹ Bu asa nanj sôm bu inj kêyalê Pômdau, magoc kôm mêtê njayham-njayham dinajn dom, nanj gitôm njamalac tandô pec nanj gêlic gamenj dom, ma inj kêlhinj sinj bu sac honj nanj inj kôm munj-nga, nanj Anötö suc kwi su ma kêgwasiinj inj ndê njalôm njawasi sa.

¹⁰ Tu dinajn-nga anenj asidôwai, anjahê njanga bu asap mêtê njayham honj dinajn dônj, tu bu tôc asê bu Anötö kêyalinj ti kêgalêm mac sa njambwa lec dom. Njahu bu mac bu asap mêtê dau dônj, dec oc tôm dom bu mac apenj.

¹¹ Ma bocdinajn Anötö oc kôc mac sa atôm lau ti waê atu, bu ambo gamenj nanj yac nejn Pômdau ti Njag Gêm Yac Si-nga Yisu Kilisi gêm gôlinj, nanj oc yêc njapanj.

Pita tec bu sênjlinj yom njandô sinj

¹² Tu dinajn-nga dec aô bu wakênj puc mac bu gauc nem yom honj dinajn njapanj. Aô kayalê bu mac akôc yom njandô sa ma anjalê tidônj su.

¹³ Magoc aô galic njayham bu wakênj puc mac tôm anenj têtj wambo tanjli-nga honj bu anjlinj yom dau sinj dom.

¹⁴ Bu Pômdau Yisu Kilisi hoc asê têtj aô bu anenj têtj wahu nom dindéc sinj-nga menj kêpinj su.

15 Bocdinaŋ kwahic dec aö tac whiŋ ŋandô bu mac anyalê yom hoŋ dindéc tidôŋ sambuc yêc nem ŋalôm, bu têtŋ ndoc aö bu wahu mac siŋ, naŋ mac oc gauc nem yom dindéc ŋapaŋ, ma akôm ŋandô sa.

Pita puc lau aposel ti propet si yom dôŋ bu yom ŋandô

16 Yom naŋ yac lau aposel ahoc asê têtŋ mac pi Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋaclai ti ndê bêc mbu meŋ-ŋga, naŋ ŋahu sip yom ŋambwa naŋ ŋamalac gauc kê dom. Mba. Yac dauŋ alic iŋ ndê ŋaclai ti ŋawasi atu su.

17-18 Bu yac ambo awhiŋ Kilisi yêc lôc dabuŋ, ma aŋgô iŋ Damba Anötö Ŋawasi Ŋadau ndê awha naŋ sa akêtŋ undambê. Anötö dau toc Kilisi sa, ma pö iŋ ndê waê sa têtŋ ndoc iŋ sôm yom pi iŋ bocdec bu, “Aö neŋ atungac dau dindéc. Aö galic iŋ ŋayham, ma atac whiŋ iŋ ndu andô.”

19 Gêtŋ hoŋ naŋ yac alic ti aŋgô, naŋ puŋ yom naŋ propet akwa-ka sêhoc asê ti sêto muŋ su, naŋ dôŋ têtŋ yac. Bocdinaŋ atôc gwanin yom dau ŋapep, bu whê nem gauc sa pi yom ŋandô, gitôm ya ŋawê naŋ pô gameŋ ŋasec. Ma asap yom dau dôŋ e Kilisi mbu meŋ, ma tôc gêtŋ hoŋ tiawê têtŋ mac, gitôm Têtênda bêbêc-ŋga pi meŋ ma bêc wakuc meŋ sa.

20 Ma anyalê gêtŋ atu dan bocdec bu, yom hoŋ naŋ Anötö ndê propet sêto, naŋ ŋadan ŋahu yêc ŋac dau-ŋga dom.

21 Bu yom naŋ propet sêhoc asê, naŋ ŋahu yêc ŋamalac dom, magoc sêhoc Anötö dau ndê gauc ti yom asê tôm Ŋalau Dabuŋ kac ŋac.

2

Kêdôhônŋwaga tasan oc sêmeŋ

1 Magoc propet tasan sêmbô lau Israel-ŋga ŋalôm, sêwhiŋ Anötö ndê propet ŋandô, ma ŋalêŋ tigeŋ kêdôhônŋwaga tasan oc sêtisa yêc mac lau akêtŋ whiŋ-ŋga nem toŋ ŋalôm bocdinaŋ. Ŋac oc sêŋsau bu sêndôhônŋ yom ŋandô, magoc yom dau iŋ yom tasan, ma gitôm bu tim lau e sêniŋga gacgeŋ. Yom ŋandô pi Pômdau naŋ gêmlihi ŋac su, naŋ ŋac oc sêsêc ahuc, ma bocdinaŋ dec têtŋ bêc ŋambu-ŋga, Anötö oc tiŋ ŋac su sêniŋga ŋagahô eŋ.

2 Ŋac oc sêtim lau daêsam naŋ sêkêtŋ whiŋ gwalec, e sêŋkuc ŋac ma sêkôm mêtê mayan-ŋga tidau-tidau tôm ŋac dau sêkôm. Ma tu ŋac si lêtŋ dinaŋ-ŋga, dec lau ŋatô oc sêpu yac lau dakêtŋ whiŋ-ŋga neŋ lêtŋ yom ŋandô-ŋga.

3 Ŋac lau atac whiŋ mone-ŋga, dec ŋac oc gauc kê miŋ tu sêndôhônŋ mac-ŋga, ma sêmbac-sêmbac yom mac bu anemlihi ŋac. Magoc yom matôc-ŋga naŋ Anötö kêmatiŋ tidôŋ muŋ su tu sêniŋga-ŋga, naŋ hôŋ ŋac gitôm ŋacyo naŋ yêc bêc dom, magoc gêm neneŋ ŋac mbo.

Lau sac oc sêwê Anötö ndê matôc sa dom

4 Akôc gauc pi yom dindéc. Aŋela naŋ sêkôm sac, naŋ Anötö hu ŋac si yom siŋ dom, magoc kêtŋ ŋac sêndôc gapocwalô lambwam-ŋga, bu sêndôc ŋasec ŋalôm e tôm bêc matôc-ŋga hôc asê.

5 Ma lau naŋ sêkôm sac têtŋ têm ŋamata-ŋga, naŋ Anötö hu ŋac si yom siŋ dom bocdinaŋ. Mba. Iŋ kêtŋ bu suŋ atu ma seŋ lau sac hoŋ su siŋga, magoc Noa naŋ tôc lêtŋ gitêtŋ ti ndê gôlôwac 7, naŋ Anötö gêm ŋac sa.

6 Ma gauc nem malac atu Sodom ma Gomora ti lau hoŋ naŋ sêndôc dinaŋ, naŋ Anötö kêtŋ ya gêtŋ su e ŋadaê ŋambwa yêc. Gêtŋ dau tôm dôhônŋ pi gêtŋ naŋ lau naŋ sêsap mêtê sac dôŋ, naŋ oc sêtap sa têtŋ bêc ŋambu-ŋga.

7 Têtŋ ndoc dinaŋ Anötö kêgaho Lot su yêc malac Sodom, bu iŋ ŋac gitêtŋ naŋ ŋalôm ŋawapac ŋandô tu lau sac malac dinaŋ-ŋga si mêtê ŋadômbwi tidau-tidau-ŋga.

8 Yomandô. Lot iŋ ŋac gitêtŋ ma ndê ŋalôm ŋawasi. Ma mêtê sac naŋ iŋ ŋgô ti gêlic yêc malac dinaŋ tôm bêc hoŋ, naŋ kêtŋ wapac iŋ ndê ŋalôm.

9 Yom hoŋ dinaŋ tôc asê bu lau naŋ sêsap Anötö ti ndê lêtŋ dôŋ, naŋ Pômdau gitôm bu nem ŋac si yêc ŋawapac ti saê naŋ tap ŋac sa. Ma iŋ gitôm bu hê lau sac si yom dôŋ e iŋ kêtŋ ŋagêyô têtŋ ŋac têtŋ bêc ŋambu-ŋga.

10 Ma iŋ oc kêtŋ ŋagêyô sac sambuc têtŋ lau naŋ sêŋkuc mêtê ŋalôm akwa-ŋga naŋ kôm ŋac ŋadômbwi sa yêc iŋ aŋgô-ŋga, ma sêtec bu sêsôc Pômdau me lau dan ŋapu.

Kêdôhônŋwaga tasan si lêtŋ

Kêdôhônwaga tasan nan sêmbô sêwhin mac, nan sêtoc dau sa ma sêkôm gêñ hon yêc lau anğô-nga ti maya pac. Nac sêtoc dau dom tu sêsôm yom sac-sac pi Anötö ndê lau ti nawasi.*

11 Anötö dau ndê anela nan si naclai ti nanga hóc gêlêc nac lau dau si su, nan sêngôlin yom me sêsôm yom sac dan pi lau ti nawasi yêc Pômdau anğô-nga dom.

12 Magoc kêdôhônwaga tasan dinañ sêsôm yom sac-sac daêsam pi Anötö ndê gêñ nan sênyalê nahu dom. Nac sêtôm bôclai nan sênyalê lêñ malô ti gauc nayham dan dom, nan lau sêlô sip huc ma sic ndu. Ma tôm bôclai sic waê bu sêninga, dec kêdôhônwaga tasan dinañ oc sêninga bocdinañ.

13 Anötö oc kêñ nagêyô sac têtñ nac ô sac nan sêkôm têtñ lau. Nac atac whin mêtê sênôm ti sêneñ asam-nga, ma maya mbasi dec sêkôm têtñ acsalô eñ. Têtñ ndoc sêndöc ti señ gêñ sêwhin mac, nan sêhu si mêtê sac sin dan dom, ma bocdinañ sêkôm mac nem waêm nayham tisac.

14 Nac lau tagatu mockain-nga, nan si nalôm ti gauc sap mêtê sac dön napan. Nac sêtim lau nan si sêkên whin babalê, ma sêhê nac bu sêkôm sac sêwhin nac. Ma nac lau gwalam akwa tu tagatu lau si gêñ-nga. Bocdinañ dec sic waê bu sêtap Anötö ndê atac nandê sa.

15 Nac sêhu lêñ solop sin gacgeñ, ma sêñkuc Beo atungac Balam ndê lêñ. Ngac dau atac whin mone hóc gêlêc, dec kôm sac tu tap awa sa-nga.

16 Ma tu in ndê lêñ dinañ-nga dec Anötö kêñ donki dan sôm in. Donki dau in gêñ sôm yom-nga dom, tigen Anötö kôm in sôm yom tôm namalac, bu lhac propet dau ndê lêñ gauc mbasi-nga ahuc.

17 Lau dinañ sêtôm bubata nan tibasô ma yawalec nan mbu oc soc su ninga nagahô eñ. Anötö kêmasañ gameñ nasec atu dan tu nac sêndöc-nga.

18 Nac sêsôm yom nambwa-nambwa tu sêtoc dau sa-nga. Ma sênsahê bu sêtim lau sêkên whin-nga wakuc bu sêmbu sêtêtñ lêñ sac-nga nan nasawa apê eñ sêhu sin su, nan

sêndi. Nac sêngilí lau kain dinañ bu sêsa lêñ nalôm nagalac-nga, nan meñ akên nalôm akwa.

19 Nac sêndôhôn lau dau bu yao dan yêc dom, dec sêtôm bu sêkôm gêñ tôm si atac whin. Magoc nac dau nac lau akin nambwa ma mêtê sac ti nac si nadau. Tôm mac anyalê su, gêñ sake nan ndê naclai gêm gôlin yac, nan ti yac neñ nadau ma tam akin in. Tu mêtê sac dinañ-nga, dec sic waê bu sêninga.

20 Bu lau nan sênyalê yac neñ Pômdau ma Ngac Gêm Yac Si-nga Yisu Kilisi, nan sêhu lêñ sêninga-nga sin su. Magoc nac bu sêmbu sêtêtñ lêñ sac-nga dau tiyham, goc mêtê sac ku nac dulu. Nac sêkôm dandi sêtisac sambuc, hóc gêlêc namata-nga su.

21 Nac bu sênyalê lêñ gitêtñ dan su dom, nan oc nayham hóc gêlêc sênyalê su ma sêhu sin, ma sêpuc dômbwê Pômdau ndê yomsu dabun nan aposel sic dulu têtñ nac.

22 Gauc nem yom gôlin lu nan lau sêsôm bocdec bu, “Giam dan guluc ma kac dau kwi gi gêñ tiyham,” ma “Bôc nan sêngwasin nawasi sa, nan mbu gi gic matob tiyham.” Yom gôlin lu dinañ hêganôn lau tasan dinañ solop. Nahu bu sênyalê Pômdau su, magoc sêmbu sêtêtñ lêñ sac-nga tiyham.

3

Pômdau ndê bêc mbu meñ-nga

1 O aneñ lau atac whin-nga, kwahic dec aô gato bapia tilu-nga têtñ mac. Bapia lu-lu bu sêpuc yom nandô nan akôc sa su, nan dön yêc nem gauc napan, ma bu êngilí mac bu akôc gauc nayham eñ.

2 Aô tac whin bu mac akôc gauc tiyham pi yom nan propet dabun sêhoc asê mun su, ma pi yom nan yac neñ Pômdau ma Ngac Gêm Yac Si-nga gic atu ma kêñ têtñ lau aposel bu sêndic dulu têtñ lau.

3 Gêñ atu nan aô bu wakên puc mac pi, nan bocdec bu. Gauc nem bu têtñ têm nambu-nga lau oc sêmeñ nan sêkôm gêñ hon tôm nac dau si atac whin, ma sêsu mac susu ma sêpu Anötö ndê lêñ.

4 Nac oc sêsôm, “Yisu sôm bu oc mbu meñ ma kôm gêñ hon tiwakuc, a? In mbo nde?”

* 2:10: Lau ti nawasi - yêc ndê bapia, Pita to yom tigen nan ‘nawasi.’ Lau natô gauc gêm bu yom dau hêganôn anela, magoc lau natô gauc gêm bu yom dau hêganôn lau sêkên whin-nga, me lau sêkên whin-nga si lau bata.

Têñ ndoc damañi sêmbac ndu ma menj têtñ kwahic dec, nañ dalic bu gêtñ danj tiwakuc dom, ma gêtñ honj yêc tòm têtñ ñamata-nga andô, têtñ ndoc nom ti gêtñ honj sêhóc asê ma kêsêlêtñ menj.”

⁵ Lau nañ sêsôm yom kainj dinanj, sêsêc Anötö ndê ñaclai, nañ sêtñyalê su, nañ ahuc. Bu ñac sêtñyalê su bu wandêc danj su Anötö sôm yom ña whañsunj ñambwa ma undambê hóc asê, ma inj sôm bu bu lêtñ dau sa ndi poc dau-nga, e gameñ tibasô yêc bu ñasawa.

⁶ Ma tinjambu inj kêtñ bu dau dinanj sunj e senj nom ti gêtñ honj su sinja.

⁷ Ma Anötö kêmatinj yom tidôtñ whinj, bu ya oc neñ undambê ti nom kwahic dec-nga su, têtñ bêtñ nañ inj oc êmatôc lau honj, ma senj lau sac su sêtñinja.

⁸ O aneñ lau atac whinj-nga. Anjhiñ sinj dom bu Pômdau gêlic bêtñ tigenj gitôm yala 1,000, ma yala 1,000 gitôm bêtñ tigenj.

⁹ Lau ñatô sêlic bu Pômdau mbu menj ñagahô dom, dec sêkôc gauc so ma sêsôm bu yom ñatô nañ inj gic bata su, nañ inj oc kôm ñandô sa ñagahô dom. Magoc mba. Inj kôc ndê ñalôm dôtñ tu mac-nga, ñahu bu inj tec bu lau danj sêtñinja, magoc tac whinj bu lau honj sênem si ñalôm kwi ma sêhu sac sinj. Tu dinanj-nga dec inj mbu menj ñagahô dom.

¹⁰ Magoc Pômdau ndê bêtñ mbu menj-nga oc hóc asê ñapuc mbasi tòm lau kanj si ndoc sêmeñ-nga. Undambê oc hê su ti ñakêcsia atu, ma ya oc neñ nom ti gêtñ honj nañ yêc nom ti umbonj ñapu, nañ su sêtñinja.

¹¹ Akôc gauc ñapep. Gêtñ honj oc sêtñinja ñalêtñ dinanj, ma bocdinañ dec mac gauc gêm bu lêtñ bocke solop gic waê yac lau dakêtñ whinj-nga bu tanjkuc? Solop bu mac asa lêtñ dabunj, ma akôm mêtê nañ Anötö tac whinj enj.

¹² Ahôtñ Anötö ndê bêtñ ñambu-nga ti anjkuc lêtñ bocdinañ, ma akôm gêtñ honj tu bu bêtñ dau hóc asê ñagahô-nga.* Têtñ bêtñ dinanj ya oc neñ gêtñ undambê-nga ti gêtñ nom-nga honj su.

¹³ M agoc Pômdau gic bata nom ti undambê wakuc têtñ yac, nañ oc ti lau gitêtñ si

gameñ sêmba-nga. Kwahic dec yac tanjkwê bu dambo dinanj, ma dahôtñ bu gêtñ dau hóc asê.

¹⁴ Aneñ lau atac whinj-nga, mac akêtñ batam gêtñ dau ambo, ma tu dinanj-nga dec akêtñ nem ñalôm sambuc bu asa nem lêtñ honj gitêtñ enj, e bêtñ ñambu-nga hóc asê. Ma bocdinañ dec Pômdau oc tap giso danj sa yêc mac-nga dom. Inj oc lic bu mac nem lêtñ honj ñawasi, ma mac oc atôm bu ambo inj anjô-nga ti yom malô.

¹⁵ Anjalê bu Pômdau gic têtñ inj ndê têtñ mbu menj-nga ma kôc ndê ñalôm dôtñ, tu bu kêtñ ñasawa têtñ lau daêsam bu sênem dau kwi ma sêtap inj ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa. Anötö kêtñ gauc ñayham têtñ yac neñ asidôwa atac whinj-nga Pol, dec inj to yom kainj tigenj têtñ mac.

¹⁶ Yêc inj ndê bapia honj inj to yom pi gêtñ honj dindêc. Yom ñatô nañ inj to sip ndê bapia, nañ ñahu sip ñalôm gi, ma lau gauc babalê nañ sêkêtñ whinj gwalec, nañ sêtñsôtñ Pol ndê yom ñatô ma sêtñsôtñ Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ ñatô bocdinañ. Tu ñac si lêtñ dinanj-nga dec ñac oc sêtñinja.

¹⁷ O aneñ lau atac whinj-nga nañ asap Kilisi dôtñ ambo. Aô gakêtñ puc mac gwanañ su, ma bocdinañ dec ayob daôm ñapep bu lau nañ sêsôc Anötö ndê yom ñapu dom, nañ sêtñsôtñ mac, me sêkac mac su yêc Kilisi dom.

¹⁸ Asap yac neñ Pômdau ma Ngac Gêm Yac Si-nga Yisu Kilisi ndê mwasiñ dôtñ, bu nem ñandô daêsam yêc mac nem ñalôm, ma mac nem gauc anjalê inj-nga êñsôwec tiatu-tiatu ndi e ati gwalam akwa akêtñ whinj-nga. Datoc inj ndê waê sa kwahic dec ma tòm bêtñ sambob. Yomandô.

* **3:12:** Yêc ñabatinj 9 Pita sôm bu Pômdau gic têtñ inj ndê têtñ tu mbu menj-nga bu kêtñ ñasawa têtñ lau bu sêkac si ñalôm kwi. Ma yêc Mat 24:14 Yisu sôm bu bêtñ ñambu-nga oc hóc asê dom e ñawaê ñayham nem nom ñagameñ honj ahuc. Pita gêm la lau dau bu sêsa lêtñ gitêtñ enj, tu bu lau sêlic ma sêkêtñ whinj Yisu-nga. Yac dakôm bocdinañ, ma datenj mbec ti dapuc gwelenj ñawaê ñayham-nga dôtñ, dec bêtñ ñambu-nga dau oc hóc asê ñagahô.

Jon ndê bapia ñamata-ñga Yom whê bapia dindéc sa-ñga

Ngac nan to bapia dindéc, nan whê dau sa yêc bapia dau ñalôm dom, magoc lau tigauc daêsam sêsôm bu Jon, Yisu ndê aposel nan to Jon ndê ñawaê ñayham, nan to bapia dindéc whiñ. In to bapia dindéc gic lau sêkêñ whiñ-ñga hon ñawaê. Lau ñatô gauc gêm bu Jon to bapia dindéc têtñ ndoc in ti ñamalac andô ma ndöc malac Epesas, ma bocdinañ in to bu lau gameñ Esia-ñga sêsam mun.

Jon kêtñ puc lau sêkêñ whiñ-ñga pi kédôhônwaga tasan nan sêsôm bu ñamalac si ñamlic ma gêtñ nom-ñga hon tisac su. Bocdinañ sêsôm yom pi Anötö ndê Atu (Mesaya) bocdec bu, oc tôm dom bu in sip nom ma mbo tôm ñamalac. Ma sêsôm bu Yisu in ñamalac ñambwa, ma sêkêñ whiñ dom bu in Anötö ndê Atu me Anötö ñandô. Ñac sêtoc lau si gauc sa kêlêc ma sêsôm bu datap gauc sa, dec tôm bu dambo dawhiñ Anötö. Ma sêlic ñamalac si lêtñ gitôm gêtñ ñambwa, dec sêhêgo dau pi mêtê atac whiñ-ñga dom, ma gauc gêm bu oc tôm bu lau sêkêñ whiñ-ñga sêkôm mêtê sac ñapañ.

Jon kêtñ puc in ndê lau bu sêsôc yom tasan kain dinañ ñapu dom, ma sêsap yom ñandô pi Yisu Kilisi ma mêtê atac whiñ-ñga dôn ñanga.

Anötö ndê Atu meñ mbo nom ti ñamalac ñandô

¹⁻² Yac bu ahoc yom ñandô asê têtñ mac, pi Yisu nan dasam bu 'Yom Tanli-ñga.' In yac neñ dambo tanli ñapañ-ñga ñahu, nan mbo whiñ Damañ Anötö têtñ têm ñamata-ñga andô, ma tiñambu hoc dau asê têtñ yac. In meñ mbo nom whiñ yac, dec yac alic in pi tanôn, amasec in ña aman, ma anğô in dau ndê yom. Ma bocdinañ dec yac bu apuc yom pi tanli ñahu dau dôn bu yom ñandô.

³ Aêc! Yac ahoc yom asê têtñ mac, pi in nan yac alic ti anğô su. Yac atac whiñ

bu mac akôc yom dau sa, dec yac hon oc dapin dauñ dôn ti dasap yom ñandô pi Yisu dôn. Ma yom ñandô dau oc pin yac hon dôn danem damin Damañ Anötö lu in ndê Atu, Yisu Kilisi.

⁴ Yac ato yom dindéc têtñ mac, ma akêtñ batan bu mac oc akôc sa, dec oc kôm yac hon datisambuc.

Tanşêlêtñ dambo Anötö ndê ñawê ñalôm

⁵ Ñawaê nan Yisu dau gic dulu têtñ yac, nan yac ahoc asê têtñ mac bocdec bu, Anötö in Ñawê Ñadau, ma mêtê ñasec-ñga dan yêc in-ñga dom.

⁶ Bocdinañ yac bu dasôm bu dati Anötö ndê lau, tigenñ dasa lêtñ ñasec-ñga, goc yac lau tasan, ma tanğuc yom ñandô dom.

⁷ Magoc yac bu dasa neñ lêtñ dambo ñawê ñalôm gitôm Anötö dau mbo ñawê ñalôm, dec ñawê dau pin yac dôn dawhiñ dauñ, ma in ndê Atunğac Yisu ndê dac oc êngwasin yac neñ sac hon su.

⁸ Yac bu dasôm bu yac neñ sac mbasi, dec oc tanşau dauñ, ma yom ñandô yêc yac neñ ñalôm dom.

⁹ Magoc yac bu dapu dauñ ma dahoc neñ sac asê têtñ Anötö, dec dakêtñ whiñ bu in oc suc yac neñ sac kwi, ma êngwasin yac neñ ñalôm ñawasi sa tiyham. Bu Anötö kôm gêtñ gitêtñ en, ma dakêtñ whiñ bu gêtñ bocke nan in kêmatinñ tidôn bu kôm, nan in oc kôm.

¹⁰ Yac bu dasôm bu yac neñ sac mbasi, nan têtñ asê bu dalic Anötö ndê yom gitôm yom tasan, ma in ndê yom ñandô dan yêc yac neñ ñalôm dom.

2

Yisu gêm yac awhan têtñ Damañ

¹ O aneñ balêkoc, aô atac whiñ bu mac ahu mêtê sac sinğacgeñ, ma tu dinañ-ñga dec aô gato yom dindéc têtñ mac. Tigenñ yac neñ dan bu kôm sac ma pu dau, goc yac neñ ngac nem yac awhan-ñga mbo bu nem yac sa. In ngac gitêtñ Yisu Kilisi, ma in oc lhac ñalhu ma nem yac awhan têtñ Damañ.

² In kêtñ dau ti da ma mbac ndu ô yac, ma gêmlihi yac neñ sac ñatôp su. Magoc in kôm gêtñ dau tu yac tanşasên-ñga dom, in gêmlihi lau nom-ñga hon si sac ñatôp bocdinañ.

³ Yac bu danañ wambu in ndê yomsu, dec oc têtñ asê bu tanşalê in tidôn.

⁴ Asa naŋ sôm bu, “Aö kayalê inŋ tidôn,” tigenŋ daŋga wambu inŋ ndê yomsu dom, naŋ kôm tasanŋ, ma yom ŋandô yêc inŋ ndê ŋalôm daŋ dom.

⁵ Magoc asa naŋ kôc Anötö ndê yom sa ma daŋga wambu, naŋ Anötö ndê mêtê atac whinŋ-ŋga gêm ŋandô su yêc inŋ ndê ŋalôm. Ma yac taŋyalê bu dati Anötö ndê lau ŋalêŋ bocdec.

⁶ Yac bu dasôm bu dati inŋ ndê lau, naŋ goc dasa lêŋ gitêŋ tôm Kilisi dau maŋ.

Yisu ndê yomsu pi mêtê atac whinŋ-ŋga

⁷ Aneŋ lau atac whinŋ-ŋga. Aö bu wapuc yomsu naŋ mac akôc su têŋ ndoc mac akêŋ whinŋ tiwakuc, naŋ dôŋ, magoc aö bu watô tôm yomsu wakuc dom. Inŋ yomsu akwa naŋ mac aŋgô têŋ ndoc lau sêhoc yom pi Yisu asê têŋ mac.

⁸ Magoc kwahic dec aö bu watô yomsu dau tiwakuc tiyham têŋ mac. Yisu ndê lêŋ hoŋ tôc yomsu ŋa-ŋandô asê, ma mac nem lêŋ wakuc kôm yomsu dau ŋandô sa bocdinaŋ. Bu têm ŋasec-ŋga kêpiŋ bu pacndê, ma ŋawê ŋandô dau po asê su.

⁹ Asa naŋ sôm bu inŋ mbo ŋawê ŋalôm, tigenŋ atac whinŋ inŋ ndê asidôwai dom, naŋ gacgeŋ mbo ŋasec ŋalôm.

¹⁰ Magoc asa naŋ tac whinŋ inŋ ndê asidôwai, naŋ mbo ŋawê ŋalôm, ma tu dinaŋ-ŋga gêŋ daŋ oc kôm inŋ peŋ dom.

¹¹ Aö wasôm tiyham, bu asa naŋ gêlic inŋ ndê asidôwa sac, naŋ mbo ŋasec ŋalôm. Inŋ kêsêlêŋ mbo ŋasec, ma ŋasec dau kôm inŋ tandô tipec e inŋ kêyalê gameŋ naŋ inŋ kêsêlêŋ mbo, naŋ dom.

¹² O aneŋ balêkoc, aö gato yom dindec têŋ mac, ŋahu bu Anötö suc mac nem sac kwi su tu Yisu ndê ŋaê-ŋga.

¹³ Ma aö gato yom têŋ mac lau andô, bu mac aŋyalê inŋ naŋ mbo têŋ têm ŋamata-ŋga ma mbo ŋapaŋ. Ma aö gato yom têŋ mac lau batac, bu mac aku Sadaŋ dulu su. O aneŋ balêkoc, mac aŋyalê Damaŋ tidôn su, dec aö gato yom têŋ mac.

¹⁴ Mac lau andô, mac aŋyalê inŋ naŋ mbo têŋ têm ŋamata-ŋga, ma mbo ŋapaŋ, ma bocdinaŋ dec aö gato yom têŋ mac. Ma mac lau

batac, mac alhac ŋaŋga ma daŋam wambu Anötö ndê yom naŋ tidôn yêc nem ŋalôm, ma mac aku Sadaŋ dulu su. Tu dinaŋ-ŋga dec aö gato yom dindec têŋ mac.

Dasap gêŋ nom-ŋga dôŋ dom

¹⁵ Asa naŋ tac whinŋ gêŋ nom-ŋga, naŋ Damaŋ Anötö ndê atac whinŋ yêc inŋ ndê ŋalôm dom. Bocdinaŋ atac whinŋ nom ti gêŋ nom-ŋga dom.

¹⁶ Ŋahu bu lau naŋ atac whinŋ gêŋ nom-ŋga kêlêc, naŋ sêsa lêŋ ŋalôm ŋagalac-ŋga, ŋac tagatu gêŋ, ma sêtoc dau sa tu ŋac si gêŋ nom-ŋga-ŋga. Mêtê kainŋ dinaŋ inŋ mêtê nom dindec-ŋga ŋambwa, naŋ ŋadaŋ meŋ akêŋ Damaŋ Anötö dom. Mba!

¹⁷ Ma nom dindec ti mêtê nom dindec-ŋga gic waê bu niŋga, tigenŋ asa naŋ sap Anötö ti inŋ ndê lêŋ gitêŋ dôŋ, naŋ oc niŋga dom, inŋ oc mbo tali ŋapaŋ.

*Kilisi ndê Ŋacyo**

¹⁸ O aneŋ balêkoc atac whinŋ-ŋga, têm kwahic dec-ŋga ti têm ŋambu-ŋga. Mac aŋgô su bu Kilisi ndê ŋacyo oc meŋ, ma kwahic dec Kilisi ndê ŋacyo daêsam sêhóc asê yac su. Ma bocdinaŋ dec taŋyalê bu têm ŋambu-ŋga dau dindec.

¹⁹ Lau dinaŋ muŋ-ŋga sêmbo sêwhinŋ yac lau dakêŋ whinŋ-ŋga, magoc sêhu yac siŋ, dec taŋyalê bu ŋac yac neŋ lau solop dom. Ŋac bu yac neŋ lau solop, oc sêhu yac siŋ dom.

²⁰ Tigenŋ Yisu kêŋ Ŋalau Dabuŋ sip mac nem ŋalôm su, ma mac hoŋ aŋyalê su bu yom bocke inŋ yom ŋandô.

²¹ Aö gato bapia dindec têŋ mac tu wawhê yom ŋandô sa têŋ mac-ŋga dom. Mba! Mac aŋyalê yom ŋandô su, ma yom tasanŋ daŋ meŋ akêŋ Yom Ŋandô Ŋadau Anötö dom.

²² Aö bu watôc ŋac tasanŋ-nda asê têŋ mac. Asa naŋ sôm bu Yisu inŋ †Mesaya dom, naŋ Kilisi ndê ŋacyo, ma sêc yom ŋandô pi Damaŋ Anötö lu Atu ahuc.

²³ Bu asa naŋ sôm bu Yisu inŋ Anötö ndê Atu dom, naŋ ti Damba ndê gêŋ dom. Magoc asa naŋ kêŋ whinŋ bu Yisu inŋ Anötö Atu, naŋ ti Damba ndê gêŋ.

* **2:17:** Kilisi ndê ŋacyo - yêc Yom Grik sêto ‘anti-kristos.’ Yom dau danem kwi bu ‘Inŋ naŋ bu kôc †Mesaya (Kilisi) ndê mala,’ ma yom dau hêganônŋ lau tasanŋ naŋ sêŋsau lau bu ŋac Mesaya dau, ma sêsêc yom ŋandô pi Yisu ahuc. Jon to yom ŋatô pi ŋac yêc 1 Jon 4:1-6.

²⁴ Ayob daôm napep bu yom nandô nan mac anğô têt ndoc mac akêt whin tiwakuc, nan tidôn yêc nem nalom napan. Yom dau bu yêc nem nalom napan, dec yom dau piñ mac dôn am damin Atungac ma piñ mac dôn am damin Damba whin.

²⁵ Ma bocdinañ mac oc atap mwasin dandöc tanli napan-nga sa, tòm in gic bata têt yac su.

²⁶ Aö gato yom dindéc bu wakêt puc mac pi lau nan bu sênsau mac.

²⁷ Anğô su nan! Nalau nan gêm golin lau tasan dinañ, in Nalau Dabuñ dom. Magoc Yisu kêt Nalau Dabuñ têt mac su, ma in Nalau Yom Nandô-nga. Ma in mbo nem nalom napan bu êndöhôn mac pi gêt hon. Tu dinañ-nga mac apönda lau tu sêndöhôn mac-nga dom. Bocdinañ ankcuc yom nan Nalau Dabuñ kêt têt mac, ma asap Yisu dôn napan.

Anötö ndê Balêkoc

²⁸ Anen balêkoc, aö wasôm têt mac bu asap Kilisi dôn. Ma boc-dinañ têt ndoc in mbu men ma hoc dau asê, nan yac oc dalhac in anğô-nga ti atac pa su ma mayan dauñ dom.

²⁹ Mac anyalê su bu in ndê lêt hon in lêt gitêt en, ma bocdinañ anyalê bu lau hon nan sêsa lêt gitêt, nan Anötö kôm nac sêtiwakuc sêti in ndê balêkoc su.

3

¹ Alic su nan. Daman Anötö tac whin yac ndu andô, dec sam yac bu in ndê balêkoc. Ma yac dati in ndê balêkoc su yomandô. Magoc lau nom dindéc-nga sênjalê yac bu Anötö ndê balêkoc dom, nahu bu nac sênjalê in dom boc-dinañ.

² O anen lau atac whin-nga, kwahic dec yac tanjalê su bu dati Anötö ndê balêkoc, magoc nalên bocke nan yac oc dambo têt têt nambu-nga, nan Anötö töt asê têt yac su dom. Tigen têt ndoc Yisu mbu men, nan yac oc dalic in ndê nawasi ti lêt nan in dau mbo, ma tanjalê bu yac oc dambo nalên kain tigen.

³ Ma lau hon nan sêkêt bata gêt dinañ, nan sêmasan dau si nalom nawasi sa, ma sêsa lêt nawasi tòm in dau.

⁴ Asa nan kôm sac, nan kêtgil Anötö ndê yomsu. Bu sac nahu sip yac dakôm gêt nan so Anötö ndê yomsu.

⁵ Magoc mac anyalê bu Yisu sip men bu kôt yac nen sac su. Ma in dau ndê sac mbasi.

⁶ Bocdinañ asa nan sap Yisu dôn, nan hu mêtê sac sin ndic nawaê. Magoc asa nan kôm sac napan, nan ndê gauc sa pi Yisu dom, ma kêtalê in dom.

⁷ Anen balêkoc, ayob daôm bu namalac dan ênsau mac pi mêtê sac dom. Asa nan kôm mêtê nayham, nan ti namalac gitêt kêtuc Yisu dau ndê lêt gitêt.

⁸ Magoc asa nan kôm sac, nan ti Sadañ ndê. Bu Sadañ dau kôm sac têt têt namata-nga andô ma kôm napan e men. Anötö ndê Atu sip nom men nan nahu bocdec bu, tu bu sen Sadañ ndê gwelen su.

⁹ Namalac bocke nan Anötö kôm in tiwakuc, nan puc dômbwê mêtê sac. Nahu bu Anötö ndê yom yêc in ndê nalom gitôm gêt nawaê nayham. Yomandô! Gitôm dom bu in sap mêtê sac dôn, nahu bu Anötö kôm in tiwakuc su.

¹⁰ Tu dinañ-nga dec tanjalê yêc awê lau bocke nan sêti Anötö ndê balêkoc, ma nac nan sêti Sadañ ndê. Lau nan sêsap lêt gitêt dôn dom, ma nac nan sêtec si asidôwai, nan sêti Anötö ndê balêkoc dom.

Mêtê atac whin asidôwai-nga

¹¹ Yom atu nan sêhoc asê têt mac têt ndoc mac akêt whin tiwakuc, nan bocdec bu, yac atac whin nen asidôwai sêkêt whin-nga dandic nawaê.

¹² Ankcuc Kein dom, bu in kêtuc lêt atac whin-nga dom. In Sadañ ndê atu, ma gic asi Abel ndu. Nahu bu in dau ndê lêt sac, ma in gêm lêmun Abel ndê lêt solop.

¹³ O asidôwai. Lau nom-nga bu sêtec mac, nan ahêgo daôm dom.

¹⁴ Yac tanjalê bu dahu sen dambac ndu-nga sin, ma dambo sen dandöc tanli-nga. Nahu bu yac atac whin asidôwai. Lau nan atac whin asidôwai dom, nan gacgen sêmbu sen sêmbac ndu-nga.

¹⁵ Asa nan atac tec in ndê asidôwai, nan Anötö gêt in gitôm ngac ndic namalac ndu-nga. Ma mac anyalê su bu asa nan gic

ɲamalac ndu, naɲ wêkaiɲ gameɲ dandöc taɲli ɲapaɲ-ɲga dom.

¹⁶ Yac taɲyalê mêtê atac whiɲ-ɲga ɲahu bocdec bu. Yisu Kilisi dau mbac ndu tu yac-ɲga. Bocdinaɲ dakêɲ dauɲ sambuc tu danem asidôwai sa-ɲga e tôm dambac ndu tu ɲac-ɲga.

¹⁷ Asa naɲ gêlic asidôwa daɲ pônnda dau, ma ndê gêɲ yêc tu nem iɲ sa-ɲga, magoc tawalô iɲ ma gêm iɲ sa dom, naɲ tôc asê bu Anötö ndê mêtê atac whiɲ-ɲga yêc iɲ ndê ɲalôm dom.

¹⁸ O aneɲ balêkoc, yham dom bu dasôm bu yac atac whiɲ asidôwai ɲa yom ti whaɲsuɲ ɲambwa. Danem ɲac sa, goc tôc asê bu yac atac whiɲ ɲac yomandô.

Dalzac ti atac pa su yêc Anötö aɲgô-ɲga

¹⁹⁻²⁰ Bocdinaɲ, yac bu atac whiɲ neɲ asidôwai, goc taɲyalê tidôɲ bu taɲkuc lêɲ yom ɲandô-ɲga. Magoc yac bu ɲalôm ɲawapac yêc Anötö aɲgô-ɲga tu mêtê ɲatô naɲ dakôm-ɲga, naɲ goc gauc nem yom bocdec bu. Anötö kêyalê yac neɲ ɲalôm ti gêɲ hoɲ, ma iɲ ndê tawalô iɲ gêɲ atu. Ma yom dau gitôm bu kôm yac ɲalôm pêɲ dôɲ.

²¹ O aneɲ lau atac whiɲ-ɲga, yac bu ɲalôm lu-lu tu neɲ lêɲ-ɲga dom, dec oc tôm bu datigasuc Anötö ti atac pa su.

²² Ma taɲyalê bu gêɲ naɲ dateɲ, naɲ iɲ oc kêɲ têɲ yac. ɲahu bu yac dasôc iɲ ndê yomsu ɲapu, ma dakôm mêtê naɲ iɲ gêlic ɲayham.

²³ Ma iɲ ndê yomsu dau bocdec bu. Dakêɲ whiɲ iɲ ndê Atu Yisu Kilisi, ma atac whiɲ neɲ asidôwai tôm iɲ gic atu yac.

²⁴ Lau hoɲ naɲ daɲga wambu Anötö ndê yomsu, naɲ sêmbo iɲ ɲalôm, ma iɲ mbo ɲac ɲalôm. Ma taɲyalê bu iɲ mbo yac ɲalôm, tu ɲalau Dabuɲ naɲ iɲ kêɲ têɲ yac-ɲga.

4

Taɲsahê ɲalau hoɲ

¹ O aneɲ lau atac whiɲ-ɲga, akêɲ whiɲ lau hoɲ naɲ sêsam dau bu Anötö ndê propet, naɲ dom. Mba! Ayob daôm ɲapep, bu propet tasan daêsam sêhóc asê su. Bocdinaɲ aɲsahê ɲac si yom, tu bu alic bu Anötö ndê ɲalau gêm gôliɲ ɲac, me mba.

² Ma mac oc aɲyalê Anötö ndê ɲalau ɲalêɲ bocdec. Asa naɲ sôm bu Yisu Kilisi meɲ ti

ɲamalac ɲandô ma mbo nom, naɲ Anötö ndê ɲalau gêm gôliɲ iɲ.

³ Tigeɲ lau hoɲ naɲ sêsêc yom ɲandô pi Yisu ahuc, naɲ sêkôc Anötö ndê ɲalau dom. ɲalau naɲ gêm gôliɲ ɲac, naɲ Kilisi ndê ɲacyo ndê. Mac aɲgô su bu Kilisi ndê ɲacyo oc meɲ, ma iɲ meɲ hôc asê nom su.

⁴ Aneɲ balêkoc, mac ati Anötö ndê, ma mac aku ɲac lau tasan dinaɲ dulu su. ɲahu bu Anötö ndê ɲalau naɲ mbo mac nem ɲalôm, naɲ hôc gêlêc Sadaɲ, naɲ mbo lau nom-ɲga si ɲalôm, naɲ su.

⁵ Lau tasan dinaɲ si ɲahu yêc nom, ma sêsôm yom nom-ɲga ɲambwa. Ma lau nom-ɲga sêkôc ɲac si yom sa.

⁶ Magoc ɲac sêkôc yac mba yom sa dom, ɲahu bu ɲac sêti Anötö ndê lau dom. Yac ati Anötö ndê, ma lau hoɲ naɲ sêɲyalê Anötö, naɲ sêkôc yac mba yom sa. ɲalêɲ dinaɲ dec yac taɲyalê lau asa naɲ Anötö ndê ɲalau Yom ɲandô-ɲga gêm gôliɲ ɲac, ma lau asa naɲ Sadaɲ ndê ɲalau yom tasan-ɲga gêm gôliɲ ɲac.

Mêtê atac whiɲ-ɲga ɲahu Anötö dau

⁷ O aneɲ lau atac whiɲ-ɲga, yac atac whiɲ neɲ asidôwai dandic ɲawaê, bu mêtê atac whiɲ-ɲga meɲ akêɲ Anötö dau. Lau hoɲ naɲ atac whiɲ asidôwai, naɲ Anötö kôm ɲac sêtiwakuc, ma ɲac sêɲyalê iɲ tidôɲ.

⁸ Asa naɲ tac whiɲ ndê asidôwai dom, naɲ kêyalê Anötö dom, bu Anötö iɲ mêtê atac whiɲ-ɲga ɲahu.

⁹ Ma iɲ tôc iɲ ndê mêtê atac whiɲ yac-ɲga yêc awê bocdec bu. Iɲ kêɲ iɲ ndê Atu tigeɲ sip nom meɲ, bu yac datap seɲ dandöc taɲli-ɲga sa yêc iɲ.

¹⁰ Yac neɲ mêtê atac whiɲ Anötö-ɲga naɲ ti mêtê atac whiɲ-ɲga ɲa-ɲahu andô dom. Tigeɲ Anötö ndê mêtê atac whiɲ yac-ɲga, naɲ mêtê atac whiɲ-ɲga ɲa-ɲahu andô. Bu iɲ kêɲ ndê Atu sip nom meɲ, ma kêɲ dau ti da bu nemlhi yac neɲ sac ɲatôp.

¹¹ O aneɲ lau atac whiɲ-ɲga, Anötö tac whiɲ yac ndu andô, ma bocdinaɲ yac atac whiɲ neɲ asidôwai dandic ɲawaê.

¹² ɲamalac daɲ gêlic Anötö su dom, tigeɲ yac bu atac whiɲ neɲ asidôwai ɲandô, dec Anötö mbo yac neɲ ɲalôm, ma iɲ ndê mêtê atac whiɲ-ɲga gêm ɲandô su yêc yac neɲ ɲalôm.

¹³ Yac tanjalê bu dambo in ɲalôm ma in mbo yac ɲalôm, tu Ɲalau Dabuɲ naɲ in kêɲ têtɲ yac-ɲga.

¹⁴ Damaɲ Anötö kêɲ ndê Atu sip nom meɲ bu nem lau nom-ɲga si. Yac alic su, dec ahoc asê têtɲ lau bu yomandô.

¹⁵ Ma asa naɲ kêɲ whiɲ ma sôm asê bu Yisu in Anötö ndê Atu, naɲ mbo Anötö ɲalôm ma Anötö mbo in ɲalôm.

¹⁶ Yac tanjalê ti dakêɲ whiɲ su, bu Anötö atac whiɲ yac ndu andô. Bu Anötö in mêtê atac whiɲ-ɲga ɲahu, ma asa naɲ sap mêtê atac whiɲ-ɲga dôn, naɲ mbo Anötö ɲalôm, ma Anötö mbo in ɲalôm.

¹⁷ Ma ɲalêɲ dau dinaɲ in ndê mêtê atac whiɲ-ɲga gic dabiɲ dau yêc yac neɲ ɲalôm, ma yac dasa neɲ lêtɲ gitôm in ndê, tôm yac neɲ têtɲ dambo nom-ɲga hoɲ. Tu dinaɲ-ɲga dec yac oc dalhac ti atac pa su têtɲ bêt Anötö êmatôc yac-ɲga.

¹⁸ Têtɲ ndoc Anötö ndê mêtê atac whiɲ-ɲga gic dabiɲ dau su yêc yac neɲ ɲalôm, naɲ yac datôc dauɲ tiyham dom. Magoc asa naɲ têtɲ dau tu Anötö ndê bêt matôc-ɲga, naɲ têtɲ asê bu Anötö ndê mêtê atac whiɲ-ɲga gic dabiɲ dau yêc in ndê ɲalôm su dom.

¹⁹ Yac tanɲkuc mêtê atac whiɲ-ɲga, ɲahu bu Anötö atac whiɲ yac muɲ su.

²⁰ Asa naɲ sôm bu, “Aô atac whiɲ Anötö,” tigenɲ tec in ndê asidôwa, naɲ kôm tasan. Ɲahu bu asa naɲ tec asidôwa naɲ in gêtɲic su, naɲ gitôm dom bu tac whiɲ Anötö naɲ in gêtɲic su dom.

²¹ Ma Anötö gic yomsu yac bocdec bu, “Asa naɲ atac whiɲ aô, naɲ atac whiɲ in ndê asidôwai maɲ.”

5

Dakêɲ whiɲ Yisu Kilisi, Anötö Atu

¹ Lau hoɲ naɲ sêkêɲ whiɲ bu Yisu in Mesaya dau, naɲ Anötö kôm ɲac sêtɲiwakuc sêti in ndê balêkoc. Ma asa naɲ tac whiɲ Damba, naɲ tac whiɲ lau naɲ sêti in ndê balêkoc, naɲ sêwhiɲ.

² Ma yac datôc asê bu yac atac whiɲ Anötö ndê balêkoc ɲalêɲ bocdec bu, yac atac whiɲ Anötö dau, ma dasôc in ndê yomsu ɲapu.

³ Yomandô! Yac atac whiɲ Anötö ɲalêɲ bocdec bu, daɲaɲ wambu in ndê yomsu. Ma in ndê yomsu kêɲ wapac yac dom.

⁴ Lau hoɲ naɲ Anötö kôm ɲac sêtɲiwakuc, naɲ sêku ɲaclai sac nom-ɲga dulu. Ma gêtɲ naɲ ku ɲaclai sac nom-ɲga dulu, naɲ yac neɲ dakêɲ whiɲ.

⁵ Seɲ tigenɲ yêc bu daku ɲaclai sac nom-ɲga dulu, naɲ dakêɲ whiɲ bu Yisu in Anötö ndê Atu.

Gêtɲ naɲ sêɲuc yom ɲandô pi Yisu dôn

⁶ Yisu Kilisi sip nom meɲ, ma bu ti dac whê in sa bu Anötö Atu. Bu ɲambwa dom, magoc bu ma dac whiɲ. Ma Ɲalau Dabuɲ, naɲ Ɲalau Yom Ɲandô-ɲga, naɲ puɲ yom ɲandô pi in dôn bocdinaɲ.

⁷ Boc-dinaɲ, gêtɲ têtɲ sêwhê in sa,

⁸ naɲ Ɲalau, bu, ma dac. Ma gêtɲ têtɲ dinaɲ sêɲuc dau dôn.

⁹ Yac dakôc yom naɲ lau sêhoc asê pi Yisu, naɲ sa, ma bocdinaɲ yom bocke naɲ meɲ akêɲ Anötö, naɲ dakôc sa eɲ, bu Anötö ndê yom hôc gêtɲêc ɲamalac si yom. Ma Anötö kêɲ gêtɲ têtɲ dinaɲ tu bu whê in ndê Atu sa têtɲ yac.

¹⁰ Asa naɲ kêɲ whiɲ Anötö ndê Atu, naɲ kôm Anötö ndê yom pi in ndê Atu sa sip in ndê ɲalôm. Magoc asa naɲ kêɲ whiɲ Anötö dom, naɲ têtɲ asê bu in gêtɲic Anötö ndê yom gitôm yom tasan. Ɲahu bu in kêɲ whiɲ gêtɲ naɲ Anötö kêɲ bu whê in ndê Atu sa, naɲ dom.

Mwasinɲ dandôc tanɲi ɲapaɲ-ɲga

¹¹ Ma yom naɲ Anötö hoc asê têtɲ yac naɲ bocdec bu. In kêtɲmwasinɲ yac ɲa mwasinɲ dandôc tanɲi ɲapaɲ-ɲga, ma datap mwasinɲ dau sa yêc in ndê Atu.

¹² Asa naɲ kêɲ whiɲ Anötö ndê Atu, naɲ tap seɲ ndôc tali-ɲga sa. Tigenɲ asa naɲ kêɲ whiɲ in ndê Atu dom, naɲ tap seɲ ndôc tali-ɲga sa dom.

¹³ Mac lau naɲ akêɲ whiɲ Anötö ndê Atu. Aô gato yom dindec, ɲahu bu aô atac whiɲ bu mac aɲyalê tidôn bu mac atap mwasinɲ andôc tamli-ɲga sa su.

¹⁴ Bocdinaɲ têtɲ ndoc naɲ yac bu datenɲ mbec têtɲ Anötö, naɲ datenɲ ti atac pa su. Ma yac bu datenɲ gêtɲ naɲ gi tap in ndê atac

whiŋ sa, naŋ yac taŋyalê bu iŋ oc ŋgô yac neŋ mbec.

¹⁵ Ma yac bu taŋyalê bu iŋ kêŋ daŋga yac neŋ mbec su, goc taŋyalê bu gêŋ naŋ dateŋ, naŋ iŋ oc kôm ŋandô sa.

Dateŋ mbec pi lau naŋ sêkôm sac

¹⁶⁻¹⁷ Mac bu alic nem asidôwa daŋ kôm sac, goc ateŋ mbec têŋ Anötö bu nem iŋ kwi e iŋ mbu meŋ mbo seŋ dandöc taŋli-ŋga tiyham. Mêtê hoŋ naŋ so Anötö ndê lêŋ, naŋ mêtê sac, ma iŋ gêlic bu gêŋ ŋambwa dom. Magoc sac hoŋ gic waê lambwam dom. Ateŋ mbec tu lau naŋ sêkôm sac kaiŋ dinaŋ-ŋga. Mêtê sac daŋ yêc, naŋ gic waê lambwam solop.* Ateŋ mbec tu lau naŋ sêkôm sac kaiŋ dinaŋ-ŋga dom, bu oc nem ŋac sa dom.

Yom ŋambu-ŋga

¹⁸ Taŋyalê bu lau hoŋ naŋ Anötö kôm ŋac sêtiwakuc su, naŋ sêhu mêtê sac siŋ. Anötö ndê Atu yob ŋac ŋapep ma Sadaŋ gitôm dom bu êmasec ŋac.

¹⁹ Ma yac taŋyalê bu yac dati Anötö ndê balêkoc su, magoc lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ sêmbo Sadaŋ ndê gôliŋ ŋapu.

²⁰ Ma yac taŋyalê bu Anötö ndê Atu sip nom meŋ ma whê yac neŋ gauc sa bu taŋyalê Anötö Yom ŋandô ŋadau. Ma yac dambo iŋ ŋalôm, ma dambo iŋ ndê Atu, Yisu Kilisi ndê ŋalôm bocdinaŋ. Iŋ dau Anötö ŋandô, ma ti yac neŋ dandöc taŋli ŋahu.

²¹ Aneŋ balêkoc, ayob daôm ŋapep bu anem akiŋ anötöi gwam dom.

* **5:16-17:** Lau ti gauc mêtê-ŋga gauc gêm bu Jon ndê yom pi sac naŋ gic waê lambwam solop, naŋ ŋahu bocdec bu. Lau naŋ sêkôm mêtê sac ŋapaŋ ma sêlic bu gêŋ ŋambwa, naŋ gitôm sêpuc dômbwê Anötö ti iŋ ndê yom, ma sêpu Yisu ndê mbac ndu tu ŋac si sac-ŋga (Hib 6:4-6; 10:29-31). Tu ŋac si sac dinaŋ-ŋga dec ŋac sic waê bu sêsip lambwam sêndi. ŋac si ŋalôm ŋadandi sa su, ma yac bu dateŋ mbec tu ŋac-ŋga, dec oc nem ŋac sa dom. Alic yom naŋ Yisu sôm pi sac naŋ Anötö oc suc kwi dom (Mat 12:31; ma Mak 3:29).

Jon ndê bapia tilu-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Lau tigauc daésam sêsôm bu Jon, nañ Yisu ndê aposel dan, nañ to bapia dindéc, magoc in sam dau bu 'ngac bata' dan, ma to dau ndê ñaê dom. In to bapia dindéc têt awê dan ti ndê balêkoc (1, 4-5), ma yêc bapia dau nambu-nga, Jon kêt acsalô têt awê dau akêt in dôwawê dan ndê balêkoc (13). Lau daésam gauc gêm bu yom pi awê lu dinañ hêganôn gôlôwac dabuñ toñ lu, ma yom pi inlu si balêkoc, nañ hêganôn lau sêkêt whin-nga nañ sêmbo gôlôwac dau ñalôm.

Jon to bapia dindéc tu puc ñac dôn bu sêsap yom ñandô ma mêtê atac whin-nga dôn. In kêt puc ñac pi lau nañ sêndôhôn yom tasan, nañ sêsêc yom ñandô pi Yisu ahuc, ma sêsôm bu Yisu in Anötö ndê Atu dom. Jon sôm têt lau sêkêt whin-nga bu sêmbo ahê lau kain dinañ hon.

Jon gêm mbec lau

¹ Aô ngac bata dec, gato yom têt am awê nañ Anötö kêyalin am sa su, ma têt am nem balêkoc. Yac hon dasap yom ñandô dôn, ma tu dinañ-nga aô tac whin mac kêlêc. Aô tanwasên dom, lau hon nañ sênjalê yom ñandô, nañ atac whin mac sêwhin.

² Nahu bu yom ñandô yêc yac neñ ñalôm, ma oc yêc yac ñalôm ñapañ.

³ Damañ Anötö lu in ndê Atu Yisu Kilisi si mwasiñ ti tawalô ma yom malô whin yac lau nañ dasap yom ñandô ti mêtê atac whin-nga dôn.

Yom ñandô ma mêtê atac whin-nga

⁴ Aô gatap mac nem balêkoc ñatô sa, ma aô galic bu ñac sêsa lêt yom ñandô-nga sênkuc yomsu nañ Damañ Anötö kêt têt yac. Tu dinañ-nga aô atac ñayham atu.

⁵ O awê ñayham, kwahic dec aô bu wateñ mac bu asap yomsu dau dôn ñapañ. Yac hon dakôc yomsu dau sa, têt ndoc yac dakêt whin tiwakuc. Ma bocdinañ dec aô gato tôm yomsu wakuc dom. Ma yomsu

dau bocdec bu, yac atac whin neñ asidôwai dandic ñawaê.

⁶ Ma mêtê atac whin-nga ñahu bocdec bu, yac dasa neñ lêt ti danañ wambu Anötö ndê yomsu. Yomsu dau mac ango têt ndoc mac akêt whin tiwakuc, ma yêc bocdec bu, asa nem lêt ti asap mêtê atac whin-nga dôn.

⁷ Lau tasan daésam sêmbo nom, nañ sêsôm bu Anötö ndê Mesaya meñ mbo nom ti ñamalac ñandô dom, ma bocdinañ sêsêc yom ñandô pi Yisu ahuc. Asa nañ sôm yom dinañ, in tasan dinda ma Kilisi ndê ñacyo.

⁸ Bocdinañ ayob daôm ñapep bu sênsau mac e aso ñandô ñayham nañ mac am gwelen atu bu atap sa-nga, nañ dom. Alhac ñanga, tu bu atap ñandô dau sa.

⁹ Bu asa nañ kêdôhôn yom nañ so yom ñandô pi Yisu Kilisi, nañ meñ akêt Anötö ndê dom. Magoc asa nañ sap yom ñandô pi Yisu dôn ñapañ, nañ ti Damba ndê, ma ti Atu ndê gêt whin.

¹⁰ Asa nañ bu têt mac meñ, magoc êndôhôn yom ñandô pi Yisu dom, nañ akôc in sa pi nem andu dom, ma akam in dom.

¹¹ Bu asa nañ kôc ñamalac kain dinañ sa, nañ wêkain in ndê gwelen sac dinañ whin.

Yom nambu-nga

¹² Yom daésam yêc bu wakêt têt mac, tigen aô bu wato sip bapia dindéc dom. Aô gakêt batan bu wandic mac kêsi, goc danem yom-galôm anôn andô pitigen. Ma boc-dinañ yac oc datisambuc.

¹³ Am dôwamwê nañ Anötö kêyalin sa yêc gameñ dindéc, nañ ndê balêkoc sêkôm acsalô ñayham têt mac.

Jon ndê bapia titö-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ñamalac nañ to bapia dindéc, nañ sam dau bu 'ngac bata' dan, tòm ñamalac nañ to 2 Jon. In to bapia dindéc têtj ngac kêtj whin-nga dan ñaê Gaius.

Jon kêkiñ lau ahen-nga ñatô sêsa si bu sêkôm gwelenj sêwhin lau sêkên whin-nga ton dan yêc gameñ Esia-nga. Magoc ngac dan ñaê Diotrepe kêtj kisa Jon ndê lau, ma kêmasuc lau nañ sêkôc lau dau sa, nañ su yêc gôlôwac dabuñ dinañ. Jon to bapia dindéc tu puc Gaius dôñ ma kêpiñ in bu in puc lau ahen-nga dau dôñ.

Jon to yom têtj in ndê silip Gaius

¹ Aô ngac bata dec, gato yom dindéc têtj Gaius, aneñ silip. Hêclu dasap yom ñandô dôñ, ma tu dinañ-nga dec aô atac whin am kêtjêc.

² Aneñ ngac atac whin-nga, aô gateñ mbec têtj Anötö bu yob am bu mbo ñayham en, ma bu nem mbec am nem gwelenj hon, tòm in yob am gatôm ñapep.

³ Asidôwai ñatô sêhóc asê aô, ma sêsôm asê bu am sa nem lêtj kêtjêc yom ñandô ñapañ, ma gêtj hon nañ am kôm, nañ puc yom ñandô dôñ. Ñac si yom dinañ kôm aô tac ñayham atu.

⁴ Têtj ndoc aô ganğô ñawaê bu aneñ balêkoc ñatô sêñsêlêtj ti sêsap yom ñandô dôñ, goc aô atac ñayham kêtjêc.

Jon kêpiñ Gaius ndê mêtê nem lau sa-nga

⁵ O aneñ ngac atac whin-nga, am gêm asidôwai nañ sem gwelenj ñawaê ñayham-nga, nañ sa ñalêtj ñayham en. Am kêyalê lau dau muñ su dom, magoc têtj ndoc ñac sic am kêsi, nañ am yob ñac ñapep.

⁶ Ñac sic miñ têtj gôlôwac dabuñ yêc gameñ dindéc, pi am nem mêtê atac whin-nga. Ñayham kêtjêc bu am toc lau kaiñ dinañ sa gitôm Anötö ndê lau akiñ, ma gêm ñac sa ña gêtj tu puc ñac dôñ têtj ndoc sêñsêlêtj-nga.

⁷ Lau dau sêsa tu Yisu ndê ñaê-nga bu sênem mêtê, ma ñac takwê lau sambuc bu sênem ñac sa dom.

⁸ Ma tu dinañ-nga yac lau dakêtj whin-nga danem lau mêtê-nga kaiñ dinañ sa dandic ñawaê. Dakôm bocdinañ dec tòm yac dakôm gwelenj yom ñandô-nga dawhin ñac.

Diotrepe ndê mêtê sac

⁹ Aô gato yom pi lau ahen-nga dinañ têtj am nem gôlôwac dabuñ su, tigeñ Diotrepe, ngac nañ toc dau sa bu ngac ñamata-nga, nañ kôc aneñ yom sa dom.

¹⁰ Bocdinañ aô bu watêtj mac waloc, goc wasôm in ndê mêtê sac asê yêc lau sêkên whin-nga hon anğô-nga. In kêtjêc yom sac pi yac, ma tec bu kôc asidôwai sa. Ma lau nañ atac whin bu sêkôc asidôwai sa, nañ in kalhac ñac ahuc, ma kêmasuc ñac su yêc gôlôwac dabuñ.

Anötö ndê lau sêkôm mêtê ñayham

¹¹ O aneñ ngac atac whin-nga, kôm mêtê ñayham en, ma êmkuc lau nañ sêkôm mêtê sac, nañ dom. Asa nañ kôm mêtê ñayham, nañ meñ akêtj Anötö ndê, magoc asa nañ kôm mêtê sac, nañ kêyalê Anötö dom.

¹² Lau hon sêsôm yom ñayham pi Dimi-trias, ma in ndê mêtê gitêtj têtj asê bu in kêtjêc yom ñandô. Ma yac bocdinañ bu apuc in dôñ têtj am bu ngac ñayham, ma am kêyalê bu yac mba yom in yom ñandô.

Yom ñambu-nga

¹³ Aneñ yom daêsam yêc bu wakêtj têtj am, tigeñ aô gatec bu wato têtj am.

¹⁴ Aô gakêtj batan bu ñasawa sauñ aô oc walic am, ma hêclu dasôm yom anğôñ pit-igeñ.

¹⁵ Yom malô whin am. Am nem asidôwai nañ sêmbo dec, nañ sêkôm acsalô ñayham têtj am. Ma ñac sêndac am bu sam yac mba asidôwai nañ sêmbo dinañ, nañ si ñaê, ma kôm acsalô têtj ñac bocdinañ.

Jud ndê bapia Yom whê Jud ndê bapia sa-nga

Jud sam dau bu 'Jems asi.' Lau daêsam gauc gêm bu Jems dau in Yisu asi (Mat 13:55; Mak 6:3), nan ti lau sêkêñ whin-nga Jerusalem-nga si ñagôlôñ (Apo 15:13; Gal 1:19). Jud to bapia dindêc têtñ lau sêkêñ whin-nga, magoc gameñ ti malac bocke nan ñac sêmbo, nan in têt asê yêc bapia dindêc dom.

In to bapia dindêc tu bu kêtñ puc lau sêkêñ whin-nga pi kêtôhônwaga tasan nan sêñsôn yom pi Anötö ndê mwasin, ma sêndôhôn lau bu gitôm bu sêkôm mêtê sac daêsam, ma Anötö oc suc kwi. In bu puc lau sêkêñ whin-nga dôn bu sêlhac ñannga ma sêkôc yom tasan dinan sa dom.

Jud ndê yom ñamata-nga

¹ Aô Jud, Yisu Kilisi ndê ñgac akin ma Jems asi. Aô gato bapia dindêc têtñ mac lau nan Daman Anötö tac whin mac ndu andô, ma kêtalêm mac sa ati in ndê, ma piñ mac dôn am damin Yisu Kilisi tu yob mac-nga.

² Anötö ndê tawalô, ti yom malô ma in ndê atac whin nem mac hon ahuc êñlêc.

Jud kêtñ puc ñac pi lau nan sêndôhôn mêtê tasan

³ O anen lau ñayham, anen ñalôm kac aô bu wato yom têtñ mac pi Anötö ndê lêtñ nem yac si-nga, nan tap yac sa su. Magoc kwahic dec aô galic bu ñawapac dan hôt asê, ma tu dinan-nga dec gato yom dindêc hêganôn ñawapac dau. Aô bu wapuc mac dôn bu alhac ñannga ma asap Anötö ndê yom ñandô dakêtñ whin-nga dôn. In kêtñ yom dau têtñ in ndê lau dabun bu sêyob ñapep.

⁴ Ñawapac dau hêganôn lau sac ñatô nan sêtêc Anötö ndê lêtñ, nan sêsôc mac nem gôlôwac dabun ñalôm sêmen sêsin sêmbo, ma sêndôhôn mêtê tasan. Ñac sêsôm gitôm

bu dakôm mêtê sac ñapan, ma Anötö oc suc kwi. Bocdinan sêñsôn yom pi Anötö ndê tawalô, ma sêsêc yac nen Ñadau tigen, Pômdau Yisu Kilisi ahuc. Lau kain dinan, ñac Anötö ndê lau dom, ma muñ-nga in ndê propet sêto yom pi ñagêyô nan in oc kêtñ têtñ ñac.

Ñagêyô nan Anötö kêtñ têtñ lau sac

⁵ Yom pi ñagêyô dinan mac anjalê su, tigen aô wasôm tiyham bu mac gauc nem ñapep. Muñ-nga Pômdau kêtaho lau Israel-nga su yêc gameñ Isip-nga. Magoc tinambu ñac si lau ñatô sêkêñ whin in dom ma sêli dau sa têtñ in, dec in sen ñac su.

⁶ Ma gauc nem anela nan dannga wambu Anötö dom, ma sêhu gameñ nan Anötö kêtñ tu ñac-nga yêc undambê, nan sin. Bocdinan in sô ñac dôn ña sen ñannga bu sêmbo gameñ ñasec-nga ñapan, e sêtap matôt sa têtñ bêt atu nan oc meñ sa tinambu.

⁷ Ma gauc nem lau nan muñ-nga sêndôc malac Sodom ti Gomora ma malac ñatô nan sêyêc malac lu dinan ñamakê. Ñac sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-nga ma mêtê mockain-nga tidau-tidau, ma tu dinan-nga Anötö sen ñac su. Gêtñ dinan ti dôhôn ma kêtñ puc yac pi ñagêyô nan lau sac oc sêtap sa yêc ya nan sa ñapan.

⁸ Ma lau tasan nan sêmbo mac nem gôlôwac dabun ñalôm, nan sêsa lêtñ sac-nga gitôm lau ñamata-nga dinan. Lêtñ sêkôm sac-nga kalhac ñac si gauc ñapan, ma ñac si mêtê sac kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anötö anjô-nga. Sêtoc dau sa ma sêsôc Anötö ma lau bata ñapu dom, ma sêsôm yom sac bu sêñgwinin Anötö ndê lau ti ñawasi.*

⁹ Magoc gauc nem Anötö ndê anela ñamata-nga Maikel. Têtñ ndoc inlu Sadañ sêsen dau pi Moses ndê ñamlan, nan in yob dau ndê whasun bu sôm yom sac pi Sadañ dom. Magoc in sôm yom têtñ in bocdec bu, "Pômdau dau goc sôm am."†

Lau tasan si mêtê

¹⁰ Magoc lau tasan nan sêmbo sêwhin mac, nan sêsôm yom sac-sac pi gêtñ dabun

* **1:8:** Lau ti ñawasi - yêc ndê bapia, Jud to yom tigen nan 'ñawasi.' Lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôn anela, magoc lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôn lau sêkêñ whin-nga, me lau sêkêñ whin-nga si lau bata. Pita to yom kain tigen yêc 2 Pit 2:10. † **1:9:** Yom nan Maikel sôm têtñ Sadañ nan sêto yêc Sek 3:2. Tigen yom pi Moses dinan yêc Yom Lêtñsêm Akwa dom, magoc yêc lau Israel-nga si buku akwa dan.

naŋ sênyalê dom. Tigenj mêtê sac nom-nga, naŋ tidônŋ ɲac su, naŋ sêŋkuc gitôm bôc gapuŋ naŋ gauc mbasi. Ma tu mêtê sac dinaŋ-nga dec ɲac oc sêniŋga.

¹¹ Oyaê! Lau dinaŋ oc sêtisac. ɲac sêŋkuc Kein ndê lêŋ. Ma ɲac sêkôm gêŋ tu sêkôc awa-nga ɲambwa, ma bocdinaŋ sêŋkuc Balam ndê giso. Ma ɲac sêli dau sa têtŋ Anötö ti inŋ ndê lau bata, ma bocdinaŋ ɲac oc sêniŋga gitôm Kora.

¹² Têtŋ ndoc mac lau akêŋ whiŋ-nga akac sa bu aneŋ gêŋ ma atêŋ mbec, naŋ ɲagahô lau sac dinaŋ sêsôc sêmeŋ ma seŋ gêŋ sêwhiŋ mac. Magoc ɲac maya dau tu ɲac si mêtê sac-nga dom, ma bocdinaŋ ɲac sêkôm gôlôwac dabuŋ si ɲaê ɲayham tisac. ɲac sêmwasiŋ dau ma gauc gêm lau ɲatô dom. ɲac lau sêhônŋ-sêhônŋ ɲambwa sêtôm yawalec naŋ puc pi meŋ ma mbu soc su giŋga. Ma ɲac sêtôm a naŋ gêm ɲandô tôm ɲandoc dom dec lau sêlêŋ su, ma bocdinaŋ a dau gitôm a naŋ mbac tidim lu.

¹³ ɲac si lêŋ gitôm gwêc ɲadinda, ma ɲac si mêtê mayanŋ-nga gitôm ɲapwic naŋ gwêc ɲamponŋ dau hu pi baö. Magoc ɲac maya dau dom. Ma ɲac sêtôm tata naŋ sêlhac si mala solop dom, ma bocdinaŋ Anötö kêyalinŋ ɲac si mala sa yêc gameŋ ɲasec-nga bu ɲac sêmba ɲapanŋ.

¹⁴ ɲgac ɲamata-nga Adam ndê apanŋac ti-7-nga naŋ sêsam bu Inok,[‡] naŋ hoc yom asê muŋ su pi lau sac dinaŋ bocdec bu, “Alic su naŋ. Pômdau oc meŋ whiŋ inŋ ndê aŋela dabuŋ tausen ma tausen.

¹⁵ Inŋ oc êŋsahê lau hoŋ pi ɲac si mêtê, ma lau hoŋ naŋ sêtec Anötö ndê lêŋ, naŋ inŋ oc kêŋ ɲagêyô atu têtŋ ɲac tu ɲac si mêtê sac-nga, ma tu yom sac naŋ sêsôm pi inŋ-nga.”

¹⁶ Lau tasanŋ dinaŋ êlême sêtucdiŋ tu gêŋ hoŋ-nga, ma sêpu lau ɲatô. Ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau gitôm ɲac dau si atac whiŋ. Sêsôm yom sêtoc dau sa-nga, ma sêmbac-sêmbac yom lau bu sêkêŋ gêŋ têtŋ ɲac.

Jud to yom puc ɲac dôŋ-nga

¹⁷ O aneŋ lau, gauc nem yom naŋ Pômdau Yisu Kilisi ndê lau †aposel sêhoc asê gwananŋ su.

¹⁸ ɲac sêsôm têtŋ mac bocdec bu, “Têtŋ têtŋ ɲambu-nga, lau oc sêtisa, naŋ sêtaŋ b ôlê lau sêkêŋ whiŋ-nga, ma sêkôm mêtê sac sêŋkuc ɲac dau si ɲalôm naŋ tec Anötö ndê lêŋ.”

¹⁹ Yom dau hêganônŋ lau dinaŋ, naŋ sêwhê mac n em gôlôwac dabuŋ kôc, ma sêŋkuc mêtê nom-nga ɲapanŋ sêtôm lau gauc mbasi-nga. Bu ɲalau Dabuŋ mbo ɲac si ɲalôm dom.

²⁰ Tigenj mac lau ɲayham. Akôm bocdinaŋ dom. Asap yom dabuŋ dakêŋ whiŋ-nga dôŋ, bu puc mac dôŋ ma alhac ɲaŋga. Ma atêŋ mbec ɲa ɲalau Dabuŋ ndê ɲaclai.

²¹ Ambo ti Anötö ndê mêtê atac whiŋ-nga nem mac ahuc, ma akêŋ batam Pômdau Yisu Kilisi ndê tawalô naŋ yac oc datap sa têtŋ ndoc inŋ kôc yac sa dandöc tanli ɲapanŋ yêc undambê.

²² Tamwalô lau naŋ atac lu-lu, ma anem ɲac sa.

²³ Mac nem lau ɲatô sêsip mêtê sac ɲalôm su, dec sic waê bu sêsip ya lambwam-nga sêndi. Akôm bu anem ɲac si ɲalôm kwi, dec oc nditôm mac aŋgaho ɲac su yêc ya dau. Tamwalô lau naŋ sêkôm sac ma akôm bu anem ɲac sa, magoc atöc ɲac si sac ma ayob daôm ɲapep bu sac dau kôm mac apeŋ dom.

Jud gic bata inŋ ndê yom

²⁴⁻²⁵ Tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-nga, tampinŋ yac neŋ Anötö ɲandô tigenj naŋ gêm yac si. Inŋ gitôm bu yob mac ma nem mac sa bu apeŋ dom. Inŋ kêgwasinŋ mac nem sac hoŋ su, dec mac atôm bu alhac aŋôm sawa ma atac ɲayham atu yêc inŋ aŋgô-nga ti inŋ ndê ɲawasi atu. Dapo inŋ ndê waê sa, bu inŋ ndê ɲawasi ti ɲaclai ma ɲaŋga atu andô. Ma inŋ mbo bocdinaŋ têtŋ têtŋ ɲamata-nga, kwahic dec, ma oc mbo ɲapanŋ. Yomandô.

[‡] **1:14:** Inok ndê minŋ sêto yêc Gen 5:18-24. Yom naŋ inŋ sôm naŋ sêto yêc Yom Lêŋsême Akwa dom, magoc yêc lau Israel-nga si bapia akwa danŋ.

Revelesen (Gêḅ nanḅ Yisu hoc asê têtḅ Jon) Yom whê bapia dindéc sa-ḅga

Lau tigauc sêsôm bu Jon, nanḅ to bapia dindéc (1:1-2, 4), nanḅ inḅ ḅgac tigenḅ nanḅ to Jon ndê ḅawaê ḅayham ma Jon ndê bapia tō. Têtḅ ndoc inḅ to bapia dindéc, nanḅ lau sêkêḅ whinḅ-ḅga sêtap kisa atu ti ḅawapac daêsam sa. Nacyo sêkêḅ Jon dau ndöc nduc Patmos tu inḅ ndê gwelenḅ ḅawaê ḅayham-ḅga. Jon to bapia dindéc, tu bu puc lau sêkêḅ whinḅ-ḅga dôḅ bu sêlhac ḅanḅga ma sêhu si sêkêḅ whinḅ sinḅ dom.

Gêḅ daêsam nanḅ Jon to sip bapia dindéc, nanḅ inḅ sôm bu ḅalau Dabuḅ kôm inḅ ndê gatu kainḅ danḅ sa, ma Anötö hoc asê têtḅ inḅ gitôm gêḅ ḅagatu. Mac oc alic bu Jon to namba 7 ma namba 12 tidim daêsam yêc bapia dindéc ḅalôm. Lau Israel-ḅga sêlic namba 12 bu gêḅ atu, ma hêganônḅ lau Israel-ḅga si tonḅ 12. Ma namba 7 hêganônḅ gêḅ nanḅ ḅayham sambuc, ma ḅac sêsôm bu Anötö ndê namba.

Yom daêsam hêganônḅ gêḅ nanḅ oc menḅ sa têtḅ têtḅ ḅambu-ḅga. Sadaḅ oc kôm gwelenḅ ḅanḅga bu êntôm lau nom-ḅga, magoc tinḅambu Anötö oc êḅgwiniḅ inḅ ti lau honḅ nanḅ sêḅkuc inḅ, ma senḅ ḅac su. Ma lau sêkêḅ whinḅ-ḅga nanḅ sêlhac ḅanḅga ma sêhu si sêkêḅ whinḅ sinḅ dom, nanḅ oc sêtap mwasiḅ atu sa, ma Anötö oc kôc ḅac sa sêndöc malac Jerusalem wakuc.

Yom ḅamata-ḅga

¹ Yom dindéc ḅahu Yisu Kilisi, nanḅ hoc asê têtḅ Jon. Yom dau hêganônḅ gêḅ honḅ nanḅ kêpiḅ bu hóc asê. Anötö kêḅ yom dau têtḅ Yisu Kilisi bu tóc asê têtḅ lau nanḅ sem akiḅ inḅ. Ma Yisu kêkiḅ inḅ ndê anḅela danḅ bu hoc yom dau asê têtḅ inḅ ndê ḅgac akiḅ Jon.

² Ma Jon to yom dindéc pi gêḅ honḅ nanḅ inḅ gêlic, ma puc yom dau dôḅ bu yom ḅandö nanḅ menḅ akêḅ Anötö lu Yisu Kilisi dau.

³ Yom nanḅ yêc bapia dindéc, nanḅ bu tóc gêḅ nanḅ oc hóc asê têtḅ têtḅ ḅambu-ḅga, nanḅ

asê, gitôm yom nanḅ propet akwa-kwa sêhoc asê munḅ su. Ma ndoc menḅ kêpiḅ bu gêḅ honḅ dau ḅandö sa. Bocdinaḅ lau nanḅ sêsam yom dindéc asê, ma lau nanḅ sêḅgô ma sêkôc sa tidônḅ sip ḅac si ḅalôm, nanḅ honḅ oc sêtap Anötö ndê mwasiḅ sa.

Jon kêkiḅ yom têtḅ gôlôwac dabuḅ tonḅ 7

⁴ Aö Jon, gato yom dindéc têtḅ Kilisi ndê gôlôwac dabuḅ tonḅ 7 nanḅ sêmbö gamenḅ Esia-ḅga. Mwasinḅ ti atac malô têtḅ mac akêḅ Damaḅ Anötö nanḅ mbo têtḅ ḅamata-ḅga, kwahic dec mbo, ma oc menḅ tinḅambu-ḅga, ma akêḅ ḅalau 7 nanḅ sêlhac inḅ ndê pôḅ kinḅ-ḅga ḅa-ndö-ḅga,

⁵ ma akêḅ Yisu Kilisi. Yisu inḅ ḅgac ḅamata-ḅga bu tisa akêḅ lau batê-ḅga, ma inḅ gêm gôlinḅ kinḅ nom-ḅga honḅ. Inḅ kalhac ḅanḅga bu hoc yom ḅandö asê pi Anötö. Ma inḅ tac whinḅ yac, dec kêc ndê dac sinḅ bu êḅgapwêc yac su yêc yac nenḅ sac.

⁶ Ma inḅ kôc yac sa datôm lau tonḅ tigenḅ nanḅ dambo inḅ ndê †gôlinḅ ḅapu, ma datôm lau dabuḅ-siga bu danem akiḅ inḅ ndê Damba Anötö. Inḅ ḅaclai ti ḅawasi ḅadau, dec dahoc inḅ ndê waê asê tôm bêc honḅ. Yomandö!

⁷ Alic su nanḅ. Inḅ oc sip whinḅ dao menḅ, ma lau honḅ oc sêlic inḅ. Aêc, ma lau nanḅ sic inḅ ndu, nanḅ oc sêlic inḅ sêwhinḅ. Lau nom-ḅga honḅ oc sêtanḅ atu tu inḅ-ḅga. Yomandö andö!

⁸ Pômdau Anötö sôm, “Aö ḅaclai ḅadau. Têtḅ ḅamata-ḅga aö gambo, kwahic dec aö gambo, ma aö oc wambu wamenḅ tiyham. Aêc, aö gac hu gêḅ honḅ, ma wandic dabinḅ gêḅ honḅ.”

Yisu hoc dau asê têtḅ Jon

⁹ Aö Jon, mac nem asidôwa gato yom dindéc. Yac dati Yisu ndê lau, ma dambo inḅ ndê gôlinḅ ḅapu. Tu dinaḅ-ḅga lau sêkêḅ kisa yac, magoc tamasaḅ dauḅ bu dalhac ḅanḅga. Munḅ-ḅga lau sêmasuc aö ma sêkêḅ aö gandöc nduc nanḅ sêsam bu Patmos. ḅahu bu aö galhac ḅanḅga ma gapuc Anötö ndê yom dôḅ, ma gahoc yom ḅandö asê pi Yisu.

¹⁰ Aö gandöc Patmos, ma têtḅ lau sêkêḅ whinḅ-ḅga si bêc sênem akiḅ Pômdau-ḅga danḅ, ḅalau Dabuḅ kôm aö gatunḅ kainḅ danḅ sa. Ma aö ganḅgô awha atu danḅ gitôm dahuc tanḅ yêc aö ḅambu-ḅga.

11 Ma awha dau sôm, “Gêñ nanj am oc lic, nanj to sip bapia, ma êmkinj têtj gôlôwac dabunj toñ 7 nanj sêndöc malac 7, nanj Epesas, Smena, Pegamam, Tayatira, Sadis, Piladelpia ma Laodisia.”

12 Aö ganjô yom dau, goc gakac daunj kwi bu walic bu asa sôm yom dau. Ma aö galic yakainj 7 nanj sêmasanj ña gol.

13 Ma yêc yakainj 7 dau ñalhu aö galic ñgac danj gitôm Ñamalac ndê Atu. Inj sôc ñakwê baliñ nanj sip têtj inj gahi, ma kic po nanj ñawasi gitôm gol kêtgihi inj ñabapo.

14 Inj kêclauñ sêp sambuc, ma inj tandô ñawê gitôm ya.

15 Inj gahiapa ñawasi gitôm ain yanjanj ñaê brons nanj sêpec sa ya ma ñamsic. Ma inj awha ñakêcsia gitôm bu nanj hêc atu.

16 Inj anjô andô ñawasi atu gitôm ac ñawê. Yêc inj amba andô-ñga inj kôc tata 7, ma bienj baliñ ti ñamata yêc danja-danja sa akêtj inj whasunj.

17 Têtj ndoc aö galic inj aö gahu daunj gasip nom gayêc inj gahi-ñga gitôm ñgac batê danj. Magoc inj kêtj amba andô-ñga sac aö, ma sôm, “Töc daôm dom. Aö gati ñamata gêtj honj, ma aö gati ñambu gêtj honj.

18 Aö Anötö nanj gambo tanli. Muñ-ñga aö gambac ndu, tigenj lic! Kwahic dec aö gambo tanli, ma wambo tanli ñapanj. Ma aö gakôc ki gatam-ñga bu wanjapwêc lau su yêc lambwam ma yêc lau batê si gameñj.

19 “Bocdinañ to yom pi gêtj nanj am gêlic su, pi gêtj nanj kwahic dec ñandô sa, ma pi gêtj nanj oc ñandô sa tinjambu.

20 Tata 7 nanj yêc amanj andô-ñga, ma yakainj gol 7 nanj aö wawhê ñahu sa têtj am. Tata 7 dinañ sêti dôhônj anjela 7 nanj sêyob gôlôwac dabunj toñ 7, ma yakainj 7 sêti dôhônj gôlôwac dabunj toñ 7 dinañ-ñga.”

2

Jon to yom têtj gôlôwac dabunj yêc malac Epesas

1 Ma inj sôm têtj aö, “To yom têtj anjela nanj yob gôlôwac dabunj Epesas-ñga bocdec bu:

Yom dindec meñ akêtj inj nanj kôc tata 7 yêc amba andô-ñga, ma kêsêlêñ mbo yakainj gol 7 ñalhu.

2 Mac lau Epesas-ñga. Aö kayalê mac nem mêtê honj su, ma mac akôm gwelenj atu ayêm daôm su, ma mac alhac ñanja tu ahôc ñawapac-ñga. Ma aö kayalê bu mac atac tec lau sac ma amasuc ñac su. Ma lau nanj sêtjsau ma sêsam dau bu aposel, nanj mac anjrahê ñac, ma anjalê ñac bu lau tasanj.

3 Mac alhac ñanja ma ahôc ñawapac ti kisa tu anej ñaê-ñga, magoc mac kwampac sa dom. Gêtj honj dinañ mac akôm ñayham.

4 Tigenj mac nem mêtê so danj yêc nanj aö galic yham dom. Ñamata-ñga mac atac whinj aö ñandô. Tigenj kwahic dec mba!

5 Bocdinañ gauc nem mac nem mêtê ñamata-ñga dinañ, nanj kwahic dec mac ahu sinj su. Ma anem nem ñalôm kwi ma akôm mêtê ñayham gitôm ñamata-ñga. Bu mba, dec aö watêtj mac wamenj, ma wakôc mac nem yakainj su.

6 Magoc aö galic ñayham bu mac atac tec Nikolai* ndê lau si lêtj sac, gitôm aö daunj gatec.

7 Asa ndê dangasunj yêc, nanj ngô yom dindec nanj Ñalau Dabunj sôm têtj Anötö ndê gôlôwac dabunj. Lau honj nanj sêlhac ñanja ma sêku sac dulu, nanj wakêtj ñac sêmbo Anötö ndê †Paradais ma sênenj ñandô yêc A Tanli-ñga.

Jon to yom têtj gôlôwac dabunj yêc malac Smena

8 “Ma to yom têtj anjela nanj yob gôlôwac dabunj Smena-ñga bocdec bu:

Yom dindec meñ akêtj inj nanj tinjamenta gêtj honj ma tinjambu gêtj honj, inj nanj mbac ndu ma tisa ma mbo tali tiyham.

9 Aö kayalê bu mac lau Smena-ñga ahôc ñawapac atu, ma mac andôc nom atôm lau ñalôm sawa. Tigenj yêc Anötö anjô-ñga mac ati lau ti lêlôm. Aö kayalê yom honj nanj lau nanj sêsap lau Israel-ñga si sakinj akwa dôñ, nanj sêsôm pi mac. Ñac lau dau sêtoc dau sa bu ñac lau Israel-ñga nanj Anötö kêtjalij ñac sa sêti inj ndê lau. Tigenj mba! Ñac Sadanj ndê lau solop.

10 Atöc daôm dom pi ñawapac nanj oc meñ. Anjô! Sadanj tac whinj bu êñsahê mac, ma inj ndê lau oc sêkêtj mac nem lau ñatô sêndöc gapocwalô. Tigenj mac oc ahôc ñawapac tôm

* 2:6: Nikolai kêdôhônj lau bu sêlic mêtê sac gitôm gêtj ñambwa. Inj sôm bu Kilisi ndê lau gitôm bu sênem akinj anötöi gwam, ma sêkôm mêtê mockainj-ñga.

bêc 10 ma pacndê. Mac bu ahôc ñawapac e tòm lau sêndic mac ndu, magoc alhac ñaŋga ma ahu aô siŋ dom. Ma bocdinaŋ aô wakêŋ mac andôc tamli ñapaŋ, naŋ ti mac nem ñaôli.

¹¹ Asa ndê dangasuŋ yêc, naŋ ñgô yom dindéc naŋ Ñalau Dabuŋ sôm têŋ Anötö ndê gôlôwac dabuŋ. Lau hoŋ naŋ sêlhac ñaŋga ma sêku sac dulu, naŋ oc sêtap ñandê sa têŋ bêc naŋ lau sêmbac ndu tidim tilu-ŋga,† naŋ dom.

Jon to yom têŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Pegamam

¹² “Ma to yom têŋ aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Pegamam-ŋga bocdec bu:

Yom dindéc meŋ akêŋ iŋ naŋ hôc bien baliŋ naŋ ñamata yêc danŋa-danŋa.

¹³ Aô kayalê mac lau Pegamam-ŋga nem gameŋ, naŋ lau daêsam sêmbô Sadaŋ ndê gôliŋ ñapu. Tigeŋ mac asap aô dôŋ ñapaŋ, ma ahu nem akêŋ whiŋ aô-ŋga siŋ su dom. Yêc Sadaŋ ndê malac dinaŋ, lau sic aneŋ ñgac akiŋ Antipas ndu. Ñahu bu iŋ hoc yom ñandô asê pi aô, ma sêc aô ahuc dom. Ma mac bocdinaŋ, têŋ ndoc dinaŋ aô galic bu mac ahu aô siŋ dom.

¹⁴ Tigeŋ mac akôm gêŋ ñatô naŋ aô galic bu solop dom. Mac nem lau ñatô sêŋkuc Balam ndê yom. Têŋ têm ñamata-ŋga Balam kêdôhôn lau Israel si ñgac bata Balak bu êntôm lau Israel-ŋga bu sêkôm mêtê sac. Ñac seŋ gêŋ daneŋ-ŋga naŋ lau sêkêŋ ti da têŋ anötö gwam. Ma sêkôm mêtê sac mockaiŋ-ŋga whiŋ. Ma kwahic dec mac nem lau ñatô sêŋkuc mêtê kaiŋ dinaŋ.

¹⁵ Ma gêŋ danŋ tiyham. Mac nem lau ñatô sêŋkuc yom naŋ Nikolai kêdôhôn têŋ lau.

¹⁶ Bocdinaŋ anem daôm kwi. Bu mba, dec ñasawa sauŋ aô watêŋ mac waloc, ma wandic lau naŋ sêsa lêŋ kaiŋ dinaŋ ña bien baliŋ naŋ sa yêc aô whaŋsuŋ.

¹⁷ Asa ndê dangasuŋ yêc, naŋ ñgô yom dindéc naŋ Ñalau Dabuŋ sôm têŋ Anötö ndê gôlôwac dabuŋ. Lau hoŋ naŋ sêlhac ñaŋga ma sêku sac dulu, naŋ wakêŋ ñac sêneŋ gêŋ daneŋ-ŋga naŋ kwahic

dec yêc siŋ dau yêc undambê, gitôm gakêŋ †mana têŋ lau Israel-ŋga seŋ yêc gameŋ sawa. Ma aô wakêŋ hoc sêsêp tigeŋ-tigeŋ têŋ ñac tòm ndi. Yêc hoc tigeŋ-tigeŋ aô wato ñaê wakuc pi, naŋ lau danŋ sêŋyalê dom. Asa naŋ kôc hoc dau ñadaŋ, naŋ oc êŋyalê.

Jon to yom têŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Tayatira

¹⁸ “Ma to yom têŋ aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Tayatira-ŋga bocdec bu:

Yom dindéc meŋ akêŋ Anötö ndê Atu, iŋ naŋ ndê tandô ñawê gitôm ya ñawahô, ma gahi gitôm brons naŋ ñawasi atu.

¹⁹ Aô kayalê mac lau Tayatira-ŋga nem mêtê hoŋ su, bu mac akêŋ whiŋ aô ñaŋga, ma asap mêtê atac whiŋ-ŋga dôŋ. Aô kayalê bu mac alhac ñaŋga ma am akiŋ aneŋ lau. Ma kwahic dec mac akôm gêŋ dinaŋ hôc gêlêc ñamata-ŋga su.

²⁰ Tigeŋ mac nem mêtê danŋ aô galic yham dom. Awhê sac danŋ mbo mac nem gôlôwac dabuŋ ñalôm, naŋ gitôm kwin sac Jesebel. Iŋ sam dau bu aneŋ propet awhê danŋ, magoc iŋ kêdôhôn aneŋ lau bu sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga, ma bu sêneŋ gêŋ daneŋ-ŋga naŋ lau sêkêŋ ti da têŋ anötöi gwam. Iŋ kôm mêtê sac bocdinaŋ, magoc mac asoc iŋ su yêc mac nem gôlôwac dabuŋ dom.

²¹ Aô gakêŋ ñasawa têŋ iŋ bu nem dau kwi, tigeŋ iŋ sap iŋ ndê mêtê sac dôŋ ñapaŋ.

²² Alic su naŋ! Kwahic dec aô wakêŋ ñandê atu têŋ iŋ, ma têŋ lau naŋ sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga sêwhiŋ iŋ, naŋ bocdinaŋ. Ñac bu sênem dau kwi dom, dec ñac oc sêhôn ñawapac atu.

²³ Ma aô oc wandic iŋ ndê balêkoc ndu sêwhiŋ. Tu dinaŋ-ŋga dec Kilisi ndê lau hoŋ oc sêŋyalê bu aô kayalê ñamalac si gauc ti ñalôm hoŋ. Ma aô wakêŋ ñagêyô têŋ mac hoŋ tòm ndi, êŋkuc mêtê naŋ mac lau tigeŋ-tigeŋ akôm.

²⁴ Mac lau Tayatira-ŋga ñatô asôc awhê sac dinaŋ ndê yom ñapu dom. Ma yom naŋ sêsam bu Sadaŋ ndê yom naŋ yêc

† **2:11:** Bêc naŋ lau sêmbac ndu tidim tilu-ŋga - bêc naŋ Anötö oc êmatôc lau hoŋ, ma lau sac oc sêsip ya atu naŋ sa ñapaŋ sêndi bu sêhôn ñandê ñapaŋ. Alic yom ñatô yêc Rev 20:14; ma 21:8.

siŋ dau, naŋ mac akip sa dom. Bocdinaŋ aö oc wakêŋ ŋawapac wakuc têtŋ mac ahôc dom.

²⁵ Gêŋ tigenj aö atac whiŋ, naŋ asap mêtê ŋayham naŋ mac akôm ambo, naŋ dôŋ e wambu wameŋ.

²⁶ Asa naŋ bu lhac ŋaŋga ma ku sac dulu, ma sôc aneŋ yom ŋapu e bêc ŋambu-ŋga, naŋ wakêŋ ŋaclai têtŋ iŋ bu nem gôliŋ lau sambuc,

²⁷ gitôm Damaŋ kêŋ ŋaclai têtŋ aö dauŋ. Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm bocdec bu: Iŋ kôc tôc kiŋ-ŋga bu nem gôliŋ lau sambuc ti ŋaclai atu, ma iŋ oc ku ŋac dulu gitôm ŋgac daŋ tuc lôŋ andô daŋ popoc. [BW 2:9]

²⁸ Ma asa naŋ bu lhac ŋaŋga, naŋ aö dauŋ oc wambo wawhiŋ iŋ ti ŋawasi atu gitôm tata bêbêc-ŋga.

²⁹ Asa ndê daŋgasuŋ yêc, naŋ ŋgô yom dindec naŋ ŋalau Dabuŋ sôm têtŋ Anötö ndê gôlôwac dabuŋ.

3

Jon to yom têtŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Sadis

¹ “Ma to yom têtŋ aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Sadis-ŋga bocdec bu:

Yom dindec meŋ akêŋ iŋ naŋ mbo whiŋ Anötö ndê ŋalau 7 ma kôc tata 7. Aö kayalê mac lau Sadis-ŋga nem mêtê hoŋ. Lau ŋatô gauc gêm bu mac alhac ŋaŋga ma akôm Anötö ndê gwelenj. Tigenj mba! Mac atôm lau batê!

² Yêc aneŋ Anötö aŋgô-ŋga aö galic bu mac ac dabiŋ mac nem gwelenj ŋapep dom. Bocdinaŋ tampo sa ma atisa! Mac nem akêŋ whiŋ kêpiŋ bu oc pacndê. Bocdinaŋ apuc nem akêŋ whiŋ dôŋ maŋ.

³ Gauc nem yom hoŋ naŋ mac aŋgô ti akôc sa su. Ma anem nem ŋalôm kwi ma daŋam wambu yom dau. Mac bu anem ali dom, dec wambu wameŋ gitôm ŋgac kaŋ, ma mac oc aŋyalê ndoc wameŋ-ŋga dom.

⁴ Magoc aö kayalê lau Sadis-ŋga ŋatô naŋ sêkôm mêtê sac dom, dec galic ŋac tôm lau ti ŋakwê ŋawasi. Aö oc wakêŋ ŋakwê

sêsêp têtŋ lau dinaŋ sêsôc, bu aö galic ŋac ŋayham, ma ŋac oc sêmbo sêwhiŋ aö ŋapaŋ.

⁵ Ma lau ŋatô naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêku sac dulu, naŋ wakêŋ ŋakwê sêsêp têtŋ ŋac bocdinaŋ. Ma yêc Damaŋ ti iŋ ndê aŋela aŋgô-ŋga, aö wasam ŋac si ŋaê asê, ma watôc asê bu sêti aneŋ lau solop. Ma ŋac si ŋaê oc yêc Buku Tanli-ŋga* ŋapaŋ.

⁶ Asa ndê daŋgasuŋ yêc, naŋ ŋgô yom dindec naŋ ŋalau Dabuŋ sôm têtŋ Anötö ndê gôlôwac dabuŋ.

Jon to yom têtŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Piladelpia

⁷ “Ma to yom têtŋ aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Piladelpia-ŋga bocdec bu:

Yom dindec meŋ akêŋ ŋgac dabuŋ naŋ sôm yom ŋandô eŋ. Iŋ kôc Kiŋ Dawid ndê ki gatam-ŋga, ma gatam bocke naŋ iŋ gêlêc su, naŋ lau daŋ sêtôm bu sêndic ahuc dom. Ma gatam naŋ iŋ gic ahuc, naŋ lau daŋ sêtôm bu sêkac sa dom.

⁸ Mac lau Piladelpia-ŋga. Aö kayalê mac nem mêtê hoŋ su. Mac lau ti licwalô atu dom, tigenj aö kayalê bu mac daŋam wambu aneŋ yom, ma asêc aneŋ ŋaê ahuc dom. Bocdinaŋ alic su naŋ! Kwahic dec aö walêc gatam daŋ su bu wanem mac sa-ŋga, ma lau daŋ oc sêtôm dom bu sêndic ahuc.

⁹ Lau naŋ sêsap lau Israel-ŋga si sakiŋ akwa dôŋ, naŋ sêtoc dau sa bu ŋac lau Israel-ŋga naŋ Anötö kêyalij ŋac sa. Magoc mba. ŋac lau tasanj, ma Sadaŋ ndê lau ŋac. Aö waŋgwiniŋ ŋac e sêtêŋ mac sêmeŋ ma sêhu dau sêyêc mac gahim-ŋga. Ma têtŋ ndoc dinaŋ ŋac hoŋ oc sêŋyalê tidôŋ bu mac lau naŋ aö atac whiŋ mac ndu andô.

¹⁰ Mac apuc daôm dôŋ ma alhac ŋaŋga têtŋ ndoc ŋawapac ti kisa tap mac sa, tôm aö gac atu mac muŋ su. Bocdinaŋ aö wayob mac têtŋ ndoc ŋawapac-ŋga naŋ oc hôc asê bu êŋsahê lau nom-ŋga hoŋ.

¹¹ Ndoc meŋ kêpiŋ bu aö wambu wameŋ. Bocdinaŋ akôc yom ŋandô dôŋ ma ayob ŋapep, bu lau daŋ sênem kaŋ nem ŋaôli ŋayham dom.

* **3:5:** Buku Tanli-ŋga - lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu ma sêtap Anötö ndê mwasiŋ dandôc tanli ŋapaŋ-ŋga sa, naŋ si ŋaê yêc Buku Tanli-ŋga dau. Buku ŋatô sêyêc undambê, naŋ sêto yom yêc ŋalôm pi gêŋ ŋayham ma sac hoŋ naŋ yac tigenj-tigenj dakôm (Rev 20:12-13). Sêto yom pi Buku Tanli-ŋga dau yêc Pil 4:3; Rev 13:18; 17:8; 20:12, 15; ma 21:27.

¹² Lau nanj sêlhac njanğa ma sêku sac dulu, nanj aö wakêñ nac sêndöc aneñ Anötö angö-nga njanğatôm alhö njanğa nanj sêlhac inñ ndê lôm dabuñ. Lau dinañ oc sêmbo sêwhiñ Anötö yêc malac Jerusalem wakuc, nanj inñ oc kêñ sip akêñ undambê meñ, dec aö oc wato aneñ Anötö ndê ñaê ma inñ ndê malac wakuc dau ñaê pi nac. Ma aö wato aö dauñ neñ ñaê wakuc pi nac whiñ.

¹³ Asa ndê dangasun yêc, nanj ngö yom dindec nanj Njalau Dabuñ sôm têtñ Anötö ndê gôlôwac dabuñ.

Jon to yom têtñ gôlôwac dabuñ yêc malac Laodisia

¹⁴ “Ma to yom têtñ anjela nanj yob gôlôwac dabuñ Laodisia-nga bocdec bu:

Yom dindec meñ akêñ Yom Njandô Njatau. Inñ sôm yom njandô eñ, ma bocdinañ yac dakêñ whiñ inñ ndê yom ma atac lu-lu dom. Ma inñ gêm gôliñ gêtñ honñ nanj Anötö kêñ.

¹⁵ Aö kayalê mac lau Laodisia-nga nem mêtê honñ. Mac asôm bu akêñ whiñ aö, tigenñ mac akêñ whiñ aö ti nem njalôm sambuc dom. Mac lau tasan! Mac bu ahu aö sinj gacgeñ, me akêñ whiñ aö ti nem njalôm sambuc, dec oc njayham.

¹⁶ Tigenñ mba! Mac anjsau bu anjuc aö. Bocdinañ oc wasenñ mac su tôm ngac nanj kêsahê gêtñ sac yêc inñ whasunñ dec kêtôwê sa.

¹⁷ Mac asôm bu mac ati lau ti lêtôm ma lau tiwaê nanj apônda gêtñ danñ dom. Tigenñ mac anjalê dom bu yêc Anötö angö-nga mac atôm lau njalôm sawa, ma lau tandô pec, ma lau njakwê mbasi.

¹⁸ Bocdinañ angö aneñ yom dindec. Mac bu ati lau ti lêtôm, dec atêtñ aö amenñ, ma aö wakêñ gol njandô njayham têtñ mac anemlhi. Ma anemlhi njakwê sêsêp asöc-nga bu ambo njamlic njambwa dom ma mayam pac. Ma anemlhi malasin bu anjwasinñ tanôm e tanôm njawa sa.

¹⁹ Lau nanj aö atac whiñ, nanj bu sêkôm gêtñ giso, dec aö wasôm nac ma wamatôc nac tu bu sêhu mêtê sac dau sinj. Boc-dinañ angö aneñ yom. Anem daôm kwi ma akôm njanğa bu anjuc aö.

²⁰ Alic! Aö gatôm mac nem silip danñ nanj meñ kalhac am nem andu njagatam ma kêmati gatam mbo. Ma bocdinañ asa nanj

ngö aö awhanñ ma gêtêc gatam dau su têtñ aö, nanj aö oc wasöc watêtñ inñ wandi, ma alu aneñ gêtñ awhinñ dauñ.

²¹ Aö gaku njaclai sac-nga honñ dulu, dec Damanñ kôc aö sa gandöc gawhinñ inñ yêc inñ ndê pôtñ kiñ-nga. Ma njalênñ tigenñ lau honñ nanj sêlhac njanğa ma sêku sac dulu, nanj wakôc nac sa bu sênem gôliñ sêwhiñ aö yêc aneñ pôtñ kiñ-nga.

²² Asa ndê dangasun yêc, nanj ngö yom dindec nanj Njalau Dabuñ sôm têtñ Anötö ndê gôlôwac dabuñ.”

4

Jon gêtêc gêtñ atu undambê-nga

¹ Dinañ su, goc aö galic gatam danñ nanj kac sa su yêc undambê. Ma awha nanj aö gangö muñ su gitôm dahuc tanñ, nanj sôm têtñ aö bu, “Pwi mwenñ, ma gêtñ nanj oc hóc asê tinjambu-nga, nanj watôc têtñ am.”

² Têtñ dinañ Njalau Dabuñ kôm aö gatunñ kainñ danñ sa, ma aö galic pôtñ kiñ-nga danñ kalhac undambê, ma pôtñ njatau ndöc njahô.

³ Ma inñ nanj ndöc, nanj ndê njawasi atu, gitôm thoc njayham lu nanj sêsam bu jasper ma kanelian. Ma gasunñ bu êp nanj njadalô njayham ma njawasi gitôm hoc njayham emerel, nanj kêtêgihi pôtñ atu dau ahuc.

⁴ Ma aö galic pôtñ 24 sêlhac sêtngihi pôtñ atu, ma lau bata 24 sêndöc njahô. Nac sêsöc njakwê sêsêp, ma sanem gol yêc nac si njagôlônñ tôm gi.

⁵ Ma aö galic sickac, ma gangö wapap gic ti njakêcsia atu sa akêñ pôtñ atu. Ma lam ti njawê atu 7 sêlhac pôtñ ña-ndö-nga. Lam 7 dinañ Anötö ndê njalau 7.

⁶ Ma yêc pôtñ dau ña-ndö-nga aö galic gêtñ njawasi atu poc gitôm bugictonñ, ma njawa gitôm glas.

Ma aö galic anjela atu hale sêlhac sêtngihi pôtñ atu. Nac sem gêtñ tali njatô angö, ma tandô daêsam sêyêc nac njabapo ti njadômbwê.

⁷ Anjela hale dinañ angö andô bocdec. Anjela njamata-nga ndê angö gitôm layon, tilu-nga gitôm makao, titö-nga gitôm njamalac, ma anjela tihale-nga ndê angö gitôm macmponñ nanj hu mbo lêtêc.

⁸ Nac tigenñ-tigenñ si njamakê 6, ma tandô daêsam sem nac ahuc, yêc njamakê njapu-nga whiñ. Ma nac sêmpinñ Anötö ma sêsôm,

“O Pômdau Anötö, Nanga Nauda, am dabuñ, dabuñ, ma dabuñ eñ. Am mbo têtj ñamata-nga, kwahic dec am mbo, ma tinambu am oc mbu mwenj.” Nalêtj dinañ ñac sêmpiñ inj acsalô ma ôbwêc honj, sêtjwhañ dau dom.

⁹ Têm bocke nañ añela hale dinañ sêsôm yom dinañ sêmpiñ inj nañ ndöc pôtj atu ma mbo tali ñapañ, ma sem danje inj ti sêtoc inj ndê waê sa, goc

¹⁰ lau bata 24 sêhu dau sêsip nom ma sêpôtj haduc têtj inj. Ma sêkêtj ñac si sanem sêyêc pôtj atu ndö-nga, ma sêsôm yom bocdec bu,

¹¹ “O Pômdau yac mba Anötö. Am gêtj honj ñadau. Am kêmasañ gêtj honj ma kêtj gêtj honj sêmbo tali, tôm am daôm tac whiñ. Tu dinañ-nga dec am ñayham kêtjêc, ma gic waê bu yac ampiñ am ti apo nem waêm sa, ma atoc am sa tu am nem ñawasi ti ñaclai atu-nga.”

5

†Anötö ndê Domba ma bapia tilhuñ

¹ Aö tanhê inj nañ ndöc pôtj atu, ma galic bapia tilhuñ danj yêc inj amba andô-nga, ma yom yêc bapia dau danja lu-lu. Bapia dau sêtjluñ sa, ma sêkêtj gêtj ñabalêp 7 pi ñadali bu kôc dôñ.*

² Ma aö galic añela ñanga danj, nañ mbwêc awha atu bocdec bu, “Asa inj ñamalac gitêtj, gitôm bu kôc gêtj ñabalêp su ma kac bapia dau sa?”

³⁻⁴ Inj mbwêc yom dinañ asê, tigenj yêc undambê, ma yêc nom ma nom ñapu-nga, sêtap ñamalac gitêtj danj sa dom, nañ gitôm bu kac bapia dau sa ma sam. Têtj ndoc aö galic bu sêtap ñamalac gitêtj danj sa dom, nañ aö gatanj atu andô.

⁵ Magoc lau bata 24 si danj sôm têtj aö, “Am tanj dom! Lic su nañ. Ñamalac gitêtj danj mbo, nañ ku ñaclai sac-nga ti ñaclai dambac ndu-nga dulu su, ma inj gitôm bu kôc gêtj ñabalêp 7 su, ma kac bapia dau sa. Inj nañ sêsam bu ‘Layon nañ sa akêtj Juda ndê tonj,’ ma ‘Dawid ndê Wakuc,’ nañ gitôm.”

* **5:1:** Têtj têtj Jon to bapia dindec, nañ lau nañ bu sêkêtj bapia danj têtj lau ñatô, nañ sêkêtj gêtj ñabalêp gitôm lêtjêp me nomdac pi bapia dau bu sêsap dôñ. Ma bocdinañ lau bambalinj gitôm dom bu sêkac bapia dau sa ma sêsam e hóc asê ñamalac nañ bapia dau gic inj ñawaê. † **5:8:** Hap - gêtj gitôm gita ti wac daêsam, nañ lau sêndic têtj ndoc sênem wê-nga. Alic Rev 14:2; ma 15:2.

⁶ Têtj dinañ aö galic Domba danj nañ ña-angô gitôm sic inj ndu su, magoc mbo tali tiyham. Inj kalhac ñalhu kêtjpiñ pôtj atu, ma añela hale ti lau bata 24 sêtjgihi inj ahuc. Inj ndê ñapo 7, ma tandô 7, nañ sem dôhônj Anötö ndê ñalau 7 nañ inj kêtj ñac sêsa sêtêtj nom ñabatinj honj.

⁷ Ma Domba dau gi kôc bapia dau su yêc inj nañ ndöc pôtj atu ndê amba andô-nga.

⁸ Inj kôc sa su goc añela hale ti lau bata 24 sêpôtj haduc têtj inj. Yêc ñac honj si amba sêkôc gêtj wê-nga nañ sêsam bu hap,† ma sùc nañ sêmasañ ña gol, nañ sêkêtj gêtj ñamalu ñayham sip e menhu. Gêtj ñamalu dinañ, nañ mbec honj nañ Anötö ndê lau dabuñ sêtetj têtj inj.

⁹ Ma ñac sem wê wakuc danj bocdec, “Am gitêtj andô, gitôm bu kôc bapia ma kac gêtj ñabalêp su. Nahu bu lau sic am ndu, ma am nem dac gêmlihi lau su sêti Anötö ndê lau. Am gêmlihi lau yêc nom ñagamenj honj, ma yêc lau titonj-titonj ma awha têtjtêtj honj nañ sêmbo nom.

¹⁰ Ma am kôm ñac sêti lau tonj tigenj, bu sênem akiñ yac neñ Anötö sêtôm lau †dabuñsiga, ma ñac oc sênem gôlinj sêmbo nom.”

¹¹ Têtj dinañ aö galic ti ganjô añela daêsam ma daêsam ma daêsam, oc tôm dom bu dasê sa. Ñac sêtjgihi pôtj atu ma añela hale ti lau bata ahuc.

¹² Ma ñac sem wê ña awha atu bocdec bu, “O Domba ñayham kêtjêc, am nañ lau sic am ndu. Yac ampiñ am, bu am gêtj honj ñadau, ma am nem ñaclai, ti gauc, ma licwalô, ma waêm ti ñawê ma ñawasi atu hóc gêtjêc su.”

¹³ Têtj dinañ aö ganjô gêtj tali honj nañ sêmbo undambê ti nom ma nom ñapu-nga, ma nañ sêmbo gwêc. Ñac honj sem wê bocdec bu, “Kwahic dec, ma tôm bêc honj, yac ampiñ inj nañ ndöc pôtj atu, ma yac ampiñ Domba. Bu injlu si waê, ti ñawê ma ñawasi, ma ñaclai atu andô!”

¹⁴ Ma añela hale sêsôm, “Yomandô!” Ma lau bata honj sêhu dau sêyêc nom ma sêmpiñ injlu.

6

Anötö ndê Domba kac bapia tilhuŋ sa

¹ Dinaŋ su, goc aö galic Anötö ndê Domba dau kôc gêŋ ŋabalêp ŋamata-ŋga su yêc bapia tilhuŋ. Ma aŋela hale si daŋ ta yom ŋa awha atu gitôm wapap, ma sôm, “Mwenj!”

² Dec aö taŋhê gameŋ, ma galic hosi sêsêp daŋ. Ma aö galic ŋac naŋ ndöc hosi ŋahô, naŋ kôc bakôc sôp-ŋga daŋ. Anötö kên sanem daŋ têtj iŋ, goc iŋ sa ti ŋaclai atu bu ku ŋacyo dulu.

³ Goc Anötö ndê Domba kôc gêŋ ŋabalêp tilu-ŋga su, ma aö gaŋgô aŋela tilu-ŋga sôm, “Mwenj!”

⁴ Ma hosi kokoc daŋ sa meŋ. Anötö kên bien baliŋ daŋ têtj ŋac naŋ ndöc hosi ŋahô, ma kên ŋaclai têtj iŋ bu kôc yom malô su yêc lau nom-ŋga, bu kôm ŋac sêndic dandi ndu.

⁵ Goc Anötö ndê Domba kôc gêŋ ŋabalêp titô-ŋga su, ma aŋela titô-ŋga sôm, “Mwenj!” Dec aö taŋhê gameŋ ma galic hosi yeyec daŋ. Ma ŋac naŋ ndöc hosi ŋahô kôc gêŋ danem dôhôn gêŋ-ŋga yêc iŋ amba. Gêŋ kaiŋ dinaŋ dakôc bu danem dôhôn gêŋ bu ŋadehe me lolo.

⁶ Ma awha daŋ sa akêŋ pônj atu naŋ kalhac aŋela hale ŋalhu, naŋ sôm, “Kên tôbôm sa bu lau nom-ŋga sêpônnda gêŋ sêneŋ-ŋga, ma ŋac oc sênem dôhôn gêŋ bu lau sênemlhi gêŋ daneŋ-ŋga ŋagec-ŋagec ŋa ŋaôli atu. Tigeŋ kôm ôm a †olib-ŋga ti ôm wain-ŋga tisac dom.”

⁷ Têtj dinaŋ Anötö ndê Domba kôc gêŋ ŋabalêp tihale-ŋga su, ma aŋela tihale-ŋga sôm, “Mwenj!”

⁸ Goc aö taŋhê gameŋ, ma galic hosi yanyaŋ daŋ. Ma ŋac naŋ ndöc ŋahô, naŋ sêsam iŋ ndê ŋaê bu ‘Mbac Ndu,’ ma daŋ tiyham, naŋ ndê ŋaê ‘Lambwam’ kêkuc iŋ. Ma Anötö kêkiŋ iŋlu bu sêwhê lau nom-ŋga hoŋ kôc ndi toŋ hale, ma sêndic toŋ daŋ ndu. Iŋlu oc sêŋgilí siŋ, ma sêkêŋ tôbôm ma gêmbac atu ma bôclai bu sêseŋ lau toŋ tihale-ŋga dinaŋ su.

⁹ Têtj ndoc Anötö ndê Domba kôc gêŋ ŋabalêp ti-5-ŋga su, naŋ galic lau ŋatô si gatu sêmbô Anötö ndê alta ŋapu. Lau dinaŋ, muŋ-ŋga lau nom-ŋga sic ŋac ndu, ŋahu bu sêkêŋ whiŋ Anötö ndê yom, ma sêhoc iŋ ndê yom asê.

¹⁰ Ma ŋac sêta awha atu têtj iŋ, “O Pômdau Dabuŋ ma Yom ŋandô ŋadau. Têtj bêc bocke am oc êmatôc lau sac nom-ŋga, ma kên ŋagêyô têtj ŋac ô yac mba dac naŋ ŋac sêkêc siŋ su?”

¹¹ Sêsôm yom dinaŋ su, ma Anötö kên ŋakwê sêsêp baliŋ têtj ŋac tôm gi. Ma iŋ sôm têtj ŋac bu, “Mac nem asidôwai ŋatô sem akiŋ aö sêmbô, naŋ lau nom-ŋga oc sêndic ŋac ndu gitôm ŋac sic mac ndu. Bocdinaŋ ahôn malô e gêŋ dinaŋ pacndê su.”

¹² Aö taŋhê Anötö ndê Domba ma iŋ kôc gêŋ ŋabalêp ti-6-ŋga su, goc tiyhô atu gêm, ma aö galic ac tiyec gitôm sêcyae, ma ayô tikoc gitôm dac.

¹³ Ma tata umbon-ŋga sêpeŋ sêsip nom gitôm mbu puc atu ma kêwic ahi goc ŋalôwê sêpeŋ sêsip nom si.

¹⁴ Ma umbon giŋga tôm mbu soc po daŋ su, ma lôc ti nduc hoŋ siŋga bocdinaŋ.

¹⁵ Tu dinaŋ-ŋga lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu dom, naŋ sêtôc dau ŋandô, ma sêŋsalê gameŋ bu sêsip dau. Kiŋ ma lau bata, ma lau siŋ-ŋga, ma lau ti lêlôm ma lau ti licwalô atu, ma lau naŋ sem akiŋ ŋadaui ti lau naŋ sêmbô ŋambwa, naŋ hoŋ sêlhô bambaliŋ. Ma sêŋsalê mala sêsip dau kwi-ŋga sêsôc hocsuŋ ti hoc naŋ sêyêc gameŋ lôc-ŋga, naŋ ŋapu.

¹⁶ Ma ŋac sêta yom têtj lôc ti hoc bu êŋgatôc ŋac si e iŋ naŋ ndöc pônj atu, naŋ oc tôm dom bu lic ŋac, ma bocdinaŋ ŋac oc sêtap Anötö ndê Domba ndê atac ŋandê sa dom.

¹⁷ Sêkôm gêŋ dinaŋ, ŋahu bu bêc dinaŋ ti bêc sêtap ŋandê sa tu ŋac si sac-ŋga, ma lau sac daŋ oc sêtôm dom bu sêŋlêc Anötö ndê matôc.

7

Sêpuc ŋadalô pi lau Israel-ŋga 144,000

¹ Dinaŋ su, goc aö galic aŋela hale naŋ sêyob mbu. ŋac sêlhac nom ŋabatiŋ hale ma sêkôc ŋaclai bu sêlhac mbu nom-ŋga hale ahuc, tu bu sêpuc ŋadinda e sêkôm nom me gwêc me a tisac dom.

² Anötö kên ŋaclai têtj ŋac bu sêyob mbu e tiŋambu sêhu mbu nom-ŋga siŋ bu kôm nom ma gwêc tisac. Ma aö galic aŋela daŋ tiyham naŋ sa akêŋ gameŋ ac pi-ŋga meŋ,

ma yêc in amba in kôc Anötö Tanli Njatau ndê gêñ dapuc njadalô-nga.* In mbwêc ña awha atu têtñ añela hale dinan ma sôm,

³ “Akôm nom ti gwêc ma a tisac dom, e yac apuc yac neñ Anötö ndê njadalô pi in ndê lau akiñ si sêcbala su.”

⁴ In sôm yom dinan su, goc aö gangô lau nan sêpuc njadalô pi ñac si sêcbala, nan si namba, nan gitôm 144,000. Ma lau dinan sêmeñ akêñ lau Israel-nga si gôlôwac ton 12.

⁵ Yêc Juda ndê ton, sêkeñ njadalô pi lau 12,000, ma pi lau 12,000 yêc Ruben ndê, 12,000 yêc Gad ndê,

⁶ 12,000 yêc Aser ndê, 12,000 yêc Naptali ndê, 12,000 yêc Manase ndê,

⁷ 12,000 yêc Simeon ndê, 12,000 yêc Liwai ndê, 12,000 yêc Isaka ndê,

⁸ 12,000 yêc Sebulun ndê, 12,000 yêc Josep ndê, ma pi lau 12,000 yêc Benjamin ndê ton.

Lau daêsam sêmpin Anötö

⁹ Tinambu aö tanhê gameñ ma galic lau daêsam andô, gitôm dom bu lau dan sêsê ñac sa. Sêmeñ akêñ nom ñagameñ hon, ma akêñ lau titon-titon hon, ma akêñ lau awha têtñtêtñ. Ma sêlhac pônñ atu ti Anötö ndê Domba anğô andô-nga. Nac hon sêsôc ñakwê sêsêp, ma sêhóc tômtôm ñalaun.

¹⁰ Ma sêmbwêc ñanğa bu, “Yac tampin yac neñ Anötö nan ndöc pônñ atu, ma in ndê Domba, bu mwasin nem lau si-nga yêc inlu.”

¹¹ Ma añela hon nan sêlhac sêngihi pônñ atu ti añela hale ma lau bata ahuc, nan sêhu dau anğô sip nom sêyêc pônñ atu ndö-nga. Ma sêmpin Anötö,

¹² ma sêsôm, “Yomandô! Yac neñ Anötö ndê ñawasi ti gauc ma waê ti ñac lai ma licwalô hóc gêlêc gêñ hon su. Bocdinan tampin in, ma danem danğe in kwahic dec ma tôm bêc hon. Yomandô!”

¹³ Têtñ dinan lau bata si dan meñ ma ndac aö bocdec bu, “Lau ti ñakwê sêsêp dindê, ñac lau asa, ma sêmeñ akêñ nde?”

¹⁴ Ma aö gaô in ndê awha ma gasôm, “O ñac atu, am daôm kêyalê.” Dec in sôm têtñ aö, “Lau dinan sêmbô nom têtñ ndoc

ñawapac atu hóc asê, ma kwahic dec sêmeñ sêmbô lec. Sêngwasin si ñakwê sip Anötö ndê Domba njadac, ma ñakwê dau sêp sambuc.

¹⁵ Tu dinan-nga sêlhac Anötö ndê pônñ atu ndö-nga yêc in ndê lôm dabun, ma sem akiñ in acsalô ma ôbwêc. Ma in nan ndöc pônñ atu, nan oc mbo whin ñac ma yob ñac.

¹⁶ Tôm dom bu sêpônnda gêñ sêneñ-nga ti sênôm-nga tiyham. Ma ac oc pec ñac dom, ma gêñ ñandê dan oc tap ñac sa dom.

¹⁷ Nahu bu Anötö ndê Domba nan mbo pônñ atu ñalhu, nan oc ti ñac si ñac yob ñac-nga, ma wê ñac sêsa bu sênôm bu yêc bubata tanli-nga. Ma Anötö dau oc pun ñac tasulu su yêc ñac tandô.”

8

Anötö ndê Domba kôc gêñ ñabalêp ti-7-nga su

¹ Têtñ dinan Anötö ndê Domba kôc gêñ ñabalêp ti-7-nga su yêc bapia, ma gameñ undambê-nga ñanğen sa gitôm acgatu ñasawa danğa.

² Ma aö galic añela 7 nan sêlhac Anötö anğô-nga, ma in kêñ dahuc têtñ ñac hon tôm gi.

³ Ma añela dan tiyham meñ kalhac alta gol kêpin pônñ atu. In kôc lôn gol dan, ma sêkêñ gêñ ñamalu ñayham daêsam têtñ in. Goc in kêgalun whin Anötö ndê lau dabun si mbec yêc lôn dau, ma kêc pi alta ti da têtñ Anötö.

⁴ Ma ñawasus akêñ gêñ ñamalu ti lau dabun si mbec, sa akêñ lôn nan yêc añela amba, ma pi têtñ Anötö anğô-nga.

⁵ Pacndê, goc in kôc ya ñanda akêñ alta, ma kêñ sip lôn gêñ ñamalu-nga e meñhu, ma tuc sip gameñ nom-nga gi. Ma aö gangô ñakêcsia atu, ma sickac ti wapap gic ma tiyhô gêm.

Añela hale sêyu dahuc

⁶ Têtñ dinan añela 7 nan sêkôc dahuc, nan sêmasan dau bu sêyu.

⁷ Añela ñamata-nga yu in ndê, ma sêmbalin u ñalhuc gitôm ais, ma ya nan sêngalun whin dac nan sip nom gi. Ma ya dau gêñ gameñ nom-nga ti a daêsam su. Aö galic

* **7:2:** Têtñ têtñ dinan lau sêkêñ gêñ ñabalêp gitôm lêlêp me nomdac pi bapia bu sêsap dôn, ma sêpuc njadalô dan pi lêlêp dau bu tôc asê bu ñac sêti bapia dau njadac. Sêmasan gôlôn amanatu-nga (ring) me gêñ dan nan sênôn ti kôm bu sêpuc njadalô dau.

gitôm sêwhê gameŋ nom-ŋga ti a hoŋ kôc gi ŋaton tō, ma toŋ daŋ ya gêŋ su, ma lu sêyêc ŋayham. Ma kwanŋ batac-batac, naŋ ya gêŋ hoŋ su.

⁸ Goc aŋela tilu-ŋga yu dahuc, ma sêmbaliŋ gêŋ daŋ gitôm lôc atu ti ya sip gwêc gi. Ma tiyham aô galic gitôm sêwhê gwêc kôc gi toŋ tō, ma toŋ daŋ gêm dau kwi ti dac, ma toŋ lu sêyêc ŋayham.

⁹ Ma i ti gêŋ tali hoŋ naŋ sêmbo gwêc ti dac, naŋ sêmbac ndu. Ma waŋ naŋ sêpoc gwêc bocdinaŋ, toŋ daŋ siŋga su, toŋ lu sêpoc ŋayham.

¹⁰ Têŋ ndoc aŋela titō-ŋga yu ndê dahuc, naŋ tata atu daŋ peŋ sip akêŋ umbonŋ. Tata dau ŋawê atu, ma peŋ sip nom ma kôm bu ti bubata daêsam sêtisac. Aô galic gitôm sêwhê bu ti bubata hoŋ kôc gi toŋ tō, ma toŋ daŋ tisac.

¹¹ Sêsam tata dau ŋaê bu 'Ŋamakic.' Ma yêc bu nom-ŋga hoŋ, toŋ daŋ ŋamakic sa ma toŋ lu sêyêc ŋayham. Ma lau hoŋ naŋ sênôm bu ŋamakic dinaŋ, naŋ sêmbac ndu.

¹² Goc aŋela tihale-ŋga yu ndê dahuc, ma ac ti ayô ma tata ŋatô sêtisac. Tu dinaŋ-ŋga têŋ acsalô, ac pô gameŋ gitôm acgatu ŋasawa 8, ma ŋasec sa gitôm acgatu ŋasawa hale. Ma têŋ ôbwêc bocdinaŋ, ayô ti tata ŋawê mba gitôm acgatu ŋasawa hale.

¹³ Aô galic gêŋ hoŋ dinaŋ su, ma aô gangô macmponŋ daŋ naŋ hu mbo umbonŋ, ma taŋ ŋa awha atu bocdec bu, "Oyaê! Oyaê! Oyaê! Aŋela hale sêyu dahuc su, ma aŋela tō sêmbo dôŋ sêmbo. Bocdinaŋ mac lau nom-ŋga oc atap ŋawapac sa tiyham."

9

Aŋela ti-5-ŋga yu dahuc

¹ Goc aŋela ti-5-ŋga yu ndê dahuc, ma aô galic tata daŋ peŋ yêc umbonŋ sip nom gi. Ma Anötö kêŋ ki têŋ iŋ bu yob suŋ baliŋ sac naŋ sêsam bu Abis,* naŋ ŋagatam.

² Goc iŋ gêlêc gatam dau su, ma yawasu pi akêŋ suŋ baliŋ dinaŋ meŋ. Yawasu dau atu andô, gitôm yawasu têŋ ndoc lau sêkêc pwa atu daŋ. Yawasu dau gêm ac ahuc ma kôm umbonŋ ŋasec sa.

* **9:1:** Ŋaê 'Abis' (Abyss) kêkuc Yom Grik. Suŋ baliŋ dinaŋ ti ŋalau sac si gapocwalô. † **9:11:** Abadon ma Apolion - ŋaê lu dinaŋ ŋahu tigeŋ. Danem kwi bu 'Ndic Ndu' me 'Seŋ su.'

³ Ma aô galic wakô sêsip akêŋ yawasu sêmeŋ. Ŋac si ŋaclai gitôm gapiŋgap bu sêkêŋ ŋandê atu têŋ lau nom-ŋga.

⁴ Magoc Anötö gic yao ŋac bu sêkôm kwanŋ ma gêŋ batac-batac ma a tisac dom, ma sêkôm lau naŋ aŋela sêpuc Anötö ndê ŋadalô pi ŋac sêcbala su, naŋ sêtisac dom. Magoc lau ŋatô, naŋ wakô dinaŋ oc sêkôm ŋac sêtisac.

⁵ Ŋac sêkôc ŋaclai bu sêkêŋ ŋandê atu têŋ lau dinaŋ gitôm ayô 5, magoc ŋac oc sêndic ŋac ndu dom. Ma ŋandê dau gitôm gapiŋgap seŋ lau.

⁶ Têŋ ndoc dinaŋ lau oc sêtec bu sêmbo tali. Ŋac oc tac whiŋ bu sêmbac ndu, tigeŋ ŋac oc sêmbo tali ma sêhêc ŋandê ŋapaŋ.

⁷ Aô galic wakô dinaŋ sêtôm hosi naŋ sêmasaŋ tu sêndic siŋ-ŋga. Gêŋ gitôm gulunŋ gol sac ŋac si ŋagôlônŋ, ma ŋac si aŋgô gitôm ŋamalac.

⁸ Ŋac si kêclauŋ baliŋ gitôm lauwhê si, ma ŋac si ŋalhô atu gitôm layon si.

⁹ Ma yêc ŋac si ŋabapo aô galic gêŋ ŋaŋga gitôm lautuc ain. Ma têŋ ndoc ŋac sêhu sêmbo lôlôc, ŋac si ŋamakê ŋakêcsia atu gitôm hosi daêsam sêhê kaleta ma sênti bu sêndic siŋ.

¹⁰ Ŋac si ŋaŋguc gitôm gapiŋgap si ŋaŋguc bu sêtinŋ ŋamalac. Ŋaclai atu yêc ŋac si ŋaŋguc, bu sêkêŋ ŋandê têŋ lau gitôm ayô amaŋdaŋ.

¹¹ Ŋac si kiŋ iŋ aŋela sac suŋ baliŋ-ŋga. Yêc Yom †Hibru sêsam iŋ ndê ŋaê bu Abadon, ma yêc Yom Grik sêsam iŋ bu Apolion.†

¹² Ŋawapac dinaŋ ti ŋawapac ŋamata-ŋga. Ma ŋawapac lu sêyêc dôŋ sêyêc.

Aŋela ti-6-ŋga yu dahuc

¹³ Têŋ dinaŋ aŋela ti-6-ŋga yu ndê dahuc. Ma aô gangô awha daŋ sa akêŋ alta gol naŋ kalhac Anötö aŋgô-ŋga. Ŋapo hale sêyêc alta dau ŋakêcsu hale, ma awha dau sa akêŋ ŋapo dau ŋalhu,

¹⁴ ma ta yom têŋ aŋela naŋ yu dahuc bocdec bu, "Sa têŋ aŋela hale naŋ sêsô ŋac dôŋ sêmbo bu atu Yupretes, naŋ ndi, ma êmgapwêc ŋac su."

15 Muñ-nga Anötö kêyalin ndoc dan sa bu aŋela hale dinan sêndic lau sac ndu, ma ñac sêhôn ndoc dau sêmbo Bu Yupretes. Goc aŋela dau sa gi ma kêgapwêc aŋela hale dinan su, bu sêwhê lau nom-nga kôc ndi ton tö. Ma ton dan ñac oc sêndic ñac ndu, ma ton lu sêhu ñac sin.

16-17 Têñ dinan aö galic gêñ ñagatu dan, lau sin-nga daêsam kêlêc sêndöc hosi ñahô. Ma awha dan sam ñac si namba asê têt aö, nan gitôm 200 milien. Ma aö galic lautuc ñanga sêyêc ñac ñabapo. Lautuc dinan ñadalô kokoc gitôm ya, ma ñamayan gitôm umbon, ma yanjan gitôm gêñ ñandê ñaê †solpa. Ma aö galic hosi si ñagôlôn gitôm layon si, ma ya ti yawasu ma solpa sa akêñ ñac si whasun.

18 Gêñ tö dinan, ya ti yawahô ma solpa, nan sêsa hosi whasun nan tôm ñawapac atu bu sen lau nom-nga ñatô su. Lau ton dan oc sêmbac ndu, magoc ton lu oc sêmbo tali.

19 Hosi dinan sêkôc ñaclai atu yêc ñac si whasun, ma yêc ñac si ñanguc whin. Bu ñac si ñanguc gitôm mboc ñagôlôn bu sen lau ma kôm ñac sêtisac.

20 Ñawapac tö dinan kôm lau ton dan sêmbac ndu. Ma lau ñatô nan sêmbac ndu dom, nan sêlic su, magoc sem si ñalôm kwi dom. Mba! Ñac sêsap ñac si mêtê sac dön ñapan. Ñac sem akin ñalau sac ma anötöi gwam nan sêmasan ña gol ti silba ma brons ti hoc ma ña a. Gwam hon dinan gitôm dom bu sêlic gameñ me sêngô yom, ma sêñsêlêñ dom, tigen lau nom-nga sem akin ñac ñapan.

21 Ma ñac sêkôm mêtê sac daêsam tôm sic ñamalac ndu, sêpec balö, sêkôm mêtê mockain-nga, ma sem kan gêñ. Ñac sêlic ñawapac dau, magoc sem dau kwi dom, ñac sêsap si mêtê sac dinan dön ñapan.

10

Anjela kêñ bapia sauñ dan têtñ Jon

1 Têtñ dinan aö galic aŋela ñanga dan sip akêñ undambê meñ. In ndê ñakwê gitôm dao, ma gasun bu êp dan yêc in ñagôlôn ñahô-nga. In ndê anğô andô ñawasi gitôm ac, ma in gahi gitôm alhö ti ya.

2 Ma in kôc bapia sauñ dan nan kac sa su, yêc in amba. In sip gi ma kêñ gahi gasê-nga kalhac nom, ma gahi andô-nga kalhac gwêc.

3 Ma in mbwêc ñanga, gitôm layon dan tan. Têtñ ndoc in mbwêc, nan aö ganğô awha 7 sêta yom, nan ñakêcsia gitôm wapap gic.

4 Aö ganğô awha 7 dinan su, ma bu wato ñac si yom sip bapia, tigen awha dan akêñ undambê sôm têtñ aö bu, “To yom nan am ngô akêñ awha wapap-nga 7, nan dom. Mba! Kôc dön ma sêc ahuc yêc am-nga.”

5 Goc aŋela nan kalhac nom ti gwêc, nan tôc in amba andô-nga pi undambê.

6 In bu sôm yom ma puc dön ña Anötö ndê ñaê, dec sôm, “Aö wasôm yom ñandô yêc in nan mbo tali ñapan, nan anğô-nga, in nan kêñ undambê ma nom ti gwêc, ma gêñ hon nan sêmbo gameñ dinan. Dahôn têtñ dan tiyham dom,

7 bu gêñ hon nan Anötö kêmatin tidôn muñ su, ma yêc sin dau e meñ têtñ kwahic dec, nan oc meñ sa tiawê. Têtñ bêc nan aŋela ti-7-nga yu dahuc, nan gêñ hon dinan oc ñandô sa tôm in hoc asê gwanan su têtñ lau propet nan sem akin in.”

8 Dinan su, goc awha akêñ undambê nan aö ganğô su, nan sôm yom têtñ aö tiyham bocdec bu, “Am sa têtñ aŋela nan kalhac nom ma gwêc, nan ndi, ma kôc bapia nan kac sa yêc in amba, nan su.”

9 Bocdinan aö gatên aŋela dau ga, ma gandac bapia sauñ dinan. Ma in sôm têtñ aö, “Am kôc su, ma neñ. Yêc whamsun am oc êmsahê ñaganda gitôm lêp. Tigen bapia dau oc kôm am nem ñatac yham dom.”

10 Aö gakôc bapia sauñ dau su yêc in amba, ma gan. Yêc whamsun aö kasahê bu ñaganda gitôm lêp, tigen tinambu sip aö ñatac gi ma kôm aö ñatac yham dom.

11 Goc Anötö sôm têtñ aö, “Am oc hoc yom asê tiyham gitôm propet, ma sôm yom pi lau daêsam, pi lau titon-titon ma lau awha têtñtêtñ, ma pi kin sêwhin.”

11

Anötö ndê propet lu

1 Dinan su, goc Anötö kêñ gakoc balin dan têtñ aö bu wanem dôhôn gêñ. Ma in

sôm têtj aö, “Am ndi, ma nem dôhôn anej lôm dabuj, ma alta nanj kalhac dê. Ma lau nanj sêtoc aö sa ma sêtetj mbec têtj aö sêmbo dindê, nanj sê njac sa.

² Tigej nem dôhôn gamej yêc lôm dabuj njabatêmdö dom, bu aö gakêj gamej dinanj têtj lau sambuc ti njac si gamej. Ma njac oc sênem gôlij anej malac dabuj, ma sêngwiniñ anej lau gitôm ayô 42.

³ Magoc aö wakêj njac lai têtj anej propet lu, dec injlu oc sêsôc njakwê yeyec ma sêsôm anej yom asê gitôm bêc 1,260.”

⁴ Propet lu dau sêlhac Pômdau, nanj gêm gôlij nom sambuc, nanj anjô-nga, sêtôm a olib lu, ma sêtôm yakainj lu.

⁵ Lau nanj bu sêkôm injlu njac yom, nanj oc sêmbac ndu njalêj bocdec. Ya oc sa yêc injlu whasuj ma neñ njac su.

⁶ Ma têtj ndoc sêhoc Anötö ndê yom asê, nanj sêkôc njac lai bu sêsôm u ndic dom yêc umbonj. Ma sêkôc njac lai bu sênem bu kwi ti dac, ma bu sêkêj njawapac tidau-tidau têtj lau nom-nga têtj ndoc bocke nanj injlu atac whiñ nanj.

⁷ Têtj injlu si têtj sêhoc Anötö ndê yom asê-nga pacndê su, nanj aö galic bu gêtj sac danj pi akêj sunj baliñ sac dinanj meñ, ma gic sinj têtj injlu. Ma inj ku injlu dulu ma gic injlu ndu.

⁸ Ma injlu si njamlanj sêyêc njambwa sêyêc malac atu dau njac malac lôm. Yêc malac atu dau lau sic injlu si Pômdau ndu pi a gicso dau, ma bocdinanj lau njatô sem malac dau njac kwi ma sêsam bu Sodom ma Isip.

⁹ Têtj dinanj, lau akêj nom njagamej honj, ma akêj lau titonj-titonj ma awha têtjtêtj honj tahê injlu si njamlanj gitôm bêc tö ma njadanga. Ma njac sêkêj yao bu lau danj sênsuhuj injlu dom.

¹⁰ Lau sac nom-nga sêtisambuc bu injlu sêmbac ndu, ma njac sêkêj gêtj njayham-njayham têtj dandi ti atac njayham atu. Nahu bu munj-nga propet lu dinanj sêkêj njawapac têtj njac.

¹¹ Aö galic bu injlu sêyêc boc-dinanj tômbêc tö ma njadanga, goc Anötö kêtj inj ndê wayahô tali-nga têtj injlu dec sêtisa tiyham ma sêlhac. Ma lau honj nanj sêlic, nanj sêtöc dau njandô.

¹² Ma aö gangô Anötö ta yom awha atu têtj injlu ma sôm bu sêpi sa sêtêtj inj sêmênj.

Goc dao danj kôc injlu sa sêpi undambê si, ma injlu si njacyo sêlic.

¹³ Têtj têtj dinanj tiyhô atu gêm, ma malac atu dau njagamej njatô sêtisac. Gitôm sêwhê malac dau kôc ti gamej 10, ma gamej 9 sêyêc njayham, ma gamej ti-10-nga tisac. Ma lau 7,000 sêmbac ndu. Gêtj dau kôm lau nanj sêmbo tali, nanj sêtöc dau atu, ma sêtoc Anötö undambê-nga ndê waê ti njac lai atu sa.

¹⁴ Dinanj ti njawapac tilu-nga, ma titö-nga kêpiñ bu hóc asê.

Dahuc ti-7-nga tanj

¹⁵ Têtj dinanj anjela ti-7-nga yu dahuc, ma aö gangô awha daêsam sêta yom njanga yêc undambê bocdec bu, “Kwahic dec yac neñ Pômdau lu inj ndê Mesaya sem gôlij nom njagamej sambuc. Ma gôlij dau oc pacndê dom.”

¹⁶ Ma lau bata 24 nanj sêndöc njac si pônj yêc Anötö anjô-nga, nanj sêhu dau anjô sip nom, ma sêmpiñ inj,

¹⁷ ma sêsôm, “O Pômdau Anötö Njaciñ Njau, am nanj mbo têtj njamata-nga, ma kwahic dec mbo. Yac bu anem danj am bu am gêm gôlij nom ti am nem njac lai atu.

¹⁸ Lau nom-nga atac njandê sa, magoc kwahic dec njac oc sênsahê am nem atac njandê. Ndoc meñ su, bu am êmsahê lau nanj sêmbac ndu su. Ma am oc kêtj njagêyô njayham têtj lau honj nanj sem akinj am, lau propet ti am nem lau dabuj, ma têtj lau honj nanj sêtoc nem njac sa, lau tiwaê, ma lau waêmbe sêwhiñ. Tigej lau nanj sêkôm nom tisac, nanj am oc señ njac su.”

¹⁹ Njac sêmpiñ Anötö su, goc gatam yêc Anötö ndê lôm dabuj undambê-nga kac sa, ma aö galic apa Anötö ndê pwac dabuj-nga yêc lôm dabuj njalôm. Ma sickac ti wapap gic, ma aö gangô njantiñ atu, ma tiyhô gêm ma u gic njalhuc atu ma njanga gitôm ais.

12

Awhê danj, ma Akô

¹ Têtj dinanj gêtj dalô atu danj hóc asê yêc undambê, ma kôm aö gasô. Aö galic awhê danj, ma ac kêtj inj ahuc gitôm njakwê. Ayô yêc inj gahi njapu, ma tata 12 sac inj njagôlônj gitôm kinj si sanem.

² Awhê dau daê, ma in ndê ndoc kôc balêkoc-nga meŋ sa. Tu dinan-nga dec in kêsahê nandê atu, ma taŋ asê.

³ Ma gêŋ dalô dan tiyham hôc asê yêc undambê. Aô galic gêŋ kokoc atu gitôm akô dan. In ndê ngagôlôn 7, ma ŋapo 10. Ma sanem kin-nga 7 sac in ndê ngagôlôn 7.

⁴ Ma in ndê ŋanguc gic tata umbon-nga daêsam sa, ma kêbalip ŋac sêsip nom si. Tata ton lu gacgen sêlhac umbon, ma ton dan in kêbalip sip nom gi. Goc in gi kalhac awhê dau anğô-nga, ma hôn bu in kôc balêkoc su, goc in neŋ.

⁵ Ma awhê dau kôc balêkoc ŋac* dan. In ŋac naŋ oc nem gôlin lau nom-nga hon ti ŋac lai atu, gitôm in kôc tôc kin-nga ain tu êmatôc ŋac-nga. Akô tac whin bu neŋ balêkoc dau, tigen gitôm dom. Ŋahu bu sêŋgaho balêkoc dau su pi undambê gi, bu mbo whin Anötö naŋ ndôc pôn atu.

⁶ Ma balê dinda kôlhô kêtî gi mbo gameŋ sawa. Anötö kêyalin gameŋ sa gwanan yêc dindê, bu yob awhê dau gitôm bêc 1,260.

⁷ Têŋ dinan aô galic sin atu yêc undambê. Anötö ndê aŋela ŋamata-nga Maikel ti in ndê aŋela sic sin têt akô, ma akô ti ndê aŋela sac sic sin ô.

⁸ Magoc akô ndê ŋac lai gitôm dom, dec in ti ndê aŋela sac si mala sêmbo undambê-nga mba.

⁹ Anötö ndê aŋela sêsoc ŋac su ma sêmbalin ŋac sêsip nom si. In akô akwa dinan, naŋ dasam in ndê ŋaê bu Sadan me ŋac yeyec. In êlêmê kêsau lau nom-nga ma kêtôm ŋac bu sêkôm mêtê sac.

¹⁰ Têŋ ndoc dinan aô ganğô awha atu dan yêc undambê, naŋ sôm, “Kwahic dec Anötö ndê ndoc bu nem gôlin nom sambuc-nga, naŋ hôc asê su, ma in tôc in ndê ŋac lai asê yêc awê. In ndê gwelen nem lau si-nga kwahic dec nandô sa, ma lau hon oc sêlic †Mesaya ndê ŋac lai. Têŋ ŋamata-nga Sadan kalhac Anötö anğô-nga têt acsalô ma ôbwêc hon, ma kêgôlin yom pi yac neŋ asidôwai. Magoc kwahic dec Anötö kêmasuc in su yêc undambê.

¹¹ Dac naŋ Anötö ndê Domba kêc sin, naŋ puc yac neŋ asidôwai dôn, ma sêhoc Anötö

ndê yom nandô asê. Ma tu dinan-nga ŋac sêku Sadan dulu. Sêlhac ŋanğa ma sêtôc dau dom bu lau sêndic ŋac ndu.

¹² Bocdinan mac lau undambê-nga, atac ŋayham ma atisambuc. Tigen ŋawapac atu gic mac lau nom ti gwêc-nga ŋawaê. Oyaê. Sadan sip têt mac meŋ, ma in tac nandê atu andô. Ŋahu bu in kêyalê bu in ndê têt tiapê su.”

¹³ Têŋ ndoc akô gêlic bu sêsoc in su sip nom gi, naŋ in gic hu kêbulu awhê naŋ kôc balêkoc ŋac naŋ.

¹⁴ Tigen Anötö kêŋ ŋamakê lu têt awhê dau gitôm macmpon atu dan ndê, bu hu sa ndi mbo in ndê mala naŋ Anötö kêyalin sa su yêc gameŋ sawa. Yêc dinan Anötö oc yob in têt yala tô ma ayô 6, bu akô dau kôm in tisac dom.

¹⁵ Têŋ dinan akô kac whasuŋ sa ma guluc bu atu sa bu hêc awhê dau su.

¹⁶ Magoc Anötö gêm awhê dau sa ma kôm nom hôc kôc, e bu naŋ sa akêŋ akô whasuŋ naŋ sip nom ŋalôm gi.

¹⁷ Têŋ dinan akô tac nandê têt awhê dau, ma hu in sin sa gi, bu ndic sin têt in ndê lau wakuc ŋatô. Ŋac lau naŋ danğa wambu Anötö ndê yomsu ti sêsap Yisu ndê yom nandô dôn.

¹⁸ M a akô dau gi kalhac kêpin gwêc ŋadali.

13

Gêŋ sac atu dan pi akêŋ gwêc ŋalôm meŋ

¹ Ma aô galic gêŋ sac atu dan pi akêŋ gwêc ŋalôm meŋ. In ndê ngagôlôn 7, ma ŋapo 10, ma sanem 10 sac ŋapo ŋahô têt gi. Ma aô galic ŋaê sac sambuc 7 sêyêc in ndê ngagôlôn 7 dinan.

² Gêŋ sac dau ŋa-anğô gitôm pôsip pôm atu ŋaê lepat, ma gahi gitôm bea ndê, ma whasuŋ atu gitôm layon ndê. Ma akô naŋ kalhac gwêc ŋadali, naŋ kêŋ ndê ŋac lai ti licwalô têt gêŋ sac dinan, bu nem gôlin lau sac nem in anğô.

³ Aô galic gamboc atu yêc gêŋ sac ndê ngagôlôn dan, naŋ gitôm sic in ndu su, magoc gêŋ dau tisa ma ŋayham sa tiyham. Lau

* **12:5:** Awhê dinan in ti dônôn Anötö ndê lau. Ma balê dau Yisu. Ma akô dinan in ti dônôn Sadan. In kêsahê bu sen Yisu su magoc gitôm dom. Dec tinambu in kêŋ kisa Yisu ndê lau, magoc Anötö yob ŋac.

sac nom-nga hon nan sêlic gêñ dau, nan sêhêdaê ma sêñkuc gêñ sac dau.

⁴ Ma sêlic bu akô kêñ in ndê ñaclai têtñ gêñ sac, dec ñac sêtoc akô sa ma sem akind in, ma sem akind gêñ sac dau whin. Ma sêsôm têtñ dandi, “Aluê! Gêñ sac dinan hóc gêlêc gêñ hon su. Ñamalac dan gitôm dom bu ndic sin têtñ in!”

⁵ Gêñ sac dau kôc ñaclai bu sôm yom toc dau sa-nga ma yom sac-sac gitôm ayô 42.

⁶ Dec gêñ sac dau kac whasun sa bu sôm yom sac s ambuc pi Anötö, ma pi in ndê ñaê, ma pi undambê, ma pi lau nan sêndöc undambê whin.

⁷ Ma in kôc ñaclai bu ndic sin têtñ Anötö ndê lau dabun ma ku ñac dulu. In kôc ñaclai atu bu nem gölin lau hon, lau akêñ nom ñagameñ hon, ma akêñ lau titon-titon, ma awha têtñtêtñ.

⁸ Ma lau nom-nga hon nan si ñaê yêc Buku Tanli-nga dom, nan oc sêtoc gêñ sac sa ma sênem akind in. Anötö ndê Domba yob Buku Tanli-nga dau. In Domba nan nom dindéc mbasi en, ma Anötö kêyalin in sa ma kêyalê bu tinambu, lau oc sêndic in ndu.

⁹ Asa ndê dangasun bu yêc, nan ngô yom dindéc.

¹⁰ Yomandô! Ñawapac daêsam oc sêhóc asê. Lau ñatô sic ñawaê bu sêndöc gapoc-walô, ma ñatô oc sêndic ñac ndu ña bien balin. Bocdinan mac lau dabun, alhac ñanga ma ahu nem akêñ whin sin dom.

Gêñ sac tilu-nga pi sa akêñ nom ñalôm

¹¹ Têtñ dinan aö galic gêñ sac dan tiyham pi sa akêñ nom ñalôm men. In ndê ñapo sauñ lu, gitôm domba ñatu dan ndê. Magoc in ndê awha atu gitôm layon ndê.

¹² Gêñ sac ñamata-nga nan sic in pi ñagôlôn magoc ñayham sa tiyham, nan kêñ ndê ñaclai atu têtñ gêñ sac tilu-nga dinan, dec in gêm gölin gêm in anğô, ma kégilí lau nom-nga hon bu sênem akind gêñ sac ñamata-nga dinan.

¹³ Ma gêñ sac tilu-nga kôm gêñ dalô atu-tu. In sôm, ma ya sip akêñ undambê men, ma lau hon sêlic.

¹⁴ In kôc ñaclai bu kôm gêñ dalô nem gêñ sac ñamata-nga anğô, gêñ sac nan sic in ña bien balin, magoc mbo tali. Bocdinan in kôm gêñ dalô ma kêsau lau nom-nga nan sêkêñ whin Yisu dom, ma kêñ yatu têtñ ñac bu sêmasan gêñ sac ñamata-nga ndê ñagatu.

¹⁵ Ma in kôc ñaclai bu yu wayahô sôc gêñ ñagatu, dec gêñ dau sôm yom asê. Ma lau nan sem akind gêñ ñagatu dom, dec in gic ñac ndu.

¹⁶ In kac lau hon ma sôm ñanga bu sêkôc ñadalô dan pi ñac si amba andô-nga me pi ñac si sêcbala. Lau tiwaê ma lau waêmba, lau ti lêlôm ma lau ñalôm sawa, lau nan sem akind ñadaui ti lau nan sêmbo ñambwa, lau hon in kac ñac bu sêkôc ñadalô dinan.

¹⁷ Ma in gic yao bu asa nan kôc ñadalô dom, nan gitôm dom bu nemlhi gêñ, ma gitôm dom bu kêñ gêñ têtñ lau bu sênemlhi. Ma ñadalô dau dinan, in gêñ sac ñamata-nga ndê ñaê me ñaê ñanamba.

¹⁸ Gêñ sac ñanamba dau ñahu yêc sin dau. Asa nan ñamalac ti gauc atu, nan êñsahê bu kip namba dau ñahu sa. Namba dau in ñamalac dan ndê namba, ma in ndê namba 666.

14

Jon gêlic Anötö ndê Domba ti in ndê lau

¹ Tinambu aö galic Anötö ndê Domba kalhac Lôc †Sayon. Ma lau 144,000 nan inlu damba si ñaê kalhac ñac si sêcbala, nan sêlhac sêwhin in.

² Ma aö ganğô awha dan sa akêñ undambê. Awaha dau gitôm bu hêc ñakêcsia, ma gitôm wapap nan gic atu, ma gitôm hap nan lau wê-nga sic.

³ Lau 144,000 dinan sêlhac pôn atu, ti anjela atu hale ma lau bata 24 si anğô-nga, ma sem wê wakuc dan. Anötö gêm lau dinan si yêc ñamalac nom-nga hon ñalôm, ma ñac tawasê sênyalê wê dau.

⁴ Ñac lau dinan sem dabun dau ñapep, ma mêtê sac nan kôm ñamalac ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-nga,* nan sêkôm dan dom. Gameñ bocke nan Anötö ndê Domba bu ndi, nan ñac sêñkuc in. Domba dau gêmlihi

* **14:4:** Jon to yom ma sôm bu lau dau sêyêc sêwhin lauwhê dom, dec sêmbo ñawasi yêc Anötö anğô-nga. Magoc lau tigauc daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôn mêtê sac tidau-tidau nan kôm ñamalac ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-nga. Awhê lu ñgac nan sem dau su, nan bu sêyêc sêwhin dau, dec Anötö oc lic sac dom.

ņac su yêc ñamalac nom-ņga, ma kêņ ñac sêlhac inļu Anötö anğô-ņga gitôm gêņ ñandô mbêc.

⁵ Ñac sêsôm yom tasan ñan ñan dom, ma ñac si giso mbasi.

Anjela tö si yom

⁶ Aö tanhê gameņ tiyham ma galic anjela ñan hu mbo umboņ, ñan kôc ñawaê ñayham bu hoc asê têt lau yêc nom ñagameņ hoņ, ma têt lau titon-titon ma awha têt têt hoņ. Ñawaê ñayham dau oc yêc ñapan, ma oc pacndê dom.

⁷ Inj sôm ña awha atu, “Atoc Anötö sa ma anem akin in, bu in kêņ undambê ti nom, ma gwêc ti bubata hoņ. Ma kwahic dec in ndê ndoc êmatôc lau-ņga meņ sa su. Bocdinaņ atôc in, ma apo in ndê waê sa.”

⁸ Dinaņ su, ma anjela tilu-ņga meņ ma sôm, “Malac atu Babilon† tisac su. Anğô su ñan! Babilon tisac sambuc. In hu Anötö siņ ma kôm mêtê sac, ma hê lau daêsam sêsa in ndê lêt sac sêņkuc in, e ñac si gauc timboloc tôm lau ñan sênôm wain ma kêņ in ñac.”

⁹ Ma aö galic anjela titö-ņga meņ kêkuc anjela lu dinaņ, ma in sôm ña awha atu, “Mac lau hoņ ñan atoc gêt sac ma in ndê ñagatu sa, ma akôc in ndê ñadalô pi nem sêmbalam me amam, ñan anğô.”

¹⁰ Mac oc anșahê Anötö ndê atac ñandê. Yomandô! In ndê atac ñandê atu gitôm wain ñan ñan in in kêc sip laclhu bu mac anôm. Mac oc alhac Anötö ndê Domba ma anjela dabuņ anğô-ņga, ma atap nem ñagêyô sac sa. Gêt ñandê solpa ma ya oc kêņ ñandê atu têt mac.

¹¹ Y omandô! Lau hoņ ñan sem akin gêt sac me in ndê ñagatu, ma sêkôc in ndê ñaê ñanamba pi ñac si ñamlic, ñan oc sêtap ñawapac atu dinaņ sa. Gameņ ñan ñac sêmbo, ñan yawasu oc pi ñapan, ma oc pacndê dom. Ñac oc sêșahê ñandê atu dau tôm acsalô ti ôbwêc hoņ, ma ñac oc sêņwhaņ dau dom.”

¹² Yom dec kêņ puc mac lau ñan ñan wambu Anötö ndê yomsu ma akêt whiņ Yisu. Alhac ñan ñan, ma ahu nem akêt whiņ siņ dom!

¹³ Dinaņ su, goc aö ganğô awha ñan sa akêt undambê, ñan sôm têt aö bu, “To yom bocdindec. Têt kwahic dec ma ndi, lau hoņ ñan sêsap si sêkêt whiņ Pômdau dôt e sêmbac ndu, ñan oc sêtap Anötö ndê mwasiņ atu sa.” Ma Ñalau Dabuņ sôm, “Yomandô! Ñac oc sêņwhaņ dau yêc gwelen ñan sêlhac ñan ñan ma sêkôm. Ma ñac si gwelen ña-ñandô oc êņkuc ñac pi undambê ndi.”

Anötö ndê anjela sic gêt ñandô nom-ņga sa

¹⁴ Têt dinaņ aö galic dao sêsêp ñan, ma ñamalac ñan gitôm Ñamalac ndê Atu ndôc dao ñahô. Sanem gol ñan sac in ñagôlôn, ma in kôc bien mbwê-alô ma ñamata sac andô.

¹⁵ Ma anjela ñan sa akêt Anötö ndê lôm dabuņ, ma ta yom awha atu têt in ñan ndôc dao ñahô bocdec bu, “Kwahic dec ôm nom-ņga ñandô sa, ma gêt hoņ tilôwê su. Bocdinaņ dec kôc nem bien sa ndi, ma ndic gêt ñandô sa pitigeņ.”

¹⁶ Dec in ñan ndôc dao ñahô, ñan sip têt nom gi, ma tim gêt ñandô nom-ņga ña in ndê bien dinaņ, goc gic hoņ sa sêpitigeņ.

¹⁷ Ma anjela ñan tiyham sa akêt lôm dabuņ undambê-ņga meņ, ñan kôc bien mbwê-alô ñan ñamata sac andô.

¹⁸ Ma anjela ñan tiyham ñan yob ya yêc Anötö ndê alta, ñan sa meņ, ma mbwêc awha atu têt anjela ñan hêc bien ñamata bu, “Kôc nem bien, ma sôc ôm wain-ņga ñan yêc nom, ñan ndi, ma ndic wain ñandô sa. Bu wain ñandô kwahic dec ñalôwê sa su.”

¹⁹ Dec anjela dau sip nom gi ma tim wain ñandô nom-ņga ña in ndê bien. Ma in gic sa pi gameņ sênem kiņ wain ñakwi-ņga. Gêt dinaņ ti dôhôn Anötö ndê atac ñandê pi lau sac nom-ņga.

²⁰ Ma aö galic bu sem kiņ wain ñandô nom-ņga dinaņ yêc malac atu ñamakê. Ma dac atu sa meņ, ma hêc sa ñasawa balin gitôm 300 kilometa, ma suņ ñagapon atu. Ñagapon dau, hosi ñan bu lom, dec oc meņ têt in tókwa.

15

Anjela 7 ma ñawapac 7

† 14:8: Tinjambu Jon to yom pi malac atu Babilon, ma gêm dôhôn in pi awê mockaiņ-ņga ñan. Asam yêc Rev 17-19, ma alic footnote yêc Rev 17:1.

1 Dinaŋ su, ma aö galic gêŋ dalô atu daŋ tiyham yêc undambê, dec gasö ñandô. Aŋela 7 sêkôc ñawapac atu 7 bu sêkêŋ pi lau sac nom-ŋga, naŋ ti ñawapac ñambu-ŋga naŋ Anötö oc kêŋ. Bu ñawapac 7 dinaŋ oc ndic dabiŋ iŋ ndê atac ñandê pi lau nom-ŋga e nom ñatêm pacndê.

2 Ma aö galic gêŋ daŋ gitôm gwêc naŋ ñawa gitôm glas, ma ya yêc ñalôm. Ma lau naŋ sêku gêŋ sac atu d ulu, naŋ sêlhac gwêc dau ñamakê. Ñac lau naŋ sêtec bu sênem akiŋ gêŋ sac dau me sêtoc iŋ ndê ñagatu sa, ma sêkôc iŋ ndê ñaê ñanamba dom, ma ñalêŋ dau dec sêku iŋ dulu. Ñac sêkôc gêŋ wê-ŋga ñaê hap naŋ Anötö dau kêŋ têtŋ ñac.

3 Ma ñac sem Anötö ndê ñgac akiŋ Moses ndê wê ma Anötö ndê Domba ndê wê. Ñac sem bocdec, “O Pômdau Anötö Ñaŋga. Am kôm gêŋ atu-tu ti gêŋ ñayham daêsam. O Kiŋ atu, naŋ gêm gôliŋ nem lau tôm têm hoŋ, am nem lêŋ iŋ lêŋ ñandô ma gitêŋ eŋ.”

4 O Pômdau, am tigen daŋ. Bocdinaŋ solop bu lau hoŋ sêtöc am, ma sêtoc am nem waêm sa. Lau akêŋ gameŋ hoŋ oc sêmeŋ ma sênem akiŋ am, bu kwahic dec sêlic yêc awê bu am kôm gêŋ hoŋ ñalêŋ gitêŋ eŋ.”

5 Dinaŋ su, ma aö galic lau Israel-ŋga si ðbac daŋ ñagatam kac sa yêc undambê. Bac dau ti lau Israel-ŋga si lôm daŋ yêc gameŋ sawa, naŋ sêkêŋ Anötö ndê yomsu yêc ñalôm.

6 Ma aŋela 7 sêsa akêŋ lôm daŋ dau sêmeŋ, ma sêkôc ñawapac atu 7. Ñac sêsoc ñakwê ñawasi sêsêp, ma sêkic po gol kêgihi ñac ñabapo.

7 Ma aŋela atu hale si daŋ kôc sùc 7 naŋ sêmasaŋ ña gol, ma kêŋ têtŋ aŋela 7 dinaŋ. Anötö naŋ mbo tali ñapaŋ, naŋ kêŋ ñawapac tidau-tidau naŋ tôc iŋ ndê atac ñandê asê, naŋ sip sùc 7 dinaŋ e meŋhu.

8 Têtŋ dinaŋ yawasu atu naŋ meŋ akêŋ Anötö ndê ñawasi ti licwalô, naŋ gêm lôm daŋ ñalôm ahuc. Ma tu dinaŋ-ŋga gitôm dom bu lau daŋ sêsoc lôm daŋ sêndi e aŋela 7 sêndic dabiŋ si gwelen sêkêŋ ñawapac 7-ŋga dinaŋ pacndê.

16

Sùc ñawapac-ŋga 7

1 Têtŋ dinaŋ aö gaŋgô awha atu daŋ yêc lôm daŋ ta yom têtŋ aŋela 7 dinaŋ bocdec bu, “Andi, ma ñawapac tôc Anötö ndê atac ñandê asê-ŋga naŋ yêc mac nem sùc, naŋ atac sa sip nom ndi.”

2 Dec aŋela ñamata-ŋga tisa ma pô iŋ ndê sùc tuc, ma kêŋ ñawapac daŋ sip nom gi. Ma lau naŋ sêkôc gêŋ sac ndê ñadalô ma sêpôŋ haduc têtŋ iŋ ndê ñagatu, naŋ gamboc andô gêm ñac ahuc ma sêŋsahê ñandê atu.

3 Goc aŋela tilu-ŋga pô iŋ ndê sùc tuc sip gwêc, ma gwêc gêm dau kwi ti dac yeyec gitôm ñgac batê daŋ ndê dac. Ma gêŋ tali gwêc-ŋga hoŋ sêmbac ndu.

4 Aŋela titö-ŋga pô iŋ ndê sùc tuc sip bu ti bubata, dec sêti dac.

5 Ma aö gaŋgô aŋela naŋ yob bu, naŋ sôm, “O Pômdau daŋ ñandô, am naŋ mbo têtŋ ñamata-ŋga, ma kwahic dec mbo. Am kêmatôc lau, ma kêŋ ñagêyô têtŋ ñac ñalêŋ gitêŋ.”

6 Ñahu bu lau dinaŋ sêkêc am nem lau propet ti lau daŋ si dac siŋ. Ma kwahic dec am kêŋ dac têtŋ ñac sênôm. Ñagêyô dau gic ñac ñawaê solop.”

7 Iŋ sôm yom dinaŋ su, goc aö gaŋgô awha daŋ sa akêŋ alta, naŋ ô yom ma sôm, “Aêc, Pômdau Anötö Ñaclai Ñadau. Am kêkuc yom ñandô ma kêmatôc lau, ma kêŋ ñagêyô solop têtŋ ñac.”

8 Têtŋ dinaŋ aŋela tihale-ŋga pô iŋ ndê sùc tuc pi ac, dec ac pec lau nom-ŋga gitôm ya gêŋ ñac.

9 Ñac sêŋsahê ñandê atu ma sêtisac ñandô. Magoc ñac si ñalôm ñadandi ma ñac sem dau kwi dom, ma sêtoc Anötö naŋ kêŋ ñawapac dau têtŋ ñac, naŋ sa dom. Mba! Ñac sêsôm yom sac sambuc pi iŋ ndê ñaê.

10-11 Goc aŋela ti-5-ŋga pô iŋ ndê sùc tuc pi gêŋ sac ndê pôn atu, ma gameŋ hoŋ naŋ gêŋ sac gêm gôliŋ, naŋ ñasec sa. Gamboc sac daêsam sem lau sac nom-ŋga ahuc, ma sêŋsahê ñandê atu e kôm ñac sêseŋ êmbala. Magoc ñac sem dau kwi ma sêhu si mêtê sac siŋ dom. Sêsôm yom sac-sac pi Anötö undambê-ŋga bu iŋ kêŋ ñawapac dinaŋ têtŋ ñac.

12 Ma aŋela ti-6-ŋga pô iŋ ndê sùc tuc sip bu atu Yupretes, dec bu dau pa. Bocdinaŋ

kiñ nanj sêmenj akêñ gameñ ac pi-nga, nanj si senj yêc bu sêlom bu dau.

¹³ Ma aõ galic ñalau sac tö, nanj sêtôm pocwê. Dañ sa akêñ akô whasun, ma dañ sa akêñ gêñ sac whasun. Ma ñalau sac titö-nga sa akêñ propet tasan* whasun.

¹⁴ Sadan ndê ñalau sac tö dinan sêkôm gêñ dalô atu-tu. Ma sêsa si bu sêndic kiñ nom-nga honj sa, bu sêndic siñ têt têt Anötö Ñaclai Ñadau ndê bêc atu hôc asê.

¹⁵⁻¹⁶ Ma ñac sic kiñ honj sa sêmbo gameñ nanj yêc Yom Hibru sêsam bu Amagedon.

Pômdau sôm yom bocdec, “Ayob daôm ñapep! Aõ wakêñ puc pi ndoc wamen-nga dom, aõ wamenj gitôm ñgac kañ. Mac lau nanj anem ali ma amasanj daôm ñapep ambo, mac oc atac ñayham tu atap Anötö ndê mwasinj sa-nga. Tigenj lau nanj sêmasanj dau dom têt bêc aõ wambu wamenj, nanj ñac oc maya dau atu, gitôm lau nanj sêmbo ñamlic ñambwa.”

¹⁷ Têt dinan añela ti-7-nga pô in ndê sùc tuc pi umbonj. Ma awha atu dañ akêñ pônj atu yêc lôm dabun ta yom ma sôm, “Gêñ honj pacndê su!”

¹⁸ Ma sickac ti wapap gic ti ñakêcsia atu, ma tiyhô gêm. Tiyhô dau atu andô. Têt lau ñamata-nga si têt e meñ têt kwahic dec, tiyhô dañ gêm atu gitôm in dinan dom.

¹⁹ Anötö gauc gêm malac atu Babilon ndê lau si mêtê sac, dec kêmatôc ñac gitôm in kêt in ndê tac ñandê atu sip laclhu dañ ma kêt têt ñac bu sênôm. Ma tu dinan-nga tiyhô atu dau gêm e gic malac atu Babilon kôc gi tonj tö. Ma lau nom-nga si malac honj sêtisac bocdinanj.

²⁰ Ma nduc ti lôc honj singa.

²¹ Ma u ñalhuc ñanğa gitôm hoc ais sip meñ tuc lau. Ais dinan atu sac ma ñadehe gitôm 40 kilogram tôm gi. Gêñ dau kêt ñawapac atu têt lau nom-nga, ma sêsôm yom sac sambuc pi Anötö.

17

Awhê mockainj-nga ma gêñ sac

¹ Ma añela nanj sêkôc sùc 7, nanj si dañ têt aõ meñ ma sôm, “Mwenj ma lic! Ñagêyô nanj Anötö oc kêt têt lauwhê mockainj-nga honj ñadinda,* nanj ndôc gameñ nanj bu daêsam sêpoc, n añ aõ bu watôc têt am.

² Kiñ nom-nga daêsam sêtêt awhê mockainj-nga dinan si, ma sêkôm mêtê mockainj-nga sêwhin in. Ma lau nom-nga sêñkuc in ndê mêtê sac sêwhin, e ñac si gauc timboloc gitôm lau nanj sênôm wain ñanğa ma kêt in ñac.”

³ Têt dinan Ñalau Dabun kôm aõ gatun kainj dañ sa, ma añela dau kôc aõ gasa gameñ sawa ga. Ma yêc dindê aõ galic awhê dañ ndôc gêt sac kokoc ñahô. Gêt sac dinan ndê ñagôlôn 7, ma ñapo 10, ma aõ galic ñaê sac-sac gêm in ñamlic sambuc ahuc.

⁴ Awhê dau sôc ñakwê ñayham dadalô kokoc ma ñamayanj. Ma in kêtôlôn dau ña gol, ma hoc ñayham, ma ña gêt ñawasi gwêc-nga nanj sêsam bu pearl. Sùc gol dañ yêc in amba, ma in ndê mêtê sac ti mêtê ñadômbwi atu nanj in kôm, nanj sip sùc dau ñalôm e meñhu.

⁵ Ma in ndê ñaê nanj ñahu yêc siñ dau, nanj sêto pi in sêcbala bocdec bu:

Malac atu Babilon.

Lauwhê mockainj-nga ma mêtê ñadômbwi nom-nga honj Ñadinda.

⁶ In awhê nanj kêtîlî lau nom-nga bu sêndic Anötö ndê lau dabun nanj sêhoc yom asê pi Yisu, nanj ndu. Ma aõ galic bu dac nanj sêkêc siñ, nanj kôm awhê dinan ndê gauc tisac, gitôm in nôm wain ñanğa. Aõ galic in ma gasô ñandô.

⁷ Goc añela ndac aõ bocdec bu, “Bocke dec am sö? Kêt dañam aõ, dec oc wawhê gêt sac ti ñagôlôn 7 ma ñapo 10, ma awhê

* **16:13:** Jon sam gêt sac tilu-nga nanj sa akêñ nom ñalôm (Rev 13:11-18) bu propet tasan. Ñahu bu in kôm gêt dalô atu-tu bu êñsau lau nom-nga. Alic Rev 19:20. * **17:1:** Yêc 17:5 Jon whê sa bu yom nanj in to pi lauwhê mockainj-nga ñadinda, nanj hêganônj malac Babilon, ma Rev 18:1-24 tôc ñalêñ nanj Anötö oc kêt ñagêyô têt in, nanj asê. Lau ñatô gauc gêm bu in to yom dau pi malac Rom. Ma lau ñatô sêñyalê bu yom dau gitôm yom gôlinj dañ, ma hêganônj lau honj nanj sêtec bu sêsôc Anötö ñapu ma sêkêt kisa in ndê lau, tôm lau Babilon-nga sêkôm têt lau Israel-nga munj su. Mêtê mockainj-nga ti dôhônj pi mêtê sac nanj lau kainj dinan sêkôm (alic Ais 23:16-17; ma Nah 3:4). Jon sôm bu awhê mockainj-nga ndôc kêt in bu daêsam, tôm malac Babilon dau (Jer 51:13).

nañ ndöc gêñ sac dau ñahô, nañ ñahu sa têt am.

⁸ Gêñ sac dinan in mbo muñ-nga, magoc kwahic dec in anğô mba. Ma tiñambu in oc pi sa akêñ suñ baliñ sac ma Anötö oc señ in su niñga gacgeñ. Ma lau nom-nga oc sêhêdaê ñandô têt têt sêlic gêñ sac dau. Ñahu bu ñamata-nga gêñ sac dau mbo, ma kwahic dec anğô mba, tigeñ tiñambu oc mbu meñ tiyham. Anötö kêyalê lau sac nom-nga dinan gwanan su, têt ndoc in kêt undambê ti nom, dec in to ñac si ñaé sip Buku Tanli-nga dom.

⁹ “Lau nañ sêkôc gauc ñapep, nañ oc sêñyalê gêñ dau ñahu. Gêñ sac ndê ñagôlôn 7 sem dôhôn lôc 7 nañ awhê dau ndöc.

¹⁰ Ma sem dôhôn kin 7 whin. Kin amanđan si ndoc pacndê su, ma kwahic dec kin ti-6-nga gêm gôlin mbo, ma kin ti-7-nga ndê ndoc yêc dôñ yêc. Tiñambu kin dau oc meñ, magoc in oc nem gôlin ñasawa baliñ dom.

¹¹ Ma gêñ sac nañ muñ-nga mbo, ma kwahic dec anğô mba, nañ oc ti kin ti-8-nga. In oc mbo whin kin 7 si ton, magoc in gic waê bu Pômdau oc señ in su niñga.

¹² Ma ñapo 10 nañ am gêlic, nañ sêti dôhôn kin 10 nañ si ndoc sênem gôlin-nga yêc dôñ yêc. Tigeñ têt ndoc gêñ sac mbu meñ bu nem gôlin, nañ kin 10 dinan oc sênem gôlin sêwhin in. Magoc ñac si ndoc dau oc apê eñ.

¹³ Ñac hon oc sêpin dau dôñ, ma sêkêñ ñac si ñaclai têt gêñ sac ma sêsôc in ñapu.

¹⁴ Ma ñac oc sêndic sin têt Anötö ndê Domba ti in ndê lau. Tigeñ Domba dau oc ku ñac dulu. Ñahu bu Anötö ndê Domba in kin hon si Kin, ma in pômdau hon si Pômdau. Ma in ndê lau oc sêlhac sêwhin in. Ñac lau nañ in kêyalin ñac sa sêti in ndê, ma kêgalêm ñac sa, ma sêsap si sêkêñ whin in dôñ ñapan.”

¹⁵ Ma anela dau gic têt yom ma sôm têt aö, “Am gêlic bu daêsam nañ awhê mockain-nga ndöc. Bu dinan sem dôhôn lau titon-titon ma lau awha têt têt, ma lau akêñ nom ñagameñ hon.

¹⁶ Ma am gêlic gêñ sac ti in ndê ñapo 10 nañ sêti dôhôn kin sac 10 dinan. Ñac oc sêkêñ kisa awhê mockain-nga dau, ma sêkôm in tisac. Ñac oc sêkôc in ndê ñakwê su, sêneñ in ndê ñamsôm, ma sêkêñ ya neñ in su.

¹⁷ Ñac oc sêkôm bocdinan, ñahu bu Anötö dau kêt gauc sip ñac si ñalôm bu sêkêñ si ñaclai têt gêñ sac ma sêsôc in ñapu, ma sêkêñ kisa awhê mockain-nga. Anötö k êyalin ñagêyô dinan sa gwanan su, ma kin sac dinan oc sêkôm in ndê yom ñandô sa.

¹⁸ Awhê mockain-nga nañ am gêlic su, in ti dôhôn malac atu nañ kin nom-nga hon s êsôc in ndê ñagôlin sac-nga ñapu.”

18

Babilon tisac

¹ Dinan su, ma aö galic anela dan tiyham sip akêñ undambê meñ. In ndê ñaclai atu, ma in ndê ñawê ti ñawasi atu pô nom.

² Ma in mbwêc awha atu, “Malac atu Babilon tisac su. Aêc, tisac su ma tiganan. Kwahic dec lau dan oc sêndöc malac dau tiyham dom, ma oc ti ñalau sac si gameñ, ma mbac nañ señ gêñ ñasu, nañ si gameñ.

³ Malac dau tisac, ñahu bu in wê lau nom-nga sêsa señ sac-nga gitôm awhê mockain-nga dan. Kin nom-nga sêkôm mêtê sac sêwhin in, ma lau nom-nga bocdinan. Ñac sêñkuc in ndê mêtê sac e ñac si gauc timboloc têt lau nañ sênôm wain ma kêñin ñac. Ma lau sêtidulu gêñ-nga sêtap awa atu sa tu in ndê mêtê êmwasiñ dau ña gêñ ñayham-ñayham-nga.”

⁴ Ma aö ganğô awha dan tiyham akêñ undambê nañ sôm yom bocdec, “O aneñ lau. Anğô! Alhö su yêc malac dinan ma ambo awê, mboe mac anğuc in ndê mêtê sac ma atap ñawapac atu sa têt in dau.

⁵ Alhö su, ñahu bu in ndê sac pi e gi suñ undambê sa, ma Anötö gauc gêm mêtê sac hon dinan.

⁶ Kwahic dec sac nañ malac dau kôm têt lau, nañ oc sêo tidim lu mbu têt in. In oc êñsahê ñawapac atu, nañ hóc gêlêc ñawapac nañ in kêt têt lau, nañ su. Oc nditôm in nôm gêñ yêc dau ndê laclhu ñawapac-nga nañ in kêt têt lau sênôm.

⁷ Têt ñamata-nga in toc dau sa, ma kêmwasiñ dau ña gêñ ñayham-ñayham. Tigeñ kwahic dec in oc êñsahê ñawapac ti ñandê atu ô gêñ ñayham dinan su. Têt ñasawa baliñ lec in sôm yom pi dau bocdec bu, ‘Aö gambo gatôm kwin, ma oc wambo ñayham

en. Watanj dangibo gitôm awhê sawa dan dom.'

⁸ Tu dinanj-nga, yêc bêc tigenj ñalôm, ñawapac daêsam oc nem inj ahuc. Inj ndê lau oc sêpônda gêñ danenj-nga, daêsam oc sêmbac ndu ma daêsam oc sêtanj dangibo, ma Pômdau Anötö oc kêñ ya neñ inj su. Anötö inj Ñaclai Ñadau, ma inj oc êmatôc inj, ma kêñ ñawapac honj dinanj têt inj.

⁹ “Ma kinj nom-nga nanj sêkôm mêtê sac sêwhinj inj, ma sêpo dau sa ña inj ndê gêñ ñayham-ñayham, nanj oc sêlic yawasu atu nanj sa akêt inj. Ma ñac oc sêtanj atu pi inj.

¹⁰ Ñandê nanj inj hóc, nanj oc kôm ñac sêtöc dau atu, ma ñac oc sêlhac ahê ma sêtanj bocdec bu, ‘Oyaê, Oyaê! O malac atu Babilon. Muñ-nga am malac ti ñaclai atu! Tigenj acgatu ñasawa tigenj lec am tisac, ma gacgenj ginjam su!’

¹¹ “Ma lau sêtidulu gêñ-nga bocdinanj. Ñac honj oc sêtanj atu tu inj-nga. Ñahu bu inj ginjga su, ma lau mba bu sênemlhi ñac si wapa tiyham.

¹² Muñ-nga lau Babilon-nga semlhi ñac si gêñ kainj gitôm gol, silba, ma ðhoc ñayham-ñayham, pearl, ma po ñawasi ti ñadalô ñayham-ñayham. Ma semlhi a ñayham tidau-tidau, ma gêñ daêsam nanj lau sêmasanj ña a ñayham-ñayham, ma ña elepan ñapo ti ain, brons, ma hoc ñawasi.

¹³ M a semlhi gêñ nanj dakêt sip gêñ danenj-nga gitôm msê, ma semlhi a ñakwi ti gêñ ñamalu ñayham ñaôli atu-tu, wain, olib ñakwi, bolom ma plawa. Ma semlhi makao, domba, hosi, ma kaleta. Ma semlhi lau ñatô tu bu sêti ñac si lau akinj ñambwa-nga.

¹⁴ “B oc dinanj lau wapa-nga dinanj oc sêsôm, ‘Gêñ ñayham-ñayham honj nanj am tac whinj, nanj kwahic dec ginjga su. Am nem mone ti ñawasi honj pacndê sambuc.’

¹⁵ Lau nanj sêtidulu gêñ dau ma sêtap mone daêsam sa yêc Babilon, nanj oc sêlhac ahê ti sêtöc dau atu, ma sêhu dangibo atu asê ti sêtanj.

¹⁶ M a ñac oc sêmbwêc, ‘Oyaê, Oyaê, malac atu! Ñamata-nga am nem lau sêsôc ñakwê ñayham gitôm kinj si. Ma g ol ti pearl ma hoc ñayham-ñayham daêsam ti nem gôlônj atu.

¹⁷ Tigenj acgatu ñasawa tigenj ma gêñ ñayham honj dinanj sinjga su.’

“Ma lau nanj sem gôlinj wanj atu gwêc-nga, ma lau nanj sêkôm gwelenj sêmba wanj, ma lau nanj sêpi wanj sêsôc sêsa tu sêtap awa sa-nga, nanj honj oc sêlhac ahê ma tahê.

¹⁸ Têt ndoc sêlic yawasu atu nanj pi akêt malac dau, nanj ñac oc sêsôm, ‘Malac danj hóc gêlêc malac atu dinanj su dom. Yomandô!’

¹⁹ Ñac si ñalôm oc ñawapac atu e sêkêt kop pi ñac ñagôlônj. Ma ñac oc sêtanj atu ti sêmbwêc bocdec bu, ‘Oyaê, Oyaê, malac atu! Ñamata-nga inj malac ti lêlôm. Ma wanj ñadau honj nanj sêkôc wapa sêsôc sêsa ñapanj, nanj sêtap mone atu sa yêc inj. Magoc acgatu ñasawa tigenj lec ma inj ginjga su.’ ”

²⁰ Ma aô gangô awha danj sôm yom bocdec bu, “Mac lau undambê-nga honj atac ñayham atu! Anötö ndê lau ðaposel, ti lau propet, ma lau dabunj ñatô, mac honj atisambuc! Kwahic dec Anötö kêñ ñagêyô têt malac atu Babilon, ô mêtê sac nanj Babilon kôm têt mac.”

²¹ Têt dinanj anjela ñanja danj hóc hoc atu danj sa, goc tuc sip gwêc gi, ma sôm, “Ñalêt tigenj Anötö oc tôc inj ndê ñaclai asê ma señ malac atu Babilon su.

²² Lau danj oc sêmba malac dau ñalôm tiyham dom. Oc tôm dom bu dangô lau wê-nga sêyu gasuc me dahuc ma sêndic hap tiyham. Ma lau nanj sêkôm gwelenj tidau-tidau me lau nanj sêmasanj bolom, nanj si danj oc sêmba tiyham dom.

²³ Lam danj oc ñawê sa dom, ma lauwhê ti ngac oc sênem dau tiyham dom. Muñ-nga lau Babilon-nga nanj sêtidulu gêñ, nanj sêti lau tiwaê nom-nga. Ma Babilon ndê mêtê sac gic wasu lau honj e ñac si gauc kêñsônj ma wê ñac sêsa señ sac-nga.

²⁴ Ma yêc malac dau, lau sêkêc Anötö ndê lau propet ti ndê lau dabunj si dac sinj, tôm ñac sic Anötö ndê lau ñatô ndu yêc nom ñagamenj honj.”

19

Lau undambê-nga sêmpinj Anötö

¹ Têt dinanj aô gangô ñ akêcsia atu yêc undambê g itôm lau daêsam sêmbwêc bocdec, “Haleluya! Tampinj yac neñ Anötö, bu inj ndê ñaclai ti waê ma ñawasi atu, ma mwasinj nem lau si-nga yêc inj tawasê.

² Tampin in, bu in kêmatōc lau ñalêñ gitên ma ti yom ñandô. Bu malac atu Babilon in gitôm awhê mockain-nga dan, ma in ndê mêtê sac tidau-tidau kôm gameñ nom-nga hon sêtisac. Ma kwahic dec Anötö kêmatōc malac dau ma kêñ ñagêyô atu ô in ndê lau akin si dac.”

³ Ma ñac hon sêmbwêc tiyham ma sêsôm, “Haleluya! Yawasu atu oc pi akên Babilon ñapan.”

⁴ Ma lau bata 24 ti añela atu hale sêpôn haduc ma sêmpin Anötö nan ndöc ndê pôn atu. Ma sêmbwêc bocdec, “Yomandô! Haleluya!”

⁵ Têñ dinan aö gangô awha dan s a akên pôn atu, nan sôm, “O Anötö ndê lau akin! Mac lau hon nan atoc in sa ma asôc in ñapu, mac lau tiwaê ma lau waêmba hon ampin yac neñ Anötö!”

⁶ Ma aö gangô awha daêsam sêmbwêc yom tiyham. Ñakêcsia dau gitôm bu hêc atu, ma gitôm wapap gic. Ma sêsôm, “Haleluya! Yac neñ Pômdau, Anötö Ñaclai ñadau, gêm gôlin gên hon.”

⁷ Datoc in ndê waê sa ti atac ñayham atu! Bu ndoc meñ sa bu Anötö ndê Domba nem in ndê awhê.* Awhê dau kêmasan dau su,

⁸ ma Anötö kêñ ñakwê ñayham ma ti ñawasi atu têt in bu sôc.” Ñakwê ñayham dinan gêm dôhôn mêtê gitên hon nan Anötö ndê lau dabun sêkôm.

⁹ Goc añela dinan sôm têt aö, “To yom dindec, ‘Atac ñayham mac lau hon nan Anötö kêgalêm mac sa bu aneñ Domba ndê mwasiñ nem awhê-nga.’” Ma in gic têt ku yom ma sôm, “Yom dindec in Anötö ndê yom ñandô.”

¹⁰ Aö gangô yom dinan su, goc gahu dauñ gayêc in gahi-nga bu wampin in. Magoc in kalhac aö ahuc ma sôm, “Mba! Kôm bocdinañ dom! Bu aö ñgac akin ñambwa, gitôm am, ma gitôm am nem asidôwai hon nan sêsap yom ñandô pi Yisu dôñ. Pôn hamduc têt Anötö ma nem akin in tigen! Bu yom ñandô nan lau sêhoc asê pi Yisu, nan ti lau propet si yom, nan ñahu andô.”

Sin atu têt bêc ñambu-nga

* **19:7:** Awhê nan Domba oc nem, nan gêm dôhôn lau hon nan sêkên whin Yisu, nan sêti in ndê gôlôwac dabun.

† **19:13:** Lau ñatô gauc gêm bu dac dinan in ndê ñacyo si dac - alic Rev 14:14-20; ma Ais 63:1-3. Ma ñatô gauc gêm bu Yisu dau ndê dac, nan in ndê ñacyo sêkêc sin.

¹¹ Têt dinan aö galic undambê kac sa, ma hosi sêsêp dan kalhac aö anôn-nga. Ma ñgac nan ndöc hosi dau ñahô, nan sêsam in ndê ñaê bu “Ñgac sôm yom ñandô ti kôm ndê yom ñandô sa-nga.” In kêmatōc yom ma gic sin têt lau ñalêñ gitên.

¹² In tandô gitôm ya ñawê, ma sanem kin-nga daêsam sac in ñagôlôn. Ma ñaê nan Anötö to pi in, nan ñamalac dan sênyalê dom. In tigen kêyalê.

¹³ Aö galic ñakwê balin nan in sôc, nan dac hi ahuc.† Sêsam in ndê ñaê bu, “Anötö ndê Yom.”

¹⁴ Ma lau sin-nga undambê-nga sêndöc hosi sêsêp, sêsôc ñakwê sêsêp ñawasi ñayham, ma sênkuc in.

¹⁵ Aö galic bien ñamata sa yêc in ndê whasun bu ndic lau sac nom-nga, ma in kôc têt kin-nga ti ñaclai atu bu êngwiniñ ñac ma ku ñac dulu. Anötö Ñaclai Ñadau in tac ñandê atu pi lau nom-nga, ma ñgac dinan oc kwê ñac dôñ, gitôm lau sêkwê wain ñandô dôñ e ñakwi sa.

¹⁶ Ma aö galic bu sêto ñaê dan pi in ndê ñakwê, ma pi in apuhu bocdec bu, “Kin hon si Kin, ma pômdau hon si Pômdau.”

¹⁷ Têt dinan aö galic añela dan kalhac ac ñahô. Ma in mbwêc awha atu têt mbac hon nan sêhu sêmbo lôlôc bocdec bu, “Akac daôm sa amên, bu aneñ mwasiñ atu nan Anötö kêmasan.”

¹⁸ Amên ma aneñ lau sac nom-nga si ñamsôm. Kin ti lau bata sin-nga ma lau atu-tu, ma lau sin-nga ti ñac si hosi, lau akin ti lau nan sêmbo ñambwa, ma lau tiwaê ma lau waêmba, lau hon dinan mac amên aneñ ñac si ñamsôm.”

¹⁹ Ma aö galic gên sac ñamata-nga, ma kin nom-nga, ma ñac si lau sin-nga hon sêkac dau sa bu sêndic sin têt in nan ndöc hosi sêsêp ñahô ti in ndê lau.

²⁰ Magoc sêkôc gên sac dau dôñ, ma propet tasan whin. Propet tasan dinan, in gên sac tilu-nga nan kôm gên dalô atu-tu gêm gên sac ñamata-nga anô. In kôm gên dalô dinan ma kêsau lau nan gên sac ndê ñadalô kalhac ñac si sêcbala ma sêpôn haduc

têj inj ndê ñagatu. Têj ndoc sêlô gêj sac lu dinañ dôñ, nañ ñac sic injlu ndu dom. Sêmbotali, ma sêmbaliñ injlu sêsip sê atu ya-ñga, nañ gêj ñandê solpa golom ñapañ.

²¹ Ma bien ñamata sa akêñ ñgac nañ ndöc hosi ñahô whasun, ma gic injlu si lau hoñ ndu. Ma mbac hoñ sêhu sêsip ma señ ñac si ñamsôm. Señ ma señ ma señ, e sêlic ña tandô.

20

Yala 1,000

¹ Ma aö galic añela dan sip akêñ undambê meñ. Inj añela nañ kôc ki bu yob sun baliñ sac ñagatam. Ma inj kôc sen gapocwalô-ñga atu dan yêc inj amba.

²⁻³ Inj sip nom gi ma kôc akô dôñ, mboc akwa nañ dasam bu ñgac yeyec me Sadañ. Inj kôc inj ma sô inj dôñ ña sen dinañ, goc kêbaliñ inj sip sun baliñ gi. Ma inj kêlahi gatam ahuc ma sap dôñ. Sadañ oc ndöc gapocwalô dinañ gitôm yala 1,000. Bocdinañ oc tòm dom bu inj sa ndi bu êñsau lau nom-ñga tiyham e yala 1,000 dinañ pacndê su. Ma tiñambu Anötö oc êñgapwêc inj su ma inj oc sa awê meñ ma mbo ñasawa apê.

⁴ Aö tanhê undambê tiyham, ma galic lau nañ Anötö kêñ ñaclai têj ñac bu sêmatôc lau, nañ sêndöc si pôn atu. Ma aö galic lau ñatô. Muñ-ñga lau dinañ sêlhac ñanga ma sêpuc Anötö ndê yom dôñ, ma sêhoc yom asê pi Yisu. ñac sêpôn haduc têj gêj sac ma têj inj ndê ñagatu dom, ma sêkôc inj ndê ñadalô pi ñac si sêcbala me amba dom. Ma tu dinañ-ñga lau ñatô sêkêñ kisa ñac ma sêtim ñac si ñagôlôn kic. Magoc kwahic dec Anötö uñ ñac sa sêmbotali tiyham, bu sênem g ôliñ sêwhiñ Yisu gitôm yala 1,000.

⁵ Dinañ ti têt lau ñamata-ñga sêtisa-ñga. Lau ñatô nañ sêmbac ndu su, nañ oc sêtisa dom e yala 1,000 dinañ pacndê.

⁶ Lau nañ sêtisa têj têt ñamata-ñga dinañ, ñac lau dabun ma sêtap Anötö ndê mwasinj atu sa. ñac oc sêti lau dabunsi bu sêlhac Anötö lu Yisu añgô-ñga, ma ñac oc sênem gôliñ sêwhiñ inj gitôm yala 1,000. Ma ñac oc sêmbotayham têj bêt Anötö êmatôc lau, bêt nañ lau sêmbac ndu tidim tilu-ñga.

* **20:8:** Gog ma Magog - ñaê lu dinañ hêganôn lau hoñ nañ dan gapêc têj Anötö ma sêkêñ kisa têj inj ndê lau. Alic yom ñatô yêc Ese 38-39.

Sadañ ndê têt pacndê

⁷ Tiñambu, têj yala 1,000 dinañ pacndê su goc Anötö oc êñgapwêc Sadañ su yêc gapocwalô.

⁸ Ma inj oc sa ndi bu êñsau lau nañ sêmbot nom ñagameñ hoñ, ma ndic ñac sa bu sêndic siñ têj Anötö ndê lau. Sadañ oc ndic lau daêsam andô sa, nditôm ganñgac gwêc-ñga, oc dasê sa nditôm dom. Anötö ndê ñacyo dinañ sêtôm Gog ma Magog.*

⁹ Aö galic ñac sêti akêñ gameñ hoñ ma sêñsêlêñ tawahô sa e sêhóc asê gameñ nañ Anötö ndê lau sêndöc. Gameñ dinañ malac atu nañ Anötö tac whiñ. Ma sêñgihi Anötö ndê lau ahuc bu sêndic ñac, magoc Anötö kêñ ya sip akêñ undambê meñ gêj ñac hoñ su.

¹⁰ Ma têj dinañ inj kêñ ñagêyô atu têj Sadañ nañ kêsau ñac. Inj kêbaliñ inj sip sê atu ya ti gêj ñandê solpa-ñga, nañ muñ-ñga sêmbaliñ gêj sac lu propet tasan sêsip si su. Yêc gameñ dindê ñac oc sêñsahê ñandê atu andô ñapañ têj acsolô ma têj ôbwêc, oc pacndê dom.

Anötö oc êmatôc lau batê

¹¹ Dinañ su, goc aö galic pôn sêsêp atu, ma Pômdau dau ndöc ñahô. Ma umbon ma nom giñga su yêc inj añgô-ñga, ma pacndê sambuc.

¹² Goc aö galic lau batê hoñ nañ sêtisa tiyham. Lau tiwaê, ma lau waêmba sêwhiñ, hoñ sêtisa s êmbotali tiyham, ma sêlhac Anötö ndê pôn atu ña-ndö-ñga. Muñ-ñga, têj ndoc lau dinañ sêmbotali, nañ yom pi ñac si mêtê, ma gêj hoñ nañ sêkôm, nañ sêto sip buku yêc undambê. Ma kwahic dec Anötö kac buku hoñ dinañ sa, ma Buku Tanli-ñga whiñ, bu êmatôc ñac hoñ êñkuc mêtê bocke nañ sêkôm têj têt sêmbotali.

¹³ Lau hoñ nañ sêmbac ndu sêsip gwêc si, nañ sêtisa yêc gwêc ñalôm. Ma lau batê sêsa akêñ gameñ bocke nañ sêmbac ndu sêyêc nañ. Ma Anötö kêmatôc ñac hoñ tòm gi, kêkuc gêj bocke nañ ñac sêkôm su.

¹⁴ Pacndê su, goc inj kêbaliñ inj ndê ñacyo lu nañ sêsam bu, “Ñaclai Dambac Ndu-ñga” ma “Ñaclai Lambwam-ñga,” nañ sêsip sê atu

ya-nga ñalôm si. Ya atu dinañ ti gameñ bu lau sac sêmbac ndu tidim tilu-nga.

¹⁵ Ma lau hoñ nan si ñaê yêc Buku Tanli-nga dom, nan Anötö kêbaliñ ñac sêsip ya atu sêwhiñ.

21

Malac Jerusalem Wakuc

¹ Têñ ndoc dinañ aö galic undambê wakuc, ma nom w akuc, bu nom ti gwêc ñamata-nga ma undambê ñamata-nga siñga su.

² Ma aö galic malac dabuñ Jerusalem wakuc, nan Anötö kêñ sip akêñ undambê meñ. Inj kêngôlôn malac wakuc dau ña gôlôn ñayham kêlêc, gitôm sêngôlôn awhê dan tu bu nem ñgac-nga.

³ Ma aö ganğô awha atu dan sa akêñ pôn atu meñ, nan sôm, “Kwahic dec Anötö ma inj ndê lau oc sêmbo sêwhiñ dau. Inj dau oc ndöc whiñ ñac ti ñac si Anötö, ma ñac sêti inj ndê lau.

⁴ Nawapac têm akwa-nga hoñ pacndê su. Anötö oc puñ tasulu su yêc inj ndê lau tandô. Ma ñac oc sêmbac ndu me sêhóc ñandê tiyham dom, ma ñac oc tasulu sa me sêtañ danğibo tiyham dom.”

⁵ Ma inj nan ndöc pôn atu, nan sôm têt aö, “Kwahic dec aö oc wamasanğ gêt hoñ tiwakuc. Am to yom nan aö wasôm têt am, bu aneñ yom inj yom ñandô, ma am to sip bapia bu lau sêsam ma sêkêt whiñ.”

⁶ Goc inj sôm têt aö, “Aö gac hu gêt hoñ, ma wandic dabiñ gêt hoñ. Aêc, aö gati ñamata gêt hoñ, ma aö gati ñambu gêt hoñ. Ma kwahic dec gêt hoñ ñandô sa su. Lau hoñ nan bu yô ñac, nan wakêt bu têt ñac sênôm yêc Bubata Tanli-nga. Aö wakêt bu dau têt ñac ñambwa.

⁷ Lau hoñ nan sêlhac ñanğa ma sêku sac dulu, nan oc sêwêkaiñ gêt wakuc hoñ dindec. Aö wati ñac si Anötö, ma ñac oc sêti aneñ balêkoc awhê ma ñgac.

⁸ Tigeñ lau nan sêtöc dau ma sêsêc si sêken whiñ Yisu ahuc, ma lau nan sêken whiñ dom, lau nan sêkôm mêtê sac ti mêtê mockaiñ-nga, ñac nan sic ñamalac ndu, lau m bectoma, lau nan sem akiñ gwam, ma

lau nan sêkôm tasan, lau kaiñ dinañ hoñ oc sêwêkaiñ gameñ ya-nga, nan ya sa ñapan, ma gêt ñandê solpa oc tuñ ñac. Gêt dinañ ti ñac si sêmbac ndu tilu-nga.”

⁹ Aö ganğô yom dinañ su, goc anjela dan têt aö meñ. Inj anjela 7 nan sêkôc sùc ñawapac ñambu-nga-nga, nan si dan. Ma inj sôm têt aö bu, “Mweñ, ma lic! Aö watôc têt am, awhê nan Anötö ndê Domba oc nem.”

¹⁰ Goc Nalau kôm aö gatun kaiñ dan sa, ma anjela dau kôc aö sa ma kêt aö galhac lôc atu dan ñahô. Ma malac dabuñ Jerusalem, nan Anötö kêñ sip akêt undambê meñ, nan inj tôc têt aö.

¹¹ Anötö ndê ñawasi gêm malac dau ahuc. Ma malac dau ñawasi sa gitôm hoc ñayham jaspera ma ñawa gitôm glas.

¹² Aö galic tuñ baliñ dan kêtigihi malac dau, ma gatam 12, ma anjela 12 nan sêyob gatam. Ma yêc gatam 12 aö galic ñaê 12. Lau Israel-nga si gôlôwac ton 12 si ñaê dinañ.

¹³ Gatam tö sêyêc tuñ têt ac pi-nga, gatam tö têt ac sip-nga, gatam tö yêc ñamakê danğa, ma gatam tö yêc danğa.

¹⁴ Tuñ dau sêkwê sac hoc atu 12 ñahô. Ma aö galic Anötö ndê Domba ndê lau aposel 12 si ñaê sêyêc hoc 12 dinañ.

¹⁵ Anjela nan sôm yom dau têt aö, nan kôc gêt danem dôhôn gêt-nga dan nan sêmasanğ ña gol, bu nem dôhôn malac, ma tuñ ti gatam.

¹⁶ Inj gêm dôhôn malac, ma tap sa bu malac ña-baliñ-nga gitôm dôñ 12,000, ma gic pôc-nga gitôm dôñ 12,000, ma pi lôlôc-nga gitôm dôñ 12,000.*

¹⁷ Ma inj gêm dôhôn tuñ dau ñadandi, nan gitôm dôñ 144.† Inj kêkuc dôhôn nan ñamalac sênem dôhôn gêt-nga, ma gêm dôhôn malac dau.

¹⁸ Tuñ dinañ, sêmasanğ ña hoc ñawasi jaspera. Ma malac dau sêmasanğ ña gol ñawasi atu ma ñawa gitôm glas.

¹⁹⁻²⁰ Ma hoc atu-tu 12 nan tuñ sac ñahô, nan sêngôlôn ña ðhoc ñayham-ñayham. Sêngôlôn hoc ñamata-nga ña hoc ñayham nan sêsam bu jaspera, ma hoc tilu-nga sêngôlôn ña sapaya, ma hoc titô-nga e têt hoc a tu ti-12-

* **21:16:** Dôñ dinañ sêsam bu ‘Stedia,’ ma stedia 12,000 dinañ gitôm 2,200 kilometa. † **21:17:** Dôñ dinañ sêsam bu ‘Kyubit,’ ma kyubit 144 gitôm 65 mita.

nga, nan sêngôlôn ña aget, emerel, oniks, kanelian, krisolait, beril, topas, krisopras, yasint, ma ametis.

²¹ Ma gatam 12 dinan sêmasan ña gêñ ñawasi gwêc-nga 12 nan sêsam bu pearl. Ma sen atu nan gic malac dau kôc, nan sêmasan ña gol ñawasi atu, ma ñawa gitôm glas.

²² Aö tanhê malac, ma galic bu Anötö ndê lôm dabun dan kalhac dom. Nahu bu Pômdau Anötö Ñaclai Nadau, lu in ndê Domba sêndöc malac dau ñalôm, ma lau malac-nga sêpônda lôm dabun dan tu bu sênem akin Anötö-nga dom.

²³ Ma ac ti ayô mba, nahu bu Anötö dau ndê ñawasi pô malac, ma in ndê Domba ndê ñawê ti lam malac-nga.

²⁴ Lau akêñ gameñ hon oc sêñsêlêñ sêmbu ñawê atu nan sa akêñ malac dau. Ma kin nom-nga oc sêsôc malac dau sêndi ti ñac si waê ti ñawasi tôhôn.

²⁵ Ôbwêc ti ñ asec pacndê sambuc, ma tu dinan-nga oc sêsêc gatam ahuc dom.

²⁶ Gêñ ñawasi ma gêñ tiwaê akêñ nom ñagameñ sambob, nan Anötö oc kôc sa sôc malac dau ndi.

²⁷ Magoc gêñ ñadômbwi dan oc sôc ndi dom. Lau nan sêkôm mêtê sac ma lau tasan dan oc sêsôc sêndi dom. Lau nan si ñaê yêc Anötö ndê Domba ndê Buku Tanli-nga, nan tawasê oc sêsôc sêndi.

22

Bu Tanli-nga

¹ Goc anjela dinan tôc Bu Tanli-nga têtê aö, nan ñawa gitôm glas. Bu dau hêc sa yêc Anötö ma Domba si pôn atu,

² ma keselen kêkuc sen atu nan gic malac dau kôc. Ma A Tanli-nga kalhac bu dau ñamakê dan lu-lu, ma gêm ñandô tôm ayô hon. Ma lau nom-nga hon nan sêndöc malac Jerusalem wakuc, nan oc gêmbac kôm ñac dom, bu A Tanli-nga dau ñalauñ oc kôm ñac ñamlic ñayham ñapan.

³ Têtê têtê ñamata-nga Anötö pucbo nom tu ñamalac si sac-nga, tigen têtê têtê ñambu-nga ñawapac dau oc pacndê sambuc. Anötö lu Domba si pôn kin-nga oc lhac malac lôm, ma in ndê lau oc sênem akin in yêc dindê.

⁴ Ñac oc sêlic in angô andô, ma in ndê ñaê oc yêc ñac si sêcbala.

⁵ Gameñ oc ñasec sa tiyham dom, bu ôbwêc pacndê, ma lau oc sêpônda lam ñawê ti ac ñawê dom. Nahu bu Pômdau Anötö ndê ñawê oc pô ñac. Ma lau dinan oc sêmbu ti sênem gôlin sêtôm kin ñapan.

Pômdau Yisu oc mbu men

⁶ Aö galic gêñ hon dinan su, goc anjela dau sôm têtê aö, “Yom hon dindec in yom ñandô, ma yom ñayham tu lau hon sêkêñ whin-nga. Pômdau Anötö nan kên in ndê ñalau puc lau propet dön, nan kwahic dec kêkin in ndê anjela bu tôc gêñ hon dindec asê têtê in ndê lau akin. Ma gêñ dau kêpin bu oc ñandô sa.”

⁷ Ma Yisu sôm, “Anjô! Kêpin su oc wambu wamen. Asa nan kôc yom nan Anötö hoc asê gwanañ yêc buku dindec, nan sa ma danja wambu, nan oc tap Anötö ndê mwasiñ atu sa.”

⁸ Aö Jon gangô ma galic gêñ hon nan gato sip bapia dindec. Ma têtê ndoc anjela tôc gêñ hon dau asê têtê aö su, nan aö gahu dauñ gayêc in gahi-nga bu wampin in.

⁹ Tigen in sôm têtê aö, “Kôm bocdinan dom! Pôn hamduc têtê Anötö ma êmpin in tigen! Aö ñgac akin ñambwa, gatôm am, ma gatôm am nem asidôwai lau propet, ma gatôm lau nan danja wambu yom hon nan yêc buku dindec.”

¹⁰ Goc in sôm têtê aö, “Ndoc men kêpin. Bocdinan yom nan Anötö hoc asê yêc buku dindec nan, sin kwi dom, magoc kên yêc lhu bu lau sêsam.

¹¹ Lau nan sêsap mêtê sac ma mêtê ñadômbwi dön, nan oc sêkôm sêmbu e Yisu mbu men. Magoc lau nan sêsap lên gitên ma lên dabun, nan sêsap si lên ñayham dau dön man e Yisu mbu men.”

¹² Ma Yisu sôm, “Am ngô! Kêpin su oc wambu wamen, ma wakên ñagêyô ñayham me sac têtê lau hon êñkuc mêtê nan ñac sêkôm.

¹³ Ñamata-nga têtê gêñ hon, ma têtê gêñ hon ñambu-nga, aö dec gambo. Aêc, aö gati ñamata gêñ hon, ma gati ñambu gêñ hon. Aö gac hu gêñ hon, ma wandic bata gêñ hon.

¹⁴ Mac lau nan ambo ahê mêtê sac hon, dec tôm mac angwasin nem ñakwê ñawasi sa, nan oc atap Anötö ndê mwasiñ atu sa. In oc kên mac anen ñandô yêc A Tanli-nga,

ma mac oc asôc malac Jerusalem wakuc ñagatam andi.

¹⁵ Magoc lau sac oc sêsôc sêndi dom. Lau mbectoma, lau nañ sêkôm mêtê mockaiñ-nga, ñac nañ sic ñamalac ndu, ma lau nañ sem akiñ anötöi gwam, ti lau nañ sêkôm tasan ma ñac nañ atac whiñ mêtê tasan, lau hoñ dinan oc gacgeñ sêmbo awê gitôm giam pôm.

¹⁶ “Aö Yisu dec, kakiñ aneñ añela bu hoc yom hoñ dindéc asê têtê mac, bu andic dulu têtê Anötö ndê lau dabuñ hoñ. Aö Dawid ndê Nahu, nañ gambo gamuñ in, ma Dawid ndê Wakuc bocdinañ. Ma aö gatôm Têtênda, tata bêtêc-nga nañ ñawasi atu.”

¹⁷ Nalau Dabuñ, lu awhê nañ oc nem Anötö ndê Domba, nañ sêsôm bu, “Mwen!” Ma am asa nañ ngô yom dindéc, nañ sôm, “Mwen!” Am asa nañ bu yô am, nañ mwen, ma nôm Bu Tanli-nga nañ am oc kôc sa ñambwa, ñaôli mba.

¹⁸ Tigeñ aö wapuc yom hoñ nañ Anötö hoc asê gwanan yêc buku dindéc, nañ dôñ. Ñamalac dañ bu ndic têtê yom dindéc ña in ðau ndê yom, dec Anötö oc kêñ ñawapac hoñ nañ gato ñayom sip buku dindéc, nañ têtê in.

¹⁹ Ma ñamalac dañ bu kôc yom ñalhô dañ su yêc yom nañ Anötö hoc asê gwanan yêc buku dindéc, dec Anötö oc señ in su bocdinañ, ma in oc so gêtê ñayham-ñayham nañ buku dindéc tôc asê. In oc wêkaiñ ndê mala yêc malac dabuñ dom, ma neñ ñandô yêc A Tanli-nga dom.

²⁰ In nañ hoc yom ñandô asê pi gêtê hoñ dindéc, nañ sôm, “Yomandô! Kêpiñ su aö oc wambu waloc.”

Yomandô! Mwen Pômdau Yisu!

²¹ Pômdau Yisu ndê mwasiñ ndi têtê Anötö ndê lau hoñ. Yomandô!

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matyu 1:1-2:12
2	Matyu 2:13-3:6
3	Matyu 3:7-4:11
4	Matyu 4:12-25
5	Matyu 5:1-26
6	Matyu 5:27-48
7	Matyu 6:1-24
8	Matyu 6:25-7:14
9	Matyu 7:15-29
10	Matyu 8:1-17
11	Matyu 8:18-34
12	Matyu 9:1-17
13	Matyu 9:18-38
14	Matyu 10:1-23
15	Matyu 10:24-11:6
16	Matyu 11:7-30
17	Matyu 12:1-21
18	Matyu 12:22-45
19	Matyu 12:46-13:23
20	Matyu 13:24-46
21	Matyu 13:47-14:12
22	Matyu 14:13-36
23	Matyu 15:1-28
24	Matyu 15:29-16:12
25	Matyu 16:13-17:9
26	Matyu 17:10-27
27	Matyu 18:1-22
28	Matyu 18:23-19:12
29	Matyu 19:13-30
30	Matyu 20:1-28
31	Matyu 20:29-21:22

date	Scripture
1	Matyu 21:23-46
2	Matyu 22:1-33
3	Matyu 22:34-23:12
4	Matyu 23:13-39
5	Matyu 24:1-28
6	Matyu 24:29-51
7	Matyu 25:1-30
8	Matyu 25:31-26:13
9	Matyu 26:14-46
10	Matyu 26:47-68
11	Matyu 26:69-27:14
12	Matyu 27:15-31
13	Matyu 27:32-66
14	Matyu 28:1-20
15	Mak 1:1-28
16	Mak 1:29-2:12
17	Mak 2:13-3:6
18	Mak 3:7-30
19	Mak 3:31-4:25
20	Mak 4:26-5:20
21	Mak 5:21-43
22	Mak 6:1-29
23	Mak 6:30-56
24	Mak 7:1-23
25	Mak 7:24-8:10
26	Mak 8:11-9:1
27	Mak 9:2-29
28	Mak 9:30-10:12

February

March

date	Scripture
1	Mak 10:13-31
2	Mak 10:32-52
3	Mak 11:1-26
4	Mak 11:27-12:17
5	Mak 12:18-37
6	Mak 12:38-13:13
7	Mak 13:14-37
8	Mak 14:1-21
9	Mak 14:22-52
10	Mak 14:53-72
11	Mak 15:1-47
12	Mak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31-5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29-6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39-7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36-8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40-9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51-10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38-11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37-12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22-14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19-17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29-22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54-23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44-24:12
29	Luk 24:13-53
30	Jon 1:1-28

date	Scripture
1	Jon 1:29-51
2	Jon 2:1-25
3	Jon 3:1-21
4	Jon 3:22-4:3
5	Jon 4:4-42
6	Jon 4:43-54
7	Jon 5:1-23
8	Jon 5:24-47
9	Jon 6:1-21
10	Jon 6:22-40
11	Jon 6:41-71
12	Jon 7:1-29
13	Jon 7:30-52
14	Jon 7:53-8:20
15	Jon 8:21-30
16	Jon 8:31-59
17	Jon 9:1-41
18	Jon 10:1-21
19	Jon 10:22-42
20	Jon 11:1-53
21	Jon 11:54-12:19
22	Jon 12:20-50
23	Jon 13:1-30
24	Jon 13:31-14:14
25	Jon 14:15-31
26	Jon 15:1-27
27	Jon 16:1-33
28	Jon 17:1-26
29	Jon 18:1-24
30	Jon 18:25-19:22
31	Jon 19:23-42

date	Scripture
1	Jon 20:1-31
2	Jon 21:1-25
3	Aposel 1:1-26
4	Aposel 2:1-47
5	Aposel 3:1-26
6	Aposel 4:1-37
7	Aposel 5:1-42
8	Aposel 6:1-15
9	Aposel 7:1-29
10	Aposel 7:30-50
11	Aposel 7:51-8:13
12	Aposel 8:14-40
13	Aposel 9:1-25
14	Aposel 9:26-43
15	Aposel 10:1-33
16	Aposel 10:34-48
17	Aposel 11:1-30
18	Aposel 12:1-23
19	Aposel 12:24-13:12
20	Aposel 13:13-41
21	Aposel 13:42-14:7
22	Aposel 14:8-28
23	Aposel 15:1-35
24	Aposel 15:36-16:15
25	Aposel 16:16-40
26	Aposel 17:1-34
27	Aposel 18:1-21
28	Aposel 18:22-19:12
29	Aposel 19:13-41
30	Aposel 20:1-38

date	Scripture
1	Aposel 21:1-16
2	Aposel 21:17-36
3	Aposel 21:37-22:16
4	Aposel 22:17-23:10
5	Aposel 23:11-35
6	Aposel 24:1-27
7	Aposel 25:1-27
8	Aposel 26:1-32
9	Aposel 27:1-20
10	Aposel 27:21-44
11	Aposel 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25-3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13-5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15-8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22-10:13
27	Rom 10:14-11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22-16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18-2:5
6	1 Korin 2:6-3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19-10:13
16	1 Korin 10:14-11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27-13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12-2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13-5:10

August

September

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14-7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Galasia 1:1-24
15	Galasia 2:1-16
16	Galasia 2:17-3:9
17	Galasia 3:10-22
18	Galasia 3:23-4:20
19	Galasia 4:21-5:12
20	Galasia 5:13-26
21	Galasia 6:1-18
22	Epesas 1:1-23
23	Epesas 2:1-22
24	Epesas 3:1-21
25	Epesas 4:1-16
26	Epesas 4:17-5:2
27	Epesas 5:3-33
28	Epesas 6:1-24
29	Pilipai 1:1-26
30	Pilipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Pilipai 2:19-3:6
2	Pilipai 3:7-4:1
3	Pilipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21-2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18-4:18
9	1 Tesalonika 1:1-2:9
10	1 Tesalonika 2:10-3:13
11	1 Tesalonika 4:1-5:3
12	1 Tesalonika 5:4-28
13	2 Tesalonika 1:1-12
14	2 Tesalonika 2:1-17
15	2 Tesalonika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22-3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitus 1:1-16
27	Taitus 2:1-14
28	Taitus 2:15-3:15
29	Pilemon 1:1-25
30	Hibru 1:1-14
31	Hibru 2:1-18

date	Scripture
1	Hibru 3:1-19
2	Hibru 4:1-13
3	Hibru 4:14-5:14
4	Hibru 6:1-20
5	Hibru 7:1-19
6	Hibru 7:20-28
7	Hibru 8:1-13
8	Hibru 9:1-10
9	Hibru 9:11-28
10	Hibru 10:1-18
11	Hibru 10:19-39
12	Hibru 11:1-16
13	Hibru 11:17-31
14	Hibru 11:32-12:13
15	Hibru 12:14-29
16	Hibru 13:1-25
17	Jems 1:1-18
18	Jems 1:19-2:17
19	Jems 2:18-3:18
20	Jems 4:1-17
21	Jems 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13-2:10
24	1 Pita 2:11-3:7
25	1 Pita 3:8-4:6
26	1 Pita 4:7-5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Jon 1:1-10

date	Scripture
1	1 Jon 2:1-17
2	1 Jon 2:18-3:2
3	1 Jon 3:3-24
4	1 Jon 4:1-21
5	1 Jon 5:1-21
6	2 Jon 1:1-13
7	3 Jon 1:1-14
8	Jud 1:1-25
9	Revelesen 1:1-20
10	Revelesen 2:1-17
11	Revelesen 2:18-3:6
12	Revelesen 3:7-22
13	Revelesen 4:1-11
14	Revelesen 5:1-14
15	Revelesen 6:1-17
16	Revelesen 7:1-17
17	Revelesen 8:1-13
18	Revelesen 9:1-21
19	Revelesen 10:1-11
20	Revelesen 11:1-19
21	Revelesen 12:1-18
22	Revelesen 13:1-18
23	Revelesen 14:1-20
24	Revelesen 15:1-8
25	Revelesen 16:1-21
26	Revelesen 17:1-18
27	Revelesen 18:1-24
28	Revelesen 19:1-21
29	Revelesen 20:1-15
30	Revelesen 21:1-27
31	Revelesen 22:1-21

YOM NÄTÔ NAHU (Glossary)

Mac bu alic nädalô gitôm: † kalhac whin yom dan yêc buku dindéc nälôm, nan tôc asê bu mac atôm bu atap yom dau nahu sa yêc buku nätêku dindéc.

ANÖTÖ NDÊ DOMBA (Lamb of God)
Jon, Ngac Kêku Lau-nga, sam Yisu bu 'Anötö ndê Domba' (Jon 1:29, 36). Yêc pwac akwa nâpu, lau Israel-nga sic domba daêsam ndu ma sêkên ti da ya ô lau si sac nâgêyô. Yisu in Anötö ndê Domba pwac wakuc-nga nan kên dau ti da dim tigen, dec kêmasan lên bu Anötö suc lau si sac kwi-nga. Tinambu Jon to yom daêsam pi Anötö ndê Domba yêc Revelesen (Rev 5:6; 7:10, 17; 14:4, 10; 15:3; 19:9; 21:22-23; 22:1, 3).

ANÖTÖ NDÊ GÖLIŃ / GAMEN UN-DAMBÊ-NGA (Kingdom of God)

Yêc Yom Lênsêm Wakuc, Yom Inglis 'Kingdom of God' nan nahu tigen dom.

1. Têm nätô 'Kingdom of God' hêganôn undambê - gameŃ nan Anötö dau mbo, ma gameŃ nan Anötö ndê lau gitên oc sêndöc têtêm têtêm nambu-nga. (Alic Mat 7:21; Luk 13:28-29; 1 Kor 6:9-10; 15:50; Gal 5:21; Epe 5:5; 2 Tim 4:18; ma 2 Pit 1:11.) BocdinaŃ yac am kwi bu **GameŃ undambê-nga** me **Anötö ndê gameŃ undambê-nga**.
2. Têm nätô 'Kingdom of God' hêganôn bêc nan Pômdau Yisu oc mbu meŃ ma ênsahê lau hoŃ. (Mat 13:24-30, 41; 13:47-49; 20:1-16; 22:1-14; 25:1-13, 14-30.)
3. Têm daêsam 'Kingdom of God' hêganôn gameŃ dan me têtêm dan dom. Yom dau hêganôn Anötö ndê nâclai tu nem göliŃ-nga. In ndê göliŃ dinaŃ in gêtêm têtêm kwahic dec-nga ma hêganôn gwelen nan in kôm yêc nâmalac si nälôm. Asa nan kên whin ma sôc Anötö nâpu, nan mbo Anötö ndê göliŃ nâpu su. Yom kâŃ di-naŃ danem kwi bu **Anötö ndê göliŃ**. (Alic yom nätô yêc Mat 3:2; 6:33;

12:28; 13:44-46; Luk 16:16; 17:20-21; Rom 14:17; 1 Kor 4:20; ma Kol 1:13.)

APA PWAC YOMSUNGA (Ark of the Covenant)

Têtêm ndoc lau Israel-nga sêmbö gameŃ sawa, nan Anötö sôm têtêm nâc bu sêmasan apa dan nâ a, ma sêmpañ ahuc nâ gol (Eks 25:11-22). Apa dau sêkên yêc †bac dabun nälôm dabun andô. Hoc lu nan Anötö to yomsu amanlu (pwac akwa) pi, nan sêkên yêc apa dau nälôm. Ma sêkên Aron ndê tôc ti †mana nätô yêc nälôm whin (Hib 9:4-5).

Têtêm ndoc lau Israel-nga sêkwê lôm dabun kalhac Jerusalem, nan sêkên apa dau yêc nälôm dabun andô (1 KiŃ 8:1-13; ma 2 Kr 35:3). Magoc tinambu lau Israel-nga si nâcyo sêseŃ gameŃ ma apa dau giŃga. Jon to yom pi apa dau yêc Rev 11:19.

APOSEL (Apostle)

Nâê dau nahu bu 'Lau nan sêŃkiŃ nâc sêsa si.' Yom 'misineri' yêc Yom Inglis nan nahu kâŃ tigen.

Têtêm nätô nâê aposel hêganôn †ngacsêŃomi 12 (Mat 10:1-4; Mak 3:13-19; 6:30; ma Luk 6:12-16; 24:10). Nâc sêti lau sêkên whin-nga si lau bata, ma sêkôm gêtêm dalô ma gêtêm ti nâclai daêsam (Apo 2:42-43). Ma têtêm nätô yom dau hêganôn lau nan sêmbö ngacsêŃomi 12 si toŃ dom, gitôm Matias (Apo 1:26), Pol lu Banabas (Apo 14:4, 14; Rom 1:1), ma lau nätô (Rom 16:7).

BAC DABUN (Tabernacle)

Têtêm têtêm Moses wê lau Israel-nga sa akên gameŃ Isip-nga, ma sêmbö gameŃ sawa, nan Anötö sôm têtêm Moses bu êmasan bac po tu sênem akiŃ in-nga (Eks 25:8-9; 26:1-37). Alic bac dau nâgatu dan yêc p 250.

BELSEBAL - Alic **Sadan**.

BUKU TANLI-NGA (Book of Life)

Lau hoŃ nan sêkên whin Yisu ma sêtap Anötö ndê mwasin dandöc tanli napan-nga sa, nan si nâê yêc Buku Tanli-nga yêc undambê. Alic yom nâpu-nga (footnote) yêc Rev 3:5.

DABUNSIGA (Priest)

Anötö dau kêyalin Aron ti ndê lau wakuc nan sêsa akên †Liwai ndê toŃ, nan sa bu sêti lau Israel-nga si dabunsga (Eks 28:1). Nâc si gwelen bu sênem akiŃ Anötö, sêyob lau Israel-nga si gêtêm dabun, ma bu sêkên

da tidau-tidau ma da ô lau Israel-nga si sac ngagêyô-nga.

Sênyalin dabunsga atu-tu ntô sa bocdec bu:

DABUNSIGA NĀMATA-NĀGA (High Priest / Chief Priest)

Tôm yala tigen-tigen, lau Israel-nga sênyalin dabunsga dan sa bu ti dabunsga namata-nga. In tawasê gitôm bu sôc nalôm dabun andô yêc lôm dabun bu kêñ da dim tigen yêc yala tigen nalôm. Têm ntô dasam in bu **Dabunsga Atu**.

DABUNSIGA ATU-TU (Chief Priests)

Lau Israel-nga sêsam nac si dabunsga ntô bu dabunsga atu-tu. Nac lau nan mun-nga sênyalin nac sa sêti dabunsga namata-nga, ma dabunsga tiwaê ntô.

DAWID NDÊ ATU (Son of David)

Lau Israel-nga sêkêñ bata bu †Mesaya oc sa akêñ Dawid ndê wakuc, ma tu dinan-nga sêsam Mesaya bu Dawid ndê Atu.

DENARIAS

Lau Rom-nga si mone silba dan. Lau semlhi gêñ na mone dinan yêc gameñ nan lau Rom sem gôlin. Têñ Yisu ndê têm, lau nan bu sêkôm ngac dan ndê gwelen om-nga me domba-nga têtñ bêc tigen nan oc nemlhi nac na denarias tigen-tigen. Naê denarias hêganôn mone tigen. Mone lu me daêsam sêsam bu 'denarii.'

GAMEN APA-NĀGA - Alic **Lau Gameñ Apa-nga**.

GAMEN UNDAMBÊ-NĀGA - Alic **Anötô ndê gameñ**.

HEROD

Yêc Yom Lêñsêm Wakuc dasam yom pi kin hale nan si naê Herod. Nac hon sem gôlin gameñ ntô sêmbo †Sisa ndê gôlin ñapu.

1. **Kin Herod (Herod the Great)** - alic Mat 2:1-22; ma Luk 1:5.

In kin ti waê atu nan gêm gôlin gameñ Judia ma Galili-nga têtñ ndoc Yisu dinda kôc in. In ngac dau dinan nan kôm bu ndic Yisu ndu têtñ ndoc in balêkoc dedec. In mbac ndu têtñ yala 4BC.

2. **Herod Antipas** - alic Mak 6:14-29; ma Luk 23:6-12.

In Kin Herod ndê atu nan gêm gôlin gameñ Galili ma Perea-nga têtñ ndoc Yisu gêm mêtê ti kôm gêñ dalô mbo gameñ di-

nan. In ngac dau dinan nawhê Herodias nan sôm bu sêtim Jon (Ngac Kêku Lau-nga) kachu kic.

3. **Herod Agripa 1** - alic Apo 12:1-23.

In Herod Antipas nêsip nan gêm gôlin gameñ Galili-nga, ma tinambu gameñ Samaria ti Judia-nga whin. In kêñ kisa ti kêmâtôc lau namata-nga nan sêkêñ whin Yisu. In ngac nan gic Jon ndê asidôwa Jems ndu.

4. **Herod Agripa 2** - alic Apo 25:13-26:2; ma 26:19.

In Herod Agripa 1 ndê atu. In gêm gôlin ndôc Sisaria Pilipai, ma kêmâtôc Pol ma kêkin in têtñ Rom gi bu Sisa êmatôc in ndê yom.

HIBRU (Hebrew)

Têm ntô sêsam lau Israel-nga bu 'Lau Hibru,' ma nac si awha nan sêsam bu 'Yom Hibru' whin. Naê dau men akêñ nac si apannac dan naê Eber (Gen 10:21).

Yom nan sêto yêc Yom Lêñsêm Akwa nan sêto na Yom Hibru ñandô. Yom Hibru nan lau Israel-nga sêsôm têtñ Yisu ndê têm, nan sêsam yêc Inglis translesen ntô bu 'Yom Aramaik.' Yom dau kêpin bu tap Yom Hibru ñandô sa, magoc in yom nasaê dan dau-nga.

HOC NĀYHAM-NĀYHAM (Jewel)

Yêc Rev 21:19-20 Jon to yom pi hoc nayham-nayham ma naôli atu nan gêlic yêc malac Jerusalem wakuc. Hoc tigen-tigen dinan bocdec bu:

HOC JASPA (Jasper) - hoc ñadalô batac-batac me nawa (green or clear).

HOC SAPAYA (Sapphire) - hoc ñadalô namayan (blue).

HOC AGET (Agate) - hoc ñadalô tidau-tidau.

HOC EMEREL (Emerald) - hoc ñadalô batac-batac (bright green).

HOC ONIKS (Onyx) - hoc ñadalô yeyec (black).

HOC KANELIAN (Carnelian) - hoc ñadalô kokoc (bright red).

HOC KRISOLAIT (Chrysolite) - hoc ñadalô yanyan.

HOC BERIL (Beryl) - hoc ñadalô batac-batac me namayan (green/ blue-green).

HOC TOPAS (Topaz) - hoc nãdalô yanyan.

HOC KRISOPRAS (Chrysoprase) - hoc nãdalô ñamayan (milky or grey).

HOC YASINT (Jasinth) - hoc nãdalô ñamayan me batac-batac (blue/green-ish-blue).

HOC AMETIS (Amethyst) - hoc nãdalô kokoc (purple-blue).

ISRAEL

Ñãê Israel hêganônê Jakob, nan Aisak lu nawhê Rebeka si balêkoc lu dinan nãdan. Anötö dau kêñ ñãê wakuc Israel têt in (Gen 32:28). Ñãê dau sêhê pi lau ton atu nan sêsa akêñ Jakob, nan sêsam ñac bu †lau Israel-nga.

Ma ñãê dau hêganônê gamen nan lau Israel-nga sêndöc, nan sêsam bu 'Israel' me 'Palestine.' Muñ-nga sêsam gamen dau bu 'Gamen Kanan-nga.'

JAKOB (Jacob) - Alic **Israel**.

JUDA (Judah)

Jakob ndê atui 12 si dan in Juda, ma sêsam lau Israel si ton 12 nãdan kêkuc in ndê ñãê. Têt ndoc lau Israel sêmbu akêñ gamen Isip-nga ma sêndöc gamen Kanan-nga, nan Juda ndê ton sêwêkain gamen nan sêsam bu Judia. Malac Betlehem yêc gamen dinan (Mat 2:6).

Yisu sa akêñ Juda ndê ton, ma Jon sam in bu 'Layon nan sa akêñ Juda ndê ton' yêc Rev 5:5.

Muñ-nga lau Israel-nga sêwhê dau kôc gi ton lu, nan sêsam bu 'Lau Israel-nga' ma 'Lau Juda-nga.' Ton lu dinan sênyalin dau si kin sa tu nem gôlin ñac-nga. Alic yom ñapu-nga (footnote) yêc Hib 8:8.

KÊDÔHÔWAGA **YOMSUNGA** - Alic **Skraib**.

KILISI (Christ)

Alic **Mesaya**.

Yom ñalhô 'Kilisi' men akêñ Yom Grik *kreistos*, ma yom ñalhô 'Mesaya' men akêñ Yom Hibu. Ñãê lu dinan ñahu tigen, ma danem kwi bu 'ñamalac nan sêkêc gêt ñakwi pi in.' Muñ-nga lau nan Anötö kêyalin ñac sa bu sêti lau Israel-nga si kin, nan sêkêc olib ñakwi pi ñac, bu tôc asê bu ñac kin. Alic 1 Sam 16:12; ma 2 Kin 9:6.

Yom Grik *kreistos* yêc Yom Lêñsêm Wakuc, nan ñahu lu. Têt nãdalô yom dau

hêganônê Yisu ndê gwelen nem lau si-nga, ma bocdinan yac am kwi bu †Mesaya, ma têt nãdalô yom dau in Yisu ndê ñãê dan, ma bocdinan yac am kwi bu Kilisi.

LAU GAMEN APA-NGA (Gentiles)

Yom Inglis 'Gentile' heganônê lau hon nan lau Israel dom. Lau Israel-nga nãdalô sêtoc dau sa bu Anötö kêyalin ñac sa sêti in ndê lau, ma bocdinan sêpu lau gamen apa-nga hon nan lau Israel dom, ma sêsam ñac bu 'lau sac,' ñahu bu ñac sêñkuc Moses ndê yomsu dom (Gal 2:15). Magoc lau gamen apa-nga daêsam sêkêñ whin Yisu sêhêc gêlêc lau Israel-nga su.

Lau gamen apa-nga nan dangasun sambuc ñawaê ñayham ma sêsap lêt sac-sac nom-nga dôñ ñapan, nan têt nãdalô dasam ñac bu 'lau sambuc.'

LAU ISRAEL-NGA (Jew / Hebrew / Israelite)

Lau Israel-nga nan sêsa akêñ †Jakob, nan sêsam ñac yêc Yom Inglis bu 'Jew' ma 'Hebrew' ma 'Israelite.'

LAU SÊTIM YOM LAU-NGA (Hypocrite)

Yom Inglis 'hypocrite' kêkuc Yom Grik *hypocriteis* ma hêganônê lau nan sêsôm yom ñayham-ñayham tu bu lau nãdalô sêlic ñac ñayham-nga, magoc ñac dau sêñkuc yom dau dom, ma sêkôm ñandô sa dom. Têt daêsam Yisu pu lau †Palêsai ma lau †Skraib, ñahu bu ñac si mêtê dau dinan.

LEPRASI (Leprosy)

Ñãê leprasi hêganônê gêmbac ñamlic-nga. Lau nãdalô gauc gêm bu gêmbac nan sêsam bu leprasi têt Yisu ndê têt, nan gitôm gêmbac nan dasam bu leprasi têt têt kwahic dec-nga dom.

Lau Israel-nga sêmbo ahê lau ti gêmbac leprasi ma sêyob bu sêmasec ñac dom, bu oc kôm lau ñadômbwi sa yêc Anötö angô-nga. Anötö kêñ gwelen têt lau dabunsga bu sêñsahê lau si gêmbac ñamlic-nga (Lev 13:1-46; 14:1-32).

LIWAI (Levi)

Liwai in †Jakob ndê atui 12 si dan, ma sêsam lau Israel si ton 12 nãdan kêkuc in ndê ñãê.

Ma ñgac dan ñãê Liwai, in Yisu ndê ñgacsêñom dan nan sêsam in ndê ñãê dan bu Matyu (Mat 9:9-13).

LAU LIWAI (Levites)

Anötö kêyalin Liwai ndê lau wakuc sa bu sênem akin in yêc †bac dabun ma †lôm dabun, ma bu sênem lau †dabujsiga sa (Nam 1:47-53; 18:2-6; ma Diut 10:8-9). Anötö sôm bu lau Liwai sêwêkain nom yêc gameŋ Kanan-nga dom. Lau nan sêmbu lau Israel si ton 11, nan sêwhê si gêŋ hon kôc gi ton 10, ma sêkêŋ ton dan têt lau Liwai tu yob nac ti nac si gôlôwac-nga (Nam 18:21-24). Lau nan sêti lau Israel-nga si dabujsiga, nan sênyalin nac sa yêc Aron ndê wakuc nan sêsa akêŋ Liwai ndê ton (Hib 7:5-10).

LÔM DABUN (Temple)

Têm njatô sêsam lôm dabun Jerusalem-nga bu Anötö me Pômdau ndê Andu. Lau Israel-nga sêten mbec ti sêlic om tôm nac si malac yêc nac si †lôm wê-nga. Magoc nac bu sêkêŋ da ya me da njatô, nan sêtêŋ lôm dabun Jerusalem-nga si, ma lau dabujsiga sêmbu tu sêkêŋ lau dau si da. Ma nac sêlic om atu-tu yêc lôm dabun dau.

LÔM WÊ-NGA (Synagogue)

Yom Inglis ‘Synagogue’ meŋ akêŋ Yom Grik dan, nan nahu bu ‘gameŋ sêkac sa-nga.’ Yom dau hêganôn andu nan lau Israel-nga sêkac sa sêmbu têt ndoc Sabat-nga bu sêsam ti sêngô Pômdau ndê yom, ma sênem wê ti sêten mbec têt in. Lau Israel-nga sêkwê lôm wê-nga sêlhac tôm nac si malac atu-tu ti saun-saun hon gi. Ma yêc lau apa si gameŋ nan lau Israel-nga daêsam sêmbu, nan sêkwê si lôm wê-nga tu sêlic om-nga bocdinaŋ. Têt ndoc Pol kôm gwelen yêc lau apa si gameŋ, nan êlêmé gêm mêtê yêc lôm wê-nga nan sêlhac gameŋ dinaŋ.

MANA (Manna)

Têt ndoc Moses wê lau Israel-nga ma sêmbu gameŋ sawa gitôm yala 40, nan Anötö gôlôm nac na bolom kain dan nan sêsam bu ‘Mana.’ Yom dau in Yom Hîbru dan, ma danem kwi bu ‘in dinaŋ gêŋ sake?’ Bu lau Israel sêsom yom dau têt ndoc namata-nga nan sêlic bolom dau (Eks 16:15).

MESAYA (Messiah/Christ)

Anötö gic bata têt lau Israel-nga bu êŋkin Mesaya nan oc nem nac si ma puc †Anötö ndê gôlin dôŋ. Yom Grik *kreistos* bu

hêganôn Yisu ndê gwelen dinaŋ, dec yac am kwi bu Mesaya.

Alic **Kilisi** whin.

MWASIN / OM ATU (Festivals / Feasts)

Lau Israel sêlic om atu-tu njatô tôm yala hon, bu gauc nem Anötö ti gêŋ atu-tu nan in kôm tu nem nac sa-nga.

MWASIN BOLOM YIST MBA-NGA (Unleavened Bread)

Alic Mat 26:17; Mak 14:1; Luk 22:7; Apo 12:3; ma 20:6. Pômdau gic hu Mwasin Bolom Yist Mba-nga têt ndoc lau Israel-nga sêmbu gameŋ Isip-nga - alic Eks 12:15-20. Mwasin dau yêc tôm bêc 8, ma Pômdau gic yomsu nac bu sêkôc yist hon su yêc nac si andu, ma sênen gêŋ ti yist dom e mwasin njatêm dau pacndê. Têt mwasin dau nabêc namata-nga na-ôbwêc, nan nac sen Mwasin Pasowa-nga.

MWASIN LÔM BAC-NGA (Tabernacles)

Alic Jon 7:2-52. Lau Israel-nga sêndê Mwasin Lôm Bac-nga têt ndoc sic bata si gwelen sêndic bolom nandô sa-nga tôm yala hon. Nac sêkwê bac, ma sêkac dau sa gitôm bêc 7, ma gauc gêm têt nan nac si apai sêndôc andu bac yêc gameŋ sawa. Ma nac sem mbec gêŋ nandô om-nga yêc wake dinaŋ nalôm (Lev 23:33-43; Diut 16:13-15; ma Sek 14:16-19).

MWASIN PASOWA-NGA (Passover)

Lau Israel-nga sen Mwasin Pasowa-nga tu bu gauc nem ndoc nan Anötö kêgaho nac su yêc lau Isip-nga amba (Eks 12). Yom Inglis ‘Passover’ nan danem kwi bu ‘êŋlêc têt nahô-nga,’ ma hêganôn têt nan Anötö ndê aŋela nan gic balêkoc ngac mbêc Isip-nga hon ndu, nan kêlêc lau Israel-nga si andu.

MWASIN PENTIKOS-NGA (Pentecost)

Alic Apo 2:1; 20:16; ma 1 Kor 16:8. Nê ‘Pentikos’ nahu bu ‘bêc 50.’ Lau Israel-nga sen Mwasin Pasowa, ma tinambu bêc 50 pacndê su goc sêlic om atu dan nan sêsam bu Pentikos. Têt ndoc dinaŋ nac sem danŋe Anötö tu bolom wit nan sic sa-nga, ma gauc gêm têt nan Anötö kêŋ yomsu amanlu têt Moses yêc Lôc Sainai. Alic yom pi Om Pentikos yêc Lev 23:15-16; Diut 16:10; ma Nam 28:26-30. Kwahic dec, lau sêkêŋ whin Yisu-nga

gauc gêm Om Pentikos nan Nalau Dabuñ gêm lau aposel ahuc (Apo 2:1).

MWASIN SIC GAWI LÔM-NGA (Temple Dedication)

Têñ yala 167BC lau Siria-nga sic sinj têt lau Israel-nga ma sêngaho malac Jerusalem ti nac si lôm dabuñ su, ma sêkêt si anötö gwam danj kalhac alta. Magoc tinjambu, têt yala 165BC, Judas Makabias kôc gêt sac dau su, ma lau Israel-nga sic gawi lôm bu nawasi sa tiyham. Bocdinañ tôm yala honj lau Israel-nga sêndê Mwasin Sic Gawi Lôm-nga bu gauc nem gêt dau (Jon 10:22).

ÑAMALAC NDÊ ATU (Son of Man)

Têt têt ñamata-nga, propet Daniel sôm yom pi ñamalac nanj Pômdau kêtin bu nem lau sa yêc si sac honj, ma sam in bu Ñamalac ndê Atu. Nê dau in nahu tigenj gitôm †Mesaya.

Yisu sam dau bu Ñamalac ndê Atu, bu whê sa bu in ñamalac nanj Pômdau kêtin, ma in kôc ñaclai ti nawasi atu menj akêt Anötö dau. In menj mbo nom gitôm ñamalac, tigenj in Anötö dau.

Yêc Yom Hibu, nê 'Adam' nahu bu 'ñamalac.' Bocdinañ oc tôm bu danem nê 'Ñamalac ndê Atu' kwi bu 'Adam ndê wakuc.' Tu dinañ-nga lau ñatô gauc gêm bu nê dau nahu bu Yisu dau in ñamalac ñandô gi tap Adam sa têt ndoc Pômdau kemasañ in, ma in kôm sac su dom. Têt ñatô Pol to yom pi Yisu ma sam in bu 'Adam wakuc' (1 Kor 15:45).

NGAC NEM LAU SI-NGA (Saviour)

Dasam Yisu bu 'Ngac Nem Lau Si-nga,' nahu bu in gêm lau si bu sêtap ñagêtô nanj gic nac nawaê tu sêkôm sac-nga, nanj dom. Bu Yisu dau hóc lau honj si sac ñagêtô pi dau. Asa nanj kêt whin Yisu, nanj Anötö suc in ndê sac kwi, ma gêlic in bu ñamalac gitêt tu in ndê kêt whin Yisu-nga.

NGACSEÑOM (Disciple)

Nê dindêc menj akêt Yom Grik *mathetes*, nanj sem kwi yêc Yom Inglis bu 'disciple.' Yom Grik dau nahu hêganôn lau kwapuc, me lau nanj sêndôhôn gêt. nê dau hêganôn lau nanj sêñkuc Yisu ma sêñsêlên sêwhin in ti sêkêt whin in.

Yêc Yom Lênsêm Wakuc, nê ñgacsêñom

hêganôn laungac 12 nanj Yisu kêtalin nac sa bu sêñkuc in. Magoc lau tonj atu nanj sêñkuc Yisu, nanj laungac honj dom, lauwê sêwhin sêñkuc in (Luk 8:1-3). Bocdinañ yac asam nac bu 'sêñomi.' Nê sêñomi dau sêsôm pi lau nanj sêñkuc Yisu, ma lau nanj sêñkuc Jon, Ngac Kêku Lau-nga (Mat 8:25), ma lau Palêsai si sêñomi (Mak 2:18).

OLIB (Olive)

A olib in a kainj danj nanj sêpo ñapep yêc lau Israel-nga si gameñ. U bu ndic dom tôm ñasawa balinj, magoc a olib oc sêlhac ñayham.

Lau Israel-nga senj a olib dau ñandô, ma sêkôc ñandô tu sêmasañ olib ñakwi-nga. Sêkôm gwelenj daêsam ña olib ñakwi, sêkêt sip gêt danen-nga, sem oso lau ña olib ñakwi, ma sêkêt sip nac si lam gitôm buya.

Lôc danj nê Lôc Olib kalhac kêtin malac Jerusalem. Malac Betani ma Betpagi sêyêc dinañ.

PALÊSAI (Pharisee)

Lau Israel-nga si tonj danj. Nac ti lau †Skraib si gwelenj ñandô nanj bu sênyalê Moses ndê yomsu ñapep enj, ma sêndôhôn ti sêwhê sa têt lau. Magoc Lau Palêsai sêndôhôn yomsu ti ñagôlinj daêsam whin, nanj kêtuc ñamalac ñambwa si gauc. Nac sêñsahê ñanga bu sênem dabuñ dau, sêhu gêt danen-nga sinj tu sêtenj mbec ma sêtoc Anötö sa-nga, ma sêwhê si gêt honj kôc gi tonj 10 ma sêkêt tonj danj ti da (Mat 23:23; Luk 18:12). Magoc têt daêsam nac sêtoc dau sa bu nac gauc gêm bu nac lau gitêt sêhóc gêlêc lau Israel-nga ñatô su. Ma sêmbô ahê lau nanj sêñkuc Moses ndê yomsu ñapep dom.

Yisu pu Lau Palêsai ma sam nac bu flau sêtim yom lau-nga (hypocrites), nahu bu ndoc daêsam nac sêsôm ti sêndôhôn yom ñayham, magoc nac dau sêñkuc yom dau me sêkôm ñandô sa dom. Tu Yisu ndê yom dinañ-nga, dec lau Palêsai daêsam sêkêt kisa Yisu ma sêñsalê lêt tu sêndic in ndu-nga.

PARADAIS (Paradise)

Paradais nahu bu 'ôm ñayham.' Têt ñatô sêsam gameñ undambê-nga bu 'Paradais' (Luk 23:43; Rev 2:7).

PASOWA - alic **Mwasinj/ Om Atu Pasowa-nga.**

PWAC SÊSÊ LAUNGAC **ŃAMLIC-ŃGA** (Circumcision)

Lau Israel-nga sêsê ñac si balêkoc ñgac honj si ñamlic ñatô su têtj ñac si bêc ti-8-nga, sêjkcuc pwac nanj Anötö kêmatinj whinj Abraham (Gen 17:9-14).

Têtj ndoc lau aposel sêhoc ñawaê ñayham asê tiwakuc, nanj lau Israel-nga ñatô gauc gêm bu †lau gamej apa-nga nanj sic hu sêkêj whinj Yisu, nanj bu sêjkcuc lau Israel-nga si pwac akwa dinanj dom, dec Anötö oc nem lau apa dau si dom. Tigenj Pol ma aposel ñatô sêlhac ñanja ma sêwhê sa bu Anötö gêm lau si tu ñac si sêkêj whinj-nga, ma tu sêjkcuc pwac akwa yomsu-nga dom.

RABAI (Rabbi)

Lau Israel-nga sêsam ñac si lau bata ti kêdôhônjwaga bu 'Rabai.' Lau bocke nanj si gauc atu ma ñayham nanj sêkêj ñaê Rabai pi ñac. (Ñaê **Raboni** nanj Maria sam Yisu (Jon 20:16), nanj ñahu tigenj.)

ROM (Rome)

Malac ñamata-nga yêc gamej nanj sêsam bu Itali. Lau Rom-nga sic sinj ma sêkêj gamej daêsam sêsôc ñac si gôlinj ñapu. Ñac sem gôlinj lau Israel-nga si gamej whinj, têtj têtj Yisu mej mbo nom.

Lau Rom-nga honj si kinj atu nanj sêsam inj bu †Sisa. Inj gêm gôlinj gamej Rom-nga sambob têtj têtj dinanj, ma kêyalinj lau ñatô sa gitôm Herod ma Pailot, bu sênem gôlinj gamej tidau-tidau sêmbo inj ñapu.

SABAT (Sabbath)

Lau Israel-nga si bêc sêlic om-nga, kêkuc bêc nanj Anötö gic bata ndê gwelenj kêj undambê ti nom-nga, ma kêwhanj dau. Anötö sôm bu lau honj sêkôm gwelenj tôm bêc 6 yêc wake danj ñalôm, ma bêc ti-7-nga nanj ñac sêjwhanj dau ma sêtoc inj sa.

Lau Israel-nga si yomsu ti ñagôlinj daêsam hêganônj bêc Sabat-nga. Ñac sêsôm bu lau sêkôm gwelenj tidau-tidau têtj bêc dinanj dom. Lau bata Israel-nga tac ñandê têtj Yisu tidim daêsam, ñahu bu inj kôm lau gêm bac ñayham sa têtj bêc Sabat-nga.

SADAN (Satan)

Sadanj inj ñalau sac si ñadau. Inj kêj kisa Anötö, ma bu ênjilí lau bu sêkôm mêtê

sac.

Sêsam Sadanj ndê ñaê ñatô bu 'Belsebal,' 'Belial,' ma 'nom dindêc ñadau' (Jon 12:31; 14:30; ma Epe 2:2). Yêc Yom Inglis sêsam inj bu 'Devil.'

SADIUSI (Sadducee)

Lau Israel-nga tonj danj nanj sêmbo têtj Yisu ndê têtj. Ñaê dau kêkuc dabunjsiga têtj ñamata-nga-nga danj ndê ñaê 'Sadok' (1 Kr 16:39). Lau Sadiusi daêsam ñac lau dabunjsiga, ma ñatô ñac lau tiwaê. Ñac sêndôhônj ti sêkac lau honj bu sêjkcuc yomsu amanju nanj Anötö kêj têtj Moses, ma yomsu nanj Moses dau to sip inj ndê buku. Ñac lau kainj tigenj gitôm lau †Palêsai, tigenj lau Sadiusi ma lau Palêsai sêsêj dau pi yom ñatô. Lau Palêsai sêkêj whinj bu lau nanj sêmbac ndu su, nanj oc sêtisa têtj bêc ñambu-nga, magoc Sadiusi sêkêj whinj inj dinanj dom. Ma sêkêj whinj bu anjela ti ñalau danj sêmbo dom (Apo 23:8).

SAINAI

Lôc danj ñaê. Yomsu amanju nanj Anötö kêj têtj inj ndê lau Israel-nga, nanj kêj têtj Moses yêc Lôc Sainai.

SAMARIA

Gamenj danj ñaê. Gamenj dau yêc gamej Galili ma Judia-nga ñasawa, ma yêc Bu Jordan ñadali têtj gamej ac sip-nga.

Lau Samaria-nga sêsa akêj apai Israel-nga, magoc ñac sem lauwê apa, ma tu dinanj-nga lau Israel-nga sêlic ñac gitôm lau Israel-nga ñandô dom. Sêlic ñac gitôm lau ñambwa me lau apa.

SANEDRIN (Sanhedrin)

Lau bata nanj sem gôlinj lau Israel-nga, nanj sêsam ñac si tonj bu 'Sanedrin' (yêc Yom Inglis sêsam tonj dinanj bu 'Council'). Lau dabunjsiga ti lau bata ma kêdôhônjwaga yomsu-nga gitôm 71 sêmbo tonj dau ñalôm. Lau Rom-nga sêkêj ñasawa têtj ñac bu sênem gôlinj ti sêmatôc lau Israel-nga si gêtj ñatô, magoc ñac sêtôm dom bu sêkic ñamalac danj ndê yom bu sêndic inj ndu. Tu dinanj-nga dec sêkêj Yisu sip lau Rom-nga amba (Jon 18:31-32).

SAYON (Zion)

Sêkwê malac Jerusalem kalhac lôc ñatô ñahô, ma lôc dau ñadanj sêsam bu 'Lôc Sayon.' Inj gamej nanj lau Israel-nga

si lôm dabuŋ kalhac têtŋ Yisu ndê têtŋ. Têtŋ nätô ñaê 'Sayon' hêganônŋ malac Jerusalem ma têtŋ nätô ñaê dau hêganônŋ lau Jerusalem-ŋga (Mat 21:5; Rom 9:33; 11:26; ma 1 Pit 2:6).

SELOT (Zealot)

Ñaê 'Selot' ñahu 'lau naŋ sêyêm dau su tu sêkôm gêtŋ-ŋga.' Lau Israel-ŋga si toŋ dan sêsam bu 'Lau Selot' - ñac lau naŋ sêtec bu lau Rom-ŋga sênem gôliŋ gameŋ Israel-ŋga, ma sêtec bu sênemlhi takis têtŋ kiŋ Rom-ŋga. Têtŋ nätô lau Selot sêli dau sa, ma sic siŋ têtŋ lau Rom-ŋga. Ngac Galili-ŋga Judas (Apo 5:37) iŋ lau Selot si ñgac bata dan.

Yisu ndê †ngacsêŋom dan ñaê Saimon sêsam bu 'Ngac Selot' (Mat 10:4; Mak 3:18; Luk 6:15; ma Apo 1:13). Lau nätô gauc gêm bu muŋ-ŋga iŋ mbo Lau Selot si toŋ, ma nätô gauc gêm bu iŋ ñgac naŋ yêm dau su tu kôm ndê gwelenŋ, ma tu dinaŋ-ŋga dec lau sêsam iŋ bu 'Ngac Selot.'

SÊŋOMI (Disciples) - Alic Ngacsêŋom.

SISA (Caesar)

Ñaê Sisa dau hêganônŋ kiŋ atu naŋ gêm gôliŋ gameŋ †Rom-ŋga hoŋ.

SKRAIB (Scribe)

Yom ñalhô 'skraib' meŋ akêŋ Yom Inglis 'scribe,' naŋ danem kwi bu 'ñamalac to yom-ŋga.' Bapia hoŋ naŋ Pol to, naŋ iŋ

kôc ñamalac dan (scribe) bu nem iŋ sa tu to ndê yom-ŋga, ma iŋ dau to yom apê tu bu ndic bata bapia tigenŋ-tigenŋ-ŋga (Rom 16:22; 1 Kor 16:21; ma Gal 6:11). Esra iŋ skraib ñamata-ŋga dan (Esra 7:6-10).

LAU SKRAIB (Scribes / Teachers of the Law)

Lau Skraib ñac lau Israel-ŋga si toŋ dan naŋ lau ti gauc tu sêsam ma sêto yom-ŋga. Ñac si gwelenŋ atu naŋ bu sêwhê Moses ndê yomsu sa ti sêndôhônŋ têtŋ lau. Lau Skraib daêsam sêmbo lau Palêsai ti lau Sadiusi si toŋ. Têtŋ nätô dasam ñac bu **lau naŋ sêndôhônŋ yomsu** me **kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga**.

SOLPA (Sulphur)

Têtŋ nätô sêsam solpa bu 'hoc ti ya' (Yom Inglis: brimstone). Iŋ gêtŋ yanyan naŋ ñamalac ñaŋga. Yêc Revelesen Jon to yom daêsam pi solpa naŋ hêganônŋ ñawapac ti ñandê naŋ oc tap lau sac sa (Rev 9:17-18; 14:10) ma sê atu ya-ŋga naŋ lau sac oc sêsip têtŋ ndoc sêtap matôc sa têtŋ bêc ñambu-ŋga (Rev 19:20; 20:10; ma 21:8).

YISU (Jesus)

Yêc Yom Hibrû sêsam ñaê dec bu 'Josua' ma ñaê dau ñahu bu 'Anötô gêm lau si' (Mat 1:21). Ñaê nätô naŋ hêganônŋ Yisu, naŋ bocdec: 'Yisu Kilisi,' 'Anötô Atu,' 'Ñamalac ndê Atu,' ma 'Dawid ndê Atu.'